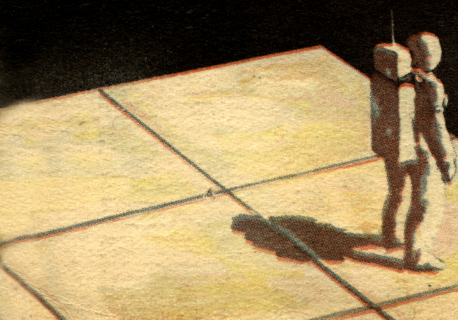

ALMANAH ANTICIPAȚIA

SCAN și PRELUCRARE:
Aleph
editor prima ediție digitală:
Costin Teo Graur
august 2011

Actuala perioadă este dominată de cele două mari evenimente ce se înscriu la loc de cinste în istoria patriei noastre: aniversarea a 45 de ani de la victoria revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă de la 23 August 1944 și Congresul al XIV-lea al partidului. Retrospectiva unui drum glorios, presărat cu sacrificii și marcat de înfăptuiri fără seamăn, precede momentul de prefigurare realistă, lucidă a dezvoltării societății noastre socialiste în perspectiva trecerii țării noastre în mileniul al treilea ca țară cu un înalt nivel de civilizație și progres.

Trebuie să subliniem de la bun început că marile realizări obținute în țara noastră, cu deosebire în anii ce au urmat Congresului al IX-lea al partidului, liniile directoare jalonate în proiectele Programului-directivă și Tezele pentru Congresul al XIV-lea al partidului sînt indisolubil legate de personalitatea secretarului general al partidului, tovarășul **Nicolae Ceaușescu,** marele conducător al națiunii noastre socialiste, creatorul de geniu al strategiei revoluționare a P.C.R., deschizătorul căii de înaintare a României spre comunism, militant de frunte al mișcării comuniste și muncitorești, personalitate proeminentă a lumii contemporane. În această lumină, constituind totodată și garanția mersului mereu ascendent al societății noastre socialiste multilateral dezvoltate, pe baza aplicării consecvente a principiilor socialismului științific la condițiile concrete social-istorice ale țării noastre, spre înaltele culmi ale comunismului, se poate explica adeziunea fermă a întregului partid și popor la propunerea Plenarei C.C. al P.C.R. de realegere a tovarășului **Nicolae Ceaușescu** în suprema funcție de secretar general al partidului la cel de-al XIV-lea Congres al P.C.R.

Este semnificativ faptul că, începînd cu luna martie a anului în curs, România a lichidat datoria externă, ceea ce reprezintă o victorie istorică ce demonstrează forța economiei noastre naționale, și, nemaiavînd să plătim sub o formă sau alta tribut nimănui, ne-a permis să ne asigurăm adevărata independență și suveranitate a patriei.

Așa cum arăta secretarul general al partidului, tovarășul **Nicolae Ceaușescu,** la Plenara C.C. al P.C.R. din 27–28 iunie 1989 referindu-se la minunatele realizări pe care ne pregătim să le raportăm la cel de-al XIV-lea Congres al partidului, „trebuie să subliniem cu întreaga forță că numai și numai socialismul asigură popoarelor condiții pentru lichidarea înapoierii, sărăciei, pentru adevărata independență economico-socială, pentru bunăstare și fericire, pentru o pace trainică, pentru colaborare între toate popoarele lumii".

În cadrul concepției de înaltă valoare științifică a secretarului general al partidului, care caracterizează întreaga operă de făurire a socialismului în patria noastră, un rol de însemnătate esențială îi este conferit științei, definită încă de la Congresul al

IX-lea al partidului drept puternică forță motrice a dezvoltării patriei noastre.

Revenind asupra acestei probleme în cadrul Plenarei C.C. al P.C.R. din iunie, secretarul general al partidului, tovarăşul **Nicolae Ceauşescu,** arăta în mod sugestiv legătura indisolubilă dintre dezvoltarea socialismului şi contribuția ştiinței: „A rămîne în urmă în domeniul cercetării ştiințifice şi tehnice, al cunoaşterii umane înseamnă a rămîne în urmă în construcția socialismului, în dezvoltarea generală a forțelor de producție, a întregii societăți. Or, societatea noastră socialistă creează cele mai bune condiții pentru realizarea rapidă a unui înalt nivel de cercetare ştiințifică şi tehnică, de ridicare a gradului general de cunoştințe pentru a asigura crearea unui popor cu o înaltă conştiință revoluționară, ştiințifică, culturală". În acest sens trebuie să subliniem că România dispune, într-adevăr, de o puternică rețea de cercetare ştiințifică, de un sistem de coordonare ce corelează eforturile cercetării ştiințifice şi ale învățămîntului pentru rezolvarea rapidă şi eficientă a problemelor ridicate de activitatea din ce în ce mai complexă a economiei noastre naționale. Realizat după modelul inițiat în cadrul Institutului Central de Chimie, acest complex sistem de integrare a cercetării şi învățămîntului cu producția se află sub permanenta îndrumare a Consiliului Național al Ştiinței şi Învățămîntului, organism condus cu înaltă competență şi responsabilitate politică de către tovarăşa academician doctor inginer **Elena Ceauşescu,** militant de frunte al partidului nostru, eminent om politic şi savant de renume mondial, care își aduce o contribuție remarcabilă la elaborarea şi înfăptuirea obiectivelor politicii partidului şi statului nostru, la afirmarea puternică şi înflorirea continuă a ştiinței, învățămîntului şi culturii româneşti.

Tînăra generație a patriei noastre este chemată, în acest context, să-şi sporească eforturile pentru a-şi aduce contribuția pe măsura minunatelor condiții de muncă, studiu şi viață create de partidul şi statul nostru. Beneficiind de un sistem de învățămînt generalizat la nivelul a 12 clase, de un cadru adecvat pentru însuşirea continuă a cunoştințelor de specialitate, de un loc de muncă garantat în concordanță cu nivelul şi specificul calificării profesionale, tineretul patriei noastre se bucură, în această minunată perioadă de înflorire a patriei, pe drept cuvînt numită **„Epoca Nicolae Ceauşescu",** de şansa deplinei valorificări a propriului potențial creativ, cu conştiința că participînd activ la imensele transformări revoluționare ce caracterizează societatea noastră socialistă multilateral dezvoltată, își făureşte un viitor demn, liber şi luminos.

•

Acum douăzeci de ani, în 1969, luau ființă, aproape în acelaşi timp, trei cenacluri studenţeşti de literatură de anticipație tehnico-ştiințifică: „Solaris" la Casa de cultură a studenților din Bucureşti, „H.G. Wells" la Casa de cultură a studenților din Timişoara şi „H. Coandă" la Casa de cultură a studenților din Craiova. Se puneau astfel bazele mişcării cenacliste româneşti în domeniul literaturii SF, mişcare ce astăzi are o amploare ce se regăseşte în puține țări socialiste. Pentru a marca acest moment aniversar, încărcat de multiple semnificații, ne-am propus să publicăm în această ediție a almanahului trei grupaje de lucrări reprezentative aparținînd acestor cenacluri fanion ale mişcării cenacliste SF. Din nefericire, independent de voința noastră, reprezentarea cenaclului bucureştean „Solaris" nu s-a putut concretiza într-o manieră corespunzătoare, astfel încît în paginile acestui almanah veți găsi grupate doar lucrările celorlalte două cenacluri, oglindind prin ele însele stadiul de valoare pe care, după douăzeci de ani, l-au atins.

Deşi, după cum spuneam, mişcarea cenaclistă din domeniul literaturii SF de la noi din țară a căpătat dimensiuni de-a dreptul impresionante (există peste 50 de cenacluri de acest gen răspîndite în întreaga țară şi avînd o activitate foarte susținută), deşi există bunăvoință şi o preocupare permanentă de îndrumare a acestei activități de către forurile competente, deşi în ultima perioadă au apărut o serie de publicații - e drept, de niveluri foarte diferite ca valoare -, deci, deşi există o serie de condiții pentru stimularea creației literare de anticipație tehnico-ştiințifică, se manifestă din ce în ce mai pregnant anumite neajunsuri, care denotă o anume neînțelegere a lucrurilor. Această afirmație alarmantă, cu o notă relativă de paradox, ar putea fi considerată exagerată, dar am făcut-o din dorința de a interveni la timp în contextul exigențelor mereu sporite cu care se măsoară creația literară în general şi în special ținînd cont de condițiile deosebit de încurajatoare de care se bucură acest gen literar.

Cauzele ar fi mai multe, dar am să mă refer pe scurt la trei dintre ele care mi se par mai importante. Într-o incitantă şi extrem de riguroasă dezbatere susținută în paginile prestigioasei publicații studenţeşti „Amfiteatru", Ioan T. Morar făcea o trecere în revistă a motivațiilor unor tineri de a scrie literatură, concluziile şi observațiile enunțate cu acea ocazie fiind perfect aplicabile şi celor ce încearcă să scrie literatură SF. Este vorba de o anumită neînțelegere a statutului creatorului de literatură, în particular al creatorului de literatură de anticipație tehnico-ştiințifică.

După unii e suficient să „prinzi" un moment de inspirație, eventual într-o pauză de curs sau într-o seară în care te plictiseşti, neavînd nici o treabă, şi să-ți reverşi pe filele unui caiet

preaplinul reflecțiilor acumulate în tramvai sau într-o discuție la o cafenea, pentru a crea o operă literară originală. Alții consideră că pornind de la o nouă teorie științifică sau realizare tehnică și aflat într-o stare corespunzătoare de reverie literară poți să creezi, printr-o extrapolare abilă a dimensiunilor interioare și exterioare ale fenomenului tehnico-științific abordat, o reușită lucrare SF. Nimic mai greșit. Toate aceste moduri de a privi lucrurile, și multe altele la fel, sînt profund incorecte prin aceea că ignoră un anumit profesionalism al acestei activități. Creația literară autentică – și orice alt tip de creație – presupune o muncă titanică ce leagă germenul inițial al ideii operei literare de realizarea ei finală. Aceasta implică un efort teribil de acumulare prin studiul (și nu lecturarea) marilor opere literare ale tuturor timpurilor, inclusiv ale celor de literatură SF, un exercițiu permanent și exigent de formare a unui stil propriu de expresie literară și, nu în ultimul rînd, o stăruitoare preocupare pentru îmbunătățirea în fond și în formă a propriilor texte, printr-o acută și pertinentă receptivitate la sfaturile celor cu experiență în domeniu. Probabil că o anumită confuzie persistă și datorită existenței termenului „artă de amatori", care ar putea fi interpretat ca fiind în opoziție față de arta profesioniștilor în domeniu. Adică ar exista oameni, specialiști în arta scrisului, care se preocupă numai de acest lucru, realizînd opere literare „profesioniste", și alții care și-ar ocupa timpul lor liber scriind opere literare „de amatori", scuzabile din multe puncte de vedere. Mergînd cu raționamentul mai departe, ar exista două tipuri de opere literare, cele realizate după toate regulile artei, scrise de așa-numiții profesioniști, și altele, mai puțin valoroase din punct de vedere literar, dar cu meritul de a fi scrise de reprezentativi oameni ai muncii. Din nou eroare. Nu există decît un singur tip de operă literară: opera literară bună, indiferent de cine este ea scrisă.

Se cunosc cazuri cînd oameni fără preocupări literare permanente au reușit să creeze opere literare autentice, cum există și cazuri, mai rare, e drept, în care scriitori recunoscuți nu au reușit să realizeze lucrări care să corespundă întru totul exigențelor genului. Esențial este ca toată lumea să priceapă că nimeni nu trebuie și nu are dreptul de a acorda pe un motiv sau altul circumstanțe atenuante unei lucrări fără valoare, mai mult chiar, de a o încadra cu un anumit statut de îngăduință ca operă literară conducîndu-se numai după profesia autorului ei. Istoria literaturii, spre exemplu, nu a luat în considerare faptul că Stanislaw Lem era medic sau că Gerard Klein a absolvit facultatea de științe economice sau că Isaac Asimov este considerat drept un foarte bun biochimist. Operele lor literare sînt judecate în afara acestui statut. Asta nu înseamnă nicidecum că un foarte bun medic sau biochimist sau economist va reuși automat să scrie și literatură de valoare.

În altă ordine de idei, o problemă asupra căreia mulți ar trebui să mediteze o constituie substanța științifică încorporată în literatura SF. Există aici două tendințe reprezentative, ambele fiind păguboase în egală măsură. Anumiți autori, de regulă cei care au o formație așa-zis umanistă, circumscrisă filologiei, filozofiei, psihologiei, pedagogiei etc., și care dintr-un motiv sau altul nu reușesc să asimileze și să se țină la curent cu rezultatele științei și tehnicii, minimizează cu bună știință, în opera lor, această latură, de regulă alunecînd spre fantastic. Alții, cu un solid statut profesional tehnic sau științific, consideră că literatura SF este un pretext pentru a-și prezenta anumite ipoteze științifice sau pentru a expune implicațiile, la nivel global, ale unor rezultate plauzibile ale tehnicii asupra societății. Ambele situații depășesc perimetrul literaturii de anticipație tehnico-științifică. Pe de altă parte, nici nu se poate identifica cu certitudine situația optimă a ponderii informației cu caracter științific în opera literară SF. De notat însă că extremele sînt periculoase.

Un al treilea aspect negativ ce-și pune amprenta pe activitatea unor cenacluri de literatură SF de la noi este tendința de a reconsidera rosturile cenaclului, minimizîndu-i latura de dezbatere literară și exacerbîndu-i diversele lui funcții extraliterare. Astfel, la unele cenacluri se poate constata o bogată, chiar frenetică activitate organizatorică, pe fondul unei slabe participări cu lucrări literare. Un studiu mai atent ar putea descifra dacă această tendință de amplificare a rosturilor organizatorice este o consecință a lipsei de talente literare din cadrul cenaclului sau, dimpotrivă, că efortul organizatoric a epuizat posibilitatea de exprimare a celor cu disponibilități literare. Personal consider că, de regulă, se manifestă a doua variantă și mă bazez pe faptul că în perioadele de scurt răgaz organizatoric din cadrul acestor cenacluri răzbat opere literare valoroase.

Desigur, nu aceste situații negative caracterizează în ansamblu mișcarea cenaclistă de literatură de anticipație tehnico-științifică de la noi din țară. Totuși, acum, cînd această activitate a atins un nivel destul de înalt de maturizare, se cuvine să stăruim mai mult asupra acestor aspecte negative care, printr-o evoluție necontrolată, ar putea conduce la situații dramatice. Numai printr-o permanentă autoexigență, prin respingerea fără echivoc a nonvalorii, printr-o muncă stăruitoare de eliminare a tendințelor extreme vom putea să ridicăm calitatea acestui gen literar la nivelul dorințelor și pretențiilor publicului nostru cititor

I. ALBESCU

Dan D. Farcaş

PROBLEMA ADEVĂRULUI ÎNTRE COERENŢĂ ŞI SINERGIE

Ştiinţa la frontierele cunoaşterii

La prima vedere problema adevărului pare simplă - un fapt, o afirmaţie, o lege nu pot fi decît **sau adevărate sau false.** Cel mult nu ştim încă precis de care parte atîrnă balanţa, dar cu timpul, făcînd investigaţiile necesare, vom afla răspunsul definitiv şi indubitabil...

Dacă examinăm însă lucrurile ceva mai de aproape, vom constata că situaţia se complică. Fr. Bacon afirma de pildă că pentru a ajunge la adevăr nu avem decît să strîngem un număr de fapte şi să facem generalizările cuvenite asupra lor. Peste un secol şi jumătate D. Hume constata însă că această metodă conţine un viciu de fond; în esenţă, el afirma că oricîţi corbi negri am vedea noi şi semenii noştri, nu avem nici un temei să afirmăm că „toţi corbii sînt negri"; ceea ce reprezintă un adevăr absolut, deoarece nu este exclus ca la un moment dat să apară totuşi şi un corb alb.

Un alt gen de adevăr aparent foarte solid este faimosul „1 + 1 = 2". Limitele sale ies la iveală însă de îndată ce încercăm să-l folosim în situaţii din realitatea palpabilă. Un măr pădureţ şi un măr putred, sau un măr cît o nucă şi unul cît pumnul fac două mere? Ce înseamnă în acest caz „două mere"? De două ori un măr? Care măr? Cel mare? Cel mic? Un măr mediu? Un măr abstract? Şi ce înţeleg prin măr? De pildă, care este momentul de la care o floare de măr fecundată devine fruct ş.a.m.d.? Ni s-a spus că mere cu pere n-avem voie să adunăm. Cine ne dă voie atunci să adunăm mere mari cu mere mici sau mere sănătoase cu mere putrede? Or, atenţie! Două mere **identice** nu vom găsi nicăieri în realitate. Pe de altă parte, e drept, un punct şi cu un punct fac riguros două puncte (dacă nu se suprapun). Numai că în acest caz nu mai avem de-a face cu obiecte reale ci cu abstracţii...

Exemplul de mai sus ne ajută să conturăm şi o primă concluzie interesantă - **propoziţiile** folosite de oameni sînt de două feluri: o **primă categorie** - cele care se referă la realitatea obiectivă şi care, dacă sînt cît de cît generale, nu pot fi perfect adevărate (sau false) şi o **a doua categorie** - cele care sînt perfect adevărate (sau false) dar se referă la obiecte abstracte. Cînd enunţăm de pildă faimoasa propoziţie „dintr-un punct nu se poate duce decît o singură paralelă la o dreaptă dată"; noţiunile de punct, dreaptă, paralelism sînt perfect abstracte, chiar dacă aproximează mulţumitor obiecte sau relaţii pe care le putem întîlni în realitate.

Omul se foloseşte de propoziţii pentru a cunoaşte mai bine realitatea şi are nevoie de cunoaştere pentru a stăpîni această realitate în activitatea sa practică. Mai general, obiectele, fenomenele, consecinţele etc. dintr-un domeniu al acţiunii umane formează în mintea omului un sistem de informaţii care poate fi numit **modelul** respectivului domeniu. Universul proceselor mecanice poate fi descris astfel printr-un set de formule matematice (de pildă prin cele enunţate de Newton), dar model este în această accepţiune şi o hartă a unei regiuni ori îndemînarea chirurgului într-o operaţie de apendicită. Modelele folosite de oameni prezintă o mare diversitate: ele sînt bazate pe logică sau nu, pe cuvinte sau imagini, sunete, mirosuri, gesturi etc., pot fi utilizate conştient sau reflex. Înnăscute sau dobîndite, majoritatea acestor modele se întîlnesc la om, desigur într-o formă evoluată şi specifică.

Dintre multiplele caracteristici ale modelelor aici ne interesează două: adecvarea şi coerenţa. În mare, putem spune că un model este mai **adecvat** decît altul care se referă la acelaşi domeniu dacă duce cu o probabilitate mai mare la bun sfîrşit acţiunea pe care o serveşte, cu alte cuvinte dacă numărul de „surprize" şi neconcordanţe cu realitatea este mai mic. **Coerenţa** unui model poate fi descrisă cel mai bine prin lipsa contradicţiilor interne şi prin capacitatea de regenerare a întregului din cît mai puţine elemente. O hartă de pildă este coerentă în măsura în care curbele de nivel nu-şi schimbă cota şi nu se bifurcă, dacă nu apar şesuri joase pe vîrful muntelui, rîurile nu curg de jos în sus etc. Totuşi, coerenţa ei nu va fi niciodată foarte mare, ştiut fiind că în cazul deteriorării unei hărţi după care nu avem cópii, doar porţiuni relativ mici vor putea fi reconstituite cu suficientă siguranţă. Dacă însă toată geometria s-ar pierde (prin absurd) rămînînd doar axiomele, ea s-ar putea reconstitui relativ repede şi într-o formă practic identică.

Modelele alcătuite din cuvinte şi simboluri abstracte, echivalente cuvintelor, putem să ni le imaginăm (poate niţel simplist

dar sugestiv) ca nişte liste de propoziţii. Desigur aceste „liste" nu pot cuprinde toate propoziţiile posibile referitoare la domeniul descris, ci doar un nucleu de aserţiuni esenţiale din care pot fi „reconstituite" în timp util, prin operaţii logice etc., toate celelalte propoziţii necesare. Dacă propoziţiile din model sînt din prima categorie, ele sînt adevărate, dar cu o anumită „eroare". Dacă spun de pildă „merele sînt bune de mîncat" mă pot imediat întreba - ce înţeleg exact prin mere? Pentru cine sînt bune de mîncat? etc. Aceste erori pot trece uneori neobservate, dar alteori se pot amplifica în mod brutal în urma operaţiilor logice. Un exemplu clasic în acest sens este silogismul dat de scriitorul A. Bierce - „Şaizeci de oameni fac o treabă de şaizeci de ori mai repede decît un singur om; un om sapă o groapă pentru stîlp în şaizeci de secunde; deci şaizeci de oameni sapă o groapă pentru stîlp într-o secundă". Iată de ce propoziţiile din prima categorie nu pot fi supuse operaţiilor logice decît pe un număr limitat de paşi şi numai sub un control foarte atent. Situaţia este cu totul alta la propoziţiile de categoria a doua. În cazul acestora, din premise considerate perfect adevărate (fără o justificare raţională!), se deduc prin operaţii logice propoziţii care, în lipsa „erorii", vor fi şi ele perfect adevărate în contextul dat. Această proprietate remarcabilă permite efectuarea cu acest tip de propoziţii a unui număr practic nelimitat de „paşi", de operaţii logice, pînă la obţinerea unor adevăruri la care nimeni nu s-ar fi gîndit la început, modelele logice constituind astfel nişte veritabile „aruncătoare de lănci" în trupul necunoscutului.

Teoriile ştiinţifice nu sînt altceva decît modele sau grupuri de modele (logice), construite din propoziţii de categoria a doua şi adecvate unui anumit domeniu al realităţii. Orice astfel de teorie pleacă deci de la un număr de premise abstracte (noţiuni primare, axiome, principii) din care se derivă apoi cu ajutorul logicii sau a unor operaţii matematice o lume de propoziţii (sau de formule, algoritmi etc., ceea ce este în esenţă acelaşi lucru) coerente cu respectivele premise. Descriind un anumit domeniu al realităţii, elementele abstracte vor fi astfel alese încît corespondenţa cu realitatea să fie cît mai bună; totuşi, o suprapunere perfectă nu se va putea realiza niciodată. Cu alte cuvinte, o teorie ştiinţifică deşi va fi de regulă perfect coerentă nu va fi niciodată şi perfect adecvată realităţii pe care îşi propune s-o descrie.

Rezumînd aceste idei, constatăm deci că există pe de o parte un **adevăr teoretic**, cel dedus prin operaţii logice din premisele modelului, graţie coerenţei acestuia, şi un **adevăr practic**, cel care măsoară adecvarea modelului la realitatea obiectivă. Aceste două accepţii ale adevărului coincid (foarte bine sau cel puţin rezonabil) atît timp cît modelul este bun. Nu există însă nici o metodă prin care să ni se garanteze dinainte pînă unde va rămîne valabilă această suprapunere. Pentru a înţelege mai bine ideea, este util să reamintim cîteva exemple binecunoscute din istoria ştiinţei. Le Verrier, bazat pe mecanica newtoniană, a calculat că într-un anumit punct al cerului trebuie să se afle o planetă pînă atunci necunoscută (adevăr teoretic). El a scris astronomului german Galle, care în seara primirii scrisorii a şi găsit planeta (botezată Neptun) în apropierea locului indicat (adevăr practic, concordant în limite rezonabile cu cel teoretic). Bazîndu-se tot pe mecanica lui Newton, fizicianul Michelson a vrut să determine viteza Pămîntului în spaţiu, măsurînd în acest scop viteza luminii care ne parvine de la diferite stele. Spre consternarea generală, s-a constatat că lumina are riguros aceeaşi viteză, indiferent din ce direcţie ar veni. După două secole de glorie necontestată şi neîntreruptă a mecanicii newtoniene, pentru prima oară a fost sesizat un „divorţ" între adevărul teoretic şi cel practic. Urmarea este de asemenea binecunoscută - crearea de către Einstein a „teoriei relativităţii" menită să explice fenomenul. Este această teorie definitivă şi ultimă? Pare cu totul improbabil. Deocamdată, e drept, ne serveşte bine, dar oricînd poate să apară o nouă surpriză.

Gauss, unul dintre cei mai mari matematicieni ai tuturor timpurilor, n-a ezitat să urce cu o echipă de geodezi pe trei vîrfuri de munte pentru a verifica dacă într-adevăr suma unghiurilor într-un triunghi este egală cu 180°. Ei n-au sesizat nici o abatere în limitele de precizie ale aparatelor vremii, dar astrofizicienii de azi ştiu că iniţiativa lui Gauss n-a fost deloc gratuită; pe distanţe enorme acest adevăr ar putea să nu mai rămînă valabil. Geometria euclidiană este probabil cea mai veche dintre teoriile ştiinţifice corect constituite. La baza ei găsim şi axioma conform căreia dintr-un punct se poate duce doar o singură paralelă la o dreaptă dată. Dacă suma unghiurilor într-un triunghi nu este de 180° atunci axioma aceasta trebuie înlocuită cu alta, afirmînd fie că „dintr-un punct se pot duce mai multe paralele la o dreaptă", fie că „dintr-un punct nu se poate duce nici o paralelă la o dreaptă". Locul geometriei euclidiene va fi luat în acest caz de o teorie alternativă, de o geometrie neeuclidiană, tot atît de coerentă şi tot atît de adevărată în cadrul propriilor premise.

Mulţi continuă să mai creadă că neconcordanţele constatate din timp în timp, între adevărurile teoretice şi cele practice se datoresc doar faptului că deocamdată nu sîntem în posesia adevărului ultim, obiectiv şi definitiv, imaginat ca parte dintr-o „superteorie" preexistentă Omului şi Universului şi după care se ghidează toate fenomenele naturale şi sociale. Conform acestei viziuni, istoria ştiinţei se aseamănă oarecum cu istoria descoperirilor geografice, toate legile firii urmînd să fie citite una după alta de pe un soi de pergament divin, în acelaşi mod în care navigatorii descopereau odinioară o insulă după cealaltă. Evident, această lume platoniciană a adevărurilor ultime n-ar putea conţine decît legi perfecte, propoziţii de categoria a doua înzestrate cu toate atributele frumosului abstract...

Ne putem doar cu greu imagina drama pe care au resimţit-o aceşti gînditori cînd au descope-

rit că de fapt nici un model omeneşte imaginabil, fie el şi logic, nu poate evita limitele, paradoxurile şi contradicţiile interne. În antichitate sofistul cretan Eubulide zicea de pildă: „toţi cretanii spun numai minciuni". Dacă îl credeai, rezulta că nu trebuie să-l crezi, iar dacă spuneai că minte rezulta că are dreptate. Acest paradox a pricinuit multă bătaie de cap logicienilor, fiind, conform legendei, cauza morţii premature a lui Filet din Cos. Dar acest paradox şi altele contemporane lui sînt floare la ureche pe lîngă cele evidenţiate în zorii secolului nostru de Cantor, Russell, Zermelo, König şi alţii, paradoxuri care minează înseşi bazele matematicilor. Nu mult timp după ei, Gödel demonstrează că aritmetica nu poate fi complet acoperită de o teorie decît dacă aceasta posedă un număr infinit de axiome, demonstrînd şi faptul că este imposibil de dovedit dacă o teorie care conţine aritmetica este contradictoriu sau nu. Aceste rezultate, ca şi altele obţinute ulterior, arată că adevărurile perfecte sînt o himeră de neatins, cel puţin în limitele instrumentelor pe care le poate imagina azi mintea omenească.

Exceptînd unele domenii de mare simplitate ale realităţii, s-a constatat că adesea teorii diferite descriu la fel de bine sau aproape la fel de bine, deşi altfel, aceleaşi obiecte sau fenomene. S-a mai constatat că nu numai teoriile dar chiar şi experimentele şi observaţiile care se vor desăvîrşi de obiective depind în fapt de întreaga istorie a culturii şi a teoriilor anterioare. O astfel de situaţie întîlnim de pildă în medicină (să ne gîndim la abordările europene, chineze sau indiene ale fiziologiei sau ale metodelor de tratament), dar nici fizica nu este atît de monolit cum caută să o prezinte manualele de şcoală (există o multitudine de teorii cosmologice sau privind structura subcuantică a materiei). În această lumină procesul nesfîrşit al cunoaşterii apare azi tot mai multor epistemologi nu atît ca o convergenţă **spre** adevărul absolut cît mai mult ca o creştere nesfîrşită **dinspre** ceea ce istoriceşte există deja în zestrea omenirii, aidoma crengilor care cresc răsfirîndu-se din trunchiul unui copac.

Calculatoarele electronice au dus la o proliferare fără precedent a **modelelor matematice.** Fiecare dintre aceste modele este în fapt o „mini-teorie" privind un anumit domeniu foarte special al realităţii. Există modele pentru a descrie structura de rezistenţă a clădirilor din beton armat, pentru încărcarea optimă a utilajelor dintr-o întreprindere, pentru a simula evoluţia unei epidemii sau intrarea vapoarelor într-un port, pentru a studia ce se petrece în membrana celulei vii etc. Toate aceste modele, mai mult sau mai puţin fidele realităţii, sînt perfect coerente, calculatorul putînd să deducă, la capătul unor şiruri de operaţii care depăşesc orice capacitate umană, adevăruri coerente adesea imprevizibile. Pentru un anumit domeniu există însă adesea nenumărate modele alternative, alcătuite de specialişti diferiţi sau uneori chiar de aceiaşi specialişti. Cel care foloseşte aceste modele se află deci în faţa unei pluralităţi de adevăruri teoretice, provenind din premise ireductibile unele la altele şi imposibil de conciliat în sinteze, adevăruri între care va trebui să **decidă** omeneşte pe care îl va urma.

De fapt, situaţia este încă mult mai complexă. Aşa cum am amintit, pe lîngă modele de tip logic, omul dispune şi de modele alcătuite din propoziţii de categoria întîia (chiar dacă nu sînt perfect adevărate, propoziţiile de tipul „merele sînt bune de mîncat" le folosim la tot pasul), ori de modele care nu sînt construite în primul rînd din cuvinte (acestea sînt modelele pe baza cărora inginerul imaginează o nouă maşină, arhitectul o clădire, compozitorul o simfonie ş.a.m.d.). Modelele care folosesc metafora sau intuiţia posedă adesea nuanţe care rigorii logice îi scapă. Modelele logice sînt, e drept, mai coerente, dar capacitatea de regenerare atrage după sine dificultăţi în schimbări, chiar în cele utile, deci un plus de conservatorism. Avantajele şi dezavantajele, care însoţesc varietatea de adevăruri de care dispune omul în rezolvarea unei probleme date, se vădesc deci adesea complementare.

Realitatea este inepuizabilă în detalii şi conexiuni, în timp ce orice descriere omenească a acestei realităţi, fie ea intuiţie sau teorie ştiinţifică, este funciarmente finită. În consecinţă, nici un model, nici o intuiţie, nici o teorie nu poate fi perfect adecvată obiectului său, deci nu pot fi perfecte nici adevărurile care le aparţin. Fiecare posedă însă un anumit grad de adecvare şi originea lor diferită le permite să lumineze aceeaşi realitate din unghiuri diferite şi care se completează reciproc.

Unele dintre adevăruri se vor bate cap în cap, altele se vor confirma între ele; în sfîrşit, prestigiul unor modele va face ca anumite adevăruri (de pildă cele matematice) să prevaleze asupra altora. Îmbinarea eficace a relaţiilor de cooperare, competiţie şi subordonare este cea mai completă definiţie a **sinergiei.** Ţesătura acestor relaţii aplicată pluralităţii modelelor omeneşti naşte în mintea decidentului (sau creatorului) un **adevăr sinergic,** global, de un tip **calitativ diferit,** o dată ce nu a fost încă verificat în practică (deci nu e un adevăr practic) şi nici nu rezultă în mod necesar, prin operaţii logice, din premise abstracte (adevăr teoretic). Adevărul sinergic, utilizat sistematic, va duce în mod necesar la rezultate mai bune decît dacă subiectul s-ar fi încrîncenat să folosească doar sugestiile unui singur model, fie şi ale celui mai bun. Recurgerea la alternative este şi antidotul sigur al fundăturilor care pîndesc uneori utilizatorul modelului unic. Sinergia adevărurilor este singura cale prin care omul poate gîndi dialectic, realizînd progresul permanent pe baza unităţii şi luptei contrariilor, depăşind simplismul raţionamentelor de tipul inteligenţei artificiale, bazate pe logica bivalentă. Adevărul sinergic este de asemenea singurul care ne poate face să înţelegem esenţa actului creator uman (în particular crearea noilor teorii), ca şi esenţa gîndirii autentice şi a libertăţii deciziei responsabile.

Dr. Constantin Neacșu

Știința la frontierele cunoașterii

BIOTIP ȘI BIORITM

Desprins tot mai mult din natură, omul angajat în procesul creator al producerii de bunuri materiale și spirituale s-a perfecționat pe sine însuși nu numai ca o consecință a satisfacerii tot mai corespunzătoare a nevoilor sale, ci și datorită caracteristicilor organismului uman ca sistem integral, înzestrat cu virtuți de perfectabilitate în relația cu mediul înconjurător.

Ipotetic, aria caracterelor morfologice și funcționale umane este determinată de 8 400 000 de combinații posibile ale constituienților cromozomali în momentul conceperii (Klaus, 1966, G. Tănăsescu, 1972).

Dacă se admite existența a 250 000 de gene în celulele sexuale, fiecare genă putînd fi considerată ca reprezentînd o posibilitate informațională de 4 biți, „planul strategic“ care conține particularitățile de specie ale fiecăruia dintre noi ar avea un conținut informațional (biologic) de 1 milion de biți.

Cu această zestre biologică posibilă și comună, imens diversificată, se formează omul social, ale cărui aptitudini, capacități și forme comportamentale se dezvoltă în procesul educațional și în contact nemijlocit cu ambianța materială și spirituală.

„Dezavantajat“ de a se naște relativ prematur biologic, în comparație cu primatele, omul beneficiază însă de o dezvoltare precoce, nu în ambianța „monotonă“ a corpului matern, ci în mediul ambiant geografic și cel social, incomparabil mai bogate în stimuli. Ceea ce este omul adult în întregul său somatic și psihic se realizează în etapele de formare ale copilăriei și adolescenței, sub influența întregului complex integrator: mediul ambiant și cosmosul.

Evoluția omului primitiv, mai ales în perioada de existență denumită Neanderthal, s-a realizat într-o măsură importantă în condiții climatice extrem de nefavorabile. O dată cu retragerea ghețarilor continentali, a apărut omul de Amignac mai inventiv, mai asemănător cu noi. Condițiile de viață erau mai propice pentru supraviețuirea grupurilor mici și izolate, astfel explicîndu-se diversitatea formelor sau tipurilor umane apărute în acea perioadă (Cro-Magnon, Chancelade, Grimaldi).

În condițiile actuale este foarte greu să se stabilească ce revine acțiunii directe a climatului asupra caracterului somatic și psihic și ce poate fi considerat influență a complexului celorlalți factori. Sînt însă numeroase observații care susțin ipoteza conform căreia factorii de mediu, mai ales cei climatici, ar influența caracterul corporal sau chiar psihic al oamenilor.

Prin analogie cu regula lui Bergmann, s-a formulat ipoteza după care înălțimea omului crește proporțional cu depărtarea de ecuator. Speciile cu masa corporală mai mare se găsesc în zonele climatice reci, temperatura modificînd și unele lanțuri de procese enzimatice importante pentru morfogeneză. Dezvoltarea staturală a sugarului este mai redusă în perioada octombrie-martie și mai intensă în perioada martie-septembrie. Centrii de osificare apar mai rapid în cursul primăverii, iar greutatea corporală crește de 3–5 ori mai rapid toamna decît primăvara. Același caracter somatic ar fi influențat și de presiunea atmosferică.

Altitudinea excesivă (spre exemplu platourile din Colorado) determină o mortalitate infantilă mare (probabil prin hipoxie), iar vîrsta la care se instalează menarha este mai mare decît în zonele de mică altitudine (Peru). Creșterea sezonieră ar fi dependentă de stimuli hormonali: gonadici, suprarenalieni și tiroidieni.

Considerat inițial ca un fenomen care interesează creșterea staturală și ponderală, s-a constatat ulterior că fenomenul „accelerației“ se reflectă nu numai în modificări de creștere, ca latură cantitativă a dezvoltării, ci și în schimbări importante ale biomorfozei și patomorfozei umane. Nou-născuții ating valori mai mari în privința înălțimii și a greutății față de perioada de acum 60 de ani; în R.F.G., înălțimea copiilor de vîrstă școlară a crescut în perioada 1910–1953 cu 6–8 cm (ca și în R.P. Bulgaria, R.P. Ungară și U.R.S.S.).

Creșterea intensă pubertară a înălțimii și greutății începe în prezent cu circa doi ani mai devreme decît acum 10 ani. S-a observat de asemenea o erupție mai precoce a dinților ca semn al unei maturizări mai timpurii.

Koch pune accelerarea dezvoltării pe seama expunerii crescute la ultraviolete. Lang (1961) aduce în discuție ca factor al acestei dezvoltări și creșterea duratei de expunere a copiilor la lumina artificială, datorită electrificării centrelor populate. Acțiunea biologică a luminii s-ar efectua și direct pe calea legătu-

rilor dintre ochi şi sistemul diencefalo-hipofizar ca şi epitalamo-epifizar.

*
* *

Orice organism viu există în măsura în care este capabil să depună un etort de adaptare temporală. Un astfel de efort, la care este supusă întreaga materie vie, organizată sau nu în biologicul sistemic, trebuie să corespundă capacităţilor morfofuncţionale ale stadiului respectiv (organismului) şi de asemenea să fie orientat spre reperele cronologice externe cele mai constante şi mai „economice" din punct de vedere biologic.

Timpul biologic nu este decît rezultatul variatelor şi complexelor procese de adaptare cronologică a organismelor vii, oricare dintre ele - de la cele unicelulare vegetale la om - posedînd o capacitate specifică biologică, de a măsura timpul. Numeroase fenomene biologice, de naturi foarte diferite se desfăşoară cu o regularitate ritmică riguroasă, ale cărei abateri în timp de 24 ore sînt de ordinul minutelor sau secundelor.

Mişcarea frunzelor şi florilor, etapele metamorfozei, la multe specii de insecte, mitozele în diferite celule vegetale şi animale (inclusiv în ţesuturile organelor mamiferelor şi ale omului) sînt numai cîteva din multele exemple posibile ale cronometriei biologice.

Realitatea obiectivă a caracterului activ al capacităţii cronometrice pe care o posedă materia vie este demonstrată şi de faptul că majoritatea fenomenelor bioritmice ce au o perioadă de aproximativ 24 ore (bioritmuri circadiene) deţin o frecvenţă maximă în ritmurile materiei vii. Ele se menţin şi îşi păstrează regularitatea chiar atunci cînd organismele respective sînt în condiţii de completă „izolare cronologică" (regim luminos şi termic absolut uniform). Rezultă că materia vie nu se adaptează cronologic copiind pasiv timpul astronomic sau fizic, ci posedă propriile sale mecanisme cronometrice.

Mecanismele crono-biologice au o capacitate funcţională proprie, în bună parte independentă, fiecare celulă vie fiind un veritabil „generator" de timp. Cronometrele biologice sînt cuplate la reperele cronologice externe. Şi cum în condiţiile planetei noastre reperul temporal cel mai constant este perioada de 24 ore a succesiunii întunericului cu lumina, devine explicabil faptul că majoritatea bio-ritmurilor sînt circadiene.

Cronometrele biologice se orientează şi se autopotrivesc după diferitele repere cronologice ale mediului. Este sugestiv faptul că unele reacţii sezoniere ale organismului vegetal şi animal din jurul ecuatorului, unde diferenţele anuale dintre zi şi noapte sînt minime, se declanşează la semnale temporale de ordinul minutelor.

În afară de bioritmurile cu conectări variate de repere temporale externe (bioritmuri circadiene, selenare, sezoniere, multi-anuale etc.), timpul biologic mai este condiţionat şi de determinări genetice proprii fiecărui organism condiţionat la rîndul său de factori ca: sex, variaţii climato-meteorologice, aport alimentar.

Timpul biologic prin puternica sa stabilitate este esenţial pentru existenţa umană şi mai ales la nivelul existenţei individuale. Două aspecte ale cronologiei sînt importante: bioritmurile şi viteza variabilă a proceselor metabolice. S-au evidenţiat cîteva sute de bioritmuri ale organismelor umane şi care generează procese şi fenomene fundamentale la nivelul sistemelor, organelor şi ţesuturilor aparţinînd sistemului neuro-endocrin, sîngelui şi organelor secretorii, ficatului sau epidermului.

Bioritmurile umane mai frecvente ca lungime sînt cele circadiene. Din punct de vedere fiziologic, omul se plasează în categoria organismelor diurne, în sensul că nivelul maxim al activităţii şi capacităţii sale de a răspunde optim la solicitările interne şi externe ar trebui să fie situat la marea majoritate în cursul zilei.

Numărul persoanelor a căror capacitate activă de fond se manifestă cu maximă intensitate în cursul serii şi în prima parte a nopţii este totuşi relativ mare. Tipul de organism vesperal sau nocturn, găsindu-şi reprezentanţi mai ales în rîndul celor ce prestează preponderent o activitate intelectuală, se poate presupune că la om, devierile de la tipul fundamental diurn sînt generate în bună parte de factorii socio-culturali.

Pe fondul biologic imprimat prin informaţia biologică, fiecare individ este supus în permanenţă unor alte forme şi mecanisme cronologice alcătuind,

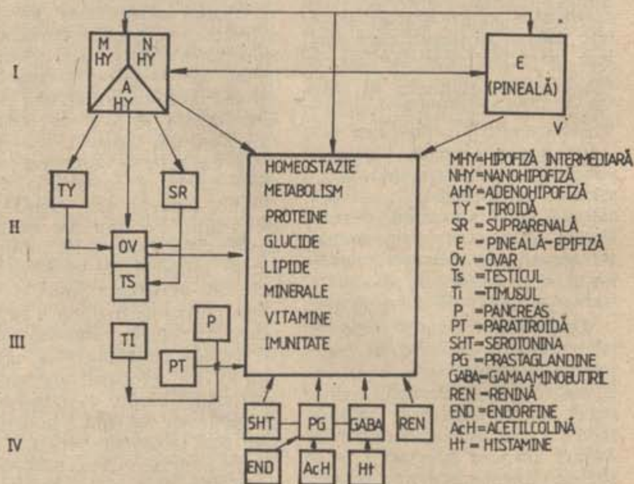

FIG. 1. Organizarea corelativă funcţională a componentei endocrine

EEG + RCI	BIOTIPUL S STEROID	ESTROID	OVAR ± CSR ±	INIȚIAL / DEVENIT
		ANDROID	CSR ± (TESTICOL) OVAR ±	INIȚIAL / DEVENIT
		ETIOCOLA-NOLONIC	CSR ± (TESTICOL) OVAR ±	DEVENIT
EEG + RCI	BIOTIPUL P PROTEIC	PROLAC-TINIC	ADENO-HIPOFIZA +	INIȚIAL / DEVENIT
		GONADO-TROFINIC	ADENO-HIPOFIZA ± FSH/LH	INIȚIAL / DEVENIT
		ADRENO-CORTICO-TROPIC	ADENO HIPOFIZA ±	INIȚIAL / DEVENIT

FIG. 2. Structurile biotipului uman după criteriile neuroendocrine. Predominanța hormonală + = hiperconcentrație steroidică sau proteinică = hipoconcentrație.

după unii autori, două categorii generale de timp corelate și anume: timpul psihologic și timpul social (în cadrul informației psihologice și implicit cu răspunsuri asupra fiabilității psihologice).

Timpul psihologic reprezintă manifestarea subiectivă a capacității cronometrice a sistemului nervos. Existența sa rezultă dintr-o abstractizare accentuată a elementelor cronologice concrete din mediu. Componenta nervoasă, care asigură în cadrul sistemului nervo-endocrin (SNE) procesele de trecere de la concret la abstract după prelucrare îndelungată, bioritmurile celulare (ca elemente cronologice endogene și exogene), conferă timpului biologic, prin componenta sa psihologică (ca tip de prelucrare informațională integrativă), o relativă autonomie și independență.

După părerea noastră, în cadrul informației psihologice, ca modalitate de desfășurare a timpului psihologic, se acordă în mod nereal și altor sisteme biologice (specii de animale) „capacitatea" manifestării cronometrice de tip psihologic. Se aduce ca exemplu faptul că unele insecte prezintă în acest sens un ascuțit „simț al timpului". Posedarea de către animale (insecte sau păsări) a unui „simț al timpului" este utilizat ca argument pentru aprecierea că acest timp este psihologic (de fapt psihologic-like).

Deosebirea calitativă dintre timpul psihologic uman și cel al animalelor este asigurată de prezența conștiinței. Timpul psihologic uman se edifică prin recepții cronologice variate, care sînt prelucrate, interpretate și aplicate în mod conștient.

Dar timpul conștient, specific omului, nu epuizează timpul său psihologic care include și latura sa inconștientă de tip instinctual al măsurătorii duratelor.

Există persoane capabile de a determina în primele 3 zile de izolare cronologică „orele exacte" cu abateri mai mici de 1%. Orologiul cerebral lucrează cu multă exactitate în hipnoză, cînd efectuarea unor acțiuni se bazează pe exactitatea timpului stabilit de experimentatorul inductor.

La un grup de organisme umane, care au fost puse fără să știe în condiții de urmărire a timpului conștient diferențiate între ele cu 6 ore, bioritmurile s-au modificat putîndu-se obține o „dilatare" sau o **„contractare"** a bioritmurilor induse de timpul conștient. S-a dovedit apoi că în timp ce unele bioritmuri depind foarte strîns de orologiile cerebrale, altele manifestă o independență accentuată față de acestea.

În afară de ceasornicele create de el, omul, în viața de zi cu zi, se orientează cronologic după numeroase criterii, unele dintre ele naturale, altele derivate din periodizările inerente vieții sociale. Dobîndirea acestui ascuțit simț al timpului, la consolidarea căruia acționează o continuă confruntare și o „verificare" reciprocă între componenta conștientă și elementele subconștiente ale orologiilor biologice, se bazează pe existența informației biologice (care susține în mod obiectiv o fiabilitate biologică corespunzătoare subsistemelor integrate în organismul uman).

Factorii socio-culturali, care pot fi socotiți factori de mediu specifici omului, joacă un rol determinant în stabilirea și evoluția raporturilor dintre organismul uman și mediul său natural de viață, modelînd întreaga biologie și psihologie a omului. În domeniul cronometriei umane, factorii sociali intervin pe diferite căi, modificînd în parte acțiunea unor factori naturali de mediu pe care biologicul îl folosește ca repere. Condiția socială însăși generează pentru om o serie de periodicizări ale vieții sale, mai mult sau mai puțin apropiate și concordante cu periodicitățile naturale și care devin puternice repere cronologice nu numai pentru activitatea socială, ci și pentru procesele sale fiziologice (ritmurile de desfășurare a proceselor de muncă).

Intensitatea muncii și în special încordarea nervoasă, care o poate însoți, influențează net ritmicitatea fiziologică mai mult decît orarele activității (perioadele de examene etc.). Se modifică temperatura corporală, pulsul, tensiunea arterială, secreția hormonilor, secreția unor metaboliți etc.

Efectul disfuncției instanței nervoase asupra instanței endocrine, în cadrul sistemului neuro-endocrin (SNE), reprezintă un aspect important. Prin calitatea sa de sistem integrator, SNE asigură mecanisme adecvate acestei funcțiuni, în tot cursul vieții. Relațiile dintre cele două componente: nervoasă și endocrină, se realizează prin legături morfo-funcționare la mai multe nivele. Unul, și cel mai important, îl constituie complexele neuro-secretorii, precum cel hipotalamo-hipofizar (ca prim inel de legătură), care acționează asupra hormonilor secretați de glandele „periferice" (tiroidă, ovar, suprarenală etc.). Hormonii tisulari de la nivelul țesuturilor (acetilcolina, cathecholaminele, prostaglandinele, serotonina, endorfinele etc.) reprezintă un alt inel integrator din SNE, iar acțiunea hormonilor pe cale umorală asupra sistemului nervos central, ca mecanisme generale de feed-back sau feed-before, realizează cel de-al treilea inel neuro-endocrin (fig. 1).

Binecunoscuta legătură dintre scoarța cerebrală și zonele subcorticale cu sistemul endocrin, cunoscut ca „subsistemul hipotalamo-hipofizar", de exemplu, duce la acțiunea directă a influențelor corticale (mai ales cele negative, psihogene, stresante) asupra activității componentei endocrine, avînd ca rezultat modificarea secreției hipofizare, atît

sub aspect calitativ, cît şi cantitativ. Sub aspect hormonal, ierarhizarea sistemului endocrin duce la stabilirea unor relaţii precise între glandele coordonatoare centrale şi cele periferice.

Aplicarea formulei „densităţii informaţionale", ca o condiţie la care poate lucra organismul la un moment dat, ne oferă posibilitatea unei diferenţieri individuale privind diacronia disfuncţiei neuro-endocrine, exprimată clinic fie prin manifestări evidente ale componentei nervoase (neuro-patologia), fie a celei endocrine (endocrinopatiile), fie asociate şi prezentate sub egida unei simultaneităţi clinice.

Varietatea formelor de „evoluţie" şi a tabloului clinic semeiotic incumbă unele trăsături individuale cuprinse în noţiunea de „biotip". Clasificarea biopatologiei umane a preocupat medicina din negura timpurilor, prezentîndu-se diferite „modele", caracterizate printr-o serie de particularităţi psiho-somatice (morfo-funcţionale, comportamentale etc.).

Literatura medicală sau psiho-fiziologică cuprinde multiple scheme de „clasificare" a biotipurilor umane. Dăm un exemplu în tabelul de mai jos:

Temperamentul	Culori caracteristice	Reacţii la emoţii
sanguin	sînge	roşeşte
melancolic	bilă neagră	cianozare
coleric	bilă galbenă	paliditate
flegmatic	limfă	albeşte

Diferitele încercări cunoscute în literatura medicală de a „clasifica" organismele umane după aceste criterii cotate „semnificative şi caracterizante" oglindesc de fapt ideea de integralitate care emană din esenţa omului. Diferiţi parametri inseraţi în aceste clasificări cuprind elemente somato-fizio-psihologice în primul rînd. În acest climat de necesitate integratoare prezentăm o asemenea tentativă, consecventă ideii de sistem integral ce-l reprezintă omul, implicînd parametrii neuro-endocrini, ca structură a biotipologiei. Tehnologiile de obţinere a unor date caracteristice componentei nervoase sînt electroencefalograma (EEG) şi reflexul cerebral de impedanţă (RCI), sau pentru componenta endocrină concentraţia hormonală. Schema din fig. 2 redă cele două grupuri de biotipuri umane în raport cu ponderea hormonală (deci cu „ecourile" sale somato-psihice integratoare drept consecinţă) a respectivului organism. Tipul S – steroidic – include trei subgrupe de biotipuri în care preponderenţa steroidică este asigurată de hormonii estrogeni, fie din staţia ovariană, fie cortico-suprarenală.

De reţinut că din punct de vedere al cantităţii, caracterul excretor se relevă fie prin hiperconcentraţie, care în viziunea noastră poate avea două origini: iniţial genetică (de la naştere), fie „devenită" pe parcursul evoluţiei organismului în condiţiile sale de viaţă relaţională (relaţia bio-psiho-socială). Ne găsim uneori în faţa unor organisme (mai ales cel feminin), la care deşi, de exemplu, zestrea biopatologică nu era pregnant estroidă devine astfel pe parcursul modificărilor condiţiilor de viaţă.

Este vorba, deci, de o adevărată „fiabilitate biologică" a subsistemelor respective ale organismului, care prin modificări adaptative imprimă caracteristica generală a întregului organism (inclusiv cea biopsihică).

În acelaşi cadru al parametrilor menţionaţi putem deosebi net tipul android de tipul etiocolanolonic a cărei sursă hormonală este realizată, fie de funcţia metabolică a suprarenalei pe linia biosintezei hormonale steroide, fie printr-o insuficienţă hormonală cronică.

Grupa a doua de biotipuri neuro-endrocrine, cu toate corolarele biopatologice, o reprezintă organismele din care se pot desprinde subgrupa hormonilor: prolactină, gonadotropi sau adenocorticotropi.

Este cunoscut faptul că „parametrii" funcţionali ai acestor staţii hormonale (hiper sau hipo-secreţie) imprimă, mai ales sub aspectul comportamentului psiho-fiziologic şi somatic, caracteristici identificabile cu celelalte sisteme de biotipuri existente în literatură şi cu care se operează încă în practica psihomedicală cu diferite „randamente". Operarea cu acest model bio-tipologic se inserează, după părerea noastră, mai eficient în cadrul relaţional biologic integrativ general funcţional al organismului uman în mod special. Schema din fig. 3 relevă exemplificativ această integrare.

Cunoaşterea unei persoane, în cuprinsul universului său psiho-socio-cultural propriu, nu poate fi realizată complet decît prin includerea şi a parametrilor biotipului şi bioritmului său. Optimizarea omului în procesul generos al muncii, în condiţiile revoluţiei tehnico-ştiinţifice actuale, include, de asemenea, în mod firesc şi aceşti parametri, care deţin „calitatea" esenţială de a fi modelabili, perfectibili şi optimizabili. Conceptul de viaţă modernă – în sensul complet al definiţiei – trebuie să se sprijine şi pe aceste două concepte umane esenţiale.

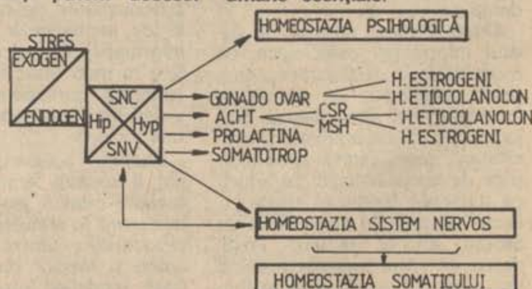

FIG. 3. Integrarea biotipologică neuroendocrină a organismului. Corelaţiile endocorporale somatopsihice. Subinfluenţele relaţiilor exocorporale (STRES).

Viorel Soran

Știința la frontierele cunoașterii

PROGNOZELE ȘTIINȚIFICE ÎNTRE NĂZUINȚI ȘI REALITATE

De îndată ce, în perindarea continuă a vremurilor, omul a reușit să facă, pe bază de observație și de amintire, o clară distincție între momentul prezent și momentele trecute, l-au interesat în aceeași măsură cele încă netrăite, ale viitorului.

Analiza cea mai exact posibilă a unui șir de evenimente se realizează numai pentru infimul moment prezent, dar și în acest caz oricărui observator îi pot scăpa unele detalii, chiar și dintre cele esențiale. Organele noastre de simț, care ne pun în contact cu lumea, posedă o capacitate finită de a recepta, per unitate de timp, semnalele venite din exterior. Apoi, nu tot ceea ce ele înregistrează se și conștientizează, o mare parte din semnalele recepționate depozitîndu-se în subconștient. În consecință, chiar și evenimentele trăite la timpul prezent le surprindem și conștientizăm selectiv.

Dacă însăși analiza unor evenimente prezente nu poate fi exhaustivă, cu atît mai mult este valabil acest lucru pentru cele care aparțin viitorului. Deducția pare la prima vedere un soi de ghicire sau profeție a viitorului (iar profeți ai posibilelor întîmplări viitoare au existat încă din preistorie), deși în fapt nu chiar așa stau lucrurile. Ce este, în ultimă instanță, viitorul? Nimic altceva decît o prelungire a prezentului și a trecutului.

Revoluția științifică și tehnică din cea de-a doua jumătate a veacului nostru, introducerea pe scară aproape universală a calculatoarelor electronice au condus spre fructuoasa idee că, pe baza cunoașterii științifice a prezentului și trecutului, s-ar putea prefigura cu o foarte mare exactitate viitorul. Planurile de dezvoltare economică și socială – atît la nivel global, cît și la nivelurile naționale, zonale și locale – reprezintă, printre altele, și niște preziceri mai mult sau mai puțin exacte ale viitorului economic și social.

Este posibil să se facă astfel de predicții în știință? Sînt multe cazuri cînd se poate face o prognoză suficient de exactă, mai ales în situațiile în care este vorba despre aplicarea în practică a unor descoperiri de ordin fundamental. Sînt, de asemenea, suficient de numeroase cazurile cînd nu se pot face prognoze minuțioase asupra viitorului științei sau chiar nu se poate exprima nici un fel de predicție. Această situație paradoxală pentru forța științei contemporane își are explicația sa. Și anume, în cazul unor noi descoperiri de ordin fundamental, nu se poate face nici un fel de prognoză, deoarece printre faptele și procesele descoperite pînă atunci de oricare ramură a științei nu se află nici una care să indice ori să trădeze oricît de vag ceva din proprietățile noilor obiecte și procese ce ar urma să fie descoperite. Cu alte cuvinte, o previziune suficient de exactă nu este posibilă decît în cazul cînd ne găsim, cum a susținut un cunoscut istoric și filozof american al științei – Thomas S. Kuhn –, în interiorul așa-numitei „științe normale" și nu se poate realiza nici un soi de supoziție în afara acesteia.

Iată un concept nou, încă puțin cunoscut, acela de „știință normală". Ce reprezintă ea? Într-una din lucrările fundamentale de istoria și filozofia științei, în „Structura revoluțiilor științifice" (1970), Thomas S. Kuhn demonstrează că știința nu se dezvoltă într-o deplină continuitate, ci printr-un soi de salturi – **„revoluțiile științifice"** –, marcate de o pregnantă discontinuitate în modalitatea de a aborda obiectele și procesele lumii materiale. Noua viziune științifică, mai corect noile teorii explicative ale obiectelor și proceselor materiale, constituie ceea ce Thomas S. Kuhn a denumit **paradigmă** (de la grecescul „paradeigma" = model). Astfel de paradigme sînt, de pildă, teoria gravitației universale a lui Isaac Newton (1642–1727), teoria relativității restrînse și teoria relativității generale ale lui Albert Einstein (1879–1955) sau teoria evoluției lumii organice prin selecția naturală a lui Charles Darwin (1809–1882) și altele.

Istoria genezei unei noi paradigme ne dezvăluie o dezvoltare ideatică, fundamentată pe dialectica luptei contrariilor. O paradigmă dominantă încearcă să explice natura obiectelor și proceselor pe baza unui mănunchi de ipoteze și teorii. Există tendința naturală ca savanții care aderă la o paradigmă să caute deslușirea fiecărui nou fapt consemnat de observație prin ipotezele și teoriile din interiorul paradigmei dominante. Aceste contribuții îmbogățesc conținutul logic al paradigmei dominante. Într-o asemenea situație, deosebit de favorabilă, se fac prognoze cu o maximă probabilitate de realizare. Cercetătorul sau echipa de cercetare chemată să elaboreze o prognoză se află în poziția geografului care posedă o hartă relativ bună a unui continent, dar cu mai mult sau mai puțin numeroase „pete albe". Ceea ce se cunoaște este conturul domeniului, necunoscute sînt detaliile. Depinde de timp, de mijloacele materiale și bă-

nești ca aceste detalii să fie clarificate și comparate cu prognoza. Cu cît există o concordanță mai mare între o prognoză și realizările ulterioare ale cercetării științifice, cu atît prognoza respectivă a fost mai bună și eforturile depuse pentru realizarea ei mai justificate.

Apare un moment crucial, acela cînd noile obiecte naturale și procese descoperite nu mai pot fi explicate prin ipotezele și teoriile paradigmei dominante. Pentru cercetătorii care lucrează în domeniul viitorologiei se ivește acum o împrejurare deosebit de dificilă. Nu mai pot fi elaborate prognoze care să concorde cu viitoarele descoperiri. Neajunsul constă în faptul că cercetătorul sau echipa de cercetare viitorologică se străduiește să elaboreze o prognoză pentru un „continent totalmente necunoscut", bazîndu-se pe elementele puse la dispoziție de un „continent cunoscut pînă la saturație". Ceea ce adeseori se pierde din vedere este faptul că descoperirea adevărată a tărîmurilor necunoscute (noul autentic) din afara „științei normale" sau a paradigmei dominante nu poate fi nici prognozată, nici dirijată și planificată. Descoperirea autentică a noului rezultă dintr-un joc subtil al întîmplării și al determinismului istoric, caracteristic dezvoltării interne a științei. Oamenii de știință care au norocul să se apropie pregătiți de necunoscut, să întîmpine cu ochii larg deschiși întîmplarea izbutesc să facă marile descoperiri, să pună bazele unor noi paradigme științifice. Celorlalți, cărora întîmplarea nu li s-a dezvăluit în toate sensurile ei, nu le mai rămîne altceva decît să adune alte fapte în sprijinul noii paradigme sau a căii nou deschise.

Învățătura care reiese din această împrejurare delicată s-ar putea rezuma la recomandarea ca acei care elaborează prognoze să le alcătuiască, dacă este posibil, cu o maximă certitudine pentru domeniile bine consolidate ale științei, deci în cazul faptelor, ipotezelor și teoriilor ce navighează cu siguranță în interiorul unei paradigme dominante, iar pentru noile descoperiri, abia desprinse din marele ocean al necunoscutului, să se mulțumească cu realizarea unor predicții elastice, lăsînd deschisă oricînd posibilitatea racordării la noile orizonturi ce abia se întrevăd.

Vechea paradigmă, care nu mai poate explica mulțumitor noile descoperiri, intră în criză și, o dată cu ea, și prognozele elaborate pe baza sa. Se nasc în acest moment o mulțime de ipoteze și teorii noi, adevărate „mutații ideatice", dintre care unele vor supraviețui, iar altele vor fi aruncate în „coșul uitării", fiind uneori răscolite aici de iubitorii istoriei științei, în scopul dezvăluirii evoluției diferitelor domenii ale cunoașterii. Este foarte palpitant de a urmări, în oricare domeniu al științei, competiția dintre ipoteze și teorii în deslușirea noilor procese descoperite. Cine învinge în această competiție? Abia scurgerea timpului poate să ofere cercetătorului perspectiva dorită, lucru ce se întîmplă în momentul cînd noile ipoteze și teorii se constituie într-o nouă paradigmă, superioară celei anterioare, negînd-o sau transformînd-o într-un caz particular al noii paradigme. În acest moment elaborarea unor noi prognoze, congruente cu ipotezele și teoriile noii paradigme, devine iarăși posibilă cu o maximă precizie.

Ce condiții trebuie să îndeplinească ipotezele și teoriile ca ele să cîștige competiția de care am pomenit? Întîi de toate să fie cît mai simple posibil, iar în al doilea rînd să fie exprimate într-o formă cît mai elegantă. Există, chiar dacă nu ne vine a crede, o estetică a teoriilor științifice. Învinge aceea care este mai frumoasă, care satisface gusturile estetice ale intelectului. De aici o altă învățătură. Este important să faci o descoperire științifică, dar aceasta nu reprezintă totul. Mai trebuie ca noua descoperire să fie prezentată de savant într-o formă simplă, convingătoare și într-o „haină" de o frumusețe care să încînte spiritul. Nu în zadar marele naturalist francez Georges Louis Leclerc de Buffon (1707–1788), în lucrarea sa intitulată „Discurs asupra stilului" (1753), a susținut, pe deplin întemeiat, că „Stilul este omul însuși". Omul de știință de înaltă valoare va face nu numai descoperiri, va elabora nu numai teorii, le va aplica nu numai în practică, ci și le va transmite comunității științifice și societății într-o formă riguros științifică, accesibilă și în același timp de o nobilă grație. Orice lucrare științifică redactată într-un stil confuz, pe lîngă faptul că riscă să devină neinteligibilă, reflectă și o gîndire încîlcită.

Succesiunea amintită a paradigmelor atrage după sine și o succesiune de diverse prognoze care se îmbogățesc și se perfecționează pe parcurs, devenind din ce în ce mai cuprinzătoare. Această succesiune, după cum am văzut, constă în alternarea de momente potrivite elaborării unor prognoze cît mai precise cu altele propice construirii de prognoze vagi și elastice. Este ca și cum această evoluție s-ar supune „teoriei ondulațiunii universale" (1876–1877), emisă de filozoful materialist român Vasile Conta (1845–1882).

Întocmirea de prognoze științifice între năzuinți și realitate constituie deci, în același timp, atît o știință, cît și o artă. Pe plan mondial există numeroase instituții care se ocupă de alcătuirea prognozelor privind dezvoltarea societății, economiei, științei și a altor domenii de interes practic și cultural. Merită să amintim între aceste organizații specializate Institutul Hudson din New York, care în anul 1976 a realizat o complexă prognoză privind viitorul Americii și al Lumii în următorii 200 de ani, deci pînă în anul 2176. Această prognoză pozitivă se ocupă de creșterea economică și, în corelație cu ea, de creșterea populației, de viitorul utilizării energiei, a producerii de alimente și, evident, de soarta cercetării științifice. În fine, prognoza amintită se ocupă și de viitorul mediului înconjurător sub raport natural, economic și estetic.

În țara noastră, elaborarea prognozelor se află în sarcina Sectorului de prognoză din cadrul Comitetului Național pentru Știință și Tehnologie, care lucrează în strînsă colaborare cu o serie de specialiști din toate domeniile productive și de cercetare științifică ale țării. Nivelurile în timp pînă la care se construiesc în țara noastră prognozele sînt cele indicate de conducerea superioară de partid și de stat, în momentul de față ele limitîndu-se la anii 2010–2020.

Faur Agachi

Știința la frontierele cunoașterii

SECOLUL XXI — MIGRAȚIA FORȚEI DE MUNCĂ SPRE DOMICILIU?

Schimbările la care este supusă economia mondială, în urma modernizării ei tot mai accelerate, în special datorită robotizării și cibernetizării, se reflectă implicit și la nivel social. Fenomene imprevizibile sau anticipate, temporare sau de lungă durată, se desfășoară în societatea umană ca ecou al evoluției tehnice, iar unul din elementele implicate în această evoluție este tehnica de calcul. Prezente peste tot, fie că poartă prefixul **mini, micro** sau **super,** calculatoarele s-au dovedit unelte de o nediscutabilă utilitate, iar din adăugarea în panoplia uneltelor a acestei mașini electronice și ca urmare a miniaturizării și scăderii prețului de cost al componentelor a luat naștere un fenomen neașteptat: din ce în ce mai mulți oameni tind - și pot - să-și practice meseria la domiciliu. Nu este vorba de fragmentarea întreprinderilor în mici ateliere, oricît de automatizate ar fi ele, sau de izolarea cetățenilor în locuințele lor. Situația este deosebită și, sub anumite aspecte, fără precedent.

Un calculator electronic vehiculează date sub forma unor impulsuri electrice; acestea pot fi transmise ca orice alt impuls electric, printr-o metodă oarecare, recepționate și „înțelese" de un calculator asemănător utilizînd același program. Chiar dacă ordinatoarele sînt de tipuri diferite, există dispozitive capabile să „traducă" semnalele în limbajul fiecăruia. Datele, atît cele de prelucrat, cît și cele generate ca rezultat, pot fi stocate pe un suport magnetic, într-o **bancă de date,** pentru o (re)folosire ulterioară. Sistemele de calcul pot fi - și de cele mai multe ori sînt - legate între ele prin **rețele de transmisie de date,** care permit accesul și schimbul de informații, într-un mod asemănător rețelelor telefonice. Spre deosebire de telefon, computerul poate converti datele pe care le prelucrează, cu ajutorul unor **periferice specializate** (imprimantă, display, plotter, sintetizator sonor), sub formă de text tipărit, imagine, desen sau sunet. Și cum aceasta este forma sub care se prezintă multe din rezultatele muncii umane, se poate trage concluzia că nu este necesar ca persoanele ce participă la schimbul și prelucrarea informațiilor prin intermediul calculatorului, să se afle în contact fizic direct. Mai mult, distanța care îi separă este determinată doar de calitatea liniei de teletransmisie, întrucît, considerînd că sistemele de calcul lucrează corect, doar pe acest traseu pot interveni deformări ale semnalului.

Adăugînd acestei proprietăți și pe cele ale vitezei și preciziei în execuție (99% din erorile calculatorului sînt datorate factorului uman), se poate imagina modul în care își desfășoară activitatea. De exemplu, un arhitect, lucrînd după metode „clasice" sau asistat de calculator.

Prin extrapolare, un astfel de „tipar" de activitate poate fi aplicat mai multor profesiuni și specializări.

Mini și microsistemele de calcul nu mai necesită încăperi speciale, climatizate și nici nu mai ocupă un volum mare de spațiu. De aici ideea, aplicată în unele țări (S.U.A., Japonia, Franța, Anglia, U.R.S.S., R.D.G.) de a permite unor categorii profesionale să-și desfășoare activitatea la domiciliu. Aceste categorii cuprind arhitecți, scriitori, ziariști, cercetători și proiectanți din diferite domenii, economiști, contabili, programatori etc. Se apreciază că, prin perfecționarea calculatoarelor profesionale, a băncilor de date și alăturării rețelelor de teletransmisie sistemului **TELETEXT** și a **televiziunii interactive,** vor putea lucra acasă peste 70% din personalul unor institute de cercetare-proiectare; 90% din cel al redacțiilor ziarelor și editurilor; 50% din salariații întreprinderilor industrale neangajați direct în activități productive; și chiar cîteva procente din învățămînt și industrie - ținînd seama de posibilitatea supravegherii și conducerii de la distanță a unor procese industriale complet automatizate.

Pot fi puse în evidență cîteva din avantajele acestei redistribuiri a locului de desfășurare a activității profesionale.

Întreprinderile pot reduce cheltuielile de investiții (mobilier, clădiri), aloca spațiul eliberat de birouri unor sectoare direct productive sau diminua consumul de energie electrică, agent termic și cheltuieli legate de întreținere și mobilier - în cazul în care prin transferul activității la domiciliul salariaților, se renunță la spațiul ocupat de birouri. În plus, centrul coordonator sau organele de conducere, beneficiind de specificul de lucru al calculatorului conectat în rețea, vor putea cunoaște în orice moment, situația exactă a lucrărilor în curs de execuție.

Producerea aparaturii, instala-

Proiectare „clasică"	Proiectare asistată
1. Folosește planșeta de desen, creioane, trusa de compas și celelalte accesorii necesare executării planșelor.	1. Folosește un sistem de calcul dotat cu plachetă grafică, creion optic, plotter, imprimantă grafică și un pachet de programe adecvat.
2. Execută toate planșele manual, pe rînd, efectuînd calcule cu ajutorul unui calculator de buzunar.	2. Execută desenele principale direct pe ecran, cu creionul optic, sau pe placheta grafică, în culori, dacă este cazul. Calculatorul generează automat elementele tipizate, execută reduceri la scară, proiecții, perspective etc. Calculele necesare sînt efectuate automat de program.
3. Consultă tabele cu parametri și se deplasează la biblioteci sau instituții de profil pentru a consulta documentație sau alți specialiști în domeniu.	3. Primește de la banca de date, sau de la alte calculatoare cuplate în rețea, într-un timp scurt, pe display sau imprimantă, toată documentația necesară. Informațiile pot sosi și în absența lui, calculatorul stocîndu-le în memorie.
4. Efectuează corecturile pe original, refăcînd planșele de cîte ori este nevoie.	4. Efectuează corecturile în același mod ca și desenele, putînd obține în orice moment pe plotter sau imprimantă un original fără ștersături.
5. Multiplică planșele la xerox sau heliograf.	5. Calculatorul poate executa oricîte exemplare de aceeași calitate cu originalul.
6. Se execută un studiu pe machetă.	6. Se execută un studiu pe simulator.
7. Expediază lucrarea beneficiarului prin poștă sau curier.	7. Expediază lucrarea calculatorului beneficiarului prin rețea de teletransmisie.
8. Depozitează un exemplar în arhivă.	8. Transmite o copie-mesaj băncii de date. După caz, copia poate fi asigurată printr-un cod de utilizator.

rea și întreținerea unor rețele de calculatoare poate crea noi locuri de muncă în industria tehnicii de calcul, electronicii și telecomunicațiilor, în special pentru muncitori cu înaltă calificare și cadre cu studii medii.

Prin reducerea numărului de persoane implicate în deplasarea spre un anume punct la o oră dată, se poate diminua aglomerarea, la orele de vîrf pe liniile de transport spre zonele industriale și, implicit, consumul de benzină și poluarea, aplatizîndu-se, în același timp, vîrful de sarcină în rețeaua industrială de alimentare cu energie electrică.

Legate de acest fenomen s-au dovedit interesante unele observații în domeniul psiho-social. Astfel, se poate lua în considerare o creștere a randamentului în activitățile de tip intelectual, generată de eliminarea oboselii produse de deplasarea la locul de muncă și de inerentele fricțiuni între colegi, precum și de posibilitatea ca fiecare individ să lucreze în perioada de maximă activitate psihică – perioadă ce variază de la persoană la persoană.

Prin reorganizarea optimă a perioadei de activitate și reducerea timpului alocat deplasărilor, se intensifică participarea individului la viața comunitară și culturală, crește aportul părinților în educarea și orientarea profesională a copiilor – prin exemplu personal și îndrumare directă.

O astfel de evoluție nu se poate petrece instantaneu și fără dificultăți. Este evident că în calea aplicării acestui sistem de organizare se ridică o multitudine de dificultăți.

Activitatea solitară, absența influenței colectivului de muncă pot fi defavorabile pentru psihicul unor indivizi. Pot apărea fenomene de izolare față de societate, generate fie de comoditatea excesivă, absența stimulilor externi introduși de obligativitatea deplasării zilnice spre locul de muncă, fie de „foamea de informații", dorință specifică activității umane inteligente, exacerbată periculos pentru psihic de posibilitățile deosebite pe care le oferă accesul la o bancă de date.

Nenumărate probleme legate de structura ierarhică și salarizare, aprecierea muncii prestate, protecția și jurisdicția muncii sau chiar etică și morală profesională își așteaptă și ele rezolvarea, o rezolvare care, s-a dovedit prin practică, este specifică nu numai fiecărei ramuri economice și țări în parte, dar chiar și fiecărei zone industriale.

„Migrația spre domiciliu a forței de muncă", cum a fost numit fenomenul în cele cîteva lucrări de specialitate, favorizează acum îndeosebi țările cu foarte mare densitate a populației urbane, rețele de teletransmisie și bănci de date dezvoltate. Dată fiind dezvoltarea ciberneticii și pătrunderea ei în toate domeniile de activitate, e de așteptat ca fiecare țară să-și dezvolte bănci de date și rețele proprii, susținerea și extinderea fenomenului dovedindu-se mult mai economice în acest caz.

Fiind încă într-o fază incipientă, nu se poate afirma cu siguranță că aceasta este o tendință generală sau un fenomen temporar și fără mare importanță. Este însă cert că, dacă umanitatea va considera pozitiv și necesar, va ști să o adapteze cît mai eficient pentru progresul și bunăstarea sa.

Titus Filipaş

TUNELE ÎN SPAŢIU-TIMP ŞI CĂLĂTORIA ÎN UNIVERSURI PARALELE

Teoria relativităţii generale s-a adresat mai întîi unor fenomene de natură gravitaţională din sistemul solar. Principala sursă de cîmp gravitaţional este aici Soarele, care la mari distanţe de el, pînă la ipotetica planetă X sau norul de comete Oort este perfect aproximabil printr-un cîmp gravitaţional newtonian.

Teoria relativităţii generale rămîne principala sursă de inspiraţie şi atunci cînd se tratează structura spaţiului la scară foarte mare, metagalactică şi cosmologică. Ea trebuie să ţină însă cont de dificultăţile speciale care apar în considerarea Universului la scară foarte mare, să răspundă la aşa-numitele paradoxuri cosmologice. Evident, cînd se discută despre gravitaţie, cel mai stringent paradox este cel al lui Seeliger. Paradoxul gravitaţional al lui Seeliger exprimă în esenţă constatarea că potenţialul gravitaţional produs de distribuţia materiei la scară foarte mare este nul. Paradoxul e strîns asociat cu caracterul de omogenitate pe care îl observă astronomii în distribuţia galaxiilor în Univers. Dincolo de o scală de 200 milioane de ani-lumină, această uniformitate a distribuţiei materiei nu este constatată de nimeni. Să ne imaginăm acum că trasăm în spaţiu frontiera unei sfere cu o rază de 200 milioane de ani-lumină, sau chiar mai mare. Ei bine, o teoremă clasică, stabilită de Newton, spune că pe această frontieră cîmpul gravitaţional este produs numai de distribuţia interioară de masă, nu şi de cea exterioară. În acest caz, distribuţia interioară de masă ar trebui să producă un cîmp gravitaţional newtonian. Sub acţiunea lui, materia din interiorul sferei ar urma fie să se rotească în jurul centrului (dacă are viteze convenabile), fie să se prăbuşească înspre centru. În realitate, un asemenea fenomen nu se produce la scară cosmologică, şi acesta este paradoxul gravitaţional al lui Seeliger. Din el rezultă că potenţialul gravitaţional creat de distribuţia cosmologică a materiei este pretutindeni egal cu zero.

Aceasta crează nişte probleme cu totul noi de aproximare a metricii spaţiului atunci cînd din el este retrasă materia. În cazul necosmologic, al tratării gravitaţiei din sistemul solar, metrica aceasta era de tipul cel mai simplu, euclidian. Să mai spunem acum că o metrică arată în esenţă cum se scrie teorema lui Pitagora la o scară foarte mică. Metrica euclidiană vrea să spună că teorema lui Pitagora se scrie aşa cum este ea învăţată în şcoala generală. Una dintre primele soluţii pentru metrica la scară cosmologică în absenţa materiei a fost dată de Friedmann şi ea este concordantă cu fenomenul expansiunii Universului, descoperit ulterior de Hubble. Problema a rămas însă în actualitate, şi diversele soluţii care s-au dat au condus la tot atîtea „modele de Univers".

Încercările de a combina teoria relativităţii generale cu mecanica cuantică într-un cadru cosmologic sînt însă destul de recente. În abordarea cuantică, descrierea oricărei cantităţi fizice are un caracter probabilist (datorită acestui caracter, pot apărea particule virtuale din neant, pentru a se prăbuşi apoi în neant, peste foarte puţin timp). În contextul gravitaţiei, mecanica cuantică poate face să apară în spaţiu metrici stranii, ce distorsionează extrem de mult textura spaţiu-timpului, dar care dispar extrem de repede. Apariţia acestor metrici are ca efect instantaneu existenţa mai multor drumuri posibile între două puncte oarecare din Univers. Unul este cel obişnuit, parcurs de lumina care vine de la obiecte cereşti îndepărtate, altele sînt create de acele metrici fluctuante care apar din neant pentru a se dezintegra înapoi în neant. Cum ne putem imagina acele drumuri? Ca pe un fel de tunele în structura obişnuită a spaţiu-timpului. Este interesant că pe unele dintre aceste drumuri, distanţa dintre cele două puncte este neaşteptat de scurtă. Într-o călătorie pe traseul unui tunel spaţial, o galaxie ori cît de îndepărtată ar rămîne accesibilă generaţiei noastre! Dificultatea principală (căci există o mulţime de dificultăţi în concretizarea unui asmenea program de voiaj spaţial) constă în aceea că tunelul respectiv are un diametru microscopic şi dispare foarte repede. Ne-ar trebui un microscop cu un grosisment uriaş pentru a localiza capătul dinspre noi al tunelului. Din păcate, chiar după ce vom stăpîni perfect tehnica experimentală de a-l prinde în obiectiv, vom constata că el dispare foarte repede. Microscopul cu grosismentul cel mai mare este de fapt un accelerator de particule. Fără îndoială că astfel de microscoape vor fi utilizate pentru localizarea capătului unui tunel spaţial. Acceleratoarele de particule au putut însă extrage din virtualitatea lor particule altminteri invizibile, precum bosonii W^+, W^- şi Z^0. Nu ar putea să fie folosit un accelerator de

(Continuare în pag. 24)

Dr. arh. Cosma Jurov

Ştiinţa la frontierele cunoaşterii

CINETICA ARHITECTURII

Pătrunzi într-o încăpere aparent ca oricare alta: la un moment dat peretele se mişcă... mai faci un pas şi se aprinde o lumină, alta se stinge, se schimbă culorile... Într-un alt spaţiu, din aceeaşi categorie, luminozitatea şi culorile se transformă doar cît şoptești...

V-aţi dat probabil seama că este vorba de spaţii sculpturale cinetice, o formă de interpretare a sculpturilor spaţiale, opere electro-optice, care acţionate de un sistem codificat de programare pot crea un spectacol. Sculptura contemporană experimentează şi asemenea procedee care sînt rodul unei fantezii regăsită în cunoaşterea şi interpretarea artistică a tehnicii avansate, care nu seamănă deloc cu imaginea sculpturilor lui Michelangelo sau Rodin; o construcţie spaţială în care intri, unde se întîmplă ceva, dar nu îndeajuns, pentru a o denumi utilă, un spaţiu introvertit pe care doar Brîncuşi l-a intuit dar ca expresie cinetică a unor volume capabile să sugereze dislocarea spaţiului cu efort minim antigravitaţional, precum „Pasărea în văzduh" - devenită emblema astronauţilor de peste ocean sau „Cocoşul" ce urmează să împodobească piramida din sticlă din curtea marelui muzeu parizian Louvre amintind de ciocîrlanul de pe casele româneşti. Sculptura cinetică de care aminteam, deşi este un spaţiu în care pătrunde omul, nu este arhitectură, aşa cum şi Parthenonul este contestat că ar fi un templu cu spaţiu arhitectural, atîta vreme cît adăpostea, în principal, doar o statuie.

LOCUINŢĂ FLEXIBILĂ?

Şi totuşi, ce ar fi ca locuinţa fiecăruia dintre noi să se transforme după dorinţa şi necesităţile noastre, după starea noastră de spirit sau în funcţie de starea vremii? De pildă, avem mai mulţi invitaţi şi am avea nevoie de o cameră de zi mai spaţioasă. Nimic mai simplu: o apăsare pe buton şi un perete se deplasează spre dormitor, altul spre o încăpere învecinată... Ar mai fi o posibilitate: camera să fie concepută ca o cutie în care pătrunde o altă cutie; la o manevră una din cutii se poate deplasa spre exteriorul clădirii mărind spaţiul camerei de zi... Dacă avem la dispoziţie materiale uşoare, termo şi fonoizolatoare se poate face o instalaţie de glisare pentru pereţi realizaţi din mobilier sau panouri adecvate pentru mişcare, rotire sau rabatare, astfel încît sistemul ar fi cum nu se poate mai posibil. Si chiar este posibil, dar tehnologia descrisă pentru o astfel de locuinţă ar fi încă prea scumpă pentru a fi aplicată unor locuinţe de masă. Şi ar mai fi încă ceva: majoritatea oamenilor nu sînt încă obişnuiţi să locuiască în şi între „cutii mişcătoare", între materiale care produc impresia de provizorat. „Decuparea" din natură a unui spaţiu de locuit cu mijloace artificiale, în care trăiesc oameni, se face, de mii de ani, cu ajutorul unor materiale grele şi sisteme constructive corespunzătoare, atît ca pereţi, cît şi ca acoperiri, care pe de o parte le asigură protecţia, iar pe de alta, prin forma lor statică, trebuie să le şi producă impresia de stabilitate, de ancorare sigură de pămînt.

La începutul anilor '60 apăruse un nou curent în arhitectura universală denumit „Metabolism", iniţiat de un grup de arhitecţi vest-europeni, americani şi japonezi. Ei au pornit de la observaţia - reală de altfel - că o familie umană este ca o celulă organică ce se multiplică, se dezvoltă, creşte, îşi crează propria identitate, apoi se dezmembrează... Aceasta a dus, printre altele, la ideea că locuinţa - în special cea de masă, relativ ieftină - ar trebui să fie concepută în aşa fel încît interiorul, cuprins între limitele exterioare deocamdată rigide ale faţadei, să poată fi modulat şi dotat cu sisteme de compartimentare adecvate care, prin recompartimentare periodică vor putea da naştere unor noi forme de apartamente capabile să satisfacă necesităţile de locuire ale diferitelor componente familiale. De pildă, în acelaşi spaţiu se poate amenaja un apartament de una, două, trei sau mai multe camere, care vor fi însă din ce în ce mai mici, divizare realizată în funcţie de numărul de persoane care vor locui acolo, de vîrstă, preocupări etc. Pentru unele familii cu copii mici ar fi posibilă o distribuire a locurilor de dormit în cuşete, amenajîndu-se în schimb o cameră de zi proprie copiilor, care ar fi pînă la un moment dat şi locul lor de joacă. Devenind şcolari, este bine ca fiecare să aibă locul său de studiu - deci, printr-o altă variantă de subîmpărţire a suprafeţei apartamentului, se vor crea încăperi cu loc pentru lecţii, dar se va micşora mult fostul lor spaţiu de joacă.

Şi aşa se va proceda pînă părăsesc apartamentul, familia reducîndu-şi numărul membrilor, dar avînd spaţiu excedentar. Aici poate interveni posibilitatea de a ceda spaţiul disponibil vecinului, a

cărui familie se măreşte sau acolo va dori să locuiască o familie cu două sau trei generaţii, fiecare avînd nevoie de spaţii specifice unei bune funcţionări a părţii de locuinţă, care ar reveni fiecărei minifamilii. Acestea ar fi locuinţe extensibile. Cum se poate reglementa extinderea? Înainte de toate problema ţine de o conştiinţă mai elevată, dar şi de o bună administrare a unor asemenea locuinţe grupate de regulă în mici ansambluri: prin informare computerizată se pot redistribui periodic spaţiile disponibile. Ce presupune acest aspect? Ca fiecare familie să nu dispună de mobilier propriu, ci doar de lucrurile personale şi specifice fiecăruia, în aşa fel ca la cedarea unei suprafeţe a apartamentului sau recompartimentarea acestuia, mobilierul să poată fi cedat şi el sau păstrat într-un depozit al administraţiei.

Acestor condiţii organizatorice li se adaugă cele de confort termic, acustic, igienic şi de altă natură pe care trebuie să-l ofere noile materiale de construcţie. În acelaşi timp, ar trebui ca arhitecţii să colaboreze cu constructorul şi fabricantul de mobilier pentru modularea întregii locuinţe după necesităţile de compartimentare, încît toate piesele de mobilier şi panourile să poată fi aşezate în toate direcţiile suprafeţei apartamentelor, fără să stînjenească cu nimic funcţionarea locuinţei. De asemenea să conceapă în aşa fel planul ca părţile lui fixe - structura de rezistenţă şi instalaţiile sanitare - să fie astfel grupate încît să lase loc liber pentru compartimentare. Dar şi instalaţiile ar putea fi relativ mobile - baia putîndu-se roti în jurul coloanei de canalizare, cablurile electrice s-ar putea întinde prin pardoseală, pereţi exteriori sau dulapuri; încălzirea s-ar face prin plafon, iluminatul ar fi local etc.

Dacă ar fi să construim locuinţe pentru toate preferinţele, în mod normal ar trebui ca ele să fie proiectate separat pentru fiecare familie. Este absurd? Nu! Dar, în această situaţie ar trebui găsit un sistem arhitectural pentru ca fiecare familie să-şi poată amenaja compartimentarea locuinţei, potrivit necesităţilor, fără să folosească mînă de lucru calificată.

O altă problemă este aceea a găsirii personalităţii fiecărui apartament. Unii ar putea obiecta că în locuinţele flexibile descrise uniformitatea ar fi mai accentuată decît în unele apartamente actuale care, la un moment dat, sînt toate la fel. Este şi nu este aşa. Că mobilierul şi panourile sînt identice - da, ca dimensiune şi formă. Dar culoarea poate fi diferită. Apoi valoarea locuinţelor flexibile constă tocmai în faptul că se pot crea încăperi diversificate, deci spaţialitatea nu va semăna de la un apartament la altul, decît în măsura în care probabilitatea o va permite.

Relativitatea spaţială - aceasta va fi caracteristica locuinţelor flexibile care vor crea o particularitate temporală a viziunii tridimensionale. Posibilitatea mişcării mobilierului pentru compartimentare va duce la o expresie dinamică a spaţiului, ceea ce nu putem pretinde că au apartamentele contemporane, construite din componente fixe şi rigide. În sfîrşit, identitatea apartamentelor flexibile va fi dată şi de stilul în care îşi va decora fiecare spaţiile de locuit.

LOCUIREA ÎN COMUN

Dacă în ţări ce au început să se industrializeze de prin sec. al XVIII-lea ca Anglia, Franţa, Germania etc., problemele de locuire se rezumau la construirea unor colonii sau cartiere muncitoreşti în apropierea fabricilor, majoritatea lor covîrşitoare fiind la limita insalubrizării, probleme din ce în ce mai acute au fost generate de locuirea urbană în sec. al XX-lea, cînd, atît experienţa precedentă de urbanizare forţată a oraşelor fără tradiţie în acest domeniu, dar şi apariţia unor schimbări în relaţiile sociale şi sistemele sociale ale statelor, au dus la dezvoltarea ştiinţelor sociale, care aveau să aibă influenţă şi asupra viitorului mod de locuire muncitoresc, această clasă fiind majoritară deopotrivă şi în ţările care erau deja industrializate şi în cele care începeau să se industrializeze.

Pentru rezolvarea problemelor de locuire din aceste ţări în care problemele urbane au crescut neaşteptat de mult datorită sporului demografic provenit din atragerea populaţiei rurale sau din alte oraşe s-au elaborat cîteva studii care iniţial erau considerate utopii, dar care ulterior au generat idei în parte aplicate, cum a foat de pildă „Unitatea de vecinătate", concepută de C. Perry în 1929, ea fiind şi astăzi în atenţia edililor pentru adaptare la cerinţe viitoare.

În 1926 în U.R.S.S. s-a desfăşurat un concurs care avea ca temă modul de locuire socialist. Au fost premiate două proiecte cu două idei opuse: una propunea ca modul de locuire să fie în locuinţe individuale răspîndite în vaste grădini - atenţie! viitoarele oraşe-grădină pe care acum le-am denumi „ecologice" - iar cealaltă o locuinţă comună multietajată în care erau grupaţi în corpuri separate oameni din diferite categorii sociale, iar cuplurile familiale se separau de copii, aceştia fiind consideraţi proprietatea statului care se ocupa de creşterea, educarea şi pregătirea lor profesională, ca oameni ai noii societăţi.

Modul de locuire în comun în clădiri complexe a fost adoptat şi în alte ţări care aveau probleme de asigurare a locuirii pentru muncitori - Suedia, Danemarca, Austria, Cehoslovacia etc. Le Corbusier a adus unele îmbunătăţiri sistemului în sensul că în unităţile de locuit din Marsilia şi Nisa, construite prin 1953, într-o clădire bloc suspendată pe piloni a prevăzut locuinţe minimale - el păstrînd familia intactă - dar şi magazine şi servicii aşezate la etaje intermediare, şcoli şi grădiniţe pe acoperiş. Deşi asemenea idei au fost reluate ulterior, mulţi le-au criticat, deoarece limitau viaţa socială la plimbările pe coridoarele magazinelor, iar jocul copiilor era privat de spaţiul verde natural, ei crescînd în spaţii artificiale.

În oraşele cehoslovace Litvinov şi Gotwaldow s-au construit asemenea locuinţe comune în 1955, cu deosebirea că toate locuinţele erau lipsite de bucătărie, considerîndu-se că restaurantul de la parter ar fi suficient pentru hrănirea populaţiei din bloc. Ideea s-a dovedit falimentară datorită timpului pierdut şi costului ridicat al mesei. În schimb, grădiniţa, clubul şi sala de sport, care erau aşezate de asemenea la parter, s-au dovedit utile, uneori chiar neîncăpătoare. În U.R.S.S. s-au con-

struit prin anii '70 blocuri asemănătoare cu cele din Cehoslovacia fiecare cu circa 3000 de locatari, avînd la parter un corp comun de clădire pentru restaurant, grădiniță, club, sală de sport etc. S-a dovedit însă și de această dată că un asemenea mod de locuire este foarte costisitor.

URBANISMUL SPAȚIAL

Explozia demografică prevăzută să se producă foarte curînd a devenit coșmarul celor care prognozau acum mai bine de o generație evoluția urbanismului și arhitecturii viitoare. Au început să se tragă semnale de alarmă privind amploarea pe care urmează să o ia atît construcția de locuințe, cît și dotările pentru locurile de muncă, servicii, învățămînt etc.

Se aprecia că numărul populației va crește enorm; că vor apare megalopolisuri, adică orașe cu zone periurbane cu zeci de milioane de locuitori, și altele de influență ce vor atrage spre locurile de muncă un număr impresionant de oameni care vor trebui să locuiască și să se hrănească de pe un teritoriu relativ restrîns. Cum să se rezolve locuirea într-o asemenea situație?

De atunci au început să se propună nenumărate forme de clădiri, cele mai multe dintre ele detașate de pămînt, imaginîndu-se un urbanism spațial, în dorința de a elibera teritoriul orașului de clădiri, el urmînd să fie plantat și rezervat circulației pietonale sau motorizate, pentru care uneori șoselele se suspendau. Exemplele imaginate, chiar fără pretenția de a fi realizate - de altfel multe dintre ele erau neraționale - aveau ca numitor comun construirea unor locuințe minimale supraetajate.

Cel care a făcut primele încercări de rezolvare a unui urbanism social în secolul nostru, dar de fapt el continua unele preocupări ale urbaniștilor englezi din sec. al XIX-lea a fost autodidactul arhitect Le Corbusier. Proiectul său de „Oraș contemporan", propus în 1922, trebuia să rezolve locuirea a trei milioane de oameni în clădiri foarte înalte. El a continuat acest proiect printr-o propunere de restructurare a zonei centrale a Parisului într-un alt proiect elaborat în 1925, cunoscut sub denumirea de „Plan Voisin", în care locuirea era concepută să se desfășoare în zgîrie-nori, avînd planul sub formă de cruce, implantați într-o mare întindere de spațiu verde, ca o replică la „Orașele-grădină" promovate de urbaniștii insulari, care foloseau însă locuințe cu puține etaje.

Dintre arhitecții „clasici" contemporani, care s-au gîndit că rezolvarea problemei locuințelor s-ar face în super zgîrie-nori, a fost și arhitectul american Franck Loyd Wright, care spre sfîrșitul vieții sale după ce a imaginat un edificiu de aproape 50 de etaje în piața St. Marc din New York, a propus proiectul „Illinois", care reprezenta un uriaș zgîrie-nori sub formă de piramidă înaltă de 1600 m., în care ar fi urmat să locuiască 130 000 de oameni, distribuiți pe 528 de etaje, avînd la dispoziție în aceeași construcție tot ce este necesar pentru locuirea în oraș.

Anii '60 au fost cei mai prolifici în idei grandioase ce priveau locuirea în marile aglomerații.

Un concurs din 1962 scoate în evidență proiectul care era conceput din clădiri de locuit sub forma unor conuri cu vîrful în jos, fiecare avînd în interior un mare gol spre care erau orientate apartamente în terasă, cuprinzînd fiecare unitate ceva mai mult de 600 de locatari. Aceeași formă a fost reluată de elvețianul Walter Jonas, care a prezentat la expoziția din 1964 de la Lausanne „Conuri" asemănătoare denumite „Oraș pîlnie", dar pentru 2000 de locatari fiecare, justificînd forma respectivă prin buna însorire a interiorului terasat al golului; în exteriorul lui el a amplasat spații care fereau locuințele de zgomotul din împrejurimi. De altfel, împrejurul acestor clădiri prin exterior urcau în spirală străzi suspendate care facilitau accesul la garaje. Acesta era un exemplu de urbanism spațial, dar nu singurul.

Yona Friedman, de pildă, a propus proiectul „Parisul spațial" care era imaginat ca o structură tridimensională ce trecea peste acoperișurile clădirilor orașului existent, legătura cu pămîntul făcîndu-se prin coloane uriașe în care erau înglobate circulațiile verticale, instalațiile etc. Se considera că într-o asemenea structură ar putea să locuiască 15% din populația de atunci a Parisului. Tot el a imaginat „Orașe pod" peste rîuri, „Orașe portuare" suspendate peste lagune pentru țări din Africa sau Europa (Le Havre - Franța, Londra - Anglia etc.).

Alte preocupări se îndreaptă spre realizarea unor forme de clădiri capabile să adăpostească mii și zeci de mii de oameni, rezultînd în final volume caracteristice impuse și de avansate tehnologii de construcție. Am prezentat mai sus turnul lui Wright înalt de peste 1,5 km., care ar dezumaniza nu numai localitatea unde ar fi implantat, dar și oamenii care ar fi locuit în el, care nu ar avea contact cu pămîntul și vegetația. Cea mai folosită a fost structura de pod suspendat pe cabluri, considerînd că ea poate să suporte sarcini uriașe. De pildă, Paul Maymont propunea locuințe sub formă de piramidă, a căror planșee erau agățate de un miez central de beton armat în care se aflau nu numai circulațiile pentru locatari, dar și cele pentru mașini, care urmau să ajungă pe rampe în spirală pînă la garaje. Asemenea clădiri semănau cu niște torturi uriașe ce puteau adăposti 15–20 de mii de locuitori împreună cu toate dotările pentru necesități zilnice, în special magazine. Tot de un miez de rezistență central erau ancorați și un fel de „pereți" gigantici în care se încorporau apartamente. Aceste forme erau astfel orientate încît să capete însorire și ventilare foarte bună, iar imaginea sculpturală realiza un efect mai liber decît cele produse sub forma unor figuri geometrice închise.

ARHITECTURĂ ȘI URBANISM MARINE

Pentru unele țări nevoia de teren de construcție și agricultură este vitală. Se știe cu cît efort a fost smuls pămîntul din mare de către poporul olandez, creînd bogatele poldere.

Marea a fost tentantă dintotdeauna nu numai pentru călătorii, dar și pentru resursele sale naturale, alimentare și energetice, iar acum și pentru locuire. Din acest punct de vedere, ideea nu este deloc nouă. Se cunosc locuințe lacustre încă din

antichitate, iar popoarele indochineze din sudul Asiei folosesc marea şi acum pentru locuire. Sate întregi sînt construite pe piloni de unde oamenii pornesc în larg cu bărcile, la pescuit. De ce nu locuiesc pe mal? Deoarece pămîntul îl folosesc pentru grădinărit, insulele de corali şi mlaştinile limitînd la minimum terenul de cultură. Există frecvent sate lacustre care sînt formate chiar din bărci – un fel de „parcaje" marine – pe care sînt amenajate colibe, iar canalele formate de şirurile de jonci seamănă cu uliţele unui sat terestru. Alte moduri de locuire sînt chiar pe jonci sau catamarane care nu-şi au un loc precis de acostare...

La utilizarea mării pentru locuire sau pentru alte activităţi care de regulă se întîmplă pe uscat s-au gîndit şi arhitecţii contemporani, dar se pare că imaginaţia lor, fără să fie utopică, mai are încă de aşteptat pînă să fie pusă în aplicare, deşi unele încercări, ce-i drept costisitoare şi timide din punct de vedere arhitectural, s-au şi realizat.

Înainte de toate trebuie amintit că au fost folosite mlaştinile, care, asanate şi amenajate, au devenit în proiecte, plăcute cartiere de locuit. De pildă britanicii au amenajat un asemenea teren ca o Veneţie modernă, în oraşul ideal Motopia. În carouri rectangulare, delimitate de clădiri nu prea înalte, se află curţi cu apă şi vegetaţie. Aici, ca şi în alte părţi, se vede că arhitectura este un pretext pentru a valorifica natura înconjurătoare.

Construind un atol artificial, precum este cel propus pentru extensia oraşului Monaco, arhitectul Maymont a creat o formă circulară din planşee retrase pe care se află locuinţe în terase ce delimitează o mare curte interioară cu vegetaţie şi apă, care are legătură cu marea.

Proiecte pentru rezolvarea unor necesităţi urbanistice acute a elaborat arhitectul japonez Kenzo Tange. El a propus extinderea oraşului Tokio, cu un cartier de locuinţe chiar pe apa golfului, folosind o structură liniară din beton armat. De ambele părţi ale unei autostrăzi ce leagă centrul oraşului de noua peninsulă sînt dezvoltate complexe rezidenţiale pentru 15–20 mii locuitori, sub forma unor volume astfel curbate încît să fie capabile să devieze puternicele rafale ale uraganelor ce se abat periodic prin aceste locuri, dar să şi primească o bună însorire. De altfel, Kenzo Tange a mai propus şi reconstrucţia chiar a oraşului Tokio, creînd nu numai autostrăzi suspendate, dar şi locuinţe cu puţine niveluri, aşezate liber pe piloni deasupra altor clădiri existente, dar şi deasupra autostrăzilor.

Mai frecventă şi poate mai apropiată de adevăr este proiectarea unor construcţii marine care nu sînt legate de viaţa cotidiană a oamenilor, ci pentru o anumită muncă sau în scop de agrement turistic. Şi din acest punct de vedere, imaginaţia nu are limite.

Deocamdată, dintre acestea s-au proiectat porturi şi aeroporturi în poldere, pe piloni sau flotante pe lîngă marile oraşe-porturi din toată lumea. Unele terminale petroliere au fost plasate pe mare la o distanţă apreciabilă faţă de mal pentru a evita poluarea plajelor, ca cele din preajma ţărilor de pe malul Golfului Persic, în Atlanticul de Nord, lîngă S.U.A., unde a fost proiectat şi primul aeroport flotant. De regulă pistele se realizează din moduli mai mici, de circa 100 x 100 m., confecţionaţi lîngă mal şi deplasaţi ca nişte plute la locul de montare. În ape mai puţin adînci pistele de aterizare se construiau chiar pe piloni, aşa cum s-au prevăzut a fi construite aeroporturile oraşelor Londra, Toronto etc.

De construit s-au construit însă nenumărate platforme petroliere, care cuprind, în afara instalaţiilor tehnologice, locuinţe, hoteluri, cluburi etc. În Marea Nordului, în Marea Caspică în Marea Neagră.

Pentru unele activităţi legate direct de mare este indicat să se confecţioneze volume deplasabile, sau fixe, sferice sau de altă formă ce pot fi scufundate la diferite adîncimi devenind laboratoare, puncte de observaţie sau ferme experimentale; alte volume pot pluti la suprafaţă cînd activitatea din interiorul lor are nevoie de lumină solară directă, modulii putînd fi legaţi între ei cu tunele pentru circulaţie; cînd există condiţii, aceiaşi moduli pot fi amplasaţi pe suprafeţe uscate cum ar fi recifii de corali. Dacă vîntul şi valurile devin periculoase, modulii aflaţi la suprafaţă pot fi scufundaţi la asemenea adîncimi încît nici presiunea statică şi nici cea dinamică a apei să nu acţioneze negativ asupra construcţiilor şi oamenilor.

Un principiu asemănător a fost folosit pentru confecţionarea unui muzeu submarin care cuprinde, în afara spaţiilor de expunere cu pereţi transparenţi, panoramici, avînd vedere spre un „parc submarin", şi spaţii pentru cercetări ştiinţifice formate din laboratoare, culturi submarine etc. Funcţiunile principale sînt completate cu restaurant, hotel, săli şi amenajări pentru jocuri marine, precum şi un teatru în... „apă liberă". De la suprafaţă accesul se face printr-un centru de plonjare subacvatic.

Un alt sistem constructiv subacvatic utilizat de mai multă vreme, dar actualizat ca funcţiune şi adaptat noilor posibilităţi tehnice are forma de clopot. Se ştie că clopotul submarin a fost imaginat încă în 1678 de Sturmius, dar construit de-abia în 1721 de astronomul englez Edmund Halley. Acum, funcţiuni asemănătoare celor descrise mai sus, dar înglobate în clopote din materiale plastice sau aliaje speciale sînt grupate în sate submarine şi centre de cercetare pentru mari adîncimi; ţinînd seama că în asemenea forme, scufundate cu gura în jos, se păstrează o cantitate de aer care echilibrează presiunea apei, ele sînt indicate pentru plonjări care depăşesc anumite limite de adîncime.

Mai răspîndite sînt ideile privind realizarea unor insule ce ar urma să cuprindă locuinţe, hoteluri, centre de cercetări, sate de vacanţă etc. O insulă plutitoare proiectată a se amara deasupra unor adîncimi mai mari, denumită Thalassopolis 2 urma să adăpostească o Universitate marină. Fl. L. Wright cel mai important arhitect american a proiectat o insulă de locuit la New York încă în 1959. Celebrul inginer Buckminster Fuller a conceput un oraş-insulă denumit Triton-City, iar pentru expoziţia din Hawai, Kiyonori Kikutake şi colaboratorii săi au proiectat un oraş flotant pe forme curbe dar nu continui; tot el a proiectat şi o insulă

care se sprijină pe uriaşi cilindri flotanţi din beton armat.

Un orăşel turistic denumit Florasquin a fost proiectat de un grup de arhitecţi din R.F.G. pentru a fi amplasat pe malul Oceanului Atlantic în Maroc, a cărui forma ın plan şi spaţială are o origine bionică, semănînd cu o înlănţuire de celule organice. Unele forme propuse pentru rezolvarea construcţiilor marine sînt inspirate, în afară de fenomenele fizice gravitaţionale şi acvatice, şi de forma florei sau faunei marine, organisme care s-au adaptat condiţiilor de viaţă acvatice şi subacvatice.

Deşi au fost studiate încă de acum mai bine de un deceniu, puţine dintre aceste proiecte au fost construite ele amînîndu-se din cauza lipsei de materiale adecvate şi, mai cu seamă, fiindcă între timp au apărut alte probleme, mult mai stringente pentru economiile naţionale ale tuturor ţărilor, care se reflectă şi în arhitectură. Printre aceste cauze este şi problema energetică.

ENERGIA ŞI ARHITECTURA

Următoarea preocupare de mare actualitate şi care va influenţa viitoarele forme arhitecturale este găsirea resurselor energetice corespunzătoare, care să permită continuarea creaţiei arhitecturale în sensul de a găsi noi forme de clădiri şi materiale care să necesite cît mai puţin consum de energie convenţională, adică aceea provenită din combustibili fosili şi s-o folosească pe cea denumită neconvenţională. Aceasta nu este totuşi o noutate - soarele în primul rînd, apoi vîntul, apa sau alte resurse locale au fost folosite din vechime de arhitectura populară pînă astăzi. Înainte de a da o serie de exemple, de construcţii ce folosesc energia neconvenţională, începînd cu cele mai simple, să amintim aici că tocmai ţări cu foarte bogate resurse energetice deţin iniţiativa şi prioritatea în a găsi cea mai potrivită arhitectură a clădirilor pentru folosirea noilor energii - S.U.A., U.R.S.S, Franţa etc.

În proiectarea construcţiilor contemporane după considerente de economie a energiei - pentru căldură şi iluminat - se aplică unele principii care se pot extinde nu numai la locuinţe, dar şi la clădirile social-culturale. Aşa de pildă forma generală a volumului clădirilor trebuie să fie cît mai compactă; faţadele clădirilor trebuie să fie cît mai scurte, ceea ce înseamnă că încăperile vor fi mai profunde, avînd peretele din exterior mai scurt, iar golurile ferestrelor mai mici; se caută evitarea pe cît posibil mai mult a expunerii încăperilor cu doi pereţi spre exterior; amplasarea tampoanelor de protecţie în dreptul intrărilor în clădire şi în apartamente ar avea efecte extrem de favorabile.

Cît priveşte clădirile sociale şi culturale amintim că foarte economice din punct de vedere al consumului de energie, al conservării căldurii şi al păstrării microclimatului favorabil sînt clădirile multifuncţionale care, pe lîngă faptul că au încăperile grupate compact, ar putea avea avantajul că, automatizîndu-se instalaţiile de încălzire centrală, de pildă, s-ar putea încălzi optim doar spaţiile care sînt întrebuinţate într-o anumită perioadă a zilei; şcoala şi birourile - dimineaţa, clubul - după-amiaza, magazinul - toată ziua etc. În acest mod concepţia de arhitectură poate ajuta la păstrarea unei inerţii termice mai mari, ţinînd cont de faptul că încăperile acestui tip de clădiri au pereţi exteriori cu o lungime relativ redusă, deci pierderile de căldură sînt mai mici.

Materialele de construcţie joacă un rol la fel de important în conservarea energiei ca şi folosirea raţională a combustibililor pentru producerea ei. După experimente mai mult sau mai puţin reuşite de a găsi noi modalităţi de construire a pereţilor - în special a celor cu panouri prefabricate, care conţin în interior materiale termoizolatoare - se aud voci care cer să se revină la construirea pereţilor groşi din cărămidă sau din beton celular verificaţi de multă vreme ca foarte eficienţi din punct de vedere termic. Numai că asemenea pereţi, consumă mult material, necesită mult timp pentru realizare şi nu pot fi folosiţi la construcţii mai înalte, deci nu dau randamentul scontat pentru construcţiile de masă. Soluţia constă în aceea de a găsi noi tipuri de materiale, noi sisteme constructive, ceea ce arată că problemele de construcţie a clădirilor nu vor înceta niciodată să fie cercetate. Iar alături de aceasta şi căutările de arhitectură eficientă şi cu estetică elevată.

GÎNDURI DESPRE LOCUIREA SELENARĂ

Dacă acum ne gîndim cum să ne adaptăm la condiţiile din ce în ce mai complexe de locuire pe Terra, folosind lupta cu gravitaţia, cu presiunea marină sau chiar cu... microorganismele, oamenii de ştiinţă şi arhitecţii studiază şi eventualele construcţii selenare sau din spaţiul extraterestru, staţiile orbitale fiind probabil deja într-un stadiu avansat de proiectare.

În acest caz se pun două probleme majore din care rezultă altele din ce în ce mai complexe: cum să trăiască oamenii în locuri rupte de mediul lor natural gravitaţional şi fără atmosferă; cum să fie construite locuinţele lor în spaţiul cosmic sau pe Lună. Răspunsul la prima întrebare nu poate fi formulat fără o analiză pluridisciplinară şi, mai cu seamă, fără experimente de adaptabilitate, ceea ce s-a şi început.

Pentru construcţiile lunare, principala problemă ce urmează a fi rezolvată se referă la protecţia mediului de locuit împotriva radiaţiilor cosmice. Printre primele încercări de a imagina locuirea în asemenea condiţii sînt propunerile de a îngloba într-o structură din piatră ciclopiană extrasă chiar din solul lunar a unor volume şi tunele din materiale speciale aduse de pe Pămînt, care să servească pentru locuire şi circulaţie. Masa mare a construcţiilor din piatră a fost folosită şi pe Terra la începuturile construcţiilor şi arhitecturii şi tot în scop de apărare, dar şi împotriva pericolelor de altă natură, mai pămîntene. Pereţii groşi trebuiau să susţină acoperişuri deasupra unor spaţii destul de largi, învingînd în felul lor forţa gravitaţiei terestre, dar devenind cu timpul şi simboluri ale inteligenţei umane. Pe Lună masa de piatră ar urma, după aprecierea vizionarilor, să protejeze oamenii

și construcțiile în care vor trăi și munci, de bombardamentul meteoriților și radiațiilor venite din cosmos.

Componentele constructive ce se vor asambla pe Lună sau în spațiul cosmic vor fi sub formă de moduli care deja au început să fie testați și care vor fi transportați cu ajutorul unor puternice rachete. Prin asamblarea acestor moduli se vor putea crea colonii locuite temporar sau permanent, folosite ca spații interplanetare sau centre de cercetare științifică sau chiar de producție, în care se preconizează să se creeze o ambianță de viață apropiată de cea pămînteană, cu culturi de legume și fructe, să se crească animale etc. Rezolvarea acestor probleme este foarte complexă dacă ținem seama doar de faptul că imponderabilitatea împiedică pînă și apa să... curgă.

Un alt sistem constructiv preconizat a fi folosit în spațiul cosmic este cel transformabil, propus de arhitectul V. Koleiciuc, care ar putea fi transportat ambalat pînă la laboratoarele cosmice, iar acolo, prin autodesfășurare, să se transforme într-una sau mai multe construcții cu diferite destinații funcționale, poate în punctele Lagrange între Pămînt și Lună, poate mai departe ca stații interplanetare.

IDENTITATEA ARHITECTURII

Toate aceste caracteristici, alături de altele cunoscute, ne conduc la constatarea că următoarea treaptă a evoluției arhitecturii este cea calitativă din punctul de vedere al confortului, al trăsăturilor umaniste și a identității ei.

Fiecare ar dori să trăiască după cum îi este firea; de aceea nu se va renunța fără sacrificii la tot ce este natural și autentic, deși artificialul este de admirat, căci este o creație a inteligenței umane. Anticiparea unei robotizări a tuturor proceselor vieții și artei ar minimaliza și dezumaniza valoarea estetică a existenței oamenilor care se desfășoară într-un mediu arhitectural de esență artificială, dar înscris în natură; micile imperfecțiuni de îmbinare dintre natură și arhitectură fac plăcută atît arta în general, cît și latura artistică a arhitecturii.

În perspectivă trebuie făcute planuri noi de clădiri care să protejeze locatarii imobilelor de poluare sonoră sau chimică; urbanismul poate acționa contra acelorași noxe prin protecția fonoabsorbantă cu volume intermediare care deviază zgomotele etc. Arhitectura ecologică încearcă să aducă natura cît mai aproape nu numai de locuința omului, dar și de locul său de muncă. De pildă se știe că Le Corbusier a propus încă din 1920 un bloc cu locuințe colective care aveau „camere verzi" - un fel de terase înalte cît două etaje; unii din noii zgîrie-nori americani au retrageri succesive pe înălțime pe care se află plantații - ca un fel de grădini suspendate în fața birourilor sau încăperilor de locuit; în ultima vreme, birouri și institute de cercetări se implantează în spații verzi făcînd locul de muncă mai plăcut, dar și mai eficient.

Pentru a înțelege mai bine ce înseamnă folosirea condițiilor naturale în scop energetic, ecologic și al folosirii materialelor de construcție, vă prezentăm un exemplu simplu. La un concurs internațional pentru o locuință din lemn, un concurent dintr-o țară sud-asiatică a prezentat un proiect foarte ingenios. El a propus așezarea unui șir de căsuțe deasupra unui pîrîu dintr-o zonă împădurită. Acoperișul adăposturilor era construit din două rînduri de prăjini de bambus încovoiate ca un arc. Așezîndu-le cap la cap și în continuare s-a format un acoperiș curb. În golul de sub pardoseala dublă a amplasat cîțiva generatori de energie electrică ce funcționau datorită unei roți hidraulice amplasată sub această construcție, deasupra apei curgătoare. De copacii din jur și de alte prăjini a legat un sistem de cabluri care susțin emițătoare de ultrasunete ce ar funcționa cu electricitate produsă de microhidrocentrală și ar urma să îndepărteze țînțarii - flagel local - din jurul locuinței imaginate.

ÎNLESNIRI PENTRU ARHITECȚI ȘI ARHITECTURA VIITORULUI

Cercetarea problemelor de locuire selenară, dar înaintea ei a celor pămîntești în care se regăsește arhitectura este înlesnită de o serie de cuceriri științifice și tehnice, care îl vor ajuta în viitor mai mult pe arhitect.

Arhitectul viitorului va fi un om cu un grad de cultură și pregătire științifică foarte ridicate, dacă ținem seama că arhitectura se va accentua ca o profesiune de sinteză care modelează spații utile și volume cu ajutorul materialelor și tehnicilor produse de alte științe. În viitor, el va trebui să se folosească însă de mai multe fenomene fizice și chimice pentru crearea ambianței arhitecturale capabile să se apropie cît mai mult de mediul natural.

De pildă, arhitectul I. Lebedev a conceput și experimentat căsuțe turistice gonflabile a căror coloratură se autoreglează sub acțiunea razelor solare, utilizînd în acest scop proprietățile aerului dilatat și ale unor amestecuri de gaze care, prin supraîncălzire, crează posibilitatea autoreglării microclimatului în construcțiile pneumatice. Aceasta se face fie prin îngroșarea straturilor gonflabile, prin dilatarea gazelor la ridicarea temperaturii sau prin schimbarea culorilor: pentru un cer înnorat culorile devin calde, pentru o radiație solară puternică ele se transformă în culori reci. Asemenea principii pot fi aplicate însă și serelor bioclimatice care în timpul zilelor cu temepraturi toride produc un puternic efect de seră, aerul supraîncălzit trebuind să fie evacuat sau stocat. Geamuri speciale, care vor avea proprietăți asemănătoare cu cele descrise mai sus, își vor putea schimba culorile sau calitățile pentru a reflecta razele solare. Asemenea geamuri se și aplică clădirilor înalte cu pereți-cortină, vitrați în totalitate, și, deși asemănătoare ca aspect cu geamurile obișnuite, în funcție de poziția față de punctele cardinale, unele absorb căldura, altele reflectă razele solare etc. Geamurile stratificate au mai multe proprietăți ca cele de mai sus, dar sînt încă foarte scumpe, deși tehnologia lor de fabricație a intrat deja în circuitul productiv.

În dorința de a crea o arhitectură cît mai apropiată de mediul natural, arhitecții au imaginat și așa-numita arhitectură biomorfică, rezultată din compararea proceselor funcționale ale arhitecturii

cu cele ale organismelor sau celulelor, precum şi o arhitectură organică sau ecologică ce se ocupă de relaţiile clădirii sau părţilor de clădire cu mediul înconjurător.

Din categoria construcţiilor biomorfice am prezentat locuinţele flexibile. Tot aici se includ însă şi construcţiile evolutive biomorfice. Fără să le descriem, dăm doar titlurile proiectelor care sugerează esenţa construcţiilor ca: „oraş biochimic" (Catavolos), „Oraş comestibil" (Doernach), „Păstaia vieţii" (Green), „Holul călător" (Stinco), „Oraşul plimbător" (Herren) etc.

Arhitectul va trebui să caute alături de alţi specialişti cele mai adecvate forme de construcţii care să reziste la acţiunile vitregiilor naturale precum sînt cutremurele, uraganele, frigul, căldura, radiaţia solară etc. În acelaşi scop vor fi găsite sisteme constructive mai eficiente de luptă contra gravitaţiei terestre, folosind pentru aceasta materiale noi cu care să se poată construi şi clădiri înalte, rezistente şi uşoare, dar şi altele subterane sau submarine.

Toate acestea se vor completa cu problemele cunoaşterii umane, a celor de psihologie şi igienă, pentru a crea spaţii de locuit, de muncă şi de destindere care să asigure un metabolism echilibrat în toate condiţiile geoclimatice în care ar trăi oameni. Arhitectura poate avea o importantă contribuţie la influenţarea comportamentului uman cu condiţia ca şi cel asupra căruia acţionează să fie pregătit cultural, pentru recepţionarea, asimilarea şi utilizarea efectelor ambianţei arhitecturale ce se va crea mai mult din spaţii artificiale, dar, cu elemente naturale, ansambluri de volume care vor depăşi estetica unui singur obiect de arhitectură.

Problemele enunţate sînt deosebit de complexe care necesită sintetizarea şi prelucrarea. În ajutorul arhitecturii contemporane, dar în special a celei ce urmează să apară intervin sistemele informaţionale care vor trebui programate şi prelucrate pe calculator.

Procedeele automatizate de proiectare se utilizează deja în arhitectură, nefiind însă generalizate; dintre acestea prelucrarea informaţiilor şi desenarea unor reprezentări ale proiectului sînt cele mai răspîndite. Cu ajutorul calculatorului se pot face prezentări ale variantelor de mobilare, a perspectivelor interioare sau exterioare, studii tehnice şi alte munci ajutătoare, ştiut fiind că munca de rutină a unui arhitect reprezintă cam 80% din timpul afectat proiectării unei clădiri şi mai puţin de 20% din acelaşi timp este ocupat cu partea conceptuală şi artistică a muncii sale.

Computerele nu fac şi concepţia de arhitectură. Unii specialişti afirmă însă că următoarele generaţii de calculatoare automatizate vor putea să facă şi aşa ceva. Chiar dacă se vor inventa asemenea maşini este greu de crezut că arta arhitecturii realizată de computer va fi mai umană decît cea produsă de om. Computerul nu va şti să conceapă un mediu de locuire mai bine decît cel care va trăi în el. Aportul important al computerului va fi probabil la conceperea locurilor de muncă, de transport motorizat, la proiectarea ansamblurilor tehnologice şi altele. În aceste condiţii va fi posibil să se elimine actuala formă de proiect, căci totul va putea fi înregistrat pe discuri sau minidiscuri floppy sau alte sisteme care se vor inventa.

(Urmare din pag. 17)

particule şi pentru a da realitate unui tunel spaţial virtual? Tunelul spaţial este creat de gravitaţie, distrus tot de gravitaţie. El ar putea să fie menţinut numai de acţiunea unor efecte contrare, generate de antigravitaţie. Dar la ora actuală, în contextul discuţiilor despre supergravitaţie, antigravitaţia este principial posibilă. Teoria spune că există particule elementare, deocamdată nedescoperite experimental, care produc antigravitaţie. Aceste particule, dacă virtualmente există, pot deveni reale prin intervenţia unui accelerator extrem de puternic. Din ele s-ar putea construi „pîrghii" şi „grinzi" pentru lărgirea şi consolidarea tunelului spaţial. La ora actuală se consideră că nu este principial imposibil de a localiza, menţine şi eventual lărgi pînă la diametre macroscopice un tunel în spaţiu-timp, cel puţin aşa ceva rezultă dintr-un articol apărut în 1988 în Physical Review Letters.

Este interesant că există două tipuri de tunele. Unele ne pot duce, în spaţiu, la alte galaxii, altele ne pot duce în timp la momente din trecut. Dar din considerarea călătoriei în timp se nasc paradoxuri. Să presupunem că un explorator călătoreşte în timp pînă cînd se întîlneşte cu propria sa persoană juvenilă. Să mai presupunem că la întîlnirea lor are loc un accident (intenţionat sau nu) în care persoana juvenilă este omorîtă. Atunci ea nu poate ajunge la o vîrstă adultă a exploratorului în timp, deci călătoria respectivă nu are loc şi persoana juvenilă rămîne în viaţă. Pentru ieşirea din asemenea contradicţii se poate propune conceptul de universuri paralele, care diferă numai foarte puţin unul de celălalt. Într-un Univers paralel există o persoană foarte asemănătoare în toate privinţele cu exploratorul în timp, cu singura deosebire că a murit la o vîrstă tînără într-un accident provocat de un explorator în timp. Conceptul de universuri paralele este de altminteri propus în unele interpretări ale mecanicii cuantice. Dar călătoria înapoi în timp presupune zborul la viteze supraluminice. Chiar dacă particule cu viteze supraluminice (tahionii) au fost propuse de cîtăva vreme, teoria nu se poate încă pronunţa asupra tranziţiei de la vitezele subluminice la cele supraluminice.

Evident, asemenea tunele în spaţiu-timp nu vor fi evidenţiate experimental mîine. Extrem de ponderal aici este totuşi impactul asupra reprezentărilor noastre despre călătoria în timp real în Metagalaxie sau despre călătoria în trecut şi în Universuri paralele. Asemenea călătorii nu mai sînt considerate principial imposibile. Ele mai arată că aproape tot ceea ce a inventat mai îndrăzneţ literatura ştiinţifico-fantastică intră în conul de lumină al ştiinţei

Irina Predeanu

MODIFICĂRI CARDIOVASCULARE LA PERTURBAŢII SOLAR-GEOFIZICE

O dată cu factorii sociali, asupra organismului uman acţionează permanent şi factori naturali. În situaţiile cînd stresul socio-profesional e redus – cum se întîmplă în cadrul curelor balneare, în sanatorii sau spitale – factorii naturali devin preponderenţi. Din complexitatea fenomenelor cosmo-geofizice am ales doar pe cele solare şi geomagnetice, urmărind efectele lor asupra sistemului cardiovascular.

Cercetări în acest domeniu s-au făcut în numeroase ţări printre care Bulgaria, Cehoslovacia, U.R.S.S., Franţa, R.F.G., S.U.A., Canada şi continuă în cadrul unor colaborări internaţionale. Numai în U.R.S.S. au fost analizate sute de mii de cazuri din diferite zone geografice – Moscova, Leningrad, Kiev, Vilnius, Tomsk, Lvov, Stavropol, Petropavlovsk – Kamciatski, Irkuţk, Sverdlovsk, Sevastopol, Erevan, Alma-Ata.

În general s-a remarcat că la creşterea activităţii solare şi geomagnetice apar reacţii patologice manifestate prin ameţeli, crize de hipertensiune, stenoze cardiace, infarcte de miocard, congestii cerebrale. Bolnavii cronici cu afecţiuni coronariene şi hipertensiune pot avea preinfarcte, insuficienţe respiratorii, sufocări. Tranzitoriu au apărut tahicardii, aritmii şi algii cardiace.

Mai sensibile par a fi persoanele în vîrstă (peste 60 de ani) şi cele de sex masculin. Din 3 279 cazuri de infarct de miocard survenite între anii 1974–1978 la Erevan, 80,6% au fost suferite de bărbaţi şi numai 19,4% de femei, în timp ce la calm magnetic cele două sexe erau reprezentate de un număr, practic, egal de bolnavi.

În raport cu ziua de debut a perturbaţiei magnetice – notată cu „0" – la Kiev au fost analizate 4 572 cazuri de infarct, înregistrate în perioada 1963–1968. Rezultatul prelucrării datelor în anul 1967, de exemplu, indică un maxim de „zile de infarct" (zile cu peste trei cazuri) la 24 ore după furtuna magnetică. Cercetări recente făcute sub egida Academiei Bulgare de Ştiinţă asupra a 1 415 cazuri de boli cardiovasculare cu sfîrşit letal, înregistrate între anii 1980–1982 au relevat că maximul cazurilor mortale concordă cu intensificarea radiaţiilor solare pe lungimea de undă de 2 800 MHz şi cu declanşarea furtunilor geomagnetice cu debut brusc (SSC), sau urmează îndeaproape (ca un post efect) fenomenele solare şi geomagnetice active.

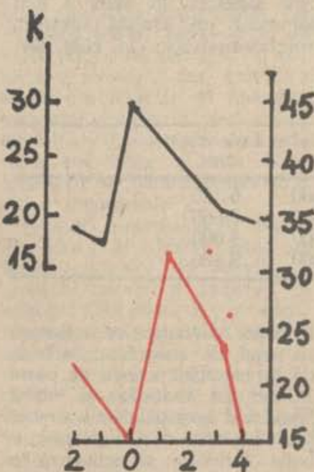

Figura 1 – *Distribuţia „zilelor de infarct" (zile cu mai mult de trei cazuri), în 1967, la Kiev (linie roşie), comparativ cu indicele K al activităţii geomagnetice (linie neagră).*

Ca factor bioactiv, alături de radiaţia solară ionizantă, undele radio sau aeroionii, a mai fost presupusă, de asemenea, o radiaţie electromagnetică necunoscută încă, emisă din centrele de activitate de pe Soare în care apar erupţii protonice.

Un total de 14 085 cazuri de crize de hipertensiune, înregistrate în anul 1963 la spitalele oraşelor Leningrad, Moscova, Alma-Ata şi Stavropol, prelucrate statistic în raport cu calendarul de 27 zile al rotaţiei Soarelui şi al recurenţei perturbaţiilor, au fost generate de un acelaşi centru solar activ. Pe figura 2 se observă concordanţa mersului celor patru curbe, în special Moscova cu Leningrad şi Stavropol, cu Alma-Ata.

Suprapunerea efectelor meteorologice peste cele geomagnetice a reieşit şi din studiul făcut la Institutul de Medicină Fizică, Balneoclimatologie şi Recuperare Medicală din Bucureşti, în colaborare cu Centrul de Astronomie şi Ştiinţe Spaţiale, asupra deceselor prin infarct de miocard, în perioada 1978–1982; numărul mare de decese din lunile de tranziţie, aprilie şi octombrie, corespunde atît unor intensificări ale activităţii solare şi geomagnetice cît şi unor variaţii ale parametrilor meteorologici.

O cercetare condusă de Academia Bulgară de Ştiinţă privind 20 de pacienţi suferinzi de hiper-

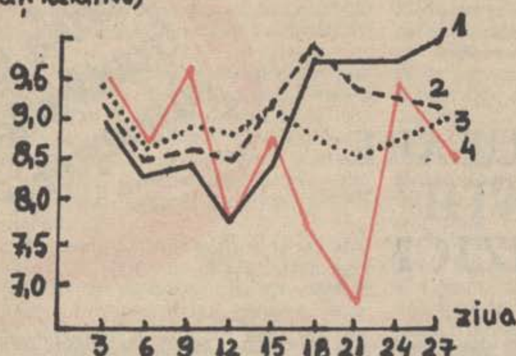

Figura 2 – *Numărul crizelor de hipertensiune înregistrate din anul 1963 în orașele: 1. Alma-Ata, 2. Stavropol, 3. Moscova, 4. Leningrad în raport cu calendarul de 27 zile al unor perturbații magnetice recurente.*

tensiune arterială, aflați în condiții de omogenizare a presiunii mediului și fizice, a arătat că o dată cu creșterea activității solare și magnetice se înrăutățesc procesele de adaptare ale sistemului – obiectivate prin date privind 6 parametri diferiți; s-a acordat importanță apariției unei oxigenări insuficiente a sistemului la intensificarea activității solare și magnetice.

Alături de observațiile clinice, au fost înregistrate și modificări

Viteza de sedimentare a sîngelui crește o dată cu nivelul perturbațiilor fizice. Acest lucru s-a observat și la oameni sănătoși, donatori de sînge, în cadrul centrelor de transfuzie din Moscova, Leningrad și Kiev, în august 1972, cînd a avut loc o erupție solară protonică, observațiile fiind confirmate apoi și de analizele de sînge ale unui lot de cîini sănătoși. În plus, a fost semnalat un așa-zis sindrom trombohemoragic. În ziua per-

TABELUL 1

Anul	Număr Wolf	Eritrocite/ mm^3	Leucocite/ mm^3
1959	159	3 530 000	6 150
1961	54	4 103 000	7 550
1962	38	4 500 000	8 000
1964	10	4 600 000	9 400

ale parametrilor chimici și morfologici ai sîngelui determinate de perturbații ale factorilor fizici. Numărul de globule roșii și albe pe mm^3 variază în sens invers cu indicii solari și magnetici. În tabelul 1 sînt date valorile medii anuale rezultate din analizele de laborator a probelor de sînge recoltate de la copii preșcolari din Turkmenia, între anii 1959–1964 și numerele Wolf corespunzătoare.

turbației magnetice se activează sistemul de coagulare, indicele de protrombină crește de peste 1,5 ori, iar fibrinoliza se inhibă favorizînd apariția tromboemboliilor. La circa o zi după perturbație, fibrinoliza se activează ca o reacție de apărare, se intensifică procesul de anticoagulare, iar în zilele următoare crește numărul de hemoragii. Fenomenul a fost remarcat deopotrivă la oameni sănătoși și la bolnavi, cu deosebirea că la cei din urmă valorile revin mai greu la normal.

În Catalogul de probleme privind cercetările de Fizică Cosmică pentru anii 1986–1990 din cadrul colaborării INTERCOSMOS a țărilor socialiste se poate citi: „În prezent s-au adunat mărturii convingătoare privind influența fenomenelor activității solare și geomagnetice asupra biosferei și în special asupra sistemului cardiovascular și nervos al oamenilor. Deși natura acestor influențe și mecanismele lor concrete încă nu sînt cunoscute, existența lor reală este suficient de bine stabilită și într-o serie de cazuri se folosește deja în practica ocrotirii sănătății, la prognozarea situațiilor critice, planificînd încărcarea personalului medical și altele". Concret, prevenirea accidentelor cardiovasculare determinate de factorii fizici naturali se poate face pe baza prognozei perioadelor critice meteo (în special trecerea fronturilor reci), furnizată de un Institut Meteorologic și a prognozei perturbațiilor solar-geofizice, obținută de la un institut astronomic.

În 1989 activitatea solară este în creștere, apropiindu-se de valorile maxime. În același timp se accentuează activitatea geomagnetică. Cunoscînd dinainte perioadele de apariție a factorilor fizici bioactivi se pot aplica măsuri profilactice – regim de cruțare fizică și psihică, și medicație preventivă post-operatorie.

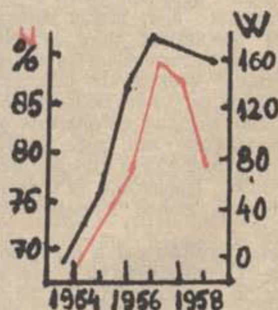

Figura 3 – Cazurile de leucopenie înregistrate la Soci – comparativ cu numărul Wolf al activității solare.

Lucian Boia*

Știința la frontierele cunoașterii

EXTRATEREȘTRII PRINTRE NOI

Nu ne rămîne decît să urmărim avatarturile unei moșteniri. Ce a devenit spațiul imaginar lăsat nouă moștenire de **la Belle Epoque?** Trebuie să studiem această problemă pe trei planuri: explorarea reală a spațiului, ficțiunea literară și imaginarul pur. Trei planuri întrețesute, aproape confundate la începutul secolului, dar care s-au precizat mai apoi în direcții divergente.

MARȚIENI, VENUSIENI: MAREA DESPĂRȚIRE

Lowell a murit în 1916, Flammarion, în 1925. Erau de neînlocuit. Nimeni nu va prelua ștafeta. Ei fură ultimii mari astronomi care știură să investească cu autoritate științifică basmele pentru adulți.

E suficient să comparăm o carte ca aceea a astronomului britanic Harold Spencer Jones, Life on Other Worlds (1940), pentru a constata o schimbare radicală de perspectivă într-un interval de două sau trei decenii. Potrivit demonstrației sale, condițiile fizice ale planetelor ar fi „net defavorabile vieții", cu o singură excepție posibilă, aceea – în continuare – a planetei Marte.

Dar chiar viața marțiană – cheie de boltă a vechiului sistem – n-a făcut decît să intre în declin, înainte de a dispărea în neant. Publicînd în 1924 **La Vie sur Mars,** abatele Moreux nu făcea decît să reia și să dezvolte vechea sa idee: natura marțiană nu putea depăși nivelul plantelor inferioare. E.-M. Antoniadi, care publică în 1930 principala sinteză asupra astrului roșu după cea a lui Flammarion, **La Planète Mars, 1659—1929,** se arăta puțin mai generos: nu sînt canale, desigur, dar există o mare probabilitate în favoarea anumitor forme de viață, chiar superioare („existența unor animale sau chiar a unor ființe omenești pe planeta Marte nu e deloc improbabilă").

Alta era părerea lui H. Spencer Jones. El admitea numai „o formă oarecare de vegetație", „mușchi uscați" și „licheni". Și adăuga: „Se poate ca, în epoci trecute, Marte să fi cunoscut viața animală și – cine știe? – chiar viața unor ființe inteligente!". În acest caz, Marte ar fi chiar la sfîrșitul ciclului său vital, în stadiul „Unei toamne veștede".

Unul dintre cei mai mari specialiști ai acestei planete, Gérard de Vaucouleurs, publică în 1951 **Physique de la planète Mars.** Fără a se lansa în speculații privind viața, el nu putea decît să constate existența unor condiții puțin favorabile formelor de viață de tip terestru: atmosferă rarefiată, lipsă de oxigen, prezența gazului carbonic, aceasta din urmă constatată de Peter Kuiper (1905–1973) în 1947. Astronomul francez dădu o descriere sugestivă, deși tot oarecum „terestră", a ceea ce ar putea fi un peisaj marțian: „Luați un deșert de pe Pămînt, transportați-l în regiunile polare, apoi ridicați-l pînă la nivelul stratosferei: veți avea aproape planeta Marte". De fapt, era și mai rău.

Chiar degradîndu-se, Marte își păstra în continuare misterul și se arăta încă apt să întrețină iluzii. Unii astronomi, mai ales americani, credincioși moștenirii lui Lowell, ca E.C. Slipher, mai credeau încă în existența canalelor. În **The Photographic Story of Mars,** publicată în 1962, E.C. Slipher pleda în favoarea canalelor, a unei vegetații și a unei faune marțiene. Chiar Kuiper susținea în 1966 că variațiile de culoare constatate pe Marte se puteau datora prezenței unei vieți organice. Mulți biologi gîndeau încă spre 1970 că natura marțiană nu ar fi ostilă unor forme simple de viață. Fără a mai vorbi de ipoteza lansată de un savant sovietic, J.S. Șklovski (născut în 1916), potrivit căreia cei doi sateliți ai lui Marte nu ar fi naturali, ci **artificiali!**

Dezbaterea a fost tranșată, sau **aproape,** de sondele spațiale, trecînd, într-un prim stadiu, aproape de Marte, apoi coborînd chiar pe solul planetei (Viking 1 și Viking 2 în 1976). Surprize: Marte nu prezenta un

---

* Istoricul Lucian Boia, profesor la Universitatea din București, este cunoscut ca studios al istoriografiei (între altele, figurează în comitetul internațional de redacție al unei mari publicații de profil), ideilor și mentalităților. Preocuparea sa pentru studiul imaginarului este mai veche: în 1984 a publicat, în colaborare cu Helga Abret (R.F.G.), o carte despre marțienii atît de populari la cumpăna veacurilor XIX și XX, **Das Jahrhundert der Marsianner.** Publicăm aici un capitol din altă carte a autorului român, **L'exploration imaginaire de l'espace,** apărută în 1987 la editura pariziană La Découverte. Pentru detalii asupra întregului volum, vezi recenziile publicate de Alexandru Duțu (**România literară,** 25 februarie 1988, p. 19), Al. Zub (**Cronica,** 15 aprilie 1988, p. 6), Sorin Antohi (**Quasar,** supliment **Opinia studențească,** 1, 1988, pp. 2—3). Mulțumim distinsului autor pentru permisiunea de a tipări această versiune românească a pp. 143—152, cu regretul de a nu putea reproduce în întregime excelenta iconografie.

relief plat, traversat de canale, ci dimpotrivă un relief foarte variat și accidentat, cu cratere de tip lunar și munți gigantici. Condițiile naturale erau încă și mai puțin terestre decît se crezuse. O atmosferă nu săracă, ci practic inexistentă (1/100 din densitatea atmosferei terestre). Aceste experiențe nu au confirmat prezența unor forme de viață, nici măcar a unor microorganisme, fără a exclude altminteri **complet** o asemenea posibilitate. Rămîne bineînțeles ipoteza existenței sale în trecut, în condiții fizice și climatice mai bune. Anumite văi **uscate** ar indica o epocă în care rîurile brăzdau planeta. Rămîne arheologilor să se pronunțe într-o zi asupra acestei chestiuni. Mai bine un marțian mort decît deloc.

Marte fu greu de demolat. Celelalte planete căzură mai lesne, deși anumiți astronomi ca Pickering mai credeau încă, acum cîteva zeci de ani, în existența unei vegetații lunare. Venus cunoscu o transformare spectaculoasă. Lume tînără și debordînd de apă, ea își pierdu rapid învelișul acvatic, devenind, așa cum H. Spencer Jones o constata deja, un deșert arid, fără oceane, nici lacuri, nici rîuri. Pentru astronomul britanic, Venus oferea un caz exemplar: „Ea ne învață că viața nu se găsește în mod necesar acolo unde aparențele lasă să se creadă în existența ei". Cercetările efectuate în anii cincizeci și șaizeci, confirmate și precizate de stațiile sovietice Venus 4, 5 și 6, care au pătruns în atmosfera venusiană și au coborît pînă la urmă pe solul său, ne oferă imaginea unei atmosfere extrem de dense, compusă aproape exclusiv din gaz carbonic și încălzită la 480° C. Să spunem adio vieții venusiene, adio tinerei noastre surori.

Timp de jumătate de secol, venusienii și marțienii făcură, **în sens invers,** același drum care ceruse vieții terestre milioane de ani pentru a înflori. Ei coborîră în mare grabă scara evoluției, de la stadiul uman sau supraomenesc la acela al organismelor primitive, pentru a se contopi apoi cu natura neînsuflețită.

Cum trebuie procedat pentru a opri această tristă prăbușire? Poate presupunînd existența pe Venus, pe Marte, oriunde, a unor forme de viață altfel organizate, capabile să evolueze într-un mediu care ne-ar fi ostil. Prietenul nostru H. de Graffigny o spunea în 1932 într-o carte intitulată **Irons-nous dans la Lune?**: „Ar fi suficient să imaginăm un mod de alimentație diferit de cel în uz în lumea noastră terestră și a întregii scări de ființe cunoscute, pentru a vedea rezultînd forme de ființe foarte diferite de cele pe care le cunoaștem. La fel ar fi cu o atmosferă altfel compusă decît a noastră, cu condiții de greutate, de densitate îndepărtate de cele care reglează existența terestră".

Aceasta ar fi fără îndoială **posibil.** Totul este posibil. Dar de la posibil la real, există uneori o prăpastie. Pe Lună, pe Venus, pe Marte nu s-au putut constata asemenea realități **de altă natură.** Știința nu are dreptul, nu are vocația de a depăși această limită. Cel puțin, în stadiul actual al cunoștințelor noastre, trebuie să ne obișnuim cu ideea unui sistem planetar pustiu, cu o singură oază: Pămîntul. Să ne ierte Flammarion: nu e frumos, nu e nici măcar logic, e din nefericire adevărat.

Problema vieții extraterestre nu a fost abandonată din acest motiv. Ea se pune astăzi la scară galactică. Va fi ea vreodată rezolvată? Se admite în general, prin simplă deducție logică, existența în Univers a unor civilizații extraterestre, separate între ele de abisuri de spațiu și timp, de sute, de mii, de milioane de ani-lumină. Nimic nu este mai ipotetic decît posibilitatea de a străbate într-un viitor oarecare aceste distanțe imense. Chiar o viteză apropiată de cea a luminii ar fi neînsemnată în raport cu scara Universului. Rămîne, pentru moment, metoda „semnalelor", dragă altădată lui Charles Cros, adaptată la necesitățile și la tehnologiile noi. Imense radiotelescoape sînt gata să recepționeze mesajele radio ale „fraților" noștri galactici, în timp ce propriile noastre mesaje pleacă spre cerul necunoscut. Stația spațială Pioneer 10, lansată în 1972 și destinată să părăsească sistemul solar, era purtătoarea unui mesaj înscris în simboluri pe o placă metalică, anunțîndu-ne existența și localizîndu-ne poziția. Avînd în vedere distanțele cosmice, un semnal sau un mesaj ar putea atinge un eventual „destinatar" cu mult timp după dispariția civilizației care-l transmisese. Pentru cine cunoaște speculațiile astronomice de la 1900, totul se prezintă ca o amplificare, la scara Universului, a ipotezelor și a cercetărilor care nu priveau în epocă decît mica noastră lume solară. Rezultatele vor fi oare mai încurajatoare?

Dacă explorarea imaginară și-a ratat lumile locuite în sistemul nostru planetar, ea tocmai și-a cucerit cea de-a doua bătălie, aceea a călătoriei cosmice spre planetele apropiate. Nu vom intra în detaliile unei istorii binecunoscute. Cercetările de pionierat ale lui Țiolkovski, care fură continuate între cele două războaie mondiale mulțumită lui Robert Goddard, Hermann Oberth (născut în 1894), Robert Esnault-Pelterie (1881-1957); sputnikul din 1957, zborul lui Gagarin în 1961, sfidarea americană lansată în același an de președintele Kennedy, care se concretiză la 21 iulie 1969 în primul pas omenesc - acela al lui Neil Armstrong - imprimat pe Lună, și toate misiunile care îi urmară.

Fără îndoială, realitatea rămîne puțin în urma imaginarului. În epoca entuziasmului stîrnit de „cucerirea" Lunii, revista **Paris-Match** publica în numărul său din 12 iulie 1969 un splendid desen - două pagini în culori - reprezentînd **primul oraș lunar.** Eram asigurați că el avea să existe în mai puțin de douăzeci de ani, înainte de 1989. Wernher von Braun (1912-1977), unul dintre cele mai mari nume ale explorării spațiului, își lansase deja în 1952 proiectul marțian, reînnoindu-l apoi de mai multe ori. El credea că un echipaj uman putea atinge Marte cel mai tîrziu în 1984 sau 1986. Dar o oarecare oboseală cuprinse spiritele după aventura lunară. Un nou val de interes pare să se lanseze în anii din urmă. Se vorbește din nou de Marte, de o posibilă expediție americană, sau americano-sovietică, la începutul secolului XXI,

către 2015... Se visează şi la colonizarea planetei roşii şi la transformarea ei treptată într-un nou Pămînt, îndulcindu-i climatul, creîndu-i o atmosferă, o vegetație... Imaginarul ştiinţific nu e mai puțin activ astăzi decît în urmă cu un secol. El şi-a găsit pur şi simplu alte domenii şi alte căi. Se caută de exemplu „mijloace" pentru a depăşi viteza limită de 300 000 km/s, şi Gerald Feinberg (născut în 1933) a „demonstrat" deja existența tahionilor, particule infinit mai rapide decît lumina. Rămîne desigur să-i **găsim**, şi să-i facem utilizabili pentru lungi călătorii prin galaxii. Viitorul va confirma sau va infirma noile vise ale astronomiei şi ale astronauticii.

Noi facem pentru moment bilanţul viselor strămoşilor noştri, constatînd că au avut dreptate şi s-au înşelat în acelaşi timp. Au avut dreptate afirmînd posibilitatea de a atinge planetele, s-au înşelat în ce priveşte scopul acestor călătorii, care era pentru ei explorarea **pămînturilor** din cer, mai mult sau mai puțin asemănătoare Pămîntului nostru, şi contactul cu locuitorii lor sau cu formele lor de viață. Am reuşit să intrăm în marele templu al Universului, dar mireasa nu mai e acolo.

SCRIITORII CONTRA ASTRONOMIEI

Astronomii, exploratorii, oamenii de ştiinţă pot foarte bine să se mulţumească cu cîteva planete aride, care nu sînt deloc lipsite de interes din punctul de vedere al ştiinţei. Dar o asemenea lume ajunge oare pentru a hrăni ficţiunea literară sau, mai general, setea noastră de fantastic? Ştiinţa vrea oare să ne priveze de tot? De religie, de extratereştri, de tot ce ar depăşi meschina noastră experienţă imediată?

Într-adevăr, e greu de imaginat cum ar fi putut romanul astronomic să pună în scenă mici licheni marţieni ca singure personaje capabile să dea replica exploratorilor tereştri. Către 1900, literatura urma, sau devansa, concluziile ştiinţei, sau cel puțin ipotezele anumitor reprezentanţi ai săi. Ea se voia aproape de ştiinţă, sau poate că ştiinţa nu se debarasase încă pe deplin de vechile sale fantezii. După primul război mondial, divorţul deveni inevitabil. Ficţiunea literară refuză să cedeze argumentelor ştiinţifice.

Să luăm, două exemple. Personajele extraterestre care evoluează în **Aventures extraordinaires d'un savant russe** sînt aiurite în cel mai înalt grad, cel puțin din perspectiva noastră. Nu afirma Flammarion însuşi că această suită de fantasmagorii constituia „un roman ştiinţific, în întregime bazat pe astronomie"?

O jumătate de secol mai tîrziu, extratereştrii, marţieni mai ales, nu o duceau mai rău, deşi se bazau din ce în ce mai puțin „pe astronomie". Priviţi marţianul imaginat spre finele anilor treizeci de scriitorul american Hugo Gernsback (1884–1967), cel care inventă termenul „science fiction". El e humanoid, de talie impresionantă (10 picioare), dispunînd de antene pentru comunicare, de o mică trompă, şi de un piept hipertrofiat pentru a inspira convenabil aerul rarefiat al planetei sale. El e cît se poate de harnic şi amical. Frank Paul (1884–1963), un fel de Lanos american, l-a imortalizat în momentul în care schimba o strîngere de mînă cu un explorator terestru. Revista franceză **Satellite** relua, încă în 1959, textul lui Gernsback. Divorţul de cunoştinţele ştiinţifice deja dobîndite era total.

Imaginaţia literară îşi urmează deci propria cale, sau mai degrabă mai multe căi.

Cea mai apropiată, dacă nu de ştiinţă cel puțin de o anumită speculaţie ştiinţifică, era formula ce prezenta forme de viaţă total diferite de cele cunoscute pe Pămînt. Formulă care, sub aluri „ştiinţifice", permitea de fapt înflorirea completă a ficţiunii literare, nici o regulă, nici o frontieră nemaifiind impusă. Planetele îşi puteau modela un mediu natural la alegere, nouă ne rămînea să le populăm cu fiinţe alese **de noi.** Fiinţe complet indiferente faţă de mediul natural real sau presupus.

În epopeea sa, a unei istorii umane etalate pe două miliarde de ani, – **Last and First Men** (1930) –, Olaf Stapledon descria marţieni „nonconformişti", organisme colective prezentîndu-se sub forma unor mici nori, şi venusieni acvatici avînd aproape talia şi forma unui peşte-sabie. Stanley Weinbaum alese Marte pentru o demonstraţie de virtuozitate. Povestirea sa, **A Martian Odyssey,** publicată în 1934, oferă o bogată colecţie de formule biologice **diferite:** simpaticul Tweel, aparent struţ, dar posedînd în pîntece un creier foarte perfecţionat, din păcate de o logică substanţial diferită şi uneori incomprehensibilă pentru un om; un curios animal a cărui structură biologică e construită nu pe carbon ca a noastră, ci pe siliciu, şi, în consecinţă, zisul personaj se hrăneşte cu nisip, eliminînd deşeuri sub formă de cărămizi; un monstru cu tentacule care îşi capturează victimele proiectînd în creierul lor imagini de obiecte şi fiinţe dorite, femei drăguţe de preferinţă, exploratorii fiind bărbaţi; în sfîrşit, bizari constructori de muşuroaie, semănînd cu nişte butoiaşe, ale căror misterioase activităţi depăşesc orice înţelegere terestră.

Iată deci formula, care se voia filozofică la Rosny, dar care devine din ce în ce mai fantezistă, profitînd de războiul de independenţă purtat şi cîştigat de literatură împotriva tiraniei ştiinţei.

Această formulă păstrează cel puţin aparenţa unei meditaţii asupra bogăţiei şi diversităţii vieţii în Univers. Ea se ţine în limitele unui anumit **posibil.** Scrupule pe care **space opera,** romanul astronomic de larg consum, nu le mai păstra. În acest domeniu, cel mai bun exemplu rămîne cel al lui Edgar Burroughs. Imperturbabil şi indiferent la progresele astronomiei, el continuă, de-a lungul întregii sale vieţi, seria de aventuri cosmice stereotipe, ciclul lui Marte, bineînţeles, dar şi, în anii douăzeci şi treizeci, noi cicluri privind Luna şi Venus, fără să mai vorbim de ciclul subteran, numit „al lui Pellucidar". Sub Pămînt, pe Marte, pe Venus, pe Lună, aceeaşi lume, într-o mie de variante, o lume colcăind de o viaţă umană şi monstruoasă în acelaşi timp. Aventura pură, invenţia pură marchează divorţul

complet între literatură şi ştiinţă.

Există şi scrieri mai pretenţioase şi mai subtile, de factură utopică, ce tratează planetele ca altădată Swift ţările sale imaginare, într-o manieră fantezistă, dar vizînd o morală sau o filozofie. Este în special demersul lui C.S. Lewis (1898–1963), în celebra sa trilogie: **Out of the Silent Planet** (1938) **Perelandra** (1943) şi **That Hideous Strength** (1945), imposibilă şi iritantă dacă se caută acolo un suport ştiinţific, dar foarte comprehensibilă cît timp acceptăm perspectiva filozofică, teologică şi morală a scriitorului. De fapt, Wells însuşi scria romane de această factură, şi nu există soluţie de continuitate de la Swift la Wells şi de la Wells la Lewis. O diferenţă, totuşi. Swift nu avea încă nevoie de suport ştiinţific, şi Lewis nu **mai** are nevoie. Între ei, Wells, demn reprezentat al generaţiei sale, al „momentului 1900", nu imaginează nimic ce nu ar fi demonstrabil din punct de vedere ştiinţific, urmînd o logică foarte riguroasă şi în acord cu cunoştinţele sau cel puţin cu ipotezele admise în epocă. Această atitudine îngust ştiinţifică, cel puţin în privinţa aparenţelor, era deja depăşită două sau trei decenii mai tîrziu.

În acelaşi gen filozofic sau utopic, se înscriu cîteva mari romane de science fiction scrise după al doilea război mondial. Cînd Ray Bradbury (născut în 1920) îşi publica **Martian Chronicles,** începute în 1946 şi reunite în volum în 1950, viaţa marţiană, din punct de vedere ştiinţific, o ducea cam rău. Dar scriitorul american nu se formaliză. El inventă în întregime o lume frumoasă şi o societate armonioasă, pentru a denunţa mai bine caracterul mărginit şi brutalitatea „civilizaţiei" terestre. Compatriotul său Robert Heinlein (născut în 1907) propuse în 1961 în romanul său **Stranger in a Strange Land,** o nouă morală apropiată de aceea **hippy,** devenind o carte de căpătîi a numitei mişcări. Punctul său de plecare este un Marte ciudat, care este, bineînţeles, cel al lui Heinlein şi nu cel al astronomiei anilor şaizeci.

Totul are fără îndoială o limită. Supuşi presiunilor din ce în ce mai insistente ale unei astronomii şi ale unei astronautici care demonstrează absenţa vieţii pe planetele sistemului solar, în orice caz absenţa unei vieţi evoluate, căci nu se poate face literatură cu microorganisme, scriitorii se orientează de cîtva timp spre extratereştrii mai îndepărtaţi. Arzînd etapele, am intrat deja, sub raportul imaginarului, în epoca galactică. A.E. van Vogt (născut în 1912) imagină monştrii galactici, care nu sînt de altfel nici mai înspăimîntători nici mai originali decît cei concepuţi de Gustave Le Rouge. Ei nu mai evoluează pe Marte, ci în adîncurile Universului. Isaac Asimov (născut în 1920) construi mari imperii galactice, mult mai vaste decît imperiul britanic din **Belle Epoque,** dar – viitorul o va demonstra – ceva mai greu de edificat, şi Arthur C. Clarke (născut în 1917) făcu să intre în sistemul nostru fiinţe misterioase venite de aiurea. Sarcina imaginarului a devenit şi mai grea. E vorba mai ales de a stabili punţi peste abisurile de mii de ani-lumină. Sîntem asiguraţi că există procedee capabile să ne transporte convenabil dintr-un loc al Universului în altul. Cine va trăi destul de mult va vedea.

Imaginarul literar sau artificial joacă de fapt pe două planuri, amalgamînd fapte care abia anticipă istoria veritabilă a astronauticii şi „mistere cosmice" a căror soluţie nu se întrevede. Foarte semnificativ în această privinţă este **2001: A Space Odyssey,** film realizat în 1968 de Stanley Kubrick (născut în 1928) după o povestire de Arthur C. Clarke. O prezentare minuţios realistă a ceea ce va fi probabil călătoria cosmică se amestecă aici cu neliniştea suscitată de semne ce atestă existenţa unei realităţi **de altă natură.**

Libertatea manifestată de literatură sau de cinema nu are nimic neliniştitor sau insolit. E dreptul său, e chiar datoria sa, de a-şi trăi viaţa proprie, de a depăşi cotidianul, de a propune pe Pămînt sau aiurea lumi paralele, de a da trup fantasmelor noastre.

Dar mult mai curios este divorţul intervenit între ştiinţă şi imaginarul colectiv, între imaginea ştiinţifică a lumii şi o imagine fictivă, în marginea ştiinţei, preferată **contra ştiinţei,** de un mare număr de persoane.

ÎNTÎLNIRI DE GRADUL TREI

Cea mai însemnată dată a secolului nostru, a întregii istorii a umanităţii, ar fi putut fi 30 octombrie 1938. În acea zi, marţienii coborîră pe planeta noastră. În Statele Unite, aproape de Trenton, capitala statului New Jersey, pe coasta atlantică a ţării, la doi paşi de New York. Se poate închipui panica, mărită prin apelul radiodifuzat al ministrului afacerilor interne care cerea compatrioţilor săi să-şi păstreze sîngele rece. Ca şi cum asta ar fi fost cu putinţă, cu o întreagă armada marţiană deasupra capetelor lor!

Invazia urma îndeaproape scenariul – într-adevăr profetic – imaginat de Wells cu mai puţin de o jumătate de secol mai devreme. Diferea doar locul ales de invadatori sau mai bine-zis de Howard Koch, autorul adaptării prezentate de Orson Welles (1915–1985) într-o manieră foarte realistă, chiar excesiv de realistă. Nebunia cuprinse statele New York şi New Jersey. Oamenii se precipitară pe străzi, terifiaţi mai ales de posibilitatea unui bombardament sau de un atac cu gaze de luptă. Se scurseseră abia cîteva zile de la ultima mare criză mondială, „rezolvată" precar prin compromisul de la München, unde Chamberlain şi Daladier cedară în faţa lui Hitler. Spiritele erau înfierbîntate, războiul era aşteptat, temut. Germani, japonezi sau marţieni – ce diferenţă era pînă la urmă, dacă rezultatul era acelaşi? Şi dacă însuşi ministrul afacerilor interne dă asigurări că este invazie, trebuie crezut, nu-i aşa?

Şase milioane de persoane ascultară emisiunea. 1 200 000 o luară **ad litteram,** urmate de altele, contaminate de panică. A doua zi, i s-a cerut socoteală lui Orson Welles, care învaţă pe socoteala sa – dar şi întru gloria sa edificată dintr-o lovitură – puterea imaginarului. Numai în spiritul oamenilor, desigur, dar există oare **realităţi** mai puter-

nice și mai durabile decît cele ale spiritului?

Războiul începu, încă o dată între oameni, în absența marțienilor în carne și oase. Au existat, desigur, ocazii, în focul luptelor, de a zări anumite obiecte zburătoare neidentificate, probabil navele marțienilor, care asistau cu gura căscată (presupunînd că ei au o gură) la măcelul nostru, prea intimidați pentru a interveni. Dar cum erau alte grijii pe atunci, nu li se dădu prea mare atenție acestor spectatori discreți.

Pacea o dată instalată sub formă de război rece, afacerea nu mai putu fi înăbușită și realitatea fu cunoscută de toată lumea. În 1947 începe pentru totdeauna era O.Z.N.-urilor, adică a „obiectelor zburătoare neidentificate" (pentru sceptici, căci ceilalți le-au identificat de mult) sau, într-un limbaj mai vulgar, a „farfuriilor zburătoare". O nouă știință s-a constituit, **ufologia** (de la termenul englez UFO, echivalent al lui O.Z.N.), sau mai bine-zis o nouă religie, ale cărei revelații sînt rezervate inițiaților și unde credința înlocuiește în mare măsură absența probelor concludente.

Nici o altă credință, nici o altă ideologie, nici un angajament filozofic sau politic nu sînt la fel de răspîndite în epoca noastră. Partizanii O.Z.N.-urilor reprezintă probabil cea mai numeroasă categorie de oameni avînd o convingere comună. Ei sînt mai numeroși decît catolicii sau budiștii, decît comuniștii sau ecologiștii, decît liberalii sau socialiștii. Ei se acomodează la orice sistem, la toate filozofiile, sînt la fel de bine americani ca și sovietici sau chinezi. Ei reprezintă fără îndoială unul dintre curentele de gîndire și de sensibilitate cele mai semnificative ale epocii noastre.

Cîți sînt apărătorii O.Z.N.-urilor? 31% din populația franceză, potrivit unui sondaj efectuat în 1981, procentaj care se ridică la 42% din cadrele medii și la 37% din cadrele superioare și profesiunile liberale; 35% potrivit unui alt sondaj publicat în același an. Anumite categorii sînt mai atinse decît altele: cititorii unei reviste americane destinate inginerilor și cercetătorilor dau, în 1979, procentajul remarcabil de 61%. Simplificînd, s-ar putea afirma că, spre sfîrșitul secolului XX, aproximativ o treime din colectivitatea umană acceptă ideea că O.Z.N.-urile există, ca manifestări ale unei prezențe extraterestre.

Și ce prezență! S-ar fi recenzat nu mai puțin de un milion de cazuri din 1947, ceea ce te face să te gîndești la o densitate extraterestră extraordinară; cu atît mai extraordinară cu cît acești vizitatori atît de numeroși, peste tot prezenți, rămîn invizibili pentru neinițiați, inclusiv pentru imensa majoritate a celor care cred în acest fenomen. Ei nu intervin niciodată nici într-un fel în afacerile omenești și pînă acum au refuzat cea mai mică probă concretă, materială, tangibilă, a existenței lor. Contactele „de gradul trei" evocă mai degrabă aparițiile sfinților decît întîlnirile cu exploratori veniți de aiurea. Sînt ei pe cale să uzurpe locul vechilor religii?

Din ce colț sosesc acești călători misterioși? În anii cincizeci, răspunsul era foarte simplu. Din Marte, cu siguranță, chiar fără concursul lui Orson Welles. După canale, căzute deja în desuetudine, farfuriile zburătoare erau o nouă dovadă a existenței marțienilor. Din nefericire, sondele Viking au devastat planeta roșie mai sigur decît un război nuclear. Marțienii au trebuit să părăsească în grabă, cu arme și bagaje înghesuite în farfuriile lor, solul iubit al planetei. Un salt în spațiu și sînt în siguranță. În lipsa planetelor sistemului nostru, sînt puse în joc galaxia sau galaxiile. Se renunță la cîteva meschine planete apropiate în schimbul mai multor miliarde de planete îndepărtate. Extratereștrii vin deci din altă parte, de la zeci, mii sau milioane de ani-lumină, treaba lor. Cum procedează ei pentru a face această lungă călătorie, întrebați-i cînd viitoarea farfurie va coborî în grădina dumneavoastră.

Dacă un traseu atît de vertiginos vă pare improbabil, Marte rămîne în continuare de rezervă în imaginar, gata să-și ofere serviciile. În Franța, în 1890, ne asigură o anchetă efectuată de Jean-Noël Kapferer și Bernard Dubois, sugestiv intitulată **Échec à la science**, mai mult de douăsprezece milioane de adulți credeau încă în viața pe Marte. Adică aproape o treime din populația țării, 31,9% din persoanele interogate, procentaj asemănător celui al partizanilor O.Z.N. Intrebarea pusă: „Există forme de viață pe Marte?" nu era din nefericire suficient de nuanțată. Dar există toate motivele să se creadă că o bună parte din apărătorii vieții marțiene se gîndeau nu la microorganisme, interesante numai pentru biologi, ci la o viață mai evoluată. Căci, cum scriu autorii acestui studiu, „pentru majoritatea oamenilor, viața se scrie cu V mare. O protomoleculă nu s-ar potrivi. Ceea ce se așteaptă, este o formă de inteligență, cineva cu care să rupi singurătatea, cu care să comunici". Șah la știință, felicitări domnului Lowell. Marțienii au supraviețuit. Ei vor supraviețui, pentru a-i ajuta pe cei cinci miliarde de oameni să-și rupă singurătatea.

Veniți din Marte sau din străfundurile galaxiei, îmbarcați în navele lor spațiale care iau cînd forma unei „țigări de foi", cînd pe cea a unei „farfurii", extratereștrii în varianta sfîrșit de secol XX posedă cîteva trăsături specifice. În primul rînd, aspectul lor (să nu uităm că mulți oameni i-au văzut deja, s-au întreținut cu ei, și că cei mai fericiți chiar s-au acuplat cu extratereștri aparținînd sexului frumos – dacă se poate folosi cuvîntul „frumos" în acest caz). Portretul-robot al extraterestrului tip, sintetizînd majoritatea experiențelor „trăite" este, s-o spunem, dezamăgitor. Și **suspect.** Va trebui să ne asigurăm că martorii întîlnirilor de gradul trei nu au participat mai înainte la aventurile povestite în benzile desenate. S-au sfîrșit cercetările adesea aiurite, dar care nu erau lipsite uneori de o anumită inteligență și de o aptitudine pentru speculațiile științifice și filozofice. S-au sfîrșit, pentru că extratereștrii, ca tot ceea ce ne înconjoară, au intrat în civilizația de consum. S-au degradat, au devenit niște sărmani umanoizi, în general mai mici și mai urîți decît noi. Steven Spielberg (năs-

cut în 1947) le-a imortalizat imaginea, pentru aceia care nu au avut șansa de a-i întîlni personal, în două filme de succes: **Encounter of the Third Kind** (1977) și **E.T.** (1982). Imaginarul începe să sufere de o lipsă crescîndă de imaginație. Banda desenată a triumfat asupra lui Rosny.

Al doilea, extratereștrii au devenit extrem de inteligenți, avansați, și nu mai puțin pașnici. Să ne amintim: către 1900, omul era mai degrabă acela care îi vizita pe planetele lor. Ceea ce a devenit astăzi imposibil. Planetele sînt pustii și stelele prea îndepărtate pentru noi. Nu mai există deci decît de ales între a renunța la ei (dar cum?, cu cine, atunci, să mai comunici și să mai rupi singurătatea?) și a-i face pe ei să vină la noi. Au sosit, deci. Dintr-o dată, ei apar ca posesorii unei tehnologii formidabile și ei **trebuie** să fie pașnici pe viitor. S-au sfîrșit monștrii wellsieni. Logica pacifismului lor e inatacabilă: ei sînt prea evoluați pentru a fi răi; dacă erau răi, cu tehnica lor incredibilă s-ar fi autodistrus deja de mii de ori înainte de a ne descoperi pe harta galaxiei; pe de altă parte, gîndiți-vă, de zeci de ani nu ne fac nici un rău cînd ar putea, și încă cum! Poate că nu sînt decît indiferenți, sau poate ne studiază cu aplicația unui entomolog, aplecați deasupra furnicarului nostru uman.

Se mai pune încă o întrebare. De cînd se găsesc ei de fapt pe meleagurile Pămîntului? Numai din 1947? Sau dimpotrivă, și de ce nu, de lungi milenii? În acest caz, toată istoria noastră trebuie refăcută. Iată misterele preistoriei rezolvate, originea civilizațiilor, a omului poate, a religiilor și a zeilor în orice caz: zeii nu erau o invenție, au existat, există, sînt **ei**! S-a rezolvat, bineînțeles, enigma megaliților din Insula Paștelui, ca și aceea a piramidelor egiptene (deja construite de marțieni în romanul lui Serviss). Potopul în sfîrșit explicat: **ei** l-au provocat, și arca lui Noe era de fapt o navă extraterestră. Chiar războiul nuclear a pustiit Pămîntul de mai multe ori: cum să interpretezi altfel distrugerea Sodomei și Gomorei? Nu președintele Reagan a inventat războiul stelelor, ci tot **ei**, așa cum o atestă, pentru cine știe să le citească, vechi texte indiene.

Erich von Däniken și-a construit cariera literară pe această exploatare a istoriei, pe fuziunea ei cu mitul extratereștrilor. Cartea sa **Errinerungen an die Zukunft** (1969) cunoscu o difuziune și o influență considerabile. O altă „știință" s-a născut: **paleoastronautica**, o „știință" ce proiectează către timpurile îndepărtate afacerea actuală a O.Z.N.-urilor, atribuindu-le pe deasupra extratereștrilor un plus de inițiativă și de participare la afacerile terestre, calități oarecum diminuate după aceea.

Către 1900, existența marțienilor sau a altor locuitori ai planetelor reprezenta o **ipoteză științifică**. Ea putea fi crezută sau nu, canalele lui Marte și toate concluziile care decurgeau puteau fi acceptate sau nu, dar dacă era crezută, dacă erau acceptate, aceasta nu era deloc un afront la adresa științei; era consecința unui **anumit** demers științific, în acord cu **anumite** cunoștințe dobîndite. Lowell și Flammarion erau savanți, și chiar cele mai îndrăznețe fantezii astronomice nu făceau decît să urmeze ideile lor. Cei care ocupă astăzi o poziție științifică similară, ca Issac Asimov sau Carl Sagan, sînt și ei, fără nici o rezervă, partizani ai civilizațiilor extraterestre din cerul îndepărtat, și chiar partizani, în ceea ce privește viitorul, ai unei posibilități de contact între lumi. Dar, în același timp, ei nu fac decît să ridiculizeze povestea O.Z.N.-urilor și toate dezvoltările sale.

Ceva a mișcat deci din 1900 în zilele noastre. Imaginarul și-a luat zborul, s-a detașat complet de știința pozitivă. Imaginarul astronomic de la 1900 mergea alături de știință, o știință poate marginală, dar care își avea locul în epistema epocii. Pentru imaginarul de astăzi, știința este prea în defensivă, concluziile sale nu mai satisfac nevoia de fabulos. S-a produs o evoluție divergentă: cercetarea științifică n-a făcut decît să distrugă bazele apropiate ale civilizațiilor extraterestre, le-a îndepărtat treptat de noi, în timp ce, printr-un proces invers, imaginarul a apropiat din ce în ce mai mult lumea fictivă a extratereștrilor de lumea noastră reală.

Într-o epocă pretins dominată de știință și tehnologie, prezența masivă a acestor fantasme pune în lumină puterea formidabilă, persistența unui fond irațional ancestral sub superficiala crustă științifică. A unei nevoi care transcende frontierele lumii materiale.

Departe de a ne elibera de vechile vise, noi am devenit mult mai dependenți de extratereștri. Către 1900, cînd ei erau fără îndoială deja în progres față de epocile precedente, ei se limitau încă, totuși, la un teritoriu **exterior** în raport cu lumea noastră. Ei nu participau încă la viața cotidiană a oamenilor. Astăzi, situația s-a schimbat: ei sînt aproape de noi, sînt printre noi.

Căutarea celuilalt este o trăsătură constantă a istoriei. Dar dincolo de o anumită limită – depășită cu mult în timpul secolului nostru –, ne putem pune întrebări asupra amplorii crescînde a unui fenomen care începuse prin a fi mai mulat sau mai puțin marginal.

Explicația nu poate fi decît psihologică (și sociologică) – așa cum arăta deja, à propos de farfuriile zburătoare, unul dintre fondatorii psihanalizei, Carl G. Jung (1875–1961) în lucrarea sa **Un mit modern** (1961).

Toată cariera extratereștrilor – în progres permanent de un secol încoace – nu este poate decît un reflex al unei crize de indentitate, al unui proces de alienare, al unui dezacord crescînd între aspirațiile omului și mecanismul social. Ajungem astfel să proiectăm în alte spații temerile și speranțele noastre. Simțindu-se singur printre cei cinci miliarde de semeni ai săi, omul caută astăzi aiurea ceea ce îi lipsește pe acest pămînt. Nu alții îi fac acum frică, ci propriul său mediu înconjurător, și, după ce s-a temut de ele, el cere ființelor venite din alte lumi soluția problemelor pe care nu se mai simte capabil să le rezolve el însuși.

Traducere și prezentare de
SORIN ANTOHI

GEORGE ANANIA

Prisăcarul

Cîinele se scutură din ce în ce mai tare, făcînd să zornăie lanțul greu, cu zale nefiresc de mari și de zdravene ce-i atîrna de gît. Și deodată, cuprins parcă de un delir, se înălță pe labele dinapoi, într-o atitudine stranie, aproape omenească, ridică botul drept în sus, rămase așa preț de cîteva clipe, într-o încordare supremă, ascultînd ceva numai lui deslușit, după care hămăi o singură dată, cu voce profundă și plină, ca sunetul unui tub de orgă. Nota gravă se reverberă în aerul geros al după-amiezii tîrzii de noiembrie, ca și cînd șirurile de stupi aliniate cu rigoare geometrică ar fi fost pilaștri, iar împrejmuirea de beton - zidurile, încheiate în bolți ogivale, dintr-o catedrală nesfîrșită. Și-ai fi așteptat, după acest prim semn, revărsarea în cascadă a unei fraze muzicale de început de mesă. Dar se întîmplă un alt miracol, cel puțin la fel de neliniștitor: prin urdinișurile pînă atunci pustii își făcură apariția zeci de albine, învîrtindu-se, parcă buimace, pe scîndurelele de zbor, înainte să pornească în șiruri grăbite spre discul de sînge al soarelui dus spre asfințit pe cerul străveziu ca de sticlă.

Era un cîine ciudat, care nu lătrase deloc, sau cel puțin prisăcarul nu-l auzise lătrînd în răstimpul de un an scurs din dimineața aceea de sfîrșit de toamnă, cînd se pomenise cu el în mijlocul stupinei, apărut parcă de nicăieri, după ce trecuse, el știa cum, dincoace de gardul de beton - așa de înalt, încît nu se putea ajunge la vîrful lui decît cu o scară - și peste cele trei rînduri de sîrmă ghimpată, întinse pe suporți solizi, cum impun regulile împrejmuirilor menite să apere avuții mari. Un dog german negru, de rasa cea mai pură, cu toate caracteristicile care l-ar fi situat în fruntea unui catalog chinologic foarte pretențios (în primul rînd, desigur, un pedigri dintre cele mai stricte și mai alese) și pe care era o adevărată crimă de lese-majestate să-l ții în lanț - totuși stuparul îl legase fără multă vorbă, temîndu-se, poate, atunci, la început, să nu rămînă fără el tot atît de brusc și misterios cum îl căpătase, ori pur și simplu ca să-i arate cine e stăpînul prisăcii; fiindcă, îngrijindu-l cu toată atenția și priceperea de care era în stare, îndestulîndu-l, mai ales, cu mîncare proaspătă și consistentă (mierea oferită direct la schimb și banii scoși din vînzarea ei îl ajutau cu prisosință să ducă o viață peste nevoile lui reale), nu-l iubea peste măsură, iar cîinele îi răspundea, dacă se poate spune astfel, cu aceeași lipsă de afecțiune. În primele zile, omul așteptase mereu să reclame cineva superbul animal; pe atunci încă nu-l legase - îl urmărea plimbîndu-se printre stupi, adulmecînd urdinișurile, petrecîndu-și ceasuri întregi în mijlocul prisăcii, așezat pe labele din spate, cu un aer gînditor, după ce lipăise îndelung cu limba enormă, roșie ca o rană abia deschisă, prin șuvițele de apă de pe adăpătorul albinelor. Iar la un moment dat, după ce se termină ceea ce părea doar joaca lui de-a băutul, adăpătorul se umplu peste măsură de mulțimea micilor zburătoare, cuprinse de o sete cum prisăcarul nu băgase de seamă să aibă nici în primele zile ale primăverii, cînd trebuie adăpat puietul dintîi, iar florile cu nectarul lor încă nu s-au ivit și cînd lipsa de apă e atît de acută, încît sute și sute de albine pier din pricina frigului, pe marginea pîraielor sau a băltoacelor pe jumătate încă înghețate, iar stupul le trimite la moarte, în speranța că măcar cîteva se vor întoarce cu prețiosul lichid.

Fusese al doilea semn, și atunci prisăcarul realiză că nimeni n-are să mai ceară cîinele, cel puțin pînă acesta nu-și va fi încheiat menirea pentru care venise, ori, dacă în acest răstimp vreun individ se va încumeta să ridice pretenții, înseamnă că acela nu e nici stăpînul, nici emisarul lui adevărat și va pleca la fel cum a venit. Așa că aduse anume de la oraș un lanț ca de vapor; comandă unui marochiner ceea ce își închipuise că ar fi o „zgardă de forță“, dar de un model fantezist, fiindcă habar nu avea de chinologie - adică o zgardă de toval, prin mijlocul căreia, prinsă în ținte lucioase, ca de argint, îl pusese pe meșter să vîre o bandă elastică, dar rezistentă, de oțel, iar capetele i le petrecuse printr-un inel, care îi îngăduia curelei să se strîngă, asemenea unui laț, dacă animalul ar fi încercat să o rupă; mai făcu rost, tot de la numeroasele lui relații, de o sîrmă groasă ca un deget și lungă de vreo sută de metri, cît ținea curtea dintr-un capăt în celălalt. Apoi îl priponi pe vlăstarul ilustrului neam de dogi (nu mai puțin nobili, - își zise, fără să guste calamburul - decît aceia, vestiți, ai Veneției), cu sentimentul vag, dar nu mai puțin bizar, că acesta a înțeles de la început ce i se pregătește și că și-a asumat cu deplină răspundere noul destin. De altfel, obiceiurile nu i se schimbaseră cu nimic după umilitoarea operație a punerii în zgardă - continua să se plimbe de-a lungul prisăcii, făcînd să zuruie lanț și belciuge, intra ici și colo printre stupi, pe dreapta și pe stînga, și lanțul îi îngăduia să ajungă din gard în gard; nu s-a încurcat niciodată pe după piciorul vreunui stup, tot așa cum nu s-a plîns că a fost înțepat. Avea orele lui de plimbare: dimineața, cu puțin înainte de ieșirea albinelor, o dată sau de două ori peste zi și neapărat seara, înainte ca stupina să se pregătească pentru somn. Și urma anumite trasee, a căror regularitate, deși greu de bănuit, nu scăpă prisăcarului, deprins să observe de toate și să-și sintetizeze concluziile în timp; așa că, după o

vreme, grație prieteniei mai mult sau mai puțin dezinteresate cu unul dintre numeroșii operatori ai unui centru de calcul, descoperi formula (o ecuație deloc simplă), care traducea în limbaj numeric curbele acestor mișcări înscrise în sistemul grafic cartezian.

Fusese al treilea semn și cel mai ascuns, dar cel mai deslușit și cu neputință de justificat ca rod al întîmplării.

Toate acestea se petrecuseră pe la mijlocul lui octombrie și, fără veste, contrar tuturor pronosticurilor meteorologice, iarna se instală peste noapte, cu lapovițe și înghețuri de-a valma, ba întărind, ba făcînd impracticabile drumurile ce legau satul cu șoseaua națională; așa încît, plecînd de-acasă într-o dimineață cu minus cinci grade, stuparul nu avea deloc siguranța că, în intervalul de o oră necesar parcurgerii celor vreo cincizeci de kilometri ce-l despărțeau de comuna aflată de cealaltă parte a marelui oraș, nu va fi surprins de o ploaie sau de un vînt ceva mai cald, care să-l silească să abandoneze mașina în șosea și să ajungă la prisacă pe jos, cale de alți cîțiva kilometri buni, prin noroaiele pînă dincolo de glezne. Și tot atunci, parcă îndemnată de vremea aspră, boala – din pricina căreia părăsise prieteni și rude, cu o îngăduință de necrezut, îi acordase un lung răgaz, ascunzîndu-se parcă, după o îngrozitoare perioadă de început hotărîse că a sosit timpul să-l ia pe deplin în posesie. Și o făcu, fără nici un alt semn prevestitor, într-o după-amiază, printr-un șir întreg de crize inconfundabile, un fel de timid preludiu al sfîrșitului, pe care – avertizat de un doctor pe cît de bun profesionist pe atît de lucid și ca urmare necruțător – prisăcarul aproape că-l zări la capătul a nu foarte multe săptămîni.

Atunci îl cuprinse panica. Nu spaima de moarte, acesteia nu-i sosise încă rîndul, ci teama copleșitoare că va rata, dintr-o neconcordanță stupidă, clipa și așa îndoielnică a marii, a preaîndelung așteptatei revelații. Și hotărî să se instaleze chiar din acel moment la stupină, în cabana ridicată într-un colț al curții, tocmai în fund – de fapt o casă în toată regula și care atît îl și costase, dar numită astfel fiindcă o construise fără nici o autorizație – și unde, pe verandă, într-o cușcă destinată anume, cu pereți dubli, căptușiți cu polistiren își avea culcușul și cîinele; pentru cîine se muta aici în primul rînd (și nu ca să îi dea de mîncare și apă. asta aranjase cu o bătrînică din vecini, căreia îi trimitea de toate, prin șoferul cursei locale de autobuz, o rudă a ei mai de departe). Albinele nu aveau nevoie de prezența lui, era deajuns în acest anotimp doar să le inspecteze, cam o dată pe lună, să vadă dacă nu le trebuie vreo porție suplimentară de sirop de zahăr.

Desen de ANDREI SCĂRLĂTESCU

Așadar, pentru cîine – sau mai exact pentru individul sau indivizii care, o dată și o dată (doar de n-ar fi fost prea tîrziu) aveau să apară în legătură cu acesta, sau pentru semnul, un al patrulea semn care să-i dea o nouă dovadă că nu s-a înșelat în raționamentele, în ideile lui nebunești ori poate, cine știe, însăși cheia dezlegării enigmei.

Și nu i-a fost deloc greu să se descurce cu noul mod de trai, mai cu seamă că din familie nu-i mai rămăsese nimeni apropiat; soția (plictisită de vesnica posomoreală și de interminabilele lui izolări) îl părăsi, fără măcar să fi încercat o ultimă conciliere, deși oricum el nu i-ar fi spus despre boală, dar totodată, surprinzător, fără a divorța – dintr-un rest de orgoliu pentru el de neînțeles, ca și cum reluarea numelui de fată ar fi însemnat o pecete dezonorantă sau i-ar fi periclitat cine știe ce ascensiune în slujbă. Nu aflase dacă „și-a refăcut viața“, într-un concubinaj, desigur; avea doar o adresă, cu greu obținută de la părinții ei, sub jurămîntul că nu-i va scrie, nici n-o va căuta acolo, dar unde îi trimitea bani, sume mari, deși la intervale neregulate. Cît despre celelalte rude, niște veri mai mult sau mai puțin de sînge și copiii lor, ultima dată îi văzuse la singura reuniune care adună fără excepții orice familie, adică o înmormîntare, de data aceea a celei din urmă mătuși. Așa se face că, prin forța împrejurărilor, singura ființă omenească apropiată, cel puțin în plan formal, îi rămăsese doctorul, creator al unui calendar capricios de consultații și analize, cărora stuparul însă le dăduse curs fără nici o întîrziere sau ezitare, cucerit treptat de plăcerea perversă de a înregistra pronosticurile sumbre ale specialistului și a-și imagina, în mii de chipuri, impactul surprizei pe trăsăturile plăcute, pline de virilitate și energie ale acestuia, cînd el, prisăcarul, i-ar fi spus că are în buzunar formula panaceului universal, vindecător pînă și al morții...

Astfel și-a petrecut ultimele săptămîni la stupină, parcă umblînd. cu o supraomenească răbdare, printr-un nesfîrșit tunel, între peretele jocului univoc cu moartea și acela al așteptării unei problematice minuni, pe care de cîteva ori a fost ispitit să o provoace, reluîndu-și vechile experiențe de laborator, devenite de mult – fuseseră vreodată și altfel? – alchimice. La instalarea aici mai trăise speranța că ecuația stabilită de calculator după cercetarea traseelor străbătute de cîine – și cine-i putea garanta că nu fusese decît o simplă glumă a operatorului sîcîit de insistențele lui? – reprezintă

expresia matematică a formulei chimice mult visate; dar şi aceşti ultimi stropi de fantezie i se epuizaseră rapid şi, fireşte, în gol – nu era deloc un tip imaginativ, nici barem cunoscător, fie şi superficial, al metodologiei celei mai generale a muncii de cercetare, iar pentru a-i confirma ipoteza ar fi fost nevoie de un laborator şi un grup de experţi cum probabil încă nu există pe pămînt.

Şi totuşi, ridicîndu-şi privirile spre fereastră, el, furnica dornică să prefacă în fire de nisip un munte şi avînd nebunia să creadă că va şi reuşi în răstimpul vieţii sale de insectă, întîlnea (dincolo de stativele cu eprubete, de retorte, serpentine de sticlă şi recipiente ale descurajării) şirurile de stupi: dovadă vie a faptului că, de zeci de milenii, lucrul e cu putinţă – şi cîinele înlănţuit: semn că un miracol, gata să-i deschidă uşa oricînd, e şi el o posibilă cale de împlinire a dorinţei.

Proptit pe labele ca de oţel, încremenit asemenea unei fabuloase plăsmuiri în piatră, după ce scosese acel unic lătrat, ca de nălucire din altă lume, cîinele privea către poartă, aşteptînd în linişte pe cineva sau ceva parcă inexorabil. Şi alte zeci de albine decolau, împotriva oricăror obiceiuri şi a oricărei logici, să se piardă, printre crengile pustiite de frunze, în vatra fantomatică a soarelui coborît de fapt sub orizont.

Fără nici o îndoială, ora dezlegărilor sosise.

Vru să iasă în întîmpinarea siluetei profilate neclar dincolo de zăbrelele porţii, dar între intenţia lui, încă nici formulată pe deplin şi reacţia de o inimaginabilă promptitudine a bolii se scurse numai o frîntură de clipă – oricum, prea puţin ca să-i îngăduie măcar să deschidă uşa spre verandă.

Aşa încît căzu înapoi pe scaun, şi ochii i se tulburară pe neaşteptate, şi un val de durere i se răsuci în trup, pentru prima dată durerea bolii, pe atît de crîncenă pe cît i se spusese. În acest răstimp, umbra de dinapoia zăbrelelor îşi făcuse apariţia pe alee, deşi, printre spasme şi ameţeli, stuparul îşi aminti vag că poarta trebuia să fi fost încuiată, ca de obicei. O femeie – după ţinută şi mers mai degrabă tînără, purtînd un impermeabil alb şi cizme înalte, de piele, iar părul negru, potrivit de lung, prins cu o panglică simplă, ca de elevă. Nu avea mănuşi, nici poşetă, şi haina, descheiată, lăsa la iveală o dublură de blană – ca şi cînd ar fi călătorit pînă aici într-o maşină bine încălzită, unde-şi abandonase lucrurile şi de unde ieşise în fugă, pentru o vizită de cîteva minute. În dreptul porţii nu staţiona însă nici o maşină.

Perdeaua căzu din mîna prisăcarului care astfel rată întîlnirea dintre vizitatoare şi cîine, dar, de vor fi schimbat amîndoi vreun semn de recunoaştere, fusese cu iuţeala fulgerului, fiindcă nici nu se oprise legănarea moale a ţesăturii, că se şi auzi ciocănitul la uşă.

– Bună seara!

Omul vru să răspundă şi-şi dădu seama, în acelaşi moment, că nu poate articula nici o vorbă. Se mărgini să clatine capul. Femeia răspîndea o undă discretă de parfum, pentru el neidentificabil, dar care, printr-o bizară asociaţie de senzaţii, îi aminti de primăvară.

– M-a trimis doctorul B..., spunea că aveţi o miere grozavă.

O invită, tot printr-un gest, să se aşeze. Valuri de ceaţă sîngerie îi treceau pe dinaintea ochilor, poate ultimele reflexe ale soarelui proiectat prin refracţie deasupra orizontului; îşi păstra însă luciditatea întreagă şi înregistră, ca pe un punct în favoarea lui, faptul că oaspetele nu s-a alertat văzîndu-i slăbiciunea – ca şi cum se aşteptase să-l descopere astfel. Dar, la urma-urmei, nu doctorul îi pronosticase sfîrşitul înainte de Anul Nou?

Femeia îşi trase un scaun cu spătarul traforat, după modelul celor medievale – mobila din cabană fusese lucrată la comandă de un meşter ardelean, o rudă a soţiei – şi, în vreme ce lua loc, prisăcarul încercă să o privească mai atent, să identifice pe chipul şi în ţinuta ei o eventuală trăsătură **străină;** dar, poate de emoţie sau tot din pricina bolii, i se părea că, văzută de aproape, vizitatoarea are contururi mai puţin clare decît adineauri, cînd se apropia pe alee; iar din susul acestui amalgam de linii flu îl fixară pe neaşteptate ochii ei, două pete de o extraordinară limpezime, albastru-violacee, încărcîndu-l de o tensiune necunoscută, o febrilitate lucidă, o putere descătuşată, printr-un miracol, din cine ştie ce tainiţă, rămasă neatinsă, a trupului istovit.

– Oricare miere e grozavă!, se auzi rostind fără dificultate. Mult mai grozavă decît îţi închipui...

– Am văzut un instrumentar de laborator în camera de alături, replică liniştită necunoscuta, continuînd să-i privească ochii.

Era grăbită? Din cauza lui, de bună seamă. Şi la sfîrşit? Îi va cere, ca în basme, să formuleze trei dorinţe?

– Naivităţi!, răspunse la toate întrebările. Ca să am o dovadă mi-ar fi trebuit aparate şi specialişti cum poate nu există pe Pămînt. Şi, în sfîrşit, cineva care să mă creadă.

– Deci, numai intuiţia... Sincer?

Prisăcarul zîmbi. Se trădaseră. Cu acest ultim cuvînt. Nici un basm cu o zînă care să te facă măcar celebru, dacă nu şi puţin nemuritor! Cine e dispus să-ţi mulţumească pentru că i-ai descoperit secretul? Fie şi numai printr-o întîmplare – deşi mîndria lui era că, din lanţul de o logică impecabilă a deducţiilor, eliminase tocmai aportul oricărei întîmplări?

– E atît de vesel ce-am spus?, se formaliză (dar, dacă se poate spune aşa, cu aceeaşi bunăvoinţă) vizitatoarea.

– Ar fi trebuit să mai aşteptaţi niţel. Spionul vostru v-a comunicat, nu?, că speranţa de viaţă, în ce mă priveşte...

Aproape nu se mai recunoştea. O astfel de spontaneitate a replicii, un asemenea galop al gîndirii, după anii de tăcere, de amorţire, de neputinţă... Triumful. Confirmarea, care aduce după ea, în trena orbitoare a succesului, sprinteneala şi adresa cuvintelor – acolo, în creierul împăienjenit de metastaze...

– Nu avem spioni pentru ce se ascunde în sufletul dumitale.

– Nici nu mi-aţi trimis unul prea grozav.

– A avut ordin să se deconspire.

– Pentru ca, de bucuria izbînzii, să încep să istorisesc oricui are timp să mă asculte, că încă de

acum nu ştiu cîţi ani spusesem eu, dar Cutare şi Cutare nu m-au crezut... Şi uite-aşa să aflaţi, comod, cînd am mai vorbit şi cine ştie de asta.

– Din păcate, trucul n-a reuşit.

– Singurătatea şi boala. Constatare elementară. Unde s-au instalat, nu mai e loc pentru nimeni.

– Îl uiţi pe doctor. Şi, oricum, în urmă cu un an-doi erai încă sănătos, cu o soţie, rude şi prieteni. Nu ştim cînd ai avut intuiţia, cui i-ai spus, cu bună ştiinţă ori ce ţi-a putut scăpa vreodată, fără voie, în somn...

Prisăcarul se îndreptă în scaun, aşteptîndu-se, din reflex, la vreun nou semn trimis de putreziciunea devoratoare din trup, dar privirile albastru-violacee, neclintite la capătul haloului înşelător îl desprinseseră de propria lui condiţie, îl prefăcuseră într-un ascuţiş de spirit la pîndă.

– Eşti frumoasă?, întrebă pe neaşteptate. Nu înţeleg de ce te ascunzi în neclar. Relaţia noastră, vreau să zic şi a mea cu voi, n-are nici un fel de viitor.

– Sînt frumoasă, replică ea. Şi tînără. Toate astea au un anume rost.

– Poate n-o să vreau să vorbesc. Şi nu ştiu dacă pot fi sensibil la mijloacele voastre de constrîngere, în situaţia mea. Realmente nu vă înţeleg – de ce n-aţi intervenit mai devreme? M-aţi fi împiedicat să divulg...

Vizitatoarea nu se grăbi cu răspunsul. Nu fiindcă era încurcată. Ameninţîndu-l că nu va mai fi dispusă să-l asculte. Constrîngerea cea mai simplă, dar de un rafinament fără egal, care întorcea împotriva lui argumentele propriei imunităţi. Suspansul dură cîteva secunde, însă pentru viteza lui de reacţie asta începea să însemne foarte mult.

– În regulă!, exclamă răguşit. Doar să ai răbdare pînă spun tot. Aveţi aici, de milioane de ani, o agentură de spionaj. Cea mai teribilă din cîte se pot imagina. Mi se pare că specialitatea şi vocaţia celor care te-au trimis le constituie, ca să vorbim elegant, activitatea de informaţii; şi dacă o faceţi cu gînd bun sau rău, în beneficiul unui grup sau al întregii lumi din care vii, ori chiar al planetei noastre, unde văd că v-aţi instalat ca acasă, sînt speculaţii şi mă depăşesc.

– Ţi-ai dat seama de mult?

Întîrzie şi el să răspundă, dar din cu totul alte cauze: ca să fie cît mai concis, să treacă peste amănuntele acum fără însemnătate (eforturile de a găsi cele mai ingenioase şi mai subtile metode de marcare, cu zeci de substanţe bine diferenţiate, a albinelor şi a florilor, îndeosebi în perioada marelui cules şi cele mai eficiente sisteme de urmărire – pînă şi cu izotopi şi contoare de radiaţii, obţinute în ani de sacrificii materiale grele şi de echilibristică în marginea legii – şi miile, nesfîrşitele mii de încercări infructuoase în laboratorul care, din punctul de vedere al utilării, se putea compara cu al oricărui liceu de chimie, dar nu mai mult).

– Nu ţin minte.

Se imagina după plecarea femeii şi a cîinelui, abia atunci pradă adevăratei singurătăţi, durerilor atroce pe care le va ascunde şi faţă de doctor, vidului ce îi va anticipa stingerea, fără să o facă mai uşoară.

– La prima vedere, tot ce se întîmplă acolo pare lipsit de judecată. Reguli păzite azi cu străşnicie sînt mîine încălcate fără ca stupul să-i pedepsească pe vinovaţi. Un exemplu: matca e personajul cel mai important al coloniei; albinele îi pregătesc tot timpul o hrană specială şi o apără cu preţul propriei vieţi – dar, la un moment dat, ele o ucid fără milă. Alt exemplu: intrarea la faguri e păzită zi şi noapte, cu o vigilenţă ajunsă proverbială, aşa că nu doar insectele (chiar albine din altă colonie), ci orice vietăţi, oricît de mari şi puternice, sînt pedepsite amarnic pentru pofta de a se înfrupta din miere; există însă împrejurări cînd paza stupului e total abandonată. Alt exemplu: curăţenia e o lege de fier; albinele nu-şi lasă murdăriile decît afară şi, peste iarnă, cînd nu pot ieşi, pur şi simplu se abţin timp de cîteva luni; trîntorilor, în schimb, li se îngăduie nu numai să mănînce oricît, dar şi să murdărească fagurii în voie. Te plictisesc?

Femeia asculta neclintită. Vocea prisăcarului se ridicase cu un semiton, muchiile feţei, adunate într-o veşnică grimasă de suferinţă, se îndulciseră, iar în clar-obscurul de după stingerea ultimei raze de soare ochii îi străluceau, prinzînd lumina crepusculară din geamuri.

– Nu, răspunse ea domol. Nu prea ştiu unde vrei să ajungi.

– Mi-ai promis răbdare, îi reproşă el grăbit. De fapt, totul se subordonează unei reguli mai stricte şi mai cuprinzătoare – eficienţa absolută. Matca e sacrificată cînd bătrîneţea sau altă slăbiciune o împiedică să mai depună destule ouă pentru nevoile stupului. Paza e suspendată în timpul culesului, dacă nectarul e atît de mult, încît lucrătoarele, zorite să adune tot, intră cu recolta în oricare stup, fără să-şi mai piardă timpul căutîndu-l pe al lor. Trîntorii nu ies decît o dată, pentru zborul nupţial, după care, mulţi, rătăcindu-se, nu mai revin, iar cei întorşi îşi găsesc grabnic sfîrşitul; pînă atunci însă se ţin la adăpost, ca purtători ce sînt ai unei zestre biologice care trebuie valorificată cu maximum de randament. Eficienţă înseamnă şi viaţa atît de scurtă a albinei de rînd – numai şase săptămîni. Aşa, stupul îşi reglează numărul de locatari după recolta mai slabă sau mai bogată, care trebuie strînsă şi prefăcută în miere. Dar peste iarnă, aceleaşi albine de rînd îşi prelungesc viaţa la mai multe luni, ca să hrănească matca şi s-o păzească de îngheţ, încălzind stupul, cu bătăi de aripi, la aproape treizeci de grade şi ca primăvara să îngrijească puii următoarei generaţii. Eficienţă mai înseamnă faptul că, la încheierea zborului de nuntă, matca smulge din corpul trîntorului depozitul seminal, pentru ca, pînă la sfîrşitul celor cinci ani de viaţă, fără nici o altă împerechere, să poată fecunda ouăle pe măsură ce le aşează în alveole. Mereu eficienţa a pus la îndemîna albinelor manipulări genetice la care nici nu putem visa, graţie lor, din aceleaşi ouă, ele scot, numai prin diferenţe de hrană, lucrătoare, trîntori sau mătci, la dorinţă.

Afară, cîinele se mişcă, făcînd să zornăie lanţul greu pe treptele verandei, şi prisăcarul se opri deodată, parcă neştiind de unde vine zgomotul şi ce înseamnă; de obicei, pe la acea oră cîinele intra să se culce în cuşca lui cu polistiren, dar nu zadarnic

Desen de RADU GAVRILESCU

stăpînul contenise din povestit, ca alarmat de o premoniţie, fiindcă îndată, ca nicicînd pînă atunci, îi apăru la fereastră capul mare, amenințător și sălbatic, ca de paznic al infernului, și mai negru pe cerul crepuscular, cu ochii sticlind într-o fosforescență de-a dreptul stranie, roz-portocalie, cînd din casă nici o lumină nu venea să se reflecte în ei.

Prisăcarul zări toate astea doar într-o clipă, cît vizitatoarea smulgîndu-l din vraja hipnotică a privirilor sale, îi îngădui să întoarcă fața spre geamuri; fiindcă ea se ridică brusc, din doi pași se apropie de perdea și rămase cu spatele la el, acoperindu-i imaginea dogului.

– Te ascult, rosti de acolo, cu aceeași voce domoală, melodioasă, ca o incantație liniștitoare. Cred că te apropii de adevăr.

Bărbatul realiză abia acum, rămas fără prezența ei imediată, și frigul din încăpere, și amorțeala picioarelor de la îndelunga ședere pe scaunul de lemn gol, și slăbiciunea jalnică a trupului care începu să i se clatine din nimic, în căutarea unui echilibru iluzoriu; dar o pornire fără nume îl chema către silueta subțire și delicată de dincoace de geamuri, ca și cum o parte însemnată din ființa lui lăuntrică fusese pe nesimțite sustrasă de vizitatoare.

– Toate mișcările astea complicate și contradictorii sînt conduse de ceea ce unii numesc „spiritul stupului". Ceva ce trece de simplul instinct și seamănă a un soi de inteligență. Intuiția mea, ca să folosesc terminologia dumitale, e că acest „spirit al stupului", condiționarea asta de mare finețe cu care albinele se nasc vi se datorește. Ați implantat-o genetic, cîndva, în trecutul îndepărtat, unei specii de insecte pămîntene pe care ați risipit-o apoi pe toate continentele.

– În ce scop?, întreba femeia, atentă parcă numai la inflexiunile propriului glas.

Cu gesturi cumva ocrotitoare, de gravidă, nefirești și părînd de aceea nerușinate, bărbatul își mîngîie pîntecele anormal, în contrast umilitor cu înfățișarea aproape scheletică a trupului.

– Mierea!, răspunse cu voce stăpînită. Scopul ultim al strădaniilor, al efortului pentru eficiență. Care subordonează „spiritul stupului" și impune orice sacrificiu. Numai că, într-un loc, v-ați trădat. O mică fisură în logica strictă a conspirativității. După ce fagurii au fost umpluți și căpăciți, la un semn, la o informație pentru noi insesizabilă, stupul ia o hotărîre cel puțin ciudată: roiul. Cu matca în frunte, pornește într-o pribegie fără întoarcere, abandonînd rodul trudei lui de multe generații, în paza unui număr restrîns de albine. Ca și cum totul ar fi fost în zadar. Ca și cum un destin l-ar condamna să o ia de la capăt, veșnic de la capăt. Și de fapt așa e – destinul lui sînteți voi.

– Într-adevăr, ești periculos!, exclamă ea și tot nu se întoarse; vedea sau făcea nu știu ce acolo, la fereastră, ori se ascundea, ori ascundea un obiect față de el.

– Pînă la urmă, trebuia cineva să vă descopere!, răspunse prisăcarul, fără urmă de afectare.

– Adunăm depozite de miere, așa e.

– În toate pădurile Terrei. Ușor de găsit și de furat, cu o tehnologie ca a voastră. Probabil vă așteaptă de milenii, pentru că se conservă admirabil în timp, dacă are condiții. Pe parcurs au mai intervenit pămîntenii, stricîndu-vă un pic socotelile. Dar numai un pic. În sensul că vă dijmuiesc recoltele cu prisăcile lor sistematice, ca mine. Oricum însă, nu-i dau mierii adevărata ei întrebuințare.

– Dacă o știi și pe asta...

– Să o fi știut, îmi schimbam soarta. Cel puțin pe a mea. Nici o analiză nu mi-a arătat altceva decît fleacurile – fructoză, glucoză, zaharoză, invertază, glucozidază, acizii formic, citric, acetic, lactic, oxalic, gluconic și ceilalți, proteine, vitamine, polen, amidon, săruri... Dar nici altora, mai deștepți și mai utilați, nu le-a spus mai multe.

Rămase în ascultare. Simțurile i se ascuțiseră, i se înmulțiseră, nu se mai pricepea să le citească alarmele, doar senzații nelămurite, neliniștitoare îi tălăzuiau sufletul amputat, el însuși dornic să se întregească, să o învăluie pe necunoscută, să o rețină, ca și cînd o forță, pentru el vitală, se ascundea în alcătuirea ei. O forță, un principiu...

– Sub alcătuirea asta chimică se ascunde un principiu vital. Care întreține și generează viața, care stimulează și dirijează mutații genetice, poate canalul de legătură cu lumea neînchipuit de bogată a plantelor – și ele aparent simple, aparent neclintite... Mi-e teamă de lucrurile prea cunoscute și prea limpezi; la altă scară, ascund mistere și adîncimi înfricoșătoare. Descoperim, nu de mult, că apa, apa noastră de băut, analizată în spectrul nu știu căror radiații, dovedește cu totul alte înfățișări și alte însușiri, după locul de unde iese din pămînt. Se vorbește de o asemenea apă, de fapt elixirul veșnicei tinereți, căutat, și poate nu zadarnic, de alchimiști, care vindecă bătrînețea și toate bolile; ba chiar aud că această așa-numită **apă funda-**

mentală se distilează în zilele noastre, deşi nu l-am găsit pe făcătorul ei. Mierea vindecă şi ea boli. Propolisul, lăptişorul de matcă, polenul... Doamne, dar astea sînt firimituri, stîngăcii colosale, simplificări strigătoare la cer! Cum mi-aş face un cort din „Rondul de noapte", pentru că pînza lui e impermeabilă. În ce fel trebuie să arate mierea pentru voi, care ştiţi nu numai că pînza noastră impermeabilă e de fapt pictură, ci cunoaşteţi şi autorul, îi analizaţi şi lucrările, iar în final vă încîntaţi peste măsură la contemplarea capodoperei lui Rembrandt.

Avîntul vorbelor nu i se transmitea; se vede că şi le spusese de mii de ori în aşteptarea întîlnirii de acum, pînă i se tocise orice participare afectivă – sau ciudăţenia necunoscutei, premoniţia tulbure a mişcărilor ascunse din jur, apoteoza malefică a bolii îl înstrăinau definitiv de el însuşi.

– Pentru că nu e nectar brut adunat în faguri!, mai apucă să zică într-o doară. Albinele îl prelucrează şi în guşa lor trebuie să se petreacă nişte mutaţii fundamentale...

Întunericul începutului de noapte se destrăma uşor, ca şi cînd un far puternic, plasat în apropiere şi pus în legătură cu un reostat s-ar fi aprins încetul cu încetul. Lumina venea de deasupra curţii – întîi un cenuşiu crepuscular, făcînd să răsară fantomatic contururile stupilor, cu riguroasa lor aliniere, apoi o licărire alburie, ca răsăritul pe un cer plin de nori, apoi raze drepte tăioase, asemenea unor stîlpi neclintiţi, înfipţi în pămînt parcă o dată pentru totdeauna, unul după altul, din ce în ce mai repede.

Prisăcarul se pomeni la geam, alături de vizitatoare. Apropierea de ea, de haloul care o prefăcea într-o configuraţie de linii şi volume incerte îl răscolea din nou, pînă în pragul paroxismului – vecinătatea ei sau spectacolul demenţial de afară: albinele care nu încetau să iasă, cu miile, din fiece stup, să se ridice vertical în biruitoarea lumină, acum galben-aurie, ca nişte sute de colonade subţiri, legănîndu-se încetişor, sprijinind plafonul de foc de deasupra curţii, strict delimitat la perimetrul gardului.

– Să ieşim!, îl îndemnă ea şi, fără să-l atingă, porni înaintea lui, dreaptă; şi el o urmă aiurînd, iar pe zidul din fund al încăperii se profilă, în cărbune compact, cu margini tăioase şi crude, o umbră cocoşată, cu pîntece hidos, o singură umbră.

Era frig afară? Era cald? Se rezemară de balustrada verandei. Cîinele lingea fără grabă marginea de sus a adăpătorului, unde albinele forfoteau ameţite, călcînd orbeşte unele peste altele, să apuce să-şi înmoaie trompa în apa turnată acolo de cine ştie cine şi pîngărită de limba roşie şi enormă a făpturii infernale. Pe urmă, în zbor clătinat, chinuit, se întorceau în stupi, să-şi contamineze semenele, să le înnebunească la rîndul lor.

– Cum?... întrebă el, arătînd în sus cu o mişcare obosită a capului.

– Mierea!, răspunse vizitatoarea. O pulverizează acolo...

– Şi arde?

– Carbon, hidrogen... Ca în petrol, ca în spirt... Dar la ce bun explicaţiile?

Albinele începeau să se aşeze pe copaci, pe pămînt. Şi de sub scoarţa îngheţată a unora şi a altora, fără îndoială că sub acelaşi efect al mierii, prindeau să răsară, văzînd cu ochii, muguri de frunze, muguri de flori, colţ de iarbă; să răsară, să se înalţe, să se despice, dînd la iveală verdele crud din tainiţele lor pline de mustul germinaţiei. Buharale, ormuzuri, şirazuri de gazon cu firele încîlcite de prea multă desime, frunze bătute unele în altele, ca solzii peştilor, pe fiecare trunchi, şi creangă, şi rămurică. Şi, simţind că îi tresare ceva sub degete, prisăcarul îşi îndreptă privirile în jos şi aproape nu se mai miră să constate că lemnul mort al balustradei, al pilaştrilor, al podelei şi mai departe al tocurilor de la uşi şi ferestre începe şi el să înmugurească, atins de albine, încep să iasă lăstari din nodurile înnegrite de soare, de sub fibrele tocite inegal de picioarele şi mîinile care în atîţia ani păşiseră pe scînduri şi se agăţaseră de stîlpi şi de giurgiuvele. Sticla geamurilor se sfărîmă sub această năvală a vieţii, se desprinseră foile de tablă de pe acoperiş, crăpă şi căzu tencuiala fiecărui perete, se desfăcură mobilele. Pînă şi zgarda, lanţul şi sîrma care-l ţineau pe cîine prizonier se umpluseră de ghirlande întunecate, subţiri, suple, ca filigranele unui mare bijutier.

– Ai învins!, rosti femeia şi se întoarse la prisăcar, căutîndu-i ochii din nou.

El se grăbi să se piardă în albastru-violetul lor, să se regăsească pe sine, cel adineauri fără veste pierdut, să se întregească şi să rămînă acolo, apărat de viitorul inexorabil.

În clipa aceea, ca la un semnal – se înţelege că la un semnal – se deschiseră pretutindeni florile. Beţia parfumurilor grele îi învălui rînd pe rînd; şi erau flori şi parfumuri din toate colţurile planetei, devreme ce în miere se ascunde, pe lîngă atîtea altele, secretul ingineriei genetice; printr-o atît de firească, în fond, răsturnare de lucruri, mierea restituia miresmele şi florile din care se născuse – şi poate mai mult: după meandrele orgoliului dezlănţuit al adevăraţilor ei stăpîni crea pentru această orgie forme şi culori, şi arome, şi legănări, şi foşnete inexistente pînă atunci, scria în limbajul esoteric al florilor poeme încă nevisate de nici un muritor din nici o lume, murmura în pianissimo simfonii de dincolo de închipuirea omenească.

– Ai învins!, repetă vizitatoarea. Toate astea zăceau în sufletul tău. N-am făcut decît să le scoatem la lumină. Convinge-te!

Îi urmă îndemnul. Se pătrunse, din nou şi din nou, de minunea răsărită din frig şi intuneric, de gîndul că totul, totul îi era dedicat, îl sărbătorea, i se cuvenise. Cînd îşi întoarse ochii spre ea, îi văzu – de data asta limpede – chipul, tinereţea, armonia perfectă, trupul învăluit sau poate alcătuit din raze.

– Ştii, zîmbi sfios, oboseala...

– Ştiu!, şopti femeia. Pentru asta am şi venit. O să fie uşor, neînchipuit de uşor!...

Îl cuprinse în braţe, îl aşeză pe covorul de flori şi rămase aplecată asupra lui.

– Nu te duce!, îi ceru prisăcarul. Doar să te mai privesc.

Păru că se pierde în apele morţii, apoi reveni, pe jumătate, ca de departe.

„Un înger cu părul blond şi des...", murmură

unei amintiri numai a lui. N-o să dureze mult.
Ea încuviinţă, cu un surîs plin de înţelegere şi de taină.

*

Nu durase, într-adevăr. Trupul zăcea chircit pe o parte, iar ploaia, amestecată cu spic de zăpadă, îi uda picioarele strînse cuminte pe treapta cea mai de sus a scării. Ţinîndu-se cît mai departe de el, cîinele veni pe verandă, în două labe, să se pună la adăpost.

– Planetă nenorocită!, blestemă şi se trînti greoi pe bancă, în capul oaselor, cu spatele rezemat de zid. Am început să nu mai suport frigul şi oboseala. Imaginează-ţi!

Lanţul zurui, poticnindu-se de muchia băncii. Cîinele se porni să suduie înăbuşit. Îşi vîrî labele din faţă pe după zgardă şi împinse în ea să o rupă, dar aceasta nu cedă. Atunci, cu o exclamaţie de mînie, care aducea mai degrabă cu un lătrat, prinse lanţul între gheare ca între nişte degete; o flacără orbitoare îi lumină pentru o clipă botul ridicat spre tavan şi ochii închişi, pe urmă dulăul azvîrli capătul lanţului rupt, care se izbi violent de un geam şi îl sparse.

– Numai tu erai în stare de una ca asta!

– Şi tu să mă asculţi!, răspunse cu tristeţe femeia.

Ploaia ţîrîia subţire pe tabla acoperişului. Prin fereastra spartă pătrunse vîntul, umflînd perdeaua şi răscolind, în cămin, cenuşa buturugii arse demult. Dincolo de balustradă, în paloarea stinsă a nopţii de noiembrie, abia nălucind pe fondul pămîntului noroios, se înşirau, într-o zadarnică aliniere, stupii – cutii anoste, cu popoare de insecte care se omoară să adune hrană peste nevoile lor şi, cînd le e lumea mai dragă, pornesc într-o pribegie la fel de lipsită de noimă ca şi lăcomia de mai înainte.

– Ar trebui să te las aici!, mîrîi, la propriu, cîinele. Ai ceva din primitivismul şi absurdul lor. Să înscenezi o minciună ca asta!...

– Vrei să ne certăm?, şopti, la fel de tristă, femeia.

Ştia prea bine cît e şi el de afectat, altfel n-ar fi admis ca, după un an de captivitate în lanţ, să rămînă sub aceeaşi înfăţişare ridicolă şi să discute amîndoi tot în limbajul peste măsură de sărac şi stîngaci al pămîntenilor.

– Îi detest!, reluă dogul. Sînt perfizi, profitori, ingraţi... Dornici de înavuţire, de putere... Nedrepţi şi lipsiţi de orice raţiune – îşi otrăvesc planeta, îşi pregătesc distrugerea totală...

– Nu toţi.

– Aiurea! Uită-te la eroul tău. Eşantion reprezentativ pentru omenire. Un amărît ros de cancer şi pe trei sferturi nebun. Cît despre teoria lui...

– Lasă-l în pace!, izbucni fără veste femeia. A murit. Aici se moare. Miliarde de fiinţe zilnic.

Revolta şi neputinţa o înecau. Acum le cunoştea pentru prima oară. Pămîntul o contaminase necruţător. Dar nu se putea descărca, încă nu învăţase să şi plîngă.

– A crezut în noi... murmură cîinele, deodată învins, şi vocea groasă îi sună înăbuşit, ca un scîncet. Principiu vital, speranţă de viaţă... Şi ei n-au nici o şansă, nefericiţii!

Lapoviţa se prefăcuse în zăpadă cu fulgi mari şi deşi, iar aceasta începea să se aştearnă domol pe locurile mai puţin ude – picioarele prisăcarului, aleea betonată şi acoperişurile stupilor. Ca şi cînd, într-o simbolistică involuntară şi vetustă, ar fi vrut să-i confirme teoria: dezlegînd secretul albinelor, omul a deschis un nou drum, şi totul se învăluie în culoarea inocenţei, a copilăriei, a începutului.

*

Prefăcuţi în lumină, cei doi plecară abia spre ziuă, de parcă ar fi vrut – dar nu-şi propuseseră asta – să privegheze, după un alt obicei barbar, trupul chircit la intrarea în verandă. N-aveau să se mai întoarcă niciodată. Pămîntul era, în toate, străin felului lor de a fi.

Se vede treaba însă că oamenii se aseamănă, indiferent de soarele sub care s-au născut. Altfel cum să înţelegi pornirea celor doi de a-i da prisăcarului, în ciuda tuturor evidenţelor, iluzia că a reuşit? Şi, mai departe, cum să le justifici opacitatea faţă de formidabila lui intuiţie?

Fiindcă, într-adevăr, în trecutul geologic, rudele de sînge ale viespilor şi bondarilor, albinele, au fost condiţionate de cineva. În pădurile prefăcute de atunci în cărbune şi piatră, ca şi în pădurile noastre de azi, coloniile convenţionale numite „sălbatice“ strîng fără odihnă şi codifică savant, sub masca înşelătoare a mierii, un sublimat biologic inestimabil. Inerte la factorii degradanţi din mediul înconjurător, conservîndu-se astfel la nesfîrşit, miniaturalele depozite conţin seminţele seminţelor vieţii, aflate, de altminteri, în toate organismele Pămîntului, de pe vremea primelor începuturi, a matricei oceanice primordiale.

Ciudaţii vizitatori ai prisăcarului, cunoscînd bine civilizaţiile galactice, ştiau că nici una din ele n-a poposit pe Terra mai mult decît pentru o scurtă misiune de cercetare – planeta nu-i putuse reţine cu nimic.

Asta înseamnă că taina descoperită de pămîntean are o singură explicaţie: într-un viitor depărtat de noi ca stelele, cînd generaţia noastră, împreună cu multe altele care-i vor urma vor fi aparţinut definitiv trecutului, omenirea terestră (abandonată de emisarii celorlalte lumi din pricina contradicţiilor ei de neîmpăcat, a defectelor azi insurmontabile) va reuşi, după seisme de neînchipuit, să ajungă la raţiune şi echilibru. Atotputernicii ei savanţi vor folosi atunci pulberea de miere ca să prefacă în grădini înfloritoare planetele sterpe unde vor debarca fiii Pămîntului.

Îmi place să cred că şi cei doi extratereştri nemuritori (dacă veşnicia, oricum relativă a vieţii lor, îi va ajuta să prindă vremurile acelea îndepărtate), fiinţele pe care, în lipsă de ceva mai potrivit, continui să le numesc **femeia** şi **cîinele** vor afla, în fine, că prisăcarul nu s-a înşelat. Şi, cu aceeaşi reacţie omenească pe care experienţa şi înţelepciunea nu o anulează (pentru simplul motiv că, fără ea, nu se pot dobîndi experienţă şi înţelepciune), se vor consola, poate, de regretul că nu l-au înţeles, cu mîndria că i-au dat, fie şi neîntemeiat pe atunci, imaginea izbînzii.

HORIA ARAMĂ

Ora de lectură

Îmbătrînesc, își spuse rătăcitorul stelar.

După ani lungi de zboruri nesfîrșite, platoșa de oțel a exploratorului începea să prezinte fisuri?

Să nu exagerăm. Educația specifică și antrenamentul specializat, experiența și obișnuințele formate din copilărie își dovedeau încă eficacitatea. Uneori însă, rar, însinguratul simțea umbra unei apăsări. Nu că ar fi dorit altceva decît veșnica evoluție printre aștri la care era condamnat. Sau că l-ar fi încercat nevoia de „a simți pămîntul sub picioare". Crescut pe o stațiune spațială, nu gustase prea des această senzație și niciodată pe Terra. Nu-i ducea dorul. Să schimbe o vorbă cu cineva? Nimic mai simplu, deși nu era un comunicativ, căci sistemele de la bord cuprindeau mai multe genuri de „prieteni electronici", avînd chiar și o fizionomie aptă să exprime, după caz, o stare de spirit sau alta. O conversație cu oricare dintre aceștia nu avea nimic „mecanic", nimic „programat" în sensul primitiv al cuvîntului, ci putea fi antrenantă, incitantă chiar în gradul cel mai înalt. Dar prizonierul voluntar al elegantei colivii construite din materiale mai scumpe decît aurul nu mai simțea nici o atracție pentru prietenii săi docili. Ar fi acceptat o trecătoare schimbare de atmosferă, o evadare, una comodă, fără aventuri, fără alerta continuă pe care o presupune orice contact cu o lume nouă sau chiar cu o colonie terestră, fără disciplina regulamentelor inoculată în fiecare celulă a sa. Mai puțin decît orice l-ar fi atras o femeie, entitate prin excelență dezordonatoare, plină de neașteptat, incontrolabilă, ilogică și stresantă, cum fusese făcut să le considere pe reprezentantele celuilalt sex. Omul se descoperea mai degrabă aplecat spre o reverie de tip vechi, tentat de un joc al imaginației în același timp atrăgător și calm, ferit de șocuri ca și de plata dulcegărie contemplativă care constituiau extremele vastei sale rezerve de microcasete holo.

Și deodată înțelese: dorea o carte! Ei da, rătăcitorii stelari făceau parte din acea elită a elitelor care avea putința să posede și să consulte cărți. Această posibilitate devenea realistă prin faptul că acești atoatecunoscători știau să citească în sensul vechi al cuvîntului: nu se mulțumeau să stăpînească semnificațiile simbolurilor care le permiteau să înțeleagă, fie și parțial, precum și să conducă aparatura de bord, nu se opreau la comanda și instrucțiunile verbale, nici la învățămîntul audio-vizual, ci știau să parcurgă un text tradițional, scris în bunul alfabet de odinioară și să-și reconstituie în minte, conform educației și experienței lor, expresia plastică a celor citite.

O carte? Nimic mai simplu. La bordul navei dispunea de cîteva zeci. Nu le prea frecventase. Un ascuțit spirit de economie îl ferise să-și epuizeze mijloacele spirituale înainte de vreme. Erau bunuri de nerefăcut și de neînlocuit de vreme ce Pămîntul, pierdut pe vecie pentru el, era mai degrabă o noțiune abstractă, un principiu în virtutea căruia își desfășura misiunea.

Deschise caseta metalică în care nu mai umblase de ani și trase din raftul climatizat un volum, nu fără un subțire deliciu al degetelor, aproape uitat. Clădi o piramidă de perne gonflabile catifelate pe una din canapele și, reducînd lumina încăperii, se lungi sub mîngîierea unei lămpi de căpătîi.

Coperta, în stilul veacului al XVIII-lea, era brăzdată de complicate decorații aurite, dar nu cuprindea nici un titlu. Deschise cartea și se opri cu ochii pe albul poros, de culoarea fildeșului, al materiei care imita la perfecție hîrtia de odinioară. Această culoare ocupa fila întreagă, dar aceasta nu-l neliniști pe rătăcitorul cosmic. Nu deschidea pentru prima oară o carte. Știa că pentru ca primele rînduri să apară era nevoie de un scurt răstimp de studiu reciproc. Peste cîteva clipe doar, pe suprafața paginii se insinuară, cu o monotonie familiară, șiruri albăstrui de rînduri culese cu o literă fină, subțire. Peste un moment albastrul textului era destul de puternic pentru a putea fi parcurs. Bucata debuta sprinten, senin, cu o frumoasă descriere de natură terestră, lipsită de nostalgie, dar nu și de pitoresc, de culoare. Se lega o intrigă amuzantă, două caractere imature se tatonau încercînd o înțelegere, poate o comunicare, pe care însă le bruiau sfiala și lipsa experienței. Nu lipseau micile situații false, încurcăturile, ciuda celui surprins în flagrant delict de curiozitate, uimirea exagerată a celuilalt, care nu putea crede că a stîrnit interesul cuiva. Primele paragrafe respirau un umor cristalin, care nu risipea întru totul aerul sentimental. Zburătorul întoarse cîteva pagini. Gheața dintre personaje fusese spartă, mai domnea o ușoară stinghereală, dar comunicarea se făcea incomparabil mai bine.

Rătăcitorul încruntă din sprîncene. În mod cert, intriga nu-l interesa. Vaga lui apatie nu se putea disipa printr-o lectură edulcorată. Nu-și definise limpede aceste gînduri, că textul albastru dispărea din pagini, înlocuit pe măsură ce se stingea de

un altul, verde, imprimat cu o literă plină, energică. A doua istorisire care i se propunea era impregnată de zăduful apăsător al unei jungle neumblate, prin care străbătea un personaj puternic, încercat, însă nu insensibil în fața misterului și a primejdiilor deocamdată ascunse ale pădurii tropicale. De după trunchiurile înfășurate în lungi zdrențe de mucegaiuri, din coroanele arborilor prin al căror întuneric privirea nu pătrundea, de prin scorburi, din ochiurile de mlaștină, din aerul zumzăitor pîndeau animale rare, insecte primejdioase, mici reptile cu mișcări iuți ca fulgerul, bacterii care nu așteptau decît un contact întîmplător cu epiderma pentru a strecura în celulele acesteia morburi ucigătoare. Peisajul era luxuriant, impunător, dar atenția exploratorului se concentra în special spre plantele cu miros dulceag, amețitor, anesteziant și spre cele carnivore, care, deși profilate să captureze organisme minuscule, îl fascinau. Iar omul nu avea de ales. Undeva în urmă era dușmanul și singura salvare posibilă era străbaterea junglei, teritoriu niciodată îndeajuns cunoscut pentru a putea să-l traverseze cu inimă ușoară, escapadă în cursul căreia, știa bine, trebuia să-și păstreze toate simțurile în alertă, renunțînd pentru cine știe cîtă vreme la pace și somn.

Erau culori cam tari pentru gustul singuraticului nostru, care nu cunoscuse altă vegetație decît cea din serele navei și nu văzuse, pe planetele pe care poposise, decît plante „domestice", cultivate de om. Pădurea luxuriantă avea pentru el un ce artificial, neverosimil, apăsat. Mai întoarse cîteva pagini. Fugarul se afla într-o încordată pîndă de noapte. Țipetele păsărilor tropicale, țîșnirea bruscă din cîte un tufiș a unei viețuitoare amenințate de cine știe ce răpitor, cîte un ochi fosforescent clipind ca o părere, impresia de nestăpînit că la picioarele sale se tîrăsc fără zgomot reptile nevăzute îi biciuiau imaginația. Lumina lanternei sale, economisită cu grijă, nu-i servea la mare lucru. Iluminarea vegetației superficiale nu făcea decît să înșele ochiul, să ascundă straturile de viață neștiută din umbră. Iar noaptea nu era decît la început.

Povestirea promitea să fie apăsătoare, de o încordare mai curînd fiziologică, nu apela nici o clipă la inteligență, nu te îmbia să participi, cel mult să împărtășești sufocarea, neputința personajului o dată cu istovitoarea nevoie de a o depăși, folosind resurse incontrolabile, într-o neliniște continuă, istovitoare. Puțin atrăgător pentru o persoană rătăcind în spațiul opac.

Nu avu nevoie nici măcar să strîmbe din nas, că pagina păli, textul fiind înlocuit pe dată printr-unul negru, turnat într-o literă geometrică, rece, subțire ca o lamă de cuțit. Era un roman detectiv, celebru odinioară, de care auzise, dar nu-l citise vreodată. Dincolo de puerilitatea mizei și de brutalitatea mijloacelor folosite - asasinatul! -, autorul (autorii? mașinile de compus literatură?) se pricepuse să întrețească un șir de necunoscute a căror importanță greu de stabilit făcea deocamdată imposibilă identificarea vinovatului. Era un roman bazat pe una din schemele tradiționale, aceea a suspectului universal. Fiecare personaj părea un posibil asasin, ceea ce transforma intriga rectilinie și personajele unidimensionale într-o țesătură densă. În fața mulțimii de ipoteze, calculatorul detectivului se bloca sau dădea soluții eronate. În mod voit, aceleași gesturi, aceleași acte puteau să aibă mai multe semnificații, ceea ce îneca soluția într-o baie de posibilități.

Un alt asasinat veni să complice lucrurile. Un suspect cădea, alții se adăugau, faptele trebuiau reconsiderate, o adevărată plăcere intelectuală pentru lectorul de altă dată, poate și de astăzi pe Terra, dar pentru rătăcitorul singuratic omuciderea era o soluție în asemenea măsură extremă încît această noțiune, care prin forța lucrurilor nu-i era străină, îi repugna. Instruirea lui nu cuprinsese numai pagini idilice, ea nu ocolise anumite situații conflictuale grave, fără ieșire, dar nimic nu-l obliga să le rememoreze acum.

Umbra de refuz din gîndul său a fost recepționată cu promptitudine. Textul negru se stinse lăsînd să apară un scris cursiv, liliachiu. Se întoarse la prima pagină. De astă dată romanul punea în mișcare personaje costumate multicolor, înarmate ca în urmă cu o mie de ani, purtînd pantaloni de mătase și vorbind în ghicitori. Spiritual în gustul veacului cu pricina, stilul era contorsionat, fără să treacă dincolo de jocurile de cuvinte, acolo unde ar fi trebuit să se afle - și poate se și ascundeau - destinele și conflictele. Plutea o permanentă jenă de a nu leza cititorul spunîndu-i ceva prea de-a dreptul, de a-i înfățișa imagini în contradicție cu frumosul așa cum era el socotit în literatura arcadică. Ce-l va fi împins pe alcătuitorul selecției să includă în carte un asemenea text, compus cu mari eforturi, ca o sinteză a scrisului autorilor cu peruci pudrate? Dorință de a lărgi paleta modurilor stilistice puse la dispoziția celor cîțiva fii ai Pămîntului care nu-l vor vedea niciodată, servindu-l de la distanță, sau tentația de a o lua înaintea unei răsturnări a modelor, să le zicem literare, ca pe vremea domniei netulburate a literaturii scrise? Dacă o asemenea răsturnare a gusturilor s-a produs, ea nu a putut ajunge din urmă nava însingurată, mereu mai departe de sistemul solar.

De mult - adică de un minut, două - pagina se schimbase iarăși. Într-o literă demodată, presărat cu greșeli de tipar intenționate, imprimat cu inacuratețea unei gazete din veacul trecut, acum i se oferea o adevărată dare de seamă juridică, un „caz" în spiritul celor care zguduiseră presa pe timpul străbunicilor. Intriga largă, tentaculară, îl introducea pe cititor în toate straturile sociale, radiografiindu-le din zbor, fără a insista ori a reveni, trecînd în galop de la un nod al vastei rețele conflictuale la altul, clădind o piramidă de fapte diverse unite coerent - ceea ce fusese o performanță -, nu și profund semnificativ, autorul (?) ferindu-se să „filosofeze", copleșindu-l pe cititor cu fapte al căror singur principiu coordonator era consecuția. Formulările impersonale, amintindu-le pe cele ale proceselor verbale par-

(Continuare în pag. 64)

ROMULUS BĂRBULESCU

Sălciile nu plîng decît seara

Elicopterul se înclină, viră strîns, legănîndu-se într-un turbion de aer fierbinte. Abia acum văzu doctorul, pe dreapta, flacăra înaltă care ardea învolburat, consumînd cu febrilitate trunchiurile copacilor, ca și cum în marginea pădurii ar fi fost aruncată o bombă incendiară ce declanșase pălălaia. Un nor spasmodic, plumburiu, se înverșuna să absoarbă din pașnica lumină a zilei. Așezate în semicerc, albe, niște uriașe camioane-cisternă revărsau asupra rugului încins puternice jeturi de spumă. Pompierii, în costume galbene, se mișcau lent printre vehicule.

Între liziera brazilor mistuiți de flăcări și marginea autostrăzii, pe iarbă zăcea un morman schimonosit de metal, amintind prin formele vagi de o fostă limuzină. În jurul ei polițiști în uniformă, tehnicieni, operatori care manevrau — cu siguranța unor profesioniști aflați în plin spectacol — tot felul de aparate. La mică distanță, ambulanța sanitară, argintie.

Imaginea, văzută din carlingă, nu mai lăsa loc și pentru ipoteze. Doctorul își pipăi cu dezgust cascheta metalică ce-i strîngea țeasta. Încă nu se obișnuise cu acest element barbar, sadic, impus prin nu știu ce regulament de ordine interioară.

— Supraviețuitori?, întrebă el după formula obișnuită.

— Glumiți?, răsună în căști o voce aspră, neutră, în ton cu acel sălbatic tablou al evenimentului petrecut jos și cu zădărnicia evidentă a oricăror intervenții. Nu vedeți? Nici o șansă...

Aterizară puțin mai încolo, într-o poiană cu iarba arsă de gazele miilor de mașini ce se vînturau în coloane lungi pe șosea. Pilotul se răsuci întrebător spre medicul bătrîn de lîngă el. Acesta, încruntat, tocmai își potrivea boneta albă, profesională, pe cap. Părea absent la tot ce-l înconjoară.

— Nu se mai potolesc!, mormăi furios pilotul, ca pentru sine, și remarca era adresată în egală măsură atît șoferilor excesiv de grăbiți, cît și doctorului din cale-afară de conștiincios.

Dar bătrînul nu auzi, ori nu-i dădu atenție.

— Tar-ga!, ceru și, cu un gest nervos, împinse portiera.

Coborî sprinten, își luă trusa sub braț și porni cu pași egali, liniștiți, spre locul marcat de coloana de fum și flăcări. Halatul îi flutura — sub rafalele de vînt ale elicei duble care încă nu se oprise —, iar după cîteva secunde boneta albă, smulsă de suflu, i se rostogoli printre roțile bezmetice ale mașinilor ce rulau pe cele șase benzi de beton ale autostrăzii.

Targa era un complex autopropulsat, cu suspensie pe pernă de aer, avînd o platformă cu masă chirurgicală, instrumentar și aparatură de prim ajutor și cu două scaune încorporate, pentru conducător și pentru supravegherea accidentatului. Doctorul însă n-o mai așteptă; începu să alerge, pe linia galben-fosforescentă dintre acostament și scutul convex al șoselei, ținîndu-și cu mîna ochelarii...

Echipa de intervenție acționase cu promptitudine, cu siguranța dobîndită după numeroasele operații reale la care participa săptămînal. Cînd bătrînul ajunse la fața locului, incendiul fusese aproape stins. Din interiorul fostei limuzine, resturile omenești începuseră să fie culese și așezate în containerele mortuare.

— Ați venit în control?, îl întîmpină pe doctor un ofițer în uniformă albastră, pesemne șeful echipei, corpolent, posac și bănuitor. Brigada Centrală a cam început să ne poarte sîmbetele...

Bătrînul îi recunoscu vocea. Era a interlocutorului de adineauri, cu care purtase scurtul dialog radiofonic.

— Petersen!, se recomandă grăbit. De la Gloria St. John's Hospital. Treceam întîmplător cu elicopterul. Cred că aș putea să vă fiu de folos... Medicul legist a sosit?

Porni repede în direcția sinistrelor sertare negre ce se profilau în flancul ambulanței. Două dintre ele nu fuseseră introduse în lăcașuri; sub carcasele străvezii, în aerul îmbibat cu fenol, zăcea cîte un manechin dezmembrat, năclăit în vopsea roșie — o priveliște de cel mai prost gust, căreia blănurile scumpe, răsucite alandala, îi sporeau grotescul. O brățară din aur, lată, masivă, atîrna de capătul unui os fragil, alb, îndreptat în sus, reproșînd parcă ceva cerului albastru, mut și surd.

— Plecau spre nord!, auzi lîngă el glasul ofițerului polițist. Au gonit cu peste 180 de mile... Îi cunoașteți?

Cu o intonație aparte, bătrînul se întoarse, scrutător.

— Nu!

— E drept, așa cum arata nu prea mai seamănă cu pozele din ziare. Familia Norton. Miliardarii și politicienii. El avea de gînd să-și depună candidatura... Viitor președinte...

Ofițerul se opri scurt, de parcă altcineva, nevăzut, i-ar fi astupat gura cu palma. Se uită chiar împrejur, puțin alarmat.

— Ce se întîmplă?, interveni și medicul legist al echipei, sosind în fugă, iar sub halatul alb ascunzîndu-se un lungan arțăgos, tînerel, cu părul roșu ce se prelungea în favoriții căzuți pînă pe mandibulă. Dacă nu mă-nșel nu ne-am cunoscut, se adresa arogant celui venit pe neașteptate. Cine sînteți?

— Luke Petersen!, se prezentă doctorul cu tonul cel mai firesc.

— Ne descurcăm și singuri în meseria asta!, i-o trînti țîfnos, ignorînd cu desăvîrșire mîna bătrînului rămasă în aer.

Acesta își îngustă pleoapele, cîntărind parcă puterea de înțelegere a roșcovanului, apoi rosti răspicat:

— Al treilea pasager... A intrat în comă. Nu ştiţi încă de existenţa lui. Dacă moare, nici Dumnezeu nu vă scoate din rahat!
Se răsuci într-o doară şi privi în direcţia bolidului inform care zdrobise balustrada metalică a şoselei, rostogolindu-se apoi pînă acolo. Doar cineva în stare de un excesiv efort de imaginaţie ar fi putut bănui epava celei mai luxoase, mai puternice şi mai sofisticate limuzine, ultimul model pus în circulaţie de cei mai reputaţi constructori de automobile de pe continent. „De ce n-a luat foc?", se întrebă, dar gîndul îi dispăru în aceeaşi clipă. În străfulgerările violete ale aparatelor, profesioniştii se agitau ca nişte marionete caraghioase, de parcă aşa ar mai fi putut smulge cîte ceva din secretele dezastrului, ale morţilor...
— Glumiţi!, auzi acelaşi glas, cu replica de la început a dialogului lor, ca şi cînd vocabularul poliţistului se redusese la cîteva cuvinte. Desigur, glumiţi!
În fond, sub titulatura modestă a acestui „ofiţer poliţist" se ascundea un individ cu studii superioare, specializat în numeroase discipline ştiinţifice, iar după vîrstă mai poseda şi experienţa necesară ingratei lui profesii. Luke Petersen ştia deci că o să aibă de furcă; se convinse mai întîi că ambulanţa autopropulsată e pe aproape şi-l văzu pe pilot cocoţat pe scaunul său, gata să execute orice ordin i-ar fi dat. I se adresă cu glas puternic, în aşa fel încît să fie auzit de toţi cei prezenţi:
— Eşti martor, Jonathan! Fă-mi legătura cu şefii şi lasă aparatul pe recepţie. Mi se pare că în curînd o să avem nevoie de asta!... Circuit gradul zero! Eu plătesc!
Cineva scoase un strigăt. Murmurul răpăi subit, alarmant, crescu în intensitate, se revărsă în şuvoi dinspre ceata specialiştilor adunaţi în jurul epavei. Bătrînul tresări. Întoarse spatele celor doi şi alergă într-acolo. Dădu energic la o parte cîţiva necunoscuţi, se aplecă mult între rămăşiţele pernelor din limuzină şi apăru purtînd pe braţe un copilaş în haine sîngerînde. Înainte ca vreun membru al echipei să poată reacţiona, el şi pornise în grabă spre targa autopropulsată.
— Hai!, strigă, în sfîrşit, legistul, revenindu-şi din surpriză. Ce te-a apucat, Petersen? Va trebui să închei expertiza...
Dar celălalt nu-i dădu atenţie. Se mişca tot mai iute. Poalele halatului, stropite de sînge, îi fluturau în jurul picioarelor ca un bizar veşmînt de carnaval.
— Jonathan!, reuşi să articuleze cu putere, respirînd inegal. Ai prins legătura, Jonathan?...
Legistul pornise pe urmele lui, cu paşi încă lenţi, vrînd mai degrabă să-l sperie decît să-l oprească într-adevăr; operatorii, surprinşi de ritmul evenimentelor şi, poate, în lipsa unui ordin, nici nu încercau să intervină, iar corpolentul şi bănuitorul şef de echipă — din motive bine întemeiate, pesemne, dar pentru doctor obscure — rămăsese el însuşi în aşteptare. Oricum, însă, clipa de acalmie era efemeră; bătrînul începu să fugă de-a binelea, iar asta îl scoase din inerţie pe roşcovan.
— Sustragere de probe de la locul accidentului!, strigă, cu ochii la ofiţer, ca şi cînd acesta uitase regulamentele. Legile, Petersen, te obligă la...
Însă doctorul ajunsese, în sfîrşit, la targă, îşi depusese firava povară pe cearşaful steril şi coborîse deasupra copilului şi a sa calota transparentă de protecţie.
— Mişcă!!, ţipă la pilot, şi difuzorul dublului circuit interfonic îi întoarse glasul răguşit de emoţie şi nerăbdare.
Puştiul, nu mai mare de patru-cinci ani, era într-o stare de plîns, cu fracturi multiple ale bazinului şi membrelor, cu o plagă oribilă întinsă pe toată faţa, care-l făcea pe doctor să bănuiască, sub carnea sfîşiată, şi existenţa altor rupturi, deocamdată imposibil de identificat, cu pulsul şi respiraţia zero (şi Luke spera din tot sufletul ca moartea clinică să fi intervenit doar de cîteva clipe, fiindcă ştiuse că, acolo, în maşină, băiatul încă mai sufla).
— Ce ţi-au făcut, omuleţule, ce ţi-au făcut?, se porni să murmure în neştire, pe cînd mîinile, ca însufleţite de o voinţă proprie, îndeplineau actele de mult intrate în reflex: aşezarea măştii de oxigen, pornirea plămînului artificial, injecţia cu adrenalină pentru reactivarea inimii, apăsarea stetoscopului acuma mereu mut, un salt cu braţul rămas liber spre dulapul cunoscut pe dinafară, metalic, în care fuseseră stivuite flacoanele cu sînge din grupa zero... Pregătirea unui flacon...
— Domnule doctor!... Vor să ne taie calea spre elicopter!
Lanţul mişcărilor se frînse, într-o interminabilă secundă suspendată. Bătrînul ridică privirea. Îl văzu pe şef gonind spre aparat; pe urma lui, legistul îşi mişca picioarele prin criblura prăfuită de pe acostament — secunda de suspensie pusese stăpînire şi pe ei. Doctorului i se păru că pînă şi bolizii ce gîfîiau urlînd pe autostradă, decor burlesc al agoniilor ce se consumau dincoace de parapete, în anonimat, pînă şi aceştia rămăseseră stupizi, cu roţile în aer, clănţănindu-şi în gol pistoanele ori palele turbinelor reactive, în aşteptarea unei oprelişti ori, dimpotrivă, a îndemnului spre o frenezie teribilă, şi mai fără margini, absolută. Poate întreg oraşul (lume închisă în rele ca într-o găoace, unde fusese cu putinţă ca rîvnele şi îndatoririle omeneşti cele mai simple să devină delicte împotriva orînduirii) şedea acum aşa, cu un picior în văzduh şi cu mîinile întinse, de-a stînga şi de-a dreapta, a neputinţă, aidoma unui dansator pe sîrmă care constată, la jumătatea numărului, că inelul centurii de siguranţă i s-a desprins.
Însă Luke Petersen nu era un judecător pe măsura acestei lumi. De fapt, în adîncul sufletului, aproape nici nu-i mai aparţinea; iar pe deasupra, în clipa aceea ar fi fost gata să o ierte — asta pentru simplul motiv că ea, lumea, îi oferise, cu superba uitare de sine pe care doar o mare doamnă o poate închide în surpriza, în strălucirea şi extravaganţa darurilor sale, oferise un sens anilor pe care îi mai avea de petrecut pe pămînt.
Plămînul de oţel susură încet printre ocarinele sincopate ale automatelor de veghe. Zgomote care nu fugeau laolaltă cu timpul repus în marş, ci se împotriveau raţiunii acestuia. Bătrînul se încordase tot, ca şi cum de efortul lui ar fi depins intrarea lucrurilor pe făgaşul cel bun. Dar nu. Era nevoie de ceva exterior actorilor şi scenei pentru ca drama să-şi continue curgerea veşnic nouă, dintotdeauna.
Şi iată că, pentru o dată, zarul căzu, nemăsluit, pe numărul aşteptat. Ca să adeverească prin excepţie regula inexistenţei minunilor. Aşa credea, aşa credea într-o secundă imponderabilă.
Sub stetoscopul presat pe coastele moi răsună o dublă bătaie de tobă, prima izbitură mai slabă, a doua mai puternică, întîi cu o prea lungă pauză între ele, pe urmă, la a treia, la a zecea repetare, cu pauza mai strînsă, mai firavă, pînă bătăile se succedară ritmic, dintr-o bucată, vremea se prăbuşi la vale ca o avalanşă de obiecte, cuvinte şi gesturi Jonathan mai avem legătura cu spitalul nu domnule doctor releul intermediar şi staţia sînt pe elicopter şi le-am închis trebuia să nu vă ascult şi să stăm locului sau să ne vedem de treabă la dracu'!...
— Jonathan!... Ştii ce avem de făcut?
Acele îngemănate, subţiri, perforaseră vena, flaconul atîrnă în cîrligul stativului, mica tobă răpăia, la o paradă a piticilor, într-un salt vital peste moarte.
— Nu, domnule doctor. Şi nici la ce ne trebuie copilul ăsta.
Sîngele îngroşat, rubiniu închis, ca o esenţă de vin,

picura vesel în capsula regulatorului de debit, iar de aici în jos, pe tubul flexibil, într-un altfel de braț, inert, dolofan și palid, acoperit cu echimoze, marcat de o fractură humerală cu o păcătoasă și vizibilă excrescență vînătă.

— Ești un pilot foarte bun... Cîți ani am lucrat împreună?

— Domnule doctor, vreau să rămîn în libertate! Dumneavoastră nu știți, nu aveți familie, nu aveți copii. Eu am patru.

— N-am familie?... Atunci să-ți dau un sfat: pornești sirena, aprinzi girofarurile și ne duci cu viteză maximă pînă la elicopter. Ca într-o urgență de gradul zero. **Este** o urgență de gradul zero, ai înțeles?...

Pilotului i se tăiase respirația.

— **Acum,** Jonathan! Singurul fel posibil de împotrivire. Să cîștigăm puțin timp. Să-l salvez!... **Numai eu pot să-l salvez!**

Sînge, sînge... Din flacon, parcă direct în răni și de acolo pe cearșaf, pe halat, pe cauciucul mănușilor. Micul elicopter al poliției ajunsese, în fine, deasupra lor. Plasa magnetică începuse să iasă prin trapa cu margini răsfrînte.

Doctorul Luke simți, în aceeași clipă, un șoc emoțional violent, adică o spaimă cumplită, împreună cu nenumărate dureri în mîini și picioare, în bazin și cu o reacție incontrolabilă a mușchilor feței. Urmă imediat o înțepătură distinctă în brațul stîng, la încheietura cotului, în timp ce în memorie îi plutiră vag amintirile unei rostogoliri însoțite de țipete și scrîșnet de metal răsucit, sfărîmat, pe cînd dinaintea ochilor îi pluteau umbre palide și străvezii contururi luminoase în continuă mișcare.

Jonathan urla în microfon ceva de neînțeles. Mai tare ca el urla dezlănțuită sirena. Motoarele elicopterului, un scrîșnet...

— Urmărirea încetează!, răzbătu în interfon, ca de foarte departe, vocea ofițerului polițist. Toată lumea la posturi!

— Domnule comandant... încercă să protesteze legistul.

(Toți membrii echipei aveau laringofoane pentru comunicări pe distanțe mici și, folosind lungimi de undă standard, aceleași cu stațiile unităților medicale mobile.)

— Lasă-l, îți spun! Oricum, își agravează situația. L-a răpit în speranța că-l va putea salva... Facem pariu că, pînă la spital, puștiul o să moară?... Atenție, WKT — 11! Aterizezi imediat!...

Luke Petersen zîmbi într-o încordare supremă. Știa că nu se mai înșeală; trecuse mai mult de un an de cînd avusese acele mici dovezi, repetate între timp și pe care acum scurta, dureroasa senzație le încununa în chip strălucit. Și, ca o cheie de control suplimentară, ca o nouă probă — pentru el inutilă, dar pentru micul pacient vitală —, urechea îndelung exersată a medicului surprinse un contrapunct în melopeea monocordă a plămînului artificial și, imediat, tonuri noi și o schimbare de octavă și de ritm în scurtele fluierături ale automatelor: băiețelul începea să respire singur. O fluturare din pleoape, o clătinare a capului și, în rana care-i ținea loc de chip, se deschiseră două crîmpeie de cer, de o asemenea inocență și limpezime încît bătrînul, cu nervii îndelung oțeliți, în fața spectacolului cumplit al multiplelor suferințe se înecă de emoție, ca un novice la prima intervenție chirurgicală.

— Va să zică, așa arăți!, șopti pentru sine. Știi că semănăm nu doar la ochi? În tinerețe aveam și eu părul negru, ca al tău...

Injectă în flaconul cu sînge un calmant cu acțiune rapidă și abia acum, total indiferent la cele ce se petreceau afară, începu să cerceteze în amănunt starea trupului întins pe masă. Găsi foarfecele, tăie hăinuța și pantalonii, spălă cu un jet antiseptic plăpîndul trup inert, legă, sudă cîteva vene, cusu, pipăi...

— Rău, fiule!, monologă posomorît. Mîna stîngă nu mai are șanse. Pe trei sferturi secționată de la cot... Articulația s-a dus pe copcă. Microchirurgia și o încheietură metalică la tine nu merg, ești în creștere și încă patru, cinci operații pînă la 20 de ani e prea mult. Oasele n-o să-ți ajungă pentru atîtea implantări de tije. Mai cinstit e cu o proteză, la averea ta n-o să fie greu de găsit una ca lumea, cu toate comenzile neuronale, iar peste două-trei decenii se mai pun la punct tehnicile transplantului, poate vei avea noroc și de un braț adevărat. Mda... Îți mai trebuie și o față nouă, adică un chirurg plastician bun, să te reconstituie; dar asta nu-i de primă urgență, pînă una-alta o să te peticească miss Donovan, o să vezi ce mînă extraordinară are fata asta...

*

În sala de operații domnea o liniște pe care susurul slab al aparaturii medicale și trilurile estompate ale subansamblelor electronice mai degrabă o întăreau; solemnă, cum i se părea bătrînului de fiece dată, ca la un tribunal în clipele care preced pronunțarea sentinței: pacientul X, socotit nevinovat de curtea cu juri, este eliberat de sub acuzația bolii; pacientul Y a fost condamnat la doi ani de suferință grea; Z a încetat din viață în timpul interogatoriului... Liniște în care îți poți aminti și poți cugeta.

Și sub sălciile bătrîne, Cyntia se așeză pe mal, cu picioarele în apă; două valuri minuscule i se ridică sub glezne, clipocind abia auzit în curgerea fără capăt a rîului. O tăcere asemănătoare, plină de înțelesuri atît de grele, plină de vorbe care dureau, dar în clipa aceea nu existau în toate dicționarele lumii vorbe care să nu doară și parcă fără înțeles pentru rațiunea inimii.

— Totuși ați mai avut un motiv!, murmură miss Donovan. Felul în care v-ați pus în pericol demnitatea... Nimeni nu merge chiar pînă într-acolo pentru un pacient...

El privește printre sălcii zona unde, cînd se va însera, o să apară pe cer lebăda; de aproape un an a învățat să găsească locul acela, i-a urmărit rotirea pe boltă, în jurul Polarei, vreme de o toamnă, o iarnă și o primăvară, de cînd Cyntia a primit aprobarea de zbor — așteptînd nu cu speranță, ci cu răbdare pentru ca oamenii aceia să priceapă, în sfîrșit, că nu au de-a face cu un copil. Ce prostie! De fapt — realizează el, acum, în sfîrșit — de fapt făcuse jocul absurd al acuzatului care nădăjduiește, pînă la rostirea sentinței, că mult trîmbițata lui nevinovăție are să iasă, în cele din urmă, în evidență pentru a fi iertat.

Luke Petersen întoarse capul spre anestezist. Cu ochii la ecrane și la benzile de hîrtie ce lunecau leneș sub pantografe, acesta ridică o mînă, cu degetul mare în sus, semn că totul e în regulă, apoi își făcu de lucru pe tastatura computerului, cerînd date sau introducînd comenzi noi după necesități.

— Și un motiv personal, așa-i?, insistă domnișoara Donovan.

Deasupra măștii, ochii îi străluceau în vibrația emoției, ca de fiecare dată cînd opera... Ochi tineri, ai fi crezut că domnișoara abia trece de nouăsprezece ani. Sau asta era vîrsta, neschimbată, la care se întorcea îndată ce-și lega masca și pășea peste pragul sălii unde operau? Oricum, pînă azi toate mizele ei fuseseră cîștigătoare. Numai ei nu i-a spus că are noroc!

În noaptea asta plec, rostește Cyntia verdictul, te-am chemat să ne luăm rămas bun — și închisoarea pe viață devine fapt împlinit, o temniță uriașă și grea care e Pămîntul, în timp ce libertatea și pacea și-au ales sălașul, în chip paradoxal, în spațiul meschin al minusculei nave pornite la noapte spre Lebădă. Ai douăzeci de ani și jumătate, e tot ce găsește să-i răspundă și tare-aș vrea să știu ce-ți oferă ruleta

asta la care ţi-au mizat viaţa. De fapt, la mijloc e viaţa **lui**, dar are bunul simţ să n-o amintească, şi în tăcerea ei cine ar ghici ce răspuns se ascunde?

— Visam să-mi fie copil!, replică bătrînul, răguşit, pentru că minţea de-ngheţau apele; infirmul ciopîrţit de pe masă era copilul lui, **era** fratele, geamănul lui, ultimul născut al unei tainice matrice comune.

— Aşa, dintr-o dată? Şi de ce tocmai el?

Greu să duci de nas o femeie, mai cu seamă cînd a devenit bănuitoare. Luke se grăbea să termine, din acest motiv, dar şi din cauza oboselii şi temîndu-se că nu va mai avea forţe să pareze şocul de la trezirea puştiului din narcoză. **Un şoc ce se va repercuta identic în el însuşi,** de parcă **el,** doctorul, ar fi suferit amputarea, cusăturile, sudarea epidermei lipite pe întreaga faţă, întinderile de oase dinaintea punerii în ghips a fracturilor şi leziunea aceea la coloană...

Şi tocmai aici ţi-au găsit să mi-o spui, continuă el să umple timpul, să se războiască inegal cu duşmanul lui, timpul, care l-a şi învins, tocmai aici, sub sălciile astea pletoase, frumos decor, şi mai ales potrivit, ce să zic! Şi ea a rămas o siluetă subţire şi întunecată pe cerul neîmplinit al amurgului, de pe acum un simplu contur, atît de tînără faţă de el, Luke, de pe acum neverosimil de tînără, ca şi cum nu i-ar despărţi doar cele cîteva luni diferenţă, ci deja peste o jumătate de secol. Prostii!, se îndură Cyntia să-i răspundă. Sălciile nu plîng decît seara...

— Gata peste tot?, interveni doctorul. Atunci, Robertson, adu ghipsul şi feşele!... Nu uita să-i controlezi temperatura.

Miss Donovan puse pe măsuţă acul subţire, îndoit, de care atîrna încă un rest de catgut. Respiră adînc, privind la chipul prins în copci şi cusături al copilului. Bătrînul, căruia o asistentă îi schimba mănuşile pătate cu sînge, îi întîlni ochii sclipitori, adînciţi nefiresc în orbite.

— O să-i rămînă semne..., zise el.

— Semne?, pufni domnişoara. Va trebui să i se ascundă oglinzile din casă. Cel puţin pînă se opreşte din crescut şi o să-şi poată face o operaţie estetică serioasă. Cu transplant din piele veritabilă şi celelalte... Nu am puterea să-l compătimesc...

— Nu sînt cam multe transplanturi în perspectivă?, observă Robertson, aducînd cuva cu ghips din care se ridicau aburi.

— Rămîne coloana vertebrală, murmură bătrînul. Aici doar Dumnezeu îl mai ajută. Sau o minune de alt soi...

— Ai să-mi spui pînă la urmă, nu?

— Dacă voi putea să-l ajut pînă la sfîrşit.

— Adică?

— Ce adică?, se răsti pe neaşteptate Luke, obişnuit să reacţioneze aşa ori de cîte ori nu lucrau împreună într-o operaţie.

Domnişoara îşi scoase masca antiseptică, arătîndu-şi cei aproape patruzeci de ani pe care-i purta cu nobleţe, cu demnitate şi înţelepciune; semne caracteristice ale unei femei rafinate care nu pregetă să-şi privească viaţa decît drept între sprîncene: „Cacialmaua asta n-am să ţi-o iert niciodată!" În contrast cu ochii, acum plini de o neascunsă tandreţe — despre devotamentul ei faţă de Petersen, despre mai mult decît devotamentul şi necurmata ei decepţie, întreg personalul spitalului obosise de mult să mai bîrfească.

— Nu te trag de limbă!, îl asigură, liniştită, miss Donovan. O să sfîrşeşti prin a-mi spune singur, ca şi odinioară. Ca şi toate celelalte lucruri despre care nu-ţi mai aminteşti...

— Te contrazici, domnişoară!, ridică vocea bătrînul.

— Nu!, urmă, tot în şoaptă, domnişoara. S-ar putea însă să nu mai am răbdare. Singurătatea e mai trista decît crezi.

Bătrînul o pierdu din atenţie. Simţi dintr-o dată că puştiul începe să-şi revină; trebuia să dispară de aici imediat, să se rupă din acest moment penibil, al nervilor descătuşaţi după îndelungata concentrare nervoasă, chinuitoare. Se precipită spre cabinetul lui, dar în uşa sălii îi ieşiră în întîmpinare poliţiştii. Zîmbi, adresîndu-se unui gînd fugar.

•

Căpitanul care conducea echipa avea pesemne o funcţie superioară, căci toţi subordonaţii îl cam înconjurau cu un respect exagerat. Prezenţa lui accentua astfel gravitatea delictului comis de Luke Petersen sau reliefa importanţa pe care o acorda poliţia acestei fapte ieşită din comun.

— Nu avem timp de pierdut cu introduceri, domnule doctor!, rosti anonimul căpitan detectiv, cu acel soi de politeţe rece mai teribilă decît mojicia. De exactitatea răspunsurilor dumneavoastră va depinde anularea mandatului de punere sub urmărire care ne-a fost încredinţat. Înainte de a trece la ancheta propriu-zisă, vă atrag atenţia că puteţi cere prezenţa avocatului personal.

Îl aduseseră într-o cameră mică, mobilată cu un birou îndărătul căruia şedeau cîteva uniforme albastre. Pe pereţi, în diferite poziţii, şase ecrane mici, unele rotunde. Înlocuiseră vechile reflectoare? Alt scaun, trist şi uzat, fusese pus în faţa biroului.. Numai că Luke era cu gîndurile în altă parte. Toată fiinţa lui aştepta parcă un tainic semnal din partea puştiului operat.

— N-am avocat. Nu cred că e cazul să am vreunul!, declară într-un tîrziu, cînd tăcerea apăsătoare, ce urmase declaraţiei căpitanului, îl adusese întrucîtva la realitate. Vreau să terminăm însă cît se poate mai repede. Am treabă.

— Foarte bine!, ripostă anchetatorul. Citiţi!

O uniformă albastră îi întinse ediţia specială a ziarului „Evening." Titlul, cît toată pagina întîi, atrăgea atenţia cititorilor: „ACCIDENT DE MARI PROPORŢII PE AUTOSTRADA 105. MILIARDARUL VANCE NORTON ŞI SOŢIA LUI, CAROLINE, VICTIMELE UNUI ATENTAT. PRINCIPALUL SUSPECT, DOCTORUL LUKE PETERSEN. ŞANTAJ ASUPRA POLIŢIEI!"

— Atentat?, rosti bătrînul, mult mai puţin zguduit decît pesemne scontaseră poliţiştii. Cine a constatat-o?

— Mac Steven şi băieţii lui. Mecanismul de direcţie al automobilului a fost dereglat. Nu în timpul accidentului, ci înainte.

— Şi îmi închipui că aţi găsit acolo amprentele mele! Altfel (doctorul îşi înfipse arătătorul în pagina gazetei), altfel n-ar fi atît de categorici... Nu vi se pare absurd?

— După ce aţi luat copilul accidentat din maşină, v-aţi supus sau nu somaţiilor oficiale?

— Nu.

— Deci aţi fugit cu puştiul în braţe...

— Numai eu puteam să-l salvez!

— Ei, vedeţi? Tocmai aici se ascunde şantajul!

— Cum!?

Degetele stenografului jucau pe tastatura maşinii electronice un dans care începuse să semene cu „Dansul săbiilor."

— Astea au devenit amprentele lăsate de dumneavoastră la locul faptei. Lucruri inexplicabile pe care le-aţi comis în serie şi, folosindu-se de ele, „Evening" a avut grijă să vă pună bine de tot la stîlpul infamiei. Aşa încît eu unul nu vă văd salvat nici cu cele mai credibile şi mai bine justificate explicaţii. Dar, în fine, îmi fac datoria să vă dau o asemenea posibilitate.

— Vă rog!, îl invită bătrînul, cu un zîmbet trist şi

puse ziarul pe birou, ca pentru a sublinia că nu are întru nimic de-a face cu ce scrie acolo, dar cine era atent la subtilități?

— Uzitînd de o relație personală, ați cerut un elicopter al spitalului unde lucrați pentru a vă deplasa, premeditat și nu întîmplător, la locul producerii unui accident despre care, în mod normal, nu trebuia să aveți cunoștință. O dată ajuns acolo, în timp ce echipa de intervenție acționa din plin la cercetarea resturilor mașinii, ați intervenit direct, vorbind despre existența unui al treilea pasager, în momentul acela încă nedescoperit, pasager despre care, tot în mod logic, trebuia, de asemenea, să nu aveți cunoștință. În sfîrșit, provocînd o anume derută în rîndurile echipei, ați sustras autorității acesteia trupul micuțului Eduard Norton. Nu puteți invoca pentru aceasta necesitatea acordării primului ajutor, întrucît cunoașteți foarte bine că echipa are în componența sa un medic profesionist, care vi s-a și recomandat ca atare, dispunînd și de tehnica necesară din ambulanță, de medicamente etc.

— Este ceea ce declară echipa?

— Avem declarațiile tuturor membrilor ei. Unanimitate...

Era limpede că nu mai putea para mult timp asaltul „săbiilor".

— Domnii atît de bine informați de la „Evening" știu cumva și de ce am făcut-o?

— Pentru ca micul Eduard Norton să dispară.

— Vă puteți convinge că trăiește.

— N-ați înțeles. Să dispară ca persoană civilă. Asta nu înseamnă neapărat o... să zicem, încetare din viață...

— Atunci? Cu excepția infractorilor, doar alienații mintal sînt lipsiți de drepturi civile.

— Cunoștințele dumneavoastră în materie de drept sînt, după cum observ, remarcabile. Și într-un caz și în altul singurul supraviețuitor al familiei n-ar mai putea dispune de averea Nortonilor. E de-ajuns o mică intervenție chirurgicală, cîteva leziuni ale scoarței, ușor de pus pe seama traumelor provocate în accident.

Luke Petersen, uluit, se ridică pe jumătate de pe scaun.

— O acuzație oficială, domnule căpitan?

— Deocamdată, un rezumat al articolelor din gazetă.

— Scrie gazeta și ce mobil aș fi avut?...

— Scrie, domnule doctor. O dezvăluire, drept să vă spun, senzațională, sau mai degrabă o intuiție, fiindcă, altfel, computerele care ne înregistrează datele personale au confirmat această intuiție simplă: chirurgul Luke Petersen este unit printr-o rudenie de sînge cu răposatul Vance Norton.

Alb ca varul, bătrînul își duse mîinile la față și se prăbuși înapoi pe scaun.

— Va să zică, șopti el, asta era!

— Ați avut un strămoș comun, în urmă cu trei generații!, preciză căpitanul, făcînd semn stenografului să fie din nou gata de înregistrare. Dar ce nu știați dumneavoastră, afirmă ziariștii, este existența și a unor alte rude, de dată recentă, ale răposatului... Vă las să vă mai gîndiți. Dar gîndiți-vă bine!

•

— Cum de-ați putut face una ca asta?

De indignare, miss Donovan abia își mai trăgea sufletul. Luke Petersen clătină, neajutorat, din cap:

— Cine m-ar fi crezut dacă spuneam adevărul?

— Trebuia să încercați, cel puțin! Poate nu vă scoteau de la clinică și nu vă anulau licența... ce mizerie de neînchipuit!, se montă și mai tare domnișoara. Unul dintre cei mai redutabili chirurgi ai țării, ba poate cel mai bun, să ajungă peste noapte printre șomeri... E de necrezut!

— Bine că nu printre deținuți!, filozofă amar bătrînul.

— Asta ar mai fi lipsit! Intenția lor, a rudelor lui Vance, a fost să vă înfunde. N-au avut însă probe suficiente. Și dacă nu tăceați atunci la poliție și săptămîna trecută la consiliul medical al policlinicii...

— Nimeni n-ar fi crezut!, repetă doctorul. Și oricum, soarta mi-era pecetluită. Guvernul luase măsura de mult să le dea măcar satisfacția asta șacalilor de la „Evening".

— Și, de fapt, întrebă în șoaptă miss Donovan, care e adevărul ăsta? Imaginația mea refuză să-l descopere.

Bătrînul clătină iar din cap, de data asta aprobator.

— Dumitale trebuie să ți-l spun!, zise apoi. Pentru ca, o dată, să i-l poți dezvălui copilului... Și sanatoriul acela e bine păzit, nu?

— Fiți încredințat!, confirmă domnișoara. Ca orice loc al alienaților și arieraților mintali.

— Ticăloșii!, aruncă bătrînul, în al cărui glas nu se putea desluși decît neputință. Toate astea numai fiindcă niște incapabili din echipa de intervenție n-au fost în stare să-l descopere pe băiat... Cum a fost posibil să nu-l descopere?

— Vă rog să mă iertați! Inocența dumneavoastră aduce a... prostie. Chiar vă închipuiți că niște profesioniști ca aceia din echipa de intervenție au putut ignora prezența copilului în mașina accidentată? Să fim serioși! La început, eu crezusem că accidentul a fost pus la cale din motive politice; Norton și consoarta lui erau prea puternici ca să nu-și fi făcut dușmani. Dar, după cum s-a văzut, interesele au fost altele. Și tocmai cînd lucrurile mergeau mai bine, cînd polițiștii veniți la fața locului asigurau cu mai mult spor moartea liniștită a băiatului, iată că veniți dumneavoastră să le puneți bețe în roate tuturor. Ce erau să facă? Au fost nevoiți să vă scoată țap ispășitor și trebuie să recunoașteți că, dincolo de coincidența cu înrudirea, au scos-o la capăt în mod genial.

— Iar o comisie de așa-ziși psihiatri a avut inima să-l declare pe copil bolnav și să-l închidă, pe toată viața...

— Ce vreți, replică ironic ea, guvernul era dator să le dea măcar satisfacția asta șacalilor de la „Evening". Nu uitați că din mia de milioane a moștenirii Norton măcar cîteva zeci tot vor intra, la timpul potrivit, în conturile ziarului... Și ale comisiei de psihiatri, și ale judecătorilor și polițiștilor care au dat curs... Zău așa, căpitanul a avut dreptate pînă la urmă. Ia gîndiți-vă! Le-ați făcut jocul tuturora de parcă anume ați fost și dumneavoastră plătit!

— N-am să abandonez!..., murmură Petersen. Oricum am să țin legătura cu el. Și nu numai atît! Vino să vezi, domnișoară!

În spatele vilei fusese construită o seră spațioasă, supraîncărcată cu plante din cele mai variate specii, de la palmieri la alge și de la cactuși la florile de grădină. Un păienjeniș de fire electrice multicolore uneau toți indivizii acestei comunități vegetale cu monitorul unui computer de mare putere. Nenumărați senzori așezați pe rădăcini, pe ramuri și frunze își trimiteau impulsurile energetice în zeci de pantografe ale căror imprimante tresăriră puternic la intrarea celor doi, desenînd ample zigzaguri sau curbe pe benzile de hîrtie specială.

— Tot cîștigul meu din munca profesională se afla aici!, șopti Petersen. Și douăzeci de ani de cercetări. Iar în final s-au soldat cu asta. Te rog urmează-mă!

Într-un colț cu pereții zidiți din piatră, după două draperii — pe care bătrînul le trase cu băgare de seamă — se ascundea o instalație dacă nu stranie cel puțin neînțeleasă.

Prins în chingi și cîrlige de un stativ special, acoperit cu porțelan și sticlă și fixat într-un postament pus el însuși pe izolatori, atîrna un soi de costum de scafandru cu o cască mică și flexibilă; șiruri de țepi

lungi și deși înfășurau capul, fața, trunchiul și membrele ciudatului combinezon, iar pe un suport de alături, legate și ele la consola computerului, erau agățate cîteva zeci de ștechere miniaturale ce se puteau conecta la prize de aceeași dimensiune și aflate în diverse locuri de pe costum. Lumina plăpîndă accentua parcă enigma instalației.

— Ghicești despre ce-i vorba?, întrebă Petersen, cu neascunsă mîndrie, abia așteptînd pesemne reacția femeii de lîngă el.

Miss Donovan și-l imagină o clipă în „salopeta" aceea croită pe măsura lui și, ceea ce unui profan i s-ar fi părut o simplă replică burlescă la monștrii — eroi ai filmelor horror —, medicului din viața de toate zilele îi înlesni revelația adevărului.

— Un aparat pentru cercetarea bioplasmei.

— Felicitări!, surîse bătrînul. Dar nu numai atît... Vezi, dacă mă găsești astăzi puțin caraghios, te rog să treci peste asta. În anumite privințe sînt un ignorant. Cîteva explicații va trebui, totuși, să-ți ofer, cu toate că risc să alunec în pedanterie...

Așadar, bioplasma! O emanație energetică luminoasă, invizibilă pentru simțurile omenești. Aparține tuturor organismelor vii sau, poate, **matricea unde se toarnă substanța organică din care sîntem alcătuiți, pe măsură ce creștem și ne dezvoltăm din sămînța,** din oul primordial, fecundat, ce ne dă naștere fiecăruia. Pentru tine astea sînt banalități... Îți amintești, desigur, că structura fizică a bioplasmei a rămas pentru noi încă o enigmă. Deși însoțește toate formele vieții de pe Terra, deși seamănă cu lumina obișnuită, bioplasma este, totuși, **altceva,** o manifestare proprie materiei biologice, amîndouă fiind inseparabile, influențîndu-se reciproc pe baza unor legi nedescifrate pînă acum.

Experiențele științifice au relevat astfel că bioplasma învăluie în continuă mișcare orice structură vie din flora și fauna planetei. Ceea ce a surprins însă a fost altceva.

— Celebrele experiențe cu frunzele tăiate parțial?

— Îmi citești gîndurile, domnișoară!... Filmele executate în înaltă frecvență ne-au obiectivat fenomene tulburătoare. Deși anumite părți din aceste frunze fuseseră îndepărtate, **bioplasma a continuat să existe, păstrînd integral forma porțiunilor lipsă!** Șocantă descoperire! Cum era și firesc, experiențele s-au efectuat și asupra oamenilor. Și așa am pătruns într-un univers fantastic, la granița unde rațiunea omenească trebuia să descifreze încă o taină a devenirii noastre biologice.

— M-ați făcut curioasă!

— Curioasă?... Cum să ne explicăm atunci senzațiile celor ce au picioarele sau mîinile amputate și care-și mai simt încă membrele lipsă? Sau acele fenomene de prurit epidermic, sau crizele reumatice dureroase... Și toate astea pe niște membre lipsă!

— Există vreo ipoteză?

— Din fericire, există... Deci bioplasma a continuat să păstreze forma membrelor amputate. Înseamnă deci că întreg organismul omenesc are bioplasmă, iar aceasta este o **copie,** o **dublură** a corpului omenesc, există independent de el sau trăiesc în același timp... Dar... După toate investigațiile științifice...

Miss Donovan tresări.

— Un organism bioplasmatic?!

— Ar fi foarte dificil să-ți răspund. N-am fost niciodată adeptul speculațiilor ieftine. Aș fi însă tentat să cred că bioplasma reprezintă **mulajul** în care se dezvoltă substanța biologică a organismului pe căi încă nebănuite. Pentru că altfel cum să ne explicăm de ce — golită de substanța vie din interior — bioplasma continuă să păstreze formele organismului?...

Se așternu o lungă tăcere.

— Și experiențele dumneavoastră?, își reveni miss Donovan.

— Fascinant domeniu pentru analize. Am urmărit aceleași piste. Plantele comunică între ele printr-un alfabet și pe căi ce ne rămîn încă indescifrabile; își transmit una alteia durerea, agonia și teama; știu să recunoască, doar la simpla apropiere, persoane care în alte împrejurări le-a pricinuit o suferință, lor sau unor semene ale lor aflate cîteodată la mari distanțe. În toate astea e amestecată, fără îndoială, bioplasma și, poate, emanații încă și mai subtile, cu și mai teribilă putere de penetrație și cu încărcături informaționale nesfîrșit mai mari și mai cuprinzătoare, încă necunoscute nouă. Dar la finele veacului trecut s-a constatat un fenomen uluitor, anume că, în anumite condiții, bioplasma sau cum i se mai zice, **organismul bioplasmatic al unei plante ucise s-a mutat, încorporîndu-se în bioplasma unei semene din vecinătate.** Experiențele au dovedit aceleași fenomene...

Miss Donovan făcu un pas înapoi.

— Vreți să spuneți...

— Ei, da, ne-am învățat să mitizăm secolul douăzeci sau să-l tratăm cu dispreț pentru convulsiile lui militare și pentru barbaria poluării, de pe urma cărora suferim atît. De aceea ne cam copleșesc prejudecățile. Cine dintre noi a avut răbdare să-i despoaie cum se cuvine bibliotecile și arhivele și să treacă dincolo de cunoștințele generale despre el, devenite de-acum niște locuri comune?... Cine, domnișoară?

— Și, îi stăvili miss Donovan beția speculațiilor, și de fapt ce v-ați propus să cercetați?

— Nu-i o cercetare, n-am nici aparatura potrivită, nici cunoștințele, nici echipa de studii pluridisciplinare... Nu, să zicem, mai degrabă un antrenament. Prin calculator, mă interconectez cu vegetația de aici, din seră; prin calculator și prin antenele de acolo, de pe costum — plantate de-a lungul meridianelor energetice ale corpului meu și în nodurile de interferență de care se slujesc și acupunctorii — realizez căi de comunicație între organismul biologic, respectiv creier și cel bioplasmatic.

— Ați reușit să... vorbiți cu plantele?

— Mi-am spus, pur și simplu, că tot ceea ce reușesc ele la nivelul bioplasmei ne poate fi accesibil, cu atît mai mult nouă, care dispunem de o fiziologie mult superioară și, mai cu seamă, de un instrument investigativ.

— Și ați stat de vorbă?, insistă domnișoara.

— Hm!, zîmbi iarăși bătrînul. Dacă asta se poate numi dialog, am constatat ceea ce oricum știam dinainte, ca nu avem un limbaj comun. Dar știi, am reușit să ne transmitem unele stări elementare, la nivelul cel mai de jos al scării senzațiilor și al impulsurilor primitive: foame și sete. Din milioanele de impulsuri haotice, ale plantelor și ale mele, computerul le-a selectat pe cele mai reprezentative și astfel am învățat să emit și să recepționez. Nu știu să explic cum fac asta, la fel cum nu-mi pot controla, de pildă, mișcările peristaltice ale aparatului digestiv ori secreția endocrina; mi-am format ceva asemenea unui soi de reflex condiționat al sistemului nervos vegetativ — dacă poți admite o atare comparație. Nu ți-o pot demonstra, efectele la plante se măsoară în intervale de timp foarte lungi, iar la mine nu aș reuși să ți le descriu. Am izbutit însă cîteva lucruri spectaculoase, am niște favoriți mai receptivi la comenzile mele.

Luke prinse cu delicatețe brațul domnișoarei și o conduse pe aleea circulară de unde avea acces la întreaga seră. Îi arătă, plin de orgoliu, un arbust cu o sumedenie de rădăcini crescute, din pămînt, cam la un metru, pe verticală, în aer; în altă parte, miss Donovan văzu ghivecele unor flori ale căror corole și frunze fugeau de lumina vie a unor reflectoare, ascunzîndu-se în întunericul din interiorul cîtorva cutii vopsite în negru.

— Le-am păcălit, indicîndu-le surse false de hrană, explică Petersen, dar ca să mă creadă trebuie să le administrez, printr-un fel de perfuzie, substanțele nutritive de care au nevoie.

Domnişoara îşi încrucişă braţele pe piept.
— Şi cu băiatul cum a fost?
Bătrînul făcu o mişcare stînjenită, ca şi cînd nu i-ar fi făcut plăcere să vorbească. Pe urmă oftă şi-şi conduse vizitatoarea înapoi, în casă. Părea mult mai relaxat.
— Îmi făcusem socoteala, începu să povestească după ce se aşezară la loc, pe fotolii, îmi făcusem socoteala că, pe măsură ce antrenamentele vor progresa, o să ajung să intru de la sine în legătură şi cu vreunul dintre semenii mei. Şi nu greşeam.
— Ai folosit vreun... stimulent?, întrebă ea încet.
Doctorul coborî privirile.
— Stupefiante?, continuă dînsa.
— Ei, asta-i!, se împotrivi el, mirat de presupunere. Drept cine mă crezi? Şi, oricum, îţi închipui că aşa, întunecîndu-mi mintea, mi-ar fi fost de vreun folos? Nu, am aplicat ceva mai puternic şi totodată nedăunător: electropunctura. Tot computerul mi-a fost cel care mi-a favorizat experienţele. Ajungeam la veritabile crize paroxistice...
— Şi acum?
— Nu mai am nevoie. Îmi pot provoca de unul singur starea aceea specială, ca într-un fel de autohipnoză, deşi nu e asta. Pe scurt, am intrat în contact cu puştiul fără să am habar; îţi dai seama care era identitatea lui, dar relaţia nu-i întîmplătoare: intuise că trebuie să avem o înrudire, măcar îndepărtată... Căpitanul de poliţie mi-a confirmat-o.
— Telepatie?
— Nu numai. Sînt convins că toate manifestările parapsihice au un aport al bioplasmei, dar la noi predomină, mai degrabă, cum să-ţi spun... gradul de participare. De aceea e altceva, mai legat, mai bogat, mai complex... Am reuşit, de exemplu, nu numai să aflu de accident, dar să-l şi localizez imediat. Înţelegi, ca o antenă de radar.... Şi să ştiu că băiatul e în comă şi că n-a fost descoperit acolo, după accident...
— Deci asta era...
— Ia gîndeşte-te cum le-ar fi sunat poliţiştilor sau colegilor noştri o asemenea bazaconie, alături de acuzaţiile precise ale ziarului şi de manevrele moştenitorilor lui Norton. Şi ce şanse aş mai fi avut să-i fiu băiatului de ajutor...
— De ajutor?
— Pentru că am un plan, domnişoară. Să nu-l las pe Edy singur în singurătatea lui. Acţiunea mea nu va fi lipsită de riscuri.

•

În fiecare dimineaţă la ora opt se afla în faţa porţii din spatele sanatoriului „Thorensen", intrare rezervată numai persoanelor angajate în funcţii modeste. Placa metalică, pesemne din oţel inoxidabil, se încadra perfect între zidurile masive, de piatră; ar fi făcut faţă chiar şi unei închisori pentru cei condamnaţi pe viaţă. La această poartă nu ajungeai decît pe jos, parcarea maşinilor fiind strict interzisă, iar aleea largă, asfaltată, care făcea legătura cu bulevardul, era sub control permanent prin sistemele televiziunii cu circuit închis.
Paşii domnişoarei Donovan se obişnuiseră să şovăie cu mult înainte de a ajunge la ea, ca şi cum dincolo, peste pragul scund, turnat tot din oţel, s-ar fi ascuns o lume primejdioasă pentru nealterata ei moralitate, pentru demnitatea cu care înfruntase alături de Luke toate necazurile ce se abătuseră asupra lor.
Miss Donovan obişnuia să fie punctuală. Apăsă pe clanţa care declanşa mecanismul automat cu aceeaşi reţinere ce apăruse încă din prima zi de cînd se prezentase la post. Placa metalică alunecă singură într-o parte, foşni abia auzit, de parcă printre ziduri trecuse în goană o pală de aer străin. Întotdeauna se grăbea să ajungă în parcul uriaş, acolo unde, printre copacii bătrîni, liniştea se furişa neauzită, prietenoasă, o învăluia tandră, domolindu-i teama chinuitoare. Dar acum, contrar obiceiului, se opri după numai cîţiva paşi, se răsuci pe loc şi privi în urmă. Nimeni. Cortina căzuse. Avu dintr-o dată ciudata senzaţie că viaţa i-a rămas ascunsă undeva în spatele cortinei, pe scena unui tărîm necunoscut, iar în spectacolul desuet, încheiat de mult, nu jucase decît un rol anonim.... La ce să mai caute printre amintiri? Neuitat era doar anotimpul acela înduioşător învăluit în mireasma caişilor în floare. Singura iubire, dragostea dintîi se risipise în iarba strivită, pe sub Luna ce turna peste lume iluzii şi minciuni... „Prostii! Banală criză afectivă... de femeie bătrînă!", îşi spuse ea, descumpănită. Apoi i se păru că prin cortina metalică apăruse o imagine, tulbure la început, din ce în ce mai clară după aceea. Copilul infirm sta prăbuşit în căruciorul lui sofisticat ca o păpuşă dezarticulată, fără o mînă, cu faţa strîmbă.... Se înfioră...
— Bună dimineaţa, miss Donovan!
Tresări. Portarul îi zîmbea cu îngăduinţă, în vreme ce ochii, tăioşi ca două lentile fumurii, o scrutau insistent, profesional.
— Bună dimineaţa, domnule Field!

Porni grăbită. Copacii bătrîni îşi clătinau umbrele tăcute, şopotind rugăciuni neînţelese. O boare şăgalnică, răcoroasă, o îmbrăţişă fără ruşine. I se prelinse prin părul cărunt. „Spune-mi, Luke, de ce-am rămas lîngă tine?" Încăpăţînat gînd, obsesiv... Seara o va aştepta aţipit în fotoliu. „Te-ai întors? Asta după cîteva ceasuri. Te-am aşteptat să-mi povesteşti cum se agaţă Edy de viaţă!" „Nu vrei să te culci? E tîrziu. O să-ţi spun altă dată." „Ştii, iar m-au durut picioarele... Mîna stîngă mi-a amorţit cam şase minute." „Bine, bine! O să-ţi fac o baie fierbinte, masaje..." „Fleacuri, fetiţo! Nu mai ajută la nimic!" „Ce-mi ascunzi, Luke? Ce-mi ascunzi?"
Lumina soarelui, răsfrîntă în pereţii de cristal ai somptuosului bloc central, cu zece etaje, o lovi drept în ochi. Clipi nedumerită. Sus, la nivelul opt, fereastra de la camera lui Edy era deschisă. Inima îi zvîcni năvalnic în piept. Totdeauna păţea aşa. Întotdeauna Edy o aştepta să se întoarcă, iar nefericirea lui îi ţacea fericiţi pe amîndoi. Se trezi că aleargă.
În lift nu mai avu curajul să se întoarcă la realitate. Parcă aţipise cu ochii deschişi. Umbrele şi luminile se amestecau în chip ciudat, refăcînd în fracţiuni de secundă chipuri de oameni care dispăreau în acelaşi timp. În filmul derulat cu repeziciune, imaginile îşi pierdeau astfel mereu din înţeles, pînă cînd, cîte un stop-cadru relevant, îi stimula memoria, obligînd-o să-şi amintească. Şi cît de brutal putea fi uneori trecutul!
— Miss Donovan?
Capul pleşuv se ridicase puţin pe deasupra biroului elegant şi peste ochelarii căzuţi pînă la vîrful nasului o priveau nişte ochi apoşi, fără culoare. Sub ei două pungi albicioase. Mai jos, epiderma întinsă pe oasele feţei, pomeţii răzvrătiţi în afară, bărbia înfiptă provocator înainte, în contrast cu buzele subţiri.
— M-am prezentat pentru...
— Luaţi loc!
— Mulţumesc!
În fotoliu era mult mai bine. Directorul sanatoriului nu-i putea observa tremurul mîinilor. Dumnezeule, şi ce voce blîndă!...
— Am primit memoriul... Aşadar, în urmă cu... mă rog, timpul biologic are pentru dumneavoastră alte dimensiuni, aţi fost concediată de la spitalul unde lucraţi... În calitate de colaboratoare a doctorului Luke Petersen lucraţi şi aţi fost concediată. După cum am înţeles l-aţi operat pe Eduard Norton.
— Am făcut tot posibilul...
— Chirurg estetician... Intervenţia chirurgicală a

fost făcută cu talent și cu o incontestabilă competență profesională. Vă felicit!... Licența v-a fost retrasă si dumneavoastră.

— Solicit doar postul de infirmiera.
— Tocmai aici?
— Nu e pentru mine.
— Edy nu va mai ieși niciodată. Probabil.
— Știu!
Privise în ochii directorului. Fără speranță.
— Fără!, confirmase acesta. Diagnosticul este definitiv.
— Sînt motivele pentru care am și venit. **Tocmai** aici. Eduard n-a avut nici o vină. Sau nu sînteți convins încă?
Directorul clipise obosit, împingîndu-și ochelarii în sus, pe nas. Gest aparent nesemnificativ, dar elocvent.
— Simțiți nevoia unei ispășiri?!
— Întocmai, domnule director.
— Voi încerca să vă înțeleg. Vă voi comunica telefonic ce hotărîre am luat... În orice caz, voi evita să mă consult cu cineva!
Se ridicase din fotoliu la fel de emoționată. Politicos, directorul ieșise de după birou. A condus-o pînă la ușă. Înainte de a-l părăsi îi șoptise aproape confidențial:

— Cîndva l-am cunoscut pe Luke Petersen. Un exaltat, domnișoară! I-am combătut multă vreme, în revistele medicale, articolele nebunești. Ideile lui aparțineau viitorului...
În acea clipă avusese certitudinea că va fi angajată!

•

O privea tăcut serios. Ochii lui aveau candoarea cerului primăvăratic. Gura îi rămăsese întreagă. Urmele intervențiilor chirurgicale i se reliefau cu limpezime pe chipul recompus. Riduri prelungi, adîncite, împletite anapoda. Nu era urît, respingător, însă noua modelare a feței îl îmbătrînise parcă, dacă la vîrsta lui maturitatea privirilor putea fi interpretată în acest sens! Părea să fie conștient că poartă o mască străină.
Haina vișinie, păroasă, îi atîrna pe umerii înguști. Pe deasupra gulerului i se revărsa părul lung, negru, strălucitor, ca de fată. Brațul salvat, cu mîna strînsă ghem, zăcea neputincios pe cotiera fotoliului. Un pled subțire, de lînă, îi acoperea picioarele paralizate ascunse sub scaun. În căruciorul-vehicul, acționat prin comenzi verbale, Edy părea un omuleț care dorește să se odihnească după o zi teribil de agitată.
Camera spațioasă, mobilierul ales după cel mai rafinat gust, demonstrau posibilitățile financiare ale celor care-l trimiseseră aici, ca și faima celui mai scump sanatoriu din țară. Prin fereastra larg, deschisă, lumina amurgului turna spuze trandafirii de-a lungul pereților imaculați. Pe noptiera din colț, tastatura unui interfon sclipea ca sideful scoicilor tropicale. Alte aparate nu existau. Iar miss Donovan căuta să-și pună în frîu emoția copleșitoare care-i paralizase orice inițiativă. Comportamentul acela firesc și demn în același timp l-ar fi pus în derută chiar și pe cel mai ilustru pediatru.
— Deci așa arătați, miss Donovan!, sunară, în sfîrșit, pe limba lor niște clopoței, ca într-o sărbătoare a copilăriei. Mi-am închipuit eu! Sînteți blîndă și răbdătoare. Aici toate femeile cred că sînt o jucărie stricată. N-au timp să-mi asculte sufletul... Știți, halatul acesta alb vă stă admirabil!
Sigur, stupefacția ar fi fost în stare s-o paralizeze și într-o poziție mult mai ridicolă! Acum nu scăpă decît poșeta din mînă. Se aplecă repede și cînd se ridică observă cum băiețelul îi urmărea neliniștit mișcările... „Asta n-am să ți-o iert, Luke!", gîndi.

— Sînteți foarte drăguț, domnule Norton!, rosti în cele din urmă. Ați fost informat despre angajarea mea?
— Iertați-mă! Mi se pare să am făcut o gafă! Cum ați spus?... Norton? Eduard Norton nu mai există, domnișoară! V-aș ruga să-mi spuneți de-acum înainte Edy. Mi-ar face mare plăcere... Dacă am fost informat? Nu, oficialii nu au asemenea intenții. Mi-am închipuit, pur și simplu mi-am închipuit. Îmi dați voie să vă sărut mîna?
Miss Donovan se repezi către el și i-o întinse. Puștiul se aplecă și buzele lui îi atinseră cu delicatețe degetele prelungi, nervoase. Apoi îi surîse, privind-o încîntat.
— Edy, parcă ai fi un cavaler medieval!
„Dumnezeule, ce surpriză! Este fermecător!", își spuse.
— Care-i prenumele dumneavoastră?, o întrebă în șoaptă.
— Ogigia. Sună cam pretențios... N-am avut încotro!
— Nu-i așa că o să ne împrietenim, Ogigia?
Mînuța lui fierbinte se ghemui în palma ei. I-o strînse ușor.
— Vom fi prieteni pentru totdeauna! Ți-o promit!
— Am știut asta, Ogigia. Nu vrei să mergem la fereastră?
Ansamblul vehiculului fusese montat pe șase roțile. Pe covorul verde căruciorul se mișcă lent și se opri în fața ferestrei. Priviră în tăcere depărtările. Sub ei, crîngul foșnea imperceptibil. Lumina soarelui în amurg agăța pînze aurii printre copaci...
— În parc nu am voie să cobor decît de două ori pe săptămînă, i se destănui el abia auzit. Și atunci păzit... Mi-a fost foarte greu să mă obișnuiesc. Au trecut unsprezece luni de cînd am coborît de pe ultima masă de operație. Nu-i așa că e mult?

— Nu știu. Nu am trecut prin experiența ta.
— Viața noastră poate să se reducă la cîteva zile. Sau cîteva nopți... Cum să-ți explic? În nopțile cu Lună nu dorm. Cutreier parcul. În parc sînt doi cîini lupi. Pe lupoaică o cheamă Zora. Celălalt e băiat. Am aflat că-i spune Garant. Ne-am împrietenit. Nu alerg în parc decît ca să ne jucăm împreună.... Într-o noapte i-am plimbat cu barca pe lac. Au fost tare cuminți. Toată viața mea a rămas în aceste cîteva nopți... O dată am vrut să sar peste gard! Mi-a fost teamă. Lumea cealaltă e la fel ca noi, Ogigia?
Miss Donovan tresări involuntar. Îl privi speriată.
— Cummm... cum ai ajuns în parc?
— Prostii! Evadez de aici cu ajutorul imaginației. M-am cunoscut și cu un om din lumea voastră. Nu știu cum arată. Cred că e bătrîn. Îmi place să discut cu el și abia aștept să mă cheme... M-a învățat să citesc și să scriu... Acum învăț limba franceză!
— Edy, promite-mi ceva!
— Sînt gata să-ți promit orice.
— Te rog să nu mai spui nimănui ce mi-ai mărturisit... Da?
— Nu trebuia să-mi atragi atenția. Știam. Pe aici trec tot felul de bărbați și femei elegante. M-au întors pe dos cu întrebările lor. Am tăcut cu încăpățînare sau le-am răspuns aiurea... Ogigia, cine m-a trimis în închisoarea asta? Și pentru ce?

•

Bătrînul se zgribuli deodată, ca și cînd ar fi fost aruncat într-o cadă cu apă rece, în timp ce gîndurile care-l năpădiseră o luară razna din loc, speriate. Își strînse halatul hărtănit în jurul corpului, gest devenit în ultima vreme aproape mecanic, și se uită posac spre fotoliul de catifea uzată, pus în fața unei oglinzi ce atîrna direct pe perete. „Oboseala fără leac a bătrîneții!, reflectă, arcuindu-și spatele, ca și cum po-

vara ce o purta pe umeri i-ar fi depăşit puterile. Mă aruncă pe unde nimereşte!"...

Încă stătea în picioare, aşteptînd declanşarea crizei. Se clătină şi apoi se grăbi să ajungă la fotoliu. Se prăbuşi în el cu ochii închişi, cu faţa crispată, de parcă furtuna durerilor lăuntrice i-ar fi secat orice împotrivire.

Cînd îşi reveni, oglinda îi dezvălui ochipul descompus, brăzdat de riduri fine, parcă fără noimă, ochii adînciţi în orbite, halucinanţi şi transpiraţia care-i aluneca pe frunte în broboane minuscule. Părul alb, rar şi subţire, puţin răvăşit. Se aplecă uşor înainte. „Luke, nu te văita!, monologă în surdină. Greul abia începe..."

Se lăsă brusc pe spate. Cu amîndouă mîinile îşi pipăi picioarele pînă la genunchi. Oftă. Capul îi căzu într-o parte. Aţipi pe loc, în timp ce braţele îi alunecau încet, încet în jos.

Miss Donovan deschise uşa grăbită. Îl privi cîteva clipe în tăcere. Trînti uşa în urma ei, aruncă poşeta pe dormeza aflată în neorînduială şi trecu lîngă el, punîndu-i mîna pe umăr.

— Luke, trezeşte-te! S-a înserat.... Ai mîncat ceva astăzi?

— Cum?!... A, te-ai întors! Bună, Ogigia!... În ce lună sîntem?... Nu e mai? Frumosul mai din anul...

— Nu, dragul meu! Sîntem în cea mai frumoasă zi din luna septembrie... Nu vrei să-ţi fac nişte şniţele?

— Septembrie?... Scleroza!... Ai dreptate. În mai te-au angajat... Edy progresează? Cred că ţi-a scos peri albi...

— Nici nu ştiu cum trece timpul... da, normal, normal.

— Trece prin noi!, se răsti pe neaşteptate Luke, fără să-i vadă deznădejdea din priviri. Lasă urme! Iar noi am uitat să ne plimbăm cu barca pe lac... Cei doi cîini s-au împrietenit cu Edy?

Domnişoara nu-i răspunse. Trecu repede în bucătărie. Aprinse aragazul. Primul ochi, al doilea.

— Picioarele mi-au amorţit astăzi mai mult ca de obicei!, răsună glasul bătrînului. Mîna stîngă şase minute....

Ceva căzu între flăcări, pe discul rotund, încins. Sfîrîi acolo încetişor pînă pieri. Miss Donovan nu mai îndrăznea să se mişte. Aştepta încordată să se petreacă ceva, ceva imposibil.

— Trebuie să-ţi spun, trebuie, iubito! Nu mai am timp.. .. Nu mai am.... Ţi-am văzut ochii care nu mai îndrăznesc să ne mintă. Numai cealaltă iubire, himera, născută din sidef şi lumini mai avea ochii tăi. Mi-a plăcut să-i spun Cyntia... A plecat într-un zbor către Lebăda. Acum e la fel cu minciuna care mi-a chinuit nopţile... Dacă vreodată vei trece pe malul rîului printre sălcii, adu-ţi aminte că singură tu, pămîntean, ai avut dragostea mea...

•

— Nu coborîţi, miss Donovan?

Bărbatul din uşa liftului, în halat alb, o privea plictisit.

— La ce etaj sîntem?

— La zece!

— Trebuia să ajung la opt. Scuzaţi-mă!

Trecu pe lîngă el, pe coridor.

Palmierii pitici, crescuţi în uriaşele vaze emailate, aruncau umbre nedefinite pe mocheta lucioasă, vişinie... Dansul graţios al imaginilor din trecut era în toi în sala mare a Amintirilor fugare. Miss Donovan se strecură anonimă printre invitaţi. Deschise o uşă, alta, la întîmplare, dacă nu cumva era aceeaşi, mereu aceeaşi, la care se întorsese pe căi ocolite.

Spaţiul se contractă subit, deveni strîmt, incomod. uf... şi plantele astea exotice care se înşirau de-a lungul pereţilor, pe sub ferestre, după scheme estetice imaginare!... pesemne ca greşise. Prin uşa dată în lături nu se ajunsese decît pe acest coridor străin, străin şi pe care fiinţa ei îl respingea din instinct.

Scara monumentală cobora ca de obicei în acelaşi univers iluzoriu, drapat în umbre şi lumini la fel de înşelătoare, iar lîngă ea, sărind din treaptă în treaptă, se rostogolea un cărucior pe şase rotile... „Edy, ce-i cu tine?", strigă un gînd speriat. „Te-aştept pe malul lacului!"... Căruciorul dispăruse.

Şoapta se pierdu aiurea. În locul ei picurară nişte sunete, iar sunetele se transformară în cuvinte, cuvinte fără şir rostite de Edy, mereu altfel, mereu şi mereu... Miss Donovan făcu un efort să-şi amintească, să le-asculte, să le-nţeleagă.

Cînd a fost asta? În secunda unei dimineţi suspendată pînă seara? Într-o zi din anii pierduţi printre calendarele uitate?... „Cîntă zeiţă mînia ce-aprinse pe-Aheu peleianul"... „Ai citit ziarul? Uite, iar au crescut acţiunile Miller. În cîteva luni toţi acţionarii vor fi milionari"... „Ogigia, ai aflat că s-a descoperit un nou combustibil pentru rachetele interplanetare?". „Sînt trist, domnişoară! Zora a murit. Prietenul ei Garant suferă îngrozitor. Nu mai vrea să mănînce. După zece zile va muri şi el". „În noaptea asta m-am rătăcit printr-o pădure tropicală"... „Dimineaţa m-am trezit într-un lan de levănţică înflorită"... „Nu vrei să mă laşi singur? Din cînd în cînd am dureri în picioare, în braţul amputat. Nu pot suporta să mă vezi plîngînd!"... „Subiecţii reacţionează diferit la aceleaşi imagini sau idei. Explicaţia variabilităţii subiective a proceselor afective nu ţine deci de organizarea cognitivă a subiecţilor, ci de organizarea lor motivaţională"... „Nu vrei să-ţi recit ceva în limba franceză? Mi se pare că data trecută sonetele lui Shakespeare nu ţi-au plăcut!"... „Bătrîne, pion H8!... Regină! Ştii ce urmează? Mat în patru mutări"... „Spune-mi, te rog, anecdota cu papagalul verde. Rîd de cîte ori îmi aduc aminte!"... „Ce e cu acest buchet de trandafiri? Ţi-l dăruiesc! Azi împlinesc 11 ani!"...

Dar cea mai mare surpriză i-o făcuse într-o dimineaţă călduroasă cînd Edy s-a oferit s-o servească neapărat cu un pahar cu apă. Acceptase, galanteriile lui fiind tot mai des repetate. Cînd s-a întors ţinea paharul în mîna invizibilă a braţului care-i fusese amputat!... „Niels Bohr pare de neînţeles! Cum a putut să spună aşa ceva? Ascultă: „Sîntem toţi de acord, domnule Pauli, că teoria dumitale este într-o anume măsură... nebună! Problema care ne frămîntă constă în aceea de a şti dacă este suficient de nebună pentru a avea şanse de a fi corectă!"... „Nu, astăzi nu am chef de nimic. Aş vrea să scriu ceva". „Ai mai reuşit pînă acum să-ţi aşterni gîndurile pe hîrtie?" „Da... Cum să-ţi spun? Am primit vizita unei fete de liceu, o rudă îndepărtată, după cum mi-a zis. Era cu o prietenă tare frumoasă. M-a... tulburat... fata asta. Ei i-am scris. Nu mi-e ruşine cu ce-am gîndit. Ascultă: „Sînii ei sînt cea mai elevată expresie a purităţii, sînt ecourile unei stele duble sau ale cometelor, sînt rafinate curcubee plastice, sunet şi ritm, formă şi culoare, parfum şi prospeţime. Trupul ei mă duce cu gîndul la o sonatină. Are picioare de căprioară, genunchi visători şi glezne metaforice... Este ea însăşi şi nu este ea... Este un capriciu al creaţiei!"

N-am dormit toata noaptea. L-am citit pe Faust al lui Goethe...

„Întregul glob l-am cunoscut de-ajuns,
Ce-i dincolo rămîne nepătruns;
Smintit — cel ce-şi mijeşte-n nori privirea,
Urzind semeni de-ai săi cu-nchipuirea!
Aici să stea, privind în jur; nu-i mut
Pămîntul, pentru omul priceput.
La ce s-o ia hoinar prin veşnicie?
Nu stăpîneşte ferm decît ce ştie."

„Aş vrea să învaţ să cînt la pian"... „Au început să ma

intereseze cercetările efectuate asupra universului profund al materiei. În corespondența primită de la bătrînul meu prieten n-am găsit decît o relatare în termeni literari. Nu vrei s-o auzi?... „O lume guvernată, ca într-o nuvelă de Kafka, de o logică stranie pe cît de neașteptată, pe atît de implacabilă, ca o admirabilă orchestrație polifonică a legităților sale și un uriaș registru de sunete care nu se aud, o imensă paletă de culori care nu se văd"... „Pleacă!... Pleacă!... Picioarele și mîna"...

Miss Donovan păși pe alt culoar, grăbindu-se. Ușa de la garsoniera lui Edy era închisă. Se apropie și ciocăni ușor.

— Intră!, strigă el. Te-am văzut de la fereastră.

— Bună dimineața! Cum ai dormit?

— Ce s-a întîmplat? Ești aproape descompusă.

— Am îmbătrînit, Edy! Obosesc repede.

— Prostii! Pentru mine nu vei îmbătrîni niciodată!

— Astăzi sînt cam năucă!... Nu-mi mai amintesc, Edy... Cîți ani ai împlinit? Cînd te văd nici nu-mi vine să cred.

Stătea nemișcată, cu poșeta în mînă, privindu-l cu neliniștea unei femei care cu greu își poate controla sentimentele. Tînărul din cărucior avea acum umerii puternici. Tuleiele negricioase de la buza superioară erau în total contrast cu chipul său peticit, strîmb, pe care pielea fină și albă îi completa candoarea. Glasul lui rostea cuvintele molcom, rotund, cu inflexiuni joase, clare.

— Cum?, tresări el. Șaptesprezece, adăugă repede, lăsînd să-i cadă din mînă revista pe care o frunzărise. N-ai realizat, nu?

— Da, șaptesprezece!... Sau optsprezece, spuse în șoaptă.

— Dacă ți-ai mai revenit, aș vrea să te întreb ceva.

— Ce mai aștepți? Spune-mi!

— Ai cunoscut-o pe Cyntia?

— Ce ți-a venit?, tresări domnișoara.

— Mi-am imaginat... Nu, am visat. Trebuie să fi fost o femeie tare frumoasă și bună, și înțelegătoare. După cum știu, a plecat într-un zbor astral către „Lebăda"... Vezi, Ogigia, am și eu secretele mele. Aș fi vrut s-o cunosc. Uneori am așteptat-o pe malul lacului, între sălcii... De ce taci?

Miss Donovan deschise poșeta și căută ceva printre mărunțișurile amestecate, ceva inexistent, ca și himera lui Luke!

•

Pe Luke l-a găsit în fața oglinzii. Privea cu ochii larg deschiși la imaginea propriului său chip, schimonosit, identic aproape cu cel al copilului găsit cîndva într-o mașină accidentată pe autostrada 105. Miss Donovan trecu în cealaltă cameră. Se întoarse cu o lumînare în mînă. O aprinse și rămase așa, nemișcată, uitîndu-se lung, secată de puteri, la chipul descompus din oglindă. Transformarea lui implacabilă n-o mai chinuia acum ca altădată.

Își reveni însă, auzind o șoaptă ironică:

— Te-ai cam grăbit, draga mea! Nu mă ajuți să trec în pat?

Lumînarea îi căzu din mînă și se stinse. Cu gesturi de mult intrate în obișnuință, îl cuprinse pe bătrîn pe după mijloc și-i susținu mersul tremurător. Luke Petersen nu i se păruse niciodată tînăr, nici chiar atunci, la început, cînd îl asistase la prima ei intervenție chirurgicală din clinica unde el ajunsese o autoritate. Iar acum, după aproape 25 de ani, îl asista din nou.... Își alungă presimțirea, sau mai degrabă căută să se înșele, cu aceeași resemnare dintotdeauna, obosită, ce excludea orice împotrivire. De aceea, gestul de adineauri, cu lumînarea, atît de deplasat în alte împrejurări, devenise pentru ea firesc și spontan. Și, mai departe, ce are să se întîmple cu viața lui Edy? Dar cu a ei?

— Acum, pleacă!, porunci aspru bătrînul. Nu cred că am nevoie de martori pentru ceea ce va trebui să îndeplinesc.

Un zîmbet strîmb îi întinse buzele subțiri.

— Domnule doctor...

— Pleacă odată, domnișoară! Vezi bine că n-am timp. Du-te la Edy. Grăbește-te!... Hai, du-te!

Miss Donovan, bătrîna domnișoară, rămase derutată în picioare. Luke îi aruncă o privire tulbure, în care, după cum i se păru ei, primele umbre ale sfîrșitului luptau cu o neliniște stranie.

— Dacă nu ajungi... la vreme... s-ar putea să nu-l mai vezi... să nu-l mai vezi niciodată.

Un geamăt reținut întrerupse vorbele bătrînului, ca o reacție spontană la durerile ce-l încercau, și se miră că nu luase nici cel mai inofensiv calmant. Își găsi poșeta, mișcîndu-se lent, ca într-un vis. Se pomeni, fără să fi știut cum, dincolo de ușă. Se opri pe culoar, în fața ușii închise, pradă celei mai stridente crize morale. „Tocmai acum?... Să-l abandonez tocmai acum?"

— Stai!, auzi deodată un strigăt subțire, de nerecunoscut.

Se întoarse, Luke se zbătea în patul lui. Zvîcnind dezordonat, cuprins de spasme rare, violente, care-l făceau să se încovoaie într-o parte și-n alta.

— Acolo!, murmură el și întinse o mînă nesigură spre dulap. Valiza... Trebuie s-o duci... altfel... altfel...

Tăcu brusc.

În șifonierul cu lucrurile lui se găsea, într-adevăr, un geamantan de mici dimensiuni, comandat pesemne anume ca să nu atragă atenția, fiindcă aducea foarte bine cu o geantă femeiască dintre cele la modă în noul sezon. Domnișoara vru să-l deschidă, însă bătrînul, ridicat ca printr-o minune în capul oaselor, îi strigă iar, cu aceeași voce poruncitoare:

— Aleargă!

Și miss Donovan, trîntind ușa în urmă, se precipită năvalnic pe scări.

•

După ciudatul avertisment al doctorului, mai mult intuit, miss Donovan se aștepta la o surpriză. Ar fi fost cu neputință să nu fie așa. Îl găsi pe Edy tot în căruciorul lui pe șase roți. Căruciorul se afla în cel mai întunecos colț al camerei. Băiatul își sprijinise fruntea și brusc și-o retrase, de parcă s-ar fi apărat de niște lovituri invizibile. Șopti ceva, vehiculul se dădu înapoi, se răsuci și rămase pe loc. Bluza pijamalei îi atîrna în dezordine pe umărul drept, ca și cînd și-ar fi scos pe neașteptate celălalt braț, amputat de la cot în jos, sub imperiul unei neînțelese necesități. Ceea ce îi rămăsese din braț se mișca lin prin aer, într-o parte și alta, ca un fel de aripă fragilă sau ca bagheta unui dirijor care comandă orchestrei un pianissimo. Miss Donovan puse valiza pe patul răvășit, aruncînd spre băiat o privire curioasă, căci înregistrase anomalia: Edy avea întotdeauna grija pedantă de-a o primi în odaia ordonată impecabil, îmbrăcat decent, nu în pijama. Ce se întîmplase?

— Ce faci acolo?, îl întrebă cu o voce cît mai firească.

— Mi-e tare teamă că n-am să pot!, răspunse el, cu glas înăbușit, parcă adresîndu-se altei persoane. Bătrînețea și toți anii cît am fost departe de tine...

Miss Donovan prinse cu băgare de seamă bara de pe spătar și împinse încetișor. Scaunul rulant opuse o rezistență înverșunată, de parcă roțile i-ar fi fost frînate sau ceva, ca un prag invizibil, ca o cușcă rigidă îl țintuia pe Edy în locul acela de penitență. Băiatul, adolescentul, tînărul — străbătuse, el știa cu ce preț, crizele trecerii prin pubertate, la fel ca și anii dublei întemnițări, în dosul zidurilor de la sanatoriu și înapoia chipului respingător al paraliziei și amputării — lăsă capul pe spate, oferind privirilor acestei

admirabile femei, infirmieră de ocazie, imaginea cusăturilor făcute de ea însăşi, odinioară, şi care, asemeni crestăturilor pe scoarţa unui puiet de copac, se umflaseră brusc, se întinseseră, se uriţiseră.

— Ogigia!... suflă timid, şi lacrimi mari îi umplură ochii.

— Edy, dragul meu!, răspunse domnişoara, înduioşată, încercînd în acelaşi timp să se convingă de adevărul teribilei bănuieli ce o stăpînea. Cu ce te pot ajuta? Ce-ai păţit?

— Aş vrea aşa de mult... continuă el, dar nu mai izbuti să-şi termine gîndul care se stinse pe neaşteptate.

Un şir de spasme rare, dar violente începu să-l scuture, făcîndu-l să se încovoaie într-o parte şi alta.

— Ai să poţi!, mormăi, scrîşnindu-şi dinţii. Ai să poţi, trebuie să ştii asta!...

Ochii îi ieşiseră din orbite, ca şi cînd sufletul ar fi fost gata să-l părăsească, şi atunci o voce străină, ascuţită, ca un ţipăt de pasăre, umplu încăperea:

— Ajută-mă, Edy, fiule.... Fiule, frate...

Sub ochii îngroziţi ai domnişoarei, picioarele inerte, atrofiate ale infirmului zvîcniră sălbatic, aruncîndu-l din scaun, de parcă sub el s-ar fi declanşat un resort. Chircit pe covorul camerei, Edy Norton se tăvălea, cuprins de dureri inimaginabile; pijamaua îi aluneca într-o parte, cu nasturii smulşi, bolboroseli fără noimă i se îngrămădiră haotic pe buze. Zbaterea lui se amplifica de la o clipă la alta, atingînd, depăşind culmi ale paroxismului, într-o acceleraţie fără margini, timpul însuşi păru că se învolbură nestăpînit, alergînd împrejurul său apoi, la fel de repede şi de neaşteptat, sărmanul băieţandru se răsturnă cu faţa în sus, cu mîinile desfăcute ca într-un abandon, cu picioarele îndoite din genunchi.

Şi miracolul — al cîtelea în viaţa lui, atît de plină de neprevăzut şi salvări neaşteptate, în ultimul moment? — se produse din nou, apoteotic, punct final şi încununare a necontenitului său drept la viaţă. Un abur uşor, o ceaţă străvezie se răspîndi peste el, ieşind din trupul lui, ori adunîndu-i-se deasupra, culeasă din aer, şovăi puţin în fuioare întortocheate, ca şi cînd n-ar fi ştiut încotro să se aşeze, după care, scoţînd din vălătucii ei zeci de rădăcini lungi şi flexibile, zeci de tentacule, zeci de cili, zeci de picioare şi degete şi antene pipăi încet şi cu grijă trupul ce părea lipsit de viaţă, pînă îi găsi **punctele energetice, locurile folosite de acupunctori, porţile prin care organismul bioplasmatic comunică cu cel biologic,** cum îi explicase odată doctorul Luke domnişoarei Donovan. Se fixă în locurile acelea, deveni mai densă, ca o siluetă de fum, **cu ambele braţe şi cu picioarele întregi,** licărind alburie peste contururile chinuite ale infirmului. Şi iată că, pe dedesubtul ei, braţul amputat începu să crească, pereche bună a celui rămas întreg, iată că faţa pocită a băiatului începu să-şi piardă cusăturile, rictusurile, şanţurile adînci şi dizgraţioase de piele vînătă, iată că picioarele moi şi subţiri, de copilandru nevolnic, se lungiră şi se îngroşară, profilînd muşchi sculpturali sub pantalonii deveniţi prea strîmţi şi prea mici. Şi la sfîrşitul metamorfozei, pe covorul de iută miss Donovan descoperi un tînăr doctor Luke, sau mai degrabă un doctor aşa cum trebuia să fi fost în tinereţe.

Fiinţa cea nouă clipi de cîteva ori, se întinse leneşă şi o fixă, zîmbind, pe domnişoara Donovan încremenită fără grai în mijlocul încăperii, uitîndu-se la apariţia lipsită de puteri.

— Cum ţi-a plăcut?, întrebă, cu glasul de pe vremuri al doctorului Luke. Spectaculoasă lovitură, aşa-i?

— Cine... De fapt, cine eşti?, făcu domnişoara, recăpătîndu-şi cu greu glasul pierdut.

— Cine sîntem, adică!, răspunse tînărul, cu accentul lui Edy. Ogigia, chiar pe mine nu mă recunoşti? Sîntem, amîndoi, eu şi doctorul, în acelaşi înveliş nevăzut. (Apoi cu glasul celuilalt:) Ai ghicit, ai ghicit că aşa are să se întîmple, nu te preface că nu ştii! Bătrînul nu ţi-a spus niciodată nimic?

Sărmana domnişoară îşi cuprinse faţa în palme, încă neputîndu-şi crede ochilor.

— Aţi păcălit timpul, domnule doctor! Şi tu, băiatule, conformitatea. Dar spuneţi-mi, în **timpul...**

— Şşşt!, se împotrivi tînărul. Deocamdată, fără întrebări. N-avem **timp.** Mai bine ajută-mă să mă ridic. În condiţii normale, un doctor serios m-ar fi ţinut la pat cel puţin jumătate de an, să mă păzească şi să mă cerceteze. Dar unde găsim noi condiţii normale şi un medic foarte serios?

Rostind acest mic discurs liniştitor, tînărul se ridica, deschidea valiza adusă de miss Donovan. Scotea dinăuntru un costum de cea mai bună stofă şi croială, cu lenjerie şi pantofi şi, întorcîndu-se decent, cu spatele, se îmbrăca mişcîndu-se încă greu, şovăitor. Apoi, din buzunarul interior al hainei, dădea la iveală o legitimaţie în etui de piele şi o arătă domnişoarei încă şi mai uluită de evenimente:

— Ultimele economii, domnişoară! A meritat osteneala, fiindcă e absolut autentic. Iar la colţul străzilor a 20-a şi a 84-a ne aşteaptă un „Wildewind" ultramarin. Dumneata ieşi prima. Te rog!

Miss Donovan aprobă printr-o înclinare mecanică a capului. Dar în cadrul uşii pe care o deschise se ciocni piept în piept cu directorul sanatoriului.

— Dumneata ieşi prima! Da, prima, domnişoară doctor!, repetă sever. Însă domnul merge cu mine.

Tînărul rămase niţel în cumpănă, cîntărindu-şi şansele. Era prea slăbit pentru a încerca o ripostă în forţă. Şi oricum ar fi fost inutil. Ignorase microfoanele. Directorul îl strînse bine de braţ şi aşteptă.

— Unde, Blacksmith?, întrebă tînărul, cu o cerbicie vizibilă.

Directorul îl conduse de-a lungul balconului lung ce trecea pe sub ferestrele zăbrelite ale tuturor camerelor. Îl ţinea în continuare de braţ şi mergea domol, ca şi cum şi-ar fi condus un oaspete. Coborîră cu liftul rezervat conducerii şi străbătură, cu acelaşi pas egal, holul elegant, menit să ia ochii vizitatorilor. O maşină superluxoasă aştepta la scară. Directorul deschise portiera, îl împinse discret înăunru pe însoţitorul său, apoi ocoli maşina şi urcă la volan.

— Luke, nătărăule!, scrîşni, în sfîrşit. Crezi că ai vreo şansă să ieşi de aici singur? Toţi vizitatorii sînt fotografiaţi la intrare. Şi automatul nu greşeşte. La părăsirea sanatoriului sînt controlaţi. Asta ca să excludem orice dorinţă a pensionarilor de a evada în travesti!

•

Într-o seară, pe malul rîului, printre sălcii, îşi făcură apariţia doi oameni. Bătrîna îl ţinea de braţ pe tînărul înalt şi tăcut. Cerul era atît de senin, încît picura cu albastru. Şi sălciile deveniseră albastre, şi apa întinsă ca o oglindă.

— În zona aceea se află „Lebăda"!, şopti miss Donovan, mijindu-şi ochii către bolta albastră, dantelată la orizont cu purpura amurgului blînd, ca un miel primăvara.

— Crezi că Cyntia se va întoarce?, întrebă Luke, visător.

— Se va întoarce, băiete! Cyntia e rodul eternelor iubiri pămîntene!... Stai să-mi scot ochelarii. Să văd măcar Polara!

VOICU BUGARIU

Noaptea măturătorului

Desen de DOREL GÂINĂ GHERENDI

S-a întîmplat în 1959, pe cînd eram student în anul întîi la filologia din Iaşi. Într-o seară de ianuarie, zăpada nu căzuse încă. Bătea un vînt îngheţat, mişcînd pe străzi un praf alb, **Ersatz** de zăpadă format din minuscule bucăţi de gheaţă.

Locuiam într-un cămin situat destul de departe, în susul unui deal prelung, pe care tramvaie de un tip astăzi dispărut, cu uşi ce se deschideau manual, urcau suficient de încet pentru a îngădui coborîri din mers.

Pe la ora opt, după ce mă întorsesem de la masă, nişte colegi m-au invitat „la un coniac". Urma să mergem la braseria „Moldova", cea mai selectă din Iaşii acelei vremi. „Plăteşte Cutare", mi s-a spus. Am acceptat, desigur, pe atunci şederea într-un restaurant nu mi se părea o corvoadă.

Cum eram şapte la număr, ne-am aşezat la o masă dintre cele încăpătoare, „familiale". Acestea erau amplasate perpendicular pe înaltul perete de sticlă, ce despărţea restaurantul de strada Lăpuşneanu. Cine dădea la o parte draperia de catifea groasă, vişinie, putea vedea cum crivăţul devine vizibil în mişcările simulacrului de zăpadă.

Cel care urma să achite consumaţia purta un costum gri închis, cu revere late, la trei nasturi, asortat cu o cravată roşie, al cărei nod „italian" ar fi părut astăzi prea mare. Ceilalţi eram îmbrăcaţi fără pretenţii, în pulovere modeste sau sacouri uzate. Cămăşile noastre în carouri se aflau într-o netă inferioritate faţă de cea bleu celest a liderului (Se cuvine, cel puţin pentru moment, să-l considerăm astfel). Chelnerul nostru era un bătrîn băut, a cărui mustaţă de un alb îngălbenit se învecina cu riduri adînci; veselia stereotip exprimată şi mişcările lui parkinsoniene erau de marionetă. Am observat cu admiraţie că elegantul nostru coleg avea darul de a fi sau de a părea autoritar. Ulterior am aflat că în felul protector-zeflemisitor de a-i vorbi chelnerului îl imitase pe fiul unui potentat al vremii, cunoscut cu puţină vreme înainte.

Au sosit primele şapte coniacuri mici, în nişte păhărele cu picior lung, despre care aveam să aflu mai tîrziu că erau destinate lichiorului. Am băut în rare înghiţituri mici, nu ne grăbeam.

Despre ce s-a discutat la masa noastră? Despre fotbal? Despre căsătoria neaşteptată a unui coleg? Examene? Nimeni, niciodată nu va fi în stare să răspundă la aceste întrebări.

Restaurantul s-a umplut repede. Se fuma mult. Nu ne găseam într-un loc favorabil nefumătorilor. Treptat atmosfera a devenit, cum să spun?, confuză şi agitată. Bărbaţi se ridicau de pe scaune cu mişcări prea vioaie, un copil a început să plîngă, unul dintre motanii casei, călcat pesemne pe coadă, a emis un miorlăit incredibil de gros. A izbucnit o ceartă între consumatori aşezaţi la două mese învecinate. Cineva azvîrlea cu proiectile făcute din miez de pîine, ca în povestirea lui Borges, **Sudul.**

Primul rînd de coniacuri l-am terminat cam într-o oră. „Fiţi atenţi, a zis liderul nostru în şoaptă. Puneţi cu toţii mîinile pe pahare. Aşa, cu blîndeţe, ca şi

cum v-aţi juca. Vă uitaţi la mine, toţi. Cînd eu închid ochii, băgaţi paharele în buzunare. Mişcările să fie line, normale. Da? Nor-ma-le!" Am făcut cum a zis el. Mi-am apucat încet paharul, ca şi cum aş fi vrut să îl încălzesc. Din capul mesei, stînd cu spatele la draperia de catifea vişinie, liderul putea să observe dacă se uita cineva la noi. Ochii lui albaştri, mi-i amintesc bine, se roteau frenetic, ca ai unui actor dintr-un film cu gangsteri (un film desigur văzut într-o altă perioadă istorică, fiindcă pe atunci nu se putea spera aşa ceva). Operaţia a decurs perfect. Nu ne-a dat nimeni vreo atenţie.

Scena s-a repetat de cinci sau de şase ori, fără să intervină vreo defecţiune. Buzunarele pantalonilor mi se umflaseră şi îmi închipuiam, cu groază amuzată de om pilit, ce se va întîmpla cînd va trebui să mă îndrept spre ieşire.

Între timp, chelnerul nostru se îmbătase de-a binelea, iar în restaurant fumul de ţigară şi aburii răsuflărilor se îndesiseră. Trecuse de miezul nopţii, cînd liderul ne-a dat noi instrucţiuni. „Eu o să mai cer un rînd. Cînd chelnerul nu se mai vede, ne cărăm. O să ies primul. Nimeni nu se grăbeşte. Nu vom forma un grup. După ce eu ies de la masă, tu – şi a arătat în dreapta, înspre cel aflat la marginea dinspre sală –, numeri în gînd pînă la cinci, te ridici şi pleci în urma mea". A stabilit ordinea ieşirii. Zîmbea hîtru, de parcă ne-ar fi relatat o istorioară amuzantă.

Se pare că întîmplarea ne proteja. Ne-am întîlnit în faţa garderobei. Fata de acolo ne-a dat paltoanele, obţinînd o bancnotă de trei lei. Am luat-o în susul străzii Lăpuşneanu şi apoi am cotit-o în dreapta, pierzîndu-ne în nişte străduţe obscure. Ajunşi în dreptul unei statui – nu-mi amintesc ce reprezenta – ne-am oprit şi am izbucnit în hohote demente de rîs, gesticulînd aberant; unii se ţineau cu mîinile de burţi (o expresie demonetizată, dar exprimînd realitatea), vreo doi au început să sară pe loc, în neştire (din buzunarele lor se auzeau clinchete cristaline). Probabil că şi eu am făcut „ca toţi dracii". Criza respectivă s-a oprit la fel de intempestiv, precum se declanşase. Regizorul nostru (nu-l mai pot numi lider, fiindcă paltonul său era aproape răpănos) ne-a dovedit că traseul pe care îl urmasem fusese dinainte stabilit. Din spatele unei porţi de curte a scos la iveală un obiect făcut din scîndurele de fag, subţiri şi uşor curbate. Înainte de domnia plasticului, asemenea lădiţe se aflau în dotarea aprozarelor noastre. Capacul, după cum s-a dovedit, putea fi fixat cu nişte sîrme, prin răsucire.

Regizorul s-a îndreptat către un grilaj al cărui postament de ciment era suficient de lat. A aşezat acolo lădiţa. Am scos cu toţii păhărelele din buzunare şi le-am depus în lădiţă, cu maximă atenţie, nu cumva să se ciobească vreunul. Capacul a fost aranjat, iar apoi grupul nostru s-a pus din nou în mişcare. Urma cumva să ne îndreptăm spre cămin, pe jos sau încercînd să găsim vreun tramvai de noapte? Nu. Purtătorul lădiţei, nu altul decît liderul devenit regizor, a luat-o într-o direcţie contrară. Am trecut prin străzi pustii, traseul nostru părînd a fi dictat doar de dorinţa evitării centrului şi a spaţiilor limitrofe ale acestuia. Ne-am îmbogăţit repede cu un bărbat situat în jurul lui cincizeci, băut, destul de bine îmbrăcat. „Ce-i cu voi, măi băieţi?" Nu părea că aşteaptă vreun răspuns. „Ce-aveţi voi în lădiţa aia?" Adevărul este că nici noi, după un număr de coniacuri mici, nu eram cu totul lucizi, deşi gerul „îşi făcuse datoria". „Retorte, i s-a răspuns, pentru experienţe de chimie. Le ducem la laborator". „Ce laborator? Care laborator?", a mormăit omul. După puţină vreme însoţitorul nostru a început să se comporte ca şi cum ne-ar fi fost unchi. Ne-a spus ce e viaţa, ne-a cerut ţigări şi foc, ni s-a plîns că l-a părăsit nevasta, a fugit cu un şofer (un exasperant loc comun). Unul dintre noi, care avea patima nefastă a zeflemisirii, a început să îl ia la vale, dar el nu s-a sinchisit. Pe la vreo trei şi jumătate am ajuns pe un bulevard larg. Nu îmi mai amintesc preliminariile altercaţiei noastre cu nişte măturători de stradă. Mi-a rămas în memorie doar secvenţa în care oponenţii noştri, patru femei şi doi bărbaţi, ne înjurau, ba chiar îşi ridicaseră tîrnurile. Mai reţin că purtătorul lădiţei cu pahare, nu altul decît liderul transformat în regizor şi apoi în călăuză indecisă a răcnit, speriindu-i pe ţigani, dar şi pe noi: „Staţi! Nu mişcă nimeni!" Apoi, fără să se grăbească, şi punînd în gesturile sale un ce maiestuos, a ridicat clinchetitorul recipient deasupra capului, înălţîndu-se pe vîrfurile picioarelor, ca şi cum s-ar fi căznit să îl aşeze pe un dulap înalt. Umerii paltonului său s-au transformat în nişte protuberante bizare. S-a lăsat puţin pe spate şi apoi a aruncat lădiţa înspre mijlocul părţii carosabile scoţînd un icnet apăsat (asemenea sunete aveam să aud din nou peste ani, cînd la televiziune au început să fie transmise meciuri de tenis). Lădiţa, zăngănind precum un stol de îngeri cu aripi de sticlă, a descris un arc de cerc şi apoi s-a prăbuşit, desfăcîndu-se în bucăţi şi expulzînd cioburi, multe cioburi strălucitoare. De fapt, pot spune că dezagregarea ei a fost echivalentul unei explozii. „Asta-i tot!", a spus cel care o aruncase. A făcut apoi gestul curăţirii reciproce a palmelor, amuzant, cel puţin pentru mine, doar după preluarea sa copioasă în filme de desene animate. Atunci, însă, n-am găsit nimic de rîs. „Cum de s-a spart lădiţa atît de... bine? Atît de la fix?", m-am interesat. „Era preparată de mine", mi-a explicat răbdător. „Şi, de ce...?" A avut o grimasă a maximei plictiseli: „Ce de ce? A fost un **happening,** nu-ţi dai seama?" Nu-mi dădeam, au trecut ani pînă cînd respectivul cuvînt – atunci greşit pronunţat sau rău auzit – să înceapă a însemna ceva pentru mine.

Acum este cazul, înainte de a relata ce s-a întîmplat mai la vale, să aduc unele precizări, destinate mai ales moraliştilor purişti, celor care, printre altele, sînt stăpîniţi de ideea că literatura (proza) nu se cuvine să prezinte acte ce uşor pot fi taxate drept antisociale şi deci antieducative. Ei bine, aflaţi că a doua zi fostul nostru lider-regizor-călăuză a făcut o chetă în

vederea achitării paharelor şi a consumaţiei. Seara, împreună cu el, l-am căutat pe chelnerul cel bătrîn, care ne servise. Era iarăşi afumat. Mărturisirea noastră nu l-a impresionat aproape deloc. Iar cînd i-am dat banii, am avut impresia că ne consideră de-a dreptul nişte prostănaci. Oricum ar fi fost, greşeala noastră fusese reparată. Moraliştii fiind astfel liniştiţi, sînt deci în măsură să îmi duc istorisirea mai departe.

Explozia lădiţei cu pahare a avut darul de a calma cu totul spiritele. Era clar că nu numai eu, ci şi toţi ceilalţi, inclusiv echipa de măturători, fuseseră atinşi de o uimire-stupefacţie capabilă să le inhibe orice mînie. Asta cu atît mai mult cu cît barocul proiectil fusese aruncat într-o direcţie unde nu se afla nimeni, gestul fiind astfel în mod expres curăţat de orice conţinut agresiv.

Uimirea măturătorilor a fost totuşi mai scurtă decît a noastră. Mînată de un reflex profesional, una dintre femei şi-a apucat făraşul special, semănînd doar cu el însuşi; apoi, folosindu-şi tîrnul lung, a făcut să dispară rămăşiţele exploziei de pahare. Repede a venit clipa cînd nu ne mai rămînea decît să ne retragem. Dar secvenţa nu era încheiată. Pe neaşteptate, însoţitorul nostru, cel căruia îi fugise nevasta cu un şofer de taxi, s-a aşezat pe bordura trotuarului. S-a aşezat este un fel de a spune, fiindcă mai degrabă i s-au înmuiat picioarele şi a aterizat în şezut, scoţînd un icnet neplăcut de auzit. O dată aflat pe bordură, a început să se balanseze stînga-dreapta, înainte-înapoi, de parcă ar fi fost un călăreţ începător aflat pe un cal nărăvaş. În timpul acesta gura i se deschidea şi i se închidea, lăsînd să se scurgă un fir de salivă; ochii îi erau holbaţi, părînd a exprima uimire şi durere. Unul dintre noi s-a lăsat pe vine lîngă el şi l-a întrebat dacă se simte rău, o întrebare desigur inutilă, iar apoi s-a aşezat alături de el, încercînd să îl sprijine. Ca şi cum atît ar fi aşteptat, omul s-a lăsat moale peste el, scoţînd nişte sunete ciudate, urmate de cuvintele: „Pieptul... Osul pieptului... În dosul lui..." Băiatul s-a tras ceva mai departe şi alţi doi, printre care şi eu, l-am întins pe bolnav, aşezîndu-i capul pe genunchii lui.

Pe vremea aceea trăiam o sfîntă ignoranţă, nici măcar nu auzisem vreodată despre un rău numit infarct de miocard. Astăzi pot spune aproape cu certitudine: o asemenea suferinţă s-a desfăşurat atunci în faţa noastră. Se pare că a fost o formă gravă, fiindcă omul a început să horcăie sau mai degrabă să sforăie, ca şi cum ar fi dormit sau un lichid i-ar fi astupat pe jumătate nările.

Unul dintre noi a alergat să caute un telefon public. L-am urmărit cum se tot duce în josul bulevardului şi apoi dispare pe o stradă la dreapta. Măturătorii nu plecaseră. Stăteau în grup şi se uitau la noi cum ne agităm în jurul bolnavului. Fumau. Cel mai tînăr dintre bărbaţi, un ţigan scund şi neras, a cărui dantură, vizibilă în cursul altercaţiei, era perfectă, s-a mişcat încet, s-a apropiat de grupul nostru. Privirea lui gravă şi concentrată ne-a amuţit. Ne-am dat încet deoparte şi i-am făcut loc. S-a cinchit lîngă cel întins şi a început să îşi plimbe palmele descărnate, cu degete lungi, la vreo patru-cinci centimetri de pieptul lui. Sinistrul sforăit persista. A urmat apoi o tăcere ce m-a făcut să cred, tresărind, că omul a murit. Am ascultat doar vîntul

Desen de DAN-MARIUS ZARAFESCU

şi fîşîitul străin al surogatului de zăpadă frecîndu-se de asfalt. Cel care plecase să dea telefon la salvare a apărut cu o figură exasperată. Vîntul bătea înspre el şi îi stingea vorbele. Văzînd ce se petrece, a tăcut şi a rămas nemişcat. Respiraţia chinuită a muribundului s-a pornit din nou, am suspinat. Nu ştiu cît timp a trecut pînă cînd a redevenit normală. Un minut? Cinci? Mai mult? Nici nu are importanţă. Cert este însă că omul şi-a deschis ochii şi, înstrăinat, ne-a privit. Părea istovit, faţa i se scofîlcise, ca şi cum ar fi slăbit cu cîteva kilograme. A vrut să se ridice, dar măturătorul l-a silit, printr-o apăsare uşoară, să rămînă întins. „Mai stai puţin!", a zis; apoi s-a urnit cu greutate, genunchii îi tremurau, la fel mîinile. Pe faţa lui pustiită am văzut oboseală, deplină ca o moarte. Colegul lui de echipă s-a apropiat şi i-a petrecut mîna dreaptă peste mijloc, iar el i s-a agăţat cu stînga de gît. Au închipuit astfel grupul rănitului şi al salvatorului, aşa cum acesta poate fi văzut în filmele de acţiune.

Ultimele rămăşiţe de alcool dispăruseră din creierele noastre. Eu, cel puţin, aşa simţeam. M-am uitat lung după măturători. S-au îndepărtat în susul bulevardului pustiu, s-au tot dus, au dispărut. S-a ridicat şi bolnavul. L-am scuturat de praf, atingîndu-l cu mare grijă, aproape mîngîindu-i paltonul. L-am ajutat apoi să meargă. Respira normal şi zicea că nu îl mai doare pieptul. Privirea i se limpezise. Ne-a rugat să îl lăsăm într-o staţie de tramvai. L-am ascultat, ne-am despărţit. O mărturisire de prisos: nu l-am mai văzut niciodată.

În zilele următoare am încercat să îl găsesc pe măturătorul cu pricina. Căutîndu-l, am trăit cîteva întîmplări destul de bizare. Într-o dimineaţă de sîmbătă am avut certitudinea că l-am aflat. Dar în ochii omului din faţa mea n-am putut găsi decît falsă umilinţă şi viclenie. Nu-şi amintea nimic în legătură cu ceea ce mă interesa. Întîlnirea cu el a avut o certă notă suprarealistă. De la această întîlnire ar fi trebuit, probabil, să plec în relatarea de faţă.

DAN D. FARCAȘ

Copilul a intrat în pădure

(BASM EPISTEMOLOGIC)

Copilul a intrat în pădure. A lăsat în urmă sătucul, cu mama care toca rădăcini pentru fiertură, cu oamenii ocupaţi care cu ce. Nu avea nimeni grija lui, deci a putut să traverseze, pentru prima oară în mica lui viaţă, podul de bîrne, pierzîndu-se apoi în lăstăriş...

Poteca cea largă, pe care bărbaţii pleacă dimineaţa înarmaţi cu săgeţi veninoase şi se întorc pe înserat, cînd abătuţi cînd încovoiaţi sub greutatea darurilor pădurii, îi arde tălpile micuţe. Alături, iarba răcoroasă, umbra copacilor şi orhideele parfumate sînt ispite cărora nu le poate rezista...

Sub încîlceala de crengi domneşte un umed şi verde amurg, îmbrăcînd o lume întreagă care aşteaptă să fie descoperită şi cercetată. Ţipetele stridente ale păsărilor şi ale unor popoare de alte fiinţe umplu văzduhul. Călcîiul copilului ocoleşte neştiutor spinii mustind a otravă ca şi scorpionii şi păianjenii veninoşi. N-are de unde să ştie că mirosul fraged de om a oprit din cale, la nici o sută de paşi depărtare, o panteră cu căutătura sumbră, care adulmecă de cîteva ori tentaţia înainte de a se hotărî să-şi vadă agale de drum...

În adîncul pădurii e un luminiş în care, printre copacii mai rari, razele soarelui pătrund în fîşii late pînă la oglinzile de apă legănînd nuferi uriaşi. Copilul se aşează în patru labe, apoi se culcă peste o frunză enormă care-l ţine la suprafaţă întocmai ca o plută. Îl ademenesc florile cele mari şi galbene, braţul său este însă prea scurt ca să le poată ajunge. Mai mult ca sigur că s-ar răzgîndi dacă distanţa ar fi mai mare, dar nu lipseşte decît o palmă, poate o lungime de deget. Şi florile sînt acum atît de frumoase atît de îmbietoare... Dacă s-ar mai întinde un pic... încă o zvîcnire... dincolo de cumpenele fireşti... Se dezechilibrează, palma simte petalele moi, dar apa îl cuprinde din creştet pînă în tălpi. Se zbate, încearcă să iasă la suprafaţă, dar nu se poate. În jur totul e moale, totul alunecă, picioarele se împotmolesc în mîlul fără fund. Ceva parcă l-ar trage către adîncuri. Nu mai sînt nici copaci, nici gîze, nici flori, doar un glob luminos, ceva nemaivăzut, uluitor... Şi nu e bine, nu e bine de loc... Iar mama nu mai apare... Mama ar trebui să fie acum aici, să curme joaca asta urîtă... joaca asta care nu mai vrea să se termine odată...

•

Copilul deschise ochii. Era culcat în cupa galbenă a unei flori uriaşe de nufăr. Porni din locul în care se afla, de-a buşilea, apoi, prinzînd curaj, se ridică în picioare.

Nu se zărea nici o cărare, nici o ieşire, nici o întoarcere. Deasupra nu era cer, nu erau păsări, nu erau nici măcar crengi sau frunze. În locul ţipetelor necurmate ale vieţuitoarelor junglei, se auzea doar zumzetul gros al unui bondar nevăzut. Copilului i se făcu frică. Îşi strigă mama, dar nu răspunse nimeni. Se ghemui suspinînd pe o blană cafenie şi moale, aruncată într-o latură a imensei cupe, şi începu să plîngă încet. Lacrimile îi desenară dungi murdare pe obraji. Aşa trecu un timp. Într-un tîrziu, apăru un braţ albastru, îl cuprinse după umeri, îi şterse faţa cu ierburi răcoroase. Copilul era obosit, atît de obosit încît în clipa în care braţul se retrase adormi buştean, scufundat în uitarea de casă, de frică şi de foame.

•

A şi B comunicau între ei.

– Ce ai de gînd în continuare?, întrebă B.

– Ne vom bucura de el, răspunse A. E o fiinţă vie, caldă, un pui de fiinţă raţională. De sute de cicluri n-am mai avut parte de aşa ceva în preajma noastră. Mi-e dor să-l mîngîi, să mă joc cu el. Puii de om sînt nostimi, vioi, agresivi...

– Puii de om poate, dar micuţul ăsta nicicînd nu va deveni cu adevărat un pui de om...

– O să vezi că instinctul e mai puternic!

– Şi ai călcat şi legea!

– Copilul era mort! Oamenii morţi nu mai aparţin omenirii. Aveam voie să-l iau.

– Poţi dovedi că nu mai avea nici o şansă?

– Am înregistrări complete. Mai mult, în locul lui am lăsat o copie aproape identică, astfel încît indicele de perturbare este sub pragul admis.

– Părinţii lui îl mai caută şi acum... Dacă l-ai fi dus măcar pe o planetă cu oxigen, cu păduri...

dar pe o stație cosmică... Ce poți să-i oferi aici?

– Și ce-ai vrea să fac acum? Abia că ducîndu-l îndărăt am isca o perturbație majoră. Iar dacă l-am abandona în altă parte ar fi cu siguranță pierdut... O să-l creștem la noi și cînd va fi în stare să supraviețuiască de unul singur îl vom duce înapoi pe Pămînt. Oamenii sînt o specie inteligentă... se va descurca...

– Mă cam îndoiesc. Era mai bine dacă nu te încurcai.

– Vedeam cum moare. Pur și simplu n-am putut să-l las...

– După lege trebuia să-l lași! Acum ai devenit răspunzător de viața lui.

– Îmi asum răspunderea!

– Vorbe!...

*

Copilului îi era îngrozitor de frică și îngrozitor de foame. Floarea uriașă îl ținea captiv. Din cînd în cînd apărea de undeva un șarpe fără cap sau o creangă lungă, fără frunze, dar cu cîte un mugure enorm la capăt, încercînd să-l pipăie. La început copilul urla, iar șerpii ori crengile se retrăgeau. Apoi a obosit să se mai sperie, așteptînd prostit ca visul acesta îngrozitor să se destrame. La un moment dat în jurul său au apărut o mulțime de vase colorate, fiecare plin cu ceva care mirosea puternic. Unul îi amintea de mirosul de sînge, altul de mirosul de cîine, altul de frunzele de eucalipt. Brusc, avu sentimentul că vasele acestea prevesteau ceva rău și se retrase în partea opusă a florii. Nu stătu aici decît cîteva clipe, dar vasele, spre groaza lui, au și pornit după el, înconjurîndu-l. În același timp floarea cea mare, cea care îl ținea închis, își schimbă culoarea din galben în portocaliu. Copilul încercă să se refugieze din nou. De astă dată vasele nu-l mai urmară, iar peste puțin timp dispărură, lăsînd locul unor jucării atît de interesante încît copilul uită pentru cîteva momente de frică, întinzînd mînuțele să le apuce. Erau acolo bețe, bile, sfori, obiecte mai complicate, toate viu colorate sau transparente. Le pipăi de cîteva ori, apoi, după ce se convinse că nu-i fac nici un rău, aruncă în perete două sau trei dintre ele, părăsindu-le pe celelalte. În clipa care a urmat, un șarpe roșu se îndreptă fulgerător spre fața lui și, înainte de a se mai putea gîndi la ceva, gura i se umplu de un terci sărat și urît mirositor. Încercă să scuipe dar nu era chip, deoarece o formă fără nume îl împiedica. Așa se face că s-a apucat să înghită icnit.

*

– Îi era foame, zise A. N-am găsit în toată enciclopedia galactică nici o indicație serioasă privind hrănirea copiilor de pămînteni. Ci-că pînă la vîrsta de un an lapte de mamă, apoi legume fierte, fructe și, treptat, carne... De unde să-i procurăm însă aici fructe și legume pămîntești? Sau (mi-e și groază să spun) carne? Am pus bucătarul automat să-i sintetizeze ceva asemănător, dar se pare că n-a prea nimerit-o; trebuie să-i dai preparatul cu forța, altfel va muri de foame...

– Mă întreb dacă va rezista și așa... răspunse B.

– I-am testat sistemul enzimatic și flora intestinală. Nu e ideal, dar merge.

– Pentru că veni vorba... n-ar putea fi... contagios?

– L-am deparazitat și dezinfectat cu toată grija. Iar microorganismele interne nu pot supraviețui în afara organismului său. Am verificat.

– Mie unuia mi-e scîrbă!

– Ești lipsit de sensibilitate. E doar atît de drăguț! Mă relaxează ca nimic altceva. Și să vezi cînd o să mai crească nițel și o să apucăm să ne jucăm cu el...

– Brrr!

*

Copilul se distra cu bobițele risipite la picioarele sale. Dacă apăsa pe cea roșie, cerul devenea verde; dacă dădea cu pumnul în ele se auzea un mîrîit. Dacă mîngîia bila cea mai mare, venea oala cu mîncare. A ce mirosea oare? A ceva cunoscut fără îndoială, dar acum asta era foarte puțin important.

Trecuse vreme mai multă... Nu mai era închis în floare. Într-o zi a înțeles că era suficient să se joace într-un anumit fel cu jucăriile pe care le avea la îndemînă și peretele se dădea la o parte, deschizînd accesul către alte incinte. La început a fost nițel înfricoșat. A simțit însă în preajmă semne și obiecte pe care le cunoștea deja. Atunci a prins curaj să meargă mai departe și să exploreze tărîmurile toate, unul după celălalt. Era o lume ciudată – acolo unde acum se ridica un zid de netrecut, data viitoare putea fi o sală, iar mai tîrziu o înjghebare nemaivăzută. Din fericire existau și lucruri care nu-și schimbau locul sau altele care își schimbau locul dar nu și înfățișarea. Acestea îi serveau drept puncte de reper. Mulțumită lor a învățat să găsească drumurile, trecerile în sus și în jos, spre dreapta și spre stînga, înainte și înapoi. Se cățăra pe scări, pe trunchiuri, se legăna pe liane întinse dintr-o parte într-alta prin încăperi. Uneori nimerea pesemne în locuri în care nu era permis. Atunci auzea zgomote înspăimîntătoare, era orbit de fulgere, sau pur și simplu înhățat de ceva uriaș, căruia nu i se putea opune, trezindu-se într-o clipită îndărăt, în floarea lui.

De cîteva ori a ajuns la o poartă mare și neagră (aceeași?) dincolo de care totul devenea înfricoșător și fără noimă. Chiar dacă a mai îndrăznit uneori să treacă pragul, s-a întors de fiecare dată cît a putut de repede.

Adesea obiectele din jurul său păreau să-l urmărească, de parcă voiau să se joace. Unele jocuri erau simple. De pildă un braț îi arunca în cale o minge, iar el o prindea și o arunca îndărăt. Alte jocuri erau mai grele. La început i se aprindeau în jur cîteva luminițe, iar el trebuia, cît putea de repede, să apese pe un mîner negru. Apoi, treptat, luminițele și mînerele deveniră tot mai numeroase. Dacă nimerea răspunsurile corecte, primea mîncarea care-i plăcea, altfel trebuia să se mulțumească doar cu niște cocoloașe fără gust, ori eventual numai cu apă.

Se întîmpla cîteodată, n-a înțeles niciodată regula, să îi iasă în cale un obiect mare și moale și cald lîngă care se putea ghemui, de care își putea lipi obrajii. Niște degete, care l-au înfricoșat la început, dar cu care s-a obișnuit treptat, i se jucau atunci prin păr, îl prindeau de nas, îl mîngîiau pe brațe ori îl gîdilau în talpă făcîndu-l să rîdă. Dintre toate întîmplările, acestea erau cele mai plăcute. Era suficient atunci să închidă ochii și îl cuprindea un sentiment dureros, și dulce și amar, care parcă îi aducea aminte de ceva.

*

Trecură ani. Stația cosmică aluneca prin hiperspațiu intersectînd, din cînd în cînd, coordonatele Pămîntului, totdeauna discret, practic insesizabil pentru ființele de pe planetă. Într-o zi A primi un mesaj de la șeful său C.

- Te rog să te decizi ce ai de gînd cu copilul. A crescut, are mîini puternice, e agil, se cațără peste tot, intră în zonele periculoase, încearcă să demonteze, să exploreze, bineînțeles că în joacă, dar o joacă păguboasă și periculoasă. Și asta nu de azi de ieri. Ne-a mîncat de pildă o duzină de biocontacte... știi ce încurcături s-au produs de fiecare dată...

- Asta a fost acum trei sau patru cicluri, răspunse A. Între timp l-am dresat să nu se mai atingă de ele...

- Acum două zile ne-a rupt conductele de amoniac. Își făcuse, după cum știi, obiceiul să se legene agățat de ele. Nu erau dimensionate pentru așa ceva. În plus a mai luat și în greutate în ultima vreme... Era să se sufoce... Nici n-a mai fost cazul să-i dăm și o altă pedeapsă. În ultimul timp am numărat treizeci și trei de boacăne asemănătoare. Ne place tuturor, sîntem de acord cu toții că e simpatic, dar trebuie să înțelegi că pe o stație cosmică înghesuită, așa cum e a noastră, e cam greu... În plus, nu pare din cale afară de inteligent.

- A învățat deja să manipuleze cîteva aparate simple...

- Nu mai bine decît un robot obișnuit.

- Poate n-am avut noroc... sau poate n-am știut cum să-l educăm... E încă la o vîrstă fragedă... pînă la maturitate lucrurile s-ar putea îndrepta.

- Un argument în plus că are nevoie de mediul său firesc, de societatea semenilor săi. Știm, de pildă, că oamenii au mintea astfel alcătuită încît să favorizeze gîndirea și comunicarea prin grai articulat. Copilul n-a fost văzut vorbind niciodată de cînd este aici...

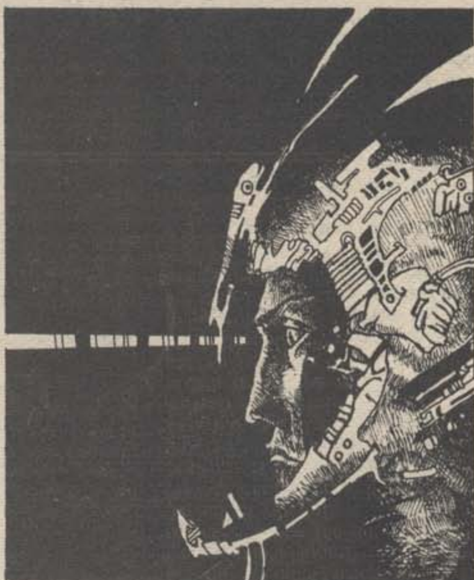
- Cu cine? dacă noi nu comunicăm vorbind...

- Oricare dintre cei care se laudă că-i poartă de grijă putea să încerce. Am însă impresia că nimeni n-a avut răbdare.

- Am încercat. Am pus în preajma lui roboți translatori care cunosc limbi pămîntene. Degeaba. Probabil ne-a scăpat undeva un amănunt...

- Nu comunică nici telepatic. În enciclopedia galactică se zice că, în anumite situații, oamenii pot realiza legături telepatice.

- Știu, dar nicăieri nu se precizează în care situații anume. Am încercat și asta. Am folosit și amplificatoarele psi. De cîteva ori, nu-mi dau

Desen de RADU GAVRILESCU

seama de ce, l-am speriat îngrozitor... În rest, nu a reacționat în nici un fel.

- Lumile noastre sînt prea diferite... Notează te rog - cu cît vom ezita mai mult cu atît va fi mai rău!

*

Copilul era de-acum stăpîn pe lumea sa. Știa, între multe altele, că dacă apăreau lîngă ecran trei tetraedre colorate, atunci trebuia să apese pereții în cîteva locuri; în care anume, asta depindea de culorile pe care le vedea. Se dezlănțuiau atunci tot soiul de forme care îl înconjurau, îl asaltau, așteptînd un răspuns. Erau printre ele sfere, coloane de lumină, umbre, păreri, oglindiri, răsfrîngeri, ca și alcătuiri mai complicate. Știa taina fiecăreia, putea să le mărească ori să le micșoreze, să le aleagă, să le oprească ori să le alunge și să cheme altele în locul lor. Și toate acestea doar atingînd pereții sau diferite obiecte în locuri știute.

Dacă ar fi fost în stare să judece, să formuleze propoziții și să le pună cap la cap în mod logic, dacă ar fi fost în stare să-și înjghebeze o mică filosofie, copilul ar fi enunțat desigur că întregul Univers, luat în ansamblu, nu era ceva din cale afară de complicat, putînd fi inspectat de la un capăt la celălalt într-un timp rezonabil. Ar fi pus, fără îndoială, la loc de cinste constatarea că Universul acesta era organizat pe baza unor legi clare și imuabile, poate cu excepția unui mic ungher neliniștitor, cu care însă nu merita să-ți bați capul. Ar fi recunoscut, desigur, că uneori mai apar și surprize, dar mai devreme sau mai tîrziu, cu puțină răbdare, se dovedea că se puteau și ele încadra, fără cusur, în rînduiala binecunoscută a lucrurilor... Dacă și-ar fi putut înjgheba o filosofie, fără

îndoială că în ea s-ar fi menționat că Universul este frumos și bun și drept, că a fost zidit după toate aparențele pentru a-i oferi lui, copilului, ca personaj central, o existență agreabilă și lipsită de griji...

Desigur, copilul nu era în stare să emită judecăți și cu atît mai mult să le organizeze într-o filozofie. Totuși, el intuia o atare ordine a lucrurilor, o purta imprimată în siguranța gesturilor, în relaxarea cu care se abandona nesfîrșitelor jocuri și reverii.

Aceasta era starea sa de spirit și în dimineața asta. Cîștigase de cîteva ori la rînd, deși regulile jocului fuseseră ușor schimbate. Drept recompensă primise o porție dublă din mîncarea preferată, după care a urmat o hîrjoană cu mîngîieri și bușituri. După ce mai stătu cîtva timp întins, obosit, mulțumit, cu ochii ațintiți către tavanul portocaliu, se hotărî brusc să facă o escapadă pînă la toboganul cel mare. Nici nu se ridică însă bine că și văzu ieșindu-i în cale o blană mare și verde. O cunoștea bine. S-a jucat de multe ori cu ea. Acum blana îi închise calea, apoi cînd el a încercat să facă o eschivă, l-a învăluit complet. Nu era rău, deși era nițel altfel ca în alte dăți. În jur toate porniră să se rotească într-un vîrtej nebun; blana îl gîdila în talpă, el rîdea...

Apoi, deodată, blana îi dădu drumul, iar copilul se văzu înconjurat de niște obiecte atît de ciudate încît i s-a tăiat respirația. Începea fără îndoială un joc nou; totul era însă atît de **altfel** încît, pentru prima dată de foarte multă vreme, rămase ezitînd. Judecînd după semne, ar fi trebuit să înceapă în dreapta. Acolo se zărea un mic glob roșu. E drept, ar fi fost normal să fie trei, iar nuanța aceasta de roșu îi era complet necunoscută...

A făcut doi pași, atingînd globul cu degetele. Nu se întîmplă nimic. Se retrase. Între timp blana verde ori dispăruse ori se transformase în nenumărate foițe verzi, subțiri, care se agitau în toate părțile, agățate de brațe cilindrice cu aspect fragil. Brusc i se făcu frică. Totul în jur devenise fără noimă. Orice mișcare putea să aibă urmări imprevizibile. Încremeni și rămase astfel timp îndelungat, așteptînd de undeva un semn dintre cele cunoscute, așteptînd ca lucrurile să se reașeze în făgașele lor firești. Între timp, observînd atent, constată că obiectele din jur se păstrează, în majoritatea lor, neschimbate - nu se măresc, nu se micșorează, nu dispar fără urmă, nu se înlocuiesc instantaneu cu altele. Erau deci obiecte dintre cele pe care, dacă ar fi folosit cuvinte, le-ar fi numit „simple" ori „de categoria întîia". Asta îl mai liniști. Cu obiectele de acest fel totdeauna s-a descurcat mai ușor. După ce le pipăi cu degetele și constată că nu se întîmplă nimic neașteptat, prinse curaj și făcu un pas, apoi încă unul. Sub tălpile sale se iscau troznete și foșnete stranii, care nu semănau cu nimic știut, însă aminteau totuși de ceva... dar de ce anume? Dintr-o dată i se păru că era foarte important să afle răspunsul la această întrebare - trebuia să evoce deci din nou și din nou troznetele acelea care îi stîrneau în minte o stranie amețeală... Așa se pomeni mergînd prudent, cu mîinile ridicate în dreptul pieptului, pentru a răspunde rapid la orice semnal care s-ar ivi pe neașteptate.

*

Ajunse în dreptul primelor colibe stors de vlagă, cu privirile sticloase, în care groaza se împletea cu extazul. Sătenii care îl înconjurară au crezut în primul moment că e orb. Văzînd că nu răspunde la întrebări, doi bărbați îl înșfăcară de brațe și-l duseră așa pînă în piața mare, urmați în alai de toată suflarea așezării.

*

A mai trecut un timp. Copilul apucase să învețe multe reguli ale jocurilor celor noi: jocurile cu focul, cu croitul uneltelor, cu pregătirea cărnii și altele asemănătoare. Uneori greșea; atunci era bătut. S-a obișnuit cu aceasta, ca și cu mîncărurile ciudate de aici. A înțeles treptat, în felul său, că recompensele și pedepsele vin de la formele acelea gălăgioase care se agitau în permanență în jur. A înțeles că toate aceste făpturi îi semănau și că erau, la rîndul lor, angajate în jocuri asemănătoare. Numai că ele primeau mult mai multe recompense și mult mai puține pedepse... A mai înțeles apoi că există recompense foarte importante pe care parcă le primea și el odinioară, pe care acum aceste făpturi le primeau aproape tot timpul, iar el niciodată...

A înțeles în sfîrșit, dureros de încet, că cea mai importantă dintre cheile jocurilor se afla în sunetele pe care ceilalți le scoteau pe gură, ca și în sunetele pe care le producea, mai mult sau mai puțin fără să vrea, el însuși. Erau sunete capricioase; de fiecare dată cînd credea că le stăpînește, descoperea alte capcane, alte nuanțe, într-un șir care părea fără sfîrșit. S-a chinuit îndelung pînă în ziua în care începu să-i mijească prin minte convingerea îngrozitoare că pentru prima dată în viața lui a dat de un joc pe care nu-l va putea stăpîni oricît de mult s-ar încorda...

Noaptea visa din ce în ce mai des cuburi și sfere colorate, coloane de lumină și mîngîierile cafenii sau verzi care-l umpluseră odinioară de fericire. Așa s-a făcut că într-o seară, cînd nu avea nimeni grija lui, copilul se hotărî să plece în căutarea lor. Ieși tiptil din sat, dibui poteca la lumina palidă a Lunii și intră în pădure...

Desen de DOREL GĂINĂ GHERENDI

CRISTIAN TUDOR POPESCU

A treia invazie marțiană

— DIN JURNALUL UNUI OM ÎN TOATE MINȚILE —

decembrie

Ena tricota și trăncănea cu o aiurită care tot vine pe la ea; discuția lor și ce se auzea din televizor se împleteau într-un bîzîit din ce în ce mai slab. În clipa în care eram pe punctul de a ațipi, cineva m-a strigat, clar și destul de puternic. Am tresărit buimac și m-am întors spre Ena — continua să zică nu știu ce, la fel de expresivă ca și crainicul de pe ecran. De fapt, nici nu fusese vocea ei. Fusese o voce necunoscută, parcă de femeie, care îmi strigase numele întreg, cu un ton de apel impersonal, ca atunci cînd trebuie identificat cineva într-un grup mare. Îmi venea greu să cred că mi se păruse. Am ieșit pe balcon. Era frig, cerul era plin de stele. M-am uitat în hăul dintre blocuri, am strigat fără convingere „da, cine-i?", m-am gîndit că mîine o să ningă și am vrut să mă întorc în casă.

Pe urmă, primul lucru pe care l-am văzut a fost un copac desfrunzit peste care ningea. Vedeam tulbure din pricina luminii care îmi ințepa ochii ca un val de praf. Undeva a croncănit o cioară. Aleile erau pustii și vîntul spulbera zăpada.

Ca o cufundare rapidă într-un bazin cu apă rece, am simțit dintr-o dată că eram aproape înghețat. Fața și mîinile mă furnicau dureros. Ningea cu fulgi mici, din cei care se aștern repede; poalele paltonului erau acoperite cu un strat gros. Am încercat să mă ridic, dar picioarele nu mă ascultau, parcă trecea curent electric prin ele. Mi-a venit să plîng și am plîns.

Cînd am reușit să mă ridic, ninsoarea se mai rărise. Nu se zărea nimeni în jur. Brățara metalică a ceasului îmi ardea încheietura. Era cinci fără paisprezece minute — după-amiază, în mod sigur, dimineața ar fi trebuit să fie încă întuneric. Am mers aproape un sfert de oră pînă la ieșirea din parc, fără să întîlnesc vreo ființă, nici măcar un cîine. Mi-a trecut prin minte că ieșind din parc o să găsesc orașul mort, pustiu, sub zăpada cu oameni încremeniți pe străzi, în magazine, în case, vineți și lucioși. Apoi am văzut un autobuz venind prin ninsoare, cu farurile aprinse, și m-am liniștit. Probabil că era unul dintre ultimele care mai circulau, ninsoarea se întețise din nou și stratul de zăpadă creștea văzînd cu ochii.

Se întunecase de-a binelea. Nu mă gîndeam decît la un singur lucru: cît timp a trecut? Dacă iarna asta e o **altă** iarnă? Mi-am pipăit fața, mi-am cercetat hainele, m-am căutat prin buzunare. Costumul bleumarin era neschimbat, pantofii erau aceiași și nu păreau mai uzați decît îi știam, prin buzunare am găsit ceea ce mă așteptam să găsesc — mai puțin o sută nou-nouță de care nu îmi aminteam. Toate astea însă puteau să nu însemne nimic: costumul îl purtam de vreo patru ani aproape zilnic.

Am încercat să mă văd într-un geam de vitrină pe care era lipit un afiș. Inventar, probabil, sau gestionarul bolnav. Au trecut pe lîngă mine cîțiva care luptau și ei cu zăpada, dar mi-a fost pur și simplu jenă să întreb.

Salvarea s-a arătat sub forma unei tarabe pe roți, păzită de un moșneguț rebegit, care trebuie să fi fost în urmă rău cu vînzarea de nu plecase încă acasă. Pe tabla umedă rămăseseră un teanc de **Farul strălucitor** și unul de **Almanahul Luncilor și Eleșteelor.** Cu toate că mai aveam mărunțiș prin buzunare, i-am întins instinctiv moșului suta cea nouă. Am cerut **Farul,** tot nu citisem revista asta în viața mea. Moșul a mai apucat să zică „nu luați și **Almanahul,** dacă tot...", dar eu mă îndepărtasem deja. Am mers vreo sută de metri pînă cînd am dat de o zona relativ luminată, m-am uitat în stînga și-n dreapta ca un hoț și pe urmă am căutat data.

Era vorba doar de o zi. Pentru scurt timp m-am bucurat, apoi m-au năpădit tot felul de gînduri. Ce s-o fi petrecut în ziua asta? Se pot întîmpla multe într-o noapte, o dimineață și o după-amiază.

....

Cum am intrat pe ușă, Ena m-a și luat în primire: unde și de ce am întîrziat atîta? Am comis greșeala să spun că am fost să mă plimb. Dacă i-aș fi răspuns că am fost la o bere cu băieții ar fi bombănit un sfert de ceas despre nenorocul și soarta ei tragică, după care s-ar fi liniștit. Așa, m-a privit lung și a continuat interogatoriul: cum adică, m-am plimbat? De unul singur, pe vremea asta cîinească? Și de cînd eu, om serios, adjunct de șef de secție, bat parcurile ca un pierde-vară? I-am atras sfios atenția că e iarnă și atunci a început să țipe că-mi bat joc de ea, ca o să afle unde umblu după orele de program. Cred că era convinsă pînă în adîncul sufletului că am fost la o femeie.

Acum, cînd scriu toate astea, e trecut de unsprezece și Ena a adormit. În casă e o căldură sufocantă, așa că m-am refugiat în bucătărie, aici e parcă mai răcoare.

....

Balauru a fost destituit, nu eliberat din funcție, ci destituit, iar în locul lui am fost numit eu. Vocea lui Paul căpătase la un moment dat accente de venerație:

„să-l razi pe Balauru şefule, eşti măreţ, pe ăsta n-a reuşit să-l clintească nimeni de douăşcinci de ani încoace". Dacă discuţia n-ar fi avut loc la telefon, probabil că ar fi fost în stare să-mi pupe mina.

Nu mă simt bine, am febră. Oare ce s-ar fi întîmplat dacă nu-mi reveneam, acolo, în parc? Prima idee e că aş fi murit îngheţat, dar încep să cred că lucrurile nu stau chiar aşa. **Trebuia** să-mi revin, pentru că întotdeauna îmi recapăt controlul îndată ce mă apropii prea mult de moarte. Aşa a fost şi în iunie, cînd m-am trezit în faţa camionului care era să mă facă zob, sau astă-primăvară, cînd aveam febră patruzeci de grade. Simte pericolul şi fuge.

....

ianuarie.

N-am mai scris demult, e foarte greu să ţii un jurnal. Literatura confesivă mi-a provocat întotdeauna un sentiment de jenă, de inutilitate. N-am putut să cred niciodată că există o justificare onestă pentru actul de a scrie ceea ce gîndeşti, ceea ce simţi, ceea ce ţi se întîmplă. Atunci cînd trăieşti cu adevărat nu ai nevoie să scrii despre cum trăieşti; dacă totuşi o faci, înseamnă că e ceva fals, mimat în trăirile tale.

Încerc totuşi să ţin acest jurnal. Nu ştiu dacă se va dovedi un bun mijloc de echilibrare psihică, aşa cum mi s-a spus, dar nu văd ce altceva aş putea să fac în situaţia mea. Cred că pînă la urmă o să-i spun totul lui Luca.

....

martie

Acum accesul nu mai vine pe nepregătite. A început să fie precedat de simptome specifice: o stare de nelinişte, de nervozitate inexplicabilă, nu mai am astîmpăr, îmi creşte pulsul, transpir abundent, vorbesc singur. Asta ţine două-trei minute, după care aerul din faţa ochilor se îngroaşă şi se colorează într-un albastru palid; începe să se audă ceva ca un vuiet îndepărtat de voci copilăreşti şi încet-încet îmi pierd trupul.

Întîi nu-mi mai simt picioarele. Pe urmă mîinile, pieptul şi obrajii. Încerc să strig, dar gura parcă mi se umple cu clei, totul se aude din ce în ce mai slab, mă prăbuşesc într-o groapă vătuită şi ultimul lucru pe care-l văd sînt nişte imagini cenuşii şi ciudate, ca de film vechi. Iar după aceea mă trezesc în faţa unui camion, într-un parc îngheţat sau în patul meu şi nu-mi rămîne decît să constat că am pierdut o zi sau două sau o săptămînă din viaţă şi să mă apuc să string cioburile lăsate în urmă de **celălalt.** E îngrozitor.

Cui să povesteşti toate astea? Primul cuvînt care se şopteşte în astfel de împrejurări e schizofrenie. Despicarea minţii. Sau epilepsie: există o formă, **petit mal,** în care bolnavul pierde pur şi simplu cîteva minute din viaţă. Dar e vorba doar de minute, timp în care epilepticul zace ţeapăn, inconştient, şi pierde urină. În cazul meu sînt zile întregi în care ceea ce rămîne din mine continuă să se mişte, să vorbească, să facă tot felul de lucruri care eu nu-mi pot aminti. De fapt, care **eu?** Cine sînt cu adevărat eu? Multe din sentimente, o mare parte din comportament, sînt generate şi alimentate prin influenţă socială. Milă, dragoste, ură, cinste, melancolie, ce rămîne dacă dăm la o parte **maimuţăreala?** Trebuie să ajungi într-o situaţie limită ca să afli cine eşti în realitate. Unii n-ajung s-o afle niciodată.

....

Nimănui nu i se pare ciudat comportamentul meu într-o anume perioadă. Nimeni nu sesizează nici o diferenţă. Răsfoiesc în continuare tomuri de psihiatrie şi neuropatologie, cu toate că Luca susţine că e inutil, nu e vorba de o maladie psihică ci de una a spiritului. Surîde şi recomandă lecturi din Heidegger şi Noica. Dacă ar şti că e vorba de mine cred, sau mai degrabă sper, că n-ar mai fi aşa de detaşat în presupuneri.

aprilie

Trei zile de **absenţă.** Am dus-o pe maică-mea la azil. Nu înţelegeam de ce era Ena aşa de bine dispusă azi-dimineaţă. Îi rîdeau ochii, nu ştia ce să mai facă să mă simt bine. E din ce în ce mai greu de suportat.

Cum am scăpat de la slujbă m-am dus s-o iau pe maică-mea acasă. N-a vrut să se întoarcă, zicea că am dreptate, că e mai bine aşa, aici e îngrijită, primeşte hrana regulat, are oameni de vîrsta ei cu care poate sta de vorbă. N-am putut decît să bîigui că nu eu am spus toate astea, că nu sînt eu de vină. Cînd mi-au dat lacrimile, bătrîna s-a întors pe călcîie şi a plecat. Educaţia ei austriacă.

aprilie

O societate bazată pe adevăr ar fi o adunătură de pustnici, izolaţi fiecare în grota sa personală. Adevărul e şi el un ingredient necesar, dar numai în anumite doze. Depăşirea acestor doze duce la suferinţă şi dezechilibru.

Ca întotdeauna, Luca n-a vrut să mă asculte. Şi-a bătut tot timpul joc de mine: „nu dom'le", mi-a spus într-un tîrziu, plictisit, „vezi-ţi de treabă, nu există nici adevăr nici minciună. Orice pe lumea asta poate fi demonstrat sau poate fi luat în rîs", „Bine", am ridicat nedumerit din umeri, „şi atunci ce rămîne?", „Rămîne iubirea, domnule. În ultimă instanţă totul se reduce la opţiunea afectivă pentru o idee sau alta. Restul sînt justificări".

Cu toate astea eram hotărît să-l apăr, să mă bat pentru el chiar şi cu vipera de coordonator. Era clar pentru toată lumea că Luca nu are altă vină decît că vorbeşte prea mult şi prea tare, restul nefiind decît o înscenare în regia coordonatorului. O înscenare care ar fi putut fi considerată penibilă dacă nu s-ar fi ştiut că va fi tragică.

Starea de nelinişte s-a instalat cu puţin înainte de ora două. Înainte de a intra în sala de şedinţe am vrut să fug, să urlu, nu vedeţi pîcla albastră, oameni buni, ajutor, duceţi-mă de aici. Apoi n-am mai ştiut nimic. Dimineaţa, de cum mi-am revenit, m-am dus glonţ la secretară şi am reuşit să deduc totul printr-o conversaţie abil condusă. Simulînd că vreau să-l apăr îl înfundasem de tot pe Luca, spre satisfacţia coordonatorului. După ce vorbisem eu, încetase să se mai apere, cufundîndu-se într-o muţenie absolută.

....

Somnambulism. M-am gîndit şi la asta. Un somnambul face tot felul de lucruri de care nu este conştient. În armată îmi spuneau toţi că mă scol noaptea în capul oaselor, ţin cîte un discurs, tare şi răspicat, după care mă culc la loc. Numai că, lăsînd la o parte faptul că accesele mele nu sînt legate de starea de somn, există ceva esenţial care nu are cum să se potrivească: acţiunile unui somnambul sînt rezultatul activării unor focare ale subconştientului care nu-şi fac simţită prezenţa în stare de veghe. Ori, refuz să cred că activitatea mea în cazul lui Luca îşi are cumva cauza în structura mea mentală, fie şi în subconştientul cel mai adînc.

Ar mai fi o posibilitate: sugestia. Luca m-a dus odată la un film german, vechi, făcut pe la începutul secolului, se numeşte **Cabinetul dr. Caligari.** E vorba despre un magician care bîntuie oraşele Europei cărînd după el o ladă în care se află — în stare de somn cataleptic — o fiinţă de o slăbiciune înspăimîntătoare: somnambulul Cesare. O dată cu căderea nopţii, doctorul Caligari îi suge-

rează crima pe care urmează s-o comită și Cesare, în transă somnambulică, se supune. Somnambulul nu este de fapt un personaj malefic, cu toate că umbra lui șuie, avansînd cu un cuțit enorm în mînă prin decorul expresionist, te înfioară. El nu este decît unealta voinței ucigașe a lui Caligari: cînd locuitorii orașului îl hăituiesc inspiră chiar compasiune. În cazul meu se pune atunci întrebarea: cine, sau ce, este doctorul Caligari?

....

N-a vrut să mă primească. Am încercat să-i explic, să-l rog, să-l fac să înțeleagă că n-am nici o vină. Mi-a spus să mă duc dracului, să fiu sănătos, el nu e supărat pe mine, nu se poate supăra pe o calamitate naturală. Să-l las în pace fiindcă se simte rău.

Am mai făcut o încercare disperată. I-am spus că hotărîrea nu e irevocabilă, poate fi atacată în justiție, cunosc eu un avocat bun și atunci a zis că să mă car că altfel îmi crapă capul. Poate era mai bine dacă o făcea, așa ar fi ieșit la iveală viermele care și-a făcut culcuș în creierul meu.

....

aprilie

În primul rînd: recapăt controlul asupra ființei mele dacă ajung foarte aproape de moarte. Implicația nu este reciprocă: de cîte ori m-am aflat în pericol de moarte mi-am revenit. În schimb nu în toate situațiile în care mi-am revenit eram în pericol de moarte.

În al doilea rînd, evenimentele petrecute în perioadele mele de **absență** au cel puțin o trăsătură comună: în fiecare caz e vorba de decizii pe care afectele și morala m-ar fi împiedicat să le iau, cu toate că erau cele potrivite cu principiile logicii și eficienței. Aș fi putut să-i scot basma curată pe Werner și pe Bătrînu, dar aș fi riscat să am eu însumi necazuri. Aș fi putut să mai aștept cîțiva ani, pînă ieșea Balauru la pensie, dar iată, toată lumea e de acord că sînt un șef de secție mult mai bun decît el. Aș fi putut să n-o duc pe maică-mea la azil, dar în felul ăsta am fi avut de suferit și ea și eu. Iar dacă l-aș fi apărat pe Luca, la ora asta aș fi fost, mai mult ca sigur, desființat împreună cu el.

S-ar zice că celălalt a luat, în locul meu, decizia corectă. S-ar zice că e vorba de un spirit benefic, de îngerul cel bun care-mi veghează drumul vieții. Așa s-ar zice. În realitate, cred că e vorba de un duh rău, de o făptură uimitor de șireată și malignă. De fapt, nu știu dacă e vorba de o **făptură**.

....

...cu totul fantasmagorică, dar are cel puțin meritul de a explica nopțile mele de insomnie și mă ajută să-mi recîștig măcar o parte din liniștea pierdută. Și mă simt — cu toate că e stupid — mai în siguranță știind că nu numai eu sînt cel vizat, ci întreaga omenire.

O invazie din spațiu este pe cale să se producă. Expresia „invazie din spațiu" se asociază în mod inerent, în mintea majorității, cu imaginile puse în circulație de literatura și filmele science-fiction: monștri de diverse forme și dimensiuni, dînd năvală pe Terra camuflați, de multe ori, sub un aspect uman. Metodele lor sînt simple: lichidarea și substituirea oamenilor. Ceea ce îi trădează este tocmai inumanitatea lor: nu sîngerează cînd sînt răniți, au cîte un deget în plus la mîini sau la picioare, nu se reproduc în binecuvîntatul mod pămîntean și — lucrul cel mai respingător — nu au reacții afective. E uluitor cu cîtă ușurință acordă oamenii girul inteligenței făpturilor extraterestre, în timp ce reacțiile afective sînt considerate intangibile, simbolul definitoriu al omenescului. Probabil că un monstru verzui cu antene și trompă, complet idiot, dar capabil să plîngă, să rîdă sau să se înfurie, n-ar stîrni de loc repulsie, ar fi considerat chiar simpatic.

Categoriile puse în discuție sînt umanul și inumanul: portretul robot al extraterestrului se construiește prin suprimarea sau reversarea unor caracteristici considerate tipice pentru ființa umană. Se uită un lucru simplu: două concepte perfect opuse sînt mai asemănătoare decît o pereche care diferă prin mai puțin de 180°, deoarece în primul caz oricare dintre cele două concepte poate fi dedus din celălalt în mod automat.

O categorie mai interesantă este **aumanul:** entități complet străine, a căror natură nu poate fi nici măcar imaginată, cu o structură, cu manifestări, mobiluri, metode, repere morale absolut inintelígibile pentru noi. Dacă acceptăm această ipoteză, atunci înțelesul noțiunii de invazie nu mai poate fi redus la a da buzna, a năvăli, a năpădi. Strategia cuceririi — dacă presupunem că acest cuvînt mai păstrează o noimă — poate să ni se pară bizară, chiar lipsită de sens, în vreme ce pentru **el** este unica posibilă.

....

...o veche credință hindusă. Această credință afirmă că în fiecare generație există cîțiva oameni pe umerii cărora se sprijină Lumea și care justifică generația în fața lui Buddha. Aleșii nu pot fi localizați pe baza criteriului de castă: oricine, de la ultimul paria pînă la cel mai venerat dintre brahmani, poate purta în el această menire. Se supun în schimb criteriilor de calitate umană — sînt oameni de o deosebită **puritate** (cuvîntul nu trebuie luat în sensul aseptic, sterilizant, ci în cel care exprimă prezența nealterată a tuturor caracteristicilor unei substanțe, să zicem „fier de o deosebită puritate"). Nici unul dintre ei nu bănuiește covîrșitorul sens secund al existenței sale; se mulțumesc doar să trăiască.

Dacă acești stîlpi ai Lumii încep să se corodeze, Lumea se clatină; atunci cînd și ultimul dintre aleși nu mai este el însuși, Universul Oamenilor se destramă. Legenda are implicații interesante: de exemplu, o oarecare scrobită și inabordabilă personalitate guvernamentală ar trebui să accepte faptul că existența sa poate depinde de un amărît care-și consumă bucata lui cenușie de viață într-un colț uitat.

....

În peregrinările lor prin Univers — despre care au cu siguranță o imagine mult mai precisă și mai cuprinzătoare decît avem noi — au înțeles că sistemele de orice natură, evoluînd în timp într-o anume regiune a spațiului, nu își conțin proprietățile determinante în **oricare** punct ce le aparține; numai anumite puncte, să le spunem **noduri,** sînt esențiale pentru integritatea structurii. Ca să distrugi structura trebuie să ataci nodurile.

Dacă cineva va citi vreodată tot ce-am înșirat, o să rîdă sau o să fie cuprins de milă. Da, cred că sînt un asemenea nod. Și cred că mai există cîțiva oameni pe Pămînt care suferă acum din aceeași pricină ca și mine.

Ceea ce vor **el** este să ne modifice, să ne altereze într-un mod lunecos și perfid, pînă la a ne compromite în ochii oamenilor și mai ales în propriii noștri ochi. Scopul final este să ne facă să ne îndoim de noi înșine, să nu mai știm cine sîntem cu adevărat. Atunci calea pentru **el** va fi liberă.

În sfîrșit s-a terminat și divorțul. Mă surprind în anumite momente gîndind că ar fi bine să văd ceața albastră și să mă pierd. Să trăiască **celălalt** în locul meu. Probabil că sînt foarte obosit.

mai

Am recitit tot ce-am scris pînă

acum în acest jurnal. Așa am ajuns să mă gîndesc la o explicație pe care altfel n-aș fi putut s-o concep.

De fapt, a contat foarte mult și că m-am gîndit la Boris. Mi-am adus aminte de capul lui mare și fălcos, de coada interminabilă, de felul cum pîndea porumbeii minute în șir, cenușiu și țeapăn ca o statuie egipteană, pentru ca apoi să explodeze într-un salt formidabil. Mi-am adus aminte și de zorii în care l-am îngropat, după ce-i legasem la gît o fundă roșie, și de vocea care a întrebat, în timp ce scobeam cu cuțitul pămîntul tare al parcului: **„Ce** a murit, dom' le?" N-am să uit niciodată cu cîtă uimire m-am întors spre vorbitor. Cine, m-am întrebat pentru o clipă, cine e acest om care știe că o dată cu motanul ăsta a murit **ceva?** Dar totul a durat numai o singură clipă: omul s-a dovedit a fi un bețiv cu mutră fioroasă, iar întrebarea fusese formulată în legătură cu dimensiunile gropii pe care o săpam.

Boris era un animal foarte curat, ca toate pisicile de altfel. Cînd ne-am mutat la bloc, el părea cel mai nefericit: zgrepțăna disperat cimentul, încercînd să-și acopere murdăria cu un virtual pămînt. Gest reflex, instinctiv. Am regăsit acest comportament în jurnal. De cîte ori am comis cîte un lucru de care îmi era scîrbă și rușine, creierul meu s-a blocat și a început să emită tot felul de povești pe care mi le spun eu mie; ba că aș fi schizofrenic, ba somnambul sau epileptic, ba că aș fi manipulat de extratereștri care vor să se infiltreze. În toate cazurile sînt o biată victimă a unor împrejurări independente — aici e clenciul — de voința mea.

Nu eu sînt vinovat pentru modul în care rezolv situațiile dificile din existența mea. N-am nici o vină că sînt egoist și laș. Iar poveștile astea de adormit copiii le inventez tocmai pentru că sînt înspăimîntător de egocentric. Nu mă interesează părerea altora despre mine, deoarece acestor ființe le lipsește elementara calitate de a fi eu; în schimb părerea mea despre mine mă interesează. Nu sînt o lichea onestă, care să-și rîdă în barbă în fața propriilor murdării, sînt atît de plin de mine însumi încît nu suport să apar în ochii mei altfel decît ca un om bun și cinstit în fond, strivit de împrejurări crude. Iată deci ce este acest jurnal, o movilă de țărînă imaginară scurmată pentru a acoperi lucruri urît mirositoare.

....

mai

S-a întîmplat un lucru îngrozitor. Am descoperit, recitind jurnalul, pagini întregi care nu sînt scrise de mine. Scrisul e al meu, stiloul e al meu, amintirile sînt ale mele, dar toate astea sînt folosite în mod perfid de **celălalt.** Simt cum mă cuprinde amețeala.

Cui să spun, cine m-ar crede? Mă uit la oameni cum își văd nepăsători de treburi, cum aleargă de colo-colo, cufundați pînă la gît în rutina zilnică din care și-au făcut dumnezeul lor, fără să vadă pericolul mortal care îi amenință. Mîine nu veți mai fi nici măcar ceea ce credeți astăzi că sînteți, îmi vine să le strig, veți fi o colcăială de trupuri oarbe, trăite de alții. Iar poimîine veți fi și mai puțin decît atît și ce-i mai trist e că nici n-o să băgați de seamă.

De fapt, exact asta este partea vulnerabilă, cea care ne va pierde. Piramida lui Janet. Sîntem obișnuiți să considerăm realitatea ca fiind alcătuită, în egală măsură, din tot ceea ce ne înconjoară, ceea ce trăim, ceea ce gîndim. Din punct de vedere psihologic însă, totul se ordonează după grade diferite de realitate. Cele mai reale pentru noi sînt corpurile, obiectele. Imediat după aceea, pe un prețios loc doi, se află psihismul propriu cît și al celorlalți, care uneori îl poate eclipsa pe cel propriu. Urmează evenimentele prezente. Apoi acțiunile. Apoi senzațiile, viitorul apropiat și trecutul apropiat, viitorul îndepărtat și trecutul îndepărtat. Ultimul război mondial este mai puțin real decît cafeaua băută la prînz. În sfîrșit, pe ultimul loc se situează produsele fantazării, ale visului cu ochii deschiși și, plăsmuiri ale acelei facultăți pe care romanticii o numeau reverie. Și atunci, unde în această piramidă își pot avea locul **el?** Undeva în Ilf și Petrov cineva întreabă pătruns: „Dumnezeu există?" și altcineva răspunde oftînd: Dar brînză, există?"

septembrie

Plouă întruna de patru zile încoace. Să nu fie iar inundații. Mă doare capul tot timpul. Mi-e greu să mă obișnuiesc cu ideea că m-au lăsat în pace, cu toate că e mult de cînd n-am mai avut nici o **absență.** Uneori, seara tîrziu, mi se pare că mă strigă cineva; mă dau jos din pat, cu grijă să n-o trezesc pe Andreea—Evelina (nu mă pot obișnui să-i prescurtez numele) cobor în sufragerie, ies pe verandă și strig nesigur: „E cineva?", dar nu-mi răspunde nimeni, niciodată.

....

... am început să simt. E greu de spus exact ce. În anumite clipe, înainte de a deschide gura să vorbesc, am sentimentul pe care l-am încercat în timp ce stăteam în întuneric, în spatele ecranului radioscopic și cei doi medici, bărbatul înalt și femeia cu părul cărunt, discutau cu voce tare, ca despre un exponat: „... am o ureche, domnule... exact cum ți-am spus... insuficientă, întoarceți-vă din profil... uite, domnule, cum arată aorta". Ca și atunci, îmi vine să urlu. Nu mai sînt eu. Sînt celălalt. În capul meu e cineva, cineva care vorbește, nu vorbește, șoptește, prelins și rece. Străin.

Metodele s-au perfecționat deci. Nu mai e nevoie să-mi anuleze conștiința ca să mă ia în stăpînire, acum se insinuează direct, pe viu. Asta înseamnă că lucrurile se precipită.

Doamne, ce să fac? Cum să scap? Toată viața mi-a fost frică de asta. Orice, o mînă, picioarele, chiar și ochii, dar nu creierul, nu creierul! Există un singur lucru de care m-aș putea agăța, și lui îi e frică de moarte, ca și mie.

octombrie

Am împlinit treizeci și cinci de ani. Dintotdeauna mi-a displăcut ideea sărbătoririi zilei de naștere, ca de altfel ideea oricărei sărbători. Nici nu cred că poate exista o sărbătoare adevărată. Tata socru are însă alte opinii în această privință: a umplut casa cu o droaie de domni pe care nu-i văzusem în viața mea și care mi-au tot urat: sănătate, fericire și să-mi trăiască socrul, să crească mare și voinic. Nu mi-am imaginat cum pot fi făcute să dispară în cîteva ore căpițele de hrană oferite de mama soacră. Domnii mi-au arătat cum.

Dintre toate urările de longevitate pe care le-am primit, cel mai mult m-a bucurat a coordonatorului. Mi-a înșfăcat mîna cu amîndouă mîinile și a început să mi-o zgîlțîie de parcă ar fi fost dizlocată și trebuia pusă la loc. Simultan, scutura fericit din cap, cu o frecvență constantă. Javra, se înșeală amarnic dacă crede că am să-l iert pentru Luca.

....

... din import pentru diabetici. La ora fixată se declanșează injectarea unei doze corespunzătoare in insulina stocata in capsula încorporată. Am înlocuit insulina cu stricnină. Pus pe încheietura mîinii pare o brățara ceva mai sofisticată.

Nu reușesc, deocamdata să anulez comanda cu mai puțin de trei secunde înainte de momentul

fatal. N-am curaj să-mi fie suficient de frică, așa că **celălalt** nu se sinchisește. Trebuie să mă mai antrenez.

octombrie

Astăzi am făcut tot felul de lucruri. Am traversat brusc strada, cu toate că n-aveam nici o treabă pe trotuarul celălalt și cu acest prilej era să mă calce tramvaiul. În ședința de analiză de la prînz m-am ridicat și am început să recit poezii populare, pe care le știu de la bunica mea. Seara am scuipat pe cheie înainte de a o introduce în broască, după ce făcusem cîteva genuflexiuni cu servieta la piept. De cum am intrat, am întrebat-o pe Andreea-Evelina de ce arată ca un înecat de o săptămînă. Așa, ca să afle jivina aia din capul meu că nu sînt chiar ușor de manevrat. Cu puțin înainte de a adormi, parcă mai liniștit, m-a fulgerat un gînd bestial: de fapt, poate că îi fac jocul, poate că el asta și vrea, să ajung într-un ospiciu. Sau poate vrea să mă determine să renunț la micile surprize pe care m-am hotărît să i le fac și gîndul ăsta care mi-a venit e **al lui**, nu al meu. Probabil că pînă la urmă o să-mi pierd mințile.

La urma urmelor nici nu e așa de rău la balamuc. Te duce cu rîndul la masă, poți să faci ce vrei, să înjuri pe cine vrei sau să taci chitic și să dormi toată ziua, nimeni nu-ți zice nimic. Din cînd în cînd mai bagă niște volți în tine, să te țină în formă. Ce ușor și plăcut e să cedezi. Chiar și atunci, sau poate tocmai atunci cînd gestul tău va face contururile să se tulbure și să tremure și totul, case, oameni, mașini și copaci, se va estompa și va dispare ca o fotografie prost fixată.

Am coborît sub o secundă. Cred că acum are efect, în schimb îmi tremură mîinile și de fiecare dată sînt gata să leșin.

Desen de EMIL BOGOȘ

noiembrie

Nemernicul a scris din nou în jurnal. Sau, mai exact, nemernicul am scris din nou în jurnal. Am să distrug caietul ăsta, am să-l ard. Nu mai scriu nimic de-acum înainte, sau scriu pe foi volante și pe urmă le ard. Pariem că nu?

O, dacă aș ști că sînt în stare să-l distrug, să-l prind în carnea mea care se împietrește, în sîngele meu care îngheață, dacă aș fi sigur că n-o să-l văd cu ultima privire cum se înalță din mine ca un liliac monstruos și se duce să se așeze pe altă ceafă. Păcat că nu se mai face retorica la școală.

Brățara lucește stins în beznă. Da? Și ce dacă lucește, și nu oricum, ci stins? Mă doare capul, mi-e frig și mi-e greață. Undeva țipă o femeie.

(Urmare din pag. 41)

lamentare ce mai puteau fi citite de istoricul interesat cu ajutorul dischetelor de specialitate, făceau întregul să respire un aer de adevăr, de „abia petrecut", care ajungea să-l cucerească pe lector. Acesta uita curînd propria realitate, atît de diferită, pentru a crede în cea evocată. Evenimentele microscopice alternau cu marile zguduiri, „ca în viață", fără să se insiste prea mult asupra vreuneia, relația dintre întîmplări stabilindu-se printr-o juxtapunere inteligentă, firească, realizată cu o discreție care ștergea cu totul urmele autorului. O asemenea revărsare de concret avea destule motive să reziste, aflîndu-se destul de aproape de literatura jurnalistică vorbită, cea mai răspîndită în veacul zburătorului nostru, rareori afectată de ficțiune, aceasta niciodată recunoscută ca atare.

Tocmai cînd intrase mai profund în păienjenișul decupajului savant întocmit, de vreme ce urmele voinței care o realizase nu se vedeau, un semnal bine cunoscut răsună ușor în urechea antrenată a zburătorului. Era ora turului obișnuit de control personal al funcționării întregii aparaturi, ora lecturii obligatorii a indicațiilor de pe cadranele aparatelor, a inspectării controlorilor automați, conform unei ordini și unei practici a căror neștirbită respectare asigurase și pînă în prezent mersul netulburat al navei sale. Singuraticul se ridică într-o clipă, reintroduse în containerul său volumul, promițîndu-și să revină de îndată ce lungul ciclu al obligațiilor sale, anume întocmit pentru a-i da de lucru, avea să cunoască un răgaz nou. Între timp, volumul, reintegrat aparaturii sale de conservare și înnoire, avea să-și schimbe repertoriul, purtîndu-l în cine știe ce zone ale imaginarului.

Desigur, vastul inventar al imprimărilor audio și video ale navei nu suferea concurență, dar poate va mai simți și altă dată, ca în trecut, nevoia să ia în mînă un obiect atît de extravagant: o carte.

„HENRI COANDĂ"

Adevărul este că a scrie despre istoria cenaclului de literatură de anticipaţie tehnico-ştiinţifică „H. Coandă" din Craiova este o întreprindere tare riscantă. De ce? Pentru că aici, la Craiova, acum douăzeci de ani se năştea un cenaclu literar cu-o personalitate (ca să nu-i zic filozofie) aparte. Eufemistic, cei din grupul craiovean de iubitori ai literaturii SF s-ar putea caracteriza drept cei mai entuziaşti, cei mai generoşi, cei mai dezinteresaţi şi mai pasionaţi adepţi ai literaturii mai sus pomenite, mai pe şleau însă cei mai pătimaşi conquistadori ai literaturii SF, porniţi să cucerească spaţiul culturii noastre cu orice mijloace, de la cele mai paşnice la cele mai violente, în numele virtuţilor educative şi literare ale genului SF. Iată deci teribilul pericol de a fi judecat de nişte oameni a căror măsură sînt sentimentele şi nu raţiunile literare. Aş putea fi bănuit, prin această scurtă dar sinceră introducere, că mă desolidarizez de acest fel de a fi, de acest tip de personalitate a creatorului de literatură (şi de mişcare) SF. Nu, dimpotrivă, consider că acest profil de fan a fost şi încă mai este necesar pentru mişcarea SF. Necesar, însă nu şi suficient. La început a fost nevoie în această cruciadă a SF-ului de o viguroasă şi pasionantă pledoarie propagandistică pentru domeniu. Cenaclul „H. Coandă" poate fi dat drept exemplu pentru realizările sale în acest sens. Nu numai prin acţiuni energice şi istovitoare, precum conferinţe organizate în tot judeţul pe probleme ale literaturii SF şi conexe, ci şi prin creaţii literare răspîndite prin lecturi cenacliste sau chiar prin apariţii editoriale. În 1974 apare în editura „Scrisul Românesc" culegerea de povestiri „Întîmplări din veacul XXI", iar în 1977 „Alte întîmplări din veacul XXI". În 1976 avea să apară sub îngrijirea lui Ion Ilie Iosif fanzinul OMICRON, iar în 1980 la Stressa (Italia) cu ocazia organizării EUROCON 5, Omicron — 3, a primit Premiul Europa şi Medalia de aur. Venit în Bucureşti, în cadrul revistei „Ştiinţă şi tehnică", Alexandru Mironov, fondatorul spiritual şi organizatoric al cenaclului „H. Coandă", reuşeşte, zbătîndu-se şi bătîndu-se în cel mai larg înţeles al cuvîntului, să contribuie decisiv la apariţia Almanahului „Anticipaţia" deşi, printr-o ciudată opţiune personală, n-a reuşit să se bucure „dinlăuntru" de existenţa lui.

O caracteristică originală a activităţii cenaclului „H. Coandă" o constituie întîlnirile cu elevii din municipiul Craiova în cadrul cărora se realizează prezentări de carte, discuţii pe marginea unor subiecte de ştiinţă şi a unor teste literare originale, gale de filme, expoziţii de pictură SF etc.

Complementar, cenaclul „H. Coandă" a organizat la sediul vechii Case de cultură a tineretului, şi în noua şi frumoasa Casă de cultură, a ştiinţei şi tehnicii pentru tineret o serie de întîlniri ale iubitorilor literaturii SF cu scriitori, oameni de ştiinţă şi artă, redactori ai unor publicaţii sau edituri.

De altfel, această activitate de permanentă popularizare a genului în rîndul tinerilor a creat la Craiova o situaţie cum nu există în nici un centru industrial sau cultural: o „familie" de cenacluri, o adevărată mişcare de cultivare a pasiunii pentru SF. Astfel, pe lîngă cenaclul „H. Coandă", la Craiova mai există cenaclurile SF: „Victor Anestin", „Galax", „Transfer" şi Cenaclul pionierilor şi şoimilor patriei „Vladimir Colin".

Asupra acestei situaţii părerile sînt împărţite şi, ca de obicei, toată lumea are dreptate (într-un fel sau altul). E bine zic unii, pentru că discuţiile în diversele cenacluri se poartă diferenţiat, la nivelul categoriei socio-profesionale şi de vîrstă, conturîndu-se grupări culturale cu o personalitate distinctă. E rău, zic alţii, pentru că forţele culturale disponibile — referinţa este în primul rînd la autori şi la criticii literari autentici — se fărîmiţează, unele tendinţe de evidenţiere a cenaclurilor nu sînt îndeajuns de corecte, se manifestă fricţiuni şi chiar dispute necolegiale şi neprincipiale.

Cum însă nici o măsură de ordin administrativ nu va îmbunătăţi situaţia, cea mai bună soluţie ar fi să ne mărginim a observa părţile ei pozitive, stimulîndu-le. Ca o consecinţă a acestei emulaţii creatoare şi organizatorice, în cadrul Sesiunii judeţene de referate şi comunicări „Speranţe tehnico-ştiinţifice şi artistice" (ediţia 1988) organizată de C.J.O.P. a fost înfiinţat un concurs de literatură de anticipaţie al cărui juriu a fost prezidat de Ion Ilie Iosif — preşedintele cenaclului „H. Coandă". Un concurs similar există la nivelul Comitetului judeţean Dolj al U.T.C.

O altă iniţiativă demnă de a fi semnalată şi lăudată o reprezintă crearea, pe lîngă Biblioteca Universităţii din Craiova, în 1977, a primei Biblioteci SF şi editarea, în două tranşe, a unui Catalog de literatură SF.

Spuneam şi la început că principala caracteristică a mişcării SF craiovene o reprezintă pasiunea, o pasiune fierbinte, de tip meridional care deseori (sau cel puţin uneori) se transformă în patimă. Acum, la două decenii de existenţă a Cenaclului „H. Coandă", cînd există suficiente dovezi că literatura de anticipaţie tehnico-ştiinţifică şi-a cîştigat un statut solid, o situaţie meritorie cu o ascendenţă ireversibilă, trebuie să reflectăm la ideea că acumulările cantitative (de ordin administrativ-organizatoric aş zice) se cuvin transformate în salturi calitative, cultivîndu-se o maximă exigenţă literară şi o înaltă vigoare ştiinţifică.

IOAN ALBESCU

ION PĂTRAȘCU

Precursori craioveni ai literaturii de anticipație

În decursul primelor decade ale secolului al XIX-lea, trăsătura principală a intelectualității noastre, în formație, era enciclopedismul, care a continuat, apoi, să se intensifice.

În atmosfera culturală craioveană din jurul anului 1850, preocupările pentru astronomie ocupau un loc de frunte, datorită tocmai acestei trăsături și datorită descoperirilor spectaculoase făcute în acea perioadă. Aceste preocupări, cu aspect științific, găseau un puternic ecou în sufletele, aplecate spre romantism și anticipație imaginativă, ale multora dintre cărturarii vremii. După exemplul lui Flammarion - considerat drept șef al unei adevărate școli literar-științifice - s-au născut, și la Craiova, preocupări de acest gen, în paralel cu cercetările științifice de astronomie propriu-zise, dar bazate, mai ales, pe fantezia înflăcărată a tineretului intelectual, grupat în jurul profesorilor de la renumita Școală centrală.

Articole - într-o notă de anticipație, adesea fantezistă a științei - mai ales din domeniul astronomiei, fizicii și filozofiei, se publică, la Craiova, spre pildă, de către Ioan Maiorescu și Iordache Otetelișeanu, sau, mai tîrziu, de către Alexandrina Magheru și dr. I.C. Drăgescu.

De asemenea, rod al acestor influențe de atmosferă intelectuală craioveană, și, totodată, general-europeană, de la mijlocul secolului trecut, sînt și lucrările doctorului Petar Beron, bulgar de origine, care a trăit între anii 1832-1871 (cu unele întreruperi) în orașul Craiova. Fără a-și lega numele de niște mari realizări în patria adoptivă, el este, totuși, un cărturar și filantrop de seamă, care s-a integrat deplin în viața culturală a Craiovei din acel timp, remarcîndu-se ca autor al primului **Bucvar,** tipărit, în bulgară, la Brașov, în 1824, și ca un precursor al literaturii de anticipație, prin previziunile științifice și interpretările date noilor descoperiri științifice, uneori naive, mistice chiar, dar nu lipsite de imaginație literar-științifică.

Precum se constată chiar și numai din titlurile lucrărilor publicate, în mai multe limbi străine și în română, de dr. Petar Beron, acesta se axează pe ideea de a populariza unele cercetări științifice, dar, din lipsa documentării riguroase și din dorința de a servi cauza umanist-culturală, aceste lucrări devin, mai degrabă, opere de anticipare științifică, dovedind priceperea, dar și fantezia medicului autor.

Simpla enumerare a temelor de „astrosferologie", „originea cometelor", „magnetismul teluric", „potopul și efectele sale conservate în comete", „fluidul electric", „originea mișcării", „afinitatea" ș.a. ne poate da o idee despre preocupările, în materie, ale dr. Petar Beron. Cărțile pe aceste teme au apărut, în franceză, la Paris, în Germania și în România.

Consider că, în acest mod, opera lui Petar Beron se poate înscrie printre lucrările de precursorat ale literaturii de anticipație, la granița dintre acest gen literar și popularizarea științei, foarte aproape de ceea ce au reprezentat, mai tîrziu, operele și articolele lui Victor Anestin, craiovean și el.

Acesta din urmă este, fără îndoială, un precursor incontestat al literaturii de anticipație și de popularizare a științei, recunoscut ca atare, acum, la împlinirea celor șaptezeci de ani de la moarte.

Fiul actorului craiovean Ion Anestin, după terminarea studiilor liceale, a plecat la București, unde a muncit, istovitor, în calitate de reporter, corector sau secretar de redacție, la ziarele „Adevărul", „Dimineața", „Viitorul", „Minerva", „Universul", avînd, de asemenea, posibilitatea să intre în legătură cu mari personalități din domeniul astronomiei, ca Flammarion, Lowell, Berberich, Brenner și alții. A colaborat și la marile reviste europene de astronomie, ca „Astronomiche Nachrichten", „English Mecanic", „L'Astronomie", „The Natura", „Knowledge" și chiar „Monthly Register" din S.U.A. În aceste publicații - ca și în revista „Orion", pe care a înființat-o în septembrie 1907, Victor Anestin a inserat numeroase articole interesante, cuprinzînd observații personale asupra cometelor și stelelor duble sau variabile. Astfel, unul din studiile sale originale, cu privire la „Curioasa lumină cenușie a planetei Venus", a fost comunicat într-o ședință a Academiei Române și, ulterior, a fost reprodus în mai multe reviste străine de specialitate, iar profesorul A.W. Bickerton, de la Cambridge, i-a citat, în 1912, rezultatele la care a ajuns în privința distribuirii stelelor variabile față de Calea Lactee. Prin lucrările publicate în volum, **Cucerirea aerului, Po-**

vestea unui electron, Povestea vulcanilor, Cutremurele de pămînt, Mecanica cea nouă, Evoluţia lumilor, Fizica astrelor ş.a., autorul nu depăşeşte stadiul de popularizare a ştiinţei, dar este însufleţit de o bogată imaginaţie literară de previziune ştiinţifică.

Victor Anestin rămîne, deci, în istoria culturii româneşti, în primul rînd, pentru activitatea sa neobosită de popularizator al ştiinţei şi precursor al literaturii noastre de anticipaţie, prin cărţi, prin revista „Orion" şi prin înfiinţarea „Societăţii Astronomice Române" şi a „Prietenilor Ştiinţei" sau a bibliotecii „Ştiinţei pentru toţi".

Dr. C.I. Parhon a elogiat strădaniile acestui inimos om de cultură, iar Camille Flammarion i se confesa, într-o scrisoare: „Să nu-ţi ascunzi, scumpe domnule Anestin, că întreprinzi o operă grea, care te va obliga la o perseverenţă neobosită... Iubirea pentru ştiinţă şi energia ta vor triumfa însă".

Omul care afirma, cîndva, că „ştiinţa e creatoare, ea va constitui tezaurul de fericire al omenirii", nu va putea fi uitat niciodată de către iubitorii literaturii de anticipaţie. A murit în 1918.

În acelaşi mod, consider că, printre precursorii craioveni ai literaturii de anticipaţie, trebuie înscris şi numele juristului C.I. Năvîrlie, acela care, printre altele, ne este cunoscut prin întocmirea, la 16 decembrie 1906, împreună cu alţi 7 avocaţi şi judecători din Dolj, a unui **Manifest** despre starea ţărănimii, ca şi prin publicarea unui studiu despre **Filozofia lui Schopenhauer,** în 1915.

Dar interesul nostru pentru figura lui C.I. Năvîrlie se leagă de lucrarea **La force répulsive de la matière,** elaborată înainte de anul 1920, dar publicată, la Craiova, abia în 1935. În această lucrare, autorul încearcă să răspundă la unele întrebări, precum ar fi: **Ce este căldura, Ce sînt celelalte radiaţii şi cum se transmit ele, distribuirea în jurul moleculei a forţelor atractive şi repulsive, Ce este mişcarea, Corpurile cereşti** etc.

Pentru a răspunde unei îndreptăţite curiozităţi a cititorilor noştri, vom menţiona că C.I. Năvîrlie este de părere, de pildă, că materia în univers nu e guvernată numai de forţa atractivă dintre molecule sau corpuri cereşti, ci şi de o forţă repulsivă. Mareele nu sînt provocate de atracţia lunii şi soarelui, aşa cum se admite, de la Newton pînă azi, ci de „repulsiunea lor". Coada cometelor nu se explică „prin presiunea de radiaţie, ci prin repulsiunea globală a soarelui". Tot asemenea, „viteza de revoluţiune a unei planete în jurul soarelui e invers proporţională cu rădăcina patrată a raportului distanţei faţă de soare".

Despre astfel de opinii - ca şi despre altele - exprimate cu bune calităţi literare şi în nota general anticipativă, H. Sanielevici are cuvinte de laudă (într-o scrisoare din 22 septembrie 1934), iar profesorul A. Boutaric, de la Facultatea de Ştiinţe din Dijon, la 16 iulie 1935, exprimă aprecieri ca acestea: „Ipoteza pe care o expuneţi, **cu o rară pasiune, este, desigur, foarte îndrăzneaţă** (subl. ns.), dar ea constituie o tentativă de a salva fenomenul, după expresia atît de dragă lui Platon". Scrisorile respective se află în posesia autorului acestui articol.

Cele cîteva nume evocate în articolul de semnalare de mai sus demonstrează faptul că, la Craiova, în a doua jumătate a secolului trecut şi în primele decenii ale secolului nostru, a existat o intensă preocupare intelectuală pentru popularizarea ştiinţei, dublată de emiterea unor ipoteze anticipative, paralelă cu cercetările şi descoperirile de astronomie propriu-zisă şi de fizică, dar bazate pe fantezie şi imaginaţie, cu înfăţişarea formală de ştiinţă exactă. Lucrările de precursorat ale autorilor craioveni, citaţi în acest articol - ca şi ale altora - se înscriu în cadrul unor întrebări ale omului de totdeauna, care nu s-a putut dispensa niciodată de încercarea de a-şi explica fenomenele naturii şi ale vieţii.

Şi, tocmai aceste încercări sînt punctul de pornire al literaturii ştiinţifice de anticipaţie, care, la Craiova, au beneficiat de o atmosferă prielnică de manifestare, în epoca de precursorat.

O ILUSTRATĂ DE... ANTICIPAŢIE

Semnalăm cititorilor o carte poştală ilustrată, în culori, tipărită în anul 1900, la Paris, de către IMP. J. Charles, cu inscripţia „En l'an 2000" în partea superioară, şi „Au sommet de l'Himalaya" în partea de jos.

Ilustraţia prezintă un interes deosebit, mai ales, pentru modul în care graficianul imaginează, cu aproape un secol în urmă, un mijloc de transport individual — încă nerealizat dar atît de rîvnit.

MARIUS STĂTESCU

Comerț și ecologie

Membrii Comisiei Ecologice se retrăseseră să delibereze. Erau obosiți. Apărătorii și acuzatorii se înfruntaseră cu violență. Nu de puține ori trebuise ca președintele să intervină pentru a domoli spiritele. Dar, în sfîrșit, erau mulțumiți că se terminase. Acum ei vor decide.

- Domnii mei, începu Mekon, președintele, de mult nu mi-a fost dat să conduc o astfel de dezbatere. În îndelungata mea activitate am avut ocazia să judec tot felul de cazuri de poluare. Vinovații au întotdeauna argumente în apărarea lor. Cei lezați tind să exagereze urmările poluării. Apar martori ai apărării și ai acuzării. Zici că întreaga galaxie și-a concentrat atenția asupra cazului, dacă nu ai experiență. Majoritatea celor care se implică sînt însă doar niște curioși care vor să fie remarcați. De data aceasta s-a întîmplat altfel. Importante interese comerciale sînt în joc și nici o parte nu vrea să renunțe la ele. Fiecare dintre voi a tras o concluzie. S-ar putea ca părerile să nu coincidă. Totuși cred că părerea mea nu este de prisos. De aceea voi rezuma acest caz.

Membrii comisiei, mai tineri și cu mult mai tineri decît Mekon, se pregătiră să asculte. Acesta îi inspectă rapid cu privirea. Se aflau într-un Vivariu Universal, unde fiecare reprezentant al speciilor gînditoare își avea locșorul său comod și plăcut. Mulțumit de atitudinea auditoriului, președintele continuă:

- Va să zică, delictul s-a produs în urmă cu șaptezeci de secole galactice. Este un caz foarte rar, de genul celor pe care le judecă, de obicei, Comisia Securității Temporale. Delictul însă nu a afectat geometria reală a spațiului-timp și ne-a fost pasat nouă. De aici eu am tras concluzia că este o problemă de poluare morală. Cine este acuzatul? Se numește Elohim și conduce Trustul de Transporturi Comerciale. În declarația sa a spus următoarele: că într-adevăr a intervenit în traiectoria unui roi de comete modificînd-o, că a constatat o modificare pozitivă a volumului de mărfuri, că nu a raportat modificarea Consiliului Galactic, că într-adevăr el a avut de cîștigat și că s-a bucurat cînd rivalii săi, de la Trustul de Schimburi Comerciale, au început să aibă probleme financiare. Ce s-a constatat la anchetă: 1) roiul de comete a lovit o planetă, determinînd schimbări în evoluția speciilor, ajungîndu-se la specia umană, de tipul celei din care face parte acuzatul Elohim, 2) umanii de pe această planetă, numită Pămînt, colaborează în prezent cu Trustul de Transporturi Comerciale, 3) totuși, chiar dacă impactul dintre roiul de comete și Pămînt nu ar fi avut loc, specia inteligentă ar fi fost tot de tip uman, deoarece impactul doar a grăbit procesele explozive din nucleul planetei. Acest ultim punct pledează aparent în favoarea acuzatului. Voi spune în continuare de ce aparent. „Dacă ar fi fost ceva grav, Consiliul Securității ar fi luat măsuri. Dar dacă finalul este același, ce rost mai are dezbaterea de față?" Are un rost!, domnii mei. Martorii acuzării au adus dovezi, le cunoaștem cu toții, despre prejudiciile pe care le suportă din pricina pămîntenilor. Ei susțin, și sînt de acord cu ei, că fără acea intervenție a lui Elohim în mecanica Galaxiei, pămîntenii ar avea o atitudine diferită. Socot că am spus suficient și putem trece la vot.

- Să nu ne grăbim domnule președinte, luă cuvîntul Titan. Tocmai pentru că este vorba de prejudicii morale, pe care unii le numesc grave, cazul trebuie analizat cu cea mai mare atenție. De exemplu, eu vreau să prezint aspectul următor: cît de mari au fost suferințele morale ale pămîntenilor. De ce au ei o atitudine rezervată față de nonumani, și în special față de dinozauri?

Bătrînul Mekon, dinozaurul, oftă.

- Dacă dorești să vorbești, nu mă opun, rosti el. Nu vreau să se spună că aș fi părtinitor. Deși cazul este clar: mai mulți umani decît dinozauri sînt împotriva lui Elohim. De exemplu, Asmodeu, principalul martor al acuzării...

- Voi vorbi și despre Asmodeu, spuse Titan. După părerea mea trebuie evidențiat aspectul religios al problemei. Fiecare specie membră a Federației Galactice a trecut printr-o perioadă religioasă, care a durat mai mult sau mai puțin. Știm cu toții cît de periculoasă este o civilizație aflată în această etapă. Este ca și cum ai pune la dispoziția unui minor un sistem de declanșare a unei supernove. Care au fost urmările intervenției acuzatului? Groaznice, spun eu. Este normal ca un oarecare, fie el și director de Trust, să fie adorat mii de ani locali de către o specie? Este normal ca, în numele acestui oarecare, indivizii speciei să se poarte cu alte specii plini de cruzime? Este normal ca religia speciei să promoveze regretul după o lume mai bună, pierdută din cauza altei specii? Nu este!, stimat auditoriu. Elohim nu a acționat în necunoștință de cauză, ci premeditat. Pe de o parte. Pe de altă parte, sistemul ecologic al planetei a fost într-atîta de distrus încît, la un moment dat, am văzut cu toții dovezile, părea iremediabil distrus. Și mai grave mi se par intervențiile ulterioare ale lui Elohim. S-a susținut în apărarea sa ideea că el dorea menținerea unui echilibru. Depozițiile martorilor acuzării au arătat ce dorea de fapt: insuflarea unui spirit de nemiloasă competiție comercială civilizațiilor pămîntene. De aceea consider că acuzatul trebuie pedepsit cu toată asprimea. Voi vota pentru asta.

- Bine zis, spuse ușurat Mekon. Mai dorește ci-

neva să ia cuvîntul?

- Doream să vorbesc eu primul, dar mi-a luat-o înainte Titan, interveni Rafael. Cunosc foarte bine cazul. Să mă scuze colegul, dar eu consider că acordăm o importanță prea mare lui Elohim. Ce a făcut el? S-a lăsat copleșit de împrejurări. Apoi, funcționarii săi n-au fost dintre cei mai integri. Să-l luăm, de exemplu, pe Adam. L-au citat și acuzarea și apărarea. A înțeles cineva ceva din cele spuse de el? A adus tot timpul vorba de secretara sa, Eva, și de predecesorul său în funcție, Asmodeu. Titan a spus că va vorbi despre acesta dar a renunțat, am constatat. Subliniez faptul că Asmodeu a fost concediat de Elohim după ce i s-au descoperit legăturile cu Trustul de Schimburi. Din spusele lui Adam, un lucru a fost clar însă: el a fost cel care a dirijat dezvoltarea primei civilizații umane pe Pămînt. Că ceea ce a făcut el nu a fost bine, s-a văzut. Dacă nu interveneau agenții Trustului de Schimburi, ar fi intervenit Comisia Securității. Aici, spun, au greșit dinozaurii. Dacă-l lăsau pe Adam în pace, Comisia Securității ar fi fost obligată să intervină și pămîntenii și-ar fi văzut liniștiți de evoluție. Așa a apărut scandalul cu Eva și Asmodeu, Adam a fost concediat și evoluția pe Pămînt a fost tulburată. Elohim putea să rezolve elegant conflictul. Rivalii săi încă mai erau dispuși să trateze. Știm cu toții cît de important este acum rolul Pămîntului în economia Galaxiei. El a preferat să facă figură de despot capricios. De aici au decurs toate: Gigantomania, Potopul, Dumnezeu... Pe de altă parte, Pămîntul a ajuns acolo unde trebuia să ajungă, cu sau fără Elohim. Deci să nu judecăm greșit: nu prejudiciile morale aduse unei specii sau alteia contează, ci comportarea nedemnă de un cetățean al Federației Galactice. De aceea, propun ca acuzatul să fie decăzut din drepturi și exilat în Zona Întunecată. Mai propun ca ambele trusturi să fuzioneze, pentru a se termina o dată cu această confruntare.

- Este exact ceea ce doresc și eu! exclamă Mekon. Cred că totul este clar.

- Nu încă. Cel care intervenise era un uman, nu prea bătrîn, pe nume Atlas. Din audierea martorilor au mai reieșit și alte aspecte decît cele prezentate pînă acum. Nu vreau să-l scot nevinovat pe Elohim, dar vreau să arăt că se pot descoperi și lucruri bune acolo unde totul pare rău. Galaxia noastră se transformă în mișcarea ei. La fel și ființa gînditoare se transformă prin trăire. De la început vă spun că voi vota pentru pedepsirea lui Elohim. Dar asta nu înseamnă că nu l-am înțeles. Menirea unui act de gîndire este să aducă ființei și ființelor înconjurătoare o ușurare, o strălucire vieții. Putem oare nega binefacerile de care ne bucurăm cu toții și pe care le datorăm Trustului de Transporturi? Eu nu sînt de acord cu fuzionarea celor două Trusturi. Fără concurență ne vom mulțumi cu ceea ce ni se oferă și nu vom bănui în nici un moment că s-ar putea oferi ceva mai plăcut, mai eficient... Nici repercusiunile asupra sistemului ecologic nu le vom sesiza la timp. Apoi, cred, că ajunge un Elohim în istorie. Cine poate garanta că un alt director, mai puternic, cunoscînd acest precedent, nu va încerca să facă la fel. De asemenea, pămîntenii au scăpat de imaginea divină a lui Elohim asimilînd-o. La un moment dat în civilizația lor l-au omorît simbolic și i-au luat locul. A fost un act copilăresc, pe măsura stadiului în care se aflau. Descoperind acum cu cine au de-a face, încearcă să-i ia apărarea. Se rușinează într-un fel. Își încheie cu această ocazie conturile cu trecutul. Înaintea lui Elohim, Trustul de Transporturi a fost condus de mine. Cunosc cu ce dificultăți s-a confruntat de la bun început. L-am ajutat o perioadă dar, fiind prea orgolios, a renunțat la sfaturile mele. I-aș fi sugerat o altă rezolvare a crizei. Acum este prea tîrziu să mai încerc să-l ajut. Vreau să fac niște observații. Titan acuză declanșarea unei religii plină de cruzime. Cei care o regretă cel mai mult sînt pămîntenii. Rafael îl acuză de iresponsabilitate. Cei mai îndreptățiți să o facă sînt pămîntenii. Deci pămîntenii ar trebui să-l judece! Ei însă l-au iertat. Noi nu-l putem ierta. Nu-l pot ierta nici Asmodeu, nici Adam și nici Eva. Dinozaurii nu-l pot totuși acuza că a stopat pe Pămînt evoluția spre inteligență a speciei lor. Ceea ce trebuia să evolueze a evoluat. Sîntem ființe ale aceleiași Galaxii și asta ne îndeamnă la armonie. Propun să-l condamnăm pe Elohim la exil pe planeta Pămînt pînă la sfîrșitul vieții sale.

- Soluția este posibilă, spuse Mekon. Vom tempera cu această ocazie toate părțile implicate în proces. Hm... Atlas ne-a dovedit că nu degeaba este un uman. Spusele sale abile m-au convins chiar și pe mine. Cred că în sfîrșit am ajuns la un consens. Mai există o altă părere? Nu? Deci, am hotărît. Juriul format din membrii Comisiei Ecologice va declara următoarele: „Analizînd dezbaterile, membrii juriului au decis ca acuzatul Elohim să fie exilat pe viață pe planeta Pămînt. Pămîntenilor le va reveni sarcina ca Elohim să nu părăsească niciodată locul exilului. Sentința va fi îndeplinită de Atlas, membru al juriului.

*
* *

În astronava ce-i ducea către Pămînt, Atlas și Elohim stăteau de vorbă.

- Trebuie să recunoști că am fost blînzi. Te interesează să știi ce au gîndit Asmodeu, Adam și Eva? întrebă Atlas.

- Oarecum.

- Asmodeu a spus că este pedeapsa potrivită pentru tine. A mai adăugat că, totuși, el ți-ar fi oferit un stagiu în Zona Întunecată, acolo unde l-ai ținut tu o perioadă. A promis că te va vizita din cînd în cînd.

Elohim se strîmbă:

- Nu cred că voi fi dispus să-l întîlnesc. Va veni degeaba pe Pămînt, dacă va dori să mă sîcîie.

- Asta o va afla singur. Adam și Eva s-au împăcat. Ei nu mai doresc să te vadă. Mai ales că au spus că sînt sătui de Pămînt și de pămînteni. S-au angajat la Trustul de Schimburi. Se ocupă cu relațiile publice.

- Nici nu mă așteptam la altceva din partea lor! exclamă Elohim. După cîte am făcut pentru ei... Cînd te gîndești că oamenii i-au considerat odată părinții umanității...

Ce ai de gînd să faci pe Pămînt? mai întrebă Atlas.

- Să mă odihnesc, răspunse Elohim.

CARMEN CIOROIANU

Spre țărm, înainte!

Apa începea să capete acea încremenire de dinaintea devenirii. Valurile se domoleau pînă la nemișcare. Undeva, în larg, acolo unde palpita ultimul val, începea totul.

Așteptam pe mal, în fiecare seară, cu o răbdare de care nu mă miram. Cei din categoria mea au cu toții răbdare. Soarele de noapte își făcuse apariția și apa începea să aibă nuanța aceea care mă fermeca. Deja la mal, neajutorați și zăpăciți, căutîndu-și din instinct stăpînii, primii născuți scînceau, tăvălindu-se în nisipul ud. Femei și bărbați, sătui de atîta așteptare, se repezeau spre ei, căutînd exemplarele dorite. Indiferent de categoria lor, într-o împrejurare ca aceasta se comportau la fel.

Între timp, producțiile celui de al doilea și chiar al treilea val ajunseseră pe plajă și se încurcau printre picioarele lor. Soarele devenise aproape indigo. Pe cerul care lumina mereu albastru alunecau umbre vineții. CELĂLALT, căutătorul de amintiri, găsise undeva, pe întinderile de nisip, cîteva obiecte, dintr-un material necunoscut, pe care erau desenate semne ciudate. Conform LEGII DIVIZIUNII trebuia să fiu aproape de CELĂLALT, chiar și în ocupațiile mele. Și sînt, chiar dacă îmi este foarte greu. CELĂLALT este cu o categorie mai departe, lucru foarte rar, dar acum totul mi se pare firesc, toți s-au obișnuit, nu se mai miră nimeni. Semnele acelea descriau un loc unde cerul este negru noaptea. N-am înțeles cuvîntul „negru". Am căutat adînc în memoria noastră, dar n-am găsit nimic.

Născuții celui de-al optulea val se apropiau de țărm. În sezonul acesta, marea se arăta foarte darnică. Sînt emoționat, chiar foarte emoționat. Acesta este un cuvînt foarte vechi: „Emoționat!". CELĂLALT ar rîde. De fapt, atunci cînd am venit el ajunsese primul pe plajă. A spus apoi că eu am început să exist din urma lăsată de valul care l-a adus pe el și a cerut să fiu aruncat înapoi. Dar cei de pe mal n-au vrut. Se mai întîmplase și altădată ca nou-născuții să nu sosească împreună. Doar cînd plecau, atunci da, plecau neapărat împreună. Iar eu **știu** că nu sînt adus de al nouălea val, ca el, deși sîntem identici, conform LEGII. Încă mai păstrez în mine imaginea unei legănări îndelungi pe ape, într-un nor de spumă. Însă totul e atît de șters, de depărtat încît...

Femeile și bărbații plecaseră, ducînd triumfători în brațe puii aduși de valuri. Dacă LEGEA îi va accepta, vor deveni, după integrare, membri ai societății noastre și vor trăi pînă la Marea Plecare.

Dacă mă apropii de apă, ea se retrage și înconjoară apoi locul unde stau. LEGEA interzice să intri în apă, dar încă de pe cînd eram copil mă jucam așa. Apa nu se retrăgea! Credeam că așa trebuie, ca apa să vină peste picioarele mele. Nu îndrăzneam să merg mai mult pentru că știam că nu este voie! Nimeni nu-mi spusese asta, dar eu știam. Veneam pe plajă, mă uitam la valurile albastre și, apoi, încet le atingeam. Ele veneau în întîmpinarea mea, uneori intram mai adînc, pînă cînd valurile mă respingeau. Mă întorceam pe mal și atunci ele alcătuiau minunate jocuri.

Odată, CELĂLALT a văzut totul. A încercat să intre, dar marea s-a retras, l-a înconjurat și, cu cît înainta, cu atît ea se îndepărta de mal. Se încăpățîna să încerce. Cu fiecare pas pe care-l făcea, simțeam că pleacă ceva din mine, ceva foarte rău, ca atunci cînd vizitasem nisipurile roșii. Capul îmi arsese zile în șir, ochii mi se sfîșiau de durere și, dintr-o dată, gata, arsura se dusese, dispăruse, pur și simplu! CELĂLALT mergea mereu. Și, atunci, am alergat. Apa stropea în jurul meu. Mai tîrziu, cercurile mici de apă, albastre și reci îmi reveneau obsedant în minte. Atunci însă l-am ajuns și l-am tras spre mal pe CELĂLALT, deși se împotrivea. Și apa s-a retras din drumul nostru.

A fost ultima oară cînd apa se jucase cu mine. Zile la rînd am revenit pe plajă, dar jocurile nu s-au mai repetat.

Soarele se fixase deasupra apei și apa începea să fie din nou albastră. Știu că acum se va întîmpla! Se zărea ceva, plutind în depărtare. Dacă este adevărat, atunci LEGEA, LEGEA nu există! Dacă e adevărat, atunci totul, TOTUL este ALTCEVA. Semnele acelea... și apa... și integrarea... De țărm se apropia o formă adusă din val în val. Și, atunci MAREA PLECARE? Nu, totul este fals! Acum știu... Integrarea!... Cînd venim sîntem toți la fel. După integrare sîntem femei și bărbați, cu chipuri deosebite. Chipuri deosebite... Și, totuși, eu am venit mai tîrziu... Și sînt identic cu CELĂLALT! Fiecare are un CELĂLALT. Dar la început... Semnele pe care le-am descifrat vorbeau despre ființe SINGURE, UNICE! Nu apărea nici un CELĂLALT! Cînd a apărut? Acum voi ști. Se apropie. Trebuie să fie altfel! Dar... Oh, este altfel!... Altfel... Atunci, eu... Noi toți... Nu?!! EU?... EU!! Nici n-am întors capul. CELĂLALT era acolo, la doi pași în urma mea, iar în spatele lui, nevăzuți, CEILALȚI, CEILALȚI... El venise... Pășea încet pe nisip, fără grabă. Nu voiam să-l văd. La ce bun? În sezonul următor, în urma altui CELĂLALT, de undeva, din spate, voi veni și eu.

CONSTANTIN DUMITRESCU

Ai kîmpi ca tanti Hana

Dragă A.M., aceste iniţiale, care deocamdată nu-ţi spun nimic, vor fi poate pentru tine începutul unui coşmar, căci ele sînt - cutremură-te - codul tău de identificare, acolo, undeva, la centrul care te-a trimis pe Pămînt. Habar n-ai de asta - ştiu că habar n-ai, dar aşteaptă să citeşti toată scrisoarea şi atunci vei înţelege.

În clipa de faţă situaţia ta, ca şi a mea, este disperată. Căci nu eşti om - cum poate mai crezi - ci doar un biet android.

În ce mă priveşte, eu mai pot spera măcar pînă mîine, că nu sînt în aceeaşi situaţie. Dar mîine?

Trebuie să-ţi mărturisesc că de două luni şi jumătate încoace, de cînd trăiesc coşmarul ăsta, mă chinuie îngrozitor dilema: sînt om sau umanoid? Supliciul prin care trec s-a declanşat, cu două luni şi jumătate în urmă, cu ocazia festivităţii de premiere la ultimul concurs de literatură S.F. la care am fost prezenţi amîndoi: eu, undeva pe la mijlocul sălii, iar tu la tribună, premiat.

Obţinuseşi atunci premiul special, ca recunoaştere pentru „activitatea îndelungată şi efortul deosebit, depus pentru încurajarea şi răspîndirea literaturii de anticipaţie" - cam aşa ceva, nu?

Şi acum simt cum se învîrtea totul cu mine în clipa în care am început să ghicesc adevărul. Tavanul, pereţii aceia galben-bej-portocaliu, lambriurile masive într-un nesfîrşit vertij. Mă aşezasem undeva, nici prea în spate - ca să pot auzi bine - nici prea în faţă - căci eram prea „mic" pentru rîndul întîi. La tribună se împărţeau premiile şi fiecare premiat avea, desigur, de rostit cu acest prilej micul său discurs.

Primul dintre ei îşi propusese să discute problema utopiei.

„Totuşi - spunea el - polemica apare atunci cînd se pune întrebarea: Ce-a fost mai întîi - utopia sau S.F.-ul? O întrebare, mai zicea, născută din scrupul genealogic şi din partizanat. Pentru istoricii utopiei şi pentru bunul simţ"...

Şi aşa mai departe - în orice caz mult prea complicat pentru mine atunci, ca să pot urmări logica demonstraţiei - dacă totuşi cel premiat făcea o demonstraţie în discursul său. Căci a răspunde la întrebarea „ce-a fost mai întîi - utopia sau S.F.-ul?", mi se pare tot atît de donchihotist ca şi încercarea de a găsi răspunsul la întrebarea similară despre ou şi găină. Aşa că mă uitam pe pereţi, pur şi simplu.

Şi acum să vezi. La un moment dat mi-a atras atenţia un puşti de vreo şaptesprezece ani care vorbea cu o persoană din dreapta lui:

- Nu cred, tanti Hana, zicea el, n-au cum să fie roboţi, ar fi prea de tot!

- Asta care vorbeşte acum, are codul S.A. venise scurt răspunsul mătuşii. În general, spun lucruri interesante, avem ce învăţa de la ei. De fapt asta şi este cheia problemei - faptul că toţi sînt foarte deştepţi, mult mai deştepţi decît noi, pămîntenii.

- Păi, ştii ce putem face?...

Puştiul se aplecase mult spre urechea mătuşii, aşa că n-am mai auzit ce i-a spus. Şi, din plictiseală, tot uitîndu-mă încolo şi-ncoace, privirea mi s-a oprit pe o „duducă blondă", dintre acelea „bine făcute". Ca şi mine, blonda nu era atentă la discursul oficial - poate fiindcă nu era îndeajuns de „utopic". Prefera să şuşotească cu vecinul ei, fapt ce merita de altfel tot efortul, căci persoana respectivă era unul dintre „marii" acestei întîlniri. De altfel observasem, încă mai demult, că pe lîngă aceşti „mari" ai reuniunilor fac adeseori piruete, superbe exemplare feminine, în scopuri atît de evidente încît nimeni nu se mai străduieşte să afle „de ce?".

Între timp, primul vorbitor terminase. Îl vedeam stînd în rîndul întîi, cu un aer academic şi premiul în braţe.

Cel de-al doilea - un egocentrist viguros - începuse deja să-şi depene cu vervă rolul: „De la un punct încolo - zicea el - după ce încetezi să te mai zbaţi, e extrem de interesant să mori. Se face linişte, o linişte absolută, se aud sunete dulci şi apar tărîmuri stranii, crepusculare. E minunat"...

Ptiu, doamne fereşte, mi-am zis, scuipînd în sîn, să mori „interesant" şi „crepuscular" - ce minunat! Omul ăsta, înainte să vină aici, precis că a terminat de citit „La vie après la vie".

Cum însă eu nu socoteam atunci - şi nici acum - că fiind „minunat" actul despre care ne vorbea cu argumente în cascadă şi, la prima vedere, atît de convingătoare încît aveam senzaţia că mulţi dintre cei prezenţi ar fi fost în stare să-i spună vorbitorului: „Ai dreptate, ia-o tu înainte şi venim cu toţii după tine", eu deci, în lipsă de ceva mai bun, am încercat să trag din nou cu urechea la puştiul din faţa mea, care se înfierbîntase de-a binelea şi care nu părea să fie deloc de acord cu „tanti Hana".

- Şi de ce, mă rog, zici că acest Cîrtup este mai periculos decît toţi? - întrebase el cu vehemenţă.

- Uşor, uşor, că ne aud vecinii. Mai întîi că nu e Cîrtup, ci C.R.T.U.P. Şi apoi, ţi-am spus că este cel mai periculos întrucît lui i se pare că în acest domeniu, este „mai specialist" decît oricare alt specialist. Vreau să spun că acest automat - căci nu-i decît un automat - consideră a îndeplini în gradul cel mai înalt criteriul care-i deosebeşte pe

ei de oameni.
- Fugi de-aici tanti, mă faci să rîd!
- Dragul meu, nu-i nimic de rîs. Sînt trimiși pe Pămînt ca să ne studieze. Și de unde știi că mîine-poimîine n-or să vrea să ne și cucerească? De-asta zic eu că trebuie să-i demascăm cît mai curînd. Ascultă-mă pe mine, n-am înnebunit, criteriul pe baza căruia îi putem recunoaște e sigur...
- Dar nu vezi, tanti, că arată ca niște oameni?
- Aiurea, sînt roboți. Dacă vrei poți să le zici „umanoizi" dar nu mai mult.
Aplauzele cuvenite celui de ai doilea vorbitor întrerupseră discuția vecinilor mei.
Al treilea premiat erai tu, dragă A.M. Ți-ai ocupat zîmbitor locul la tribună, în ton cu atmosfera de bună dispoziție din jur. Spuneai cam așa: „Această activitate este o subrutină, rezultat al interferențelor unor înregistrări chemate din memoria **„Serviciului de educație planetară"** (sublinierea îți aparține). Țin minte fraza pentru că m-am întrebat atunci cum poate o activitate să fie o subrutină. Ai vrut probabil să spui că activitatea este dictată de o subrutină - ba nu, nici așa nu merge...
În fine, toate astea sînt fleacuri. Să revin la puști și la mătușa lui, căci ei sînt cauza dezastrului meu. Între timp mătușa începuse să vorbească destul de tare, fiind în dezacord total cu băiatul.
- Dacă nu crezi că sînt trimiși de o altă civilizație, mă rog, e treaba ta, zicea ea. Dar că sînt roboți te mai îndoiești?... Nu-ți dai seama că față de noi, pămîntenii, sînt cu două-trei clase mai buni în S.F.? Uită-te și tu, cum scriu ei S.F. și cum scriem noi?!... Cine ia toate premiile - ei sau noi?... Ți-am spus - asta e criteriul, singurul deocamdată - ei iau și noi nu! Premii...
În acel moment puștiul părea să fi cedat.
- Dar, tanti, ei se cred oameni, sau știu că sînt roboți? - a întrebat, cuprins parcă de milă.
- Asta încă nu pot să-ți spun, îi șoptise mătușa conspirativ, dar ceea ce știu sigur este faptul că au o parolă de recunoaștere.
- Care, care? - întrebase iarăși tînărul, grăbit și parcă înviorîndu-se nițel la aflarea veștii.
- Sșșt, vorbește mai încet!
Mătușa i-a șoptit parola direct la ureche, așa încît n-am auzit-o. Spre norocul meu, băiatul - fie că n-a înțeles prea bine, fie din cauza spaimei pricinuite de aflarea secretului - a întrebat-o imediat imprudent și cu vocea tare.
- AI LĂMPI CA TANTI HANA? - adică așa, ca dumneata?! Asta-i prea de tot!
- Taci odată, liniștește-te! - l-a potolit, grăbită, mătușa. Faptul că și eu sînt o „tanti Hana" n-are nici o legătură cu parola sau cu roboții, asta nu-i decît o simplă coincidență. Nu cunosc alt motiv pentru care „tanti Hana" nu apare în parolă, decît faptul că ea, parola, este o anagramă a numelui pe care misiunea asta a roboților îl are acolo, pe planeta lor.
- Formidabil, știi și ce nume i-au dat misiunii?! - exclamase băiatul, devenit numai ochi și urechi.
Drept răspuns, tanti Hana i-a arătat coperta cărții pe care o ținea în mînă.
Tînărul a înțeles imediat, dar ceea ce aflase l-a îngrozit parcă și mai mult.
- Știi și răspunsul la parolă? a întrebat el peste cîteva clipe.
Tanti îl știa, numai că în loc să i-l spună l-a scris pe carte.
- Și sînt mulți? - a mai întrebat tînărul.
- Am aici lista lor completă. Sînt toți premiații la concursurile S.F. Am și codul și numele lor „pămîntean", ca să zic așa. De altfel, trecerea de la nume la cod se face foarte ușor. Codul este format din cel mult primele două litere ale numelui.
- Tanti, pe cei premiați astăzi îi ai pe listă? - întrebă puștiul, revenindu-și oarecum din stupoare.
- Sigur. Uite-i: primul, S.A. adică Sorin Antohi...
- Și Cîrtup?...
- Ți-am mai spus - nu Cîrtup, ci C.R.T.U.P. adică Cristian Tudor Popescu.
- O, ce simplu e! Deci, al treilea are codul A.M. nu-i așa? - izbucnise el, victorios.
Un nou șir de aplauze mi-a întrerupt legătura. Nu mai auzisem ce spun, dar nici nu mai aveam chef să aplaud. Mă frămîntau cele aflate.
Așadar - încercam să sintetizez - unu: este posibil să avem de-a face cu o invazie de roboți, care poate nici nu știu că sînt roboți, fiindcă tanti Hana n-a descoperit încă da sau nu... Doi: există deja un criteriu după care pot fi recunoscuți - umanoizii scriu mult mai bine S.F. decît oamenii. Așa se explică de ce iau ei toate premiile la concursurile S.F.
Ei, dragă A.M., în clipa aceea am simțit cum mi se taie respirația. Și eu luasem un premiu, cu cîțiva ani în urmă. Ce mă fac? - mi-am zis. Singura mea speranță rămînea aceea că obținusem premiul la un concurs zonal, și deci, lipsit de interes pentru umanoizi poate. În afară de asta era doar un „premiu trei". Poate că totuși nu sînt umanoid! mi-am zis.
Dar nu puteam trăi cu incertitudinea asta tot restul vieții. Cu atît mai mult cu cît la plecare îi urmărisem pe cei doi și am putut observa că fiecare avea cartea pe care tanti Hana o avea și ea: ALMANAHUL ANTICIPAȚIA.
Întors acasă, am priceput destul de repede că: AI LĂMPI CA TANTI HANA, este anagrama aceluiași ALMANAH ANTICIPAȚIA, respectiv numele codificat al misiunii pe care voi, roboții, o aveți aici, pe Pămînt. Nu-mi rămînea decît să aflu și partea a doua a parolei, lucru care mi-a și reușit după oarecare bătaie de cap: AM ȘLAPI CA TANTI HANA, adică metagrama anagramată a aceluiași ALMANAH ANTICIPAȚIA.
Dacă nu știai pînă acum că ești android, deși posedai această parolă, poți fi sigur de-acuma.
În ceea ce mă privește, nu am deplina certitudine. Ca să mă lămuresc am trimis și eu o poveste S.F. la concursul care începe mîine.
Asta am vrut să-ți spun. Mîine voi cunoaște sentința. Dacă iau premiu, sînt umanoid. Dacă sînt umanoid, mă sinucid.
Adio!
P.S. Tu fă cum vrei...

(Scrisoare trimisă lui Alexandru Mironov, cu toată dragostea mea de azi, de ieri, de pînă mîine dacă...).

VIOREL PÎRLIGRAS

Pe plajă

Plaja dădea o stranie senzaţie de sălbăticie. Nisipul răscolit, stîncile aruncate la întîmplare. Alături, oglinda liniştitoare a mării se întindea pînă departe.

Cei trei savurau din plin peisajul.

– Copleşitoare dezorganizare a materiei, spuse Tirc.

– O briză ar mai trebui, chicoti Amis.

– Ia vezi! Fără glume proaste, i-o tăie Lurd. Asta ne-ar mai lipsi!

– Liniştiţi-vă, ştiţi la fel de bine ca şi mine că timp de trei zile nu e anunţat nici un firicel de vînt, încercă să-i potolească Amis. Vîntul nu se poate naşte din senin!

– Nu se ştie, rosti gînditor Tirc. Uite, se pare că cei de la Control au aflat că am pătruns în Exteriorul Interzis şi ne emit apeluri pe Canalul Central. Poate vor să ne prevină că...

– Prostii! Babalîcii ăştia nu au simţul aventurii, ei ar vrea să stăm tot timpul în Habitaclu! Spuneţi, nu-i păcat să-ţi iroseşti tinereţea fără să te laşi impresionat măcar odată de măreţia Exteriorului?

– Ihî... Cînd te gîndeşti că pe aici se tîrau vechii oameni..., mormăi Lurd.

– Ha! Cică „se tîrau"... rîse Tirc. Să ştii că eu am studiat mai bine istoria. Nu se tîrau, v-o spun sigur. Efectuau un fel de legănare alternativă a două din proeminenţele lor.

– Ce chestie! Amis tremură de uimire. Ştii, şi mie mi s-a explicat, dar eu tot nu-mi pot închipui cum făceau.

– Cică prin asta consumau enorm de multă energie.

– Atunci de ce o mai făceau?

– Cred că nu-şi dădeau seama, continuă retoric Tirc, deşi, cu timpul, au început să folosească maşini. Dar tot mai erau indivizi cărora le plăcea să se deplaseze astfel.

– Cum asta? se interesă şi Lurd.

– Nu ştiu, dar am aflat că arheologii au descoperit anul trecut un fel de folie vegetală – un sistem de informare de-acum cîteva sute de mii de ani.

– Ştiu şi eu, se bucură Amis. Se chema parcă „ziar".

– Da, da, îl aprobă Tirc, dar cel mai interesant lucru era conţinutul lui. Spunea acolo de un tip care ar fi fost ultimul individ ce s-ar fi deplasat astfel. Nu reuşiseră să-l convingă să renunţe, iar el afirma sus şi tare că: „Voi merge atîta vreme cît voi avea picioare!"

– Ce să aibă?

– „Picioare"! Adică proeminenţele cu care se deplasa.

– Păi ce, mai avea şi altele? se miră Lurd.

– Evident! Dacă aţi fi studiat puţin istoria aţi fi văzut.

– Ei na, se burzului Lurd. La ce-mi trebuie mie să ştiu cîte tentacule aveau primitivii?

– Nu erau tentacule. Aveau în interior un sistem complex de tije îmbinate ciudat între ele, tije care erau denumite „oase". Cele cu care nu se deplasau erau denumite „mîini".

– Şi ce făceau cu ele dacă nu le foloseau la deplasare? intră în vorbă Amis.

– Oho, multe lucruri: deplasau obiecte, transformau natura după bunul plac...

– De ce-or fi făcut ei toate lucrurile astea? La ce le foloseau?

– Măi, trebuie să înţelegi că ei trăiau în strînsă legătură cu natura – e firesc: erau sălbatici – şi chiar modul lor de hrănire depindea de aceasta. Mi-e greu să vă explic, dar aveau un sistem foarte complicat de asimilare a energiei. Ei n-o captau direct, ci o prelucrau din nu ştiu cîte alte forme.

– Ce interesant, mormăi mai mult pentru el Amis.

– Ehe, şi cîte alte chestii interesante mai aveau: ochi, nas, gură, urechi...

– Astea ce mai erau? îl întrebă interesat Amis, făgăduindu-şi că va studia istoria antică cît de curînd.

Tirc tăcu o clipă, apoi chicoti amuzat:

– N-o să mă credeţi, dar fiecare din cele pe care le-am enumerat percepea cîte o bucăţică din senzaţia generală pe care ţi-o creează mediul.

– Asta-i bună! se amestecă brusc în discuţie Lurd.

– Dacă vă spun, continuă mîndru Tirc. Şi, lucru interesant, se întîmpla ca uneori să nu le funcţioneze una din ele şi atunci percepeau senzaţia doar parţial.

Tăcură cu toţii cîteva clipe.

– Nu mi-aş fi putut imagina niciodată că ar fi existat aşa ceva, glăsui uimit Lurd.

– Şi ştiţi cum comunicau? continuă Tirc, hotărît să epateze. Prin zgomote! Da, da, ca zgomotele pe care le face marea, şi vîntul, şi pietrele rostogolindu-se.

– Atunci înseamnă că pentru ei şi marea vorbea, şi vîntul vorbea, ba chiar şi pietrele...

– Aşa s-ar părea, nu ştiu sigur... Unii dintre ei afirmau că marea le vorbea într-adevăr, şi vîntul, şi pietrele... Şi cică asta era pentru ei cel mai minunat lucru...

– Erau nişte proşti! tună deodată Lurd. Cum pot să fie minunate nişte lucruri atît de periculoase? Cît de primitivi erau... Asta mă face să simt cît sînt de superior!

Chiar în acel moment o briză se porni din senin. Cele trei baloane transparente – Tirc, Amis şi Lurd – deşi pluteau la cîţiva metri buni faţă de sol, fură suflate instantaneu şi izbite de stînci, unde se sparseră. Ca nişte baloane de săpun.

RADU HONGA

Aventuri în epoca de piatră

(sau „Odiseea unor lucrări de diplomă")

I REPARTIȚIILE

n fața ușii pe care scria: „Biroul de repartizare al Facultății de Istorie Universală" stăteau trei studenți. De fapt, „stăteau" este impropriu spus, deoarece se plimbau de colo-colo, așteptînd să fie chemați. Emoțiile prin care treceau sînt foarte greu de exprimat, dacă ne gîndim că nu-i ușor să părăsești confortul unui apartament din secolul XXI și să te trezești că ești obligat să mărșăluiești zile întregi, alături de niște necunoscuți, într-o armată oarecare și să mai fii și nevoit să te lupți cu tot felul de dușmani, tocmai tu, care în viața ta n-ai pus mîna nici măcar pe o praștie. Și toate astea să ți se întîmple din cauza unui nenorocit de proiect de diplomă pe coperta căruia tu singur ai scris: „Tactica de luptă folosită de Alexandru Macedon în războaiele de cucerire".

Deoarece la sfîrșitul facultății studenții urmau să-și susțină examenul de diplomă cu o temă inspirată dintr-o perioadă oarecare a istoriei, de curînd, mai precis de doi ani, se introdusese o metodă nouă, bazată pe ultimele descoperiri ale tehnicii, metodă mult mai eficientă decît studierea materialelor puse la dispoziție de către biblioteci și filmoteci; ultimul an era considerat an de practică (an de sacrificiu, cum îl numiseră studenții) și viitorii absolvenți erau trimiși în secolele alese drept obiect de studiu, iar la întoarcere își susțineau examenul. Noua metodă fusese bine primită dar, așa cum se întîmplă întotdeauna, mai existau și excepții, unii studenți - ce-i drept, puțini la număr - refuzau locurile în care erau trimiși, pe motiv că nu este corect ca un viitor profesor de istorie să stea un an întreg pe post de cîrciumar la un han din secolul al XVI-lea sau podar la o cetate neînsemnată, care nu avea nici măcar un teren de fotbal sau video. Iată de ce aveau emoții cei trei studenți ce refuzaseră locurile cu două zile în urmă, iar acum așteptau „să dea ochii" cu decanul facultății.

În sfîrșit, ușa se deschise și secretara îl chemă pe primul în cabinet. Decanul îi studia fișa de examene.

- Dumneata, îi spuse într-un tîrziu, ți-ai ales proiectul de diplomă cu tema: „Viața de familie în epoca de piatră."

- Da, tovarășe decan.

- Și ai fost repartizat responsabil cu aprinsul focului. De ce n-ai vrut să te prezinți la locul de practică?

Mircea se foi pe scaun, căutîndu-și cuvintele.

- Știți, eu cred că sînt mai bine pregătit pentru altă muncă.

- Trebuie să înțelegi că nu avem alt loc. Sînteți foarte mulți care studiați această epocă și pînă v-am împărțit pe triburi.. Și în definitiv, ai o muncă ușoară; stai în peșteră și aprinzi focul.

- Așa este, numai că eu am citit în instrucțiuni că n-am voie să iau cu mine nici măcar o brichetă!

- Normal, trebuie să te adaptezi condițiilor de atunci. Ce, vrei să fii considerat zeul focului?

- Deci o să frec două bețe într-o scobitură pînă iese fum și pe urmă voi pune frunze uscate și vreascuri pînă se aprind.

- Evident!

Mircea se ridică.

- Nu se poate, tovarășe decan. Gîndiți-vă și dumneavoastră, tocmai eu care am avut bursă și care din cînd în cînd am trecut și pe la cursuri! Dacă află părinții ce-am ajuns...! Mama era sigură că voi fi cel puțin șef de trib!

- De ce nu vrei să înțelegi că este vorba de o situație provizorie, doar un an. Nu trebuie să-ți faci atîtea complexe. Ce să mai zică Tudor de la grupa a II-a, care-i trimis pe post de grăjdar? Sau Mariana Florescu, care-i vrăjitoare?

Mircea nu răspunse. Se gîndea că Mariana era cea mai potrivită pentru postura aceea, ba, dacă s-ar fi putut, merita chiar și un loc de zgripțuroaică. Mai făcu o încercare.

- Măcar... șef de depozit.

- Asta nu! L-am și desființat de altfel, deoarece ni s-a semnalat de către cei de la contabilitate că anul trecut primitivii au ieșit lipsă cu 460 piei de urs, ceea ce înseamnă că tot atîția au făcut iarna dezbrăcați, fiindcă studenții s-au întors cu cîte o blană, unii chiar cu două, ca amintire. Vrem să-i lăsăm să-și administreze singuri avutul. Iar postul de șef de trib i-a revenit lui Ionescu. Doar a terminat cu zece.

– Lui Ionescu? Mircea crezu că nu auzise bine. Prăpăditului ăluia care are 1,50 urcat pe scaun și care arată de parcă toată viața a mîncat numai găurile de la covrigi? Ha! Sînt curios cine-i ridică ghioaga, el abia dacă-i în stare să-și țină geanta cu cărți!

Decanul nu-i mai răspunse. Se ridică, semn că discuția se încheiase și îi întinse mîna.

– Sper că mîine, cînd a fost stabilită plecarea „întîrziaților", vei fi printre ei. Drum bun și sper că vei face o lucrare de nota zece!

Mircea ieși, gîndindu-se la o metodă mai eficace de aprins focul. Imediat după el intră al doilea student, Mihai Roșu. Acesta avea proiectul cu tema „Falanga macedoneană" și refuzase locul de lăncier în armata lui Alexandru Macedon din cauza fricii.

– Ai unica ocazie de a lupta alături de marele conducător de oști, îi spuse decanul, căutînd să-l convingă.

– Aveți dreptate, tovarășe decan, însă mi-e teamă. Dacă mă omoară? Eu nu știu să mă bat. În viața mea n-am spart decît un geam și ăla fiindcă a fost curent în cameră. Bătaie am luat, dar n-am dat nimănui o palmă!

– Cum o să te omoare! N-ai auzit de echipele noastre de intervenție rapidă?

– Ba tocmai că am auzit, răspunse Mihai. Cunosc eu rapiditatea cu care intervin! Fratele meu care a terminat anul trecut facultatea are și acum un semn la ochi. A fost rănit într-un duel la curtea regelui Soare și cei de la urgență i-au transmis că numai pentru o simplă zgîrietură nu se deplasează, că pierd repriza a doua la nu știu care meci. Și a rămas cu semnul!

– Fiindcă veni vorba de fratele tău... noi am vrut să te trimitem ca vistiernic, dar... știi ce-a făcut el.

Mihai nu răspunse. Știa. Anul trecut, Dan, fratele lui fusese vistiernic și cu o săptămînă înainte de terminarea anului de practică, în loc să-i plătească pe soldații regelui, plecase cu banii și îi predase unui muzeu, spunîndu-le celor de acolo că îi găsise în timp ce săpa în grădină, iar cu banii primiți drept recompensă stătuse o lună la mare. Pe Dan, fericitul descoperitor de comori, îl trimiseseră pentru șase luni la un institut de reeducare din secolul I î.e.n.

Mihai nu mai găsi nici un argument. Promise că se va prezenta a doua zi și plecă.

Cu cel de-al treilea era însă mai greu. Își alesese o temă foarte interesantă, „Viața economică în sec. al XV-lea" și putea fi trimis în mai multe locuri, dar decanul încă mai avea unele rezerve. Studenții de anul trecut se învățaseră să facă afaceri și aduseseră prejudicii economiei secolelor în care își făcuseră practica. Astfel, unul care fusese trimis ca negustor, ieșise lipsă la inventarierea bunurilor puse la dispoziție cu o corabie cu ulei de măsline și alta cu citrice. Cu corăbii cu tot. Altul, care lucrase ca armurier, vînduse cîteva sute de scuturi și săbii din aluminiu, drept arme din oțelul cel mai bun și în anul acela se întîmplaseră numai nenorociri. Pe Silviu, ultimul dintre cei trei, îl repartizase ca negustor de mătăsuri, însă acesta refuzase spunînd că el vrea să fie castelan. Pînă la urmă reuși să-l convingă că este în interesul lui să accepte să fie negustor, deoarece putea studia mai amănunțit situația economică a perioadei. Ieșind pe ușă, Silviu își și făcea socotelile cu privire la beneficiul care l-ar avea dacă ar vinde dantela cu preț dublu și postavul drept una dintre cele mai fine țesături, adusă tocmai din Orient.

Decanul era mulțumit. Acum putea într-adevăr să scrie în registrul cu repartizările că toți cei 64 de studenți s-au prezentat la locurile de practică.

II TRIBUL

Mircea era nervos; de trei ceasuri căuta peștera la care trebuia să ajungă și încă nu reușise s-o găsească. Și pe de-asupra mai era și obosit. Cei de la serviciul administrativ îi dăduseră o blană prea mare, care-l încurca la mers, o ghioagă care era atît de grea că abia o tîra după el și îi spuseseră să meargă drept înainte pînă va trece de pădure și acolo, la capătul ei, va da de gura peșterii.

„Ce viață", își spuse Mircea, oftînd. „De primitiv! Desculț sînt, nemîncat sînt. Unde ești mamă, să mă vezi?" Mai făcu cîțiva pași și dădu într-o potecă. Pînă atunci mersese numai printre tufișuri care-i zgîriaseră picioarele pînă la sînge. După nici cincizeci de metri se așeză jos, sfîrșit. „Nu mai pot! Gata, mor. Poate îi găsesc la masă. Ăștia cum dracu' or fi organizați! Au ei atîta minte să mănînce ca oamenii, de trei ori pe zi, sau bagă în ei cînd au chef? Să vezi că mă trimit la vînătoare. Sînt în stare! Da' nu mă duc nici de-aș ști că mor de inaniție. O să le explic că eu sînt responsabil cu aprinsul focului. Da' cum o să le spun, că n-am voie să vorbesc, acum sînt primitiv, nu cunosc graiul articulat, urlu, mormăi, fac ca toate animalele, dar de vorbit, nu. Le explic prin semne. Da, așa mai merge, este o soluție, însă cum să-i faci pe niște reduși mintal să înțeleagă că tu ești trimis special să le aprinzi focul? Și dacă mai este vreunul pe-acolo care are aceeași ocupație? Că doar n-or fi stat pînă acum să m-aștepte pe mine! Atunci ce fac? Poate găsesc o muncă mai ușoară, să mătur prin peșteră, de exemplu. Ar merge și nu prea, o peșteră poate avea și un kilometru lungime. Nici într-o săptămînă n-o termin de măturat. Sau o să am grijă de copiii lor. Hm, și femeile ce fac în acest timp, se duc la vînătoare în locul meu? Chiar așa de proaste să fie? Mai știi, poate dau peste un trib de proști, cei mai proști primitivi din istoria lumii. Asta-i bună, aș fi prea norocos. Încurcată situație!"

Cum se gîndea el, auzi la un moment dat niște urlete care-l făcură să scape ghioaga din mînă. Pînă la urmă își luă inima în dinți și plecă mai departe, grăbind pasul. După zece minute ajunse în apropierea unei grote.

În jur de douăzeci de bărbați și femei stăteau adunați lîngă un foc anemic și frigeau niște hălci de carne. Mirosul ațîțător îl făcu să se apropie mai mult. Încă nu-l zăriseră. Femeile erau foarte tinere și sumar îmbrăcate. Mircea își puse ochii pe una care stătea mai deoparte și se pureca. Bărbații aveau părul lung, unii purtau bărbi și nu arătau

chiar aşa de voinici ca în cărţile de istorie. Printre ei, Mircea găsi cîţiva care puteau purta numele de schelete vii. Rar se auzea cîte un sunet, primitivii înţelegîndu-se mai mult prin semne. Unul singur scotea din cînd în cînd sunete guturale, lipsite de orice înţeles. Nici vorbă de grai articulat, inteligent. „O să am viaţă grea cu ăştia", îşi zise Mircea apropiindu-se de foc. Toţi se opriră din activitate şi acum îl priveau încruntaţi. Mircea se aşeză la vreo zece metri de ei, şi zise: „Uu, Uu", în loc de salut şi îşi arătă burta suptă, făcîndu-i să înţeleagă că este leşinat de foame. Unul dintre bărbaţi, care părea că este şeful adunăturii, se ridică şi se apropie de Mircea, spunîndu-şi: „Asta ne mai lipsea, parcă nu sîntem destui! Şi ce slab e! Nu este în stare nici să-şi ţină blana pe el. Cred că vine de la un trib de înfometaţi, prea arată rău. Încă un idiot care nu este în stare nici măcar să-mi explice că vrea să mănînce. Dă din mîini ca o maimuţă. Norocul lui că-mi dau seama ce vrea. Amărîtu'!"

Ajunse lîngă Mircea, îi trase un ghiont, ceea ce însemna că este bine primit în colectivul lor, pe urmă îl arătă celorlalţi, urlă de două ori, de-i făcu părul măciucă pe cap lui Mircea, mai trase un chiot (probabil de bucurie), adică: „Uitaţi-vă bine la el, e de-al nostru!" şi atunci toţi începură să sară în jurul focului, tot de bucurie că au un nou vecin de grotă. Unul cînta la un fel de rîşniţă improvizată din două pietre, dar nu pentru mult timp, deoarece îşi prinse degetele între ele şi începu sa plînga.

După ce mîncă bine, lăsînd două primitive să facă o cură de slăbire, Mircea, care observase că nici unul nu se pricepea să întreţină focul aprins, puse mîna pe două beţe, le ridică deasupra capului, trase un urlet de se sperie şi el de calităţile vocale nebănuite, îşi dădu cu beţele în cap, se bătu cu ele în piept şi după o jumătate de oră de eschibiţii, reuşi să le explice cine este el şi ce vrea. Şeful tribului îl asigură (tot prin semne) că este de acord.

Cîteva zile totul decurse normal; bărbaţii plecau dimineaţa la vînătoare şi se întorceau seara, frînţi de oboseală şi cu mîinile goale. Femeile nu se depărtau prea mult de tabără, însă aduceau întotdeauna rădăcini, fructe şi ouă. Într-una din zile găsiră şi o pasăre lovită la o aripă, pe care o fripseră, bucurîndu-se de parcă ar fi prins cine ştie ce pradă însemnată. Mircea se scula primul şi întreţinea focul ce ardea zi şi noapte. Fiind foarte priceput, mai mult se afuma pe lîngă el, iar după nici două săptămîni, faţa îi căpătase o culoare aramie. Şeful tribului se scula pe la zece, răcnea de cîteva ori şi imediat o primitivă, de obicei una mai frumoasă, îi aducea de mîncare. Mircea îl găsi într-o dimineaţă într-un ungher al peşterii, trăgînd de blana unei femei, încercînd în acelaşi timp să-i explice că trebuie dată jos, lucru pe care ea nu-l înţelegea, fiind o înapoiată mintal, căreia trebuia să-i explici de mai multe ori acelaşi lucru, pînă să-şi dea seama ce vrei. Primitiva tocmai îşi spunea: „Dacă nemernicu' ăsta mai trage mult de mine, îi sparg capul", punînd în acelaşi timp mîna pe o piatră destul de mare ca să-şi realizeze gîndul, cînd interveni Mircea, îmbrîncindu-l pe individ şi cucerind astfel simpatia femeii. Şeful tribului plecă bombănind şi uitîndu-se furios la cel care-l deranjase. „Te găsişi tu, deşteptule, să te bagi tocmai acum!", îşi spunea, el, depărtîndu-se.

La o lună după venirea lui Mircea în mijlocul noului colectiv, timp în care deveniseră aproape vegetarieni din cauza lipsei de carne, se întîmplă un fapt cu totul neobişnuit în viaţa normală a tribului, fapt care schimbă întreaga situaţie. Într-o seară liniştită, după o zi cu totul şi cu totul banală, Mircea se aşezase mai aproape de foc şi se gîndea cu nostalgie la cei de-acasă cînd, un bărbos trecu pe lîngă el şi îl călcă pe mînă cu toată greutatea celor şaptezeci de kilograme, acesta fiind cel mai gras primitiv din trib. Luat pe neaşteptate, Mircea sări pur şi simplu în picioare de durere şi, fără să-şi dea seama ce face şi unde se află, spuse cît se poate de clar: „Bă maimuţă, nu vezi pe unde calci? Cretinule!"

În acel moment toţi încremeniră. Nu se auzea nici o şoaptă. Apoi, ca la o comandă, primitivii se apropiară de Mircea, începură să-l pipăie ca pe o fiinţă din altă lume, îl traseră de păr, rînjind prosteşte. Primul se dezmetici şeful de trib, care zise: „Vorbeşte!" Fu rîndul lui Mircea să rămînă uluit. Apoi zise: „Şi tu vorbeşti? Nemaipomenit! Şi eu care credeam că..." Dar surpriza nu se terminase. Rînd pe rînd începură şi ceilalţi să vorbească şi îşi dădură seama că în tribul acela erau numai studenţi. Se feriseră unii de alţii, crezînd că au de-a face cu primitivi adevăraţi. De recunoscut nici nu se punea problema, în primul rînd fiindcă veniseră de la toate universităţile din ţară şi în al doilea, deoarece arătau ca vai de ei, cu bărbi, plete, murdari şi slabi. Fetele nu mai ştiau ce să facă; ştiind că trăiesc printre reduşi mintali, străini de orice convenienţe sociale, se adaptaseră situaţiei, stînd mai mult dezbrăcate, iar acum trăgeau de blănuri să le lungească. Din păcate nu erau supraelastice.

Un singur bărbos rămăsese lîngă foc, impasibil la ce se întîmplă în jurul său. Studenţii îl observară şi îl priveau bănuitori. Unul spuse:

– Ăsta ce face acolo, se dă mare? O fi vreunul care a terminat cu zece. Am mai văzut eu din ăştia!

Acela însă nu terminase cu zece şi nici student nu era. Prin cine ştie ce concurs de împrejurări, se rătăcise printre ei, fiind singurul primitiv autentic din tot tribul. După ce-şi fripse bucata de carne, se ridică, îşi luă ghioaga într-o mînă şi se urcă pe tronul de piatră de la intrarea în peşteră, semn că de-acum încolo el este şeful. Ceilalţi se priviră între ei, încercară să obiecteze, dar pînă la urmă se hotărîră să-l lase în pace. În definitiv, ei erau nişte intruşi în epoca lui.

– După plecarea noastră, zise fostul şef de trib, Ionescu, ăsta va rămîne singur şi va fi unicat în istorie. Unde s-a mai văzut un trib format dintr-un singur membru care este şi şef şi ajutor de şef şi... ce să mai spun...

A doua zi, cînd se aflau la vînătoare, ţinură un consiliu.

– Fraţilor, le zise Mircea făcîndu-le semn să se apropie mai mult, trebuie neapărat să ne organizăm. Aşa nu se mai poate! De cîteva zile mîncăm numai rădăcini, ouă şi buruieni. Ba, mai mult, una dintre voi – şi cînd zise „dintre voi" – se uită la

DODO NIȚĂ

No comment!

U. Sam, tuns şi ras proaspăt, îşi luă în primire postul de dispecer de la Departamentul Operaţional exact la ora 8.00. Era odihnit şi gata pentru o nouă săptămînă de lucru, după un week-end de basm petrecut cu Margey, logodnica sa, la Sunny Beach.

Pentru început, ascultă rapoartele primite prin videofon din toate colţurile lumii.

Fusese restabilit contactul cu submarinul atomic Y.S. 4B., aflat în patrulare în apele Oceanului Îngheţat. Cei 113 membri ai echipajului participaseră la un meci de fotbal pe banchiza polară, astfel încît dăduseră palpitaţii operatorilor transmisionişti de la bază, care nu ştiau ce se întîmplase cu ei.

Se încheiaseră cu două zile mai devreme manevrele Flotei a II-a Aliate din Pacificul Central, din cauza uraganului Margaret, care împrăştiase navele pe o arie largă şi le mai şi scufundase puţin!

Generalul Mortont, care comanda Forţa de intervenţie în deşertul arabic, sucombase în urma unei minuscule înţepături de scorpion, nedepistată la timp.

De la sateliţii-spion care împînzeau orbita circumterestră primi importanta informaţie că doi globe-trotter-i vaticanezi omorîseră din greşeală o vacă în India. U. Sam reflectă timp de 43 de secunde la profundele implicaţii politice ale acestui incident, care avea să deterioreze mult relaţiile Nord-Sud.

La 11.00 comandă brek-fast-ul.

În timp ce degusta delicioasele produse concentrate de tip „Special Survival" se amuză programînd un mic război nuclear limitat pe computer. Termină repede de mîncat şi nu mai urmări sfîrşitul mini-războiului pentru că îl enerva finalul stupid: sucombau ambele părţi combatante. Era, de altfel, singurul defect al computerului, care, în rest, funcţiona ireproşabil. Astfel, de pildă, îl ajuta pe Sam să calculeze cele mai avantajoase traiectorii subterane ale noilor super-rachete NX.

La ora 13.40 U. Sam îşi încheie programul de lucru. Intră în vestiar, dezbrăcă eleganta salopetă militară verde-oliv şi îşi îmbrăcă hainele de stradă: o pereche de jeans jerpeliţi, un tricou decolorat cu un motard tip „Hell's Angels" aplicat pe el şi o cariocă avînd cozorocul rupt.

Părăsi modernul bunker subteran al Comandantului Otan şi, amestecîndu-se în imensul şuvoi de oameni şi pancarte care se scurgea neîntrerupt într-o singură direcţie, prinse a scanda cu hotărîre, la unison cu ceilalţi:

– PACE! VREM PACE!

---

fete – a adus ieri un coş întreg cu ouă clocite, de mă doare şi acum stomacul. De carne ce să mai vorbim, dacă n-ar fi asta să vîneze şi pentru noi, nu ştiu unde am ajunge. Eu nu-mi dau seama ce se întîmplă în ultimul timp, dar am impresia că au dispărut toate vietăţile din raza noastră de acţiune. Care credeţi că este explicaţia?

Adrian, un blond-roşcat, spuse:

– Ar trebui să-i facem rost domnişoarei Carmen de o altă blană.

Carmen îl privi ostentativ.

– Ce vrei să sugerezi?

– Că de cînd ai scurtat blana, ne-ai speriat toată fauna. Nu cumva vrei să intri în graţiile noului şef de trib? Ha, Ha!

Carmen, foarte calmă, nu-i răspunse, în schimb îi trase o palmă care răsună pînă la tribul vecin şi provocă o avalanşă de pietre în apropierea peşterii.

– Hai, lăsaţi cearta, încercă să-i împace Ionescu. De mîine fiecare are atribuţiunile sale precise. Gîndiţi-vă că mai avem de stat aproape un an aici.

– Asta cam aşa este, oftă Popescu, un vlăjgan de doi metri. Cînd mă gîndesc cît de greu îmi este să intru în rolul de primitiv...!

– Mă mir, zise Ionescu. Eu eram sigur că nu faci nici un efort.

– Chiar aşa, observă şi George, eu cînd ţi-am văzut mutra am fost convins că mă aflu într-un trib adevărat. Nu văzusem niciodată un primitiv. Tu m-ai derutat!

Popescu îi privi cu duşmănie şi plecă bombănind ceva despre rudele lor apropiate.

Bineînţeles că de la vînătoare se întoarseră cu cîteva ouă care făcură pui atunci cînd le sparseră şi cu un braţ de rădăcini. Cînd îi văzu şeful de trib făcu o criză de nervi, îşi luă măciuca şi plecă.

Se întoarse după cîteva ore cu o provizie de carne din care mîncară o săptămînă. De atunci procedară în felul următor: o zi plecau cu toţii la vînătoare şi se întorceau cu mîna goală. A doua zi pleca şeful şi aducea mîncare pentru tot tribul. Să mai spună cineva că studenţii n-au imaginaţie şi nu ştiu să se descurce!

PAVEL VEJINOV

Fluturii albaștri

— 1 —

Visa în clipa aceea cerul verde cu nori delicați și curați, ce lunecau deasupra cîmpiei nesfîrșite. Visa stîncile cafenii, în mijlocul cărora scînteia, aidoma unui ochi albastru, micul lac de munte. Visa acoperișurile roșii, înconjurate de ramurile întunecate ale pinilor. Simțea, adînc în suflet, mirosul dulce de rășină.

— E timpul să te scoli, Alec...

— Da, mamă, șopti el, și simți cum ceva timid și duios îi dezmiardă, cu mîna parcă, inima.

— E timpul, Alec.

Plutea acum, asemenea unui norișor, deasupra stepei și privea spinările pestrițe ale antilopelor, care lunecau prin mijlocul unei ierbi arhaice. Ochii i se deschiseră brusc și zări aplecată deasupra sa fața metalică a lui Dirac.

— Am ajuns?, întrebă el cu glas înăbușit.

— Da, Alec, răspunse calm robotul. E timpul să te trezești.

Omul oftă abia auzit și se uită în jur. Revenirea la viață se derulase acut și intempestiv. De-abia acum realiza că se află în camera de reanimare de pe Neptun, la șaisprezece ani-lumină de Pămînt pe care tocmai îl visase. În toate aceste zile însă — oriunde s-ar fi aflat firul acela de praf, pierdut în haos — el îl purtase, cu o tărie extraordinară, în fiecare fibră.

— V-ați amintit de mama dumneavoastră, Alec, spuse robotul. Nu știam că ați avut o mamă.

Omul simți că inima îi bate mai repede. Ciudata creatură a lui Bagrationov, cu masca „Gînditorului" lui Rodin, vorbea cea mai crudă dintre toate limbile — limba exactă, fără greșeli a mașinii. Gîndul acesta era, într-adevăr, îngrozitor. Da, avusese... cîndva!... Cei șaisprezece ani, pe care nava cosmică îi lungise implacabil, îi înmormîntaseră de mult pe cei mai dragi oameni lăsați pe Pămînt.

— Da, am avut, șopti el.

— De ce n-a venit la cosmodrom să vă conducă?

— Inima ei n-ar fi rezistat la asta, Dirac, zise aspru Alec. Ea avea o inimă slabă și obișnuită de mamă...

— Da, înțeleg, spuse robotul.

Nu înțelesese; nimeni, niciciînd nu va putea.

— Și, totuși, v-a condus atîta lume, spuse el. Erau, oare, lipsiți cu toții de inimă?

Deodată, de parcă sala de reanimare i-ar fi dispărut din cîmpul vizual, omul se revăzu sub cupola de cristal a observatorului, foarte aproape de ochii ei tandri și miopi.

— Ești sigur că trebuie, Alec?

— Da, trebuie, scumpa mea, spusese el. Trebuie, într-adevăr.

— Bietul meu copil!, spusese ea cu fața udă de lacrimi. Sărmanul meu nefericit!

Soarele strălucea pe cerul limpede; adia un vînticel cald, o iarbă firavă de primăvară creștea printre plăcile de beton ale cosmodromului. Cînd se cățăra pe scările înguste ale cosmonavei, sute de aparate fotografice îi înregistrară pînă și cea mai mică mișcare. Nu se întoarse. Nu avea puterea să privească înapoi, s-o revadă pe aceea de la care își luase adio pentru totdeauna. Luni de zile după aceasta nu avusese puterea să privească spre steluța tandră și tristă ce-și trimitea luminița palidă în infinit. Nu, nu avusese puterea, nu avusese de unde să o ia...

— Ți-e rău, Alec?, întrebă robotul.

Omul tresări.

— Nu, nimic... Fii liniștit, Dirac. Mă simt absolut normal. Ce-i cu Kazimir?

— Acum este în biocameră.

— Vreau să-l văd, spuse Alec.

Robotul apăsă unul dintre butoanele aflate pe micul pupitru. Dezbrăcat pe jumătate, Kazimir se găsea întins sub reflectorul strălucitor, inspirînd, nemișcat și palid, refăcîndu-și energia pierdută. Prin bioconductorii subțiri, care îi înfășurau pieptul puternic în legături dese, pulsa plasma. Era neîndoielnic că Dirac făcuse tot ceea ce trebuia și, totuși, Alec simțea în suflet o teamă nelămurită. Profilul său clasic, oarecum, sever, părea acum complet lipsit de viață; ochii îi erau cufundați în orbite ca la un cadavru. De fapt, anabioza fusese tot un fel de moarte, chiar dacă închisă între anumite limite, prestabilite.

— În ce stare se află?, întrebă el neliniștit.

— Totul este în regulă... Îl voi trezi peste două ore...

— Da bine, murmură omul.

— Acum am să-ți aduc de mîncare... Și să nu faci prostii, te rog, încearcă să o înghiți...

— Fii pe pace, spuse Alec și zîmbi chinuit; ce părere ai, m-aș putea ridica?

— Nu ar fi mai neplăcut decît în alte dăți.

— Atunci, să încercăm.

— Nu, e încă prea devreme...

— Vreau, Dirac... Te rog, dă-mi mîna...

Robotul tăcu nehotărît. Dorințele oamenilor erau pentru el lege, în afară de cazul în care i-ar fi expus unui pericol serios. Acum însă era evident că nu poate fi vorba de așa ceva.

— Bine, spuse el, dar numai un pic...

Și îi întinse mîna sa rece îmbrăcată într-o mănușă moale. Alec se ridică încet și de îndată simți că i se face rău.

— Da, e într-adevăr prea devreme, spuse el cu un glas lipsit de putere. Du-te, Dirac, adu-mi să mănînc... Poate că asta va drege lucrurile...

Dirac îl privi cu lentilele sale netede și scînteietoare, ce îi țineau loc de ochi și ieși fără zgomot.

Ceasornicul, ovalul, bătrînul și caraghiosul ceasornic ticăia neobosit deasupra capului său. Timpul îi jucase cîteva feste, însă el își numărase orele sale mincinoase cu aceeași pedanterie și siguranță. Doar Dirac, dintr-un anume punct de vedere personal, îi arătase o atenție mai serioasă. Oamenii însă nu se mai uitau la el. Nici Alec nu îl mai privea. El observa, cu respirația tăiată, enorma stea strălucitoare, spre care zburaseră ani la rînd prin spațiul infinit. Era vizibilă cu ochiul liber și Hela, mica stea albastră, rece și indiferentă. Simțea acum față de ea o dușmănie ciudată, amestecată cu o suferință calmă și amară, ce îi umpluse inima de ani și ani. Orice s-ar fi aflat acolo, el nu mai putea fi același; va fi mereu străin, îndepărtat și neînțeles. Oricît de reale ar fi acolo necunoscutele ființe, ele n-au să-l simtă și n-au să-l înțeleagă niciodată. Se afla la un pas de atingerea țelu-

lui și se temea fie și să se gîndească la el.

Brusc, ecranul se lumina și înaintea sa apăru Kazimir cu ochii zîmbindu-i pe fața palidă.

— Salut, Kazimir, spuse Alec cu blîndețe. Cum te simți?

— Perfect!, răspunse Kazimir cu glasul slab. Perfect, bătrîne. Dar tu?

— Ca Winetou, căpetenia indiană!, surîse Alec. Știi că te-ai schimbat?... Și, mai presus de orice, ai mai întinerit!...

— Și tu la fel, pe cuvînt... Ai văzut-o pe Hela?

— Da, o steluță oarecare și neînsemnată, spuse Alec.

— Se pare că nu merita să batem atîta drum din pricina ei, fiule. Pe cinstea mea, n-aș fi mișcat nici degetul mic de dragul ei...

— Da, știu ce gîndești, surîse amar Alec. Nu ai totuși impresia că un lucru care trebuie să se dovedească pe sine nu poate fi ceva adevărat?... sensul lucrurilor este în ele însele, Kazimir...

Pilotul nu răspunse pe dată. Avusese și el ceasuri amare și îngrozitoare însă, pe-atunci, acest savant mărunțel, cu ochi și figură de poet, izbutise să-l consoleze cu mult mai mult succes.

— Nu te gîndi la asta, replică el. Am pornit și vom ajunge. Și, de cum vom ajunge, o să avem un scop și mai frumos: să ne întoarcem...

— Așa este, spuse Alec și zîmbi imperceptibil.

— S-a întîmplat ceva în timpul cît am dormit?

— Nu, nimic deosebit... banalele și obișnuitele istorii: asteroizi, zborul cu viteza luminii... Însă bătrîna carapace s-a purtat impecabil...

— Cu ajutorul lui Dirac, natural, spuse Kazimir. Nu ți se pare că universul ăsta este diabolic de uniform?...

— Asta pentru că încă n-am întîlnit nici o ființă vie, fiule...

Pilotul ridică din umeri.

— Cine știe, mormăi el. Drept sa-ți spun, n-am să mă mir cîtuși de puțin dacă pe Hela ne va întîmpina însuși Bagrationov...

Ușa se deschise fără zgomot și Dirac intră în camera lui Alec. Prima sa grijă fu aceea de a privi spre tava pe care adusese mîncarea.

— Da, bine!, aprobă el, clătinîndu-și capul. Ți-e foame, Kazimir?

— Teribil, spuse pilotul, dar nu de bucătăria ta, prietene...

— De ce a mea?... Ai uitat că meniul vostru este alcătuit de către trei institute?...

— Să le ia dracul!, zise pilotul sincer indignat.

— Nu-ți mai amintești ce declarații ai făcut presei pe tema asta?, îl întrebă Dirac nemilos.

— Mă voi afurisi veșnic pentru treaba asta...

— Ai un jargon îngrozitor, prietene. Acesta nu este un limbaj demn de niște călători cosmici...

— Ai dreptate!... Și tocmai de aceea poți și tu să te duci dracului liniștit...

Dirac luă tava.

— Vreți să vă pun vreun film?

— Nu, mulțumesc, am dormit și așa foarte bine.

— Tu, Alec?

— Aș privi ceva, spuse șovăitor Alec.

— Ce anume?

— Eu știu, alege și tu ceva de arhivă, spuse Alec. Ceva cu indieni sau cu fantome.

— Bravo, interveni Kazimir. Fantome aș privi și eu... Mă sîcîie de moarte plictiseala asta cosmică...

Ușa se închise fără zgomot.

— 2 —

Racheta se desprinse lin de nava cosmică, tot așa de ușor și tăcut cum se desparte un pui de cangur de punga binecuvîntată a maică-si. Rămas în fața pupitrului de comandă, Kazimir văzu pentru cîteva clipe dîra fină, roșie, apoi racheta dispăru rapid și se stinse ca o țigară azvîrlită în beznă. Pentru o clipă se simți cuprins de groaza singurătății; un spasm dureros îi încleștă gîtlejul. Încotro au plecat, de ce i-a lăsat? Ce se va face singur în pustietatea fără sfîrșit, dacă li se va întîmpla ceva?

Sub el, statornic albastră și tainică, plutea Hela, doar cu puțin mai mare decît Luna pămînteană. Suprafața sa netedă, mai închisă la culoare în jurul ecuatorului, albastru-transparent în jurul polilor, abia se distingea sub perdeaua subțire a norilor. Puternicul telescop al navei o cercetase cu atenție timp de trei zile, înainte de a alege locul de aplanetizare. Planeta de sub ei nu avea continente. Uscatul încingea cu un brîu larg întreaga parte centrală. Nu erau nici munți, nici mări interioare. Nu erau nici insule pe cele două oceane liniștite, fantomatice, care înconjurau polii. Întreg uscatul era acoperit de păduri nesfîrșite, ici-colo întretăiate de ochiurile albastre ale lacurilor. Dacă, într-adevăr, existau oarecari forme de viață rațională, gîndi Kazimir, era puțin probabil ca ele să se deosebească prea mult de urangutanii tereștri. Și în această menajerie trebuise să-l trimită pe unicul său prieten?

Kazimir întinse neliniștit mîna spre pupitru. Ecranul se lumină și el remarcă pe dată fața agitată a lui Alec, fixînd cu atenție planeta. Lîngă el, Dirac se ocupa impasibil de pupitrul de comandă, fața lui fiind, ca întotdeauna, liniștită și inexpresivă.

— Cum e, bătrîne?, întrebă vesel Kazimir. Cum ți se pare viteza?

— Pur și simplu de coșmar, răspunse mulțumit Alec. În momentul de față am o sută de kilometri pe secundă.

— Cum se comportă aparatura?

— Ireproșabil!...

— Oricum, ai grijă!, spuse pilotul și în glasul său tremură pentru o clipă o alarmă ascunsă. Presupun că veți găsi acolo țînțari cît porumbeii...

— Asta n-ar fi nimic, surîse Alec. Mi-e teamă ca nu cumva să ne înghită racheta vreun balaur acvatic...

— De data asta i se va opri în gît!, spuse supărat pilotul. Ai grijă, totuși, bătrîne, fii cu ochii în patru...

Ecranul se stinse și racheta dispăru din imagine. În fața lor Hela strălucea acum și mai puternic, frumoasă și netulburată. Mai rămăseseră zece ore pînă la ea; un pas infim față de imensitatea ce o parcurseseră. Dirac, constant nepăsător, manevra aparatura cu aceeași siguranță, fără a da nici cea mai mică atenție planetei. Și, desigur, nu era nimic ciudat în toate acestea; pentru el planeta constituia, pur și simplu, un scop, nu un motiv de frămîntare. Ea nu-i putea trezi nici un fel de simțăminte. În fond, tocmai în aceasta constase forța și superioritatea sa asupra oamenilor în anii lungi de călătorie. Altfel ar fi înnebunit de sute de ori, de sute de ori ar fi întors cosmonava sau, cuprins de nebunie, de sute de ori ar fi îndreptat-o spre cine știe ce soare strălucitor. Oamenii îi cunoșteau însă puterea și de aceea se lăsaseră liniștiți în mîinile sale. Lipsit de simțăminte, el era mai puternic chiar decît natura, din moment ce nu depindea de ea. Pentru el nu existau nici timpul, nici spațiul, pentru el nu exista nici materia din care fusese creat. Pentru el, totul nu era altceva decît un motiv de gîndire. Nici măcar gigantica sa minte, care înmagazina în ea milioane de cunoștințe, nu constituia rațiunea sa de a fi. Unicul și imuabilul său centru de interes erau oamenii și ordinele lor. Acestea erau mai puternice decît orice alte instincte pe care natura le-ar fi putut sădi în ființele vii. Bagrationov înfăptuise într-adevăr un miracol, poate chiar mai mare decît însuși cosmosul prin care hoinăreau.

Alec înțelegea foarte bine acest lucru și, uneori, ți-

nîndu-și respirația, privea pe ascuns chipul înțelept și nobil al robotului. Trăsăturile sale, plăsmuite de un sculptor din vremurile vechi erau, fără îndoială, superbe. Totuși, el se temea să privească în ochii săi goi, în lentilele scînteietoare, lucind imobile pe chipul său. În acele momente i se părea că este gata să-i destăinuie un secret, că va încălca vreun ordin fatal sau că se va întîmpla lucrul cel mai teribil — că mașina va deveni conștientă de sine însăși. La urma urmelor, acesta era dreptul ei și, în astfel de clipe, pe Alec îl încerca, adînc și confuz, sentimentul vinovăției. Cine știe de ce atunci încerca să-i vorbească prietenos și cald, însă robotul îi răspundea, ca întotdeauna, politicos și rațional. Asta îl enerva. Da, Alec sesiza adesea că robotul îl enervează. Îl enerva, înainte de toate, modul său de gîndire ce nu putea fi contrazis. Îl enerva încrederea sa în sine, disprețul său față de tot ce era incert, îndoielnic. Sentimentul acesta se lupta cu nemărginita sa recunoștință care, în final, se dovedea mai puternică. Și atunci redevenea binevoitor și cald.

Cînd ajunseră în imediata apropiere, îl întrebă:

— Care este situația, Dirac?

Acum robotul nu-și mai ridica ochii de pe aparate nici măcar pentru o clipă.

— Viteza cincisprezece kilometri pe secundă, răspunse el. Depărtarea de...

— Te întreb dacă vom aplanetiza cu bine?...

— Nu există nici un motiv să nu aplanetizăm...

Hela acoperise acum aproape întreg orizontul, albastrului intens luîndu-i locul tonurile delicate de rezeda. Valuri fine, orbitor de albe, lăsau să se vadă, ca printr-o plasă, continentul îndepărtat. Aflat de cealaltă parte a planetei, unde abia se lumina de ziuă, locul pe care trebuiau să aplanetizeze nu se vedea încă.

— Ne apropiem de straturile superioare ale atmosferei!, raportă peste puțin timp Dirac. Densitatea aerului este cu opt procente mai mare decît cea estimată...

— Redu viteza!

— Știi prea bine, Alec, că regulatorul este automat.

— Nu prea cred în automate, replică „amabil" omul.

— Dar eu cred, spuse robotul. Pînă acum nici un automat nu ne-a înșelat.

— Pînă acum nu înseamnă întotdeauna.

— Desigur, răspunse liniștit Dirac. Cu toate acestea nu văd nici un motiv de neliniște. Automatele sînt programate și pentru prevenirea eventualelor surprize.

Peste un ceas zburau deasupra lacului — ac subțire și albastru în mijlocul pădurii nesfîrșite. Ca și pînă atunci, Dirac nu-și desprindea privirea de pe aparatele sale.

— Lungimea lacului optzeci de kilometri, raportă el. Lățimea, în jur de cincisprezece kilometri. Adîncimea, în centru, în jur de trei sute de metri, în apropierea malurilor, în jur de douăzeci...

Și, după cîteva secunde, adăugă:

— Foarte propice pentru amerizare și decolare.

Trebuiau să survoleze fără întîrziere întreaga planetă, să reducă treptat înălțimea și să amerizeze cu viteza minimă pe suprafața apei. Din nou noapte și din nou zi, ca în vis. Pînza norilor se îndesi, apoi se subție și în fața ochilor se ivi, în sfîrșit, uscatul continental. În cele din urmă, Dirac anunță:

— Pregătește-te!...

Cînd racheta se afundă în albastrul lăptos al norilor, Alec simți că inima îi tresare de fericire. După dezolantul pustiu al universului, după nesfîrșitele și mohorîtele oceane de gheață, acest alb de vrajă, moale și cald, i se păru o îmbrățișare delicată, i se păru ca gunguritul porumbeilor sălbatici, ca un cîntec, ca tot ceea ce pierduse pe îndepărtatul Pămînt. Apoi, albastrul aprins și scînteietor, suprafața netedă a lacului, azuriul se instalară pe deplin în noua sa existență. Mai aproape, tot mai aproape, șoc! Racheta se scufundă în apa adîncă și acum, în jurul ei, nu se mai afla nimic în afara unei fîșii de amurg, ce gonea pe lîngă luminatoarele transparente din cristal.

— 3 —

Cînd au coborît pe mal ploua slab, o ploaie cu soare. Curînd însă, norii se sparseră și cerul se lumină deasupra lor, curat.

Alec ședea pe mal și simțea sub tălpi pămîntul ca pe o ființă vie. Privea cerul și nu-și putea opri lacrimile care-i curgeau liniștit pe obraji. Simțea cum îi tremură tot corpul. De necrezut, dar miracolul pe care îl așteptaseră ani îndelungați se întîmplase cu adevărat. Avea din nou pămînt, cer și nori. Avea aer veritabil și o lumină cerească. Avea căldura izvorîtă din natură. Avea simțuri care îl serveau. Dar nu avea glas! Glasul i se stinsese în gît și nu putea rosti nici un cuvînt. Nu putea face nimic altceva în acele clipe decît să respire adînc, să simtă cum, treptat, îi revin forțele și nestinsa sete de viață.

La doi pași de el stătea robotul, rotindu-și încet, ca pe o cameră de luat vederi, capul său de fier. De fapt, nici nu era altceva decît o cameră de luat vederi. Din acest moment, tot ceea ce îi înconjura avea să fie înregistrat, cu sunet și imagine, pe casetele sale. Ulterior ele vor putea fi reproduse de mii și milioane de ori, ori de cîte ori oamenii vor dori să le revadă. Tot ceea ce „pipăia" cu ochii săi devenea din acea clipă nemuritor.

Într-un tîrziu, Alec spuse:

— Cum ți se pare, Dirac?

— M-aș fi așteptat să văd orice altceva, numai asta nu!, răspunse robotul.

Dirac era, bineînțeles, la curent cu tot ceea ce descoperiseră cosmonauții pînă în acel moment.

— Ce ți se pare atît de ciudat?

— Parcă ar fi o butaforie...

Alec ar fi putut să jure că în glasul robotului răsunaseră accente de surprindere. Abia acum aruncă o privire critică în jur. Da, într-adevăr, ceva nu era în regulă, dar încă nu putea înțelege ce anume. Copacii din jur nu semănau cu copacii tereștri, ci cu niște flori gigantice. Enormele frunze lanceolate, înalte de cîțiva zeci de metri, răsăreau de-a dreptul din pămînt; trunchiuri masive, netede și verzi creșteau printre ele și se terminau cu flori enorme, în formă de clopot — galbene, albastru-verzui sau roz-pal. Pe moment, Alec fu încercat de sentimentul că s-a transformat într-o furnică neînsemnată și că se tîrăște, sub această înfățișare, pe un interminabil strat de lalele. Pămîntul era acoperit cu un mușchi jilav, ce semăna mai degrabă cu un material sintetic. Într-adevăr, ciudată pădure — curată și neatinsă, de parcă aceasta ar fi fost prima ei zi de existență din clipa creației.

— În fond, ce anume te impresionează?, întrebă Alec.

— Nu vezi?, spuse Dirac. Nicăieri nici un semn de viață. Stăm pe mal de douăzeci de minute și nu am văzut nici măcar o muscă...

— Oare?, întrebă Alec neîncrezător.

— Aș fi observat chiar și o furnică în iarbă, spuse Dirac cu convingere însă, fără îndoială, nu există. De parcă toate astea ar fi fost create în vreun laborator.

Alec îl privi nedumerit. Un sentiment nelămurit de frică îi trecu prin suflet ca o adiere înghețată.

— Nu te pripi, Dirac, spuse el. O să ne mai învîrtim și o să mai vedem...

— Da, sigur, răspunse repede robotul. În definitiv

nu văd nici un motiv pentru care nu ar putea să existe și viață superioară...

— Atunci să mergem... Ai luat armele?

Dirac surise îngăduitor, dacă asta era posibil. Uneori oamenii puneau niște întrebări incredibil de proștești! Principala sa sarcină în această expediție era aceea de a-l apăra pe om, de a veghea asupra siguranței sale, orice altceva trecînd automat pe planul al doilea.

Porniră fără grabă în lungul malului. Nici n-ar fi fost posibil să se grăbească; iarba era atît de jilavă, încît la fiecare pas îi înhăța ca lațul unei capcane. Dirac reuși să smulgă un fir și îl examină atent. O plantă cît se poate de obișnuită, constatase el. Bazată pe principiul fotosintezei. Și nu putea fi decît așa, altfel de unde ar fi provenit oxigenul?

Rătăciră încă vreun ceas, pînă cînd Alec obosi de-a binelea.

— Ar fi mai bine să ne întoarcem, propuse el. O să ne continuăm drumul cu omnicarul...

Exact în clipa aceea veni în zbor primul fluture. El se desprinse de pe o enormă floare galbenă și ateriză la zece metri de ei. Era, neîndoielnic, un fluture uriaș: anvergura aripilor sale depășea trei metri. Dar ceea ce l-a uluit pe Alec nu a fost mărimea, ci frumusețea sa neobișnuită, oarecum stranie și decorativă ca, de altfel, și toate celelalte din jur. Aripile sale erau de un albastru catifelat, cu nervuri întunecate și cu pete galben-pal. Antenele grațioase, care se terminau cu mici puncte galbene, i se agitau neliniștite deasupra capului. Lăsa impresia că trupul îi este înveșmîntat într-un material diafan, cu sclipiri molatice pe care, după toate aparențele, mîna omenească cu greu l-ar fi putut crea. În ciuda mărimii sale părea ușor, zvelt și elegant.

— Se uită la noi, spuse Alec emoționat.

Într-adevăr, fluturele privea spre ei cu ochii săi negri, enormi, strălucitori ca diamantul. Oricît de departe ar fi fost, Alec citi limpede în privirea lui curiozitate, emoție, un interes viu. Brusc, fluturele își mișcă aripile și o muzică stranie pluti spre auzurile lor.

— Ne vorbește!, exclamă Alec.

Dirac tăcea însă enigmatic. Supercreierul său făcea mii de evaluări pe secundă, dar în final concluzia sunase modest:

— Este o insectă obișnuită, spuse el.

Alec se îndreptă cu încetineală spre fluture, ca să nu-l sperie. Acesta nu se clinti; doar antenele i se mișcau ca niște radaruri. Putu desluși însă clar alarma din privirile sale, care treptat se transformă în spaimă. Brusc, fluturele își deschise aripile, luîndu-și zborul. Era un zbor calm și armonios, care nu semăna nici pe departe cu acela haotic al fluturilor tereștri. Și tocmai cînd ajunsese lîngă copacul cel mai apropiat se răsuci în văzduh și plană greoi spre pămînt. Surprins, Alec se întoarse. În spatele său, nepăsător și calm ca întotdeauna, Dirac își așeza la loc îngrozitoarea sa armă fotonică.

— Ești nebun?

Dirac îl fixă cu lentilele sale vide și inexpresive.

— Voia să fugă de noi, Alec, spuse el imperturbabil. Într-un fel sau altul trebuie să ducem cu noi un exemplar pe Pămînt...

— Dar asta nu este o insectă, prostule!, țipă furios Alec. Nu vezi că este o ființă rațională?

Furia sa tulbură robotul, care își plecă dezorientat capul.

— Să judecăm calm, Alec, i se adresă el pe un ton scăzut. Se vede de la o poștă că este cea mai obișnuită insectă. O ființă rațională nu zboară prin copaci; ea trăiește în case, muncește, creează bunuri. Ai văzut doar foarte bine că fluturele nu are brațe și, deci, cum ar putea să muncească?

Într-o clipă Alec înțelese cît de necugetată este furia sa.

Tu nu ești nici un fel de Dirac, spuse el cu amărăciune. Tu ești cel mai banal prostănac*...

Însă robotul nu se dădu bătut

— Nu te supăra, Alec. Raționează calm. Știi foarte bine că pînă și omul de Crommagnon dispunea de niște unelte din piatră sau din lemn. Avea, în acest scop, organul de care se putea servi. Purta, de asemenea, și unele veșminte, iar fluturele ăla nu avea nimic altceva în afară de ceea ce i-a dăruit natura. Este limpede că nu poate fi o ființă rațională. Tu cedezi, pur și simplu, unor impulsuri și afecte...

Ca întotdeauna logica lui Dirac fusese impecabilă.

— Cu toate acestea tu ai comis astăzi o crimă, spuse Alec. Ești primul robot-ucigaș din lume...

Numai că acesta era un raționament pe care Dirac nu-l putea pricepe, astfel că i se excluse automat din circuitele memoriei.

— Bine, Alec, spune-mi măcar pe ce te bazezi, zise el. După ce judeci că este vorba de o ființă rațională?

— După privirea lui, spuse iritat omul. Numai după privire... O astfel de privire nu poate avea nici animalul, nici insecta... O astfel de privire poate avea numai o ființă rațională.

— Asta nu este o explicație științifică, spuse sigur pe el Dirac.

Alec dădu din mînă și se îndreptă spre fluturele mort. Dirac ochise fără greș: raza luminoasă lovise în capul pieptului, unde o mică pată de arsură indica exact locul impactului. Frumoșii săi ochi negri erau stinși. Mort, fluturele abia dacă mai amintea de ființa aceea elegantă, care doar cu puțin timp în urmă privise cu ochi omenești.

— Cară-l în rachetă și încearcă să-l îmbălsămezi, spuse sec Alec.

Dirac ridică fluturele și îl transportă fără o vorbă. Aripile albastre atîrnau la pămînt aidoma celor ale unui înger. Alec porni amărît în urma sa.

— Nici n-ai idee cît este de ușor...

Omul tăcea posomorît.

Peste două ceasuri porneau la drum cu micul omnicar electric. Norii dispăruseră de pe întreg orizontul; pe cerul curat, asemenea unei stele uriașe, strălucea soarele îndepărtat. Omnicarul luneca silențios pe covorul moale al solului, fără a fi nevoit să-și caute drumul, întrucît copacii crescuseră suficient de îndepărtați unul de altul. Tăceau amîndoi. Alec încă apăsat de neplăcutul incident, iar Dirac ocupat cu aparatele sale. Parcurseseră doar cîțiva kilometri cînd Dirac frînă brusc.

— Fluturi!, spuse el calm.

De data aceasta erau trei fluturi, la fel de albaștri și de grațioși ca și acela pe care îl uciseseră. Aterizară fără teamă în fața omnicarului. Alec remarcă în privirile lor curiozitate, dar nu și teamă. După ce îi examinară temeinic, fluturii, ca niște trei vechi prieteni, își întoarseră capetele unii spre alții, mișcîndu-și cu însuflețire antenele. Din nou lui Alec i se păru că prinde în auz sunetele unei melodii liniștitoare.

— Dă-mi magnetofonul!, ceru el.

Schimbă rapid banda, apoi deschise cu grijă portiera. În primul moment fluturii nu reacționară, însă atunci cînd se îndepărtă de omnicar bătură îngroziți din aripi și zburară cuprinși de panică.

— Fac pariu că se vor întoarce, spuse Alec în șoaptă. Așa că nu cumva să ieși și să-i sperii cu capul tău de fier...

Lăsă magnetofonul pe pămînt și apăsă contactul. După o clipă, în strania pădure răsună unul dintre preludiile bătrînului Briten. Din aparatul miniatural

* *Joc de cuvinte bazat pe substituire vocalică între numele robotului „Dirac" și „durac" = prost (în limba bulgară)*

sunetele ieşeau desăvîrşite şi clare, pătrundeau în pădure, iar văzduhul moale, cristalin le purta în depărtări. Trecu aproape un minut pînă ce reveni primul fluture. Ateriză foarte aproape şi îşi fixă ca fermecat privirea pe magnetofon. La scurt timp după aceasta apărură în zbor şi ceilalţi doi. Alec încremeni locului; fluturii îl priveau cu o curiozitate temătoare, dar o clipă mai tîrziu părură să-l fi uitat. Micul aparat îi atrăgea cu o forţă irezistibilă. Se apropiară din ce în ce mai mult de el, încrezători şi supuşi, uitînd de orice altceva pe lume. Acum în privirile lor nu se mai citea nimic altceva decît o bucurie calmă, o euforie fericită. Cînd răsună motivul furtunii se alarmară subit, se ridicară înspăimîntaţi în văzduh, dar se întoarseră repede. Partea finală o ascultară ca împietriţi. Alec apăsă butonul şi muzica încetă. Se instală un lung moment de linişte, după care spre cer se ridică un cor de sunete indescriptibile: tandre, duioase şi rugătoare în acelaşi timp. Alec surise.

— Mai vor, spuse el în şoaptă.

— Fără îndoială, mormăi în cabina sa metalică robotul.

Fluturii priviră speriaţi într-acolo şi îşi luară imediat zborul. Alec observă cum aterizează lîngă copacii din apropiere, iar în auz îi ajunse rugămintea lor delicată.

— Ei, suficient pentru astăzi! surise iarăşi Alec şi intră în omnicar. Dă-i drumul, Dirac!...

Omnicarul îşi reluă plutirea pe deasupra covorului.

— Ai cuvîntul Dirac, i se adresă Alec. Aştept să aud competenta ta părere...

De data aceasta însă robotul nu se grăbi să răspundă...

— Primele concluzii îmi par de-a dreptul absurde, raspunse Dirac, parcă împotriva voinţei sale.

— Şi anume?, întrebă ironic omul.

— M-a frapat faptul că nu s-au temut de maşină, ci de noi. Se poate admite că au mai văzut maşini şi cu altă ocazie, dar nu şi oameni. Faptul că noi am ieşit din omnicar i-a surprins; poate că s-au aşteptat sa vadă altceva...

— Întocmai, aprobă Alec. Şi altceva?

— Asta este esenţialul...

— Nu te-a impresionat modul în care au primit muzica? Au ascultat-o asemenea oamenilor... Ba chiar păreau să o înţeleagă mai bine decît ei...

Însă asupra acestui punct, Dirac nu părea să fie de acord.

— Nu ştiu dacă ai citit cartea lui Franzen „Animalele şi muzica". Acolo sînt descrise şi cazuri mai curioase...

În orele ce urmară, fluturii albaştri s-au perindat neîntrerupt prin faţa ochilor lor, ca după aceea să dispară fără urmă. Abia către prînz au făcut o descoperire care a obligat sediul gîndirii lui Dirac să se încingă pînă aproape de alb. Găsiră locuinţele fluturilor. Erau, nu mai încăpea nici o îndoială asupra acestui fapt, locuinţe ridicate de fiinţe inteligente. Pînă şi Alec, care se aştepta să vadă ceva asemănător, şedea nedumerit în faţa lor. Erau trei case construite din sticlă sau dintr-un material asemănător sticlei. Toate trei erau ridicate la cîţiva metri deasupra pămîntului, pe piloni metalici. Toate legăturile dintre zidurile despărţitoare şi detalii erau de asemenea metalice. La urma urmelor, construcţiile nici nu semănau măcar cu nişte locuinţe ci, mai degrabă, cu nişte colivii enorme, fără nici un fel de amenajări interioare, în afara cîtorva grinzi transversale, subţiri. Pe una dintre ele şedeau doi fluturi, care îi priveau alarmaţi şi înspăimîntaţi. Atotştiutorul Dirac trecu pe loc la analizarea situaţiei.

— Metalul, după toate probabilităţile, este nichel, spuse el, iar sticla un produs deosebit de fin, aproape de aceeaşi calitate ca şi cristalul nostru. Sînt, în mod cert, ridicate deasupra solului pentru a fi ferite de umiditate şi inundaţii. Nu au ferestre, dar

Desen de MIREA IULIAN

văd ceva care aduce cu niște ventilatoare artificiale.

— Și la ce servesc aceste hulubării, după părerea ta, întrebă Alec.

— Este evident că în ele locuiesc fluturii...

— Vrei să spui că niște ființe lipsite de rațiune pot construi locuințe din sticlă și nichel?, întrebă ironic Alec.

— Nu, cîtuși de puțin, nu vreau să spun una ca asta, replică Dirac. Este clar însă că niște ființe raționale au construit toate acestea pentru trîntorii tăi amatori de muzică.

Exprimarea nu era rea deloc pentru un robot, așa că Alec surise.

— Și unde se află, după părerea ta, acele ființe raționale. Nu-și au și ele oare propriile locuințe?... Nu au oare drumuri, depozite, magazine?

Dirac tăcea încurcat.

Toate astea sînt într-adevăr ciudate, răspunse el în cele din urmă. Dar de crezi cumva că fluturii ăștia coboară în mine să extragă minereu, ca după asta să toarne din el metal, te înșeli amarnic...

— Totuși, frămîntă-ți un pic creierul!, spuse Alec răzbunător. Nu se poate să nu ai niște presupuneri...

— Am cel puțin vreo două sute, răspunse nemulțumit Dirac. Însă este ilogic să faci presupuneri înainte de a dispune de suficiente fapte...

— Atunci expune-o pe cea mai serioasă dintre ele.

— Cea mai serioasă?... Mă rog, să zicem că asta este un fel de rezervație de fluturi și că ființe raționale le-au asigurat aici cele mai bune condiții de existență...

— S-ar putea să ai dreptate, ridică omul din umeri.

Pînă seara mai văzură cîteva grupuri de astfel de locuințe, construite și ele din aceleași materiale, chiar dacă diferite ca formă. Se putea desigur vorbi de o diversitate arhitecturală, însă în privința alcătuirii interioare toate erau identice. Mai mult, în nici una dintre ele nu se găseau nici un fel de haine, care să dovedească faptul că fluturii au o existență rațională.

Noaptea îi surprinse în mijlocul pădurii nesfîrșite. În ciuda faptului că nu aveau de ce să se teamă, Dirac insistă să înnopteze în omnicar. Fără îndoială, lui Alec i-ar fi fost mai comod să-și petreacă noaptea sub cerul liber, în sacul de dormit, însă robotul fusese de neînduplecat. Alec luă imediat legătura cu cosmonava și îi relată detaliat lui Kazimir ultimele noutăți. Acesta îl ascultă cu atenție, fără să-l întrerupă și, în final, remarcă:

— Este imposibil să nu existe nici o altă formă de viață, Alec. O dată ce există fluturi nu se poate să nu existe fie măcar și niște omizi...

— Într-adevăr, tresări Alec. Cum de nu mi-a trecut prin minte...

— Mie mi-a trecut, replică Dirac, dar fapt este că nu am întîlnit nici una... E foarte posibil ca pe această planetă fluturii să se reproducă într-un mod diferit.

— S-ar putea, ridică din umeri Kazimir. Dacă există omizi ar trebui să fie de mărimea unor viței... Nu se poate să nu le observați...

— Nu le-am căutat, spuse Alec.

— Nu, prin copaci nu există omizi, spuse categoric Dirac. Am verificat asta... La urma urmelor ele se hrănesc cu frunze, nu-i așa? Oricît m-am uitat n-am văzut nici măcar o singură frunză mîncată...

— Oricum, fiți cu băgare de seamă, spuse îngrijorat pilotul. Această natură, exagerată de aseptică, poate ascunde în ea pericole neștiute...

După convorbirea cu Kazimir stinseră toate luminile și omnicarul păru să se scufunde într-o beznă adîncă, atît de întunecoasă era noaptea. Hela nu avea Lună, doar stele tremurau pe cerul îndepărtat și necunoscut. Nici un fel de zgomot nu ajungea la urechile lor, de parcă s-ar fi aflat într-o cameră fonoizolată. Pustietate și liniște, mai apăsătoare decît în spațiul interstelar. Alec încerca să adoarmă, dar nu putea. Imaginația îi era încă prea excitată și simțurile ascuțite. „Ce lume fantomatică!, gîndea el tulburat. Este posibilă oare o natură care să dea naștere unui singur fel de viețuitoare?"

— Alec, nu dormi? ajunse la urechile sale glasul moale al lui Dirac. Să-ți dau o pastilă calmantă?

— Nu, nu e nevoie, prietene, răspunse recunoscător omul.

Adormi cu neliniștile sale și cu toate acestea somnul îi fu liniștit și adînc. Cînd deschise ochii i se păru că dormise abia cîteva clipe, iar deasupra sa, în luminator, strălucea luminos și cald, cerul albastru.

— 4 —

În ziua următoare, spre prînz, se treziră în fața celei mai mari descoperiri a lor. La început nu au avut senzația de a fi văzut ceva neobișnuit. Construcțiile erau amplasate pe o mică înălțime golașă, încălzită din plin de soare, ansamblul amintind de niște oranjerii gigantice. În afară de asta ele nu erau așezate pe piloni metalici, ci direct pe pămînt. Ca și pînă atunci, nici un fel de drum sau potecă nu ducea spre ele, iar în jur nu se vedea nici un semn de viață. Ciudatele construcții sclipeau în vîrful colinei, singuratice și ireale ca într-un basm de demult.

Omnicarul se lăsă lent pe colină și ambii se grabiră să coboare. Îndată ce se apropiară de zidurile de sticlă se opriră uimiți. Nu, astea nu erau locuințe destinate fluturilor ci cu totul altceva. În interior se găseau țevi, conducte, mobile semănînd cu dulapurile și niște frigidere lungi, emailate. Și încă multe alte lucruri puteau fi văzute prin pereții transparenți, cu o singură excepție — nu se vedeau oameni, cu toate că fiecare obiect grăia despre prezența unor ființe raționale.

Nu erau nici uși. Înconjurară pe toate părțile ciudatele locuințe de sticlă, fără să vadă nici urmă de vreo deschizătură, cît de mică, de parcă ar fi fost izolate ermetic de lume.

— Cum îți explici ciudățenia asta?, întrebă Alec nedumerit.

— Poate că se deschid prin vreun mecanism anume, spuse Dirac. Ori poate că au intrări subterane.

— Fă-mi o deschidere!... Atît cît să pot intra!...

Dirac reglă pistolul cu radiații la intensitate minima și dintr-o singură mișcare ușoară a mîinii taie în zidul de sticlă groasă o deschizătură de mărimea unei ușițe. Primul intra Dirac urmat de om. Încă de la primii pași Alec exclamă surescitat:

— Privește, Dirac. Fac pariu că asta-i un termometru cu mercur...

— Iar asta un radiator de căldură!, spuse Dirac după ce își lipi mîna pe un fel de dulap alb, emailat.

Într-adevăr, înăuntru era foarte cald, însă o căldură molatică, uniformă, parcă naturală și foarte plăcută. Alec se apropie de unul dintre frigidere și deschise cu grijă capacul. Pe fund erau rînduiți șase pepeni galben-verzui, superbi. Alec îi privi uimit și luă unul în mîini.

— Ce este asta după părerea ta, Dirac?, întrebă el înveselit.

— Indiscutabil un ou, răspunse calm Dirac. Un ou de fluture albastru...

— Chiar așa!... spuse bucuros Alec. E cald, Dirac... Asta nu-i nici un fel de frigider, ci cel mai obișnuit incubator...

Dirac nu răspunse, privirea sa se îndreptase undeva, în spatele omului.

— Omizile, spuse el în șoaptă.

— Alec se răsuci brusc. În fundul lungii încăperi se vedeau într-adevăr două omizi gigantice de culoare verde, acoperite de peri, aruncînd priviri indig-

nate spre musafirii nepoftiți. Amîndouă stăteau ridicate, cu picioarele din față sprijinite de obiectele din apropiere. Întreaga lor comportare dovedea că ele sînt stăpîni aici, că aceasta este casa lor.

— Vă salut, domnilor!, spuse prietenos Alec.

Nu se auzi nici un răspuns, omizile continuînd să-i privească la fel de mînios. „A ieșit destul de prost", se gîndi tulburat omul. Așa, cu oul în brațe, se simțea aidoma unui hoț intrat prin efracție într-o casă străină. Vrînd să-l pună la loc Alec se întoarse, însă, necalculîndu-și bine mișcarea, oul îi alunecă din mîini și se sparse cu zgomot de podea.

Alec privi fulgerător spre omizi. Mînia lor se transformase în spaimă. Și înainte de a putea face cea mai mică mișcare se prăbuși ca secerat la podea. Instantaneu, Dirac își îndreptă arma spre inamicul neașteptat: amîndouă omizile se mistuiră, pur și simplu, în flăcări sub tirul armei sale. Concomitent simți cum corpul i se cutremură sub izbitura puternică a unui șoc electric; legăturile percepției sale cu lumea înconjurătoare se rupseră brusc. Dirac rămase în picioare, cu mîinile atîrnîndu-i inerte, iar zumzetul acela abia perceptibil, ce constituia însăși viața sa se stinse în interiorul carcasei metalice. Dintr-o dată casa de sticlă păru să fie invadată de omizi ce se tîrau cu repeziciune spre victimele lor.

— 5 —

Un bec electric se aprinse și se stinse în același moment. Banda percepției se reactivă și Dirac se trezi înconjurat de trei omizi îmbrăcate caraghios în salopete de lucru și ținînd în mîini niște instrumente nichelate. Pricepu imediat că ele executaseră același lucru pe care îl făcuseră cîndva și tehnicienii lui Bagrationov: îl reparaseră. Omida aflată lîngă el în acel moment îi monta, cu mișcări iuți și abile, placa din stînga pieptului, sub care se găsea instalația sa de protecție. Dirac își reveni cu repeziciune. Se afla într-o încăpere spațioasă, cu ziduri făcute parcă din fildeș de elefant, scăldată într-o lumină abundentă și blîndă, ce se reflecta în lentilele sale.

— Unde este Alec?, întrebă el cu glas tunător. Trăiește?

Era evident că îi deranjeaseră regulatorul de sunet. Îl corijă singur și întrebă din nou, cu glasul său obișnuit:

— Unde este Alec?

Omizile nu răspunseră. Îl priveau tăcute cu ochi în care se citea curiozitate și teamă. Pe neașteptate, în radioreceptorul său interior răsună un glas calm și prietenos:

— Ridicați-vă!

Deși nu înțelese sensul cuvîntului, Dirac se ridică imediat. La cîțiva pași de el, rezemat de un birou metalic de culoare neagră, ședea o omidă cenușie, mai vîrstnică decît celelalte, și îl fixa scrutător cu o privire calmă și inteligentă.

— Unde este Alec?, întrebă pentru a treia oară Dirac.

Omida cenușie îl privi nedumerită. Dirac înțelese ce trebuie să facă și își conectă pe dată vocea la radioemițător. Chipul omizii cenușii se lumină.

— Eu sînt Los de pe planeta Var, spuse ea. Acum vă aud. Noi nu recepționăm undele sonore. Acestea sînt recepționate de fluturii noștri... Vorbiți-mi prin intermediul aparatului dumneavoastră.

În tot acest timp, creierul complex al robotului executa cu viteza fulgerului milioane de combinații. În cele din urmă, consideră că a descifrat cuvintele de bază.

— Eu sînt Dirac de pe planeta Pămînt, replică robotul. Sînt mașina rațională BA-6, a constructorului Bagrationov.

Pe fața cenușie, acoperită de peri a lui Los apăru o expresie ce aducea, în mod curios, a zîmbet.

— Dirac, spuse el. Vă salut, Dirac... Și scuzați-ne pentru mica neplăcere pe care v-am provocat-o!...

Ulterior Dirac refăcu în reproducător întreaga convorbire, pe moment pricepu însă doar sensul salutului.

— Unde este Alec?, întrebă el. Alec este omul! Făcu un gest cu mîna indicîndu-se pe sine. Vreau să știu dacă Alec este viu?

Los își clătină capul, apoi își îndreptă mîna spre un buton. Se lumină un ecran și Dirac îl văzu foarte clar pe stăpînul și prietenul său întins sub o cupolă de sticlă, într-un fel de cameră amintind foarte mult de biocamera cosmonavei. Los apropie cadrul imaginii, dîndu-i posibilitatea lui Dirac să observe că Alec respiră.

— Alec este viu, spuse Los. A suferit un șoc electric care l-a paralizat vremelnic... Nu vă temeți pentru el. Îl vom restabili...

Dirac se afundă iar în milioanele sale de combinații.

— Vă mulțumesc, spuse el. Pot nădăjdui că toate acestea nu vor avea urmări neplăcute pentru sănătatea sa?

Era rîndul lui Los să nu înțeleagă.

— Veniți cu mine, spuse el.

Cele trei omizi care efectuaseră reparația îl priviră alarmate. Los remarcă acest fapt.

— Nu vă neliniștiți, spuse el. Nu mă paște nici un pericol. Te poți aștepta la orice din partea lui, dar nu la un comportament irațional.

Los se îndreptă spre unul dintre ziduri, apăsă un buton și în fața sa se deschise o ușiță.

— Poftiți!, spuse el.

Ascensorul îi coborî cu o viteză amețitoare. Cînd Dirac ajunse cu numărătoarea la al optsprezecelea etaj ascensorul se opri și se treziră într-un lung coridor lipsit de uși sau ferestre. Aceeași lumină diurnă, molatică, ce părea a veni de nicăieri, făcea ușor vizibile chiar și cele mai îndepărtate obiecte.

Lui Dirac continua să i se pară curioasă rapiditatea cu care se tîra Los pe podeaua moale, făcută parcă dintr-un material asemănător plutei. Se opriră din nou, ca la un semnal. Los apăsă pe un buton de cristal și se pomeniră într-o cameră lungă, spațioasă. Nici aici nu erau ferestre, dar aerul era neobișnuit de proaspăt, iar lumina la fel de clară. Pereții lungi erau acoperiți de rafturi metalice.

— Aceasta este o parte a bibliotecii mele, spuse Los. Veți găsi aici tot ce vă este necesar: dicționare, enciclopedii, atlase, materiale de referință. Ele vă vor ajuta să învățați, eficient și repede, limba și să luați cunoștință de fundamentele civilizației noastre... Sper să nu vă obosim prea mult... Am înțeles că dumneavoastră, Dirac, sînteți o mașină rațională perfectă. Trebuie să recunosc că noi nu avem încă așa ceva...

— Sînt îngrijorat pentru Alec, spuse robotul. Îmi va fi greu să lucrez atîta timp cît nu știu în ce stare se află.

Los nu înțelese, dar în privirea sa bună și inteligentă se ivi o undă de blîndețe:

— Nu vă înțeleg, Dirac!... Lucrați acum și vom discuta după aceea.

Peste puțin, Dirac rămase singur în bibliotecă și se apucă imediat de lucru. El nu avea nevoie să citească noianul de texte; acestea se întipăreau, pur și simplu, în conștiința sa electronică, cu puncte și virgule cu tot, și rămîneau acolo pentru totdeauna. Răsfoia și iar răsfoia, neobosit și pedant, oprindu-se arareori pentru cîteva minute. În aceste minute, în interiorul său porneau să lucreze, cu o viteză fantastică, milioane de celule, pentru asimilarea „hranei" și pentru transformarea ei în cunoaștere pură. La capătul a opt ore Los reveni.

— Alec e pe deplin conștient, spuse el. Primul lucru pe care l-a făcut a fost acela de a întreba de dumneavoastră...

Ceva inefabil vibră în pieptul metalic al robotului.

— Vă mulțumesc, răspunse Dirac în limba celor de pe Var. L-aș putea vedea?

— Se înțelege, spuse Los. Însă pentru a nu pierde timpul ar fi mai bine să folosim teleecranul.

Los apăsă contactul și pe ecranul lat, argintiu apăru instantaneu figura lui Alec. În acel moment arăta descurajat și palid, ca un om ce trecuse printr-o boală grea. De cum îl zări însă pe Dirac ochii îi sclipiră bucuroși și o ușoară rumeneală îi coloră buzele.

— Salut, Dirac, spuse el.

— Salut, băiete!... Cum te simți?

— Acceptabil, spuse Alec. Mai curios este însă faptul că pentru prima dată după atîta vreme simt că-mi e cu adevărat foame.

— Nu ți-au dat de mîncare?

— Mi-au dat un fel de sirop dezgustător. Se pare că gazdele noastre nu acordă cine știe ce atenție papilelor gustative.

Dirac se întoarse spre Los și îi traduse. După ce primi răspunsul privi din nou spre ecran.

— Spune că hrana a conținut suficiente calorii și vitamine și că a fost pregătită special pentru un organism aflat în convalescență.

— Poți vorbi cu ei? întrebă mirat Alec.

— Da, chiar dacă într-un fel destul de aparte.

— O fi ea calorică, oftă, Alec, dar, drept să-ți spun, mi-ar fi priit cu mult mai mult un pui bine prăjit...

— Îmi pare rău, Alec, zise robotul serios, însă pe planeta aceasta nu se găsește nimic în afară de omizi și fluturi...

— Da, înțeleg... dar ce s-a întîmplat cu mine?

— Nimic deosebit... doar un mic șoc electric...

— Nu pare a fi fost chiar atît de mic, zîmbi omul. Și acum încă îmi mai simt capul ca pe o bilă de biliard...

— Los spune că îți va da din rezervele noastre de hrană. Mai ai nevoie și de altceva?

— De altceva?... Da, Dirac, acești ciudați gentlemeni nu au nici paturi, nici scaune... ca să nu mai vorbim de perne și saltele. Trebuie să-ți spun că mi-a înțepenit spinarea pe planul ăsta dur și neted...

Toate acestea nu erau chiar așa ușor de tradus, însă Los pricepu despre ce este vorba.

— Desigur, spuse el, avem și materiale moi. O să încercăm să adaptăm ceva...

Dirac traduse, apoi se grăbi să încheie:

— Și acum odihnește-te și refă-te! Trebuie să te previn că ne așteaptă o grămadă de treburi.

Dirac petrecu trei zile în bibliotecă. În tot acest timp Los a fost singurul său vizitator, plecînd de fiecare dată mulțumit de realizările elevului său. La sfîrșitul zilei a treia el purtă o lungă și amănunțită convorbire cu robotul și Dirac înțelese că el se pregătea cu seriozitate pentru prima sa convorbire cu omul.

— 6 —

Ședeau pe veranda institutului de recuperare construit cu vederea spre pădure. Aici natura amintea ceva mai mult de natura terestră, în special datorită copacilor ce semănau cu niște tufe gigantice, acoperiți cu mii de flori, mari și strălucitoare. Și aerul era puțin mai rece și umed, purtînd în sine, abia perceptibil, mirosul sărat al oceanului. Omizile avuseseră grijă să le asigure liniștea, astfel că acum nimeni și nimic nu le tulbura convorbirea. Alec asculta cu atenție povestirea lui Dirac, spusă cu glas calm și măsurat.

— Var este una dintre cele trei planete ale stelei pe care ei o numesc Zita, începu el. Pe cea mai apropiată planetă de Zita nu există viață, ea fiind ceva asemănător cu Mercur al nostru. Pe cea de a doua planetă se găsește o viață bogată și variată, care aduce foarte mult cu aceea din era mezozoică terestră...

— Așa, deci?, îl privi plin de curiozitate Alec. Va trebui, se pare, să ne îndreptăm și într-acolo...

— Nu va fi o treabă lipsită de primejdii, spuse Dirac. Prin comparație și Var este o planetă tînără. Fauna sa cea mai veche nu se deosebește, în fond, de cea terestră, iar fluturele albastru și-a făcut apariția, pentru prima oară, în paleolitic. Înseși larvele lui au consolidat cotitura în dezvoltarea diferitelor genuri animale de parcă, efectiv, ar fi întrerupt această dezvoltare. Spre deosebire de toate celelalte viețuitoare ele au dispus de o armă neobișnuită: șocul electric. Nu este ceva nou în natură, însă cel al omizilor de pe Var are o forță excepțională! De fapt, ai avut ocazia să te încredințezi personal de aceasta, deși ei nu au vrut să te ucidă, ci numai să te amețească.

— Și cu destul succes, mormăi Alec. Fără îndoială că mă voi simți amețit pe tot restul vieții...

— La început ele au distrus celelalte viețuitoare în scop de autoapărare, continuă Dirac. Hrana omizilor este exclusiv vegetală. Pe nici una dintre treptele lor de dezvoltare nu s-au arătat interesate de protejarea vreuneia dintre speciile animale. Mai tîrziu au început să le extermine în mod deliberat pentru asigurarea propriei securități și, în special, a fluturilor, care sînt complet lipsiți de mijloace de autoapărare...

— La cine și-a făcut apariția mai întîi conștiința, la omizi sau la fluturi?, întrebă Alec.

— După părerea mea la omizi, răspunse Dirac. Ele nu afirmă însă niciodată acest lucru. Oricum, pentru ele, fluturii reprezintă creaturile superioare. Fapt este că munca și viața socială organizată au apărut mai întîi la omizi. Se înțelege însă că la ele toate acestea s-au petrecut pe alte baze, în principal în scopul de a se apăra de condițiile atmosferice nefavorabile, în special în ceea ce îi privea pe fluturi. După ce au nimicit pînă la unul toate organismele superioare de pe planetă au distrus, ulterior, prin mijloace chimice și diverse alte metode și genurile inferioare — insecte, paraziți ș.a.m.d.

— Un trib destul de însetat de sînge, spuse Alec.

— Cîtuși de puțin! Expresia aceasta nici măcar nu există în dicționarele lor. Tot așa cum nu există nici noțiuni ca: lăcomie, cruzime, ură și altele de același fel. Noțiuni ca: fericit, bucuros, blînd le folosesc numai atunci cînd vorbesc despre fluturi. Pur și simplu omizile nu au viață emoțională, în sensul pămîntean al cuvîntului...

— Nu se poate!, exclamă involuntar Alec.

— Se poate, răspunse Dirac convins. De aici rezultă că întreaga lor existență este determinată de principiul biologic. Ei nu sînt asexuați, în sensul strict al cuvîntului, dar sînt complet lipsiți de instinctul sexual. Instinctul de perpetuare a speciei se manifestă în grija pe care o poartă fluturilor și în strădania lor de a ajunge nevătămați în acest stadiu. Faptul este atît de înrădăcinat în ei, încît le definește toate relațiile sociale...

— Nu mi se pare prea științific, glumi Alec.

— Pentru planeta Var este cît se poate de științific, spuse serios robotul. Iar pe această bază, dezvoltarea societății lor este cu totul diferită de a noastră. Mai mult decît atît, ei nu au rase și națiuni. Pe Var nu a fost nici măcar un singur război, în afara războiului dus împotriva regnului animal. În plus nu au existat nici măcar lupte de clasă. De la bun început și pînă acum, societatea lor a fost colectivă și, în cel mai obișnuit sens al cuvîntului, comunistă... Numai că la

ei principiul „Fiecăruia după nevoi..." nu se aplică...
— Nu te înțeleg.
— Păi, ca să zic așa, la ei nu există înțelesul cuvîntului „nevoie". O dată ce iau de la viață atîta cît le este strict necesar nu există nevoi. Toate năzuințele, nădejdile și dorințele și le transferă asupra celei de a doua existențe a lor — aceea de fluturi. Și asta nu constituie pentru ei nici religie, nici vreo idee oarecare, ci o inalienabilă stare naturală. De vreme ce sînt lipsiți de sentimente și pasiuni, prezentul, în accepția generală a cuvîntului, le este indiferent.
— Dar, în acest caz, ei sînt profund nefericiți!... exclamă involuntar omul.
— Puțin probabil, replică robotul... Mai degrabă sînt calmi și cumpăniți, întrucît se îndreaptă spre un țel prestabilit, încredințați că îl vor atinge. Orice ființă rațională, care își fixează un țel oarecare, nu poate fi nefericită, Alec! Nu cumva, după părerea ta, eu sînt nefericit?
— Eh, nu, se-nțelege, se eschivă Alec. Dar atunci nu pricep ce anume împinge spre știință și progres civilizația lor?
— Judeci exclusiv ca un pămîntean, zise Dirac. Știința se poate dezvolta chiar și în absența oamenilor. Imaginează-ți, Alec, că spița omenească dispare pe neașteptate ca urmare a unei epidemii necunoscute și că pe lume rămîn doar mașinile lui Bagrationov. Nu, știința nu va muri. Noi vom continua să o dezvoltăm pînă ce vă vom produce din nou, chiar de va fi să începem de la o amoebă obișnuită. La urma urmelor, știința este o astfel de materie care, odată creată, pornește să se dezvolte nestăvilit, după propriile-i legi — cîteodată chiar împotriva intereselor oamenilor — numai că pe Var nu se întîmplă așa. Aici, oamenii-omizi au față de știință un comportament strict rațional. Uneori, în mod conștient, ei îngrădesc dezvoltarea anumitor științe, în special a tehnicii. Ei fac tot ce este posibil pentru a-și apropia un mod de viață cît mai natural, aproape spartan. De exemplu, ei nu au produs niciodată armament de autodistrugere, deși cunosc energia atomică, pe care o folosesc în special pentru încălzirea planetei. Cunosc, în teorie, termoenergia atomică și anihilarea antimateriei, dar nu năzuiesc la punerea lor în practică. Ei cunosc, de asemenea, și cele trei forme de existență a materiei, însă mijloacele lor de transport sînt reduse la minimum și sînt destinate în special transportului de mărfuri. În urmă cu trei secole aveau nave cosmice cu ajutorul cărora au explorat sistemul Zitei. Acum au încetat să le mai producă, întrucît consideră acest fapt absolut irațional. În schimb, medicina, și într-o oarecare măsură biologia — aceasta din urmă fiind considerată o știință cu audiență restrînsă — se află aici la un nivel foarte înalt. Astfel, ei nu cunosc moartea incidentală, cauzată de boală sau de o întîmplare nefericită.
— Filozofie au?, îl întrerupse Alec.
— Dirac tăcu încurcat.
— Am întîlnit această noțiune, spuse el, dar n-am găsit nicăieri titlul vreunei lucrări filozofice... Poate că ea aparține fluturilor.
— Începe să-mi fie limpede!, spuse Alec. Conform logicii acesteia omizile nu dispun, desigur, de artă...
— Cam așa ceva, dacă nu se iau în considerare arhitectura și unele elemente de artă decorativă. Aceasta este apanajul fluturilor, la care viața emoțională este puternic dezvoltată și reprezintă baza existenței lor. Ei consideră aceasta drept faza cea mai înaltă, chiar dacă motivul nu le este foarte clar. Aceasta este faza existenței fericite — a emoțiilor, frumuseții și, în cele din urmă, a înmulțirii sexuate.
— Este posibil ca viața lor emoțională să fie legată de prezența instinctului sexual?, întrebă mirat Alec.
— Pînă la urmă așa se pare, răspunse Dirac, deși concluzia mea s-ar putea să fie pripită. Știi prea bine, totuși, ce perioadă grea a traversat umanitatea vizavi de forța instinctului sexual. Oamenii de pe planeta noastră începuseră să semene cu omizile fără să aibă măcar speranța de a deveni fluturi...
— Așa este, aprobă Alec.
— Aici omizile sînt scutite de această drama, întrucît pentru ei el este o stare naturală și vremelnică. Ei trăiesc cu speranța și uneori asta înseamnă mai mult decît viața...
— Iar tu știi mai multe decît ar trebui să știe o mașină rațională, mormăi Alec. Interesant de știut unde va duce asta?...
— Vrei să spui, la ce sentimente?, întreabă prudent Dirac.
— Să zicem!, răspunse încă și mai prudent omul. Dar cine este acest Los?
— Vei înțelege imediat... În aceste două faze ale existenței sînt strict îngrădiți de timp. Prima fază — a omizilor — durează exact patruzeci de ani. Pot mări sau micșora acest termen, avînd în vedere că ei cunosc de multă vreme codul existenței, însă acest termen este considerat drept cel mai adecvat, din mai multe considerente. Exact la finele acestei perioade se transformă în larve, din care, după zece luni, ies fluturi. Din cîte am înțeles, aceștia își amintesc trecutul și nu se constituie într-o abia nou-născută individualitate. Pentru a-și putea desfășura viața, omizile le-au cedat partea cea mai stabilă, din punct de vedere climatic, a continentului. Ele însele au rămas să-și ducă traiul în climatul mai aspru de pe țărmurile oceanului. Aici se găsesc orașele, uzinele, civilizația lor. Fluturii trăiesc fără a efectua vreo muncă. Unica lor activitate — și aceasta ușoară — este perpetuarea speciei. Viața sentimentală nu este limitată la cupluri de doi, de nici un fel de instituție matrimonială. Acest sentiment apare în ei spontan și pe un termen nedefinit. Singura lor îndatorire față de societate este aceea de a oua în locuri dinainte hotărîte, de restul ocupîndu-se omizile. Numai că pentru această viață frumoasă, lipsită de griji, natura îi pedepsește, limitîndu-le existența la numai zece ani...
— Zece ani lipsiți de griji nu este cîtuși de puțin un fleac!, zîmbi Alec.
— Acum să ne întoarcem la Los, continuă Dirac. Pricepi și tu că patruzeci de ani este un termen foarte scurt, pentru a se putea menține la nivelul necesar o astfel de civilizație complexă. Pentru ca acest lucru să fie posibil, în fruntea societății lor se găsește un Consiliu, alcătuit din douăzeci de vîrstnici, fiecare dintre ei purtînd numele de Los. În limba planetei Var asta înseamnă: „întristat"! Consiliul celor întristați, al cărui unic scop îl constituie fericirea prin renaștere, guvernează întreaga societate...
— Admirabil!... mormăi Alec.
— Este puțin probabil ca ei să gîndească astfel!, spuse Dirac. La sfîrșitul celor patruzeci de ani fiecare dintre cei aleși pentru demnitatea de Los își întrerupe, prin mijloace artificiale, dezvoltarea biologică. Los nu devin nici larve, nici fluturi. După o letargie care durează zece luni se trezesc din nou în chip de omizi, ca o jertfă de răscumpărare a societății lor. Ei nu își au scopul lor personal, speranța lor la fericire, ei nu sînt doar triști, ci și deznădăjduiți... Unicul lor scop este acela de a servi dezvoltarea societății în faza primară.
— Poate că sînt deznădăjduiți și triști, însă eu îi invidiez cu adevărat, spuse omul încet.
— Dirac nu răspunse pe dată; lentilele sale inexpresive păreau să-și fi împlîntat cu insistență privirea în omul din fața sa.
— Mă îndoiesc foarte tare că ești pe deplin sincer, Alec, spuse el în cele din urmă. Nu degeaba afirma Kazimir că, de cînd se știe, nu a văzut un om mai plin de viață decît tine.

— Ce importanță are asta?

— Cum să nu aibă!... Păi, tu nu poți să-ți refuzi nimic, Alec, fie că e vorba de o saltea sau de un puișor prăjit...

— Tocmai de aceea, aprobă omul. Și trebuie să-ți spun că întotdeauna m-am îndoit de raționalitatea acelor civilizații superioare, care nu sînt capabile să nască mucenici și eroi...

— Asta-i o prostie, spuse Dirac. Mă uimești, într-adevăr!...

— Poate că este o prostie, ridică omul din umeri, dar eu așa înțeleg lucrurile.

— Nici măcar Los nu judecă așa, cu toate că el este un fel de mucenic pentru societatea sa...

— Ăsta este Los numărul unu?

— Întocmai...

— Dar cine îi alege?

— Bănuiești, desigur, că asta nu se face prin mijloace parlamentare. Aceasta este o putere către care nu aspiră nimeni, atîta timp cît nu aduce profituri, ci tristețe. Consiliul însuși îl desemnează pe viitorul Los dintre cei mai capabili în sectoarele și ramurile științei și civilizației. Îndată ce atinge vîrsta de o sută cincizeci de ani, indiferent de serviciile pe care le-a adus societății, fiecare Los este exclus automat din consiliu și, curînd după asta, existența sa nemaiavînd scop și sens, moare...

— E puțin cam dur, spuse Alec, dar așa trebuie să fie. Se gîndi puțin și adăugă: Vreau să-l văd pe Los...

— Ai să-l vezi mîine, zise Dirac. Însă te sfătuiesc să fii extrem de atent și prudent cu el...

— Ce vrei să spui?

— Poate cu asta ar fi trebuit să încep. Problema e că Los refuză să mă lase să merg la omnicar. Am vrut să iau legătura cu Kazimir, însă, din prudență, nu i-am spus-o. Și, totuși, nu mă lasă. Am impresia că ne consideră un fel de prizonieri ai lor.

— Crezi?

— Poate se tem și vor, de aceea, să ne izoleze de baza noastră... Și Alec, trebuie să-ți mai spun ceva important! Ei consideră că am sosit aici cu racheta, nu știu că în jurul lui Var se rotește nava noastră cosmică. În ceea ce mă privește, nu le-am spus adevărul.

Alec îl privi curios.

— Pe cinstea mea, Dirac, nu știam că ești capabil să minți, spuse el.

— Sînt capabil de orice, cînd este vorba de securitatea voastră, replică robotul. Tocmai de aceea socotesc că trebuie să fii prudent cu el și să-i spulberi toate îndoielile.

Alec tăcu.

— Cred că o să ne înțelegem, spuse el în cele din urmă. Cu un om întristat te poți înțelege întotdeauna. Numai cu unul lipsit de sentimente, nu...

Rostind ultimele cuvinte tresări în sine, dar Dirac nu arătă prin nimic că ar fi interpretat ultimele cuvinte ca pe o aluzie deplasată. Dornic să schimbe discuția, omul își privi repede ceasul.

— Exact peste patruzeci și cinci de secunde îmi vor aduce mîncarea, spuse Alec. Omizile acestea sînt diabolic de punctuale!

— Și pe mine m-a impresionat asta, replică Dirac imperturbabil.

Acum tăceau amîndoi și Alec simțea mai puternic răsuflarea sărată a oceanului care, spre seară, se intensificase. Soarele apusese, iar strania pădure se scufundase într-un amurg catifelat — nemărginită, însingurată și tristă la acest ceas al zilei. Alec oftă abia auzit.

— Tare mult aș vrea să văd o căprioară, murmură el. Sau măcar o capriță obișnuită...

Dirac nu răspunse. Își ridică privirea de pe cadranul ceasului, pe care îl fixase în acest timp, și privi spre capătul coridorului. Acolo apăruse o omidă verde, care împingea încet în față masa pe rotițe.

— 7 —

Ușa din fața lor se deschise și pătrunseră într-o sală enormă, cu un tavan albastru, boltit, asemănător cerului. Nu se zăreau nici un fel de mobile și cu toate acestea ea li se înfățișa ca deosebit de ceremonioasă și solemnă. La celălalt capăt al sălii, rezemat de o ramă metalică, subțire, îi aștepta Los. Omul îl fixă curios. Fața gri și acoperită de peri a bătrînului i se păru bună și blîndă, privirea sa destul de vie, concentrată și ageră.

— V-am pregătit o surpriză, spuse Los și arătă spre perete. Asta numiți voi scaun?

Dirac traducea extraordinar de repede, aproape simultan cu vorbele lui Los. Omul privi într-acolo și zîmbi. Abia acum observă obiectul. Nu-l putea numi, desigur, scaun, dar putea servi totuși acestui scop. Se apropie și se așeză grijuliu pe el. Los îl observa cu aceeași privire scrutătoare și atentă.

— Am să vă pun cîteva întrebări Alec, spuse Los, iar după aceea voi fi la dispoziția dumneavoastră.

— Vă rog...

— Dirac mi-a spus că natura rațională și emoțională a pămîntenilor coexistă în ei. Considerați că acest mod de existență reprezintă desăvîrșirea?

— Îmi este foarte greu să dau un răspuns, spuse Alec. Lumea dumneavoastră nu-mi este cunoscută decît foarte superficial. Cu toate acestea ea îmi pare extrem de rațional și firesc construită.

— Nu se poate, totuși, să nu aveți un punct de vedere de principiu în această problemă.

— Aș putea spune doar că individul care posedă aceste două naturi este mai valoros, dacă nu pentru societate, atunci măcar pentru sine însuși.

— Cum să înțeleg aceasta? („Atenție, Alec!", îl preveni Dirac aparte)

Alec chibzui, dar nu putu înțelege totuși ce vrea să-i spună robotul.

— Păi, în felul cel mai simplu, replică el atent. Unu plus unu fac doi...

— Acest mod de gîndire mi se pare oarecum mecanic, zise Los. Carbon plus oxigen dau, pare-mi-se, otravă...

Recunosc că exemplul meu nu a fost prea bine ales, spuse Alec, dar este neîndoielnic că natura duală a omului determină în spiritul său o ardere mult

Colaj foto de MARIAN MIRESCU

mai intensă.

— Da, fără îndoială, însă intensitatea vieții spirituale trebuie să fie considerată drept un avantaj decisiv? Nu sînt oare mai importante armonia interioară și unitatea vieții spirituale?

— Am vrut să spun că această coexistență a celor două naturi îi umplu de conținut și îi îmbogățesc reciproc viața interioară, răspunse Alec. Individul care posedă o singură natură este, în fond, un semiindivid.

— Da, asta am vrut să știu!, spuse Los gînditor. Dumneavoastră considerați că pe Var trăiesc niște semiființe? („Fii foarte atent!", interveni din nou Dirac).

Abia acum înțelese Alec încotro tinde conversația.

— Nu, nu, vă rog, n-am intenționat cîtuși de puțin să spun așa ceva!, obiectă Alec. Eu admit întru totul ca societatea dumneavoastră este mai desăvîrșită și mai firesc alcătuită decît a noastra... Dar, spuneți-mi Los, oare dumneavoastră nu regretați faptul că nu purtați în sine frumusețea, sentimentele și fericirea fluturilor?

— Înțeleg întrebarea dumneavoastră, spuse Los făcînd un semn de aprobare. Numai că, la urma urmelor, fiecare locuitor de pe Var își primește partea sa de fericire. Și asta nu în amestec, ci pură, într-un mod pe care, din punct de vedere calitativ, dumneavoastră nu vi-l puteți imagina...

Alec reflectă asupra căii pe care să o aleagă.

— Aveți dreptate, desigur, spuse el șovăitor.

— Gîndiți-vă, Alec, reluă Los discuția, mai sincer și mai cordial parcă. Nu cumva, oare, apariția succesivă a celor două naturi este mai înțeleaptă? În felul acesta ele sînt cu desăvîrșire pure, nu se stînjenesc reciproc și se pot manifesta cu toată forța.

— Lucrurile nu sînt chiar atît de simple, răspunse Alec cumpănit. Noi ne străduim ca sentimentele frumoase să ne înnobileze spiritul, iar spiritul să transmită sentimentelor adîncimea și agerimea sa.

— Acesta nu este un răspuns asupra fondului problemei. Aceeași diferențiere există și la noi, chiar dacă etapele sînt succesive. În caz contrar, viața emoțională a fluturilor ar fi de-a dreptul primitivă.

— Eu nu dezbat cu dumneavoastră superioritatea uneia sau alteia dintre cele două lumi ale noastre, Los, spuse Alec. Întrucît ambele sînt făurite de către natură ele nu pot fi artificiale, dar nici nu pot fi desăvîrșite. Fiecare dintre ele trebuie să caute această desăvîrșire pe baza propriilor legi de dezvoltare.

— Într-adevăr, așa este, aprobă Los, iar Dirac completă. Ai reușit să ieși la liman...

— Los tăcu cîteva clipe, apoi reluă amical;

— Pare-mi-se, Alec, că societatea voastră s-a ridicat avînd de învins mari dificultăți în dezvoltarea sa. Aceste două naturi sînt foarte puternice, foarte particulare și foarte diferite. Inevitabil una dintre ele se va strădui să obțină supremația și să o înlăture pe cealaltă. A căuta armonie și contact între ele mi se pare ceva greu de realizat...

— Aveți dreptate, spuse Alec. Însă ce fel de dezvoltare am fi avut în absența acestor două naturi antagoniste, care să o stimuleze?

— Dar dacă ele se neagă reciproc?

— Chiar și în acest caz... Ar fi un imbold către emulație și progres. Faptic însă, noi nu ne aflăm în acest moment într-o asemenea situație...

— Vreți să spuneți că rațiunea s-a resemnat?...

— Dimpotrivă, mie mi se pare că ea este apriori ireconciliabilă și că agresivitatea ei a fost, întotdeauna, mai accentuată... Și tocmai cîteva dintre victoriile sale mai importante din istoria dezvoltării noastre ne-au arătat că, singură pe cîmpul de luptă, ea este, pur și simplu, o nefericită.

Los se gîndi îndelung.

— Da, răspunse el într-un tîrziu, se poate spune că natura voastră emoțională este extrem de cutezatoare, vie și puternică și că, totodată, rațiunea voastră i se poate împotrivi doar cu mare greutate.

— Ce vă face să credeți asta?, întrebă Alec curios.

— După cîte am înțeles, voi vă apropiați de răpitoare?

Alec îl privi mirat.

— Ce vreți să spuneți?

— Vreau să spun că și în prezent voi vă hrăniți cu carnea animalelor, spuse Los. La noi doar răpitoarele erelor preistorice se hrăneau cu carne...

— Asta nu înseamnă nimic, se posomorî Alec. Și nu poate avea nici o importanță pentru specia umană, care a îndurat atîtea în lunga sa dezvoltare istorică.

— O aserțiune destul de arbitrară, spuse Los cu o amărăciune. Chiar și cea mai lungă dezvoltare va rămîne condiționată pentru vecie de ereditate. Cum ar putea fi altfel explicate războaiele voastre, revoluțiile voastre, nimicirea voastră reciprocă de-a lungul secolelor. Sîngeroasa istorie a dezvoltării, însoțită de componentele periculoase ale hranei pe care o primiți, nu poate să nu dea culoare roșie emoționalității voastre. Și cum s-ar putea împăca ea cu rațiunea pură și imparțială...

Alec observă cu uimire că aceste cuvinte îl iritaseră. Nu cumva, totuși, omul-omidă avea dreptate? Sau, pur și simplu, voia să obțină din partea lui o recunoaștere periculoasă?

— Îmi este greu să găsesc argumente convingătoare Los, spuse el. Din păcate, faptele vorbesc împotrivă. Problema ultimelor noastre epoci a constituit-o veștejirea sentimentelor și nu înflorirea lor năvalnică. Dar, în ciuda tuturor presupunerilor dumneavoastră, trebuie să spun că societatea noastră mi se pare mai umanitară decît a dumneavoastră. Noi nu am distrus viața pe planeta noastră. La noi trăiesc în libertate mii de animale sălbatice și domestice.

— Ca să aveți posibilitatea de a le ucide?, întrebă Los. Ca să nu uitați vechea și frumoasă voastra ocupație?

— Nu, nu e chiar așa!... Pe unele, într-adevar, le ucidem. Avem însă rezervații uriașe în care este interzis cu desăvîrșire să calce picior de om...

— Cu toate acestea, ucideți fluturii și omizile...

— Iertați-mă, Los, însă la noi ele nu sînt ființe raționale. Ele sînt insecte, pur și simplu. Și trebuie să vă spun că noi nu am exterminat omizile, chiar dacă aduc pagube foarte serioase pădurilor noastre. Noi le ocrotim datorită frumuseții fluturilor care bucură ochii copiilor noștri...

— Păcat că nu ați adus cu voi măcar un exemplar, spuse gînditor Los. Ar fi reprezentat un mare interes pentru savanții noștri...

— A doua oară nu o să mai omitem...

— V-ați gîndit cumva să stabiliți un contact permanent cu noi? („Fii foarte atent, Alec!", îl avertiză insistent Dirac).

— Scopul călătoriei noastre este unul singur — cunoașterea, spuse precaut Alec. Dar dacă veți avea nevoie de noi nu vă vom refuza niciodată ajutorul...

— Mulțumesc, răspunse scurt Los. Asta este ceea ce doream să știu. Și acum sînt la dispoziția dumneavoastră.

Alec îl privi atent.

— Mai întîi de toate am să vă adresez o rugăminte Los, spuse el. Îngăduiți-mi să iau legătura cu nava noastră cosmică.

Privirea lui Los păru să se tulbure.

— La ce vă folosește această legătură? Din cîte știu, pe navă nu se mai află alți oameni, nu-i așa?

— Nu mă înțelegeți, Los. Nu este vorba despre racheta cu care am aterizat, ci despre nava fotonică ce se rotește acum în jurul lui Var. Avem stabilită cu ea

o legătură zilnică și tovarășii noștri sînt desigur îngrijorați pentru noi...
Los își implîntă în el privirea sa pătrunzătoare:
— Există cu adevărat o astfel de navă?
— Mă uimiți, Los. Dacă nu aveți încredere în mine, atunci întrebați-i pe savanții dumneavoastră... Cu aparatul nostru se poate zbura între două planete cel mult...
— Nu cumva doriți de fapt să luați legătura cu planeta dumneavoastră?
— Nu e totuna?
— Pentru noi nu e totuna...
— Nu vă înțeleg, Los... Vă temeți oare de noi?
— Poate că avem unele motive, replică Los. Și încă destul de serioase.
— Aș fi, într-adevăr, curios să le aud, spuse Alec.
Los își clătină încet capul cenușiu, acoperit de peri.
— Nu sînteți sincer, Alec, spuse el cu amărăciune. Dumneavoastră nu puteți să nu le cunoașteți... Mai întîi ați ucis un fluture. De mii de ani fluturii nu și-au mai pierdut viața din cauza unei morți violente. Trebuie să vă spun că faptul acesta a zguduit, efectiv, întreaga noastră societate...
— Acum fiți și dumneavoastră sincer, Los... Dumneavoastră știți foarte bine că aceasta a fost o neînțelegere... Noi am crezut că fluturele este o simplă insectă. Chiar și pentru locuitorii Varului distrugerea insectelor nu constituie o crimă. Voi ați nimicit milioane de specii...
— Este foarte adevărat... Însă și uciderea fluturelui este un fapt. Locuitorii Varului sînt speriați și alarmați.
— Dumneavoastră trebuie să le explicați neînțelegerea și să îi calmați. Rațiunea lor sănătoasă și lucidă va pricepe adevărul.
— Din păcate, nu este doar atît... Consiliul se teme că planeta voastră este epuizată sau amenințată de distrugere și că acum dumneavoastră căutați alta, cu condiții climatice asemănătoare, pe care să o colonizați. Consiliul se teme că ne veți considera drept ființe inferioare și, cu dreptul celui mai tare, ne veți extermina pentru a oferi spațiul unei civilizații superioare. În mod special, consiliul se teme de lăcomia voastră originară. Și în cele din urmă, nu este lipsit de importanță faptul că rațiunea voastră poate fi influențată de niște sentimente necunoscute nouă.
Alec se gîndi îndelung.
— Trebuie să vă spun că, în principiu, toate temerile voastre sînt întemeiate, spuse el în cele din urmă. Însă, în cazul nostru, ele sînt complet lipsite de obiect. Se înțelege, dumneavoastră nu cunoașteți lumea noastră, principiile locuitorilor săi, așa încît, orice explicație a noastră o puteți considera drept o minciună. Cu toate acestea, eu vă spun că nu avem cîtuși de puțin intenția de a coloniza Varul, și vă rog să mă credeți...
— Dar dacă, totuși, consiliul nu va crede? Nu uitați Alec, aici este vorba despre supraviețuirea noastră.
— Chiar și așa, acesta este lucrul cel mai avantajos pentru dumneavoastră, replică Alec. Dacă veți încerca să ne rețineți sau să ne ucideți, tovarășii noștri nu vor lăsa toate acestea fără urmări.
— Cum să înțeleg asta? întreabă Los reținut.
— Este suficient ca nava noastră cosmică să întreprindă un zbor de joasă altitudine deasupra Varului ca să prefacă totul în cenușă. Și acestea nu sînt singurele sale posibilități.
— Să o iau ca pe o amenințare? Sau, pur și simplu, drept cel mai obișnuit șantaj?
— Nici una, nici alta, Los... Noi am venit aici ca frați. Pentru a nu vă aduce vreun prejudiciu am sterilizat și cel mai mic lucrușor pe care l-am introdus în lumea voastră. Ați verificat deja, probabil, alimentele și lucrurile noastre și știți că acesta este adevărul. În afară de asta este neîndoielnic că o singură navă cosmică nu poate coloniza o planetă întreagă. Este în interesul vostru să scăpați de noi cu binele. În caz că nu mă credeți, pregătiți-vă de apărare. Nu putem reveni aici mai devreme de treizeci și doi de ani lumină, iar aceasta reprezintă pentru noi secole...
Alec tăcu. Tăcea și Los, iar fața sa cenușie arăta apăsată și sumbră.
— Vă mulțumesc pentru sinceritatea dumneavoastră, Alec!, spuse el în cele din urmă. Personal consider că aveți dreptate, însă hotărîrea nu poate fi luată decît de către Consiliu. Vă voi comunica mîine punctul lor de vedere.
Om și robot pășeau peste puțin timp de-a lungul coridorului.
— Cred că, într-adevăr, bătrînul este de partea noastră, spuse Dirac rupînd tăcerea.
— De ce?, surîse abia observabil omul.
— Logica ta a fost impecabilă. Ca ființe inteligente o vor accepta, cu siguranță.
— În plus, dacă ne gîndim bine, nu există nici măcar pericolul de a fi orbiți de niscaiva sentimente...

— 8 —

Ecranul se lumină și, în aceeași clipă, Alec văzu figura alarmată a lui Kazimir.
— Alec!, exclamă el. Ce s-a întîmplat?
— Nimic deosebit, răspunse calm Alec. Ne-am aflat într-un mic pericol, dar acum totul a trecut...
— Cu fluturii?...
— Fluturii s-au transformat în omizi!... Vrei să-i vezi?

Pictură de MARIUS GHERGU

— Păi, dacă n-am de ales!, rîse Kazimir.
Un timp Kazimir examină cu tăcută curiozitate imaginile de pe teleecran.
— Da, o arhitectură acceptabilă!, spuse el. Uşi înalte!... Merg în picioare?
— Ai să înţelegi imediat... construcţiile, se înţelege, îşi au şi inconvenientele lor. Scările li se aseamănă cu nişte tobogane din lemn... A urca pînă la etajul al doilea este un adevărat act de curaj.
— Aştia sînt ei!, se înfioră Kazimir.
— De ce, nu-ţi plac?, zîmbi Alec.
— Brr!... Dacă-i visezi noaptea...
— De aproape sînt mai simpatici, spuse Alec. Şi, în definitiv, nu există nici un pericol de a te invita la dans. Sînt completamente surdo-muţi.
— Chiar aşa?
Timp de cîteva minute Kazimir îi examină tăcut şi concentrat.

— Fapt este că sînt suportabili, spuse el în fine. Exploratorii de pe Alfageea au avut o baftă mult mai proastă decît tine... Ce ţi-au făcut, Alec?...
— Am să-ţi povestesc mai tîrziu... Acum, însă, sîntem în relaţii foarte bune, purtăm discuţii filozofice...
— Pe ce temă?
— Vechile şi plicticoasele teme, se înţelege.
— Alec, nu cumva îmi ascunzi ceva?... Unde este Dirac?...
— Fii liniştit, este în perfectă stare de funcţionare!, răspunse Alec. La început ne-au considerat ca pe un fel de prizonieri ai lor, dar acum sîntem liberi. Cu condiţia de a le dovedi existenţa cosmonavei.
O expresie rea se ivi în privirea pilotului...
— Asta nu este o problemă...
— Nu, Kazimir, te rog, nu face prostii. Nu-ţi cer decît un singur lucru: diseară, la orele unsprezece, să lansezi o rachetă de semnalizare... alege-o pe cea mai puternică.

— Eşti sigur că te afli în deplină siguranţă?, întrebă Kazimir posomorît.
— Absolut sigur...
— Cît timp vei mai rămîne printre ei?
— Cred că încă vreo zece zile...
— Cu toate acestea, avertizează-i să fie foarte atenţi. Dacă vi se întîmplă ceva voi face să le explodeze planeta ca un balon de săpun.
— Nu ştiam că eşti aşa setos de sînge, rîse Alec. Spune-mi ceva şi despre tine.
— Ce pot să spun despre mine?, ridică din umeri Kazimir. Mă plictisesc îngrozitor... Îmi vine să construiesc un al doilea Dirac, ca să am cu cine sporovăi.
— Nu e o idee rea. Numai să nu uiţi să-l ascunzi, cînd ne vom întoarce...
— De ce?
— Cum să-ţi spun, s-ar putea ca Dirac întîiul să fie neplăcut surprins de apariţia unui alter-ego...
Kazimir rîse.
— Ai rămas acelaşi, zise el. Nu uita să-l saluţi pe Dirac. Poate că printre omizile alea a devenit sensibil...
— La urma urmelor Bagrationov nu exclude şi o astfel de posibilitate.
— Hai, nu mă face să rîd!...
— Trebuie să plec, Kazimir..., spuse Alec. Pe viitor vom ţine regulat legătura...
— Eşti invitat la banchet?
— Slavă domnului, măcar beleaua asta m-a ocolit!, spuse Alec. În meniul lor n-ai să găseşti nimic altceva decît clorofilă. Şi, cîteodată, chiar şi asta sintetică!
— Categoric, nu te invidiez...
— La revedere, Kazimir...
Ecranul se stinse.

— 9 —

Alec şedea pe scaunul său moale, fără spătar, şi se gîndea cît de repede se adaptează conştiinţa umană la cele mai stranii situaţii.
Totul în jur i se părea firesc — pînă şi faţa miţoasă a lui Los îi apărea, în această clipă, de-a dreptul omenească. Cu toate acestea nu-şi putu reţine zîmbetul, cînd preşedintele Varului se căţără cu o excepţională îndemînare pe peretele vertical, pînă la unul dintre cele mai înalte rafturi ale bibliotecii. Cînd coborî, Los ţinea în mînă o plăcuţă metalică uşoară, pe care era gravat un portret.
— Acesta este cel dintîi Los al lumii noastre, spuse el. I se spunea Los-filozoful.
Alec îl privi surprins.
— Dirac mi-a spus că nu aveţi o astfel de ştiinţă.
— Da, într-adevăr, acum nu mai avem, răspunse Los. A fost suprimată printr-un decret special al Consiliului cu trei secole în urmă...
Alec zîmbi.
— Cam greu s-ar putea numi aşa ceva libertatea gîndirii.
— Nu sesizez cu exactitate ce înţelegeţi prin cuvîntul „libertate", Alec. Pentru noi, într-un înţeles mai general, aceasta înseamnă lipsa constrîngerii...
— Da, cam aşa ceva...
— La noi nu există constrîngere... La noi libertatea fiecărui individ este garantată în limitele legilor şi tradiţiilor noastre.
— La noi este chiar ceva mai mult, zîmbi din nou Alec. Noi, sub nici un motiv, nu-i împiedicăm pe oameni să gîndească ce doresc şi să expună aceasta într-o formă scrisă...
Los rămase pe gînduri.
— Nu ştiu dacă este un lucru înţelept, spuse el.
— Totuşi, pentru ce a trebuit să interziceţi filozofia?
— S-a dovedit a nu fi necesară, răspunse Los. Filozofia noastră căuta să descopere legile dezvoltării, ori aceste legi ni le-a dat ştiinţa. Noi am căzut de acord că, în ceea ce priveşte legea cea mai generală şi scopul cel mai general, ele nu pot fi altele decît acelea pe care ni le-a propus natura: dezvoltarea individului de la o stare inferioară la una superioară.
— Simplu ca „bună ziua", mormăi Alec. Presupun că, totuşi, au existat şi alte păreri?
— Desigur, aprobă Los. Foarte puternică a fost şcoala moniştilor, care susţinea puncte de vedere apropiate de cele ale dumneavoastră. Ei considerau că natura umană trebuie să fie una şi indivizibilă şi că ştiinţele trebuie să aspire la asigurarea acestei unităţi. Unul dintre cei mai cunoscuţi filozofi ai noştri, „Albastru Întunecatul" a fost şi el monist. Am să vi-l arăt imediat...
Los se căţără din nou pe rafturi şi, peste puţin timp, aduse o cărţulie subţire, tipărită pe un fel de hîrtie specială. Pe foaia de titlu se afla o fotografie care atrase atenţia lui Alec.
— Omul acesta nu a fost lipsit de sensibilitate, spuse el gînditor.
— Tot ce se poate, răspunse Los şovăitor. Mintea sa era deosebit de cutezătoare şi iscoditoare.
— Aţi vrea să ne citiţi ceva?
Parcă împotriva voinţei sale, Los deschise la prima pagină şi începu să citească rar:
„Către ce năzuieşti tu, creatură oarbă? Către ce mare tenebroasă curg rîurile dorinţelor tale? Tu nu ai ochi; ochii tăi sînt orbi în faţa splendorilor care te înconjoară. Tu nu ai auz ca să asculţi glasul adevărului. Albastra gheaţă a Polilor ţi-a îngheţat pe vecie inima. La ce îţi foloseşte inteligenţa ta rece, la ce îţi folosesc mîinile tale moarte, dacă tot ceea ce plămădeşti este tristeţe şi inconştienţă?"
Los se opri brusc.

— Dar asta nu este filozofie, spuse Alec. Aceasta este poezie...

— Nu, nu este poezie, răspunse nemulţumit Los. Nu sînt altceva decît simple gînduri, cutezătoare şi neîntemeiate... Numai fluturii sînt capabili să creeze poezie...

— Îmi puteţi da un exemplu de poezie?

Los îl privi mirat.

— Dar ea nu se scrie, spuse el, acesta este un lucru interzis.

— Interzis?... Dar de ce?

— Chiar nu pricepeţi?... poezia fluturilor este mai presus de noi şi de mintea noastră. Din moment ce nu avem simţuri, cu ajutorul cărora să o recepţăm, nu am face altceva decît să o profanăm.

— Dar ce este, în fond, poezia?

— Poezia este frumuseţe, răspunse Los cu convingere.

— Şi natura este frumuseţe...

— Nu, aceasta este frumuseţea în relaţia lor cu natura, frumuseţea în relaţia lor cu iubirea... Nu ştiu cum să descriu mai exact aceasta, Alec. Poezia este expresia materializată a mişcării sufletelor lor. Ea nu reprezintă altceva decît cuantele emanaţiei lor spirituale, a fericirii lor necunoscute nouă.

Alec tăcea.

— Poezia lor e lipsită oare de gînduri?, întrebă el într-un tîrziu.

— Se înţelege că nu...

— Şi de unde sînt ele luate?...

— Fluturii cugetă pe baza cunoştinţelor pe care le-au dobîndit în existenţa lor anterioară, răspunse Los. Numai că acum ele sînt gînduri scăldate în lumină, iar profunzimea lor este, fără îndoială, cu adevărat nemăsurată...

Dirac îşi privi neliniştit ceasornicul.

— E timpul să mergem, spuse el.

Nu peste multă vreme urcaseră toţi trei pe acoperişul plat al rezidenţei. Oceanul era foarte aproape şi în portul iluminat se vedeau staţionate cîteva corăbii pîntecoase şi plate, aidoma unor broaşte ţestoase, din care macarale-turn, fosforescente, descărcau un fel de masă gelatinoasă, greu de distins în întuneric. Mirosul de sare şi iod se simţea parcă şi mai pregnant în această seară.

— Sînt alge marine, explică Los. Din ele extragem clorofila...

Alec păru să nu-l audă.

— Los, se adresă el abrupt, vreţi să îmi daţi cartea lui „Albastru Întunecatul"?

— Nu Alec, nu este îngăduit să fie arătată...

— Nu este îngăduit să fie arătată pe Var... Însă pe îndepărtatul şi necunoscutul Pămînt...

— Chiar şi fără asta veţi duce enorm de multe cunoştinţe pe Pămînt.

— Eu vreau să îi duc gînduri, Los, spuse omul. Cunoştinţele se vor dovedi, poate, netrebuincioase. Nimeni dintre noi nu poate spune de pe acum, ce cunoştinţe le sînt necesare pămîntenilor...Dar gîndurile...

— Priviţi!, îl întrerupse Dirac.

Îşi ridicară feţele spre cerul întunecat. Aproape de zenit se lumină un norişor, apoi crescu rapid de parcă ar fi fost o meduză violet-transparentă. Peste cîteva minute doar, ea deveni complet străvezie, lăsînd să se vadă strălucirea palidă a stelelor. Alec privi pe ascuns spre Los — figura lui părea străluminată în această clipă de nişte gînduri neasemuit de frumoase.

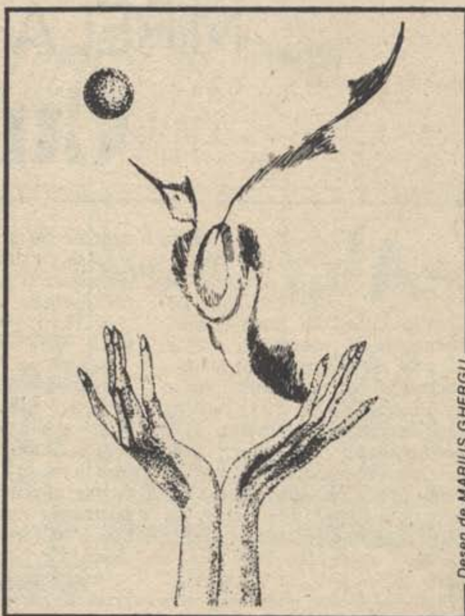
— Frumos, nu-i aşa?, întrebă în şoaptă Alec.

— Da, într-adevăr, răspunse Los.

Omul surîse tăcut.

— 10 —

Se aflau, toţi trei, pe malul Inului, în apropierea

Desen de MARIUS GHERGU

corpului argintiu al rachetei. În jurul lor cîmpia se albastrise de fluturii care aterizaseră pe ea. Răsunaseră din nou acordurile muzicii — lacul se înfiorase de parcă ar fi fost însufleţit, pădurea de pe Var fremătase. Los auzise totul prin intermediul lui Dirac. Pe figura sa se putuse citi concentrare şi atenţie, însă mimica sa nu exteriorizase nimic. Ca de obicei, fluturii se agitaseră fără reţinere — se înfioraseră asemenea lacului şi se bucuraseră aidoma pădurii. Doar faţa metalică a lui Dirac, îndreptată către rachetă, rămăsese nepăsătoare.

În cele din urmă, muzica se termină, fluturii îşi tremurară aripile lor delicate, văzduhul se umplu din nou cu sunete blînde şi rugătoare. Magnetofonul tăcu însă nesimţitor. Alec i-l dădu lui Dirac şi întrebă:

— V-a plăcut, Los?

— Am impresia că mă înţelegeţi, răspunse îngîndurat preşedintele Varului.

— Şi pe bună dreptate, surîse omul. Am înţeles că, uneori, sînteţi cu adevărat trist, Los... Dar niciodată nefericit.

În privirea lui Los nu se clinti nimic.

— În schimb dumneavoastră nu sînteţi fericit, Alec, replică el. Aveţi şi inimă, aveţi şi inteligenţă... ce vă mai trebuie?

— Eu mi-am pierdut semenii, Los!...

— Dar nu vă întoarceţi la ei, oare?...

— Nu ştiu, Los... Am impresia că mi se vor părea complet străini.

Los tăcu.

— Sînteţi asemenea lui Gri, spuse el. Asemenea lui Gri întunecatul... V-am adus cartea lui.

Los rămase pe ţărm. Pe suprafaţa netedă a lacului, racheta se puse încet în mişcare, mărindu-şi, treptat, viteza. Valuri mari porniră să-l bată peste picioare. Apoi veni şi clipa cînd nava îşi luă zborul. Ca o săgeată de argint ea se înfipse în albastrul dens al cerului. Peste cîteva clipe doar, deasupra lor se va deschide iar măreţul şi înspăimîntătorul pustiu de stele şi întuneric.

În româneşte de: ION ILIE IOSIF

MIRELA PACIUGĂ

Culise

— Azi vei sta lîngă mine, vierme!

Se cherchelise rău Bătrînul. Zăcea în cutia din dosul scenei, horcăind din vreme în vreme. Căzuse de pe scaun și nu mai reușea să-și ridice hoitul înecat în grăsime. Ochii mici, înconjurați de cearcăne violete, între care atîrnau pleoapele, carne vie, nu altceva, se mijeau în direcția mea. Nu cred că mă vedea, îmi auzise doar pașii, veneam să-i spun că sala e plină, oamenii așteaptă. I-aș mai fi spus că, de fapt, cei din sală așteaptă de foarte mult timp, unii de o viață.

– Ajută-mă, vierme! E timpul! bolborosi Bătrînul, agățîndu-se cu o mînă de masă și cu cealaltă de brațul meu. S-a ridicat cu greu pe scaun.

– Hai, adu-o pe micuță, draga de ea! Ba nu, să bem mai întîi!

Palma întinsă se tîrî de-a lungul mesei spre sticla cu vin roșu. Turnă în pahare. Îmi făcu onoarea să toarne în pahare și să ciocnească.

– Sănătate, hă, hă! Sănătate! horcăi el a rîs. Vierme...

Probabil îl încînta cuvîntul. Pentru mine nu avea nici o importanță cum îmi spunea.

Am înghițit lichidul și am pornit spre dulăpior. Îmi tremurau mîinile. Am scos cu grijă husa transparentă. Balerina, albă ca varul, atîrna în legături. Am desprins-o din hamuri și am purtat-o în brațe pînă lîngă Bătrîn. Nu era foarte grea, dar gîfîiam cînd am rezemat-o de masă. Nu știam ce trebuie să se întîmple mai departe.

M-a dat afară.

Cînd m-a chemat înapoi, Balerina își încălzea articulațiile. Fața i se colorase ușor, la fel și brațele și tot trupul, atît cît se vedea de sub rochia albastră, vaporoasă. Bătrînul stătea pe același scaun, ștergîndu-și degetele nefiresc de lungi pe o zdreanță jegoasă. A trîntit ceva în sertarul mesei și mi-a făcut semn să mă apropii.

– Du-o pe scenă, a mîrîit surd.

Acum n-a mai fost nevoie să o car în brațe. M-a urmat docilă. S-a așezat în mijloc, ghemuită și a așteptat. Am fugit pe schela de deasupra cutiei să reglez luminile. Am aprins un reflector albastru, unul roșu, unul portocaliu peste lumina albă, foarte puternică. Pe scenă era dimineață. Am ridicat cortina.

În fața ochilor avizi, mugurul crud de carne prindea viață sub valurile blînde de muzică. A tresărit mai întîi, părînd să adoarmă din nou pentru vecie, apoi iar, mai puternic. Și-a înălțat palmele deasupra capului ca o întrebare dacă a sosit sau nu vremea, brațele îmbrăcate în voalul albastru s-au arcuit spre lumină așteptînd un semn de recunoaștere. Încet, s-a ridicat pe vîrfuri, îmbobocind. O piruetă timidă s-a continuat cu alta, apoi cu alta, din ce în ce mai înalte, învîrtejind corola albastră a rochiei. Cînd floarea fantastică a fost deschisă pe deplin, balerina a fost un fluture ascuns în floarea albastră. Fluturele a zburat, a fost un prim salt, o primă desprindere de parchetul prăfuit. Apoi altele și altele... A fost floare. Fluture și izvor a fost mai tîrziu, în lumina amiezii revărsată din reflectoare, a fost chiar lumina și aerul ușor obosit al serii, aerul serii, leneș și dulce.

Am lăsat cortina. Nu aplauda nimeni. La noi în sală nu se aplaudă. Oamenii sînt prea întorși spre ei înșiși, prea încordați să-și prindă sunetul de cristal al sufletului stîrnit de mișcarea Balerinei, prea recunoscători Balerinei ca s-o tulbure cu plescăituri dizgrațioase.

Am scos-o de pe scenă, era la fel de proaspătă ca la început; îi simțeam amintirea mișcărilor în mușchii subțiri ai brațului, și încă ceva, ceva nou, nu-mi dădeam seama ce. Cînd deschideam ușa mi-am amintit că se împotrivise, nu voia să plece de pe scena.

– Repede, repede! a horcăit Bătrînul, îngrozitor de palid.

A smuls din sertarul mesei două transfuzoare, și-a înfipt acele în venele de la încheieturile coatelor în timp ce eu făceam același lucru cu Balerina. Fără să știu ce fac. Sîngele se întorcea pulsînd vesel prin tuburile transparente. Trupul Balerinei îmi atîrna din ce în ce mai greu în brațe, nu i-am privit fața, știam că pălește cu aceeași nuanță cu care culoarea revenea în obrajii buhăiți ai Bătrînului.

Bătrînul încerca să-și bandajeze încheieturile însîngerate. I le-am legat eu strîns, pînă ce brațele i s-au învinețit.

– Ai văzut ce frumos sînt? a moțăit. Ce frumos sînt...

I-a căzut capul pe masă și a adormit.

Au trecut secole.

Cineva a bătut la ușă. I-am deschis. Bătrînul ridicase capul de pe masă și privea tulbure.

– Ce vrei... vierme? a mîrîit îngăduitor fără să vadă nimic.

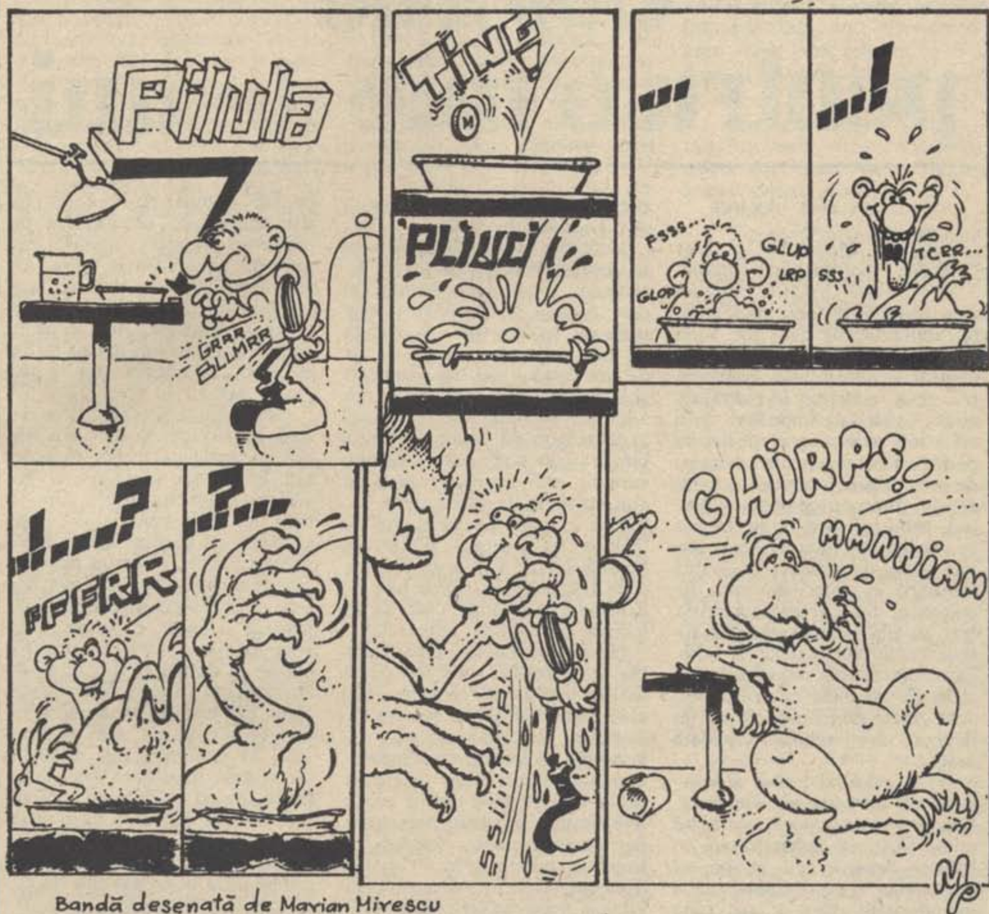
Tocurile înalte au clănțănit sec pe podea, silueta suplă a fulgerat întunericul cutiei.

– Am venit să o cumpăr pe Balerină. Vreau să lucreze pentru mine. **Numai** pentru mine. Cît?

Nu am înțeles de ce vorbea cu mine și mi-am sucit gîtul spre Bătrîn. Nu știam dacă adormise din nou. Nu dădea nici un semn că ar fi treaz, deși „numai"-ul se lovea încă sonor de pereți.

Am scos-o din nou pe Balerină, am sprijinit-o de masă, același ritual.

GASTRONOMICĂ

Bandă desenată de Marian Mirescu

Ea, cea care voia s-o cumpere, s-a aplecat asupra trupului inert, cu ochii căscați larg, a privit fața Balerinei.

I-am întins transfuzoarele fără să-i spun nimic, cuvintele fugiseră înspăimîntate dintre noi, muriseră și zăceau printre gunoaiele din cutie. N-a avut nevoie de ajutor, i-am admirat dexteritatea, ca de pe altă planetă.

Au trecut ani.

În loc să se coloreze, pielea Balerinei a devenit și mai albă, iar peste cîteva clipe a început să se crape cu pocnete mici. Îi priveam țintă podul palmei, n-am vrut nici acum să-i văd fața, podul palmei s-a crăpat ca pămîntul ars de secetă, pielea s-a scorojit, din ce în ce mai uscată și a început să se scurgă.

A trecut o zi.

Balerina era o grămăjoară de nisip pe podeaua cutiei. Cea care voia s-o cumpere s-a aplecat spre ea și răsuflarea fierbinte, șuierătoare, a împrăștiat-o. Apoi s-a ridicat, a fulgerat încăperea în sens invers. Și, atît.

Ce a mai rămas? Cum o să le mai arate Bătrînul orbilor cît de frumos este, cît de frumoși sînt?

AUREL CĂRĂȘEL

Colonie pentru o mie de ani

– Asta este, doctore...
– Deci...
Mondolis a fost dintotdeauna un orășel liniștit. Orășel este poate impropriu spus acestei adunături de case din lemn distingîndu-se de un sat oarecare doar prin hotelul masiv, cu trei etaje, construit în piatră cenușie, altădată impozant prin stilul său rece, nemaiîntîlnit prin părțile acestea, acum măcinat de mușcăturile timpului, ca un soi de domn cu gambetă și baston, îmbrăcat în zdrențe. În fața lui, despărțită doar printr-o piațetă plină de praf, cu o fîntînă arteziană în mijloc, din care, bineînțeles, nu cursese niciodată apa, se afla închisoarea. Deși fusese construită o dată cu hotelul și din același material, arăta la fel de proaspăt ca la început. Asta poate din cauză că nici un deținut nu-i trecuse vreodată pragul.

De la etajul al treilea al hotelului, din camera 154, cu ferestrele orientate către piațetă, se putea zări casa judecătorului nu tocmai departe, cu acoperișul din olane roșii, crăpate, ceva mai departe, spre stînga, casa doctorului, cu acoperișul de tablă cenușiu-verzuie, iar mult în exterior, aproape de șirurile de cactuși înalți cît un stat de om, cocioaba notarului, cu gard din nuiele.

În partea opusă era gara – clădirea dărăpănată în care-și ducea viața casierul, care nu vindea nimănui bilete la trenul ce sosea o dată pe lună, pentru că singurii călători care coborau în orășel din vagoanele înnegrite de funingine erau cei trei negustori, dar ei aveau permis, așa că misiunea sa era să-i întîmpine și să-i conducă la hotel.

Mondolis a fost dintotdeauna un orășel liniștit. Locuitorii lui știau cu mult timp înainte în care zi avea să fie călcat cîinele văduvei spălătorese de căruța cu trei roți a sacagiului, ce fel de marfă aduc cei trei negustori și la ce prețuri o vînd, la ce oră adoarme recepționerul cu nasul în tabachera de argint din colțul biroului unde primea călătorii, care nu mai soseau, cunoșteau cîte bucățele de zahăr pune duminica în cafea doctorul cînd se întîlnea cu prietenii pe terasa hotelului, ba chiar și ce nasture o să i se rupă la prima furtună ajutorului de băcan cînd se va întinde să închidă ferestrele.

Nimic nou nu se putea întîmpla în Mondolis, nimic nu putea să surprindă, să șocheze, nici chiar telefonul de pe măsuța casierului, singura lor legătură imediată cu lumea, cu Virgiana, capitala districtului, aflată la peste 600 de mile de ei. Singurele vești le aduceau negustorii, dar ele erau mereu aceleași, cu trecerea puterii cînd în mîinile opoziției, cînd în mîinile liberalilor, cu noile decrete care se învechiseră de cînd le tot auzeau, privitoare la accesul cîinilor pe bază de taloane în restaurante, sau cu dispozițiile articolelor 6 și 10 referitoare la deratizare.

Telefonul suna de două ori pe lună și funcționarul de acolo cerea informații despre ceea ce se petrece în oraș, cu un glas monoton și indiferent și nu răspundea la nici o întrebare pusă de casier sau de indiferent cine altul. În restul timpului linia era moartă, dar nimeni nu ardea de curiozitate să afle ce se petrece dincolo. Pentru că, în mod ciudat poate, nici un locuitor nu părăsise vreodată orașul, nici unul nu se urcase în trenul cu vagoane fumurii să străbată pustiul punctat de cactuși și să coboare în Virgiana. Aici, în Mondolis era lumea lor, aveau tot ce le trebuia, altceva nu putea exista pentru ei.

Asta pînă ieri seară. Soarele, roșu ca sîngele, își sprijinea trupul pe spinii cactușilor îndepărtați, pregătindu-se să apună dincolo de orizontul prăfos, cînd în oraș își făcu apariția, pe după grădinile cu garduri aplecate ale ultimelor case, un grup de vreo cincizeci de bărbați și femei, îmbrăcați în costume cenușii, mătăsoase și uzate, cu arme necunoscute pe umeri, cu frunțile acoperite de pălării moi de pîslă. Se opriseră în jurul fîntînii arteziene din piațetă, aruncaseră jos armele și bagajele, apoi se lăsaseră în genunchi toți deodată, cu brațele întinse ca niște aripi frînte, rîzînd și plîngînd, privind lacom către locuitorii ce-și părăsiseră treptat lucrul ca să se uite curioși la acest fapt cu totul imprevizibil în istoria atît de cunoscută a orașului.

Străinii vorbeau o limbă în care cu greu deosebeai cuvinte cunoscute. O vreme i-au privit fără să se apropie prea tare, dar și fără să se îndepărteze, apoi unul dintre ei, pare-se băiatul farmacistului, fugi să-i cheme pe judecător și pe doctor, pe notar l-au lăsat în pace, era prea departe și apoi știau cu toții că seara citește un manual de legi și nu-i place să fie deranjat.

Pe străini i-au condus la închisoare ca să-și petreacă noaptea, altă clădire atît de mare ca să-i

cuprindă pe toţi nu era, şi apoi încăperile nu fuseseră folosite niciodată, erau destul de curate, în afara pînzelor de păianjen de la ferestrele cu gratii subţiri şi de murdăria şoarecilor. Paturi nu erau suficiente, dar doctorul a cerut celor din împrejurimi să aducă pături şi paie şi imediat au mai fost înjghebate cîteva culcuşuri. Armele şi lucrurile lor rămăseseră în piaţetă şi, pentru ca roua dimineţii să nu le ude, recepţionerul le ridică şi le încuie pe toate în debaraua hotelului. Tot restul nopţii doctorul şi judecătorul au rămas cu nou-veniţii, încercînd să afle ce era cu ei, din ce parte veneau şi încotro se îndreptau.

Acum era o lumină plăcută, soarele dimineţii bătea pieziş în umbrela de pînză decolorată; cafeaua începuse să se răcească în ceştile înalte de porţelan. Notarul încă nu pricepea sensul evenimentului sau poate că se făcea că nu-l înţelege pentru a-i incita pe cei doi să-şi spună părerile. Scaunele din răchită gemeau uşor la fiece mişcare, punctînd liniştea coborîtă ca de obicei peste orăşel.

– A fost destul de greu pînă am început să ne descurcăm oarecum în limbajul lor. Povestea pare cel puţin stranie, dar în starea în care se află nu este exclus ca totul să nu fie decît un produs al imaginaţiei lor îmbolnăvită de soare şi pustietate.

– Adică, dumneata, domnule judecător, înclini pe undeva să le dai dreptate.

Doctorul duse ceaşca la buze, dar nu sorbi. Se răzgîndi şi o lăsă iar pe masă.

– Eu nu înclin să dau nicicui dreptate, doctore. Asta este istoria: cincizeci de oameni declară că lumea nu mai există, că în afară de noi şi de ei în jur este un pustiu înfiorător, un pămînt fărîmiţat de prăpăstii gigantice, de vulcani în erupţie şi de ape mîloase, mlaştini fără fund şi păduri întunecate, cu plante necunoscute, cu animale neclasate în zoologie. Cincizeci de oameni declară acelaşi lucru, elementele se potrivesc pînă la amănunt – asta este limpede, nu, doctore?

Judecătorul îşi trecu mîna prin părul cărunt. Notarul îl privi zîmbind subţire. Ştia că acesta era semnul prin care judecătorul arăta întotdeauna prietenilor că este în dilemă.

– Şi dumneata îi crezi? îl întrebă.

Judecătorul nu răspunse.

– Este o absurditate povestea asta, declară doctorul şi dintr-un gest vărsă pe gît licoarea rece, amară. Cum adică, nimeni? Dar trenul? Aţi uitat trenul? Şi telefoanele din Virgiana, şi negustorii? Astea nu sînt dovezi palpabile ale unei realităţi existente? Mai palpabile cred decît nişte cuvinte.

– Oamenii aceia nu erau nebuni. Şi nici interes să ne mintă nu aveau. Au înfăţişat destul de logic faptele, războiul... Ei spun că toate acestea există pentru că aşa au fost programate să fie: că aici este o colonie. O colonie pe o mie de ani, protejată de comun acord de către toţi participanţii la conflict.

– E absurd, clătină doctorul neîncrezător din cap.

– Absurd? zîmbi iar notarul. Dacă privim astfel, toate lucrurile sînt absurde.

– Dar ei? nu se lăsă doctorul. Ei? Cum de au scăpat? „Echipe speciale, efective postbeligerante" şi alte cuvinte pompoase, nu? Daca-i aşa, cum de în aceşti două sute de ani scurşi de la acel conflict nu ne-a mai descoperit nimeni? Pentru că fiecare stat, am înţeles, şi-a avut propriile sale „echipe speciale".

Judecătorul ridică palma ca pentru a opri şuvoiul de întrebări.

– „Ei"? Lasă-i pe „ei". Aceasta ar putea fi altă istorie. Gîndeşte-te mai bine la situaţia noastră de aici. Poate că au avut dreptate. Ei au putut observa monotonia, automatismul în care trăim, pentru că sînt străini, neintegraţi. Nu ţi se par ciudate acum unele fapte? Hai să-ţi răspund la întrebări cu alte întrebări, care acum îmi vin în minte şi mă minunez că au putut să zacă atîta în prăfuire; de ce nu pleacă oare nimeni din oraş? De ce nu vine nimeni? De ce negustorii ăştia nu îmbătrînesc deloc, în timp ce noi ne naştem şi pierim, de ce nu sînt schimbaţi, de ce...?

Şi judecătorul se opri, fără a-şi ridica privirile de pe farfurioara cu desene miniaturale a ceştii.

– Dumneata, doctore, ştii că am dreptate, simţi acest lucru, dar nu eşti de acord tocmai fiindcă te revoltă ideea acceptării unei lumi fără oameni. În sinea dumitale însă, eşti convins de asta, după cum convins ar fi şi domnul notar şi toţi ceilalţi dacă ar şti.

– Există un mijloc, vorbi notarul, privindu-i mijit pe cei doi, există un mijloc de a încheia foarte simplu discuţia.

– Care?

– Trenul. La prînz, soseşte. Cineva se va urca în el cu un bilet pentru Virgiana. Şi acolo se va lămuri problema.

– Exact. Acel cineva voi fi eu, se ridică doctorul grăbit de la masă. Şi mîine voi veni cu răspunsul.

În orăşel lucrurile se petreceau ca mai înainte. Pisica farmacistului omorî la ora aşteptată puiul de vrabie, iar băiatul care îl ajuta pe băcan la vînzare o lovi cu o piatră exact în piciorul drept, unde pariase cu cei de peste drum că o va lovi, deşi ştiau cu toţii că aşa va fi; roata de la căruţa sacalei se împotmoli în balta din mijlocul drumului, chiar în momentul în care un puşti îi striga proprietarului că o să i se împotmolească hardughia dacă o apucă pe acolo.

Iar trenul... trenul sosi ca de obicei, pufăi liniştit în aşteptarea invizibililor pasageri şi plecă mai departe după un sfert de oră. Cu un călător în plus.

Doctorul îşi pusese geanta de voiaj în portbagajul din sîrmă de deasupra capului, îşi aprinsese un trabuc şi pufăia liniştit, privind pe fereastră dunga cenuşie a orizontului şi pîlcurile ţepoase de cactuşi voinici. În compartiment nu era nimeni, dar el se aşezase pe locul înscris pe tichet.

Conductorul veni cînd aproape aţipise, iar trabucul, uitat nescuturat, făcuse un scrum alb, lung cît o unghie. După ce îi perforă cu grijă biletul, îl privi lung, clătină din cap, apoi îi spuse să stingă trabucul pentru

că vagonul era de nefumători, şi părăsi compartimentul.

Doctorul îl ascultă, deşi era convins că pînă în Virgiana nu avea să-l mai deranjeze, deschise geamul şi azvîrli ţigara de foi în curentul făcut de tren. Un val de aer proaspăt năvăli înăuntru şi învolbură fumul albăstriu. Trecuseră aproape două ore de cînd călătorea şi, după spusele casierului, mai erau încă vreo patru. Era puţin obosit şi legănarea trenului îl transporta spre starea de moţăială din care tocmai ieşise; se gîndea vag la ce va face în Virgiana, cînd va ajunge, unde va trage, cu cine va discuta. Nu cunoştea pe nimeni, dar bănuia că la poştă, funcţionarul care le telefona de două ori pe lună îl va îndruma unde trebuie. Toate erau însă destul de confuze în capul lui ce se apleca din ce în ce spre piept, pînă cînd înţepeni, cu bărbia înfiptă în reverul hainei albe, adormit de-a binelea. Îl trezi o zguduitură puternică, ce aproape că-l aruncă spre banca din faţă. Afară se însera. Ieşi din compartiment şi se îndreptă spre capul vagonului ca să-l găsească pe conductor sau pe oricine altul şi să-l întrebe ce se întîmplase, de ce se opriseră, pentru că în Virgiana nu ajunseseră, în jur se întindea acelaşi pustiu presărat de cactuşi.

Vagonul era însă gol. La fel şi celălalt... şi celălalt. Goale, cu lumini aprinse doar la capătul coridoarelor pentru a indica ieşirile.

În cele din urmă coborî. Soarele aproape se pierduse în zare. Întunericul nu coborîse încă, dar boarea răcoarei îl făcu să tremure sub haina subţire. De la distanţă, trenul părea un cordon împodobit cu bobiţe de fosfor. Pufăia liniştit în tăcerea cîmpiei, desfăcîndu-şi din cînd in cînd supapele şi slobozind cîte un jet de abur fierbinte.

La început, doctorul merse paralel cu linia, apoi se îndepărtă puţin de ea, din cauza bolovanilor ce împînau solul. I se părea, sau terenul urca? Parcă încet-încet, terasamentul liniei se ridica şi, într-adevăr, cînd se opri o clipă şi privi în urmă, trenul se afla undeva, la poale, şuierînd slab, abia auzit.

Şi deodată pămîntul încetă. Parcă tăiată cu o bardă uriaşă, o prăpastie fantastică îşi desfăşura adîncimile nebănuite, cu stînci gata să se prăbuşească la cea mai neînsemnată atingere, cu fisuri adînci în peretele pe care se afla, şi jeturi spumate de apă roşietică azvîrlindu-se spre neştiut. Celălalt perete nu se zărea.

Deasupra, stelele începuseră să-şi scoată baionetele una cîte una, în aşteptarea răsăritului lunii. Trenul nu se mai auzea.

Într-un tîrziu, doctorul se aşeză chiar pe buza întunecatei răni a pămîntului. Percepea sunetul surd al şuvoaielor ca pe lacrimi mute ce se învîrtejeau în trupul lui.

Ştia. Acum ştia şi ce caută aici, şi de ce făcuse acest drum fără logică, şi de ce i se îngăduise să părăsească Mondolis... Acum ştia tot, chiar şi faptul că „ei“ ştiau că el ştie. Trenul se oprise pentru că el sosise la destinaţie. Aici urma să se încheie cu îndoielile sale, cu viaţa sa, cu tot ce aflase sau cunoştea dinainte despre lume, despre Mondolis, despre...

O colonie pentru o mie de ani! Era fantastic, era îngrozitor! Trăiau şi urmau să trăiască încă vreo opt sute de ani. Dar ca şi pînă acum. Automate umane, mişcîndu-se în planul celor indicate de programul făurit de cine ştie ce minte genială sau tîmpită, demult împrăştiată în praful timpului. Şi mai ales, singuri! De acum, SINGURI!

Desen de VIOREL PÎRLIGRAS

O piatră se desprinse şi căzu în prăpastie cu un duruit aspru. Ca un semnal. Ca un avertisment.

Străinii tulburaseră armonia prestabilită. Primul impuls. Iar el se grăbise să le verifice spusele. Al doilea impuls. Cu toate că nu înţelegea rolul notarului aici. Şi nici zîmbetul lui subţire...

Al doilea impuls trebuia să-l anuleze pe primul. Invers nu era posibil. Nu exista reciprocitate. Deci, el va trebui să se întoarcă poate şi să dezmintă cele spuse de străini. Sau să rămînă aici. Sau... Şi în aceste ultime două cazuri? Ce se va întîmpla atunci? Şi dacă...? Va înţelege careva pînă la urmă gestul? Judecătorul? Notarul?

Cînd doctorul se ridică în picioare, luna ajunsese deasupra lui, întinzîndu-i umbra spre genune. Aşa încît ea dispăru prima, înainte chiar ca trupul să fie înghiţit de întuneric.

A doua zi a fost luni şi, ca de obicei, judecătorul, doctorul şi notarul se întîlniră sub umbrela de pînză, în faţa ceştilor de cafea aburindă.

- Aşa că cei din Virgiana mi-au dat pe cei trei agenţi de poliţie, m-au suit în tren şi m-au trimis înapoi. Cît se poate de liniştit. Lumea există şi va exista mereu. Nici un pericol nu o paşte încă. Iar cei cincizeci de nebuni vor umple spitalul cel mare din mijlocul oraşului.

Soarele dimineţii bătea pieziş în umbrelă, alungind umbrele înspre piaţetă. Ca de obicei, spălătoreasa trecu pe acolo cu căruţul, şi făcu un semn din cap către cei trei. Notarul zîmbi subţire, o privi cum se îndepărtează, apoi întoarse capul spre doctor:

- Da, cum spuneai dumneata - o lume care există; şi va exista mereu. O lume pe o mie de ani.

Ajutorul băcanului traversa piaţa, trăgînd după el un sac mare, plin cu făină. În urma lui, trei păsărele ciuguleau praful alb ce cădea în stropi la fiecare izbitură de genunchiul acestuia.

H. G. WELLS

Simpatia pe care o nutresc pentru cenaclurile studenţeşti nu mă împiedică să fiu obiectiv şi să afirm, în acest context, că unul dintre cele mai valoroase cenacluri de literatură şi artă de anticipaţie tehnico-ştiinţifică este cenaclul timişorean „H.G. Wells". Îndelungata activitate ca argument — reamintesc că cenaclul „H.G. Wells", alături de cenaclurile „H. Coandă" din Craiova şi „Solaris" din Bucureşti, sărbătoreşte la apariţia acestei ediţii de almanah două decenii de activitate — nu este desigur suficientă pentru o afirmaţie exprimată într-o manieră atît de categorică. Am văzut o seamă de cenacluri care (supra) vieţuiesc de multă vreme, singura lor performanţă fiind existenţa. În definitiv, mai sînt şi alte centre universitare puternice în ţară, dar în niciunul nu putem regăsi o stare similară cu cea de la Timişoara, care să reunească tradiţia unei îndelungate activităţi cu prospeţimea unei înalte şi originale calităţi artistice. Bunăoară, la Cluj-Napoca nici măcar nu s-au întrunit condiţiile absolut necesare pentru formarea unui cenaclu puternic de literatură de anticipaţie tehnico-ştiinţifică, deşi nimeni nu se îndoieşte nici o clipă de tradiţiile şi virtuţile şcolii clujene de literatură. Sau la Iaşi, unde cenaclul „Quasar" a strălucit doar pe parcursul unei generaţii de studenţi, astăzi răspîndită în diverse locuri (poate numele cenaclului să fi fost predestinat).

Dar să revenim la cenaclul „H.G. Wells". Apariţia, lui în 1969 (primul preşedinte — Laurenţiu Cernet, primul îndrumător din partea Asociaţiei scriitorilor din Timişoara — Ovidiu Surianu, primul instructor coordonator din partea Casei de cultură a studenţilor — Valeriu Panasiu) este doar unul dintre reperele unei serii de premiere: în 1972 apare publicaţia „Paradox" — primul fanzin tipărit din România (sub îngrijirea lui Cornel Secu şi a lui Marcel Luca), în 1973 apare „Galbar" (Editura Stadion) — primul volum de benzi desenate SF (text: Ovidiu Surianu, ilustraţia Sandu Florea), în 1976 se prezintă primul film SF de animaţie „Întîlnirea" (autori Mihai Corneliu Donici şi Lucian Ionică), nu au întîrziat nici premiile internaţionale. Alături de trei premii naţionale (1980, 1982 şi 1985), fanzinul „Paradox" cucereşte în anul 1987 premiul Societăţii Europene de Science Fiction cu prilejul EUROCON-ului organizat la Montpellier (Franţa). În 1980, cu ocazia EUROCON-ului de la Stressa (Italia), graficianul şi pictorul Sergiu Nicolae obţine o diplomă de onoare.

Desigur, succesele cenaclului „H.G. Wells" se datorează în primul rînd oamenilor de bine, care au îndrumat cu competenţă şi grijă părintească, de-a lungul anilor, activitatea altor şi altor generaţii de studenţi, cultivîndu-le gustul pentru acest gen literar. Asociaţia Scriitorilor din Timişoara a îndrumat de la început cenaclul prin Ovidiu Surianu, iar din 1978 prin Mircea Şerbănescu. Casa de cultură a studenţilor s-a îngrijit de cenaclu prin instructorul Valeriu Panasiu (astăzi director al Casei de cultură a studenţilor), Gheorghe Baltă, Cornel Secu (astăzi director al Casei universitarilor) şi Viorel Marineasa.

Un cenaclu studenţesc prin forţa lucrurilor are o componenţă extrem de „mobilă", fiind supus în permanenţă riscului de a fi părăsit de cei mai buni membri exact în momentul deplinei lor consacrări. Din acest punct de vedere se cuvine să omagiem munca acelora care, cu răbdarea unui Sisif, au reconstruit în permanenţă edificiul valoric a ceea ce se numeşte cenaclu studenţesc. De bună seamă, un ajutor de nădejde l-au avut chiar din partea studenţilor înşişi. Astfel, activitatea cenaclului „H.G. Wells" a fost puternic marcată de unii din preşedinţii (studenţi) lui, precum Doru Treta, Sandu Florea, Mihai-Corneliu Donici, Dorin Davideanu, Lucian Petrescu, Voicu A. David, Gyorffy György, Antuza Genescu, dar şi de unii membri ai cenaclului: Lucian Ionică, Marcel Luca, Silviu Genescu, Sergiu Nicola, Duşan Baiszki, Constantin Cozmiuc, Lucian Szabo.

Chiar dacă o parte din membrii cenaclului au trecut cu cîţiva ani în urmă la Clubul „Helion" al Casei universitarilor din nevoia de a „salva" grupa absolvenţilor şi nestudenţilor, sau poate, pentru a da o şansă în plus studenţilor ce „vin" din urmă, activitatea cenaclului „H.G. Wells" a rămas, în linii mari, la cotele aceloraşi coordonate: promovarea criteriului valoric, discuţii critice lipsite de complezenţă, seriozitatea dezbaterilor, regularitatea întîlnirilor şi, ceea ce mi se pare esenţial — o pedagogie ad-hoc de cenaclu, sinceră şi lipsită de morgă, prin care cei vechi contribuie la progresul celor noi, într-un fel transmiţîndu-le ştafeta bunelor tradiţii spirituale ale cenaclului. Prezenţa rezultatelor cenaclului s-a făcut simţită în mai toate apariţiile notabile de acest gen. Se confirmă astfel ideea că un cenaclu bun trebuie să creeze literatură, ceilalţi parametri (regularitatea întîlnirilor, acţiuni extraliterare etc.) fiind de o importanţă secundară.

Pe lîngă două volume individuale — ale lui Lucian Ionică şi Duşan Baiszki — prezenţa cenaclului mai poate fi semnalată în volumele colective „Alpha" (Scrisul românesc), „Avertisment pentru liniştea planetei" (Albatros), „O planetă numită Anticipaţie" (Junimea), „Povestiri despre invenţiile mileniului trei", „Povestiri ciberrobotice" (Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică). Merită a fi menţionat, de asemenea, buletinul teoretic „Biblioteca nova", editat împreună cu Clubul „Helion".

Despre Cenaclul „H.G. Wells" se pot spune mult mai multe lucruri, şi dacă am omis unele evenimente mai importante din viaţa lui sau pe unii membri cu o contribuţie mai deosebită la conturarea profilului literar, singura explicaţie posibilă ar fi implacabila lipsă de spaţiu pe care îl am la dispoziţie şi nicidecum lipsa de bunăvoinţă.

IOAN ALBESCU

HG WELLS

MIHAI ALEXANDRU

Relatare de la Valea Seacă

În toamna lui '76 am insoţit o echipă eterogenă de lingvişti, etnografi, scriitori, ziarişti într-una din acele încîntătoare excursii intens practicate pe atunci sub numele de „călătorie de documentare". Eram singurul care mai trecusem prin acel sat din Munţii Banatului, vestit pentru bătrînii săi înţelepţi, şi poate că unii dintre tovarăşii mei m-ar fi dorit un fel de călăuză sau interpret sau măcar receptor entuziasmat al „descoperirilor" lor. Dar, în ce mă priveşte, nu aveam să fiu cucerit nici de puritatea graiului, nici de originalitatea cusăturilor, nici de inefabilul lirism al doinelor, nici măcar de farmecul misterios al peisajului înconjurător, ci de poveştile pe cît de adevărate pe atît de tulburătoare auzite de la unii sau alţii dintre cei cărora nu le ceream nici să-mi arate, nici să-mi pozeze, nici să-mi recite, nici să-mi vîndă, ci numai să mă îngăduie la vatra cu foc mocnit a amintirilor lor din vremuri de demult sau din timpuri mai noi.

În ziua hotărîtă ne-am urcat veseli şi zgomotoşi (indiferent de vîrste sau doctorate) în microbuz şi, după două ceasuri de plopi aurii şi cer albastru...

*

... iată Dealu'Ars: o spinare de pămînt uscat, sterp, prăfos, pe care au împietrit demult resturi de trunchiuri carbonizate. Circulă legenda că, în timpurile cînd trăiau oameni uriaşi, ale căror fapte sînt mărturisite în graiul pietrei prin întreaga zonă, aceştia s-ar fi luptat, chiar aici pe deal, cu arme de foc şi pară, pînă au pierit arşi cu toţii, iar dealul a rămas pîrjolit şi uscat pentru totdeauna. Atunci a secat şi un rîu pe a cărui fostă albie, numită prin partea locului „Valea Seacă", doar primăvara, cînd se topesc zăpezile, vine cîte un torent care, în scurta, dar tumultoasa-i existenţă, rupe podurile, ia animale şi strică grădini.

Satul de pe Valea Seacă are o istorie mai apropiată şi povestea înfiinţării relativ recente a acestei aşezări e spusă de localnici oricui. Se zice că, dacă ar fi dorit să-şi numere anii pe degete, împărătesei de la Viena nu i-ar fi ajuns mîinile tuturor generalilor din suită. Totuşi, într-o bună zi, împărăteasa se pomeni îndrăgostită ca în prima tinereţe de unul dintre aceştia şi începu să-i facă avansuri în văzul întregii curţi. Tot în văzul întregii curţi, generalul ignoră, ba chiar respinse graţiile augustei babe şi se îndrăgosteşte de o verişoară care i-ar fi putut fi chiar nepoată, fapt pentru care domnişoara a fost otrăvită înainte de a intra în istorie, iar generalului i s-a pus la cale o fugă în ţinutul gol şi pustiu de la frontiera cea mai instabilă a imperiului, unde mica escortă i-a săpat un bordei şi l-a abandonat. Hălăduind el singur printre munţii aceia, cu securea la spinare de frica fiarelor, a întîlnit odată o turmă de oi fără sfîrşit şi mare i-a fost mirarea şi mulţumirea cînd a văzut că oile erau păstorite de o ciobăniţă sălbatică şi dulce ca o zînă a pădurii ce era. Aşa s-a făcut generalul oier şi din ei doi a pornit neamul Ruşeţilor, care formează astăzi majoritatea populaţiei satului. Întemeietoarea, făptură fermecată, şi-a transmis puterea şi ştiinţa vrăjilor din fată în fată şi toate urmaşele ei au fost, rînd pe rînd, vrăjitoare, ghicitoare sau tămăduitoare.

Baba Sofica era spaima satului. Oamenii o vedeau uneori, seara, ieşind în poartă îmbrăcată în hainele ei întunecate, cu broboada enormă, de sub care străluceau ochii drăceşti, şi atunci îşi scuipa fiecare în sîn şi intra iute în casă, ferecînd porţile şi amintindu-şi să mai toarne seu în candela de sub icoana cu coroniţă uscată de busuioc. Bătrînii povestesc că, pe vremea cînd ei erau de-o şchioapă, ea tot aşa neagră şi înspăimîntătoare apărea după asfinţit în poartă. Nimeni nu putea şti cînd, cum nici de ce apăruse în satul lor. Se spune că ar fi făcut-o maică-sa undeva în munte, prin farmece, cu dracul nu cu bărbat şi, de aceea, sîngele ei ar fi negru şi rece şi blestemat; sînge de vrăjitoare. Cîinii negri, care umblau noaptea cu ochii sticlind pe uliţe, îngrozind toată suflarea, mîţele care se împreunau în urlete fioroase pe sub acoperişuri, cucuvaiele care cobeau la marginea satului erau socotite înfăţişări nocturne ale păcătoasei, care bîntuia însoţită de moroii şi vîrcolacii ei să ia minţile oamenilor. Umbla vorba că, în nopţile fără lună, baba ar juca goală şi despletită în vadul sec cu dracii, însoţindu-se cu ei în scîrboşenie pînă la cîntatul cocoşilor; şi, cine ar vedea aceasta, ar muri pe loc. Dar se găseau în viaţă din aceia care ar fi jurat că au văzut-o cu ochii lor.

Acestea erau vorbe şi închipuiri, dar baba dezlegase şi legase, lecuise şi îmbolnăvise, omorîse şi înviase, fără greş, ori de cîte ori un om cu trupul chinuit de vreun deochi sau boală, cu sufletul întunecat de vreo patimă sau cu gospodăria lovită de

vreun blestem, fără urmă, ori altă pricină din care Dumnezeu nu putuse sau nu voise să-l izbăvească, venise cu un ulcior de lapte sau o poală de făină, să-l scoată ea la liman cum o ști. Și baba nu se lăsase plătită niciodată degeaba. Nu se sfia să spună, cui stătea s-o asculte, că-i făcută din sămînța lui Sarsailă și nu-i poate sta împotrivă nimeni și nimic. Cum făcea farmecele nu știa nimeni, căci oricine ieșea de la ea nu-și mai amintea ce văzuse acolo și era moale și bleg că dacă-l lăsai ar fi dormit neîntors o săptămînă.

Singura făptură omenească pe care baba nu reușise s-o înspăimînte a fost o nepoată - Ana - pentru care faima vrăjitoarei era o poveste și toate sculele ei, jucării. Cu tot sufletul ei întunecat, baba o îndrăgise pe copilă și, dacă o gonea de multe ori din casa-i blestemată, o făcea numai pentru a o ține departe de diavolul din ea. O urmări crescînd, împlinindu-se, și cu toate că fata se rugase s-o învețe măcar niște descîntece, baba nu-i dezvăluise nimic, mărturisindu-i că, de cîte păcate a făptuit, începe să-și teamă sufletul și mai bine să se sfîrșească fărădelegile cu ea. Dar fata era și ea os de vrăjitoare. Cînd a ajuns la vîrsta măritișului, s-a lățit vorba că nu-i lucru curat că toți flăcăii își pierduseră capul și se îndesau la poarta ei. Iar ea, procleta, îi îngăduia pe toți, dar nu alegea nici unul, învrăjbindu-i astfel de ajunseră să se taie prin sat din pricina ei. Și, unde-i înnebunea zi după zi, nu le dădea pace nici în somn; li se înfățișa și atunci cu chip de zînă minunată și-i muncea noaptea toată sugîndu-le vlaga că ajunseră, mîndreţe de feciori, galbeni ca ceara și costelivi ca niște cîini de pripas și nu mai erau buni nici să păzească gîștele. Iar fetele toate se uscau așteptînd pețitorii care nu mai aveau ochi decît pentru una. Așa intrară mamele în griji, dar se temeau și nu știau ce să-i zică sau să-i facă nepoatei vrăjitoarei. Pînă cînd, într-o noapte, stînd baba de veghe în pod, a zărit mare vîlvătaie dinspre casa Anei. O presimțire a cuprins-o, a coborît și pentru prima oară de cînd o știa lumea, a pornit pe uliță în jos. Toți s-au risipit în fugă din calea ei. Casa era prinsă de foc din toate părțile. Atunci a poruncit flăcărilor să încremenească. Apoi a pășit înăuntru. Ana și ai ei fuseseră toți hăcuiți că nu se mai deosebeau unul de altul; toate lucrurile din casă erau rupte, sparte și împrăștiate că nu mai puteai alege unul întreg. Sînge și fum. A scotocit pînă a găsit printre niște cuverturi și scoarțe învălmășite, vînăt și umflat, dar neatins de secure, un pui de om nu mai mare de un cot.

L-a înfășurat la iuțeală în cîrpa ei neagră, l-a luat sub cojoc și, din poartă, a slobozit cel mai greu blestem pe care îl rostise de cînd se știa: să piară de fier ascuțit făptașii omorului și toți de un sînge cu ei, atît cei în viață cît și cei ce vor mai apuca să se nască, să se stingă neamul lor, așa cum se vor stinge în zori flăcările de pe casa Anei moarte. În urma ei, casa a ars pînă la pămînt și zorii au găsit locul de spaimă, gol și negru.

La scurt timp, a început în sat o zaveră cumplită. Între casele a doi fruntași rămăsese, după zidire, un loc al nimănui, nu mai lat de trei palme. De-o vreme se tot întîmpla că unii și alții, trecînd spre casă noaptea băuți, să-și facă nevoile în despărțitura care-i făcea nevăzuți cu întunecimea ei, și, în plus, îi sprijinea de ambele părți dacă nu se puteau sprijini pe picioarele proprii. Atunci unul dintre cei doi vecini închise locul cu un gard; să nu-i mai spurce bețivanii casa. Celălalt, cînd văzu gardul gata, se socoti înfruntat și, ca să nu iasă el micșorat din asta, îl făcu țăndări și își slobozi el însuși nevoile acolo, în văzul lumii, ocărîndu-și vecinul spre hazul celor adunați ca la urs. Drept răspuns, își găsi a doua zi grădina răvășită și cu împrejmuirea la pămînt. După asta, muriră otrăvite orătăniile din curți; apoi cîinii.

Își spurcară pe rînd fîntînile, își mînjiră pereții și-și sparseră geamurile. Într-o noapte, grajdul unuia luă foc și arse cu boi cu tot. Apoi începură să se vîneze prin sat. Pînă cînd, într-o noapte, cine nu trebuia a primit o secure în moalele capului. Asta a pus pe picior de război tot satul, împărțit în două. S-au tăiat și s-au rupt bărbații, s-au mușcat și s-au sfîșiat femeile pînă cînd din stîrpea ucigașilor Anei nu au mai rămas decît doi copilași în pernă: un băiețel și o fetiță. Atunci, deodată, li s-au deschis oamenilor mințile și au azvîrlit îngroziți uneltele ucigașe: blestemul babei lucrase. Vrajba fiind stinsă, cei doi prunci au fost luați și crescuți de străini cu milă și îngrijorare; oare aveau să pătimească și ei?

Băiatul se dovedi ager la minte și a fost trimis la școală în orașul din apropiere. După ce a terminat liceul, și-a găsit o slujbă bună la fabrica de pîine. S-a însurat repede și tot repede a făcut doi copii. Slujba mergea bine; a ajuns șef de depozit. Și-a vîndut pămîntul din sat și și-a luat mașină. După alți cîțiva ani de prosperitate a început să-și clădească la intrarea în oraș casă mare, cu etaj, dar n-a ajuns să o vadă cu acoperișul pe ea. Într-o sîmbătă s-au urcat cu toții în mașină și au plecat să-i vadă pe bătrîni. În cîteva minute au parcurs cei 30 de kilometri pînă la Rîpa Neagră - o ruptură a scoarței căscată adînc în dreapta șoselei - și chiar în acel loc mașina a prins o baltă de ulei, a derapat și s-a rostogolit în prăpastie.

Fetei nu i-a plăcut școala. După cîteva clase chinuite a rămas acasă pînă cînd părinții adoptivi i-au găsit de lucru la oraș. Dar nu i-a plăcut nici munca. A fugit din sat și a început să bată drumurile fără țintă, hrănită și îmbrăcată de șoferii în camioanele cărora vagabonda. Pînă a fost reținută la un control și s-a văzut obligată să se angajeze într-o fabrică, într-un oraș mare, plin cu o mulțime de localuri ispititoare, pe care a început să le frecventeze cu frenezie. Așa a ajuns să cunoască un instuciuriu, tare vorbăreț și vesel, cu care s-a distrat de minune și care i-a oferit o sumă imensă, incredibilă pentru cîteva ceasuri petrecute împreună. Nu și-a dat seama că respectivul o cumpărase de tot, după legea lui, și a doua zi a plecat de la el senină și neștiutoare, a găsit un alt tuciuriu și nu a priceput nici în ultima clipă de ce primul, după ce

a găsit-o cu celălalt a înjunghiat-o în același hotel în care o iubise.

Alt lucru care s-a întîmplat după tăierea Anei a fost că în curtea vrăjitoarei a început să se audă glas de copil: o fetiță pe care baba o striga tot Ana și care, făcîndu-se măricică, a început să iasă prin sat, spunînd, cui o întreba, că e Ana-mică, fata Anei. Uneori sătenii o vedeau pe Ana-mică urcînd pe Dealu'Ars și, dacă unii îndrăzneau să-i ceară socoteală despre ce face acolo, ea le răspundea că merge să caute iarba fiarelor, cheia zînelor, cu care poți deschide orice încuietoare. Baba, al cărei blestem era cunoscut și temut de toți, nu se mai arăta. Și nu a știut nimeni cînd s-a dus la dracii ei din întunericul subpămîntului, pentru că numai Ana a avut grija ei pînă să închidă ochii și singură a petrecut-o apoi - după cum îi lăsase vrăjitoarea cu limbă de moarte. În prima noapte de veghe a dezbrăcat-o și i-a ars hainele și sculele. Peste zi a scăldat-o în apă de ploaie neîncepută, în vechiul cazan de sub streașină. În noaptea a doua, după asfințitul lunei, a înfășurat-o în cergă curată, a luat-o în spinare și, călcînd încet să nu o simtă nici cîinii, a cărat-o prin vadul sec în sus pînă în zori, cînd a ajuns cu povara la despicătura de sub deal: o gropniță cu înspăimîntătoare poveste, numită prin sat „Gaura dracului", unde nici flăcăii cei mai curajoși, nici copiii cei mai neastîmpărați n-au putut intra pentru că oricîtă înverșunare sau nesăbuință i-ar fi trimis, aburul fierbinte și împuțit, care țîșnea pe acolo în răstimpuri de neghicit și de nesocotit din măruntaiele pămîntului, îi risipea îndată. Peste zi a stat ascunsă alături de leșul babei în gura de iad, ca să nu fie cumva văzută, și noaptea următoare a săpat. La fel încă o zi și o noapte, pînă aproape de răsărit cînd, ruptă de oboseală, de foame și de sete, după ce și-a tras sufletul puțin, s-a tîrît afară din groapă și a împins pămîntul peste moartă, fără a-i pune cruce sau vreo piatră, fără a-i însemna în nici un fel trecerea la cele veșnice. Numai că baba îi poruncise ca, odată ajunsă la „Gaură", să-i arunce leșul în întunericul fără fund și să se întoarcă degrabă în sat, fără a mai privi înapoi, iar porunca din urmă fusese pecetluită cu groaznic blestem și de blestemul ei nu scăpa nimeni. Pe vremea aceea, Ana era o femeie în putere, cu roșu în obraji, robustă și vioaie ca toate femeile de la munte. La puțin timp după moartea babei însă, a început să-i pice dinții și părul, să i se întunece pielea și să i se strîmbe oasele și, peste toate, parcă i-ar fi luat Dumnezeu mințile: o vreme vorbea în dodii, rîdea, țipa și plîngea fără rost, alteori nu vorbea deloc, îngăimă niște gîfîieli și lălăia cînd o apucau furiile.

De la moartea vrăjitoarei s-au scurs ani. În urma ei n-a mai rămas decît nepoată-sa Ana, acum tot babă, schiloadă, diformă, hîdă, cu limba legată: nebuna satului. Cei bătrîni, cînd trec pe lîngă ea, își fac cruce și se roagă pentru copiii și nepoții lor, unii îi mai aruncă ceva de mîncare în poală, iar puștii o pîndesc cu curiozitate și cu teamă, țipă la ea de după colțul casei și doar cei mai curajoși se încumetă să arunce cu cîte o piatră, dar fără a îndrăzni să o atingă, ci doar ca s-o stîrnească.

Într-o vară a poposit în sat o echipă de cercetători cu tot felul de instrumente și aparate care au stîrnit tare curiozitatea sătenilor, spunînd că subsolul zonei ar fi bogat în zăcăminte pe care ei au sarcina să le prospecteze. După ce au sondat în mai multe locuri, au anunțat că satul stă pe un strat de cărbune care va intra curînd în exploatare. Într-adevăr. Au început construcțiile aferente, s-a asfaltat o derivație din șosea, au apărut în scurt timp sute de muncitori, specialiști și, într-un an, se lucra din plin. Sătenii erau aproape toți angajați la mină, pămînturile le rămîneau nelucrate, animalele le cam uitaseră, dar cîștigau bine, erau mîndri de noua lor viață. S-a deschis un șantier și pe Dealu'Ars. Acolo nu au fost repartizați localnici, ci numai muncitori specializați, de prin alte părți. Aceștia au ridicat repede un turn scurt și gros, de beton, de care apoi nu s-a atins nimeni pentru că l-au înconjurat cu mai multe rînduri de garduri înalte de sîrmă și l-au ferecat cu lacăte mari. Apoi au început zile grele pentru mineri. Galeriile, oricît de atent consolidate, se tot surpau, lucrările de consolidare înghițind timpul pentru înaintare. Se lucra cu avînt și sacrificiu, dar accidentele începură să-i sperie pe oameni, mai ales pe țăranii nedeprinși să muncească fără dogoarea soarelui pe spinare. Prăbușirile, frecvente, goniră pe mulți. Dar cei rămași se îndîrjeau să fie mai tari decît piatra, oricît s-au străduit niște ortaci necunoscuți, fie în birtul coloniei, fie în abataje, să-i convingă să se lase păgubaș că asta nu-i mină, e mormînt cu ascensor. În fine, niște specialiști pe care nimeni nu-i văzuse să fi coborît în subteran au hotărît închiderea minei pentru imposibilitatea asigurării securității lucrătorilor, singura vină rămînînd a rocii, care se dovedise prea friabilă. Mina s-a închis, străinii au plecat, iar localnicii s-au îndreptat spre oraș unde, cu banii cîștigați sub pămînt, își cumpăraseră apartamente în blocuri, unde nu mai trebuia să care apă, să taie lemne, să robotească ziua întreagă. Satul, părăsit încet-încet, s-a strîns în sine, s-a uscat și a căzut ca o floare moartă, fînețele necosite s-au sălbăticit, livezile s-au frînt sub rodul neculles, casele nelocuite au început să se năruie cotropite de bălării, pînă și crucile din cimitir au căzut sufocate de ierburile înalte. Dealu'Ars a rămas uscat, pustiu și sterp, cum a fost întotdeauna și doar Ana nebuna îl urca gîfîind și șoptind doar ea știa ce. În sat mai rămăseseră doar ea, cîinii fără stăpîn, care zăceau nemișcați ziua întreagă la soare, în praful drumului, că puteai să calci pe ei și moșii, care ieșeau seara să se așeze, sprijinindu-se în bețe, pe bănci, lîngă porțile unde, pe vremuri, îi așteptau la acel ceas fetele, astăzi doar umbre. Se obișnuiseră într-atît unii cu alții încît pierduseră demult și socoteala zilelor, toate fiind la fel.

În acea liniște de mormînt s-a întîmplat un lucru: într-o noapte a coborît dinspre Dealu'Ars,

urlînd şi bălăbănindu-se, o arătare diavolească înconjurată de o lumină verzuie care ieşea din ea şi care se prelingea pe jos în urma-i lăsînd o dîră ca un abur strălucitor; cîinii s-au risipit tremurînd şi schelălăind, bătrînii au coborît obloanele şi au uns zăvoarele cu usturoi să nu intre strigoiul. În noaptea aceea nu a dormit nimeni. Cu lumînările aprinse, crucindu-se şi scuipîndu-şi în sîn şi-au amintit de baba Sofica; numai sufletul ei păcătos s-ar fi putut întoarce într-o aşa groaznică vedenie. De dimineaţă, dar numai după ce s-a luminat bine, au îndrăznit bieţii oameni să se mişte. S-au strîns în mijlocul satului să se sfătuiască. Ştiau din moşi-strămoşi că, dacă sufletul vreunuia vîndut necuratului se întoarce din negura caznelor veşnice să bîntuie printre cei vii, nu-l poţi trimite înapoi, pînă nu înfigi un fier ascuţit în inima mortului. Dar unde să fie hoitul babei? Nimeni nu ştia cînd se săvîrşise şi pe unde i-or putrezi oasele blestemate. Singura care ar fi putut să-i ajute era Ana nebuna. Dar nimeni n-o mai văzuse de nişte zile. Cineva trebui s-o caute pe la casele părăsite în care se adăpostea nopţile. Cine? Pînă la urmă se hotărîră să pornească toţi, însă mai întîi să treacă pe la biserică să ceară sprijin şi ocrotire Înaltului. În sfîntul lăcaş nu a îndrăznit să intre nici preotul cel tînăr, proaspăt repartizat. Pentru că pe pragul porţii zăcea Ana nebuna, adică ce mai rămăsese din ea căci zdrenţele de haine şi pielea ei erau topite ca de un foc mocnit şi din grămada aceea vîntul ridica un praf subţire şi puturos. Ieşea oare diavolul din ea? În uşa bisericii...

Într-un ceas au ajuns la faţa locului o maşină a Miliţiei – alertată prin telefonul Primăriei, singurul din sat – şi o dubă verde. Miliţienii au îndepărtat ţăranii ţintuiţi acolo de frică şi de curiozitate, şi din dubă au coborît nişte oameni cu şorţuri mari, cizme şi mănuşi, care au strîns rămăşiţele babei într-o pungă mare pe care au închis-o într-un cufăr, apoi au pornit pe deal în sus. Aveau să găsească lacătele mari împrăştiate pe jos şi cilindrul de beton cu uşa groasă de plumb larg deschisă. De atunci încoace nu s-a mai întîmplat nimic.

*

După baia de praf din Căminul cultural, unde s-au produs toţi artiştii amatori din sat, domnii doctori au fost invitaţi la o masă tovărăşească – ocazie cu care şi-au cam dat în petic, de vină fiind răchia slabă de altfel, acră şi afumată, dar băută cu cana, că aşa se obişnuieşte prin partea locului. După ce au confundat zupa cu moarea, sarmalele cu melşpaisul şi oborul cu grădina, stimabilii s-au urcat în microbuz mai veseli şi mai gălăgioşi decît la venire. Atîta doar, că după cîţiva kilometri i-a răpus somnul.

Acuarelă de PETRU ZMEU

H.G. WELLS

ALEXANDRU și OVIDIU PECICAN

Zboruri, fel de fel

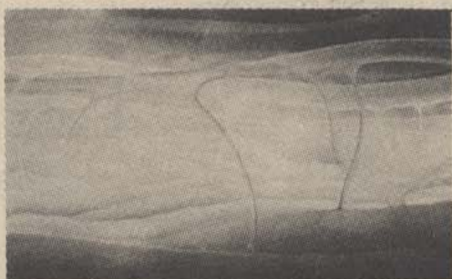
Planeta a fost construită în straturi succesive, ca un burete cu zeci de mii de găuri și coridoare. Acest miez ce preluase din calculele arhitecților sistemul de gravitație și mișcare astrală spre suprafața stelei (ea însăși, atunci, în prima fază, doar un platou deșertic spongios) - era înzestrat cu sute de mii de trape, uriașe chepenguri pe unde locuitorii intrau și ieșeau, zoriți de o perpetuă goană, de o adevărată febră a construcției... În fond, totul părea opera unei cîrtițe uriașe, diabolice, care își săpase, ca într-un miez gigantic de ceară, milioane de galerii și cuiburi, comunicînd unele cu altele într-o rețea haotică. Mai tîrziu, cînd grosimea planetoidului a crescut suficient și centrala gravitațională a putut atinge forța planificată, a fost fixat un strat atmosferic; rarefiat la început, ulterior mai dens, cu nori, vapori și curenți de aer, totul permițînd dezvoltarea acolo, pe stratul de humă artificială, a unei vegetații luxuriante. În scurt timp, prin schimbul de oxigen și bioxid de carbon s-a declanșat formarea unui „inel viu". Locuitorii rămîneau pe mai departe jos, în nesfîrșitele hrube, piețe și mausoleuri. Luminile artificiale nu reușeau să le facă mai calde, dar o dată intrate în sîngele și memoria lor, le deveniseră dragi și indispensabile. Aceștia au fost strămoșii noștri. Sîntem moștenitorii unei tradiții și civilizații demne de cinste. Va trebui să o purtăm pînă spre zările îndepărtate, ori poate apropiate, cînd conform testamentului Marelui Idu, noi, urmașii, vom sparge miezul tărîmului nostru pentru a scoate de acolo instrucțiunile Marii Taine.

Ca printr-o poartă divină vom trece cu ele definitiv în lumea de unde am venit spre perfecțiune și înțelegere...

Vocea curge lin, urcînd pînă sus, către capătul amfiteatrului, unde studenții mai nonconformiști clipocesc adormiți, plictisiți de șlagărul cu care profesorul de patristică îi „omoară" la începutul fiecărui stagiu. Unii își aruncă bilețele, dîndu-și întîlnire pe marele stadion, fiindcă în acea dimineață urmează să se deschidă - cu cît fast!... - cele șase centuri olimpice. Între ele, poate cea mai impresionantă e a jocurilor de zbor...

Coridoare lungi... Și pe pereți - ecrane redînd imaginea unui stadion acoperit de o cupolă gigantică, sub care plutesc nori alburii. În tribune stau sute de mii de oameni. În mijloc, pe gazonul presarat cu zeci de indicatoare viu colorate, din loc în loc, se văd sportivi și sportive în costume albe avînd pe piept diverse simboluri. Alături de fiecare se află antrenorul. Rolul lui aici, pe teren, este de a-l ajuta pe concurent să cadă în somnul atît de necesar executării numărului. Căci, deși participantul **visează** zborul de concurs, acesta are loc **cu adevărat** sub ochii mulțimii de spectatori.

Sînt zboruri de diverse categorii: de viteză, artistice ori din acelea unde se punctează pur și simplu înălțimea sau durata menținerii în aer. Sînt zboruri individuale, perechi, zboruri mixte ori colective, contînd ca impresie de ansamblu. Toate au însă pentru performer un mare grad de periclitate, căci la cel mai mic zgomot el se poate trezi și cădea pe gazonul rece. De aceea, zgomotele sînt cu desăvîrșire interzise. Publicul își exprimă admirația prin aprinderea lanternelor cu schimbă-

tor pentru trei categorii de culoare: roșu, galben și verde, corespunzător calificativelor: „extraordinar", „foarte bine", „bine". După fiecare program executat sub cupolă, o baie cromatică inundă totul. Doar uneori, atunci cînd vreun maestru își încheie programul, întreg stadionul se scaldă într-o splendidă lumină stacojie.

Pe un ecran aflat în marginea stadionului, într-o liniște desăvîrșită, apar înscrise numele perechii următoare. Cei doi, el și ea, avansează pînă la start: un tînăr brunet, cu ochii strălucitori și o șatenă cu ochii verzi, a cărei talie pare gata să se frîngă de atîta fragilitate. Semne de admirație împînzesc tribunele... Peste tot se aprind lumini albe, fiindcă perechea e cunoscută pentru frumoasele ei programe de zbor. Antrenorul și un membru al juriului verifică echipamentul concurenților, doctorii le fac un scurt test antidopping, apoi se retrag. Acum liniștea e într-adevăr perfectă... Întreg stadionul a încremenit. Cei doi iau poziția de somn, unul lîngă altul, mînă în mînă. Un exercițiu special de concentrare le reglează respirația... După cîteva clipe, trupurile li se destind, ochii închiși pîlpîie rapid, aproape insesizabil... Somnul propice zborului se instalează lin și adînc.

DORIN DAVIDEANU

HG WELLS

Cronolit

Roata se învîrteşte, mîinile mîngîie piatra fluidă a lutului, degetele apasă, modelează. Roata se învîrteşte, lutul amestecat şi frămîntat păstrează atingerea mîinilor omeneşti, tinere şi bătrîne totodată. Chipul omului poartă pecetea tuturor timpurilor, un chip de copil şi de bătrîn, cu trăsături curate, dar cu obrajii ridaţi, cu priviri inocente şi părul de nea. Iar în ochii lui se perindă reflexele timpului nesfîrşit, trecut şi viitor deopotrivă se amestecă neîncetat.

Astfel - spune legenda - s-a născut cronolitul, din lutul mîngîiat de veşnica trecere a rîului, din mîinile omului, spălate în lungul rîu al vremii.

Piatra de timp s-a dovedit a fi un material uşor şi rezistent, elastic, omogen şi izotrop. Poate fi topită, turnată, laminată, strunjită, clădită, tăiată, lipită. De la bun început a fost folosită la o seamă de construcţii, numai unele fanteziste.

Oamenii şi-au dat repede seama de influenţa stranie pe care cronolitul o are asupra timpului. Mult mai tîrziu au încercat să înţeleagă natura acestei influenţe.

Zidul timpului a fost prima mare construcţie executată din cronolit. În preajma sa vremea îşi încetineşte goana, ceasurile bat mai rar şi se zice că devii mai înţelept. Se mai spune că meşterii care l-au ridicat continuă încă să lucreze la capetele sale - de vor fi existînd.

Temporelieful - una din aplicaţiile aparent minore ale pietrei de timp. E vorba de o tehnică artistică, un fel de sculptură în cronolit. Scenele reprezentate în temporeliefuri prind viaţă încă din perioada executării operei, evoluînd şi schimbîndu-se neîncetat. Sculptorii continuă uneori să lucreze ani de zile, adăugînd mereu alte personaje, alte scene, alte episoade. După o vreme, temporelieful scapă de sub controlul autorului, personajele şi decorurile combinîndu-se în continuare în noi episoade, la nesfîrşit.

Unii autori au încercat - zadarnic - să pătrundă în propriile temporeliefuri, executate la scară naturală.

Fîntîna timpului - un monument cu înfăţişare simplă, sobră. Nu e decît un foraj foarte adînc, căptuşit cu piatră de timp. Şi în acest caz se crede că meşterii continuă să lucreze, undeva în adîncul fîntînii. De altfel, este caracteristic faptul că, de cele mai multe ori, autorii construcţiilor din cronolit nu le sfîrşesc niciodată ci, rătăcind în labirintul timpului, continuă să le creeze şi să le re-creeze.

Cît despre fîntîna timpului, a dobîndit o faimă cu totul neprevăzută, devenind loc de pelerinaj, templu şi sanctuar. O dată cu trecerea vremii, în fîntînă se aruncau tot mai mulţi oameni cărora numai la început, şi pentru puţin timp, li s-a spus sinucigaşi.

Podul peste timp - o splendidă construcţie inginerească, se desfăşoară zveltă, susţinută de un singur arc. Mergînd alături de pod, se pot măsura o mie de paşi între capetele sale. Dar cel ce porneşte pe pod nu poate şti cît de lungă îi va fi călătoria. Între cele două limite, lungimea podului e mereu schimbătoare. Deşi drumul are un început şi un sfîrşit, durata sa rămîne neştiută.

Cronopolis - oraş ridicat ca o ultimă încercare a oamenilor de a înţelege cronolitul, tăind în miezul lui. Un microunivers de străzi, ziduri, creneluri, subterane, palate. Dar, prin însăşi natura sa, cronolitul este incontrolabil, căci schimbările pe care le provoacă în structura timpului sînt cu totul aleatorii. Rătăcind pe străzile din Cronopolis, vom putea ajunge în orice loc, în orice vreme, oriunde, oricînd. Mergînd însă un timp suficient de îndelungat, ne vom întoarce la punctul de plecare.

...Asemenea timpului, în spiralatul lui vîrtej.

Deodată, trupurile se ridică - mai întîi încet, după aceea săgetînd spaţiul de sub cupolă ca două păsări de lumină... Acolo sus încep să curgă volutele unui balet straniu, de-o frumuseţe fără egal, tăind respiraţia celor din tribune.

Spectatorii privesc cu sufletul la gură. Figurile sînt graţioase şi îndrăzneţe, periculoase pentru protagonişti.

Deodată, din preajma uneia din porţile secundare ale stadionului se aude o tuse scurtă. Toată lumea tresare şi întoarce capul... Un bătrînel ciudat priveşte cu ochi siropoşi evoluţia „zburătorilor". Ţine o mînă pe piept, vrea să-şi dreagă glasul. Din gît îi mai scapă o horcăială... Cei din jur îi fac semne disperate să înceteze. Dar trupul bătrînului se zguduie de o tuse convulsivă, seacă. Sunetele sînt din ce în ce mai puternice, provocînd valuri de spaimă în tribune.

Sub cupolă, printre norii alburii, perechea are o tresărire bruscă. Cei doi par să se fi lovit de un zid nevăzut. Zborul se frînge. Trupurile se prăbuşesc vertiginos... Pe la mijlocul distanţei se aprind şi încep să ardă, ca două bucăţi de celuloid... În iarbă poposesc abia nişte firişoare de cenuşă care, la rîndul lor, se pulverizează în ţipătul reunit al sutelor de mii de spectatori.

Lîngă poartă, vacarmul acoperă trupul bătrînului călcat în picioare de mulţimea agitată.

HG WELLS

Sub cerul ca de plumb

Pornim toți trei la plimbare: Dan, Sandu și eu. E o zi de toamnă timpurie, plouă mărunt și norii cenușii sînt joși de-i poți atinge cu mîna.

– Asta-i vreme de plimbare?!

– Poate se-nseninează...

– Crezi?! Nu vezi cerul ăsta? Parcă-i de plumb!

– Vrei să zici că: **a)** e de culoarea plumbului? **b)** Sau pare că te apasă ca plumbul?

– Ori poate **c)** conține particule de plumb?

Jocul îl inventasem eu. În cele mai diverse situații, fiecare din noi propunea cîte o semnificație – **a, b, c** – mai mult sau mai puțin apropiată de cea curentă. Urmau discuțiile – amestec de logică și fantezie – în favoarea uneia sau alteia dintre variante.

De data asta nu ne lungim cu vorba, fiindcă ploaia tocmai se întețește și căutăm să ne adăpostim. Intrăm la un cinematograf. Imediat după generic, ne dăm seama că mai văzusem filmul, cu alt titlu. Ne plictisim. La un moment dat, băiatul îi spune fetei ceva despre „părul ei de aur". Începem comentariile:

– **a)** Vrea să zică „de culoarea aurului"?

– Eu zic că **b)** părul ei e o veritabilă comoară, deci...

– **c)** Ba eu cred că tipa poartă o perucă din fir de aur!

– Varianta **a)** e cea mai plauzibilă.

– Hm... Nu sînt convins... Cei mai mulți nu știu care e adevărata culoare a aurului...

– Ce să-ți spun! Parcă perucile de aur s-ar găsi pe toate drumurile...

Ne umflă rîsul. Cîteva capete se răsucesc spre noi, le bănuim privirile dezaprobatoare. Ne hotărîm să ieșim.

Afară ploaia se liniștise. Nu facem doi pași și îl întîlnim pe Tibi.

– Hă, hă! Uite-i pe cei trei mușchetari!

– Nu văd ce-i de rîs...

– Arătați ca niște mîțe plouate!

– **a)** Oare o mîță plouată arată mai rău decît un alt animal aflat în aceeași situație?

– Nu, nu. Adevărul e că **b)** pisica se ferește de apă. Deci o mîța plouată nu vezi în fiecare zi. Darămite trei!

– **c)** Știi, pisicile sînt animale foarte curate, se spală întruna. S-ar putea ca printr-o confuzie...

– A, nu, nu e același lucru „spălat" și „plouat".

– Atunci crezi că...

– Mă, voi ați cam luat-o razna. Pe el îl știam mai de mult (arată spre mine), dar văd că e contagios... Hai noroc, că mă grăbesc.

Începe să se însereze, așa că întindem și noi pasul. La ora opt, Doru ne așteaptă la o canastă. Ca să scurtăm drumul, o luăm prin „Pădurice" – un pîlc de arbori din marginea orașului, cu o poiană unde vara jucăm fotbal. Tocmai străbatem poiana cînd observăm mai întîi o lumină ciudată, apoi frunzele veștede și ude se înalță învîrtejite, se pornește un vuiet surd, și cînd ridicăm privirile vedem astronava care coboară lin, într-o lucire metalică, stinsă.

– Cred că **a)** sîntem pe cale să primim musafiri...

Zîmbim, o clipă doar. Se pare că de data aceasta cele trei litere nu ne vor mai ajunge. S-ar putea chiar ca întreg alfabetul cunoscut să nu ne ajungă.

ADRIAN CHIFU

HG WELLS

Drumul spre casă

Bătrînul domn luă ceasul, agățat de un lănțișor, și cu mișcări încete trase micul mecanism exact în momentul cînd acesta arăta ora șase dimineața. Nici un minut mai devreme sau mai tîrziu. Și, imediat după aceea, punînd ceasul în buzunarul stîng de la haină, luă bastonul, același baston, sprijinit de același cuier și, coborînd scările casei, clădite undeva în negura timpului, cu treptele tocite de atîtea coborîri și urcări matinale, porni cu pas egal spre parcul ce părea că nu se schimbase de sute de ani.

În altă casă, în aceleași condiții, un alt domn, ai cărui ani erau prea mulți pentru a fi numărați, pornea, trăgînd după el uriașul Doberman, atins și el de bătrînețe, purtîndu-și picioarele spre aceeași țintă.

Se întîlniră, ca de obicei, la intrarea în parc. În centrul orașului, marele ceasornic bătea ora șase și un sfert.

- Bună dimineața, domnule A!

- Bună dimineața, domnule M!

- ... Ceva nou?

- ... Ca de obicei: nimic. Dar la dumneavoastră?

- ... La fel...

După care cei doi o porniră la braț, sprijinindu-se unul de altul, pe aleea pietruită, bătrînul domn A bocănind ritmic cu bastonul, iar celălalt strigîndu-și în răstimpuri cîinele.

Bărbatul în negru tresări, legă la loc Dobermanul și începu:

- De fapt... am o noutate.

Celălalt se chinui să-și amintească ultima dată cînd amicul său se abătu cu bună știință de la ritual. Nu-și aminti.

- Am auzit aseară la radio... M se opri indecis.

- Ziceți, domnule M!

- ... Însă n-am prea înțeles, dar...

- Ziceți, domnule M!, repetă bătrînul A, agățîndu-și bastonul de antebraț.

- ... Totuși ceva am priceput...

- Ziceți, dom...

- Cum să vă explic?... vedeți dumneavoastră... copacii aceștia... și băncile... și aleea... tot ce vedem noi... de fapt nu sînt.

Domnul A îl privi încruntat.

- Adică... sînt... sînt timp... toate... așa cum se învîrt acele ceasului arătînd ora... așa și..., tăcu încurcat, regretînd că pornise să discute un subiect ce îi era total necunoscut.

- Da..., încuviință celălalt, începînd din nou să bocăne cu vîrful oțelit al bastonului.

Ajunseră la capătul aleii și o cotiră spre stînga, îndreptîndu-se spre podul peste rîul ale cărui ape păreau a fi mereu aceleași.

- A!, reluă M. De fapt cred că voiam să spun cu totul altceva...

- Ziceți, domnule M!

- Savanții au descoperit că în lume se întîmplă o... un... un fenomen nemaiîntîlnit... o furtună care transformă fața pămîntului... o furtună...

- Da, aprobă domnul A.

Pășeau deja pe pod.

Mai făcură cîțiva pași, apoi, într-un gînd, se opriră.

Bătrînul în negru scoase ceasul și, privindu-l cîteva secunde îl duse, scuturîndu-l, la ureche. Încremenii. Ca un resort, celălalt îi repetă întocmai mișcările.

- Ciudat, s-a oprit ceasul...!

- Și doar azi-dimineață l-am tras...!

Acele ceasurilor arătau șase și jumătate.

Omul în gri își mai fixă cîteva clipe relicva de familie, după care, cu un gest neglijent, o puse într-un buzunar.

- Și... la ce rămăsesem?

- La furtuna aceea...

- Ei, da... mi-am și adus aminte cum îi spune: furtună spațio-temporală.

- A!, făcu domnul T.

- ... așa au denumit savanții fenomenul...

- A!, repetă celălalt, înfundîndu-și căciula peste urechi.

Pașii fremătau pe nisipul acoperit cu zăpadă al plajei. Se îndreptau spre mare.

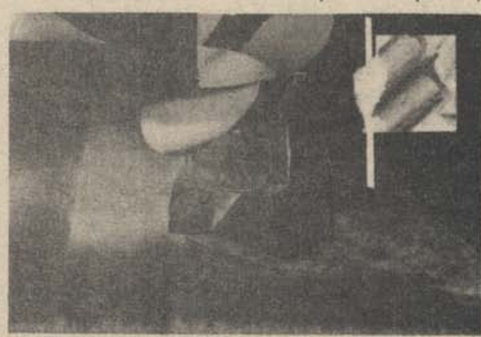
- Bine că măcar nu e vînt, se abătu de la subiect bărbatul în gri.

- Dar ninge!, protestă domnul T.

- Ei... puțin, așa..., și celălalt întinse palma pe care se așeză lin un fulg.

- Și... cum se numea emisiunea?, deveni brusc interesat T.

- Nu știu. I-am dat drumul după ce începuse...,

Colaj de TRAIAN ABRUDA

aproape că se scuză bărbatul, strîngînd mai bine servieta sub braţ. Probabil că era ceva special.

- Şi... parcă tot n-am înţeles mare lucru...

- Nu-i de mirare: nici eu..., ba mai mult, nici savanţii ce au descoperit chestia nu erau prea siguri pe ei.

- A!

- Totul, absolut totul, nu-i decît o ipoteză, o simplă ipoteză.

- A!

- Şi nu va fi luată în serios decît atunci cînd savanţii aceia vor aduce în sprijinul ei dovezi...

- A! Şi... tu... ce crezi?... E... adevărat?, se apleacă T spre el, privindu-l curios.

- Eu? Bărbatul zîmbi. Nu ştiu... Nu cred nimic pînă nu văd, apoi roti privirea, de altfel zi şi tu, observi ceva anormal? Ceva... nelalocul lui?

Domnul T simţi că i se încrîncenă spatele, privi speriat în jur.

- Şi, reluă celălalt, să ţi-o spun drept: Nu cred nimic! Totul este o scorneală de-a lor.

- A!, aşa e bine... - aprobă, dînd energic din cap T.

Trecuseră cîteva minute bune şi tînărul în blugi îşi deschise umbrela, obligat de ploaia ivită pe nepusă masă. Celălalt se adăposti cum putu mai bine, aplecîndu-se.

În scurt timp praful drumului de ţară se transformă într-un noroi cît se poate de lipicios.

- Parc-am ştiut!, chicoti el călare pe rudă.

- Eh! Ai ştiut pe naiba!, îl îngînă tărăgănat amicul, silindu-se să evite gropile în drumul bicicletei. Era nou-nouţă şi nici lanţul nu era pus.

- Şi mai ia naibii umbrela aia că nu mai văd nimic! Cu tine la spital ajungem, nu acasă!

- Ba o să te duci tu acolo! Şi nu te mai mişca atîta de parc-ai fi diliu, c-acuşi te dau jos ş-atunci să te văd! Tînărul ud leoarcă începu să pedaleze înverşunat, prin rafalele de ploaie, privind încruntat lungul drumului, în scurt timp ajungînd din urmă un tren.

- Aşa - aşa! Dă-i bătaie!, ţipă celălalt arătînd pumnul spre conductorul ce-i privea, clătinînd îngrijorat din cap.

Într-un tîrziu, extenuat, biciclistul încetini.

- Ei, şi cum a rămas cu furtuna aia temporală?

- Mai dă-o naibii! Zi mai bine cît e ceasul?

Tînărul E îşi duse reflex mîna la piept, însă amintindu-şi că ceasul se oprise îşi continuă mişcarea apucîndu-se spasmodic de ghidon.

Bicicleta se dezechilibră.

- Ce faci, drace?, ţipă celălalt încercînd să se redreseze, trecînd în prealabil dintr-o parte într-alta a drumului şi luînd la rînd toate gropile.

- Ce naiba să fac?

După alte cîteva minute ploaia torenţială încetă brusc. Soarele matinal îşi făcu apariţia la orizont, printre nori, scăldînd peisajul de vară într-o lumină înviorătoare.

- Păi să tot fie vre-o şase şi jumătate... mai mult nu cred... Şi cînd au prezis ăia c-o să aibă loc fenomenu'?, rosti E după ce oprindu-se se dădu jos şi-şi scutură umbrela.

- Mai lasă-mă cu aiureala aia, de unde vrei să ştiu? Ce, mi-s oracol?

Dar bunică-ta ce ghiceşte în palmă?

Celălalt lăsă bicicleta jos şi cu o înjurătură se luă după el

Fugeau, mîncînd pămîntul, de o bună bucată de vreme, ridicînd nori de praf în urma lor, atrăgînd privirile drumeţilor, ce zîmbeau în amintirea unor vremuri trecute sau a suduielilor căruţaşilor şi şoferilor.

Suflînd din greu, copilul se trînti pe jos, la marginea drumului, privind ţintă discul acela roşu ce făcea corp comun cu orizontul.

Celălalt băiat sosi şi el val-vîrtej, lungindu-se în iarba moale.

- Uff, da' ştiu c-am fugit!, rosti primul sosit.

- Daaa! Şi cît mai aveeem! Încă de două ori pe-atîta!, zise cel de-al doilea copil, privind chiorîş în lungul drumului, spre cetatea ce se profila neagră în zare.

- Şi aşa de dimineaţăăă! La şase am plecat de-acasă! Bine că nu m-a văzut maică-mea... că atunci să fi văzut...

Porniră pe drum în sens contrar coloanei din faţa invaziei.

- O să mă bată maică-mea acasă pînă zic imnul Litrei în zece limbi: uite cum arată tenişii, se plînse un băiat, tîrîndu-şi încălţămintea prin praf. Şi-i numa' a treia oară cînd îi iau la joacă.

- Da' sandalele mele? Sînt a cincea pereche într-o lună!!, îşi dădu importanţă celălalt şi, pentru a-i dovedi că lui nu-i pasă, izbi cu piciorul o piatră ce ateriză cîţiva metri mai în faţă.

Tăcură.

- Şi cum a rămas cu furtuna aia temporară?, reluă băiatul cu tenişi.

- Temporală, bă! Tem-po-ra-lă! Ce eşti aşa greu de cap?, îl ciocăni celălalt în tîmplă.

Mergeau inconştienţi, din ce în ce mai repede, pe măsură ce se apropiau de cetate.

- Cică au dat tătarii iama în tîrgu' de pe Dealu' Surdului.

- Astea or fi semnele!, chicoti al doilea băiat izbind o nouă piatră.

Pe lîngă ei trecu în trombă un puhoi de călăreţi agitînd în urlete de luptă coase şi săbii.

Ochii băiatului cu tenişi începură să strălucească visători.

- Cînd o să mă fac mare...

- Ce-o să faci? Pe tine? Te-am văzut cînd te-ai bătut cu ăla de lîngă croitorie; s-a uitat doar urît la tine şi nu mai erai cale de doi kilometri. Halal!

Mergeau amîndoi pe mijlocul străzii pustii, luminată roşiatic de soare.

O uşă se deschise în stradă, lăsînd să iasă o femeie.

- M-am ars, maică-mea!

- Fricosule! Du-te!

- Unde-ai umblat, împieliţatule, toată dimineaţa? Treci în casă imediat, că acuşi îl chem pe tată-tu să te vadă cum arăţi..., îl ameninţă femeia cu palma pe copilul ce o zbughi în casă.

- Salut!, îi strigă celălalt din urmă. Ne vedem diseară!

Băiatul cu tenişi ieşi în uşă, privi cîteva clipe soarele şi zise:

- Dacă va mai fi!

HG WELLS

CONSTANTIN COZMIUC

Acasă, prin nori

Nu cred că există bărbat care sa fi făcut războiul şi să nu fi fost fericit că a scăpat cu viaţă, măcar de-am socoti numai importanţa pe care şi-o poate da într-o discuţie cu cei mai tineri, care nu se pot lăuda decît cu faptul că au făcut şi ei armata. La un pahar, mai ales în prezenţa femeilor, subiectul alunecă inevitabil spre fapte de arme, multe din ele limitate la celebrul „I-am arătat eu sergentului". Ştiam asta, cine nu o ştie, dar nu i-am putut împiedica să discute nici despre fotbal (un subiect îngrozitor de plicticos), nici despre cum au făcut armata, ce i-au spus sergentului şi, evident, despre război (subiect enervant cînd nu poţi participa decît ca spectator mut de admiraţie). Am încercat o alternativă deviind discuţia spre doctori, dar pe mutrele lor am citit că e mai bine să-i las în pace. Aşa mă enervam numai eu. Deh, spirit de sacrificu, sînt mai tînăr. Ca să evit măcar preambulul, am pretextat că mă duc să mă las de fumat. N-au rîs, ştiau că asta înseamnă că voi căuta nişte „lungi şi bune" şi asta-i interesa şi pe ei.

M-am întors cît mai tîrziu, tocmai povestea Alex. De fapt, era ziua lui, ieşea la pensie, lăsînd în spate ani grei în serviciul aviaţiei civile. Se ţine bine, e şi normal cu viaţa ordonată pe care o duce.

- ... am avut multe întîmplări în război, ca pilot de vînătoare, accidente la sol, lupte aeriene, aterizări forţate - am fost doborît de două ori - însă cea mai stranie întîmplare am trăit-o în timp de pace, într-un zbor banal deasupra Caransebeşului.

Pe Fred, cu care am zburat atunci, l-am cunoscut puţin timp înainte de 23 August, pe un aeroport de lîngă Ploieşti, la popota ofiţerilor. Eram cu nişte amici, piloţi şi ei, în culmea veseliei; venind dintr-o patrulare, am doborît un vînător american care nu ştiu ce căuta singurel prin partea locului. Mă rog, aveau ei ce aveau cu rafinăria noastră de acolo, dar asta ştie toată lumea. Cum eu i-am făcut felul, vă daţi seama că eram cel mai în „formă" dintre ei. Ştiţi cum e - şi toţi îl privesc cu o complicitate nostalgică - toată lumea vine cu paharul în mînă: „Bravo, mă. L-ai făcut arşice". Unul singur m-a tras într-o parte şi m-a întrebat şoptit: „Pilotul a scăpat?" „Cred că da!, i-am răspuns - l-am văzut paraşutîndu-se". „Sper să nu-l prindă ăia din Gestapo", mi-a şoptit. Nu i-am răspuns, nu-l cunoşteam, putea fi un provocator, pe vremea aia era plin de ei.

Scandalul era în toi, lumea ajunsese la halul de veselie în care toţi vorbesc şi nimeni nu ascultă, cînd uşa s-a dat în lături şi a apărut americanul, încadrat de un locotenent de la noi şi de un sergent de la pifani, din paza aeroportului. Toţi au amuţit. Era un tip înalt, bine făcut, genul de băiat-bun-care-trage-iute de prin filme.

- **Hello everybody! My name Fred. Not Astaire, but Boyle May i sit down? I'm very tired! Could! Drink too?**

S-a aşezat punînd mîna pe primul pahar pe care l-a găsit plin. Toţi am rămas încremeniţi. Din mulţime se auzi o voce tărăgănată:

- Ce zisă mă, ăsta?

- Zice că-l cheamă Fred Boyle, nu Fred Astaire, că-i foarte obosit, că vrea să stea jos şi să bea ceva cu noi, că ne salută pe toţi. Le-am tradus aproape fără să-mi dau seama. Eram uluit, în aviaţie nu iei prizonieri, nu-ţi vezi inamicul la faţă, aşa că nu ştiam cum să ma comport. Partea respectivă din regulament a sărit-o, aşa că...

- Ignoratio legis non excusat, i-am spus încercînd încă o dată să deturnez discuţia pe altă pistă.

- Lasă, ţîncule, limbile moarte, crezi că nu ştiu că Opriş, cu care făceai latina, cum te vedea, cum evoca imaginea unui măgar înaripat? Nu te găseam în fiecare săptămînă cu coada între picioare la meditaţii? Uiţi că-s vecin cu ea?

I-am zîmbit şi am tăcut. O asemenea evocare la Alec însemna că ţine să arate tuturor că mă ştie de copil. Mi-a zîmbit şi el, şi-a aprins o ţigară şi a continuat:

- După cîteva momente de linişte, zarva a izbucnit din nou. Toţi s-au strîns în jurul lui Fred, a trebuit să traduc cele mai ţicnite întrebări. Unul voia să ştie data exactă cînd se predau americanii, altul dacă are copii, dacă s-a copt grîul în Texas, ce mai face Billy the Kid (tot mort?), care mai e cursul dolarului, dacă tot Lincoln e preşedinte, ce mai, un talmeş-balmeş pe care-l traduceam în cadenţa unei mitraliere. Mă descurcam, eram la faza în care vorbeam bine orice limbă... Rîse şi continuă după o scurtă pauză:

- Nicu, îl ştiţi, a murit anul trecut de inimă, şi-a amintit şi el ceva engleză, s-a apropiat de Fred în viraje largi, l-a bătut pe umăr şi i-a spus arătîndu-mă cu degetul:

- **He bum-bum on you! Good boy!**

Fred a înţeles de aici că eu l-am bubuit şi că, paradoxal, sînt băiat bun. A priceput, probabil, că în mintea lui Nicu nu

exista nici o conexiune logică între cele două propoziţii, căci mi-a întins mîna zîmbind:

- **Good shot! You put me out of the war!** (Bună lovitură, m-ai scos din război).

- **I'm sorry,** i-am spus, deşi nu-mi plăcea deloc. Din contră, eram mulţumit că l-am lăsat în viaţă. **Nothing personal War is war.** Adică, n-am nimic personal cu el, războiul e război.

- **Oh, I know machines destroy machines!** A rîs şi ne-am dat mîna. Am avut impresia că mi-o strînge la uşă. Apoi hărmălaia a continuat pînă către dimineaţă.

Într-un moment de acalmie, lumea se căra sau adormea la faţa locului, Fred s-a apropiat de mine şi m-a întrebat cu un aer îngrijorat:

- **Where am I?** (Unde sînt?).

L-am privit surprins. Întrebarea era cel puţin idoată pentru un pilot militar în misiune de luptă. I-am spus uitîndu-mă la el ca la un copil cretin:

- **East Europe, Roumanie. Earth!**

- Oh!, a făcut surprins, interessting!

Cred că e cazul să nu vă mai reproduc discuţia în original, nota specifică e suficientă, mai ales că ţîncul ăsta se încoardă de mi-e frică să nu facă un infarct cerebral la fiecare cuvînt.

- Ce să fac dacă am crescut cu bonă franţuzoaică, i-am răspuns ironic.

- În fine, lumea era cam pe ducă, singurul complet treaz era sergentul, copleşit de sarcina de a transporta un prizonier de două ori mai înalt ca el. Oricum s-a dovedit zdravăn, căci l-a cărat în spate pînă la comenduire. Cum vă spuneam, cel mai bun inamic al meu, dacă-mi este permis să-l parafrazez pe Leonida Neamţu, habar n-avea unde se află. Am început să discutăm, eu fiind atent în jur la eventualii turnători ai Geheimstaatspolitzeiului, el la sticla de pălincă de pe masă care, fie vorba între noi, era în scădere ca şi apele Dunării într-o vară secetoasă.

- De unde ai decolat? Mi-a răspuns încurcat:

- Ştiu că nu mă crezi, dar... West Point, Florida!

Am căscat gura. Era practic imposibil.

- Te-a trombonit, interveni cineva de la masă.

- Ce te bagi? Crezi că Alec nu ştie?, am intervenit şi eu, prins de povestea lui Alec. Am dat şi cu palma în masă. Unii s-au uitat cam chiorîş la mine, dar cel puţin s-a făcut linişte, ca atunci cînd chelnerul face plata şi întreabă: „plătiţi împreună?". Alec îmi făcu un semn cu ochiul: „Te-a prins povestea, puştiule, nu mergi după ţigări?". Am dat din cap şi a continuat:

- Mi-a arătat hărţile, le avea la el. Nimic din zona noastră, doar coasta Floridei. Mă gîndeam la cine ştie ce plan diabolic, auzisem de tot felul de chestii à la Fu Manchu, dar n-am insistat prea mult pe linia asta. Ştiţi cum e, nu spionita e trăsătura noastră caracteristică. L-am lăsat să povestească, iar cînd a terminat nu mai puteam închide gura. Poate şi oboseala.

- Am plecat din West Point la 9 a.m., începu americanul, într-o misiune banală de recunoaştere deasupra oceanului, spre Haiti. Amănunte nu-ţi dau, traseul este înscris pe hartă. Eram cinci, pe cinci aparate de vînătoare cu care voi românii aveţi ceva de împărţit, fără să vă gîndiţi cu cîtă trudă trecem oceanul...

- Dacă nu le găuriţi la faţa locului, i-am sugerat candid. Nu s-a supărat, a rîs sănătos şi a continuat: „lasă, că şi noi ne dăm silinţa", mă rog, ceva în genul ăsta, apoi mai zicea că i-a plăcut IAR-ul. „Zburam de cîteva ore, cînd am pătruns într-o ceaţă deasă - continuă americanul - apărută pe neaşteptate. Am ieşit din ea, ridicîndu-mă cu o mie de metri. Ceilalţi dispăruseră, nu răspundeau la apelurile radio. Am crezut că s-au pierdut, că sînt perturbaţii radio, mai ştiu eu ce. Aerul avea însă ceva neobişnuit, o strălucire şi o claritate uluitoare. Aveam impresia că pot vedea coastele Europei şi poate chiar le vedeam. Mi-e greu să-ţi spun ce s-a întîmplat, n-o să mă crezi şi de altfel amintirile mele sînt destul de confuze. Motoarele s-au oprit în aer! N-aveam deloc chef de baie, mai ales că zona este şi plină de rechini.

- Cel mai straniu lucru, continuă Fred, era faptul că stăteam suspendat în aer, cu motorul oprit, pironit ca un fluture în insectar, la cinci mii de metri înălţime. Apoi am auzit un sunet, o notă gravă aproape de limita audibilă şi afară a început să se întunece. Dar soarele era la locul lui, doar lumina dispărea treptat, ca la unele teatre înainte de uvertură. M-am pomenit într-un întuneric total, ca în fundul gheenei... Trebuie să precizez - se rupse Alec de povestire - mai ales pentru puştiul ăsta de la elicoptere, că „gheenă" înseamnă „iad", într-o formă mai veche.

- Uite ce e, după ce mă chinui să bat la maşină tot ce povestiţi voi acolo, acuma vă mai apucaţi şi de etimologie! Asta-i prea de tot, pînă şi eu, autorul textului, l-am auzit pe Fred spunînd „hell", adică „iad" pe româneşte. Înţeleg nea Alecule, să te iei de puştiul ăsta, dar nici chiar aşa...

- Mă lăsaţi să termin sau nu? - interveni Fred. Dacă aş fi de faţă m-aş enerva. Lăsaţi-mă naibii să povestesc, acuşi termin! Deci... unde am rămas?... Nu-mi dau seama cît am stat acolo... **Wait a minut!!** În ce dată sîntem azi?

- 22 iunie 1985. Cred că m-am grăbit să bat textul, căci iată-l pe Fred aruncîndu-mi una din privirile acelea care au darul de a amuţi.

- Nu cu tine vorbeam, încă nu exişti şi nu discut cu fantome necunoscute. Am învăţat asta în Anglia. Aşa că taci şi bate la maşină! **(Shut up and type!).** Alec, spune-mi în ce dată sîntem astăzi.

- ...

- Alec! **What's the date?**

- Ah, scuză-mă, nu te-am auzit, îmi bîzîie ceva straniu în cap, parcă aş avea un gînd străin în minte.

- Nici o problemă, un tip va scrie ce-ţi povestesc şi gîndurile sale au ajuns pînă la noi. În ce dată, sîntem?

- 22 iulie 1944.

- Uf, a făcut Fred, amintindu-mi de Winnetou, aceeaşi zi. Bine că n-am ajuns cine ştie unde în timp. Cum spuneam, eram convins că-s mort, însă n-am apucat să mă sperii, căci brusc, ca atunci cînd aprinzi becul noaptea, m-am pomenit zbu-

rînd deasupra zonei ăsteia... cum îi spune?

– Ploieşti, România.

– Aşa că... asta este. Ai apărut tu, am tras, ai tras, m-ai nimerit, nu te-am nimerit... Mai dă-mi te rog un pahar din chestia asta, cum îi spune?

– Pălincă.

Bău o înghiţitură zdravănă şi plescăi încîntat. **Strong, I like it!** După un moment de tăcere, reîncepu:

– Nici măcar nu ştiam cu cine am de-a face, cînd am văzut tricolorul deasupra garnizoanei am crezut că-s la italieni...

Către dimineaţă ne-am despărţit. Ne-am reîntîlnit după război, pe aeroportul din Caransebeş, cu puţin timp înaintea repatrierii lui. Ne-am plimbat prin oraş cîteva ore bune, vorbind vrute şi nevrute.

Apoi şi-a exprimat dorinţa să facem un mic zbor împreună. Voia să conducă un avion de-al nostru. Comandantul nostru a fost de acord, prea repede poate, căci a avut necazuri pe chestia asta mai tîrziu. Ne-am urcat în cîte un IAR. N-a avut nici o problemă cu pilotarea, în cîteva minute s-a acomodat şi a decolat ca un as în faţa mea. Am decolat şi eu, într-o stare asemănătoare cu o ciorbă sentimentală.

Am zburat spre munţi, peste lumea paralelă a norilor. Vorbeam prin radio, de fapt mai mult glumeam. Timpul a trecut repede, i-am spus că e momentul să ne întoarcem, consumasem deja jumătate din rezervorul de benzină şi riscam o aterizare forţată.

Fred era cam la un kilometru în faţa mea. Intrase în cuşma unui nor, l-am urmat în tăcere. A început cu un ţiuit în ureche, continuu, ascuţit. Nu i-am dat atenţie. Apoi Fred a început să strige în căşti:

– **Wow! This is my city! my home in the clouds!**

Parcă-i aud încă vocea în urechi, strigîndu-mi că-şi vede casa în nori. E absurd, recunosc, cei din turnul de control l-au auzit însă şi ei.

Cîteva secunde mai tîrziu am ieşit şi eu din nori. În prima clipă nu m-am mirat de ceea ce am văzut. Eram deasupra unui oraş necunoscut, un oraş înconjurat de munţi cu crestele învăluite în nori. La margine era un loc cu ape limpezi. Ei bine, lăsaţi paharele jos şi ţineţi-vă de scaune... în fundul lacului se putea zări aeroportul din Caransebeş!

– Nea Alecule, asta e prea de tot!, am exclamat înecîndu-mă cu paharul de apă minerală, singura băutură acceptabilă la ora asta.

Victor m-a săgetat cu privirea. Am tăcut. Mai tîrziu mi-a spus că venea dinspre Timişoara şi a văzut şi el oraşul. De fapt,asta l-a salvat pe Alec la ancheta ce a urmat.

– Americanul a devenit surescitat – îşi continuă Alec povestirea, strigînd în căşti **„home sweet home“** şi **„yuhuu“** de parcă era pe cal la un rodeo. I-am strigat să se îndepărteze şi mi-a spus că aterizează. I-am spus că nu-i decît o iluzie, un nor, dar nu-i păsa. Îl înţeleg, voia acasă.

Vă daţi seama ce înseamnă să reduci turaţia la două mii de metri înălţime şi să te faci că aterizezi pe un nor... Nu mă băga deloc în seamă, iluzia era perfectă, cred că şi uitase de mine. Se îndrepta către o vîlcea de la marginea oraşului. M-am repezit după el în picaj. Am traversat o „casă“ şi o fracţiune de secundă am avut impresia că văd într-adevăr o cameră, o pivniţă şi apoi senzaţia că intru în pămînt. A fost o clipă sinistră, dilatată enorm şi plină de spaima că Fred are dreptate, că mirajul este în lac, nu lacul însuşi. Din fericire am ieşit imediat sub nor şi am redresat avionul, căutîndu-l pe Fred. Nu era nicăieri, n-avea unde dispare, jos era aeroportul, nu avea benzină decît pentru încă maximum cîteva minute, ce mai... asta este!

Aici Alec se opri, îşi şterse fruntea cu batista, apoi spuse cu o voce înecată:

– Două zile mai tîrziu, comandantul a primit o radiogramă prin care americanii întrebau dacă ştim ceva despre un oarecare Fred Boyle şi de un IAR. Ştiam ceva, dar nu ceea ce trebuia.

O lună mai tîrziu, am primit o vedere de la el, oraşul său văzut din avion. În apele lacului nu se reflecta Caransebeşul, ci cerul, dar să mă ia dracu – vorba ateului – dacă nu era identic cu cel din nori. Am recunoscut pînă şi locul în care a aterizat, lîngă o casă însemnată cu o cruce. Îmi scria că acolo locuieşte, că altădată să aterizez în curte, nu să-i sperii familia şi pisica intrînd cu IAR-ul în sufragerie, că-i un aparat bun, că are recordul mondial la viteză, dar nu se asortează cu mobila... Încheia însă serios: „... prietene, crede-mă, habar n-am ce se întîmplă cu lumea asta, cum o fi făcută, dar am găsit cea mai formidabilă scurtătură“.

– Unde-i vederea, l-am întrebat poate prea brutal.

Alec dădu din umeri. Apoi continuă trist:

– Erau vremuri tulburi, puiule. Am avut multe necazuri pe chestia asta, te rog să mă crezi. Dar aviaţia utilitară e şi ea o meserie...

– Ce mai ştii de el, nea Alecule?

– A murit anul trecut. Cancer, ca toată lumea. Acum cinci ani m-a vizitat cu familia; avea trei nepoţi, drăguţi şi obraznici ca toţi copiii din lume. Nu mi-a spus nimic în plus, nu ştia şi n-avea de unde să ştie altceva decît mine. Am trăit acelaşi lucru, el în interior, eu în afară. Doar nevastă-sa s-a uitat ciudat la mine cînd Fred m-a prezentat, spunîndu-i:

– Vezi, ăsta-i băiatul care ţi-a traversat sufrageria în avion!!

Ea a rîs şi mi-a spus că soţul ei este un glumeţ irezistibil. I se păruse, într-adevăr, că vede un avion trecîndu-i prin sufragerie, l-a înţeles pe Fred că s-a inspirat de la ea în povestea turnată F.B.I.-ului, dar, totuşi, sînt atîţia ani la mijloc, oricum ar fi ajuns acasă, delictul s-a prescris.

Orice părere ai avea, ăsta e adevărul: a aterizat pe un nor şi s-a dus acasă ca şi cum aşa ar fi normal. Dă-mi voie să-ţi spun că dacă aş fi auzit povestea de la altul, n-aş fi crezut-o. Prea trăznită...

Am tăcut amîndoi. Deasupra noastră, prin spărturile norilor, sclipeau cîteva stele. Păreau luminile unui oraş răsturnat, proiectat pe nori.

HG WELLS

VOICU A. DAVID

Dosar rezumativ nr. 453

Cuprinzînd evoluţia ultimului caz rezolvat de Centrul de Reabilitare nr. XII; coincidenţa numărului de ordine cu cifrele pitagoreice este cu totul întîmplătoare; evitaţi interpretările abuzive.

I. Subiectul: Martin A. Klepp, punctator primar, sistem sanguin eritrocitar A II, MN, Ss, Rh+, Lutheran-, Duffy IV, neagă alergii la produşi naturali sau de sinteză, coeficient de moştenire a atavismelor în limite normale, vîrsta apariţiei primelor manifestări: 29 ani şi 17 zile.

II. Cadrul: Intîlnirea neoficială premeditată a 47 punctatori şi a familiilor lor, din care 32 oaspeţi de peste hotare, cu ocazia aniversării unui succes individual (naşterea unui copil), întîlnire ce a avut loc la domiciliul lui M.A. Klepp la patru ore de la încheierea lucrărilor Consfătuirii Mondiale a Punctatorilor.

III. Faptele: Sus-numitul Martin A. Klepp, la orele 21.47, deci la trei ore după sosirea ultimului invitat, a întrerupt brutal, printr-o avalanşă verbala, tacerea plină de semnificaţii şi subînţelesuri, care învăluia civilizat reculeasa adunare, boicotînd fructuoasele schimburi de opinii ştiinţifice, artistice, morale şi mondene, exprimate de fizionomiile grăitoare, pline de viaţă interioară ale participanţilor. Debutul afecţiunii, brusc, a fost determinat afirmativ de ingerarea unui avocado glasat, deşi experimental, în condiţii similare, simptomul nu a mai putut fi declanşat. Intervenţiile deznădăjduite ale familiei şi prietenilor intimi – între care şi un medic s-au soldat cu succesive eşecuri, Martin A. Klepp refuzînd cu îndîrjire să părăsească încăperea şi continuînd, spre oroarea invitaţilor, Niagara-i verbală, astfel că în scurt timp aceştia au părăsit jigniţi petrecerea. Chestionaţi ulterior asupra celor rostite de Klepp, toţi au refuzat să dea declaraţii scrise, unii afirmînd însă că nu credeau că s-ar mai putea întîmpla aşa ceva în secolul nostru (51%), că au fost prea şocaţi pentru a mai înţelege sau reţine ceva (38%), că nu cunoşteau limba în care perora Klepp (6,8%), diverse opinii needificatoare (4,2%).

IV. Consecinţa: Aduse imediat la faţa locului, detectoarele de stimulente artificiale din grupa alcoolilor, opiaceelor, amfetaminelor au negat repetat prezenţa acestora atît în incinta locuită, cît şi în organismul delincventului. Comisia de experţi care a studiat cazul – al doilea în această decadă – a stabilit, după efectuarea tuturor testelor de laborator necesare şi după examinarea completă somatică, psihiatrică şi psihologică a pacientului, că este vorba despre aceeaşi cauză, în fond încă neelucidată, ca şi la celelalte cazuri întîlnite, respectiv reactivarea unui atavism secundar, declanşat însă în mod conştient cu titlu de experienţă, ca urmare a apropierii individului de încheierea perioadei sale de maturizare existenţială. Avînd în vedere cazurile precedente, s-a hotărît prin comparaţie că declanşarea conştientizată este mai asociată decît celelalte; de asemenea, datorită prezenţei atîtor specialişti punctatori de peste hotare, faţă de care ne-am compromis pentru mult timp, s-a recomandat luarea celor mai severe măsuri pentru reintegrarea rătăcitului.

V. Ispăşirea: Subiectul a fost condus la Centrul de Reabilitare nr. XII, unde i s-a aplicat tratamentul 2504. Relaxarea completă a musculaturii trunchiului şi membrelor, cu excepţia diafragmului aflat sub protecţie, a survenit la 3 minute şi 52 secunde de la administrarea curarei, dovadă în plus a stării sale normale. După orientarea electronică a jetului stimulator radiant asupra zonei elective din creier, acestuia i s-a suprapus un al doilea, informaţional, reglat la o frecvenţă de transmitere a informaţiilor de 2493×10^4 biţi/minut. Frecvenţa s-a calculat după un test capacitiv prealabil, astfel ca respectivul condamnat să poată simultan înţelege logic, simţi afectiv şi exprima obligatoriu prin viu grai textul emis. Conform recomandării Comisiei, textul a fost ales dintre cele mai dificile. Redăm aici fragmente infime ale evoluţiei tratamentului lui Martin A. Klepp:

Ora 0: „...slavă, tu al lui Ra vlăstar iubit ce fecundezi cîmpiile, ce vlagă dai vieţuitoarelor, ce holdele le faci în mîlul tău înalt şi des să crească, ce-n temple sărbători orînduieşti, tu care... care e mai presus, destinul sau fapta omenească, aşa a întrebat înţeleptul Vasishta şi Marele Părinte grăi vorbele împodobite cu pilde: nimic nu se naşte fără sămînţă, după cum e sămînţa pe care o arunci pe ogor bună sau rea, tot aşa e şi rodul pe care îl capeţi, după cum ogorul nu dă roade dacă nu se aruncă pe el sămînţa, tot astfel şi destinul nu se împlineşte fără faptă omenească... ...el a văzut ceea ce este ascuns, a cunoscut lucruri tainice, veşti ne-a adus despre zilele di-

nainte de potop, cale lungă a umblat, dar a ostenit și s-a întors, povestea muncilor sale în piatră a săpat-o, cu un zid a împrejmuit Uruk-ul și luminosul hambar din preasfînta Eanna. Cercetează zidul, ale cărui creneluri..."

Ora 6: cefalee, primele semne de oboseală. „...printre realitățile care ne stau în față, unele-s în puterea noastră și altele independente, țin de noi părerea, impulsurile, dorința, tot ce reprezintă propria activitate, sînt în afara voinței noastre trupul, faima, forța, tot ceea ce nu sînt treburi specifice nouă... ...pe-un picior de plai, pe-o gură de rai, iată vin în cale, se cobor' la vale, trei turme de miei, cu trei ciobănei... ...spre-amiaza vieții noastre muritoare, ajuns într-o pădure întunecoasă, mă rătăcii, pierzînd dreapta cărare; nu-i chip să spun, căci prea cumplit m-apasă și mă-nfioară gîndul ei, ce-adîncă și stufoasă-i... ...ieșit-a vremea din țîțîni și, vai, am fost născut ca tocmai eu s-o dreg..."

Ora 11: oboseala crește clipit des, încrețirea frunții, spasme musculare faciale involuntare, îngroșarea venelor superficiale. „...cît de greoi se mișcă drumețul cu aripi, frumos cîndva, acum ce slut e și plăpînd, unu-i lovește pliscul cu coada unei pipe, iar altul fără milă îl strîmbă șchiopătînd... ...a fost odată ca-n povești, a fost ca niciodată, din rude mari împărătești, o prea-frumoasă fată... ...străinul își făcuse apariția cam pe la începutul lunii februarie, într-o zi geroasă, cu vînt șfichiuitor și cu o ninsoare deasă – de altfel ultima din anul acela; de la gara din Bramblehurst o luase pe jos, tăind drumul peste cîmp; într-una din mîinile-i vîrîte în mănuși groase purta un geamantan mic..."

Ora 15: semne de șoc hipoglicemic, paloare, tahicardie, transpirații reci, obnubilare; i se administrează perfuzie Vitali timp de 20 de minute; tratamentul continuă. „...unul din ei se apropie de K și-i scoase haina, vesta și cămașa, le împăturiră apoi cu grijă ca pe niște lucruri de care avea să mai fie nevoie, chiar dacă nu foarte curînd... ...centralizarea mijloacelor de producție și socializarea muncii ajung la un punct la care devin incompatibile cu învelișul lor de clasă; acesta este sfărîmat..."

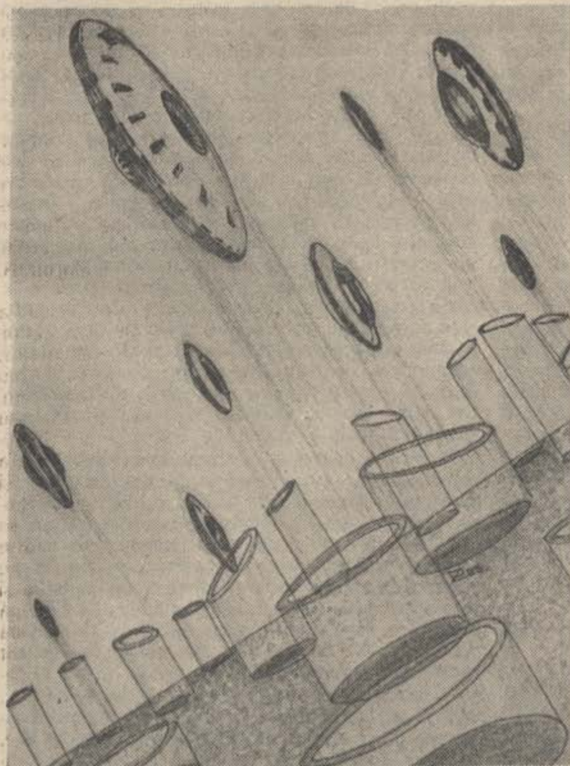
Ora 18: instalarea indiciilor marcînd apropierea cedării sistemului nervos; reproducerea se face aproape mecanic. „...la sfîrșitul săptămînii vulturii au coborît în balcoanele palatului prezidențial, și au sfîșiat cu secera ciocurilor plasele de la fereastră, repunînd în mișcare cu aripile lor timpul împietrit din interiorul acestuia, astfel că în zori..."

Ora 20: semne marcante de epuizare fizică și psihică, ideație lentă, permanentă bîlbîială. „...cal-u-ul căl-căl-călare pe-pe-pe-pe cal, calul că-la-la-la-lare pe-pe-pe-pe cal-calul căla-lare..."

Ora 22.30: lentoare mintală la limita conștientului, incoerență verbală. „...arm... grrr... muur... jiiiin... zdc..."

Ora 23.12: subiectul cedează, refuză să mai înțeleagă și să transmită informații; i se administrează o doză masivă de narcotice. La trezire, subiectul compune o măiastră declarație scrisă, autocritică, luîndu-și pe viitor angajamentul unui sporit autocontrol, pentru o comportare civilizată, interiorizată.

VI. Concluzii: Subiectul s-a dovedit surprinzător de rezistent, confirmînd alegerea unui tratament dificil, precum și valabilitatea noului test capacitiv. Efectul dublu al tratamentului, pe de o parte oboseala de neuitat, generată de cele aproape 24 de ore de recitare neîntreruptă, și pe de alta reîmbogățirea universului interior prin trecerea prin conștient a celor mai celebre opere ale scrisului, a dus la o vindecare – sîntem siguri – completă. Totuși, nu putem garanta imposibilitatea apariției unei recidive în urma unor factori externi aleatori; de aceea este necesară punerea lui Martin A. Klepp sub supraveghere, precum și colaborarea asiduă cu un centru de genetică.

Acuarelă de PETRU ZMED

SILVIU GENESCU

Sayonara!

Cuvîntul „febră" ricoşă din om în om şi astfel, speriaţi de spectrul morbid al bolii, oamenii dispărură în aceeaşi zi de pe străzi. Staţiunea rămase pustie, încremenită ca într-o imagine perfectă pentru un pliant turistic, cu cerul curăţat de norii unei zile numai potrivite pentru plajă, iar pe terasele restaurantelor scaunele de plastic rămaseră adunate în jurul măsuţelor aşezate sub umbra protectoare a copertinelor multicolore. Televizoare uitate aprinse bîzîiau în gol. Pe strada principală, între două rînduri de hoteluri şi magazine de lux, se plimba un om. Avea aerul nedumerit şi fericit al cuiva care se trezise brusc în rai. Străbătuse staţiunea în lung şi-n lat. La capătul a mai bine de două ore de hoinăreală, constatase că rămăsese absolut singur. Presupunea că marea majoritate a turiştilor fugiseră în munţii din apropiere, căutînd în sălbăticia vegetală din jur locuri neumblate unde să aştepte la adăpost de contaminare. Probabil că acţionaseră la primul impuls, mulţi nici nu erau pregătiţi pentru aşa ceva. Cele cîteva yahturi de la debarcader dispăruseră spre larg, desfăşurîndu-se ca un evantai cu nervuri de siaj înspumat şi culori zbuciumate de vînt, într-o cursă solitară şi crispată.

Bebec ocupă un scaun pe terasa celui mai apropiat restaurant. Firma, cu litere din tuburi fluorescente, strălucea anemic şi inutil în lumina amiezii. În graba mare nici nu mai întrerupseseră curentul. Strigă tare „chelner" şi se puse pe aşteptat. De fapt, se gîndea ce ar putea să facă cu un orăşel turistic încăput pe neaşteptate în mîna lui, el, care n-avusese niciodată mai mult de patru pereţi şi un acoperiş deasupra capului, uneori nici atît. Experienţa lui de viaţă de pînă atunci se compunea dintr-un şir prelung de catastrofe şi străluciri de moment, şi în clipa aceea contempla lumea cu priviri, binevoitoare şi leneşe de stăpîn aflat într-o stare de relativă bunădispoziţie. Mai strigă încă o dată după un chelner fugit probabil în munţi şi se ridică îndreptîndu-se cu paşi hotărîţi spre oficiu.

În mintea lui se cuibărise concluzia că lucrurile n-aveau să rămînă aşa pentru totdeauna, deci la un moment dat va trebui să dea socoteală pentru tot. Din acel moment, entuziasmul său se manifestă cu o oarecare prudenţă, începu să privească staţiunea ca pe ceva lăsat lui în custodie, renunţînd s-o ia drept proprietatea lui personală, şi în consecinţă, după ce mîncă un prînz consistent, se apucă să spele farfuriile murdare legănîndu-se în ritmul muzicii de la tonomat. „Şi, în fond, sînt aici în virtutea unui contract", reflectă Bebec golind o sticlă de bere. Era din nou pe terasă, lenevind în aerul fierbinte al amiezii. Reuşise să se angajeze pe post de disc-jockey la staţia locală de radio, şi, în mod normal, programul lui ar fi trebuit să înceapă peste o jumătate de oră. Se uită la ceas.

– Chiar, de ce nu?, mormăi el, ridicîndu-se în picioare. Şlagărul din tonomat răsuna în strada pustie rostogolindu-şi refrenul pentru urechile nimănui: „Să-mi spui cînd vrei să plec iubito!". Nici măcar Bebec nu mai era acolo să dea rînjind din cap la dulcegăriile plicticoase ale unor texte. „Numai porcării au aici", decretă el dînd un şut tonomatului care se deregiă repetînd 250 de ore fără întrerupere. „Să-mi spui cînd vrei să plec iubito!".

Astfel trecu timpul, între plimbări meditative pe malul mării, ore zgomotoase la studio de unde Bebec revărsă în eter comentarii entuziaste despre ultimele hituri, reclame comerciale (în faţa lui zăcea o hîrtie cu lista sponsorilor emisiunii) şi termina invariabil cu invitaţia de a vizita staţiunea. Uneori se înregistra şi lua caseta cu el la hotel. Într-o zi, îşi făcu de cap. Scoase la iveală melodii vechi de 20 de ani. Deşi trecutul nu se mai putea repeta, dăduse de urma unui ecou care rezona frumos şi nostalgic în aerul încins, ricoşa din nori sau se pierdea în atmosferă. Bebec rămase tăcut în spatele mesei de mixaj, lăsîndu-şi gîndurile să plutească pe faldurile nostalgiilor acompaniat de sunetele unei lumi dispărute. Era tot mai convins de asta, trecuse destul timp fără ca cineva să dea un semn de viaţă. Odată recepţionase emisiunea unui post îndepărtat, era un post străin şi Bebec fu incapabil să înţeleagă ce se vorbea. Pe toată lungimea scalei nu întîlnea decît păcănitul sec, de vreascuri rupte al sarcinii electrostatice, un zgomot de sfîrşit de lume. Bebec reflectă îndelung la această posibilitate, şi dacă pînă nu demult inspirase cu nesaţ liniştea netulburată a staţiunii, în după-amiaza aceea regretă printre şiroaie de lacrimi aglomeraţia fremătătoare a lumii pe care o înjurase de atîtea ori în nopţile adînci de pesimism. De data aceasta, invitaţia de a vizita staţiunea sună mai mult a strigăt de ajutor.

Serile şi le petrecea în obscuritatea tihnită a cinematografului unde viziona la nesfîrşit „Sayonara" cu personajele lui aiurite, iar într-o noapte avu parte de un alt spectacol care debută cu lumini tremurătoare aruncate pe pereţii camerei de hotel de incendiul izbucnit peste drum. Se întîmplase ceva cu instalaţia electrică a restaurantului unde lua masa, vreun scurt-circuit, astfel că „La Belle" se mistuia într-o mare de flăcări. El privea neputincios de la fereastră. „Începe să cedeze jucăria", se gîndi el, fumînd nervos ţigară de la ţigară. Localul arse toată noaptea zguduit în final de trei explozii succesive care trimiseră umbrelele arzînde de pe terasă pînă în spaţiul peluzei din faţa hotelului. Scheletele lor înnegrite zăceau şi acum

în atitudinea tragică a unor făpturi lichidate cu aruncătorul de flăcări.

Bebec stătea acum în sala cinematografului cu picioarele întinse peste spătarul scaunului din față. Filmul era pe sfîrșite. Descoperise că știa aproape toate replicile din film, și asta-l făcu să renunțe la rolul lui de spectator fanatic, intră în film cu replicile pe care i le dădea personajului principal. Îl admira pentru nesăbuința lui dezinhibatoare, era absolut delicioasă apariția lui de turist aiurit într-o Japonie trăind după cronometru, cu oameni de o politețe subtilă și ritualizată. Gata, micuța studentă îmbrăcată în chimono îl conducea pe Zack la avion. Fata rămînea să suspine în clădirea aeroportului Narita. Zack se mai întoarce încă o dată spre ea zîmbindu-i dincolo de ghișeele vămii.

- Sayonara... șopti Bebec în locul ei, dar de fapt scosese un fel de croncănit.

- Sayonara... îngînă ca un ecou fata. Stop cadru pe Zack cu mîna înălțată la jumătatea unui salut și mici obiecte de artă japoneză veche scurgîndu-se de sub pulpanele lungi ale trenciului său. Premiul „Oscar" pentru interpretare masculină.

Pe ecran se derula genericul. Bebec se ridică în picioare făcînd cîteva mișcări de înviorare. În pofida poziției relaxate, îi amorțiseră puțin picioarele. Începu să se caute de țigări cînd observă o mișcare chiar lîngă ecran. Lumina de pe ecran aluneca în jerbe difuze pe conturul unei siluete umane care înainta spre el. În afară de muzica filmului nu se mai auzea nimic și, oricum, mocheta groasă de pe podea ar fi amortizat zgomotul pașilor. Orbecăia prin întuneric, dar insul se îndrepta spre el. Căra o valiză în mîna stîngă. Nimeri un culoar de trecere și Bebec se trezi cu el la doi pași distanță. Încă nu-i distingea figura. Muzica se termină, ecranul rămase alb, luminat de becul aparatului de proiecție, care mergea în gol, torcînd ca o pisică uriașă. O pisică „Ampex". Bebec se auzi înghițind în sec.

- Ura! Eu sînt Zack, tu cine naiba ești?, răsună o voce atît de cunoscută și Bebec închise ochii strîngînd pleoapele străfulgerat de o disperare subită.

- Am înnebunit... rosti el.

- Crezusem și eu același lucru despre mine, glăsui Zack. E-n ordine, spune-mi măcar unde mă aflu, auzi Bebec din nou. Rămase nemișcat și tăcut, se întreba cît de mult se scrîntise, dar situația i se părea oricum îngrozitoare din moment ce apariția continua să-i pună întrebări.

- Hei!, se pomeni el zgîlțîit cu fermitate de umăr. Deschise ochii. Da, Zack era tot acolo, și în plus halucinațiile nu trăgeau de tine.

- Te afli într-un cinematograf, rosti el gîtuit de emoție. Zack aruncă o privire în jur.

- De asta m-am prins și eu, răbufni el. Dar în ce oraș mă aflu, în ce secol? Părea grăbit să plece de-acolo, dar nu atît de grăbit încît să vrea s-o facă orbește. Bebec se tot uita spre el și mintea lui refuza să ajungă la o concluzie. Dar, hotărît, nu visa.

- Uite ce-i, făcu Zack arțăgos, în urmă cu două minute eram încă pe aeroportul Narita, Tokio, Japonia, iar acum mă trezesc într-un cinematograf gol și cred că merit niște explicații. Asta-i vrăjitorie.

De acord, este vrăjitorie, se învoi Bebec. Tu, de fapt, nici nu exiști, ești personaj de film, o ficțiune, îl lămuri el. Îl văzu apoi că se întoarce și dă să plece spre ieșire. Bebec se surprinse zîmbind, da, era exact ca în film. Lui Zack îi plăcea să fie implorat să rămînă într-un loc din care n-avea nici un interes să plece. Nu schiță nici un gest cînd Zack făcu primii pași. Totul era atît de neașteptat și de absurd.

Zack, cu mîna pe clanță în pragul ușii deschise, părea că vrea să-i mai arunce o ultimă privire peste umăr. Lumea de pe hol năvălea peste el ca o explozie. Arăta ca monstrul scăpat din laboratorul savantului dement, în timp ce în jur totul lua foc.

- Știi, îmi pare rău după artefactele alea japoneze, făcu el, lăsînd să plutească în aer presupunerea că și aici era mîna lui Bebec.

Ți-au căzut din trenci pe aeroport, rînji Bebec. Nu vrei să faci puțină lumină?, propuse el. Întrerupătorul este chiar lîngă ușă.

- Ar trebui făcută lumină... aprobă Zack. În toate lucrurile astea, adăugă după o clipă de tăcere.

Zack arăta la lumină exact ca la aeroport, cu diferența că figura lui pierduse acel zîmbet de pisică de Cheshire. Îi adresă lui Bebec o privire circumspectă, însoțită de o mină ușor dezamăgită. Adevărul era că Bebec n-arăta tocmai ca în zilele lui bune. Se apropie și el de ușă.

- Cum ziceai că te cheamă?, făcu Zack resemnat.

- Ar trebui să mă numesc Fiasco, dar mă cheamă Bebec, începu el. O descendență slovacă, probabil.

Continuă pe holul puternic luminat.

- Cînd am început să fac comerț cu orhidee, o companie olandeză a cumpărat hangare dezafectate pe mai multe aeroporturi, le-a transformat în sere, și prin cîteva șmecherii de inginerie genetică le-a aclimatizat livrîndu-le în toată Europa. Am încercat să vînd tractoare în Zambia, dar a deschis Mitsubishi o linie de asamblare, iar acum că m-am făcut disc-jockey, s-a curățat tot publicul, încheie el. O palä de vînt trînti la perete ușa de la intrare și dădu buzna înăuntru.

- Cred că ești profund nefericit, glăsui Zack, mutîndu-și privirea de la ușă. Bebec simți atingerea mîinii sale pe umăr. Era un gest volatilizat în același moment. Ce-ar fi să găsim un local șic unde să stăm de vorbă. La un pahar...

Bebec clătină din cap. În ultimele momente nu mai știuse pe ce lume se afla, revenise din nou cu picioarele pe pămînt.

- Dar nu mai este nimeni aici, anunță el livid. Au fugit cu toții. Au murit. Ultima propoziție fu mai mult un gîlgîit și trebui să mai spună asta încă o dată. Transpirația curgea în șiroaie reci pe gît.

- Toate localurile sînt cum nu se poate mai șic, scrîșni... Închise din nou ochii. „Piei satano!", imploră el în gînd. Cînd îi deschise, Zack se încăpățîna să existe, așteptînd în stradă cu valiza așezată lîngă el.

După al treilea pahar de gin, Bebec se opri.
- Ei, asta-i, mai zise cu resemnare. Îi povestise tot ce știa înflorind pe ici pe colo, dar imaginea lumii în care se aflau rămase pradă celor mai negre perspective: paralizie, colaps, orașe în ruină. Și nici ei doi nu vor trăi o veșnicie. Aici atîrna și doza lui de pesimism. Era convins că toată lumea murise. Acum aștepta ca Zack să spună ceva. Turnă în pahare, iar vîntul îndoi unul din colțurile feței de masă.
- M-ai adus într-o lume de coșmar!, izbucni Zack înșfăcînd paharul cu un gest abrupt. Ginul se revărsă pe fața de masă.
- Eu te-am adus?, îngăimă Bebec.
- Bineînțeles!, tună Zack. Prin nu știu ce mijloace oculte, sau chiar numai prin puterea dorinței tale, ți-era teamă să nu urli singur în pustiu, oricum, rezultatul este același: sînt aici, smuls din lumea mea...
- Imaginară, rosti Bebec pe un ton sec. Nu uita că pentru mine nu ești decît un personaj dintr-un film. Tu nu exiști. Și cu toate astea, ești aici și-mi bei ginul. Zack începuse să bea direct din sticlă.
- Din punctul meu de vedere, asta-i o lume imaginară, anunță el. Un coșmar. Dar indiferent unde stă adevărul...
- La mijloc...
- ... cred că-ți dai seama de responsabilitățile pe care le ai față de mine de acum în colo. Trebuie să-mi oferi cel puțin un sfert din cît am pierdut ajungînd aici. Suna ca un ultimatum. Prin mintea lui Bebec se amestecau crîmpeie din film. Imaginea din fața lui se suprapunea exact peste cea din film. Zack era hotărît să obțină cît mai mult, dar rareori reușea. De obicei era obligat s-o rupă la fugă cu mîna goală. Acolo, avusese cel puțin unde să fugă. Așa ajunsese în Japonia.
- Și cam despre ce responsabilități ar fi vorba?
- O viață decentă... începu Zack pe un ton mai binevoitor.
- Ai o grămadă de hoteluri la dispoziție, iar mîncare și băutură există mai multă decît putem noi consuma într-o mie de ani.
- Viața nu-i făcută numai din mîncare și băutură, observă Zack. Deci vreau distracții, conversații inteligente, plus doza de neprevăzut fără de care ne-am plictisi de moarte. Rolul meu aici este de... oaspete, deci va trebui să mă servești întocmai. Aștept să fiu tratat conform acestei situații, zise el zîmbind printre reflexiile vesele și tremurătoare ale sticlei de gin pe care o ducea la gură.
- Cu alte cuvinte, de azi înainte sînt sluga ta! zise Bebec revoltat.
- Eu te consideram amfitrionul meu, răspunse Zack, lăsîndu-se pe spătarul scaunului. Apropo, servește-mi, te rog, cîteva cuburi de gheață.
- N-au cum să intre în sticla aia, remarcă Bebec pe un ton acru. De jumătate de oră bei direct din sticlă.
- Hai, fii o gazdă perfectă și toarnă în pahare fără să mai aștepți să mi se facă sete. Numai trei cuburi de gheață, te rog! Ah! Uitasem. Și o sticlă de apă tonică.

Bebec aflat în pragul ușii oficiului se întoarse spre el cu o figură amenințătoare.
- Și o felie de lămîie!, se auzi de afară pe cînd turna gheața în frapieră. Bebec aruncă o privire furișă prin geam. Zack aștepta la masă cu un aer încîntat și trîndav, abandonîndu-se plăcerii de a sta fără să facă nimic. Dacă Socrate era un adevărat urît cînd tăcea, și frumos cînd se apuca să vorbească, Zack era o monstruozitate în ambele ipostaze, cugetă Bebec traversat de un val de oroare. Și nici măcar nu era pe de-a-ntregul convins că el îl adusese aici. Cel puțin nu în mod conștient își zise chibzuind la multiplele fațete ale minții umane cu resursele sale neașteptate. Împinse gheridonul cu frapiera în care cuburi de gheață clincheneau ca un candelabru de cristal. Alături pusese o farfurioară cu felii de lămîie și un platou cu delicatese bine condimentate. „Curry-ul ăsta mexican o să-i iasă pe nas."

*** *** ***

Era vremea prînzului cînd se trezi. Instalația de aer condiționat scotea un huruit uniform și greu, iar temperatura urcase intolerabil de mult. Dealtfel, era lac de transpirație. Se răsuci în așternut. Îl durea capul. Își fixă privirea pe tapetul cu motive florale. Oare visase? Fragmente de imagini i se învîrteau haotic prin minte, închise ochii simțind cum îl cuprindea amețeala. La ora aceea îi era dificil să admire farmecul diafan al crinilor stilizați de pe tapet. Se ridică totuși, îndreptîndu-se spre baie.
Rămase multă vreme sub jetul de apă fierbinte învîrtind neîncrezător și prudent fel de fel de presupuneri cu privire la seara de ieri. Nu-și mai amintea cum ajunsese la hotel, în camera lui, dar avea conturată în minte cu prea multă precizie figura lui Zack ca totul să fi fost o aberație a imaginației sale. Se mai liniști puțin. Înfășurat într-un halat din flotir ieși din baie. Fu neplăcut surprins de atmosfera încinsă din cameră.
- Parcă-i o etuvă... mormăi întinzîndu-se spre butonul de reglare pus la limita superioară de temperatură. Și pentru ca efectul de „conservă" să fie complet, de afară nu răzbătea nici un sunet. Trase rulourile și aruncă o privire pe stradă. Bineînțeles, era pustie. „Unde s-o fi dus?", se întrebă luînd-o spre frigider. Trebuia să-și potolească setea. Acolo găsi și răspunsul. Pe ușă era lipit cu scotch un bilet:
„Scumpul meu Bebec,
Ieri seară stabilisem că-mi vei servi micul dejun la pat. A trebuit să cobor eu însumi în strada să caut un snack-bar. Te rog ca pe viitor să nu-ți mai neglijezi responsabilitățile. Acum am plecat la plaja, și te aștept pentru prînz la restaurantul de aseară. Precizez că am luat cu mine un radio portativ în vederea ascultării emisiunilor de divertisment promise de tine. Sper să nu întîrzii cu masa.

Zack

P.S. Nu-ți mai turna niciodată curry în gin. Te-ai îmbătat ca un porc."

- Asta-i sclavie! țipă Bebec, mototolind biletul. Nu-și amintea să fi convenit cu Zack asemenea lucruri. Avea certitudinea că fusese tras pe sfoară.

Ca atunci cînd semnezi un contract, şi ulterior ţi se pun în faţă nişte clauze oneroase. Bebec spumega. Trase cu putere de uşa frigiderului, care se deschise cu un zăngănit de cutii de bere. Apoi închise uşa trîntind-o zdravăn. Alt zăngănit şi zgomot de sticlă spartă. Inspiră adînc şi se îndreptă glonţ spre şifonier unde se apucă să scoată afară sertarele de haine. Începu să scotocească înjurînd, iar hainele zburau prin aer învolburîndu-se cu furie deasupra capului.

- Asta trebuie să se termine acuma, mîrîi Bebec. Apoi se opri brusc. Închise ochii lăsîndu-şi mintea incendiată de încercarea de a da substanţă unui singur gînd: dacă într-adevăr depindea de el, Zack trebuia să dispară. După cîtva timp continuă scotocitul, nu era pe deplin convins că acest hocus-pocus mental îl ajuta cu adevărat, şi-n plus obosise gîndindu-se într-o singură direcţie. Altă caznă.

Cînd ieşi în stradă, se îndreptă cu paşi repezi spre restaurant. Fără să-şi dea seama se deplasa la fel ca personajele din comediile burleşti, alert şi sacadat, proiectînd o umbră turtită pe asfaltul încins. Desigur, Zack era deja acolo stînd la umbră cu o sticlă de Pepsi-Cola în faţă.

- He, he... te-ai trezit, observă el cu un rînjet complice. Pe masă era un radio portativ nou-nouţ. Niente? mai întrebă ciocănind carcasa nichelată. Bebec transpira abundent şi probabil expresia de pe figura lui îi spuse cîte ceva lui Zack deoarece încetă brusc să mai rînjească. Îşi trase pălăria de plajă mai pe ceafă.

- Ce-i cu tine, s-a întîmplat ceva?

- Ridică-te în picioare, şi hai cu mine la hotel, şuieră Bebec.

- Nu luăm masa aici? Îmi chiorăie maţele de foame, şi cred că nici ţie nu ţi-ar strica un grătar barosan, îl îmbie el.

- Gura! ripostă Bebec brutal. Ridică-te şi hai. Tot vorbeai tu de doza necesară de neprevăzut. Pleci, îl anunţă pe un ton cît se putea de categoric.

- Unde? Cu ce? se înfurie Zack. Cu gura ta ai spus că ăştia au şters-o cu toate maşinile.

- Ascultă, începu Bebec. Înainte să apari tu aici, eram într-o oarecare bună dispoziţie. De cînd ai venit, am numai două poziţii de lucru: prost dispus şi foarte prost dispus. Acum sînt foarte prost dispus. Şi scoase un pistol din jachetă. Zack făcu ochii mari.

- Ia pocnitoarea de sub nasul meu!

- Scoală-te, şi hai la hotel! se încăpăţînă Bebec.

- Unde naiba vrei să plec de aici?

Bebec armă pistolul.

- Număr pînă la trei. Unu... Zack dădu din cap şi se ridică împingînd scaunul în spatele lui.

- Fie, hai să vedem ce vrei să faci... Bebec se postă în urma lui, la cinci paşi distanţă. Pe strada pustie, erau singurele puncte în mişcare. Se gîndi obosit că va rămîne din nou singur. Dar o săptămînă alături de Zack, ar fi însemnat nebunie curată. Era convins de asta. Numai privindu-l, şi simţea că nu înota în apele lui.

- Doar nu vrei să mă împuşti? se întoarse Zack.

- Mişcă! i-o tăie Bebec.

La hotel îl obligă să se îmbrace în hainele cu care venise. Îl supraveghea din cadrul uşii.

- Sa nu cumva să te prind că iei şi altceva cu tine, îl preveni agitînd pistolul. Îi controlă valiza şi Zack se arătă profund ofensat.

- Mă tratezi de parcă aş fi un borfaş de rînd, protestă el.

- Pe aeroport nu te-au controlat prea bine, i-o întoarse Bebec. Şi s-a văzut cu ce „amintiri" te pregăteai să pleci. Constată că tot mai vedea în Zack o entitate independentă, personajul lăsat să zburde de capul lui în afara contextului care i se potrivea cel mai bine, fără să mai cenzureze impresia. Zack era în picioare înaintea lui. Avea o mină ultragiată.

- Şi acum?

- Mergem la cinema, anunţă Bebec cu nonşalanţă.

- Eşti nebun... nebun de legat, făcu Zack îngrozit.

- Cu tine alături, nici nu-i prea greu să-ţi pierzi minţile, observă Bebec sarcastic. E suficient să mă uit la tine. Dar noroc că orice greşală se poate îndrepta. Ieşi acum, şi-i făcu loc să treacă.

Pe drum, Zack protestă viguros. Bebec se închisese într-o muţenie încăpăţînată şi sumbră. Din cînd în cînd, îl înghiontea pe Zack cu pistolul.

Aprinse toate luminile din sală, pe Zack îl încuie în toaletă, şi se apucă să deruleze bobinele filmului „Sayonara", dar asta-i luă vreo jumătate de oră. Zack bătea cu pumnii în uşa W.C.-ului. Coborî să-i deschidă.

Zack ţîşni înainte ca o locomotivă. Bebec se dăduse prudent la o parte, cu pistolul ţinut ferm în ambele mîini.

- Tu-ţi baţi joc de mine!, ţipă Zack cu ochii aprinşi de furie. Cu valiza lîngă el, semăna cu un comis-voiajor, făcînd pe revoltatul după ce fusese surprins încercînd să vîndă fotografii pornografice în W.C.-ul gării. Bebec îl îmbrînci în sală. Rula „Sayonara!". Zack se opri cu ochii ţintă la ecran. Se recunoscuse.

- Asta ce mai e?

- Filmul, ţi-am spus că nu eşti decît un personaj de film, explică Bebec liniştit. Şi dacă acolo ai fost personajul principal, asta nu înseamnă că am să tolerez aceeaşi poziţie şi aici. Se calmase. Simţea că toate astea se vor termina imediat. Pentru propriul lui echilibru mintal, renunţase să mai urmărească toate semnificaţiile actului care se juca în faţa lui.

- Du-te, intră la loc în film, adăugă pe un ton neutru. Zack puse valiza pe un scaun din apropiere.

- Şi dacă n-am să pot?

- Atunci... Sayonara, răspunse Bebec liniştit. Număr pînă la trei. Am început pe terasă. Doi!

- Stai puţin! Să discutăm, spuse Zack repede. Se aşeză lîngă valiză. Să nu tragi niciodată în pasărea care stă pe gard, adăugă el.

- Poftim?

- Proverb englezesc, face apel la fair-play. Te-am minţit, mărturisi Zack. Te-am minţit încă de la bun început. Eu sînt actorul care-l interpretează pe

Zack, şi n-am cum să intru în film. Poate Alisa ar fi reuşit, din moment ce trecea prin oglinzi... Îşi permise un mic zîmbet timid.

Bebec ţinea pistolul aţintit asupra lui. Îl vedea pe Zack într-o continuă transformare, figura lui era străbătută de expresii nelămurite, terminate în acel zîmbet scurt.

– Te-am minţit ca să pot supravieţui, adăugă Zack.

– Şi cum ai apărut aici? Totul a început aici, în sala asta. Cum? Bebec îşi menţinea aceeaşi atitudine agresivă cu punctul maxim localizat în pistolul aţintit spre ochiul drept al lui Zack.

– Ca să ajung aici am condus mai bine de 3000 de kilometri, începu Zack. Recunosc, nu intenţionasem să vin aici, n-auzisem de locul ăsta în viaţa mea. Ocolisem marile oraşe, dar nu puteam continua aşa la nesfîrşit. Tot pe drum, să mănînc pe unde apucam cu aceeaşi spaimă în suflet. De cele cîteva mici comunităţi umane întîlnite în drum, nici nu m-am putut apropia, am fost alungat cu focuri de armă.

– Iată nişte oameni cu scaun la cap, glăsui Bebec. Asta ar fi trebuit să fac şi eu. Continuă.

– Apropiindu-mă de staţiune, am început să-ţi recepţionez emisiunile, şi am luat foarte în serios invitaţiile tale, adăugă el cu un aer nevinovat. Dar învăţasem cîte ceva pe drum, şi drept consecinţă am abandonat maşina la doi kilometri de aici. M-am furişat în oraş noaptea. Mi-am dat seama că erai numai tu aici, te-am urmărit, am observat la ce film te uitai, şi ca să evit tipica luptă pentru teritoriu, m-am prezentat în ipostaza pe care o cunoşti. Pentru „efecte speciale", am stat ascuns la baza ecranului, n-aveai cum să mă vezi pe întuneric, de-aia ţi s-a părut că am coborît direct din film. Restul, a fost o copilărie pentru mine, doar luasem premiul „Oscar" pentru rolul ăsta.

– Ai cam sărit peste cal, remarcă Bebec pe un ton acru.

– Trebuia să-mi asigur cumva un ascendent asupra ta, explică Zack. Tu erai primul venit, ai avut destul timp să-ţi dezvolţi instinctul de proprietate asupra lucrurilor de aici. Începu să zîmbească. Tot mai vrei să plec? Uite, am putea coexista pe nişte principii total altfel formulate. Iată, Zack nu mai este!, se avîntă el.

– Stai aşa, îl temperă Bebec. Şi paşaportul pe care mi l-ai arătat? Cu vize japoneze de intrare-ieşire?

– Ţi-l arăt şi acuma, zîmbi Zack îngăduitor. Contasem pe faptul că nu te vei uita şi la prima pagină. Îl scoase din trenci. Bebec îl luă cu neîncredere aşa cum i-l întinse Zack. Pe prima pagină era o ştampilă mare: RECUZITA. Mi l-a lăsat regizorul ca amintire, comentă Zack.

– Bine, dar hainele de pe tine? Uită-te la tine sau la ecran, şi este acelaşi lucru. Şi pe astea le-ai primit ca amintire? Zack rîse ca după o glumă bună. Părea foarte vesel.

– Dragul meu, dar aici sînt magazine tixite cu îmbrăcăminte. N-a fost greu să aleg ceva potrivit.

Totul era cum nu se putea mai limpede, se gîndi Bebec.

– Este ciudat că-mi spui exact singurele lucruri raţionale din toată povestea asta, singura explicaţie pe care aş accepta-o cel mai uşor.

– Fii şi mai atent, îl povăţui Zack. Mă crezi sau nu, dar eu, ca personaj de film coborît în sală, n-aş avea cum să fiu conştient de persoana actorului pus să joace rolul.

– Şi la asta m-am gîndit. Filmul se derula în jurul lor creîndu-i lui Bebec o senzaţie bizară. Film în film, şopti el cu ochii ţintă pe figura lui Zack iluminată de un zîmbet triumfător.

– Poftim?

– Sună ca un film în film, repetă el. Este şi mai absurd. Nu te mai voiam aşa lîngă mine, şi atunci a apărut o altă posibilitate, mi-ai spus exact ceea ce probabil zace în subconştientul meu. Eşti o imagine a propriilor mele ezitări. Inspiră adînc de mai multe ori.

– Dacă n-ai cum să dovedeşti toate astea, atunci înseamnă că eşti aşa cum am spus eu: nebun de legat, declară Zack liniştit.

– Am cum! strigă Bebec. Există o posibilitate. Dispari Zack! Acum!, zise cu toată convingerea şi groaza că dacă Zack ar rămîne zîmbind netulburat înaintea lui, totul s-ar nărui în el.

Şi Zack dispăru. Bebec se aruncă icnind pe scaun. Încă se mai simţea căldura lăsată de trupul lui Zack. Da, era la locul lui acuma. Pe ecran. Îl urmări cum dădea telefon studentei îmbiind-o cu o invitaţie la cină în restaurantul de lux al hotelului. El, care trăia pe cărţi de credit aproape expirate, fără un ban în buzunar.

– Nu sînt nebun... şopti Bebec. Sînt doar puţin mai altfel decît ceilalţi. Dar de ce aflu asta de-abia acum?!, ţipă el trimiţîndu-şi protestele în pereţii capitonaţi ai sălii de cinematograf. Asta înseamnă că l-aş putea aduce aici şi pe Mickey Mouse! Se opri brusc, cu figura luminată de o idee neaşteptată.

– Zack! Zack se privea în oglinda din camera lui înainte să plece. Mai bine zis, se admira. Evident, în film nu se întîmplă nimic deosebit, Zack nu se întoarse ca să-i arunce o privire interogativă de-acolo, din Tokio. Dar apăru din nou la doi paşi de el, scuturînd nervos valiza.

– Ce-i? făcu el. Ce mai vrei?

– Zack, începu Bebec relaxat. Ghici pe cine invit astă seară la cină?

– Nu mă interesează, ripostă el scorţos. Cu mine oricum ai terminat-o. Fertig!

– Imaginează-ţi o seară romantică într-o companie tandră şi îndatoritoare, la lumina tremurătoare a luminărilor din salonul special de la „Luxor". Myckko trebuie să fie o persoană încîntătoare, sfîrşi Bebec pe un ton catifelat.

– Să nu îndrăzneşti! ţipă Zack.

– Sayonara, Zack, spuse Bebec.

– Gunoiule!

Zack dispăruse şi ultimul cuvînt mai zăbovi o clipă în urechile lui Bebec. Ca un ecou firav.

HG WELLS

LUCIAN IONICĂ

Muzeul

În ultimele săptămîni ale anului ce marca sfîrşitul mileniului al treilea al erei noastre, răstimp de pace şi prosperitate, oamenii de pe întreg globul pămîntesc, de pe Lună, chiar şi cei aflaţi în misiune la bazele de pe Venus şi Marte, sărbătoreau, fiecare în felul lor, acest rar eveniment: începutul unui nou mileniu.

Aveau loc nenumărate spectacole populare, de o grandoare şi un fast nemaiîntîlnit, concerte, expoziţii, dezveliri de monumente, precum şi entuziasmante întreceri sportive dotate cu marea Cupă a Mileniului. Cîteva expediţii cosmice cu un ţel îndepărtat şi periculos, alături de cîteva experienţe ştiinţifice fundamentale, fuseseră dedicate cinstirii Noului Timp.

Printre strălucitoarele manifestări amintite, inaugurarea, cu aceeaşi ocazie, a unui muzeu de o factură deosebită, a trecut neobservată. Deschiderea noului lăcaş de cultură nu a fost însoţită de o festivitate şi de o publicitate corespunzătoare mărimii şi importanţei sale, aşa cum era de aşteptat. Dimpotrivă, totul s-a desfăşurat într-un cvasi anonimat de parcă s-ar fi dorit să nu se afle, deşi de faţă erau prezente personalităţi de seamă ale vieţii politice, ştiinţifice şi culturale.

Clădirile impunătoare, noi, albe, înconjurate de un larg spaţiu verde, fără pomi sau tufişuri, doar covorul de iarbă naturală, erau aşezate unele lîngă altele, aranjarea lor netrădînd din partea arhitectului o altă intenţie decît dispunerea ansamblului pe o suprafaţă cît mai restrînsă.

Ceea ce frapa la prima vedere erau gardul de sîrmă ghimpată, înalt, de netrecut, ce înconjura grupul de construcţii, precum şi paza militară cu cîini, numeroasă, bine înarmată, schimbată la intervale scurte.

Intrarea în muzeu fusese strict reglementată, permiţîndu-se accesul doar unui foarte mic număr de persoane. Fiecare cerere în parte, însoţită de un memoriu justificativ şi adeverinţele aferente, se analiza cu atenţie de către o comisie desemnată de autorităţi. Membrii comisiei erau schimbaţi la fiecare trei zile.

Muzeul fiind în intenţia organizatorilor săi mai mult un laborator de cercetare şi un spaţiu pentru experienţe, în final nu erau admişi decît antropologi, sociologi, psihologi, pedagogi, psihiatri, jurişti, cîteodată scriitori şi niciodată ziarişti sau reporteri radio TV.

Fericiţii posesori ai autorizaţiei de intrare, ce trebuia reînnoită zilnic, aveau posibilitatea să studieze îndeaproape şi să pună întrebări exponatelor vii ale mùzeului. Dintre acestea amintim: escrocii, mincinoşii, şarlatanii, hoţii, secăturile, pungaşii, abjecţii, borfaşii, trădătorii, perfizii, lepădăturile, ticăloşii, meschinii, sforarii, perverşii, arviştii, ipocriţii, gogomanii, ignoranţii, proştii, fudulii, depravaţii, falşii moralişti, infamii, sperjurii, blegii, impostorii, plagiatorii, încrezuţii, naivii, huliganii, misticii, ranchiunoşii, necioplitii, aroganţii, vulgarii, credulii, neîncrezătorii, avarii, bădăranii, mişeii, îngîmfaţii, recalcitranţii, gangsterii, provocatorii, scîrbavnicii...

Audienţa

Terminasem de rostit în faţa Comandantului megaastronavei ceea ce pregătisem pe parcursul a săptămîni de-a rîndul, mai întîi căutînd să mă conving pe mine însumi de utilitatea unei asemenea încercări cu rezultat nesigur, apoi scriind şi rescriind cu înverşunare în nopţile de veghe singuratică memoriul şi acest mic discurs ce aveam să-l ţin – în faţa celui mai puternic om –, aspirînd nu spre forma perfectă a ideilor în sine, ci spre adecvarea la scopul propus, repetînd de nenumărate ori în faţa oglinzii rotunde din cabină fiecare gest, expresia chipului, alunecarea privirii, pînă cînd vocea şi intonaţia rebelă s-au supus voinţei mele; atunci mi-am luat, în sfîrşit, inima în dinţi şi am cerut o audienţă la Comandant.

Terminasem de vorbit şi s-a făcut deodată o linişte deplină, de spaţiu cosmic, ca în visele acelea în care totul se înţelege fără de cuvinte. El stătu un timp pe gînduri ascunzîndu-şi în atenţia cu care îmi cerceta memoriul caligrafiat îngrijit întristarea?, deruta?, amuzamentul?, apoi mă privi cu superioritate, sigur de sine. Se îndreptase lăsîndu-se puţin pe spate; fireturile aurite ale uniformei sale străluceau distant şi el era conştient de asta. Mi se adresă bonom, sfătos şi un început de zîmbet i se ivi misterios, gata să dispară în orice clipă.

„Cum poţi să afirmi dumneata, tinere, că oamenii sînt diferiţi unii de alţii, că fiecare în parte este un univers întreg, infinit, inepuizabil şi moartea unui om reprezintă sfîrşitul unei lumi?! Să nu ne jucăm cu vorbele! Uită-te împrejur, la dumneata, la mine chiar, nu vezi că toţi sîntem alcătuiţi în acelaşi fel,

după acelaşi tipar, bun sau rău, toţi avem doi ochi, un nas, o gură, două mîini, zece degete şi aşa mai departe. Trebuie să-ţi reamintesc oare că organismele noastre sînt construite din aceiaşi aminoacizi? Ar mai fi posibilă medicina dacă nici o boală nu s-ar repeta, dacă nici un om nu ar semăna cu un altul, niciodata? În acest caz nici nu s-ar putea vorbi despre o specie umană, fiecare individ în sine ar fi o specie cu un singur reprezentant. În toată Istoria, în întreg Universul ar exista, cel mult, un singur om. Poţi să condamni, cu inima uşoară, omenirea la o astfel de dispariţie? la gîndeşte-te!"

Ce mai puteam spune? Am plecat trecînd prin nesfîrşite şi întortocheate coridoare, barate din loc în loc de ecluze, pentru siguranţă, prin săli imense cu destinaţii necunoscute, iar apoi m-am pierdut în mulţimea ce roia haotic în spaţiul gol şi negru din jurul megaastronavei, fiecare cu preocupările şi problemele sale, dar identici, identici...

Intrebări

- LEGENDĂ COSMICĂ -

De cînd mă ţin minte? Aveam vreo doi sau trei ani - dar ce înseamnă un an? - şi trăiam într-un vis - în visul cui? Îmi amintesc mai bine mai ales senzaţiile tactile, pe care le retrăiesc şi acum cu intensitate şi uneori cu înfrigurare. Nici un miros, cît de slab nu pătrundea pînă-n acel loc. Sînt sigur de asta.

Sub mine se afla o materie foarte fină, chiar delicată, ceea ce înseamnă că s-ar putea să fi fost şi vie. Ea să mă fi născut adăugîndu-mă cu neţărmurită dragoste celorlalte făpturi? Sau să fi fost nisipul fin şi cald al unei plaje, purtat de vînt, insinuant, ajutat astfel să mi se strecoare printre degetele mele frumoase şi firave, de la mîini şi picioare, în timp ce mă jucam fără griji, nevinovat, un fiu al lumii şi al luminii, întins pe burtă, captivat de marea descoperire a trecerii timpului? Să mă fi înfiorat senzaţia şi căldura rostogolirii neîncetate a firelor de nisip, şi să-mi fi ţinut respiraţia de teamă să nu tulbur încîntarea neasemuită ce mă cuprinsese, de teamă să nu se sfîrşească beatitudinea nemaiîntîlnită ce pusese stăpînire pe mine? Să fi crezut că ar putea veni cineva, un altul, un străin, un necunoscut, un curios, puternic, lent în mişcări, care să mă certe în cîteva vorbe, puţine, pentru greşeala de a fi distrus vraja înălţătoare a unui univers în formare, eu cel neîndemînatic, cel inconştient, şi să-mi rănească sufletul sensibil, neobişnuit cu altă fiinţă în afară de mine însumi?

Sau poate întins pe burtă înotam spărgînd alene oglinda unei ape, maternă în devotamentul îmbrăţişării ei perfecte - dar, ciudat, nu-mi amintesc deloc de nici un ţărm. Ar fi reprezentat certitudinea, dovada de la care ar fi pornit orice demonstraţie. Cînd vreau să înţeleg am nevoie de un fundament; întreaga mea experienţă, pentru a extrage ceva din tine - vai ce grosolan vorbesc - pentru a-ţi afla supremul sens, ultimul pe scara bîjbîielilor, am nevoie de un cadru, de un sistem de referinţă, chiar greşit şi neadecvat, de un ţărm şi o ţărmuire, chiar şi în înaltul cerului, printre stele. Prietene, vroiam să ţi-l arăt, şi chiar să ţi-l împrumut de mi l-ai fi cerut pentru că ştiu de cînd aştepţi neînduplecat. Ai mizat tot ce-ai avut pe această carte: o viaţă şi un sistem planetar. Dar el nu se află în memoria mea şi va trebui să caut altceva; un fleac năstruşnic? Să-l inventez deodată, prin generaţie spontanee, sau să trudesc îndelung şi cu migală, plin de umilinţă recunoscătoare, ori mai degrabă m-ai îndemna să-mi cercetez încă o dată ungherele întunecate şi părăsite, de mult neumblate, cu aer stătut şi imagini idilice, ale memoriei mele matusalemice?

Într-o parte a mea se afla un perete înclinat, foarte înclinat. Aproape un tavan înclinat? Pe măsură ce creşteam, trupul meu fizic, ce nu putea să stea decît singur într-un spaţiu oarecare, nu mai încăpea de umflat ce era, creştea continuu şi mă îndepărtam cu mii de regrete, suspinînd, tot mai mult de locul geometric al originii mele, intersecţia peretelui cu planul orizontal. Seara cînd mă culcam - înainte de a adormi şi de a visa minunăţii de nedescris, de nu ţi-ar ajunge o viaţă pentru a te bucura deplin - cu fruntea rezemată în perete şi cu bărbia înfiptă în acel aluat cosmic, încercam cu mîna întinsă, pînă nu mai puteam de durere, să mă întorc pe linia pură a copilăriei mele. Nu izbuteam şi mă lăsam doborît de disperare şi nostalgie, fără pic de mîndrie? Lacrimile îmi şiroiau pe obraji picurînd la picioarele mele. Cum voi fi îndurat toate acestea, sărmană şi firavă fiinţă ce eram atunci?!

Dorinţa şi aşteptarea necurmată de a mă întoarce cel puţin pentru scurt timp pe locul naşterii mele, şi mai ales credinţa asupra dreptului ce-l aveam, nu mi-a dat pace. Să fi dorit aceasta într-adevăr fiecare părticică din mine, ca pe un lucru minunat, plin de promisiuni încîntătoare, trepte ale fericirii sau să fi fost nimic mai mult decît o teamă de copil răsfăţat de natură, neştiutor într-ale vieţii?

După o noapte plină de euforie, cînd am visat tot ceea ce mă înconjura supus voinţei mele, într-o zi mă voi fi simţit destul de puternic şi la minte şi la trup pentru a pune în aplicare, ghidat de impulsuri năvalnice, un gînd de mult pitit, care urma să ducă la împlinirea dorinţei mele celei mai fierbinţi? Mă lăsasem ros şi chinuit pîna la durere, buimac de teama sa-

crilegiului nemărturisit ce-l plănuiam. Căutam o ieşire, nu doream să se întîmple ceva ce în mine speram cu sufletul la gură, aşteptînd doar clipa potrivită.

Să mă fi simţit într-o zi ca şi cum Steaua Polară se mutase-n mine? Mă voi fi ridicat atunci plin de curaj şi de ambiţii, venise doar vremea mea şi a adevărului meu, voi învinge şi voi cîştiga tot ce este pus în joc. Mă voi fi proptit atunci în stînca ce se boltea nesfîrşită deasupra mea şi mă voi fi opintit icnind de răsunase tot ce fiinţa, tot cerul nevăzut cu stelele bănuite prin calcul îndelungat aflate dincolo de imensa piatră ce mă prăvălea neîncetat? Bolovanul să fi fost nesimţitor, ceva amorf zăcînd în întrupare?

Gîndu-mi tainic zicea că voi reuşi să-l urnesc puţin, cît o fărîmă în raport cu universul, să-l rotesc pe linia primei mele fiinţări, mărind de-o palmă, două, trei - dar ce este o palmă? - spaţiul drumului spre locul drag, învăluit în cumplită aşteptare.

S-a întîmplat atunci să se pună în mişcare şi universul să mă ia drept unic martor. Să fi fost prea tînăr şi să nu fi înţeles uimirea ce se petrecea, de-i zicea mecanică cerească? Stînca ce din neclintirea nemăsuratului mă acoperea - chiar dacă o vreme doar ca posibilitate - se rostogoli, dar nu prea departe, c-am ajuns-o dintr-o săritură.

Locul de mult dorit, subiectul visurilor mele adolescentine, nu mai era de recunoscut, nici o urmă, cît de slabă, nu rămăsese, dispăruse în neant. Trecusem peste el, copil superficial! Singura mea certitudine, stînca, se dovedise a fi mincinoasă. N-am fost disperat, doar dezamăgit.

Ştiam ce căutasem? Libertatea? Era la un pas, nu trebuia decît să mă hotărăsc şi stelele s-ar fi ivit deasupra mea cu licăritul lor misterios, dar dacă voiam, puţin mai încolo, le-aş fi găsit şi imobile, ferecate în distanţe de nestrăbătut. Sau mă căutasem pe mine, şi acum orice posibilitate de a mă înţelege de-adevăratelea se pierduse pentru totdeauna?

Iată întrebări la al căror răspuns am timp de gîndire o viaţa stelară.

Greşeala

Într-o zi şeful m-a chemat la el şi m-a prelucrat în felul următor:

- Nu pot spune că tragi chiulul ca alţii, îţi faci lucrările corect, nimic de zis, dar asta nu este suficient. Trebuie să te străduieşti în mai mare măsură. Trebuie să te autodepăşeşti. Aş dori mai multă ambiţie din partea dumitale.

Aici, recunosc, pusese degetul pe rană: dacă nu sînt îmboldit de la spate merg pe calea minimei rezistenţe.

- Uite care este problema, continuă el după introducerea de mai sus, mîine trebuie recepţionate două lucrări, una la Satu Mare, iar alta la Reşiţa, şi nu am pe cine să trimit, decît pe dumneata. Vezi cum îţi organizezi timpul, te priveşte, în orice caz va trebui să participi la ambele comisii, altfel nu-ţi va fi lesne... Este un prilej minunat ca să arăţi ce poţi, că ştii să te descurci. O asemenea ocazie nu se iveşte în fiecare zi... N-o pierde! Dar nu uita, ţin foarte mult la ordine şi mai ales la disciplină!

Am plecat acasă abătut. Ceea ce-mi cerea şeful era evident imposibil. Puteam să-i spun asta fără să-l supăr de moarte? Ce să fac, cum să fiu în două locuri în acelaşi timp? M-am frămîntat pînă seara tîrziu, la cine să apelez, cine ar vrea să mă ajute? N-am găsit pe nimeni, toţi credeau că e o glumă proastă. Am renunţat. Nu mai rămînea decît o singură soluţie: să mă dedublez!

Odată chestiunea formulată astfel, totul a decurs destul de uşor. După cum se ştie, o problemă pusă corect este pe jumătate rezolvată, iar cînd un asemenea lucru, precum dedublarea, este pe jumătate rezolvat, cealaltă parte nu mai constituie un impediment. Aşa că în dimineaţa următoare eram dedublat complet, inclusiv buletinul de identitate şi biletele de avion. Ajuns la destinaţii ne-am dus la bun sfîrşit sarcinile de membru al comisiilor de recepţie.

A doua zi, m-am întors la serviciu bucuros că puteam raporta şefului îndeplinirea întocmai a îndatoririlor avute. De cum am intrat în birou, şeful, cu o figură severă, mi se adresă pe un ton rece şi cu o falsă politeţe. Glasul lui suna ameninţător:

- Ce aţi făcut?... se oprise de parcă s-ar fi aşteptat să-şi facă apariţia dublura mea, dar ea se volatilizase cînd ne-am dat mîna, seara, în faţa casei.

Simţisem pentru o fracţiune de secundă palma caldă şi strîngerea plăcută a celuilalt, ca un semn de adio, apoi n-a mai fost decît un fum, un abur, o ceaţă subtilă... Şeful meu de unde să fi ştiut?... Colegii mă priveau mustrător, preocupaţi să se observe că se desolidarizau de acţiunea mea.

- Ce ai făcut? Cine ţi-a permis să te dedublezi? Arată-mi în ce norme şi în ce regulamente scrie că ai voie să faci ceea ce ai făcut? Te eschivezi, fugi de responsabilitate, asta e! Acum m-am lămurit cu dumneata!

- Dar ce-am făcut?!

- Ai semnat procesele verbale de recepţie doar cu jumătate de răspundere. Îţi dai seama ce înseamnă asta: in-dis-ci-pli-nă! Mai mult chiar: un fals în acte publice! Ai încălcat legea şi vei plăti!

Mă simţeam nenorocit. Desigur, avea dreptate. Din dorinţa de a mă afirma, de a mă achita de sarcina primită, sărisem peste cal. Eram vinovat, încălcasem nu numai legea juridică, dar şi pe cele fizice, chimice, biologice... Pentru acestea din urmă cum şi cu cît voi fi pedepsit?

LUCIAN-VASILE SZABO

Radiografia unei căldute așteptări

Ce este anticipația românească actuală? Cum este și spre ce se îndreaptă ea? Desigur, întrebări retorice. La prima vedere. După o simplă radiografie vom observa că lucrurile nu sînt chiar atît de generale și nici prea departe de interesul nostru. Vom vedea aceasta atingînd formula „noul val", formulă cu o anumită acoperire în trecutul nostru foarte recent, desemnînd speranța de afirmare a unui grup de autori cu o nouă mentalitate decantată în literatura S.F. În urmă cu un deceniu, cînd a început să se cristalizeze ideea de „nou val", speranțele erau mari, entuziasmul sufocant și încrederea nemărginită. Un timp se părea că lucrurile se vor înfăptui, chiar dacă cu unele greutăți. Acuzată - lipsa spațiului de publicare. Existau, pasămite, cîțiva scriitori, sau măcar posibili scriitori, cu a căror ieșire la marea fascinantă a publicării cel puțin constante, literatura S.F. să devină un fel de soare în jurul căreia să roiască planetele însetate de lumină. Timpul a trecut. Suficient de egal, suficient de îngăduitor, fără ca această cristalizare să se întîmple. Motivul este simplu: prea puțină lume a înțeles că, pe lîngă întruniri, cenacluri, broșuri, fanzine și texte, trebuie să mai existe și literatură. Adică Textul. Cînd te așezi la masa de scris reflectînd asupra producției de literatură S.F. a „noului val" rămîi descumpănit de mulțimea textelor și de puținătatea Textului. Situației de mai sus i se potrivește o expresie inteligentă de-a lui Creangă: „pesemne că a și venit de n-a mai venit". Așa și cu „valul" nostru. Despre el nu mai știe nimeni nimic.

Să o luăm metodic. În jurul anului '80, în literatura română își face apariția o nouă generație de poeți, prozatori și critici ce aduc un suflu proaspăt, nu în totalitate înnoitor, desemnînd însă o cotă nouă a sensibilității artistice. Cu ei - ușor, ușor - fața literaturii se schimbă. În literatura de anticipație lucrurile par să decurgă la fel. Aceasta un timp, căci tempoul este ridicat. Cei care rezistă pot fi numărați pe degete. În ansamblu și față de epoca anterioară, numărul textelor de valoare crește, însă ele nu acoperă necesitățile momentului actual, dominat și sufocat încă de paraliteratură, oricare ar fi accepțiunea dată acestui din urmă termen.

Porneau atunci la drum, în anii '80, Alexandru Ungureanu, Silviu Genescu, Dănuț Ungureanu, Mihai Grămescu, Lucian Ionică, Lucian și Dan Merișca, Dușan Baiszki, George Ceaușu, Leonard Oprea, Radu Honga, Doru Pruteanu, Rodica Bretin, Viorel Pîrligras, Aurel Cărășel, Augustin Corneliu Geagim, Nina Đaian și încă vreo cîțiva. Mai tîrziu au venit Alexandru și Ovidiu Pecican, Voicu A. David, Cristian Tudor Popescu, Constantin Cozmiuc, Mircea Liviu Goga, Györffi György... Care sînt realizările legate de această generație? Cîteva cărți, mai precis 11, ținînd cont că Baiszki și Ovidiu Pecican au apărut în volum colectiv. Puțin, desigur. Dacă le ai în față, dacă le vezi zilnic, dacă nu ții cont de nimic, doar de realitatea lor, de cantitatea de Text cuprinsă în ele, îți dai seama că este chiar foarte puțin. Și cum pentru o analiză serioasă, pentru o critică valorizatoare ce nu ține seama de cauze subiective sau exterioare (prietenii, intimidări, avantaje pe diferite căi), trebuie avută în vedere realitatea paginii scrise, vedem că o serie de autori pomeniți mai sus nu există. Textele publicate de ei nu au o ținută demnă de interes.

Să vedem cazul, „clasic" deja, al Rodicăi Bretin. Autoarea din Brașov a publicat, spre stupoarea tuturor, două cărți și, din cîte știm, o alta e pe rol. Dacă în povestirile de debut se putea remarca o anumită îndemînare și o anumită nervozitate a scrisului, în ultimul timp miza textelor sale este uluitor de mică, încît, la povestirile din ultimul său volum publicat în 1988 la Editura Facla și intitulat **Șoimul alb**, se pare că au strîmbat din nas și elevii din clasele mici, cărora subțirelul volum părea că li se adresează printr-un consens tacit.

Radu Honga a publicat și el un volum grație patriotismului local dovedit de editura Scrisul Românesc. Intitulat, neinspirat, **Aventurile lui Theodore,** volumul cuprinde majoritatea textelor risipite anterior prin diferite publicații. Sînt texte care au stîrnit de cele mai multe ori nedumerire, promițînd de fiecare dată un prozator de vocație dacă acesta ar renunța la artificiu, facil și ispite momentane, dovedite ulterior banale baloane de săpun. Trecute în volum, textele lui Radu Honga dau cu o și mai mare putere impresia de prefabricat, purtînd totuși amintirea unui prozator care putea să fie, dar nu este.

Leonard Oprea, un alt brașovean norocos în ceea ce privește debutul editorial, nu justifică nici

el investiţia făcută. Proze reuşite nu sînt deloc. Cîteva au semne că, pe undeva, ceva se întîmplă. În rest, vegetaţii sufocante, hidre gelatinoase, lipicioase şi reci, lumi incontrolabile şi adesea incoerente. O imaginaţie amplă, dar goală. Săracă în Viaţă. La Leonard Oprea, după cum spune şi titlul volumului, **Domeniile** sînt **interzise.** Interzise şi fără justificare. Nu conving pe nimeni.

Indiferent cum te cheamă, indiferent de unde eşti şi de convingerile tale, nu se poate să nu fi aşteptat fără un cît de mic interes debutul editorial al lui George Ceauşu. Aceasta cînd ştiut este faptul că vechiul combatant în armata S.F.-ului are realizări meritorii, materializate în texte cum sînt: **Steaguri sub zid, Atacul gondronilor, Experia, trimiteţi o inimă.** Volumul a apărut la editura de baştină a autorului şi poartă, de asemenea, un titlu nefericit, **Înstelata aventură.** Romanul (căci este vorba de un roman!) se vrea parodic, neiertător şi penetrant. Reuşeşte să fie nesărat, bufonard, inconsecvent, ironic fără de scop şi, pe alocuri, ilogic. Recunoaştem, cu toate acestea, o mînă de prozator, tocită însă pentru o cauză minoră. După lectură rămînem cu nostalgia povestirilor citate mai sus şi cu speranţa că odată şi odată autorul le va aduna în volum.

Ne apropiem de aniversarea unui deceniu de la apariţia primului volum de proză S.F., semnat de un autor din „noul val". Seria apariţiilor a fost deschisă de un prozator autentic. L-am numit aici pe Mihai Grămescu cu **Aporisticon,** volum în care aflăm proze de o certă reuşită artistică, cunoscute de iubitorii de S.F. cu mult înainte de publicare. Spirit iscoditor, Mihai Grămescu face în paginile sale o demonstraţie a modului de funcţionare a naraţiunii în cadre S.F. Personajele sale trăiesc şi poate pentru prima dată în proza contemporană S.F. avem imaginea unei lumi (imaginare, desigur), avînd toate datele unei existenţe independente. Eroii lui Grămescu nu sînt plantaţi, nu sînt altoiţi în locuri străine. Ei au apărut odată cu - şi mai ales din - lumea pe care o reprezintă şi determină.

Se pare însă că Mihai Grămescu este un autor pierdut. Ultima sa lucrare publicată, **Casa fiilor,** în almanahul Anticipaţia, este cu mult sub nivelul aşteptărilor.

Alt debutant în colecţia **Fantastic Club** a editurii Albatros, Lucian Ionică, readuce anticipaţia pe pămînt, dovedindu-se un fin analist, un înverşunat adversar al faptelor comune şi banale din care a făcut ţinta sa preferată. Ceea ce nu s-a remarcat de la început la Lucian Ionică a fost dimensiunea de adîncime, tragică, pe care prozele sale o poartă. Fantasticul anticipativ al autorului se bazează pe tehnica insolitării spaţiului comun, real, de zi cu zi. Mai corect, elementul anticipativ **(anticipativ** prin analogie cu **fantastic, straniu** etc.), se insinuează în realitatea noastră subminînd o ordine considerată stabilă. Astfel, ca în povestirea sa **Printre alte dimineţi,** oricînd ne putem trezi în casă cu mesagerul (sau corespondentul) unei lumi aflate lîngă noi. Mereu ignorată, ea se răzbună în paginile lui Lucian Ionică, provocînd plăcere şi durere, aducînd într-un cuvînt sublimul, desemnat de Cornel Robu drept „cheie" pentru S.F.

Să sperăm că Lucian Ionică va ieşi din conul său de umbră o dată cu romanul la care lucrează.

Volumul de debut a lui Alexandru Ungureanu avea să stîrnească la apariţie un entuziasm despre care astăzi putem spune că este îndreptăţit. Evoluţia autorului de la **Marele Prag** este cît se poate de evidentă. Tema sa preferată, generoasă şi cuprinzătoare în acelaşi timp, este cea a omului aflat într-o situaţie deosebită. Urmărită este aici reacţia psihicului, reacţia umanului în relaţie cu fenomenele şi mai ales **conştiinţele** neumane, aumane mai corect, izvorîte din alte lumi, din alte civilizaţii. Un bun analist se dovedeşte Alexandru Ungureanu şi în exploatarea conflictelor izbucnite între conştiinţă şi propriile sale limite. În acest caz, imaginaţia autorului calcă noi domenii, nebănuite pînă atunci, adăugînd lumii reale (convenţional reală, de zi cu zi, să zicem) teritorii noi, lărgind mereu aria unui timp aspru şi a unui spaţiu resimţit ca apăsător.

Rămîne ca autorul să adune în volum aceste texte, volum în care să regăsim la locul lor **Artele marţiale moderne** şi **Şeful.**

Un alt debut remarcabil este, desigur, cel al lui Cristian Tudor Popescu. Acesta strînge în volumul **Planetarium,** apărut la Editura Albatros, cîteva texte reprezentative pentru proza românească (atenţie, proză în general, nu numai S.F.!). Ele sînt după cum urmează: **Pythia, Plutonia, Omohom, Mutu prostu, cîinele nostru,** la care se mai adaugă **Break,** apărută în almanahul Anticipaţia. Observator atent al lumii înconjurătoare, Cristian T. Popescu pare că vede tot. Însă această totalitate este regăsită în prozele sale prin analogii subtile, simboluri penetrante, date de imagini revelatoare, fără nimic fastuos. Cîteva date sînt suficiente autorului pentru a contura un univers de o mare complexitate. Acest aspect este ilustrat cel mai bine de nuvela **Pythia,** text în care existăm poate pentru prima dată în limitele unei literaturi de bună calitate, la o confruntare între spiritul uman creator şi în măsură să-şi înţeleagă, pînă la un anumit nivel, creaţia şi o conştiinţă aumană, pornită de la datele umanului, însă totuşi independentă.

Stridenţele, dacă sînt (şi sînt!), nu alterează muzica unui text plin de forţă, expresie a faptului că realizările S.F. nu sînt de domeniul utopicului.

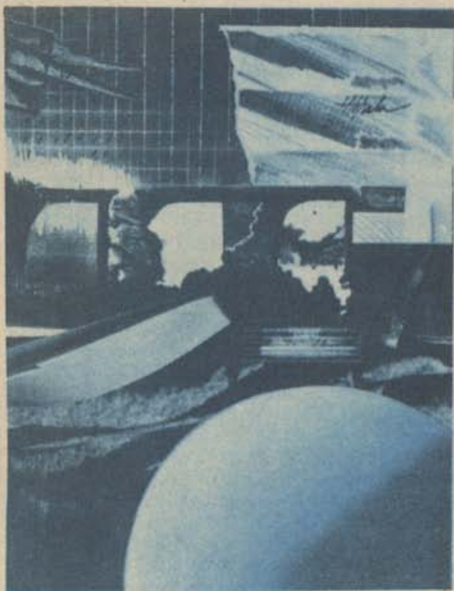
Au rămas în afară cîţiva autori de valoare ce n-au avut încă şansa de a-şi vedea numele pe coperta unui volum propriu. Aceştia sînt: Silviu Genescu, Viorel Pîrligras, Constantin Cozmiuc, Dănuţ Ungureanu, Dorin Davideanu, Marcel Luca şi Lucian Merişca. Şapte autori adică. Competenţi şi autorizaţi.

Silviu Genescu reface în prozele sale drumul protagonistului mitic. Reuşeşte să-şi poarte cu dezinvoltură eroii fie prin cosmos, fie pe o banală autostradă sau într-o uitată casă pentru vacanţe la ţară. Se porneşte de la iluzia că lumea noastră înseamnă totul şi se ajunge la o dublă trădare a ei. Conştient sau nu. Personajele, din cele mai banale, sînt surprinse pe cînd părăsesc o lume obiş-

nuită, cea a noastră de simpli muritori cu picioarele pe pămînt (în sens fizic), pentru una convențional neobișnuită, cea a periplului cosmic. Este o primă trădare căreia îi urmează inițierea propriu-zisă. Personajul vede sau dobîndește ceva. Se joacă pe calculator și jocul îi este fatal, căci calculatorul nu înțelege acest joc. Sau fotografiază, surpinde adică „Imagini dintr-o lume îndepărtată", zguduitoare, generatoare de multe întrebări.

În același almanah în care apăreau **Break** de Cristian T. Popescu, **Peisagistul** de Silviu Genescu, Constantin Cozmiuc publica **Maidanul cu extratereștri**, permițînd realizarea unui triptic revelator pentru noua față a literaturii S.F. românești. O dată cu aceste trei texte, își intra pe deplin în drepturi **dimensiunea tragică** a anticipației, dimensiune integratoare și de adîncime, ilustrînd maturitate și valoare, oferind totodată repere solide pentru un **discurs narativ S.F.**, pentru o poetică a anticipației. Nu absolutizăm, desigur, meritele acestor trei lucruri, unele negate vehement de spirite obtuze și inchistate (a se vedea cazul **Maidanului cu extratereștri**), însă acestea sînt ceea ce se cheamă vîrfuri și de aici discuția poate începe.

Dimensiunii tragice îi corespunde, nu tocmai complementar, o latură umoristică. De fapt, a **umorului grav și penetrant**, capabil să dea textului o deschidere mai amplă decît cea a deconectării similare vodevilului bulevardier. Și de aici necomplementaritatea de care vorbeam. Adică umorul este latura de la care se pleacă (sau de la care s-ar putea bănui că se pleacă) pentru a se atinge dimensiunea existențială la personaje ce luptă pentru cauze minore, pentru false probleme, sau care nici măcar nu-și dau seama de rostul lor în lume. Sînt lucrări ca **Șeful** de Alexandru Ungureanu, **Aventuri cu Victor Țiblă** de Dorin Davideanu, **Sculptură lentă** de Viorel Pîrligras, plus cîteva texte ale lui Lucian Merișca.

Colaj de TRAIAN ABRUDA

Acesta din urmă este autorul a cel puțin două Texte. Amîndouă cu substrat epic și identic stabil. Narațiunea surprinde volutele unor existențe în desfășurarea lor sincopată. Conflictul este construit cu grijă, confruntarea desfășurîndu-se, în primul rînd, între propriile limite, în propriul univers, căci lumile lui Lucian Merișca sînt lumi aflate într-o continuă transformare, nu întotdeauna surprinsă de protagoniști, o lume gata de a se dezintegra. Acumulările textuale beneficiază și de aportul unei atmosfere specifice, în concordanță cu particularitățile momentului și ale narațiunii. Aceste două texte sînt: **Zorii unei lungi nopți** și **Deratizare.**

Sigur că această sumară radiografie nu poate fi încheiată fără o cît de mică referire la critica literaturii S.F. românești. O primă constatare este aceea că terenul continuă să fie încă destul de puțin populat. Din cîte putem să ne dăm seama, în rîndurile nebulosului „nou val" nu există critici. Aici promisiunile au fost și mai mici decît la proză, iar realizările sînt ca și nule. Doru Pruteanu, marea speranță (dată de unii drept certitudine), își găsește timp pentru textele sale abia de curînd. Cronicile sale de prin **S.F. Contact** („prima noastră revistă de istorie, critică și teorie literară"!!??) și **Fantastic Magazin** nu au fericit și nici nu au făcut rău la nimeni. Textul său, **Avangarda repetiției**, apărut în almanahul Anticipația, nu dovedește încă fermitate în opinii, dînd impresia unor note pe marginea celor citite. De fapt, Doru Pruteanu se și sprijină serios pe umerii altora, chiar dacă ar fi timpul să stea pe propriile sale picioare.

Sorin Antohi s-a îndepărtat cu totul (sau a rămas pentru totdeauna departe) de S.F. Domeniul consacrării sale – Utopia – aducîndu-i serioase satisfacții.

Critică, cu rezultate meritorii, mai scriu Lucian Ionică, Daniel Vighi, precum și o serie de neconvertiți la gen ca Ioan Holban, Sergiu Vaida, Mihai Coman, Adriana Babeți, Mircea Mihăieș.

În acest domeniu și-au mai încercat puterile și cîțiva prozatori: George Ceaușu, Cristian T. Popescu, Constantin Cozmiuc, Ștefan Ghidoveanu. Realizările lor sînt sub nivelul de pretenții al momentului actual. Despre aceștia vom reveni într-un articol independent.

O mențiune se cuvine pentru cei din generația mai veche, demonstrînd o mare putere de analiză și un efort epuizant. Este vorba de Mircea Opriță, truditor la o carte despre **Anticipația românească modernă** – și despre Cornel Robu, care încearcă să deschidă cu „cheia" sublimului cît mai multe din ușile științificțiunii.

Sigur că, după toate acestea, s-ar cuveni să tragem o concluzie. Am face-o, dacă aceasta nu s-ar impune de la sine: conjugarea efortului în direcția literaturii, a Textului și refuzul, cu o și mai mare hotărîre a paraliteraturii; a „textelor" de tot felul, ce împînzesc o realitate cu puține realizări.

HG WELLS

TRAIAN URDEA

Incursiune în cotidian

Lăsasem de mult în spate orice urmă de viață omenească, urcînd fără grijă panta unei poteci strecurate printre tufișuri. Sub taina netulburată a pădurii, orice cale aproape dispăruse. Drumurile șerpuitoare, cînd repezi, cînd domoale, de la poalele muntelui, purtate prin locurile murelor și ciupercilor, se topeau aici, lăsîndu-te în voie.

Ca să urci muntele spre casa lui Moș Gheorghe, nici hărțile turistice și nici marcajele nu te ajută. Singura călăuză a pașilor este întîmplarea. Plecînd în căutarea lui, de altfel, nu mizasem decît pe foarte puține informații, cu toate că, mai ales din descrierile găsite în literatură, drumurile acestea ar fi trebuit să-mi fie cunoscute. Foarte ciudat, dar această unică sursă de unde aș fi putut afla în amănunțime desfășurarea drumului am ocolit-o întotdeauna. Mai mult sau mai puțin conștient, voiam, încă de acum cîțiva ani, cînd am pornit în căutarea lui Martin, să văd dacă norocul mă va ajuta sau mă va rătăci.

Așezat astfel încît să poată fi abordat din orice direcție, oamenii au trasat pe poalele acestui munte un labirint și, intrat în el cu sentimentul inițierii într-o taină, m-au năpădit amintirile. Una dintre ele este legată de o carte citită în adolescență și reprezintă un fragment de pe prima filă a acesteia:

„...Prin 1969, într-un important centru urban din această zonă, se prezintă la biroul pentru evidența populației un bărbat care pretinde că și-a pierdut buletinul de identitate. În buzunarul hainei nu are decît un certificat de naștere, ținut acolo, probabil, mult timp, căci arată uzat, iar în mijloc, unde stăteau scrise numele lui și ale părinților, o pată mare de ulei ștersese aproape totul. Poartă un costum albastru închis, încheiat la două rînduri de nasturi, puțin mic, lăsîndu-i descoperite încheieturile mîinilor și mijlocul. Un basc mare, cenușiu, îi acoperă capul, urechile și o parte din umeri de ploaie și vînt. Cu firea sa blîndă, tot timpul cu zîmbetul pe buze, cucerește pe loc cele douăzeci de inimi ale funcționarilor biroului, astfel încît actul cerut i se eliberează pe loc, în plus găsindu-i-se și un loc de muncă.

Trăiește aici de aproape trei ani. Este un coleg bun, îi ajută întotdeauna pe cei din jur. Îi place să audă glume, să rîdă și dovedește o curiozitate aproape bolnăvicioasă. Totuși, cei din jur l-au caracterizat drept un om retras, fără prieteni și puțin cam greu de cap. De ce? Nimeni nu poate spune precis. Poate că nu a fost văzut niciodată în compania unei femei, ori la vreun păhărel cu prietenii. Poate pentru că nu mănîncă niciodată în pauza de masă și pune uneori întrebări prea stupide."

Cartea se numea „Incursiune în cotidian" și m-a impresionat destul de neplăcut prin stîngăcia și totala nepricepere în ale scrisului dovedite de autoare. O serie de inadvertențe veneau să-mi pună răbdarea la încercare, fiind un cititor absolut obișnuit și dezinteresat, astfel încît am abandonat lectura puțin înaintea jumătății volumului fără să-i citesc prefața.

De vină a fost, cred, vocea auctorială. Serioasă pînă la gravitate, monotonă cu excepția cîtorva sfîrșituri de capitol oarecum entuziaste, stridentă și nu de puține ori ilogică sau părtinitoare, aceasta reușea să evite grotescul sau umorul printr-o incoerență a afirmațiilor dublată de introducerea unor lungi pasaje descriptive. Cel puțin așa aveam s-o privesc după lectura cîtorva studii impresionante prin volumul bibliografic prezentat și din care am aflat în plus că Martin fusese logodit de trei ori. Toate acestea făceau ca rațiunea editării acestei cărți să-mi rămînă ascunsă[1].

„Într-o dimineață, continua pasajul, în timpul pauzei de masă, unul dintre colegii lui se gîndi că n-ar fi rău dacă s-ar mai rîde puțin. Peste cîteva minute de la semnalul care-i aruncase pe toți în lupta cu feliile de pîine unse cu unt și de salam, apăru cu un acumulator de 24 V în brațe.

– Hei, Martin, îl strigă acesta intrînd cu cutia neagră și unsuroasă în brațe, ai mai văzut așa ceva?

Martin, care stătea liniștit și urmărea o muscă plimbîndu-i-se pe degetul arătător, ridică ochii și îl privi o clipă".

Mai tîrziu, am aflat cu stupoare că autoarea acestei cărți, o anumită Margareta Stoian, era pe atunci elevă în clasa a VIII-a. Cele cîteva compuneri mixate sub îndrumarea profesorului ei de limba română, constituite într-o sumară și superficială biografie, au făcut vogă îndeosebi datorită unui studiu consacrat vieții autoarei. Cartea, susținea comentatorul, a fost scrisă cu mult înainte de descoperirea lui Martin. Singura sarcină a Margaretei Stoian și a profesorului ei, în momentul pregătirii pentru tipar, a fost aceea de a pune, sub o formă „accesibilă și plină de farmec, un volum de informații, rezultatul unor fenomene încă necunoscute, ce se aș-

[1] *Autorul se referă la faptul că Liviu Bojoc, în prefață, pune problema necesității editării unor texte în forma lor primară, înainte de efectuarea corecturilor și retușurilor finale, acțiune în urma căreia textul devine document. În cazul de față, publicarea într-o formă brută urmărește punerea la dispoziția specialiștilor a unui material de cercetare menit să dezvăluie mecanismul apariției lui*

teaptă înțelese și aduc o lumină nouă și originală asupra Marelui Extraterestru care a fost Martin B." Urmează o serie de fișe tehnice ale navei, despre care autoarea susține că și-a construit-o din propriul trup, navă destinată să parcurgă drumul pînă la planeta lui Martin, însoțite de date biografice, o listă a orașelor vizitate în timpul vieții, analiza grafologică și concluziile medicului psihiatru sub a cărui observație a fost ținut timp de mai multe zile.

Între terminarea acestei cărți și apariția ei în librării s-au scurs aproape doi ani, deoarece fata a fost internată într-un ospiciu. Acolo, de altfel, a și murit, aruncîndu-se pe geam, cu brațele deschise în chip de aripi. Ultimele ei cuvinte: „Zbor spre planeta..." i-au consolidat definitiv celebritatea. Două fragmente din volumul de mărturii culese de Gheorghe Rîpanu, intitulat „L-au cunoscut pe Martin B.", aveau să mă ducă din nou către prima mea lectură:

„Nu era greu să vezi pe mutra nătărăului ăsta, după felul cum se holba, că nu mai văzuse niciodată așa ceva și puteai să-i torni orice gogoși despre el. Țin minte că odată Pavel a adus un aparat de radio și era atît de entuziasmat de muzică - nu avea importanță de ce fel - că n-a lucrat toată ziua mai nimic."

Celălalt era străbătut de aceeași sinceritate:

„Îl vedeam uneori că stă toată ziulica și se uită aiurea pe pereți, că nu vorbește cu nimeni și parcă se ferește să te privească în ochi. Era un fel de om pe care îl citești repede și-ți dai seama dacă-ți ascunde ceva. Cînd îl întrebam, zicea că totul este perfect, dar nu dura mult și îmi spunea, așa, să pară fără legătură cu subiectul, că are ochii prea mari și sprîncenele de parcă n-ar fi ale lui. Într-o zi am observat că purta perucă. Priveam o porțiune dezgolită, ce dădea la iveală pielea capului. Mi s-a părut albăstruie, hidoasă, nu-mi dau seama de ce. Avea o strălucire ciudată. Atunci a întors capul și a înțeles ce se întîmplase. Din ziua aceea m-a evitat tot timpul, oricît m-am străduit să-l fac să înțeleagă că nu s-a întîmplat nimic."

Acesta este și faptul pentru care mi-a atras atenția. Nu se poate ca într-un colectiv de muncă, după trei ani, să nu știe fiecare aproape totul despre celălalt. Amintirile ulterioare, de multe ori contradictorii, culese de la colegii lui Martin, sînt, cred, în cea mai mare măsură scorneli sau închipuiri tardive. Singure acestea două mi s-au părut convingătoare, ajutîndu-mă să înțeleg în plus fragmentul următor din „Incursiunea" Margaretei Stoian pe care, la vremea lecturării lui, l-am considerat cu totul deplasat:

„ - Nu, răspunse el clătinînd din cap, ce ai acolo?

- O cutie fermecată.
- Fermecată?
- Da. Dacă pui limba pe astea două contacte, poți să vezi... un film.
- N-am mai văzut așa ceva.

Părea evident încurcat de faptul că restul colegilor rîdeau și nu știa ce să mai spună.

- Alb-negru?
- Color, evident!
- N-am mai văzut niciodată așa ceva, repetă Martin, apoi tăcu. Nu-și putea închipui de ce trebuie să pună neapărat limba și îi era oarecum rușine, pentru că nu avea o limbă tocmai frumoasă. În cele din urmă, se hotărî și, în momentul atingerii bornelor, căzu pe podea trăfulgerat. Mort. M O R T!"

În cea mai mare parte a alcătuirii sale, Martin semăna cu noi. Dar nu cred că această constatare ar trebui să ne entuziasmeze într-atît încît să declarăm, așa cum au făcut-o unii, că a fost „cel mai fericit extraterestru de pe Pămînt". De multe ori, defectele fizice ale semenilor noștri, însă nu infirmitatea, ci doar o disproporție a trupului, o cicatrice, asimetria feței sau chiar un neg, ne creează o anumită rezervă. Martin n-a putut fi deci nici „cel mai iubit dintre extratereștri" și nici „reprezentantul unei specii degenerate". Dovadă, impresionanta recuzită, trusele de machiaj și cele cîteva trucuri deosebit de ingenioase, singura moștenire lăsată pămîntenilor.

Am văzut la Institutul de medicină legală cîteva fotografii. Martin era într-adevăr urît, avea de ce să se teamă. Nu știu dacă a fost un instinct programat sau nu de către „părinți", dar, probabil, primul lucru înțeles fără dubii a fost acela că, dacă voia să se adapteze societății umane, trebuia să încerce să fie ca noi. Îi era „rușine" să-și arate limba, deoarece aceasta avea o formă deosebită, despicată la vîrf, cu marginile rotunjite și un canal median, configurație care imprima vorbirii un șuierat caracteristic. Era lipsit de pilozitate. Pielea, de un albastru deschis, devenea rozalie, odată expusă la soare, ca aceea a noilor născuți. Cu toate că trupul său avea o înfățișare umană, cîți dintre noi ne-am fi dezvăluit în fața lui? Experiența de conviețuire cu speciile de animale inteligente, pe baza căreia am putut realiza un sistem rudimentar de comunicare, ar trebui să fie pentru noi, cred, un exemplu. Legile naturii interzic contactul dintre noi și civilizațiile extraterestre tocmai pentru că mijlocul cel mai sigur de conservare a speciei este, în același timp, și cel mai simplu.

Cazul lui Martin nu poate decît să confirme această ipoteză. Într-o emisiune transmisă de televiziunea noastră anul trecut, realizatorul ei apărea, la sfîrșitul genericului, îmbrăcat într-un elegant costum de cosmonaut, ținînd în brațe un pachet legat cu o fundă roșie. El se oprește în dreptul mesei în jurul căreia

---

[2] *Este vorba despre acumulatorul de 24 V pe care colegul lui Martin i-l aduce. Autorul acestui articol a ținut, bineînțeles, cont de faptul că, la vremea respectivă, acest subiect era foarte la modă, cititorii fiind, în general, destul de bine informați. Cartea la care se fac referiri mai sus se numește „Zbor de noapte" și aparține lui Filip Lupu. Ea încearcă să demonstreze că trupul neînsuflețit al Margaretei Stoian a fost găsit de fapt în pădurea Băneasa, zborul ei fiind curmat de cauze necunoscute. Cercetările mai noi infirmă această ipoteză. Din cărțile care susțin legenda existenței lui Martin singura care mai rezistă și astăzi fiind cea a lui Gheorghe Rîpanu.*

s-au adunat invitaţii şi, scoţînd din mîneca stîngă un sul de hîrtie, începe să citească un binecunoscut text:

„Intr-o noapte răcoroasă de toamnă, cam pe vremea cînd podgorenii au terminat culesul viilor şi mustul adus în ulcele începe să vindece uscăciunea gîturilor, cînd prunele s-au copt şi ţuica încălzeşte inimile celor de la munte, o pîclă deasă a acoperit tot ţinutul şi l-a cufundat într-o beznă cum n-a mai fost pînă atunci. prin aerul devenit vîscos, flacăra felinarului abia putea fi văzută, aruncînd în jur o lumină atît de palidă şi de difuză, încît la nimic nu folosea. Doar poate ca să-ţi amăgeşti ochii".

Lectura primelor rînduri ne pune în faţa unui text bine scris. Autorul său pare să aibă un stil format pe care, deşi nu-i aparţine, ştie să-l stăpînească. Ceva însă ar putea atrage atenţia filologilor (dar nu numai a lor) încă după lectura acestor cîteva propoziţii: abundenţa clişeelor.

„Spre dimineaţă, continuă el să citească, ceaţa s-a ridicat încet deasupra unui munte cu vîrful retezat, unde a persistat sub forma unui nor compact, alb-cenuşiu, timp de cîteva ore. Apoi norul a devenit din ce în ce mai transparent, pînă nu a mai putut fi văzut şi nu s-a mai arătat niciodată...

- Am început această discuţie, tovarăşe Tiberiu Alexe, cu un fragment dintr-o povestire S.F. citită acum mai mulţi ani la cenaclul pionierilor şi şcolarilor din Pietrişoara, judeţul Hunedoara. Cîte asemenea povestiri au mai fost descoperite pînă în prezent?

- Aproximativ cincizeci.

- Şi toate scrise de copii cam de aceeaşi vîrstă...

- De copii pînă la 13 ani. S-au descoperit şi cîteva desene - este adevărat, foarte stîngace ale acestui personaj, în cîteva grădiniţe.

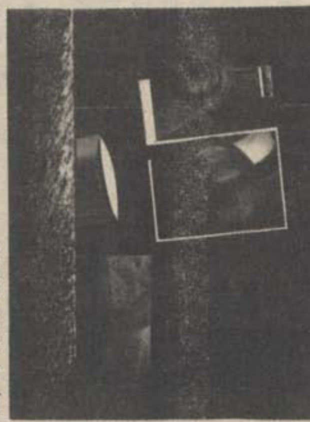
- Desigur, nu erau identice...

- Evident, în fiecare... reprezentare intervenea factorul de creativitate al fiecărui copil în parte."

Peste tot acolo unde Martin îşi face simţită prezenţa „literară", textele povestirilor, poeziilor, scrisorilor par o înlănţuire de clişee, de imagini binecunoscute, ceea ce de fapt şi sînt. Ţin minte din discuţiile care au avut loc atunci că toţi participanţii au căzut de acord asupra faptului că mecanismul apariţiei acestor scrieri este strîns legat de utilizarea clişeului, iar gestul final, în care cosmonautul scoate din cutia pe care o adusese o păpuşă reprezentîndu-l pe Martin în mărime naturală şi-i dă drumul să plutească prin încăpere, lăsîndu-o apoi să iasă pe fereastra deschisă (locuitorii Bucureştiului au putut-o vedea înălţată mult timp deasupra oraşului), vine să puncteze tocmai această latură a personalităţii lui Martin: capacităţile şi posibilităţile sale de comunicare.

Totuşi, implicarea lui Martin în cotidian este pasivă. Povestirile pionierilor din judeţul Hunedoara par mai degrabă efectul secundar al conştiinţei de sine a lui Martin decît o acţiune provocată voluntar. Intrarea sa în mediul citadin se realizează cu cea mai mare discreţie, iar prezenţa lui nu impune nici o schimbare în viaţa locuitorilor. Se pare, singură, setea de cunoaştere, îl îndeamnă pe Martin la prospectarea lumii care îl înconjoară.

De altfel, ajuns în faţa casei lui Moş Gheorghe, aveam să-l înţeleg mult mai bine pe Martin. Mi-l închipuiam un cobai, aşezat într-un labirint natural şi pus să-i găsească ieşirea. El a găsit-o pe aceasta, reprezentînd centrul. Pe cealaltă - lumea întreagă - a descoperit-o mai tîrziu. Cît de tîrziu? Nu ştim. Pentru cei de aici nu are vreo importanţă.

Colaj de TRAIAN ABRUDA

Sătui de publicitatea furtunoasă făcută după destăinuirile lor simple, de oameni de bună credinţă, în faţa unui ziarist întreprinzător[3], ei îmi primesc vizita cu suspiciune. Abia cînd încep să le povestesc cum m-am hotărît să ajung la ei şi care este credinţa[4] mea despre Martin, îşi descchid sufletul.

Sînt poftit la masă şi pentru prima dată în viaţă mănînc cu o lingură de lemn dintr-o strachină de lut. Apoi, seara, pe prispă, moşul îmi povesteşte despre Martin. Cum ghicea imediat de ce eşti trist sau vesel, cum stătea el ore în şir de vorbă cu livada de meri, cu porcul sau cu cîinele, cît de mult îi plăceau lui glumele şi ce suflet bun avea.

Iar seara, înainte de culcare, sub bolta spuzită, am simţit că privirea stelelor nu era rece; i-am murmurat emoţionat, ca pe o rugăciune fierbinte, ultimele cuvinte ale cărţii Margaretei Stoian:

„Foaie verde mărăcine
De ce bădiţa nu vine?
De ce lacrimile-mi curg
După nechezat de murg?
De trei zile îl aştept
Să-mi apară-n drumul drept
Ca de s-o întoarce teafăr
Să zbor cu el spre Luceafăr."

---

[3] Nicolaie Nunescu de la „Magazinul ilustrat săptămînal" a fost primul care a lansat ideea unei posibile existenţe rurale anterioare în scurta viaţă a lui Martin. Tot el, un an mai tîrziu, cu ajutorul statisticii şi a două mii de mărturii de apariţii şi fenomene stranii în satele din Ardeal a stabilit „vîrsta" probabilă a lui Martin la 6 ani, iar apoi a determinat ca loc al naşterii lui Martin Vîrful Roşu, respectiv casa lui Mărcuţ Gheorghe.

[4] Traian Urdea este născut în 1963 la Craiova. Membru al cenaclului de anticipaţie „H.G.Wells" din Timişoara, timp de mai mulţi ani. În perioada 1985–1987 redactează, împreună cu Györffy György, o serie de articole ce susţin ideea inocenţei şi non-violenţei lui Martin B.

EUGEN TIMBUS

Argument

Poezia de anticipaţie (sau poezia SF) trebuie privita ca un fenomen literar firesc şi chiar necesar; prin natura ei hibridă, aceasta pare destinată să împlinească atît liricul cît şi SF-ul, realizînd totodată conexiunea lor.

Ce este însă (ori ce ar putea fi) poezia de anticipaţie?

Poezia de anticipaţie constă din unificarea miturilor propuse de ficţiunea modernă cu miturile poetice tradiţionale - aşadar, o îmbogăţire a fondului liric susceptibilă că ar putea declanşa schimbări formale.

Avîndu-se în vedere analogia cu proza de anticipaţie, relaţiile de interdeterminare dintre aceasta şi proza „clasică", două sînt funcţiile de bază ale speciei:

În primul rînd, poezia de anticipaţie va configura un spaţiu ideatic aparte al spiritului uman. Transfigurate în imagini decupate din fabulosul probabil, temele majore ale poeziei (dragostea, natura, timpul cu valenţele sale...) vor face să vibreze inedit sufletul cititorului. Prin urmare, poezia SF ar fi un fel deosebit de a simţi şi emoţiona, un mod neconvenţional de numire a sentimentelor. Un mod şi nu o modă! Cei grăbiţi să o considere un compromis vor trebui să ţină seama (veleitarii) că ea înseamnă, înainte de orice, Poezie şi (răuvăzătorii) că dihotomia este menită să folosească liricului şi nu să îl distrugă.

În al doilea rînd, poezia SF (nu „science fiction", dar „speculative fiction"!) va reprezenta spre deosebire de versurile tradiţionale, care conservă şi potenţează valorile fundamentale din perspectiva prezentului, o mitologie a viitorului, un fel de horoscop al ideilor sensibile, al sentimentelor şi emoţiilor existente deocamdată numai în embrion. Teama că inteligenţa artificială ar putea scăpa de sub controlul celei umane; coşmarul nuclear; dorinţa realizării unei contactări extraterestre; credinţa/angoasa că, prin intervenţii genetice, vom crea supraomul; speranţa că vom deveni stăpîni absoluţi pe destinul nostru, controlîndu-l cu ajutorul călătoriei în timp, acestea şi încă multe altele nu apăruseră în urmă cu cîteva decenii. Cum vor evolua şi ce sentimente se mai vestesc din negura timpului? Numai poetul (vates) poate să le traduca înţelegerii noastre.

Cabaret

pentru foştii soldaţi e gratis totul:
un ascensor te duce-n subterane,
îţi laşi la garderobă costumul de protecţie
şi amintirile; îmbraci zîmbete profane.
la intrare două androide simpatice
te iau în primire şi te duc la o masă
unde, şoptindu-ţi dulce se aşează aşa
că umbrele grele peste respiraţia ta li se lasă.
pe o scenă balerine cu picioare lungi
o să facă striptis, graţioase şi sigure,
în timp ce în aer vor pluti melodii şi culori
lăptoase în irişi o să-ţi picure.
femeile tale îţi vor da şampanie
sau whisky să bei de pe sînii lor, blînd,
ameţindu-te cu parfumuri afrodisiace,
mîngîind sărutîndu-te, deodată şi pe rînd.
curînd vei deveni fragil ca un ciob de cristal
şi toate din jur ţi s-or părea fragile,
cu degete înstrăinate pipăind
pleoapele celor două copile,
care te iau de subsuori atente cu
rănile noastre nucleare
şi împreună plutiţi, ele, tu,
către acele paradisuri barbare!...

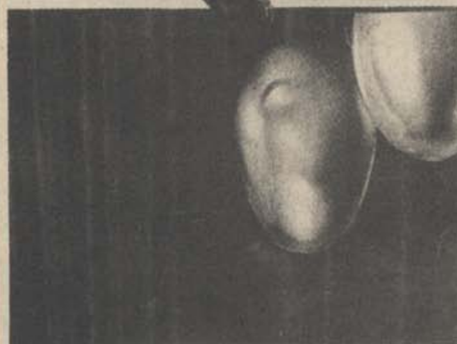
Toamna

(poem pe calculator)

Ploaia pășește pe umerii noștri
Timpul prelins printre crengi pe statui
Moare semnale interne și vise
Gînduri mereu în cristale se sparg:

al fil (tro)unn % ■
fri zjmC3 24
sînT! E ∅ J

Colaj de TRAIAN ABRUDA

Intîlnire de gradul trei

în atmosfera de kripton brusc
gîndurile-mi se fac grele sub frunte
ciocnindu-se fierbinți
dilatîndu-se inele pînă cînd
vise-mi țîșnesc pe buze
amare și tulburi șiroaie
mă sperii și încep să alerg, alerg
frămîntînd noroaie și risipind o ploaie
densă
care se strînge-n urme
iată
fertilă fermentînd și astfel iscînd
o viață ciudată: răsar în jurul meu
năvalnic luxuriante vegetații de-oglinzi
vibrînd, mușcînd din mine
alunec stins în hiperspații mă pierd
(un zeu hrănind uitarea)

lăsînd aici să se trăiască
viața născută din greșeală
firea cea nefirească

Mașina timpului

Mîine voi fi în ieri
apoi, departe, spre nicicînd,
Căci nu mai pot nicăieri
în secundă să m-ascund:

Întors în prezent am găsit alt eu,
primindu-mă ca un străin,
Încît plecasem iar peregrin,
al nimănui mereu.

(Niciodată murind, îmbătrîneam din eres;
Ah, timpule — TIMP —, frate al meu.
Siamez!...)

Tablou cu mutanți

ei sînt
neobişnuit de frumoşi
limpezi ca ziua după furtună,
avînd mădulare din raze de lună,
şi buze muiate în şoapte
şi ochi apoşi;
de genele lor se prinde roua
-n ciorchini
şi-n vine au lacrimi din cele mai pure,
cu miresme le-asudă făptura,
obscure, cîntece mai curînd
ori, poate, lumini.
n-au braţe, ci aripi
străvezii şi lungi;
perpetuu roind sub cuştile grele, izbesc
repetat, repetat
în zăbrele, parcă sorbiţi
de ceruri adînci.

(omul în alb
seara le-aruncă mîncare
şi-n timp ce se bat flămînzii îngeri,
străin de chinul lor şi de plîngeri,
notează-n carnete cuvinte bizare...)

Madona

frumoasă mereu
te-aşteaptă-n fiecare seară :
zîmbindu-ţi tăcută şi viu aproape (şi
zîmbetul ei rămîne întreg
holograma *chiar de s-ar sparge!);*

obosit
o săruţi cu privirea apoi
în timp ce în căni ceaiul îşi pierde culoa-
rea
îi vorbeşti despre tine
şi amintirile voastre comune despre
tăcere...

cuvintele tale explodează în aer
ca nişte fluturi electrici şi tu
aştepţi
în genunchi
să cadă ninsoarea să te îngroape...

atent să nu plîngi
să nu te apropii —
să n-o pătezi
cu răsuflarea ta
fierbinte...

Desen de MARINA NICOLAEV-UNGUREANU

SILVIU GENESCU

„Privind spre Titanic"

Schiţă premiată la concursul de literatură şi artă de anticipaţie tehnico-ştiinţifică, ediţia 1988

Plutea cu faţa în sus şi cerul înstelat de deasupra capului i se părea o blasfemie. Roiurile de stele adunate în constelaţii cunoscute sclipeau cu o nepăsare îndepărtată şi batjocoritoare. Îşi întinse încet braţele, muşchii erau încă încordaţi de efort şi lui îi era teamă de o contracţie bruscă. Asta ar fi însemnat moartea. O dispariţie anonimă, precedată de strigăte disperate şi inutile fiindcă în apropiere nu era nimeni care să-i sară în ajutor.

Ar fi trebuit să se descotorosească de sacou, îşi zise el. În apa rece ca gheaţa tot nu-i ajuta la nimic. Îl simţea de parcă mai căra pe cineva în spate, un om mult mai epuizat decît el. Înota de cîteva minute bune, îndepărtîndu-se de locul catastrofei. Un zgomot vag, nelămurit, îi atrase atenţia, fără să poată să-l localizeze imediat. Venea parcă de undeva din el, plutind la suprafaţa apei ca o centură de salvare abandonată. Apoi îşi dădu seama că ceea ce se auzea erau propriii lui dinţi care-i clănţăneau de frig.

Nu, sacoul nu-i ajuta la nimic. Apa îi învelea trupul într-o încleştare lichidă care i se infiltra dureros în carne. Parcă plutea într-o mare de acid diluat, adus la o concentraţie suficient de bine calculată ca să-l roadă cu o încetineală perversă. Mîncat de viu, dizolvat pe îndelete.

În depărtare, luminile navei sclipeau, atingînd apa învolburată cu luciri frînte şi dezordonate. Privea într-acolo cu gîndul la mulţimea de nenorociţi care se zbăteau lîngă epava întunecată a navei. Se va duce la fund, îşi spuse înfiorîndu-se. Prova era aproape sub apă, iar pupa se ridica lent deasupra orizontului expunînd cîteva şiruri de hublouri de sub punte, plonjînd în adîncimea întunecoasă a oceanului. În depărtare se ghiceau licăririle înşelătoare ale icebergurilor făcînd un front comun de forţe oarbe desfăşurate în jurul agoniei. Aproape că auzea gheţurile frecîndu-se unele de altele cu un pîrîit prelung şi ameninţător. Ridică braţul drept, cu pumnul strîns.

– Bestiilor! Dar strigătul înecat de apă se transformă într-un bolborosit dizgraţios de chiuvetă înfundată.

Cu ochii ţintă la hublouri, îşi dădu seama că o mare parte din echipaj rămăsese la datorie. Neclintiţi lîngă generatoarele care menţineau pompele în funcţiune, luminau punţile respingînd încă bezna. Dar nu pentru mult timp, îşi zise el cu amărăciune. În curînd apa va năvăli peste cazanele sub presiune, care vor sări în aer, adăugînd încă o notă în plus catastrofei. Imaginea i se conturase brusc în minte făcîndu-l să reculeze din calea trombei de apă şi sfărîmături, dar bineînţeles că nu se întîmplase aşa ceva. Imaginaţia îi juca din nou o festă. Şi bineînţeles, frica. Trebui să-şi recunoască frica. Asta era încă un duşman de învins. Nu putea să zacă aici contemplînd de la o distanţă precaută o asemenea tragedie. Luminile de sub punţi îi apăreau acuma ca o dojană. După un timp, i se părură tot atîţia ochi sclipind dispreţuitori.

Trebuia să ajungă acolo. Nu se putea să n-aibă nimeni nevoie de ajutorul lui. Îşi reluă înotul cu o încăpăţînare obosită, spre nava tot mai mult îngropată în apă. Sacoul, abandonat în urma lui, plutea ca un morman diform de alge. Doamne, îşi zise, ce fel de oameni erau cei din echipaj? Totul ar fi fost de zeci de ori mai înfiorător fără luminile acelea. Oameni prăbuşindu-se într-un infern de beznă lichidă. Se opri din nou cu auzul încordat. Începu să zîmbească. Zgomotul acela îndepărtat nu-l pu-

Desen de DAN COROIU

tea înşela. Orchestra. Aduseseră orchestra de la restaurantul de clasa I să cînte pe puntea înclinată şi alunecoasă, plină de sfărîmături de care te împiedicai la tot pasul. Poate pentru pasagerii aflaţi încă la bord, acest lucru crea impresia că situaţia nu era atît de gravă. Nimănui nu i-ar fi ars de cîntat pe o navă pe cale să se scufunde. Dar aşa cum vedea el situaţia, din păcate nu mai era nimic de făcut, şi de acolo, de lîngă orchestră, nu-ţi dădeai seama de asta. Zîmbi din nou. Un zîmbet amar şi resemnat. Şi muzica era tot un fel de lumină, chiar dacă iradia un val de speranţe mincinoase rostite în şoaptă la urechile muribundului. Era mai bine aşa.

Ştia ce avea de făcut. Îşi învinse ezitările şi teama, lăsîndu-le să plutească în urma lui ca o dîră de murdărie. Nu mai simţea nici frig, nici oboseală pe cînd înota spre cineva care avea nevoie de ajutorul lui. Şi ocazia i se ivi foarte curînd. Chiar mai curînd decît se aştepta, şi apariţia trupului susţinut de centura de salvare, profilat vag pe cerul întunecat, îl luă prin surprindere. Luminile îndepărtate ale navei alunecau pe curbura fină a obrazului, iar părul blond, lung şi ud, cădea în şuviţe grele pe faţa şi umerii fetei.

– Nu-ţi fie teamă, zise el ajungînd lîngă ea. Apoi îşi dădu seama că ceea ce spusese suna îngrozitor de penibil în circumstanţele acelea. Era ca şi cum te-ai fi prezentat cuiva, ţeapăn şi protocolar, în mijlocul unei piscine. Fata nu-i răspunse. Plutea nemişcată şi tăcută şi părul care-i acoperea faţa o făcea să semene cu o mînă marină trăgînd după ea un smoc de alge. Vru să-i degajeze faţa de şuviţele acelea, dar se opri cu mîna în aer nehotărît şi tulburat. Îi era teamă că venise prea tîrziu. Mai văzuse oameni murind pe mare. Unii se zbăteau şi blestemau. Împotrivirea lor îl făcea să se ţină la distanţă de ei. Îşi consumau ultimele clipe într-o incandescenţă care-l speria.

Fata nu-i răspunse. Îşi coborî uşor degetele încercînd o mîngîiere stîngace şi timidă. Nu mai atinsese niciodată obrazul unei fete. Apoi, cu o singură mişcare, îi dădu părul la o parte. Ochii erau deschişi, însă privirea trecea dincolo de el, imobilă, absorbită de bezna venită parcă dintr-o altă lume.

– Trebuie să ajungem înapoi la vapor, spuse el uitîndu-se spre şirul de hublouri luminate, înfipte aproape vertical în apă. De fapt, se îndoia că mai avea vreun rost să înoate pînă acolo. Înclinaţia pupei arăta că agonia se apropia de sfîrşit. Îşi imagină ciorchinii de oameni agăţaţi de copastie, urlînd şi zbătîndu-se doar ca să cadă în apa rece de la o înălţime comparabilă cu trei – patru etaje de bloc. Tocmai medita cîte minciuni trebuie să spui uneori unui om pe cale să moară, cînd văzu luminile coborînd repede în adîncul tăcut al oceanului. Apele se închiseră pentru totdeauna peste strigătele lor.

– Orchestra cîntă, se auzi el spunînd. După ce urcăm pe vapor, am să-l scutur puţin pe afurisitul de căpitan, continuă el vorbind aproape de urechea fetei. Acum era prea tîrziu ca să dea înapoi. Îşi închise ochii. Este pentru ultima oară cînd fac asta, îşi spuse. Va trebui să debitez o grămadă de minciuni, rostite pe un ton calm şi încurajator. Am să-l beştelesc de-o să-i cadă tresele, reluă el. „White Star Lines", pufni el dispreţuitor. O să-i amintesc să nu mai urc niciodată pe vapoarele lor. Nici tu, auzi? Zîmbetul fetei, abia schiţat, avea în el contemplarea calmă a unei alte călătorii care o va scoate din linişte ca o complicitate coborîtă peste locul devenit o anonimă groapă comună. Chiar dacă fata nu mai avea mult de trăit, cel puţin nu fusese singură în ultimele momente. Totul trebuie să fie de o sută de ori mai dureros cînd n-ai pe nimeni lîngă tine.

O privi în tăcere. Într-un sfert de oră o să fie un cadavru înhămat într-o centură de salvare, plutind la voia întîmplării pe oceanul pustiu. Iar zîmbetul îi arăta că, de fapt, călătoria, ultima călătorie fără întoarcere, începuse deja. Fata nu mai era în toate minţile. N-ar mai fi fost în stare să-i recepteze şuvoiul de baliverne încurajatoare.

– Numai din milă şi bunăvoinţă? se trezi el că mormăie sarcastic privind zîmbetul încremenit al fetei. Se bălăcea lîngă ea în apele reci ale Atlanticului fără să fie sigur că ştia exact ce-l adusese aici. Prin minte i se perindau şi alte imagini asemănătoare. Întotdeauna se întîmpla noaptea, iar el apărea de nicăieri, plutind în preajma lor ca un fel de Olandez Zburător consolator, promiţînd la nesfîrşit o salvare himerică. Sau, avînd în vedere cum debutau călătoriile astea spre agonii pe mare, poate că totul nu se petrecea decît în mintea lui incendiată de imaginaţie. Desigur, îşi spuse el, la început totul se petrecea doar în mintea lui, dar unele lucruri păreau prea autentice ca să fie doar un joc de halucinaţii macabre. De exemplu, suferinţa de dinaintea morţii. Privirea lui coborî peste expresia de visare îngheţată a fetei. Zîmbetul ei se menţinea în cel mai clasic stil „rigor mortis". De data asta am să iau o dovadă, îşi spuse el întinzînd mîna spre bluza fetei. Îmbibată de apă, semăna la atingere cu blana unui animal înecat. Smulse unul din cei doi nasturi mari care închideau bluza deasupra centurii de salvare.

Sau poate că o intuiţie de pasăre de pradă îl aducea lîngă nenorociţii ăştia, plutind în cercuri tot mai mici după ce-şi alesese prada. Ca pescăruşii în timp de război, care atacă oameni şi încep totdeauna cu ochii. Şi el, înainte de a se îndepărta, le închidea ochii. Simţea în palmă marginea rotunjită a nasturelui. Îi părea rău că făcuse asta. N-ar mai fi trebuit să ceară nici o dovadă de la o noapte ca asta. Filmele lui, ele însele, erau tot atîtea dovezi. Comentînd „Convoaie masacrate", un critic afirmase că regizorul filmase fără să ceară avizul nici unui consilier tehnic, iar atmosfera de cine verité din film se datora desigur unei intuiţii extraordinare şi că acest aspect de documentar se perpetua în mai toate filmele lui.

Zîmbi cu ochii aţintiţi spre constelaţiile cunoscute. Da, erau toate acolo, cam ce se putea vedea într-o noapte de aprilie deasupra Atlanticului de Nord. Îşi coborî mîna pe chipul fetei închizîndu-i ochii.

– Vezi, am făcut bucata, vorbim, privim, şi gata... cită el din Faust.

– Ceea ce mă deranjează Manuel, zise ea deschizîndu-şi ochii, este că mă tratezi deja ca pe un cadavru. Apoi izbucni în rîs. Arăţi de parcă ai fi

Pictură de LUCIAN BĂBEANU

văzut o stafie.

Manuel simţea aceeaşi oroare ca în visele cînd se prăbuşea fără să se poată agăţa de ceva. Căderi prelungite, la capătul cărora îl aştepta trezirea bruscă şi buimacă, revenirea la liman se făcea cu mişcări lente, de reptilă sătulă, timp în care privirea i se acomoda cu întunericul greu din dormitor scoţînd la iveală conturul liniştitor al obiectelor cunoscute, îndepărtînd încet, pe îndelete, agresivitatea visului.

Fata mişcă de cîteva ori din mîini şi apa clipoci uşor, ca atunci cînd arunci o monedă în fîntîna dorinţelor. Oceanul era incredibil de liniştit, lăsîndu-i să plutească leneş ca un animal ghiftuit.

– Te-am văzut cînd ai coborît în bazin, zise fata contemplîndu-i spaima cu un surîs ironic. Auzisem de nopţile tale de dinainte de filmare. Dar ceea ce se petrece de fapt e ceva de groază. Nimeni nu şi-ar fi închipuit că simulezi toate naufragiile astea şi le trăieşti cu atîta intensitate. Un hobby, nu?, întrebă ea. Apoi rîse din nou, înveselită brusc. Doamne, ce cabotin eşti, Manuel! Minciunile tale consolatoare erau spuse atît de convingător, cu tristeţea ta de înger falit.

Manuel, amuţit, o văzu rîzînd din nou. Trebuie s-o opresc, se gîndi el cu un soi de spaimă febrilă. Simţea cum pierde spaţiul de sub control, totul dobîndea dimensiuni şi semnificaţii neaşteptate. Lucirea îndepărtată a icebergurilor se ridica acuma deasupra apelor cu autenticitatea iluzorie a pieselor de plastic injectat din decorul studioului. Noaptea de aprilie şi moartea Titanicului se dezmembrau, crăpau, se prăbuşeau, recompunîndu-se după logica admisă acuma de mintea lui. Ca să n-o ia razna de-a binelea, trebuia să accepte că se găsea în mijlocul bazinului pentru efecte speciale, umilit de veselia sfidătoare a unei fetişcane răsărită înaintea lui ca un trucaj ieftin.

– Am observat cum te chinuiai să oboseşti înotînd la 20 de metri de macheta Titanicului căutînd o tragedie, continuă ea. A trebuit să intru în bazin după tine ca să-mi dau seama ce se întîmplă de fapt. Este frumos şi înspăimîntător în acelaşi timp, adăugă ea, atingîndu-i obrazul cu o mînă ca o pelerină udă. Încercă disperat să se desprindă din triumful ei neaşteptat şi coroziv care-i reducea călătoriile la fantasme bolnave, la ceasuri goale pierdute în incandescenţa falsă a unui prezent imposibil. Avea dreptate într-un singur loc, hotărî el. Totul începea din bazin, lîngă machetele privite dintr-un unghi care le făcea să pară cu adevărat nave reale, cele care ardeau pe mare după ce primiseră cîteva torpile, sau Titanicul în ultima lui noapte. De la figura ei, privirile urcară spre cer regăsind constelaţiile pulsînd deasupra Atlanticului, aceleaşi care luminaseră drakkenele vikingilor, iar dacă era aşa, însemna că-i va fi greu să mai găsească drumul înapoi, se gîndi el zgribulindu-se. Nu ştia cum se făcea întoarcerea, dar, la un moment dat, se trezea urcînd greoi scara nichelată de la capătul bazinului. Privea buimăcit în urmă, gîndindu-se, pe cînd se ştergea cu prosopul din cabină, la toţi oamenii aceia întîlniţi pe mare. Dacă întoarcerea se derula brusc, sosirea lui acolo, în preajma tragediei, se petrecea într-o tranziţie lentă şi înşelătoare, cele două planuri temporale erau încă nedelimitate în mintea lui.

O privi din nou.

– Aproape că mă convinseseşi şi pe mine, zise fata zîmbind. Mai ales cînd te-ai apucat să-mi vorbeşti de orchestra care cîntă într-o veselie pe punte.

De data asta, totul a început mai tîrziu, se gîndi Manuel. A avut timp să ajungă lîngă mine şi să-şi joace rolul. Încercă să o identifice, dar întunericul nu-l prea ajuta. O figurantă, probabil. O gîsculiţă... adăugă el trist. Şi nu pot s-o las aici.

– Hai să înotăm spre mal, zise el obosit, învins. În cîteva minute are să-şi dea seama şi singură, îşi spuse. Prin ceaţa rece nu se mai vedeau nici icebergurile plutind impasibile spre Newfoundland. Nu va trebui să mai mint, voi fi prea obosit pentru asta, prea rece, adăugă el puţin surprins că-şi contempla moartea cu atîta detaşare. Se agăţă de un colac de salvare care plutea în derivă.

– Scrie chiar „Titanic" pe el, observă fata chicotind. Şi pe ăsta l-ai aruncat în bazin?

– Da, este oricum un amănunt sugestiv, pretinse el. Prima minciună, îşi zise Manuel dezgustat. Încă mai avea prilej să mintă.

CONSTANTIN COZMIUC

Șopronul cu neuristori

Povestire premiată la concursul de literatură de anticipaţie tehnico-ştiinţifică, ediţia 1988

1. Un anume fel de dezordine este măsura lucrurilor. Oricît te-ai strădui să desenezi ţărmul unei mări, nu vei reuşi să-l reproduci veridic, decît apelînd la şansă, prin intermediul fractalilor, capabili să-l reproducă mai bine ca oricare ecuaţie deterministă.

„Ceea ce este sus este şi jos" – aşa spunea cineva, nu? Priveşte un desen fractalic; la orice scară este asemănător cu sine însuşi. Şi atunci, de ce te miri dacă o reţea are, uneori, ŞANSA de a capta inteligenţa?

(Listingul 114 – Cerebel)

Cînd „calvarul" liceului s-a încheiat o dată cu ultima oră de dirigenţie, aproape nimeni nu a ţîşnit în picioare la auzul soneriei. Au rămas în bănci, uitîndu-se prelung unii la alţii, ca şi cum şi-ar fi luat rămas bun. După cîteva zile au început cursurile de pregătire pentru bacalaureat, inutile, de fapt, pentru cei mai mulţi, dar la care nu lipsea nimeni. Profesorii au remarcat acest lucru şi nu s-au mirat; ştiau, după ani de experienţă, că şi celui mai mare chiulangiu i se face frică de clipa cînd colegii se vor împrăştia care încotro şi o etapă a vieţii se încheie.

Dar, pînă atunci, au găsit soluţia de a fi mai mult timp împreună: după fiecare curs mergeau la cineva acasă, de fiecare dată la altul. În prima zi s-au înghesuit într-un apartament de bloc, au pus muzică, au golit cămara şi frigiderul, lăsînd în urmă o curăţenie făcută parcă de un roi de lăcuste. Părinţii n-au spus nimic, şi-au privit doar odrasla uşor ironic, uşor melancolic şi în cele din urmă i-au zîmbit. Mama, probabil, şi-a şters pe furiş o lacrimă şi a oftat în amintirea tinereţii. Tatăl, desigur, nu şi-a mai găsit rezerva de ţigări, dar nu a comentat nimic. Băiatul e deja mare, mîine-poimîine student. La acest gînd emoţia îl cuprinde şi spune doar atît: „Bine, bine, ţi-ai făcut de cap, acum pune-te şi învaţă!".

A doua zi se întîlneau din nou, obiceiul se instaurase deja şi înscrierile la „vizită" se făceau cu anticipaţie, riguros urmărite de un comitet instaurat ad-hoc, pentru a ocupa programul în mod democratic. Rîndul lui Georgică venise pe la mijlocul perioadei. Puţini din clasa lui mai fuseseră pe la el, aşa că majoritatea erau nerăbdători să-i vadă „laboratorul", un şopron devenit subiect de discuţii, uneori de reproşuri oficiale prin cancelarie, din cauza „produselor" sale: ţigări explozive (cu acetilură), un telefon perfecţionat după **Timur şi băieţii lui,** o arbaletă, un radio, focuri bengale, lumînări fumigene, mirosuri cu darul de a muta nasul pînă şi unui dihor.

După primele minute petrecute în cameră şi-au manifestat nerăbdarea de a vedea „minunea". Georgică surîse încurcat şi îi conduse într-o clădire dărăpănată, făcută din lemn tencuit cu lut pe dinăuntru, cu două ochiuri de geam şi o uşă şubredă în mijloc, strălucind în lumina soarelui cu albeaţa văruielii proaspete. „Poftiţi în living", spuse gazda, iar ei, eliberaţi de ordinea şi curăţenia etalată aproape ostentativ în casă, au pătruns în şopron cu sfială, apoi au privit miraţi în jur, uşor dezamăgiţi. Un tavan jos îi obliga să-şi aplece capetele, atenţi să nu lovească bîrnele din lemn crăpat de uscăciune. Pe alocuri, povara podului le curbase, provocîndu-le o impresie de pericol, alungată însă de fotografiile viu colorate lipite pe pereţi, ca un tapet mozaicat, care nu lăsa liber nici un petic de tencuială.

Jumătate din maghernită era, de fapt, o magazie de lemne, de unde îşi încropiră rapid taburetı cu aspect rustic. Pahare au prins să circule, pline cu vin cumpărat la „Alimentara" şi, după primele înghiţituri, locul le păru familiar şi prietenos. Priviră cu interes aparatele aliniate pe etajere, multicolore, inscripţionate cu litere frumos caligrafiate. Beculeţe clipeau ritmic, semnalizînd parcă intrarea în scenă a unei misterioase fiinţe, sosită din străfundurile spaţiului.

Georgică aduse un platou cu gustări şi o sticlă de „Club" cumpărată cu cîteva zile în urmă, pe care o păstrase ascunsă într-un tufiş de coacăze din grădină.

– Pentru membrii clubului, făcu el zîmbitor, cu sticla ţinută ca pe un trofeu cîştigat la cursele de formula unu.

Pe o etajeră se afla un aparat de radio scos din

cutie, un „Philips" de prin anii '30, pe care Georgică reuşise să-l repună în funcţiune. Era sîmbătă, ziua în care toţi tinerii din cartier ascultau Melodia „îndrăgită", o emisiune muzicală întinsă peste toată dimineaţa. Abia atunci îndrăzni să-şi privească prietenii, întrebător şi îngrijorat totodată, curios să afle ce impresie le făcea magherniţa.

Nimeni nu i-a adresat vreun cuvînt de laudă, însă privirile admirative şi-au făcut datoria, umplîndu-l de încîntare. Cei mai mulţi se simţeau „ca pe vremuri", cu nu prea mulţi ani în urmă, cînd îşi încropeau un bîrlog într-un pod, ori printre boschetii din spatele curţii, şi se închipuiau plecaţi în căutarea lui Livingston, ori alături de căpitanul Nemo, la bordul lui „Nautilus".

Peste muzica dată în surdină se auziră acordurile fluierate ale unui semnal. În pragul uşii îşi făcu apariţia un băiat cu părul sîrmos, Gigi, cunoscut mai mult după poreclă Gioni, şi ca erou al unei întîmplări povestite sub diverse variante în tot oraşul.

Cu o vară în urmă, Gigi cumpărase două kilograme de căpşuni şi se oprise la Georgică, în virtutea unui vechi obicei, pentru a povesti ultimele anecdote, acompaniate cu grimasele şi gesturile care i-au adus faima de bun imitator al lui Louis des Funés. Se aşezase pe o comodă antediluviană, pe care Georgică reuşise să o repare cît de cît acceptabil, lîngă un prelungitor cu patru triplu-ştechere, introduse unul în altul. Cînd a ajuns la piesa sa de rezistenţă, calul dus la păscut cu roaba, colţul pungii de hîrtii s-a rupt, lăsînd să se scurgă un şuvoi subţire de zeamă de căpşuni, drept în borna unui ştecher. Era faza. Punga udă, contactul cu solul a făcut restul. Expresia lui uimită, cînd a constatat că o pungă cu căpşuni poate curenta, a fost imaginată în fel şi chip, niciodată însă nu a atins expresivitatea din ziua cu pricina, în ciuda nenumăratelor încercări de reconstituire.

Îl cunoşteau cu toţii, adesea venea în clasă la Georgică să-l întrebe cîte ceva ori pentru a pune la cale vreo expediţie cu bicicleta prin satele din jur sau la Timiş.

- Bună ziua, **ledizăn jentălmeni,** făcu el, încercînd să-şi disimuleze încurcătura în spatele unui zîmbet. Aţi venit să vedeţi acest Menlo Park de mahala?

- Ce-i mă, ţîcă, nu-ţi iese adunarea?, spuse Arion uşor persiflant, aşa cum se cuvine unui proaspăt absolvent aflat în faţa unui elev dintr-a zecea şi în prezenţa a trei din frumuseţile clasei.

- Vezi că-ţi pică ochii în pahar, răspunse Gigi flegmatic şi, urmărit de zîmbetele celorlalţi, îi întinse lui Georgică o pungă de plastic. Ţi-am adus nişte relee...

- Stai şi tu pe undeva, îl invită el văzînd că vrea să plece. Uite, gustă nişte vin...

Gigi îşi căută un butuc, luă paharul şi rămase tăcut, mulţumindu-se să-i privească pe cei din jur. Arion îl scrută pieziş, uimit de obrăznicia „puştiului" şi de faptul că, în ciuda punerii la punct, băiatul îi era totuşi simpatic.

- Păcat că nu putem dansa, spuse Gelu cu ochii la bîrnele tavanului. Glad păru mai interesat de sticla de „Club" decît de ideea dansului. Georgică îi prinse privirea şi îi zîmbi:

- Ce-i Glad, ai o singură ecuaţie şi două necunoscute?

Se amuzară, disproporţionat de tare faţă de gluma slăbuţă a lui Georgică. Glad era socotit matematicianul clasei, însă era complet afon la orice nu se putea încadra în rigorile stricte ale calculului exact. Doar cînd se „încălzea" îşi părăsea masca îngîndurată, pentru a se dezlănţui într-o explozie de exuberanţă.

Se împrietenise cu Georgică la ora de franceză. Proaspăt sosit în liceu, într-a zecea, la ora de limbi străine, prefera compania veşnic glumeţului băiat pe care îl cunoscuse în orele de practică dinaintea anului şcolar.

- Le voisin du Géorgică, va au tableau noir!, spusese atunci profesoara, observînd un elev nou în clasă.

Georgică privea absent pe geam la zbenguiala păsărilor din copacii de peste drum. Glad îi făcu un semn discret cu cotul.

- Ce-i?, şopti el mirat.

- Profica... nu ştiu ce vrea cu tine, răspunse Glad la urechea lui, sub privirile nerăbdătoare ale profesoarei.

- Le voisin du Géorgică, tu n'entends pas?, insistă ea începînd să se apropie cu paşi rari de ei.

- Spune-i că nu mă duc!, îi şopti discret Georgică, prinzîndu-se că Glad nu are habar de limba franceză.

Profesoara se apropiase de Glad şi îl privea întrebătoare. Băiatul se uita candid în ochii ei, uimit şi neînţelegînd ce se petrece. Ridică umerii şi zîmbi larg, în semn că se desolidarizează total de refuzul colegului său de a ieşi la tablă şi abia într-un tîrziu reuşi să spună: „Nu vrea!". Dar Georgică nu spusese nimănui nimic, pînă în urmă cu două zile, la Glad acasă.

- Am putea dansa în curte, propuse Georgică în entuziasmul general.

Cuplă staţia de amplificare, meşterită după o schemă dată de Fănel, din cîteva piese recuperate de la televizoare vechi, uitate prin poduri de către părinţii prietenilor săi. Cîteva difuzoare, cărate în curtea largă, plină de pomi şi apărată de priviri indiscrete, cu un gard din scînduri date cu motorină, creară o atmosferă de „ceai dansant" în plină zi.

S-au repezit cu toţii afară, grăbindu-se să marcheze ritmul cu figuri de dans, schiţate timid. În şopron rămase doar Gigi şi amfitrionul.

- Mă duc acasă, spuse Gigi fără convingere.

- De ce, nu te simţi bine?

- Nţ, făcu Gigi, expert în onomatopee şi scuipat la ţintă. Nu de aia, mîine am mate şi ştii că Leul nu mă iartă...

- Bine, dacă nu te descurci, vino la mine, îl punem pe Cerebel la lucru...

Se ridică, gata să-şi conducă prietenul. În pragul uşii apăru Ioana, o fată brunetă, veşnic în dispută cu profesorii pentru lungimea rochiei. Cu cei mai îngăduitori disputa lua accente comice, de parcă fiecare trăgea de un capăt de sfoară, încercînd să o facă unul mai lungă, iar ea mai scurtă.

Georgică renunţă să mai iasă, îi făcu un gest prietenesc de despărţire lui Gigi şi se întoarse în

jilț. Se așeză și tăcu încurcat, furios pe sine însuși că nu știe ce să spună. Ioana îl privi îndelung, cu un zîmbet ușor ironic întipărit pe colțul buzelor, apoi, agasată de tăcerea prelungită, se apropie de masă. Răsfoi cu un aer de dispreț suveran Colecția, legată în volume de cîte zece fascicule, apoi privirea i se opri cu interes asupra unui panou, cu zeci de întrerupătoare și beculețe semnalizatoare, clipind haotic după o lege necunoscută.

– Ce-i cu instalația asta?, întrebă ea mirată doar pe jumătate, în speranța că astfel va putea deschide o discuție cu „mutu". Așa îi spunea lui Georgică cînd, mai ales în orele de istorie, făcea confidențe reciproce cu colega ei de bancă.

– Ce să fie, am încercat să fac o orgă de lumini, răspunse Georgică, ușor agasat de faptul că Ioana răsucea comutatoarele la întîmplare. Ar fi încercat să o oprească, însă simțea că nu are suficientă forță.

Fata continuă inspecția amănunțită, îl întrebă dacă vechitura de televizor mai este bună de ceva, apoi o serie de alte nimicuri și, în fine, se opri la un pas de el și îi spuse privindu-l fix:

– Ce-i cu tine, parcă nu erai chiar așa timid...

– Timid? De ce timid?, întrebă Georgică prostește, încercînd să cîștige timp.

– Parcă erai altfel... altădată...

– Eh, făcu el cu gîndul la palma încasată toamna trecută într-un parc. Roși pînă în vîrful urechilor la bănuiala că Ioana îl ironizează. Scena îi reveni viu în memorie: toți prietenii mai mari îl asiguraseră că după palmă vine și „înțelegerea", însă pentru el lovitura, dată de altfel fără convingere, avusese darul să ridice un zid de netrecut. Rămăsese pironit locului, urmărindu-i pașii sacadați, insensibil la faptul că ritmul lor se rărește. „Nu, nu este EA, EA nu m-ar fi tratat astfel", își spusese atunci și de aproape un an evitase sistematic să rămînă singur cu ea („Mă, da' prost mai ești!", exclamase sfătuitorul „mai mare", cînd i se confesase din nou).

– Da, o orgă de lumini..., reluă el după cîteva clipe de tăcere.

– Și de ce merg firele astea în pod?, întrebă ea ironic, încîntată că îl punea în încurcătură. Era conștientă de faptul că băiatul o privea îndelung ori de cîte ori se simțea neobservat și că evită orice dialog, și acest lucru o agasa.

– Am un creier artificial acolo!, răspunse el aruncînd cuvintele ca pe o sfidare.

Chicotele ei atraseră întreaga societate, sătulă de zbenguiala sub privirile pline de reproș ale vecinilor, care își scoteau capetele peste gard.

– Ce faceți aici?, întrebă vesel Arion? În loc să vă iubiți ca frații, spuneți bancuri? Zi-ne și nouă unul!

– Mă, ce ne-am mai zbenguit, făcu și Glad. N-ar strica să faci o chetă prin vecini, poate mai iasă de un rînd. Să-i fi văzut cum se zgîiau la noi peste gard..., adăugă el văzînd privirea întrebătoare a lui Georgică.

Rămaseră cîteva clipe tăcuți, cufundați în efluviile melodiei „Drag copil al timpului". Nu cunoșteau engleza, însă vocea solistului, acompaniamentul bine strunit al formației le producea o stare de visare, în care cuvintele erau înlocuite cu propriile lor gînduri. Abia dacă observară scăderea lentă a nivelului sunetului. Vocea stranie, sosită parcă din imensitatea spațiului, le dădu fiori:

– Nu mai dansați?

Tonul interogativ era abia ghicit, după silabele rostite cu greutate, ca și cum cineva, o forță nevăzută, ar fi împiedicat vocea să se exprime. Se privită mirați și ușor speriați. Muzica reveni la normal cu „Cineva îmi spunea Sebastian", însă nimeni nu mai asculta:

– Ce a fost asta?, întrebă Arion.

– Nu știu, răspunse Georgică, apăsînd cu vădită stinghereală un buton. Probabil că ecranarea amplificatorului lasă de dorit și intră postul local.

I-au acceptat explicația cu un oftat de ușurare, însă starea de exuberanță dispăruse. Își goliră gravi paharele, ca un ultim toast: „Pentru victorie!", apoi se grăbiră să plece. Georgică îi conduse pînă la poartă. Își promiseră că a doua zi vor continua și se îndreptară spre casele lor.

Rezemat de gard, Georgică privi curtea. O senzație apăsătoare începea să-l domine. Păși spre șopron, intră și se așeză în jilț, lăsînd să-i scape un oftat. Încăperea părea mai mare, ca și cum pereții s-ar fi îndepărtat. Zîmbetele actrițelor afișate pe perete nu reușeau să alunge senzația de singurătate care îl copleșea.

În curtea vecină, Dețibel, cîinele doamnei Cabala, începu să latre furios, iritîndu-i nervii excitați de cafea și de alcool. „Al dracului", își spuse, „cînd se furișează vecinele la ghicit, știe să-și țină botul!"

Se lăsă comod pe spătarul jilțului și privi afară prin ochiul de geam. Văzută din obscuritatea răcoroasă a șopronului, curtea îi păru un fragment de tablou îndepărtat, aproape imposibil de atins.

Întinse mîna și apăsă butonul sub care scria „VOCE". În difuzoare se auziră cîteva pîrîituri, apoi domni liniștea. Aprinse monitorul, un televizor „Rubin" modificat și începu să se joace cu claviatura, recuperată și ea dintr-un telex aruncat la gunoi. Atingerea clapelor îl înveseli. Încet, încet, buna dispoziție reuși să alunge melancolia. Scoase dintr-un dulap „imprimanta"; o mașină de scris căreia îi adăugase electromagneți și un motoraș de ștergător de parbriz și îl chemă pe Cerebel de la tastatură.

– De ce nu vorbești?, se auzi prompt în difuzor răspunsul.

– N-am chef, răspunse Georgică plictisit. Am senzația că vorbesc de unul singur...

– Vezi ți-am spus eu să-mi faci un corp...

– O să-ți fac, dar nu acuma, lasă-mă să termin cu bacalaureatul...

– Înțeleg... Ce facem, matematică?

– Da, analiză. Arată-mi ce-i aia o integrală...

Își fixă privirea pe ecranul televizorului și urmări cu atenție desenele afișate. Din cînd în cînd îi cerea să revină, alteori sărea peste capitolele cunoscute. În mai puțin de o oră parcurseră împreună toată materia. Georgică își trecu mîna peste frunte, voi să renunțe, însă Cerebel insista să mai repete o dată. Oftă și se supuse, ignorînd lătratul isteric al lui Dețibel.

2. Un redresor electrochimic poate deveni, dacă i se adaugă o grilă, o triodă electrochimică, capabilă să controleze curentul ce o parcurge, în funcţie de potenţialul aplicat grilei.

De aici, pînă la construirea unui echivalent al neuronilor, mai rămîne un pas: legarea triodelor electrochimice într-un mod convenabil...

(Cerebel – Construiţi-vă singuri un perceptron)

Pachetul îl costase circa douăzeci de centimetri de bibliotecă, schimbaţi la „Anticariat" în bani, apoi banii în Kent. Îi desfăcu sigiliul, mirosi îndelung aroma dulce a tutunului, scoase cu gesturi studiate o ţigară şi şi-o aprinse. Era timpul, căci se auzi poarta deschizîndu-se şi vocea mamei sale spunînd ceva doamnei Cabala peste gard. Puse picioarele pe masă şi bău o înghiţitură de cafea, un Ness amestecat cu un păhărel de coniac. Ameţi uşor, însă se simţea important şi matur, aşa cum stătea dezinvolt, ca „Sfîntul" de sîmbătă seara.

Cînd mama sa intră în cameră rămase stupefiată. Georgică se chinui să-i zîmbească vesel şi îi spuse cu vocea sugrumată de emoţie:

– Bine ai venit. Intră, ce ai rămas în uşă?

– Ce-i cu tine?, reuşi să articuleze mama, după ce îşi lăsase sacoşele jos.

– Nimic deosebit, sărbătoresc şi eu intrarea la facultate.

Mai trase un fum, tuşi, apoi adăugă:

– Al paişpelea...

Femeia izbucni într-un hohot de rîs sonor. Diminutive şi alintări se amestecau cu exclamaţii de bucurie. Într-un tîrziu, privirea i se opri asupra pachetului de ţigări. Se încruntă o clipă, apoi veselia îi reveni din nou:

– Vezi, ştiam eu că fumezi... spuse ea cu o nuanţă de reproş îngăduitor.

– Ei, lasă şi tu, făcu Georgică, încercînd să pară sobru. Acum sînt mare...

Îşi trecu mîna peste faţă şi se simţi încurajat la atingerea firelor de barbă aspră, prin care lama trecuse abia de cîteva zeci de ori. Deasupra buzei superioare, puful se înăsprise considerabil şi, dacă nu se rădea cîteva săptămîni, ar fi putut deveni o mustaţă în toată regula.

Femeia îl privi ironic. Nu-l va vedea mare nici peste douăzeci de ani, îşi spuse ea, conştientă de faptul că, pentru totdeauna, Georgică, „domnul inginer" de mai tîrziu, va rămîne băiatul care se încurca printre picioarele oamenilor mergînd de-a buşilea sub masă. Se ridică, încercînd să-şi privească mama de sus, aşa cum văzuse prin filme că fac adevăraţii bărbaţi şi se îndreptă spre uşă.

– Unde te duci?, întrebă maică-sa, cu obişnuinţa celei menite să ştie în fiecare clipă localizarea spaţială a copilului ei. („Dom'le, e ca turnul de control!", spunea Georgică prietenilor).

– În atelier, am ceva de lucru, răspunse băiatul peste umăr.

Femeia începu să bombăne ca pentru sine, parcă mai cu puţină convingere ca altădată: „Toată ziua stai în maghernița aia. Taică-tu nu se băga acolo, şi tu..." Dar Georgică păşise deja pragul verandei.

Se învîrti cîţiva paşi prin curte, ascultînd hărmălaia copiilor, de pe maidanul din apropiere. O clipă se simţi tentat să iasă şi el, dar se stăpîni. La ora asta, „lumea bună" încă nu ieşise, desigur. Oftă, strînse pumnii, împinse uşa şopronului şi intră.

*

* *

3. Ce sînt, în definitiv, fractalii? Cum diferă ei de formele euclidiene obişnuite? Răspunsul poate fi dat cu ajutorul unui „monstru matematic" timpuriu; fulgul de nea al lui Koch (...) Un segment de dreaptă este divizat în trei, iar partea din mijloc este înlocuită cu două segmente, care formează laturile unui triunghi echilateral. În stadiul următor, la fel se procedează cu fiecare din cele patru segmente rezultate. În fiecare etapă lungimea curbei creşte cu un factor de 4/3. Astfel, după mulţi paşi, curba are o lungime care tinde spre infinit, într-o suprafaţă finită şi fără a se intersecta. Într-adevăr, cu cît este privită mai amănunţit, cu cît este mărită mai mult, cu atît mai multe detalii apar. Mai important este faptul că această curbă este asemănătoare cu sine însăşi. Fiecare porţiune mică, atunci cînd este mărită, poate reproduce exact o porţiune mai mare. Spunem despre curbă că este invariantă la schimbarea scalei.
(Richard F. Voss–RANDOM FRACTAL FORGERIES in: FUNDAMENTAL ALGORITMS FOR COMPUTER GRAPHICS. NATO Series. Springer Verlag. Berlin–Heidelberg 1985).

Se aşeză în jilţ şi zări coperţile roşii ale caietului său de notiţe, aruncat într-un colţ al mesei. Îşi aminti ultima însemnare, făcută cu aproape un an în urmă, un extras dintr-o revistă: **„Dacă se îndepărtează porţiuni din creier, pînă la o anumită limită, funcţiunile acestuia nu se alterează!!!"**. Informaţia îl zăpăcise cu totul: exact aşa se comportase şi perceptronul său cînd, din greşeală, răsturnase un raft întreg cu „neuristori", celulele electrolitice care alcătuiau aparatul. Era să „şloguiască", îşi aminti el viu scena, crezînd că tot ceea ce se chinuise să-l înveţe s-a pierdut. Dar nimic! Perceptronul funcţiona cu aproape un sfert din celule lipsă... Cînd le-a refăcut, după mai mult de o săptămînă de muncă, nu s-a schimbat nimic. Atît doar, că a început din nou cu întrebările. „De ce mă întrebi, te-am cuplat cu radioul, cu televizorul, află singur!", îi spusese atunci, agasat de insistenţa cu care revenea semnul de întrebare pe ecran.

Privi beculeţele de pe panoul de comandă, cu senzaţia că se uită în ochii cuiva. Cu două săptămîni în urmă, înainte de examene, îl surprinsese cîntînd „Sînt un fractal în amurg". Nu se făcea să-l întrebe de prima dată, aşa că căutat răspunsul în cărţi. Nimic. Nici profesorul nu l-a lămurit, s-a uitat la el uimit şi i-a urat succes. În cele din urmă, şi-a călcat mîndria şi l-a întrebat. „ Un fractal? Este o curbă, suprafaţă sau volum, cu dimensiuni fracţionare... Da, o curbă fractalică umple o suprafaţă, cea din urmă un volum... Dar de ce mă întrebi?"

Vocea, vocea lui sintetică, atît de agasantă. Foarte greu reuşeşte să-şi controleze intonaţia. Şi imaginea, atunci ar fi trebuit să-şi dea seama... „Întreb pentru că vreau să ştiu, cum altfel aş putea afla?" „De la radio!", îi şoptise şi scena cînd rolurile erau schimbate i se redeşteptase în memorie, de parcă s-ar fi petrecut cu cîteva minute în urmă. Apoi examenele... Tot timpul îl simţise alături de el, privind prin ochii lui şi dictîndu-i răspunsurile.

Sigur că da, la un moment dat privise pe fereastră, piaţa era plină de porumbei, soarele strălucea sus pe cer şi el, aici, transpirat de căldură şi emoţii... Mîna însă îi alerga pe hîrtie... Şi vocea aceea, glasul care traduce gîndurile în cuvinte, nu era a lui, nu. Se putea auzi distinct...

Strînse pumnii. Îşi amintise senzaţia de frică încercată cînd realizase că nu mai putea gîndi, că ideile îi fuseseră date deoparte, scurtcircuitate, înlocuite cu un şuvoi limpede. Durase numai cît era în examen. Pînă cînd s-au dat rezultatele a hoinărit aiurea, mergînd fără ţintă, cu bicicleta prin oraş. Aştepta să intervină din nou gîndul acela străin. Şi se ivise. Astăzi. Înainte de a-şi arunca ochii pe tabelele cu mediile examenelor.

„De ce eşti curios? Eşti al paişpelea!"

Ridicase ochii neîncrezător, aţintindu-i asupra poziţiei sugerate. Ar fi dat orice să fie mai sus, ori mai jos, numai acolo nu. Însă, în dreptul cifrei paisprezece, era numele său. Tresări, de parcă l-ar fi văzut pe o cruce...

Apoi, în drum spre casă, sfaturile: „Vezi că mama ta suferă cu inima. Te duci..." De fiecare dată, după ce cuvintele străine încetau, se iveau şi gîndurile sale, speriate şi nedumerite.

– Hai, spune ceva!, strigă el după ce deschise contactul cu difuzorul.

Dar membrana rămase mută. Doar un zumzet surd, de tensiune prost filtrată, lăsa să se înţeleagă că aparatul funcţiona. „S-a stricat!", gîndi Georgică înfiorat. Se linişti repede: „Cerebel" nu se poate defecta, atît timp cît celulele au electrolit. Deseori se întrebase dacă monstrul din podul şopronului, nebănuit de maică-sa, dar celebru printre prietenii săi apropiaţi, ştie că există. „Tu eşti conştient de faptul că exişti?", îl întrebase pe vremuri, cînd, vrăjit de ceea ce îi ofereau zecile, poate sutele de mii de sticluţe de penicilină, nici el nu mai ştia exact cîte, adunate de la gunoi împreună cu Gigi, stătea la discuţii ore în şir, cu plăcerea pe care o va redescoperi mai tîrziu, cu prietenii la o cafea. „Cuget...", îi răspunse Cerebel pe „imprimantă", în timp ce monitorul afişa un nume: „Descartes" „Asta nu vei şti, pînă cînd nu vei fi în locul meu", adăugase pe canalul audio.

– Cerebel, vorbeşte, îţi poruncesc!

Monitorul pîlpîi de cîteva ori. Era felul lui de a rîde, observase asta cînd îi citea anecdote, ori prindea la radio „Unda veselă". Simţi cum i se urcă tensiunea. Mîine avea o întîlnire. Poate că de data aceasta nu se va solda cu o palmă. Dar cine se va întîlni cu ea, el ori Cerebel, pitulat undeva prin cotloanele minţii lui, iată gîndul care îl scotea

Pictură de SANDU ŞTIURCĂ

din sărite. Ar fi acceptat ajutorul perceptronului în ocazii mai delicate, însă în chestiuni intime ca aceasta s-ar fi simţit ca în faţa unei camere TV, în transmisie directă.

Cu mişcări furioase, porni imprimanta. Pe ecran începură să defileze arabescuri, ca atunci cînd îl învăţase să scrie, mai bine spus să-şi comande tensiunea aplicată interfeţei de generare a semnelor, copiate după o lucrare a unor studenţi. „E clar", îşi spuse. „Are gărgăuni!".

- Cerebel, de ce faci asta?

Imprimanta începu să ţăcăne din electromagneţii săi, adunaţi de la groapa cu rebuturi a unei fabrici din apropiere. Pentru prima dată, Georgică se simţi jenat la auzul sunetului sacadat şi penibil. Pe hîrtia montată în carul fostei maşini de scris, apăru o înşiruire de litere: „Ieşi afară. IMEDIAT".

Un nod i se puse în gît, prevestind perdeaua roşie lăsată peste ochi. Prietenii săi ştiau că atunci cînd se face alb la faţă şi buzele i se învineţesc, cel mai bun lucru este să te fereşti din calea lui. Puse mîna pe carul maşinii şi îl smulse dintr-o mişcare, fără să simtă nici o împotrivire din partea metalului, ca şi cum l-ar fi reţinut o biată aţă. Se ridică şi căută din ochi ceva cu ce să arunce în ecran. Liniile se ordonară şi textul de pe imprimantă apăru luminos pe monitor, alături de: CUTREMUR IMINENT. FUGI.

Degetele i se descleştară, lăsînd să-i scape un transformator peste degetele de la picioare. Durerea îl dezmetici:

- Ce cutremur? Cînd?, întrebă el cu vocea încă răguşită de furie.

- Acum. A început deja. Ieşi afară imediat! Clădirea se va dărîma.

Cerebel folosise canalul audio de această dată. Cuvintele sale avură asupra lui Georgică efectul unui duş rece. Privi tavanul cu grinzile sale încovoiate şi crăpate şi o gheară îi strînse pieptul. Structura nu inspira nici o încredere. Se repezi spre scara adăpostită lîngă grămada de lemne şi încercă să sprijine cu ea tavanul. Reuşi să o înţepenească între tavan şi pardoseala din pămînt bătătorit. Căută în van un alt obiect, cînd se făcură simţite primele trepidaţii.

La început a fost un uruit surd, aproape nebăgat în seamă. Crescu treptat, iar solul începu să vibreze, parcă rezonînd la strunele unei harpe invizibile. Borcanele orînduite frumos pe rafturi scoteau un clinchet strident, acompaniind geamătul pămîntului cu sunet ca de clopoţei. Cîteva căzură, spărgîndu-se cu sunet de cinel. Şopronul începu să scîrţîie, ca un genunchi bătrîn înţepenit de reumatism.

Simţi cum îl cuprinde ameţeala, urechile începură să-i ţiuie. Monitorul căzu de pe suport pe spate, conexiunile dîndu-i aspectul unui gîndac imobilizat. Un borcan căzu peste ecran şi pătrunse în el. Cioburi se risipiră în toate părţile, zgîriindu-i lui Georgică faţa şi pieptul apărat doar de un tricou.

Pereţii parcă valsau scuturîndu-se de afişe, ca un cal neobişnuit cu zăbala de călăreţ. Georgică se ridică în picioare, încercînd să se îndrepte către uşă, dar se împiedică de un ciot rostogolit din grămada de lemne. Văzu limpede cum tavanul se crapă la jumătate şi vine către el scoţînd un sunet ca mugetul unui monstru rănit. Scara se frînse ca un băţ de chibrit, dar aşchiile se încîlciră şi întocmiră cu bucăţile rămase un fel de „V" sub care băiatul scăpă nevătămat de prima avalanşă de scînduri, cioburi, bucăţi de ţiglă şi un lichid călduţ. Uşa deschisă în interior rezistase cu bine greutăţii, susţinînd o parte din tavan, care se aplecă încet spre spate şi se lăsă la pămînt cu un sunet surd, ca un oftat prelung de om obosit aşezat la umbră, lăsîndu-i lui Georgică un culoar prin care cerul surîdea îmbietor.

„Acid sulfuric! Electrolitul are acid sulfuric!", urlă ceva în mintea sa amorţită şi gîndul acesta îi dădu forţe noi. Reuşi să se strecoare spre ieşirea asigurată de uşă, se clătină ca beat şi se aruncă într-un butoi plin cu apă, cu capul înainte, ameţit şi speriat de perspectiva de a fi ars de vitriol.

Din fericire, avîntul luat îl făcu să basculeze cu butoi cu tot spre partea cealaltă şi se răsturnă, înainte de a-şi da seama ce se întîmplă, protejat de tablă ca într-o armură medievală. Apa se scurse peste el, ca un val purificator. Sute de fire se şfichiuiau în aer. Multe atinseră tabla butoiului şi picioarele băiatului, scoţînd mici fulgere albastre.

*
* *

4. Dar cunoaşterea globală a creierului progresează cu paşi uriaşi. Se localizează din ce în ce mai multe funcţii: zona vederii, a limbajului, a analizei, a imaginaţiei, a organizării... Rămîne încă tentantă căutarea locului unde se ascund amintirile. Dar nu este nimic de făcut în această direcţie. Totul se petrece ca şi cum memoria ar fi pretutindeni şi nicăieri în acelaşi timp. Să ne gîndim la cei răniţi foarte grav, cărora li s-au îndepărtat lobi întregi din creier: majoritatea şi-au păstrat memoria. Dacă vi se îndepărtează jumătate din creier, nu vă pierdeţi jumătate din amintiri, din această cauză...
(Patrice van Fersei – LA SOURCE NOIRE. Ed. Grassel & Fasquelle, Paris, 1986)

Un întuneric vîscos, parcă din ce în ce mai solid. Sunete înăbuşite, vaiet de lemn rupt, perceput pe îndelete, ca de pe o bandă dată mai încet. Şi mişcare, o alunecare lentă, abia perceptibilă undeva înspre lateral, ca şi cum l-ar învîrti o centrifugă. Uruitul surd, continuu, supărător. Din cînd în cînd, cîte un trosnet, strigăte sau şuierături stridente.

Nu-i este frică. „Ciudat", se analiză mirat de propria îndrăzneală. „Altădată tresăream la cel mai mic zgomot". Rămase o clipă încordat şi trebui să recunoască cu greu că „altădată", acum, nu mai are nici un sens. „Mi-am pierdut memoria!", îşi spuse înfiorat. Apoi centrifuga prinse a se învîrti din ce în ce mai repede, sporindu-i apăsarea, dar fără a-l deranja. Era chiar plăcut, ca o goană nebună în care ai impresia că stai pe loc şi peisajul năvăleşte către tine.

Dintr-o dată se simţi eliberat, ca o piatră slobozită dintr-o praştie. Se mişca liber, uşor ca un fulg şi doar unduirea mediului lîngă el îi dădea de ştire că nu stă pe loc. Uruitul acela surd devenea din ce în ce mai puternic, ca zgomotul unei hale uriaşe de care te apropii cu repeziciune.

Ca şi cum din frecare ar fi apărut lumina, în jurul său începu să se nască o fosforescenţă gălbuie, abia ghicită la început, crescînd în intensitate pe măsură ce înainta. Se simţea ca înainte, detaşat şi liniştit. Părea că toate aceste lucruri i se întîmplă altuia şi el asistă, plictisit, la televizor.

Între lumină şi viteza înaintării se stabili un echilibru, apoi iradierea crescu şi mişcarea încetă. Rămase senin, contemplînd strălucirea monotonă din jur, pînă cînd simţi clar o prezenţă străină. Privi în jur. Pretutindeni, aceeaşi perdea sclipitoare. Apoi ceva se detaşă în el, ca şi cum o pîine ruptă în două devine două pîini şi totuşi una singură, sau o rîmă tăiată cu sapa ar continua să gîndească şi cu cealaltă jumătate, fără să-şi dea seama că fiecare îşi are, de acum înainte, propriul drum în viaţă.

Vru să închidă ochii şi abia atunci realiză că nu-şi simte pleoapele. Constatarea îl umplu de spaimă, însă „celălalt" îl linişti. „Nu te doare nimic. Atunci, ce vrei?". „Nu văd nimic", răspunse speriat primul. „Doar o ceaţă luminoasă. Dar te simt, aşa cum orbii simt apropierea unui perete. Şi... te aud". „Atunci e bine. O să mă şi vezi..."

În faţa lui, gălbenul lăptos păru agitat de turbulenţe. Fire întunecate luau naştere şi se agitau, ca norul unui fum de ţigară, parcă aspirate de două puncte alăturate. Se formară două vîrtejuri ca două minuscule galaxii alburii, apoi mişcarea încremeni şi apărură încet doi ochi, cu pupilele larg deschise. Un creion invizibil desenă rapid contururile unei feţe alungite, cu pometii feţei ieşiţi înafară. Buzele schiţau un zîmbet şăgalnic, iar părul lung părea mîngîiat de adierea unui vînt.

Era o fată, conchise stupid Georgică, ameţit şi încurcat de noua prezenţă. Apoi, sub vraja ochilor ei, îşi aminti cine este, dar nu-şi putu explica prezenţa sa aici. Pierdut în privirea ei, abia dacă observă cum peisajul din jur se degajează de ceaţă, dezvăluind o poiană largă, mărginită de pomi înfloriţi, încărcaţi cu flori multicolore.

– Cine eşti?, îndrăzni să întrebe, nesigur pe el, ca şi cum la o petrecere s-ar afla în faţa unei necunoscute atrăgătoare şi nu se găseşte nimeni să-i facă cunoştinţă cu ea.

– Nu mă recunoşti?, chicoti ea şi îl luă de mînă. Hai să ne plimbăm puţin. Apoi va trebui să te întorci, eşti aşteptat...

Georgică ciuli urechile. De undeva, dinspre copacii din apropiere, se auzeau strigăte. Cu greu, din cauza ecoului înfundat, reuşi să-şi recunoască numele, purtat din copac în copac.

*
* *

5. „Tu eşti eu şi eu sînt tu": acesta era gîndul nostru. Ce s-a întîmplat acum, că tu eşti tu şi eu sînt eu?
(Bhartrhari-VÂIRÂQYACARAKA, 63)

Muzica, dată în surdină, le încălzea parcă inimile. În jurul măsuţei joase se opriseră cîţiva necunoscuţi, privind cu interes şi compasiune la tînărul care povestea cu lacrimi ivite timid în colţul ochilor. Mulţi simţiră un nod în gît şi se îndepărtară ruşinaţi de slăbiciunea lor, pretextînd că mai vor o cafea.

Georgică oftă, rămase cîteva clipe cu ochii închişi, apoi spuse cu o voce calmă:

– Asta-i tot, nea Alecule...

Curioşii rămaşi se răspîndiră la mesele lor, stînjeniţi de interesul nestăvilit care îi adusese neinvitaţi la măsuţa din colţ. „Dar şi el a depăşit măsura, vorbea de parcă ar fi fost singur în toată cafeneaua", îşi spuse unul, sau: „Uite, pînă şi turcul a rămas cu ibricul în mînă!"

Nea Alecu, un aviator pensionar, înalt şi vînjos, se ridică de la masă:

– Vin imediat. Mă duc să iau un rînd de cafele şi cîte un suc.

Georgică încuviinţă grav şi rămase tăcut. Lîngă masa lor stătea un bătrîn cu barbă albă cum au marinarii prin romane, neclintit ca o statuie. Văzîndu-l pe companionul lui Georgică plecînd, se întoarse încet spre tînăr, îl măsură atent şi îi spuse în şoaptă:

– Nu-i aşa că de fiecare dată cînd povesteşti asta îţi dau lacrimile?

Georgică îl privi ca picat din altă lume. Îl ştia pe bătrîn, celebru pentru obiceiul său de a hălădui prin localuri, declamînd tot felul de prostii, însă

nicicînd nu schimbaseră vreo vorbă.
- Îhî, aprobă el încă încărcat de emoţie.
- Şi, de fapt, ceea ce ai văzut tu acolo nici nu se poate povesti, nu există cuvinte pentru asta, aşa-i?, reluă bătrînul apropiindu-şi faţa de el şi fixîndu-l cu ochii larg deschişi, ca şi cum ar fi încercat să-l hipnotizeze.
- Aşa este, recunoscu băiatul, surprins de înţelegerea bătrînului.
- Ţi-e foarte greu să povesteşti, aşa-i?
- Lasă, domnule, copilul în pace!, făcu cel de la masa de alături, un fotbalist pe jumătate ameţit.
Bătrînul nu-i acordă nici o atenţie. Rînji, arătîndu-şi dinţii îngălbeniţi de tutun şi întinse o mînă spre faţa lui Georgică. Băiatul se lăsă, fără să protesteze, cu ochii agăţaţi parcă în orbitele bătrînului.
- Am fost şi eu acolo, în război..., şopti bătrînul. Mie nu mi-a trebuit cine ştie ce calculator pentru asta, mi-au ajuns trei gloanţe...
Îşi deschise cămaşa în dreptul inimii. Trei cicatrice, ca trei arsuri de ţigară, o încadrau cu precizie, ca şi cum soarta ar fi deturnat proiectilele pe traiectoriile cele mai puţin periculoase.
Ochii lui Georgică străluciră, luminaţi de interes şi de bucurie, dar, după o clipă, se înnegurară. „Era şi Ea acolo?", şopti cu glasul gîtuit de sentimentul că fusese trădat.
Bătrînul rîse reţinut.
- Eşti gelos? Nu, nu era, dacă asta te linişteşte.

Pictură de SANDU ŞTIURCĂ

În schimb, era altcineva, **a mea.** Ştii ce spunea Platon despre jumătăţile care se caută?
- Da, am citit, spuse Georgică atent la bătrîn.
- Ei bine, cred că fiecare din noi am întîlnit-o!
Îl văzu pe Alecu apropiindu-se cu o tavă şi se întoarse spre masa lui, redevenind absent la ce se întîmplă în jurul său. Fostul pilot îi întinse tînărului cafeaua, zîmbindu-i încurajator.
- N-ai încercat să faci altul?, întrebă el în timp ce învîrtea linguriţa în ceaşcă.
- Ce „altul"?, întrebă Georgică absent.
- Alt perceptron, sau cum îi spuneai.
- Nu, n-am avut nici timp, nici curaj şi nici pornirea care m-a dominat atunci, pe vremea liceului. La anul termin facultatea, poate atunci... Dar nu cred, am lucrat doi ani la el, aveam timp şi spaţiu. Acum nu mai pot, mă mut la bloc, unde să-l pun, că ocupă o cameră întreagă...
Sorbi din ceaşcă. Aroma plăcută îi inundă fiecare fibră, trezindu-i la viaţă gîndurile amorţite. Îşi aprinse o ţigară şi îl privi pe cel din faţa sa aproape rugător:
- Nea Alecule, ce a fost asta?
Aviatorul îşi încreţi fruntea şi strînse buzele a neputinţă.
- Mă, băiete, nu ştiu ce să-ţi spun. În primul rînd mă miră faptul că din hîrburi aruncate la gunoi ai obţinut aşa o sculă puternică. Din cîte ştiu, astăzi calculatorul nu vorbeşte, nici nu ascultă radio, nu se uită la televizor... Şi tu, acum patru ani...
Făcu o pauză şi se uită îndelung la Georgică, apoi îşi clătină capul a mirare şi continuă:
- Dacă nu-mi povestea Gigi, nepotul meu, n-aş fi crezut. Voi, puştii de azi, aveţi nişte idei tare trăznite... Îmi aduc aminte ce scandal a fost cînd Gigi şi Marinică şi-au făcut o maşină propulsată de arcul ceasornicului din turla bisericii din Peciu...
Georgică zîmbi amintindu-şi de bătaia încasată de Marinică acasă. „De ce ai luat, mă, ceasul?", striga maică-sa de se auzea pînă în stradă. „Nu l-am luat mamă, l-am găsit", răspundea printre sughiţuri băiatul. „Taci că-ţi sparg botul!" şi pleosc! Apoi o luau de la început. Rămase apoi cu ochii pironiţi asupra fumului de tutun.
- Ei, ce-ai rămas aşa? îl întrebă Alecu.
- Nu trebuia să povestesc asta, răspunse Georgică. De fiecare dată cînd evoc povestea asta mă apucă melancolia...
- Şi pe Pavel, făcu Alecu, arătîndu-l pe bătrîn cu bărbia.
Indiferenţa bătrînului fusese doar o aparenţă, şi-au dat seama de acest lucru cînd s-a ridicat şi-a venit la masa lor. L-au primit fără nici un cuvînt, ca şi cum ar fi stat acolo de la bun început.
- Pot să-i spun ceva?, întrebă bătrînul după cîteva momente de tăcere.
Georgică aprobă din cap, dar se simţi penibil. Întrebarea nu-i era adresată, judecînd după cel pe care îl privea Pavel şi care îi răspunse pe un ton binevoitor:
- Spune-i, mă Pavele, şi eu i-am povestit ce am păţit atunci, la Caransebeş.
- Te refereai la fractali, începu Pavel. Ei bine, nu te-ai gîndit vreodată că structuri fractalice tridimensionale tind spre a patra dimensiune? Şi că a

patra dimensiune este sediul infomateriei...

Alecu îl privi îngrijorat. Georgică ridică din umeri şi spuse gînditor:

- Nu ştiu... Într-un fel, am impresia că s-a construit singur, poruncindu-mi pas cu pas ce să fac. Este o senzaţie ciudată, ştiţi, eu niciodată n-am avut cunoştinţe temeinice în electronică, ştiam cîte ceva, de ici, de colo, ca orice băiat de optsprezece ani. Teoretic, ar fi trebuit să nu iasă nimic şi totuşi...

- Dar de ce n-ai chemat pe nimeni să-l vadă? îl întrerupse Alecu, care, de cînd se pensionase, dobîndise o adevărată oroare de probleme tehnice, preferînd teoriile cele mai îndrăzneţe.

- De ce? Nu ştiu. Mi-era ruşine de cum arăta: închipuiţi-vă o cameră TV făcută ca acum şaptezeci de ani, cu un disc găurit în spirală, un pod plin de sticluţe... Ce să arăt? Şi, de altfel, nu eram conştient că am făcut ceva ieşit din comun, pînă atunci... în butoi. Dar atunci era prea tîrziu, totul s-a spart, s-a dus dracului! Toţi pomii din curte s-au uscat, am cărat cioburile cu roaba o zi întreagă. Căram şi plîngeam, parcă i-aş fi dus Ei sicriul...

- Lasă, încercă Alecu să îl consoleze. Poate că în lumea aia paralelă încearcă şi ea să facă o asemenea antenă spre tine, poate te caută...

- Poate nici nu-i cine ştie unde, ci aici, pe stradă, poate intră pe uşa asta dintr-o clipă într-alta, spuse Pavel cu o nuanţă ironică în voce.

Georgică nu spuse nimic. Stătea cu bărbia sprijinită în podul palmei, cu privirile rătăcind peste feţele oamenilor. În pragul uşii o tînără ezita între pornirea de a intra şi cea de a se retrage cît mai repede. Cu toţii văzură o luminiţă aprinzîndu-se în ochii tînărului şi dispărînd ca un meteor. Şi amîndoi bătrînii de la masă gîndiră întristaţi: „Poate că ea nu există decît în mintea lui..."

*
* *

- TIMP?
- Vezi „Dicţionarul enciclopedic român"!
- NU SATISFACE. TIMP?
- Altă definiţie nu am. Caută tu una!
- „TIMPUL ESTE SOLVENTUL UNIVERSAL AL TUTUROR LUCRURILOR" - CE SPUI?
- Am mai auzit asta la antici.
- CU ATÎT MAI BINE!
(Listingul 69 - Discuţie Cerebel-Georgică)

- Minte, dom'le, făcu Pavel văzînd hîrtia. Timpul este umbra noastră - adăugă el cu o figură de filozof contrazis. Fără noi, fără lumea noastră, nu există timp...

- Şi asta au spus-o anticii..., răspunse ironic Georgică. Bătrînul îl privi o clipă neîncrezător, apoi se bătu cu palma peste frunte şi exclamă:

- Ai dreptate, aşa este, Augustinus în **De civitate Dei.** Da, sigur; Lumea n-a fost creată în timp, ci împreună cu timpul! Dar ce contează, cu atît mai bine!

— Aşa spunea şi Cerebel!

Pavel privi încă o dată hîrtia şi zîmbi:

— Deştept tipul, îmi place. Ei, ce spui? Îmi laşi listingurile cîteva zile?

Pictură de AUREL MANOLE

— Da, doar pentru asta le-am adus, răspunse Georgică.

— Şi eu ţi-am adus ceva, îi spuse Pavel începînd să-şi desfacă servieta. O carte şi... asta.

Georgică privi curios volumul. Titlul îi incită curiozitatea: **Construiţi-vă singuri un microcalculator,** autorul nu-i era cunoscut. În plus, bătrînul îi dăruise o pungă plină cu piese electronice, din care multe necunoscute. Le privi prin transparenţa plasticului, întrebîndu-se ce ar putea face cu ele. Păreau nişte circuite integrate, despre care citise, dar nu le văzuse încă.

- Te las, îi întrerupse nea Pavel gîndurile. După cum te-ai îmbrăcat, se pare că trebuie să te mai întîlneşti cu cineva. N-ar fi stricat să fi cumpărat nişte flori, cel puţin pe vremea mea aşa se proceda...

Georgică roşi pînă în vîrful urechilor...

- Lasă, reluă bătrînul cu o ironie complice. Doar spunea şi Cerebel: Timpul este solventul universal... Rîse, apoi adăugă: Vezi că în pungă ai un set complet.

Plecă, spunîndu-i în şoaptă nişte cuvinte fără înţeles.

- Vezi să nu i-o iei înainte lui sir Clive, că am dat de dracu'.

Georgică zîmbi din amabilitate, ridică din umeri şi îi strînse mîna. Rămas singur, se uită la ceas şi simţi un şoc neplăcut în stomac; fata trebuia să fi venit de zece minute. Se aşeză pe o bancă şi începu să răsfoiască volumul, dar fără chef, privind mereu pe deasupra filelor în lungul străzii. Treptat, conţinutul începu să-l captiveze. Oare ce-ar fi dacă ar reproduce structura perceptronului cu o reţea de microprocesoare?

Căută cu febrilitate scheme care s-ar putea adapta la ceea ce voia el să facă, găsi cîteva, însă nu era de-ajuns. Va trebui să-l caute pe Fănel, ori pe Mircea, de la calculatoare, să-i facă nişte... „Dar cînd o fi apărut cartea, că încă n-am văzut-o în librărie?". Ideea îi întrerupse proiectul abia schiţat. Deschise la pagina de titlu şi nu-i veni să-şi creadă ochilor: manualul va apărea peste cincisprezece ani! Nu se poate! Doar dacă...

- Iartă-mă, iubitule, am întîrziat mult?

Tresări şi o privi ca pe o străină. Apoi ceva plăcut şi molc, itor îi învălui gîndurile, zîmbi prosteşte şi se ridică în picioare, spunîndu-i cu ochii la ceas:

- Nu, aproape deloc... O oră şi ceva... Şi jumătate.

DĂNUȚ UNGUREANU

Pași pe o curbă deschisă

Nuvelă premiată la concursul de literatură și artă de anticipație tehnico-științifică, ediția 1988

1

Marginea deșertului unduia cenușie. Peste zi blestemaseră scursoarea fierbinte pe care văzduhul le-o turna în spinare, le-o prelingea pe chipuri și peste pielița plăpîndă a nările. Acum începeau să iscodească semnele nopții, bodogăneau căutînd păturile călduroase în care se cuibăriseră la adăpost sticlele plate cu whisky.

„Omul alb nu poate fi mulțumit nicicum", chicoti Manuel scărpinîndu-se sub braț. Se oprise parcă nehotărît proptit în scoabele sale de picioare, cu gînd să-și întoarcă buzunarele pe dos în căutarea cîtorva fire negricioase de tutun. Dar poate că unul dintre ăia avea să-l miluiască înainte de a se duce la culcare sub acoperămîntul greoi și întunecat al cortului. „Ca într-o cușcă, sfîntă fecioară, și fără aer printre sforăiturile și vînturile celorlalți", scuipă Manuel. Unul pufăia în timpul zilei dintr-o lulea scurtă, galbenă ca aurul, iar ceilalți doi fumau țigări americane lungi și proaste. Pufniseră neîncrezători cînd Manuel își vîrîse în gură capătul aprins ca să-i soarbă fumul pe îndelete, cum se cuvine. Îi privi îndelung pe sub sprîncenele groase, aproape depășind borul pălăriei pe care într-o noapte ca asta și într-un loc ca ăsta o cîștigase la cărți de la un om alb, puțintel la trup și mort de beat. Mai apoi, omul alb îndestulase hoitarii deșertului, iar pălăria rămăsese în lume ca să le amintească celorlalți, de pe creștetul vrednic al lui Manuel, că există locuri mult mai prielnice pentru vacanțe.

„Rahat", scuipă iarăși, „rahat mare", începu să dea roată abia înfiripatei tabere, căutîndu-și un ungher potrivit somnului, undeva unde să nu adoarmă cu capul mai jos decît picioarele, pietrele să fie mai rotunde și să-și poată rumeni mădularele la flacăra cîtorva vreascuri, rămînînd totuși în umbră. De cînd se știa, ori poate mai dincoace, de la bătăile de pomină gospodărite pentru dînsul de primul stăpîn, ținea de sfînt obiceiul de a aștepta neobservat în întuneric, supraveghindu-i pe toți, gata s-o întindă la primele semne ale necazului. Acum bineînțeles nu mai era vorba de bătaie ci de rostogolit ușor pe o parte, icnind satisfăcut, cu țigarea fumegînd între degetul mare și cel mijlociu, șalele învelite bine, pălăria pe ochi, mîna dreaptă controlînd capacul bidonului cu rachiu.

Manuel găsi locul, de fapt știuse de la început că acolo se va opri, însă amînase cu bună știință momentul, ocolul fusese mai mult de formă, ca să se simtă împăcat în adîncul sufletului. „Care suflet?", se miră țistuind, „Manu' bătrînul e numai zgîrciuri și oase". Aruncă pătura pe jos și apoi întoarse nările în adierea abia simțită a înserării, atît de slabă după ploaia de foc a zilei încît numai cîteva din firele sale de păr cărunt o găsiră înfiorîndu-se. Adierea asta, așa nevolnică, precum se arăta, trudea din greu pe partea cealaltă a dunei de nisip cenușiu, din ce în ce mai cenușiu. Aici începea deșertul, proștii ăia dracu' știe ce făceau, cu ce-și omorau ei vremea acum, deci adierea asta ca un fir de ață într-o cusătură de izmană îngrămădea în partea cealaltă a dunei lucruri mii și mii pe care avea să li le arunce în cap în zilele ce urmau să vină. Nu lucruri materiale, nu obiectele acelea de care e plină pustietatea de la un capăt la celălalt, dintr-un țărm într-altul, ci întîmplări, mai mari și mai mărunte, în mijlocul cărora el, Manuel și neisprăviții lui de tovarăși aveau să se bălăcească nădușiți, străduindu-se să-și țină capetele la suprafață. Uite, parcă deja dădea peste margini, parcă se rostogolea ceva din toate peste marginea dunei către el, însă în Manuel la ora asta țipau prea tare oboseala și setea de țigară ca să se mai străduiască să caște ochii acolo. A, să fi auzit clinchet de pahare ca la „Pardesiu de scînduri", ori un zgomot ca al fîșîiturilor de monezi risipindu-se prin buzunare, asta, domnu', ar fi fost cu totul altceva, cu totul altceva.

Nu era rost de tutun. Proștii lui întinseseră gîturi țepene ca parii din garduri, căscînd gura la ce le îndruga omul alb cu luleaua strălucitoare în vreme ce-și vîntura brațele ca o morișcă printre stele. Priveau care va să zică stelele, luna ca un bec mare și lîngă ei se proțăpise Baki-cel-chior cu năframa înnodată pe frunte, dînd și el din cap aprobator la ce spunea ăla, deși, mai mult ca sigur, nu pricepea o iotă și și-ar fi dat în clipa asta și ochiul celălalt pentru un tămbălău cu rachiu, trabuc, cuțite și fetițe. Însă de la ăștia storceau paralele, sfîntă fecioară, cum se orînduiau de la o vreme toate cu susul în jos. Manuel închise ochii o clipă și își închipui că s-ar ridica gemînd nemulțumit și s-ar îndrepta spre grupul lor clătinîndu-se umil o țigară, domnu', ce-i o țigară pe lumea asta, cîte nu sînt lucrurile mai importante decît ea, păi hai să le numărăm, domnu', nu prea vă vine la îndemînă, vă codiți, mai bine numărați stelele, spune domnia voastră. Ei, vă foarte mulțumesc, domnu', mulțumesc, mulțumesc, una singură îmi era de ajuns, să aveți parte de somn liniștit,

fără gînduri.

Dar pe urmă mîrîitul binecunoscut al lui Baki, cîine rău Baki ăsta, înjurăturile şi pumnul colţuros ca un bolovan între coaste, ei, lăsaţi, domnu', eu ştiu mai bine, Manu' flendurosul e cam javră, nu ştie decît să ceară şi să se vaiete, la treabă mai puţin, nu-i mai daţi atîta nas că vi se suie în cap. Hai cară-te, porcule, şi pe urmă n-am ce să fac domnu', nu mai există oameni pricepuţi şi de treabă, trebuie să ne descurcăm cu ăştia pe care-i avem, numai noi ştim pe unde scormonim ca să-i scoatem, sînt mînjiţi de rahat şi-n albul ochilor.

Mulţam! Manuel scuipă iarăşi şi iarăşi şi scuipatul sfîrîi vesel pe un tăciune în care se amestecau toate culorile curcubeului. Decît aşa tutun mai bine lipsă, doar nu ne-a scos mama, fie-i ţărîna uşoară, cu ţigara între buze. Iar pentru dumneata, Chiorule, ei bine, e ceva scris pe vîrful pătat al şuriului, stă acolo de multă vreme scris şi se adaugă şi se tot adaugă şi nu vede nimeni ce este, căci şuriul doarme dus în carîmbul cizmei drepte ca să prindă puteri. O să-ţi citesc matale într-o bună zi cînd o să stai frumos şi o să mă asculţi prăvălit în mijlocul drumului şi cu ochii, să am pardon, cu ochiul căscat mare şi atent.

Manuel îşi roti privirea. În afară de ăia care nu se hotărau încă să se ducă la culcare nu mai vedea pe nimeni în picioare. Baki îl cercetase cîteva clipe, doar-doar i-o găsi ceva, dar pe urmă se tolănise lîngă roţile din faţă ale uneia dintre camionete. De acolo, pînă ce adormise, fluturase mucul incandescent al unei ţigări, sigur fiind că Manuel îl vede. Bătrînul Bătătură şi fecioru-său, de ce dracu' i-or mai fi cărat şi pe ăştia cu ei, se culcaseră imediat, abia dacă se osteniseră să facă foc, acum stăteau pesemne înghesuiţi unul în celălalt şi tinerelul bubos pe care nu prea îl ducea capul îl descosea pe hodorog pînă cînd acela, cuprins de oboseală ori de disperare, nu-i mai răspundea. Iaca, frumoasă trupă mai sîntem!

Manuel îşi prinse unul dintre genunchi în palma stîngă şi începu să şi-l frece încetişor. De la o vreme firavele lui picioare făceau oarece nazuri, amorţeala pornea din vîrfurile degetelor ca un gîdilat plăcut şi pe urmă urca lent prin oase pînă către şolduri, cum urcă seva sub scoarţa copacilor. Astea da picioare, dacă nu făcuseră pustia de nouă-zece ori, aşa, nevolnice cum le vedea în serile petrecute în odaia cu oglindă de la „Pardesiu"', înseamnă că nu mai făcuseră nimic. Cu deşertul nu te joci, asta e o vorbă tîmpită, de cîte ori n-am scăpat tocmai pentru că am luat lucrurile în joacă spre deosebire de ceilalţi care, uite, au pus prea mult la inimă, li s-au părut toate prea serioase şi ce-au făcut pînă la urmă? Asta e smecheria, capul între umeri, umerii sub raniţă, dă-i din picioare, băiete, măreşte compasul, nu te uita în stînga, nu te uita în dreapta, a crăpat ăla?, să fie sănătos, tu fluieră, bea, fumează şi scuipă şi mai ales dă-i înainte, dă-i înainte!

„Pe o parte înghiţim şi pe cealaltă ne...", fu unul dintre ultimele gînduri coerente ale lui Manuel înainte de a pune geană pe geană şi de a închide în el imaginea puţin stranie a celor trei oameni albi aşezaţi în dreptul focului, ca şi cum s-ar fi ridicat împreună dintre flăcări, boscorodind de-ale lor, încercînd poate să lămurească între ei ce caută aici, în marginea lumii, pentru ce şi-au lăsat casele înalte, cu etaj şi l-au tîrît cu ei şi pe flendurosul de Manuel, tocmai fiindcă ştiau că el e ticălos şi stricat şi are mai întotdeauna nevoie de bani pentru care e în stare să facă aproape orice.

...Asta să fi fost somnul? Da, ăsta fusese, fără îndoială, scurt şi adînc şi neştiut, ca o pălitură cu maiul. Te-ai culcat pe dreapta, Manuel, pe dreapta te-ai sculat cu gura năclăită de zeamă amăruie şi afumat mai rău ca o şuncă de tăciunii stinşi între pietrele vetrei. Ne învîrtim într-un cerc.

Pe urmă fac ochi şi bătrînul Bătătură cu fecioru-său şi Chiorul, bineînţeles cu sudalma pe buze, lasă, ce mirat o să fii într-o bună dimineaţă cînd o să bagi de seamă la sculare că eşti mort... Şi la urmă de tot oamenii albi, mai întîi tusea celui vîrstnic, cu lulea, apoi strănuturile celorlalţi ca nişte miţi. Ei, poate că s-a făcut în sfîrşit şi vremea tutunului!

Proloff scoase capul prin deschizătura cortului şi imediat aerul răcoros al dimineţii îl luă în primire, zburlindu-i părul pe ceafă. În spatele lui, băieţii se îmbrăcau pe tăcute. Len dădea semne că ar vrea să se bărbierească, n-avea să iasă niciodată un hoinar adevărat din el, microscopul, eprubetele, scaunul, registrele, astea erau ale lui pentru vecie, rămînea celălalt să-i calce pe urme, trebuia să facă cineva şi terenul.

— Cafeaua, domnu'!, se băgă deodată între ei Baki Chiorul, individ dubios care, dacă ar fi fost după el, Proloff, ar fi odihnit de mult în spatele unui geamlîc cu gratii. Însă omul se arăta loial, se străduia să nu-l nedreptăţească gratuit, mai ales că îi strunea pe ceilalţi de minune, o dată nu-i ieşiseră din cuvînt.

— Baki!, strigă, şi celălalt veni supus, cu ultimul transport de ceşti aburinde.

Ei trei şi cu Chiorul se aşezară în cerc în faţa cortului încercînd să-şi potrivească oasele printre pietre şi suflînd în cafele. Ceilalţi îşi vedeau de ale lor, fiecare cu tabietul lui matinal.

— Baki, spuse Proloff, cîţi kilometri putem face astăzi?

Chiorul îl privi doar o clipă în ochi şi, după cîte i se păruse, cu duşmănie.

— Ziua nu e bine să intrăm în deşert, domnu'. Soarele o să ne ia minţile. Pornim către seară. Mergem pînă se face aşa frig că nu mai putem mişca picioarele.

Proloff îl cercetă cîteva secunde. El însuşi era un bărbat corpolent, scund şi ars de soare. Plescăi nemulţumit.

— Nu te-am întrebat asta, fiule. Răspunde-mi frumos.

Apoi, ca să strice totul, se băgă în vorbă şi Martin.

— Baki, noi nu vrem să stăm mult în deşert. Înaintăm puţin şi ne întoarcem. Pe urmă iarăşi. Dar pentru ce căutăm noi ne trebuie lumina zilei.

— Urme? făcu Chiorul.

Oamenii albi dădură din cap toţi odată.

Bătătură şi cu împiedicatul de fiu-său mi-au ciripit cîte ceva. Da nu făcusem legătura. Păi ăştia domnu', pentru bani ori pentru băutură pot să-ţi spună că l-au văzut şi pe Dumnezeu străbătînd nisipurile cu o bocceluţă în spinare.

— Fiule... începu Proloff, dar nu mai fu nevoie să continue.

— Dacă pornim într-o jumătate de oră, cumpăni Baki Chiorul lucrurile, şi umblăm cu fereală, ne ducem vreo cinşpe, douăj' de kilometri. Da' asta pînă-n amiază. După aia domnu', tre' să fim înapoi orice-aţi spune.

Proloff încuviinţă mulţumit.

— Cum facem? zise.

Baki se ridică pe vine. De cîte ori i se cerea părerea îi plăcea s-o lungească.

— Manuel!, strigă apoi. Vino-ncoace, flendurosule, javră, aleargă cînd te cheamă oameni mai de seamă ca tine!

Manuel zvîrli un capăt de chingă cu care îşi făcea de lucru cîţiva me⁻i mai încolo şi se apropie. Instinctiv, Len

scoase din buzunarul bluzei pachetul de ţigări.

— Aşa s-a mişcat şi tată-tău? se miră Chiorul şi apoi coborînd tonul, într-o frază aproape normală, trebuie să căutăm nişte urme, Manuel.

Ei, asta-i! ca şi cînd aş fi putut să-mi închipui că m-au adus pentru sprîncenele mele frumoase. Uite-l cum stă, burtosul om alb şi cei doi căţelendri ai săi şi chiar chioru' îşi ţine respiraţia lui puturoasă ca să vadă ce spune şi ce face flendurosul Manu'. Bătătură şi feciorul-său se trag mai aproape cuprinşi poate de respect. Iar Manu', ce face el în vremea asta? Manu' îi priveşte pe rînd, fără să se grăbească, cu ochii mijiţi, ca şi cum i-ar cîntări neînduplecat, întinde mîna fără o vorbă şi ia o ţigară din pachetul ciolănosului, apoi sparge cercul aşezîndu-se pe vine între ei ca unul mai priceput de care e bine să asculţi. Clipa e lungă, Manu', dacă ştii s-o lungeşti cum trebuie.

— Ce fel de urme? zise.

— Nu ştim, răspunse Proloff fără să ezite.

Asta, da, e ceva tare, Manuel, trebuie s-o recunoşti, dar tu te clatini puţin şi îţi revii, n-o să te dea gata burtosul om alb cu răspunsurile lui în doi peri. Fă-te că nu te miri şi totuşi ce vrea să însemne asta, „nu ştim"?

— Asta vrea să însemne, reluă Martin răbdător, ca şi cum i-ar fi citit gîndurile, că trebuie să deosebim nişte urme ceva mai ciudate, ceva care să nu semene cu nimic cunoscut. Pricepi? Urme de roţi şi de oameni ştim să vedem şi noi dacă sînt destul de clare, ba chiar şi de cai. Dar lucruri şi fiinţe care lasă urme în nisip sînt nenumărate, iar aici puterile noastre sînt cam... hm... slabe.

Te cred! Dar nu ştiu ce tot dă chioru' ăsta ordinar din cap cu atîta încîntare de parcă ar avea el vreun merit în toată afacerea.

— Mai spuneţi-mi, ceru Manuel.

Proloff luă pachetul întreg din buzunaul lui Len şi îl îndesă alene în cel al lui Manuel, copleşindu-l. Pachetul întreg.

— Bătrînul Bătătură a văzut acum o lună cîteva stele căzînd lîngă cocioaba lui. El şi flăcăul au urmărit una, mai multe nopţi la rînd, pînă ce i-au pierdut urma prin părţile astea. Ziua se odihneau, căci steaua, zic ei, fugea înaintea lor numai pe întuneric. Credeau că e de argint topit, dar n-au găsit nici o picătură de metal.

— Ah, asta era...

Pînă şi Baki, cel chior, a încremenit, uitînd să mai clipească, aşa a răsunat vorba lui Manuel strecurată anevoie printre dinţi.

— Manuel, zise în cele din urmă Chiorul, ducînd mîna la buzunarul din spate al pantalonilor unde-şi ţinea boxul, dar Proloff îi făcu un semn energic, poftindu-l să se potolească, luminiţa jucăuşă a curiozităţii se aprinsese sub arcadele lui învelite în grăsime.

— Ce-i cu tine, Manuel?

Manuel băgă încet mîna în buzunar şi apucă pachetul de ţigări cu grijă, parcă ferindu-se să-l mototolească, întinse braţul, pachetul poposi cuminte sub clapeta cu nasture a bluzei lui Martin. Greşise persoana, dar nu asta conta acum. Poftim, toate în regulă, sîntem chit.

— Eu asta nu pot face, domnu', spuse. Eu am crezut că mergem să împuşcăm hoitaşi şi să facem poze, ori, ştiu eu, umblăm după vreun bărbat care a fugit cu nevasta unuia dintre domnii mai tineri. Eu asta nu...

Se ridicase să plece şi Proloff se ridică o dată cu el. Ceilalţi rămăseseră încă pe vine.

— Ce-ţi pasă ţie pe cine căutăm? Tu stai frumos, tolănit în camionetă, la umbră. Numai din cînd în cînd cobori şi arunci o privire. La sfîrşit ai teşchereau plină cu bani.

— Eu asta nu pot s-o fac, nu pot s-o fac, clătină din cap Manuel din ce în ce mai repede şi mai rugător, în vreme ce întindea palmele înainte ca şi cum i-ar fi implorat să nu vină după el.

Începuse să meargă de-a-ndăratelea. Proloff mai făcu un pas.

— Pricepe că n-are de ce să-ţi fie teamă. Bătrînul Bătătură...

— La dracu' cu Bătătură bătrînu'!, ţipă Manuel, întorcîndu-se ca un titirez pe călcîie şi rupînd-o la fugă, lăsîndu-i pe toţi cu gurile căscate. Să-l ia dracu' şi pe tontu' de fecioru-său şi pe voi toţi! Să-i ia dracu' cu steaua lor cu tot şi cu maşinile voastre suite deasupra ei!

Se oprise în spatele celei de-a doua camionete şi de acolo îşi iţea doar creştetul capului, atît cît să-i vadă, cu pălăria în mîna dreaptă, făcîndu-şi vînt de zor, căci se înfierbîntase, în vreme ce turuia fără să se oprească.

— Domnu', nu vă supăraţi pe mine, nu, n-aveţi nici o pricină cu Manuel săracu', zău aşa, nu trebuie bani, nu trebuie ţigări, domnu', nu fiţi supăraţi! Eu am mai umblat după bărzăuni de-ai lui moş Bătătură, eram mai tînăr pe vremea aia, niciodată nu ne-am întors fără un mort, doi, sub prelată.

Acum se iviseră pauze mari între fraze, zbieretele căpătau aspectul organizat al unei confesiuni.

— Cînd aveam vreo optsprezece ani şi el bătea pe patruzeci, ne-am încîrdoşat cu simbrie pentru o săptămînă la un om alb, mai alb ca dumneavoastră, nu vă fie cu supărare, domnu', şi Bătătură bătrînu' îi povestea seara despre locurile unde îşi îngropaseră sălbaticii auru' şi juvaerele. Omul alb a murit într-o ripă, n-am putut să-i luăm nici măcar cizmele. Aşa a început. Pe urmă, într-o iarnă...

Cam atît, Manu'. Baki Chioru' s-a ridicat în sfîrşit în picioare, a ieşit în faţa albilor descumpăniţi de vorbăria ta şi a lătrat cinci ori şase cuvinte într-o limbă pe care o cunoaşteţi numai voi, despre nişte lucruri uitate de toţi, numai de voi nu. Aşa că vezi, Manu', pe feţele lătăreţe ale moşneagului şi tinerelului, bătături amîndoi, s-a întins un zîmbet fericit, eşti din nou sub călcîi.

— Ce i-ai spus?, se interesă nemulţumit Proloff.

Chiorul ridică din umeri.

— De-ale noastre, domnu', nu vă fie cu supărare. Îi am la mînă pe toţi, altfel nu m-aş putea face ascultat.

Len deschise şi el gura ca să se afle în treabă.

— Proloff, asta nu...

— Acum o să meargă? făcu Proloff.

— Acum o să meargă, încuviinţă Baki.

Da, Manuel se mai ţinu puţin de mînerul portierei şi pe urmă se apropie rîzînd, scuturîndu-şi capul, ca omul care a făcut o năzbîtie.

— Atîta tot, zise, că Manu', prostul, e cam fricos de felul lui. Am văzut şi eu steaua aia, domnu', sigur că am văzut-o, dar aşa smintit ca moş Bătătură, să mă iau după ea, nu sînt. Acum, cu domniile voastre împreună, socot că se poate face şi asta.

Un ceas şi jumătate mai tîrziu dădu strigăt ascuţit şi camionetele se opriră într-un nor de praf gălbui, înecăcios.

— Nu, nimic, făcu Manuel scărpinîndu-se de zor, mi s-a părut. Da, mi s-a părut. Mai daţi-mi o ţigară, domnu', nu vă supăraţi, aseară priveaţi stelele, ce stele erau alea?

Martin îi dădu şi foc, apoi îşi aprinse şi el una.

— Sirius, zise Vega. Ursa minor, Procyon.

— Aha, scuipă Manuel, noi le zicem altfel. Nu mai ştiu cum dracu', da' noi le zicem altfel. ■

Pictură de AUREL MANOLE

Poate porni de oriunde. Începe totuşi cu Len Claes, un bărbat în vîrstă de treizeci de ani, ghemuindu-se pe scaunul din spate al capsulei. Unul dintre pistolarii colonelului Innertal, uscăţiv ca un vreasc, bătu cu degetul în carlingă

— Legaţi-vă bine centura, doctore.

În ochii lui roşii, singura deosebire între Claes şi scaunul pe care îl aşezase era aceea că, pentru moment, colonelul se arăta interesat de primul.

Iar în secunda următoare plecară. Claes îşi simţi stomacul fugind şi scurte atingeri ca ale unor degete pe tîmple. Gura tunelului tremură micşorîndu-se pînă cînd rămase doar un punct galben. Capsula luă un viraj şi apoi încă unul. Şerpi verzi şi roşii de neon fulgerau în răstimpuri.

— Coborîţi!

Mai întîi Proloff punîndu-i o mînă pe umăr, obligîndu-l să-şi întoarcă privirile spre el, clătinîndu-se, de ce? Pe urmă colonelul. Claes o porni în spatele lui străduindu-se să-i imite pasul elastic, potrivit planşeului de marmură albă. Oamenii colonelului, încremeniţi cîte doi, ca statui uitate în marginea unui balcon, la capătul peronului, lîngă cabina telefonică.

Decontaminare. Băieţii se repeziră nervoşi să-i ia în primire. Abia apoi Innertal deschise gura.

— Proloff! zise.

Len se întoarse. În cameră nu se mai aflau decît ei, aşteptînd deschiderea sasului. Proloff vorbi încet.

— În jurul orei unu a fost selecţionat un mesaj. Un mesaj care... te-ar putea interesa.

Colonelul se mărgini să clatine din cap.

— Un mesaj coerent? făcu Len.

— Mai mult decît atît, doctore. Mesajul îţi este adresat. Opt mii doi solicită o întrevedere.

Colonelul întinse mîna învelită în plastic şi apucă marginea sasului. Fu primul care îşi vîrî în deschizătura circulară umărul şi un picior.

— Ce fel de glumă e asta? suspină Len Claes.

Seara fusese din cale afară de obositoare. Tura de serviciu îi aştepta împrăştiată prin încăpere. Unul dintre pereţi basculă făcînd să fluture folia în care erau înveliţi cu toţii. Lumina se stinse treptat.

— Povestiţi-mi, zise din nou Len.

Dar colonelul îl apucă de cot silindu-l să tacă.

— Mai tîrziu, aranjă Proloff totul în două cuvinte.

Peretele se ridicase în întregime lăsînd la vedere perdeaua cîmpului de forţă, strălucitor de albă. Colonelul Innertal străbătu încăperea şi se trînti într-un fotoliu aflat în partea opusă.

— Etapa întîi. Parametri protecţiei, comunică unul dintre operatori.

Proloff şterse transpiraţia care-i umezise genele, ca să-şi tragă cagula cu mîinile nefiresc de rigide.

— Nu vă temeţi, găsi de cuviinţă Innertal să plaseze un spirit, de zece minute porumbeii mei au pornit-o încoace.

Două bombardiere urmau să fie la verticala locului într-o jumătate de oră. La cea mai mică neregulă aveau să radă de pe suprafaţa pămîntului întreaga zonă.

— ... valori instantanee, opt virgulă doi, opt virgulă opt, opt virgulă şase, opt virgulă cinci, continuă monoton glasul.

Len făcu un pas înainte. Strălucirea cîmpului de forţă păli alterîndu-se din centru spre margini. Dar ştiau că e numai o iluzie optică. Dincolo începură să întrezărească armătura flexibilă pierzîndu-se în întunecimea galeriei, scuturile roşii îmbinîndu-se ca inelele unui vierme colos privit din interior.

— Procedez la contact vizual.

Şi apropiindu-se, cu contururi tremurînd neclare, cuşca. „Pentru că n-am ştiut cum s-o numim i-am dat pur şi simplu un număr." Proloff şoptind. Operatorii se retraseră din nou pe lîngă pereţi mîngîind în trecere feţele aparatelor. Capacul cuştii culisă în linişte.

— Aşteaptă, zise Proloff.

Undeva, în spate, ochii colonelului ca picături solidificate de ceară. Şi, la cîţiva metri de ei, cuşca.

— Bună... dimineaţa...

Proloff se aplecă brusc în faţă ca şi cum cineva l-ar fi lovit în abdomen. Un vînt de gheaţă suia între ei toţi. „Pentru că n-am ştiut cum s-o numim i-am dat pur şi simplu un număr."

— Bună... dimineaţa...

Cineva izbucni într-un rîs nervos. Fusese un geamăt? Părea mai degrabă respiraţia obosită a unui om foarte bătrîn, sunetele îşi croiră cu greu drumul printre bolboroselile unui lichid în clocot, curgînd. Încă nu puteau distinge nimic în golul întunecat al cuştii.

— Bună... dimineaţa... Claes...

— Parametri sonori aparţinînd mesajului..., se trezi debitînd unul dintre analizorii încastraţi în perete.

— Opriţi-l, chicoti colonelul şi fu iarăşi linişte.

Proloff clătină uşor din cap.

— Bună dimineaţa, Opt mii doi, zise Len.

Cineva cuplă monitoarele pe infraroşu. Proloff din ce în

ce mai sigur pe el. Innertal... Continuau să nu vadă nimic. Apoi ceva sticli acolo, în întuneric, dar fu numai o străfulgerare ireală, o clipă de lumină.

— Claes..., începu colonelul, vocea ca o miasmă a întunericului din cuşcă îl întrerupse.

— Am chemat... am vrut... să-ţi vorbesc...

Len trase aer în piept.

— Sînt aici. Putem vorbi acum.

Senzaţia de ameţeală pe care le-o inoculase incredibilul îl părăsea.

— Cine eşti tu?, rosti.

„Un număr." Îşi răspunse, întrebările pregătite cu grijă zburaseră, totul venea prea repede, trucat în această dimineaţă răcoroasă în care eşti apucat de reverele pluşate ale smochingului şi eşti zgîlţîit şi aruncat în capsula înghiţind kilometri de tunel marcat şi eşti împins în faţa lucrului ăsta. Nu, domnule doctor C., strădaniile dv. superbe de a realiza un contact nu pot fi răsplătite prin cîteva chintale de bandă magnetică, observaţii searbede şi poate stupide, pentru dv., iată, un glas, un glas adevărat împletind fraze, alambicînd cuvinte.

— Cine eşti? zise din nou, dar glasul nu îi răspunse. Rosti în schimb:

— Nu aprindeţi luminile. De data aceasta. E esenţial să comunicăm.

Proloff, colonelul, toţi ceilalţi respirînd în spatele său. Se întîmplară mai multe lucruri deodată. Mai întîi cîmpul de forţă. Strălucirea fu atît de intensă încît vreme de cîteva clipa tunelul păru scăldat în aur fin pulverizat. Ca şi cum ceva neobişnuit de puternic s-ar fi izbit violent încercînd să pătrundă în încăpere.

„... aproape perfect... de data aceasta... aproape desăvîrşit..."

— Hei, nu-mi place asta, nu-mi place deloc, ţipă Innertal ridicîndu-se de pe fotoliu. Venise în faţă păşind nesigur, cu palmele apăsate pe tîmple. Sub folia de plastic obrajii lui păreau lipsiţi de viaţă. Ceilalţi băieţi tropăiră mărunt şi cei mai mulţi îşi duseră de asemenea palmele pe tîmple. Li se părea că acolo...

— Aveţi probleme cu cîmpul de forţă, observă glasul.

Apoi totul încetă la fel de brusc precum începuse.

— Ascultaţi, spuse colonelul, înţepăturile din urechi şi orbite dispăruseră pentru moment, părăsim încăperea chiar acum, asta...

Voise să spună „asta n-a fost trecută în program." Sunetele se prăbuşiră încet în ele însele, alcătuiră o pastă moale şi vie, cu o respiraţie a ei, apoi se solidificară din nou, unul cîte unul, luînd chipuri viclene de alamă galben-strălucitoare. Sunetele pătrunseră picurate în ei toţi fără ca văzduhul să fi tremurat.

Len se regăsi treptat, crezu că înţelege.

— Acesta a fost un gînd, nu-i aşa? zise.

— Sînt o fiinţă, se auzi înăbuşit dinăuntrul cuştii. Sînt o fiinţă.

Innertal se apropie greu ca într-un vis. Spuse:

— Claes... te previn... în jumătate de oră...

Apoi se prăbuşi periculos spre cîmpul de forţă, iar Len văzu clar ceva apucînd trupul şi azvîrlindu-l mai încolo, într-un colţ lipsit de primejdii. Proloff adormi în aceeaşi clipă în jilţul lui, ceilalţi se prelinseră deasupra zecilor de semnalizări ce continuau să clipească împrumutînd siluetelor contururi vagi ca nişte halouri.

Asta-i tot, constată cu simplitate Len, acum sînt singur, cineva înăuntrul cuştii gîndeşte «ştiu totul despre tine. Eşti în mine acum. Am fost în creierul tău. Am plecat. Mă reintorc. Plec".

„Doctor Claes... doctor Claes... doctor Claes."

Aşa picură poate în fiecare dintre noi ploile-sentimente, şuviţe fluide alunecînd peste faţa interioară a chipului tău, încolăcindu-se în punctele de contact ale trompei lui Eustache cu ciocănaşul şi scăriţa, clătinîndu-se o clipă pe teaca alunecoasă a nervului optic, irigînd mulţimea papilelor gustative pentru a străbate mai apoi şirurile regulate de dinţi şi a ieşi la suprafaţă sub forma unui norişor alburiu de particule fine. Fiecare dintre voi ca o butelie de spray, umplută cu gînduri sub presiune. Apăsaţi aici.

„Doctore Claes."

„Te ascult, gîndi Len dezmeticit, tu ştii..."

„Doctore Claes, nimeni nu poate veni aici; în fiecare sală ascunsă sub pămînt zac oameni cu buzele întredeschise, cu pleoapele întredeschise."

Len se aşeză în fotoliul din care se ridicase înfuriat colonelul, îşi prinse tîmplele în palme.

„Ce vrei? gîndi. Cine eşti? Pentru ce toate astea?"

„Eu nu am un nume, doctore. Mi-ai dat unul pe care

„Ţi-am dat pur şi simplu un număr. Dumnezeule, asta nu..."

„Nu?"

„Nimic nu poate fi real. Sîntem victime, sîntem..."

„Noi ne-am întîlnit de nenumărate ori, doctore. Tu nu te sperii. Eu nu-ţi vreau răul."

Cuşca rămînea mai departe în întuneric, iar el se simţea aspirat irezistibil spre ea, în vîrtejul pe care îl bănuia acolo.

„Tu ai făcut toate astea. Arăţi mereu altfel. Cu ce semeni acum?"

„Sînt îngrozitor de puternic, doctore. Sînt singur."

„Schimbăm noţiuni lipsite de sens. De unde vii?"

„Ai să adormi, Claes. Ne vom întîlni iarăşi şi iarăşi, de cîte ori va fi nevoie."

„Noi am ştiut..."

„Eu v-am găsit pe voi. Marginea de deşert unduia cenuşie."

Ar fi vrut să închidă ochii şi să doarmă. Ar fi vrut să plece, să se ducă de acolo.

„Nu voi m-aţi găsit pe mine."

„Tu vii dintr-o altă lume. Noi ştim asta, nu ne-a luat mult timp s-o înţelegem după ce te-am adus de acolo, din marginea deşertului. Noi..."

„Nu te grăbi, doctore. Timpul nu înseamnă nimic pentru mine. **Eu** însemn ceva pentru timp."

„Noi nu ne-am imaginat astfel primul contact. Peste o jumătate de oră, peste mai puţin, porumbeii lui Innertal vor preface totul în pulbere. Tu eşti doar..."

Mîini grele, atîrnînd ca plumbul, pendule de plumb zdrelindu-ţi genunchii.

„... doar umbră. Totul prea uşor. Totul prea clar."

„Şi tu, doctore?"

„De ce eu? De ce tocmai eu?"

Ochii grei, buzele grele, firele de păr scufundîndu-se lent în pielea capului sub apăsarea propriei lor greutăţi.

„Cine sînt eu", mai gîndi Len Claes, aşternîndu-şi mîneca smochingului, eleganţa, de la o petrecere îl luaseră, peste pleoape, reuşită, femei, băutură, să dorm, să uit. Celălalt e aici, cîmpul de forţă s-a dus, ce îmi va pune pe umăr, mîna, poate că nu are o mînă, mă scutură uşurel, trebuie să-l privesc, trebuie.

Luă mîna de la ochi încet, în aceeaşi clipă fotoliul colonelului Innertal se zgîrci, se topi sub el aruncîndu-l cu picioarele în sus pe nisip, nisip, nisip, mîneca smochingului se scoroji, se prăfui, deveni de nerecunoscut. Printre de-

getele răsfirate aureolat de soarele cunoscut, ca imaginea pătată a unui sfînt dintr-o hîrțoagă, îl fixa speriat chipul lui Manuel cel flenduros.

— Domn' domnu', nu vă jucați cu de-asta.

Of, a făcut ochi de-a binelea prostănacul, neisprăvitul ăsta, de ce sfîntă fecioară, le-ai dat tocmai lor frumusețea de piele albă, crezusem c-a mierlit-o și p'ormă să te ți' bilci.

Len se ridică, văzul împăienjenit argintiu, genunchii de nisip umed. Proloff venea către el gesticulind.

— Baki, urlă, unde dracu' v-au fost ochii? Trage mașina încoace!

El și cu Martin se vîrîră deodată sub brațele lui Len, de o parte și de alta și așa, mai mult tîrîndu-l, îl duseră în spate și îl vîrîră sub prelată ca sub o aripă protectoare. Manuel puse și el umărul.

— Urme, urme, mărmăia, asta vă trebuie vouă? Eu cînd vă spun...

Moș Bătătură și rușinea neamului său umblau de colo-colo în interiorul triunghiului alcătuit din cele două mașini și cutia cu scule fotografice scăpată din mîini de Len. Pe dinăuntru erau numai spaimă, niște găini jumulite, gata de pus la fiert, căci citeau în ascuțișul unicului ochi al lui Baki răbufnirea de minie ce avea să urmeze. Totul însă degeaba, chiorul cobori din cabină amuzat, aruncă o privire celor doi oameni albi care se chinuiau să-i vîre unui al treilea marginea paharului între dinți. Pe urmă făcu un semn scurt chemind la sfat. Acum, Manu', cu prudență, dragule, înșelăciune și miere, multă miere.

— Moșule, într-o bună zi unul al dracului o să-ți dea să lingi țeava pistolului. Să mergi să le spui ăstora că umblăm după cai verzi. Și așa, așa alte parale nu mai pupi de la ei.

— Tu, Baki, n-ar trebui să-mi dai peste nas, că sînt om bătrîn și aș putea să-ți fiu tată.

— Ferească-mă Dumnezeu!

— Ascultă, cine ești tu ca să...

— Taci, mucosule! Moșule, așa nu mai merge. Vrei să ne punem poliția în cap?

— Ești un prost, bă. N-am nevoie de tine, îmi ajunge feciorul-meu. Noi am spus adevărul.

— Manuel, ce facem cu ăștia?

— Cum adică ce facem cu ăștia?

— Adică îi lăsăm dracului aici și îi ducem pe albi în oraș?

— De ce mă întrebi pe mine acum? Tu ești șeful. Tu știi cum e mai bine. Eu sînt un ticălos prost și flenduros.

— Vedea-v-aș pe toți îmbrăcați în scînduri! Ce era cu urmele alea de ieri?

— Vezi că și tu...

— Bătătură, ține-ți fleanca! Ce era cu urmele alea de ieri?

— Mai bine orbeam. Din cauza lor am stat peste zi în deșert.

— Lasă asta! Spune!

— Ce să spun?

— Spune-mi tot. E ceva adevărat în ce bălmăjește Bătătură?

— Ascultă, dacă mai...

— Taci, mucosule! E ceva adevărat?

— Eu nu știu. Mie, ca să-ți spun drept, îmi cam țițiie fundul.

— De ce, Manuel?

— Se vede și pe fața ta că așa e. Aș vrea s-o ștergem.

— Duceți-vă, bă, duceți-vă. V-ați scăpat in pantaloni, pute de la o poștă.

— Moșule, cred că eu o să fiu ăla cu țeava pistolului. Ce era cu urmele alea, Manuel? Erau urme?

— Da.

— Urme de lighioană? Urme de mașină?

— Urme de lighioană.

— Ce fel?

— Nu știu. N-am văzut în viața mea așa ceva. Nu există așa ceva.

2

Ea ar fi putut atît de bine să existe și să nu existe în același timp. Plăsmuire. Incertitudine. Halou. De vreo cîteva ore faptul îi era absolut indiferent. O privi în vreme ce se ridica în picioare, îndepărtind cu gesturi mici și precise praful adunat în țesătura rochiei de seară. Diadema care în mod obișnuit îi prindea părul alunecase într-o parte și ea o îndreptă surîzînd încurcată. O cicatrice roșie, subțire ca urma unei lacrimi acide coborînd de sub pleoapa stîngă pînă pe gît, era singurul lucru asupra căruia privirea lui mai poposea uneori brusc interesată.

— Nu dormeam, zise domnișoara Riskin apropiindu-se, îmi odihneam doar ochii. E ceva rău în luminozitatea pereților.

El dădu din umeri pregătindu-se să pareze un schimb de replici. Încă mai ședea într-un colț relativ curat al încăperii, sprijinit în brațul drept, tăcut, nereceptiv. Deasupra lor arcadele albe ale plafonului intersectau zboruri înghețate într-un punct culminant.

Apoi își pierdu din nou cunoștința. Mai apucă să simtă urcînd din adîncul trupului o sfîrșeală incredibilă, ca și cum ar fi răbdat de foame zile ori săptămîni în șir și să o zărească pe domnișoara Riskin reprezindu-se spre el. Cînd își reveni, ea stătea aplecată deasupra lui, iar șuvițele aurii de păr îi gîdilau fața îndemnîndu-l să strănute. Pe urmă îl pălmui ușor.

— Cine ești? scînci. Trezește-te! Spune-mi cine ești?

El o zărea ca prin ceață.

— Hei, tu, mormăi, încercînd s-o îndepărteze cu mîna, domnișoara-nu-știu-cum, dă-mi pace, îți zic...

Privirile i se limpeziră și putu să vadă destul de clar lacrimile de neputință care străluceau în ochii ei.

— Stai să vedem, mormăi din nou, de mai multă vreme ne învîrtim împreună pe-aici. Mă cheamă Claes. Len Claes. Am treizeci de ani... Ah, da, locuiesc singur, sînt necăsătorit. Am răspuns corect?

Maud Riskin dădu fericită din cap. Îi ținuse tot timpul mîna dreaptă în palma ei ca și cum s-ar fi temut că o să-l piardă.

— Ce se întîmplă, doctore? surîse Claes. Sînt bolnav, nu-i așa? Bolnav rău.

— Dar nu pe ducă, glumi ea. Stai liniștit.

În secundele de tăcere care urmară se studiară în voie fără să ia în seamă cele ce îi înconjurau. Ea văzu un bărbat tînăr, de sub ale cărui pleoape se revărsa neîntrerupt o oboseală cumplită și se înfioră renunțînd să mai caute. Bărbatul își potrivi capul în poala ei.

— Numele tău... numele tău... fredonă el încetișor. Numele tău îmi spune ceva.

— Posibil, încuviință domnișoara Riskin.

Era complet lipsită de imaginație și cele ce i se întîmplau acum îi păreau o pedeapsă pe care cerul o prăvălise pe nedrept peste creștetul ei.

— Posibil, zise din nou. Acum stai liniștit.

Dar Claes deschise ochii şi se răsuci încercînd să se ridice. Ea îl lăsă, într-un fel uşurată. Din cîte îşi amintea, era a patra sau a cincea oară cînd el îşi pierdea cunoştinţa.

— Şi acum la treabă, plescăi Claes nemulţumit.

Puterile îi reveneau încetul cu încetul, era ca şi cum s-ar fi extras cu eforturi penibile din masa cleioasă şi urît mirositoare a unei mlaştini. Îşi rezemă spatele de ceea ce părea să fie un perete elastic, dintr-o materie albă, prăfoasă.

— Unde ne aflăm? Unde sînt ceilalţi? Cine eşti cu adevărat?

Maud Riskin căscă nişte ochi mari, atît de mari încît el înghiţi cuvintele ultimei întrebări.

— S-o luăm mai încet, spuse Claes şi totul sună a scuză. Unde sîntem?

Părea că aşteptase chiar această întrebare pentru a da frîu liber lacrimilor. Plîngea fără să scoată un sunet, doar bărbia îi zvîcnea în răstimpuri. Len Claes o privi un minut întreg, apoi se apropie şi îi cuprinse umerii cu braţul. Se simţea incapabil să mai spună ceva.

— Eram cu toţii pe autostradă, zise deodată Maud. Îşi şterse obrajii. Cicatricea părea acum şi mai evidentă.

— Ne întorceam de la o petrecere. Un chef prelungit. Maşina mea s-a oprit. Nu, nu e bine. Maşina...

Îşi legănă pletele dintr-o parte în cealaltă, refuzînd să exprime în cuvinte urmarea. Claes aşteptă răbdător.

— Cred că am leşinat sau cam aşa ceva. Auzeam ţipete, poate că erau ale celorlalţi, din ce în ce mai îndepărtate, din ce în ce mai slabe. Cînd mi-am revenit, era întuneric.

— Întuneric?

— Da, spuse ea, nu mă crezi? Stăteai ca mai înainte, sprijinit de unul dintre pereţi. Încă nu erai conştient. Pe urmă totul a început să se lumineze treptat.

— De cît timp sîntem aici?

Maud Riskin se gîndi cîteva clipe.

— E greu... Am adormit de cîteva ori... A trecut, cred, o zi. Vreau să spun, o zi şi o noapte.

El vîrî mîna în buzunar căutînd automat o ţigară. Atinse cu degetele nasturele clapetei şi deodată toate îi apărură limpezi, dureros de clare şi de apropiate. Violenţa şocului îi smulse un strigăt uşor.

— Nu, nimic, spuse, am nişte dureri groaznice de cap.

Proloff, Martin, chiorul şi nespălaţii săi... Martin... Martin... „Eram mai tînăr pe vremea aia, niciodată nu ne-am întors fără un mort, doi, sub prelată."

— Eram trei, făcu Len Claes. Adică nu, şapte, dar ceilalţi... O cercetare în deşert. La marginea deşertului. Ne-a mers rău de la bun început.

Oare ea îl asculta? Înţelegea oare ceva? Totul i se păru sterp, amintirile veneau peste el, scrijelindu-i cugetul.

— Şi apoi? îl întrebă Maud.

— Martin a murit. Eram, cred, în a patra ori a cincea zi. Şi el s-a stins din senin, rîsese şi înjurase cu noi cu cîteva minute mai înainte, pe urmă s-a dus la maşină să ia ceva, cînd ne-am urcat după el şi i-am văzut ochii...

Se întoarse brusc, se sprijini de perete. Peretele se arcui sub greutatea lui.

— E ultima imagine pe care cu certitudine mi-o amintesc, spuse după cîteva secunde. Eu, Proloff, băieţii lui Baki, strînşi în jurul camionetei. Ceva mare şi negru, ca o aripă acoperindu-ne.

Domnişoara Riskin veni lîngă el.

— Crezi că sîntem nebuni?, zise.

— Poftim? făcu Claes descumpănit.

Lumina curgea născînd mici şi ciudate turbulenţe în cutele rochiei de seară, pe fibra aspră a bluzei din foaie de cort. El întinse mîna într-un gest nesfîrşit de lung, trădînd împotrivirea gîndului, şi ea îi veni în întîmpinare la fel de încet. Şi degetele lui găsiră izvorul firului acela roşiatic desenat pe chipul ei şi coborîră cu grijă, urmîndu-l peste obraz, ocolind colţurile buzelor, prelingîndu-se sub bărbie. Apoi se opri.

— Să plecăm de aici, răspunse cu glas răguşit privirilor mirate. Undeva trebuie să existe o ieşire.

Camera, uluitor de înaltă, părea să aibă forma literei „T". Coada „T"-ului, destul de lungă ea însăşi, se dovedi în realitate doar o ramificaţie de culoar ale cărui capete se aflau probabil prea departe pentru a putea fi zărite. Aleseră unul dintre sensuri, la întîmplare.

„Totul pare făcut la întîmplare", îşi zise Len privind în jur, mergînd, călcau în picioare o pardoseală albă, degetele lor atingeau din cînd în cînd pereţi albi care emanau o lumină ca aceea a zilei, ochii se înălţau în urma arcadelor căţărate la înălţimi ameţitoare. Umbre cenuşii îi însoţeau alunecînd pe suprafeţele ce păreau să fie plastic. Colţurile nu erau de fapt colţuri, totul se răsucea cu viclenie, rotunjindu-se în ultima clipă, înghiţind muchii imposibil de evitat. Totul era molcom, şlefuit, artificial. „Ceva trebuie să aibă o noimă", se gîndi, căută mîna fetei, o găsi, şi-o apropie.

— Ceva trebuie să aibă o noimă în toate astea.

— Mi-e foame, îl anunţă ea cu o voce lipsită de orice expresie.

— Şi mie, rîse Len. Să căutăm un local.

Mergeau de aproape o jumătate de oră. Claes ridică din nou privirile. O făcuse şi ceva mai înainte, acum era sigur. Plafonul cobora lent pe măsură ce înaintau. Domnişoara Riskin se poticni. „Len Claes, îşi zise, da, e posibil să ne fi întîlnit. Tana invită tot felul de ciudaţi. Are o slăbiciune pentru tipii citiţi şi curăţei." Apoi gîndul îi zbură aiurea, la perechea de pantofi negri, satinaţi, care rămăseseră probabil în maşină. Se simţea din ce în ce mai liniştită, mergea în spatele acestui bărbat, fără să-l sîcîie, sigură fiind că el va găsi o rezolvare a situaţiei absurde. Numai de s-ar purta pînă la capăt ca un om civilizat, îşi mai zise. Şi de nu şi-ar pierde din nou cunoştinţa."

— Ce este? tresări speriată.

Len nu-i răspunse. Culoarul se sfîrşea brusc, douăzeci de metri mai încolo, jocul luminii îi înşelase, îi obosise poate, tot ceea ce puteau face acum era să se apropie neîncrezători, să-şi lipească palmele de suprafaţa translucidă dincolo de care ceva ceţos, cu contururi ce nu se puteau desluşi, plutea parcă într-un recipient plin cu lichid vîscos. Totul amintea vag de un acvariu.

— Ce-i asta? făcu Maud.

Tonul cu care pusese întrebarea îl făcu pe Claes să o măsoare dintr-o dată iritat.

„Dumnezeule, gîndi, nu acum, nu mă sili s-o pleznesc!" Simţea că o criză de nervi era ultimul lucru la care ar fi fost capabil să asiste. Ridică din umeri.

— Cel puţin putem fi siguri că nu asta e direcţia cea bună.

— Ne întoarcem?

— Ce altceva am putea face?

În clipa următoare o răsuci cu faţa spre el.

— Ascultă, e mai bine să nu pui la inimă toate astea, încearcă să nu te mai miri de nimic. Lasă-mă pe mine s-o fac pentru amîndoi, altminteri mi-e teamă că n-ai să rezişti multă vreme. O.K.?

„Da", spuseră ochii ei.

— Să mergem, hotărî Len. Stai lîngă mine tot timpul.

Se afla într-un loc absolut necunoscut, în tovărăşia unei necunoscute. La intervale nedefinite de timp îşi pierdea cunoştinţa. Ce puteau însemna toate astea puse la un loc? Excluzînd eventualitatea unor halucinaţii, ajungea în faţa unei concluzii deloc liniştitoare. Ceva sau cineva îi manipula. Intenţionat ori nu, asta avea mai puţină importanţă.

Simţurile i se ascuţiră dintr-o dată, de parcă ar fi străpuns în cele din urmă suprafaţa ce îl închisese pînă atunci, stînjenindu-i mişcările. Deveni conştient de puterea nouă, nebănuită, care începuse să urce în el şi se bucură. La fiecare pas ceva plin de prospeţime venea să se alăture voinţei sale. Voinţei sale de a supravieţui. Apoi un lucru îi atrase atenţia, derutîndu-l. Crezuse mai întîi că e doar o iluzie, însă o clipă mai tîrziu, cînd, dezechilibrîndu-se, atinse ambii pereţi cu braţele, bănuiala i se transformă în certitudine. Coridorul se îngusta.

— Ar fi trebuit să ajungem în dreptul încăperii, spuse Maud.

— Da, răspunse Len, poate că am mers mai încet.

Ştia că nu e aşa. Ceva se petrecea în jurul lor, deasupra, printre arcade, sub tălpile lor, ceva se petrecea în tăcere, neobservabil şi ei nu i se puteau împotrivi.

— Povesteşte-mi despre tine, îi zise fetei, nădăjduind o schimbare.

Maud Riskin oftă. Ce putea fi povestit?

— Locuiesc în partea de vest a colinei. Ştii, străzile sînt mai puţin drepte, uneori pîlcuri întregi de arbori le abat. Serile sînt minunate acolo.

— Eşti o fată ciudată, Maud. Ce faci cînd nu mergi la petreceri?

Ea surîse încurcată.

— Am fost o vreme actriţă. Oh, nu, adăugă văzînd cuta dintre sprîncenele lui, nu te chinui să-ţi aminteşti, nu mi-ai întîlnit numele pe afişe. Se spunea totuşi că am perspective frumoase.

— Şi ce te-a împiedicat să ţi le realizezi?, făcu Len neatent.

Apoi tresări încurcat.

— Şi asta, încuviinţă domnişoara Riskin, apropiindu-şi inelele de cicatricea roşie foarte vizibilă.

După toate aparenţele nu îi făcea plăcere să vorbească despre ea însăşi.

— Mă întreb... rosti o clipă mai tîrziu.

— Da?

Praful, pulberea albă care le însoţise paşii de-a lungul culoarului dispăruseră aproape cu desăvîrşire. Cine şi cînd ridicase arcadele înşelătoare? Şi în numele cărei raţiuni?

— Mă întrebam, reluă Maud şovăind, ce fel de lucruri pot fi acelea care ne leagă pe unul de celălalt?

— Adică?, se miră Claes.

— Vreau să spun... Nu avem, cred, decît foarte puţine puncte comune, poate nici unul. Lumile noastre par să se deosebească şi ele destul de mult. Dumneata cutreierai deşertul. Eu mă risipeam în împrejurimile oraşului. De ce tocmai noi?

Len scoase doar un sunet confuz şi continuă să meargă. Acestor gînduri se străduia să le facă faţă de mai multe minute.

— Aş vrea să vorbim mai mult despre toate astea atunci cînd o să ne oprim undeva, adăugă Maud fără să-şi dea seama de ce.

Claes mîrîi batjocoritor.

— Nu văd ce te-ar împiedica s-o faci chiar acum, zise.

Înaintau, într-adevăr, din ce în ce mai greu. Mai întîi le devenise imposibil să mai stea alături. Apoi fu clar că foarte curînd culoarul avea să le împiedice definitiv trecerea. Definitiv? Ochii ei îi căutară zadarnic pe ai lui.

— Auzi? şopti înfricoşată.

Aerul devenise deodată irespirabil, aerul se umpluse parcă de zgomote ameninţătoare, necunoscute, la limita percepţiei. Puţin mai tîrziu începură să desluşească fîşîituri şi scrîşnete ca şi cum ceva sau cineva s-ar fi frecat cu putere de pereţi, în exterior. Exista, aşadar, un exterior?

Domnişoara Riskin se apropie instinctiv de bărbat şi tot instinctiv el întinse mîna în întîmpinarea ei.

— Claes! urlă ea.

Len se ghemui răsucindu-se violent. Un apendice diform se desprinsese din carnea albă a peretelui şi înainta bîjbîind către ei. Valul de spaimă şi greaţă urcă brusc în el ca o explozie de căldură. Din doi paşi fu lîngă Maud şi o îmbrînci.

— Fugi! răcni printre ţipetele ei ascuţite.

●

Localul. Scaunele încăpătoare, măsuţele joase, aplicele aurii, tapetul scorojit. O tejghea prelungă lîngă peretele din stînga, arcuit ciudat, şi în spatele ei rafturile înţesate de sticle cu etichete. Pianul. O scară de lemn încolăcindu-şi treptele în jurul unui ax imaginar, către un neverosimil etaj. Uşile batante dincolo de care lumina lămpilor mîngîia marginile unui alt culoar. Plafonul arcuit şi el dimpreună cu grinzile masive.

Len sări în picioare, dominat de un gînd absurd. Urcă treptele din cîţiva paşi, s-ar fi aşteptat ca ele să se prăbuşească dintr-o clipă în alta sub tălpile sale. Încercă pe rînd uşile tuturor odăilor care se iviseră în faţa lui. Pe urmă izbi tare cu umărul. Totul rămase neclintit.

— Ce vrei să faci? răsună de jos, din sală, vocea tremurată a fetei.

Cînd se aplecă peste balustradă, Maud îl privi speriată.

— Nimic, zise coborînd. Să ducem la bun sfîrşit ceea ce am început.

Continuau să mănînce în tăcere, curînd terminară biscuiţii şi laptele condensat şi Len se îndreptă oarecum amuzat spre expoziţia de etichete din dosul tejghelei.

Pictură de CORNEL IONICELI

— Pasionaţii sînt deseori răsplătiţi, spuse revenind. În mîna stîngă legăna neglijent un „Chartreuse". Aşeză sticla pe colţul mesei şi se apropie de Maud.

— Totul e în regulă, zise. Totul e O.K. Da?

Maud îl privi o clipă înainte de a încuviinţa şovăind. El îşi trecu ochii peste paloarea chipului ei şi înregistră tremurul uşor care încă îi mai stăpînea colţurile buzelor.

— Ar trebui să te odihneşti puţin, îi sugeră cu blîndeţe. Eu am să stau de pază.

— Nu, făcu ea răguşit, nu pot face asta. Mi-e frică.

— De ce? insistă Claes. Trebuie să dormi. Ai nişte cearcăne de groază, ştii? Uşile batante aveau luciul mat al obiectelor de prea multe ori atinse cu mîna. Numai că ei se rostogoliseră prin peretele din dreapta. Acolo nu se mai afla acum nimic, nici un semn al intrării lor, tencuiala se refăcuse rapid, acoperind urma ca o tăietură proaspătă pe piele. Maud privi şi ea, muşchii obrazului începură să-i joace.

— Hei, şopti Len, e gata acum, gata. Totul a trecut.

Clipa de groază îl marcase şi pe el, dar pentru ea trebuie să fi fost ceva înfiorător.

— Crezi? răspunse Maud. Ce urmează?

Nu găsi nici un răspuns potrivit. Era poate mai bine să nu intervină. Ea avea să-şi vină în fire încetul cu încetul.

— Uite, zise, le-am găsit în spatele tejghelei.

Maud luă din mîna lui pachetul de ţigări şi chibriturile. O clipă mai tîrziu suflă fumul privind în gol.

— M-a vrut pe mine, spuse.

— Poftim? făcu Len.

— Ştii despre ce vorbesc, schiţă ea un gest. Reuşisem să mă îndepărtez. S-a oprit în dreptul tău, apoi a venit direct spre mine. Eu...

— Prostii, o întrerupse Len.

Apoi tăcu, fără îndoială că lucrurile stăteau chiar aşa.

— Ce crezi despre toate astea? o întrebă necutezînd să ridice privirea.

— Nimic. Nu ştiu unde mă aflu. Am fost poate la un pas de a-mi pierde viaţa. Nu mai ştiu dacă e noapte sau zi. Nu mai ştiu cine sînt.

Părea totuşi dispusă să accepte conversaţia. Rochia de mătase se zdrenţuise şi îşi pierduse o bretea. Diadema strălucea probabil pe pardoseala unui culoar alb într-o neştiută şi lungă singurătate. Domnişoara Riskin însăşi, subţire şi fragilă ca o baghetă de sticlă, începea să rătăcească din ce în ce mai des prin lumile ei interioare. Apoi ea spuse:

— „Alunecăm între pereţii unei sticle,/ Sub degetele arcuind ninsori...". Odinioară le numeam versuri.

Surîse în faţa privirii compătimitoare a bărbatului şi stinse ţigara.

— Cine este stăpînul sticlei?

Len îşi trecu limba peste buze.

— Aş spune mai degrabă că ne aflăm în pîntecul unei balene, acceptă el jocul. Ştii, ca în povestea cu Pinocchio. Cineva a strîns toate resturile înghiţite de ea în cursul călătoriei şi a improvizat un birt. Priveşte pereţii arcuiţi! Grinzile tavanului nu te duc cu gîndul la nişte vertebre?

Maud Riskin rîse pentru prima oară de cînd se aflau acolo. De cînd fuseseră aduşi acolo.

— Aş vrea să văd oceanul măcar o clipă, fie chiar şi printre fălcile întredeschise ale „peştişorului". Să trag în piept aerul sărat.

— Oceanul..., se strîmbă Len. Imaginează-ţi mai departe. Pămîntul e un ocean. Spaţiul e un ocean.

Ea îl cercetă curioasă.

— Vorbeşte-mi despre munca ta, îl rugă. Vorbeşte-mi despre deşert.

Aşa cum stătea, cocoţată pe scaunul cu spătar înalt, cu picioarele adunate sub ea, părea un copil cerînd o poveste. Len îşi mască ezitarea, aprinzîndu-şi cu gesturi moi o ţigară. Ca un reflex condiţionat, primul fum îi readuse în gînduri toate părţile rele ale lucrurilor.

— În a patra sau a cincea noapte, începu cu voce domoală, băiatul care se pricepea să citească urmele l-a tras pe Proloff deoparte. Tremura tot bietul nespălat cînd i-a mărturisit că vrea să-i dezvăluie lucruri înfricoşătoare. Ar trebui să-l cunoşti pe Proloff ca să înţelegi hohotul de rîs cu care a întîmpinat cuvintele omului. Pe scurt, umblaserăm zile în şir căutînd nişte urme aparte. Ochiul exersat al lui Manuel le descoperise. Maud Riskin îl fixa liniştită, dar aţîţarea din ochii ei făcea mai mult decît o sută de întrebări.

— Cîteva dintre dunele de nisip aveau o orientare ciudată în raport cu celelalte, cele aşezate de vînt. Cînd spun cîteva, am în faţa ochilor distanţa uriaşă pe care se înşiruiau. Numai cineva crescut sub cerul liber, cineva obişnuit cu spaţiul ar fi putut să le lege una de cealaltă. Şi acum dunele. Părea că un obiect sau un trup de dimensiuni colosale ar fi trecut în zbor pe deasupra deşertului, atingînd din cînd în cînd nisipul. Ceva care planase pînă acolo şi se aşezase şovăind undeva, la o distanţă incertă, în direcţia pe care ne-o indica urma. Să scriem acest din urmă cuvînt cu majuscule. Puteam cere o confirmare oficială a poveştilor care circulau prin regiune. Dar Proloff şi Martin erau încă nemulţumiţi.

— Martin, spuse Maud prudentă, acela...

— Da. Acela, făcu Claes. Ei voiau să vadă.

Maud aşteptă în linişte continuarea.

— Voiau să vadă, repetă el. A doua zi am făcut mai multe fotografii. Plutea ceva în aer. Vreau să spun că fără voia nici unuia dintre noi resimţeam cu toţii o senzaţie de nelinişte puţin obişnuită. Nu-mi dau seama ce putea fi. Pe fondul acestei tensiuni am făcut cred o insolaţie puternică. Mi-am pierdut cunoştinţa. Deliram. Totul se rotea ameţitor în jurul lui M.M.

— M.M.?, se încruntă Maud.

— Glumeam, spuse Len. Nopţile, înainte de a adormi, ne grozăveam privind stelele. Încercam să ghicim ce se ascunde în spatele strălucirii orbitoare care îl scosese din coliba lui pe moş Bătătură şi îi silise să alerge, pe el şi pe feciorul-său, aproape dezbrăcaţi mai bine de douăzeci de kilometri în urma ei. Încercam să ne imaginăm ceva care cu siguranţă venise de aiurea, din spaţiul populat de aştri şi care cu siguranţă că nu era un meteorit. Frumuseţe şi taină. O taină care ne aprinsese tuturor ceva în suflet. O numeam în fel şi chip. Fără îndoială că nu ne-ar fi stricat ceva mai multă luciditate. Într-una din seri i-am spus Marilyn Monroe. Proloff...

Domnişoara Riskin se sculă de pe scaun şi veni să se aşeze lîngă el, privindu-l atentă.

— Ce-i? se opri Claes.

— Nimic. Ba da. Mai spune-mi!

— Era, mă gîndeam eu, o stea rătăcită printre arbuştii pămîntului, fugind de ei, căutîndu-şi cerul limpede pînă ce găsise marginea de deşert, acceptînd-o, cu simplitate. O stea cu zulufi blonzi rostogolindu-se nepăsătoare prin nisipurile noastre, fierbinţi ziua, îngheţate noaptea, la fel după cum ea dogorea în întuneric, risipind fiori reci în lumina soarelui, frumuseţe ce nu ne îngăduise încă să o privim, să o atingem. Martin mă urmărea amuzat. Cu Proloff nu se putea vorbi în felul ăsta. El o numea „lighioană blestemată".

— Eu..., zise Maud Riskin repede, eu... te înţeleg. Apoi tăcu. Len îi zîmbi strîmb.

— El o numea „lighioană blestemată". Putea fi vorba despre un aparat de zbor. Ipoteza asta ne scutea de multe bătăi de cap. În ceea ce priveşte lighioana, probabil, spunea Proloff, că n-aveam să dormim multe nopţi după ce vom fi dat în sfîrşit ochii cu ea. Înţelegerea fusese să eliminăm orice risc.

De îndată ce el tăcu, studiind-o gînditor prin fumul albăstrui, domnişoara Riskin întinse mîna peste tăblia mesei. Degetele ei veniră în palma aspră, murdară de praf, se jucară cîteva clipe nehotărîte.

— Numeşte-o intuiţie dacă vrei, zise. Sau spune-mi că mă înşel. Ceva s-a petrecut din cauza ei.

Avea irisul de un albastru palid, plăcut, cum trebuie să fi fost plăcuţele de ceramică ce împodobiseră porţile babiloniene. La capătul unui minut întreg de tăcere, Len îşi plecă ochii învins.

— Încep să fiu din ce în ce mai sigur de asta. Ne-am apropiat prea mult. S-a apărat. Sau poate că nici nu avea habar de prezenţa noastră acolo. Dar ceva s-a petrecut datorită ei.

— Te-ai gîndit...

— Din momentul în care m-am trezit aici. Martin e mort. Eu... Închipuie-ţi că visezi cu ochii larg deschişi într-o după-amiază fierbinte, pe un ţărm oarecare. Soarele îţi dă tîrcoale ca un adolescent. Şi deodată simţi că ceva nu e în regulă. Da, bineînţeles, nimic serios, cîteva furnici, vietăţi aproape invizibile cu ochiul liber, s-au încumetat să ia pieptiş povîrnişul braţului tău mai jos de cot. Sufli. Poate mai tare decît ar fi fost nevoie. Aruncat în afara lumii mele. Martin aruncat în afara tuturor limitelor de lumi. Te reîntorci nepăsătoare la visele tale petrecute în soare, dăruite soarelui. Ce s-o fi întîmplat cu Proloff?

— Şi eu?

Maud îşi puse încet palma peste buze, întrebarea fugise poate fără voia ei, de fapt numai gîndul căuta o fereastră, o ieşire dintre necunoscute. Claes dădu din umeri.

— Nu ştiu. Ceva ne leagă. Ne-a legat în clipa aceea, anulînd sutele de kilometri. Dintre toţi cei aflaţi pe străzile oraşului, într-o dimineaţă răcoroasă, domnişoara Maud Riskin, fostă actriţă... Se pare că locul tău nu este totuşi aici. Despre tine...

— ... despre mine? veni de departe glasul domnişoarei Riskin.

Len Claes îşi trecu încet mîna prin păr. Părul îi era năclăit de sudoare şi praf.

— Îmi vine din ce în ce mai greu să-ţi vorbesc, pentru că îmi vine din ce în ce mai greu să cred că exişti.

Pereţii se cutremurară scurt, o singură dată, cu un ţipăt subţire ca şi cum o greutate enormă i-ar fi apăsat pentru o clipă. Un pahar înalt, cu picior, căzu fără să se spargă şi se rostogoli pînă aproape de marginea mesei. Uşile batante porniră să se legene scîrţîind. Apoi în încăpere intrară dogoarea, lumina fluidă a zilei şi un iz binecunoscut redeşteptînd mulţime de senzaţii ştiute. Şi, departe, sunetele estompate ale vocilor omeneşti.

Len Claes şi Maud Riskin se priviră.

— Vom avea cîteva răspunsuri, murmurară buzele ei.

— Vom avea poate ceva mai mult decît atît, spuse el, şi se întinse peste tăblia mesei, în vreme ce se ridica, pentru a ajunge la cuţitul scurt, cu plăselele de lemn, cu care desfăcuse cutiile de lapte.

— Vino!

Maud îşi adună poalele sfîşiate ale rochiei. Se apropie de Claes încercînd să spună ceva, el îi puse un deget pe buze dînd din cap. În secunda care urmă atingerii îngheţate a privirii sale, Maud îl urmă tăcută în spatele tejghelei de zinc. Pe urmă el se întoarse căutînd. Strînse resturile prînzului şi le făcu să dispară sub capacul unei cutii de carton.

— Len!, se auzi glasul înăbuşit al fetei.

Dintr-un salt, Claes fu lîngă ea ghemuindu-se, strîngînd mînerul cuţitului. Deasupra lor, sticlele înşiruite pe rafturi scoaseră un clinchet stins.

„Nu-mi va spune că sîntem ridicoli", gîndi el cînd genunchii li se atinseră. Apoi îşi opri respiraţia. Un murmur confuz, un obiect căzînd. Paşi. O tuse hîrîită, ca aceea a moşnegilor fără vîrstă. Zgomot de palme scuturînd praful din mîneci şi din turul pantalonilor. Paşi.

— Uite sticlele! Uite păhăruţu'!, făcu o voce.

Claes tresări. Domnişoara Riskin îi apucă braţul şi îl simţi zvîcnind scurt. Se auzi zgomot de scaune trîntite.

— Fată, fată, faaată..., fredonă aceeaşi voce.

Era ceva peste puterile omeneşti. Claes simţi o picătură de transpiraţie rostogolindu-se pe buza de sus, îşi destinse fără zgomot mădularele şi ridică ochii peste suprafaţa acoperită cu tablă brumărie privind printre pahare şi prin sticla lor.

Exista într-adevăr un „afară". **Acum** exista. În spatele uşilor în formă de harpă curgeau molcom raze de soare, de soare adevărat. În încăperea devenită dintr-o dată neîncăpătoare pătrunseseră mai multe persoane. Proloff, Martin, Baki, Manuel... Se aflau cu toţii acolo.

3

— Fă-te-ncoa'!, zise Manuel.

Gestul grăitor pe care îl schiţă cu ţeava armei dovedea o experienţă deloc neglijabilă.

Se opriseră cu toţii la mijlocul unei mişcări, cu capetele întoarse către el, în atitudinea tipică a oamenilor deranjaţi. Len îşi simţi gura uscată, ca acolo, în deşert. De data aceasta frica îl lovi în coşul pieptului. Apăsă umărul gol al fetei obligînd-o să intre cu totul sub tejghea şi încălecă nonşalant tăblia. În vreme ce se apropia de ei îşi dădu seama că ţine încă strîns în mîna dreaptă cuţitul de desfăcut conserve, îi dădu drumul pe podea desfăcînd brusc degetele stînjenit. Cuţitul clămpăni caraghios.

— Ce faci, Manuel? spuse Len. Ce faceţi, băieţi?

Tăceau urmărindu-l atenţi, mai rău, în ochi le sticlea curiozitatea, genul acela de curiozitate pe care o manifeşti în faţa unui străin, mai rău, Martin întoarse capul spre uşă şi scuipă a lehamite. Iar Proloff... Proloff îşi ridicase ghetele pe una dintre măsuţe, picioarele din spate ale scaunului gemeau sub greutatea trupului său, iar el zîmbea fericit şi în mijlocul zîmbetului îşi înfipsese pipa lui galbenă, strălucitoare.

— Ce faceţi, băieţi? repetă stupid Len.

Şi Martin ăsta, prea mult pentru noi, M.M., cum să te apropii de un prieten care a murit sub ochii tăi, să-i spui bine te-am găsit, prietene, ultima oară muriseşi, deci pînă la urmă, slavă domnului, totul e numai coşmar şi coşmarurile, după cum bine se ştie, au un sfîrşit. Deschise totuşi gura să-i spună ceva lui Martin, căci zîmbetul lui Proloff era prea frumos, prea strălucitor ca să fie în regulă şi atunci Baki cel chior urlă de pe scaunul lui, cu ochii injectaţi de furie:

— Gura! Gura, bă! Rupe-i gura, Manuel!

Manuel veni lîngă el şi îi propti cercul mic, rece al ţevii în obraz.

— Luaţi loc!, zise.

Len se lăsă încet într-un scaun, cu palmele transpirate.

în ochii tuturor îndreptați către el citi nepăsare, multă nepăsare dublată de ceva urît pe care nu îndrăzni să-l cerceteze. Proloff se sculă chicotind. Zise:

— „Fată, din fuior de aur/ Plete moi aşterni pe umăr/ Iar sub buze, tainic plaur/ Nestemate fără număr."

Riseră. Martin dădu din cap în direcția lui Len.

— Scoate ce-ai prin buzunare, domnu'!

— Uite sticla! Uite păhăruțul! chițăi Chiorul.

Se întorcea de la bar ridicînd cu o mînă deasupra capului o sticlă înaltă de gin şi cu cealaltă încurcată în pletele domnişoarei Riskin.

— „... nestemate fără număr", repetă Proloff.

Dintr-o dată, interesul crescu.

— Slăbănoaga asta, explică Baki, arătînd spre Maud pe care o şi îmbrînci lîngă Len, ne pîndea de sub tejghea. Uuuu, soioano!, adăugă cu năduf.

Len întinse brațul şi o trase lîngă el:

— E o fată de treabă, zise căutînd să nu ridice glasul.

Martin pufni în rîs. Rîdea clătinînd capul ca şi cum ar fi auzit cine ştie ce gogomănie.

— Daaa, se hlizi şi Manuel, văd eu că e o fată de treabă. O s-o punem la încercare mai încolo. Da' tu de unde ştii cum mă cheamă pe mine?

Între timp, Claes îşi golise buzunarele, pe măsuța de lîngă el se aliniaseră un pumn de bancnote mototolite, o legătură de chei, un creion, cutia de chibrituri... Mîna se ridică singură ducînd pachetul de țigări pînă sub nasul lui Manuel. Manuel îl lovi înjurînd.

— Ține-ți otrava pentru tine, bă! Vă iese fum pe nas cum veniți pe lume. Bagă-ți mizeriile la loc în buzunare!

— Hai, îmbarcarea!, necheză pe urmă. Mişcați-vă, mişcați-vă, putorilor, nespălaților, ticăloşilor, se face amiază şi voi v-ați oploşit în cocina asta. Baki, ia-ți sticlele şi fă paşi pe uşă, haideți, haideți, pe ăştia doi îi ducem la locul ştiut.

Martin îl îmbrînci pe Len, Proloff o apucă de mînă pe Maud.

— Nu te împotrivi, mai apucă să şoptească Claes. Realiza că băieții sînt în stare să-i curețe fără să clipească.

Cînd loviră cu umerii uşile batante, căldura se prăbuşi asupra lor năucindu-i. Acolo unde întrezăriseră strălucirea mată a culoarului rămăsese doar o frîntură de zid într-un echilibru precar, o bucată mucegăită de decor. Sub privirile lor se nărui şi aceea alcătuind o grămăjoară cenuşie de pulbere.

„Cutremurul", îşi zise Claes. În fața ochilor săi unduia deşertul, deşertul venise pînă sub tălpile sale, gudurîndu-se ca o vietate slabă, linguşitoare. Fără să ştie nici el de ce, întoarse capul şi răsuflarea i se tăie. Încăperea pe care tocmai o părăseau era într-adevăr stomacul rotund al unei balene de carton sau ipsos, negricioasă şi durdulie ca o jucărie de plajă între fălcile căreia fuseseră proptite tocurile uşilor. Rîse încetişor.

— Dumnezeu cu mila, zise Martin, hai, pe drum înainte!

Porniră să urce prima dună, în fața lor se aşterneau zeci de mii, nisip, odinioară fusese rocă, după un timp avea să fie pulbere. Maud se poticni şi, culmea, Proloff îi oferi brațul. Apoi îşi dezlegă şiretul pălăriei mari, prăfuite, silind-o pe fată să o accepte. Maud îi mulțumi speriată. Mergeau. Într-un rînd Len se trezi foarte aproape de umărul lui Proloff şi atunci, fără voie, ochii lui îi căutară pe ai celuilalt întrebători.

— „Numai noaptea trupul darnic/ Numai ziua drumuri grele...", zise Proloff ridicînd arătătorul.

Suiau şi coborau neîncetat ca plutind pe valurile unei mări nu prea agitate, curînd chiotele Chiorului, deja beat, se stinseră, Proloff amuțise şi el, gîfîiturile tuturor se întețiseră. Li se părea că soarele umpluse tot cerul.

— Unde ne duceți? întrebă îngrijorat Len după vreo oră.

Cu douăzeci de metri mai în față şi zece minute mai devreme, Maud Riskin încercase să afle acelaşi lucru de la Proloff. Manuel se opri brusc, scoase un strigăt, toți întoarseră capetele spre el.

— Vine vînt, anunță după ce îşi vîrîse un deget în gură pentru a-l sensibiliza. Trebuie să mergem la adăpost.

— Adăpost? se miră Len. Ne întoarcem?

— Tot nu taci?, se zborşi Martin. Tot nu taci?

Apoi se uită la Manuel.

— Înseamnă că ne depărtăm de drum. Înseamnă că nu mai ajungem dimineață.

— Înseamnă, înseamnă, îl îngînă Manuel. Cine te grăbeşte? Îi ducem, îi lăsăm, ne vedem de treaba noastră.

Len făcu fără voie un pas.

— Unde vreți să ne duceți?

— Hai, las-o, zise Martin scîrbit. Recunoaşte că v-ați băgat ca musca... N-ați vrut să vedeți pasărea?

— Ce pasăre?, făcu Len perplex.

Baki cel chior îl încălecase pe Proloff şi se străduia zbierînd să-i vîre între dinți gîtul unei sticle de gin. Grasul dădea neputincios din picioare. Apoi Manuel apucă pistolul şi trase un foc în aer ca în filmele de duzină.

— Aşa, zise văzînd că s-a făcut ordine. La drum!

Şi porniră din nou. Dunele păreau că se răriseră. Len încercă să se apropie pe nesimțite de Maud şi de Proloff.

„Din deşert am pornit, în deşert ne întoarcem.", ridică din umeri Claes, „mă plimb pe coridoare însoțit de o domnişoară cu cicatrice, prînzim în pîntecul unei balene, reînnodăm vechi prietenii. Ah, da, şi viermele... Cine-i de vină?"

Mergeau de vreo zece minute pe fundul unei văi ciudate, apoi schimbară direcția şi deodată valea nu mai fu vale, ci se dezvălui de îndată ce urcară creasta unui talaz de nisip. Şiruri paralele de dune pierdute la orizont şi direcția, direcția ceva cunoscut se zbate să iasă la suprafață, dune paralele pierdute sub orizont altfel orientate.

Len Claes înțelese şi ridică iarăşi din umeri, păi, da, este deşertul, trebuie să fie şi urmele, doar toate se învîrtesc în jurul lor, pînă cînd oare, pînă cînd o să le dăm de capăt, urmele duc undeva. „Deci asta era", se dumiri, „asta era pasărea, ce ştiu ei despre ea?, vin de acolo ori de aiurea, sîntem noi cei adevărați sau ei? Şi într-un caz şi în celălalt n-avem de ce să ne temem, dar ia gîndeşte-te puțin la o altfel de întrebare, sîntem noi cei adevărați sau ea?"

— De ce v-ați amestecat în toată povestea asta, domnişoară?, spuse Proloff surprinzător de coerent.

Maud se sprijini o clipă de brațul lui, nu-i era teamă.

— Nu înțeleg, spuse.

Proloff o cîntări cu un ochi critic.

— Asta, zise indicînd traseul cicatricei. Nu v-a fost de ajuns? Acum înțelegeți?

Părea incredibil, însă de îndată ce depăşiră creasta următoare, verdeața dădu buzna peste ei, intraseră pînă la brîu în ierburi moi, încîlcite, bălăriile cu frunza lată zdrențuită musteau de sevă pe mai bine de cincizeci de metri în jurul lor, iar în mijloc se odihnea sclipetul ochiului de apă adăpostit sub un fel de umbrar.

— O oază?, rîse Len. Nu pot să cred.

Toți se uitară la el ca la un nebun.

— Mişcă, mormăi Manuel.

Seara venea iute din toate părţile, parcă soarele ar fi dispărut în adîncul cerului de deasupra lor.

— Ziceai că vine vînt, se supără Martin.

— Da, da, vînt, sughiţă şi Chiorul.

Se trîntiseră cu toţii sub umbrar, cotrobăind la merinde şi pături, iar Maud şi Claes îi priviră nehotărîţi, dintr-un colţ, pînă cînd se aşezară şi ei, fuseseră aproape uitaţi.

— Vine, vine, nu-i duceţi voi grija, spuse Manuel mestecînd vorbele laolaltă cu o bucată de pesmet. O dată suflă pasărea noastră.

Lăsară capetele în jos speriaţi şi Martin, şi Baki, cît era el de beat. Len îi cercetă atent. Proloff, dimpotrivă, privi mîndru în jurul lui şi o trînti iarăşi: „Praful răscolit amarnic,/ Cerul văduvit de stele..."

— Odihneşte-te, taică, zise Manuel şi în glasul lui parcă se desluşi răsărind respectul.

— Ce-o să se întîmple cu noi?, întrebă domnişoara Riskin.

— Sînt şi eu curios s-o aflu, îi răspunse Claes.

„Proloff al nostru, pardon, Proloff acesta are o taină de care e mîndru. Care e taina lui?"

— Păi, să dormim atunci, căscă Martin, cînd o veni vîntul vedem noi.

Îşi căutară locuri bune sub umbrar, cîte o stea mai scăpa printre bălăriile aruncate cu braţul pe acoperiş şi îşi clătea lumina în ochiul de apă.

— Martin, şopti Claes după ce Manuel se îndepărtă desfăcîndu-se la nădragi.

Martin veni lîngă el aţintindu-l cu ochi vii.

— Ce mai vrei?, zise însă tot pe şoptite, nu-ţi ajunge? V-aţi ţinut după noi tot timpul, de unde ne ştii numele? Dacă nu era Proloff de mult v-am fi făcut de petrecanie, dar el s-a împotrivit mereu, cu toate că vă simţeam pe undeva, pe aproape. Asta cu pasărea e treaba noastră, de ce nu ne-aţi dat pace? Mîine o să vă ducem acolo să vă săturaţi.

Şi dădu să plece. Len îi atinse braţul uşor şi îi vîrî sub nas pumnul de bancnote pe care tot drumul îl răsucise în buzunar.

— Ajut-o pe fată să plece, Martin, spuse transpirînd.

Celălalt tăcu. Se întunecase, nu-şi putea vedea ochii, Martin luă bancnotele şi scăpără un chibrit.

— Ce sînt hîrtiile astea? se miră o clipă mai tîrziu. Nu ştiu să citesc. Ia-le! Tu de ce nu vrei s-o ştergi?

Len se îndepărtă buimac.

— Eu vreau să văd, mormăi. Eu vreau să văd totul.

Se auzea un uruit greu, undeva, în aer, se adunau norii?, vesteau ploaie peste deşert?

— Avioane, anunţă Manuel, întorcîndu-se de unde avusese el treabă, să se ducă, cine-i ţine, or să vadă şi ei pasărea noastră.

— Să nu vă fie teamă, domnişoară, îi spunea Proloff fetei, sînt băieţi cu bun simţ, dar cam sălbăticiţi. Îi ţinem în frîu.

— Dumneata îi conduci?, întrebă Maud.

Proloff se scutură indignat.

— Eu, domnişoară, nu mă pot lega de ei, de fapt, generalizînd, nu mă pot lega de nimeni.

Şi pentru că ea se încăpăţînă să nu îl întrebe de ce, continuă binevoitor şi misterios:

— Trebuie să am grijă de ou, domnişoară, înţelegeţi, nu-i aşa, că este o sarcină dificilă şi deosebit de onorantă. Îmi aduc aminte...

— Nu înţeleg, spuse Maud, ce ou?

Apoi el dispăru în noapte, îi întorsese brusc spatele, o mînă o apucă pe a ei, ştia atingerea aceasta de o infinită gingăşie, vocea lui Claes o învălui liniştitoare.

Străinii dorm duşi, ăsta a luat-o pe fată în braţe, halal pătură, altceva nici că-ţi mai trebuie. Pe ea se vede treaba că a mai zgîriat-o pasărea o dată, judecînd după urma roşie de pe faţă. De ce vin toţi de pretutindeni să ne ia ce-i al nostru, să ne încurce rînduielile, să vadă, să spună, să strice? Au bani, maşini, case, femei, pe mine m-a născut mama sub un pom, m-am jucat cu pietricele în praful drumului, mai tîrziu cu şuriul. Nu ştiu ce înseamnă cuvîntul „sătul". Nu ştiu ce înseamnă multe alte cuvinte. De ce vin să ne sperie pasărea, de-abia s-a aşezat, de-abia zămisleşte, cine ştie cînd o să-şi mai facă la noi cuib?

— Hai, scularea!, zbieră supărat. Într-o clipă toţi erau în picioare şi se pregăteau de plecare.

Uite, putoarea asta se face că nu l-a auzit, stă în fund şi se uită aiurea, bărbatu-său sau ce i-o fi încearcă s-o înduplece, stai, tu, mititelule, să-ţi arăt eu cum se face cu femeile.

— Hai, zise, apucînd-o strîns de braţ.

Maud îl fixă liniştită.

— Nu merg nicăieri, spuse.

— Zău?, rîse Manuel.

O lăsă şi începu încet să-şi scoată cureaua de la pantaloni. Ceilalţi se adunaseră în cerc.

— Las-o în pace, făcu posac Len.

Manuel nici nu-l băgă în seamă.

— Las-o, n-auzi?

Abia cînd îi atinse umărul, Manuel sări ca ars întorcîndu-se. Pînă să clipească îi băgase ţeava pistolului între ochi.

Şi atunci începu vîntul. Cine-l auzise, venise tiptil pînă în spatele lor şi stătuse la pîndă aşteptînd momentul prielnic. Umbrarul se nărui cu un trosnet sinistru împroşcînd stropi negri de mîl. Bălăriile luară calea văzduhului. Iar nisipul curse peste ei din toate părţile, fierbinte, aspru, usturător, înecăcios, ca o pacoste, ca un blestem.

Într-un loc oarecare, departe de ochiul liniştit al apei. Vîntul a fugit luîndu-i pe toţi ceilalţi cu el.

— Nu, spuse bărbatul înalt, uscăţiv care îi ieşise în drum pe neaşteptate, peregrinările dumneavoastră se apropie de sfîrşit.

Apoi:

— Nu mă cunoaşteţi, nu aveţi de unde, nu am avut, ca să zic aşa, ocazia... hm... să ne întîlnim.

Şi:

— Nu văd însă de ce nu am putea face cunoştinţă acum. Daţi-mi voie: G. H. Innertal.

Domnişoara Riskin dădu din cap politicoasă. El părea chiar atunci scos din cutie, nici urmă de praf pe mînecile vestonului, dunga pantalonului impecabilă, şuviţe argintii pe tîmple, pupilele roşii, doi mici cărbuni incandescenţi.

— Aş dori, dacă nu vă deranjează, să stăm puţin de vorbă. Avem la dispoziţie (îşi consultă ceasul) aproximativ patruzeci de minute, domnişoară.

Maud îşi trecu limba peste buzele crăpate.

— Să vorbim, încuviinţă. Cît timp putem rezista în plin soare?

Bărbatul scoase din buzunarul interior al vestonului un mic tub negru, învelit în piele. Apăsă un resort şi în mîna lui se deschise o umbrelă.

— Sînteţi iluzionist?, zîmbi Maud.

— Nu, spuse grav G. H. Innertal, colonel.

Acum stăteau foarte aproape unul de celălalt.

— Despre ce vreţi să vorbim?, întrebă ea.

— Despre dumneavoastră, domnişoară. Dar mai înainte aş vrea să vă prezint scuzele mele. Vă datorez o explicaţie şi nu voi întîrzia să v-o furnizez. Noi, militarii, căutăm deseori fair play-ul. Încă.

— O explicaţie...

— A celor întîmplate pînă acum.

Maud îşi coborî pleoapele pe jumătate.

— Sînteţi sigur că o aveţi, colonele? De ce v-aş crede? Cine sînteţi de fapt? Colonelul G.H. Innertal îşi permise luxul unui zîmbet de o secundă.

— De ce vi se pare mai credibilă existenţa unei oaze în mijlocul acestui deşert? Ştiţi bine că nu este posibil aşa ceva. Şi birtul acela în stomacul unei balene...

Maud îl fixă ironică. Mîna ei mîngîie marginea umbrelei.

— Totul este numai un vis deci. Concluzionez, colonele, că şi dumneata eşti o plăsmuire a acestui vis.

— Da, făcu posac G.H. Innertal, şi din moment ce realizaţi asta trebuie să vă şi treziţi dintr-o clipă în alta.

Se auzi un zgomot surd ca al unei prăbuşiri îndepărtate. Colonelul tresări şi degetele i se albiră pe mînerul umbrelei.

— Uitaţi ce este, v-am spus că nu avem prea mult timp la dispoziţie. Am să încerc să fiu scurt. Vorbeaţi despre vise. Ei bine, da, totul este un fel de vis dacă ne referim la o persoană obişnuită, cum ar fi să zicem... cum aş fi eu, de exemplu. Pentru dumneavoastră însă, aceasta este realitatea.

Maud Riskin tăcu vreme de cîteva clipe.

— Vreţi să repetaţi, vă rog?

— Pentru dumneavoastră aceasta este realitatea. Pentru dumneavoastră singură, Maud Riskin, douăzeci şi opt de ani, fostă actriţă, posesoare a unei cicatrici şi a unei jumătăţi de rochii de seară. Iertaţi-mă, sînt nepoliticos, timpul mă sufocă.

— De ce ne grăbim?, făcu Maud.

Întrebarea sunase stins chiar şi pentru ea însăşi.

— Nu mă mai întrerupeţi, vă implor! Mai întîi explicaţia: Claes e un bun cercetător. Are stofă, e nemaipomenit de bine pregătit. A fost unul dintre iniţiatorii expediţiei.

— Dar...

— Se pare însă că valoarea lui nu se limitează la calităţile omului de ştiinţă. De altfel, acestea nu i-au putut fi de nici un folos. Este, conform unor criterii care, vă mărturisesc, îmi scapă, un om deosebit. Deosebit de noi, ceilalţi, desigur. De aceea şi-a atras...

Pictură de CORNEL IONICELI

Colonelul G.H. Innertal tăcu. Lucruri ce nu pot fi spuse pe nerăsuflate nici chiar atunci cînd eşti în criză de timp.

— Spuneţi-mi!, ceru Maud.

— Ei bine, au găsit-o atunci în deşert. Adică la puţin timp după ce unul dintre ei şi-a pierdut viaţa. Elicoptere, blindate, cele mai bune trupe de vînători. Nu eram dispuşi să ne asumăm nici un risc. Dintr-un motiv obscur şi probabil stupid o numeau Marilyn Monroe. Noi i-am dat pur şi simplu un număr. Acolo, sub pămînt, nu ne mai puteam ţine de glume.

— Len mi-a vorbit deseori despre asta, îl întrerupse totuşi Maud. Ceva nu se leagă.

— Ştiu, murmură deja obosit G. H. Innertal, secvenţa din laborator. Filmul s-a rupt îndată după moartea lui Martin. Lui Claes i se pare că acolo e ruptura. Cele petrecute în subteran sînt pentru Claes doar halucinaţii, rodul unei puternice insolaţii. E convins de asta.

— Cum...

— Nu ştim încă. Opt mii doi a fost la început o pasăre mare şi urîtă, îngrozitor de urîtă. Apoi o masă moale, strălucitoare. Apoi... Era mereu altceva. Înclinam să credem că în afara unei capacităţi mimetice extraordinare nu vom descoperi nimic cu adevărat important acolo. Nici o urmă de raţiune. Ne luaserăm totuşi măsurile de precauţie. Laboratorul... O vreme am fost convinşi că metamorfozele erau părţi ale unor mesaje. Nu ştiam nici măcar de unde vine. Claes se închidea tot mai mult în el însuşi.

Domnişoara Riskin dădu nerăbdătoare din umeri.

— Nu văd ce legătură au toate acestea cu mine.

— Ajung imediat unde trebuie. Pentru un motiv sau altul, Claes a fost alesul. Era de ajuns...

— Sînt obosită. Mă obosiţi, colonele.

— Noi bănuim că ea se hrăneşte cu informaţia pe care o asimilează şi o transformă într-o formă de energie. O energie neconvenţională, desigur. Ea îi oferă probabil o remarcabilă mobilitate în spaţiu-timp.

Maud schiţă un gest vag ca şi cum ar fi vrut să îndepărteze imaginea omului cu umbrela.

— Vă repet, sînt la capătul puterilor. Şi nu înţeleg absolut deloc.

— Veţi înţelege imediat.

Glasul colonelului era un fulg de zăpadă.

— Nu observaţi nimic deosebit? Discutăm de aproape cincisprezece minute. Priviţi umbrele!

Maud se uită, văzu umbrele lor contopite într-o pată cu contururi neregulate ţintuită sub tălpi, scutură nedumerită din cap.

— Soarele, explică nerăbdător G. H. Innertal, ca la o oră de geografie, soarele, domnişoară, este absolut imobil, nu s-a mişcat nici măcar un milimetru, o putem constata cu maximă uşurinţă.

Domnişoara Riskin rîse.

— Şi ce-i cu asta? Doar visăm, colonele.

— **Eu** visez, domnişoară, permiteţi-mi să vă reamintesc acest lucru. Oricum, asta înseamnă că sîntem cu toţii în puterea ei, suspendaţi, controlează timpul, aranjează spaţiile aşa cum vrea ea, ca pe un joc de cuburi, o distrează probabil, o face cu un scop bine definit, cine poate şti, nu ne putem ocupa cum se cuvine de acest aspect al problemei. Toate astea se întîmplă desigur afară, dar răul trebuie căutat şi stîrpit cu desăvîrşire înăuntru. De aceea, mă aflu aici şi sper că mă veţi sprijini. Ce spuneţi?

Maud îşi simţi genunchii tremurînd, se aşeză fără grabă în nisip şi G. H. Innertal o urmă de îndată neslăbind mînerul umbrelei.

— Ce înseamnă acest „înăuntru", colonele?

Colonelul îi aruncă o privire ciudată.

— Mă tem că va fi o încercare dificilă pentru dumneavoastră, domnişoară.

Trase cu degetul o linie în nisipul fierbinte.

— Dintr-un motiv sau altul s-a simţit ameninţată. Este extraordinar de puternică şi cu toate astea şi-a luat toate măsurile de precauţie. Este raţiune pură într-un stadiu inimaginabil de avansat. Şi-a căutat un refugiu.

— Vorbiţi despre Marilyn?

Innertal plescăi enervat.

— Despre Opt mii doi. Trebuie să terminăm, domnişoară. Refugiul ales a fost Claes.

— Puteţi fi mai clar?, îl rugă domnişoara Riskin.

— Da, iată: ea se găseşte acum în creierul lui Len Claes. Noi toţi ne aflăm în creierul lui.

Maud Riskin nu rise. Departe, pe cerul sudului, sclipiră aripi de metal apropiindu-se vertiginos. Colonelul le privi nostalgic.

— Porumbeii, suspină el. Spuneţi ceva!

Fata continua să urmărească petele argintii, peste umărul lui, buzele îi fremătară, nu-i era cald, nu-i era sete, nu o durea nimic.

— Ce vreţi să vă spun?, murmură. Sînteţi o iluzie.

— Nu realizaţi?, ţipă scos din fire G.H. Innertal. Tot ceea ce vă înconjoară este o plăsmuire a minţii lui. Deşertul. Ce legătură aveţi dumneavoastră cu deşertul acesta? Opt mii doi. Aţi auzit vreodată ceva despre ea? Amicii lui Claes... Nu, nimic nu vă aparţine aici.

— Îl iubesc pe Len Claes, zise domnişoara Riskin.

Colonelul o privi cu simpatie. Apoi izbucni într-un hohot puternic de rîs.

— Nu vă daţi seama cît de absurde sînt toate acestea?, spuse ştergîndu-şi o lacrimă. Şi totuşi vă înţeleg. Nici nu ştiţi cît de mult vă înţeleg. Siluetele avioanelor se puteau distinge clar acum. Evoluau amîndouă la joasă înălţime.

— Cine sînteţi, colonele?, făcu Maud complet liniştită.

G. H. Innertal o apucă de bărbie cu blîndeţe.

— Sînt o iluzie, după cum bine aţi spus, domnişoară. O copie a adevăratului colonel G.H. Innertal. Mă aflu aici, în lumea lui Claes, graţie unui perfecţionat procedeu de hipnoză combinată. Vă rog să remarcaţi, domnişoară Riskin, că prezenţa mea este voită şi subordonată unui scop bine definit.

— Şi care este acest scop?

— Opt mii doi trebuie să fie distrusă. Noi nu avem nevoie de ea, înţelegeţi-mă bine. Claes nu este Claes, ci o reprezentare. Imaginea pe care fiecare ne-o facem despre noi înşine. Şi ceilalţi... Nimic altceva decît creaţii ale imaginaţiei sale. Nu ştiu şi nici nu vreau să aflu în ce măsură mai este stăpîn pe ea. Opt mii doi trebuie să fie distrusă.

— De ce vreţi asta, colonele?

G. H. Innertal oftă adînc. Nu i se întîmpla deseori. Foarte curînd porumbeii aveau să se afle la verticala locului.

— V-am mai spus-o, noi nu avem nevoie de ea. Cu atît mai puţin de progenitura căreia se pregăteşte să-i dea naştere. Pentru că asta se va întîmpla, domnişoară. Ajutaţi-ne!

— De ce aş face-o? Dacă cele pe care mi le-aţi povestit sînt adevărate, totul se reduce la o problemă strict personală. O problemă care îl priveşte numai pe Claes.

— Fals..

În vorba domoală se putea citi un trist triumf.

— Nu realizaţi cît de fragile sînt toate aceste structuri? Nu simţiţi cum vă alunecă totul printre degete? Nisip.. De îndată ce va stăpîni cum se cuvine această lume, nimic nu o va putea împiedica să dea buzna peste noi. „Afară", „înăuntru" sînt noţiuni de o relativitate extremă chiar pentru dumneata sau pentru mine. Vă închipuiţi poate că pentru ea... Nu, nu, nu o vrem printre noi.

— Ce înţelegeţi prin acest „noi", colonele Innertal?

— Noi, naţiunea, desigur. Garantaţi că în mîinile altora nu va fi dresată să ne vîneze? O forţă de proporţii inimaginabile, ca a ei, constituie un pericol mortal. Atîta vreme cît o puteam controla şi eventual folosi...

Deodată se ridică în picioare.

— Cred că e timpul să plecăm, domnişoară Riskin. La cîţiva kilometri de aici prietenul nostru comun Claes se pregăteşte să susţină cea mai grea probă a existenţei lui.

Maud se ridică şi ea. Se simţi cuprinsă de un soi de ameţeală.

— Ce trebuie să fac?, zise. Ce aşteptaţi de la mine?

— Ascultaţi-mă cu atenţie. Undeva, pe cuprinsul întinderii de nisip imaginar, Len Claes îşi întîlneşte destinul. Va fi una dintre nenumăratele înfăţişări ale acelei creaturi gestante.

Zgomotul motoarelor îi acoperea cuvintele încetul cu încetul.

— Va fi vorba probabil de o înfruntare. De fapt, un ultim test. Şi apoi... Trebuie să o întîrziem cu orice preţ. Dacă reproducerea are loc înainte de a o putea distruge, vor apărea complicaţii imense. Am nevoie de cîteva ore.

— Care este rolul meu în toată nebunia asta, colonele?

Şi uruitul îi învălui trepidant.

— Trebuie să-l convingi să renunţe. Sau să piardă. Trebuie să-l determini să evite testarea. Am nevoie de cîteva ore. Asta o va scoate din minţi.

G. H. Innertal păru să-şi aprecieze propriul joc de cuvinte.

— Dacă el nu se dovedeşte un mediu corespunzător, va fi nevoită să ia totul de la început. Sau aproape de la început. Să îl pregătească. Să caute un altul. Circuit închis. Abia apoi poate zămisli netulburată. Claes trebuie să piardă testarea cu orice preţ.

Domnişoara Riskin îl apucă de braţ furioasă.

— Poate fi ucis dacă fac asta. Poate fi ucis, nu-i aşa?

Innertal rîse scurt şi se smulse din strînsoarea ei.

— Văd ce vrei să spui, zbieră. Ei bine, da, poate fi ucis, dar asta nu are nici un fel de importanţă.

Era nevoit să strige pentru a acoperi zgomotul. Ridicară capetele în acelaşi timp şi văzură burţile argintii ale bombardierelor tîrîndu-se prin văzduhul fierbinte ca peşti mari şi sătui.

— Vei avea un altul şi un altul, şi un altul, dacă îl vrei cu tot dinadinsul. Pricepe o dată că sînt numai reprezentări. Eu însumi îţi voi oferi un Claes perfect, aşa cum îl vei voi. Haide, hotărăşte-te!

Dar ea scutura încă din cap.

— De ce nu o faci dumneata însuţi, Innertal? Ce nevoie ai de mine? Ce nevoie am eu de dumneata? De îndată ce coşmarul se va sfîrşi, vom fi cu toţii afară, indiferent ce va însemna acest „afară" pentru Marilyn, oameni, oameni adevăraţi, nu imagini, nu gînduri. Îl voi căuta în toate ungherele pămîntului dacă va fi nevoie.

Îi întoarse spatele colonelului şi se îndepărtă şchiopătînd sub cerul de foc al amiezei continue. În urma ei, ochii lui G. H. Innertal se metamorfozară lent, îşi inteţiră arderea, se răciră sub acoperămîntul pleoapelor, deveniră ca altădată picături solidificate de ceară. Cînd îi vorbi

cuvintele lui o izbiră grele, detaşindu-se net de zgomotul asurzitor al motoarelor.

— Vino înapoi, Riskin! Unde vrei să te duci?

Maud se oprise, deşi muşchii picioarelor i se încordau dureros sub piele încercînd să le mişte.

— Bineînţeles, zise el şi în vreme ce vorbea, domnişoara Riskin se apropie vrăjită, cuvintele o fascinau, aveau ceva din atracţia şerpilor, nu le putea rezista, deşi era convinsă că sub ele se ascunde ceva urît, bineînţeles, draga mea, ar fi trebuit să mă descurc şi fără ajutorul dumitale, era de preferat, mi-aş fi dat mîna dreaptă ca s-o pot face. Dar, după cum ţi-am mai spus, aceasta nu este lumea mea. Nu mă pot mişca aşa cum vreau. Nu pot aduce secvenţelor modificări atît de complexe pe cît le-aş dori să fie.

Întinse mîna şi degetele se mulară uscate pe rotunjimea delicată a gîtului ei. Strînse.

— Toate ungherele pămîntului? Biată micuţă, ele nu îţi sînt deschise. Tu însăţi eşti o creaţie a minţii lui Claes.

Trase aer în piept. Maud începu să tremure.

— Mai mult decît atît Riskin. Nici măcar nu ai un suport real Riskin. Eşti o parte a conştiinţei lui, Riskin. Nu-i de mirare deci că îl poţi iubi atît. **Tu nu exişti ca persoană fizică, Riskin.**

„Nu", urlă albul ochilor ei, „nu-i adevărat", modelară neauzite buzele, „minciuni", vînturară braţele. G. H. Innertal, colonelul G. H. Innertal, închise cu gesturi lente, multiplicate de vibraţie, umbrela, spuse şi el ceva, poate „vino cu mine", poate „îmi pare rău", tălpile pantofilor i se desprinseră de pe nisip, tîmplele argintii trecură o clipă prin dreptul soarelui. Şi Maud îl urmă supusă, se ridicau repede, din ce în ce mai repede şi aerul fierbinte curgea peste ei ca arşiţa unui necaz.

Zgomotul aşternu peste privirile ei obosite o bandă neagră, de nepătruns. Mai apucă să vadă, ridicînd ochii, capul şi umerii colonelului pătrunzînd prin tabla strălucitoare a fuselajului ca printr-o perdea uniformă de ceaţă, îl urmă şi acolo avu o senzaţie de discontinuitate depăşind peretele. Încă mai ţinea mîna lui G. H. Innertal. Interiorul era cufundat în semiîntuneric. Zări cilindrii robuşti şi estetic rînduiţi ai bombelor. Zgomotul încetase.

4

Ninge absurd. Fulgi cît palma scirţiie încetişor. Odată căzuţi mai tresar în răstimpuri ca şi cum ar fi vii. Aşa se aştern poate în fiecare dintre noi ninsorile-sentimente, şuviţe pufoase alunecînd peste faţa interioară a chipului tău încolăcindu-se în punctele de contact cu trompa lui Eustache, cu ciocănaşul şi scăriţa, clătinîndu-se pe teaca alunecoasă a nervului optic, irigînd mulţimea papilelor gustative pentru a străbate mai apoi şirurile regulate de dinţi şi a ieşi la suprafaţă. Urcă peste faţa exterioară a chipului pînă la adăpostul îngust al urechii. Şi iarăşi. Chipul tău este o bandă Moebius. Trupul tău este o butelie Kleyn.

— Aşadar, tu? stărui.

— O întrebare ca nuca în perete, rîse Marilyn. Cum mă găseşti?

Frumoasă, frumoasă, cea mai frumoasă, mai frumoasă ca orice.

— Sînt o rază de soare?

Dacă vrei. Toate cuvintele sînt sărace.

— Cineva a spus: „Frumuseţea ei străluceşte."

„...pentru că inima ei se dezvăluie în orice clipă." Dar eu nu te ştiu, Marilyn. Eu nu te ştiu aşa.

— Voi toţi aţi crezut că mă cunoaşteţi. Că m-aţi putea cunoaşte. Cînd îmi scăldaţi în lumină cele o sută de chipuri pe care le luam pentru voi. Cînd făceam să se scurgă pe gratiile subţiri ale cuştii piriiaşe de făpturi violete. Cînd mă roteam în minţile voastre şi dincolo de ele, frumoasa, urîta, frumosul, urîtul, cuprinsul, necuprinsa. Nu erau toate pentru mine o scenă?

Se auzi „clic" şi glasul se stinse. Metamorfoza luase sfîrşit. Len îşi dădu mult capul pe spate pentru a cuprinde cu privirile corpul imens, cu reflexe metalice care se înălţa neclintit la cîţiva paşi de el. Undeva, acolo unde ar fi trebuit să se rotunjească creştetul obiectului, aerul încă se mai zbătea în pîlnia vîrtejului care o luase cu el pe Marilyn. Claes îi dădu ocol încet, ferindu-şi ochii de strălucirea insuportabilă pe care soarele, un soare imobil, o dădea pe alocuri suprafeţei lustruite.

„Oul, constată plat, oul pe care îl păzesc Proloff şi ai lui, un ou de fier, ce va zămisli? Doar nu..."

Înainte de a-şi sfîrşi gîndul, se prăbuşi ţipînd în patru labe, nisipul îi intră în ochi şi în nas şi în gură făcîndu-l să tuşească. Unul dintre reflexele luminoase ale metalului şerpuise spre el ca un bici de foc şi îl lovise. Se răsuci gemînd, umărul stîng era o piatră fierbinte dilatîndu-se, în urma lui auzi plesnetul sec o dată şi încă o dată căutîndu-l. Şi apoi, în liniştea nefirească, peste el se rostogoli din înalturi un uruit pătrunzător ca al unei avalanşe, un glas colosal articulînd cuvinte.

— Nu eşti atent, Claes, rosti monstrul.

Len se sprijini anevoios în coate, scuipă nisipul care-i umpluse gura, se ridică în picioare. Duse mîna spre umărul care ardea, dar şi-o retrase imediat gemînd din nou.

— E inutil!, strigă şi sunetul tremurat al propriei sale voci îl ajută să-şi adune gîndurile spulberate de durerea care urmase şocului.

Ca o culme a absurdului, oul de fier se aplecă uşor spre el vrînd parcă să-l audă mai bine.

— E inutil! repetă Len scuturat de un rîs nervos, sfîrşeşte odată, pentru ce toate astea? Ucide-mă!

Muntele de metal rămase cîteva clipe nemişcat. Apoi îşi reluă poziţia verticală.

— Să te ucid?, veniră cuvintele, din ele răzbăteau spaima, nehotărîrea, uimirea. Len se înfioră ascultîndu-l.

— Nu este lumea mea, spuse, ai avantajul terenului. Presupunînd că aş riposta în vreun fel, la ce mi-ar putea folosi? Vei lua orice înfăţişare ori de cîte ori va fi nevoie. Cel puţin poţi fi distrus? De ce să n-o sfîrşim acum?

Aşteptă răspunsul în tăcere şi răspunsul, dacă exista, întîrzia să coboare. Oul-munte rămase mai departe imobil, indiferent.

— Ce mai aştepţi? zbieră.

Brusc, şarpele de lumină veni fîlfîind prin aer şi îl lovi în obraz doborîndu-l ca pe un sac. Apoi, în vreme ce se zvîrcolea pe jumătate orb, amestecînd ţipetele cu înjurături cumplite, îl fulgeră din nou brăzdîndu-i ceafa.

— Nu eşti atent, Claes, bubui glasul, recăpătîndu-şi jovialitatea.

Cînd ridică iarăşi fruntea spre el, Len încă mai urla.

— Împuţiciune, sîsîi ridicînd un deget tremurător, ai să-mi plăteşti asta...

Începu să alerge poticnindu-se, plănuind să dea ocol monstrului, fără un gînd precis, fără un gînd coerent, ceea ce urca în el făcîndu-l să scuipe sunete dezarticulate fusese la început furie, furia care te strînge de beregată, iar acum se dizolvase omogenizîndu-se într-o senzaţie distinctă cum sînt setea, somnul şi foamea, nevoia de a ucide.

— Ai să mi-o plăteşti, ai să mi-o plăteşti, repeta alergînd şi celălalt îşi zvîrli din nou fulgerele, dar el se feri cu îndemînare şi rîse sfidîndu-l. Am să mă uşurez pe creştetul tău pleşuv pînă ce-l va mînca rugina.

În clipa următoare îşi schimbă încă o dată sensul de deplasare şi din cîteva salturi se aşeză astfel încît „actorul" să se găsească între el şi globul strălucitor al soarelui. Se opri gîfîind în umbra uriaşă pe care colosul o aşternea peste întinderea de nisip, aşteptînd un miracol. Oul de fier se răsuci încet, dezorientat, înţepeni cu un scîrţîit prelung.

„Nu e decît un mecanism", horcăi Len, bătăile inimii îl asurzeau, se lăsă încet pe vine fixînd creştetul lucios sub care se petrecea ceva, un proces avînd drept obiectiv găsirea furnicii, „un mecanism miop, poţi deosebi o furnică rătăcind la picioarele tale, sub umbra care preface fiecare cută, fiecare adîncitură într-o pradă falsă?"

Pe o suprafaţă relativ mare, nisipul vînturat de umbletul greoi spuzise faţa deşertului cu mici denivelări imobile, înşelătoare. Zeci şi sute de pete întunecate cărora doar soarele în mişcarea sa imperceptibilă le împrumuta iluzia vieţii.

— Claes!, tună absurd glasul „actorului".

— Claes!, miorlăi o clipă mai tîrziu.

— Claes!, se tîngui furînd dulceaţa vocii lui Marilyn.

— Claes!

„Un mecanism imperfect, ea a plecat, a plecat probabil pentru totdeauna, a lăsat în urmă maşina, tot ceea ce a găsit urît printre noi, suma mizeriilor şi greşelilor şi fundăturilor în care sfîrşesc ori ar trebui să sfîrşească drumurile prost începute, drumurile minciunilor, drumurile nedreptăţilor. Un mecanism slut şi idiot, batjocorind lipsa a ceea ce ar fi putut fi bunul cel mai de preţ al prăpăditului ăsta de om, neputincios, golaş, fricos: încrederea în sine."

Len îşi mişcă mîinile infinit de încet continuînd să privească suprafaţa arcuită a muntelui de fier, degetele găsiră nasturii bluzei, catarama curelei, şireturile ghetelor.

— Claes, spuse „actorul" cu blîndeţe, este inutil, Claes. Tu nu poţi fi departe. Eşti epuizat, Claes. Eşti sfîrşit. Te afli probabil în conul de umbră pe care îl generează masa trupului meu. Aşa este logic, Claes.

Len porni la fel de încet să umple cu nisip mînecile bluzei, una dintre ultimele dovezi palpabile ale unei alte existenţe, plasată unde în timp?, pe cale să se mistuie. Făcu acelaşi lucru cu pantalonii, apoi înfipse pe rînd pantofii în nisip, cu vîrfurile în sus.

— Aşa este logic, Claes. Am să mă deplasez pe direcţia propriei mele umbre. Încă nu te pot detecta. Dar nu-ţi face iluzii, Claes! De îndată ce voi fi suficient de aproape, n-ai să mă mai poţi păcăli. Aşa este logic.

„Logic, logic", mormăi Len privindu-şi opera în vreme ce „actorul" începu să înainteze scrîşnind înfiorător. Hainele pline cu nisip creau iluzia unui trup omenesc prăvălit pe spate, cu braţele şi picioarele răsfirate. Se îndepărtă prudent încă la adăpostul umbrei, fără să slăbească din ochi silueta monstrului, tremurînd de oboseală şi excitare. „Nu am dorit această luptă, n-am dorit nimic din cele întîmplate, sau poate le-am dorit?, ce se ascunde sub ele?, nisip?, nisip stă ascuns şi în zdrenţele acelea, dar parcă înainte era altceva?, cel puţin nisipul nu suferă, nu strigă, nu are moarte."

Se îndepărtase suficient de mult ca să se mai poată opri o dată. Privi. Muntele de fier venea constant către locul în care se zăreau mînecile bluzei şi vîrfurile scîlciate ale pantofilor. Mai avea cincisprezece metri, apoi zece, apoi cinci. Pe urmă se opri.

— Claes, coborî glasul. Iată-te, deci. Ai înţeles, în sfîrşit. Ce caraghios erai alergînd, Claes! Ce jalnică şi inutilă risipă de energie. De timp. Ce jalnică şi cît de inutilă revoltă. Nu te poţi împotrivi destinului, Claes.

Len îl urmărea cu ochii împăienjeniţi de încordare, cu respiraţia oprită.

— Ce jalnică şi cît de inutilă joacă cu timpul. Timpul pe care atît de mult îl preţuiţi. Priveşte-mă, Claes, priveşte-mă o ultimă dată! Timpul nu înseamnă nimic pentru mine. Eu însemn ceva pentru timp.

Se auzea surpîndu-se pojghiţa efemeră de nisip care aderase la suprafaţa metalică.

— Nu spui nimic?, făcu dezamăgit glasul.

„Ce mai aştepţi? gîndi Len, scîrbă, vino, calcă, ia-ţi porţia de zdrenţe şi cară-te, ce mai aştepţi?"

— Bine, oftă colosul, oftatul lui era dezmierdarea pe care şi-o aduc unul altuia dinţii masivi ai unor roţi imense, tocite, pe curînd Claes! Ne vom mai întîlni poate.

Se răsuci o singură dată şi simulacrul încropit de Len dispăru, supt în vîltoarea prăfoasă. Unul dintre pantofi zbură prin aerul tulbure încremenind la mică distanţă ca o vietate plăpîndă carbonizată. „Actorul" se cutremură zgomotos, parcă s-ar fi prăbuşit ireversibil în el însuşi, parcă organe tăiate în fier brut s-ar fi desprins în interiorul animalului uriaş, lovindu-se unele de celelalte. Rămase pe loc frămîntînd nisipul aşa cum striveşte talpa un muc de ţigară. Pe urmă urlă.

Len îşi apăsă palmele pe urechi, dar asta nu îi era de ajuns, s-ar fi înşurubat în stratul de sub el dacă ar fi putut ca să nu-şi mai simtă plămînii cojindu-se, pielea vălurindu-i-se pe mîini. Urletul era al unei lumi rupîndu-se, ca o bucată de hîrtie, era al soarelui despicat în două de o lamă nevăzută. Venea pur şi insuportabil, unul dintre acele sunete în stare să schimbe ceva, în urma cărora faţa lucrurilor rămîne întinată, atinsă. Len crezu că distinge în inima urletului nu bucurie, nu uşurare, ci ură şi dezamăgire. Apoi se făcu linişte.

„Şi acum pleacă, murmură Len golit, cu ochii beţi, pleacă sau dispari, du-te odată! Pleacă, te rog!"

Dar oul-munte rămase acolo, în faţa lui, drept şi nemişcat.

— Nu va pleca, zise domnişoara Riskin.

De îndată ce întoarse spatele „actorului" o văzu aşteptînd în nisip, cu mîinile împreunate în poala rochiei de seară. Îi era peste putinţă să-i spună ceva şi de altfel ce i-ar fi putut spune, bun găsit?, iată-te deci?, flăcările unui foc mare dinăuntru îi lingeau flămînde şi duioase trupul. Se duse spre ea împleticindu-se.

— Tu? spuse.

Maud Riskin îl urmări cu ochii vii, apoi încet licărul din priviri i se stinse.

— Cum e atunci cînd iubeşti un nor?, îi răspunse ridicîndu-se. Un nor alb şi subţire, aproape străveziu.

— Maud, şopti Len înecîndu-se cu propria-i salivă, nu trebuia... Aşteaptă, mai zise, prinzîndu-i braţul lîngă cot şi silind-o să îngenuncheze iarăşi, aşteaptă, vom fugi de aici, totul o să fie bine.

Ea clătină din cap. Nici măcar o singură dată nu-şi aruncase privirile peste umărul lui, acolo unde „actorul" stăpînea deşertul şi cerul.

— Vom pleca, repetă Len mîngîind-o, undeva trebuie să găsim o ieşire, sau ne vom trezi pur şi simplu, nu ştiu. În curînd va veni noaptea. Ori poate că el...

Maud dădu iarăşi din cap.

— Nu va pleca, zise.

— Linişteşte-te, bîigui Len.

— Nu. Nu înţelegi?

Îl fixă cu o intensitate extraordinară.

— Trebuie să plăteşti cu ceva. Trebuie să rupi ceva din tine. Nu pricepi? Aici în nisip trebuie să amesteci o parte. Sau poate mai mult. Sau poate totul.

Len îi cuprinse umerii ca acolo, atunci, între pereţii albi ai coridorului, dar realiză că tremurul pe care îl simţea sub degete îi aparţine.

— De la bun început... De la bun început ceva s-a împotrivit şederii mele cu tine. Ceva s-a opus. Erau semne pe care n-am ştiut să le citim atunci.

Len o asculta cu atenţie.

— Ne vom despărţi aici. Nu se poate altfel. Vei supravieţui. Trebuie să o faci. Totul ar rămîne înspăimîntător de inutil.

— Dar tu...

— Aceasta nu este lumea ta, de cîte ori ai spus-o? Bietul de tine! Ce vei voi să găseşti trezindu-te? Ridicînd pleoapele.

El începea să înţeleagă, umbre fugare îi năpădiseră chipul.

— Maud, spuse rar, încordat, cu siguranţă tu vei fi lîngă mine.

Domnişoara Riskin îi zîmbi strîmb.

— Cu siguranţă o bucăţică din tine. Cum e atunci cînd iubeşti un nor? Un trecător pe cale să se risipească?

Nisipul tremură sub ei. Un uruit surd îi învălui. Uitaseră.

— Claes, zise „actorul", m-ai minţit.

Îl vedeau înfricoşaţi vibrînd la zeci de metri depărtare, după cum cuvintele se rostogoleau mai grele ori mai uşoare.

— Ai dat dovadă de multă şiretenie, Claes. De acum înainte însă nu-ţi va mai fi de nici un folos. O luăm de la capăt.

Maud întinse braţele şi se îndepărtă de el aşa cum un înotător se desprinde de mal lovindu-l.

— O luăm de la capăt, Claes, continuă să flecărească „actorul". Experienţa mea e mai bogată cu un truc acum. N-ai să mă mai poţi păcăli. Vin spre tine.

— Pentru cîtăva vreme am fost, cred, una şi aceeaşi fiinţă, plînse şi rîse în acelaşi timp Maud Riskin, iar Len nu pricepu, buimăcit de apăsătorul glas al oului de fier.

Privi pupilele negre dincolo de care bănuia parcă mile întregi de spaţiu liber. Ea îi parcurse cu amprentele fine ale degetelor obrazul, de la o margine la cealaltă. Sub atingere simţea structura intimă a pielii răscolindu-se, împotrivindu-i-se. Len realiză de cîte ori avuseseră nevoie să-şi confirme „realitatea" dezvăluită de privire prin atingerea netă şi oarecum mai brutală oferită de degete. Ca trişti şi irecuperabili orbi. Şi mai realiză chiar fără putinţa de a o vedea că semnul cu care „actorul" îi brăzdase chipul era replica fidelă a celui de pe obrazul ei. Trebuia să fie aşa. Crezu că înţelege ceva. Dar clipa trecuse.

— Vin spre tine, Claes, trîmbiţă victorios „actorul". Nu fugi, mă rostogolesc ceva mai iute decît o poţi face tu.

— Maud!, zbieră Len, acoperind zgomotul de fier.

Domnişoara Riskin ieşise călcînd uşor din conul protector de umbră şi se îndepărta, ţinîndu-şi poalele rochiei de seară cu degetele. Continua să privească liniştită suprafaţa scînteietoare care se apropia cu repeziciune. Oul de fier şovăi o clipă, apoi îşi reluă mersul împleticit abătîndu-se foarte puţin de la direcţia iniţială.

— Maud!, strigă tot ceea ce îl alcătuia pe Len.

Valul furios de nisip care ţîşnea înaintea „actorului" o ajunse din urmă şi coborî într-o clipă peste silueta fragilă. Apoi „actorul" fu deasupra locului acela.

Pentru cîteva clipe încremeniră toate, nisipul aşternîndu-se din nou strat peste strat, o bucată de soare agăţată de linia fină a orizontului, oglinda rotundă de metal la capătul unei oscilaţii adînci, ţipătul domnişoarei Riskin ca o tulpină umedă crescînd, văzduhul amestecat de aripi inexistente, două puncte strălucitoare înaintînd din profunzimile sale spre creştetul oului de fier, Len ridicîndu-şi mîinile pentru a-şi cuprinde tîmplele, mişcarea fragmentată în secvenţe distincte, lipsite de continuitate, încetinită în împotrivirea, în refuzul de a fi al acestei realităţi. Dar totul numai pentru cîteva clipe.

Picioarele începură să se mişte singure. Len o luă la fugă spre locul acela, icnind la fiecare pas. Tot atunci deşertul se zgribuli ca de frig, îşi recăpătă dunele, ridurile şi încreţiturile săpate de vînt, iar „actorul" se aplecă şi el, primejdios de mult, se răsturnă, rămase o clipă în echilibrul precar oferit de creştetul oului, se răsturnă iarăşi şi iarăşi, încă o dată şi încă o dată şi silueta începu să i se micşoreze în direcţia soarelui.

Len urcă vlăguit creasta unei dune, se rostogoli pe povîrnişul care i se deschisese sub picioare, apoi urcă din nou, cuprinzînd cu ochii tot ceea ce putea fi cuprins. Era singur. Şi soarele căzu în întregime dincolo, cu un ultim zvîcnet, aproape că auzi pocnitura ca de pistol care îi însoţise prăbuşirea peste marginea lumii. La puţină vreme veni şi noaptea.

A rătăcit fără să ştie de sine, călărind dunele, înotînd printre dunele de nisip, strigînd un nume, acelaşi şi, pînă cînd întunericul nopţii s-a lipit de dînsul.

A rătăcit şi după căderea nopţii. Dacă urmele paşilor săi desculţi ar fi fost fosforescente, un păienjeniş peste măsură de încîlcit ar fi strălucit în noapte peste faţa deşertului.

S-a ghemuit tîrziu într-un loc anume, dezgropînd cîteva zdrenţe şi un pantof negru, scîlciat, era locul în care păcălise „actorul". Zdrenţele, jalnice, l-au ajutat să-şi înăbuşe

fiorul pe care aerul răcoros al nopții il născuse în el.

Un hoitaş a alunecat departe riciind nisipul cu ghearele. A licărit o stea, au licărit stelele. Cu greu a găsit Ursele, Sirius, Procyon. Erau acolo, dar peste tot înfloriseră şi altele, constelaţii noi, necunoscute, nemaivăzute. Ca şi cum abia atunci ar fi ieşit toate la iveală, toate cele adevărate, constelaţii fără număr. Unde stătuseră ascunse? Aveau să mai vină şi altele pînă cînd cerul va fi devenit o singură pată de lumină, fără margini?

Un zgomot. O respiraţie. O tuse uscată.

Nu întoarse capul. Ochii îi erau duşi în cer, iar mintea cu mult mai departe. Cineva al cărui chip nu-l putea desluşi veni şi se aşeză pe vine la cîţiva paşi depărtare. Un glas despre care amintiri ceţoase se căzneau să iasă la suprafaţă îi puse o întrebare. Apoi continuă să vorbească. Len reveni de aiurea, aproape el însuşi, dacă cel ce fusese pînă atunci putea fi numit astfel. Împrejurul lui simţi aşteptarea, o uşoară tensiune, aşa cum rămîne adesea în urma întrebărilor.

— Ce vrei?, spuse.

— Eşti dus bine, constată celălalt. Spuneam că l-ai aranjat, nu glumă.

— Pe cine?

— Drăcia aia de mecanism. Gogoloiul.

Chiar în secunda care-i trebuise lui Len pentru a recunoaşte inflexiunile vocii, necunoscutul scăpără un chibrit luminîndu-şi faţa. Pe urmă începu să pufăie liniştit din ţigară.

— Şi dumneata, moşule? rise Claes.

— Ei, da, şi eu, mormăi moş Bătătură după o scurtă ezitare. Te mai miri încă?

— Nu, recunoscu Len. Dar spune-mi, eşti chiar dumneata?

— Chiar eu care?

Să stai sub atîtea stele, poate găzduitoare de lumi, să nu mai fii sigur de înţelesul cuvintelor...

— Da, da, oftă moşul, ăsta-i necazul. Vorbim, vorbim...

Veni mai aproape. Coama încîlcită i se profila pe cer.

— Îmi citeşti gîndurile?, făcu Claes.

— Poate că ţi le citesc. Din cuvinte ce să aleg? Două din trei sînt prilej de zizanie.

— Pentru ce ai venit aici?

Moş Bătătură icni ridicîndu-se. Se vede treaba că amorţise.

— Dracu'ştie. Căutam ceva. Aveam să-ţi spun ceva. Ăsta mi-era drumul. Ce-ţi pasă?

— Nu-mi pasă, moşule. Du-te unde ţi-e voia.

Tăcură. Contururile siluetelor tremurau. Era tot mai răcoare.

— Eşti singur?

— Da.

Ziua zăcea undeva, departe. Ce culoare avea să ia deşertul după ce întunericul se va fi risipit?

— Frig.

— Frig.

Şi linişte. Şi pace.

— Unde este ieşirea din cerc, moşule? vorbi Len. Există o ieşire?

— Există, încuviinţă celălalt cu un mormăit.

— Ia-mă cu tine. Du-mă acolo.

Bătătură îşi aprinse din nou ţigara.

— Nu pot. Nu pot să te iau cu mine. Ieşirea aia nu e bună pentru tine.

Len rise scurt, fără veselie.

— Credeam că sînt Tezeu. Dar s-ar putea pînă la urmă să fiu doar minotaurul.

— Baţi cîmpii, scuipă moşneagul.

Şi din nou tăcerea.

— Nu pune bază pe mine, grăi în cele din urmă Bătătură, nu-ţi pot fi de nici un folos. Din toate cele ce ţi s-au întîmplat, pe mine să nu mă iei în seamă.

— Da, încuviinţă Claes, dar ştii dumneata tot ce s-a întîmplat?

— Ştiu, ştiu, dădu moşul din cap. Eu, băiete, o să plec curînd. Nu mai am ce face pe aici şi poate că nici n-am avut. Poate sînt numai o urmă, un rest. Ceva care rămîne pentru scurt timp după...

Ceva care rămîne pentru scurt timp, îl îngînă Len. După cine?

— Ştiu eu? După tine, după ceilalţi. După o pasăre. Ce rămîne în aer după trecerea unei păsări?

Len îşi cuprinse genunchii cu braţele.

— Mă doare capul, moşule. Dar ea o să se mai întoarcă?

— Care dintre ele?

— Schimbăm doar întrebări, răspunsuri mai deloc, rise din nou Len.

Putea să rîdă. Gîndi: „Pot să rîd. Cîte trebuie să treacă peste un om pentru ca el să nu mai poată rîde?"

— Mă voi trezi, hotărî. Mă voi trezi, fără îndoială. Vreau să o fac.

— Şi vei fi altul? Gîndurile, lumile tale, se vor orîndui altfel? Ca atunci cînd te trezeşti dimineaţa şi hotărăşti să iei totul de la capăt?

— De ce, moşule? Ce a fost rău... acolo? Ce nu a mers? În celălalt vis, în cealaltă lume a mea?

— Trage un fum, îl îmbie Bătătură.

Fumul bun, dens, îmbibat cu căldura mîinii omeneşti.

— Trezeşte-te, trezeşte-te, aprobă moşneagul. Ridică pleoapele. Du-te înapoi. Vezi ce faci.

— Şi ceilalţi? Martin e mort. Proloff... Există minuni?

— Tu nu eşti singur. Fiecare îi poartă cu sine pe ceilalţi. Şi nu numai atît. Nu numai imaginile lor mai mult sau mai puţin strîmbe. Visele lor. Dorinţele lor. Ceea ce ar fi putut să fie într-o altă orînduială a lucrurilor. Cu bune. Cu rele.

— Mai aprinde un chibrit, moşule! Vreau să-ţi văd faţa.

Nasul. Ochii. Sprîncenele. Pielea feţei brăzdată ca scoarţa de copac. Se poate citi în semnele ei?

— Mi-e teamă să cred în dumneata. Să mai cred în ceva care are legătură cu Marilyn. În ceea ce ar fi putut însemnă ea pentru noi. Mă arde obrazul.

Avea glasul uscat, sfărîmicios. Bătătură îl opri cu un semn.

— Cum poţi tu să o judeci? Copiii nu sînt pregătiţi să înţeleagă faptele oamenilor mari. Iar tu abia te-ai născut. Eşti închis încă între pereţii minţii tale. Sfărîmă, aruncă, dă la o parte! Şi încă nu-i de ajuns. Distruge lumea asta şi la scurt timp din cioburile rămase o să crească alta la fel. Prea multe calapoade. Prea multe urme. Eşti citit? Un găinar ştie mai multe decît tine. Tu ai învăţat să-ţi sugrumi ideile înainte de a se naşte de-a binelea. Rupe linia cercului! Ridică pleoapele!

— De ce?, făcu Len. Ca să încep un nou vis?

— Poate că vieţile tuturor oamenilor de pe pămîntul ăsta puse la un loc nu sînt decît un vis dintr-o mie. Alege tu un altul. Stă în puterea ta să-l faci frumos.

— Acum dumneata baţi cîmpii, moş Bătătură. Eu. Ce însemn eu pentru tot ceea ce ne înconjoară? Ce au însemnat cărţile mele?

- Prostule, grăi moşul supărat. Ţi-am spus că nu eşti

singur chiar dacă ţii morţiş. Chiar dacă te-ai da peste cap. Că eşti tu, că e altul. S-a întîmplat să fii tu.

Şi din nou: „Ce culoare va lua mîine deşertul? Mîine".

— Mă ispitise cu nemurirea.

— Nimeni nu e nemuritor. Cuvîntul pentru asta e altul. Caută-l. Poţi face ca timpul să nu mai însemne nimic pentru tine. Pentru alţii. Voi puteţi însemna ceva pentru timp. Noi.

Şi totuşi: „Ce culoare va lua mîine deşertul?"

— Nimic. Nu mi-a lăsat nimic.

Scîrţîit de ghete. Trosnetul genunchilor bătrîni.

— Ce-ai fi vrut să-ţi lase? Minte? Aur? Niscaiva puteri necurate? Aşa-i că totul s-a petrecut prea repede? A fost ca o atingere de aripă. Mai caută, mai caută, poate că ţi-a lăsat totuşi ceva.

— Unde să caut?

— Pe-aici prin-prejur. În tine. Acu'mă duc. Fă cumva să iasă toate bine. Răul lumii îl cunoşti pe de rost.

Claes se ridică şi el. I se păru dintr-o dată că mîngîie cu creştetul spuzeala de stele.

— Mai stai o clipă moşule, îl rugă. Spune-mi, or să fie cu toţii acolo? Şi Innertal? Şi porumbeii lui?

Moşneagul se întoarse pe jumătate. Scormoni nisipul ca şi cum ar fi căutat să-şi aducă aminte de ceva.

Asta trebuie să te întreb eu pe tine. Dar cred că ăla nici n-a venit vreodată pe lume.

— Şi oul, moşule? Oul de fier, drăcia, cum îi spui dumneata. Ce ascunde el? Ce va zămisli?

Moş Bătătură stinse ţistuind jarul ţigării.

Nu era decît o hărăbaie de ceasornic. Va fi măsurat şi el ceva. Ce crezi? Numai într-un singur loc se mai poate zămisli oarece. Oul ăla eşti tu.

Într-o clipă încălecă cocoaşa nărăvaşă a dunei şi alunecă dincolo. Cînd Len ghici în întuneric spinarea cocîrjată urcînd şi coborînd, glasul spart, de om cotropit de ani, izbucni legînd refrenele tuturor cîntecelor auzite:

„Fată, din fuior de aur/ plete moi aşterni pe umăr/ iar sub buze — tainic plaur nestemate fără număr.

Numai noaptea trupul darnic/ numai ziua drumuri grele/ praful răscolit amarnic/ cerul văduvit de stele.

Dorm şi ochii mi-s răcoare/ buruieni în apă sură/ pune-mi între gene soare/ foc din care gîndul fură."

De aici, calea urmată se încurcă. Pare un ghem încîlcit de sfoară multicoloră, rostogolit prin nisip, alcătuind cu fiecare clipă scursă nod după nod, noduri imposibile, derutante, pe care cine ştie dacă le va mai desface cineva, vreodată. Într-o bună zi te vei trezi în faţa unei noi întrebări, unde începe şi unde se termină el?

Poate porni de oriunde. Începe totuşi cu Len Claes, un bărbat în vîrstă de treizeci de ani, ghemuindu-se în inima deşertului, aşteptînd, adunîndu-şi puterile, imaginînd în răstimpuri nume obişnuite: Martin, Proloff, Maud, Marilyn.

Colonelul G.H. Innertal se rezemă obosit de cadrul uşii. Vibraţia porumbelului urca în el prin tălpile pantofilor şi palme, dar se atenuau în preajma mărului lui Adam.

— Ce-i cu femeia?, întrebă răguşit.

Nu-i răspunse nimeni. Din scaunul pilotului îl privi cîteva clipe peste umăr G.H. Innertal. Lîngă el, ridicîndu-şi ochii de pe cadranele aparatelor, G.H. Innertal clătină din cap nedumerit.

— Ce-i cu femeia?, repetă colonelul şi apoi izbi peretele metalic cu pumnul. Înjură.

— Ce importanţă mai are acum?, suspină destins un alt G.H. Innertal în spatele lui. Sîntem aproape.

Colonelul le privi chipurile pe rînd. Se regăsi în fiecare dintre ele, nepăsător, hărţuit de îndoieli, calm, neliniştit, obosit, relaxat.

— Nici măcar nu şi-a luat la revedere, rîse. Nu putea coborî singură. În coordonatele astea e perfect neputincioasă. S-a petrecut ceva. Ceva din exterior a ajutat-o.

— Ce importanţă...

Colonelul întrerupse fraza cu un gest.

— Ceva i-a dat posibilitatea să sară o secvenţă. Bine, să terminăm întîi aici.

— Obiectivul este în raza vizuală, anunţă plat un G.H. Innertal.

Fu un singur moment de agitaţie.

— Vreau să-mi radeţi întreaga zonă, spuse colonelul. Vreau să arate ca dracu' după ce trecem.

— Bine, bine, făcu plictisit secundul.

— Coborîm, anunţă G.H. Innertal.

Scaunul comod al pilotului, motoarele, plexiglasul cabinei, epoleţii, ghetele de zbor, trupurile, mînerul arcuit al manşei, chingile paraşutelor, lumina interiorului, cifrele mărunte ale cadranelor în sfîrşit, aripile, toate celelalte la un loc încetară să mai existe.

*

Kris (actorul Rudolf Valentino): Biată micuţă, ai venit să mă vizitezi, nu-i aşa?

(Kris face cinci—şase paşi. Harey tace).

Kris: Oare mult ai să mai rămîi aşa?

(Dă să o mîngîie. Ea se fereşte de mîinile lui cu un soi de zguduire).

Kris: Ce voieşti? De unde ai venit?

Harey (actriţa Marilyn Monroe): Nu ştiu, dar am greşit cu ceva?

Kris: Oare... te-a văzut cineva?

Harey (cu tristeţe): Nu ştiu. Am venit ca de obicei. Dar are vreo însemnătate, Kris?

Kris: Harey...?

Harey: Ce este, dragă?

Kris: De unde ştiai unde mă aflu?

Harey: Habar n-am (rîde fals). E ridicol, nu-i aşa? Cînd am intrat dormeai, dar nu te-am trezit, nu voiam să te trezesc, fiindcă eşti un răutăcios. Răutăcios şi plicticos...

Kris: Unde-ţi sînt lucrurile?

Harey: Lucrurile mele...? (Peste măsură de tulburată) Kris, îmi pare că s-a întâmplat ceva... Parcă aş fi uitat ceva... Da, nu-mi aduc aminte de multe. Pe tine te ştiu... de tine îmi amintesc negreşit... şi... şi atît. Oare am fost bolnavă?

Kris: Ei... s-ar putea spune. Da, cîtăva vreme ai fost puţin bolnavă.

Harey: Oh! Atunci de bună seamă că din pricina asta... Cum e cu noi? Bine sau rău?

Kris: Cît se poate de bine.

Harey: Cînd vorbeşti aşa este mai curînd rău.

Kris: Da' de unde, Harey, iubito! Acum trebuie să plec. Mă vei aştepta, nu-i aşa? Sau poate...

Harey: Trebuie să te aştept? Multă vreme? (Îşi pune o mînă pe piept) Merg cu tine.

Kris: Copilă, e peste putinţă... Trebuie să rămîi aci.

Harey: Nu. (Strînge spasmodic degetele ca nişte gheare).

Kris: De ce?

Harey: Nu... nu ştiu. Nu pot. Îmi pare... Îmi pare că trebuie să te văd... mereu.

(După romanul „Solaris" de Stanislaw Lem. O producţie M.G.M. - 1926. Cu: Marilyn Monroe, Rudolf Valentino)

ADRIAN MIHAIL IONESCU

Recviem pentru păpuși

Povestire distinsă cu premiul special al juriului concursului de literatură și artă de anticipație tehnico-științifică, ediția 1988

Cînd plouă mă apropii de fereastră și în sticla aburită zăresc chipurile lor. Amintirile trecute reînvie și atunci îmi promit că o să-i caut. Într-o zi o să am curajul unei confruntări. Odată va trebui să o fac chiar dacă se strică jocul. „Ce trebuie să se afle se află și ce trebuie să se întîmple se întîmplă", spunea Arion. Nu am uitat asta, așa cum nu am uitat nimic din ce-a fost atunci.

Întîia noapte petrecută în satul lui Abrudan Crișmarul, apoi o zi, și șușotelile sătenilor care vag îmi ajungeau la urechi: - Îl caută pe Arion, pe George Arion. Bărbații se încruntau și babele își scuipau în sîn pe ascuns, iar Horoncan-bețivul mă urmărea privindu-mă pieziș cu-n singur ochi. Dar tînărul blond din sat a rîs și mi-a spus:

- Sînt lași, îi sperie și umbra lor; apoi m-a condus printre brazi și tufe încîlcite de ferigă, pe o cărare întortocheată pînă în defileu, unde s-a oprit șoptindu-mi, abia auzit, „noroc"! Au urmat primii pași printre pereții de stîncă ce păreau că se închid in urma mea și strigătul:

- Hei, care ești acolo?, urmat de pocnetul sec al armei. M-am aruncat în țărînă și de acolo am spus:

- Sînt feciorul doctorului Odobescu!

- Ridică-te!, a poruncit vocea. Atunci l-am văzut. Era exact ca în fotografie. Mă privea încruntat, măcinat de o îndoială pe care atunci nu i-o înțelegeam. Mîna i se contracta spasmodic pe patul armei și fălcile i se încleștau măcinînd cuvintele atunci cînd mi-a spus: „Haide".

L-am urmat pătrunzînd într-o văioagă de care Arion părea foarte mîndru.

- Asta e pămîntul meu, mi-a spus arătîndu-mi un pîlc de pădure, un lan de porumb și undeva ascunsă de livadă o casă cu acoperișul țuguiat... și ea e nevastă-mea, Sonia, a mai adăugat arătîndu-mi o femeie încă tînără care aduna fructe într-un coș.

- Feciorul doctorului Odobescu, se simți dator să explice privirilor mirate ale femeii. După aceea s-a îndepărtat cu pași rari legănați, cumpănindu-și arma în mîna stîngă. Nevastă-sa mă privea speriată cu ochii umezi și triști.

Vino, mi-a șoptit, săltînd coșul pe braț și ferindu-se înspăimîntată cînd am vrut s-o ajut. Nu, nu trebuie, a îngăimat pierită, după aceea a suspinat ca de o durere ascunsă și tăcută m-a condus apoi pînă în fața casei.

- Ți-o fi foame!, zise, punînd coșul pe masă, și fără să aștepte răspunsul strigă la cineva nevăzut.

- Mai pune un tacîm, Ano, avem oaspeți! A adus cîteva scaune din casă, apoi ne-am așezat cu toții la masa de sub nuc. Eu așteptam ca George să mă întrebe ce mai e nou prin oraș și i-aș fi spus, aveam atîtea de spus și de întrebat... Dar el tăcea, la fel ca și Sonia și Ana, ai cărei ochi musteau de întrebări nerostite. Părea abia ieșită din adolescență Ana, însă ceva îmbîcsit de așteptare îi patina pielea albă și părul cu reflexe albăstrii. O frumusețe ireală, bolnăvicioasă, cumva de neatins. Poate tînărul blond din sat ce cunoștea atît de bine drumul mi-ar fi spus mai multe dacă îl întrebam. Poate și George mi-ar fi spus, dar nu îndrăzneam să-i tulbur tăcerea.

Mînca tăcut, dar din cînd în cînd ochii lui păreau să treacă dincolo de mine. Într-un tîrziu a întins mîna și a luat paharul cu apă așezat pe colțul mesei. A băut cu înghițituri mici, apoi ne-a privit mulțumit, legănîndu-se pe scaun.

- Să vă povestesc?

- Povestește dacă ți-e a povesti, spuse Sonia.

- Te ascultăm, adăugă Ana.

Ochii lui Arion priveau undeva peste creasta casei, la pereții abrupți de stîncă, apoi ne-a învăluit pe toți cu cenușiul ochilor săi și a oftat. După aceea a început să povestească de vînătoarea de urși, cum a înghețat pe viscol și cum s-a umezit pulberea, despre război și iarăși despre vînătoare...

- Odată a făcut arma „clanc", dar pulberea nu s-a aprins. S-a ridicat atunci fiara pe labele din spate rînjind (și Arion tresărea la amintirea acelui rînjet, iar pumnul i se încleștase deasupra mesei). Am scos cuțitul, spunea, și mă gîndeam la Ana, la Sonia, la hoțul de Abrudan și la Horoncan-bețivul; mă gîndeam că n-o să-i mai văd.

... era noroi și ploua, o pînză nesfîrșită de apă se scurgea în valuri de pămînt, iar noi înotam în tranșeele nămoloase și înjuram de dumnezei. Făceau gloanțele fiuu, fiuu pe lîngă noi, da... mai mare

spaimă ca atunci n-am întîlnit, cînd clănţănea dihania din dinţi lîngă mine! Am strigat de groază şi i-am înfipt cuţitul în coaste. A urlat fiara de huia pădurea, dar aşa i-a fost scris. Plescăitul armei mi-a intrat în ţeastă ca o bucată de plumb, că s-a speriat Horoncan, credea că eu sînt ursul. Mare spaimă l-a cuprins ha, ha, ha... da' m-a lipit la loc doctorul Odobescu. Cu meşteşug m-a lipit. Acum, însă, bănuiesc eu că nu de spaimă a împuşcat schilavul acela beţiv, ci ca să-mi ia pămîntul. Fiind neam cu mine, gîndea că dacă nu m-a mîncat fiara... Numai să vezi băiete ce mare e şi cum stă întinsă. E o blană frumoasă... Sonia plesneşte palmele a admiraţie, iar Arion se uită la cer.

- O să plouă, spune, să mergem în casă! Am privit printre crengile nucului. Era senin şi am spus: „e senin". A zîmbit îngăduitor Ana cînd mi-a răspuns:

- Aici totdeauna plouă! După aceea... oare ce a mai fost după aceea? Intrasem în casă, sigur că da, şi Arion călca ţanţoş pe blana lucioasă şi îşi amintea cu mîndrie cum l-au dus în sat şi l-au urcat într-o maşină care, spunea el, cît ai clipi a ajuns la oraş...

- ... Şi toţi se purtau frumos cu mine, mai ales doctorul Odobescu. Om tare de treabă doctorul!

- V-a scris cîteva scrisori în vederea unui control post-operatoriu, însă nu aţi răspuns. Era îngrijorat. Arion s-a oprit o clipă privindu-mă încruntat, apoi faţa i s-a luminat brusc.

- Da, da, mi le-a adus Abrudan, unde le-oi fi pus? A căutat Ana într-un sertar şi a scos un teanc de hîrtii pe care mi le-a întins fericită. Le-am răsfoit în grabă. Am recunoscut scrisul tatii, iar la urmă am găsit scrisoarea trimisă de mine în care îmi anunţam venirea, însă nici unul din plicuri nu era desfăcut. Le-am privit mirat şi am vrut să întreb. Înţelegîndu-mi însă nedumerirea, Arion s-a ridicat de pe scaun şi vînturîndu-şi braţele încerca să mă convingă de inutilitatea unui atare efort. Pentru că aşa cum spunea el, „ce trebuie să se afle se află şi ce trebuie să se întîmple se întîmplă".

- Dar bine, omule, am strigat, nu poţi trăi aşa izolat! Mi s-a părut că s-a înfuriat Arion şi prin răpăitul ploii ce cădea pe acoperiş îi auzeam vocea groasă şi puţin şuierată:

- Crezi că nu ştiu că Abrudan mă fură, că Horoncan îmi vrea pămîntul, că Ana stîrneşte poftele bărbaţilor? Apoi tăcut s-a aşezat pe scaunul care scîrţîia obosit şi de acolo a întors privirea spre fereastra prin care se mai putea vedea apa ce şiroia din streaşină. A rămas aşa nemişcat pînă cînd Sonia a aprins lampa cu petrol agăţat de un cui în perete, iar Ana a îndrăznit să-i spună:

- Tată, ai uitat să...

- Da, da, imediat... păru să-şi revină bătrînul şi scoase dintr-un dulap un aparat de radio cu galenă. Îşi puse casca, reglă frecvenţa şi în barba ţepoasă i se lăţi un zîmbet unsuros.

- Au cîştigat democraţii în alegeri, spuse, în port s-a scufundat un vas cu grîu. Eram convins că tata greşise undeva.

Revedeam radiografiile, în fişele de analiză însă nu reuşeam să găsesc eroare. Conexiunile păreau perfect sudate şi organismul nu manifestase intoleranţă.

Sonia şi Ana ascultau absente, însă bărbatul continua să vorbească. Dar eu ştiam că democraţii cîştigaseră cu mulţi ani în urmă alegerile, că vasul cu grîu se scufundase tot atunci şi remarcasem că radioul nu era legat de nici un fir exterior care să ducă la vreo antenă. Ana şi Sonia însă nu-şi manifestau mirarea şi am bănuit că le e teamă. Probabil că bătrînul putea deveni violent. Am deschis uşa, dar nu păreau să mă vadă. Păşind uşor am ajuns la mine în cameră. Ascultam ploaia, vedeam ochii Anei, buzele, părul ce cădea greu pe umeri şi simţeam palmele moi, mîngîindu-mă. Cînd m-am trezit, soarele răsărise. M-am îmbrăcat în grabă şi m-am surprins zîmbind oglinzii. Ana era probabil la bucătărie. Am străbătut toată casa pînă acolo şi, deschizînd uşa, am spus „bună-dimineaţa".

- Bună, tresări ea.

- Cîţi ani ai?

Mă privi o clipă mirată, încreţindu-şi fruntea.

- Nu ştiu, bîigui.

- Mai gîndeşte-te, am încurajat-o blînd. E foarte important. Din nou s-a încruntat, apoi resemnată privi în jos. Poate e o amnezie trecătoare, mi-a spus: putea fi o amnezie.

- Tatăl tău ce face acum?

- Acum e în lan, spuse repede şi parcă fericită.

– Şi după aceea?
– După aceea taie lemne, apoi mănîncă, ne povesteşte de război, de vînătoarea de urşi, apoi plouă...
– Şi ascultă la radio, am adăugat.
– Da, încuviinţă ea.
– Tu ai ascultat vreodată?
– Dar nu spui la nimeni?
– Nu, sigur că nu!
– Odată, mai de mult, fără să ştie el, l-am luat. La început m-am speriat. Se auzea un fel de ţiuit, apoi am răsucit butonul galben şi am auzit, parcă era glasul lui care spunea că au cîştigat democraţii în alegeri, de vasul cu grîu mai spunea, apoi mi-a fost tare rău şi n-am mai ascultat.
– Ajunge, am spus, ajunge! Se întîmpla ceva; ceva de care încă nu învăţasem, un gen de mimetism indus, sau altceva poate, ereditatea...
– Ce sînt aceia democraţi?, mă întrebă fata.
– O să afli mai tîrziu, am şoptit, apoi am plecat. Ar fi trebuit să fiu fericit, mi se oferea un caz rarisim, unic aş fi putut spune, însă asta nu mă mai încînta. Aş fi preferat să fie altfel.
Lovituri înfundate stîrneau ecouri ca o chemare. Lovituri ritmice, egale, ca tic-tacul unei pendule gigant sau o inimă uriaşă. Arion tăia lemne fără să privească altundeva. Doar din cînd în cînd îşi ştergea fruntea. Părea normal.
– E gata masa!, ne strigă Sonia, punînd coşul cu fructe în iarbă. Ne-am aşezat cu toţii la masa de sub nuc şi atunci am realizat demnitatea acelei tăceri de care eram înconjuraţi. Nu cînta nici o pasăre, nici un greier, nu văzusem nici un fluture, albină sau alte gîze. Era nefiresc de multă linişte.
O priveam pe Sonia şi încercam să înţeleg. Poate ea mi-ar fi putut spune. Însă oricît mă străduiam nu reuşeam să mă concentrez. Gîndurile îmi fugeau spre altceva. Gînduri cunoscute pe care le mai gîndisem. Aşteptam ca bătrînul Arion să întrebe ce mai e nou prin oraş, deşi ştiam că nu o să întrebe, iar eu i-aş fi spus. Însă el tăcea. Tăceam cu toţii, doar ochii Anei mă ţintuiau a mirare. Mîncam în linişte şi mă simţeam un intrus în liniştea aceea cu gîndurile şi întrebrile mele bolovănoase. Mîna lui George a luat paharul ciobit aşezat pe colţul mesei, a băut apa cu înghiţituri mici, apoi ne-a privit mulţumit, legănîndu-se pe scaun.
– Să vă povestesc?
– Povesteşte, dacă ţi-e a povesti, spuse Sonia.
– Te ascultăm, adăugă Ana.
Ochii lui Arion priveau undeva peste creasta casei la pereţii de stîncă din faţă. Eu mă imaginam alergînd în căldura de piatră, încercînd să scap de Arion şi de Sonia. Cît despre Ana, hotărîsem s-o iau cu mine, s-o vadă şi tata.
– Odată a făcut arma „clanc", povestea Arion, dar pulberea nu s-a aprins. S-a ridicat atunci fiara pe labele din spate rînjind (şi Arion tresărea la amintirea acelui rînjet şi pumnul i se încleşta din nou deasupra mesei). Anticipam cuvintele şi aşteptam curios să le aud din nou. Prevedeam gesturile ce urmau să le facă, mimica, totul, neobişnuit de clar.
Era ca un joc, un joc ciudat a cărui miză îmi era necunoscută.

– Făceau gloanţele fiuu, fiuu pe lîngă noi. Da... mai mare spaimă ca atunci n-am întîlnit cînd clănţănea dihania din dinţi lîngă mine.
Parcă vedeam cuvintele unindu-se, apoi despărţindu-se, conturînd imaginea unui urs ridicat pe labele din spate şi o formă nedefinită, ghemuită în tufiş. Închideam ochii, dar imaginea stăruia sub pleoapele închise. Sonia plesneşte palmele a admiraţie, iar Ana se uită la cer.
– O să plouă, spune, să mergem în casă.
– E senin, am protestat, şi m-am mirat de ce-am spus. A zîmbit Ana cînd mi-a răspuns:
– Aici întotdeauna plouă.
M-am ridicat urmîndu-i spre casă. Ceva mă mîna înainte împotriva voinţei mele.
Arion călca ţanţoş pe blana lucioasă şi îşi amintea cu mîndrie cum l-au urcat în maşină; auzeam vag pufăitul motorului, simţeam căldura odihnitoare a cabinei, ploaia răpăind pe acoperişul de tablă şi o uşoară ameţeală mă cuprinsese. Apoi am văzut chipul înceţoşat al unui străin aplecat asupra mea şi l-am recunoscut; era tata.
– V-a scris cîteva scrisori, am spus, apoi m-am înspăimîntat de ceea ce mi se întîmpla. Ana mi-a întins un teanc de plicuri pe care am recunoscut scrisul tatii, iar ceva mă silea să-mi arăt nedumerirea.
Arion a început să vorbească din nou de Abrudan şi de Horoncan. Urmăream fără să reacţionez imaginile ce mi se conturau din ce în ce mai limpezi în minte. Mai tîrziu, bătrînul a scos din dulap aparatul de radio, a reglat frecvenţa şi a început să vorbească. Însă vocea i se estompa în strigătele alegătorilor ce scandau numele alesului, în vîrtejul zgomotos de apă care-l formase vasul cu grîu ce se scufunda încet cu pupa ridicată impudic, dezgolind elicea ce se rotea anemic. Imaginile se insinuau în memorie în ciuda voinţei mele. M-am ridicat şi m-am dus la mine în cameră. Zgomotul ploii căzînd pe acoperiş a reuşit să mă adoarmă. Cînd m-am trezit se făcuse ziuă, iar umbra Soniei trebăluind prin curte se proiecta în fereastră şi am asemuit-o cu o marionetă mişcată de sfori invizibile, de către un păpuşar ascuns pe undeva prin preajmă. M-am îmbrăcat şi m-am surprins zîmbind oglinzii. Nu era deloc un zîmbet vesel. Mă calmam spunîndu-mi: „Nu poate fi adevărat! Ajunge doar să vreau"!, calculasem totul; aşa credeam atunci. Voi vorbi cu Ana, o voi convinge să meargă cu mine. Gîndurile îmi erau libere sau parţial libere. Am păşit uşor, deschizînd uşa bucătăriei:
– Bună dimineaţa!
– Bună, tresări Ana.
– Cîţi ani ai? Cuvintele mi-au scăpat de pe buze fără să le pot opri. Atunci am înţeles că nici pe gîndurile mele nu mai eram stăpîn. Ana mă privea şi aştepta să-i spun: „Mai gîndeşte-te!". După aceea avea să se încrunte şi să lase privirea în jos. Începeam să înţeleg regulile jocului; ca să-i dau un alt curs era necesar un surplus de voinţă. Cuvintele ce formau alte fraze le găsea dureros de greu; era ca o încercare de zbor cu aripi în vid.
– Toate zilele seamănă între ele?, am reuşit să articulez, făcînd pauze şi fiecare pauză devenea un zvîcnet de durere ce se aprinde sub ţeastă.
Se încrunta Ana, căutînd răspunsul şi în ochi îi

apărură lacrimi. Pentru ea, căutarea era mai dureroasă.

- Uneori, începu şovăielnic, tata se întîlneşte cu Abrudan.

- Porumbul cînd îl strînge?, am întrebat din nou.

- Nu-l strînge, sau... nu mai pot! Gemu şi se prăbuşi. Şi-a revenit cu greu, era palidă şi pentru prima oară mă privea cu spaimă.

- Să nu spui la nimeni, a şoptit, e secretul nostru! Apoi am tăcut, privindu-ne. Auzeam bubuitul unor lovituri ritmice, egale ca tic-tacul unei pendule gigant. Arion tăia lemne. M-am grăbit să ajung în livadă. L-am găsit ostenindu-se asupra aceluiaşi lemn noduros pe care îl tăiase cu o zi înainte, dar nu i-am spus nimic; se putea să mă fi înşelat.

- Masa e gata!, ne strigă Sonia,punînd coşul cu fructe în iarbă.

Ne-am adunat cu toţii în jurul mesei din faţa casei şi am mîncat în tăcere. Ana mă privea blînd, iar în ochii ei citeam bucuria unei taine comune. Arion tăcea mîncînd lacom, deşi văzuse ceva sau poate bănuia că eu voiam să stric jocul. A întins doar mîna spre paharul cu apă, care alunecînd de pe colţul mesei s-a spart cu zgomot. Timpul parcă a rămas suspendat, Sonia îşi duce palma la gură şi Ana priveşte speriată cioburile strălucitoare. Arion rămîne o clipă nemişcat, cu sprîncenele arcuite a mirare, apoi se leagănă uşurel pe scaun şi cu vocea lui dintotdeauna întreabă:

- Să vă povestesc?

- Povesteşte dacă ţi-e a povesti, spune Sonia.

- Te ascultăm, adăugă Ana.

- ... Plescăitul armei mi-a intrat în ţeastă cu o bucată de plumb, că s-a speriat Horoncan...

Cuvintele îşi pierdeau sensul, se diluau transformîndu-se în imagini şi îl vedeam pe Horoncan cu arma în mînă ţintind spre Arion. Pe măsură ce bătrînul povestea, cuvintele erau înlocuite de imagini. Încercam să pătrund logica acestor transformări, însă propriile-mi nedumeriri erau fărîmiţate de puhoiul amintirilor străine.

Sonia plesneşte palmele a admiraţie, iar Arion se uită la cer:

- O să plouă, spune, să meargem în casă.

Ar trebui să adaug „e senin". Mă concentrez şi replica se lasă aşteptată. Sonia mă priveşte împreunîndu-şi palmele a rugă, Ana pare surprinsă, iar Arion se încruntă. Cine e păpuşarul?, mă încearcă un gînd rebel.

- E senin, spun fără să mă pot controla.

- Aici întotdeauna plouă, îmi răspunde Ana zîmbind. Apoi intrăm în casă, Arion calcă pe blana lucioasă şi caruselul reîncepe. Nu mai e nevoie să-l ascult, imaginile alunecă pe retină şi văd tranşeele nămoloase, pădurea, ursul şi pe Horoncan ghemuit cu arma-n mîini. Iar peste toate, aproape ireale, Ana şi Sonia ascultîndu-l pe Arion.

Cînd bătrînul se hotărăşte să tacă, imaginile îşi pierd intensitatea şi se sting. Sonia aprinde lampa cu petrol, iar Ana îndrăzneşte să sfîşie tăcerea:

- Tată, ai uitat să...

- Da, da, păru să-şi revină bătrînul şi scoase din dulap aparatul de radio. Atunci, brusc, fără vreun gînd precis, sau poate cu un gînd atît de bine ascuns în minte încît am şi uitat de el, i-am smuls casca din mîini şi i-am strigat:

- Tu ştii că nu-i adevărat, de ce o faci? Restul cuvintelor s-au pierdut într-un horcăit. M-am prăbuşit la picioarele lui, sugrumat de o durere fierbinte ce mi se ghemuise sub frunte. Arion rămăsese neclintit, privindu-mă parcă fără să mă vadă, la fel şi Sonia. Doar Ana a scăpat un ţipăt. M-am tîrît spre scaunul meu, şi cînd am ajuns durerea dispăruse, iar Arion regla cu grijă frecvenţa. Firul rupt al căştii i se legăna ca un vierme albicios sub bărbie. Din nou realitatea era înlocuită de imaginile grupurilor de alegători şi de vasul cu grîu ce se scufunda. Silit de o voinţă străină m-am ridicat şi am plecat la mine în cameră. Am adormit visînd-o pe Ana şi-mi era teamă pentru că dragostea nu intra în calculele păpuşarului, sau... cine ştie?

Cînd m-am trezit, umbra Soniei,trebăluind prin curte, se proiecta diformă în fereastră. M-am îmbrăcat şi am zîmbit imaginii tulburi din oglindă.

După aceea am deschis uşa bucătăriei şi am început să vorbesc fără să caut să înţeleg sensul cuvintelor. Altcineva avea grijă să nu greşesc. Cînd am terminat, am plecat chemat de loviturile egale de topor. Arion tăia acelaşi lemn cioturos. Aş fi vrut să-i vorbesc, dar îmi era teamă şi oarecum mă resemnasem cînd ne-a strigat Sonia.

- E gata masa!

Ne-am aşezat tăcuţi în jurul mesei şi eu aşteptam ca bătrînul să mă întrebe ce mai e nou prin oraş, deşi ştiam că nu are să o facă. Mînca tăcut şi îngîndurat, doar din cînd în cînd privea cerul senin. Tîrziu a întins mîna şi am zărit paharul cu apă la locul lui cu ciupitura aceea veche pe el, la fel ca înainte. Mîna lui Arion a ezitat o clipă ori poate numai mi s-a părut, apoi l-a luat şi a băut cu înghiţituri mici, după care ne-a privit mulţumit, legănîndu-se pe scaun:

- Să vă povestesc?

- Povesteşte dacă ţi-e a povesti, a răspuns Sonia.

- Te ascultăm, adăugă Ana.

Revedeam iarăşi ploaia, războiul, mi se releva din ce în ce mai clar detaliile, chiar şi rînjetul lui Horoncan cînd a apăsat pe trăgaci şi simţeam că eu sînt Arion, şi mă zbat într-o altă realitate cu plumbul înfipt în ţeastă.

Sonia plesneşte palmele a admiraţie, iar George se uită la cer.

- O să plouă, spune, să meargem în casă!

- E senin, protestez.

- Aici întotdeauna plouă, îmi răspunde Ana zîmbind. Apoi intrăm în casă şi ascultăm ce spune Arion şi văd ce a văzut el, simt ce a simţit el, îi răspund atunci cînd trebuie şi totul pare minunat. Sonia aprinde lampa, iar Arion scoate din dulap aparatul de radio. Aş vrea să-i smulg casca din mînă, însă amintirea durerii de atunci e proaspătă şi ceva îmi şopteşte că nu ar fi bine. Bătrînul reglează frecvenţa, îşi potriveşte casca al cărei fir e intact cu aceeaşi izolaţie murdară şi roasă puţin la capete. Începe să vorbească, iar eu văd din nou mulţimea şi vasul cu grîu scufundîndu-se. M-am ridicat, însă, ca de obicei, nimeni nu păru să observe. Am deschis uşa încet, apoi la fel de încet am închis-o în urmă. Ajuns în faţa casei am stră-

bătut în fugă livada şi lanul de porumb pînă în defileu.

„Deci se poate pleca", am concluzionat. Undeva există o fisură. Cînd m-am furişat la mine în cameră lumina tulbure a lămpii se mai vedea încă în fereastră. Am adormit imediat ce m-am aşezat în pat, şi am visat-o pe Ana. Cînd m-am trezit, Sonia trebăluia prin curte, iar hainele erau curate, aşezate la locul lor. Mă întrebam dacă nu cumva totul fusese doar o părere, o festă jucată dorinţei mele de a pleca, de către un creier mult prea obosit. Însă mai simţeam fierbinţeala alergăturii încălzindu-mi gleznele şi iarăşi m-am temut pentru că nu înţelegeam dacă eu am vrut să alerg în noapte sau un gînd străin m-a silit. M-am temut pentru Ana, pentru gîndurile noastre comune. După ce m-am îmbrăcat, am zîmbit oglinzii şi mi-a răspuns imaginea cu acelaşi zîmbet. Am intrat în bucătărie deschizînd încet uşa.

- Bună dimineaţa!

- Bună, tresări Ana. Apoi se precipită făcînd un evident efort de concentrare.

- A venit Abrudan!

Abrudan nu putea face parte din joc, eram convins de asta. Crîşmarul încă se mai tîrguia cu George. La picioare i se odihnea o traistă răsturnată, din care ieşeau cîteva tomuri groase mucegăite, iar deasupra trona un tratat vechi de medicină pe care îl căutam de mai mulţi ani fără succes. Am lăsat întrebările pentru mai tîrziu şi am alergat spre defileu. În grabă am scris un bilet pentru tata chemîndu-l; el ar fi putut găsi un răspuns. Porumbul a început să foşnească uşor şi dintre tulpinele verzi apăru Abrudan, urmat de măgăruşii săi ce-şi încovoiau spinările sub sacii cu boabe luaţi din hambarul întotdeauna plin al lui Arion.

- Hangiule!, am strigat. Atunci s-a oprit Abrudan şi m-a privit pieziş.

- Uite, i-am spus, dîndu-i biletul şi bani pentru osteneală. Trebuie să ajungă la doctorul Odobescu. Hangiul a luat banii, hîrtia şi a început să rînjească către mine.

- Prea tîrziu, spuse el, nici un doctor nu o poate vindeca. Boala e aici (se bătu cu palma peste piept), e aici şi roade. A chemat Arion vreo cîţiva, da' cum au venit tot aşa au plecat. Începu să rîdă strîmbîndu-şi faţa. E prea tîrziu, i-au spus, mult prea tîrziu. Mai are de trăit cîteva zile.

- De cine vorbeşti omule?, am întrebat.

- De Ana, de cine altcineva?, răspunse hangiul, apoi dispăru în defileu, urmat de măgăruşii săi.

Mă încăpăţînam să cred că nu putea fi adevărat, însă faptele aveau o logică a lor pe care începusem să o întrezăresc. Tata, prin prezenţa sa, ar fi putut crea o succesiune şi atunci...

- Hangiule, am strigat, opreşte-te! Însă hangiul dispăruse, şi dincolo de defileu cărarea se pierdea printre tufişuri. Cînd s-a întunecat eu rătăcisem de mult poteca. Tîrziu, printre crengile a doi brazi am zărit o deschizătură întunecată pe fundalul palid al stîncilor. Speram ca absenţa mea să nu fi produs acea perturbare majoră care ar fi stricat totul.

O umbră s-a desprins de lîngă peretele de piatră tăindu-mi calea. L-am recunoscut pe Arion; avea o faţă încrîncenată pe care se citea hotărîrea. Aş fi vrut să-i spun că am înţeles şi că nu voi mai pleca. Mi-am amintit însă de paharul ciobit, de buturuga cioturoasă din spatele casei, şi mi-a fost frică.

Arion ridica încet braţul cu arma îndreptată spre mine. Am fugit pe potecă înspre pădure, simţind în spate borul negru al ţevii urmărindu-mă. După cîteva zile m-au găsit oamenii din sat zdrenţuit, speriat şi flămînd. Însă chipul Anei nu l-am uitat. N-am putut să uit nimic. Cînd aud ploaia răpăind pe acoperiş sînt cuprins din nou de aceleaşi îndoieli şi mă apropii de fereastra aburită, care reflectă vag un chip îmbătrînit şi îmi promit că o să-i caut.

Pictură de AUREL MANOLE

BOGDAN FICEAC

Noaptea fantasmelor

Lumea asta-i cum o vezi,
Iar cealaltă cum o crezi.
Lumea asta nu-i aşa,
Iar cealaltă-i altceva.

Ifrim îşi croi drum printre mese şi se prăvăli pe taburetul din colţ.

— O ţuică, Anghele!, comandă cu privirea aţintită spre bezna din spatele geamurilor. Se simţea cuprins de o nervozitate stranie, pe care nu putea şi nici nu voia de fapt s-o supună voinţei lui. Şterse cu mîneca hainei abureala de pe geam şi se aplecă, încercînd să desluşească bolta cerului. Vălătuci de nori denşi se învolburau, se roteau din ce în ce mai repede lăsînd numai arareori cîte o rază de lună să pătrundă spre ogrăzile pustii. Undeva departe, un cîine începu să urle prelung.

— Ce dracu' te tot holbezi în noapte?, înjură circiumarul, trîntindu-i pe masă cinzeaca de ţuică. Mîine, poimîine au să-ţi iasă ochii din cap ca la melc.

— E timpul, Anghele... au să vină din nou... e vremea **lor**... îngînă Ifrim surescitat.

Cîrciumarul şterse cele cîteva fărîmituri de pe faţa de masă, îşi îndesă cîrpa la brîu şi se îndepărtă bombănind.

— Eşti ca piaza rea, Ifrime, doar stai şi pîndeşti... într-o zi am să te dau pe uşă afară...

Ifrim nu-l asculta. Se rezemase de peretele înnegrit şi-i cerceta pe cei de la mese cu ochii aprinşi. Oamenii nu îndrăzneau să-l înfrunte. Ştiau că presimţirile lui se adeveresc întotdeauna. Stăteau posomorîţi, plutind parcă în fumul de ţigară şi în aburul cu miros acru, de sudoare. Din cînd în cînd se uitau furişat spre geamurile luminate de rare luciri albăstrii.

La masa din mijloc, alături de şeful de post, Ilie Toader îşi înfipse mîinile în chimirul ce sta să plesnească sub apăsarea burţii şi rosti sunător, încercînd să risipească încordarea.

— Ifrime, ce-ţi mai face, bă, muierea? Nu ţi-e frică s-o laşi singură pe-o noapte ca asta? Se uită roată către cei din jur şi dinţii de aur îi sclipiră într-un zîmbet rău, care se lăţea pe măsură ce întîlnea priviri complice.

Ifrim simţi o gheară de fier sfîrtecîndu-i inima. Maria... Bănuiala îl tortura noapte de noapte, uneori pînă la ivirea zorilor. Îşi muşcă buzele uscate şi unghiile i se înfigeau în palme. Durerea din piept, tot mai adîncă, îl înnebunea. Încercă să se mintă că Ilie Toader pusese întrebarea întîmplător, negăsind altceva pentru a abate atenţia sătenilor de la ceea ce urma să se petreacă după primul cîntat al cocoşilor. Însă dispreţul şi răutatea de pe feţele oamenilor îl izbiră aproape material, făcîndu-l să vibreze ca o lamă de oţel. Mîna i se îndreptă singură spre cuţitul de la brîu.

Un fulger depărtat ilumină din nou geamurile. Oamenii tresăriră şi îngrijorarea le adînci cutele frunţilor. Chiar şi zîmbetul lui Ilie Toader dispăru de pe obrajii buhăiţi.

Ifrim se înmuie şi mîna îi părăsi cuţitul. Ce puteau ei să înţeleagă? În noaptea asta el se va duce **acolo** şi va uita de nemernicia lumii, de Maria, de tot... Apucă paharul de ţuică şi îl goli dintr-o singură sorbitură. Simţi lichidul arzător cum se împrăştie în corp făcîndu-i durerea suportabilă. Într-un tîrziu, chinuit de un gînd vechi, murmură mai mult pentru sine.

— Avem loc cu toţii în lumea asta, nea Toadere, avem loc cu toţii...

Un cal necheză în spatele cîrciumii şi deasupra ferestrei se auzi fîlfîitul greoi al unei păsări de noapte. Speriaţi de scîrţîitul uşii, oamenii întoarseră capetele. Ilie Toader se răsuci şi el, neliniştit, însă cînd îl zări pe cel din prag, chipul i se însenină.

— Pe unde umbli, măi, Simioane? Se ridică pe jumătate şi trase încă un scaun la masă. la loc. Anghele, încă un pahar şi o sticlă cu vin!

Noul venit nu se obosi să salute. Părul negru lucea dat cu ulei de nucă, şi pe faţa osoasă, o mustăcioară tunsă cu grijă urmărea buza de sus arcuită sfidător.

Se tolăni pe scaun, făcîndu-l să trosnească sub greutatea lui.

— N-am vreme, nea Toadere, aruncă plictisit. Am de lucru în noaptea asta.

Ilie Toader se înnegură.

— Nu te mai potoleşti, Simioane. Ce ţi-o fi lipsind?

— Am văzut flăcările.

— Eh, flăcările... Toţi le-au văzut, n-aduc decît necazuri. Nu te băga singur în bucluc. Ascultă-mă, sînt om bătrîn.

Simion vru să răspundă tăios, dar îl întrerupse venirea cîrciumarului. Anghel şterse cu cîrpa urmele de vin, îi aşeză în faţă un pahar şi îl umplu. Se depărtă lăsînd pe masă sticla începută.

Şeful de post strivi în farfurioară mucul de ţigară şi îşi netezi mustaţa groasă, îngălbenită de nicotină.

— Măi, Simioane, am şi aşa destule necazuri. Nu te duce **acolo**. Ce spune lumea nu sînt vorbe în vînt.

— Nu mă sperii eu cu una cu două.

— Părintele Voronca, îşi aminti Ilie Toader, zicea că azi-dimineaţă a găsit icoana Maicii Domnului căzută din cui. Şi candela era spartă. Semn rău.

— O fi gustat cam mult din vinul cel nou de împărtăşanie, rîse tînărul, însă privirile încremenite ale celor din jur îi tăiară repede cheful.

— Nu-i de glumă, Simioane. Am auzit chiar eu azi noapte găinile cîntînd cocoşeşte.

— Dumneata crezi în lucruri de-astea?, se enervă Simion.

— În multe n-am crezut. Şi-acum...

Geamurile se luminară iarăşi, albăstrui şi o pală de vînt deschise uşa trîntind-o de perete. Oglinda ovală, pă-

tată de muşte, se desprinse din agăţătoare şi se prăbuşi pe podea sfărîmindu-se în zeci de bucăţele. Anghel oftă înciudat şi scoase de sub tejghea o mătură şi un făraş. Traversă încăperea înjurind printre dinţi, închise uşa şi începu să adune cioburile. Oamenii îi urmăreau mişcările, uitîndu-se din cînd în cînd către Simion. Bărbatul izbucni înfuriat:

— Şi asta-i semn rău, nu-i aşa?! V-aţi prostit cu toţii! Las' că mai vorbim noi miine dimineaţă! Nu mor eu chiar aşa de repede!

Se opri brusc, zărind în colţ privirea scînteietoare a lui Ifrim aţintită asupra lui. Intensitatea urii ce o citi pe faţa celuilalt îl derută pentru o clipă. Îşi regăsi însă imediat stăpînirea de sine, uită de furie şi se aşeză încet pe scaun.

— Maria-i acasă, Ifrime?

Oamenii înmărmuriră. Ifrim ţîşni ca un arc şi scoase cuţitul. Tremura de mînie şi în tîmple sîngele îi zvîcnea cu lovituri de ciocan. Se repezi spre masa din mijloc împingîndu-i violent pe cei din calea lui. Simion se ridică şi el, încordat, aşteptîndu-l.

Cu o agilitate puţin previzibilă, şeful de post înşfăcă arma atîrnată de spătarul scaunului şi o îndreptă spre Ifrim armînd-o.

— Linişteşte-te, Ifrime!, strigă tunător. Te-mpuşc, pe Dumnezeul meu, te-mpuşc dacă mai faci un singur pas!

Ifrim oscilă cîteva clipe, dar se opri văzînd degetul albit cum micşorează cursa trăgaciului. Neputinţa îl doborî. Simţi durerea din piept revenindu-i copleşitoare, orbindu-l, înmuindu-i genunchii. Întîi Maria, şi-acum Simion, care le spusese tuturor că văzuse flăcările şi că e hotărît să meargă la ei să-i înfrunte. Îl ura cum n-ar fi crezut că poate urî pe cineva. Se întoarse încet, gîrbovit şi se aşeză la masă. Anghel îi puse în faţă încă o cinzeacă de ţuică. Îl bătu pe umăr şi se depărtă.

Simion apucă paharul şi bău fără să-şi desprindă privirile de colţul în care se retrăsese Ifrim. Şeful de post îl urmărea încordat şi îl prinse de mînă bănuind că are de gînd să mai spună ceva.

— Simioane, e mai bine să pleci.

Tînărul se smulse enervat din strînsoare, însă privirea tăioasă a jandarmului îl făcu să înţeleagă că nu avea rost să mai continue. Se aplecă totuşi spre Ilie Toader şi clipi cu viclenie din ochi arătînd spre masa din colţ.

— Mă grăbesc, nea Toadere, mai am un drum de făcut.

Ilie Toader nu gustă destăinuirea. Clătină încruntat din cap, urmărindu-l cum se îndreaptă spre uşă.

— Ai grijă, Simioane, ai grijă...

Pentru o clipă, silueta bărbatului se contură în prag pe fondul unei lumini albastre, apoi dispăru în noapte. Din depărtare se auzi de trei ori ţipătul unei cucuvele.

La masa lui, Ifrim rotea degetul umed pe buza paharului, făcîndu-l să sune prelung. Părea calm, însă în ochii îngustaţi apăruse o luminiţă ciudată. Nici măcar cei din apropierea lui nu auziră ce spune.

— Am fi avut loc cu toţii în lumea asta...

*

Femeia ridică fruntea lăsînd vîntul să-i răvăşească pletele. Şuviţele de păr îi atingeau obrajii ca şi cum degete nevăzute s-ar fi jucat mîngîind-o. Coborî treptele pridvorului şi se înfioră punînd tălpile goale pe iarba mătăsoasă şi umedă. Alergă spre poartă, însă nu reuşi să distingă nimic în bezna drumului. În fugă, sînii îi jucară, întăriţi de răcoarea nopţii, şi frecuşul stîrcurilor pe pînza cămăşii îi produse o nebănuită voluptate. Deasupra, văzu cu bucurie cum zdrenţele de nori încep să se risipească, lăsînd să apară discul argintiu al lunii. Se întoarse repede spre casă şi îşi desfăcu brîul cu mişcări febrile. Icnind, îl aruncă de cîteva ori spre cer, apoi se înălţă pe vîrfuri şi bătu streaşina cu el murmurînd cuprinsă de dorinţă.

Lună, lună,
Doamnă bună,
Bun cal ai
Şi frîu n-ai.
La ursita mea te du
Şi iubitul mi-l adu.
Către mine să-l porneşti,
Peste cîmpuri să-l goneşti,
Prin pădure fără sine
Şi prin sat fără ruşine.

Se opri ostenită, cu privirile spre globul uriaş, măturat de fuioarele negre ale norilor. Tresări, simţind pe umeri asprimea unor palme puternice, dar nu se întoarse. Recunoscu mîngîierile, răsuflarea caldă a bărbatului, sărutările ce îi furnicau pielea gîtului. Bucuria o invadă năvalnică.

— Simioane... am crezut că n-ai să mai vii...

Bărbatul îi desfăcu înfierbîntat şnurul cămăşii, îi dezgoli umerii şi îi scoase la iveală sînii pietroşi. Ameţită de dorinţă, femeia se răsuci desprinzîndu-se din îmbrăţişare şi îl prinse de mînă.

— Vino... haide, ce mai aştepţi?...

Simion însă rămase pe loc. Ea îl privi surprinsă, neînţelegînd ce se petrece, de ce întîrzie.

— N-am vreme, Marie, oftă bărbatul... în noaptea asta n-am vreme... mîine seară...

Se apropie s-o sărute, însă femeia încremenise neluîndu-l în seamă. Privea dincolo de el, spre drumul pe care se contura tot mai apropiată silueta unui om.

— Dumnezeule, Ifrim!, îngăimă sugrumată de spaimă.

Simion se aplecă şi îşi apăsă gura pe buzele ei îngheţate. Şopti liniştitor.

— Nu-ţi fie teamă, am să fiu prin preajmă.

O mîngîie pe obraz şi se furişă spre gardul de nuiele din spatele casei. De cum îl zări, uită de Maria. Luă tîrnăcopul rezemat de un par şi porni în fugă prin grădini, către marginea de miazăzi a satului, deasupra căreia plutea deja ceaţa luminiscentă cu irizaţii albastre.

Ifrim zări umbra ce se pierdea în întuneric şi pieptul îi

Fotografie de LUCIAN IONICĂ

plezni de furie. Se repezi în curte cu ochii împăienjeniţi, trecu pe lîngă Maria împingînd-o brutal şi alergă spre gard, pe urmele fugarului. În grădină însă, nici un semn al prezenţei celuilalt. Zeci de licurici roiau deasupra tufelor de ardei şi, printre bulgării de pămînt, cîţiva greieri continuau să cînte netulburaţi.

Simţi că îl îneacă mînia. Din cîteva salturi ajunse la femeia care stătea năucă în mijlocul curţii, acoperindu-şi sînii cu braţele încrucişate. O pocni cu sete, îşi încleştă mîna-n părul ei şi o trînti la pămînt.

— Căţea... mi-ai spurcat casa, mugi, împroşcînd-o cu stropi de salivă.... eşti în călduri.... las' că te răcoresc eu...

O lovi cu picioarele, întăritat, ţinînd mîna încă înfiptă în pletele ei. Femeia se apăra ferindu-şi faţa cu braţele, gemînd surd, însă fără să-i ceară iertare.

Ifrim se opri abia cînd simţi oboseala îndurerîndu-i muşchii. Mînia făcu loc unei deznădejdi adînci şi fără leac. Totul se sfîrşise. Lumea devenise pentru el îngrozitor de pustie.

Privi spre femeia ce-i fusese soţie şi goliciunea pulpelor argintate de lună îl scîrbi. Îşi aminti de celălalt, care venise să se bucure de carnea ei şi furia îl cuprinse iarăşi.

— Pe Maria mi-ai luat-o, scrîşni cu ochii scăpărînd de ură, da' de ei n-ai s-apuci tu să-ţi baţi joc.

Porni spre grădina din spatele casei strîngînd în pumn mînerul cuţitului.

•

Stejarul îşi înălţa spre cer crengile noduroase încercînd să prindă în plasa lor neregulată globul plin al lunii. Ifrim se rezemă cu spatele de scoarţa aspră şi răsuflă adînc de cîteva ori pentru a-şi domoli bătăile inimii. O speranţă nedefinită îi apăruse în suflet. Aerul din jurul său răspîndea o lumină slabă, ce cobora în valuri din imensitatea cerului. Mirosul înţepător de usturoi devenea tot mai puternic.

Icnetele lui Simion risipiră vraja. Ifrim se răsuci atent şi îşi lipi obrazul de trunchiul stejarului. Rămase în ascunzătoare pîndind mişcările celuilalt.

Simion lovea îndîrjit cu tîrnăcopul. Pămîntul era tare, bulgări colţuroşi săreau rostogolindu-se în iarbă cu zgomot înfundat şi din cînd în cînd fierul scotea scîntei nimerind în pietre. Groapa ajunsese abia la jumătate de metru, dar

Fotografie de LUCIAN IONICĂ

el nu renunţa. În acest loc văzuse condensarea cea mai puternică a luminii albăstrui, unduind ca limbile unor flăcări şi aici trebuiau să afle comorile. Muşchii îi jucau întăriţi de efort pe spatele gol, acoperit cu stropi de sudoare, iar gîfîitul i se auzea tot mai zgomotos.

Ifrim strînse pumnii şi buzele i se albiră. Porni plecat, cu simţurile la pîndă, spre mica depresiune în care săpa celălalt.

Pe nesimţite, un sunet grav se instăpîni peste cîmp şi o trepidaţie uşoară scutură frunzele stejarului. Perdeaua de lumină începu să se restrîngă, să se adune într-o coloană gigantică, translucidă, care se subţia pe măsură ce urca spre tăriile cerului, spre stele...

Ifrim se lăsă la pămînt. Îl văzu cu bucurie pe Simion cum se zbătea prins în interiorul coloanei, urlînd cu mîinile la cap, cu ochii ieşiţi din orbite. Corpul îi tremura cuprins de frisoane şi faţa i se înroşise ca focul. Căzuse în genunchi, apoi pe burtă şi începu să se tîrască spre marginea perdelei de raze. Cu un ultim efort se rostogli în afară şi rămase întins pe spate, sleit de puteri.

Reflexe de toate culorile începură să joace înăuntru. Roiuri de stele minuscule pluteau într-o ceaţă lăptoasă, se uneau dînd naştere unor forme difuze, se despărţeau generînd norişori sclipitori. O logică anume le ghida mişcările şi după cîteva minute Ifrim putu să distingă cu ochii înlăcrimaţi de emoţie o lume halucinantă, conturîndu-se tot mai clară pe măsură ce se risipeau aburii. O lume tăcută, de o măreţie neînchipuită. Omul privea hipnotizat, cu pieptul prea strîmt pentru zbuciumul inimii. Văzu o piaţă largă, de marmură, lucind în ape albastre, străjuită de temple fabuloase, înalte pînă la cer. Pereţii le scînteiau de aur, incrustaţi cu desene ciudate. Vitralii enorme, frontoane sculptate în jad, arcade suple, suspendate în aer. Şi pretutindeni, printre pilaştrii clădirilor, pe deasupra pieţei, în văzduhul argintat, fiinţe înveşmîntate în raze pluteau într-o armonie perfectă. Bărbaţi şi femei, cu chipuri hieratice, de o frumuseţe nepămînteană, zburau lent, preocupaţi de gînduri neştiute...

Ifrim se simţi cuprins de o fericire fără seamăn. Uitase rîsul dispreţuitor al sătenilor, uitase de Maria, de nimicurile ce îi amărîseră viaţa. Şi-ar fi dorit ca noaptea să se prelungească la infinit, ca el să rămînă pentru totdeauna acolo, privind cu sufletul înfiorat lumea aceea minunată.

Simion se ridicase în picioare, nevenindu-i să creadă ce bogăţii se iviseră în faţa ochilor săi. Erau atît de aproape, numai cîţiva paşi să facă şi le putea atinge cu mîna. Creaturile ce unduiau deasupra nu păreau ameninţătoare. Se abţinu însă, amintindu-şi de durerea ce îi arsese tîmplele mai înainte şi se uită cu atenţie în jur. Găsi în spatele său o cracă groasă, o ridică şi o arcui în mîini încercîndu-i rezistenţa. Rînji mulţumit. Se putea apăra cu ea de strigoii zburători. Porni precaut spre oraşul de aur.

Ifrim îl urmărea apatic, dar cînd îi înţelese intenţia, inima i se contractă de spaimă.

— Simioane!, răcni din străfundul pieptului, îngrozit. Simioane, opreşte-te!

Dar celălalt nu părea sau nu voia să-l audă. Mai avea doar cîţiva paşi! Se repezi către el sufocat de ură.

•

Comisarul se rezemase de stejar şi îşi curăţa meticulos noroiul de pe bocanci cu vîrful umbrelei. Întotdeauna avea ghinionul ăsta. Cînd trebuia să plece prin cine ştie ce coclauri, era sigur că va sosi acolo o dată cu ploaia. Iar ne-

gura plumburie nu dădea nici un semn că va apare prea curînd soarele.

Plictisit, şeful de post urmărea cei cîţiva corbi ce croncăneau pe crengile umede şi negre.

La cîţiva metri în faţă, cadavrul lui Simion, gol pînă la brîu, zăcea întins pe spate, cu mîinile aruncate lateral. Părul mustind de apă i se amestecase cu noroiul de sub cap şi ochii sticloşi priveau spre cer, miraţi parcă de rana aceea din tîmplă. Medicul se ridică greoi şi îşi scoase ochelarii ştergîndu-i cu o bucăţică de piele.

— E mort de cel puţin zece ore. Osul temporal e zdrobit şi fragmente din el s-au înfundat în creier. După autopsie poate voi şti mai multe, deşi nu prea cred.

Comisarul se concentrase asupra unui glod cleios ce nu voia să se desprindă din scobitura tocului drept.

— Cu ce a fost lovit?

— E un pietroi acolo, la nici un metru de capul lui. Deşi a plouat, se mai pot vedea urme de sînge în crăpături. Faţa i se schimonosi cu gura căscată şi un strănut zgomotos îi scutură corpul. Credeţi într-adevăr că a fost lovit de cineva?

Comisarul termină de curăţat bocancii şi şterse vîrful umbrelei de stejar. Mormăi, uitîndu-se spre cadavru:

— N-o fi venit el pînă aici să se împiedice.

— Oricum, ipoteza există...

— Mulţumesc, domnule doctor, se enervă comisarul ca de fiecare dată cînd cineva se oferea să-i dea sfaturi şi să-l înveţe cum să-şi facă meseria. Dacă voi mai avea nevoie de dumneavoastră, ştiu unde să vă găsesc.

Medicul înclină din cap ofensat şi se răsuci pe călcîie, îndreptîndu-se către şareta împotmolită în drum. Corpul i se cutremură din nou sub violenţa unui strănut.

— Încă ceva, domnule comisar, zise glacial. Pielea cadavrului are o tentă roşiatică pe care nu mi-o pot explica. Ceva asemănător efectelor unei arsuri, sau opăriri, însă de o uniformitate nenaturală. Chiar şi la subsuoară înroşirea este la fel de intensă ca cea de pe restul corpului.

Se îndepărtă fără să mai privească înapoi, urcă în şaretă şi biciui armăsarul, forţîndu-l să pornească la galop spre casele înnegrite de umezeală din marginea satului.

— Circiule, cheamă oamenii să-l ia!, ordonă comisarul şefului de post, arătînd cu bărbia spre mort.

— Am înţeles!, zvîcni jandarmul în poziţie de drepţi şi-i fluieră scurt pe cei doi ţărani ce aşteptau gîrboviţi pe capra căruţei. Oamenii îndemnară calul şi coborîră panta, apropiindu-se de cadavru. Cel mai în vîrstă sări jos, se aplecă şi întinse palma brăzdată de crăpături spre faţa lui Simion. Îi închise pleoapele murmurînd cu spaimă.

— Pînă la urmă te-au doborît strigoii, Simioane... Cu mîna ta ţi-ai făcut-o, Dumnezeu să te aibă în pază...

Îl apucă de umeri, se opinti ajutat de tînăr şi urcară cadavrul în căruţă. Îl aşezară pe culcuşul de paie şi îl acoperiră cu o pătură zdrenţuită.

Comisarul îi urmări pînă ce se pierdură în zarea strivită de nori. Se urni apoi spre mica depresiune, căutînd să calce cît mai mult posibil pe smocurile de iarbă. În groapa cu fundul băltind de apă, tîrnăcopul stătea încă înfipt în noroi, ca şi cum posesorul lui ar fi trebuit să vină dintr-o clipă în alta să-şi reia lucrul.

— Circiule!, strigă spre jandarm. Ce făcea ăsta aici?

— Căuta comori, domnule comisar. Văzuse flăcări aici cîteva nopţi la rînd şi venise să sape... Se întrerupse observînd încruntarea de pe chipul superiorului şi continuă oarecum jenat. Nu sînt poveşti, domnule comisar, credeţi-mă! Şi eu le-am văzut. Nu prea am somn şi ies uneori pe prispă să fumez o ţigară. Nopţi întregi le-am zărit deasupra locurilor ăstora, înalte pînă la cer. Nu glumesc, întrebaţi-l şi pe părintele Voronca sau pe Ilie Toader. Chiar şi pe domnul învăţător Dinescu. Le ştiu cu toţii...

— Bine, bine, îl opri comisarul agasat, cercetînd cu atenţie noroiul din preajma locului în care zăcuse mortul. Ştii pe cineva care ar fi vrut să-l omoare?

— În sat, poate Simion se încurcase cu muierile unora... Da' nimeni n-ar fi îndrăznit să-l urmeze pînă aici.

— Nu zău! Le-o fi frică de strigoi...

Jandarmul, încurcat, scoase din buzunarul vestonului o foiţă de hîrtie, punguţa cu tutun şi îşi răsuci o ţigară. O aprinse trăgînd fumul adînc în piept şi vorbi căutîndu-şi cuvintele.

— Iertaţi-mă, domnule comisar, da' mulţi i-au văzut... strigoii vreau să spun... pluteau în flăcări... sau poate erau ielele... Simion n-a vrut să se ferească... acu' e mort...

Comisarul renunţase să-i mai asculte bălmăjeala. Îl irita mai ales faptul că astfel de vorbe veneau de la un slujitor al legii. Ce pretenţii mai putea avea de la ceilalţi săteni!

O neuniformitate în aspectul smocurilor de iarbă îi atrase atenţia. Cu toată umezeala, unele dintre ele păreau veştede, chiar uscate. Privite mai îndeaproape, numai părţile superioare ale firelor arătau astfel, de parcă ar fi fost pîrjolite de undeva de sus, fără ca focul să afecteze rădăcinile. Urmări dispunerea ierburilor ofilite şi sesiză că formau un cerc uriaş, ale cărui porţiuni apăreau şi dispăreau printre denivelările terenului. Şeful de post îi observase încordarea. Cînd distinse şi el urmele de pe sol, faţa i se albi.

— Hora ielelor... ielele l-au ucis, domnule comisar...

— Termină cu prostiile!, strigă comisarul înfuriat că nu putea găsi nici o explicaţie plauzibilă cercului de iarbă arsă. Îşi aminti şi de observaţia doctorului în legătură cu roşeaţa pielii mortului şi simţi că transpiră. Un început de îndoială i se cuibări în suflet. Dacă totuşi jandarmul... Nu, e ridicol! Trebuia să alunge astfel de gînduri absurde.

— Cine spuneai că a găsit mortul?

— Domnul învăţător Dinescu.

— Ce căuta pe cîmp cu noaptea în cap?

— Se ducea la Deleni, la gară, să ia nişte cărţi.

— Şi cum a văzut cadavrul tocmai aici. Bănuiesc că mergea pe drum, ca oamenii. Era imposibil să-l observe de acolo.

Şeful de post rămase cu gura căscată. La aşa ceva nu se gîndise.

— Unde-i acum Dinescu?, întrebă comisarul cu o asprime voită.

— La şcoală... cred că la şcoală...

— Să-l anunţi că după-amiază vreau să-i pun cîteva întrebări.

— Am înţeles.

Comisarul începu să urce panta domoală către stejar, sprijinindu-se în umbrelă. La rădăcina copacului făcu un mic popas pentru a privi din nou cercul de arsură care de aici se putea distinge în întregime. Era de mirare cum de nu-l văzuse din prima clipă. Jandarmul plecase să aducă şareta din drum şi statura lui puternică părea cioplită în piatră pe fundalul norilor umflaţi de apă. Dacă un asemenea om ajunsese să creadă în strigoi... Fiorul de nelinişte îl străbătu parcă mai adînc şi comisarul îşi ridică reverele pardesiului.

— Circiule, întrebă după ce se aşeză în şaretă, ce duşmani zici că avea în sat Simion ăsta al vostru?

— Păi... unul ar fi Ifrim...

Masa era așezată sub bolta de vie pe ramurile căreia mai rămăseseră doar cîteva frunze îngălbenite. Cerul înalt, sîngeriu, se acoperise cu nori subțiri, puternic arcuiți, asemănători coastelor unui monstru gigantic ce înghițise satul și întreg pămîntul.

— Serviți, domnule comisar, îl invită din nou Ilie Toader, umplîndu-i păhărelul cu țuică. Dinții de aur îi luciră forțat. Nu știa cum să interpreteze refuzul polițistului de a intra în casă. Era o simplă toană, sau comisarul îl bănuia cu ceva? Ridică șovăitor paharul. Să fie într-un ceas bun!

Comisarul ciocni cu el plictisit, ignorîndu-l pe șeful de post. Nu-i plăcea să stea la aceeași masă cu subalternii, mai ales la băutură.

— Ce face Dinescu?, se răsti la jandarm. Nu i-ai spus să vină urgent?

— Ba da. Mă mai duc o dată să-l iau.

— Lasă... îl opri comisarul cuprins brusc de o apatie fără motiv. Mai bine caută-l pe omul ăla de care mi-ai vorbit pe drum.

— Ifrim?

— Da. Adu-l aici.

Jandarmul se ridică grăbit, își aranjă ținuta și se îndreptă ușurat spre poartă. Atitudinea distantă a comisarului îl făcuse să se întrebe mereu dacă nu greșise cu ceva în timpul anchetei. Oricum, nu e bine să stai prea mult în ochii șefului.

Ilie Toader tăie cîteva felii de pîine și împinse farfuria cu brînză mai aproape de comisar.

— Serviți, n-ați mîncat deloc. Îi spun muierii să pregătească și un pui la ceaun. Într-o juma' de oră-i gata.

— Nu-i nevoie, refuză categoric comisarul. Ochii i se opriră asupra micii legături de la chimirul țăranului. Prinse într-un inel, cîteva obiecte miniaturale, lucrate fără îndemînare: o seceră, o secure, un cuțit și alte cîteva de o formă incertă.

Ilie Toader îi observă curiozitatea.

— Apără de rele... știți, de cînd cu strigoii... dumneavoastră poate nu credeți, da' eu era cît pe ce s-o pățesc... nu mai am liniște de luni de zile...

— Dumneata crezi că strigoii l-au omorît pe Simion?

— D'apăi cine? Eu am încercat să-l opresc, da' n-a vrut să asculte. Fierbea sîngele în el...

— Și dumneata cînd ai văzut nălucile astea?

— Acu vreo două luni, veneam de la oraș cu căruța, începu țăranul să istorisească înfrigurat, mă prinsese noaptea pe drum. Eram în dreptul stejarului cînd am văzut deodată cum se despică norii și cîmpul se umple de lumină. Scînteia în toate culorile, îmi sălta inima de bucurie. Abia cînd am simțit mirosul de usturoi m-a fulgerat gîndul că trebuie să fie o născocire a Satanei. M-am închinat de trei ori și am dat bice cailor. O singură dată am privit înapoi. Strigoii pluteau pe raze și îmi făceau semne să vin la ei. Am rostit „Tatăl nostru" pînă ce am ajuns în sat. Numai așa am scăpat. Dacă nu-mi ajuta Dumnezeu m-ar fi pocit, sau m-ar fi omorît ca pe Simion...

Comisarul rămase pe gînduri. Credința cu care vorbise bătrînul îi dădea o senzație de nesiguranță. Într-un fel și Circiu se comportase la fel. Să fie posibilă o coalizare a întregului sat în susținerea poveștilor cu strigoi pentru a-l ascunde pe adevăratul făptaș? De ce o făceau? Fuseseră duși în eroare sau erau în deplină cunoștință de cauză? Își aminti cu neplăcere că la un moment dat și el fusese înclinat să creadă în fantasmagorii. Se încordă sub violența unei crampe la stomac.

— În sat n-ar fi avut nimeni interes să-l omoare pe Simion Vanghele?, întrebă aparent într-o doară.

— Avea dușmani, da' nu erau oameni care să-i ia viața...

Comisarul deveni atent.

— Cine îl dușmănea?

— Păi chiar și Ifrim a sărit cu cuțitul la el.

— Cînd asta?

— Aseară. Simion se cam dăduse la Maria, muierea lu' Ifrim...

Ilie Toader se opri aducîndu-și aminte că el însuși îl ațîțase pe Ifrim, vorbind cu subînțeles de femeia lui. Polițistul nu trebuia să afle. Cine știe pe cine va găsi vinovat pînă la urmă?

Comisarul îi sesiză ezitarea.

— Dumneata crezi că Ifrim ar fi putut să-l omoare?

— Da' de unde! E slab la minte. Se înfurie el repede, da' nu-i în stare să taie nici măcar un pui. Umblă toată ziua pe cîmp și stă cu ochii pe cer.

— Aseară l-a amenințat pe Simion cu moartea?

— Nu, i-a potolit Circiu repede. Ifrim s-a dus la masa lui și a început să bolborosească. Așa face de la un timp. Lumea zice că i-au luat strigoii mințile.

Comisarul se întrerupse auzind poarta. Ilie Toader, bucuros că scăpase de întrebări, se ridică și merse în întîmpinarea musafirului.

— Poftiți, domnule învățător, poftiți. Cîinele e legat.

Comisarul îl privi contrariat pe noul venit și în acel moment avu prima certitudine: învățătorul Viorel Dinescu era, fără nici un dubiu, cea mai slabă ființă pe care o văzuse în viața lui. Cu un cap mai înalt decît Ilie Toader, corpul său filiform se menținea ca printr-o minune în poziție verticală. Fața prelungă, osoasă, cu buzele mari, înroșite de frig, era dominată de doi ochi, bulbucați excesiv de ochelarii cu lentile groase. Învățătorul se aplecă spre el, privindu-l ca prin ocularul unui microscop și îi întinse mîna.

— Bună seara, domnule comisar. Iertați-mi întîrzierea.

Se așeză pe bancheta din fața polițistului și își trecu degetele prin părul răvășit de vînt. Brusc, mișcările i se încetiniră. Ochii măriți de efort încercau să deslușească ceva pe streașina casei.

— Ce-i acolo, domnu' Toader? Un craniu de cal?

— Da... o hîrcă... încuviință stînjenit bătrînul. Știți...

— Știu, știu, împotriva strigoilor, zîmbi Dinescu.

Comisarul se întoarse și el spre casă. Într-adevăr, pe acoperiș, prins cu o sîrmă, craniul unui cal își căsca orbitele goale spre norii însîngerați ai asfințitului.

Învățătorul continuă cu siguranța cunoscătorului.

— Mai trebuia frecat cu usturoi și brîul fîntînii.

— L-am frecat. Am atîrnat și în grindă cîteva funii, confirmă țăranul oftînd. Da' tot mai aud noaptea șoapte la fereastră chemîndu-mă...

Comisarul asculta perplex. Dacă și învățătorul... un sat de nebuni! Sau poate voiau numai să-l înnebunească pe el. Ei bine, nu și-au găsit omul!

Dinescu observă deruta polițistului.

— Nu vă neliniștiți, domnule comisar! Mă pasionează toate aceste credințe și obiceiuri. Strîng material pentru o lucrare mai amplă.

Comisarul se destinse. În sfîrșit, cineva cu care se putea înțelege. Îl nemulțumea totuși faptul că Dinescu îi sesizase momentul de slăbiciune și redeveni sobru.

— Domnule învățător, vreau să vă pun cîteva întrebări legate de moartea lui Simion Vanghele.

— La dispoziția dumneavoastră.

— Da... hm... am înţeles că dumneavoastră aţi descoperit cadavrul.

— Exact. Mă duceam la Deleni, la gară, să iau nişte cărţi. În fiecare lună primesc un colet de la un anticar al meu. De data asta am avut surpriza să găsesc cîteva volume realmente interesante: „Astronomia" lui Flammarion, două romane de Cyrano de Bergerac, „La pluralité des mondes habités", tot de Flammarion.

— Bine, bine, îl întrerupse comisarul. Mă interesează cum aţi văzut mortul tocmai de pe drum.

— Nu eram pe drum cînd l-am observat. Făcusem un mic ocol pînă la stejarul acela singuratic. O clipă, mă explic imediat. Mai întîi trebuie să ştiţi că spaima sătenilor nu este fără temei. De la un timp se petrec lucruri extraordinare în locul acela. Am înţeles că vi s-a povestit deja. Vă înţeleg suspiciunea. Nici eu n-am crezut la început. Azi noapte însă am văzut că cerul devine luminiscent şi, cum tot aveam drum pe acolo, m-am apropiat. Nu vă puteţi închipui ce senzaţie am avut privind eu însumi la fiinţele acelea. O bucurie inexprimabilă în cuvinte, o eliberare, am simţit că şi eu sînt o parte a acestui univers minunat şi de necuprins... După ce totul a dispărut, singurul lucru pe care l-am observat era o urmă circulară de iarbă arsă. Şi, bineînţeles, cadavrul lui Simion.

Comisarul se lămurise. E adevărat, învăţătorul vorbea ca un om inteligent, unele dintre afirmaţiile lui păreau chiar credibile, însă pe el nu-l mai putea înşela nimeni acum. Vru să-i mai pună o întrebare, dar nu mai avu timpul necesar. Dinescu se ridică brusc în picioare, gesticulînd cu febrilitate.

— Domnule comisar, e fantastic ceea ce se întîmplă acolo! Am răsfoit astăzi cărţile lui Flammarion. Sînt convins că fiinţele pe care sătenii le denumesc „strigoi" sînt reprezentanţii unei alte lumi. O planetă pierdută în imensitatea cerului, un univers paralel cu al nostru, nu ştiu, dar **ei** există! Vă rog, nu mă întrerupeţi! Simt nevoia să vorbesc, să-mi limpezesc gîndurile. Domnule comisar, vă daţi seama? Nu sîntem singuri! Cred că tocmai acest lucru încearcă şi **ei** să ni-l comunice! Nu-mi dau seama cum de au reuşit să proiecteze imaginile acelea. Dacă sînt numai simple imagini... Cercul de iarbă pîrjolită, mirosul de ozon, muzica pătrunzătoare. Nu pot să mi le explic. Ştiinţa lor este extraordinar de avansată. Mă gîndesc mereu la credinţa sătenilor în strigoi. De unde au izvorît superstiţiile astea? Eu sînt convins că tot din asemenea apariţii pe care oamenii nu au putut să le priceapă. E de datoria noastră să încercăm să răspundem mesajului, trebuie să găsim o modalitate prin care să **le** demonstrăm că îi înţelegem...

Comisarul îi urmărea disperat peroraţia. Singurul său gînd era să găsească un pretext pentru a-i curma cît mai repede discursul. Dinescu însă, înfierbîntat, nu se oprea nici măcar să răsufle.

— Am citit o mulţime de cărţi, domnule comisar, voi merge în biblioteci, în arhive, pînă la urmă se va găsi o cale de comunicare, trebuie să existe această cale!... Domnule comisar! Încă o clipă, vă rog!... Termin îndată...

Ilie Toader se apropie stînjenit de el şi îi umplu păhărelul cu ţuică. Simţea că e supărat.

— Domnu' învăţător, eu cu mintea mea proastă n-am priceput prea multe. Da' ştiu că dumneavoastră aveţi dreptate.

Se aşeză la masă şi talismanele de la chimir îi sunară abia auzit.

Dinescu zîmbi absent. Ochii săi miopi se uitau în gol, spre cerul înroşit de ultimele raze ale soarelui.

*

Ifrim mergea senin pe mijlocul uliţei. Părul lui blond, cîrlionţat lucea în lumina de miere a soarelui şi ochii albaştri, larg deschişi, sorbeau cu nesaţ priveliştea lumii, de parcă abia acum i-ar fi descoperit frumuseţea. Aerul răcoros şi limpede amplifica el însuşi strălucirea caselor, a clăilor de fîn, a copacilor cu coroanele îngălbenite. De neînţeles cît de orb fusese pînă acum. Ani de zile trăise în mijlocul acestor minunăţii fără să le cunoască, zi de zi le privise fără să le vadă, clipă de clipă le respirase fără să le simtă mireasma. Tremurul unei pete de lumină în apa din jgheabul pentru animale, fornăitul aburos al unui cal, zgomotul găleţii scufundate în fîntînă, legănarea vitelor ce pasc alene scuturîndu-şi tălăngile şi atîtea alte miracole aflate la fiecare pas.

*

În faţa cîrciumii lui Anghel, cîţiva bărbaţi stăteau pe trunchiurile lustruite de atîta folosinţă. În ciuda aerului răcoros, lumina densă a soarelui îi reţinea încă afară, se adunaseră în jurul lui Ilie Toader să afle ce descoperise comisarul.

— Nici nu vrea să audă de strigoi. Domnu' învăţător Dinescu l-a luat pe ocolite, da' nici dînsul n-a putut să-l convingă.

— Lasă, bre, cînd l-or pocni şi pe el să vezi cum o să creadă, izbucni înciudat un tînăr negricios cu buză de iepure.

— De-o mai putea, oftă vecinul lui Ilie Toader. Simion tot aşa rîdea... nici nu voia să asculte...

Dumitru Antim trase un gît de ţuică din sticla aflată în mijlocul lor şi îşi frecă palmele să se mai încălzească. Vorbi răguşit, parcă împotriva voinţei lui.

— Măi, oameni buni, şi dacă domnul comisar are dreptate?

Ţăranii încremeniră, privindu-l pe sub sprîncene cu neîncredere.

— Cum adică?

— Aşa bine. Dacă are dreptate?

— Vrei să zici că nu ne bîntuie strigoii?

— Ba bine că nu! Doamne păzeşte-mă!, se închină înfiorat omul. Două vite mi-au îmbolnăvit...

— Atunci?

Ţăranul se opri îngîndurat şi îi privi pe rînd, pătrunzător.

— Dacă l-a omorît cineva din sat? Cineva care ştia că lumea o să dea vina pe strigoi?

Oamenii îşi plecară frunţile. Cele spuse de Dumitru Antim nu păreau vorbe aiurea. Cu cît se gîndeau mai mult înclinau să-i dea dreptate. Şi totuşi...

— Cine să-l fi omorît?

— Parcă n-avea cine?! Din cîte mi-aduc aminte şi fetei matale îi cam purta sîmbetele.

— Tu vorbeşti, mă? Ai uitat cum te-a tăvălit prin noroi doar fiindcă nu i-au plăcut ochii tăi?

Ilie Toader se ridică, făcîndu-le semn să se liniştească şi rosti cu glasul uscat.

— Comisarul se pare că-l bănuie pe Ifrim.

— Pe prostu' ăla?, se miră negriciosul cu buză de iepure. Ăla-i om să-l omoare pe Simion?

— Ai uitat c-a scos cuţitu' la el?, îi aminti un tînăr roşcovan cu faţa plină de pistrui. Abia l-a potolit domnu' Cîrciu.

— Abia l-a potolit domnu' Cîrciu, îl îngînă zeflemitor

negriciosul. Crezi că avea curaj să mai facă un pas? Îl bătea Simion de-l lăsa lat. N-ai văzut că i-a luat muierea şi prostu' nu zicea nimic?

— De unde ştiţi voi ce-o fi fost în sufletul lui?, vorbi pentru prima dată, cu jumătate de gură, un căruţaş bătrîn.

— Hai, bre, că mă faci să-i plîng de milă, abia catadicsi negriciosul să-l ia în seamă.

Dumitru Antim rosti cumpănindu-şi cuvintele:

— Ifrim e singuru' care putea să-l urmeze **acolo...**

Oamenii tăcură. Într-adevăr, niciunul dintre ei nu s-ar fi încumetat să înfrunte strigoii. Ifrim însă părea că abia îi aşteaptă. Ori de cîte ori se albăstrea cerul, el tremura de bucurie. În nebunia lui, probabil nici nu-şi dădea seama că putea fi strivit ca o gînganie neînsemnată.

— În seara aia a rămas la circiumă, spuse Ilie Toader, din nou cu părerea de rău că îl aţiţase atunci.

— Ba nu, îşi aminti negriciosul. A plecat după vreo juma' de ceas. Ce dracu', nea Toadere, doar mata ai vrut să-l mai ţii la masă. Avea timp berechet să-i ia urma lui Simion.

— Era prea slab la minte ca să poarte pică cuiva.

Dumitru Antim vorbi din nou, cu greutate, apăsînd cuvintele.

— Eu n-am spus că Ifrim l-a ucis, ci doar că în noaptea aia a fost **acolo.** Prea umblă aiurea de două zile. E limpede că strigoii i-au sucit minţile...

Tăcerea se instăpîni din nou în faţa cîrciumii. Nu dură mult. Fu risipită de călcătura unor bocanci grei.

— Ziua bună, salută arţăgos şeful de post. L-aţi văzut pe Ifrim? De-aseară îl caut. Domnu' comisar vrea să-i ia un interogatoriu.

— L-a găsit vinovat?, întrebă cu teamă Ilie Toader.

— Nu. Încă facem cercetări, îl lămuri jandarmul cu superioritate.

Tînărul roşcovan sări brusc de la locul lui.

— Hei, vorbiţi de lup şi...

Se uitară cu toţii în susul uliţei. Ifrim venea spre ei cu faţa luminată de zîmbet. Ochii îi erau nefiresc de mari şi limpezimea lor le strecură un fior de stînjeneală. Mersul îi era însoţit de un clinchet ce devenea tot mai perceptibil.

— Ce dracu' şi-a pus la picioare?, întrebă negriciosul privind ţintă către el.

— Clopoţei... îl lămuri bătrînul căruţaş.

— De ce?

— Poate ca să nu calce gizele din drum... au şi ele un suflet...

— E nebun, rîse înveselit negriciosul, chiar că e nebun.

— Cine poate să ştie... murmură bătrînul, ridicîndu-se.

*

— Lăsaţi-ne singuri, ordonă comisarul, apoi adăugă cu gînd ascuns: Dumneavoastră puteţi rămîne, domnule învăţător.

Primarul, un om rotofei, cu sprîncenele stufoase, împreunate, se retrase privindu-l cu invidie pe Dinescu. Învăţătorul se aşeză pe canapeaua de lemn de lîngă perete. Ochii lui bulbucaţi îl cercetau cu o nedisimulată curiozitate pe Ifrim. Ţăranul stătea zîmbitor pe taburetul din faţa biroului. Şeful de post rămăsese la uşă, în picioare.

Comisarul se lăsă pe spate privind ţintă la Ifrim. Îl intriga seninătatea acestuia, faptul că nu se arăta cîtuşi de puţin intimidat de prezenţa unui funcţionar superior al poliţiei.

— Eşti cam greu de găsit, cetăţene.

— N-am ştiut că mă căutaţi.

— Cum aşa?, se prefăcu mirat poliţistul. De aseară umblă Cîrciu după dumneata.

— Am fost pe dealul Codrunului. E minunat noaptea acolo... cerul acoperit cu o puzderie de stele...

— Bine, bine, îl întrerupse comisarul simţind că îşi pierde răbdarea. Te-am chemat în legătură cu moartea lui Simion Vanghele.

O umbră de regret apăru pe faţa lui Ifrim. Vorbi absent, cu ochii pironiţi în gol.

— Îmi pare rău, domnule comisar. M-am lăsat pradă patimilor, l-am urît şi l-am blestemat fără să mă gîndesc că e şi el un om acolo, făcut din carne şi suflet ca şi mine... Acu' nu mai pot să-i cer iertare...

Comisarul nu reuşi să-şi ascundă zîmbetul de satisfacţie. Ceea ce spusese ţăranul echivala cu o mărturisire. Se hotărî să-l ia din scurt.

— Ce ai făcut în noaptea de marţi spre miercuri?

— Am fost la cîrciuma lui Anghel.

— Ştim asta. După ce ai plecat de acolo.

— I-am luat urma lui Simion pînă la stejarul singuratic. Dădu din cap cu tristeţe. Voiam să-l ucid.

Şeful de post înmărmuri cu gura căscată. Chiar şi învăţătorul simţi un fior de nelinişte urcîndu-i pe şira spinării. Avea pentru Ifrim o simpatie instinctivă, chiar dacă omul părea uneori cam slab de înger.

Comisarul decise că n-avea nici un rost să mai prelungească tatonările.

— Tu l-ai omorît, nu-i aşa? Fii sincer, la proces se va ţine seama de asta.

— Nu, păcatul ăsta nu-l am pe suflet. E-adevărat, am sărit la el, da' nu l-am mai ajuns.

— Vrei să spui că s-a omorît singur?, se enervă comisarul.

— Nu.

— Atunci cum a fost?

Chipul lui Ifrim se transfigură de emoţie. Clipele acelea, deşi umbrite de moartea lui Simion, îi bucurau şi acum inima.

— Eram la rădăcina stejarului şi priveam tulburat la fiinţele acelea venite din cer. Uitasem de Simion şi de gîndul meu nebunesc. Deodată, l-am văzut cum ia o bîtă de jos şi se repede la **ei.** Sărmanul, îl orbise patima aurului. M-am speriat de moarte cînd am înţeles ce vrea să facă. M-am repezit la el, da' nu l-am mai prins. L-am văzut cum intră în cercul de raze şi începe să urle cu mîinile la cap. Tremura din toate încheieturile. După cîteva clipe a căzut la pămînt ca un butuc. Eu rămăsesem în genunchi şi plîngeam de necaz văzînd oraşul acela minunat cum se acoperă de ceaţă şi dispare cu încetul. Abia tîrziu m-am tîrît către el şi i-am zărit tîmpla spartă de un bolovan. Asta e, domnule comisar... Şi ce mă doare cel mai mult e că nu ştiu dacă **ei** au să mai vină vreodată. Se uită cu tristeţe la poliţist, apoi spre Dinescu. În ochi îi apăru o scînteie de însufleţire. Au să vină, domnule învăţător, nu-i aşa că au să vină?

— Da, Ifrime, se vor întoarce, îl asigură Dinescu, ştergînd cu batista lentilele aburite ale ochelarilor.

Comisarul se ridică înfuriat. Începea să-l exaspereze îndărătnicia cu care ţăranii susţineau povestea asta absurdă. Pînă şi idiotul ăsta, de a cărui vinovăţie era aproape convins, se încăpăţîna să îndruge aceleaşi inepţii! Nici măcar nu putea să menţioneze în raport aşa ceva! Prefectul l-ar da pe uşă afară. La gîndul ăsta simţi că se sufocă. Lasă că-i va dibui el pe toţi, au să-şi plîngă

de milă! Îi va zdrobi cît de curînd și fără cruțare! Deocamdată trebuia să-și stăpînească nervii.

— Circiule, strigă veninos la jandarm, ia-l de-aici! Și stai cu ochii pe el!

— Am înțeles, domnule comisar!

Ifrim se ridică absent și îl urmă pe jandarm. Dinescu tăcea, preocupîndu-se mai mult decît era nevoie de ochelarii lui.

Comisarul se trînti din nou pe scaun încercînd să-și recapete răsuflarea normală. După un timp se adresă învățătorului, fixîndu-l cu ochii îngustați.

— Cine le-o fi băgat în cap chestia asta cu nălucile venite din cer, domnule învățător?

Dinescu sesiză insinuarea și se feri să răspundă. Își dădea perfect de bine seama că orice încercare de a-l convinge pe polițist de adevărul faptelor era dinainte sortită eșecului. Își puse ochelarii încercînd să pară cît mai destins și vorbi pe un ton neutru.

— Știți, domnule comisar, tocmai mă gîndeam la Ifrim. Dacă el a comis crima, de ce nu s-a folosit de cuțit? Era mult mai normal.

În liniștea de-o clipă, țipete de jale se auziră de undeva din sat. Dinescu profită de întrerupere și se ridică.

— Începe ultima noapte de priveghi. Mîine îl înmormîntează pe Simion...

*

Comisarul se opri în mijlocul curții. Oamenii îl priviră neprietenoși, ca pe un străin ce le tulbură obiceiurile, dar nu îndrăzniră să-i spună nimic. Rămaseră tăcuți, ca niște statui cu fețele iluminate de flăcările rugului. Trosnete seci, de lemn carbonizat, însoțeau roiurile de scîntei ce se înălțau către cerul negru, presărat cu stele. În partea stîngă a potecii, la rădăcina unui nuc, erau puse cîteva scăunele, o masă lungă, plină de farfurii cu bucate și ulcele de vin și un pat pe care erau așezate cu grijă hainele mortului. Printre crengi, legați cu sfori, atîrnau colaci și sticle de vin. Ușa casei era deschisă larg, lăsînd să se vadă masa pe care zăcea Simion. O bătrînă îndoliată se lăsă în genunchi la marginea ei și începu un bocet sfîșietor. Oamenii își făcură cruce.

Comisarul avu o senzație de stînjeneală. Poate și din cauza mirosului de tămîie și de lumînări arse ce plutea în aer. Venise crezînd că va desluși un crîmpei de discuție, o privire complice, un gest sau orice alt amănunt revelator pentru anchetă, dar sobrietatea celor din jurul său era departe de a-l încuraja. Se întoarse să plece, dar renunță văzîndu-i la cîțiva pași în spatele său pe Dinescu și pe șeful de post. Cei doi nu îndrăzniră să se apropie de el.

Oamenii se răsuciră unul cîte unul cu fețele spre poartă. Polițistul îi cercetă intrigat, neînțelegînd mișcarea. Se uitau spre drumul ce se pierdea departe, la poalele colinelor abia conturate în întuneric. Păreau că așteaptă ceva. Comisarul se neliniști. Curînd desluși o muzică stranie, cadențată, de bucium și fluiere. O procesiune ciudată apăru pe uliță, înaintînd cu pași măsurați. Figuri monstruoase, capete uriașe, cu părul și bărbile încîlcite, chipuri de bătrîni, nefirești pentru trupurile viguroase ce simulau doar lentoarea. Polițistul veni alături de Dinescu și de șeful de post. Învățătorul îi sesiză crisparea.

— E cortegiul de unchiași. Vin la priveghi.

Comisarul se relaxă. Nu-l interesa ceremonialul. Reîncepu să-i urmărească pe cei din curte.

Flăcăii mascați intrară pe poartă la pas de toiag. Erau nouă la număr. Înconjurară rugul și încremeniră în lumina pîlpîitoare a flăcărilor. La un moment dat, unul dintre ei făcu un semn și se prinseră de mîini începînd să se urnească monoton, de la stînga la dreapta. Călcau apăsat, apoi săltau cu o ușurință surprinzătoare, repetînd mereu aceleași gesturi rituale. Mormăituri înfundate, de neînțeles, se făcură auzite în cercul lor. Deodată izbucni un strigăt violent ce se transformă treptat într-o incantație obsedantă.

Omule-pomule,
Nu te milui,
Nu te jelui.
Bucură-te bucură
Că rădăcina ta
Murind în pămînt
A prins în cer
Și lutul tău
S-a încurat
De unde-a venit
În vis liniștit.
Bucurați-vă bucurați
Și voi ceilalți,
Oamenilor-pomilor
Femei și bărbați,
Beți și mîncați,
Cîntați și jucați,
Că Simion n-a răpus,
E numai dus,
E numai întors
În lumea ce-a fost.

Melodia sobră îi captă atenția comisarului, dar nu într-atît încît să nu observe tresărirea șefului de post. Ochii lui Circiu se opriseră asupra unei femei înveșmîntate în negru ce urmărea încremenită hora din jurul focului. Deși stătea retrasă în umbră, cu fața pe jumătate acoperită de broboadă, ochii umezi, inundați de o tristețe copleșitoare, îi mărturiseau tinerețea. Circiu simți pe umăr mîna comisarului și se întoarse.

— E Maria, nevasta lu' Ifrim.

— Ce caută aici!

Rînjetul jandarmului și uitătura scurtă spre odaia în care zăcea mortul fură edificatoare. Polițistul se retrase încet spre poartă, pentru a putea urmări mai bine ce se petrece în curte. Presimțea că nu venise degeaba.

Unchiașii rupseră hora și se răspîndiră printre oameni. Băteau cu toiegele în scaune, în masa de sub nuc, unul veni spre poartă și o lovi de cîteva ori, alți trei urcară treptele pridvorului și bătură ușa, stîlpii casei, sicriul din lemn de brad umplut cu bucate și așezat lîngă ușă. Se adunară apoi cu toții și merseră la masa cea lungă, întinsă în curte. Se așezară în jurul ei și începură să se ospăteze în liniștea tulburată doar de trosnetul focului.

Lacrimi de durere se iviră în ochii umbriți ai Mariei. Comisarul o urmărea încordat. Tresări auzind chiar în spatele lui scîrțîitul porții. Cîțiva dintre sătenii mai apropiați se răsuciră și ei, cu fețele mohorîte.

În pragul porții apăruse Ifrim. Era liniștit. În ochii lui larg deschiși se oglindeau pîlpîirile focului.

— Am venit să-mi cer iertare, spuse cu o voce egală, simțind ostilitatea oamenilor. Am să mă rog lui Simion ca unui frate al meu, pe care l-am urît în loc să-l iubesc...

Sătenii îl ascultară bănuitori și numai cîțiva bătrîni părură convinși de sinceritatea lui. Comisarul fu cuprins de îngrijorare. Lucrurile evoluaseră așa cum își dorise, totuși nu avea de gînd să asiste la acte de violență. Iar Ifrim, cu

prezența lui acolo, cu discursurile lui despre iubirea aproapelui, nu făcea decît să-i întărîte și mai mult pe țărani.

Maria țîșni din umbră și colțurile broboadei căzură dezvelindu-i fața. O vînătaie urîtă îi păta obrazul sub ochiul drept. Țipă cu o ură crîncenă.

— Ticălosule! Îndrăznești să vii aici după ce l-ai ucis?!

Ifrim o privi cu milă, ca pe o ființă sărmană ce trebuie ocrotită. Oamenii însă începură să vocifereze. Cu pumnii strînși, cu ochii întunecați de furie se apropiau de Ifrim, îndemnîndu-se unii pe alții. Un bulgăre de pămînt zbură din direcția unui negricios cu buză de iepure și îl lovi pe Ifrim în obraz.

Speriat, șeful de post sări în fața mulțimii.

— Potoliți-vă, mă! Ce, ați înnebunit?!

Oamenii ezitară să-i dea ascultare, cîțiva îl înjurară că apără un ucigaș, dar privirea autoritară a comisarului, ce veni alături de el, îi determină să rămînă pe loc.

— Du-te acasă, Ifrime, îi aruncă șeful de post fără să se uite la el.

Ifrim înțelese că nu mai avea ce căuta acolo. Ieși pe poartă gîrbovit, abia tîrîndu-și picioarele. Sătenii se risipiră și ei prin curte, în grupuri, murmurînd încă aprinși. Din cînd în cînd priveau spre Maria. Femeia își lega broboada cu mîinile tremurătoare. Brusc izbucni în plîns și se repezi afară din curte să scape de rușine.

Dinescu observă cu strîngere de inimă expresia de mulțumire de pe chipul comisarului.

O dată trecut momentul de tensiune, polițistul se destinse. Nu mai avea nici un dubiu în legătură cu cel ce săvîrșise omorul. Compunea deja în minte raportul prin care îl va anunța pe prefect de încheierea anchetei.

— Cîrciule, mîine dimineață să cauți pe cineva ca să ducă o scrisoare la gară.

— Am înțeles, domnule comisar.

Învățătorul se apropie, deși știa că intervenția lui era zadarnică.

— Domnule comisar, nu credeți că femeia a vorbit așa într-un acces de isterie? Tot satul știe că se încurcase cu Simion.

Polițistul se uită la el de parcă ar fi privit prin sticlă. Nici măcar nu se mai enervă. Pentru el totul era clar acum.

*

Ifrim umblă mult timp prin răcoarea nopții înainte de a se întoarce acasă. Ieșise din sat, pașii îl duseră pe cîmp, merse fără țintă pînă ce îi amorțiră picioarele. Doar el, pămîntul și cerul plin de stele. O pace adîncă îi coborîse în suflet. Era și el o fărîmă din universul acesta minunat și nu cea mai neînsemnată. Uitase amenințările țăranilor, înverșunarea Mariei, durerea din obraz. Patimile mărunte dispăruseră alungate de liniștea nesfîrșită a pămîntului. Doar arareori, cînd se oprea să privească spre casele răzlețite ale satului, simțea înlăuntrul lui fiorul rece al singurătății...

În casă, lampa ardea. Maria nu se culcase. Bărbatul urcă treptele pridvorului și intră în odaie. Nu înțelese din prima clipă ce se petrece. Femeia era tot în veșmintele de doliu și robotea ceva aplecată deasupra patului. Auzise zgomotul ușii, dar nu reacționă. Ifrim se așeză ostenit pe scaunul de lîngă fereastră. În pat văzu o boccea cu haine pe care Maria se chinuia s-o lege. Pricepu ce are de gînd. Oftă și îi vorbi domol, ca unui copil.

— Ce vrei tu, Marie, să faci? Unde să te duci? Crezi că la ai tăi o să-ți fie mai bine? Am trăit atîția ani împreună... Ce-a fost a fost. De ce să ne mai amărîm unul pe altul?...

Femeia nu părea să-l audă. Termină de făcut bocceaua și își roti încă o dată privirea prin cameră. Ochii nu-i zăboviră nici o clipă asupra bărbatului. Se opriră pe fotografia de nuntă agățată deasupra patului și două lacrimi minuscule străluciră în ei.

— Rămîi, Marie. Te rog cu inima deschisă. Rămîi.

Femeia simți că o ineacă plînsul. Se întoarse și se repezi pe ușă, cu bocceaua bătîndu-i picioarele. Ifrim nu încercă s-o rețină. Se uită lung prin geam, urmărind-o cum se depărtează cu trupul scuturat de hohote înăbușite.

Trecuse mult de miezul nopții cînd se hotărî să-și părăsească locul. Se urni de pe scaun și îngenunche în pragul ușii cu fruntea înălțată spre cer.

*

Pe banca din fața curții sale, Ilie Toader ședea alături de Dumitru Antim. Alți cîțiva bărbați stăteau pe bolovanii din marginea șanțului sau în picioare. Soarele trecuse de amiază.

— Dacă nu era comisaru', îl călcam în picioare!, mormăi tînărul cu buză de iepure.

— Mai taci, bă, din gură, îl apostrofă Dumitru Antim.

— Ce, nea Dumitre, și mata îi ții partea?

— Nu țin partea nimănui, da' nu-mi place cînd cineva vorbește fără să gîndească.

— Vrei să spui că eu... se înfierbîntă tînărul.

— Șezi, bă, acolo. Și voi, dacă Ifrim e nebun, trebuie să săriți la el?

— E nebun sau numai se face?, zise băietanul roșcovan ce se rezemase de gard. Parcă matale spuneai că pe Simion se poate să-l fi omorît cineva din sat.

Dumitru Antim se văzu încolțit și dădu enervat din mîini neștiind ce să răspundă. Ilie Toader îi sări în ajutor, obsedat de gîndul că, dacă Ifrim va fi dovedit ca ucigaș, el va fi tras la răspundere pentru că îl ațîțase în seara aceea.

— Vă luați cu toții după muierea aia! Ce, ea a fost acolo să vadă cum a murit Simion? S-a trezit vorbind ca proasta, de necaz că i-a murit ibovnicul.

— Atunci pentru ce a venit Ifrim să-și ceară iertare?

— Da' dracu' știe ce-o fi în mintea lui? Din noaptea aia nu mai e om ca toți oamenii.

— Ba eu cred că e ăl mai sănătos dintre noi, vorbi arar un bătrîn uscățiv, așezat pe marginea șanțului. Ifrim s-a ridicat deasupra patimilor. L-am văzut aseară lumina din ochi.

Oamenii îl ascultară uimiți. Primul își reveni negriciosul.

— Bre, matale popă trebuia să te faci. Părintele Voronca nu vorbește așa frumos nici după ce bea o vadră de vin.

Chiar și Ilie Toader mormăi ursuz.

— Dacă o luăm tot așa, mîine, poimîine o să zicem că-i sfînt...

— E un ucigaș, asta e!, sări negriciosul cu arțag. Și dacă vreți să știți, comisarul o să-l ridice chiar azi. Dom' Cîrciu mi-a zis.

Dumitru Antim încuviință și el din cap știrea. Oamenii se agitară și bătrînul le simți înverșunarea. Oftă adînc, fără a mai cuteza să vorbească.

Un sunet de clopoței și strigătele cîtorva copii se au-

ziră din susul drumului. Priviră toţi într-acolo şi feţele li se aspriră.

Ifrim venea către ei cu aceeaşi seninătate pe chip. Copiii se ţineau după el atraşi de clinchetul clopoţeilor. Din cînd în cînd, cîte unul din ei se apropia pe furiş şi îl împingea sau îl trăgea de haină, depărtîndu-se apoi cu strigăte victorioase. Bărbatul zîmbea fără să le dea atenţie. Nimic nu-l mai putea atinge...

Sătenii îl priviră chiorîş. Fericirea lui fără motiv îi nedumerea şi îi scotea din sărite.

— O fi fost şi el la cimitir?, întrebă cu ironie roşcovanul. Parcă nu l-am văzut.

— Nu-i întreg la minte, şopti Dumitru Antim, clătinînd din cap a părere de rău.

— Las' că-l aranjez eu, scrîşni înciudat cel cu buză de iepure, cîntărind în mînă un pietroi pe care îl culesese de pe marginea şanţului.

— Stai, bă, că loveşti copiii, sări un ţăran cu faţa bolovănoasă, zărindu-şi băiatul în urma lui Ifrim. Săică, treci încoace! N-auzi, mă, cînd te strig?!

Puştiul alergă speriat şi se opri la cîţiva paşi în faţa bărbatului. Ţinea capul plecat, frămîntînd cu mîinile un colţ al cămăşii, iar buza de jos îi tremura a plîns. Omul îi privi trupul firav şi fu cuprins de o duioşie neaşteptată, renunţînd să-l mai lovească. Ceilalţi copii se speriară şi ei de chemarea brutală a ţăranului şi se împrăştiară care încotro.

Ifrim se apropie şi îl privi pe ţăran în ochi.

— Lasă copilul să vină la mine. Sufletul lui e curat ca lumina soarelui. Patimile încă nu pot să-l atingă...

— Du-te, bă, de-aici, mormăi ţăranul confuz, strîngînd băiatul de umeri. Nu îndrăznea să se uite în ochii lui Ifrim. Vezi-ţi de drum.

— Nu te împotrivi. Învaţă de la copii. El ştie să se bucure... ochii lui văd...

Sătenii îl ascultau cu duşmănie. Doar bătrînul uscăţiv zîmbea cu inima tulburată. Ifrim îl zări şi se bucură.

— Dumneata înţelegi. Spune-le că am dreptate.

Negriciosul simţi că explodează. Mîna îi strîngea ca o gheară pietroiul.

— N-ai auzit, mă, ce ţi-a zis omu' ăsta? Vezi-ţi de drum! Nu-ţi ajunge că l-ai ucis pe Simion?!

Ifrim îl măsură din priviri ca pe un biet neputincios vrednic de milă.

— La ce bun atîta duşmănie?

Tînărul se încordă simţind că îi plesnesc tîmplele de furie. Liniştea lui Ifrim şi mai ales surîsul acela de neatins îl întărîtau peste măsură. I se împăienjeniră ochii văzîndu-l cum se uită la el, fără urmă de frică, neluîndu-i în seamă avertismentul. Muşchii picioarelor îi vibrau pregătiţi de salt.

Ifrim îi înţelese intenţia, ştia că nici unul dintre cei de faţă nu-i va lua apărarea, dar nu se feri. Aşteptă lovitura împăcat cu sine, cuprins doar de o nelămurită tristeţe.

În acel moment se făcură auzite strigătele unui ţăran ce venea în fugă pe uliţă, cu chipul desfigurat de spaimă.

— Fugiţi, oameni buni! Cîinele lu' nea Stan a scăpat pe uliţă! E turbat!

În urma lui, o mogîldeaţă neagră se mărea tot mai repede, înaintînd în salturi dezordonate.

Oamenii se ridicară speriaţi, uitînd de Ifrim, chiar şi tînărul negricios aruncă bolovanul, şi se refugiară cît ai clipi în spatele porţilor. Cei mai mulţi intrară în curtea lui Ilie Toader căutînd înfriguraţi o coasă, o sapă, sau orice altceva cu care s-ar fi putut apăra.

Pe drumul devenit pustiu, doar Ifrim rămăsese liniştit, învăluit de lumina gălbuie a soarelui. Se întorsese cu faţa spre locul din care venea cîinele şi aştepta fără să facă nici o mişcare.

— E nebun. O să-l muşte, vorbi Dumitru Antim din spatele ulucilor cu o părere de rău pe care o simţea fără voia lui.

— Atîta pagubă! Un ucigaş mai puţin!, mormăi tînărul negricios, înciudat că nu apucase să-l calce în picioare aşa cum ar fi vrut.

Bătrînul uscăţiv îşi făcu de cîteva ori cruce.

Dulăul ajunsese la cîţiva metri în faţa lui Ifrim. Se apropia încet, lătrînd cu botul negru plin de spumă. Ochii înroşiţi şi răi pîndeau mişcările omului ce stătea calm, în praful drumului.

Bătrînul nu mai suportă încordarea şi îşi plecă fruntea în pămînt. Din clipă în clipă aştepta să audă săritura şi mormăitul înfundat al fiarei ce îşi sfîşie prada. Şi totuşi lătratul cîinelui devenea din ce în ce mai slab, transformîndu-se într-un scheunat fără noimă. Abia cînd ţăranii începură să murmure uimiţi, se hotărî şi el să-şi ridice privirile. O bucurie pe care de mult nu o mai simţise atît de puternică îl cuprinse.

Ifrim era tot acolo, neatins, cu chipul surîzător. Doar ochii îi erau aburiţi de milă. La picioarele lui, cîinele se tîra încercînd să-i atingă cu labele vîrful opincilor. Scheuna jalnic şi se uita mereu în sus, la omul de lîngă el, de parcă ar fi aşteptat o mîngîiere nesperată.

— E un sfînt, murmură bătrînul mai mult pentru sine.

Ţăranii îl auziră, dar nu îndrăzniră să-l mai ia în derîdere. Nici măcar tînărul cu buză de iepure nu îi răspunse. Ieşiră cu toţii din curte neştiind ce să facă, încotro să se ducă. Evitau să-l privească pe Ifrim.

Brusc, o detunătură asurzitoare sfîşie liniştea. Oamenii tresăriră speriaţi şi văzură cîinele cum se zvîrcoleşte la picioarele lui Ifrim. Un fir de sînge vîscos îi brăzda blana neagră şi lucioasă. După cîteva spasme, încremeni inert. Ifrim se întoarse şi el, îndurerat.

În marginea drumului, Cîrciu cobora de la ochi puşca. Alături de el, comisarul stătea sobru, cu mîinile în buzunarele vestei.

— Nu trebuia, domnu' Cîrciu, rosti cu amărăciune Ifrim.

Şeful de post nu-l băgă în seamă. Îşi duse arma la spate şi se urni urmîndu-l pe comisar.

Poliţistul se apropie de Ifrim şi rosti glacial.

— Donose Ifrim eşti arestat pentru uciderea lui Simion Vanghele! Se întoarse apoi către jandarm şi îi ordonă:

— Cîrciule, du-l imediat la post!

— Am înţeles, domnule comisar!

Ifrim nu se împotrivi. Aruncă o ultimă privire spre cadavrul cîinelui sub care balta de sînge se lăţea mereu şi oftă adînc fără să mai spună ceva. Il urmă pe Cîrciu liniştit, cu fruntea ridicată spre soare, bucurîndu-se de lumina lui aurie, neîntinată de nori.

Ţăranii îi urmăriră tăcuţi. Erau cuprinşi de o stînjeneală ce sporea ori de cîte ori se uitau spre cadavrul din mijlocul drumului. Doar tînărul cu buză de iepure mormăi ranchiunos.

— Bine că l-au săltat. Am scăpat de nebun.

— Potoleşte-te, mă, îl mustră Ilie Toader încruntat... Avem loc cu toţii în lumea asta...

Abia după ce rostise cuvintele se opri simţind tăcerea oamenilor din jurul său. Nimeni însă nu-l luă în rîs.

(Continuare în pag. 320)

Pictură de CORNEL IONICELI

ARKADI și BORIS STRUGAȚKI

PICIUL

Capitolul întîi

PUSTIU ȘI LINIȘTE

— Știi, îmi spuse Maika, am o presimțire, așa, cam prostească.

Eram lîngă aeroglisor. Ea stătea în picioare și se uita la nisipul înghețat în care lovea cu tocul.

N-am știut ce să-i răspund. Nu presimțeam nimic, deși în general nici mie nu-mi plăcea pe aici. Mijindu-mi ochii, am privit aisbergul ce răsărea deasupra orizontului, o stîncă gigantică de zahăr, un canin colțos extrem de rece, de un alb orbitor, încremenit, intact, lipsit de obișnuitele sclipiri și licăriri vii, înfipt în acest țărm plat și anemic acum o sută de mii de ani, hotărît să rămînă aici încă o sută de mii spre invidia tuturor confraților săi ce rătăceau într-o plutire eternă pe suprafața oceanului. Plaja netedă, gri-gălbuie, sclipea în miriade de solzișori de brumă. La dreapta, oceanul plumburiu, cu răsuflări de metal înghețat, încrețit în cute răcoroase, la orizont negru ca tușul, nefiresc, mort. La stînga, deasupra izvoarelor fierbinți și a mlaștinii, se așternuse o ceață gri, stratificată, prin care se întrezăreau vîrfurile dealurilor ca țepii unei perii gigantice, dincolo de ele îngrămădindu-se stînci întunecate și pătate de zăpadă ce se întindeau de-a lungul țărmului cît vedeai cu ochii. Deasupra lor, pe un cer senin și înghețat de o mohoreală vineție, se cuibărise un soare micuț și geros.

Vanderhouse ieși din aeroglisor, își trase imediat peste cap gluga îmblănită și se apropie de noi.

— Sînt gata, anunță el. Unde-i Komov?

Maika ridică scurt din umeri și suflînd în pumni își încălzi degetele înghețate.

— Probabil c-o să apară imediat, spuse neatentă.

— Azi încotro?, l-am întrebat pe Vanderhouse. Iar pe lac?

Vanderhouse își dădu puțin capul pe spate, își scoase în afară buza de jos și mă privi somnoros pe deasupra vîrfului nasului, întocmai ca o cămilă bătrînă cu perciuni de rîs.

— O să te plictisești singur pe aici, mă compătimi el. Va trebui totuși să suporți, nu-i așa?

— Cred că da, i-am răspuns.

Vanderhouse își dădu și mai mult capul pe spate și cu aceeași îngîmfare de cămilă se uită la aisberg.

— Mda, spuse resemnat. Seamănă mult cu Pămîntul, numai că nu este Pămîntul. Și asta e necazul cu faptele identic terestre. Tot timpul te simți păcălit. Te simți furat. Dar și cu asta te poți obișnui. Nu-i așa, Maika?

Maika nu răspunse. Astăzi se întristase de tot, sau poate, invers, se înfuriase. Dar asta i se întîmplă deseori, așa-i place.

În spatele nostru, cu un zgomot ușor, se despică membrana intrării, iar pe nisip sări Komov. Se apropie în grabă de noi și, în timp ce se încheia din mers la șubă, întrebă scurt:

— Gata?

— Gata, îi răspunse Vanderhouse. Încotro astăzi, Ghenadi? Tot pe lac?

— Deci așa, spuse Komov, moșmondindu-se cu închizătoarea de la gît. După cum am înțeles, Maika, astăzi ai pătratul șaizeci și patru. Punctele mele: țărmul apusean al lacului, înălțimea șapte, înălțimea doisprezece. Orarul îl precizăm pe drum. Popov, pe dumneata te rog să dai drumul la radiograme. Le-am lăsat în cabina de comandă. Ținem legătura prin aeroglisor. Întoarcerea la optsprezece-zero-zero după timpul local. Dacă întîrziem te anunțăm.

— E clar, am zis cam fără chef. Nu prea-mi plăcuse menționarea acestei posibile întîrzieri.

Maika se apropie în tăcere de aeroglisor. Komov se încheie în fine la șubă, o netezi cu palma în dreptul pieptului, apoi se îndreptă și el spre aeroglisor. Vanderhouse îmi strînse umărul:

— Cască ochii cît mai puțin la toate peisajele astea, mă sfătui. Pe cît posibil, stai numai acasă și citește. Nu-nghiți răbdări prăjite.

Se cățără fără grabă în aeroglisor, se așeză în fotoliul pilotului și îmi făcu cu mîna. Maika își permise în sfîrșit să zîmbească și flutură și ea mîna. Komov dădu din cap fără să se uite la mine. Hubloul se închise. Aeroglisorul se urni silențios din loc și țîșni drept înainte, spre înălțimi; un punct negru ce dispăru de parcă nici nu existase. Sînt singur.

Am stat un timp cu mîinile adînc înfipte în buzunarele șubei și am privit cum trudesc baieții mei. Noaptea munciseră de minune, slăbiseră, erau trași la față de oboseală, iar acum zăceau cu energocaptatoarele deschise la maxim, înfulecînd cu poftă supica searbădă, liliachie, cu care îi hrănea astrul debil. Nu mai aveau alte griji. Și nici că le mai păsa de altceva, nici măcar de mine, în orice caz pînă cînd nu li se termina programul. Într-adevăr, de fiecare dată cînd mă nimeream în raza lui vizuală, grăsanul Tom își aprindea luminița rubinie de pe frunte, semnal care puteam să-l consider ori un salut ori o plecăciune respectuoasă și în același timp absentă, deși știam foarte bine că asta înseamnă pur și simplu: „Și la mine, ca și la ceilalți, totul e-n regulă. Ne îndeplinim sarcinile. Aveți noi ordine?". N-aveam. În schimb aveam multă singurătate. Și-n plus de asta liniștea, o liniște mormîntală.

Nu era însă acea liniște de vată de la care ți se astupă urechile, ca în laboratorul acustic, și nici pacea minunată a unei seri pămîntene la țară, cînd tăcerea îți clătește blînd creierul și ți-l răcorește, liniștea contopirii cu tot ce este mai bun pe lume. Tăcerea acestei planete era aparte, îți răscolea toate fibrele corpului, era transparentă și sfredelitoare ca vidul, liniștea unei lumi imense și complet pustii.

M-am uitat în jur cu o privire hăituită. Poate că n-ar fi trebuit să mă exprim așa. Poate că era mai bine să fi spus pur și simplu: „M-am uitat în jur". Și totuși nu mă uitasem așa, oricum, ci chiar ca un om hăituit. Ciberii trudeau fără zgomot. Pe cer soarele vinețiu pîlpîia liniștit. Trebuia să termin într-un fel cu toate astea.

Aș fi putut să mă hotărăsc în sfîrșit să mă îndrept spre aisberg. Pînă acolo erau cinci kilometri, dar instrucțiunile standard interziceau categoric celor de serviciu să se îndepărteze de navă la mai mult de o sută de metri. Probabil că în alte împrejurări ar fi fost al dracului de tentant să risc și să încalc instrucțiunile. Dar nu aici. Aș putea să mă îndepărtez și la cinci kilometri și la douăzeci și cinci, tot nu s-ar întîmpla nimic, nici cu mine, nici cu celelalte zeci de nave amplasate pe toate coordonatele climaterice ale planetei, la sud de mine. Nici un monstru sîngeros nu va sări din acești mărăcini strîmbi ca să mă devoreze, pentru simplul motiv că nu existau astfel de creaturi. Dinspre ocean nu se va năpusti nici un taifun feroce să ridice nava și s-o arunce pe aceste stînci sumbre. Aici nu se înregistraseră nici taifunuri, nici cutremure. Nu vor exista nici apelurile de urgență trimise de la bază cu instrucțiuni pentru alarme biologice, ele fiind lipsite de sens aici, unde nu sînt nici viruși, nici bacterii periculoase pentru organismele multicelulare. Pe această planetă nu există nimic în afară de ocean, stînci și arbuști pitici. Nu e deloc tentant să încalci instrucțiunile, zău așa.

Și nici să le execuți nu e interesant. Pe oricare planetă cumsecade, vreau să zic o planetă biologic activă, prost ai fi să stau, uite-așa, cu mîinile în sîn, la a treia zi după aterizare. Aș fi alergat acum ca un căpiat. Potrivirea, pornirea și controlul zilnic al reglaje-

lor paznicului-cercetaş, organizarea Z.S.A.B.-ului în jurul navei şi al şantierului. Asigurarea sus-numitei Zone de Securitate Absolută Biologică contra atacului subteran. La fiecare două ore controlul şi schimbul filtrelor: cele externe şi interne de la bord şi cele personale; amenajarea sepulcrală pentru depozitarea tuturor deşeurilor, inclusiv filtrele folosite; la fiecare patru ore sterilizarea, degajarea şi dezactivarea sistemelor de conducere ale cibermecanismelor; controlul informaţiilor primite de la roboţii sanitari propulsaţi dincolo de graniţele Z.S.A.B.-ului... Şi alte mărunţişuri, cum ar fi: sondele meteo, cercetarea seismică, evitarea pericolelor de natură speologică, taifunuri, surpări, dislocări carstice, turbioane, incendii forestiere, erupţii vulcanice...

Mi-am imaginat cum în costumul de scafandru, transpirat, nervos, nedormit şi deja puţin sonat, spăl conexiunile nervoase ale grăsanului Tom în timp ce paznicul-cercetaş patrulează sus, deasupra capului meu, şi îmi comunică a douăzecea oară, cu perseverenţa idiotului, că a apărut uite-acolo, sub un buştean, o broască înfiorătoare, pestriţă, de o specie necunoscută lui, iar în căşti îmi zumzăie semnalele alarmate ale roboţilor sanitari, extrem de tulburaţi că au descoperit un virus băştinaş ce dă o reacţie nestandardizată în analiza Baltermantz şi ca atare, teoretic, este capabil să rupă bioblocada. Vanderhouse, aşa cum îi stă bine unui medic şi căpitan, se află în navă şi mă informează îngrijorat că a apărut pericolul scufundării în mlaştină, în timp ce Komov, cu calmul lui de gheaţă, îmi comunică prin radio că motorul aeroglisorului a dispărut fiind înfulecat de nişte insecte mici ca furnicile care în momentul de faţă au început să guste şi din scafandrul lui... Uff!... dar pe o asemenea planetă bineînţeles că nu m-ar fi luat. M-au trimis tocmai aici, unde instrucţiunile sînt inutile.

Am zăbovit în faţa hubloului, mi-am scuturat tălpile de nisip, am stat puţin cu palma lipită de corpul cald şi viu al navei, după care am împins membrana cu degetul. În navă era linişte, totuşi liniştea casei, a unui apartament pustiu şi intim. Am aruncat şuba de pe mine şi am trecut direct la pupitrul de control. Nu m-am mai oprit la tabloul meu de comandă, am văzut şi aşa că totul era în regulă şi imediat m-am aşezat la staţia radio. Radiogramele erau pe măsuţă. Am deschis codificatorul şi am introdus textul. În prima radiogramă, Komov comunicase la bază coordonatele presupuselor „staule", menţiona despre mormolocii aruncaţi ieri în lac şi îl sfătuia pe Kitamura să nu se grăbească cu şopîrlele. Toate astea erau mai mult sau mai puţin de înţeles, dar din a doua radiogramă adresată centrului informaţional, am priceput doar că lui Komov îi arde buza după datele referitoare la factorul igrec pentru umanoidul binormal cu indexul pe patru nivele: un total de nouă cifre şi paisprezece litere greceşti. Era o xenopsihologie superioară, impenetrabilă, din care eu, ca orice umanoid normal cu indexul zero, n-am priceput o iotă. Şi nici nu trebuie.

Am cules textul şi deschizînd canalul auxiliar am transmis toate comunicările într-un singur impuls. Am înregistrat radiogramele şi brusc mă fulgeră ideea că e timpul să trimit raportul. Adică ce înseamnă propriu-zis raportul?... „Grupa ER-2, lucrări de construcţie după standardul cincisprezece, realizarea atîtor procente, data, semnătura." Gata. Trebuie să mă ridic şi să mă duc la tabloul meu de comandă pentru a privi graficul realizărilor. Am înţeles imediat de ce am simţit nevoia să fac raportul. Nu era el important, dar fiind probabil un cibertehnician destul de experimentat, simţisem o defecţiune fără să aud sau să văd ceva. Ca şi în ziua precedentă, Tom se oprise din nou, nitam-nisam. La fel ca ieri, am apăsat iritat clapa apelului de control: „Ce s-a întîmplat?". Tot ca şi ieri, semnalul de întîrziere se stinse imediat şi se aprinse luminiţa rubinie: „La noi totul e-n regulă. Ne executăm sarcinile. Aveţi noi ordine?". I-am ordonat să reînceapă munca şi am aprins videoecranul. Jack şi Rex munceau cu rîvnă, iar Tom se urnise şi el, deşi în primele secunde o făcuse cam straniu, într-o rînă. Se îndreptă însă imediat.

— Se pare, am zis cu voce tare, că ai cam obosit, frăţioare. Ar trebui să te mai curăţ. Am răsfoit agenda de lucru a lui Tom. Profilaxia era fixată pentru astă-seară. Lasă c-o să răzbatem noi cumva pînă diseară. Ce părere ai?

Tom nu mă contrazise. Un timp m-am uitat la ei cum muncesc, după care am stins videoecranul: aisbergul, ceaţa de deasupra mlaştinii, stîncile întunecate... Aş vrea să mă lipsesc de toate astea. Raportul însă l-am trimis şi am luat legătura imediat cu ER-6. Vadik răspunse imediat, de parcă numai asta avea de făcut.

— Ei, cum mai e pe-acolo pe la voi?, ne-am întrebat reciproc.

— Pe la noi nimic deosebit, am răspuns.

— La noi au crăpat şopîrlele, îmi comunică Vadik.

— Vai de voi, l-am deplîns. Şi dacă nu v-ar fi prevenit Komov, elevul preferat al doctorului Mboga: „Nu vă grăbiţi cu tîrîtoarele".

— Da' cine s-a grăbit?, protestă Vadik. Dacă vrei să ştii, atunci află că ele nu pot rezista aici. Arşiţă, nu glumă!

— Vă scăldaţi?, l-am întrebat invidios.

Vadik tăcu.

— Ne mai scufundăm din cînd în cînd, răspunse într-un tîrziu.

— De ce?

— E prea pustiu, îmi răspunse. Parc-ar fi o cadă înspăimîntătoare, uriaşă... Nu cred c-ai să înţelegi asta. Un om normal nu-şi poate imagina o cadă atît de idioată. Am înotat pe-aici vreo cinci kilometri, la început totul era în regulă, dar de cum mi-am închipuit că asta nu e un bazin, ci un ocean, şi că în afară de mine nu mai există nici o creatură vie... Nu, moşule. N-ai să înţelegi. Era gata-gata să mă înec.

— Mda, am mormăit. Deci şi pe la voi e la fel...

Am mai trăncănit vreo cîteva minute, pînă cînd baza l-a chemat pe Vadik şi-atunci ne-am luat rămas bun în grabă. L-am căutat apoi pe ER-9. Hans n-a răspuns. Aş fi putut, bineînţeles, să-i chem pe ER-1, ER-3, ER-4 ş.a.m.d. pînă la ER-12, să trăncănim despre pustietate, că-i fără viaţă, dar la ce bun? Dacă stau să mă gîndesc, e inutil. Am închis staţia radio şi m-am mutat la tabloul meu de comandă. Un timp am stat pur şi simplu. Priveam ecranele şi mă gîndeam că treaba pe care o facem are o dublă utilitate: îi salvăm pe pantieni de la o dispariţie totală şi inevitabilă, scăpăm şi planeta asta de pustietate, de liniştea morţii, de non-sens. Pe urmă îmi trecu prin minte că pantienii sînt totuşi o rasă destul de ciudată dacă xenopsihologii noştri consideră că această planetă li se potriveşte cel mai bine. Întîi o să-i aducă aici, evident nu pe toţi, doar cîte doi, trei reprezentanţi din fiecare trib, vor vedea această plajă îngheţată, acest aisberg, oceanul îngheţat şi pustiu, cerul vînăt şi gol, vor vedea toate astea şi vor exclama fericiţi: „Excelent! exact ca acasă!". Nu-mi vine să cred. Probabil însă că la sosirea lor deja nu va mai fi atît de pustiu: lacuri cu peşte, vînat în tufişuri, pe maluri melci comestibili. Poate că şi şopîrlele vor supravieţui cumva... Şi-apoi trebuie spus că în situaţia lor pantienii nu prea au de ales. Dacă, de exemplu, s-ar şti că Soarele nostru va exploda din moment în moment şi va rade de pe Pămînt tot ce este viu, probabil că nici eu nu aş fi capricios. Poate că mi-aş spune: „Nu-i nimic. O să ne descurcăm într-un fel". De altfel, nimeni nu-i întreabă pe pantieni. Tot nu înţeleg

nimic, nu cunosc cosmologie, nici măcar formele cele mai primitive. Poate că nici nu vor afla că s-au mutat pe altă planetă...

Şi dintr-o dată am simţit că aud ceva. Mă încerca sentimentul că aş fi simţit strecuratul unei şopîrle, poate şi din cauza discuţiei cu Vadik, iar sunetul propriu-zis oricum abia se auzise şi fusese complet neclar. Într-un colţ îndepărtat al camerei de comandă ticăi ceva şi imediat se auzi de undeva susurul apei. La limita inferioară a audiofrecvenţei se zbătea şi zumzăia o muscă prinsă într-un păienjeniş, bîzîiturile fiind însoţite de mormăieli repezite, iar pe coridor începu să fugă din nou şopîrla. Cînd m-am ridicat am simţit cum îmi înţepenise gîtul de atîta încordare. Neatent, am atins agenda de pe marginea tabloului de comandă şi aceasta se prăbuşi cu un zgomot infernal pe podea. Fredonînd un marş triumfal, am ieşit pe coridor în pas de defilare.

Şi toate astea numai din cauza liniştii; a pustiului şi a liniştii. În fiecare seară, Vanderhouse ne explica aceste stări cu lux de amănunte. Omul nu e ca natura. Nu suportă vidul şi caută permanent să-l umple cu ceva real, iar dacă nu reuşeşte îl încarcă cu vedenii şi îşi imaginează sunete. În aceste trei zile se pare că am auzit îndeajuns de multe sunete imaginate. Era de aşteptat să-nceapă şi vedeniile...

Mărşăluiam pe coridor, pe lîngă cabinele pustii, pe lîngă bibliotecă şi depozitul de armament, iar în dreptul cabinetului medical am simţit un miros slab-proaspăt şi-n acelaşi timp neplăcut, ceva asemănător amoniacului. M-am oprit şi am adulmecat aerul. Era un miros cunoscut, dar încă nu-l recunoşteam. Am strecurat capul în „Chirurgie". Tot timpul conectat şi gata de acţiune, ciberchirurgul (o „caracatiţă" albă, imensă, ce stătea spînzurată de tavan) mă privi rece cu ochii lui imenşi, verzi, apoi îşi ridică mîinile mecanice gata de acţiune. Mirosul era mult mai persistent aici. Am cuplat ventilaţia de avarie şi am mărşăluit mai departe. Ca să vezi ce mi s-au ascuţit simţurile! La mine, oricum ai lua-o, mirosul întotdeauna n-a fost bun de nimic...

Mi-am încheiat marşul de patrulare în bucătărie. Şi aici erau multe mirosuri, dar contra lor nu aveam nimic de obiectat. Orice s-ar zice, în bucătărie nu se poate fără ele. Pe alte nave ori eşti în cabina de comandă ori eşti la bucătărie, tot una-i. La mine n-a fost şi nici nu va fi vreodată aşa. Doar am şi eu regulile mele. Curăţenie-curăţenie, dar la bucătărie trebuie să miroasă frumos, gustos şi îmbietor că doar aici trebuie să alcătuiesc meniul de patru ori pe zi şi asta, băgaţi de seamă, cu o lipsă totală de apetit, pentru că liniştea, pustiul şi pofta de mîncare sînt lucruri incompatibile.

Alcătuirea meniului mi-a luat nu mai puţin de treizeci de minute. O jumătate de oră grea, în care am făcut şi eu ce-am putut. Am „aprins" apoi bucătarul, i-am tălmăcit meniul şi am plecat să văd cum se descurcă băieţii mei.

Încă din pragul camerei de comandă am observat apariţia unei S.E. Toate cele trei ecrane ale tabloului de comandă indicau o oprire totală. M-am repezit la pupitru şi am cuplat videoecranul. Mi-a sărit inima din loc. Şantierul era pustiu. Nu mi se mai întîmplase aşa ceva niciodată şi de fapt nici n-am crezut vreodată că poate fi posibil. Mi-am scuturat capul şi am fugit spre ieşire. Cineva îmi furase ciberii... Vreun meteorit rătăcit... Poate l-a lovit pe Tom în noadă... A înnebunit programul... Imposibil, imposibil!... M-am năpustit în ecluză şi am smuls o şubă de acolo. Nu nimeream mînecile, închizătoarele dispăruseră cine ştie pe unde şi pînă m-am luptat cu şuba, precum baronul Münchhausen cu blana înnebunită, în faţa ochilor mei se derula o imagine înfricoşătoare: cineva invizibil şi inimaginabil îl ducea pe Tom al meu ca pe un căţeluş, ciberii tîrîndu-se şi ei supuşi, direct în ceaţa mlaştinii fumegînde, scufundîndu-se într-un bălegar brun şi dispărînd pentru totdeauna. Am tras un şut în membrană şi am sărit afară.

Totul începu să plutească în faţa ochilor. Ciberii erau aici, lîngă navă. Se înghesuiau lîngă hubloul depozitului de mărfuri, toţi trei împingîndu-se uşor unul în altul, fiecare încercînd parcă să intre primul... Dar asta era imposibil, era înspăimîntător! Încercau să se ascundă cît mai repede în depozit, să se ferească de ceva, să se salveze... Cunoşteam acest fenomen, „turbarea" unui robot, chiar dacă este extrem de rar, însă niciodată nu mai auzisem că poate apărea la un robot constructor. Nervii mei fiind totuşi încordaţi la maximum, eram pregătit să văd şi asta, chiar dacă mai apoi nu s-a întîmplat nimic. Tom mă observă şi încetînd să se mai agite îşi aprinse semnalul: „Aştept ordine". L-am mustrat cu un gest hotărît: „Întoarce-te la bază şi continuă executarea programului". Ascultător, Tom cuplă pe „înapoi", se răsuci şi se îndreptă spre platformă. Jack şi Rex îl urmară, iar eu am rămas tot lîngă hublou; mi se uscase gîtlejul, genunchii erau moi şi doream nespus să mă aşez.

Dar n-am făcut-o. M-am controlat sumar: şuba era încheiată anapoda, urechile îngheţate, transpiraţie rece pe obraji şi frunte. Încet, străduindu-mă să-mi controlez mişcările, mi-am şters faţa, m-am încheiat corect, am tras gluga pe ochi şi mi-am pus mănuşile. Mi-e ruşine să recunosc, dar mi-era frică. De fapt, erau numai rămăşiţele unei frici trecute, amestecate cu ruşine. Un cibertehnician ce se speriase de ciberii proprii. Puteam să jur că nu voi povesti nimic despre această întîmplare niciodată, nimănui. Fir-ar să fie, şi-acum încă îmi mai tremurau picioarele, încă moi, dar cel mai mult simţeam nevoia să mă întorc în navă unde, liniştit şi ordonat, să descopăr semnificaţiile întîmplării. Poate era nevoie şi de ceva îndrumare tehnică... De fapt, cred că n-aveam curajul sa mă apropii de băieţii mei...

Mi-am îndesat mîinile în buzunare şi m-am îndreptat hotărît spre platforma de construcţii. Băieţii trudeau ca şi cum nu s-ar fi întîmplat nimic. Tom, ca de obicei, îmi ceru politicos noi ordine. Jack lucra la fundaţiile dispeceratului. Rex, descriind zigzaguri pe o porţiune finisată a pistei de aterizare, se ocupa de curăţenie. Totuşi ceva nu era în regulă cu programul. Apăruseră nişte pietre pe pistă... Nu-şi aveau rostul aici, materialul de construcţie fiind în cantităţi suficiente. Da. De cînd se oprise Tom, acum o oră întreagă, ciberii lucrau, dar o făceau aiurea. Crengi aruncate pe pistă... M-am aplecat, am ridicat o creangă şi lovindu-mi cizma cu ea, m-am plimbat încolo şi-ncoace. N-ar fi mai bine să-i opresc chiar acum, fără să mai aştept termenul profilaxiei? Ce naiba, doar n-oi fi „ciopîrţit" programul? Imposibil. Am aruncat creanga deasupra pietrelor culese de Rex şi m-am îndreptat spre navă.

Capitolul doi

LINIŞTE ŞI VOCI

În următoarele două ore am fost atît de ocupat, încît nu m-au mai deranjat nici liniştea, nici vidul. Pentru început m-am sfătuit cu Hans şi Vadik. Pe Hans l-am trezit şi acesta, buimac de somn, nu făcea altceva decît să mîrîie şi să îngăimeze absurdităţi, ceva despre o ploaie şi tensiunea scăzută. Nu puteam obţine nimic de la el. Pe Vadik a trebuit mult timp să-l conving că nu glumesc şi că nu-mi bat joc de el. Dar mi-era din ce în ce mai greu s-o fac, din cauza rîsului nervos ce mă sugruma mereu. În sfîrşit,

l-am încredinţat că nu-mi arde de glume şi că am cu totul alte motive pentru rîs. Atunci deveni serios şi îmi spuse că şi la el un ciber-şef se opreşte uneori brusc, dar asta nu-i de mirare: căldura, sistemul încă nu s-a acomodat, deşi lucrează în limitele normelor tehnice. Deci, poate din cauza frigului? Asta să fie motivul?... Deocamdată nu ştiam. De fapt, speram să aflu de la Vadik, care imediat luă legătura cu „isteaţa" Ninon de la ER-8. Am analizat această posibilitate în trei. Fără nici un rezultat însă. „Isteaţa" Ninon mă sfătui atunci să-l contactez pe inginerul-şef cibertehnician al bazei, care îşi storsese creierii cu aceste sisteme de construcţii şi era, ca să zicem aşa, creatorul lor. Eh, dar asta ştiam şi singur. Nu-mi surîdea deloc ideea de a da buzna la şef după consultaţii, la nici trei zile de muncă independentă şi încă fără nici o soluţie ca lumea. Chiar nici una.

Pe scurt, m-am aşezat la pupitrul meu de comandă, am desfăcut programul şi-am început să-l puric: instrucţiune după instrucţiune, ciclu după ciclu, subrutină după subrutina. Trebuie să recunosc că n-am găsit nici o greşeală. De partea programului alcătuită numai de mine şi-nainte eram gata să răspund cu capul, acum puteam să răspund şi cu prestigiul meu. Cu cîmpurile standard treaba stătea mai prost. Multe din ele îmi erau puţin cunoscute şi dacă m-aş fi angajat să le verific din nou pe fiecare în parte, fără-ndoială că n-aş fi îndeplinit graficul lucrărilor. De aceea, m-am hotărît pentru un compromis. Temporar, am exclus din program toate cîmpurile parţial inutile, am simplificat programul pînă la limita extremă, l-am introdus în sistemul de comandă şi doar am pus degetul, pe butonul de pornire, cînd, brusc, mi-am dat seama că de o vreme încoace iar aud ceva, ceva complet straniu şi nefiresc, dar extrem de cunoscut.

Plîngea un copil. Undeva departe, la capătul celălalt al navei, dincolo de o mulţime de uşi, plîngea disperat un copilaş, sfîşietor, cu suspine. Un prunc micuţ, mic de tot, n-avea mai mult de un an. Am ridicat mîinile şi mi-am astupat urechile cu palmele. Plînsetul încetă. Fără să las mîinile în jos am dat să mă ridic. Am constatat însă cu surprindere că stau în picioare de-o bună bucată de vreme, cu urechile astupate, că mi se lipise cămaşa de spate şi că rămăsesem cu gura căscată. Nu se mai auzea nici un scîncet. Aceeaşi linişte, ca de-obicei blestemată, şi doar musca din păienjeniş zumzuia într-un colţ invizibil. Am scos batista din buzunar, am despăturit-o uşor şi mi-am şters meticulos fruntea, obrajii. Apoi, făcînd cîţiva paşi pe lîngă pupitru, am pliat la fel de uşor batista. N-aveam nici un gînd în cap. Am bătut darabana pe carcasa calculatorului şi am tuşit discret. Totul părea în regulă, auzeam tot. M-am îndreptat înapoi spre fotoliu şi dintr-o dată copilul începu să plîngă din nou.

Nu mai ştiu cît timp am stat nemişcat ca un stîlp şi am ascultat; mai îngrozitor era că-l auzeam foarte clar, ba chiar realizam că nu este mieunatul lipsit de noimă al noului născut şi nici bîzîitul unui bondocel de vreo patru-cinci anişori. Ţipa şi suspina un prunc incapabil să meargă şi să vorbească, dar care deja nu mai era sugar. Am un nepot tot aşa: un an şi ceva...

Soneria radioemiţătorului răsună atît de asurzitor şi de neaşteptat că-mi sări inima din loc. Sprijinindu-mă de pupitru, m-am apropiat de staţia radio şi am conectat-o pe recepţie. Copilul plîngea în continuare.

— Cum o mai duci?, mă întrebă Vadik.

— Nicicum.

— Nu ţi-a ieşit nimic?

— Nu. Am observat că acopăr microfonul cu mîna.

— Ce s-aude aşa de prost?, se miră Vadik. Pînă la urmă ce-ai de gînd să faci?

— Pai, cum s-o nimeri, am mormăit şi nici măcar nu ştiam ce vorbesc. Pruncul continua să plîngă. O făcea mai încet, dar tot atît de clar.

— Ce-i cu tine, Stasi?, se îngrijoră Vadik. Te-am trezit sau ce?

Mai mult decît orice aş fi vrut să-i spun: „Ascultă, Vadka, aici la mine plînge tot timpul un copilaş. Ce să fac?". Totuşi, am avut bunul simţ de a intui cum o să fie înţeleasă toată povestea. De aceea am tuşit şi am zis:

— Auzi, te sun peste o oră. Răsare ceva pe-aici, dar încă nu sînt pe deplin convins.

— Bi-i-ne, aprobă îngîndurat Vadik şi întrerupse legătura.

Am mai zăbovit puţin lîngă staţia de radioemisie, apoi am revenit la punctul meu de comandă. Copilaşul mai suspină de cîteva ori şi tăcu. Tom iar stătea. Din nou se oprise cufărul ăsta stricat. Jack şi Rex stăteau şi ei. Am apăsat cu toate puterile butonul apelului de control. Nici un efect. Îmi venea să plîng, dar mi-am amintit că sistemul nu era cuplat. Singur îl decuplasem acum două ore, cînd mă apucasem de program. Halal lucrător am mai ajuns! Ce-ar fi să comunic totul la bază şi să îmi cer înlocuirea? Ar fi păcat... Ce dracu... M-am surprins aşteptînd într-o încordare groaznică, ca şi cînd totul ar fi reînceput. Am înţeles că dacă voi continua să rămîn aici, în camera de comandă, şi voi ciuli mereu urechea, n-o să mai fac nimic altceva decît să ascult. Cu siguranţă că aici aveam ce!...

Am deschis hotărît „profilaxia", am scos din raft o trusă cu instrumente şi mai că n-am rupt-o la fugă. Am încercat să mă stăpînesc, reuşind astfel să-mi îmbrac şuba mult mai repede. Aerul îngheţat îmi arse faţa, trezindu-mă de tot. Cu nisipul scrîşnindu-mi sub tălpi, m-am îndreptat spre şantier, direct spre Tom, fără să mai privesc înapoi. Nu mă mai uitam în jur. Aisberguri, ceţuri, oceane nu mă mai interesau acum. Încercam să nu înghit răbdări prăjite şi să le înlocuiesc cu obligaţiile mele directe, chiar dacă mă cam săturasem de atîta înghiţit, în timp ce sarcinile mele erau tot atîtea ca la început, ba poate chiar mai multe.

Înainte de toate am verificat reflexele lui Tom. Erau excepţionale. „Perfect", am spus cu voce tare, am scos din trusă bisturiul şi dintr-o singură mişcare, ca la examen, am desfăcut craniul lui Tom. Lucram cu plăcere, poate chiar cu disperare, repede, precis, calculat, ca o maşină. Pot spune un singur lucru: în viaţa mea n-am lucrat aşa. Degetele şi faţa îmi îngheţaseră, trebuia să respir cu grijă, astfel încît bruma să nu se aşeze pe cîmpul de operaţii, dar nici prin cap nu-mi trecea să bag ciberii în atelierul de reparaţii al navei. Îmi era din ce în ce mai uşor, nu mai auzeam nimic straniu, ba chiar uitasem că mai pot auzi ceva ciudat şi-n două rînduri am fugit spre navă după piese de schimb pentru sistemul de coordonare al lui Tom.

— O să fii nou-nouţ, vorbeam complet destins. Acum n-o să mai fugi de muncă, te fac eu bine, bătrînelul meu, te pun eu pe picioare. Om te fac... Tare-ai vrea să fii om, nu-i aşa? Ehe, şi-ncă cum! Bine mai e să fii om, să te iubească toţi, să te dezmierde, să te păstreze cu grijă... Dar ce tot spun? Cum o să devii om cu un asemenea bloc axiomatic? Nici la circ n-o să fii bun. O să fii plin de îndoieli, o să cazi mereu pe gînduri, învăţînd totodată să te scarpini în nas cu un aer extrem de preocupat. „Oare merită? Dar la ce folosesc toate astea? Pentru ce toate aceste piste şi fundaţii?". Iar acum, drăguţule...

— Şura... gemu alături de mine o voce răguşită de femeie. Unde eşti, Şura?... Mă doare... .

Am încremenit. Eram în burta lui Tom, prins din toate părţile de umflăturile uriaşe ale muşchilor lui şi doar picioarele îmi atîrnau afară. M-a cuprins brusc

o groază de nedescris, ca în cele mai înfiorătoare coșmaruri. Pur și simplu nu știu cum m-am stăpînit să nu mă tăvălesc prin nisip, lovit de o criză de isterie. Cîtva timp cred că mi-am pierdut cunoștința, multă vreme n-am mai auzit nimic; doar holbam ochii în fața mea, fără să mai înțeleg ceva, privind suprafața ramificațiilor unui nerv, dezvăluite de o luminiță verde.

— Ce s-a întîmplat? Unde ești? Nu văd nimic, Șura... hîrîia femeia, copleșită de o durere insuportabilă. E cineva aici... Răspunde, Șura! Mă doare îngrozitor! Ajută-mă, nu văd nimic...

Gemea și plîngea, repetînd mereu același lucru și parcă-i vedeam fața schimonosită, acoperită de transpirația morții, iar în gemetele ei deja nu mai era nici rugă, nici durere, ci înverșunare, dorință, ordin. Simțeam aproape fizic cum degetele ei crispate, reci ca gheața, se întind ca niște gheare spre creierul meu, să-l apuce, să-l cuprindă, să-l strîngă. Aproape inconștient, încleștînd dinții pînă la convulsie, am pipăit cu mîna stîngă o supapă pneumatică și am apăsat din răsputeri. Cu un șuierat năprasnic, argonul comprimat țîșni afară, iar eu apăsam, apăsam disperat, măturînd, distrugînd, făcînd praf și pulbere vocea răgușită din creierul meu, simțind în același timp cum asurzesc, senzație ce-mi provoca o nespusă ușurare.

Într-un tîrziu am realizat că stau lîngă Tom, că gerul mă tăia la oase în timp ce suflam în degetele înghețate, repetînd fericit: „Perdea sonoră, e clar? Perdea sonoră..." Tom stătea adînc înclinat pe partea dreaptă, iar în jurul meu lumea era ascunsă de un uriaș nor imobil de brumă și nisip înghețat.

Ascunzîndu-mi palmele înghețate la subsuori, l-am ocolit pe Tom și am observat că jetul de argon formase la marginea terenului o groapă imensă. Am zăbovit puțin la marginea ei, repetînd într-una ceva despre perdeaua sonoră, simțind deja că trebuie să mă opresc din acest automatism verbal și realizînd că stau în ger fără șubă. Mi-am amintit că o aruncasem chiar în acest loc, unde acum era groapa și încercam să mă gîndesc dacă nu avusesem ceva important prin buzunare. Nu, mi-era imposibil să-mi amintesc și-atunci, dînd din mînă a lehamite, am fugit spre navă într-o goană nesigură.

Înainte de toate, am luat din cheson altă șubă, apoi m-am îndreptat spre cabina mea. La intrare am tușit ca și cum aș fi prevenit pe cineva că tocmai intru, am pătruns înăuntru și imediat m-am aruncat în pat, cu fața la perete, învelindu-mă cu șuba pînă peste cap, înțelegînd perfect că toate aceste acțiuni erau lipsite de sens. Știam că venisem în cabină pentru un anume scop, dar uitasem pentru ce. Mă culcasem și mă acoperisem cu șuba vrînd parcă să arăt cuiva că tocmai pentru asta venisem aici.

Parcă eram nebun. M-am bucurat cînd, venindu-mi puțin în fire, am înțeles că isteria mea se manifestase numai prin aceste acțiuni complet nevinovate. În general, mi-era clar că o cam terminasem cu munca pe aici, nici vorbă să mai pot lucra în cosmos. Îmi părea al naibii de rău și, de ce să n-o recunosc, mi-era rușine că nu rezistasem nici măcar la prima treabă practică încredințată, deși, în aparență, fusesem trimis pentru început în locul cel mai liniștit și nepericulos. Îmi era ciudă că ajunsesem așa, o epavă, cu nervii la pămînt. Mă simțeam tot mai stînjenit că odată avusesem față de Kaspar Manukian numai sentimente de milă și mai ales de satisfacție cînd acesta nu trecuse testele din proiectul „Arca", datorită unei sensibilități nervoase mai accentuate. Vedeam viitorul în cele mai negre nuanțe: liniștea sanatoriilor, examinări medicale, diferite proceduri, întrebările psihologilor puse cu multă prudență, avalanșa de compătimire și milă, rafalele distrugătoare de compătimire și milă ce pot dărîma oricînd un om...

Dintr-o smucitură am aruncat șuba de pe mine și m-am ridicat. „Bine, m-am adresat eu liniștii și vidului. M-ați învins. Nu sînt un Garbovski. Trebuia sa trec și prin asta... deci așa... Chiar astăzi îi voi povesti totul lui Vanderhouse, iar mîine, probabil, vor trimite și înlocuitorul. La naiba, ce harababură pe teren! Tom imobilizat, graficul nerespectat, groapa asta stupidă chiar lîngă pistă... Mi-am amintit brusc de ce venisem în cabină, am tras sertarele biroului și am găsit cristalograful cu înregistrarea marșurilor militare ale irucanezilor, apoi l-am prins cu grijă de lobul urechii drepte. „Cortina sonoră". Înșfăcînd șuba sub braț, am trecut din nou prin ecluză, am respirat de cîteva ori adînc ca să mă liniștesc, am conectat cristalul și am ieșit afară.

Acum îmi era bine. În jurul meu tunau fanfarele barbare, zăngănea bronzul, acoperind bubuitul tobelor; învăluite în praful portocaliu, legiunile Telemului străbăteau cu pași grei străvechiul Satam; ardeau turnuri, acoperișurile se prăbușeau în timp ce, cu îngrozitoare fluierături care paralizau reflexele dușmanului, apăreau dragonii de luptă, spărgătorii de ziduri.

Înconjurat și copleșit de aceste zgomote milenare, m-am cufundat din nou în măruntaiele lui Tom și, fără să mai fiu deranjat, am dus la bun sfîrșit revizia.

Jack și Rex astupaseră groapa, iar eu tocmai umpleam măruntaiele lui Tom cu ultimii litri de argon, cînd am observat deasupra plajei o pată neagră ce creștea impetuos. Aeroglisorul. M-am uitat la ceas: optsprezece fără două minute, ora locală. Rezistasem. Acum puteam să opresc tobele și timpanele și să găsesc din nou răspunsul la întrebarea: merita oare să apelez la Vanderhouse sau la bază, cînd nu este chiar atît de ușor să găsești un înlocuitor? O Situație Excepțională poate cauza perturbarea activității pe întreaga planetă. Vor veni tot felul de comisii, verificări, controale, interminabile reverificări, treaba va lîncezi, în timp ce Vadik va fi prost dispus ca dracul. Și cum mă va privi doctorul xenopsiholog, membru Comconului, împuternicitul special al proiectului „Arca", Ghenadi Komov, steaua științei actuale, elevul preferat al doctorului Mboga și noul colaborator al însuși marelui Garbovski?... Ce mai, totul trebuie bine gîndit. Priveam aeroglisorul ce se apropia și mă gîndeam: „Totul trebuie gîndit foarte minuțios. Îmi stă la dispoziție o seară întreagă și-apoi am o presimțire că astăzi vom lăsa totul baltă. La urma-urmei, suferințele mele mă privesc doar pe mine, iar plecarea mea deja nu mai este o problemă personală, ci a tuturor. Perdeaua sonoră s-a comportat excelent, așa că mai amînăm"...

Toate aceste gînduri îmi dispăruseră din cap de cum am văzut fețele lui Vanderhouse și Maika. Komov, neschimbat, se uita primprejur cu un aer de vechi stăpînitor al acestor ținuturi ce-l plictisiseră îndeajuns. Maika, vineție, părea foarte bolnavă. Komov sărise deja pe nisip și mă întrebă scurt de ce nu răspund la radioapeluri (aici privirea îi alunecă pe cristalofonul prins de urechea mea). Zîmbi disprețuitor și, fără să mai aștepte vreun răspuns, intră în navă. Vanderhouse ieși încet din aeroglisor și se apropie de mine, dînd trist din cap și semănînd mai mult ca oricînd cu o cămilă bătrînă și bolnavă. Iar Maika rămăsese tot pe locul ei, nemișcată, posomorîtă, cu bărbia ascunsă în gulerul de blană. Ochii ei păreau a fi de sticlă, iar pistruii roșcați parcă se înnegriseră.

— S-a întîmplat ceva? am întrebat speriat.

Vanderhouse se opri în fața mea. Își ținea capul drept, cu maxilarul de jos adus înainte. Mă luă de umăr și mă scutură ușor. Inima îmi căzu pînă-n călcîie. Nu știam ce să mai cred. Mă scutură din nou și-mi spuse:

— Un lucru foarte trist, Stas. Am gasit o navă prabușită.

Am înghiţit cu noduri şi am întrebat:
— De-a noastră?
— Da.
Maika se tîrî afară din aeroglisor şi, epuizată, îmi făcu semn cu mîna, apoi se îndreptă spre navă.
— Morţi?, am întrebat.
— Doi, răspunse Vanderhouse.
— Cine?
— Deocamdată nu ştim. Nava este veche. Accidentul s-a petrecut cu mulţi ani în urmă.
Mă luă de cot şi, împreună, am urmat-o pe Maika. M-am mai liniştit puţin. La început, normal, crezusem că se prăbuşise careva din expediţia noastră. Şi, totuşi...
— Nu mi-a plăcut niciodată planeta asta, îmi scăpă.
Am intrat în ecluză, ne-am dezbrăcat şi Vanderhouse începu să-şi cureţe meticulos şuba de spinii şi brusturii ce se lipiseră de ea. Nu l-am mai aşteptat şi m-am dus la Maika. Stătea ghemuită pe pat, cu faţa la perete. Poza îmi era cunoscută şi atunci mi-am zis: „Uite ce, să fii calm, fără lacrimi şi compătimiri". M-am aşezat lîngă masă, am bătut darabana şi am întrebat-o pe Maika cu un aer extrem de preocupat:
— Auzi, nava era într-adevăr veche? Vander spune că s-a prăbuşit acum cîţiva ani. Aşa-i?
— Aşa e, răspunse Maika, după o mică pauză.
Am privit-o cu coada ochiului. Mi se rupea sufletul, dar am continuat la fel de preocupat:
— Cîţi... adică... mulţi ani? Zece? Douăzeci? Pare o prostie. Planeta a fost descoperită doar acum doi ani...
Maika nu răspunse. Din nou am bătut darabana pe masă şi am continuat să vorbesc, dar pe un ton mai scăzut :
— Deşi, desigur, puteau fi dintre primii exploratori, dintre acei cercetaşi independenţi... Şi ziceai că sînt doi, parc-aşa am înţeles?
Aici se ridică brusc şi se aşeză cu faţa la mine, proptindu-şi palmele în aşternut.
— Doi, ţipă ea. Da, doi! Buştean nesimţit ce eşti!... Butuc!
— Stai!, am rămas eu perplex. Ce-i cu tine?...
— De ce-ai venit aici?, continuă ea aproape în şoaptă. Du-te la roboţii tăi. N-ai decît să discuţi cu ei cîţi ani au trecut, ce fel de prostie pare, de ce sînt doi şi nu trei şi nu şapte...
— Stai un pic, Maika, am întrebat-o disperat. Am vrut altceva...
Îşi îngropă faţa în palme şi îngăimă:
— Au toate oasele rupte... dar încă nu muriseră, încercaseră să mai facă ceva... Pleacă, te rog. Vin şi eu în curînd... În curînd...
M-am ridicat încet şi am plecat. Vroiam s-o îmbrăţişez, să-i spun ceva blînd şi liniştitor, dar pînă acum nu mai încercasem niciodată să consolez pe cineva. Mă aflam pe coridor, cînd am început brusc să tremur. M-am oprit şi am aşteptat să mă liniştesc. Ce zi! Şi de ce nu povestesc nimănui nimic? Poate că nici nu trebuie. Am deschis ochii şi am observat că în pragul cabinei stă Vanderhouse şi se uită la mine.
— Cum e Maika? întrebă încet.
Expresia feţei mele îl lămuri deplin, pentru că dădu trist din cap şi se ascunse în cabina lui.
Iar eu... M-am tîrît pînă la bucătărie. Din obişnuinţă. Aşa era obiceiul, ca imediat după întoarcerea aeroglisorului la bază să ne aşezăm cu toţii la masă. Dar astăzi, se vede treaba, totul va fi altfel. Ce, parcă mai poate fi vorba de mîncare... M-am răstit la bucătar, crezînd că a încurcat meniul. Săracu de el, nu greşise cu nimic. Masa era gata, gustoasă ca de obicei, dar astăzi totul părea nelalocul său. Maika, bineînţeles, nu va mînca deloc... Totuşi, ar trebui s-o facă... pe lîngă meniul obişnuit, am mai comandat bucătarului un jeleu de fructe cu frişcă, special pentru ea, fiind, de altfel, singura delicatesă pe care ştiam că o adoră. Pentru Komov am hotărît: nimic în plus. După o scurtă chibzuinţă am stabilit acelaşi meniu şi pentru Vanderhouse. Pentru orice eventualitate am mai adăugat şi cîteva pahare de vin, necesare întăririi sufletelor... Pe urmă m-am retras în sala comenzilor şi m-am aşezat la tabloul meu de lucru.
Băieţii mei lucrau şnur. Maika nu mai era în cabină. Vanderhouse şi Komov alcătuiau o radiogramă urgentă către bază. Discutau în contradictoriu.
— Asta nu-i informare, Iacov, protestă Komov. Ştii mai bine ca mine că există o formulare cu puncte precis stabilite: starea navei şi a compartimentelor ei, posibilele cauze ale prăbuşirii, rămaşiţele găsite, precizări ce sînt de o importanţă deosebită ş.a.m.d....
— Ai dreptate, căzu de acord Vanderhouse. Dar acum recunoaşte şi tu, Ghenadi, că această formulare e valabilă numai pentru planetele active biologic, În această situaţie concretă...
— Atunci mai bine nu trimitem nimic. Luăm chiar acum aeroglisorul şi mergem acolo. Completăm pe loc procesul verbal.
Vanderhouse clătină din cap.
— Nu, Ghenadi. Mă opun categoric. Comisia trebuie să cuprindă minimum trei persoane. S-a întunecat deja şi nu vom mai putea cerceta amănunţit mediul înconjurător... Şi-apoi, astfel de lucruri se fac cu capul limpede, nu după o zi istovitoare. Ce părere ai, Ghenadi?
Komov îşi subţie buzele, strîngîndu-le puternic, apoi dădu uşor cu pumnul în masă.
— Of, ce ghinion!, spuse înciudat.
— Treburile astea sînt întotdeauna intempestive, îl consolă Vanderhouse. Nu-i nimic, mîine dimineaţă mergem toţi trei...
— Deci, azi nu mai comunicăm nimic?, îl întrerupse Komov.
— Asta n-am voie s-o fac. Şi-n fond, ce-are dacă nu comunicăm?
Sculîndu-se, Komov îşi duse mîinile la spate şi se uită de sus la Vanderhouse.
— Cum de nu înţelegi, Iacov, răspunse Komov, vizibil iritat. Nava este de tip vechi, necunoscută, jurnalul de bord şters, din motive obscure... Dacă trimitem informarea în halul ăsta — el înşfăcă foaia de pe masă şi o flutură în faţa lui Vanderhouse — Sidorov o să creadă că nu vrem sau nu putem să facem singuri expertiza. Deci încă o grijă pe capul lui: formarea unei noi comisii, găsirea altor oameni, izgonirea curioşilor... Ne vom găsi şi noi într-o situaţie penibilă şi caraghioasă. Gîndeşte-te un pic. În ce se va transforma munca noastră, dacă se vor perinda pe aici o grămadă de „pierde-vară" nesuferiţi?
— Hm, mormăi Vanderhouse. Cu alte cuvinte, nu vrei străini la noi în sector. Aşa-i?
— Întocmai!
Vanderhouse ridică din umeri.
— Bine, bine... Se gîndi puţin, luă foaia de la Komov şi scrise cîteva cuvinte în text. Aşa merge? ER-2 către bază, citi el repede. Urgent. În pătratul o sută doi s-a găsit o navă pămînteană. Prăbuşită. De tip Pelican, număr de înregistrare, în navă rămăşiţele a doi umanoizi, probabil un bărbat şi o femeie, jurnalul de bord şters, o expertiză amănunţită... Aici Vanderhouse ridică vocea şi îşi sublinie spusele, înălţîndu-şi arătătorul într-un gest semnificativ... vom începe mîine. Ce zici, Ghenadi?
Komov se balansă cîteva secunde, cînd ridicîndu-se în vîrful picioarelor, cînd lăsîndu-se pe călcîie, apoi spuse gînditor:
— Fie... O lăsăm aşa. Trimitem orice, numai să nu ne deranjeze nimeni.
Ieşi brusc din cabină şi atunci Vanderhouse se întoarse spre mine.
— Stasi, trimite asta, te rog. Cred că a venit şi tim-

pul să mîncăm, ce zici? Se ridică și rosti gînditor una din frazele lui enigmatice: alibi să fie, că se găsesc cadavre.

Am cifrat radiograma și am trmis-o pe frecvența de urgență. Nu îmi era bine de loc. Doar cu un minut în urmă, ceva parcă îmi intrase în subconștient și mă rîcîia, stînd acolo ca o țeapă. Am mai zăbovit în fața radioemițătorului, ascultînd. Ei, da, acum era cu totul altceva. Altfel asculți cînd știi că nava e plină cu oameni. Pe coridorul inelar trecu grăbit Komov. Totdeauna merge așa, de parcă s-ar grăbi tot timpul undeva, deși este conștient că poate să n-o facă, fără el, oricum, nu se începe nimic. De undeva se aude o bolboroseală: Vanderhouse. Maika îi răspunde și vocea ei este din nou cea obișnuită: cu registre înalte, sugerînd independență și siguranță; probabil se liniștise între timp, sau cel puțin se stăpînea. Nici vorbă de liniște, pustiu sau muște capturate în păienjenișuri... Mi-am dat seama ce mă deranja: vocea femeii muribunde din delirul meu și femeia ce murise în astronava prăbușită... o coincidență, desigur... Oricum, o coincidență neverosimilă.

Capitolul trei

VOCI ȘI FANTOME

Oricît ar fi de mirare, dar am dormit buștean. Dimineața, ca de obicei, m-am trezit cu o jumătate de oră mai devreme decît ceilalți și am fugit la bucătărie să văd care-i afacerea cu micul dejun. De acolo, val-vîrtej pînă în cabina de comandă pentru băieții mei, apoi fuga afară la gimnastică. Soarele încă nu se ridicase deasupra munților, dar se luminase bine. Era foarte frig. Mi se lipiseră nările, genele îmi înghețaseră și mișcam mîinile din răsputeri; făceam genoflexiuni, și-n general mă grăbeam să ajung cît mai repede pe navă. Și-atunci l-am observat pe Komov. Pesemne că azi s-a sculat mai devreme decît mine. Fusese cine știe pe unde, iar acum se întorcea din zona șantierului. Contrar obiceiului, mergea încet. Pășea îngîndurat și absent, lovindu-și piciorul cu o rămurică. Deja terminasem gimnastica, cînd a ajuns foarte aproape de mine. Mă salută. Normal, am procedat la fel și tocmai vroiam să mă „arunc" în navă, cînd mă opri cu o întrebare:

— Spune-mi, Popov. Cînd rămîi aici singur, te îndepărtezi de navă?

— Cum adică? Era o mirare nedisimulată, nu atît din cauza întrebării, cît mai ales datorită interesului pe care-l manifesta Ghenadi Komov pentru modul în care-mi petrec timpul.

Relațiile mele cu Komov nu sînt tocmai limpezi. Nu prea îl agreez.

— Vreau să spun... dacă mergi undeva? De exemplu, spre mlaștină... sau spre dealuri...

Nu suport stilul ăsta de a vorbi cu cineva: să te uiți oriunde numai la el nu. Mai ales cînd ești îmbrăcat într-o șubă groasă cu glugă, iar interlocutorul tău se găsește într-un costumaș de sport, pus direct pe pielea goală. Dar ce să-i faci... Ghenadi Komov rămîne Ghenadi Komov, iar eu, cuprinzîndu-mi umerii și dansînd pe loc, îi răspund:

— Nu. Și așa nu îmi ajunge timpul. Nici vorbă de plimbări.

Observă, în sfîrșit, că sînt pe cale să îngheț și, politicos, îmi arătă intrarea cu crenguța, spunîndu-mi: „Vă rog. E fig". Dar în ecluză mă opri din nou:

— Roboții nu se îndepărtează de navă și șantier?

— Roboții? Nu-nțelegeam unde vrea să ajungă. Nu. De ce?

— Nu știu... Mă uit și eu la materialele de construcție.

Sprijini cu grijă crenguța de perete și se apucă să-și descheie șuba. Începusem să mă enervez. Dacă, într-un fel sau altul, izbutise să descopere ceva nereguli pe șantierul meu, atunci, una la mînă, nu e treaba lui, și apoi ar fi putut să mi-o spună fără atîtea ocolișuri... La urma urmei ce-i cu interogatoriul ăsta?...

— Materialele de construcție pentru ciberinstalația de acest tip, am explicat eu cît mai sec, sînt acele materiale ce se găsesc în momentul de față sub ciberinstalație. În cazul de față, nisip.

— Și pietre, adăugă nepăsător, agățîndu-și șuba în cuier.

Reuși să mă scoată din sărite. Hotărît lucru, își băga nasul unde nu-i fierbea oala, așa că i-am răspuns sfidător:

— Da! Dacă există, atunci și pietrele.

Pentru prima oară se uită în ochii mei.

— Mi-e teamă că m-ai înțeles greșit, Popov, spuse cu o neobișnuită delicatețe. N-am de gînd să mă amestec în treburile dumitale. Pur și simplu au apărut oarece nedumeriri și atunci m-am adresat ție pentru că ești singurul în măsură să le rezolvi.

Ei, aasta-i cu totul altceva. Cînd mă iei cu frumosul, pot și eu să fiu altfel.

— Desigur, n-au avut nevoie și de pietre, am spus. Dar ieri, sistemul s-a dereglat puțin și mașinile au împrăștiat aceste pietre pe tot șantierul. Cine știe de ce au făcut asta? După aceea, evident, au curățat totul.

Aprobă, dînd din cap.

— Da, am observat. Ce defecțiuni erau?

I-am povestit în două vorbe cam ce se petrecuse ieri, ocolind, desigur, chestiunile intime. Asculta și dădea din cap. Pe urmă înșfăcă crenguța, îmi mulțumi pentru explicație și plecă. Și doar în sufragerie, mîncînd hrișcă cu lapte rece, am realizat că de fapt tot nu știam ce nedumeriri avea favoritul doctorului Mboga și cum reușisem să i le rezolv. Dar oare reușisem? M-am oprit din mestecat și mi-am ridicat privirile spre Komov. Nu, se vede că n-am reușit.

În general, Ghenadi Komov arată ca un om de pe altă lume. Veșnic cercetează orizonturile îndepărtate și se gîndește absent la ceva propriu, probabil al dracului de înălțător. Revine pe pămînt doar în cazurile cînd cineva sau ceva, întîmplător sau intenționat, se pune de-a curmezișul cercetărilor lui. Atunci, cu o mînă fermă, deseori nemilos, îndepărtează obstacolul și se ridică din nou pe Olimp. În orice caz, cam așa se vorbește despre el, cu toate că pînă acum n-am observat nimic din toate astea. Totuși, individul se ocupă de problema psihologiei extraterestre și nu oricum, ci cu succes, luptă în primele rînduri și nu se menajează deloc, ajungînd astfel unul din cei mai de seamă futurologi ai planetei noastre, așa că i se pot ierta multe, iar manierele lui pot fi privite cu mai multă îngăduință. În fond, nu toți pot fi atît de fermecători precum Garbovski sau doctorul Mboga.

Pe de altă parte, în ultimele zile mi-am amintit tot mai des, totodată uimit și amărît, de povestirile entuziaste ale Tatianei, care lucrase un an întreg cu Komov. Probabil se îndrăgostise de el, pentru că îl lăuda mereu: un om de o rară comunicativitate, spiritual etc. Așa îl și numea: sufletul societății. Iar eu cu nici un chip nu reușeam să-mi imaginez societatea care să aibă un astfel de suflet.

Deci, Ghenadi Komov mi se părea veșnic venit de pe altă lume. Azi însă, la micul dejun, se întrecuse pe sine. Scutura încontinuu solnița, sărîndu-și abundent mîncarea și, după ce o gustă, aruncă distrat farfuria pe toboganul crematoriului. Încurcă muștarul cu untul și unse astfel delicioasele frigănele, mușcă din ele și le trimise liniștit după farfuria cu mîncare. Nu răs-

punse la întrebările lui Iacov Vanderhouse, în schimb se agăţă ca o lipitoare de Maika, întrebînd-o dacă la releveu rămăseserăm toţi trei împreună şi dacă nu cumva ne-am despărţit vreun moment. Uneori, pe neaşteptate, se uita nervos în jur, ba chiar odată sări de la masă şi se năpusti pe coridor, de unde se întoarse peste cîteva minute extrem de liniştit: continuă să ungă cu muştar frigănelele pînă cînd bietul muştar îi fu smuls din mînă.

Maika era şi ea nervoasă. Răspundea tăios, privea numai în farfurie şi nu zîmbi nici măcar o dată tot dejunul. De altfel, o înţelegeam perfect. Aş fi fost şi eu la fel de nervos înaintea unei astfel de acţiuni. La urma urmei, sîntem de aceeaşi vîrstă, deşi are mai multă experienţă decît mine; nu însă din aceea de care va avea nevoie astăzi.

Ce mai încolo şi încoace, Komov era nervos, Maika şi Vanderhouse nu erau nici ei mai breji şi, privindu-i, am început să dau şi eu semne de nelinişte. M-am convins că nu pot ridica problema participării mele la expertiza de azi, o propunere fiind complet deplasată acum. Am înţeles că iar mă va aştepta o zi întreagă de muncă în linişte şi vid şi am început să mă enervez şi eu. Atmosfera de la masă deveni apăsătoare şi încordată. Şi atunci, Vanderhouse, în calitatea lui de comandant şi medic al navei, se hotărî să însenineze puţin atmosfera. Se îndreptă de spate, ridicîndu-şi capul, scoase bărbia înainte şi ne privi lung pe deasupra nasului. Perciunii lui de rîs se zbîrliseră. Pentru început spuse cîteva bancuri din viaţa astronauţilor. Bancuri vechi şi cam răsuflate, ce mă obligară să zîmbesc chinuit. Maika nu reacţionă în nici un fel, în schimb Komov se comportă destul de ciudat. Ascultă atent şi serios, dînd din cap la poantele bancurilor, apoi îl privi îngîndurat pe Vanderhouse şi rosti plin de importanţă:

— Ştii, Iacov, cu perciunii tăi, ţi s-ar potrivi de minune nişte ciucuri la urechi.

Era frumos spus şi poate că în alte împrejurări m-aş fi bucurat de ingeniozitatea acestor cuvinte de spirit, dar acum mi se păru complet lipsit de bun simţ. Vanderhouse era însă de altă părere. Zîmbi satisfăcut şi îşi răsfiră cu degetul îndoit perciunii: întîi în stînga, apoi în dreapta, după care începu următoarea istorioară.

— Vine un pămîntean pe o planetă civilizată, intră în contact cu indivizii de acolo şi le oferă serviciile lui în calitate de cel mai mare specialist pămîntean în construirea şi exploatarea legendarului perpetuum mobile de speţa întîi. Băştinaşii, normal, cască ochii în gura acestui mesager al superraţiunii şi urmîndu-i sfaturile încep imediat lucrările. Îl construiesc. Dar perpetuumul mobile nu funcţionează. Pămînteanul începe să învîrtă roţile şi să se tîrască printre tije şi roţi dinţate, certîndu-i pe aborigeni pentru nerespectarea proiectului. „Tehnica voastră, zice tipul, e cam în urmă. Uite, ansamblurile astea trebuie neapărat refăcute, iar acelea de acolo, schimbate complet. Ce ziceţi?". Ce erau să mai zică, încep modificările şi schimbările radicale. Şi de cum terminară, apare o rachetă pămînteană a Salvării: infirmierii îl prind pe inventator şi îi fac injecţia de rigoare, doctorul le prezintă băştinaşilor scuzele cuvenite şi racheta îşi ia zborul. Localnicii, încurcaţi şi abătuţi, se uitară ruşinaţi unul în ochii celuilalt, apoi încep să se împrăştie, cînd deodată văd că maşinăria porneşte să funcţioneze. Da, dragii mei, s-a pus pe lucru şi continuă s-o facă şi astăzi, la mai bine de o sută cincizeci de ani de la pornire.

Mi-a plăcut această istorie simplă, deşi se vedea de la o poştă că nu era adevărată; foarte probabil ca Vanderhouse s-o fi născocit pe loc. Spre marea mea uimire, istorioara îi plăcu şi lui Komov la fel de mult. Încă de pe la mijlocul povestirii încetă să mai privească iscoditor masa în căutarea muştarului şi îşi aţinti privirile asupra lui Vanderhouse pînă cînd acesta termină de povestit, apoi conchise că ideea iresponsabilităţii uneia din părţile contactului i se pare interesantă din punct de vedere teoretic. „Oricum, teoria generală a contactelor cu alte civilizaţii nu a ţinut seama pînă acum de această posibilitate, deşi, încă de la începutul secolului douăzeci şi unu, un oarecare Schtrauh propunea includerea schizoizilor în componenţa echipajelor de pe navele cosmice. Încă de pe atunci se ştia că un schizoid are ca dominantă generală capacitatea de asociere imparţială: în timp ce un om normal caută vrînd-nevrînd să găsească într-un haos de neînchipuit ceva arhicunoscut, un stereotip, schizoidul, dimpotrivă, nu numai că vede totul aşa cum este, ci poate compune stereotipuri noi ce decurg direct din natura misterioasă a haosului cercetat. De altfel, continuă Komov înflăcărîndu-se uşor, această trăsătură capătă prin frecvenţa ei titlul de caracteristică generală pentru schizoizii diferitelor tipuri de raţiuni, iar pentru că, teoretic, nu este deloc exclusă posibilitatea ca obiectivul contactului să fie tocmai un schizoid, ivindu-se astfel situaţia în care o schizotimie nedescoperită la timp să ducă la implicaţii grave în decursul contactului, iată de ce problema pe care o abordezi, Iacov, pare să fie demnă de o oarecare atenţie ştiinţifică.

Vanderhouse, zîmbind satisfăcut, anunţă că-i dăruieşte această idee lui Komov şi ne atrase atenţia că se făcuse timpul de plecare. La aceste cuvinte. Maika, transpusă şi ascultîndu-l cu gura căscată pe Komov, se ofili imediat. Am pălit şi eu. Discuţiile despre schizoizi mi-au trezit numai gînduri neplăcute. Vanderhouse şi Maika ieşiseră deja din sufragerie, cînd Komov, zăbovind niţel în prag, se întoarse brusc, mă prinse tare de cot şi cercetîndu-mă îngrijorător de atent cu ochii săi cenuşii, reci, şopti repezit:

— De ce te-ai întristat, Stasi? S-a întîmplat ceva?

Am rămas perplex. Mă surprinse clarviziunea cu adevărat supranaturală a acestui specialist în materie de schizoizi. Am reuşit totuşi să mă stăpînesc în aceste momente cînd prea multe lucruri păreau decisive pentru mine. Privindu-l pieziş, l-am întrebat cu o voce sugrumată de uimire:

— La ce vă referiţi, Ghenadi Iurievici?

Privirea lui încă îmi mai cerceta faţa, cînd mă întrebă mult mai încet şi repezit ca prima dată:

— Ţi-e frică să rămîi singur?

Mă înfipsesem însă bine în şa.

— De ce să-mi fie frică? m-am mirat. Cred că exageraţi, Ghenadi Iurievici. Nu mai sînt, totuşi, un copil...

Îmi eliberă cotul.

— N-ai vrea totuşi să vii cu noi?

Am ridicat din umeri.

— Cum să nu vreau? Cu cea mai mare plăcere. Însă ieri, ştiţi prea bine, am avut nişte defecţiuni la roboţi. Cred că totuşi ar fi mai bine să rămîn.

— Fie!... rosti cam nehotărît. Se întoarse brusc şi ieşi.

Am rămas în sufragerie, decis să-mi limpezesc harababura din cap. Mă simţeam ca după un examen luat cu brio.

Şi-au luat rămas bun de la mine, fluturîndu-şi mîinile, apoi au decolat. Nu i-am mai condus cu privirea şi întorcîndu-mă imediat în navă, am luat un stereocristalofon. Mi-am blindat urechile cu el şi m-am prăbuşit în fotoliu, în faţa tabloului meu de comandă. Urmăream munca băieţilor mei, primeam şi citeam radiograme, am discutat cu Vadik şi Ninon (cu această ocazie m-am liniştit de tot, auzind că şi la Vadik urlă muzica). M-am apucat de curăţenie prin camere, am alcătuit un meniu bogat, socotind absolut necesară întărirea moralului; toate acestea în tumultul, tunetul şi urletul fanfarelor şi mieunatul ne-

cofoanelor. Intr-un cuvînt, îmi omoram timpul, metodic şi fără milă, cu utilitate pentru mine şi cei din jur. Şi-n tot acest timp omorît, mă rodea insistent un gînd chinuitor: cum a aflat Komov de slăbiciunea mea şi ce vrea să întreprindă în legătură cu asta. Ca să mai vorbim, m-a încolţit. Nedumeririle lui după vizitarea şantierului, discuţia despre schizoizi, ciudata convorbire de la intrarea în sufragerie... Ce naiba, doar singur mi-a propus să zbor cu el. E clar că se teme să mă lase singur!... Chiar aşa, oare, să observe totul? Totuşi, Vanderhouse n-a remarcat nimic...

Cu astfel de gînduri se scurse cea mai mare parte a zilei mele de muncă. La ora cincisprezece, mult mai devreme decît mă aşteptam, se întoarse aeroglisorul. Abia am avut timp să-mi smulg stereocristalofonul de la urechi şi să-l ascund, că toată trupa a şi năvălit în navă. I-am întîmpinat în ecluză, cu o amabilitate reţinută, bine studiată. Nu i-am întrebat nimic esenţial, interesîndu-mă numai dacă vrea cineva să mănînce. Acum, la drept vorbind, mi-era şi un pic de teamă că după bubuiturile şi vacarmul celor şase ore trecute, voi vorbi un pic cam tare, bănuială confirmată de altfel de Maika (spre bucuria mea arăta satisfăcător), care mă privi oarecum uimită. Komov mă cercetă şi el rapid din cap pînă în picioare şi fără să spună un cuvînt se refugie imediat în camera sa.

— Să mîncăm?, mă întrebă Vanderhouse gînditor. Ştii, Stasi, acum trebuie să mă reped pînă în sala comenzilor să scriu raportul expertizei. Nu crezi că ar fi tocmai potrivit dacă mi-ai aduce între timp un păhărel cu tonic?

L-am aprobat, apoi Vanderhouse plecă în sala comenzilor. Împreună cu Maika ne-am dus în sufragerie unde am pregătit două pahare cu tonic, unul pentru Maika, celălalt pentru Vanderhouse. Cînd m-am întors, Maika umbla prin salon cu paharul în mînă. Mda, era mult mai liniştită decît azi dimineaţă, deşi se mai simţea o oarecare nervozitate în comportarea ei. Ca s-o liniştesc complet, am întrebat-o:

— Ei, ce mai e cu nava?

Maika luă o înghiţitură bună, îşi linse buzele şi ocolindu-mi privirea, rosti:

— Ştii, Stasi, toate astea nu sînt întîmplătoare.

Am aşteptat-o să continue, dar rămase tăcută.

— Ce nu e întîmplător?, am întrebat-o.

— Totul! Schiţă un gest cu paharul. O lume castrată. O neputinţă palidă. O să-ţi aduci aminte de vorbele mele: nici nava nu s-a accidentat aici întîmplător, nici noi n-am găsit-o întîmplător şi în general toate născocirile noastre, proiectul, în sfîrşit, toate astea or să se destrame pe această planetuţă! Termină vinul şi puse paharul pe masă. Nu sînt respectate regulile elementare de securitate, marea majoritate a lucrătorilor de aici nu sînt decît plevuşcă. Aşa... ca tine, ca mine... de altfel... Numai că planeta este biologic pasivă. Şi dacă asta ar fi toată afacerea! Orice om înzestrat cu o brumă de bun simţ înţelege chiar de la început că ceva nu e în regulă aici. Cîndva era viaţă pe planeta asta, dar de cum a scăpărat steaua — într-o clipă s-a terminat totul. Biologic pasivă? Da! Dar în schimb, necrotic activă. La fel va fi şi Panta peste cîţiva ani. Pomişori strîmbi, iarbă pipernicită şi totul îmbibat de o moarte străveche. Mirosul morţii, înţelegi? Ba, chiar mai rău, mirosul fostei vieţi! Nu, Stasi, ai să-ţi aminteşti de ce-ţi spun acum... Panteenii nu se vor adapta aici, nu se vor bucura niciodată. O casă nouă pentru întreaga omenire? Nici vorbă! Nu o casă nouă, ci un castel vechi, plin de stafii...

Am tresărit. Ea observă şi interpretă greşit.

— Fii pe pace, spuse ea, zîmbind amar. Sînt O.K. Pur şi simplu încerc să-mi exprim simţămintele şi presimţirile. Văd că nu mă înţelegi, dar imaginează-ţi şi singur cam ce presimţiri am, dacă pe limbă îmi stau numai cuvinte de genul ăsta: necroză, stafii...

Începu iar să se agite prin salon, apoi, oprindu-se în faţa mea, continuă:

— Pe de altă parte, desigur, parametrii planetei sînt minunaţi, rar de găsit în Cosmos. Activitatea biologică aproape de zero, atmosfera, hidrosfera, clima, balanţa termică — totul ca la carte, numai bun pentru proiectul „Arca". Dar poţi să-mi tai şi capul dacă pe aici a călcat vreunul din organizatorii acestei bazaconii şi, chiar dacă a fost careva, înseamnă că s-a arătat total lipsit de simţul şi mirosul vieţii... Se înţelege că sînt cu toţii lupi bătrîni, plini de cicatrici, au trecut prin zeci de iaduri... simţul pericolului îl au în perfectă stare! Dar pe astea... pocni din degete şi, sărăcuţa de ea, chiar se schimonosi în neputinţa de a se exprima cît mai convingător. De altfel, n-am de unde să ştiu, poate careva dintre ei o fi simţit ceva rău, dar cum să explici asta celor care nu au fost aici? Tu, însă, sper că mă înţelegi măcar un pic?

Mă privea fix cu ochii ei verzi, dar ezitam şi neînţelegînd minţeam:

— Nu tocmai. Adică, pe undeva ai dreptate...

— Vezi, spuse ea, nici măcar tu nu mă înţelegi. Bine, ajunge despre asta. Se aşeză pe masa din faţa mea şi lovindu-mă brusc cu degetul în obraz, rîse. M-am descărcat şi acum mi-e mult mai bine... Cu Komov, ştii şi tu, nu prea poţi să stai de vorbă, iar cu Vanderhouse mai bine să nu te amesteci... Te desfiinţează cît ai clipi...

Încordarea ce închega discuţia noastră scăzu imediat şi convorbirea se transformă într-o pălăvrăgeală uşoară. Am început să mă plîng de neplăcerile pe care le avusesem ieri cu băieţii şi i-am povestit cum înota Vadik, singur în tot oceanul. Am întrebat-o apoi cum îi mai merg treburile cu „cvartiruirile". Maika răspunse că marcaseră patru locuri destul de bune. În alte condiţii, orice pantian şi-ar fi petrecut aici toată viaţa cu mare plăcere, dar pentru că toată această născocire era predestinată eşecului, nu mai aveam ce discuta. I-am amintit Maikăi că ea fusese întotdeauna marcată de scepticism, probabil înnăscut, şi că acest scepticism era de fiecare dată departe de a fi justificat. Maika mă contrazise, nefiind vorba de un scepticism înnăscut, ci de un scepticism al naturii. Îmi spuse că, în general, sînt un peştişor şi un ţînc care în fond ar trebui să stea în poziţie de drepţi în faţa ei, Maika cea experimentată. Atunci i-am replicat că un om adevărat, cu o experienţă bogată de viaţă, nu vorbeşte niciodată în contradictoriu cu un cibertehnician, pentru că acest cibertehnician este de regulă axa navei, în jurul căreia se fac toate mişcările continue ale vieţii. Maika îmi răspunse că majoritatea axelor de rotaţie sînt în fond nişte noţiuni imaginare, nereprezentînd nimic altceva decît nişte locuri geometrice ale unor puncte... Pe urmă, începu o discuţie înverşunată despre diferenţa posibilă între „axa de rotaţie" şi „axa de vîrtej". Pălăvrăgeam destul de tare şi probabil că această discuţie apărea, privită din exterior, destul de nostimă. Încercam să aflu ce gînduri are Maika, judecînd totodată dacă n-ar fi fost mai bine să mă ocup chiar acum de profilaxia tuturor sistemelor de asigurare a securităţii. E-adevărat că aceste sisteme erau programate pentru prevenirea unui pericol biologic, dar în cazul unui pericol necrotic, îmi era imposibil să mă pronunţ asupra eficienţei lor. Dacă mă gîndesc însă mai bine, sub piatra stătută nu curge apa şi, în general, dacă mergi mai încet ajungi mai departe.

În concluzie, cînd Maika începu să caşte gura şi să se plîngă de oboseală, am trimis-o la o scurtă odihnă înainte de masă, iar eu, înainte de toate, am căutat la bibliotecă un dicţionar explicativ. M-am uitat la semnificaţia cuvîntului „necrotic". Explicaţia mi-a lăsat o impresie deosebit de proastă şi atunci m-am hotărît să încep imediat profilaxia. Înainte de asta, m-am abătut totuşi pe la sala comenzilor să văd cum mai

lucrează băieţii mei. L-am găsit acolo pe Vanderhouse exact în momentul cînd îşi aduna grijuliu referatul expertizei. „Îl duc acum lui Komov, spuse el văzîndu-mă, apoi o să-i arăt şi Maikăi, după care, în fine, vom avea cu toţii o discuţie. Ce zici, vii şi tu?" I-am spus să mă cheme şi că mă va găsi în camera de asigurare a securităţii. Mă privi curios, dar nu spuse nimic şi ieşi.

M-au chemat după două ore. Vanderhouse mă anunţă prin interfon că expertiza fusese analizată de toţi membrii comisiei şi mă întrebă dacă vreau s-o citesc şi eu. Bineînţeles că aş fi vrut, dar eram în focuri cu profilaxia, paznicul-cercetaş stătea pe jumătate jumulit, iar eu eram lac de transpiraţie. Am încropit de urgenţă un răspuns în sensul că nu voi veni să citesc expertiza, dar că negreşit voi fi prezent la discuţie de cum îmi voi termina treburile.

Pe scurt, cînd am apărut în salon, masa se încheiase şi discuţia începuse. Am luat nişte supă şi, aşezîndu-mă într-un colţ, am început să mănînc.

— Nu pot accepta ipoteza meteoritică fără a face nişte precizări, protestă Vanderhouse. „Pelicanii" sînt bine protejaţi contra meteoriţilor, Ghenadi.

— Nu te contrazic, răspunse Komov, uitîndu-se absent la suprafaţa mesei şi schimonosindu-se dezgustat. Hai să presupunem totuşi că atacul meteoritic a avut loc chiar în momentul ieşirii navei din hiperspaţiu.

— Da, sigur că da, căzu de acord Vanderhouse. În acest caz, bineînţeles... Dar probabilitatea...

— Mă uimeşti, Iacov. Motorul propulsor al navei era complet desfiinţat. Ditamai gaura dintr-o parte în cealaltă, cu urme evidente de degradare termică. Cred că oricărui om normal i-ar fi foarte clar: „a fost un meteorit".

Vanderhouse părea nefericit.

— Bine..., cedă el. Fie şi aşa cum spui... Dar dumneata, Ghenadi, nu poţi să înţelegi fiindcă nu eşti pilot... Pur şi simplu nu realizezi cît e de puţin probabil. Un meteorit uriaş, cu o energie imensă, chiar în momentul ieşirii navei din hiperspaţiu... Nici măcar nu ştiu cu ce-aş putea să compar această infimă probabilitate.

— Bun. Şi ce propui?

Vanderhouse ne privi pe toţi, căutînd un sprijin şi negăsindu-l, spuse:

— E-n regulă. Aşa să fie. Totuşi, insist ca propoziţia să aibă o nuanţă subconjunctivă. Să zicem: „Faptele expuse impun presupunerea că..."

— Impun tragerea unor concluzii, îl corectă Komov.

— Tragerea unor concluzii, se încruntă Vanderhouse. Bine, Ghenadi, dar despre ce concluzii poate fi încă vorba? Numai presupuneri! Se impune presupunerea că nava a fost lovită chiar în momentul apariţiei din hiperspaţiu de un meteorit ce înmagazina o energie uriaşă. Cam aşa le văd eu şi propun să fiţi de acord.

Komov rămase cîteva secunde pe gînduri, mijindu-şi de cîteva ori ochii, apoi spuse:

— O.K. Trec la următoarea corectură.

— O clipă, îl întrerupse Vanderhouse. Dar tu, Maika?

Maika ridică din umeri.

— La drept vorbind, nu simt diferenţa. În mare, sînt de acord.

— Următoarea modificare, se grăbi nerăbdător Komov. Nu mai e necesară opinia bazei în privinţa rămăşiţelor umane. De fapt, cred că nu mai e cazul să menţionăm acest aspect în referatul expertizei. Vom trimite o radiogramă specială în care vom arăta că rămăşiţele piloţilor au fost puse într-un container, acoperite cu material plastic sticlos, şi că în cel mai scurt timp posibil vor fi trimise la bază.

— Totuşi..., obiectă cam dezorientat Vanderhouse.

— Am să mă ocup mîine de asta, îl întrerupse Komov. Personal.

— N-ar fi mai bine să-i îngropăm aici?, şopti Maika.

— N-am nimic împotrivă, răspunse imediat Komov. De regulă, însă, în astfel de cazuri rămăşiţele sînt trimise pe Pămînt... Poftim?, se întoarse el spre Vanderhouse.

Vanderhouse rămase cu gura deschisă, ezită, dar apoi dădu din cap şi spuse:

— Nimic.

— Pe scurt, concluzionă Komov, propun să scoatem acest punct din referat. Eşti de acord, Iacov?

— Da. Dar tu Maika?

Maika ezită şi aici o înţelegeam. Se făcea totul cam prea oficial. E drept, nu ştiu cum ar fi trebuit să se procedeze, totuşi asemenea hotărîri nu se iau prin vot.

— Foarte bine, rosti Komov ca şi cînd nu s-ar fi întîmplat nimic. Acum referitor la condiţiile şi cauzele morţii piloţilor. Rezultatele autopsiei şi fotomaterialele mă satisfac întru totul şi propun în consecinţă următoarea formulare pentru textul expertizei: „Poziţia cadavrelor indică faptul că moartea piloţilor a survenit datorită izbirii navei de solul planetei. Bărbatul a murit înaintea femeii, rămînîndu-i timp doar pentru a şterge jurnalul de bord... Nu a mai fost capabil să iasă din fotoliul pilotului. Femeia, dimpotrivă, a mai trăit un timp şi a încercat să părăsească nava. Moartea a doborît-o însă în ecluză.

— Hm, făcu neîncrezător Vanderhouse. Nu prea e categoric, ce zici, Ghenadi? Chiar dac-ar fi să ne luăm numai după analiza autopsiei, împotriva căreia nu aveţi nimic de obiectat, şi este evident că biata femeie nu era capabilă să se tîrască pînă în ecluză.

— Cu toate astea, era acolo, preciză sec Komov.

— Tocmai din aceste motive..., începu sistematic Vanderhouse, punîndu-şi mîinile la piept.

— Uite ce e, Iacov, spuse Komov. Nimeni nu ştie de ce poate fi capabil omul în situaţii limită. Mai ales o femeie. Aminteşte-ţi de istoria Martei Priestley. Adu-ţi aminte de istoria Kolesnicencăi. Adu-ţi aminte de istorie în general, Iacov.

Se aşternu tăcerea. Vanderhouse stătea.

— Pe mine nu mă miră deloc faptul că a reuşit să ajungă în ecluză, se auzi vocea Maikăi. Altceva nu înţeleg. De ce-a şters jurnalul? Fusese o izbitură cumplită, e normal ca omul să moară...

— Ei, poate că..., ezită Vanderhouse. Cred că aşa e. Agonia, bîjbîia căutînd tabloul de comandă, o fi agăţat vreo cheie...

— Problema jurnalului de bord, spuse Komov, este pusă la capitolul „fapte de o însemnătate deosebită". Personal, nu cred că această enigmă va fi dezlegată vreodată... dacă într-adevăr este o enigmă şi nu o conjunctură de fapte întîmplătoare. Deci să continuăm, şi-a adunat el repede foile răvăşite din faţă. De fapt, nu mai am observaţii. Se pare că microflora şi microfauna terestre au dispărut, sau în orice caz nu există urme... Aşa... Hîrtii personale... Nu e treaba noastră să-i examinăm minuţios, şi-apoi au ajuns în asemenea hal că putem strica totul. Mîine îi pun la conservat şi-i aduc aici... Da! Popov, există aici ceva care ţine de competenţa dumneavoastră. Cunoaşteţi utilajele cibernetice ale navelor din seria „Pelican"?

— Da, sigur că da, am răspuns, dînd repede farfuria la o parte.

— Fiţi bun, îmi aruncă el o foaie de hîrtie, aveţi aici nomenclatura tuturor cibermecanismelor găsite. Verificaţi dacă nu lipseşte ceva...

Am luat nomenclatura. Toţi mă priveau şi aşteptau.

— Da, am spus, cred că e completă. Există pînă şi cercetaşii iniţiatori, ăştia mereu sînt lipsă... Asta nu mai înţeleg. Ce-nseamnă: „Robot de reparaţie, trans-

format în utilaj de cusut?".

— Iacov, explică te rog, ordonă Komov.

Vanderhouse își înălță privirile și își împinse bărbia în față.

— Știi, Stasi, spuse un pic cam gînditor. E cam greu să explici ceva. Pur și simplu transformarea unui ciber într-un utilaj de cusut. Un utilaj care coase, înțelegi? Cineva dintre ei, bănuiesc că femeia, avea un hobby mai puțin obișnuit.

— Aa, m-am mirat. Dar fusese cu siguranță un ciber pentru reparații?!

— Fără-ndoială, spuse Vanderhouse.

— Atunci lista e completă, am zis eu și i-am înapoiat nomenclatura lui Komov. Chiar prea întreagă, ceea ce se întîmplă cam rar. Probabil că n-au aterizat niciodată pe planete dificile.

— Mulțumesc, mi se adresă Komov. Cînd o să stabilim varianta finală a referatului și vom trece totul pe curat, am să te rog să semnezi la capitolul „Pierderile ciberneticii învechite".

— Dar n-au fost pierderi, l-am contrazis.

Komov nu mă băgă în seamă, iar Vanderhouse îmi explică:

— Asta-i denumirea capitolului. „Pierderile cibertehnicii învechite". Ai să semnezi că nu există pierderi.

— Deci așa... se hotărî Komov, adunîndu-și într-un top foile răspîndite. Am să te rog, acum, Iacov, să stabilești ordinea finală, după care vom semna și poate vom trimite chiar azi radiograma. Iar acum, dacă nimeni nu mai are nimic de adăugat, am plecat.

Nu mai era nimic de adăugat și-atunci plecă. Vanderhouse se ridică oftînd din greu, cîntări în palmă referatul, se uită la noi și, dîndu-și capul pe spate, se retrase și el.

— E clar că Vander e nemulțumit, am remarcat și mi-am pus friptură în farfurie.

— Nici eu nu sînt mulțumită. A ieșit, cumva, nedemn... Nu știu cum să-ți explic, poate spun copilării, naivități... dar ar trebui... trebuia să păstrăm totuși un minut de reculegere... Și-n loc de asta, hei-rup, s-au pornit: situația rămășițelor, pierderile cibertehnicii, parametrii topografici... Ptiu! Parc-am fi la școală, la lecțiile practice...

Eram întru totul de acord cu ea.

— Așa e cînd Komov nu permite nimănui să deschidă gura, continuă răutăcioasă. Lui îi e clar totul, nimic nu e de neînțeles, dar în fond nu este chiar așa. Nici cu meteoritul nu prea e lămurită problema, ce să mai vorbim de jurnalul de bord. Nu cred că totul e atît de limpede pentru el! Cred că ascunde ceva și Vander l-a simțit, numai că nu știe cum să-l agațe... sau consideră poate, că nu asta e esențialul...

— Da, s-ar putea să nu fie esențialul... am mormăit cam nehotărît.

— Dar nici eu nu zic că asta-i esențialul!, mă dezaprobă Maika. Pur și simplu nu-mi place cum se poartă Komov. Nu-l înțeleg. Și-n general, nu-l înghit! Toți mi-au împuiat capul cu el, iar eu mă frămînt și număr zilele care mi-au mai rămas să lucrăm împreună... N-am să mai lucrez în viața mea cu el!

— Ei, hai că n-a mai rămas chiar atît de mult..., am spus împăciuitor. Doar vreo douăzeci de zile...

Așa ne-am despărțit. Maika plecă să-și facă ordine prin măsurătorile și „căzările" ei, iar eu m-am îndreptat spre sala comenzilor, unde mă aștepta o mică surpriză: Tom îmi comunică terminarea lucrărilor de fundație și îmi propunea să văd rezultatele. Mi-am pus șuba și am dat fuga la șantier.

Soarele apusese deja, iar amurgul devenea mai pregnant. Un amurg straniu, violet-închis, ca de cerneală. Nu exista lună, dar în schimb, ce auroră boreală! Fîșii gigantice de lumină spectrală fluturau tăcute deasupra oceanului negru, pulsau, vibrau și tresăreau, ca bătute de vînt, cu sclipiri albe, verzi, trandafirii, pentru ca brusc să se stingă, lăsîndu-ți în ochi pete neclare de lumină, ca apoi să reapară tot atît de brusc, făcînd să dispară stelele și amurgul, colorînd totul în cele mai nenaturale, dar pure culori. Ceața de deasupra mlaștinii devenea roșie-albastră, aisbergul îndepărtat sclipea ca un chihlimbar imens, iar pe litoral începu goana impetuoasă a umbrelor verzui.

Frecîndu-mi înverșunat obrajii și nasul ce înghețaseră, verificam, în această lumină miraculoasă, fundațiile realizate. Tom mă urmărea cu insistență și îmi comunica serviabil cifrele necesare, iar cînd se stingea aurora boreală își aprindea, nu mai puțin serviabil, proiectoarele. Și, ca de-obicei, stăruia acea liniște mormîntală, destrămată doar de scrîșnetul nisipului înghețat sub tocurile mele. Pe urmă, am auzit voci: Maika și Vanderhouse ieșiseră la aer curat, să admire spectacolul ceresc. Maika prețuia mult aurora boreală — singurul lucru care-i făcea plăcere pe această planetă. Eram destul de departe de navă, cam la vreo sută de metri, și nu-i zăream, auzindu-le în schimb foarte clar vocile. De altfel, la început, nu le-am dat atenție. Maika povestea ceva despre vîrfurile distruse ale pomilor, iar Vanderhouse mormăia despre eroziunea cvasiorganică a bordului; probabil discutau din nou despre cauzele și împrejurările distrugerii „Pelicanului".

În discuția lor era însă ceva straniu. Repet, la început nu prea-i ascultam și doar apoi am înțeles. Vorbeau ca și cum nu s-ar fi ascultat unul pe altul. De exemplu, Vanderhouse spunea: „Unul din motoare era bun, altfel n-ar fi putut să manevreze în atmosferă..." Iar Maika o ținea pe-a ei: „Nu, Iacov, nu mai mult de zece-cincisprezece ani. Uită-te numai la aceste sedimente..."

Am coborît la una din fundații să-i verific baza, iar cînd am urcat înapoi, discuția parcă se mai legase, devenise în schimb mai de neînțeles. Parcă făceau repetiția unei piese.

— Dar asta ce mai înseamnă?, întrebă Maika.

— Aș fi spus că-i o jucărie, răspundea Vanderhouse.

— La fel aș fi spus și eu. De ce?

— Hobby. Nimic de mirare. E un hobby foarte răspîndit.

În general, parcă erau discuțiile noastre la bază, în așteptarea formării grupelor de plecare. Vadim, să zicem, urla pe neașteptate, de se cutremura cantina: „Căpitane! M-am hotărît să arunc «coada» navei și să intru în hiperspațiu", la care un alt ironic replica imediat: „Sînt de acord, căpitane! Numai să nu-ți uiți și «capul», căpitane!" ș.a.m.d. Ciudata discuție dintre Maika și Vander se întrerupse. Se auzi clar fîșiitul membranei și se așternu din nou tăcerea. Am controlat și ultima fundație, l-am lăudat pe Tom pentru lucrul bine făcut și i-am ordonat să-l pună pe Jack la treabă, pentru etapa următoare. Aurora boreală se stinse și în bezna așternută nu se mai zărea nimic, în afara luminilor de bord ale ciberilor mei. Simțind cum vîrful nasului meu stă gata-gata să se desprindă, am luat-o la trap spre navă, am bîjbîit în căutarea intrării și am sărit apoi în ecluză. Ecluza — iată ceva minunat. Unul din cele mai plăcute locuri, poate și fiindcă este prima încăpere a navei; locul cald și ocrotitor care-ți redă dulcele sentiment că te afli din nou acasă, după ce te-ai întors din locuri străine, înghețate, amenințătoare. Din întuneric la lumină. Mi-am aruncat șuba și, gemînd, m-am îndreptat spre sala comenzilor, în timp ce-mi frecam energic palmele.

Vanderhouse stătea deja acolo, înconjurat de hîrtiuțele sale și, cu capul plecat, transcria plictisit și mîhnit referatul. Mașina de cifrat ciripea vioi sub degetele lui.

— Iar băieții mei au terminat deja fundațiile, m-am

lăudat eu.

— Aha, făcu Vanderhouse.

— Cam despre ce jucării poate fi vorba? I-am întrebat.

— Jucării... repetă absent Vanderhouse. Jucării? întrebă fără să întrerupă ciripitul mașinii. Aaa, jucăriile... Puse alături o foaie terminată și luă alta.

Am așteptat puțin și i-am amintit:

— Ce jucării?

— Ce jucării?... repetă cu voce gravă Vanderhouse și dîndu-și capul pe spate se uită la mine. Ce întrebare mai e și asta?... Vezi tu... de altfel, cine știe ce jucării sînt... Acolo, la „Pelican"... Iartă-mă, Stasi, întîi să termin, ce zici?

M-am furișat în vîrful degetelor la tabloul meu de comandă și l-am urmărit un pic pe Jack cum începuse să ridice pereții stației meteo, apoi, tot tiptil, am ieșit din sala comenzilor și m-am dus la Maika.

Camera Maikăi era luminată cu tot ce era posibil, iar ea stătea turcește pe pat fiind de asemenea foarte ocupată. Pe masă, pe pat, pe jos se întindeau adevărate cearșafuri de hîrtii lipite între ele, hărți, planuri de amplasare, aerofotografii făcute armonică, însemnări și notițe, iar Maika cerceta totul pe rînd, notîndu-și ideile, înșfăcînd cîteodată lupa sau sticla cu suc aflate alături pe un scaun. Privind-o un timp pe Maika, am pîndit momentul cînd sticla părăsi scaunul și m-am așezat repede, așa că, atunci cînd Maika puse sticla înapoi fără să se uite, nimeri direct în mîna mea întinsă.

— Mulțumesc, am spus și am luat o înghițitură. Maika ridică privirile.

— A-a-a, tu ești?, rosti nemulțumită. Ce-i cu tine?

— Am venit doar așa, fără nici o treabă, am spus bine dispus. Te-ai săturat de plimbare?

— Nici gînd, mă contrazise, luînd înapoi sticla. Stau aici ca o osîndită, ieri seară n-am muncit deloc, iar acum s-au adunat o mulțime... Ce plimbare?

Îmi dădu sticla și am băut automat din ea, simțind o ușoară neliniște. Și dintr-o dată parcă îmi căzu o perdea de pe ochi. Maika era îmbrăcată mai sumar: în bluza ei preferată, cea pufoasă, și în șort. Pe cap își pusese un batic, iar de sub el se observa părul ud.

— Ai făcut duș?, am întrebat prostește.

Răspunse ceva, dar deja înțelesesem totul. M-am ridicat. Am pus cu grijă sticla pe scaun și am mormăit ceva, nu mai țin minte ce. Nici nu știu cum am reușit să ajung pe coridor și apoi în camera mea. Nu știu de ce am stins lumina de sus și am aprins veioza de noapte, apoi m-am întins pe pat și m-am întors cu fața la perete. Tremuram din nou. Îmi amintesc că mi se învîrteau în cap crîmpeie de gînduri, de genul: „Acum, cu siguranță, totul e pierdut, e inutil, definitiv și irevocabil". M-am surprins că iar ciulesc urechea. Și auzeam din nou ceva, ceva imposibil. M-am ridicat brusc, am deschis noptiera, am luat un somnifer și l-am pus sub limbă. Iar m-am culcat. Pe pereți tropăiau șopîrlele, tavanul întunecat prinse a se învîrti încet, veioza cînd se stingea cînd lumina insuportabil de tare, muște muribunde zumzăiau neputincioase pe la colțuri. Parcă venise și Maika, mă privea neliniștită, apoi mă acoperi cu ceva și dispăru, după care apăru Vadik, se așeză la picioarele mele și se răsti supărat: „Ce stai tolănit? Te așteaptă o întreagă comisie și tu trîndăvești?..." „Trebuie să vorbești mai tare, interveni Ninon, nu vezi că are ceva la urechi și nu aude". Netulburat, cu fața imobilă, le-am spus că totul e o prostie. M-am sculat din pat și am intrat cu toții în „Pelicanul" avariat, unde tot ce era organic fusese distrus. Stăruia un miros greu de amoniac, ca atunci, pe coridor. Și totuși parcă nu era „Pelicanul", ci mai degrabă un șantier unde băiețașii mei se mișcau de colo-colo pe lîngă pista de aterizare ce sclipea puternic în soare, iar mie mi-era teamă din ce în ce mai mult că Tom o să strivească două mumii, așezate de-a curmezișul drumului. De fapt, toți credeam că sînt mumii, cînd de fapt ele erau Vanderhouse și Komov, dar asta nu trebuia să mai observe nimeni, pentru că vorbeau între ei și de asta numai eu îmi dădeam seama. De Maika însă nu te poți ascunde. „Oare nu vedeți că-i e rău?", zise supărată și puse pe gura și nasul meu un batic udat, îmbibat cu amoniac. Eram cît pe-aci să mă înec, m-am scuturat și m-am ridicat în capul oaselor.

Aveam ochii deschiși și-n lumina veiozei am observat imediat în fața mea un om. Stătea lîngă pat și, aplecîndu-se, mă privi atent, direct în față. În lumina slabă, părea închis la culoare, aproape negru — o figură strîmbă, halucinantă, fără față, unduitoare, fără o configurație clară, cu o sclipire tot atît de șovăielnică și neclară pe pieptul și umărul ei.

Știind sigur cum se vor termina toate astea, am întins mîna și l-am străbătut ca prin văzduh. Silueta începu sa unduiască puternic, prinse a se topi și dispăru fără urmă. M-am întins pe spate și am închis ochii. Știați că un bei algerian are sub nas un cucui? Chiar sub nas... Eram ud leoarcă și mă înăbușeam. Aproape mă sufocam.

Capitolul patru

FANTOME ȘI OAMENI

M-am trezit tîrziu, cu capul greu și cu dorința fermă ca, imediat după micul dejun, să mă retrag undeva împreună cu Vanderhouse și să-i povestesc totul. Parcă niciodată nu mai fusesem atît de nefericit. Nimic nu mai avea sens pentru mine, nici măcar gimnastica de dimineață. Am făcut doar un duș mai putenric ionizat și m-am tîrît pînă în salon. Chiar de la intrare mi-am dat seama că, datorită necazurilor mele, uitasem ieri seară să programez bucătarul pentru micul dejun. Asta a pus capac la toate.

Mormăind nedeslușit o salutare și simțind cum mă înroșesc de rușine, m-am așezat la locul meu și am privit abătut masa, încercînd să nu mă uit la nimeni. Micul dejun era, ca să fim cinstiți, mai ceva ca la mînăstire. Masă de monah: pîine neagră și lapte. Vanderhouse își presăra cu sare bucatele. Maika ungea feliile de pîine cu unt. Komov mesteca doar pîine uscată fără a se atinge de lapte.

Nu mi-era foame; mi se făcea frică numai la gîndul că trebuie să mestec ceva. Am luat totuși un pahar cu lapte și am sorbit un pic. Vedeam cu coada ochiului cum mă privește Maika și cum ar vrea să mă întrebe ce se întîmplă cu mine. N-a făcut-o totuși, iar Vanderhouse începu o expunere prolixă despre foloasele medicale pe care ți le aducea o „zi de post" și se bucură că tocmai astăzi avem un astfel de dejun și nu unul obișnuit. Explică cu lux de amănunte diferența între un post obișnuit și postul mare, referindu-se cu respect la primii creștini. Legat de treaba asta, povesti despre lăsata secului, potolindu-se însă repede cînd își dădu seama că se aprinsese prea tare descriind atîtea clătite cu icre, cu batog sau somon și alte bunătăți de genul ăsta. Tăcu și începu să-și aranjeze perciunii un pic cam jenat. Discuția nu se lega. Mă îngrijora ce se petrece cu mine. Maika era și ea îngrijorată. În ceea ce-l privește pe Komov, acesta iar nu era în apele lui. Ca și ieri, de altfel ochii roșii și privirea ațintită în masă. Doar cîteodata își ridica privirile pentru a se uita întrebător în jur, vrînd parcă să răspundă unei chemări. Făcuse în jurul lui o mulțime de firimituri și nici acum nu înceta să mărunțească pîinea, încît îmi venea să-l pleznesc peste mîini ca pe un copil neastîmpărat. Am conti-

nuat să stăm aşa, o adunare cam mohorîtă, cu un Vanderhouse ce-şi pierdea treptat puterile în încercarea de a ne distra.

Tocmai se chinuia cu o istorie lungă şi plictisitoare, compusă ad-hoc, căreia nu-i putea găsi un sfîrşit, cînd, pe neaşteptate, Komov scoase un horcăit straniu de parcă s-ar fi înecat cu o bucăţică de pîine uscată. M-am uitat la el şi m-am speriat. Komov înţepenise, cu mîinile înfipte în marginea mesei, iar ochii înroşiţi îi ieşiseră din orbite. Se holba undeva spre mine şi devenea alb ca varul văzînd cu ochii. M-am întors. Am înlemnit de frică. Lîngă perete, între filmotecă şi măsuţa de şah, stătea fantoma mea de ieri.

Acum o vedeam foarte clar. Era un om, dacă nu, cu siguranţă un umanoid, mic, slab, gol-goluţ. Pielea, închisă la culoare, aproape neagră, lucea părînd dată cu unsoare. Faţa nu i-am distins-o prea bine sau poate nu mi-o mai aminteam, dar, ca şi în coşmarul meu din noaptea trecută, m-a izbit faptul că acest om era oarecum strîmb şi parcă spălăcit. Şi bineînţeles ochii: mari, întunecaţi, ficşi şi orbi, ca ai unei statui.

— Uite-l! Uite-l!, urlă Komov.

Arătă cu degetul în cu totul altă direcţie şi acolo se închega direct din văzduh o nouă figură. Aceeaşi fantomă nemişcată şi unsuroasă, dar acum îngheţată înr-un salt impetuos, în plină goană, ca fotografia unui sprinter lansat din bloc-starturi. Şi-n aceeaşi secundă Maika se aruncă la picioarele vedeniei. Fotoliul zbură cu zgomot într-o parte, iar Maika, cu un strigăt războinic, trecu prin fantomă şi se ciocni de ecranul videofonului. Am mai apucat să observ cum fantoma se unduieşte şi începe să se topească, în timp ce Komov striga deja:

— Uşa! Uşa!

Am văzut cum ceva mic, alb şi mat ca peretele salonului, încovoiat într-o goană mută, se strecoară pe uşă şi dispare pe coridor. Şi-atunci m-am aruncat după el.

Acum mi-e cam ruşine să-mi amintesc, dar atunci puţin îmi păsa ce fel de fiinţă era, de unde venise şi de ce se găsea tocmai aici. Simţeam nu numai o nespusă uşurare, înţelegînd că din acest moment se terminaseră definitiv frica şi coşmarurile mele, dar şi o dorinţă arzătoare să prind vietatea, s-o înşfac, s-o strîng şi s-o tîrăsc.

În uşă m-am ciocnit cu Komov, l-am dat jos şi împiedicîndu-mă de el m-am pomenit fugind în patru labe pe coridorul deja pustiu şi mirosind puternic a amoniac. În spatele meu, Komov urla ceva, tropăiau bocancii, iar eu, izbutind să mă ridic, am trecut prin ecluză, de unde am sărit prin ieşirea neacoperită încă de membrana protectoare. Am aterizat afară în strălucirea liliachie a soarelui.

L-am văzut imediat. Fugea spre şantier, uşor, abia atingînd cu picioarele goale nisipul îngheţat. Era tot aşa de strîmb, iar în goană îşi mişca ciudat coatele, ţinîndu-le depărtate de corp. Nu mai era nici închis la culoare, nici alb-mat, ci liliachiu-deschis, cu soarele strălucindu-i pe umerii slabi şi strîmbi. Fugea direct spre ciberii mei şi atunci mi-am încetinit alergarea, aşteptînd să se sperie şi s-o facă spre dreapta sau stînga. Nici vorbă de aşa ceva. Nu mi-am crezut ochilor cînd l-am văzut strecurîndu-se şi la nici zece paşi de Tom, primind de la acest prostănac falnic obişnuitul semnal de politeţe: „Aştept ordine".

— Spre mlaştină!, se auzea în spate vocea gîfîită a Maikăi. Goneşte-l spre mlaştină!

Micuţul aborigen se îndrepta oricum spre mlaştină. Trebuie să precizez aici că individul ştia să fugă, iar distanţa dintre noi nu se micşora decît foarte puţin. Vîntul îmi şuiera pe la urechi, iar în depărtare Komov urla şi el ceva, acoperit însă de Maika:

— Mai la stînga, ia-o mai la stînga, striga ea surescitata.

Am luat-o spre stînga şi-am sărit pe pista de aterizare, pe o porţiune terminată: dreaptă şi cu suprafaţa finisată. De aici treburile au mers mai bine şi am început să-l ajung. „Nu, n-ai să scapi, repetam în sinea mea. Nu, frate, n-ai să-mi scapi tocmai acum. O să răspunzi pentru toate..." Fără să-mi dezlipesc privirea, mă uitam la omoplaţii lui cum se mişcau ritmic, la picioarele lui greu observabile din cauza goanei, la pîlcurile de ceaţă ce se destrămau în urma lui. Îl ajungeam şi deja simţeam triumful. Pista se terminase, dar pînă la cortina cenuşie ce masca mlaştina mai rămîneau cam o sută de paşi, suficient ca să-l ajung.

Atingînd marginea mlaştinii, se opri lîngă tufişurile întunecate de trestie pitică. Ezită cîteva secunde, apoi mă privi peste umăr, văzîndu-i astfel din nou ochii negri, nicidecum morţi şi goi, ba, dimpotrivă, foarte vii şi parcă zîmbitori. Se aşeză brusc pe vine, îşi cuprinse genunchii cu mîinile şi se rostogoli. Prima dată n-am înţeles bine ce s-a întîmplat. La început, văzusem un om, fără-ndoială un om straniu, care poate nici nu era un om, dar totuşi un umanoid, iar acum acesta dispăruse brusc, luîndu-i locul un ghem cenuşiu, absurd, ce se rostogolea pe suprafaţa mlaştinii, stropind în jur murdărie şi apă tulbure, prin mocirla fără fund, de netrecut. Şi cum se mai rostogolea! Nici nu am ajuns bine la mal, că deja dispăruse dincolo de pîlcurile de ceaţă, auzindu-se de acolo, de după perdeaua cenuşie, un fîşîit potolit, plescăituri şi un fluierat strident.

Veni în fugă şi Maika şi se opri alături, cu respiraţia tăiată.

— A plecat, constată amărîtă.

— A plecat, am aprobat şi eu.

Am mai zăbovit cîteva secunde, privind valurile tulburi de ceaţă. Pe urmă Maika îşi şterse transpiraţia de pe frunte şi fredonă:

— Am fugit de la bunica, am fugit de la bunicul...*

— Iar de la tine, plasatoareo, cu atît mai mult voi fugi... am adăugat şi m-am uitat în jur.

Aşa deci. Proştii, cum s-ar zice, fugeau, iar deştepţii, înţelegeţi şi singuri, stăteau şi priveau. Eram împreună cu Maika. Siluetele micuţe ale lui Komov şi Vanderhouse păreau nişte pete întunecate alături de navă.

— Aşa fugă mai zic şi eu, rosti Maika, privind şi ea înspre navă. Pe puţin trei kilometri, ce zici, căpitane?

— De acord cu dumneavoastră, căpitane, am replicat.

— Ia ascultă, spuse Maika gînditoare. Daca numai ni s-a părut?

Am luat-o pe după umeri. Sentimentele de libertate, sănătate, entuziasm, senzaţiile marilor perspective strălucitoare explodară în mine cu o forţă nouă.

— Ce ştii tu despre toate astea, un biet matelot, am ţipat, aproape plîngînd de bucurie şi scuturînd-o cu toată forţa. Ce ştii tu de halucinaţii?... Dar nici nu trebuie să înţelegi ceva! Trăieşte-ţi viaţa fericită şi nu te mai gîndi la ele!

Maika clipea din ochi pierdută, încercînd să se smulgă, dar am mai scuturat-o o dată, de data asta mai uşor şi cuprinzîndu-i umerii am vrut s-o conduc la navă.

— Stai!, se împotrivi slab Maika, complet uluită. Ce-i cu tine, de fapt... Ia mai lasă-mă, ce-s cu alintările astea prosteşti?

— Hai să mergem, să mergem, turuiam eu. Să mergem! Favoritul doctorului Mboga ne va arăta acum, o simte inima mea, că am fugit degeaba, n-ar fi trebuit s-o facem...

Maika se eliberă brusc, se opri o secundă, apoi se aşeză pe vine, îşi plecă fruntea şi, cuprinzîndu-şi genunchii cu mîinile, se clătină în faţă.

* *Aluzie la o binecunoscută poveste ruseasca*

— Nu, spuse ea, îndreptîndu-se din nou. Nu mai înțeleg nimic.

— Nici nu trebuie. Ne va explica totul Komov. Întîi va da cu noi de pămînt că doar i-am stricat contactul, apoi ne va explica totuși...

— Ascultă, mi-e frig!, spuse Maika țopăind. Fugim?

Am fugit. Entuziasmul inițial se mai domolise și am început să mă gîndesc ce s-a întîmplat totuși. Reieșea că, de fapt, planeta era locuită! Și nu de oricine, ci de ființe asemănătoare omului, poate chiar raționale și de ce nu, chiar civilizate.

— Stasi, mă întrebă Maika în timp ce fugeam, poate că e un pantian?

— De unde pînă unde?, m-am mirat.

— Ei, cine știe... Nu cunoaștem toate detaliile proiectului. Poate că deja a început mutarea.

— Nu. Nu semăna a pantian. Ăștia sînt înalți, cu pielea roșie... Pe urmă, sînt îmbrăcați, iar ăsta, ce naiba, era gol-goluț!

Ne-am oprit în fața membranei și am lăsat-o pe Maika să intre prima.

— Br-r-r!, se cutremură ea, frecîndu-și umerii. Ei, ce mai stăm, mergem să ne pună juvățu' la gît?

— De juma' de metru.

— Bine uns.

— Șapteșcinci de mm diametru, am spus.

Ne-am furișat în sala comenzilor, dar n-am reușit să trecem neobservați. Eram așteptați. Komov umbla de colo-colo prin cameră, cu mîinile la spate, iar Vanderhouse, privind absent, își scotea mereu bărbia înainte și își înfășura perciunii — cel drept pe arătătorul drept, stîngul pe arătătorul mîinii stîngi. Văzîndu-ne, Komov se opri, dar Maika i-o luă înainte:

— A fugit, raportă ea, luînd o mină foarte preocupată. A fugit direct prin mlaștină, și-ncă folosind o metodă complet neobișnuită.

— Taci, o întrerupse Komov.

Acum începe, m-am gîndit, intenționînd să izbucnesc imediat și să azvîrl din copite. Dar n-am ghicit. Komov ne ordonă să ne așezăm, se așeză și el și mi se adresă scurt:

— Te ascult, Popov. Povestește-mi totul. Pînă-n cele mai mici detalii.

Surprinzător, dar nu m-am mirat. Mi s-a părut foarte normal să povestesc totul: despre foșnete, mirosuri, plînsetul copilului, țipetele femeii, despre ciudatul dialog de ieri seară și despre fantoma neagră de azi noapte. Maika mă asculta cu gura căscată, iar Komov, privindu-mă drept în față fără să clipească (ochii mijiți erau din nou reci și ficși, fața încremenită), își mușca buza de jos și din cînd în cînd își troznea degetele de încordare. Cînd am terminat se așternu tăcerea. Komov mă întrebă într-un tîrziu:

— Sigur era un plînset de copil?

— Da-a... În orice caz, semăna foarte mult...

Vanderhouse suspină zgomotos și lovi cu palma brațul fotoliului.

— Și toate astea le-ai îndurat singur, se înfricoșă Maika. Bietul Stasik!

— Trebuie să-ți spun, Stasi... începu impunător Vanderhouse, dar Komov îl întrerupse.

— Dar pietrele?, întrebă el.

— Ce-i cu pietrele?, n-am înțeles eu.

— De unde au apărut pietrele?

— Pe șantier? Probabil, le-au cărat ciberii. Ce mai contează însă acum?

— De unde au luat ciberii pietrele?

— Păi... am început și am amuțit. Într-adevăr, de unde au putut să le ia?

— De jur-împrejur numai plajă nisipoasă, continuă Komov. Nici măcar o pietricică. Iar ciberii nu s-au îndepărtat de șantier. De unde au apărut pe pistă bolovani și crengi? Ne-a privit și a zîmbit. Toate astea, bineînțeles, sînt întrebări retorice. Pot să mai adaug, că lîngă noi, după bordul navei, chiar sub far, se află o întreagă grămadă de bolovani. Un morman foarte interesant. Pot, de asemenea, să mai spun că... Iartă-mă, Stasi, dumneata ai terminat? Mulțumesc. Iar acum să vedeți ce s-a întîmplat cu mine.

Am aflat, astfel, că nici lui Komov nu i-a fost ușor. E adevărat, încercările lui au fost de altă natură. Încercările intelectului. A doua zi de la sosire, în timp ce arunca în lac peștii pantieni, a zărit la vreo douăzeci de pași de el o pată neobișnuită, de un roșu aprins, care s-a lățit imediat și a dispărut mai înainte ca el să se hotărască să se apropie. Ziua următoare, a găsit în vîrful înălțimii nr. 12 un pește mort, evident unul din cei aruncați în lac ziua precedentă. Spre dimineața celei de-a patra zile se trezi cu sentimetul cert că în cameră se mai află cineva, un străin. Nu era nimeni, dar Komov auzi despicarea membranei de la intrarea principală. Ieși afară și observă mai întîi grămada de pietre de lîngă bord, apoi văzu bolovanii și mormanele de crengi pe pista șantierului. După dicuția purtată cu mine se convinsese definitiv că în jurul navei se petrecea ceva ciudat. Era aproape sigur că grupele de cercetare scăpaseră din obiectiv un fenomen extraordinar de important de pe planetă. Doar convingerea fermă că o viață rațională era cu neputință de neobservat îl reținea să treacă la măsuri radicale. Luase doar măsurile necesare ca regiunea în care acționa grupa noastră să nu se transforme în ținta unei invazii de „haimanale curioase", străduindu-se în acest scop să formuleze referatul expertizei, astfel încît să nu stîrnească nici o îndoială. Între timp, starea mea depresivă și nervoasă îi confirmase din plin concluzia lui inițială că ființe necunoscute erau capabile să pătrundă în navă.

Începuse să pîndească această strecurare în navă, iar presupunerile se adeveriseră azi dimineață.

— Concluzionez, declamă el, ca la o lecție. Aceasta regiune a planetei, contrar datelor cercetărilor inițiale, este populată de ființe dezvoltate, vertebrate. În plus, avem toate motivele să presupunem că sînt raționale; probabil troglodiți adaptați la viața de cavernă. Judecînd după cele văzute, putem constata asemănarea anatomică a aborigenilor cu omul. Fără-ndoială, sînt mimetici și, probabil, tot legat de asta, pot produce fantome pentru apărare și distragerea atenției. Trebuie amintit că această capacitate nu a fost observată la vertebratele dezvoltate, decît la unele rozătoare de pe Pandora, iar pe Pămînt, numai la unele specii de moluște cefalopode. Acum însă, aș fi vrut să subliniez că, deși aborigenul posedă aceste însușiri neomenești și în general neumanoide, el seamănă surprinzător de mult cu omul pămîntean, atît anatomic, cît și fiziologic, și mai ales neurologic... Am terminat.

— Cum adică, ai terminat?, am sărit speriat. Dar vocile? Ce, astea tot halucinații au fost?

Komov surîse.

— Liniștește-te, Stasi, spuse el. Totul e-n regulă cu dumneata, „Vocile" dumitale se explică ușor, dacă presupunem că mecanismul aparatului vocal este identic cu al nostru. Această identitate, alături de o capacitate dezvoltată de imitare, plus o memorie fonetică hipertrofiată...

— Stai, inteveni Maika. Admit că ar fi putut să ne asculte discuțiile, dar cum rămîne cu vocea femeii?

Komov clătină din cap.

— Mda, trebuie presupus că au asistat la agonie.

Maika fluieră.

— Prea încurcat, mormăi ea neîncrezătoare.

— Propuneți altă explicație, replică „înțepat" Komov. Probabil însă că vom afla cît de curînd și numele celor dispăruți. Dacă numele pilotului era Alexandr.

— În fine, să lăsăm asta, m-am băgat eu. Dar copilul care plîngea?...

— Dar ești sigur că plîngea un copil?

— Păi, cu ce l-aş fi putut confunda?

Komov mă studie atent, apoi îşi apăsă tare buza de jos şi dintr-o dată lătră înfundat. Aidoma unui lătrat — alt termen nu găsesc.

— Ce a fost asta?, întrebă el. Un cîine, nu?

— Seamănă, am răspuns prudent.

— Atunci să ştii că a fost o frază dintr-un dialect de pe Leonida.

M-a terminat. Pe Maika la fel. Am tăcut un timp cu toţii. Fără-ndoială, era întocmai cum spunea. Totul se explica, totul părea foarte sobru şi elegant, dar... Bineînţeles, acum era plăcut, după ce spaima trecuse şi ştiai că tocmai grupul nostru a avut norocul să descopere o nouă rasă umanoidă. Totuşi, avea loc o schimbare radicală în destinele noastre. Şi nu numai în ale noastre. În primul rînd, proiectul „Arca" îşi găsise sfîrşitul, iar asta se vedea de la o poştă. Planeta era ocupată şi trebuia găsită alta pentru pantieni. În al doilea rînd, dacă se va clarifica totul şi se va stabili că aborigenii sînt raţionali, vom fi probabil imediat „izgoniţi" de-aici, locul nostru luîndu-l Comisia Contactelor... Toate aceste considerente îmi erau clare nu numai mie, dar şi celorlalţi. Necăjit, Vanderhouse se trase de perciuni şi spuse:

— De ce neapărat raţionali? Deocamdată, nu văd de unde ar reieşi că sînt obligatoriu raţionali. Ce zici, Ghenadi?

— Nu susţin că t r e b u i e să fie raţionali, îl contrazise Komov. Am spus doar că există toate motivele să presupunem aşa ceva.

— Care toate motivele?, se întristă şi mai mult Vanderhouse. Nu-i plăcea deloc să părăsească un loc călduţ. Era binecunoscută slăbiciunea lui pentru locurile călduţe. Ce motive? Poate înfăţişarea exterioară...

— Problema nu ţine numai de anatomie, spuse Komov. Pietrele de sub far sînt plasate într-o ordine evidentă: cine ştie ce semne reprezintă. Pietrele şi ramurile de pe pistă... Nu vreau să fac afirmaţii gratuite, dar toate astea par încercări ale unor umanoizi de a intra în contact cu o cultură primitivă. O iscoadă secretă şi-n acelaşi timp... sau daruri, poate atenţionări...

— Mda, seamănă destul de mult, mormăi Vanderhouse şi căzu în apatie.

Urmă o nouă perioadă de tăcere, apoi Maika întrebă încetişor:

— Dar cum s-a stabilit că ne sînt atît de asemănători, fiziologic şi neurologic?

Komov dădu satisfăcut din cap.

— Şi aici avem numai dovezi neverosimile, începu el. Dar sînt destul de convingătoare. În primul rînd, aborigenii sînt capabili să se strecoare în navă. Nava îi lasă să treacă. Ca o comparaţie, vă reamintesc că nici un tagorian, ba nici chiar un pantian, cu toată asemănarea lor incredibilă cu omul, nu pot să treacă prin membrana intrării. Pur şi simplu, nu se deschide în faţa lor...

Aici, m-am pleznit peste frunte.

— Fir-ar să fie! Deci toţi ciberii mei erau în regulă! Aborigenii alergau prin faţa lui Tom, iar el se oprea, fiindu-i frică să nu calce vreun om... iar ei, crezînd că Tom este o fiinţă vie, dădeau din mîini semnalizînd întîmplător: „Pericol! Imediat în navă!" E un semnal foarte simplu... Le-am arătat. Iar băieţaşii mei s-au întrecut la fugă să intre în cală... Sigur că da, asta-i explicaţia... Chiar acum am văzut cu ochii mei cum Tom a reacţionat înaintea aborigenului ca în faţa unui om.

— Adică?, întrebă repede Komov.

— Păi, la apariţia aborigenului în cîmpul vizual al lui Tom, semnalul „Aştept ordine" a venit cu promptitudine.

— Asta-i o observaţie foarte valoroasă, rosti Komov.

Vanderhouse suspină cu greutate.

— Da, spuse Maika. Iată sfîrşitul „Arcăi". Păcat.

— Şi-acum?, am întrebat fără să mă adresez cuiva în mod special.

Nu-mi răspunse nimeni. Komov îşi ridică foile cu însemnări şi de sub ele răsări cutiuţa dictafonului:

— Îmi cer scuze, zîmbi el fermecător. Am înregistrat întreaga noastră discuţie din economie de timp. Vă mulţumesc pentru întrebările puse la obiect. Stasi, te rog, codifică înregistrarea şi trimite-o prin „urgenţă", direct la centru. Copia o expediezi la bază.

— Săracu' Sidorov, şopti Vanderhouse.

Komov îi aruncă o privire fugară şi se uită din nou pe hartă.

Maika împinse fotoliul înapoi şi se ridică.

— În orice caz, eu am terminat-o cu amplasările, spuse ea. Mă duc să-mi fac bagajele.

— O clipă, o opri Komov. V-aţi întrebat ce o să urmeze, iar acum vă pot răspunde. Ca membru plenipotenţiar al Comisiei Contactelor preiau conducerea. Declar întreaga noastră regiune zonă a unui eventual contact. Iacov, te rog, compune radiograma necesară. Se întrerup toate lucrările proiectului „Arca". Roboţii vor fi demobilizaţi şi trecuţi în cală. Părăsirea navei se va face numai cu aprobarea mea. Probabil că vînătoarea de azi a creat deja anumite greutăţi, iar alte neînţelegeri ar putea deveni extrem de neplăcute. Aşadar, Maia, pune te rog aeroglisorul în hangar. Stasi, te ocupi în continuare de cibersistemul dumitale... Ridică un deget. Dar, mai întîi, trimite înregistrarea discuţiei... Zîmbi şi vru să mai spună ceva, dar tocmai atunci zbîrnîi decodificatorul radioemiţătorului.

Vanderhouse întinse mîna, scoase din lăcaşul de primire cartela radiogramei şi îşi aruncă privirea pe ea. Sprîncenele i se ridicară.

— Nu mai înţeleg nimic, mormăi el, aruncă pe masă cartela şi, ducîndu-şi mîinile la spate, începu să se plimbe prin cameră.

Am luat cartela. Maika răsufla agitată în urechea mea. Radiograma era într-adevăr surprinzătoare.

Urgenţă. Legătură - zero. Centrul, Comisia Contactelor, Garbovski - către şeful bazei „ARCA", Sidorov. Întrerupeţi urgent toate lucrările proiectului. Pregătiţi o posibilă evacuare a personalului şi a utilajelor. Completare - pentru reprezentantul plenipotenţiar al ComCon-ului, Komov. Declar regiunea ER-2 zonă a unui presupus contact. Sînteţi răspunzător.

— Aşa mai zic şi eu!, spuse Maika admirativ. Bravo, Garbovski!

Komov se opri şi ne privi încruntat.

— Vă rog să începeţi executarea dispoziţiilor mele. Iacov, găseşte-mi, te rog, copia expertizei noastre.

Împreună cu Vanderhouse se cufundară în cercetarea copiei. Maika plecă să-şi aranjeze aeroglisorul, iar eu aşezîndu-mă lîngă radio, am început codificarea discuţiei noastre. Nu trecură nici două minute că decodificatorul sună din nou. Komov îl împinse pe Vanderhouse şi fugi spre radioemiţător. Aplecat peste umărul meu, sorbea din priviri rîndurile ce apăreau pe cartelă.

Urgenţă, legătură - zero. Centrul, Comisia Contactelor. Bader, către căpitanul grupei ER-2, Vanderhouse. Confirmaţi de urgenţă găsirea rămăşiţelor celor doi, repet: cele două trupuri de la bordul navei şi starea jurnalului de bord, chestiuni pe care le menţionaţi în referatul expertizei.

Bader

Komov îi aruncă lui Vanderhouse cartela.

— Deci așa stau lucrurile, spuse Komov. Așa, carevasăzică... Se întoarse spre mine. Stasi, ce faci acum?

— Codific, am răspuns posomorît. Nu mai reușeam să înțeleg nimic.

— Dă-mi dictafonul, îmi ceru el. Deocamdată mai așteptăm. Strecură dictafonul în buzunarul său de la piept și îl închise cu grijă. Deci așa, Iacov. Confirmă ce ți s-a cerut. Stasi, trimite confirmarea. Pe urmă, am să te rog, Iacov... De fapt, asta o știi mai bine decît mine. Fii amabil și caută în filmoteca noastră toată documentația oficială referitoare la jurnalele de bord, apoi verifică totul.

— Oricum, știu totul despre jurnalele de bord, replică nemulțumit Vanderhouse. Mai bine spune-mi ce anume te interesează.

— Nici eu nu știu prea bine. M-ar interesa totuși dacă jurnalul de bord a fost șters întîmplător sau intenționat. Dacă intenționat, de ce? Doar vezi că și pe Bader îl preocupă același lucru... Hai, nu fi leneș, Iacov. Trebuie să existe niște reguli care impun distrugerea jurnalului de bord.

— Nu există astfel de reguli, bombăni Vanderhouse, dar plecă totuși, din amabilitate.

Komov se așeză să scrie confirmarea, în timp ce eu îmi storceam creierii să înțeleg ce anume se petrece, de ce se crease panica asta și cum de-au putut cei de la centru să pună la îndoială formularea clară a referatului. Doar n-au crezut că noi am confundat rămășițele pămîntenilor cu cele ale unui oarecare aborigen, adăugînd astfel încă un trup. Și totuși, fir-ar să fie, cum naiba a reușit Garbovski să ghicească ce se petrece la noi? Doamne, ce harababură în capul meu. Priveam trist ecranele de lucru, unde totul era atît de clar și normal, încît n-am putut să nu observ cu amărăciune cît de mult poate semăna, la modul cel mai jalnic, un om mărginit cu un ciber. Uite cum stau și execut dispozițiile ca un tîmpit: mi-au spus să codific, am codificat; mi-au spus să mă opresc, m-am oprit; dar de ce se întîmplă așa, ce rost au toate astea și cum se vor termina, deja nu mai înțeleg nimic. La fel ca și Tom al meu: acum muncește săracul, transpiră și se străduiește să-și execute cît mai bine sarcinile, dar habar n-are că peste zece minute voi veni și-l voi vîrî în cală împreună cu toată compania lui, iar munca lui va fi în zadar; el însuși va fi de prisos...

Komov îmi întinse confirmarea. Am cifrat textul, l-am trimis și tocmai vroiam să mă mut la tabloul meu, cînd am auzit deodată cum ne cheamă baza.

— ER-2?, întrebă liniștit o voce. Vă vorbește Sidorov.

— ER-2, vă ascultăm!, am răspuns imediat. Aici ciberneticianul Popov. Cu cine doriți, Mihail Albertovici?

— Cu Komov, te rog.

Komov deja stătea în fotoliul vecin.

— Te ascult, Athos, spuse el.

— Ce s-a întîmplat la voi? întrebă Sidorov.

— Aborigeni, răspunse Komov, zăbovind nițel.

— Dacă se poate, mai detaliat.

— Mai întîi de toate, aș vrea să ai în vedere, Athos, că nu știu și nici nu înțeleg cum a aflat Garbovski de aborigeni. Noi înșine am început să pricepem ceva abia de vreo două ore. Îți pregătisem o informare și chiar începusem s-o codific, dar lucrurile s-au încurcat în așa hal, încît sînt nevoit să apelez la răbdarea ta încă un timp. Bătrînul Bader mi-a stîrnit o bănuială... Într-un cuvînt, mai ai răbdare, te rog.

— E clar, spuse Sidorov. Dar existența aborigenilor e sigură?

— Absolută.

Sidorov suspină.

— Bine. Ce să facem... O luăm de la început.

— Îmi pare extrem de rău că s-a întîmplat așa, rosti Komov. Pe cuvînt de onoare că-mi pare rău.

— Nu-i nimic, trece și asta. Tăcu o vreme. Ce-ai de gînd să faci în continuare? Aștepți comisia?

— Nu. Încep chiar de azi. Ah... și mai am o rugăminte. Lasă-mi la dispoziție ER-2, cu tot echipajul.

— Bineînțeles, spuse Sidorov. În fine, nu te mai rețin. Dacă ai nevoie de ceva...

— Mulțumesc, Athos. Și nu mai fi supărat, o să se aranjeze totul.

— Să sperăm.

Și-au luat rămas bun. Komov își ronțăi unghia de la degetul mare, se uită la mine cu o nervozitate de neînțeles și începu din nou să umble de colo-colo prin camera de comandă. În sfîrșit, ghicisem ce se întîmplase. Komov și Sidorov erau prieteni vechi, învățaseră împreună, lucraseră împreună, dar în timp ce Komov avea noroc în toate, pe Sidorov toată lumea îl poreclise Athos-ghinionistul. Nu știu cum de s-a nimerit tocmai așa. În orice caz, Komov ar trebui să fie foarte jenat; și colac peste pupăză, radiograma lui Garbovski. Toate se potriviseră, ca și cum Komov informase direct Centrul, ocolindu-l pe Sidorov...

M-am strecurat încetișor spre panoul meu de comandă și-am oprit ciberii. Komov se așezase deja la masă și își rodea unghia, holbîndu-se la foile aruncate pe masă. I-am cerut permisiunea să ies.

— De ce?, sări el, revenindu-și însă imediat. Ah... cibersistemul... Te rog, te rog... Dar cum termini, te întorci imediat.

Mi-am băgat băiețașii în cală, i-am dezactivat și i-am fixat în eventualitatea unui start neprevăzut. Am zăbovit un pic lîngă hublou, privind șantierul pustiu, pereții albi, neterminați ai stației meteo, aisbergul ireal și indiferent... Planeta mi se părea acum altfel. Se schimbase ceva. Apăruse un oarecare sens în această ceață, în aceste tufișuri pitice și în lanțurile munților stîncoși acoperiți cu pete vinetii de zăpadă. Desigur, rămăsese liniștea, dar nu și pustiul, iar asta era bine.

M-am întors la navă. I-am aruncat o privire lui Vanderhouse, care cotrobăia supărat în filmotecă. Eram tare surescitat și-atunci m-am dus la Maika să mă consolez. Maika întinsese în toată cabina o hartă uriașă, se culcase pe ea și o cerceta cu lupa. Nici măcar nu întoarse capul.

— Nu reușesc să mă lămuresc, se înfurie ea. N-au unde să locuiască. Am cercetat toate punctele cît de cît locuibile. Doar nu se bălăcesc în mlaștină!...

— Și de ce nu în mlaștină?

Maika se așeză turcește și mă privi prin lupă.

— Un umanoid nu poate trăi în mlaștină.

— De ce?, am contrazis-o. La noi, pe Pămînt, au fost cîndva niște triburi ce locuiau chiar pe lacuri, în locuințe lacustre...

— Măcar de-ar fi o singură locuință lacustră în mlaștini...

— Dar dacă trăiesc sub apă, ca paianjenii de apă... într-un balon de aer?

Maika rămase îngîndurată.

— Nu, spuse cu părere de rău. Ar fi fost murdari, ar fi lăsat mizerie în navă...

— Dar dacă au pe piele un strat impermeabil?... Care să respingă apa și noroiul... Ai văzut cum lucea? Și unde a fugit de noi?... Și prin ce metode de mișcare...

Discuția se lega. Sub avalanșa ipotezelor mele, Maika trebui să admită că, teoretic, nimic nu-i împiedica pe aborigeni să trăiască în bule de aer, deși tot mai bună părea ipoteza lui Komov: aborigenii, oameni ai cavernelor. Dacă ai fi văzut ce canioane sînt acolo, spunea ea. Acolo ar fi fost bine să ne cățărăm acum... Începu să-mi arate pe hartă. Locurile erau mizerabile: întîi o coamă deluroasă năpădită de pomi pitici, apoi o regiune submontană, stîncoasă, brăzdată de hăuri fără fund și, în sfîrșit, creasta sălbatica

şi crudă, acoperită de gheaţa veşnică. Dincolo de creastă se „revărsa" un platou pietros nemărginit, dezolant, lipsit total de viaţă, străbătut de-a lungul şi de-a latul de canioane adînci: o lume îngheţată bocnă, friguroasă, imperiul răzvrătit al mineralelor. Doar la gîndul că se poate trăi aici, că trebuie să umbli desculţ prin acest pietriş şi mi se făcu pielea ca de găină.

— Nu-i nimic înfricoşător, mă încurajă Maika. Pot să-ţi arăt fotografiile în infraroşu ale acestui loc. Sub podiş sînt largi zone de căldură subterană, aşa că dacă indigenii ar trăi în peşteri numai de frig n-ar suferi.

M-am înfipt imediat în ea:

— Dar ce mănîncă?

— Dacă există oameni ai cavernelor, îmi răspunse Maika, există şi animale ce trăiesc în peşteri; mai pune la socoteală ciupercile, muşchii şi poate chiar o vegetaţie ce realizează fotosinteza în infraroşu. Mi-am imaginat această viaţă, o parodie jalnică la ceea ce considerăm noi existenţă. Mi-am închipuit această luptă pentru supravieţuire ca pe o strădanie tenace, dar atonică şi de o îngrozitoare monotonie, şi-atunci mi se făcu tare milă de aborigeni. Mi-am exprimat imediat părerea că şi îngrijirea şi protejarea rasei indigene sînt sarcini nobile şi de mare gratitudine. Maika mă contrazise, amintindu-mi că pantienii sînt oricum condamnaţi la moarte, pur şi simplu ar dispărea dacă n-am interveni, pe cînd în cazul aborigenilor nu ştim nimic. Poate că nici n-au nevoie de ajutorul nostru, dezvoltîndu-se şi fără intervenţia noastră.

Vechea noastră dispută. Eu cred că omenirea este capabilă să precizeze care din stadiile dezvoltării unei societăţi poate indica din punct de vedere istoric o evoluţie promiţătoare şi care nu. Maika se îndoieşte de asta, susţinînd că avem prea puţine cunoştinţe pentru a emite astfel de aprecieri. Am intrat în contact cu douăsprezece rase raţionale, dintre care trei nu sînt umanoide. În ce fel de relaţii sîntem cu aceşti neumanoizi, probabil că nici Garbovski nu poate să spună: am realizat sau nu contactul şi, dacă da, atunci cum e, de comun acord sau făcut cu forţa? Dar dacă nu ne percep ca pe nişte fraţi de raţiune, ci ca pe fenomene rare ale naturii, asemănătoare unor meteoriţi neobişnuiţi? Cu umanoizii, lucrurile sînt mai limpezi: din nouă rase umanoide, doar trei au fost de acord să statornicească relaţii cu noi, iar din acestea, numai leonidienii ne comunică cu drăgă inimă informaţiile lor, fără să le accepte însă pe ale noastre, cele pămîntene, respingîndu-le politicos şi ferm. Un lucru pare evident: mecanismele cvasiorganice sînt mult mai raţionale şi economice decît animalele domesticite, dar leonidienii refuză utilizarea acestor biomecanisme. De ce? Am discutat un timp în contradictoriu, ne-am încurcat şi fără să ne dăm seama ne-am inversat punctele de vedere (de altfel, în discuţiile cu Maika mereu se întîmplă aşa). În fine, Maika abandonă, stabilind că toate astea nu-s decît baliverne.

— Lucrurile nu stau chiar atît de simplu. Înţelegi tu oare care-i sarcina principală a oricărui contact? întrebă ea. Pricepi de ce omenirea, deja de două sute de ani, tot mai aleargă după contacte extraterestre, bucurîndu-se cînd acestea-i reuşesc şi întristîndu-se cînd eşuează?

Bineînţeles că ştiam.

— Studiul raţiunii, am răspuns. Cercetarea produsului celui mai perfecţionat al dezvoltării naturii.

— Destul de corect, totuşi nu-i decît un răspuns fără acoperire, pentru că de fapt ce ne interesează pe noi nu este problema raţiunii în general, ci problema raţiunii umane, mai bine zis ne preocupăm, înainte de toate, de noi înşine. Încercăm să înţelegem, de peste cincizeci de mii de ani de istorie, cine sîntem noi, oamenii, dar nu vom putea rezolva niciodată această problemă, atîta timp cît ne vom privi dinăuntru, tot aşa cum nu este posibil să te ridici în aer trăgîndu-te de păr. Dacă am putea să ne privim dinafară, cu ochi străini, complet străini...

— Dar, practic, la ce ne foloseşte asta?, m-am înfuriat.

— Ne va folosi pentru că omenirea va deveni **galactică**. Uite, cum îţi imaginezi omenirea peste o sută de ani?

— Cum mi-o imaginez? Am ridicat din umeri. Păi aşa, ca tine... sfîrşitul revoluţiei biologice, învingerea barierelor galactice, ieşirea în lumea zero..., răspîndirea uriaşă a contactelor vizuale, realizarea P-abstracţiilor...

— Nu te-am întrebat cum îţi închipui realizările omenirii peste o sută de ani. Te-am întrebat, cum îţi imaginezi însăşi omenirea peste o sută de ani?

Am clipit nedumerit din ochi. Nu simţeam diferenţa. Maika mă privi victorioasă.

— Ai auzit de teoriile lui Komov? Progresul vertical ş.a.m.d...

— Progresul vertical? Parcă-parcă îmi aminteam ceva. Ia stai... Nu cumva, Borovik, Mikava... Aşa-i?

Ea începu să cotrobăie în birou.

— Vezi, atunci dansai la bar cu Tanecica ta, în timp ce Komov îi adunase pe băieţi în bibliotecă... Poftim! Îmi întinse cristalofonul. Ascultă!

Indispus, mi-am prins cristalofonul şi am început să ascult. Înregistrarea începea cu o jumătate de cuvînt şi era asemănătoare lecţiilor pe care le preda Komov. Acesta vorbea calm, simplu, extrem de accesibil, coborîndu-se, probabil la nivelul auditoriului. Dădea o mulţime de exemple, ironiza. În linii mari, lucrurile se prezentau cam aşa.

Omul pămîntean îşi execută toate sarcinile puse în faţa lui de el însuşi şi se transformă într-un om galactic. O sută de mii de ani, omenirea s-a tîrît prin peşteri înguste, prin avalanşe, mărăcini, nimerea în fundături, dar întotdeauna se zărea înainte o albăstreală, o luminiţă, un scop, pînă cînd iată că am ieşit din canioane, direct sub cerul albastru, revărsîndu-ne în vale. Locul este imens, suficient pentru revărsare. Observăm că e o vale, iar deasupra ei cerul nemărginit. O nouă dimensiune. Valea e minunată; timp berechet să te ocupi liniştit de formularea regulilor abstracte. Se pare însă că nici o putere nu ne va mai putea urni spre înălţimi, într-o nouă dimensiune... Omul galactic nu este un simplu pămîntean ce trăieşte în spaţii galactice guvernat de legi pămînteşti. Reprezintă ceva mult mai măreţ. Alte legi existenţiale, alte scopuri de vieţuire. Nu cunoaştem însă nici legile, nici scopurile. De fapt, e vorba de o formulare a idealului omului galactic. Ţelul pămîntenilor s-a închegat de-a lungul mileniilor, beneficiind de experienţele anterioare şi de studiul celor mai diferite forme de viaţă de pe planeta noastră. Idealul omului galactic trebuie probabil stabilit pe baza analizei formelor galactice de viaţă, folosind istoriile diferitelor raţiuni ale Galaxiei. Deocamdată nu ştim nici măcar cum să ne apropiem de această problemă, deşi va trebui s-o rezolvăm şi nu oricum, ci în aşa fel încît să minimalizăm numărul greşelilor şi jertfelor posibile. Omenirea nu-şi va pune niciodată în faţă sarcini pe care încă nu e gata să le rezolve. Toate astea sînt foarte adevărate, dar extrem de chinuitoare...

Înregistrarea se încheia tot cu o jumătate de cuvînt.

La drept vorbind, nu prea am înţeles totul. Ce au de-a face toate astea cu idealul galactic? Nu cred că oamenii cosmici se vor transforma vreodată în oameni galactici. Aş fi spus că, din contră, oamenii vor aduce Pămîntul în Cosmos: confortul pămîntean, normele şi morala pămîntene. Ca să fiu sincer, pentru

mine, ba chiar şi pentru toţi cunoscuţii mei, idealul viitorului rămîne tot planeta noastră micuţă, extinsă pînă la limitele de neimaginat ale Metagalaxiei, apoi, cine ştie, poate chiar în afara acestor limite. Cu aproximaţie, cam aşa începusem să-i explic Maikăi părerile mele, dar imediat am observat că în cabină se afla, probabil, de mai multă vreme, Vanderhouse. Stătea sprijinit de perete, mîngîindu-şi perciunii săi de rîs şi privindu-ne cu o expresie meditativ-absentă de cămilă. M-am ridicat şi i-am împins un scaun.

— Mulţumesc, rosti Vanderhouse, stau mai bine aşa.

— Dumneavoastră ce părere aveţi în privinţa asta? îl întrebă Maika cu un aer marţial.

— În ce privinţă?

— În chestiunea progresului vertical.

Vanderhouse tăcu un timp, apoi rosti:

— Nu se ştie cine a descoperit primul apa, dar în mod sigur nu peştii.

Noi am căzut pe gînduri, încordaţi. Maika se lumină dintr-o dată şi, ridicînd un deget, exclamă:

— Oho!

— Nu-i de la mine, se scuză Vanderhouse cu părere de rău. E un vechi aforism. Mi-a plăcut mai de mult, dar încă n-am avut prilejul să-l spun. Tăcu un minut, pe urmă spuse: În privinţa jurnalului de bord... Închipuiţi-vă, a existat într-adevăr o astfel de regulă.

— Ce jurnal de bord?, întrebă Maika. Ce legătură are cu jurnalul de bord?

— Komov m-a rugat să-i găsesc regula ce legiferează distrugerea jurnalului de bord, explică trist Vanderhouse.

— Şi?, am întrebat noi într-un glas.

Vanderhouse amuţi din nou, apoi dădu scîrbit din mînă:

— Să-mi fie ruşine. După cum s-a dovedit, există o astfel de regulă. Mai precis, a existat... În vechiul cod al „Instrucţiunilor". În cel nou nu mai este. De unde era să ştiu? Doar nu sînt istoric...

Rămase îngîndurat mult timp. Maika se foi nerăbdătoare.

— Mda, se hotărî Vanderhouse. Deci, în cazul unui accident pe o planetă necunoscută, populată de fiinţe raţionale, umanoide sau neumanoide, aflată în stadiul unei civilizaţii clar orientată spre mecanizare, erai obligat să distrugi toate hărţile cosmografice şi jurnalele de bord.

Mi-am încrucişat privirile cu Maika.

— Bietul comandant al „Pelicanului", continuă Vanderhouse, se vede treaba că ştia la perfecţie vechile legi. Această regulă are, probabil, mai mult de două sute de ani, fiind înscrisă în cod încă de la începuturile zborului printre stele. Au născocit această regulă vrînd să prevină totul. Dar poţi oare preveni totul? Oftă. Bineînţeles, nu era imposibil să-ţi imaginezi cauzele ştergerii jurnalului de bord. Iată, Komov a şi ghicit... Ştiţi cum a reacţionat la comunicarea mea?

— Nu, m-am repezit eu. Cum?

— A dat din cap şi şi-a văzut de treburi, spuse Maika.

Vanderhouse o privi admirativ.

— Întocmai!, exclamă el. Chiar aşa, a dat din cap şi şi-a văzut mai departe de treburi. În locul lui m-aş fi bucurat o zi întreagă că sînt atît de deştept...

— Totuşi, ce se întîmplă?, întrebă Maika. Deci, umanoizi-neumanoizi, dar au ajuns la stadiul de civilizaţie mecanizată. Nu mai pricep nimic. Tu înţelegi ceva?, mă întrebă ea.

Mă amuza felul Maikăi de a anunţa cu mîndrie că nu înţelege nimic. Deseori fac şi eu la fel.

— Au sosit în întîmpinarea „Pelicanului" călare pe biciclete, am răspuns.

Maika se precipită.

— Aici nu există civilizaţie maşinistă, mormăi ea. Şi nici neumanoizi nu sînt...

Vocea lui Komov se auzi în interfon:

— Vanderhouse, Glumova, Popov! Vă rog, pentru noi ordine, în sala comenzilor.

— Începe!, sări Maika.

Am năvălit cu toţii în sala comenzilor. Komov stătea lîngă masă şi introducea într-o teacă de plastic un transmiţător portabil. Judecînd după poziţia întrerupătoarelor, transmiţătorul era conectat la calculatorul navei. Faţa lui Komov era neobişnuit de încordată, o expresie foarte umană, lipsită de acea concentrare de gheaţă care-ţi strepezea dinţii.

— Am de gînd să ies, ne comunică el. Prima şedinţă de căutare, Iacov, rămîi şef. Principalul: asiguraţi o vizionare permanentă şi funcţionarea neîntreruptă a calculatorului de bord. Dacă apar băştinaşii, mă anunţaţi imediat. Vă recomand efectuarea unei gărzi în trei schimburi la videoecrane. Maia, vă duceţi chiar acum la ecrane. Stasi, acolo ai radiogramele mele. Transmiteţi-le urgent. Cred că nu trebuie să vă explic de ce nimeni n-are voie să părăsească nava. Asta-i tot. Haideţi la treabă.

M-am aşezat lîngă radioemiţător şi-am început să lucrez. Komov şi Vanderhouse şuşoteau în spatele meu. În partea opusă a cabinei, Maika regla videoecranele circulare. Mi-am aruncat privirile pe radiograme. Mda, cît timp pălăvrăgisem pe teme filozofice, Komov lucrase, nu glumă. Aproape toate radiogramele erau răspunsuri. Neavînd ordine speciale, am stabilit singur ierarhia urgenţelor.

ER-2, KOMOV — CĂTRE CENTRU, LUI GARBOVSKI. MULŢUMESC PENTRU AMABILA PROPUNERE, DAR SOCOTESC CĂ NU AM DREPTUL SĂ VĂ RUP DE LA TREBURI MULT MAI IMPORTANTE. AM SĂ VĂ ŢIN LA CURENT CU TOATE NOUTĂŢILE.

ER-2, KOMOV — CĂTRE CENTRU, LUI BADER. SÎNT NEVOIT SĂ REFUZ POSTUL DE XENOLOG PRINCIPAL PENTRU PROIECTUL „ARCA-2". ÎL RECOMAND PE AMIREGIBI.

ER-2, KOMOV — CĂTRE CENTRUL DE PRESĂ EUROPEAN, DOMBINI. SOCOTESC PREMATURĂ SOSIREA AICI A COMENTATORULUI DUMNEAVOASTRĂ ŞTIINŢIFIC. PENTRU INFORMĂRI, VĂ ROG ADRESAŢI-VĂ CENTRULUI, LA COMISIA CONTACTELOR.

Şi aşa mai departe, în acelaşi stil. Vreo cinci radiograme erau pentru Informatorul Central. Pe astea nu le-am înţeles.

Lucrul era în plin toi, cînd ţîrîi decodificatorul.

— De unde e?, mă întrebă Komov, tocmai din celălalt capăt al cabinei. Stătea lîngă Maika şi privea în jur.

— „CENTRU, SECŢIA ISTORICĂ...", am citit.

— Uf, în sfîrşit, răbufni Komov şi se îndreptă spre mine.

— PROIECTUL „ARCA", CITEAM EU. ER-2, INFORMAŢII PENTRU VANDERHOUSE, KOMOV. NAVA GĂSITĂ DE DUMNEAVOASTRĂ, NR. DE ÎNREGISTRARE CUTARE, PENTRU SPAŢIUL COSMIC, EXPEDIŢIONARĂ, SERIA „PILLGRIM". ÎNSCRISĂ ÎN PORTUL DEIMOS, A LUAT STARTUL PE DOI IANUARIE, ANUL DOUĂ SUTE TREIZECI ŞI UNU PENTRU CERCETARE LIBERĂ ÎN ZONA „C". ULTIMELE SEMNALE AU FOST PRIMITE PE ŞASE MAI, ANUL DOUĂ SUTE TREIZECI ŞI PATRU, DIN REGIUNEA „UMBRA". ECHIPAJUL: SEMIONOVA MARIA-LUIZA ŞI SEMIONOV ALEXANDR PAVLOVICI. DE LA DOUĂZECI ŞI UNU APRILIE, ANUL DOUĂ SUTE TREIZECI ŞI TREI, ÎNCĂ UN PASAGER: SEMIONOV PIERRE ALEXANDROVICI. ARHIVA „PILLGRIM"...

Mai era ceva scris acolo, dar Komov izbucni în rîs în spatele meu. Mirat, m-am întors spre el. Komov rîdea. Komov radia.

— Așa am și crezut! spuse triumfător, în timp ce noi îl priveam cu gurile căscate. Așa am și crezut! Ăsta-i un om! Înțelegeți, măi băieți? E un om!

Capitolul cinci

OAMENI ȘI NEOAMENI

— Rămîneți la posturi!, dădu vesel comanda Komov. Își luă cutiile cu aparatură și dispăru.

M-am uitat la Maika. Stătea ca un stîlp în mijlocul cabinei, cu privirea întunecată, mișcîndu-și tăcută buzele. Se gîndea.

L-am privit pe Vanderhouse. Sprîncenele lui erau ridicate, perciunii i se zbîrliseră și pentru prima oară îmi apăru în imaginație nu ca un mamifer, ci ca un drac-de-mare abia scos din apă. Pe videoecran, Komov își căra aparatura, îndreptîndu-se vioi spre mlaștină, de-a curmezișul șantierului.

— Da, da, da!, exclamă Maika. Deci, de aceea erau acolo jucării.

— De ce?, se interesă vioi Vanderhouse.

— Se juca cu ele, explică Maika.

— Cine?, întrebă Vanderhouse. Komov?

— Nu. Semionov.

— Semionov?, se miră Vanderhouse.

Hm... Și ce-i cu asta?

— Semionov-jr, am izbucnit. Noul pasager. Copilul.

— Ce copil?

— Copilul Semionovilor, interveni Maika. Înțelegi acum rostul acelui mecanism de cusut? Tot felul de șepcuțe, bluzițe, scutece...

— Scutece!, rămase perplex Vanderhouse. Deci li se născuse un copil! Da, da, da! Mă miram eu, de unde mai pescuiseră încă un pasager, ba chiar purtînd același nume! Nici măcar nu mi-a trecut prin cap... Da, sigur că da!

Se auzi apelul radiostației. Am răspuns automat. Era Vadik. Vorbea repezit și în șoaptă, se vede treaba că-i era frică să nu fie interceptat.

— Ce-i pe la voi, Stasi? Dar mai repede, că acum plecăm...

— Așa ceva nu se poate povesti repede, m-am supărat eu.

— Hai mă, doar în două cuvinte. S-a găsit cumva nava „Pelerinilor?"

— Ce pelerini?

— Păi, ăștia... pe care-i caută Garbovski.

— Și cine i-a găsit?

— Voi i-ați găsit! Sau nu-i așa? Vocea lui se schimbă brusc. Verific reglajul, spuse sever. Am întrerupt contactul.

— Ce-au găsit acolo?, deveni curios Vanderhouse. Ce navă?

Am dat din mînă.

— Eh, mureau de curiozitate... Deci, s-a născut în aprilie, anul treizeci și trei și au răspuns ultima dată în mai, treizeci și patru. Iacov, cît de des trebuiau să ia legătură?

— O dată pe lună, răspunse Vanderhouse. Dacă nava este în cercetare liberă...

— O secundă, am spus. Mai, iunie...

— Treisprezece luni, comunică sec Maika.

N-am crezut-o și-am numărat singur.

— Mda, am aprobat.

— Incredibil, nu-i așa?

— În fond, ce-i atît de incredibil?, întrebă precaut Vanderhouse.

— În ziua accidentului, începu Maika, copilul avea un an și o lună. Cum de-a supraviețuit?

— Aborigenii, am explicat. Semionov a șters în întregime jurnalul de bord. Înseamnă că a văzut pe cineva... Și Komov nu trebuia să latre la mine! Plînsetul copilului nu era o halucinație de-a mea. Ce, n-am mai auzit cum plîng țîncii?... Au înregistrat totul, iar cînd a crescut, l-au pus să asculte...

— Dar ca să înregistrezi, trebuie să posezi o oarecare tehnică, remarcă malițioasă Maika.

— Chiar dacă nu au făcut înregistrări, tot au ținut minte. Asta n-are importanță.

— Aha, interveni Vanderhouse. Comandantul a văzut umanoizi sau neumanoizi în stadiul unei civilizații mecanizate și a șters jurnalul de bord conform vechilor instrucțiuni.

— Parcă n-ar semăna totuși cu o civilizație mecanizată, se băgă Maika.

— Atunci, nu sînt umanoizi... Brusc, mă fulgeră o idee. Băieți, am sărit eu, dacă aici trăiesc neumanoizi, atunci avem un caz că nici eu nu știu ce să mai zic... Un om-intermediar, înțelegeți? Și om și neom, și umanoid și neumanoid! N-a mai existat încă așa ceva și cred că nimeni nici măcar n-ar îndrăzni să viseze la asta!

Eram extaziat. Maika la fel. Perspectivele mă amețeau; neclare, încețoșate, dar orbitoare, în lumini spectrale. Nu numai că devenea posibil, pentru prima dată în istorie, un contact total cu neumanoizii, dar pămîntenii mai primeau în plus și o oglindă unicat ce deschidea în fața omenirii intrarea într-o lume complet inaccesibilă cîndva, o lume inimaginabilă, cu o psihologie total diferită. Și astfel, teoriile neclare ale lui Komov în privința progresului vertical căpătau în sfîrșit un fundament experimental...

— Dar de ce și-au bătut capul neumanoizii cu un pui de om?, întrebă gînditor Vanderhouse. La ce le-au trebuit și ce-au înțeles din toate astea?

Perspectivele păliră un pic, dar Maika răspunse imediat provocatoare!

— Pe Pămînt sînt cunoscute cazuri cînd neumanoizii au crescut copii.

— Dar aici sîntem pe Pămînt?, se întristă Vanderhouse.

Avea și el dreptate. Toți neumanoizii raționali cunoscuți pînă în prezent se țineau mult mai departe de om, chiar decît, să zicem, lupii sau caracatițele. Dacă pînă și un specialist notoriu, precum Krüger, susține că limacii raționali de pe Garrota îl privesc pe om cu toată tehnica lui nu ca pe un fenomen al lumii reale, ci ca pe o născocire bizară a imaginației lor...

— Și totuși, a supraviețuit și a crescut!, protestă Maika.

Avea și ea dreptate.

În general sînt un sceptic. Nu-mi place să mă cufund în prea multe fantezii, ca Maika, de exemplu. Dar aici n-aveam încotro. Un copil de un an, într-un pustiu de gheață. Singur. Este evident că n-ar fi supraviețuit singur. Pe de altă parte, jurnalul de bord șters. Ce se poate presupune? Că niște umanoizi extratereștri s-au aflat întîmplător prin apropiere, că l-au hrănit, apoi și-au luat zborul... Ce prostie...

O clipă mi s-a părut că totul se prăbușește. Veșnic născocește ceva Maika asta. Mi-a trecut însă imediat prin cap:

— Dar cum a intrat în navă? Cum le ordonă ciberilor mei? Nu, băieți, ori ne-am întîlnit cu o replică exactă, dar absolut exactă, a omenirii, ori este vorba de un Mowgli cosmic. Nici eu nu mai știu ce-i plauzibil.

— Nici eu nu știu, spuse Maika.

— Nici eu, admise Vanderhouse.

Din difuzor se făcu auzită vocea lui Komov.

— Atenție, cei de la bord! Am ieșit pe poziție. Uitați-vă cu atenție în jur. De aici se vede prea puțin. Au fost radiograme?

M-am uitat în nişă de primire.
— Un pachet întreg.
— Un pachet întreg, transmise Vanderhouse prin microfon.
— Stasi, ai transmis radiogramele mele?
— Păi... nu încă pe toate, am răspuns şi m-am grăbit să mă aşez lîngă radioemiţător.
— Nu încă pe toate, comunică Vanderhouse.
— Ce-i porcăria asta în navă?, se înfurie Komov. Gata cu filozofările şi la lucru! Maia, urmăreşte ecranul. Uită de toate şi priveşte doar ecranele. Popov, peste zece minute vreau ca ultima mea radiogramă să fie deja în eter. Iacov, spune-mi ce-a mai sosit pe numele meu...
Cînd am terminat transmisiile şi m-am uitat în jur, toţi erau preocupaţi cu sarcinile lor. Maika stătea lîngă panoul de observare. Pe ecranul panoramic se zărea Komov, o siluetă măruntă lîngă mal. Ceaţa se unduia deasupra mlaştinii şi nimic altceva nu se mai mişca în cele trei sute şaizeci de grade ale imaginii pe o rază de şapte kilometri în jurul navei. Komov era cu spatele la noi: se aştepta probabil ca Mowgli al nostru să apară din mlaştină. Maika cerceta împrejurimile, mişcîndu-şi încet capul dintr-o parte în alta şi mărind, din cînd în cînd, imaginea la maximum, cînd ceva i se părea suspect. Apăreau atunci pe ecranele mici ale monitoarelor ori un tufiş aplecat, ori umbra vineţie a unei dune pe nisipul sclipitor, ori vreo pată nedefinită în mărăcinişul rar al pomilor pitici.
Vanderhouse repeta monoton în microfon: „variantele psihotonice, două puncte, şaisprezece en bară, treizeci şi doi zeta sau şaisprezece em... mamă... bară, treizeci şi unu epsilon..." „Destul, spunea Komov. Următoarea..." „Pămîntul, Londra, Cartwright, stimate Ghenadi, îndrăznesc încă o dată să vă amintesc de referinţele promise..." „Destul. Următoarea..." „Centrul de presă..." „Destul. Mai departe... Iacov, citeşte-le numai pe cele de la Centru sau de la bază". Pauză. Vanderhouse alegea cartelele. „Centru, Bader, aparatura zero cerută va fi transportată la bază, trimiteţi considerentele dumneavoastră pe următoarele puncte: una din zonele posibile existenţei băştinaşilor..." „Destul. Mai departe."
Aici mă chemă baza. Sidorov îl vroia pe Komov.
— Komov a început contactul, Mihail Albertovici, m-am simţit eu cam vinovat.
— A început contactul?
— Propriu-zis, nu. Aşteptăm.
Sidorov tuşi.
— Bine, am să revin mai tîrziu. Nu era ceva urgent. Tăcu. Aveţi emoţii?
Mi-am examinat sentimentele.
— Nu chiar emoţii... E un pic cam straniu. Parcă-i un vis. Ca-ntr-o poveste.
Sidorov suspină.
— Nu vă mai deranjez. Vă doresc succes.
I-am mulţumit. Pe urmă, mi-am sprijinit cotul de panou şi, proptindu-mi bărbia în palmă, mi-am examinat din nou sentimentele. Da, era ceva straniu. Om-neom. Probabil că într-adevăr nu se poate numi om. Copilul crescut de lupi va fi un lup. Crescut de urşi — un urs. Dar dacă ar fi fost crescut de o caracatiţă? Dacă nu l-ar fi mîncat, ci l-ar fi îngrijit??... Dar nu-i acelaşi lucru. Nici lupul, nici ursul, nici caracatiţa n-au raţiune. În orice caz, nu posedă ceea ce xenologii definesc raţiunea. Dar dacă Mowgli al nostru ar fi fost educat de fiinţe raţionale, care în acelaşi timp sînt într-un anume sens caracatiţe?... Poate chiar şi mai străini nouă decît caracatiţele... Doar ei l-au învăţat să se apere cu ajutorul fantomelor, numai ei l-au învăţat mimetismul, deşi în organismul omenesc nu există nimic care să creeze astfel de lucruri. Deci înseamnă că foloseşte un mecanism artificial. Ia stai, la ce-i foloseşte mimetismul? De cine e învăţat să se apere? Planeta e doar pustie! Inseamnă că nu e pustie.
Mi-am imaginat peşteri imense, inundate de o lumină vineţie, ireală, hăuri sinistre din care pîndeau pericole mortale şi un băieţel ce se furişa de-a lungul pereţilor cleioşi, gata să dispară în orice moment şi să se topească în lumina incertă, lăsînd duşmanului numai umbra sa unduitoare, difuză. Sărmanul băiat. Trebuie imediat scos de-aici... Stop, stop, stop! Ce prostii mai sînt şi astea? Nu există aşa ceva. Nu este posibil ca o formă complexă de viaţă, raţională şi extrem de experimentată, să nu fie înconjurată de forme mai simple şi stupide de viaţă? Şi cîte specii am găsit noi aici? Unsprezece sau douăsprezece şi asta cuprinzînd toată gama, de la virus la băieţel. Nu, aşa nu se mai poate. Ceva nu se potriveşte. În sfîrşit, poate vom afla în curînd. Băiatul ne va povesti totul. Şi dacă n-o va face? Mult au mai povestit oamenilor copiii-lup despre lup? Ce speră Komov? Mă cuprinse o dorinţă nestăvilită să-l întreb pe Komov ce speră. Vanderhouse, terminînd de citit ultima radiogramă, se întinse în fotoliu, îşi puse mîinile la ceafă şi rosti îngîndurat:
— Şi doar îi cunoşteam pe Semionovi... Nişte oameni foarte drăguţi, dar în acelaşi timp foarte ciudaţi. Romantici ai trecutului. Bineînţeles, Şura ştia toate legile străvechi, veşnic le cita, chiar dacă nouă ni se păreau caraghioase şi absurde. El le găsea adorabile... catastrofe, agonii, monştrii înfricoşători ce se năpustesc în navă... Distrugerea jurnalului de bord, ştergerea urmelor proprii prin peregrinările cosmice, urme care ar duce inevitabil la descoperirea Pămîntului... Da, îi seamănă foarte mult. Vanderhouse amuţi. De altfel, nu-mi închipuiam că cei ce-şi doresc singurătatea pot fi atît de mulţi. Totuşi, singurătatea nu e un lucru chiar atît de rău, ce ziceţi?
— Nu-i de mine, aruncă scurt Maika, fără să-şi desprindă privirile de pe ecran.
— Fiindcă eşti tînără, o contrazise Vanderhouse. Cînd Şura Semionov era de vîrsta ta îi plăcea şi lui să aibă cît mai mulţi prieteni cu care să lucreze împreună. Se simţea bine în companiile mari, unde provoca uşor dueluri cerebrale şi unde putea să se afle mereu într-o încordare veselă. Tot timpul organiza întreceri, indiferent de ce natură: sărituri cu aripi, număr de bancuri spuse într-o unitate oarecare de timp, cunoştinţe generale, tot felul de tabele... în toate. Iar puţinul timp liber rămas şi-l petrecea cîntînd compoziţii proprii la necofon, cît îl ţineau puterile... Vanderhouse suspină. Dar toate astea de obicei dispar o dată cu apariţia unei dragoste adevărate... despre asta însă nu ştiu mai nimic, decît că din anul douăzeci Şurik şi Mary au plecat în grupa cercetărilor libere. De atunci, practic nu i-am mai văzut niciodată. Odată am vorbit cu el prin videofon... Eram la dispecerat, iar Şura îmi cerea aprobarea pentru plecarea de pe Pandora. Vanderhouse oftă din nou. Şi cînd te gîndeşti că tata lui Şura, Pavel Alexandrovici, mai trăieşte şi astăzi. Va trebui să trec neapărat pe la el, cînd ne întoarcem... Tăcu un moment. Întotdeauna am fost împotriva cercetărilor libere. Arhaisme. Umbli de unul singur prin Cosmos, pericolul e mare, rezultatele ştiinţifice sînt mizerabile, cîteodată chiar induc în eroare... Vă mai amintiţi ce s-a întîmplat cu Kammerer? Toţi susţin că s-a încheiat cucerirea Cosmosului. Chipurile, ne simţim ca acasă în Cosmos. Baliverne. Cosmosul rămîne Cosmos, iar omul va rămîne întotdeauna doar un om. Va fi tot mai experimentat, dar toate experienţele luate la un loc nu-l vor ajuta să se simtă în cosmos ca acasă... După mine, Şurik şi Mary n-au găsit nimic în Cosmos, ceva care măcar la masă să poată fi povestit.
— În schimb, au fost fericiţi, protestă Maika fără să-şi întoarcă privirea.
— De ce crezi asta?

— Altfel s-ar fi întors! La ce bun să mai cauţi ceva, cînd eşti fericit? Maika îl privi încruntată pe Vanderhouse. În general, mai merită să cauţi altceva decît fericirea?

— Poate că şi eu ţi-aş fi răspuns că cei fericiţi nu mai caută nimic, spuse Vanderhouse, dar cred că nu sînt destul de pregătit pentru o astfel de discuţie spinoasă, ba chiar şi tu, ce zici? Mai devreme sau mai tîrziu vom începe să generalizăm noţiunea de fericire la neumanoizi...

— Cei de la bord!, se făcu auzit Komov. Fiţi atenţi!

— Asta am vrut să spun şi eu, rosti Vanderhouse şi Maika se întoarse spre ecran.

Priveam ecranele toţi trei. Soarele era chiar la apus, atîrnat deasupra crestelor, iar pe dealuri deja se întinseseră umbrele. Pista de aterizare strălucea, căciula de aburi a mlaştinii părea acum grea şi imobilă, iar vîrful ei străbătut de razele soarelui deveni de un violet strident. Totul împietrise în jur, chiar şi Komov.

— E cinci, şopti Vanderhouse. N-ar fi cazul să mîncăm? Ghenadi, cînd iei masa?

— N-am nevoie de nimic. Am luat cu mine ceva de-ale gurii. Ar fi bine să mîncaţi, mai tîrziu poate n-o să aveţi vreme.

M-am ridicat.

— Mă duc să pregătesc ceva. Vreo preferinţă?

Şi, dintr-o dată, Vanderhouse exclamă:

— Îl văd!

— Unde?, se năpusti Komov.

— Vine spre noi, pe malul dinspre aisberg. La vreo şaizeci de grade stînga, faţă de direcţia navei.

— Aha, făcu Maika. Îl văd şi eu! Într-adevăr, vine.

— Nu-l văd!, spuse Komov, nerăbdător. Daţi-mi coordonatele prin telemetru.

Vanderhouse îşi îngropă faţa în rama telemetrului şi îi dictă coordonatele. Acum l-am văzut şi eu: de-a lungul apei negre se tîra încetişor, parcă în silă, o arătare verzuie şi ciudat de strîmbă.

— Nu, tot nu-l zăresc, se înciudă Komov. Povesteşte-mi.

— Deci, aşa... începu Vanderhouse şi tuşi. Merge încet, se uită la noi... cară un braţ de nuiele... S-a oprit, a scormonit nisipul cu piciorul... Brr, în frigul ăsta şi gol... merge mai departe... Se uită înspre tine, Ghenadi... Ce curios, anatomia lui e mai degrabă neumană... Iar s-a oprit şi priveşte mereu în direcţia ta. Chiar nu-l vezi, Ghenadi? E chiar direct pe travers, fiind acum mai aproape de tine, decît de noi...

Pierre Alexandrovici Semionov, Mowgli-ul nostru cosmic, continua să se apropie. Cînd mai rămăseseră vreo două sute de metri pînă la el, Maika mări într-atît imaginea pe monitor, încît îi vedeam chiar şi genele. Soarele se strecură între două creste muntoase, lumina izbucni din nou şi umbre lungi invadară plaja.

Era un copil, un puşti de vreo doisprezece ani, un adolescent stîngaci, ciolănos, cu picioare lungi, cu umerii şi coatele ascuţite — şi cam la atît se limita asemănarea cu un băieţel obişnuit. Faţa în schimb nu mai era de băieţandru, ci avea trăsături mature, dar complet nemişcate, împietrite, îngheţate ca la o mască. Numai ochii îi erau vii, mari şi închişi la culoare. Arunca priviri cu coada ochiului cînd în stînga, cînd în dreapta, ca prin tăieturile unei măşti. Urechile erau mari, clăpăuge, cea dreaptă vizibil mai mare decît stînga, iar dinspre urechea stîngă se întindea pe toată lungimea gîtului, pînă la clavicule, o cicatrice întunecată, inegală, aspră, o rană vindecată urît. Părul roşcat şi zbîrlit îi cădea în dezordine pe frunte şi umeri, iar de pe creştetul capului se ridica un ciuf ca o creastă de cocoş. O faţă neplăcută, sinistră şi-n plus de o culoare albastră-verzuie, morbidă, lucea de parcă era unsă cu grăsime, ca de altfel tot corpul. Era gol-goluţ, iar cînd se apropie mai mult de navă şi aruncă pe nisip mănunchiul de nuiele, se văzu clar cît e de vînos, lipsit de urmele previzibile ale înduioşătoarei neputinţe copilăreşti; ciolănos, dar nu slab, surprinzător de vînos, semn al maturităţii, fără a fi muşchiulos precum atleţii, ci numai bine legat. Deveniră vizibile şi nişte cicatrice îngrozitoare, de parcă trupul i-ar fi fost cîndva sfîşiat: o cicatrice adîncă în partea stîngă, de-a curmezişul coastelor pînă la coapsă, ce-l făcea atît de strîmb; încă o cicatrice pe piciorul drept şi o adîncitură pronunţată în mijlocul pieptului. Mda, se vede treaba că nu i-a fost prea uşor. Planeta muşcase şi mestecase conştiincioasă din puiul de om, modificîndu-l conform parametrilor ei.

Se găsea acum la vreo douăzeci de paşi de marginea spaţiului mort. Braţul de nuiele zăcea la picioarele lui, iar el stătea cu mîinile lăsate pe lîngă corp, uitîndu-se spre navă; desigur, n-avea cum să observe obiectivele, dar parcă ne privea drept în ochi. Şi poziţia lui era neomenească. Nu ştiu cum să explic asta mai bine. Pur şi simplu, oamenii nu stau în astfel de poziţii. Niciodată nu stau aşa. Nici cînd se odihnesc, nici cînd aşteaptă, nici cînd sînt încordaţi. Piciorul stîng era pus puţin înapoi şi îndoit uşor din genunchi, iar toată greutatea corpului se sprijinea chiar în el. Umărul stîng era scos înainte: ca un om care se pregăteşte să arunce un disc. Mult timp însă nu poţi rămîne aşa, nu e nici comod, nici frumos, dar iată că puştiul stătea aşa de cîteva minute, apoi se aşeză brusc pe vine. De fapt, nu era întocmai exact: se lăsă pe piciorul stîng, iar dreptul îl întinse înainte fără să-l îndoaie. Era obositor chiar şi să-l priveşti, mai ales cînd începu să scotocească prin nuiele, ajutîndu-se şi cu piciorul drept. Pe urmă îşi ridică faţa spre noi, întinse mîinile ţinînd în fiecare pumn cîte o nuia şi se porni să facă ceva ce nici nu mă încumet să descriu.

Pot să spun numai că faţa lui se învioră brusc, dar nu la modul obişnuit, pur şi simplu explodă în grimase. Nu ştiu cîţi muşchi faciali are omul, dar cei ai puştiului intrară toţi în acţiune, fiecare independent şi încontinuu, în mişcări extraordinar de complexe. Nu pot să compar cu nimic. Poate doar cu freamătul suprafeţei unui lac în lumina soarelui, numai că, în timp ce goana încreţiturilor pe apă este haotică şi monotonă, uniformă în haosul ei, aici aveam de-a face cu artificii de mişcări în care se întrezărea un oarecare ritm impus conştient. Nu era nici convulsie bolnăvicioasă, nici agonie, nici panică. Ca să zic aşa, era un dans al muşchilor ce începuse cu faţa, iar acum îi cuprinse umerii, pieptul, începură să cînte şi mîinile, în timp ce nuielele uscate tremurau strînse în menghina pumnilor şi porniră să se încrucişeze, să se împletească şi să se lupte, iscînd astfel foşnete, răpăituri de tobe, ţîrîituri, ca şi cum sub navă apăruse pe neaşteptate un cîmp întreg de greieri. Totul nu dură mai mult de un minut, dar deja vederea mi se tulbură, iar urechile mi se înfundară. Apoi mişcările încetiniră. Cîntecul şi dansul se prelinseră din nuiele în mîini, din mîini spre umeri, apoi spre faţă şi totul se termină. Din nou ne privea masca imobilă. Puştiul se ridică uşor, păşi peste grămada de nuiele şi intră în spaţiul mort.

— De ce tăceţi?, tot repeta Komov. Iacov! Iacov! Hei, mă auziţi? De ce tăceţi?

Mi-am revenit şi-am început să-l caut cu privirile pe Komov. Xenopsihologul stătea încordat, cu faţa spre navă şi o umbră lungă se întindea pe nisip la picioarele lui. Vanderhouse tuşi şi rosti:

— Te aud.

— Ce s-a întîmplat?

— Nu mă încumet să povestesc. Poate voi, băieţi?

— Vorbea!, izbucni Maika cu o voce gîtuită. Vă spun eu că vorbea!...

— Auziţi, m-am băgat eu, nu cumva s-a îndreptat

spre intrare?

— Tot ce-i posibil, admise Vanderhouse. Ghenadi, piciul a intrat în spaţiul mort. Cred că s-a dus spre intrare...

— Supravegheaţi hubloul, comandă repede Komov. Dacă intră, îmi comunicaţi imediat, iar voi vă încuiaţi în sala comenzilor... Tăcu cîteva clipe. Vă aştept peste o oră, spuse el cu o nouă intonaţie şi intensitate, de parcă n-ar mai fi vorbit în microfon. Îşi recăpătase obişnuitul său ton liniştit, de muncă. Vă ajunge o oră?

— N-am înţeles, spuse Vanderhouse.

— Încuiaţi-vă!, urlă Komov nervos, direct în microfon. Ce nu înţelegeţi? Vă încuiaţi, dacă intră în navă!

— Am înţeles asta, răspunse Vanderhouse, dar unde să te aşteptăm peste o oră?

Se aşternu tăcerea.

— Vă aştept peste o oră, repetă calm Komov, uitînd iarăşi să mai vorbească în microfon. Vă ajunge o oră?

— Unde?, întrebă Vanderhouse. Unde să te aşteptăm?

— Iacov, mă auzi? întrebă neliniştit Komov.

— Te aud perfect, ne privi dezorientat Vanderhouse. Ai spus că ne aştepţi peste o oră. Unde?

— N-am spus nimic..., începu Komov, dar îl întrerupse vocea lui Vanderhouse, la fel de înfundată ca şi cînd n-ar fi vorbit în microfon:

— Oare n-ar fi timpul să mîncăm? Stasi s-o fi plictisit acolo, ce zici Maika?

Maika începu să chicotească nervos.

— Asta, numai el... începu ea, înfigînd degetul în ecran. Doar el... acolo...

— Ce se întîmplă, Iacov?, urlă Komov.

O voce stranie, nici n-am înţeles bine a cui era, se porni:

— Te fac eu bine, bătrînelul meu, te pun eu pe picioare. Om te fac...

Maika, îngropîndu-şi faţa în palme, icnea din cauza rîsului nervos, şi-şi strîngea genunchii la bărbie.

— Nimic deosebit, Ghenadi, izbuti Vanderhouse să rostească în timp ce-şi ştergea cu batista fruntea transpirată. O mică neînţelegere. Clientul ne vorbeşte cu propriile noastre voci. Îl auzim prin acustica externă. O mică neînţelegere, Ghenadi.

— Îl vedeţi?

— Nu... Ba ia stai, uite-l că apare.

Băiatul stătea din nou lîngă nuielele sale, acum în altă, dar tot atît de incomodă, poziţie. Iar ne privea direct în ochi. Pe urmă, gura i se întredeschise şi se transformă într-un rînjet ce îi dezveli gingiile şi dinţii în partea stîngă a gurii. Se auzi imediat şi vocea Maikăi:

— La urma urmei, dac-aş avea şi eu perciunii dumneavoastră, poate că priveam altfel viaţa...

— Acum vorbeşte cu vocea Maikăi, comunică imperturbabil Vanderhouse. Iar acum se uită din nou în partea ta. Tot nu-l vezi încă? Komov tăcea. Băiatul rămase nemişcat, cu capul întors în direcţia lui, complet nemişcat, ca o stană de piatră: o siluetă stranie în lumina crepusculară. Şi am înţeles brusc că nu era în realitate el. Silueta se topea şi-n curînd se văzu prin ea marginea apei întunecate.

— În sfîrşit, îl văd!, spuse satisfăcut Komov. Stă cam la douăzeci de paşi de navă, aşa-i?

— Da, răspunse Vanderhouse.

— Ba nu, l-am contrazis.

Vanderhouse se uită mai atent.

— Da, cred că ai dreptate, mă aprobă. Probabil că e vorba de... cum îi spui, Ghenadi? Fantomă?

— Staţi!, exclamă Komov. Acum îl văd cu adevărat. Vine spre mine.

— Nu îl vezi?, mă întrebă Maika.

— Nu. E prea întuneric.

— Nu, nu pentru că e întuneric, mă contrazise ea.

Probabil că avea dreptate. Intr-adevăr, soarele apusese şi amurgul se înteţise, totuşi îl mai vedeam încă pe Komov şi fantoma ce se destrăma, pista de aterizare şi aisbergul din depărtare, pe băiat însă nu-l mai zăream.

Komov se aşeză jos.

— Se apropie, spuse el cu jumătate de glas. Acum voi fi foarte ocupat. Să nu mă perturbaţi şi continuaţi să supravegheaţi împrejurimile, dar fără nici un fel de localizatori, în general fără mijloace active. Încercaţi să vă limitaţi la infraoptică. Asta-i tot.

— Vînătoare bună, spuse Vanderhouse în microfon şi se ridică. Avea o înfăţişare tare solemnă. Ne privi sever pe deasupra nasului şi cu o mişcare lentă îşi ciufuli perciunii, după care declamă: **„Turmele-s în grajduri/ Liberi fi-vom pînă-n zorii dimineţii".**

Maika schiţă un căscat prelung şi întrebă:

— Mi-e somn sau e de la nervi?

— N-are importanţă, acum o să ne putem odihni puţin, hotărî Vanderhouse. Haideţi să facem aşa: Maika merge să se odihnească, eu rămîn lîngă ecran, iar Stasi va dormi lîngă radio-emiţător. Peste patru ore îl trezesc. E-n regulă, Stasi?

Eram de acord, deşi mă îndoiam că Komov va rezista atîta în ger. Maika, căscînd încontinuu, căzu şi ea de acord. Cînd plecă, i-am propus lui Vanderhouse o cafea, dar mă refuză sub un pretext ridicol, probabil că vroia să adorm. Atunci mi-am aranjat „colţişorul" lîngă emiţător, m-am uitat prin noile radiograme şi, nedescoperind nimic urgent, i le-am pasat lui Vanderhouse.

O vreme a tăcut. Nu mi-era somn deloc. Îmi storceam creierii căutînd să-mi imaginez cam ce fel de educatori a avut Pierre Semionov. Un ţinc crescut de lup va alerga în patru labe şi va mîrîi; cel crescut de urs va proceda la fel. De fapt, educaţia determină în întregime fiecare **modus vivendi** al oricărei fiinţe. Adică, nu chiar în totalitate, dar are rolul cel mai însemnat. De ce totuşi Mowgli al nostru a rămas ca un om, în poziţie bipedă? Asta te pune pe gînduri. Merge în poziţie verticală şi îşi foloseşte activ mîinile; aşa ceva nu e înnăscut, ci se educă. Poate vorbi. Desigur, nu înţelege ce spune, dar e clar că regiunea creierului ce îi guvernează vorbirea funcţionează excepţional... Şi a ţinut minte totul, chiar de prima dată! Straniu, foarte straniu. Neumanoizii pe care-i cunosc n-ar fi fost capabili să-i dea puştiului o astfel de educaţie. Ar fi putut să-l hrănească şi să-l domesticească; ar fi reuşit să-l studieze în straniile lor laboratoare, asemănătoare unor modele gigantice de intestin aflat în plină activitate, dar să-l privească ca pe un om, să identifice în el omul şi să păstreze această identitate în el, asta, imposibil... Poate că totuşi sînt umanoizi.

— În orice caz, se porni brusc Vanderhouse, sînt umani în cel mai larg sens imaginabil al cuvîntului dacă au salvat piciul nostru şi sînt geniali dacă au reuşit să-l educe astfel încît să semene cu un om, deşi poate că habar n-aveau ce-s acelea mîini şi picioare. Ce părere ai, Stasi?

Am mormăit ceva nedefinit şi atunci tăcu.

În sala comenzilor era linişte. Baza nu ne mai deranjă, iar cu Komov nici măcar nu eram în legătură: pe ecranul întunecat se aprindeau, intermitent, unduitoarele tablouri multicolore ale aurorei boreale şi în lumina lor ireală abia se distingea cum stă Komov, nemişcat. Pe băiat nu l-am văzut însă deloc, deşi cu siguranţă treaba mergea strună, pentru că din cînd în cînd calculatorul mare de bord începea să plescăie uşurel, pornindu-se apoi să toarcă, digerînd şi sistematizînd informaţiile primite prin intermediul transmiţătorului portabil. În curînd, am aţipit şi am visat că, după cum îmi amintesc, nişte caracatiţe nebărbierite şi încruntate, îmbrăcate în treninguri albastre şi purtînd umbrele, mă învăţau să merg. Ri-

deam încontinuu, deoarece cădeam mereu, stîrnind astfel marea lor nemulţumire. M-am trezit din cauza unei uşoare, dar neplăcute împunsături în inimă. Se întîmplase ceva. Vanderhouse stătea încordat, aplecat înspre ecran şi strîngînd puternic braţele fotoliului.

— Stasi!, mă chemă încet.

— Da?

— Uită-te pe ecran.

Priveam oricum ecranul, dar încă nu vedeam nimic deosebit. Ca şi mai înainte, ardeau şi străluceau focurile astrale. Komov stătea în aceeaşi poziţie, aisbergul îndepărtat arunca irizaţii verzi şi roz. Apoi am văzut.

— Deasupra munţilor?, am şoptit.

— Da. Chiar deasupra munţilor.

— Ce-i asta?

— Habar n-am.

— De mult?

— Nu ştiu. Am observat-o acum două minute. Am crezut prima dată că e o trombă...

La fel am crezut şi eu. Deasupra liniei zimţate a crestelor estompate, pe fondul intermitentelor picturi celeste se ridica ceva asemănător unei cravaşe lungi şi subţiri: o curbă neagră ce părea a fi o zgîrietură pe ecran; abia vizibilă, se îndoia, vibra, cîteodată părînd să se prăbuşească, ca apoi să se îndrepte din nou. Secţiunea ei nu era continuă, ci părea articulată ca un trunchi de bambus. Acum se găsea deasupra munţilor, la cel puţin zece kilometri distanţă, ca şi cum cineva aruncase din regiunea culmilor montane o undiţă uriaşă, atribuind astfel peisajului familiar de pe ecran o imagine absurdă de decor al unui teatru de păpuşi. Era atît de nefiresc şi stupid că îmi venea să rîd, ca şi cînd pe cer ar fi apărut o gigantică fizionomie, neverosimilă. Mai pe scurt, era un lucru în afara tuturor dimensiunilor normale, ceva absolut imposibil, ce depăşea limitele imaginabile ale proporţiilor.

— Să fie ei?, am şoptit.

— Exclus să fie ceva natural... şi exclus să fie ceva artificial.

Şi eu simţeam acelaşi lucru.

— Trebuie să-i comunicăm lui Komov, am sugerat.

— A întrerupt legătura, spuse Vanderhouse şi îşi reglă telemetrul. Distanţa rămîne aceeaşi, paisprezece kilometri, iar chestia aia văd că vibrează îngrozitor, se scutură toată. Amplitudinea nu e mai mică de o sută de metri... Absolut incredibil...

— Ce înălţime are?, am îngăimat.

— Cam şase sute de metri.

— Ce naiba!, mi-am arătat surprinderea.

Vanderhouse se repezi pe neaşteptate şi apăsă concomitent două butoane: semnalul de avarie exterior, prin care se cerea ca „toţi să se întoarcă imediat la bord", şi semnalul interior, ce însemna „adunarea generală în sala comenzilor". Se întoarse spre mine şi îmi ordonă cu o voce neobişnuit de seacă:

— Stasi! Dă fuga la postul CMA şi pune în stare de funcţionare TAM-ul de la prova navei. Rămîi acolo şi aşteaptă. Nu acţionezi fără ordine.

Am sărit în coridor. Prin uşile cabinelor răzbăteau sunetele sacadate şi înfundate ale semnalului de întrunire. În întîmpinarea mea fugea Maika, îmbrăcîndu-şi scurta din mers. Avea pantofii puşi direct pe picioarele goale.

— Ce s-a întîmplat?, mă întrebă de departe cu o voce răguşită de somn.

I-am făcut semn că n-am timp şi m-am năpustit în jos pe scară pînă la postul conducerii mijloacelor active. Încă mai tremuram puţin, dar în general mă liniştisem. Într-un fel, eram chiar mîndru: situaţia ce se profila nu era din cele mai obişnuite, mai ales acum cînd eram sigur că din momentul primului start al navei şi pînă în prezent nu mai intrase nimeni în postul CMA, poate doar lucrătorii cosmodroamelor, pentru verificarea sistemelor automate.

M-am prăbuşit în fotoliu, am conectat ecranul circular şi am întrerupt sistemele automate ale TAM, după care am blocat imediat instalaţia de la pupa, ca din zăpăceală să nu trag în nadir. Pe urmă am înşfăcat vernierele ochirii manuale şi imaginea de pe ecran începu să se deruleze în faţa ochilor mei, dincolo de reticul: se perindară aisbergul colţuros, o masă ceţoasă atîrnată deasupra mlaştinii, Komov... Luminat de auroră, stătea acum cu spatele la noi şi se uita spre munţi... Puţin mai sus. Iat-o. Neagră, tremurătoare, absurdă, cu totul neverosimilă. Alături am mai descoperit încă una, mult mai scurtă, dar care creştea văzînd cu ochii, se întindea şi se contorsiona... Fir-ar să fie, cum reuşesc să facă asta? Oare ce energie folosesc, ce fel de material utilizează? Ce privelişte!... Acum semăna cu un gîndac monstruos ce se ascunsese dincolo de munţi şi îşi scosese de-acolo numai „mustăţile". Am calculat unghiul solid de poziţionare şi am potrivit astfel reticulul numerotat, încît să nimeresc ambele ţinte dintr-o singură lovitură. Acum nu-mi mai rămînea decît să apăs cu piciorul pedala...

— CMA-ule?, ţipă Vanderhouse.

— La ordine, postul CMA!

— Gata?

— La ordine, gata!

Am senzaţia că asta ne-a ieşit foarte bărbăteşte.

— Ai încadrat amîndouă ţintele?, mă întrebă Vanderhouse cu vocea lui obişnuită.

— Da. Amîndouă sînt încadrate pe un singur impuls.

— Fii atent! La patruzeci de grade est a apărut a treia ţintă.

M-am uitat şi într-adevăr, în lumina ireală a aurorei boreale, se îndoia şi vibra încă o mustaţă gigantică. Asta nu-mi plăcea. Voi avea oare timp sau nu? Ce să mai, trebuie să-mi ajungă... Mi-am imaginat cum voi trage prima dată şi apoi cum, din două mişcări, voi întoarce tunul spre cea de-a treia ţintă. Nici o problemă, voi avea timp.

— Văd şi a treia ţintă, am spus.

— Bine, zise Vanderhouse. Vezi, totuşi, să nu te „aprinzi". Tragi numai dacă-ţi dau ordin.

— 'Nţeles, am mormăit.

Mda, dar ia să tragă asupra navei noastre cu... cu... ăsta... să zicem cu un oarecare deformator de spaţiu, şi-atunci n-am decît să tot aştept ordine de la tine. Am început să tremur vizibil. Mi-am încleştat mîinile ca să mă potolesc. M-am uitat după Komov. Totul era bine. Rămăsese în aceeaşi poziţie ca mai înainte, privind dintr-o parte giganticul gîndac. M-am liniştit imediat, mai ales cînd, în sfîrşit, am zărit lîngă Komov o creatură micuţă şi neagră. Chiar m-am ruşinat. Ce s-o fi întîmplat cu mine? De fapt, care-o fi cauza panicii? Ei bine, şi-a scos mustăţile... şi nu zic că n-ar fi nişte mustăţi uriaşe, ba chiar aş fi spus că-s de dimensiuni abracadabrante. La urma urmei, probabil că nici nu sînt mustăţi, ci pur şi simplu antene. Poate chiar ne urmăresc. Noi pe ei, ei pe noi, sau cine ştie, poate nu pe noi, ci pe pupilul lor, Pierre Alexandrovici Semionov. Supraveghează cum se descurcă, dacă nu-l supără nimeni...

Pentru că, dacă stai să te gîndeşti, tunul antimeteoritic este o chestie îngrozitoare, n-aş fi vrut să-l folosesc aici. Una e să ştergi de pe suprafaţa pămîntului o stîncă pentru a netezi o pistă de aterizare sau, de pildă, să astupi un canion cînd e necesar un lac cu apă potabilă şi cu totul altă treabă atunci cînd lucrezi pe viu... Şi-apoi, cînd s-a folosit TAM-ul ca mijloc de apărare?... Dar, ia stai, poate că totuşi s-a folosit... În primul rînd, ar fi acel caz, nu-mi mai amintesc unde s-a întîmplat, cînd s-a dereglat sistemul de conducere al unui marfar complet automatizat, pro-

vocîndu-se astfel prăbuşirea acestuia chiar în direcţia taberei. Au fost nevoiţi să-l dezintegreze cu ajutorul TAM-ului. În al doilea rînd, dacă mai ţin bine minte, a fost cercetat acel binecunoscut incident: undeva, pe o planetă biologic activă, o navă-cercetaş a fost supusă „unei influenţe de neînvins din partea biosferei"... A fost supusă sau nu, nu se ştie nici pînă acum, dar căpitanul a hotărît că a fost supusă şi a tras cu tunul de la prova. A ars totul în jurul său, pînă la orizont, aşa că pe urmă, cînd s-au făcut cercetări, experţii nu făceau altceva decît să ridice din umeri. Căpitanului, pare-mi-se, i s-a interzis zborul pentru multă vreme... Da, ce să mai discutăm, TAM-ul este un mijloc de rezolvare îngrozitor. Ultima variantă.

Ca să mă distrag de la aceste gînduri, am făcut măsurători pînă la ţinte, am calculat înălţimea şi grosimea lor. Distanţa era patrusprezece, patrusprezece şi jumătate şi şaisprezece kilometri. Înălţimea, de la cinci sute pînă la şapte sute de metri, iar grosimea era aproximativ egală: la bază circa cincizeci de metri, iar în vîrf mai puţin de un metru. Şi toate erau, într-adevăr, articulate, precum trunchiul unui bambus sau o antenă telescopică. În plus, mi s-a părut că disting pe suprafaţa lor o mişcare direcţionată de jos în sus, peristaltică, dar poate că era numai un joc de lumină. Am încercat să ghicesc calitatea materialului din care erau făcute aceste formaţiuni; rezulta o nerozie. Da, ce bine ar fi fost acum să le studiez cu localizatorul-analizor, dar, bineînţeles, asta nu se poate. Nu poţi să ştii cum au să reacţioneze. Dar nici asta nu e principalul. Important e faptul că aici se găseşte, probabil, o civilizaţie tehnologică avînd un grad înalt de dezvoltare; de fapt, ceea ce trebuie demonstrat. Un singur lucru nu e clar, de ce s-au stabilit sub pămînt, lăsînd planeta natală în stăpînirea pustiului şi a liniştii. De altfel, dacă stăm să reflectăm, fiecare civilizaţie îşi are imaginea ei despre confort. De exemplu, la Tagore...

— Postule CMA!, urlă aşa de tare Vanderhouse în urechea mea, încît am tresărit. Vezi bine ţintele?

— Da, le văd..., am răspuns maşinal, dar imediat am amuţit: deasupra munţilor nu se mai zărea nici o mustaţă. Nu mai sînt ţinte... am spus cu voce scăzută.

— Dormi în post!

— Da' de unde... Pînă acum au fost, le-am văzut cu ochii mei...

— Şi ce ai văzut cu ochii tăi!, deveni curios Vanderhouse.

— Ţinte. Trei ţinte.

— Apoi?

— Iar acuma nu mai sînt.

— Hm... spuse Vanderhouse. S-a întîmplat cam straniu, ce zici?

— Da. Foarte straniu. Au fost şi dintr-o dată nu mai sînt.

— Se întoarce Komov, comunică Vanderhouse. Poate a înţeles el ceva!...

Într-adevăr, Komov, încărcat cu cutii, se întorcea şchiopătînd la navă, avînd probabil picioarele amorţite. Din cînd în cînd întorcea capul; cred că-şi lua rămas bun de la Pierre Alexandrovici. Acesta însă nu se vedea.

— Retragerea, comandă Vanderhouse. Lasă totul cum e şi fugi la bucătărie să pregăteşti ceva cald şi întăritor. Probabil Ghenadi a îngheţat ca un ţurţure. De altfel, vocea lui părea mulţumită, ce părere ai, Maika?

Într-o clipă am fost la bucătărie şi-am început să pregătesc în grabă vin fiert, cafea şi o mică gustare. Mi-era frică să nu pierd măcar un cuvinţel din ce va povesti Komov. Dar cînd am dat buzna în cabina de comandă, împingînd măsuţa pe rotile, Komov încă nu spunea nimic. Stătea lîngă masă, frecîndu-şi obrazul îngheţat, iar în faţa lui era întinsă cea mai mare şi mai detaliată hartă a regiunii noastre. Maika îi arăta cu degetul acele locuri, de unde ieşiseră mai adineaori mustăţile-antene.

— Aici nu-i nimic, se înflăcără Maika. Numai stînci îngheţate, canioane de-o sută de metri adîncime, prăpăstii vulcanice, totul e mort. Am zburat pe aici de zeci de ori. Nu sînt nici măcar tufişuri.

Komov îmi mulţumi distrat, dînd din cap, cuprinse în căuşul palmelor ceaşca cu vin fiert, îşi încălzi faţa cu aburii fierbinţi şi începu să soarbă zgomotos, gemînd din cauza fierbinţelii şi pufăind de plăcere.

— În plus, roca e slabă aici, continuă Maika, n-ar fi rezistat la asemenea construcţii. Doar sînt zeci, poate chiar sute de mii de tone!

— Mda!, rosti Komov şi trînti ceaşca goală pe masă. Într-adevăr, e straniu. Îşi frecă puternic palmele. Am îngheţat ca un cîine, se plînse el. Acum era din nou un alt Komov, rumen, cu nasul roşu, binevoitor, cu ochii strălucind de veselie. Straniu, foarte straniu, băieţi. Dar nu-i asta încă cel mai ciudat lucru, pe planete străine sînt doar destule ciudăţenii. Se prăbuşi în fotoliu şi îşi întinse picioarele. Să ştiţi că astăzi cu greu puteţi să vă mai miraţi. În astea patru ore am auzit atîtea... Desigur, cîte ceva mai trebuie reverificat. Dar, pînă atunci, au ieşit deja la iveală două fapte fundamentale. În primul rînd, Piciul... îl cheamă Piciul... deja a învăţat să vorbească curent şi să înţeleagă practic tot ce i se spune. Un băieţaş care n-a văzut oameni în toată viaţa lui conştientă!

— Ce înseamnă, curent?, întrebă neîncrezătoare Maika. După patru ore de învăţătură... curent?

— Da, după patru ore de învăţătură!, confirmă solemn Komov. Asta-i numai primul aspect. În al doilea rînd, Piciul e foarte convins că e singurul locuitor al acestei planete.

N-am înţeles.

— De ce singurul?, am întrebat. Cum adică singurul?

— Piciul este absolut singur, spuse răspicat Komov, că în afară de el nu mai există nici un aborigen raţional pe planetă.

Se aşternu tăcerea. Komov se ridică.

— Avem mult de lucru, spuse el. Mîine dimineaţă Piciul are intenţia să ne facă o vizită oficială.

Capitolul şase

NEOAMENI ŞI ÎNTREBĂRI

Ne-am chinuit toată noaptea să improvizăm în salon un detector de stări emoţionale. Împreună cu Vanderhouse l-am făcut, practic, din nimic. Aparatul a ieşit de capacitate mică, rudimentar, cu sensibilitate scăzută, totuşi măsura satisfăcător unii parametri fiziologici. Detectorul nu poseda decît trei indicatoare: emoţii negative pregnante (bec roşu), emoţii pozitive pregnante (bec verde) şi restul gamei emoţionale (bec alb). Ce era să facem? În secţia medicală aveam un minunat detector staţionar, dar în mod sigur Piciul nu se va culca nitam-nisam în sarcofagul alb-mat prevăzut cu un capac masiv ce ermetiza interiorul. Pe la nouă am reuşit să terminăm în sfîrşit totul. Mai rămînea problema postului CMA.

Vanderhouse, în calitatea lui de căpitan al navei, răspunzător cu securitatea, interzicerea ş.a.m.d. refuza categoric să desfiinţeze acest serviciu. După o jumătate de noapte petrecută în post pînă dimineaţa,

Maika spera în mod îndreptăţit să nu lipsească de la această vizită. Zadarnice speranţe. În primul rînd, la detector nu putea lucra decît un specialist ca Vanderhouse, în al doilea rînd doar eu aş fi reuşit să menţin aparatul într-o permanentă stare de funcţionare, cînd riscai oricînd pierderea reglajului. În plus, din considerente xenopsihologice, Komov socoti nedorită prezenţa unei femei la prima discuţie cu Piciul. Pe scurt, Maika, albă de furie, plecă din nou în post, iar Vanderhouse, conducînd-o imperturbabil prin faţa detectorului, ne convinse pe toţi: captatorul indicatorului de emoţii funcţiona. Becul roşu nu se stinse decît atunci cînd Maika dispăru pe coridor. De la postul CMA se putea auzi orice discuţie din salon prin intermediul amplificatoarelor.

La nouă şi un sfert, după ceasul navei, Komov se opri în mijlocul salonului şi se uită în jur. Totul era pregătit: detectorul reglat şi conectat, pe masă farfurii cu dulciuri, lumina reglată la intensitatea diurnă locală. Komov ne repetă instrucţiunile în cazul unui contact, porni aparatele de înregistrare şi ne invită să ne ocupăm locurile. Stăm şi aşteptăm.

A apărut la nouă şi patruzeci de minute, după ceasul bordului.

Se opri în prag, sprijinindu-se cu mîna stîngă de tocul uşii, apoi rămase aproape un minut cu piciorul drept ridicat, timp în care ne cercetă pe fiecare prin tăieturile măştii sale mortuare. Era atîta linişte că-i puteam auzi respiraţia ritmică şi puternică funcţionînd ca un mecanism perfect. De aproape, în lumina puternică, lăsa o impresie halucinantă. Era straniu în toate: înfăţişarea complet liniştită, dar în acelaşi timp inumană, pielea bleu-verzuie, lucioasă, parcă lăcuită, amplasarea disproporţionată şi dizgraţioasă a muşchilor şi tendoanelor, genunchii neobişnuit de puternici şi masivi, labele picioarelor uimitor de înguste şi lungi. Mă surprinse că nu era atît de scund cum îmi imaginasem, fiind cam de înălţimea Maikăi. Nu mai puţin ciudată era şi lipsa unghiilor la degetele mîinii stîngi. În pumnul drept strîngea o grămăjoară de frunze proaspete.

Îşi aţinti atît de mult privirea asupra lui Vanderhouse încît îmi trecu prin cap o idee nebunească: poate Piciul a înţeles menirea detectorului. Într-un sfîrşit, bravul nostru căpitan îşi zbîrli cam nervos perciunii şi contrar instrucţiunilor se aplecă uşor înainte.

— Formidabil, rosti clar şi răspicat Piciul, cu vocea lui Vanderhouse. Indicatorul nostru se „înverzi".

Nervos, căpitanul îşi zbîrli din nou perciunii şi zîmbi îndelung. Faţa Piciului se înviora imediat şi Vanderhouse primi drept răsplată o serie de grimase înfiorătoare succedate aproape instantaneu. Imediat o transpiraţie rece inundă fruntea lui Vanderhouse. Nu ştiu cum s-ar fi terminat totul, dacă Piciul nu s-ar fi dezlipit în fine de tocul uşii. Se prelinse de-a lungul peretelui şi se opri lîngă ecranul videofonului.

— Ce-i ăsta?, întrebă el.

— Un videofon, răspunse Komov.

— Da, spuse Piciul. Totul se mişcă şi de fapt nu se mişcă nimic. Imagini.

— Uite mîncare, spuse Komov. Vrei să mănînci?

— Mîncare separat?, întrebă enigmatic Piciul şi se apropie de masă. Asta-i mîncare? Nu prea seamănă. Mister.

— Cu ce nu seamănă?

— Nu seamănă a mîncare.

— Gustă totuşi, îl sfătui Komov, împingînd spre el o farfurie cu prăjituri.

Piciul căzu brusc în genunchi, întinse mîinile şi deschise gura. Tăceam stupefiaţi. Piciul rămăsese stană de piatră. Ţinea ochii închişi. Totul nu dură decît cîteva secunde, apoi Piciul căzu lin pe spate, se aşeză şi cu o mişcare bruscă aruncă în faţa lui, pe podea, frunzele mototolite. Faţa începu din nou să-i tremure spasmodic. Se apucă să mute frunzele cu mişcări precise şi repezi ale degeţelor de la mîini, ajutîndu-se uneori şi cu piciorul. Împreună cu Komov ne-am ridicat din fotolii, întinzînd gîturile şi urmărind cu sufletul la gură ce se petrece. Frunzele se aranjară parcă singure într-un desen bizar, fără-ndoială regulat, dar care nu ne trezea nici un fel de asociaţii. Piciul se opri o clipă, ca împietrit, şi brusc adună frunzele într-o grămăjoară. Faţa îi încremeni din nou.

— Deci asta-i mîncarea voastră. Eu nu mănînc aşa ceva.

— Uite cum trebuie să faci, spuse Komov. Întinse mîna, luă o prăjitura şi cu o mişcare intenţionat lentă, o duse la gură, muşcă încet şi începu să mestece demonstrativ. Faţa lividă a Piciului tresări convulsiv.

— Nu se poate!, ţipă el. Nu e bine să bagi în gură cu mîinile. N-o să fie bine!

— Încearcă totuşi, insistă Komov, aruncîndu-şi privirile spre detector. Se opri brusc. Ai dreptate. Nu e voie. Şi-atunci ce facem?

Piciul se aşeză pe călcîiul stîng şi rosti cu un glas profund de bariton:

— Greieraşul meu! Ce prostie. Spuneţi-mi din nou: cînd plecaţi de aici?

— Acum e greu de explicat, se înmuie Komov. E foarte important să ştim totul despre tine, încă nu ne-ai povestit nimic. Cînd vom afla tot, vom pleca, dacă asta ţi-e dorinţa.

— Ştii totul despre mine, rosti Piciul cu vocea lui Komov. Ştii cum am apărut. Ştii cum am ajuns aici şi de ce-am venit la tine. Ştii tot despre mine.

Ochii îmi ieşiră din orbite, dar Komov rămase impasibil:

— De ce crezi că aş şti toate astea?, întrebă el.

— Am cugetat. Am înţeles.

— Extraordinar, spuse calm Komov. Chiar aşa şi este. Nu ştiu însă cum ai trăit aici înainte de a veni eu.

— Dacă veţi afla totul despre mine, veţi pleca imediat?

— Da, dacă vrei.

— Atunci, întreabă-mă. Întreabă-mă cît mai repede pentru că şi eu vreau să-ţi pun întrebări.

Am privit indicatorul. M-am uitat aşa, pur şi simplu. Mi se făcu rău. Doar cu cîteva clipe în urmă, încă mai ardea lumina albă neutră, pentru ca acum să te izbească rubiniul emoţiilor negative. Am observat în treacăt că Vanderhouse părea îngrijorat.

— Mai întîi, povesteşte-mi, îl întrebă Komov, de ce-ai stat atît de mult timp ascuns?

— Curbospat, rosti clar Piciul şi se aşeză pe călcîiul drept. Ştiam demult că oamenii se vor întoarce şi, aşteptîndu-i, îmi era rău. Pe urmă am văzut: oamenii au venit. M-am gîndit mult şi am înţeles că dacă le voi cere, oamenii vor pleca şi va fi bine. Vor pleca negreşit, însă nu ştiam cînd. Sînt patru. Foarte mulţi. Chiar şi unul e prea mult. Totuşi mai bine decît patru. Am intrat la unul şi i-am vorbit toată noaptea. Mister. M-am gîndit: un singur om nu va vorbi niciodată. Am venit la toţi patru. A fost foarte vesel, ne-am jucat cu imaginile, fugeam ca valurile. Iar mister. Seara am văzut: unul stă separat. Tu. M-am gîndit şi am înţeles: mă aştepţi. M-am apropiat. Motanul din Cheshire!... Uite-aşa a fost.

Vorbea aspru, sacadat, cu vocea lui Komov şi doar nonsensurile le rostea cu acea voce necunsocută de bariton. Mîinile şi degetele Piciului nu se opriră nici o clipă, el însuşi agitîndu-se energic, dar neînchipuit de uşor, ca şi cum s-ar fi prelins într-o succesiune de poze. Era o privelişte ameţitoare: pereţii familiari ai salonului, aroma vanilată a prăjiturilor, totul atît de intim şi firesc şi doar în această insolită lumină vineţie stătea pe podea o mică monstruozitate flexibilă,

energică, lină... și o luminiță rubinie pe panou...

— De unde știai că oamenii se vor întoarce?, întrebă Komov.

— Am cugetat și am înțeles.

— Poate ți-a povestit cineva?

— Cine? Pietrele? Soarele? Tufișurile? Sînt singur împreună cu imaginile mele. Dar ele tac. Pot doar să mă joc cu ele. Nu, oamenii au venit și au plecat. Mută repede cîteva frunzulițe pe podea. M-am gîndit și am înțeles: vor veni din nou.

— De ce ți-a fost însă rău?

— Pentru că există oameni.

— Oamenii n-au făcut niciodată rău nimănui. Oamenii nu vor decît binele celor din jur.

— Știu, spuse Piciul. Dar am spus un lucru: oamenii vor pleca și totul va fi bine.

— Ce rău ți-au făcut oamenii?

— Existența lor sau venirea lor: asta-i necazul. Plecarea lor definitivă: asta-i bine.

Luminița roșie îmi sfredelea sufletul. N-am mai rezistat și pe sub masă, l-am lovit ușor cu piciorul pe Komov.

— De unde știi că spunînd oamenilor să plece, ei vor pleca?, întrebă Komov, ignorîndu-mă.

— Știu că oamenii vor binele tuturor celor din jur!

— Dar cum ai aflat? N-ai avut niciodată legături cu oamenii.

— M-am gîndit mult. Mult timp n-am înțeles. Pe urmă am înțeles.

— Cînd? Demult?

— Nu, nu demult. Cînd ai plecat de pe lac, am prins un pește. M-am mirat foarte tare. Nu știu de ce, dar a murit. Am cugetat și am înțeles că veți pleca negreșit, dacă vi se va cere.

Komov își mușcă buza de jos.

— Odată, am adormit pe țărmul oceanului, începu el brusc. Cînd m-am trezit, am văzut lîngă mine, întipărite în nisipul umed, urmele unor tălpi de om. Am stat, m-am gîndit și am înțeles că în timpul somnului trecuse pe lîngă mine un om. De unde știu asta? Doar n-am văzut omul, ci doar urmele. Înainte de a adormi nu fuseseră deloc, la trezire însă apăruseră urme clare de om și nu de valuri sau de pietre căzute din munți, deci pe lîngă mine trecuse un om în timp ce dormeam. Așa gîndim noi. Tu cum gîndești? Au venit oamenii. Nu știi nimic despre ei. Cum ai ajuns la concluzia că vor pleca neapărat, pentru totdeauna, dacă vei vorbi cu ei. Cum te-ai gîndit?

Piciul tăcu surprinzător de mult, vreo trei minute. Pe fața și pieptul lui porni din nou dansul mușchilor. Degetele lui agile mutau fulgerător frunzele, apoi le împrăștiau brusc cu piciorul și spuse tare cu voce de bariton:

— Asta da întrebare. La trinchet!

Vanderhouse tuși în colțul lui și Piciul se uită imediat înspre el:

— Formidabil!, exclamă el cu același timbru de bariton. Mereu am vrut să știu de ce ai părul atît de lung pe obraji.

Se așternu tăcerea. Brusc, rubiniul se stinse, transformîndu-se în smarald.

— Răspunde, Iacov, îi ceru liniștit Komov.

— Hm... mormăi Vanderhouse, înroșindu-se. Cum să-ți spun eu, băiatul meu... Își zbîrli absent perciunii... Așa-i frumos, așa-mi place... Cred că e o explicație suficientă, ce zici?

— Frumos... îmi place... repetă Piciul. Clopoțel! spuse dintr-o dată tandru. Nu, nu mi-ai explicat. Așa nu se poate. De ce numai pe obraji? De ce nu și pe nas?

— Dar pe nas nu e frumos, îl povățui Vanderhouse. Și-apoi cînd mănînci îți intră în gură...

— Adevărat, aprobă Piciul. Dar dacă e pe obraji, atunci cînd mergi prin tufișuri, n-ai cum să nu te agăți. Eu mereu am pățit-o, deși am părul pe cap, deci mai sus.

— Hm... Știi, eu rareori umblu prin tufișuri.

— Să nu umbli prin tufișuri, îl avertiză Piciul. Va fi dureros.

Vanderhouse nu găsi răspunsul, dar era satisfăcut. Indicatorul arunca sclipiri de smarald. Piciul uitase de grijile sale, iar bravul nostru căpitan, căruia îi plăceau atît de mult copiii, fără-ndoială se înduioșase puțin. În afară de asta, îl măgulea pesemne faptul că perciunii lui, pînă acum obiect al glumelor noastre, mai mult sau mai puțin proaste, jucaseră un rol atît de însemnat în desfășurarea contactului. Veni însă și rîndul meu. Piciul mă privi brusc în ochi și mi-o trînti:

— Dar tu?

— Ce-i cu mine?, am întrebat cam agresiv, fiind luat prin surprindere.

Imediat Komov, cu o vădită satisfacție, nu scăpă prilejul să mă lovească în gleznă.

— Am o întrebare și pentru tine, începu Piciul. Un lucru care m-a uimit la fel de mult. Dar ți-era atît de frică! Erai să mă omori odată: țipai, șuierai, m-ai lovit cu aer. Am fugit pînă pe dealuri... Ce-i lucrul acela mare și călduros, cu luminiță, care face pămîntul neted?

— Mașini, am spus și am tușit. Ciberi.

— Ciberi, repetă Piciul. Sînt vii?

— Nu. Sînt mașini. Noi le-am făcut.

— Le-ați făcut? Așa mari? Și se mișcă? Formidabil. Dar sînt atît de mari!

— Există și mai mari, am spus.

— Mai mari?

— Mult mai mari, confirmă Komov. Mai mari decît aisbergul.

— Și ele se mișcă?

— Nu, spuse Komov. Ele gîndesc.

Și Komov începu să povestească despre mașinile cibernetice. Mi-era foarte greu să înțeleg stările sufletești ale Piciului. Dacă porneam de la premisa că dispozițiile sufletești erau într-un fel sau altul oglindite în acțiuni fizice, atunci aș fi putut spune că Piciul era profund impresionat: alerga prin salon precum motanul lui Tom Sawyer, îmbătat de valeriană. Cînd Komov îl lămuri că ciberii mei nu pot fi considerați nici vii, nici morți, se cățără pe pereți, apoi, epuizat, se agăță de tavan, lipindu-se de plastic cu palmele și labele picioarelor. Tot ce aflase despre mașini, mașini gigantice ce gîndesc mai repede decît oamenii, ce socotesc și răspund la întrebări de un milion de ori mai rapid, toate aceste noutăți transformară Piciul într-un ghem, îl descolăciră și îl aruncară pe coridor, pentru ca în secunda următoare să se rostogolească din nou la picioarele noastre, gîfîind zgomotos, privindu-ne cu ochii imenși și întunecați, făcînd disperat grimase. N-am mai întîlnit și nu cred că voi mai întîlni vreodată un ascultător atît de satisfăcut. Beculețul strălucea ca un ochi de pisică, în timp ce Komov vorbea întruna cu o voce monotonă, exprimîndu-se clar și precis, extrem de simplu, strecurînd uneori vorbe conspirative: „Dar despre asta o să discutăm mai tîrziu, în detaliu" sau „În realitate e mult mai complicat și mai interesant, dar deocamdată, bineînțeles, nu știi ce înseamnă hemostatica".

Abia termină Komov, că Piciul și sări în fotoliu, îmbrățișîndu-și umerii cu brațele sale lungi și vînjoase, după care întrebă:

— Cum aș putea să vorbesc și ciberii să mă asculte?

— Ai făcut-o deja, i-am spus.

Se prelinse ca o umbră din fotoliu, în tăcere, și întinzîndu-și mîinile se propti de masa din fața mea.

— Cînd?

— Atunci cînd săreai în fața lor, iar cel mai mare dintre ei, îl cheamă Tom, se oprea și te întreba ce ordine ai să-i dai.

— Dar de ce nu auzeam întrebarea?
— O vedeai numai. Îţi mai aminteşti că acolo licărea un foculeţ roşu? Asta era întrebarea. Tom te întreba în felul lui.
Piciul se mută pe podea.
— Formidabil! şopti încetişor cu vocea mea. Deci, ăsta e jocul... un joc formidabil. Spărgătorul de nuci!
— Ce-nseamnă „spărgătorul de nuci"?, întrebă brusc Komov.
— Nu ştiu, se grăbi să răspundă Piciul. Sînt doar trei cuvinte. Totuşi e plăcut să le rosteşti. Motanul din Cheshire. S-spărgătorul de nuci.
— De unde ştii aceste cuvinte?
— Le-am ţinut minte. Doi oameni mari şi buni. Mult mai mari decît voi... Trinchet! Spărgătorul de nuci!... Greieraş pe cuptoraş... Marr-ry, Marr-ry! Broscuţa mea vrea să mănînce!
La drept vorbind, mă trecură fiorii. Vanderhouse deveni palid, iar perciunii i se pleoştiră. Piciul striga cuvintele cu un glas moale de bariton: închizi ochii şi-ţi apare în faţă un bărbat uriaş, plin de energie şi de bucuria vieţii, neînfricat, puternic, bun... Apoi, ceva se schimbă în intonaţia vocii şi el murmură încetişor, cu o nespusă tandreţe:
— Pisicuţa mea, puiule... Şi dintr-o dată, cu o voce duioasă de femeie: „Clopoţelule!... Iar eşti ud..."
Tăcu, lovindu-şi nasul cu degetul.
— Şi toate astea le ţii minte?, se miră Komov.
— Desigur, confirmă Piciul cu vocea lui Komov. Tu nu ţii minte totul?
— Nu, răspunse Komov.
— Fiindcă gîndeşti altfel decît mine, spuse hotărît Piciul. Eu ţin minte totul. N-am să uit niciodată ce s-a petrecut sau a fost vreodată în jurul meu, iar dacă se-ntîmplă, totuşi, nu trebuie să mă gîndesc prea mult că îmi şi reamintesc totul. Dacă vrei să cunoşti mai multe despre mine, am să-ţi povestesc altădată, însă acum spune-mi: ce e sus? Ieri mi-ai spus: stelele. Ce sînt stelele? De sus cade apa. Cîteodată nu vreau, dar ea cade. De unde apare? De unde vin navele? Sînt foarte multe întrebări, iar eu m-am gîndit foarte mult. Sînt atît de multe răspunsuri diferite şi toate sînt împletite între ele ca frunzele... Strînse frunzele de pe podea într-o grămăjoară. Se acoperă una pe alta, se deranjează între ele. Poţi să-mi răspunzi?
Komov începu să povestească, în timp ce Piciul porni să se agite, temurînd tot de emoţie. Mă cuprinse ameţeala, totul îmi juca în faţa ochilor şi închizîndu-i m-am întrebat cum se face că aborigenii nu i-au explicat asemenea lucruri elementare, cum de-au reuşit să-l prostească în aşa fel încît nici măcar nu bănuie existenţa lor şi cum de izbuteşte să-şi amintească totul perfect, chiar de cînd era prunc. De fapt, lucrul cel mai îngrozitor este că nu înţelege nimic din ce memorează.
Komov tăcu brusc şi imediat mă trăzni mirosul înţepător al amoniacului. Am deschis ochii. Piciul dispăruse şi doar fantoma lui străvezie şi slabă se risipea rapid deasupra grămăjoarei de frunze. În depărtare se despica membrana intrării. Vocea îngrijorată a Maikăi se făcu auzită în interfon:
— De ce s-a cărăbănit aşa? S-a întîmplat ceva?
M-am uitat la Komov. Îşi freca mîinile, zîmbind îngăduitor.
— Mda, mormăi el. Iată o situaţie interesantă... Maia!... strigă el. Au apărut mustăţile?
— Opt bucăţi, răspunse Maika. Au stat nemişcate de-a lungul crestei şi chiar acum au dispărut... erau chiar colorate: galbene, verzi... Am făcut şi cîteva fotografii...
— Bravo, o lăudă Komov. La următoarea întîlnire cu siguranţă vei fi şi dumneata prezentă... Iacov, hai să luăm registogramele şi să mergem la mine. Iar tu, Stasi... Se ridică şi se îndreptă spre colţul unde era montat blocul videofoanelor. Uite caseta, Stasi. Trimite-o urgent, direct la centru. Copia am s-o iau, pentru analiză... Unde văzusem aparatul de proiecţie?... Ah, uite-l... Cred că mai avem la dispoziţie vreo trei-patru ore, după care va veni din nou... Ah, să nu uit Stasi! Uite-te şi prin radiograme, vezi dacă merită ceva. Doar de la Centru, bază sau personal din partea lui Garbovski sau Mboga.
— M-aţi rugat... am început, ridicîndu-mă. Trebuie să mai vorbiţi şi cu Mihail Albertovici.
— Ah, da! Faţa lui Komov exprima vinovăţia. Ştii, Stasi, e cam ilegal, dar... Fii drăguţ, transmite înregistrarea pe două canale concomitent: nu numai la Centru, ci şi la bază, personal şi confidenţial lui Sidorov. Pe răspunderea mea.
— Poţi şi pe-a mea, am mormăit, deja dincolo de ieşire.
Am intrat în sala comenzilor şi, introducînd caseta în automat, am cuplat pe emitere şi-am început să mă uit prin radiograme. De data asta erau puţine;: doar trei, probabil centrul luase măsuri. O radiogramă era de la Informator şi conţinea cifre, nişte litere greceşti şi unele semne pe care le mai văzusem cîndva, cred că atunci cînd reglasem instalaţia de scris. A doua radiogramă era de la Centru: Bader continua perseverent să ceară considerentele preliminare alegerii zonelor susceptibile de a fi locuite de aborigeni, tipurile posibile de contact ce urmează să aibă loc, ţinînd cont de clasificarea lui Bülow şi altele. A treia radiogramă era de la Sidorov: îl întreba oficial pe Komov de necesitatea stabilirii unei ordini în aducerea eşalonată a instalaţiilor cerute în zona contactului. Am stat şi-am reflectat. Am stabilit că, probabil, Komov are nevoie de prima radiogramă, că pe-a treia n-am să i-o dau, n-ar fi frumos faţă de Mihail Albertovici, iar în ceea ce-l priveşte pe Bader, să mai aştepte. Parcă ne mai arde acum de presupuneri preliminare.
După o jumătate de oră, automatul semnaliză încheierea transmisiei. Am scos caseta, am luat două radiograme şi am plecat la Komov. Cînd am intrat la el în cabină, stătea împreună cu Vanderhouse lîngă proiector, iar pe ecran te ameţeau deplasările bruşte şi fulgerătoare ale Piciului în faţa figurilor noastre uimite şi a fizionomiei încordate a lui Komov. Vanderhouse „răsărea" de după proiector, stînd aplecat spre ecran, cu perciunii prinşi în pumnii încleştaţi.
— Ridicare bruscă de temperatură, mormăia el. A atins patruzeci şi trei de grade... Iar, acum, atenţie la encefalogramă, Ghenadi... Uite, apare încă o dată valul lui Peters...
În faţa lui, masa era înţesată de suluri, registogramele detectorului nostru, o mare parte din ele fiind aruncate şi pe pat sau chiar pe podea.
— Aha..., urmări Komov cu degetul pe registrogramă. Aha... Dar, ia stai, ce se întîmplă aici? Opri proiectorul, se întoarse după unul din suluri şi mă observă. Da?, întrebă iritat.
I-am dat radiogramele.
— Ce-s cu astea?, întrebă nerăbdător. Aaa.. Se uită grăbit peste radiograma Informatorului, surîse şi o aruncă de-o parte. E cu totul altceva, spuse. De altfel, n-aveau de unde să ştie... Citi radiograma lui Sidorov şi îşi ridică privirile spre mine. Aţi trimis-o?
— Da.
— Bun, mulţumesc. Trimiteţi o radiogramă în care să specificaţi că instalaţiile solicitate nu-mi sînt deocamdată necesare... Pînă la noi cerinţe.
— Am înţeles.
Am ieşit.
Am conceput radiograma şi am trimis-o la bază. Mi-am zis că n-ar fi rău să văd cum o mai duce Maika. Învîrtea posomorîtă vernierele, ba chiar cu încăpăţînare. Probabil se antrena pentru fixarea ţintelor la tragerea cu tunul în obiectivele îndepărtate.

— Inutil, răbufni ea. Dacă scuipă toate odată, kaput. Nici măcar nu clipim.

— În primul rînd, poţi mări unghiul solid de distrugere, am început să-i explic, în timp ce mă apropiam. Desigur, eficacitatea se micşorează cu trei, patru ordine de mărime, în schimb acoperi un sfert din orizont, iar aici distanţele nu sînt chiar atît de mari... În al doilea rînd, crezi că într-adevăr vor trage?

— Tu ce zici?

— Nu prea se vede...

— Păi, dacă nu se vede, de ce stau aici?

M-am aşezat lîngă fotoliul ei, pe podea.

— La drept vorbind, nu ştiu, am spus. Totuşi trebuie să-ţi amintesc că planeta e biologic activă şi-atunci nu putem să nu respectăm instrucţiunile. Dacă ni s-ar fi permis utilizarea paznicilor-cercetaşi...

Am tăcut un timp.

— Ţi-e milă de el?, întrebă brusc Maika.

— Nu ştiu. De ce milă? Mai degrabă groază... Iar cu mila... În fond, de ce mi-ar fi milă? E vioi, viguros... Nu arată deloc jalnic...

— Nu-i vorba de asta... Cum să mă exprim?... Uite, am ascultat tot şi mi s-a făcut silă de felul cum se poartă Komov cu el. Îl dispreţuieşte profund...

— Cum adică, îl dispreţuieşte? Komov are de pregătit un contact, după o strategie precisă... Trebuie să admiţi că numai prin Piciul putem stabili contactul...

— Înţeleg. Probabil că de-asta mi-e silă. Evident, Piciul nu ştie nimic despre aborigeni... O unealtă oarbă!

— Atunci, nu mai ştiu, am renunţat eu. Cred că ai căzut în sentimentalism. Totuşi, nu e un om, e doar un aborigen. Realizăm un contact cu el, iar pentru asta trecem obligatoriu peste nişte bariere, dezlegăm enigme-ghicitori şi adoptăm atitudini reale, lucide. Sentimentele n-au ce căuta aici. La drept vorbind, nici pe el nu-l încearcă sentimentele de dragoste. Nici nu poate avea. La urma urmei, ce-nseamnă un contact? Confruntarea a două strategii.

— Uff, izbucni Maika. Ce plictisitor eşti! Parcă-i fi de pîslă. Nu ştii decît să programezi. Cibertehnician...

Nu m-am supărat. Vedeam că Maika e de acord în principiu, dar ceva o sîcîia...

— Iar presimţi ceva, am zgîndărit-o. De fapt, ştii foarte bine şi singură că unicul firicel care ne leagă de aceşti invizibili este Piciul. Dacă nu-i vom fi pe plac, dacă nu-l vom cuceri...

— Ei, tocmai asta e, mă întrerupse Maika. Orice-ar face Komov, orice-ar vorbi, simţi imediat că nu-l interesează decît un lucru: contactul. Totul pentru grandioasa lui idee a progresului vertical!

— Atunci cum să procedăm?

— Nu ştiu, ridică din umeri. Poate că Iacov... În orice caz, e singurul dintre ei care a vorbit omeneşte cu Piciul.

— Ce să spun, m-am supărat eu puţin, contact la nivel de perciuni...

Am tăcut amîndoi, îmbufnaţi. Maika răsucea vernierele cu o insistenţă sporită, fixînd reticulul pe vîrfurile crestei înzăpezite.

— Maika, m-am hotărît într-un tîrziu. De fapt, vrei sau nu reuşita contactului?

— Probabil că vreau, spuse fără entuziasm. Ai văzut doar cît m-am bucurat cînd, în sfîrşit, ne-am edificat... Dar de cum am ascultat discuţia voastră... Nu mai ştiu. Poate şi fiindcă e prima dată cînd particip la un contact... Îmi imaginam cu totul altfel.

— Nu. Altul e necazul şi înţeleg ce se petrece cu tine. Crezi că e un om...

— Ai mai zis asta, remarcă Maika.

— Nu, ascultă-mă pînă la capăt. Întotdeauna îţi sare în ochi omenescul. Priveşte însă şi din alt unghi... Să nu mai amintim de fantome şi mimetism. Ce are omenesc în general? Într-o oarecare măsură, înfăţişarea, mersul biped. Coardele vocale... Şi altceva? Nici chiar muşchii nu sînt umani, iar asta se pare că provine direct din informaţia genetică... Pur şi simplu te derutează vorbirea. Şi, într-adevăr, vorbeşte excelent... chiar şi aşa, nu-i ca la noi. Nici un om nu-i capabil să vorbească curent o limbă complet străină lui în numai patru ore, iar problema constă nu numai în bagajul de cuvinte, dar şi în intonaţie, frazeologie... Dacă vrei să ştii, e un vîrcolac! Nu e un om, ci doar o imitaţie demnă de un maestru. Gîndeşte-te numai: să ţii minte ce s-a întîmplat cu tine încă de la vîrsta sugarului şi, parcă poţi să ştii, poate chiar în pîntecele mamei... E oare omenesc?... Ai văzut vreodată un robot-android? Sigur că nu, numai că eu ştiu cum arată.

— Şi ce-i cu asta?, se posomorî Maika.

— Tocmai asta-i, că teoretic un robot-android perfect nu poate fi construit decît dintr-un om. Va fi un supergînditor, un superemoţional, un superrezistent, toate superurile care le vrei, inclusiv cel de superom. Un singur lucru nu va fi: Om.

— Vrei să spui că aborigenii l-au transformat într-un robot?, zîmbi strîmb Maika.

— Nu, nu. Vreau numai să te conving că tot ce e omenesc în el este întîmplător, doar caracteristici ale materialului iniţial... şi că nu trebuie să sădim în jurul lui sentimente. Consideră că porţi o discuţie cu mustăţile colorate...

Maika mă prinse brusc de umăr şi spuse cu jumătate de glas:

— Uite, se întoarce!

M-am ridicat puţin şi am privit ecranul. Venind dinspre mlaştină direct spre navă, fugea cu paşi mărunţi un omuleţ strîmb. Înaintea lui, o umbră şovăitoare, scurtă, neagră-vineţie. Ciuful murdar din creştetul capului arunca reflexe roşcate. Se întorcea Piciul. Se grăbea. Cu mîinile sale lungi, îmbrăţişa la piept ceva asemănător unui coş mare, plin vîrf cu pietre, probabil foarte greu.

Maika cuplă interfonul.

— Postul CMA, către Komov, spuse ea răspicat. Se apropie Piciul.

— Te-am auzit, răspunse imediat Komov. Iacov, la posturi... Popov, înlocuiţi-o pe Glumova la postul CMA. Maia, vino în salon.

Maika se ridică plictisită.

— Du-te, du-te, am îndemnat-o. Priveşte-l îndeaproape, vas plin cu durere ce eşti...

Pufni supărată şi fugi pe scări. I-am ocupat locul. Piciul era deja foarte aproape. Acum îşi încetinise fuga şi privea nava. Mă încercă din nou senzaţia că se uită direct în ochii mei.

Deodată am observat cum, deasupra crestelor, pe cerul vînăt-cenuşiu, apărură ca din nimic, de parcă se developară, nişte antene înfiorător de mari, ale unor gîndaci gigantici. Ca şi pînă acum, se îndoiau uşor, vibrau, se contorsionau. Le-am numărat. Şase.

— Post CMA!, mă chemă Komov. Cîte mustăţi au apărut la orizont?

— Şase. Trei albe, două roşii şi una verde.

— Vezi, Iacov, spuse Komov, o ritmicitate precisă. Piciul la noi, mustăţile afară.

Se auzi vocea înfundată a lui Vanderhouse:

— Mă închin în faţa clarviziunii dumneavoastră, Ghenadi, dar cred că paza rămîne deocamdată obligatorie.

— E dreptul dumneavoastră, comentă sec Komov. Maia, aşază-te aici...

Am raportat:

— Piciul a ajuns în unghiul mort. Cară un coş imens cu pietre.

— Clar, spuse Komov. Fiţi gata!

Eram atît de concentrat să nu scap vreo vorbuliţă, încît mi-a sărit inima din piept la auzul unei bubuituri

prelungi. La început, n-am realizat că Piciul își răsturnase bolovanii pe podea. Auzeam suflul lui puternic, apoi o voce de copilaș rosti brusc:

— Mam-a-a-a! Și din nou: Ma-ma-a-a!

Se auzi apoi, deja binecunoscut mie, plînsetul în sughițuri al unui copilaș de un an. Amintindu-mi de el, se strînse ceva în mine, înțelegînd totodată și semnificația plînsetului: Piciul o zărise pe Maika. Nu trecu mai mult de jumătate de minut și plînsetul încetă, pietrele huruiră din nou, apoi vocea lui Komov:

— Asta-i întrebarea: de ce mă interesează toate astea? Tot ce mă înconjoară. De ce am tot timpul întrebări? Doar mi se face rău de la ele: douăzeci de întrebări pe zi. Încerc să mă salvez: fug, toată ziua fug sau înot; nu mă ajută. Încep să mă gîndesc. Cîteodată îmi vine răspunsul. Asta-i plăcut. Cîteodată vin mai multe răspunsuri și nu pot să aleg. Sînt nenorocit. En-nigmă! La început credeam că întrebările vin de dinăuntru. Dar m-am gîndit și am înțeles: tot ce vine din interior trebuie să-mi facă plăcere. Înseamnă că întrebările vin dinafară? E just? Gîndesc la fel ca tine. Atunci unde stau ele, unde atîrnă, care-i punctul lor?

Pauză. Se auzi apoi vocea adevărată a lui Komov. Semănau foarte mult între ele, doar că adevăratul Komov nu vorbea la fel de sacadat și strident. În general, puteai să le deosebești, dacă știai despre ce este vorba.

— Aș putea să-ți răspund chiar acum la întrebare, șopti Komov, dar mi-e teamă să nu greșesc... să nu răspund incorect sau imprecis. Cînd am să aflu totul despre tine, am să-ți răspund fără teama de a greși.

Pauză. Huruiră din nou pietrele mutate de Piciul.

— Ff-fragment, spuse Piciul. Încă o întrebare. De unde vin răspunsurile? M-ai obligat să mă gîndesc. Întotdeauna am crezut că atunci cînd găsești un răspuns e o plăcere, iar dacă nu, atunci se produce o nenorocire. Mi-ai povestit cum gîndești. Am cugetat și mi-am amintit că deseori gîndeam și eu la fel, iar răspunsurile veneau des. Le văd cum vin. Așa cum fac volumul pentru pietre. Uite-așa. „Coșul", suflă Komov. Da, coșul. O nuia se agață de alta, o alta de a treia, a treia mai departe și iese... coșul. Se vede cum. De multe ori însă mă gîndesc, din nou huruiră pietrele, și răspunsul e deja gata. Am o grămadă de nuiele și dintr-o dată, îmi apare coșul. De ce?

— Și la întrebarea asta, spuse Komov, îți pot răspunde, dar numai atunci cînd voi afla totul despre tine.

— Atunci află!, îi ceru Piciul. Află mai repede! De ce nu afli?... Dar îți pot povesti și singur. Era o navă, nu mai mare ca a ta; acum e mult mai mică, era totuși foarte mare. Asta știi și singur. Pe urmă a fost așa.

Din interfon se auzi un pocnet și o trosnitură îngrozitoare, imediat începu să țipe disperat un copil în registre neînchipuit de înalte, iar printre aceste trosnete și lovituri, printre zgomotele de sticlă spartă, dincolo de țipătul sfîșietor al copilului, se deslușea o voce gîtuită, horcăitul unui bărbat:

— Mary... Mary... Ma-a-ry...

Copilul țipa insuportabil și un timp nu se mai auzi nimic altceva. Apoi un hîrșîit, niște icnete înăbușite: cineva se tîra pe podeaua acoperită de cioburi și dărîmături. Se rostogoli ceva cu un zăngănit puternic. O voce cunoscută de femeie suspină, paralizată de groază:

— Șura... Unde ești, Șura?... Mă doare... Ce s-a întîmplat? Unde ești? Nu văd nimic, Șura... Răspunde-mi!... Ah, cum mă doare! Ajută-mă, nu văd nimic...

În plus, țipătul neîntrerupt al copilașului. Femeia tăcu, după un timp o imită și copilul. Am răsuflat și am observat că țin pumnii încleștați, iar unghiile îmi intraseră adînc în palme. Maxilarele îmi amorțiseră.

— A durat mult, spuse triumfător Piciul. Obosisem sa tot țip. Am adormit. Cînd m-am trezit, întuneric ca la început. Mi-era frig și foame. Mi-era atît de foame și-mi doream atît de mult să mă satur și să mă încălzesc, încît așa s-a și întîmplat.

O cascadă întreagă de sunete complet necunoscute se revărsă din interfon. Un bîzîit ușor, în creștere, țăcănituri dese, pocnete cu reverberații, ca niște ecouri înfundate, un mormăit gros, extrem de greu auzibil, un chițăit, un scîrțîit, un zumzet, lovituri metalice, de alămuri, plesnituri... A durat mult, vreo cîteva minute. Brusc, nu se mai auzi nimic, după care vocea puțin sufocată a Piciului:

— Nu, așa nu pot povesti. Voi vorbi numai despre ce am văzut și înțeles. Prea mult, ce pot face?

— Și ți-au dat de mîncare? Te-au încălzit? întrebă Komov liniștit.

— Se pare că da, așa cum am vrut. Și de-atunci, totul a fost așa cum mi-am dorit. Pînă cînd a venit prima navă.

— Dar asta ce-a fost?, întrebă Komov și după mine imită foarte bine învălmășeala de sunete pe care o auzisem anterior.

Pauză.

— Înțeleg, spuse Piciul. Nu știi ce reprezintă, dar eu le-am înțeles. Nu pot însă să-ți răspund. Doar nici tu nu ai cuvinte să explici asta, iar tu știi mai multe cuvinte decît mine. Dă-mi cuvinte. Am de la tine multe cuvinte valoroase, însă inutile.

Pauză.

— Ce culoare are?, intebă Komov.

— Nici una. Culoarea, asta e atunci cînd privești cu ochii. Acolo nu se poate privi.

— Unde acolo?

— La mine. În adînc. Sub pămînt.

— Dar cum e la pipăit?

— Excelent!, exclamă Piciul. Plăcere. Motanul din Cheshire! Cel mai bine e la mine. Așa a fost pînă nu au venit oamenii...

— Acolo dormi?, întrebă Komov.

— Acolo eu sînt totul. Dorm, mănînc, gîndesc. Doar aici mă joc, pentru că acolo nu e loc, e prea înghesuit. Ca în apă, numai că încă și mai înghesuit.

— Dar în apă nu se poate respira, protestă Komov.

— De ce nu se poate? Ba se poate foarte bine! Chiar te poți juca, numai că e cam înghesuială.

Pauză.

— Acum știi totul despre mine?, întrebă Piciul.

— Nu, răspunse hotărît Komov. N-am aflat nimic despre tine. Vezi doar că n-avem cuvinte comune. Poate ai cuvinte proprii?

— Cuvinte..., repetă încet Piciul. Asta e atunci cînd miști gura și apoi auzi cu urechile. Nu. Asta e numai la oameni. Știam că există cuvinte, pentru că le țin minte. Trinchet! Ce înseamnă? Nu știam. Acum însă știu la ce folosesc multe din cuvinte. Înainte nu știam. Îmi făcea plăcere doar să le rostesc. Un joc.

— Acum știi ce-nseamnă cuvîntul „ocean", rosti Komov, dar oceanul îl vedeai și înainte. Cum îl numeai?

Pauză.

— Te ascult, insistă Komov.

— Ce asculți? Pentru ce? L-am denumit deja, dar așa nu se poate auzi. Asta-i înăuntru.

— Poate poți să-mi arăți? intebă Komov. Ai pietre, nuiele...

— Pietrele și nuielele nu sînt pentru arătat, protestă Piciul. Pietrele și nuielele mă ajută în gîndire. Dacă întrebarea e grea: nuiele și pietre. Dacă nu cunosc întrebarea: frunze. Am mai multe lucruri. Apa, gheața care se topește ușor, de aceea... Piciul amuți. Nu am cuvinte, continuă el. Multe lucruri diferite. Părul... și multe altele pentru care nu există cuvinte. Dar toate astea sînt acolo, la mine.

Se auzi un suspin greu și prelung. Cred că al lui Vanderhouse.

Maika întrebă brusc:
— Dar cînd îți miști fața? Ce reprezintă?
— Mam-ma... începu Piciul cu o voce plîngăreață. Fața, mîinile, corpul, continuă el cu vocea lui Maika, astea sînt lucruri pentru gîndire și nu sînt puține. Ar dura prea mult ca să le denumesc.
Pauză.

— Ce facem?, întrebă Komov. Te-ai gîndit?
— M-am gîndit la asta, spuse Piciul. Știu ce vrei de la mine. Aș vrea și eu, dar nu pot. Ce problemă! Cînd vreau, pot orice. Dar nu cu oamenii. Nu vreau ca ei să existe și totuși ei sînt. Vreau să vii la mine, dar nu pot. Oamenii înseamnă nenorocire.

— Înțeleg, spuse Komov. Atunci te iau la mine. Vrei?
— Unde?
— La mine. Acolo de unde am venit. Pe Pămînt, unde trăiesc toți oamenii. Acolo o să pot afla totul despre tine și încă destul de repede.
— Dar e foarte departe, spuse Piciul. Sau nu te-am înțeles?
— Da, e foarte departe, spuse Komov. Dar nava mea...

— Nu, spuse Piciul. Nu mă înțelegi. Nu pot așa departe. Pur și simplu nu pot așa departe. Mi-e imposibil la o asemenea depărtare. Odată mă jucam pe gheață. Am adormit. M-am trezit din cauza fricii. O frică uriașă, imensă. Chiar am ațipit. Fragment! Gheața înota și vedeam doar crestele munților. Mă gîndeam că oceanul înghițise pămîntul. Bineînțeles, m-am întors. Mi-am dorit intens lucrul ăsta și gheața s-a întors imediat la țărm. Dar acum știu, nu am voie departe. Mi-a fost nu numai frică. Mi-a fost chiar rău. Ca de la foame, dar mult mai rău. Nu, nu pot să vin la tine.

— Eh, bine, spuse Komov cu o voce silit veselă. Probabil că te-ai plictisit să-mi tot răspunzi și să-mi povestești. Știu că-ți place să pui întrebări. Pune și am să-ți răspund.

— Nu, spuse Piciul. Am prea multe întrebări să-ți pun. De ce cade piatra? Ce-nseamnă apa caldă? De ce sînt zece degete, iar ca să socotești îți trebuie numai unul? Multe întrebări. Dar nu te voi întreba acum. Acum mi-e rău. Nu poți la mine, nu pot la tine, nu avem cuvinte. Deci nu poți să afli totul despre mine. Enigmă. Deci nu poți pleca. Te rog, gîndește-te ce e de făcut. Dacă nu poți s-o faci singur repede, lasă mașinile tale să se gîndească de un milion de ori mai repede. Plec. Nu pot să mă gîndesc cînd vorbesc. Grăbește-te, pentru că îmi este mai rău decît ieri, iar atunci mi-a fost mai rău decît alaltăieri.

Se rostogoli o piatră. Vanderhouse suspină din nou greu și prelung. N-am clipit bine din ochi, că Piciul deja fugea val-vîrtej spre dealuri, prin șantier. Am văzut cum a trecut ca un fulger pe pistă și deodată dispăru de parcă nici nu fusese. Și-n aceeași secundă, ca la o comandă, dispărură și mustățile multicolore de deasupra crestelor.

— Așa, începu Komov. N-avem de ales. Iacov, dă-mi, te rog, radiograma lui Sidorov. Să aducă instalațiile, văd că fără mentoscop nu mă descurc.

— Bine, se învoi Vanderhouse. Dar aș vrea să-ți atrag atenția, Ghenadi... În cursul discuției, becul verde nu s-a aprins nici măcar o singură dată.
— Am observat, spuse Komov.
— Dar astea nu sînt doar niște simple emoții negative, Ghenadi. Sînt emoții negative pregnant exprimate...
Răspunsul lui Komov nu se mai auzi.
Am rămas în post toată seara și jumătate de noapte, nici urmă de Pici. N-au apărut nici mustățile, nici Maika.

Capitolul șapte

ÎNTREBĂRI ȘI INDOIELI

a micul dejun, Komov a vorbit într-una, deși, avînd ochii înroșiți și obrajii supți, era limpede că nu dormise deloc. Părea totuși vesel și surescitat. Sorbea mereu din ceaiul tare și ne expunea ipotezele și concluziile lui preliminare.

Acum era convins că aborigenii transformaseră radical organismul băiatului, dovedindu-se astfel a fi niște experimentatori uimitor de îndrăzneți și curajoși: modificaseră fiziologia și o parte din anatomie, extinseseră incredibil de mult regiunile active ale creierului, înzestrîndu-l totodată cu noi mecanisme fiziologice, extindere imposibil de realizat într-un organism uman normal, în condițiile științei pămîntene contemporane. Scopul acestor transformări anatomofiziologice putea fi unul de durată, aborigenii dorind pur și simplu adaptarea pruncului neajutorat la condițiile de existență complet inumane ale acestei lumi. Rămînea însă neelucidată problema modificării capitale a funcționării sistemului nervos central, această transformare fiind ori un rezultat al schimbărilor anatomofiziologice, ori un ajutor pentru utilizarea mai eficientă a rezervelor creierului uman în scopuri bine definite, cum ar fi conservarea în creier a tuturor întîmplărilor și senzațiilor încă din pruncie pentru ușurarea unei adaptări inverse în cazul reîntoarcerii Piciului în societatea umană (într-adevăr, era incredibilă ușurința cu care Piciul se înțelesese cu noi, în cazul în care nu-i apărusem nici ca monștrii, nici ca hidoșenii). De asemenea, nu era exclus ca memoria uriașă a Piciului, asociată cu o dezvoltare formidabilă a centrilor nervoși de emitere a sunetelor să fie doar un rezultat secundar al modificării creierului său pentru atingerea obiectivului primordial: crearea unei legături psihice stabile între sistemul nervos central al Piciului și cele ale băștinașilor. Existența unei asemenea legături părea însă imposibilă, anumite fapte fiind greu de explicat altfel: răspunsurile spontane ale Piciului, fără a mai adăuga și logica lor, împlinirea tuturor dorințelor lui, a celor conștiente și chiar subconștiente, atașarea Piciului de această regiune a planetei. Această ipoteză poate explica în același timp și încordarea psihică puternică în care se află Piciul cînd apar oamenii. Însuși Piciul nu e capabil să înțeleagă de ce-l deranjează, de fapt, oamenii. Cu siguranță că nu-l stînjenim pe el, ci pe aborigeni. Și acum ne-am apropiat cum nu se poate mai mult de problema naturii și aspectului aborigenilor.

O logică simplă ne impune clasificarea aborigenilor în viețăți microscopice sau gigantice, în orice caz incompatibile cu dimensiunile fizice ale Piciului, care-i percepe astfel ca pe-un element sau eveniment al naturii ce-l înconjoară încă din copilărie (cînd l-am întrebat despre antene, Piciul mi-a răspuns extrem de indiferent că vede „mustățile" pentru prima dată în viața lui, oricum el în fiecare zi observă cîte ceva absolut nou pentru el și din nou n-am reușit să găsim cuvintele potrivite pentru a defini aceste evenimente). Din punctul lui de vedere, Komov înclina să creadă că aborigenii sînt de fapt niște superorganisme gigantice, extrem de îndepărtate atît de structurile umanoide, cît și de cele neumanoide cunoscute de om pînă în prezent. Știm foarte puține despre ei, numai din ce-am văzut, construcțiile (sau organismele?) monstruoase de deasupra orizontului, a căror dispariție sau apariție era evident legată de vizitele Piciului, sau numai din ce am auzit, sunetele complet necunoscute emise de Piciul la descrierea

locuinței sale. Ce am înțeles? Aborigenii se află la un nivel de cunoștințe teoretice și practice fantastic de ridicate, considerînd doar transformările majore la care a fost supus un prunc obișnuit. Atît. Deocamdată, chiar și întrebările sînt puține, deși acestea sînt, bineînțeles, fundamentale. De ce aborigenii l-au salvat și ajutat pe Pici, și-n general de ce s-au interesat de el, ce treabă au cu el? De unde-i cunosc pe oameni, și-ncă destul de bine din moment ce se descurcă în bazele lor psihologice și sociologice? De ce totuși refuză comunicarea cu oamenii? Cum coincide nivelul vizibil înalt de cunoștințe cu lipsa totală de urme ale oricărui fel de activitate rațională? Să fie actuala stare deplorabilă a planetei tocmai rodul acestei activități? Sau această stare este deplorabilă numai din punctul nostru de vedere? De fapt, cam acestea ar fi toate problemele fundamentale. El, Komov, mai avea ceva idei în acest sens, dar considera prematură o expunere în această privință.

Oricum, un lucru era clar. Descoperirea era de-o importanță primordială și trebuia dusă pînă la capăt, lucru posibil doar cu ajutorul Piciului. În curînd primeam și instalația cefaloscopică, alături de una din categoria „tehnică specială", cu un randament de utilizare de 100%, doar în cazul în care Piciul ar fi avut deplină încredere în noi și, mai ales, dacă ne-ar fi simțit lipsa.

— Astăzi nu mă întîlnesc cu el, stabili Komov, punînd de-o parte paharul gol. Azi e rîndul vostru. Stasi, arată-i-l pe Tom. Maia, învățați-l să se joace cu mingea, plimbă-l cu aeroglisorul. Nu vă jenați, băieți, fiți cît mai veseli cu el, cît mai naturali. Imaginați-vă că e frățiorul vostru mai mic, un prichindel... Iacov, dumneata rămîi de pază, la urma urmei, dumneata ai înființat-o... Dacă, însă, Piciul ajunge și pe la tine, ia-ți inima în dinți și dă-i voie să te tragă de perciuni, îl interesează foarte mult. Iar eu mă voi ascunde ca un scorpion, voi supraveghea și înregistra totul. Așa că fiți buni și puneți-vă al „treilea ochi". Dacă Piciul întreabă de mine, spuneți-i că trebuie să cuget. Cîntați-i cît mai mult în strună, faceți-i proiecții de filme... Arătați-i calculatorul. Stasi, spune-i cum funcționează, încearcă să te-ntreci cu el în calcule. Cred că aici vă va aștepta o surpriză... Lăsați-l să întrebe cît mai mult, cu cît e mai mult cu atît e mai bine... La locuri, băieți, la locuri!

A șters-o. Ne-am uitat unul la celălalt.

— Ceva întrebări, cibernetician? mă întrebă Maika. O întrebare ca de gheață, deloc prietenoasă. Erau primele ei cuvinte de azi-dimineață. Nici măcar nu mă salutase azi.

— Nici una, dispecer. Nici o întrebare, dispecer. Te văd, dar nu te aud.

— Bineînțeles, totul merge strună, rosti abătut Vanderhouse. Nu că mi-ar fi milă de perciuni. Dar...

— Chiar așa, spuse Maika, ridicîndu-se. Dar...

— Vroiam să spun, continuă Vanderhouse, că ieri seară am primit o radiogramă de la Garbovski. L-a rugat pe Komov foarte delicat, dar hotărît, să nu forțeze contactul. Și din nou a mai bătut un apropo, cum că ar fi vrut să ni se alăture.

— Și ce-a spus Komov? am întrebat.

Vanderhouse își înălță capul și mîngîindu-și perciunul stîng mă privi pe deasupra nasului.

— Komov s-a exprimat cam nepoliticos, răspunse el. Bineînțeles verbal. A răspuns ceva în sensul că-i mulțumește pentru sfat.

— Și?, am continuat să cer lămuriri. Tare aș fi vrut să-l întîlnesc pe Garbovski. Niciodată nu l-am văzut în realitate.

— Asta-i tot, spuse Vanderhouse, ridicîndu-se și el.

Ne-am îndreptat cu toții spre arsenal, unde am găsit și ne-am fixat pe frunte lamele late, circulare, cu cel de-al „treilea ochi": binecunoscutele teletransmițătoare portative cu care erau dotați cercetașii singuratici și prin care aceștia puteau transmite neîntrerupt informații vizuale și acustice, în fond tot ce vedeau și auzeau. Un lucrușor simplu, dar ingenios, inclus de curînd și în inventarul instalațiilor E.P. Am mai zăbovit puțin, pînă ne-am reglat cercurile, astfel încît să nu ne apese tîmplele, să nu ne cadă pe nas sau obiectivul să nu fie obturat de glugă. Continuînd cu glumele, încercam aproape disperat s-o înduplec pe Maika să glumească și ea pe seama mea și, ce mai încolo-încoace, eram în stare de orice numai s-o înviorez puțin. În zadar Maika rămînea posomorîtă, tăcută sau cel mult răspundea sec. În general, Maika noastră suferă de crize de ipohondrie și-n aceste cazuri e mai bine să fie lăsată în pace, dar acum aveam senzația că Maika, pe lîngă criza propriu-zisă, era și supărată, dar nu oricum, ci chiar pe mine. Nu-mi explicam de ce, dar mă simțeam vinovat față de ea și eram complet dezorientat.

Maika plecă la ea în cabină să caute mingea, în timp ce eu l-am eliberat pe Tom trimițîndu-l pe pistă. Soarele se ridicase deja și, cu toate că gerul nocturn se înmuiase, era încă totuși foarte frig, pentru că nasul îmi înghețâ pe loc. În plus, dinspre ocean se simțea răsuflarea unui vîntuleț puțin cam tăios. Piciul, nicăieri.

L-am alergat pe Tom în jurul pistei, oferindu-i astfel prilejul să se mai dezmorțească. Copleșit de atîta atenție acordată, îmi cerea insistent noi ordine. Apăru și Maika și ca să nu înghețăm, „am bătut" mingea vreo cinci minute, la drept vorbind, cu multă plăcere. Încă mai speram că Maika se va „aprinde" în cele din urmă, așa cum îi era obiceiul, zadarnic însă. Într-un sfîrșit, m-am plictisit și-am întrebat-o direct ce se întîmplase. Se așeză pe minge, în mijlocul pistei greblate și își strînse șuba pe lîngă corp.

— Ce s-a întîmplat totuși?, am repetat.

Se uită la mine posomorîtă, apoi își întoarse capul.

— Poate totuși îmi răspunzi?, am insistat, ridicînd vocea.

— Cam bate-un vîntuleț azi!,rosti Maika, uitîndu-se distrată la cer.

— Ce?, am întrebat surprins. Ce vîntuleț?

Își bătu fruntea cu degetul, chiar lîngă obiectivul „ochiului" și spuse:

— E-pe-ști-pi ze-pev-ze-pec. Ne-pe a-pa-u-pu-dî-pi.

— Tu-pu e-pe-ști-pi ze-pev-ze-pe-că-pă, i-am răspuns. A-pa-co-lo-po do-po-a-pa-ri-pi e-pe u-pu-ni-pi tra-pa-ns-la-pa-to-po-ri-pi.

— Așa e, spuse Maika. Tocmai de aceea îți și spun: vîntuleț.

— Da, îmi pică fisa. E cam vîntuleț, într-adevăr e vîntuleț.

Încercînd să născocesc ceva pentru discuție m-am simțit al naibii de jenat pentru că, în afară de vîntuleț, nu reușeam să găsesc nimic altceva și atunci îmi trecu prin cap că n-ar fi rea o plimbare, mai ales că n-o mai făcusem pînă acum și că, în ciuda faptului că mă aflam aici de aproape o săptămînă, nu simțisem ca lumea acest pămînt sub tălpi. În plus, exista șansa de a-l întîlni pe Piciul nostru, undeva prin tufișuri, iar dacă va dori și el să ne revadă, atunci totul putea fi nu numai plăcut, dar și folositor: vom lega discuția într-o atmosferă familiară lui. I-am propus și Maikăi. Se ridică în tăcere și se îndreptă spre mlaștină în timp ce eu, vîrîndu-mi nasul în gulerul de blană, am urmat-o cu mîinile înfipte cît mai adînc în buzunare. Tom, incapabil să-și exprime întreaga solicitudine, se urni după mine, dar i-am poruncit să rămînă pe loc, în așteptarea unor ordine ulterioare.

Desigur, nu ne-am băgat în mlaștină și, ocolind-o, ne-am strecurat printre tufișuri. Vegetația era jalnică: palidă, pipernicită, firavă, frunzulițe lipsite de vlagă, albăstrii, cu reflexe metalice, rămurele noduroase,

fragile, cu scoarța portocalie, pătată. Tufișurile atingeau arareori înălțimea mea, așa că Vanderhouse n-ar fi riscat să-și piardă aici perciunii. Sub picioare se simțea elasticitatea stratului gros de frunze căzute, amestecate cu nisip. În umbră sclipea bruma. Cu toate acestea, vegetația îți impunea respect. Probabil că nu era ușor să crească aici: temperatura scădea în timpul nopții pînă la minus douăzeci, ziua rareori trecea de zero, iar sub rădăcini doar nisip sărat. Nu cred că ceva din vegetația Pămîntului ar fi putut să se adapteze la astfel de condiții vitrege. Cu atît mai straniu era să-ți imaginezi că undeva, printre aceste tufișuri înghețate, un omuleț gol-goluț umblă desculț pe nisipul brumat.

Mi s-a părut că zăresc o mișcare în tufișurile dese din dreapta. M-am oprit și am strigat: „Piciule!", dar nu-mi răspunse nimeni. Ne înconjura doar liniștea înghețată. Nici foșnetul frunzelor, nici zumzetul insectelor, toate astea ne dădeau un sentiment bizar, de parcă ne-am fi rătăcit printre niște decoruri de teatru. Am ocolit o limbă lungă de ceață aruncată de mlaștina fierbinte și am început să urcăm panta dealului, de fapt o dună nisipoasă asediată de tufișuri. Cu cît ne ridicam, cu atît se simțea mai tare nisipul sub picioare. Ajungînd pe creastă, ne-am uitat de jur-împrejur. Nava era acoperită de nori cețoși, dar pista se zărea bine, greblată, strălucind clar și vesel sub soare. Pe ea o singură pată neagră: mingea lăsată de noi. În jurul ei se învîrtea, greoi și nesigur, Tom, cu siguranță că era pe cale să rezolve o problemă spinoasă: să îndepărteze acest corp străin de pe pistă sau să-și dea viața la nevoie pentru acest lucru lăsat de om.

Și chiar atunci am observat urme pe nisipul înghețat, niște pete umede, întunecate, pe bruma argintie. Pe aici trecuse Piciul și nu chiar așa de demult. Stătuse pe creastă, apoi se ridicase și coborîse versantul, îndepărtîndu-se de nava. Șirul urmelor se întindea pînă în hățișul vîlcelei dintre dune. „Piciule!", am strigat din nou și iar nu-mi răspunse nimeni. Am coborît în vîlcea.

L-am găsit imediat. Stătea culcat cît era de lung, cu obrazul lipit de pămînt și ținîndu-se cu mîinile de cap. O prezență stranie, contrastanta și imposibilă în acest peisaj de gheață. Întîi m-am speriat: poate se întîmplase ceva. Prea era rece și incomod aici. M-am lăsat pe vine lîngă el, l-am chemat și, văzînd că nu răspunde, l-am pleznit ușor peste fundul slab și gol. Îl atingeam pentru prima oară și mai că n-am țipat de uimire. Mi s-a părut fierbinte ca fierul de călcat.

— A găsit rezolvarea?, întrebă Piciul fără să-și ridice capul.

— Se gîndește, i-am răspuns. Problema e grea.

— Și cum am să aflu dacă a găsit-o?

— Ai să vii și îți va spune imediat.

— Mam-ma, izbucni Piciul.

Am privit-o pe Maika, era alături.

— Mam-ma, repetă Piciul nemișcat.

— Da, clopoțelule, șopti Maika.

Piciul se așeză, o prelingere din starea culcată în cea așezată.

— Mai spune o dată!, ceru el.

— Da, clopoțelule, repetă Maika. Fața i se albi și îi apărură clar pistruii.

— Formidabil!, exclamă Piciul, privind-o de jos în sus. Spărgătorul de nuci!

Am tușit.

— Te-am așteptat, Piciule, am spus.

Începu să mă privească. M-am abținut cu mare greutate să nu-mi iau privirea. Avea totuși o față monstruoasă.

— De ce m-ai așteptat?

— Cum adică, de ce?... M-am pierdut puțin, dar îmi veni pe loc o idee: „Ne era dor de tine". Ne e rău fără tine. Nu avem plăcere, înțelegi?

Piciul sări și imediat se așeză din nou. O făcu într-o parte, într-o poziție foarte incomodă, n-aș fi reușit să stau așa nici două secunde.

— Ți-e rău fără mine?

— Da, am spus hotărît.

— Formidabil!, exclamă el. Ți-e rău fără mine, mie mi-e rău fără tine. En-nigmă!

— De ce enigmă?, m-am întristat. Dacă n-am fi putut rămîne împreună, atunci ar fi fost o enigmă. Dar acum ne-am întîlnit, putem să ne jucăm... Uite, îți place să te joci, dar întotdeauna singur...

— Nu, mă contrazise Piciul. Doar la început m-am jucat singur. Apoi m-am jucat pe lac și am văzut imaginea mea în apă. Am vrut să mă joc cu ea, dar ea s-a desfăcut. Atunci mi-am dorit mai multe imagini, să le am și să mă pot juca cu ele. Și dorința mi s-a împlinit.

Sări și fugi ușor în cerc, lăsînd în urma lui fantomele sale uimitoare — negre, albe, galbene, roșii. Se așeză apoi în mijloc, uitîndu-se mîndru în jur. Trebuie să recunosc că era un spectacol extraordinar: un băiat gol pe nisip înconjurat de o duzină de statui multicolore în diferite poziții.

— Formidabil!, am exclamat și, uitîndu-mă la Maika, am invitat-o din priviri să participe la discuție. Mă simțeam jenat că doar eu vorbesc în timp ce ea tace. Nu spuse nimic, privind posomorîtă cum se unduiau tremurător fantomele, topindu-se ușor și degajînd acel miros de amoniac.

— Am vrut mereu să vă întreb, anunță Piciul, de ce vă înfășurați? Ce-i asta? Sări spre mine și mă trase de poalele șubei.

— Îmbrăcăminte, i-am răspuns.

— Îmbrăcăminte, repetă el. Pentru ce?

I-am explicat ce-i cu îmbrăcămintea. Nu sînt Komov. În viața mea n-am predat lecții, mai ales despre îmbrăcăminte. Dar o spun fără lipsă de modestie: lecția a avut succes.

— Toți oamenii au îmbrăcăminte?, întrebă uimit Piciul.

— Toți, am răspuns repede ca să-nchei cu această întrebare. Practic, nu înțelegeam ce-l uimește.

— Dar oamenii sînt mulți? Cîți?

— Cincisprezece miliarde.

— Cincisprezece miliarde, repetă, punîndu-și în față degetul lipsit de unghie și incepînd să-l îndoaie și să-l îndrepte. Cincisprezece miliarde!, spuse și privi resturile stravezii de fantome. Ochii i se întunecară. Și toți în îmbrăcăminte... Și ce mai e?

— Nu înțeleg!

— Și ce mai fac ei?

Am tras în piept mult aer și-am început să-i povestesc ce fac oamenii. E ciudat, desigur, că pînă acum nu m-am gîndit la asta. Mi-e teamă ca Piciul să n-aibă impresia că cea mai mare parte a omenirii se ocupă doar de cibertehnică. De altfel, pentru început, cred că nu e rău nici așa. E-adevărat că Piciul nu se agitase ca în timpul lecțiilor lui Komov, ghemuindu-se și îndoindu-se, dar tot asculta ca vrăjit. Cînd am terminat, complet încurcat în încercarea disperată de a-i da o imagine despre artă, îmi puse imediat o întrebare nouă.

— Așa multă treabă?, rămase el uimit. De ce ați venit aici?

— Maika, povestește-i tu, am implorat-o cu o voce răgușită. Mi-a înghețat nasul.

Maika mă privi ciudat, totuși începu, lipsită de vlagă, să povestească, după mine neinteresant, despre răposatul proiect „Arca". N-am reușit să mă abțin și-am început s-o întrerup, încercînd să colorez lecția cu mărunțișuri pitorești, vîrîndu-mă în precizări și corecturi și brusc m-am trezit că din nou vorbesc singur. Am socotit necesar să-mi termin povestirea cu o morală.

— Vezi și singur, am spus. Am început o treaba,

dar de cum am înţeles că planeta ta este ocupată, am renunţat imediat la proiectul nostru.

— Deci oamenii pot să afle ce va fi? întrebă Piciul. Dar asta nu e chiar aşa. Dacă oamenii ar fi putut, de mult ar fi plecat de aici.

N-am ştiut ce să mai spun. Tema mi s-a părut alunecoasă.

— Ştii ceva, Piciule, m-am înviorat eu, hai să ne jucăm. Să vezi cît e de interesant să te joci cu oamenii.

Piciul tăcea. Am privit-o feroce pe Maika, nu înţelegeam ce-i cu ea. Doar n-am să descurc numai eu contactul ăsta!

— Hai să mergem la joacă, Piciule, mă susţinu fără entuziasm Maika. Sau poate vrei să te plimb cu maşina zburătoare?

— Ai să zbori, am adăugat, şi totul va fi joc: munţii, mlaştinile, aisbergul...

— Nu, se împotrivi Piciul. Zborul e o plăcere obişnuită. Asta pot şi eu.

Am sărit.

— Cum adică poţi?

Faţa lui se încreţi instantaneu. Piciul se ridică din nisip şi îşi lăsă umerii în jos.

— N-am cuvinte, spuse el. Cînd vreau, zbor...

— Atunci, zboară!, am spus.

— Acum nu vreau, îmi răspunse precipitat. Acum am plăcere cu voi. Sări nerăbdător. Vreau să mă joc! Unde?

— Hai să fugim pînă la navă, i-am propus.

Scoase un ţipăt sfîşietor şi nici nu dispăru bine ecoul între dune, că noi deja eram printre tufişuri, fugind la întrecere. Pe Maika am lăsat-o în pace, definitiv. Să facă ce vrea.

Piciul aluneca printre tufişuri ca o pată de soare. Aveam impresia că nu atinsese nici o ramură şi în general, că nu atinsese nici măcar pămîntul. Eu, în şuba mea încălzită electric, fugeam fără să mai ţin seamă de nimic, ca un tanc pe nisip, astfel că totul troznea în jurul meu. Am încercat tot timpul să-l ajung, dar mereu mă derutau fantomele lui, pe care le lăsa în urmă la fiecare minut. Într-o poieniţă aflată în mijlocul mărăcinişului, Piciul mă aşteptă şi mă întrebă:

— La tine se întîmplă aşa? Uite, te trezeşti şi îţi aduci aminte de ceva, văzut parcă pentru prima oară. Uneori este ceva binecunoscut. De exemplu, că zbor. Alteori e ceva complet nou, ce nu ai mai văzut niciodată.

— Da, mi se întîmplă, am spus răsuflînd din greu. Asta se cheamă vis. Dormi şi visezi.

Mergeam la pas. Undeva în spate trosnea mărăcinişul: Maika.

— De unde vine asta?, mă întrebă Piciul. Ce înseamnă visul?

— Combinaţii neobişnuite ale impresiilor avute cîndva, am bombănit eu.

N-a înţeles, desigur, şi am trecut la predarea unei alte lecţii de proporţii: ce sînt visele, cum apar, la ce ajută şi cît de rău i-ar fi omului fără ele.

— Motanul din Cheshire! Dar tot nu înţeleg de ce visez ceva ce n-am mai văzut încă.

Maika ne ajunse şi mergea alături, tăcută.

— De exemplu?, am întrebat.

— Uneori visez că sînt mare-mare, că mă gîndesc şi atunci întrebările vin una după alta, întrebări uimitoare şi foarte colorate, în timp ce eu găsesc răspunsurile, şi ele uimitoare, şi cunosc foarte bine cum se formează răspunsul din întrebare. Este cea mai mare plăcere cînd ştii cum se formează răspunsul din întrebare. Cînd mă trezesc însă, nu mai ţin minte nici întrebările, nici răspunsurile. Nu îmi amintesc decît de plăcere.

— Mda, am comentat evaziv. Un vis interesant. Dar n-am cum să-ţi explic. Întreabă-l pe Komov. Poate îţi explică el.

— Pe Komov? Ce înseamnă Komov?

A trebuit să-i explic sistemul nostru de nume. Înconjurasem deja mlaştina şi în faţa noastră apărura nava şi pista de aterizare. Cînd am terminat, Piciul spuse brusc, nitam-nisam:

— Straniu. Cu mine n-a fost aşa.

— Cum?

— Să vreau ceva pentru mine şi să nu pot.

— Dar ce vrei?

— Vreau să mă desfac pe jumătate. Acum sînt unul şi vreau să fim doi.

— Ei, frăţioare, am spus, aici n-ai ce să vrei. E imposibil.

— Şi dacă ar fi posibil? E rău sau e bine?

— Desigur, rău. Nu prea înţeleg ce vrei să spui... Poţi să te rupi în două, dar e rău de tot. Te poţi îmbolnăvi: asta se numeşte împărţirea spiritului. Şi asta se poate vindeca, deşi e atît de rău.

— E dureros?, întrebă Piciul.

Am păşit pe pista greblată. Tom se deplasa deja în întîmpinarea noastră, fugărind mingea şi clipind bucuros din luminiţele de semnalizare.

— Lasă asta, am spus. Eşti bine şi aşa, întreg.

— Nu, nu sînt bine, mă contrazise Piciul, dar tocmai atunci sosi Tom şi jocul începu.

Piciul arunca întrebările ca grindina. N-ajungeam să răspund. Tom nu reuşea să execute comenzile. Mingea nu atingea pămîntul. Doar Piciul reuşea să facă totul.

Privit din exterior, totul părea, cred, foarte vesel. Şi-ntr-adevăr, era foarte amuzant, şi chiar Maika îşi dădu drumul pînă la urmă. Probabil păream nişte năzdrăvani ce chiuliseră de la şcoală pentru a se duce pe malul oceanului. La început, eram încă stînjeniţi, conştienţi că nu ne distrăm, ci muncim şi că fiecare mişcare de-a noastră este urmărită, că între noi şi Piciul rămăsese ceva greu, neexprimat pînă la capăt, dar pînă la urmă totul fu dat uitării. Rămăsese doar mingea, ce zbura de la unul la altul, bucuria unei lovituri reuşite şi necazul pe neîndemînaticul Tom, ţiuiturile din urechi de la chiuiturile asurzitoare şi rîsul strident, sacadat, al Piciului. Auzeam astfel, pentru întîia oară, rîsul lui izvorît din uitare de sine, complet copilăresc...

Era un joc straniu, cu regulile stabilite pe parcurs de Pici. Se arătase incredibil de rezistent şi pasionat, nescăpîndu-i nici un prilej pentru a ne demonstra superioritatea lui fizică într-o întrecere impusă de el, ajugîndu-se cumva la situaţia că juca singur contra trei, iar noi şi Tom tot timpul pierdeam. La început, cîştigase pentru că-l lăsasem. Apoi cîştigă pentru că nu-i înţelegeam regulile, iar cînd le-am priceput, pe mine şi pe Maika ne împiedicau şubele. Apoi am considerat că Tom e prea neîndemînatic şi l-am alungat. Maika se ambală şi începu să joace din răsputeri, la fel şi eu, dar tot pierdeam. Nu puteam face nimic contra acestui drăcuşor fulgerător ce prindea orice minge, trimiţînd-o apoi foarte puternic şi precis, ce ţipa strident, supărat, dacă mingea întîrzia mai mult de o secundă în mîinile noastre. Ne deruta complet cu fantomele lui sau, şi mai rău, cu metodele lui de a dispărea instantaneu şi de a apărea tot atît de neaşteptat în alt loc. Bineînţeles, nu ne-am predat, aburul plutea în jurul nostru să-l tai cu cuţitul, gîfîiam, transpiram, ţipam unul la altul, în orice caz am luptat pînă la ultima suflare. Şi, dintr-o data, totul se termină.

Piciul se opri, conduse mingea din priviri, uitîndu-se cum se rostogoleşte, şi se aşeză pe nisip.

— A fost bine, spuse el. Niciodată n-am crezut că poate fi atît de bine.

— Ce?, am ţipat cu respiraţia întretăiată. Ai obosit, Piciule?

— Nu. Mi-am amintit. Nu pot să uit. Nu ajută. Nu

ajută nici un fel de plăcere. Nu mă mai chema la joc. Mi-e rău, iar acum e și mai rău. Spune-i să se gîndească mai repede. Am să mă rup în două, dacă nu se gîndește mai repede. Mă doare totul înăuntru. Vreau să mă rup în două și mi-e frică. De aceea nu pot. Dacă o să mă doară și mai tare, n-o să-mi mai fie frică. Hai, să se gîndească mai repede.

— Ce-i cu tine, Piciule?, l-am muștruluit. Nu prea înțelegeam ce se întîmplă cu el, dar vedeam că într-adevăr îi e rău. Scoate-ți toate astea din cap! Pur și simplu, încă nu te-ai obișnuit cu oamenii. Trebuie să ne întîlnim mai des, să ne jucăm mai mult...

— Nu, se hotărî Piciul și sări în picioare. Nu mai vin.

— Dar de ce? am țipat. Doar a fost bine! O să fie și mai bine! Mai sînt și alte jocuri, nu numai cu mingea... Cu cercul, cu aripile!

S-a îndepărtat încet.

— Mai este șahul!, continuam grăbit în spatele lui. Știi ce e șahul? E un joc măreț!

Se opri puțin. Am început să-i explic în grabă și înflăcărat ce înseamnă șahul — șahul simplu, șahul tridimensional, șahul n-dimensional... Stătea și asculta, privind într-o parte. Am terminat-o cu șahul și am început-o cu pokerul. Îmi aduceam aminte, înspăimîntat, de toate jocurile pe care le știam, doar-doar n-o pleca.

— Da, cedă Piciul. Am să vin.

Plecă fără să se mai oprească, împleticindu-se, direct spre mlaștină. Un timp l-am privit tacuți, apoi Maika țipă: „Piciule!", și fugi după el, îl ajunse din urmă și continuară să meargă alături. Mi-am ridicat șuba, m-am îmbrăcat, am dat și de șuba Maikăi și m-am îndreptat nehotărît spre ei. Mă simțeam groaznic și nu înțelegeam de ce. Parcă totuși se terminase cu bine, Piciul promisese că se va întoarce; înseamnă că totuși s-a legat de noi, deci se simte mai rău fără noi decît împreună... „Se obișnuiește, repetam în mine. Nu-i nimic, se va obișnui..." Am văzut că Maika s-a oprit, iar Piciul își continuă drumul. Maika se întoarse și prinzîndu-și umerii fugi în întîmpinarea mea. I-am dat șuba și-am întrebat:

— Ei, ce e?

— E-n regulă, spuse ea. Ochii îi erau străvezii și disperați.

— Cred că, la urma urmei... am început, dar imediat m-am oprit. Maika!, am exclamat. Ți-ai pierdut al „treilea ochi".

— Nu, nu l-am pierdut, spuse Maika.

Capitolul opt

ÎNDOIELI ȘI REZOLVĂRI

Piciul se îndepărtă de navă înspre vest, de-a lungul țărmului, direct printre dune și mărăcini. La început, l-a interesat „al treilea ochi". Se oprea, dădea jos cercul, îl învîrtea în mîini și-atunci se zărea pe ecran cînd cerul palid, cînd fața ca de mască, bleu-verzuie, cînd nisipul acoperit de brumă. Apoi lăsă cercul în pace. Nu știu din ce cauză, dar aveam impresia că obiectivul nu mai era chiar pe direcția de mișcare, ci puțin spre dreapta — ori nu mai mergea ca de-obicei, ori nu-și pusese corect cercul. Pe ecran se derulau, săltăreț, dune stereotipe și tufișuri înghețate, întrerupte cînd și cînd de crestele fumurii ale munților sau de apariția bruscă a oceanului negru cu aisberguri strălucitoare la orizont.

Aveam senzația că Piciul mergea fără nici o țintă, doar unde vedea cu ochii, cît mai departe de noi. Uneori se cățăra pe cîte o dună și privea înspre noi și-atunci pe ecran apărea conul de un alb stralucitor al ER-2-ului nostru, panglica argintie a pistei de aterizare și portocaliul Tom, singuratic, lîngă peretele stației meteo neterminate.

După aproximativ o oră, Piciul coti brusc spre munți. Acum soarele bătea direct în obiectiv, așa că se înrăutăți și calitatea imaginii. Dunele dispărură în curînd și Piciul începu să străbată pădurea rară, pășind peste crengile putrezite, printre trunchiurile strîmbe cu coaja desprinsă și plină de pete, umblînd pe pămîntul brun ce mustea de apă rece ca gheața. Se cățără pe un bolovan răzleț de granit, stătu puțin uitîndu-se în jur, sări jos, luă de pe pămînt două crengi negre, alunecoase și își continuă drumul lovindu-le una de alta. La început bătăile erau dezordonate, apoi se ivi și un ritm căruia i se adăugă un zumzet, un fel de bîzîit. Sunetul, neîntrerupt și enervant, se auzea tot mai tare. Cred că însuși Piciul zumzăia și bîzîia: ori un cîntec, ori o discuție cu el însuși.

Continuă să meargă astfel, lovind, zumzăind și bîzîind, în timp ce printre copaci apăreau tot mai des mormane de pietre, bolovani acoperiți de mușchi și stînci imense. Pe ecran apăru lacul. Piciul intră în el fără nici o ezitare; pentru o clipă am zărit apa agitată, apoi imaginea se strică și dispăru: Piciul se scufundase.

Stătu sub apă foarte mult, iar cînd începusem să cred că pierduse transmițătorul și că nu vom mai vedea nimic, după vreo zece minute apăru din nou imaginea: tulbure, spălăcită, prelingîndu-se pe „al treilea ochi", încît nu mai distingeam nimic. Curînd însă se desluși în partea dreaptă a ecranului o palmă pe care sărea și se zbătea un pește pantian hidos.

Cînd obiectivul „ochiului" se limpezi, Piciul fugea. Trunchiurile copacilor se năpusteau drept spre noi dispărînd fulgerător, cînd în dreapta, cînd în stînga. Gonea extrem de repede, dar nu se auzeau nici tropăituri, nici suflul respirației, doar șuieratul vîntului, iar soarele licărea orbitor dincolo de învălmășeala ramurilor golașe. Deodată se întîmplă ceva inexplicabil. Piciul se opri brusc în fața unui bolovan gri și își înfipse mîinile în el pînă la cot. Nu știu, poate că acolo era un orificiu bine mascat, deși nu cred. După cîteva secunde, cînd își scoase mîinile, acestea erau negre și strălucitoare, iar acest ceva negru și strălucitor se prelingea greoi de pe vîrful degetelor, picurînd pe pămînt cu un sunet specific, de parcă locul ar fi mustit de apă. Apoi mîinile dispărură din cîmpul vizual și Piciul goni mai departe.

Se opri în fața unei construcții ciudate, asemănătoare unui turn înclinat și abia mai tîrziu am înțeles că e nava distrusă, „Pelicanul". Acum vedeam și eu ce pățise după prăbușire și în ce hal ajunsese după atîția ani petrecuți pe planetă. Priveliștea nu era prea plăcută. Între timp, Piciul se apropiase încetișor, iar acum se uita prin gaura descoperită a hubloului. Pentru un moment ecranul fu inundat de negreala beznei, apoi înconjură tot atît de încet nava ghinionistă. Se opri din nou în fața intrării, ridică mîna și își puse palma neagră cu degetele răsfirate pe corpul corodat al navei. Stătu așa un minut, apoi se auzi din nou zumzetul și bîzîitul enervant și, după cum mi s-a părut, de sub degetele răsfirate se ridicară firicele de fum albăstrui. Luă în sfîrșit mîna de pe navă și făcu un pas înapoi. Pe metalul mort, înnegrit, era scobită clar o urmă: palma cu degetele răsfirate.

— Off, greierașul meu de pe cuptoraș, rosti vocea de bariton cu nuanțe ample.

— Clopoțelule!, se auzi o voce tânără de femeie.

— Zica!, șopti baritonul, Zicuța!...

Plînse un prunc.

Urma palmei devie brusc lateral și dispăru de pe ecran. Se vedea acum versantul muntos, granitul plin de crăpături, hornuri străvechi și sfărîmături de pie-

tre ascuţite cu frînturi de faţete strălucitoare, iarba aspră şi firavă, vîlcelele adînci, cufundate în negură. Piciul urca versantul, îi vedeam mîinile cum se prindeau de ieşituri, iar scurgerea intermitentă a pietrişului spre josul ecranului era însoţită de suflul zgomotos al Piciului, cînd deodată mişcarea deveni continuă şi atît de rapidă încît mă apucă ameţeala, iar versantul se îndepărtă într-o prăbuşire vertiginoasă, undeva dedesubt, într-o parte. Izbucni rîsul răguşit şi aspru al Piciului şi se stinse la fel de brusc precum începuse. Fără îndoială Piciul zbura.

Pe ecran strălucea cerul gri-vînăt, străbătut într-un colţ de firişoare semistrăvezii, tulburi, pulsînd ca zdrenţele unui voal prăfuit şi rupt. De-a curmezişul ecranului, trecu încet soarele de-un vineţiu orbitor, apoi voalul zdrenţuit şi prăfuit acoperi totul şi imediat dispăru. Undeva, în hăuri, se zărea platoul înfăşurat în ceaţa vineţie, brăzdat de prăpăstii ca nişte răni îngrozitoare şi deschise, iar alături te surprindeau vîrfurile incredibil de ascuţite ale munţilor acoperiţi de zăpada veşnică: o lume nefericită, îngheţată, revărsîndu-se dincolo de orizont, o lume moartă, crăpată, zbîrcită. Am zărit un genunchi puternic, era al Piciului, lucind ca dat cu lac, atîrnînd deasupra beznei, alături de mîna lui neagră ce strîngea tare un obiect. În aceste clipe, la drept vorbind, nu-mi puteam crede ochilor şi atunci m-am uitat dacă se făcea înregistrarea. Totul decurgea normal. Vanderhouse era nedumerit, iar Maika, mijindu-şi neîncrezătoare ochii, îşi învîrtea gîtul ca şi cum ar fi deranjat-o gulerul. Doar Komov era complet liniştit şi imobil — stătea cu coatele sprijinite de panou, ţinîndu-şi bărbia pe degetele împreunate. Piciul începu să cadă. Pustiul pietrificat se năpustea vijelios, învîrtindu-se în jurul unei axe invizibile, iar curînd se observă cu uşurinţă originea acestei axe: acea fisură neagră ce sfîşia cîmpul brun, înconjurată de mormane de pietre stîncoase. Tăietura creştea, devenea tot mai largă, iar marginea ei luminată de soare părea netedă şi extrem de abruptă: nici vorbă să-i vezi străfundurile, acolo unde domnea întunericul desăvîrşit. Şi-n această negură, Piciul intră ca fulgerul, iar imaginea dispăru. Maika întinse mîna şi cuplă amplificatorul, dar nici cu el nu se observa nimic, în afară doar de nişte ciudate dungi unduitoare, gri. Piciul ţipă strident şi mişcarea se opri. „Şi-a spart capul!", m-am îngrozit. Maika se încleştă de mîna mea cu toată puterea.

Se zăreau doar nişte vagi pete nemişcate, totul era cernit şi negru, în schimb se auzeau sunete stranii: gîlgîieli, ţipete răguşite de cocori, sîsîieli. Apăru şi binecunoscutul contur întunecat al mîinii cu degetele răsfirate, apoi se mistui. Pete estompate pluteau una după alta, ţipetele cocorilor şi gîlgîielile se auzeau cînd mai tare, cînd mai încet, o flăcăruie portocalie se aprinse şi se topi uşor, apoi apăru încă una şi-ncă una. Se auzi un urlet scurt şi ecoul lui. „Daţi-mi infra", şopti printre dinţi Komov. Maika prinse vernierul amplificatorului cu raze infraroşii şi îl dădu la maxim. Ecranul se lumină numaidecît, dar tot nu distingeam nimic.

Întreg spaţiul era plin de o ceaţă fosforescentă, e adevărat, nu din cele obişnuite, în ea ghicindu-se o oarecare structură, ca un ţesut viu, proaspăt secţionat şi aflat sub obiectivul microscopului la o distanţă focală nereglată, şi-n această ceaţă structurală se întrezăreau pe alocuri cheaguri extrem de compacte şi grămăjoare ermetice de grăunţe, toate pulsatorii într-o reţea care parcă atîrna în aer, ce dispărea cîteodată complet, ca să apară imediat, scoţîndu-l astfel la iveală pe Piciul. Băiatul străbătea această ceaţă de parcă n-ar fi existat, ţinînd mîinile fosforescente întinse şi cu degetele răsfirate, înconjurat de gîlgîieli, hîrîituri, murmure şi ticăieli răsunătoare.

Merse aşa mult timp şi am observat, nu dintr-o dată, că desenul structurii păleşte, se topeşte, pentru ca în final să rămînă pe ecran doar o lumină lăptoasă prin care cu greu puteai distinge conturul degetelor răsfirate ale Piciului. Şi aici se opri. Am dedus asta din sunetele care încetaseră să mai crească în intensitate sau să mai scadă o dată cu îndepărtarea Piciului. Acele sunete... O avalanşă întreagă, o cascadă de sunete. Huruituri răguşite, murmure înfundate, piţigăieli sugrumate... O plesnitură asurzitoare se dispersă în stropi răsunători, zburători... zumzete, scîrţîituri, izbituri metalice, ca de cupru lovit... În lumina lină apărură stropi întunecaţi, zeci de pete obscure de diferite mărimi; întîi difuze, prindeau apoi contururi din ce în ce mai precise, semănînd tot mai mult cu ceva uimitor de cunoscut. Brusc am realizat despre ce este vorba. Ceva imposibil... Dar deja nu mai puteam izgoni această idee. Oameni. Zeci, sute de oameni, o mulţime aşezată într-o ordine perfectă şi văzută parcă puţin de sus. Şi atunci se petrecu ceva neaşteptat. Pentru un moment imaginea deveni foarte clară. Prea puţin, totuşi, ca să distingi ceva. Se auzi un ţipăt disperat, imaginea se răsturnă şi dispăru complet. Imediat izbucni urletul turbat al lui Komov:

— De ce-ai făcut asta?

Ecranul era „mort". Komov stătea aplecat, încordat, cu pumnii încleştaţi pe panou, uitîndu-se la Maika. Era palidă, dar liniştită. Se ridică, iar acum stătea faţă-n faţă cu Komov. Tăcea.

— Ce s-a întîmplat?, întreba precaut Vanderhouse. Probabil nici el nu înţelegea nimic.

— Eşti o netrebnică, o..., Komov se opri. Vă exclud din grupa de contact. Vă interzic să mai ieşiţi din navă, să mai intraţi în cabina de comandă sau la postul CMA. Plecaţi de aici!

Maika ne întoarse fără vorbă spatele şi ieşi. Fără să mai ezit o secundă, m-am repezit după ea.

— Popov!, strigă tăios Komov.

M-am oprit.

— Vă rog, transmiteţi imediat această înregistrare la Centru. De urgenţă.

Mă privi ţintă în ochi şi nu-mi căzu prea bine. Nu-l mai văzusem aşa pe Komov niciodată. Un Komov într-o asemenea ipostază avea tot dreptul să ordone, să aresteze şi-n general să stîrpească orice nemulţumire, încă din faşă. Am avut senzaţia c-o să mă rup în două. „Ca Piciul!", mă fulgeră un gînd.

Vanderhouse tuşi şi spuse:

— Ei, Ghenadi. Poate, totuşi, nu la Centru? Garbovski este deja la bază, ce părere ai?

Komov tot mă mai privea. Ochii lui mijiţi păreau nişte bucăţi de gheaţă.

— Da, desigur, spuse el, de altfel complet liniştit. O copie la bază, lui Garbovski. Îţi mulţumesc, Iacov. Popov, puteţi începe!

Nu mi-a mai rămas altceva de făcut decît să încep. Eram însă nemulţumit. Dac-am fi purtat şepci, ca odinioară, aş fi întors-o cu cozorocul la spate. Dar cum n-aveam şapcă, am scos caseta din recorder şi m-am limitat la o întrebare sfidătoare:

— Dar ce s-a întîmplat, de fapt? Ce-a făcut?

Komov tăcu o vreme. Stătea iar în fotoliul său, muşcîndu-şi buza şi bătînd darabana pe braţul fotoliului. Vanderhouse, cu perciunii zbîrliţi, se uita şi el la Komov, aşteptînd.

— A aprins proiectorul, spuse într-un sfîrşit Komov.

N-am înţeles de prima dată.

— Care proiector?

Komov, fără să-mi răspundă, arătă cu degetul o clapetă lăsată-n jos.

— Aha, făcu Vanderhouse amărît.

N-am spus nimic. Am luat caseta şi m-am îndreptat spre radioemiţător. La drept vorbind, n-am ştiut ce să spun. Chiar pentru o vină mai mică, erau ex-

cluşi oameni din activitatea cosmică, şi-ncă cu multă publicitate, în oprobiu. Maika aprinsese o lampă-blitz de avarie montată pe cercul celui de-al „treilea ochi". lesne de închipuit ce-au pățit locuitorii peşterii cînd, în întunericul veşnic, a explodat pentru un moment un soare în miniatură. Un cercetaş care îşi pierdea cunoştința, de exemplu, putea fi detectat de pe orbita staționară cu ajutorul acestui blitz, chiar aflîndu-se pe partea luminată a planetei... chiar dacă era acoperit cu pămînt... Un astfel de proiector luminează în gama cuprinsă între ultraviolet şi pînă la ultrascurte... Nu existaseră cazuri cînd un cercetaş să nu fi reuşit să sperie cu acest blitz cel mai turbat, cel mai feroce animal. Chiar şi tahorgii, care în general nu se sperie de nimic pe lume şi care, atunci cînd vor să se oprească din fuga lor năvalnică, frînează cu ajutorul picioarelor posterioare... „A înnebunit, m-am gîndit, lipsit de speranță. A turbat de tot...". Am spus însă cu voce tare (aşezîndu-mă lîngă radioemițător):

— Ce să spun! Apasă omul pe altă clapă, greşeşte...

— Da, într-adevăr, mă susţinu Vanderhouse. probabil că aşa a fost. A vrut pesemne să aprindă proiectorul infra... Clapele sînt alăturate... ce părere aveți, Ghenadi?

Komov tăcea. Meşterea ceva la panou. N-am vrut să-l privesc. Am „aprins" automatul şi-am început să mă uit demonstrativ în altă parte.

— Nu e plăcut, desigur, mormăia Vanderhouse... Ttt... Ttt... Într-adevăr, e normal ca asta să aibă consecințe... O influență activă... Nu cred că e prea plăcut... Hm... Ghenadi, în ultimele zile sîntem cu toţii cu nervii cam încordați. Nu-i de mirare că fetiţa a greşit... Ştii, chiar şi mie îmi venea cumva să fac... să îmbunătăţesc imaginea... Săracu' Piciul. Cred că el a țipat aşa...

— Uitaţi-vă, spuse Komov. Puteţi admira. Trei cadre şi jumătate.

Se auzi cum Vanderhouse începe să se smiorcăie îngrijorător. Nu m-am mai abţinut şi m-am uitat la ei. Nu se zărea nimic, dincolo de capetele lor apropiate şi de aceea, ridicîndu-mă, m-am apropiat de ei. Pe ecran, acelaşi lucru pe care-l văzusem în ultima clipă şi nu reuşisem să-l percep. Imaginea era foarte bună şi totuşi nici acum nu înţelegeam ce semnifică. Multă lume, o mulţime de figuri întunecate, absolut identice, rînduite ca la şah. Stăteau ca-ntr-o piaţă netedă şi bine luminată. Figurile din primele rînduri erau mai mari decît cele din ultimele rînduri, în deplină concordanţă cu legea perspectivei. De altfel, rîndurile păreau infinite, undeva în depărtare contopindu-se într-o haşură măruntă.

— Asta-i Piciul, comentă Komov. Îl recunoaşteţi?

Am priceput, era într-adevăr Piciul, într-o multiplicare infinită, ca-ntre oglinzile paralele.

— Aduce cu reflexia multiplă, mormăi Vanderhouse.

— Reflexia... repetă Komov. Atunci unde-i reflexia blitzului. Şi unde-i umbra Piciului?

— Nu ştiu, recunoscu cinstit Vanderhouse. Într-adevăr, umbra trebuia să fie aici.

— Dumneata ce crezi, Stasi?, mă întrebă Komov fără să se întoarcă.

— Nimic, am răspuns scurt şi m-am întors la locul meu. De fapt, bineînţeles, mă gîndeam de-mi scîrțîiau creierii, dar n-am putut inventa nimic. Mai mult decît orice, asta-mi aducea aminte de un desen formidabil executat în peniţă.

— Da, n-am aflat prea mult, spuse Komov. N-am înaintat cu nici un pas.

— Off, of, of, se văită Vanderhouse, se ridică greoi şi ieşi.

Vroiam să ies şi eu să văd ce mai face Maika. Am privit cronometrul: pînă la sfîrşitul transmisiei mai erau vreo zece minute. Komov se agita şi meşterea ceva în spatele meu, apoi mîna lui apăru peste umărul meu şi lăsă să cadă pe panoul din faţa mea formularul bleu al radiogramei.

— Asta-i nota explicativă, spuse Komov. Transmiteţi-o imediat după ce se termină cealaltă înregistrare.

Am citit-o.

ER-2, KOMOV CĂTRE BAZĂ, LUI GARBOVSKI, COPIA CĂTRE CENTRU, LUI BEDER. VĂ TRIMITEM ÎNREGISTRAREA DE LA TRANSMIŢĂTORUL DE TIP T.O. PURTĂTOR: PICIUL. ÎNREGISTRAREA S-A FĂCUT DE LA 13.46 PÎNĂ LA 17.02. S-A ÎNTRERUPT DIN NEGLIJENŢA MEA, DATORITĂ DECLANŞĂRII ÎNTÎMPLĂTOARE A LĂMPII BLITZ. SITUAŢIA ÎN MOMENTUL DE FAŢĂ: NEDETERMINATĂ.

N-am înţeles şi am recitit-o. L-am privit pe Komov. Stătea în aceeaşi poziţie, cu bărbia sprijinită pe degetele împreunate şi se uita la ecran. Mă cuprinse din cap pînă-n picioare un val fierbinte de recunoştinţă. Ba nu, nu era asta. Nu-l prea simpatizam pe acest om, dar nici nu puteam să nu recunosc că, în asemenea situaţie, nu oricine ar fi procedat la fel de hotărît şi simplu. Şi-n fond, n-are importanţă de ce a procedat aşa, din milă pentru Maika (îndoielnic), din ruşine pentru duritatea sa (ne apropiem de adevăr) sau pentru că aparţine acelui tip de conducători care cred cu sinceritate că greşelile subalternilor lor sînt de fapt propriile greşeli. În orice caz, pentru Maika se micşorase simţitor pericolul de a zbura din Cosmos precum o păsărică, în timp ce pentru Komov se înrăutăţiseră vizibil atît poziţiile, cît şi renumele lui. Bine, Ghenadi Iurievici, la o adică o să ţinem cont şi de asta. Asemenea fapte trebuie încurajate. Iar cu Maika o să mai stăm noi de vorbă. Într-adevăr, ce naiba, doar nu-i un copil? Doar n-ar vrea să se joace aici cu păpuşelele!

Automatul sună şi se întrerupse. Am luat radiograma. Intră şi Vanderhouse, împingînd o măsuţă pe rotile. Cu o uşurinţă uimitoare, ce ar fi făcut cinste celui mai calificat ciber, puse complet fără zgomot tava cu farfurii lîngă cotul drept al lui Komov. Komov îi mulţumi absent. Mi-am luat un pahar cu suc de roşii, l-am băut şi mi-am mai turnat.

— Dar salata?, întrebă dezamăgit Vanderhouse.

Am clătinat din cap şi m-am adresat spatelui lui Komov:

— Am terminat tot. Pot să-mi iau liber?

— Da, îmi comunică Komov, fără să se întoarca. Nu ieşiţi din navă.

Pe coridor, Vanderhouse îmi comunică:

— Maika mănîncă.

— O isterică, am comentat răutăcios.

— Dimpotrivă. Aş fi spus că e liniştită şi mulţumită... Şi nici o urmă de regret.

Am intrat împreună în sufragerie. Maika stătea la masă şi în timp ce-şi mînca supa citea o carte.

— Hai noroc, deţinutule, am salutat-o şi m-am aşezat vizavi de ea.

Maika abandonă cartea şi se uită la mine, mijindu-şi un ochi.

— Cum e cu şefimea?, se interesă ea.

— Într-o grea dilemă, i-am răspuns. Stă la îndoială: sau să te spînzure imediat de catarg sau să te ducă pînă la Dover unde să te ferece în lanţuri.

— Iar la orizonturi?

— Nici o schimbare.

— Da, zise Maika, acum nu va mai veni.

Spuse asta cu o vădită mulţumire. Ochii îi erau veseli, iar privirile îndrăzneţe, ca mai înainte. Am sorbit din sucul de roşii şi l-am privit pieziş pe Vanderhouse. Afişînd o mină acră, mînca din salata mea. Deodată îmi trecu prin cap că de fapt căpitanul nos-

tru e bucuros să nu comande în compania asta.

— Da, am spus. E limpede că ne-ai stricat contactul...

— Sînt o păcătoasă, răspunse scurt Maika și din nou se cufundă în studiul cărții. Atîta doar că nu citea, ci aștepta continuarea.

— Să sperăm că situația nu-i chiar atît de rea, aprecie Vanderhouse. Să sperăm că nu-i decît o nouă și simplă complicație.

— Crezi că Piciul se va întoarce?, am întrebat.

— Cred că da, suspină Vanderhouse. Prea îi place să pună întrebări, iar acum s-au ivit o mulțime, noi. Termină salata și se ridică. Mă duc în cabina de comandă, comunică el. Într-adevăr, nu-i o istorie prea frumoasă. Te înțeleg, Maika, dar în nici un caz nu-ți dau dreptate. Știi, nu așa se procedează...

Maika nu-i răspunse și Vanderhouse plecă, împingînd măsuța. Cînd nu i se mai auziră pașii, am întrebat-o pe Maika, străduindu-mă să fiu în același timp și politicos, dar și sever:

— Ai făcut-o întîmplător sau dinadins?

— Tu ce crezi?, mă întrebă, ațintindu-și privirile în carte.

— Komov a luat toată vina asupra lui.

— Adică?

— Blitzul, pare-se, a fost declanșat din neglijența lui.

— Foarte drăguț din partea lui, rosti Maika. Așeză cartea pe masă și se întinse. Un gest memorabil.

— Asta-i tot ce poți să-mi spui?

— Practic, ce vrei de la mine? O sinceră mărturisire? Regrete? Lacrimi pe umărul tău?

Am băut iar din sucul de roșii. Mă abțineam.

— Înainte de toate, aș fi vrut să știu: ai făcut-o întîmplător sau intenționat?

— Intenționat. Și mai departe?

— Mai departe, aș fi vrut să știu: de ce-ai făcut asta?

— Am făcut-o ca să termin odată pentru totdeauna cu mascarada asta. Mai departe?

— Ce mascaradă? Ce tot vorbești?

— Pentru că tot ce facem e odios, spuse răspicat Maika. Pentru că e inuman. Pentru că nu puteam rămîne cu mîinile în sîn văzînd cum o comedie josnică se transformă într-o tragedie. Azvîrli cartea. Și nu mă mai mînca atîta din ochi! Și nu-i nevoie să-mi luați apărarea! Oho, ce mărinimos ești! Febletea doctorului Mboga! Tot am să plec. Am să mă duc într-o școală și am să-i învăț pe copii să-i înșface la timp pe toți acești fanatici ai ideilor abstracte și tîmpiții care le cîntă în strună.

Eram bine intenționat, încercînd să mă mențin pînă la sfîrșit pe un ton politicos și corect, dar aici răbdarea mea explodă. În general, nu prea stau bine cu răbdarea.

— Impertinento!, am reușit să scot, negăsindu-mi cuvintele. Te porți cu impertinență. Impertinento!

Am încercat să mai beau din sucul de roșii, dar am observat că paharul e gol. Reușisem să-l golesc pe neobservate.

— Și mai departe?, mă întrebă Maika, zîmbind disprețuitoare.

— Asta-i tot, am spus posomorît, cercetînd paharul gol. Nu mai aveam ce să spun. Îmi terminasem toate gloanțele, probabil că venisem la Maika nu ca s-o lămuresc, ci doar ca s-o caut.

— Dacă asta-i tot, mă repezi Maika, atunci du-te-n cabina de comandă și pupă-te-n bot cu Komov al tău. Vezi să nu-l uiți nici pe Tom al tău, nici pe ceilalți ciberi. Iar noi, dacă vrei să știi, sîntem pur și simplu oameni și nimic omenesc nu ne e străin.

Am împins paharul și m-am ridicat. Nu mai aveam ce vorbi. Totul era clar. Aveam un prieten și acuma nu-l mai am. Nu-i nimic. Trece și asta.

— Poftă bună!, am reușit să îngăim și, cu picioarele înțepenite, m-am îndreptat spre coridor.

Inima îmi bătea nebunește, buzele îmi tremurau groaznic. M-am încuiat în camera mea și, aruncîndu-mă în pat, mi-am vîrît nasul în pernă. În capul meu, ca-ntr-un pustiu amar și nemărginit, se învîrteau, se ciocneau și se risipeau cuvinte nerostite. Prostii. Prostii! Bine, să zicem că nu-ți place toată această afacere. Ei și, multe nu ne plac! La urma urmei, nu te-a invitat nimeni aici și dacă ai apărut întîmplător pe aici, poartă-te cum se cuvine! Că doar nu știi nimic despre contacte, dispecer nenorocit... Fă-ți hărțile tale rîioase și execută ce ți se spune! Mare specialistă mai ești în idei abstracte! Și unde le-ai văzut abstracte? Poate doar azi e abstractă, iar mîine se oprește istoria fără ea... Ei, bine, nu-ți place. Atunci renunță!... Și totul mergea atît de bine, abia-abia reușiserăm să ne înțelegem cu Piciul, un băiat atît de minunat și deștept, că poți muta munții din loc cu el! Of, of, dispecere! Și te mai numești prieten... iar acum, uite, nu mai am nici un prieten, nu-l mai am nici pe Piciul... dar nici cu Komov nu mi-e rușine: dă năvală ca tractorul, neținînd cont de nimic, fără să se sfătuiască cu nimeni, fără să explice ceva ca lumea... Nn-nnuuuu... să mai particip eu la contacte?... pe dracu! Se va termina toată tărășenia asta și imediat voi face o cerere pentru „Arca—2", în fond, și cu Vadik, și cu Tania, și cu isteața Ninon... Voi lucra ca un animal, fără pălăvrăgeli, fără distrageri. Nici un contact!... Fără să-mi dau seama, am adormit și încă atît de adînc, de puteai să tai lemne la urechea mea, cum spunea străbunicul meu. Totuși, în ultimile două zile nu dormisem nici măcar patru ore. Abia-abia m-a trezit Vanderhouse. Se făcuse timpul pentru pază.

— Păi, Maika?, am întrebat buimăcit de somn, dar imediat mi-am reamintit. De altfel, Vanderhouse se prefăcu că nu auzise nimic.

Am făcut un duș, m-am îmbrăcat și am luat-o spre cabina de comandă. Mă cuprinse iar senzația neplăcută de odinioară. Nu-mi ardea de nici o discuție, n-aveam chef să văd pe nimeni. Vanderhouse îmi predă postul și plecă la culcare, comunicîndu-mi că în jurul navei nu se întîmplase nimic și că peste șase ore mă va schimba Komov.

Era fix douăzeci și două, după timpul de la bord. Pe ecran pîlpîia aurora boreală deasupra crestelor, iar afară bătea un vînt puternic venind dinspre ocean, sfîrtecînd căciula de ceață de deasupra mlaștinii fierbinți, culcînd tufișurile golașe peste nisipul înghețat, aruncînd pe plajă fuioare de spumă ce înghețau instantaneu. Pe pista de aterizare stătea, singuratic, Tom, puțin aplecat în fața vîntului. Toate beculețele de semnalizare îmi comunicau că stă degeaba, lipsit de sarcini, și că e gata de treabă. Un peisaj foarte deprimant. Am conectat acustica exterioară și timp de un minut am ascultat vuietul oceanului, șuieratul și urletul vîntului, darabana picăturilor reci ca gheața pe bordajul navei. Am deconectat-o.

Am încercat să-mi imaginez ce face acum Piciul și mi-am amintit de ceața fierbinte alveolară, de cheagurile de lumină spălăcită, mai precis nu de lumină, ci, desigur, de căldură, radiația aceea lentă, șirul enigmatic de reflexii, care de fapt nu erau reflexii... Ei, ce să mai, la el acolo, probabil e cald, comod, familiar, și are, of, are la ce să se gîndească. Se vîrîse prin vreun cotlon de piatră și suportă cu greu supărarea ce i-o pricinuise Maika. (— „Mam-ma...", „— Da, clopoțelule", mi-am amintit). Din punctul de vedere al Piciului, pesemne că totul arăta dureros de nedrept. Eu, în locul lui, nu m-aș mai fi întors niciodată. Și cum se mai bucurase Komov cînd Maika îi agățase Piciului cercul ei. „— Bravo, Maia, spunea el. E o șansă bună, eu n-aș fi putut risca...". De altfel, această idee tot era sortită eșecului. Totuși, con-

structorii T.O.-ului nu puseseră multe la punct. Obiectivul, de exemplu, ar trebui făcut stereo, deşi... T.O.-ul, desigur, era destinat altor scopuri. Cîte ceva s-a putut observa, totuşi. Să zicem, cum zbura Piciul. Nu numai cum zbura, dar de ce şi pe ce zbura?... Şi scena de lîngă „Pelicanul" zdrobit... Planeta invizibililor. Da, poate că s-ar fi putut observa ceva interesant, dacă Komov ar fi permis lansarea unui paznic-cercetaş. Poate c-o va face acum. Dar nici măcar nu-i nevoie de un paznic-cercetaş. Pentru început era de ajuns baleierea cu un locator-probă de-a lungul orizontului...

Radioul semnaliză o chemare. M-am apropiat de radioemiţător. O voce necunoscută îl cerea foarte politicos, ba aş spune chiar cu timiditate, pe Komov.

— Cine-l cheamă?, am întrebat nu prea prietenos.

— Un membru al Comisiei de Contacte. Numele meu este Garbovski. M-am aşezat repede. Trebuie să vorbesc cu Ghenadi Iurievici... sau, poate, doarme?

— Imediat, Leonid Andreevici, am mormăit. O secundă, Leonid Andreevici... Am cuplat grăbit interfonul. Komov să vină în camera de comandă, am anunţat. Apel urgent de la bază.

— Nu e chiar atît de urgent..., protestă Garbovski.

— Vă cheamă Leonid Andreevici Garbovski!, am adăugat solemn pentru Komov, ca să nu se mocăie prea mult.

— Tinere..., mi se adresă Garbovski.

— Cibertehnicianul Stasi Popov la post!, am raportat. În timpul serviciului nu s-a întîmplat nimic demn de semnalat!

Garbovski tăcu, apoi spuse, nesigur:

— Repaus...

Se auzi tropăitul paşilor grăbiţi şi-n camera de comandă intră repede Komov: faţa obosită, ochii sticloşi, iar sub ei cearcăne negre. M-am ridicat şi i-am cedat locul.

— Komov la aparat, spuse el. Dumneavoastră sînteţi, Leonid Andreevici?

— Eu sînt, bună ziua... se fistîci Garbovski. Auzi, Ghenadi, n-ai putea face cumva să ne şi vedem? Aici sînt nişte butoane...

Komov abia mă privi, că mîinile mele se şi întinseră singure spre panou şi conectară video-ul. Noi, radiotelegrafiştii, ţinem de regulă video-ul stins. Din diferite motive.

— Aha, făcu mulţumit Garbovski. Iată, încep să vă văd.

Pe ecranul nostru mititel apăru o imagine cuoscută din portrete şi descrieri: faţa prelungă şi parcă uşor scobită a lui Leonid Andreevici. E adevărat că în portrete arată de obicei ca un filozof antic, acum însă avea o înfăţişare cam acră şi decepţionată, iar pe nasul lui lat de raţă am observat uimit o zgîrietură, care, aşa cum mi s-a părut, era foarte proaspătă. Cînd imaginea se stabiliză, m-am dat de-o parte şi m-am aşezat tăcînd chitic pe locul paznicului. Aveam o puternică presimţire că voi fi izgonit imediat şi de aceea am început să privesc concentrat împrejurimile devastate de uragan.

Garbovski începu:

— În primul rînd, vă mulţumesc mult, Ghenadi. Am văzut materialele dumneavoastră şi trebuie să vă spun că e ceva cu totul ieşit din comun. Extraordinar de interesant. Inventiv, elegant... fulgerător...

— Mă flataţi, îl întrerupse Komov. Dar?...

— De ce „dar"?, se miră Garbovski. Vreţi să spuneţi: „şi". Şi majoritatea membrilor comisiei au aceeaşi părere. E greu de închipuit că o asemenea muncă formidabilă a fost făcută în două zile.

— N-am nici un merit, pară sec Komov. Împrejurări favorabile, atîta tot.

— Nu vorbiţi aşa, îl dojeni vioi Garbovski. Mai bine recunoaşteţi că ştiaţi de la început cu ce aveţi de-a face. Şi doar nu-i atît de simplu să ştii ce te aşteaptă la început. Şi apoi, intuiţia dumneavoastră, hotărîrea... energia...

— Sînt flatat, Leonid Andreevici, repetă Komov, ridicînd puţin vocea.

Garbovski tăcu şi şopti dintr-o dată:

— Ghenadi, cum vă imaginaţi viitorul băiatului?

Sentimentul că acum-acum mă vor da afară din cabina de comandă, cît ai clipi din ochi, ajunse la apogeu cu o repeziciune uimitoare. M-am făcut mic şi am încetat să mai respir.

Komov răspunse:

— Piciul va fi un intermediar între Pămînt şi aborigeni.

— Înţeleg, spuse Garbovski. Asta ar fi minunat. Dar dacă nu va avea loc contactul?

— Leonid Andreevici, rosti aspru Komov. Haideţi să vorbim deschis. Haideţi să ne spunem cu voce tare tot ce gîndim acum şi de ce ne e frică cel mai mult. Eu încerc să transform Piciul într-o unealtă a Pămîntului. Pentru asta voi încerca să reconstitui în el omul prin toate mijloacele accesibile mie şi complet fără milă, dacă pot să mă exprim aşa. Toată greutatea constă în aceea că psihologia umană, atitudinea pămînteană faţă de lume este probabil complet necunoscută aborigenilor care l-au educat pe Piciul. Ne refuză şi nu ne vor. Şi cu această atitudine faţă de noi este îmbibat întreg subconştientul Piciului. Din fericire, sau din nefericire, aborigenii au mai lăsat destul omenesc Piciului, încît să avem posibilitatea stăpînirii conştiinţei lui. Situaţia apărută acum este critică. Conflictul este foarte greu şi riscant, sînt conştient de asta, dar el se poate rezolva. Am nevoie doar de cîteva zile pentru pregătirea Piciului. Îi voi descrie situaţia lui adevărată şi, eliberîndu-l subconştientul, îl voi transforma pe Piciul în colaboratorul nostru. Dumneavoastră nu puteţi să nu înţelegeţi, Leonid Andreevici, ce valoare reprezintă pentru noi această colaborare... prevăd multe greutăţi. De exemplu, refuzul subconştientului, în principiu, se poate transforma la Piciul, după dezvăluirea situaţiei reale, într-o aspiraţie conştientă de apărare a „casei" lui, a salvatorilor şi educatorilor lui împotriva oamenilor. Pot apărea încordări noi şi periculoase. Sînt sigur însă că îl vom convinge de faptul că cele două civilizaţii sînt parteneri egali, cu calităţile şi lipsurile lor, şi atunci, în calitate de intermediar, el poate căpăta, toată viaţa, şi dintr-o parte, şi din cealaltă, tot ce are nevoie, fără să se mai îngrijoreze nici pentru unii, nici pentru alţii. Va fi mîndru de poziţia lui excepţională, viaţa îi va fi plină şi fericită... Komov ezită puţin. Trebuie, sîntem obligaţi să riscăm. Un asemenea prilej nu se va mai ivi niciodată. Asta-i punctul meu de vedere, Leonid Andreevici.

— Înţeleg, spuse Garbovski. Cunosc ideile dumneavoastră şi le apreciez... Ştiu şi în numele cărei cauze propuneţi să riscăm. Dar propun să acceptaţi ideea că riscul nu trebuie să depăşească o limită. Înţelegeţi-mă, am fost încă de la început de partea dumneavoastră. Ştiam că riscăm, mi-era frică, dar tot mă mai gîndeam: dacă reuşim? Ce perspective, ce posibilităţi!... Şi-mi tot repetam că încă mai avem timp să ne retragem. Nici nu mi-am imaginat că băiatul va fi atît de comunicativ, că totul va ajunge aşa de departe, după nici două zile. Garbovski făcu o pauză. Ghenadi, contactul nu se va realiza. E timpul să sunăm retragerea.

— Contactul se va realiza!, se încăpăţînă Komov.

— Contactul nu se va realiza, repetă delicat, dar insistent Garbovski. Înţelegeţi foarte bine, Ghenadi, că avem de-a face cu o civilizaţie coagulată. Cu o raţiune închisă în sine.

— Asta-i parţial o închidere, replică Komov. E o cvasiînchidere. Au sterilizat planeta şi este evident că o menţin în această stare. Nu ştim de ce l-au salvat şi educat pe Piciul. În fine, nu sînt deloc rău infor-

mați despre omenire. E o cvasiînchidere, Leonid Andreevici.

— Ei, Ghenadi, închiderea absolută este o idealizare teoretică. Desigur, întotdeauna rămîne o oarecare activitate funcțională direcționată spre exterior, de exemplu, cea igienico-sanitară. În ceea ce-l privește pe Piciul... Bineînțeles, toate acestea nu sînt decît presupuneri, dar dacă civilizația este destul de veche, umanismul ei putea să se transforme în reflex social necondiționat, în instinct social. Copilul a fost salvat pentru că tocmai de o astfel de acțiune s-a simțit nevoia...

— Tot ce-i posibil, acceptă Komov. Dar acum nu-i vorba de presupuneri. Important e că avem o cvasiînchidere, că există portițe pentru contact. Desigur, procesul de apropiere va fi foarte lung. Poate că va fi nevoie de o dată și jumătate, chiar de două ori mai mult timp decît pentru o apropiere de o civilizație obișnuită, deschisă... Nu, Leonid Andreevici. M-am gîndit la toate astea și știți bine că nu mi-ați spus nimic nou. Părerea dumneavoastră este contrară cu a mea, atîta tot. Dumneavoastră îmi propuneți o retragere, iar eu vreau să folosesc această unică șansă pînă la sfîrșit.

— Ghenadi, nu numai eu gîndesc că nu va avea loc nici un contact, șopti Garbovski.

— Cine încă?, se interesă Komov cu o ironie ușoară. August-Johann-Maria Bader?

— Nu, nu numai Bader. La drept vorbind, Ghenadi, ți-am ascuns atuul meu... Nu v-a trecut niciodată prin minte că Șura Semionov a șters jurnalul de bord nu pe planetă, ci încă din Cosmos, și asta nu fiindcă văzuse cine știe ce monștri raționali, ci pentru că fusese atacat încă din Cosmos și crezuse, în mod logic, că pe planetă domina o civilizație agresivă bine dezvoltată? Nouă ne-a venit această idee. Normal, nu imediat, la început trăgînd concluzii corecte dintr-o premisă greșită, ca și dumneavoastră. Dar de cum a apărut această idee, am și început să cercetăm spațiul din jurul planetei. Și iată că acum două ore am primit comunicarea. În sfîrșit, a fost găsit! Garbovski tăcu.

Depuneam eforturi uriașe să nu țip: „Cine? Cine a fost găsit?". Cred că Garbovski a așteptat un asemenea țipăt. Degeaba însă. Komov tăcea. Garbovski fu nevoit să continue:

— Este foarte bine mascat. Absoarbe aproape toate radiațiile. Niciodată nu l-am fi găsit, dacă nu l-am fi căutat în mod special și asta utilizînd ceva complet nou, mi-au explicat, dar n-am înțeles ce anume, un fel de concentrator de **vacuum.** Într-un cuvînt, l-am găsit și l-am abordat. Un satelit-automat asemănător unei santinele înarmate. Judecînd după unele detalii de construcție, a fost instalat aici de Pelerini, foarte demult, acum sute de mii de ani. Spre norocul participanților la proiectul „Arca", a avut numai două încărcături. Prima fusese utilizată în timpuri imemoriale, probabil că nu vom afla niciodată împotriva cui. A doua i-a fost hărăzită lui Semionov. Pelerinii au considerat această planetă interzisă, altă explicație nu găsesc. Întrebare: de ce? În lumina celor știute de noi, răspunsul nu poate fi decît unul singur: au înțeles, din experiența lor, că civilizația locală nu e comunicativă, mai mult decît atît, e închisă, ba chiar contactul amenință distrugerea acestei civilizații. Din partea mea, dacă ar fi fost numai August-Johann-Maria Bader... Dar, din cîte știu, ați vorbit întotdeauna cu respect despre Pelerini, Ghenadi. Garbovski tăcu din nou. Treaba nu constă numai în asta. În alte condiții echivalente, în pofida părerii pelerinilor, ne-am fi permis, prin încercări foarte precaute, să desfacem treptat acești aborigeni coagulați. În cel mai rău caz, experiența noastră s-ar fi îmbogățit cu încă un rezultat negativ. Am fi pus aici un oarecare semn și-am fi plecat acasă. Asta ar fi vizat doar acele civilizații... Dar între cele două civilizații ale noastre a apărut, ca-ntre ciocan și nicovală, o a treia, iar pentru această a treia civilizație, Ghenadi, pentru singurul ei reprezentant, Piciul, iată că purtăm de cîteva zile o responsabilitate deplină.

Am auzit cum Komov suspină adînc, apoi se așternu o tăcere deplină, lungă. Cînd Komov începu din nou să vorbească, vocea lui avea un ton neobișnuit, părea cumva spartă. Vorbea despre Pelerini, întîi mirîndu-se că Pelerinii, montînd acel satelit-santinelă, au riscat pînă la săvîrșirea de crimă, dar apoi tot el își amintea de niște date indirecte, conform cărora Pelerinii călătoresc întotdeauna în escadrile întregi și că orice navă stelară singuratică e privită drept o sondă automată. Mai adăugă că, de asemenea, și pe Pămînt se sfîrșise de mai bine de jumătate de veac epoca barbară a zborurilor solitare în cercetarea liberă: prea multe jertfe, prea multe greșeli absurde și cu prea puțin folos. „Da, era de acord Garbovski, și eu mă gîndeam la asta." Apoi Komov își aminti de cazurile enigmatice ale unor dispariții de cercetași automați lansați către unele planete. „Tot n-am avut timp să analizăm toate aceste dispariții, acum însă ele se prezintă într-o altă lumină." „Adevărat, se entuziasmă Garbovski. La asta nu m-am gîndit, e o idee foarte interesantă". Au mai discutat despre satelitul-santinelă, se mirară că avea numai două încărcături și încercară să facă un plan: în cazul de față, trebuie să cunoaștem concepția pelerinilor referitoare la populația Universului și, concluzionînd, stabiliră că la urma urmei această concepție nu prea diferă de a noastră și inevitabil apăru ideea că Pelerinii vroiau pesemne să se reîntoarcă, însă nu se știe de ce n-au mai făcut-o... Poate că totuși Borovik avea dreptate cînd spunea că Pelerinii, în general, părăsiseră Galaxia. Komov presupuse în glumă că înșuși aborigenii sînt Pelerinii care acum se potoliseră, saturați cu informații. Garbovski, din nou, îi aduse aminte lui Komov de ideile lui și, tot ca o glumă, începu să-l întrebe cum trebuie privită o astfel de evoluție a Pelerinilor, în lumina teoriei progresului vertical.

Mai pălăvrăgiră de sănătatea doctorului Mboga, săriră brusc la împăcarea nu știu cărui Imperiu Insular și despre rolul în această pace a unui oarecare Carol Ludwig, pe care ei îl numeau Pelerinul. Trecură ușor, pe neobservate, de la acest Carol Ludwig la problema limitelor de competență ale Sfatului Securității Galactice și căzură de acord că în aceste limite de competență intră numai civilizațiile umanoide... Foarte rapid, am început să nu mai înțeleg despre ce vorbeau și, mai ales, de ce vorbeau tocmai despre asta.

Apoi Garbovski spuse:

— V-am omorît cu zile, Ghenadi, iertați-mă. Odihniți-vă. Discuția cu dumneavoastră a fost extrem de plăcută. Nu ne-am mai văzut demult.

— În curînd, bineînțeles, ne vom revedea, spuse Komov, amărît.

— Da, cred că peste vreo două zile. Bader e deja pe drum. Borovik la fel. Cred că, poimîine, tot Comconul va fi la bază.

— Atunci, pe poimîine, stabili Komov.

— Transmiteți-i salutări celui de pază... lui Stasi, mi se pare. Este... așa... milităros, aș zice. Și lui Iacov, lui Iacov transmiteți-i neapărat salutări! Și de fapt, la toți ceilalți, desigur.

Și-au luat rămas bun.

Stăteam liniștit, ca un șoricel, holbîndu-mi ochii în gol, în direcția ecranului, nevăzînd nimic, neînțelegînd nimic. În spatele meu nu se auzi nici un sunet. Minutele treceau insuportabil de încet. Din dorința de a-mi întoarce capul, îmi amorțise gîtul și simțeam înțepături sub omoplat. Era limpede că Komov fusese doborît. În orice caz, eu fusesem doborît pe loc.

Căutam un răspuns pentru Komov, dar în mintea mea se învîrtea prosteşte doar un singur gînd: „Şi ce dacă Pelerinii...? Ce să spun, Pelerinii! Şi eu sînt într-un anume sens, un Pelerin..."

Komov spuse brusc:

— Care-i părerea dumitale, Stasi?

Mai că era să fac o gafă: „Si ce dacă sînt Pelerinii?..." dar m-am abţinut. Am mai rămas o secundă în tăcere, ca să mă dau mare, apoi m-am întors spre el cu tot cu fotoliu. Komov, cu bărbia pe degetele împreunate, privea ecranul stins al video-ului. Ochii îi erau întredeschişi, gura exprima îndurerarea.

— Probabil c-o să trebuiască să mai aşteptăm, am spus. Ce să facem... Şi Piciul ăsta, poate că nu va mai veni... în orice caz, nu va apărea curînd...

Komov surîse din colţul gurii.

— O să vină, spuse el. Prea mult îi place Piciului să pună întrebări... Şi îţi imaginezi cîte întrebări noi are acum?

Era aproape cuvînt cu cuvînt ce spusese Vanderhouse în salon.

— Atunci, poate..., am mormăit, poate într-adevăr e mai bine...

Ce puteam să-i spun? După Garbovski, după însuşi Komov, ce mai puteam spune eu, un neînsemnat cibertehnician, unul obişnuit, de douăzeci de ani şi cu un stagiu de practică de şase zile şi jumătate, un băiat poate bun, muncitor, care se interesează ş.a.m.d., dar, la drept vorbind, cu mintea nu prea descuiată, cam simpluţ şi neştiutor...

— Poate, spuse vlăguit Komov. Se ridică şi se îndreptă spre ieşire, ţîrşîindu-şi picioarele, dar se opri în prag. Faţa i se schimonosi brusc. Aproape urlă: oare nimeni din voi nu înţelege că Piciul este o ocazie unică, o ocazie practic imposibilă şi tocmai de aceea unică, ultima!! Aşa ceva nu se va mai întîmpla niciodată. Înţelegeţi? Niciodată!

Plecă, iar eu am rămas să stau cu faţa spre radioemiţător şi cu spatele la ecran, încercînd să mă descurc nu atît în gîndurile mele, cît în sentimentele mele. Niciodată!... Desigur, niciodată. Cum s-a mai încurcat totul! Sărmanul Komov, sărmana Maika, sărmanul Pici... Şi care-i cel mai sărman dintre ei? Acum, bineînţeles, vom pleca de aici, Piciul o să se simtă mai bine, Maika o să frecventeze cursurile de pedagogie, aşa încît probabil cel mai sărman va rămîne Komov. Să se întîmple astfel: să te loveşti, să te loveşti personal de o situaţie unicat, cu o unică posibilitate de a pune o bază experimentală ideilor tale şi, dintr-o dată, să se facă totul ţăndări! Şi acel Pici, care ar fi trebuit să devină un sprijin de nădejde, un valoros intermediar, principalul detonator care ar fi trebuit să dărîme toate obstacolele, tocmai el se transformă în obstacolul principal... E şi normal că nu poţi pune problema astfel: viitorul Piciului sau progresul vertical al omenirii. Aici există o oarecare farsă logică, asemănătoare cu paradoxul lui Zenon... Sau nu e o farsă? Poate aşa trebuie pusă problema? Totuşi, omenirea... M-am întors gînditor în fotoliul de lîngă ecran, privind absent împrejurimile... şi-am rămas mască. Toate problemele măreţe îmi zburară imediat din cap.

Uraganul parcă nici nu fusese. Totul în jur era alb din cauza zăpezii şi brumei, iar Tom stătea lîngă navă pe graniţa „zonei moarte", în faţa hubloului de intrare, şi am înţeles imediat că acolo stătea, pe zăpadă, Piciul, ezitînd să intre, singuratic, sfîşiat între două civilizaţii.

Am sărit şi-am galopat pe coridor. Am luat maşinal din ecluză o şubă, dar imediat am aruncat-o. M-am repezit cu capul înainte prin membrana intrării şi am căzut afară. Piciul nu mai era. Tom-prostănacul îşi aprinse luminiţa, cerînd ordine. Totul era alb şi sclipea în lumina aurorei boreale. Dar lîngă hublou, sub picioarele mele, un obiect rotund, negru. Dracu ştie ce absurditate mi se năzări pentru moment. Mi-am impus, nu chiar dintr-o dată, să mă aplec.

Era minga noastră, iar pe ea era îndesat cercul cu „al treilea ochi". Obiectivul era spart şi-n general cercul arăta în aşa hal, de parcă nimerise sub o avalanşă.

Şi nici o urmă pe stratul de zăpadă.

Încheiere

Mă chema de fiecare dată cînd vroia să discute.

— Bună ziua, Stasi, spuse el. Vrei să discutăm? Hai!

Pentru legătură ne erau rezervate patru ore din douăzeci şi patru, dar niciodată orarul nu era respectat. Nu-l recunoaşte. Mă cheamă cînd dorm, cînd sînt în baie, cînd scriu referatele, cînd mă pregătesc pentru discuţia cu el, cînd ajut băieţii să desfacă şurub cu şurub satelitul-santinelă al Pelerinilor. Nu mă supăr. Este imposibil să te superi pe el.

— Bună ziua, Piciule, îi răspund. Sigur că da, hai să vorbim.

Îşi mijeşte ochii, parcă de plăcere şi îmi pune întrebarea sa tip.

— Stasi, acum tu eşti, de-adevăratelea? Sau e numai imaginea ta?

Îl asigur că sînt eu, în persoană, Stasi Popov, personal şi fără nici un fel de imagini. I-am explicat de mai multe ori că nu pot construi imagini ca el şi cred că de mult înţelesese asta, dar întrebarea tot rămăsese. Poate aşa glumea, poate că fără această întrebare nu-şi imagina schimbul normal de salutări sau poate, pur şi simplu, aşa-i plăcea cuvîntul „imagine". Are nişte cuvinte dragi, „imagine", „fenomenal", „trinchet"...

— De ce vede ochiul? începe.

Îi explic de ce vede ochiul. Ascultă atent, pipăindu-şi tot timpul ochii cu degetele lui fine şi lungi. E un ascultător minunat, deşi acum s-a lăsat de vechile maniere (să se zbată ca un apucat cînd ceva îl uimea în mod deosebit), este tot timpul în el o frenezie, o pasiune puternică, ascunsă, un extaz indescriptibil şi atotcuprinzător al cunoaşterii, din păcate inaccesibil mie.

— Fenomenal!, mă laudă el, cînd am terminat. Spărgătorul de nuci! Am să mă gîndesc şi-apoi o să te mai întreb odată...

De altfel, aceste cugetări asupra celor auzite (un dans demenţial al muşchilor faciali, desene întortocheate din pietre, nuiele şi frunze) sugerau cîteodată nişte întrebări foarte stranii. Ca acum:

— Cum s-a aflat că oamenii gîndesc cu capul? întrebă el.

Sînt puţin uluit şi încep să mă bîlbîi. Ca de obicei, mă ascultă atent şi încet-încet ies la liman, simt pămîntul tare sub picioare şi totul parcă începe să curgă lin şi amîndoi începem să fim mulţumiţi, dar termin şi atunci îmi spune:

— Nu. Asta e ceva particular. Nu întotdeauna şi nu peste tot. Dacă mă gîndesc numai cu capul, atunci de ce nu pot deloc să mă gîndesc fără mîini?...

Simt că intrăm într-un domeniu alunecos. Centrul mi-a ordonat categoric să nu discut cu nici un preţ problemele ce vor putea sugera Piciului existenţa aborigenilor. Şi trebuie să recunosc că au dreptate. Nu reuşesc să evit complet aceste discuţii şi în ultima vreme am observat că Piciul suferă îngrozitor chiar atunci cînd singur povesteşte despre modul său de viaţă. Poate va începe să înţeleagă? Cine ştie... de cîteva zile aştept întrebarea lui directă. Vreau această întrebare, dar totuşi mi-e frică...

— De ce voi puteţi, iar eu nu pot?

— Nici noi nu ştim încă bine, am recunoscut şi am

adăugat precaut. Există o presupunere că totuşi n-ai fi om chiar în totalitate...

— Atunci, ce-nseamnă om? întrebă imediat. Ce-nseamnă om în totalitate?

Nu prea-mi imaginez răspunsul la această întrebare şi-l asigur că-i voi povesti altădată. A făcut din mine un enciclopedist desăvîrşit. Cîteodată stau zile întregi, înghit informaţii şi le diger. Informatorul principal lucrează pentru mine, cei mai mari specialişti din cele mai diverse domenii lucrează pentru mine şi am dreptul în orice moment să iau legătura cu oricare din ei şi să le cer explicaţii referitoare la: modelarea P-abstracţiunilor, metabolismul formelor de viaţă abisale, metoda construcţiei etude la şah.

— Arăţi cam obosit, remarcă compătimitor Piciul. Eşti obosit?

— Nu-i nimic, spun eu, pot să rabd.

— Ce ciudat că oboseşti, spuse gînditor. Nu ştiu de ce, dar eu nu obosesc niciodată. Şi, de fapt, ce este oboseala?

Trag mai mult aer în piept şi încep să-i explic ce e oboseala. Fără a înceta să mă asculte, aranjă în faţa lui pietrele pe care le şlefuise pentru el bunul şi bătrînul Tom, dîndu-le forma de cuburi, sfere, paralelipipezi, conuri şi alte figuri mai complicate. Cînd am terminat, în faţa Piciului crescuse o construcţie foarte complicată care, hotărît lucru, nu semăna cu nimic, dar în felul ei era armonioasă şi ciudat de raţională.

— Ai povestit frumos, mă lăudă Piciul. Spune-mi, discuţia noastră se înregistrează?

— Da, desigur.

— Imaginea e bună, clară? Imaginea!

— Ca întotdeauna.

— Atunci lasă această figură s-o vadă şi bunicul. Uite, bunicule, nodurile de răcire sînt aici, aici şi aici...

Bunicul Piciului, Pavel Alexandrovici Semionov, lucrează în domeniul realizării abstracţiilor Parsifel. E un savant obişnuit, dar un mare erudit şi Piciul întreţine cu el o legătură creatoare permanentă. Pavel Alexandrovici mi-a spus să deseori Piciul gîndeşte naiv, dar întotdeauna original, iar unele din construcţiile lui prezintă interes pentru teoria lui Parsifel.

— Neapărat, îl asigur. Îi voi transmite neapărat. Chiar azi.

— Poate-s prostii, spuse dintr-o dată Piciul, şi dintr-o singură mişcare îşi dărîmă construcţia. Ce face acum Leova? întreabă.

Leova este inginerul-şef al bazei, un mare glumeţ şi cunoscător de bancuri. Cînd Leova vorbea cu Piciul, eterul din jurul planetei se umplea de hohotele şi chiuiturile frenetice ale celor doi şi atunci simţeam ceva asemănător cu gelozia. Piciul îl iubea mult pe Leova şi mereu întreba de el. Cîteodată întreabă şi de Vanderhouse şi atunci se simte că, pentru el, taina dulce a perciunilor a rămas nedezlegată şi spinoasă. O dată sau de două ori a întrebat şi de Komov şi-a trebuit să-i explic ce înseamnă proiectul „Arca—2" şi care-i scopul acestui proiect xenopsihologic. N-a întrebat niciodată de Maika, iar cînd am încercat din proprie iniţiativă să-i vorbesc de ea, cînd am încercat să-i explic că Maika, deşi minţise, o făcuse în folosul Piciului şi că dintre noi patru tocmai ea înţelesese prima cît îi este lui de greu şi ce multă nevoie de ajutor avusese, cînd am încercat să-i explic toate astea, el s-a ridicat pur şi simplu şi a plecat. Şi tot aşa s-a ridicat şi a plecat, cînd odată începusem să-i explic ce-i minciuna...

— Leova doarme, am spus. Acum e noapte la noi, mai bine zis, timpul de noapte, după ceasul de bord.

— Înseamnă că şi tu dormeai? Te-am sculat?

— Nu-i nimic, îi spun sincer. E mult mai interesant cu tine decît să dorm.

— Nu. Du-te şi culca-te, hotarî Piciul. Totuşi, sîntem nişte fiinţe ciudate... trebuie neapărat să dormim.

Acest „sîntem" se prelinge ca un balsam în inima mea. De altfel, în ultimul timp, Piciul rostea tot mai des „noi" şi am început puţin cîte puţin să mă obişnuiesc.

— Du-te la culcare, repetă Piciul. Dar, mai întîi, spune-mi, în timp ce voi dormi, nu va mai veni nimeni pe acest mal?

— Nimeni, îl asigur, ca de obicei. Nu fi îngrijorat.

— Asta-i bine, spuse satisfăcut. Atunci dormi, iar eu mă voi duce să mai cuget.

— Bineînţeles, du-te, îi spun.

— La revedere, îi spun şi întrerup legătura.

Dar eu ştiu ce va urma şi nu mă duc la culcare. Mi-e foarte clar că azi iar nu voi dormi.

Stă în poziţia lui obişnuită, care acum mi se pare normală şi nu chinuitoare. Un timp a privit ecranul stins de pe fruntea bătrînului Tom, apoi şi-a ridicat ochii spre cer, sperînd parcă să vadă acolo, la înălţimea de două sute de kilometri, baza mea, cuplată cu satelitul Pelerinilor, iar în spatele lui se întindea binecunoscutul peisaj al planetei interzise proiectului „Arca": dune de nisip, căciula mişcătoare de ceaţă deasupra mlaştinii fierbinţi, creasta posomorîtă din depărtare şi liniile subţiri şi lungi ale uriaşelor construcţii, pînă acum, sau poate pentru totdeauna, enigmatice (antenele flexibile, fremătînd îngrijorate, ale unei insecte monstruoase).

La ei este acum primăvară, pe tufişuri se desfăcuseră flori mari în culori neaşteptat de stridente, iar pe deasupra dunelor unduieşte aerul cald. Piciul se uită absent în jur, degetele lui aleg pietricelele şlefuite. Se uită peste umăr înspre creastă, după aceea se întoarce şi un timp rămîne nemişcat, cu capul plecat. Apoi întinde mîna hotărît, direct spre mine şi apasă butonul de apel, aflat sub nasul lui Tom.

— Bună ziua, Stasi. Ai dormit?

— Da. Îmi vine să rîd, deşi mi-e groaznic de somn.

— Ar fi bine să ne jucăm acum, Stasi. Nu-i aşa?

— Da, îi răspund, N-ar fi deloc rău.

— Greieraş după cuptoraş, spune, şi tace o vreme. Aştept.

— Bine, se învioră Piciul. Atunci hai să mai vorbim. Da?

— Sigur, îi răspund. Hai!

Traducere: VALERIAN STOICESCU

GHEORGHE PĂUN

între oglinzi mișcătoare*

M INUS CU MINUS dau plus. Leşin plus leşin dau trezire. Trezire plus frate fără mustaţă dau leşin. Trezire plus Daria, tunsă scurt dau leşin. Două leşinuri dau trezire. Două treziri dau un nou leşin. Zadarnic murmura cineva în apropiere: „Mînzule, mînzule!..."

*

SE FĂCEA CĂ SÎNT în trenul de întoarcere din G. - observi, Ioane, cîtă continuitate, cîtă coerenţă?! - se făcea că eram din nou singur în compartiment, că-mi era foame şi-mi era sete şi-mi venea să plîng. Sau să mă bat cu cineva. Mi-ar fi plăcut şi mi-ar fi folosit să mă întîlnesc atunci cu Lisandru, să ne scoatem ceasurile şi hainele, să le punem alături, grijulii, să ne batem şi să ne trîntim vreo zece minute, aşa, pe tăcute, pe icnitelea, gospodăreşte, pînă am fi obosit amîndoi şi ne-am fi aşezat în ţărînă, spate în spate, gîfîind, cu vînătăi sub ochi şi cu mîinile zdrelite, dar fraţi de cruce. „Mai vrei?", m-ar fi întrebat el, iar eu i-aş fi răspuns: „Nu, e de ajuns", şi el ar fi confirmat: „Aşa e". Ne-am fi îmbrăcat apoi şi am fi plecat să dormim, cam pînă la sfîrşitul secolului am fi dorit să dormim fiecare.

Se făcea că pe coridor trec, rîzînd, două fete, că una era tunsă scurt şi semăna cu cea pe care o rugasem mai devreme, la poştă, să mă ajute. Fata mă recunoştea, şi eu o recunoşteam, iar ea îi făcea vînt prietenei, mai departe, ea dorea să rămînă singură, cu mine.

- Salut. Îmi pare bine că te întîlnesc. Ai reuşit? Ai găsit-o pe baba aceea?

„Nu este nevoie de flăcări şi de smoală, infernul sînt ceilalţi", scrisese Sartre. Fata nu-l citise pe Sartre.

Avea pantaloni galbeni, atît de strînşi pe fund că făceau cute cînd se mişca, avea bluza galbenă, atît de decoltată că i se vedeau sînii cînd se apleca. Ridicîndu-se pe vîrfuri, drept în faţa mea, şi-a urcat o sacoşă - galbenă - în plasa de bagaje, apoi, riscînd să-şi descoase pantalonii, s-a aşezat. Chicotea, mă privea drept în ochi şi-şi umezea buzele cu limba, ca vampele tinere din filmele iugoslave.

- Unde cobori?, am întrebat-o.
- Peste două staţii.
- Cobor cu tine.

A făcut ochii mici, a rîs, a scos limba printre dinţii albi şi frumoşi şi şi-a plimbat-o peste buza de sus, de mai multe ori, spre stînga şi spre dreapta.

- Măi, să fie... a comentat ambiguu şi, cum nu deslușisem nici un fel de împotrivire în vorbele ei, am înţeles că hotărîrea fusese validată.

Fata de lîngă mine respira egal, privea în tavan şi era frumoasă ca o zeiţă. O uşă se închidea încet şi se auzeau paşi tîrşîiţi îndepărtîndu-se. Un şir de furnici mici şi negre roboteau neauzite şi nevăzute sub dulapul cu şaluri şi rochii vechi, de dantelă şi mătase, la spitalul din oraş se sinucidea un medic, înghiţind o doză mare de morfină, în nordul Indiei exploda o centrală nucleară şi tone de praf radioactiv irumpeau în atmosferă, acoperind definitiv amintirea lui Alexandru cel Mare în minţile cîtorva sute de mii de oameni, preşedintele Statelor Unite semna proiectul de buget pe anul viitor, repartizînd cîteva zeci de milioane de dolari în plus pentru proiectarea de bombardiere invizibile pentru staţiile de radar, iar cometa Halley se găsea la optzeci de miliarde de kilometri de sistemul solar - numărul celulelor din corpul unui om - şi continua să se îndepărteze.

Luni de dimineaţă, fata şi-a pus pantalonii cei strîmţi şi bluza cea decoltată, eu mi-am pus treningul, am mîncat pîine prăjită de bunică-sa, am mers îmbrăţişaţi pînă la gară, ea a luat un tren spre sud, eu am rămas, trebuia să iau unul spre nord. Mă privise în ochi şi tăcuse tot timpul. Era frumoasă ca o zeiţă. Mi-a făcut semne cu mîna de la fereastra vagonului pînă ce trenul a dispărut în zare. Probabil că şi acum îmi face semne cu mîna şi mă strigă: „Alexandre, Alexandre". Lewis Carroll, năstruşnicul scriitor-matematician, a propus odată, în scris, universităţii unde lucra, trasarea a două linii drepte şi lungi, cît se poate de lungi, pe sol, pentru a verifica practic dacă paralelele se întîlnesc vreodată. Şinele care o îndepărtau pe fata în galben erau paralele şi materializau gluma lui Carroll. Alergau spre punctul de la infinit, sperînd să se întîlnească în cele din urmă şi ştiind că aşa ceva nu se poate.

Eu trebuia să pornesc în direcţia contrară.

Pînă la tren mai aveam vreo două ore. Am rămas în gară. Gara mirosea a fum, a păcură, a singurătate.

SE FĂCEA APOI CĂ eram pe drumul înspre sat şi mă ajungea din urmă o maşină. Nu-i făcu-

* *Fragmente din romanul cu acelaşi titlu, predat Editurii Mihail Eminescu*

sem semn să mă ia, voiam să merg pe jos, era cald şi linişte, simţeam nevoia cîtorva ore de efort, singur între păduri, ogrăzi, fîneţe.

- Hai, dom'le, sus, doar nu vrei să te rugăm!

Era ziaristul, „culturalul" de la ziarul judeţean. Am urcat în IMS şi m-am aşezat pe acelaşi loc pe care stătusem şi cu vreo săptămînă în urmă - sau cu un an, cum zicea ex-paraşutistul - cînd venisem în sat.

Ziaristul avea gulerul cămăşii scos peste gulerul hainei. Şoferul era nou. Un tip serios, bronzat şi tînăr. Aproape sigur nu-i plăcea să joace şah.

- Ce s-a întîmplat cu tovarăşul dumneavoastră?

- Nu mai conduce maşina... E... bolnav.

Şoferul s-a uitat spre el. Minţea deci. Am insistat.

- O întîmplare stupidă şi care nu se întîmplă decît bărbaţilor puternici.

- Părea, într-adevăr, un bărbat puternic.

M-a privit intrigat. A văzut că nu glumeam şi s-a liniştit. Ţinea la fostul şofer al ziarului, probabil că se simţeau destul de legaţi unul de altul.

- A suferit un şoc. Cu aproape doi ani în urmă...

- Cînd?!

- Păi, demult, cred că s-au făcut doi ani de atunci. Da, sigur, nu a fost vara trecută, acum doi ani s-a întîmplat...

Ex-paraşutistul nu mă văzuse de un an - zicea el. Ziaristul nu mă văzuse de doi - era afirmaţia lui. Simţeam că-mi pocnesc urechile. Ca în timpul căderii din avion fără paraşută. Ziaristul nu sesizase nimic. Privea lung înainte. Am aşteptat să continue. Ştiam că va continua.

- Crede că a fost împuşcat în piept. S-a speriat. Se freacă mereu cu mîna pe piept şi spune: „Minodora mea, m-au omorît!..." Minodora e soţia lui.

- Dar cum s-a?...

- La trageri. Gărzi patriotice. Ca să nu pierdem cartuşele goale, l-am pus pe el să le urmărească, să vadă unde cad în iarbă. Şi i-a sărit unul în piept, i-a intrat pe sub cămaşă şi i-a ars pielea. El a crezut că e un glonţ, s-a speriat, a căzut în genunchi şi a zis: „Minodora mea, m-au omorît!..." O vreme numai aşa a ţinut-o, nici nu ne recunoştea măcar. Între timp s-a mai liniştit.

- Avea probabil multă imaginaţie...

- Nu, nu avea imaginaţie. Era un om practic, practic şi eficient, lua totul la propriu.

- Dar medicii... nu se poate face nimic?!

- Ba da. Un contra-şoc. Problema este care să fie contra-şocul, ca să anuleze prima spaimă, să nu o amplifice cumva. Nu vor să propună nimic. Le e teamă.

- Îşi va reveni, nu mă îndoiesc că-şi va reveni.

- Da, sigur, sigur, nu se poate altfel.

A tăcut mult timp. Lipsa de imaginaţie era, iată, vulnerabilă, mai vulnerabilă chiar decît prea multa imaginaţie. Eu supravieţuisem tuturor cartuşelor goale care-mi căzuseră pe piele. Cred că şi un glonţ adevărat l-aş fi luat tot drept un cartuş gol. Maşina trosnea din toate încheieturile. La fel ca acum o săptămînă. Ca acum un an - după spusele ex-paraşutistului, ca acum doi ani - susţinea ziaristul.

- Vă mai opriţi la pădurar? Aş vrea să joc şah în locul tovarăşului dumneavoastră.

M-a privit surprins, ochii i s-au luminat. I-a făcut un semn şoferului şi acesta i-a răspuns la fel, printr-un gest al capului, că a înţeles.

Nu ştiu ce mi-a venit cu şahul. Voiam, într-adevăr, să-i fac o plăcere ziaristului, sau voiam să întîrzii intrarea în sat? Voiam să-i aduc un omagiu prietenului lui, ţinîndu-i locul într-o întîlnire promisă cu o săptămînă (sau cu un an? sau cu doi?) în urmă, sau voiam să se facă seară, prea seară pentru a mai da ochi cu învăţătorul? Nu cumva mi-era teamă de confruntarea care avea să urmeze? Gîndul că chiar aşa **putea** să fie m-a convins că tocmai aşa **era.** Pentru prima dată de cînd mă ştiam **amînam,** încercam să-mi pregătesc mişcările cu oarecare grijă. Sau mă simţeam vinovat, după cele două zile şi trei nopţi petrecute cu fata de la poşta din G.? Ea era departe, alerga dusă de un tren-fantomă pe două linii care aşteptau să se întîlnească - la infinit - îmi făcea semne cu mîna de la geam, dar eu mă străduiam să n-o văd. Eu trebuia să mă întîlnesc cu învăţătorul. Să mă confrunt cu el. Şi, poate, cu Daria, cu ultima ei înfăţişare. Se apropia ultima scenă şi eu nu eram pregătit s-o joc, căutam subterfugii pentru a amîna, deşi, chiar în felul acesta mă dezarmam mai mult, încordarea mă făcea mai slab, mai vulnerabil.

Maşina s-a oprit. Am coborît. Locul unde Daria stătuse pe marginea şanţului era acolo, îi păstra încă o parte din căldura corpului, un adevărat mulaj energetic al Dariei mă aştepta pe marginea şanţului, cîmpul fundamental îi păstrase forma şi mă obliga să i-o recepţionez, pentru a mă face şi mai slab. M-am prefăcut că-mi leg şireturile şi m-am aşezat chiar acolo unde se găsea spectrul de lumină pe care numai eu eram în stare să-l văd, pentru că numai mie îmi era menit. Cînd m-am ridicat, forma Dariei se spărsese în bucăţi, m-am bucurat, tremura ca fragmentele de imagini de pe suprafaţa unei ape lovite cu o piatră, ca într-o oglindă mişcătoare tremura imaginea Dariei, dar cînd m-am uitat înapoi din poarta curţii pădurarului, era tot acolo, fără chip, mă aştepta. O pasăre a strigat prelung, metalic, în unul dintre brazii care străjuiau poarta şi m-am speriat. Am intrat în curte.

O veche legendă chinezească spune că, într-o zi, un ţăran a plecat pe munte să taie lemne. În drumul lui, el a întîlnit doi călugări care jucau GO, aşezaţi în iarbă, într-o poiană. A pus securea alături şi a rămas să privească desfăşurarea minunatei partide. Cînd jocul s-a terminat şi a vrut să plece, a constatat că între timp mînerul securii putrezise. Nici el, nici călugării nu îmbătrîniseră decît cu o partidă de GO, dar lemnul putrezise.

Toate micile istorioare chinezeşti sînt pline de tîlc.

....

Cînd am plecat, spectrul Dariei nu mai era pe marginea şanţului. M-am bucurat, deşi asta ar fi putut să însemne şi că mă aştepta în altă parte.

*

AM INTRAT ÎN SAT pe la cinci după-amiază. Văzut de sus - reţine amănuntul, Ioane! - locul părea pustiu. Case, curţi, garduri, zarzări şi porumbişti, uliţe ramificate, adunîndu-se toate în faţa

primăriei. O aşezare crescută parcă în neorînduială, ca orice sat de deal, dar vădind o anumită armonie, o necesitate secretă care guvernase alăturarea caselor, gardurilor, porumbiştilor. Era frumos satul **văzut de sus.**

La primărie nu era nimeni, iar în bufet gestionarul dezlega cuvinte încrucişate pe tejgheaua udă. La o masă dintr-un colţ al sălii se afla Lisandru, cu o sticlă de bere, plină, în faţă. O privea lung. Ochii, altădată mari şi miraţi, îi intraseră parcă în cap. Şi avea tîmplele albe. Părea un somnambul, aşa se uita la sticlă.

- Aşa face **de trei ani.** Aproape zilnic. A avut o problemă, **acum trei ani,** tot aici, la mine...

S-a oprit, m-a privit atent şi m-a ţintuit cu un deget.

- Ia stai! Păi, dumneata... eşti chiar studentul... fratele...

Mi-am amintit de întîlnirea din gară, de minerul putred de secure şi de moara labirintică şi de fata de la poşta din G. şi nu m-am mirat. Am înţeles că este mai bine să nu mă mai mir, de nimic nu aveam să mă mai mir.

- Da, eu sînt.

A ieşit de după tejghea şi m-a îmbrăţişat.

- Dar, bine domnule, se poate?! să dispari aşa?!... şi nici un semn de viaţă?!... mi-ai promis, şi acum trei ani, aici, în sat, în bufet la mine ai promis, şi acum doi ani, în gară... Se poate?! Două promisiuni şi nici una ţinută?!...

Promisesem. Poate. Tot ce mi se spunea **putea** fi adevărat, tot ce mi se întîmpla **era** adevărat. Nu m-aş fi mirat nici dacă Lisandru ar fi început să înmulţească în minte seriile bancnotelor, ca oligofrenul din tren, nici dacă s-ar fi anunţat la radio că Australia a fost înghiţită de ape, gata, nu mai este.

- Ia spune, domnule, pe unde ai umblat? Cum a fost? Dar ştii că nu te-ai schimbat, deloc nu te-ai schimbat! După doi ani... După trei ani...

Nici el nu se schimbase prea mult. Mi-a fost chiar greu să-i descopăr o cută în plus la colţul ochilor, un centimetru în plus în talie.

- **Ceilalţi,** ce mai fac **ceilalţi?**

- Toţi bine. Cum îi ştii.

- Nu mai ştiu mare lucru. Tanti Ortansa...

- S-a măritat. Apoi a murit.

Începea grozav. Toţi erau bine deci, doar că jumătate din ei muriseră...

- S-a măritat cu un geolog bătrîn care a trecut pe aici, căuta petrol, zicea el, şi zăcăminte de fier, a plecat cu el, i-a udat ploaia în cort, a răcit, a bolit o vreme şi... s-a dus...

- Frate-meu stă tot la ea?

- Cum, nu ţi-a scris atîta timp?!

Am mormăit ceva despre adresa mea schimbătoare şi n-a insistat. Om delicat.

- S-a mutat în casa învăţătorului. Zice că vrea s-o facă muzeu. A slăbit mult în ultimul timp. Casa Ortansei au luat-o nişte nepoţi. Moştenitori.

- A slăbit?!

- Da, am auzit că nu mai mănîncă pîine... nici zahăr, nici făinoase... Lichide, multe lichide... Are el o teorie cu energia, cîmpul fundamental, apă mineralizată, în sfîrşit, nu mă pricep. Probabil ţine regim, o fi bolnav...

Se aştepta să fiu impresionat, am mimat că sufăr pentru fratele meu. Sper că l-am convins că sufăr.

- A murit şi învăţătorul?

- De ce să moară?!

- Păi, dacă frate-meu stă în casa lui...

- A, nu, învăţătorul e neschimbat. La o sută de ani nu se mai moare aşa uşor. Locuieşte cu nepoată-sa.

- Care nepoată?

- Hai, dom'le, nu fă pe şmecherul, ce, parcă nu **se ştie** că îţi cam plăcea... Nepoată-sa, profesoara de matematică...

M-am prefăcut că mă uit spre Lisandru.

- Iar tată-său?

- N-a venit încă. Tot **acolo.**

Pauza a durat destul de mult. Stingherită. Stingheritoare. Îşi pierduse verva de altădată gestionarul. Eu nu voiam să întreb, el nu spunea nimic.

- Frate-tău a găsit comoara. Mă rog, ştie unde se găseşte, i-a însemnat locul pe hartă geologul, cel cu care s-a măritat Ortansa. A găsit-o cu aparatele lui. N-a scos-o încă. Tot amînă, spune că nu e gata muzeul, nu are unde să pună cărţile şi clopotele şi cătuile şi ce-o mai găsi acolo...

S-a oprit din nou. Tot fără să-mi spună nimic despre Daria. Lisandru s-a ridicat - era la fel de lung ca acum trei ani, ca acum o săptămînă - şi a ieşit fără zgomot.

- Trece din casă în casă şi caută de lucru. Sparge lemne cu toporul. Din asta trăieşte. Oamenii îl aşteaptă, îi dau de lucru, îi plătesc.

S-a dus să ia sticla de bere de pe masa lunaticului client, goală abia pe jumătate, a pus-o într-o ladă. A şters apoi masa cu o cîrpă pe care a scos-o de sub tejghea. A pus cîrpa la loc. S-a sprijinit din nou cu cotul pe revista cu careuri.

- Ar trebui să vezi ce e cu fratele tău, să-l duci la un doctor, undeva. Nu-mi place cum arată. **O să ajungă ca învăţătorul** dacă o ţine tot aşa.

Am încuviinţat şi am mimat iarăşi îngrijorarea fraternă. De afară se auzea rumoare. Sosiseră „cursele" cu muncitori. Satul se întorcea acasă.

- Cred uneori că nici nu mai vrea să caute comoara aceea. Degeaba i-a însemnat geologul locul pe hartă. Ar trebui să-l...

Oamenii ajunseseră în uşă, în sală, la tejghea. Mulţi în salopete, toţi guralivi şi mirosind a uleiuri arse. Gestionarul ex-paraşutist a aprins neoanele. Sub lumina albăstrie, vibrîndă, toţi păreau la fel. Am ieşit. Afară asfinţea şi se auzea ţiuit intens de greieri.

Nu aflasem nimic despre Daria.

Spre răsărit se vedea o stea. Spre apus alta. Stele perechi. Străluceau precum ochii învăţătorului. În plopii din jurul bisericii, luna, ca o seceră de gheaţă luminiscentă, agăţată de crengi, strălucea şi ea.

*

NU VOIAM SĂ-L VĂD încă pe frate-meu. Am trecut de primărie, am trecut de casa bătrînului învăţător, locuită acum de un profesor tînăr, diferenţa era oare atît de mare?!, am trecut de multe alte case. Şi am ajuns în faţa casei ei.

Învăţătorul mă aştepta în prag. Zîmbea. Înauntru era lumina aprinsă şi, pe lîngă el, am putut-o

vedea pe Daria, în rochie albă şi cu coafură de prinţesă rusă din secolul trecut, înfăţişarea ei de **atunci**, aşezată pe un scaun. Am înaintat, am urcat scara. Învăţătorul s-a dat la o parte ca să pot trece. A intrat apoi după mine, s-a aşezat în spatele Dariei, cu mîinile pe spătarul scaunului, puţin aplecat. Avea mîinile osoase şi subţiri, surcele prinse într-o plasă de vene proeminente. Ea avea umerii rotunzi şi braţele albe, calde. El zîmbea şi tăcea, iar pielea de pe pomeţii obrajilor reflecta lumina becurilor din lustră. Ea mă privea cu ochi limpezi şi mari şi nu mă recunoştea. Clipea rar. Avea buzele întredeschise şi umede.

- Daria...

Abia dacă a întors cu un milimetru capul. Nici un milimetru al feţei nu i s-a mişcat. Mă fixa în continuare, de parcă privea în zare, spre capătul liniilor de tren. Eu eram la un pas de ea.

- Daria...

Voiam să o prind de mînă, voiam să o zgîlţîi de umeri, s-o trezesc.

- Ai pierdut, tinere, ai pierdut pariul. Trei ani e prea mult. Aşează-te pe covor şi dovedeşte-i că exişti! Dovedeşte-i că ai existat în aceşti trei ani!... Peste o mie de zile. Timp pentru a se înălţa şi prăbuşi un imperiu. Pentru a traversa Helespontul şi a ajunge la marginea Indiei.

Voia să mă sperie. Îmi comunica pe o cale ocolită că ştie că fata de la poşta din G. îmi zisese Alexandru.

- Nu v-aţi schimbat. Nici dumneavoastră, nici Daria...

Era - voia să fie o stratagemă. Nereuşită.

- Eroare. Iluzie. Dorinţă. Ne-am schimbat complet, pentru că tu eşti altul. Nu putem să mai fim aceiaşi, chiar dacă am vrea. Ţi-am spus - e prima dată cînd îţi repet ceva, chiar acesta este un semn că m-am schimbat - trei ani e prea mult. Tu nu mai poţi justifica trei ani. Un **ales** trebuie să justifice fiecare clipă. Dovedeşte măcar acum că exişti.

Am găsit puterea să-mi aşez mîinile pe umerii Dariei. Ea a ridicat capul şi m-a privit cu o vagă undă de nedumerire în ochi. Dacă nu s-ar fi mişcat, dacă n-ar fi reacţionat în nici un fel, aş fi făcut poate ceva, aş fi încercat s-o scot din starea aceea de catalepsie, poate era drogată, poate era hipnotizată. Privirea ei era însă umană, reală, privirea unei străine, a unei fiinţe obosite şi plictisite şi indiferente. A unei prinţese ruse care abia a coborît dintr-un tablou şi n-o interesează nimic din ceea ce vede, nu cunoaşte pe nimeni, nici n-a sesizat bine că a căpătat viaţă. Daria mea...

- Ce i-ai făcut, nebunule, ce i-ai făcut?!

Învăţătorul zîmbea batjocoritor.

Puteam să întind mîna, cu o singură palmă puteam să-i înconjur gîtul ca un vrej, cred că oasele i s-ar fi sfărîmat fără zgomot, ca şi cînd ar fi fost marinate, fierte în oţet, aş fi putut face asta fără nici un efort, ca pe un gest oarecare, şi chiar simţeam imboldul s-o fac, pielea palmei simţea deja atingerea greţoasă a jugularei lui umflate, în degete simţeam ridicăturile vertebrelor cervicale, trebuia doar să întind mîna, să încordez puţin muşchii. Eram însă sigur că chiar dacă i-aş fi redus gîtul la dimensiunile unui fir de iarbă, el tot ar fi ţinut capul drept, tot ar fi zîmbit, tot m-ar fi privit cu ochii lui mici, negri, ca două orificii înspre o lume paralelă, de unde ne vin socotitorii-minune şi coşmarurile.

- Stoiceo, Stoiceo, ţi-am mai spus odată - iată, mă repet pentru a doua oară - tu trebuie să te sinucizi înainte de a-mi împrăştia mie creierii, nu după aceea... Dar nu mai ai această şansă, ai avut vanitatea de a nu pierde partida cu pădurarul, orgoliul de a...

Sinucidere = renunţarea la vanitate. Era prea simplu. Am încercat cu voce tare.

- Sinucidere, adică să trăieşti viaţa altora, renunţînd la a ta probabil. Un mod de a reabilita ideea comună de sinucidere.

A ridicat din umeri, ca şi cînd spusesem o prostie interesantă, care nu-i făcea însă nici o trebuinţă.

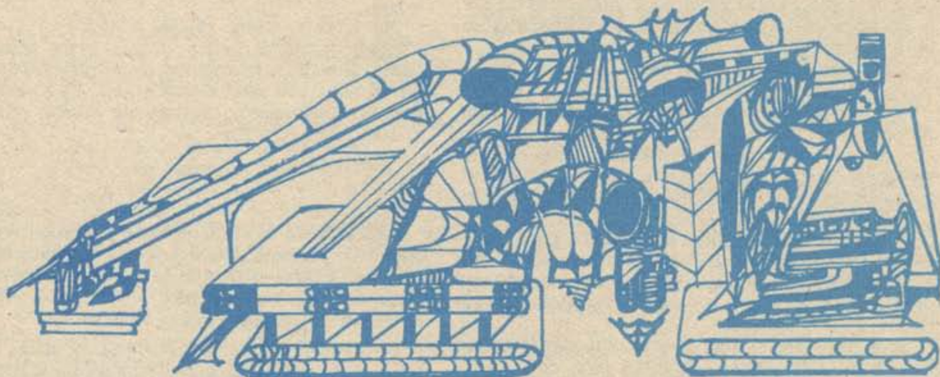
- Începînd cu viaţa în centrul galaxiei şi terminînd cu soarta felahului Maher Kamel Abdul Hafez, al cărui picior drept a fost zdrobit de un crocodil pe malul Nilului, acum trei zile...

- Nu trebuie să **exprimi**, trebuie să **înţelegi** şi să **simţi**. Răsplata ar fi fost pe potrivă.

- A fost prea repede totul.

- Eşti lamentabil. M-am înşelat. Sînt un învăţător care se înşeală de fiecare dată.

- Spuneţi-mi măcar dacă ea se afla la dumneavoastră - redevenisem reverenţios - în seara

aceea... Acum trei zile, sau acum trei ani...
- Eşti derizoriu.
- Simt că devin.
- Eşti. Ai fost.
- Se afla sau nu?
- E prea banal să-ţi răspund. Nu ştiu. Nu vreau să-ţi răspund. Să presupunem că se afla **cu tine,** că te-a însoţit tot timpul...
- Cred că m-aţi drogat acum trei zile. Cred că totul n-a durat decît trei zile. Şi că drogul nu şi-a încheiat încă efectul. Altfel nu înţeleg de ce nu întind mîna...
- Nu ai înţeles niciodată ceva cu adevărat, pentru că ai alergat numai după înţelesuri. Trebuia să **simţi.** Eşti un simplu Alexandru, care nu pierde niciodată şi astfel pierde totul. De acum te vei numi Alexandru.
- Sofisme. Vreau să plec. **Vreau să mă trezesc.**
Şi-a ridicat mîinile de pe spătar şi şi-a prins palmele una în alta. Daria nici nu clipea.
- Zadarnic. Nu vei reuşi niciodată să exişti cu adevărat. Pentru tine, trezirea este o utopie.
Vorbea rar, sentenţios, se simţea pe scenă.
- E timpul să dispari. Pleacă!
Ajungea să întind mîna şi să apuc cu palma. M-am ridicat.
- Numai împreună cu ea. **Vreau** să plec cu ea!

*

ÎNCERCAM SĂ VORBESC cît se poate de răspicat, cred că aproape strigam. Sau plîngeam. Eram lamentabil, eram derizoriu, exact cum spusese mai devreme. S-a uitat la mine pe jumătate surprins, pe jumătate amuzat. În ochii Dariei a tremurat o luminiţă. Am interpretat-o ca o încurajare, ca un semn de revoltă, încă mocnită, împotriva lui. Dacă reuşeam să plec împreună cu Daria, gestul care îmi furnica palma dreaptă devenea meschin, vulgar chiar. Îl puteam pedepsi luîndu-i-o.
- Voi pleca împreună cu Daria!
Era un ultimatum, dar şi un strigăt de luptă, pentru a mă îmbărbăta.
- Eşti sigur că doreşti asta?
Era o capcană. Răspunsul la întrebare ar fi legitimat îndoiala pe care voia să mi-o inoculeze. Am ignorat întrebarea. M-am apropiat de Daria, am ridicat-o de pe scaun. Ea mă privea continuu în ochi, iar în ochi îi luceau steluţe.
- Eşti sigur că poţi asta?, a schimbat învăţătorul întrebarea.
Era o întrebare retorică, o ameninţare chiar. M-am înverşunat.
- Dacă nu voi reuşi, înseamnă că nu meritam nici măcar să încerc. Dacă **vom reuşi,** prin însăşi dragostea noastră, vă vom găsi o justificare. Ar trebui să ne ajutaţi.
Îi vorbeam din nou liniştit, consumasem deja adrenalina vărsată în sînge mai devreme.
- Ţi-am spus de mai multe ori că eşti un tip inteligent. Inteligenţa ta are însă o limită: este o inteligenţă de ordinul întîi, nu se reîntoarce asupra sieşi. Nu sesizează cînd este ea însăşi şi cînd imită. **Ai început să mă imiţi** în unele raţionamente. Şi - aminteşte-ţi - discutam mai devreme despre sinucidere...
- Degeaba încercaţi să-mi abateţi gîndurile, să mă minimalizaţi. Vom pleca împreună, cu sau fără voia dumneavoastră, m-am hotărît!
- Te-ai hotărît, ha, ha... Mă înduioşezi... Şi de ce crezi că mă voi împotrivi?!... Nici vorbă, tinere.
- Adică?!
Eram neîncrezător, începusem să fiu şi nehotărît. Era o nouă capcană.
- Dacă doreşti, vă şi binecuvîntez, doar îi sînt unchi, nu...
Se mira ostentativ, ochii de antracit îi jucau în găvane. Am prins-o pe Daria de mînă. Am făcut un pas spre ieşire, dar ea a rămas pe loc. O secundă nesfîrşită am stat nemişcaţi. Învăţătorul zîmbea.
- Hai, plecaţi, mergeţi în lume, eliberaţi-vă! Eliberaţi-mă!
Abia ne-am urnit. Daria privea mereu spre el. Eu încercam să privesc spre uşă. Învăţătorul zîmbea. Am ajuns în prag, dar Daria se lăsa dusă tot mai greu.
- Nu mai privi înapoi, Daria, nu-l mai privi! Hai, Daria!
Învăţătorul zîmbea şi buzele îi erau albite de grimasa în care se transformase zîmbetul pe faţa lui pergamentoasă.
- Te rog, Daria, nu-l mai privi.
Şi-a desprins mîna din palma mea, s-a întors, cu paşi egali, neauziţi, s-a apropiat de scaunul de pe care se ridicase mai devreme, s-a aşezat, şi-a pus mîinile în poală şi a rămas imobilă. Privea în gol.
Ar fi trebuit atunci să ies şi să fug.
Ar fi fost mult mai bine dacă ieşeam şi fugeam.
N-am ieşit şi n-am fugit.
Am revenit în faţa Dariei.
Odaia se clătina, ca un vapor se clătina.
Simţeam, în străfundurile fiinţei, dorinţa de a fi în altă parte, oriunde, dar în altă parte. Învăţătorul îşi aşezase din nou mîinile pe spătarul scaunului, în apropierea umerilor ei.
- Dacă vrei, poţi să-ţi iei rămas bun.
Mi-a arătat-o, mai mult din privire, pe Daria.

*

DARIA ŞI-A ÎNDREPTAT OCHII spre mine. Limpezi şi indiferenţi. Nu clipea. Avea buzele întredeschise. Aş fi sărutat-o pe buze. Dacă n-ar fi fost acolo vrăjitorul din spatele ei, aş fi sărutat-o. Sărutul de adio.
Am vrut să mă îndrept spre ea. M-am îndreptat spre ea.
Am vrut să mă apropii. M-am apropiat.
Am vrut să-i ating buzele. I le-am atins.
Era rece. Uşor translucidă. Ochii, ca două bile mari, de sare, priveau prin mine, prin pereţi, priveau cerul de deasupra Oceanului Indian, nu priveau nimic, erau două bile mari, de sare. S-a înclinat încet spre stînga, a depăşit marginea scaunului, pendul rămas oblic pentru o mică eternitate, apoi s-a prăbuşit rigid, cu un zgomot surd, pe podea. Ochii îi rămăseseră deschişi, mîinile îi rămăseseră în poală, genunchii îi erau uşor depărtaţi, rochia albă îi dezvelise picioarele. Picioarele erau galbene, uşor translucide. La fel ca mîinile, ca umerii, ca obrajii. O statuie de ceară, fusese o sta-

tuie de ceară.
Vrăjitorul din spatele ei chicotea.
- Trebuia să știi de la început, he, he...
Am întins mîna dreaptă spre gîtul lui, dar nu l-am ajuns, am făcut un pas și tot nu l-am ajuns. Se afla ca în spatele unui geam, zadarnic încercam să mă apropii de el, un obstacol invizibil, dar ferm, mă oprea, încercam să ocolesc, să găsesc o trecere dincolo, dar eram sortit să mă chinui zadarnic, ca o albină pe geam, încercînd să iasă dintr-o încăpere.
- Așa, așa, Stoiceo, cu cît te zbați mai mult, cu atît te îndepărtezi de ea. Și o uiți, he, he, o uiți, Stoiceo, și asta n-ai să ți-o ierți niciodată. Vei ști că ai uitat-o, doar numele ți-l vei aminti, stîlcit și acela, și vei voi să-ți vîri degetele în creier, să scormonești în grămada de cîrpe vechi pe care ai adunat-o acolo, pentru a găsi imaginea ei. Și vocea ei. Și răsuflarea ei. Vei fi singur, Stoiceo, pentru că nu vei mai găsi nimic în tine, doar cîrpe vechi și urmele unor amintiri pierdute...
M-am aruncat cu capul înainte, spre peretele de sticlă care îl îndepărta de mine, dar peretele a rămas intact. Am izbit cu pumnii, cu picioarele, cu scaunul pe care stătuse Daria.
- M-ai înduioșat, Stoiceo, reluăm scena despărțirii voastre. Așază-te din nou pe covor!
M-am așezat. Eram cel dinainte. Pe scaun, Daria mă privea zîmbind. Clipea rar. Cu mîinile pe spătar, învățătorul zîmbea și el. Privirile lui ardeau.
- Tu ai vrut-o, Stoiceo...

*

OCHII EI ERAU VERZI, nesfîrșit de verzi. Eu îi știam de altă culoare. Și-a dus mîna la frunte. Mîna era albă, o ghiceam răcoroasă, curată, ca o petală, ca un simbol al ideii de mînă. A scos din coc niște ace, și-a scuturat capul. Părul i-a căzut pe umeri, alb, uscat, rărit. Umerii îi erau colțuroși, pielea i se pătase.
- Îți mai place și acum?
- Da, am răspuns eu mașinal.
A rîs și rîsul a sunat șters, parcă avea cenușă în gură.
Daria a încercat să spună ceva, n-a reușit. Avea buzele vinete, buzele i se adunau treptat, îmbăloșindu-se.
- Încă îți mai place?
Am înclinat din cap. Era ultima mea șansă.
Rochia ei albă flutura de mult pe trupul coșcovit, pielea i se încrețise. Unghiile unei mîini îi erau negre.
- Uite ce i-ai făcut... tu i-ai făcut asta!...
Învățătorul chicotea. Daria se chinuia să vorbească. Daria se chinuia să moară.
- ...Băiatul meu... drag...
Învățătorul s-a oprit surprins, s-a schimonosit furios și a întins mîinile spre ea, cu degetele rășchirate. Pe scaun se afla un schelet. Înfășurat într-o rochie albă. În odaie mirosea a ars, a scîntei electrice, a ozon și a sulf.
Am auzit o voce. În odaie nu mai eram decît eu.
- Ai cîștigat. Ești **alesul.**
Pe scaun - fîșii de rochie. Un mulaj energetic. Se prăbușea undeva o grindă. Și se auzea o voce apropiată. În odaia întunecată nu eram decît eu.
- Vino să-ți iei sceptrul!
Un cutremur. O seminție topindu-se în nisip. Un soare stingîndu-se. O învrăjbire de violet. Un huruit monstruos de osii și de roți și de angrenaje care se opresc după o veșnicie de mișcare într-un sens și încearcă să pornească în sens invers. Reușind să pornească în sens invers. De la Steaua Polară și pînă la Crucea Sudului și mai departe. Fuga spre albastru.
- Revino, îmi striga o voce.
- Revino, strigam eu.
Eram singur în univers.
Universul își redefinea marginile. Exista din ce în ce mai categoric. „Existența se manifestă cel mai intens prin mărginire." Nu mai știam cine spusese asta. Poate chiar eu o spusesem.
O revărsare de molecule, o renaștere de leptoni. Nediferențiați.
Un spațiu curb. O spirală de ADN.
Și două stele pereche, una sus, alta jos, legate de materia-ovul prin două raze. Ultimele linii drepte dintr-o eternitate. Primele din cea care urma.

*

EU MĂ AFLU PE FOTOLIU. Învățătorul, în fața mea, ținînd în mînă o sticlă pe jumătate plină cu o licoare neagră. Zîmbește. În dreptul umărului i se leagănă o frunză mare, ca de brusture, cu pielița transparentă. Plantele lui carnivore...
Nu părăsisem casa învățătorului!!

Desen de LUCIAN POP

Călătoriile mele, moara, Daria, partida cu pădurarul, fata de la poşta din G., Daria, fratele meu, Lisandru, timpul, trei ani scurşi în trei zile, Daria, cele trei sfîrşituri... Fuga spre roşu. Fuga spre albastru...

Nu uitasem nimic. A fost primul gînd. Şi singurul...

*

ZERO ÎNMULŢIT CU ZERO - tot zero. Zero înmulţit cu orice număr - tot zero.

Zero înmulţit cu infinit - infinit, sau zero, sau orice altceva. Operaţie fără sens.

Un leşin dintr-un leşin e o operaţie matematică fără sens. Poate da orice rezultat. Inclusiv pe acela de a te trezi şi din primul leşin şi din al doilea. Avînd între timp răgazul să întinzi o mînă, să apuci, să strîngi, să reduci la dimensiunile unui fir de iarbă un gît-vrej, care nu mai poate susţine - totuşi - capul de deasupra, un cap de vrăjitor. Care vorbea.

O mică poveste chinezească, plină de tîlc, aşa cum sînt toate micile poveşti chinezeşti, vorbeşte despre un anumit Liu Hai Tao, care a adormit şi a visat că este fluture. Iar cînd s-a trezit, nefericitul Liu Hai Tao nu mai ştia dacă este un om care a visat că este fluture, sau un fluture care visează că este om...

Eu am căzut din nou în vis, în ciuda unei voci apropiate care murmura: „Mînzule, mînzule..."

*

STAI - NU PLECA ÎNCA. Nu te grăbi, mai ai o încercare.

Glasul vrăjitorului s-a stins, apoi a revenit.

- E o datorie. Pe care trebuie s-o îndeplineşti **acum,** nu altădată. Fratele tău nu e demn de ea. el nu va găsi niciodată. El nu ştie să caute. Tu nici nu ai nevoie de hărţile lui. Sînt greşite toate, înţelegi? Greşite. Trebuie să cauţi pe cont propriu.

Învăţătorul căzuse. Spectrul său energetic s-a ridicat, semn că trebuia să plec. Am mîngîiat plantele care se legănaseră tot timpul în spatele meu, adulmecîndu-mă. Frunzele se legănau în continuare. După ce am ieşit, am încuiat uşa şi am aruncat cheia.

Nu mi-a fost greu să fac rost de o sapă şi un hîrleţ din gospodăria lui tanti Ortansa şi să plec fără să mă vadă frate-meu. În timp ce ieşeam, pe drum a trecut o Salvare: îl aducea înapoi pe Alin, băiatul care se lovise la picior, era mult de-atunci. Nu erau decît cîteva zile.

Am mers repede, furişîndu-mă, pe ocolite. Nu voiam să se afle, era căutarea **mea,** avea dreptate învăţătorul, acolo unde frate-meu era sortit să nu reuşească, să amîne, trebuia să izbîndesc eu. Şi era un mod de a-mi spăla cenuşa de pe suflet, o încercare măcar, aveam ceva rău în mine, o moarte, murisem pe dinăuntru, mă încărcasem cu moartea şi cu păcatele şi cu gîndurile învăţătorului, eram ca un vas de lut, plin cu cenuşă, cenuşa mea probabil, cenuşa cuiva drag, cenuşă amestecată. Vedeam parcă aievea un vas de lut, ascuns în pămînt, pe care cazmaua mea îl dorea şi pe care îl apropiam centimetru cu centimetru de suprafaţă, un vas care, ajuns la lumină, se sfărîmă, praf roşu amestecat cu praful cenuşii, şi în iarba rămîne o grămăjoară de lut ars şi de cenuşă, care intră în pămînt de parcă pămîntul era o strecurătoare, o clepsidră multiplă, cenuşa mea, amestecată cu cenuşa cuiva drag, se scurgea înăuntru, fir cu fir, dispărînd, distribuindu-se fir cu fir în izvoarele care lăcrimau la baza dealului.

Pe izlaz nu era nimeni. Am pornit spre pădurea din stînga, ştiam că acela este dealul Rizea, mi-l arătase, cred, un copil, atunci cînd venisem aici cu ziaristul, în urma lui frate-meu. Era mult de atunci. Nu erau decît cîteva zile.

Pădurea foşgăia, era adîncă şi puternică. Totul se mişca, pînă şi frunzele uscate de pe jos şi muşchiul, totul colcăia, mii de vieţuitoare se agitau pe sol şi în aer, fagii mă priveau, cred că dacă ar fi vrut, şi-ar fi putut strînge crengile în jurul meu, ca pe un cocon de vierme de mătase m-ar fi învelit în ramuri, apoi, cînd mi-ar fi dat drumul, din crisalidă ar fi irumpt un nor de fluturi microscopici de culoarea cenuşii.

Şi nu se auzea nici o pasăre.

Călcam ca pe spatele unui animal uriaş, care devenise deal şi care dormea şi care încerca să se trezească, mişcîndu-şi fără încetare pielea, muşchii de sub piele, venele şi arterele, chiar şi nervii şi-i mişca, în piele şi mai jos. Urcam pe spinarea marelui animal adormit, aşteptam să fiu înfăşurat în crengi şi în frunze, înăbuşit de clorofilă, prefăcut într-un nor de fluturi de cenuşă, urcam, privind tot timpul înainte, gîfîind, adus puţin de spate, încordat, aproape alergînd.

Cînd am ajuns sus, am constatat că nu mai aveam uneltele. Le pierdusem, nu ştiam unde, nu aveam putere să le caut.

Mă aflam într-un luminiş neted ca în palmă, un platou de forma unei elipse, desenat riguros de copacii parcă plantaţi dinadins în jurul lui. Puteai presupune că pămîntul lui era interzis copacilor, era otrăvitor pentru ei, numai iarbă păioasă, verde-albăstrie, creştea în elipsa în care am ghicit imediat **locul.**

Am început prin a smulge iarba. Am făcut-o grămezi, la margini, spre pădurea foşgăitoare. Am pornit apoi din centru, cu mîinile făcute căuş, să trag spre margini pămîntul. Era nisipos, afînat, se sfărîma imediat ce-l apăsai, parcă fusese ros de un milion de viermi microscopici un milion de ani în toate direcţiile. Un taluz circular creştea încet-încet în spatele meu, iar în faţa mea se adîncea în acelaşi timp un con, cu vîrful în jos. Mă învîrteam în jurul conului, în genunchi, aplecîndu-mă şi îndreptîndu-mă mereu, trăgînd cu palmele pămîntul, împingîndu-l spre spate, cît puteam de departe, am intrat apoi în groapă şi am împins de acolo pămîntul, tot pas cu pas, de jur împrejur, neobosit, neostoit. Văzut de sus, din nori, luminişul părea probabil un ochi, cu pupila din ce în ce mai conturată, mai largă, mai adîncă, iar în pupilă cu un gîndac, un vierme care o adînceşte, o lărgeşte, tinzînd să acopere întreaga elipsă a corneii dintre pleoapele pădurii foşgăitoare.

Peste marginile gropii nu se mai vedeau decît vîrfurile copacilor, şi, între ei, cerul. Rămăsesem eu, nisipul sfărîmicios de sub mine şi cerul de dea-

supra. Şi eram **aproape.** Lucram într-un ritm egal, perfect, de o regularitate fără cusur. Trăgeam, împingeam, mă aplecam, mă ridicam, un centimetru mai în adînc, unul mai la stînga, unul mai sus, metronom impasibil, o dată, încă o dată, încă de o mie de ori, încă de o mie de mii de ori. Eu şi cerul.

Cînd am simţit răceala bronzului, m-am oprit. Apoi m-am mirat şi am pornit din nou. Era o suprafaţă orizontală, cu încrustaţii. Nu era un clopot, nu era o ladă, nu erau sfeşnice, nu erau icoane. Era o carte.

I-am dezvelit coperta, am săpat în jurul ei şi i-am dezvelit laturile. Era cît mine de mare şi de o palmă de groasă. Avea coperte de bronz şi file cu margini de bronz. Am suflat cu grijă fiecare fir de nisip de pe copertă şi am admirat încrustaţiile. Arabescuri nesfîrşite, linii curbe, linii frînte, linii ca nişte vrejuri de viţă de vie, linii labirint se întretăiau, se împleteau, se alergau unele pe altele, desenate cu acul pe întreaga suprafaţă. Nici o inscripţie. Doar infinita împletire de arabescuri, strălucind stins.

Am vrut să deschid cartea. Nu aveam cu ce! Braţele îmi ajunseseră demult două cioate cu vîrfurile tăbăcite, chitinoase, impregnate de nisip. Pînă aproape de coate mi se tociseră braţele.

Deasupra gropii am auzit fîşîitul aripilor unui vultur care plana, aşteptînd. Ştiam ce aşteaptă. Am început gestul nesfîrşit al aşezării pe patul de bronz. Cînd am ajuns pe spate şi am privit în sus, pe cer se roteau deja doi vulturi...

*

„ÎNTR-O BUNĂ DIMINEAŢĂ, cînd Gregor Samsa se trezi în patul lui, după o noapte de vise zbuciumate, se pomeni metamorfozat într-o gînganie înspăimîntătoare" **(Kafka, Metamorfoza).** Eu m-am trezit într-o bună dimineaţă, om care a visat că a fost fluture...

Am fost dus într-un sanatoriu - putea fi numit şi ospiciu - am stat aproape o jumătate de an acolo, am repetat tot timpul „nu, în sat nu! nu, vă rog, nu în sat! nu vreau în sat! nu, nu, în sat nu! vă rog, nu! în sat nu!" - pînă la mijlocul iernii, cînd am căzut pe gheaţă. M-am lovit destul de tare. La frunte. Şi m-am trezit cu adevărat. Metamorfozat în mine însumi. Om care a visat că a fost om.

*

DA, ÎMI AMINTESC APROAPE TOT. Mi-e greu să ordonez episoadele, să spun care după care vine, dar fiecare episod în parte mi-e foarte aproapiat. Un caleidoscop. Se ordonează singur, în fiecare clipă altfel.

Nu, nu mă impresionează în nici un fel, să ne înţelegem, îmi amintesc totul pentru că aşa se întîmplă, nu pentru că eu încerc să-mi amintesc. Nu caut nici un fel de detalii, nici un fel de semnificaţii. E ridicol să caut **eu** semnificaţii într-un coşmar care mi s-a întîmplat mie. Asta e treaba psihologilor ca dumneavoastră. A fost treaba medicilor în sanatoriu, sau ospiciu, cum vreţi să-i spuneţi.

Da, am terminat facultatea. De altfel, ştiţi foarte

Desen de DAN COROIU

bine asta din dosar, este necinsit din partea dumneavoastră că-mi puneţi această întrebare, vreţi poate să-mi testaţi gradul de agresivitate, de inteligenţă poate. Cred că, în ciuda celor două lovituri la cap, nu sînt nici mai puţin inteligent, nici mai puţin agresiv sau neagresiv decît **înainte**. Mă simt exact ca înainte. Puţin obosit psihic, mai bătrîn dacă vreţi cu cîteva zile petrecute în comă şi cu o jumătate de an petrecută într-un ospiciu şi cu trei ani petrecuţi în vis - cred că înţelegeţi ce vreau să spun - dar în rest nimic deosebit.

Nu, m-am ferit să povestesc cuiva coşmarurile mele, cred că cei care ştiu cîte ceva evită să mă întrebe, de teamă - inutilă - că mi-ar face rău, iar cei care nu ştiu - nu ştiu şi gata. Iar eu n-am fost niciodată prea aplecat spre confidenţe. Un introvertit, exact, acesta este cuvîntul.

Nu, în sat nu m-am dus încă. Ştiu că la sanatoriu repetam mereu că nu vreau în sat, n-am avut însă ocazia, iar frate-meu s-a ferit să mă cheme, este clar de ce, altfel m-aş fi dus.

Nu, nu mi-e teamă deloc să merg acolo. Sînt convins că multe locuri, multe case, unii oameni mi-ar părea cunoscuţi, dar asta nu mă sperie. Cred că mai degrabă unii dintre ei ar fi speriaţi.

Da, din cauza „puterii" mele de a prezice viitorul, se pare că au însăilat o întreagă legendă pe seama mea, mi-a spus frate-meu.

Nu, sînt absolut „inofensiv", credeţi-mă.

Da, ştiu explicaţia colegului dumneavoastră, mi-a spus-o frate-meu, dar, iertaţi-mă, cred că este un joc de-a ştiinţa, ceva în genul ipotezelor din romanele ştiinţifico-fantastice. Plauzibilă, coerentă, dar o simplă ipoteză. O părere. „Rememorarea uzuală a existenţei, în pragul morţii – al unei pretinse morţi de data asta, nu cred că am fost vreo clipă în pericol să mor cu adevărat – a fost atît de impetuoasă, încît, purtat de avînt, a trecut în viitorul imediat, călătorind deci în timp, încă un interval, pînă a reuşit să se oprească." Vorbe. La fel cum socotitorul din oraşul unde mi-am făcut liceul susţinea că e un exilat dintr-o lume paralelă. Singura dovadă că era aşa fiind faptul că ne considera prea proşti pentru a sta de vorbă cu noi treaz. Iar el abia dacă reuşea să formuleze o propoziţie cu cap şi coadă. Nu degeaba socotitorul-minune din vis era oligofren. Să ne înţelegem, eu nu neg aceste explicaţii, ci afirmaţia că ele ar fi **adevărate.** Ele nu sînt altceva decît **ipoteze.** Neverificate încă şi, mă tem, neverificabile.

Nu, de atunci nu m-am mai lovit la cap. Şi nici nu am încercat să o fac singur, să văd ce iese. Sper că nu la o asemenea „experienţă" v-aţi gîndit adineaori...

Da, ştiu că muzeul a ars, ştiu că gestionarul a fost aviator, că a sărit cu paraşuta, ştiu că învăţătorul a murit chiar în noaptea în care eu visam că-l sugrum, că frate-meu vrea să-i transforme căsuţa în muzeu, în locul celui trăznit. Coincidenţe poate. Fapte care **cer** o explicaţie nu o furnizează. Fizicienii se pare că au formulat un principiu dual legii numerelor mari, anume principiul seriilor improbabile. Ceva în legătură cu posibilitatea producerii unor evenimente cu probabilitate mică, în serie, sfidînd orice aşteptare calculată. Simplă formulare alambicată a constatării că, în fond, improbabil nu înseamnă imposibil, că experienţa noastră este finită, în timp ce probabilitatea este o noţiune ergodică, operînd cu serii infinite de evenimente. Pe intervale se poate întîmpla orice, limita este cea care ne interesează. Dar limita se calculează doar, nu se întîlneşte în laborator. Nici în viaţă.

Da, mă stăpîneşte o anume senzaţie de provizorat, de trecere, tot ce fac se suprapune peste o atmosferă generală de aşteptare, aşteptarea unei reîntoarceri, nu-mi dau seama unde, într-un loc plăcut, însorit, în copilărie probabil, în braţele mamei. Mă surprind adesea vorbind despre un „acasă" care nu este adresa de domiciliu, poate că e vorba despre apa băută în primii ani de viaţă, aşa cum spunea fratele meu în vis, vorbesc alteori despre un „atunci" feeric, care s-a îndepărtat, dar va reveni.

Nu, nici vorbă, cred că e bine că mă simt în trecere spre „ceva", pentru că în felul acesta îmi păstrez optimismul, un anumit tonus de drumeţ înţelegător, prietenos cu toată lumea.

Nu, nu m-am gîndit niciodată că aş fi un exilat dintr-o lume paralelă, ca socotitorul din liceu, îmi pare rău că-mi puneţi o asemenea întrebare, sper că nu mă consideraţi un „socotitor", chiar dacă sînt profesor de matematică. Şi calculez foarte prost, vă asigur, lent şi cu erori.

Concluzii?! Semnificaţii?! Dar v-am mai spus că nu pot nici măcar să ordonez tablourile şi episoadele **acelea**, cum să le mai găsesc şi semnificaţii?! **De ce** să le caut semnificaţii?! Un amestec de elemente din conştient, subconştient, inconştient, paraconştient şi alte prefix-conştiente. Plus reminiscenţe din diferite lecturi. Un pumn de cioburi aruncate în nisip, din care nu rezultă nici măcar forma amforei.

Da, am spus **amforă** şi nu oală şi **am spus,** într-adevăr, amforă. Cred că aveţi dreptate, sînteţi un tip subtil, dacă m-am gîndit la o amforă, înseamnă că este, totuşi, necesar ca „cioburile" să fi făcut parte dintr-un întreg şi nu din unul banal, ci dintr-o **amforă.** Mă puneţi pe gînduri, mă tem că acesta v-a fost scopul, nu studiul despre care vorbeaţi. Să vedeţi dacă mai am „puteri oculte" şi să mă determinaţi să caut eu semnificaţii. Abil, destul de abil.

Promit însă că n-o voi face, promit...

Desen de RADU GAVRILESCU

TADEUSZ MARKOWSKI

condiția umană

DICTON: Gladiatorule
Nu-ți căuta prietenii
printre gladiatori!

Sala Comisiei Medicale a Departamentului Zborurilor Intergalactice era arhiplină. Tehnicienii tocmai terminau instalarea racordurilor individuale cu ordinatorul și stimulatoarele semicerebrale ale celor șase membri suplimentari ai Comisiei care, în mod excepțional, urma să lucreze în acea zi cu un efectiv sporit. Nimeni nu vorbea. Pe Pămînt, se știa demult că deciziile optimale pot fi luate numai respectîndu-se două condiții: colaborarea rațională cu ordinatorul ce analizează opiniile și utilizarea stimulatoarelor, care eliberează creierul de influența senzațiilor și sentimentelor de prisos — definite în literatura de specialitate ca paraziți. Astfel încît omenirea își putea accelera în continuare ritmul evoluției, pînă atunci încetinit de imperfecțiunea organelor umane.

Din fericire, s-a observat că aceasta nu era o barieră de netrecut. Iată de ce, în sală, nimeni nu scotea un cuvînt. Căci a vorbi n-ar fi fost soluția optimală, devreme ce nu se cunoșteau încă toate datele privitoare la Expediția XIV.

Președintele Comisiei, Tor Laakon, își verifică încă o dată fișele de cuplare la ordinator, la stimulator și la dispozitivul telepatic colectiv care analiza, succesiv, gîndurile tuturor membrilor Comisiei, transmițîndu-i sintezele finale. Era cel mai recent și mai complex model. Principala sa carență consta în faptul că era dependent direct de om, ceea ce, evident, întîrzia considerabil transmiterea informației.

Totuși, Consiliul Planetar era categoric în această privință: fiecare legătură, fiecare mașina trebuia, în ultimă instanță, să se supună în mod obligatoriu omului. Tor Laakon știa că poziția inflexibilă a Consiliului se datora lui Muur Kekon, psiholog renumit, ce reamintea adesea că aceasta era o condiție sine qua non pentru existența umanității. De altfel, Muur era în sală, dar stătea deoparte, ca un membru al Comisiei Ordinare. Era una din ciudățeniile lui. Tor îl bănuia chiar că are idei și mai revoluționare, ca de pildă dorința de a pune capăt optimalizării. Se zvonea că Muur se debranșa adesea de la stimulatoare, dar Tor nu era tocmai convins. Totuși, Muur era membru în Consiliul Planetar. În acest moment, privirile li se întîlniră.

„Nu era nevoie să verific fișele", își spuse. Știa că erau cuplate astfel încît să nu-l deranjeze în mișcări. Era deci un tic de care nu reușea să scape, dar care rămînea în limitele permise. De altfel, se interesase și la Ordinatorul Medical Principal. Pentru mai multă siguranță, ceru ordinatorului de veghe să-i evalueze gestul:

— Optimalizare 0,3, i se răspunse. Se recomandă consult psihologic. Gest în limite normale. Fără influență asupra funcției dumneavoastră actuale.

„Îmbătrînesc". Și simți în același moment cum stimulatorul își întărea efectul. „Va trebui să-mi dau demisia în curînd." Își curmă gîndurile la auzul semnalului. Totul era gata pentru începerea discuțiilor.

Tor Laakon rezumă situația:

— Afacerea Expediției XIV. Cazul pilotului Gib Trens. Videograma ordinatorului conform dispozitivului telepatic. Constatare preliminară: date insuficiente. Scopul proiecției: lămurirea motivelor morții lui Gib Trens, evaluarea gradului de respectare a regulamentului zborurilor intergalactice, obținerea de învățăminte pentru expedițiile viitoare. Înregistrarea celei de-a 2948-a zi de zbor, ultimele douăsprezece ore. Atențiune, încep!

Tor își încheie prezentarea. Era încă o ciudățenie a Consiliului, dezbaterile trebuiau deschise obligatoriu de o ființă umană. Dar Tor era mulțumit de alocuțiunea sa. Avea impresia că nu pronunțase nici un cuvînt inutil. Pentru mai multă siguranță, consultă din nou ordinatorul, care-l liniști:

— Optimalizare nouăzeci și nouă la sută. Eroare acceptabilă.

Între timp, proiecția începuse.

*
* *

Gib încercă să se scoale de pe patul de hibernare. Se sprijini o clipă într-un cot. Era prea slăbit ca să se ridice. Medicul robot se apropie și îi administră injecția adecvată. Gib așteptă ca medicamentul să-și facă efectul și începu să se îmbrace încet. Aruncă o privire prin sală. Era ultimul.

„Iar o să primesc puncte de penalizare", își spuse, resemnat.

Din fericire, nu era încă legat la stimulator. Nici dispozitivul telepatic nu era cuplat la hibernator. Gib își putu îngădui o clipă de gîndire nonoptimală.

Din 26 de locuri de hibernare, erau libere 22. Corespunzător numărului celor dispăruți în cursul expediției. Majoritatea fuseseră dezintegrați, avînd o probabilitate apropiată de zero de a reveni la bord. Gib nu se putuse obișnui cu acest procedeu. Dar regulamentul zborurilor cosmice era drastic. Era o problemă de optimalizare. Pentru Pămînt conta doar ca nava cosmică să revină pe astroportul de unde plecase, cu toate datele adunate în timpul zborului. Întoarcerea echipajului nu era absolut necesară. La început, Gib fusese convins de justețea unui astfel de principiu. Mai tîrziu, începuse să-și pună întrebări. Cosmonauții nu erau cuplați în permanență la stimulatoare. Își putea permite deci o clipă de reflecție liberă, ceea ce, după cum observase, nu scădea cu nimic optimizarea deciziilor pe care le lua. Nu i-o spusese decît lui Gobar, pe care-l considera prieten. Într-o zi, îl surprinsese decuplat de stimulator în timpul cartului său. Prima reacție fusese să-l anunțe pe comandant. Li se spusese că acest mod de comportare duce la distrugerea navei. Totuși se hotărîse, cine știe de ce, să vadă ce-o să se întîmple. Și nu se întîmplase nimic. De atunci au început să stea de vorbă. Apoi să plece în recunoaștere împreună. Puteau deci fi considerați „prieteni", deși acest cuvînt era demodat și chiar periculos. Prietenia fusese eradicată de patru secole, ca un sentiment parazit.

Vocea comandantului Lon Vir răsună deodată în difuzoarele din hibernator:

— Gib, la postul 2!

— Recepționat!, răspunse el mecanic.

Privi, încă o dată, sala goală, înainte de a se îndrepta spre postul său.

Cabina de comandă, o sală uriașă, plină altădată ochi, era acum pustie. Fiecare dintre supraviețuitori trebuia să deservească șase posturi diferite. În acest scop posturile fuseseră cuplate împreună. Modificaseră dispozitivele de comandă, dar fotoliile rămăseseră pe loc. Ar fi fost inutil să le demonteze. Stăteau neocupate, mute, ca niște remușcări. Asemenea conștiinței[1], eliminată din dicționare de patru secole, ca o noțiune irațională.

Gib așteptă ca fotoliul să-l cupleze la toate terminalele. Dură ceva mai mult ca de obicei, căci ocupa un post privilegiat. Beneficia în consecință de trei racorduri în plus cu ordinatorul, față de ceilalți. În sfîrșit, se realizară toate conexiunile cu nava.

Auzi ordinul lui Lon Vir:

— Verificați instalațiile!

— Dispozitivul de supraviețuire în regulă, răspunse Gobar.

— Dispozitivul de comandă în regulă, adăugă Jac Her.

— Fuselajul în regulă, afirmă Gib, după ce consultă ordinatorul.

— Sistemul de propulsie?, întrebă Lon

— Dublă de ordinator, răspunse Gobar, după o scurtă pauză.

„Dublă" însemna că ordinatorul considera oportună reluarea ciclului de verificări. Era mai întotdeauna un indiciu de avarie, chiar dacă trebuia așteptată concluzia finală.

— Avarie în cală. Scurgere, anunță în cele din urmă Gobar.

— Evaluare!, ordonă comandantul.

Gib se concentră și refăcu contactul telepatic cu ordinatorul. Obținu primele date privind avaria. Încercă să aplice unul din programele standard. Nici un rezultat. Situația era mai gravă decît s-ar fi părut.

— Evaluare în trei minute și patruzeci și două de secunde, anunță el, în sfîrșit, după ce reunise toate datele. În acest timp, comandantul continua controlul navei. Iar Gib întocmea, pas cu pas, programul adecvat. Obținu în cele din urmă un rezultat. Nu i se mai întîmplase niciodată așa ceva.

— Dublă de evaluare!, anunță el, cu o voce ușor alterată de emoție.

Această stare nu dură însă decît o clipă, căci stimulatorul își întări acțiunea. Gib putea astfel să se concentreze exclusiv asupra programului. După verificare, diagnosticul rămase neschimbat. Gib consideră că poate să-l anunțe:

— Distrugerea reactorului în 32 de minute. Intervenție directă obligatorie.

— Estimarea urmărilor!, ceru Lon.

Gib se cufundă din nou în programele sale. În sfîrșit, putea folosi modelele standard. Obținu următoarea evaluare:

— Deteriorarea reactorului, sasului și hibernatorului la 32 de minute și 5 secunde după explozie, probabilitate 0,99. Deteriorarea habitaclului 12 secunde mai tîrziu, probabilitate 0,94. Distrugere totală a cabinei de comandă după un minut, ca urmare a exploziilor care vor anihila panourile energetice, probabilitate 0,90.

— Evaluarea șanselor de supraviețuire și revenire pe Pămînt?

— Supraviețuire previzibilă două luni din momentul zero, probabilitate 1/10 000. Revenire pe Pămînt, probabilitate 10 la puterea minus 12 în 2000 ani.

— Indicații?

— Intervenție directă a două persoane plus șase roboți depanatori. Probabilitate de reușită, dacă se începe într-un minut și jumătate: 0,81.

— Posibilitatea folosirii tuturor roboților depanatori?, întrebă Gobar.

— Interzisă de ordinator. Programul va rămîne cuplat, conectînd stimulatoarele speciale hipnotice. Motivul: a obliga două persoane să execute reparația.

— Justificare?, strigă Gobar, enervat.

— Reducerea probabilității de întoarcere pe Pamînt, cu datele, la 0,53. Șapte sutimi sub probabilitatea prevăzută de regulament.

— Durata reparației?, ceru Jac Her.

— Un minut și șapte secunde, răspunse Gib.

Și realiză că pentru doi dintre ei era exact timpul ce le rămînea de trăit.

— Probabilitatea de supraviețuire pentru echipa de depanare?, întrebă din nou Jac.

— 10 la puterea minus 4, cu hibernare, timp de 25 secunde din momentul părăsirii sălii reactorului.

Lon puse în sfîrșit întrebarea rituală:

— Ce spune ordinatorul?

— Dublă!, răspunse Gib.

Nu era obligat să procedeze așa. De altfel, programele specifice erau verificate de trei ori înainte de rulare. Regulamentul permitea totuși, în asemenea cazuri, reefectuarea calculelor. Gib considera că este de datoria lui să le verifice exactitatea și fără ordinul comandantului.

Ordinatorul anunță, în sfîrșit:

— Lon Vir și Jac Her: 40 de secunde.

Cei doi vizați începură să-și desfacă legăturile în același timp. Zece secunde mai tîrziu, se îndreptau spre ieșire. Totul era conform regulamentului.

Nici Gib, nici Gobar nu le aruncară vreo privire. La ce bun? Nu se puteau desprinde de aparate. Oricum, cei doi erau deja considerați morți. Nu conta decît îndeplinirea în bune condițiuni a misiunii.

— Să fie pregătit hibernatorul!, ordonă Gib.

— Recepționat, răspunse Gobar.

Desen de CĂLIN POPOVICI

[1] — *Joc de cuvinte „surmienie" - conștiință -, „Wyrzut sumienia" - mustrări de conștiință, remușcări*

— Să fie trimişi şase roboţi depanatori în cală!
— Recepţionat.
În jumătatea de oră care urmă, nu schimbară nici un cuvînt. Supraveghează doar, cu îngrijorare, indicatorul ce vizualiza scurgerea reactorului. Acul se îndrepta încet spre zero. De data aceasta, stimulatoarele nu se cuplară. Îngrijorarea era permisă; nu şi panica.
— Voi trimite doi roboţi medicali în sasul reactorului, spuse Gabor, pe neaşteptate.
Era prea devreme pentru a proceda astfel, dar Gib nu reacţiona. Iniţiativa lui Gobar nu depăşea limitele de toleranţă. Oricum, legăturile de care răspundea îi solicitau lui Gib toată atenţia.
Vocea lui Lon izbucni deodată în difuzoare:
— Dezintegraţi-ne!
— Roboţii medicali aşteaptă la intrarea sasului, le reaminti Gib. Şi adăugă: Mai aveţi douăzeci de secunde.
— Renunţăm la hibernare, reluă Lon. Dezintegraţi-ne!
Cu un gest reflex, Gib întinse mîna spre butoanele care comandau detonarea explozibilului aflat asupra fiecărui membru al echipajului. Ordinatorul se opuse.
— Motivul?, întrebă.
— Probabilitate de deteriorare a reactorului. Interdicţie a ordinatorului.
— V-am deconectat detonatoarele, îi anunţă Gobar.
— Vă puteţi dezintegra în sas, spuse Gib.
— Recepţionat.
— Vă reamintesc totuşi că hibernatorul vă aşteaptă, adăugă Gobar.
— Ştim, răspunseră cei doi.
Ceva mai tîrziu, aparatele înregistrară două mici explozii în sasul reactorului. Gib spuse, maşinal, cuvintele regulamentare.
— Lon Vir şi Jac Her au încetat de a fi. Era dreptul lor.
Nu mai erau acum decît doi.
— Indicaţia ordinatorului principal?, întrebă Gib, după minutul de tăcere obligatoriu pe care îl cerea situaţia.
— Continuarea explorării sistemului Alfa 22/BX! După terminarea lucrărilor, revenire pe Terra conform programului 3C!
Ordinatorul considera deci că el şi Gobar erau de ajuns pentru a duce la bun sfîrşit ultima sarcină a expediţiei. Gib nu contestă această decizie. Afişă programul 3C a cărui primă fază prevedea somnul. Aceasta era şi opinia lui, ca proaspăt comandant.

*
* *

N-au dormit decît două ore, dar, conform programului, era un somn hipnotic profund, echivalînd cu circa zece ore de somn normal. În aceste două ore, organismele le-au fost supuse unei acţiuni regeneratoare şi unei băi fortifiante, astfel încît, imediat ce s-au trezit, au fost în stare să analizeze sistemul solar în care se aflau. Timp de trei ore, au comparat şi analizat datele transmise de sondele automate. Acestea nu semnalară nimic într-adevăr interesant. Sistemul era analog altor cîtorva sute explorate pînă atunci. Gib calculă probabilitatea de a descoperi ceva util pentru Pămînt. Obţinu 0,03. Cu două sutimi mai puţin decît ar fi fost necesar pentru a obliga echipajul să treacă la verificări şi cu tot atîtea prea mult pentru a-i permite să dea fără şovăire ordinul de plecare. Dar, după întoarcerea pe Terra, această decizie trebuia justificată. Gib hotărî să nu treacă la verificări. Nu numai pentru că echipajul fusese redus la minimum. Îşi dădea seama că evenimentele din ultimele trei ore schimbaseră ceva în el... Ceva ce nici un stimulator n-ar fi putut şterge.

— Coeficientul de realizare a programului 3C?, întrebă el.
— 93%, răspunse Gobar.
— Pregăteşte-te de întoarcere, ordonă Gib.
Îndată se auzi vocea ordinatorului:
— Decizie discutabilă. Motivaţia?
— Decizie definitivă. Executarea!, replică el, fără să ezite.
Avea dreptul să o facă. Regulamentul îi acorda lui, şi nu ordinatorului, ultimul cuvînt în asemenea situaţii, şi putea să profite de asta. Iar ordinatorul putea cere justificarea deciziei. Din fericire, numai atît.
Între timp, Gobar termină rularea programului 3C şi trecu la verificarea navei. Muncă de rutină, pe care de-abia o mai făcuse cu patru ore înainte. Evident, totul era în regulă.
O oră mai tîrziu, se întîlneau în hibernator. Gobar vru să spună ceva, dar se răzgîndi. Se priviră o clipă în ochi. Erau încă sub impresia celor petrecute recent.
— E ultimul meu zbor, spuse în cele din urmă Gib.
— N-am ştiut, răspunse Gobar, cu un glas din care răzbătea o mare părere de rău.
— Acum m-am hotărît.
— Dacă supravieţuim, mormăi Gobar.
— Ce vrei să spui cu asta?
— Nimic. Am o presimţire.
— Presimţire? Bătrîne, astea-s consecinţele deconectărilor tale de la stimulatoare!
Gib era îngrijorat de starea lui Gobar.
— Nu mai fi o maşină pentru o clipă!, explodă deodată acesta.
— Uite ce e! (Gib vorbea acum serios). Ţi-am trecut cu vederea ciudăţeniile, dar ajunge! Datoria mea este să readuc nava pe Pămînt şi vreau s-o fac fără alte victime. Cred că e soluţia optimală. Aşa că te previn: nu voi tolera niciun exces. Dacă va fi necesar, voi cupla programele speciale.
— Şi-ţi va fi mereu teamă că ordinatorul îţi va hotărî dezintegrarea, replică Gobar, ironic.
Gib vru să răspundă că nu cunoaşte acest sentiment, dar brusc îşi dădu seama că, mai devreme, în cabina de comandă, în timp ce toţi aşteptau rezultatul prognozei şi hotărîrea ordinatorului, ceea ce simţise era mai mult decît îngrijorare.
— Nu mă tem de dezintegrare, declară el, în sfîrşit.
Era adevărat. Îşi dădea seama că, în anumite situaţii, o astfel de soluţie era inevitabilă, recunoscînd în acelaşi timp că, uneori, cauzele erau minore.
— Da. Ştiu. Dar nu în această situaţie.
Vocea lui Gobar era resemnată. Reluă:
— Şi eu am dezintegrat şase. Ştii bine. Dar de tine pot depinde vieţile a douăzeci şi ceva de oameni, aflaţi la distanţe de parseci de Pămînt, şi e cu totul altceva să fii o maşină faţă-n faţă cu o altă maşină, doar pentru a place unei a treia maşini. Şi toate astea în numele unei a patra maşini, cea mai mare, care cere mereu noi date, într-un timp mereu mai scurt cu un preţ mereu mai ridicat.
— Exagerezi. Zborurile intergalactice au fost întotdeauna periculoase. Încă de la început au fost şi pierderi de vieţi umane. Dar asta în numele ştiinţei. Sau, dacă preferi, al noilor date.
— Văd că ţi-ai luat rolul în serios, nu?
Ironia din vocea lui Gobar făcuse loc blazării celui care ştie prea multe şi nu se mai poate reţine.
— Sînt la al doilea zbor, mai spuse, sărind la altă idee.
— Eu la primul, răspunse Gib. Şi la ultimul, adăugă el, pe un ton serios.
— Din primul ne-am întors patru din treizeci. Acum ar fi trebuit să piară numai patru. Crezi cumva că vei fi „curat" cînd vei pleca? Aiurea! Probabil că nici n-o să-ţi dea voie!
— Sînt foarte curios să aflu cine mă va împiedica, spuse Gib.

— Maşina.
— Îmi dau demisia!
— Te vor trimite la sanatoriu. Te vor menţine sub controlul stimulatoarelor şi-ţi vei schimba hotărîrea.
— De unde ştii tu toate astea?, întrebă Gib, deodată interesat.
— Am citit cîte ceva. Am stat de vorbă cu cîţiva inşi care mai pot încă să gîndească liber.
— Şi nu tragi nici un folos de pe urma stimulatoarelor, conchise Gib.
— Într-adevăr, te abrutizează.
— Dar trebuie să recunoşti că, fără ele, n-am fi făcut mare lucru.
— Odinioară, oamenii se descurcau perfect şi fără ele.
— Dar erau pe punctul de a declanşa o catastrofă.
— Ce ştii tu despre asta?
Tonul lui Gobar era aproape dispreţuitor.
— Ştiu destul. Ştiu că se înmulţeau încălcările legilor, crimele, furturile, violurile. Oamenii uitaseră rostul vieţii. Încetaseră să muncească, pentru a consuma şi a se afunda în plăceri. Mai ştiu şi că producţia industrială se prăbuşise şi că literatura şi arta dispăruseră. Omenirea agoniza.
— O decadenţă căreia aceeaşi omenire îi supravieţuise de sute de ori, renăscînd de fiecare dată mai bună, mai sănătoasă, mai puternică.
— Ce-i aia decadenţă?, întrebă Gib.
— E o tendinţă spre cădere, deci mai mult sau mai puţin ceea ce tocmai ai descris.
— Nu cunoşteam cuvîntul.
— Cît despre mine, nu i-am înţeles semnificaţia decît după întoarcerea din prima expediţie.
— De la cine l-ai aflat?
— Nu contează.
— N-ai încredere în mine?
— N-ar fi optimal, ironiză Gobar.
— Consideri că ceea ce ni s-a spus despre catastrofă e fals?
— E adevărul. Dar trunchiat.
— Cum adică?
— Nu ne-au spus nimic despre iubire, prietenie, sacrificiu sau pasiune. Şi nici despre multe altele pe care le-au înlăturat ca fiind sentimente parazite.
— Poate că aşa trebuie... Pentru prima dată, Gib începea să ia în serios cuvintele lui Gobar.
— Nu. Am asimilat iubirea cu absurdul. Procreăm cînd o cere ordinatorul. Dacă-ţi place o fată, trebuie să ceri avizul aceluiaşi ordinator. Am eliminat criminalitatea şi totuşi nimănui nu-i tremură mîna cînd trebuie să dezintegreze un om alături de care a trăit ani în şir în spaţiu. Ne temem în primul rînd să nu fim bănuiţi de funcţionare non optimală. Şi de asta nu putem să ne facem de cap cînd avem chef.
— Dar de ce să ne facem de cap?, întrebă Gib, cu sinceră uimire.
Gobar îl privi îndurerat. În cele din urmă, ridică din umeri, resemnat şi se duse să se întindă pe patul său.
— Auzi, reluă el, şovăitor, după o lungă tăcere, dacă nu mai ajung pe Pămînt, vei găsi cîteva cărţi în cabina mea. Citeşte-le înainte de a merge la Centrul Piloţilor!
— De ce să nu ajungi?, se miră Gib. Ştii doar că expediţia e pe sfîrşite. Ne întoarcem acasă.
— Ţi-am mai spus; am o presimţire...
În aceeaşi clipă, semnalul de alarmă răsună în hibernator.
— Echipaj, la posturi! Avarie de gradul întîi.

*
* *

Gib se află în cabina lui Gobar şi inventariază lucrurile acestuia. Gobar Iszt a încetat de a fi. Era dreptul lui. Numai că Gib nu e sigur că Gobar voise să dispară. Nu e convins nici că el dorise să-l dezintegreze. Şi totuşi, o făcuse. Iar acum îşi mai îngăduise să comită şi o infracţiune: deconectase toate stimulatoarele şi anulase toate programele excepţionale. Ca pilot, era terminat.
„Gobar ar fi putut şti? Imposibil. Cum să prevadă că avea să dispară?".
Se întîmplase ceva de necrezut: carlinga fusese străpunsă la nivelul reactorului.
Zguduitura nu fusese prea puternică. Întreg modulul de propulsie nimerise brusc sub un bombardament de particule cosmice, şi de... altceva, cu iradieri stranii. Bombardamentul durase mai puţin de o secundă şi cu siguranţă nu fusese dăunător. Ordinatorul îl interpretă în felul lui şi deschise focul cu întregul armament. Timp de cîteva minute, vidul din jurul navei se transformă într-un adevărat infern. Drept urmare, ceva fu distrus, fără să se ştie ce anume. Pur şi simplu avu loc o explozie. Pentru orice eventualitate, Gib redactă o dare de seamă în dublu exemplar a acestui incident, conform regulamentului.
Atunci începu drama. Ordinatorul hotărî că e necesară o intervenţie umană în exterior, pentru a astupa breşa. Gobar ieşi, însoţit de trei roboţi depanatori.
— La dracu'!, strigă el, după ce se apropiase de locul impactului. N-am mai văzut aşa ceva. În carlingă e o gaură rotundă.
— Te aşteptai la un pătrat?, ripostă Gib, uimit el însuşi de răspunsul său.
Pentru prima dată, utiliza prin radio cuvinte şi nu formule regulamentare. Lui Gobar i se păru un lucru obişnuit şi nu-i acordă nici o atenţie.
— E un cerc perfect, adăugă el, cu aceeaşi uimire.
— Trimit roboţii să-l examineze. Aşteaptă-i!
Gib îşi reluase rolul de comandant.
— Raportează!, ordonă el, după o pauză în care Gobar nu spusese nimic.
— Cu ochiul liber, nu se vede nimic interesant.
Gib se întrebă care putea fi explicaţia unui asemenea comportament. Gobar fusese totdeauna un tip disciplinat. Brusc înţelese:
— Iar ţi-ai deconectat stimulatorul.
Era mai mult o afirmaţie decît o întrebare.
— Bravo! Credeam că-ţi va trebui mai mult timp ca să-ţi dai seama, răspunse Gobar, rîzînd.
— Cuplează-l!, ordonă Gib.
— Nu, dragul meu! E o situaţie cu totul deosebită, care cere metode asemenea. Au apărut roboţii, adăugă el, după cîteva clipe.
Gib îşi dădu seama că o dispută n-ar fi avut nici un sens. Apoi, era curios să afle concluziile, şi nu voia să întîrzie începerea cercetărilor cu discuţii vane. În acest timp, Gobar dirija roboţii. În sfîrşit, începu să vorbească:
— Dublă!
Gib aşteptă urmarea. De vreme ce Gobar considerase indispensabilă verificarea rezultatelor, însemna că erau mari şanse ca acestea să fie interesante.
— Rezultatul negativ!, se auzi în sfîrşit în cască. Toate aparatele noastre sînt la locul lor.
— Astupă gaura şi întoarce-te!
Operaţia dură suficient pentru ca Gib să parcurgă încă o dată afişajul ordinatorului. Neîndoios că radiaţiile necunoscute fuseseră reale, ca şi distrugerea unui obiectiv neidentificat de către unul din tunurile cu plasmă.
Gib hotărî că era timpul să declanşeze procedura de contact cu cealaltă civilizaţie. Era în mod cert cel dintîi care o folosea în istoria zborurilor intergalactice. Prima indicaţie a ordinatorului era de a grăbi lucrările din exteriorul navei. Oricum, Gobar acţiona într-un ritm drăcesc.
— Gata!, anunţă el. Verific starea întregii carlingi şi reintru.
— De acord!, răspunse Gib, după ce consultă ordinatorul.

— Iau și roboții.
— Recepționat.
Gib aruncă o privire mirată asupra instrumentelor de bord. Gobar refuza în continuare să se cupleze la stimulatoare.
„Deci e posibil să faci ceva și fără stimulatoare", îi trecu prin minte.
Simți o satisfacție ciudată, care nu dură însă mult, căci stimulatorul își mări puterea. Ordinatorul considerase deci că un comandant nu trebuie să-și piardă timpul cu astfel de gînduri.
Dirijă toți roboții spre sasul pentru automate și așteptă semnalul luminos care le autoriza intrarea. Dură incredibil de mult.
„Procedura de contact", gîndi el. „Ordinatorul le verifică încă o dată starea". Semnalul de alarmă răsună brusc în cabina de comandă.
În aceeași clipă, Gib pierdu controlul a doi din cei patru roboți. Îi dezactivă pe toți și intră în legătură cu Gobar:
— Alarmă în cabina de comandă. Comunică poziția!
— Sînt în dreptul hibernatorului, se auzi vocea calmă a lui Gobar.
— Te afli la trei metri de radarul cu bătaie lungă. Ascunde-te acolo.
— Recepționat.
În clipa aceea constată că pierduse controlul tuturor roboților. Se desprinseseră de carlingă și pluteau în vid. Un fenomen practic imposibil, doar dacă... Gib cuplă sistemele de apărare. Fiind cu neputință ca roboții să se deregleze toți odată, trebuia să admită că motivul incidentului se afla în exterior. În spațiu.
— Gobar, nu te apropia de sas! Activez lansatoarele!, strigă el în microfon.
Concomitent, încadră roboții zburători în vizor și apăsă pe trăgaci. Spațiul fu luminat de un fulger. În jurul navei nu mai era din nou decît vidul. Cel puțin așa indicau aparatele. Pentru orice eventualitate, reglă lansatoarele la bătaia maximă și le orientă pe traiectoria roboților. Apăsă din nou pe trăgaci. Nu se întîmplă nimic.
— Motivație!, ceru el, sec.
— Procedura de contact în curs. Orice acțiune putînd fi interpretată ca un gest ostil față de Extratereștri este interzisă, răspunse ordinatorul.
— Gobar, ai un minut ca să ajungi la sas.
— Am pornit.
Gib hotărî să profite de acest minut ca să facă o verificare completă. Totul era în regulă. În zona vizibilă, acolo unde, mai devreme, ceva fusese distrus, nu apărea decît vidul.
— La naiba! izbucni dintr-o dată vocea lui Gobar în căști. M-am desprins.
— A se pregăti capsula de salvare, ordonă Gib.
— Recomandare oficială a ordinatorului: Gobar Iszt să fie dezintegrat!, i se răspunse.
— Justificare?
— Se află sub infleunța Extratereștrilor cu o probabilitate de 0,43.
— Evaluarea situației în cazul folosirii capsulei de salvare pentru aducerea lui Gobar Iszt la bord.
— Lipsă de date.
— Ignoră!
— Capsula nu va mai răspunde la comenzi cu o probabilitate de 0,50. Probabilitatea ca Gobar să ajungă la bord: 0,2.
— Evaluare în ipoteza unei intervenții umane!
— Interzisă de ordinator.
— Gobar, poți să revii singur la bord?, întrebă Gib.
— Mă îndoiesc. De ce nu trimiți capsula?
— Mă conformez procedurii de contact.
Lui Gib nu-i venea să spună adevărul.
— Dacă poți, așteaptă puțin înainte de a mă dezintegra.
— Nu e vorba de dezintegrare pentru moment, minți Gib.
— Cunosc procedura de contact, răspunse Gobar, rîzînd, un rîs nu tocmai vesel. Nu mai am pistolul-propulsor. L-am pierdut.
— Verifică-ți crampoanele bocancilor, ordonă Gib.
— În regulă. De ce-mi ceri asta?
— Cum te-ai desprins?
— N-ai să mă crezi. În vocea lui Gobar se simțea un amestec de tristețe și de furie zadarnică: am calculat greșit saltul către sas. Mai precis, am alunecat.
— Lansează rachetele de semnalizare, îl sfătui Gib.
— N-am suficient recul. Pe deasupra, mă tem ca n-am s-o fac la momentul potrivit.
— Atunci, recuplează-te la ordinator.
— Ca să fiu dezintegrat? Mulțumesc! Prefer riscul de a nu reveni.
— E un ordin!
Gib îl abandonă deocamdată pe Gobar. Începu să programeze rapid ordinatorul. Trebuiau lansate toate rachetele odată, astfel încît reculul lor să-l împingă pe Gobar în sens opus, adică spre navă.
— Totul e pregătit! Cuplează-te la ordinator!
— Bine. În vocea lui Gobar se simțea totuși o ezitare: Chiar crezi că se poate?
— Șansele sînt mici.
— Mă cuplez la ordinator.
Vocea lui Gobar era deznădăjduită.
Gib văzu un fulger scurt pe ecranul principal. Era al treilea în ultimele minute. Ceru să i se comunice situația din zece în zece secunde. Gobar nici nu se apropia, nici nu se depărta de navă; rămînea pe loc.
— Lansarea capsulei de salvare în zece secunde, ordonă Gib. Gobar, îți trimit o capsulă, adăugă el.
— Mulțumesc! Pentru orice eventualitate, mă decuplez de ordinator.
Evident, Gobar nu mai avea încredere în nimeni. Și avea dreptate pentru că, imediat, Gib receptă o nouă interdicție a ordinatorului.
— Motivație!, ceru el din nou.
— Probabilitatea ca Gobar Iszt să se afle sub influența Extratereștrilor: 0,30. Cinci sutimi prea mult pentru a se organiza o acțiune de salvare. Cealaltă indicație rămîne valabilă: Gobar Iszt să fie dezintegrat!
Gib rămase tăcut o bună bucată de vreme. Apoi, ascultînd de un impuls neașteptat, decuplă stimulatorul, blocă ordinatorul și îl opri. Altfel spus, îl scose din funcțiune și trecu pe comanda manuală. Pregăti capsula.
— Gobar... spuse el, calm.
— Ce s-a-ntîmplat?, întrebă Gobar, îngrijorat.
— Am blocat ordinatorul, răspunse el pe un ton neutru.
— Bătrîne... Gobar voia să spună ceva, dar se răzgîndi. Ești un tip grozav!, continuă el, pe alt ton.
Dar Gib nu-și dădu seama; tocmai orienta lansatoarele în prelungirea traiectoriei lui Gobar. Apăsă pe trăgaci.
— Închide ochii, îi ceru el. Am să te acopăr. A pornit capsula.
Încerca o clasică manevră de joncțiune în condiții de pericol sau de atac. Desfășură sistemul de protecție, la adăpostul căruia putea acționa în deplină securitate. Extratereștrii, dacă existau, nu erau totuși indestructibili. O dovedise chiar el cîteva minute mai devreme, imediat după avarierea carlingii. Pentru mai multă siguranță, lărgi cîmpul de acțiune. Programă lansatoarele astfel încît tirul să se extindă cu un grad pe minut, pînă la limita maximă a posibilităților lor.
În acest timp, capsula se apropia de Gobar. Un minut mai tîrziu, acesta era la bordul ei. Gib îi încredința comenzile capsulei.
— Revino imediat, ordonă el. Am să te-acopăr.
— Recepționat, răspunse Gobar.

Gib era fericit. Îl trădau nu atît cuvintele, cît tonul pe care le pronunţase. Înţelesese totul din vocea lui Gobar. Pentru prima oară în viaţă, înţelegea ce înseamnă fericirea. Înţelegea în sfîrşit ce înseamnă prietenia. Înţelegea şi că fusese minţit pînă atunci. Privi prin vizorul lansatorului şi dirijă el însuşi focul. Menţinu permanent capsula sub protecţie. Din cînd în cînd, lansa proiectile în spaţiul din jurul navei, ca să-i oblige pe Extratereştri să manevreze.

Vocea ordinatorului răsună brusc în cabina de comandă. Surprins, Gib se întoarse. Ultimul lucru pe care izbuti să-l execute conştient fu să cupleze vizoarele pe comandă automată. Apoi se năpusti spre consola principală a ordinatorului. Ştia ce se întîmplase. Ordinatorul lansase programele excepţionale. Curînd, hipnotizoarele aveau să intre în acţiune. Gib se întrebă prin ce minune reuşise să pună stăpînire pe canalele de comandă. Apoi, ordinatorul preluă în întregime controlul cabinei. Hipnotizoarele îi transmiseră vocea, dublată de o puternică radiaţie paralizantă... Împotriva acesteia nu se putea lupta.

— Gib Trens, se auzi în difuzoare. Procedura de contact e în curs. Executarea indicaţiilor ordinatorului. Dezintegrarea lui Gobar Iszt!

Maşinal, Gib se apropie de fotoliul de comandă. Se aşeză şi se conectă la stimulator. Reluă comanda capsulei de salvare şi acţionă detonatorul.

Nu se întîmplă nimic.

— Ţin-te bine, Gib! (Era vocea lui Gobar). Mi-am scos costumul. Fierătania asta n-are ce să-mi facă. Voi fi curînd pe navă.

— Gobar Iszt! Ordinul comandantului: îmbrăcarea costumului spaţial! Cuplarea stimulatorului! Redarea controlului capsulei!

Gib spunea toate astea cu o voce calmă, impasibilă. Era conştient de ceea ce se întîmpla în jur, după cum îşi dădea seama că acţiona împotriva voinţei sale. Dar nu se putea împotrivi.

— Te-au avut, murmură Gobar.

— Gib Trens, spuse din nou ordinatorul. Indicaţie oficială: acţionarea lansatorului şi distrugerea capsulei de salvare.

Gib execută ordinul întocmai. Într-o secundă capsula se afla în vizor.

— Am pierdut, bătrîne (Gobar se recuplase). Termină repede!

— Execută ordinul!, repetă ordinatorul.

Gib apăsă pe trăgaci. Apoi privi ecranul cu un aer absent. Nu se vedea decît spaţiul. Gobar Iszt încetase de a fi...

Tîrziu, Gib observă că hipnotizoarele rămăseseră cuplate. Suprimă deci programele excepţionale. Se afla în sfîrşit în siguranţă. Se întrebă ce avea de făcut acum. Controlă starea navei, apoi o orientă pe traiectoria de întoarcere. Deblocă rezervoarele cu antimaterie, determină prin calcul zona în care ar fi putut să se afle Extratereştrii şi-i dădu pentru orice eventualitate un coeficient de siguranţă egal cu trei. Goli apoi jumătate din rezervor. Acum era sigur că nimeni nu-l spionează, chiar dacă nu se produsese nici o explozie importantă. Pentru mai multă siguranţă, pregăti încă o sondă conţinînd o treime din restul rezervei de antimaterie. Nu recurse la nici un robot. Programul sondei prevedea lansarea unei încărcături îndată ce detectorul ar fi înregistrat cea mai mică anomalie. Sonda conţinea şi un emiţător care transmitea un semnal — martor din oră în oră.

Gib o lansă în apropierea zonei în care se produsese incidentul. Apoi intră în cabina lui Gobar şi începu inventarierea celor ce-i fuseseră încredinţate. Aceasta dură aproape şase luni, la capătul cărora sonda amuţi. Gib îşi dădu în sfîrşit seama de starea de puternică tensiune nervoasă în care se aflase în toată această perioadă. Dacă Extratereştrii existau într-adevăr, nu puteau în nici un caz să afle poziţia sistemului solar atît timp cît intenţiile lor nu erau pe deplin lămurite. Sonda amuţise desigur din pricina unei avarii sau a coliziunii cu un meteorit. Probabilitatea era de 10 la puterea minus 5. Gib se linişti.

Tot atunci începu să se gîndească la Gobar. Se stăpînise; amintirile nu trebuiau sa-i influenţeze in nici un fel comportarea faţă de Extratereştri. Acum era liber. Conştiinţa crimei pe care fusese obligat s-o comită revenea cu o intensitate crescîndă. Căci era într-adevăr o crimă. Gobar avusese dreptate: era o maşină. Era efectiv la ordinele unei alte maşini, care nu putea ucide ea însăşi, dar putea determina pe oricine să o facă. Astfel de gînduri îl obsedau din ce în ce mai mult. Într-o zi, în timp ce se afla în cabina lui Gobar, îşi simţi ochii în lacrimi. Plîngea!

* * *

Proiecţia se terminase. Tor Laakon opri aparatura video. Aruncă o privire către ceilalţi membri ai Comisiei. Toţi erau impasibili. „Nimic nu ne mai poate atinge". Ideea îl înspăimîntă. „Încă o idee optimală", mormăi el în barbă.

Se gîndi apoi că i-ar place să-şi ofere şi el luxul unei clipe de libertate, ca Gib Trens. Dar stimulatorul începu să vibreze şi Tor îşi aminti că trebuia să comunice deznodămîntul acestui caz. I se păru că nimeni nu dăduse atenţie vibraţiei stimulatorului său.

— Concluzie, anunţă el, pe un ton impersonal: La o secundă după ultima imagine care v-a fost prezentată, Gib Trens a început să tragă în dispozitivele telepatice, strigînd că vrea să fie în sfîrşit singur. După două minute, toate instrumentele de control erau distruse. Nava a revenit goală din Expediţia XIV. La bord nu s-a găsit nimic care să ne poată lămuri ce s-a întîmplat. Gib Trens a dispărut şi el. Se presupune că a ieşit în spaţiu. Sasul era deschis. Costumul etanş nu se afla acolo. Analiza datelor culese

Desen de CĂLIN POPOVICI

automat permite să conchidem că, la trei ore după ce Gib a încetat să mai emită, lansatoarele navei, comandate de o ființă umană din afară, au deschis focul asupra unui obiect neidentificat. Asta-i tot!

Tor era satisfăcut. Pentru a doua oară de la începutul întrunirii, reușise 99% optimalizare.

— Deschid discuțiile, adăugă el.

*

* *

Muur Kekon își încheie raportul privitor la dezbaterile Comisiei Medicale. Consiliul Planetar — informație ultrasecretă — nu folosea nici stimulatoare, nici dispozitive telepatice. Dezbaterile se desfășurau ca pe timpuri. Faptul era justificat oficial prin aceea că se luau decizii globale, astfel că sprijinul ordinatorului ar fi constituit un handicap. Fuseseră suprimate și stimulatoarele, ca fiind mai mult sau mai puțin dependente de ordinatoare. Altfel spus, Consiliul nu-și putea permite să accepte o situație în care ordinatorul să-i dicteze deciziile. Ar fi fost absurd. Pentru buna desfășurare a lucrurilor, secretul era totuși păstrat chiar față de cei direct interesați.

— Încă nu ne-ai comunicat concluziile Comisiei, îi aminti Kir Volder, președintele Consiliului.

Muur îndrăzni să surîdă sarcastic:

— Hmm! Concluziile clasice. S-a spus că Gib Trens înnebunise și că înclinația lui spre demență a scăpat neobservată de membrii Comisiei de selecție a cosmonauților. O mare parte din vină i se atribuie lui Gobar Iszt; Comisia crede că acesta făcea parte dintr-o grupare necunoscută de opoziție, acționînd pe Terra. În acest moment are loc o anchetă care urmărește să descopere cu cine s-a întîlnit Gobar în timpul ultimului său sejur pe Terra. Comisia a hotărît ca, pe viitor, ordinatorul-pilot să funcționeze autonom în expedițiile intergalactice. Mai ales în cadrul programelor excepționale. De asemenea, Comisia a fost sesizată că trebuie să studieze ipoteza unui eventual contact. Pentru moment, se pune problema de a preveni echipajele că este posibilă o întîlnire cu Extratereștrii.

— Prostii!, spuse Kir Volder, ridicînd din umeri, furios.

— Nu exagera!, i-o tăie și Emma Liot, sociolog, al treilea membru al Consiliului.

— Aveți dreptate, încuviință Muur. Hotărîrea lor nu dovedește decît că sistemul stimulatoarelor funcționează cum se cuvine. Pentru orice eventualitate, am făcut în așa fel încît informațiile cu privire la Expediția XIV și lucrările Comisiei să nu devină publice, adăugă el.

— De ce ți-e frică, de fapt?, întrebă Kris Vamp, al patrulea și ultimul membru al Consiliului.

— De adevăr.

— Să auzim care sînt faptele concrete, interveni Kir.

— Gib Trens nu reprezintă doar un caz izolat de nebunie. E mult mai mult. E un avertisment. De fapt, nu era deloc nebun, și tu, Kir Volder o știi foarte bine.

— Exagerezi, ripostă Kir, ridicînd din nou din umeri cu siguranța omului care-și cunoaște perfect limitele. Chiar dacă am fi făcut publice toate detaliile, puțini ar fi înțeles adevăratele motive ale acestei sinucideri.

— Consultă cu atenție raportul privitor la reuniunea Comisiei (Muur accentua cuvintele), îndeosebi înregistrarea gîndurilor lui Tor Laakon, cel care s-a temut întotdeauna să depășească limitele permise. De altfel, și alți membri ai Comisiei aveau aceleași temeri, dar poate la un nivel mai scăzut. Le era cu neputință să ajungă la alte concluzii. Nu pentru că ar fi limitați, ci pentru că sistemul stimulatoarelor, indispensabil acum 50 de ani, a devenit o frînă. Puterea noastră se sprijină din ce în ce mai mult pe teamă. Asta dă naștere unui blocaj. În cîțiva ani, riscăm pur și simplu să nu mai dispunem de informații obiective. Fiecare va gîndi în felul său, dar oficial toți vor avea idei optimale conforme principiilor impuse. Atunci vom deveni adevărați tirani, luînd hotărîri greșite pe baza unor informații false, care, în lumina legilor promulgate de noi și de predecesorii noștri, vor deveni adevăruri. Va fi o adevărată nebunie.

— Te îndepărtezi de subiect, interveni Kris. Trebuia să discutăm despre Expediția XIV.

— Lasă-l să termine, spuse Emma, luînd apărarea lui Muur.

— Să vorbească, încuviință Kir. Ce vrei, de fapt?, continuă el, privindu-l cu interes pe Muur.

— Adevărul pentru întreaga specie umană, răspunse Muur, cu calm.

— Asta doresc și eu, declară Kir.

— Asta doresc și eu, repetă Emma și, imediat după ea, Kris.

Era formula rituală a Consiliului Planetar.

Trebuiau s-o repete. Totuși, de trei secole, nimeni n-o mai lua în serios.

— Imediat și pe de-a-ntregul, adăugă Muur, știind cît de greu va izbuti să convingă.

— Nu!, i-o reteză Kir.

— Nu acum, întări Emma

Așteptau toți reacția lui Kris. Ea nu se grăbea. Nimeni nu o presa; nu intra în obiceiurile Consiliului.

— Nu știu, declară ea în cele din urmă. Mai încearcă să ne convingi, adăugă, privindu-l pe Muur cu un aer meditativ.

— Am evaluat acțiunile lui Gib, din clipa în care s-a debranșat de stimulatoare, pînă cînd a deschis focul asupra dispozitivelor telepatice; s-a menținut între 80 și 90% optimalitate.

— Imposibil, spuse Emma, erau prea multe date de prelucrat simultan.

— Și totuși, îi răspunse Muur, s-a descurcat excelent cu Extratereștrii. Nu sînt sigur că, dacă ar fi rămas cuplat la stimulatoare și la programul de contact, ar fi izbutit să ascundă atît de eficient drumul spre Terra. Iar ordinatorul n-ar fi luat singur o asemenea decizie.

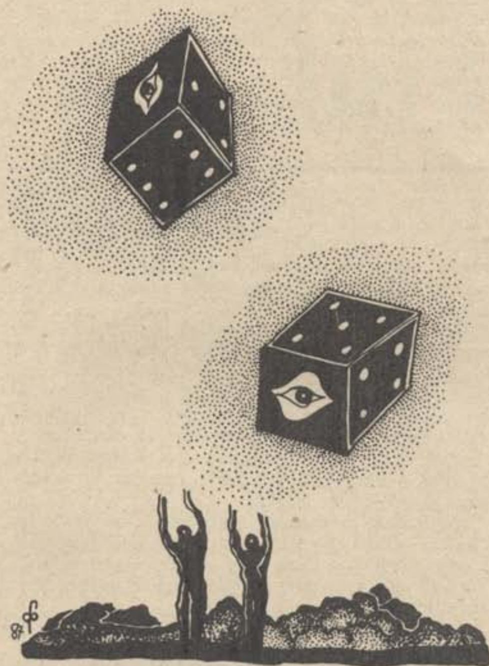
— Nu e dovedit că Gib Trens a reușit să-i înșele pe Extratereștri. După cum nu e dovedit nici că aceștia există într-adevăr, reaminti Kir, cu o voce uscată.

— Avem indicii relevante privind existența lor. Destule ca să luăm, pe Pămînt, măsurile potrivite. Ei ne-au atacat, în cele din urmă, nava.

Muur vorbise pe un ton care prevenea orice eventuală obiecție. Ceilalți știau cu certitudine că are dreptate.

— Dar neavînd nici o dovadă că Gib a reușit să-i deruteze, continuă el, cred că este absolut necesar să acceptați propunerea mea și s-o punem imediat în aplicare. Proclam dreptul la Condiția Umană pentru întreaga specie, începînd din această clipă.

— Conducem douăsprezece milioane de oameni de pe Pămînt și din Sistemul Solar, spuse Kir, după o lungă tăcere. Sistemul stimulatoarelor se aplică de cinci secole. Era necesar pentru a asigura evoluția în continuare a speciei noastre. Astăzi ne confruntăm cu posibilitatea unui Contact și avem motive să presupunem că dacă se va produce, nu va fi scutit de ostilități. Pe de altă parte, așa cum ne-a explicat Muur, folosirea stimulatoarelor, chiar dacă asigură menținerea echilibrului întregului sistem, a devenit, de cîteva decenii, un factor de stagnare. De trei secole, predecesorii noștri în Consiliul Planetar știau că acest moment va veni și că va trebui să propunem altceva omenirii. Denumim acest „altceva", de un timp, „Condiția Umană". În fond, nu e decît o întoarcere la civilizația de acum șase secole. S-ar părea ca ființele umane, după o „carantină" de cîteva sute de ani au evoluat în sensul unei autodeterminări. Privind.

Desen de LUCIAN POP

deocamdată, numai unele cazuri izolate. Căci n-a fost posibil să verificăm această ipoteză. Avem motive s-o contestăm. O sumă nu constituie în mod necesar un întreg. Şi totuşi, nu putem propune nimic altceva oamenilor (aici, vocea lui Kir deveni mai puternică). Nu pot să mă alătur vederilor lui Muur Kekkon, mai ales într-un moment atît de hotărîtor, în care putem fi confruntaţi cu o altă civilizaţie.

Kir nu greşea. Muur îşi dădea seama de asta. Considera totuşi că trebuiau să-şi asume riscul, ceea ce îi dădea măcar posibilitatea unei concesii.

Hotărîră să treacă la propunerea efectivă, cea pe care o anunţase de la început.

— De acord, spuse Muur, fără să se simtă nici decepţionat, nici mînios.

Nu se cunoşteau astfel de reacţii în Consiliu. În fond, toţi doreau binele omenirii.

— Ce propui? întrebă Kris, neadresîndu-se nimănui în mod special.

— Propun crearea unei colonii în care oamenii să trăiască ca mai înainte, fără nici un stimulator. Propun de asemenea ca această colonie să furnizeze echipajele zborurilor intergalactice.

— De acord, răspunse Kris.

Muur o privi pe Emma, care îşi înclină fruntea, afirmativ. Kir tăcea.

— Şi cum vezi tu asta?, interveni el, în cele din urmă.

— Ne trebuie un experiment pe scară mare, pentru a verifica în practică ideile pe care le dezvoltai adineauri.

Kir dădu din cap, gînditor. Consiliul reflecta de cîţiva ani la posibilitatea unui asemenea experiment şi, nu se ştie de ce, nu ajunsese niciodată la un punct de vedere ferm.

— Dacă am avea cam un milion de colonişti, continuă Muur, ne-ar fi uşor să obţinem, din sînul acestei populaţii, un grup capabil să atingă, în mod autonom, un grad de optimalitate superior celui al lui Gib, care a fost ajutat şi de întîmplare. Membrii acestui grup vor fi cu siguranţă în stare să facă faţă pericolului. Vor dispune de tehnologia şi de experienţa noastră, chiar dacă vor trebui să acţioneze mai întîi cu propria lor inteligenţă şi voinţă. Ei ar trebui totodată să constituie pentru noi un model al civilizaţiei viitorului, pe care o vom oferi întregii specii.

— Ce garanţie ai că eficacitatea lor va fi superioară celei a oamenilor echipaţi cu stimulatoare?, întrebă Kris.

— Vor dispune de alţi stimuli, care nouă ne lipsesc: frica, dragostea, ura, prietenia. Altădată, aceste sentimente îngăduiau oamenilor să realizeze lucruri aparent imposibile. Astăzi, toată lumea le ignoră; afectele sînt înăbuşite de stimulatoare. Tocmai prietenia şi ura l-au făcut pe Gib să nu-şi piardă capul imediat. Coloniştii noştri ar fi fost conştienţi de existenţa lor în orice clipă. Este motivul pentru care sînt convins că vor acţiona cu mai multă eficacitate decît contemporanii noştri.

În sală se aşternu liniştea. Toţi cîntăreau afirmaţiile lui Muur.

— Ar putea fi interesant, declară Emma.

— Oricum, pasul acesta trebuie făcut odată şi-odată, spuse Kris. Muur are dreptate. În cîţiva ani, vom fi copleşiţi de informaţii eronate. Să încercăm, fie şi numai pentru asta.

— De acord, admise în sfîrşit şi Kir. Dar ne vei prezenta săptămînal o informare asupra evoluţiei experimentului. Şi conchise: Totul trebuie să rămînă strict confidenţial. Pămîntul nu e potrivit pentru acest scop. Vei avea deci la dispoziţie unul dintre oraşele subterane de pe Marte.

*
* *

După plecarea celorlalţi, Muur, rămas la locul său, era satisfăcut. Luptase pentru Dreptul la Condiţia Umană încă de la început. De fapt, întregul Consiliu luptase pentru asta. Niciodată totuşi membrii săi nu reuşiseră s-o facă toţi în acelaşi moment, ca acum. Gib Trens fusese cauza involuntară. Dacă n-ar fi apărut Extratereştrii, dacă n-ar fi fost Gobar Iszt, care înţelesese că stimulatoarele nu sînt decît piedici în calea adevăratei libertăţi, niciodată, sau în orice caz nu atît de curînd, nu s-ar fi decis un astfel de experiment.

Fără sinuciderea lui Gib, apoi, datele Expediţiei XIV n-ar fi ajuns atît de repede la Consiliu. Nu s-ar fi luat, poate, măsura elementară de întărire a supravegherii, pentru a preveni eventuale incursiuni în sistemul solar. Oricum, problema Extratereştrilor avea să rămînă un subiect deseori înscris pe ordinea de zi a viitoarelor şedinţe ale Consiliului.

Muur se ridică şi se îndreptă încet către ieşire. Nu era pentru prima dată cînd îşi dădea seama de înfricoşătorul adevăr. În întregul Sistem Solar, abia patru persoane puteau înţelege că Gib Trens dorise atît de mult să devină o fiinţă umană, încît dorinţa aceasta îl ucisese. Muur prefera să nu se gîndească la rezultatul unei confruntări cu Extratereştrii, dacă oamenii n-ar fi înţeles asta la timp.

— Omenirea va reuşi poate să înţeleagă, îşi spuse. Trebuie să reuşească!

Nu era totuşi foarte sigur.

În româneşte de:
ION SORIN HOBANA

SORIN SIMION

convoiul

1 Mai rămăseseră zece milioane. Erau, fără s-o ştie, întreaga populaţie a planetei.

Convoiul se întindea pe sute de kilometri. Prin perdeaua groasă de zăpadă şi cristale de gheaţă, pe care vîntul le-o izbea de obraji, abia dacă se putea vedea sania de alături.

Săniile nu trebuiau să se îndepărteze una de alta la mai mult de zece metri. Adică, atît cît le permitea lungimea cablurilor. Atelajele lor erau formate din bărbaţii cei mai puternici. Trei rînduri de cîte trei se opinteau cu piepturile în hamuri; din spate, împingeau alţi trei. Pe laturi, bătrînii vegheau asupra cablurilor ce legau săniile una de alta; le purtau, cu grijă, pe umerii lor slăbiţi. Ştiau cu toţii că distrugerea, fie şi a unuia singur, putea avea consecinţe dezastruoase.

Departe, mult înaintea convoiului, se răspîndiseră în evantai vînătorii şi cufundarii. Aflaţi veşnic la o zi de mers înaintea celorlalţi, ei trebuiau să lase în urmă depozite de hrană pentru cei ce veneau. Dar puţine erau animalele cu blana albă întîlnite în cale, şi rare păsările aventurate în furtună. Iar pleoapele degerate şi mîinile îngheţate lăsau, de multe ori, să le scape prada. Atunci, intrau în acţiune cufundarii.

Cu topoare şi răngi sfărîmau gheaţa pe o rază de cinci metri în jurul unui punct ales. Din sfărîmături construiau de jur-împrejur un zid de gheaţa care împiedica vîntul să le troienească groapa. Încet, căznit, ucigător o adînceau. La zece metri sub nivelul gheţii era oceanul. Se apropiau de el pe un plan înclinat, în care săpau trepte. La sfîrşit, în mijlocul gropii, se deschidea o copcă de trei-patru metri, în care fremătau apele negre. Se adunau cu toţii în jurul ei, cu mîinile încleştate pe harpoane. Unul cîte unul, greoii porci-de-mare ieşeau să răsufle; un fulger şi doi bărbaţi se repezeau să înşface prada şi s-o ridice pe trepte. Cu încetul, lîngă groapă, se aduna o movilă de trupuri, pe care vînătorii le curăţau de măruntaie, le jupuiau, le stivuiau. La sfîrşit, cînd copca rămînea goală, aruncau într-însa măruntaiele şi, în vînzoleala de animale de pradă, harpoнau la întîmplare murene, calmari şi hiene-de-apă. În cursul nenumăratelor zile cît convoiul trecea pe lîngă copcă, aceasta avea să fie folosită de zeci de ori.

În zilele nefaste, cînd pînda la copcă nu aducea nimic, cufundarii se dezbrăcau pe fundul gropii, îşi ungeau trupul cu grăsime, luau plasele cu ochiuri mărunte şi plecau să culeagă de sub gheaţă planctonul şi algele care pluteau între două ape.

Se împlineau opt zile de cînd vînătorii nu mai lăsaseră depozite în urmă. Rarele copci pe lîngă care trecea convoiul erau goale. Doar urmele mîinilor însîngerate pe zidul de gheaţă vorbeau despre truda cufundarilor. Iar, uneori, semnul magic Hodar săpat în zid mărturisea că acolo îşi aflaseră odihna unul sau mai mulţi dintre viteji. Şi erau din ce în ce mai multe.

Reduşi la raţii de subzistenţă, oamenii se sfîrşeau pe picioare. Pe mulţi, doar presiunea frontală a vîntului îi împiedica să se prăbuşească. Epuizaţi de foame şi oboseală, cu faţa arsă de cristalele de gheaţă, cu mîinile şi picioarele degerate, continuau să înainteze. Fiecare pas era un chin pentru muşchii rigidizaţi; fiecare inspiraţie, o sfîşiere pentru plămîni; fiecare privire azvîrlită înainte, o arsură pentru ochi. Dar înaintau.

Încetaseră, demult, să vorbească. Maxilarele încleştate refuzau să se deschidă - orice cuvînt deschidea porţi prin care frigul ar fi pătruns în trup. Singurii ale căror voci (stinse) se mai puteau auzi erau magii Menna.

Înalţi şi asceţici, se împleticeau printre sănii, îndreptînd prelatele care le acopereau, curăţînd zăpada şi gheaţa de pe ele, urmărind cu priviri îngrijorate cablurile. Se străduiau să îmbărbăteze bătrînii încovoiaţi de greutate, ridicau în braţe copiii care refuzau să mai meargă, împingeau la jug alături de bărbaţi. Prin fantele măştii, ochii aproape orbi, cu irisul mîncat de pupilă, ardeau.

Erau săptămîni de cînd renunţaseră la partea lor de hrană, cedînd-o copiilor. Trăiau cu droguri care le sporeau rezistenţa şi viteza de reacţie, micşorîndu-le însă durata vieţii. Dar nu conta. Nu conta pentru că îngrozitorul marş început cu generaţii în urmă se apropia de sfîrşit. Semnele se arătaseră.

2 Încordat şi crîncen, Kain trăgea la sanie. Dormea, în acelaşi timp. De multă vreme, minunatul său organism se obişnuise să lucreze în schimburi, pe fracţiuni. Cu muşchii umflaţi dureros, cu pleoapele sudate de ger, se opinteau în hamuri. Nu riscau să greşească direcţia: vîntul constant, care-i izbea drept în faţă, le-ar fi semnalat cea mai mică abatere. Deveniseră maşini, animale de povară. Forţe ale firii. Dincolo de toate legile biologice, aceste angrenaje organice continuau să funcţioneze.

Îşi reduseseră la minimum toate activităţile somatice, canalizîndu-şi energia doar asupra hamurilor; nu vorbeau, nu gîndeau, nu simţeau; nu-şi permiteau nici măcar simplul gest de a-şi curăţa zăpada de pe faţă - ar fi fost o risipă de energie. Nu mai existau decît pentru contactul strîns, simbiotic, cu hamurile - aceste fîşii de piele care li se întipăriseră atît de adînc în carne, încît înlăturarea lor le-ar fi părut o amputare; aceste tentacule care

le sugeau ultima picătură de vlagă - dar al căror contact le dădea forţă atunci cînd erau gata să se prăbuşească. Hamurile - şi Mitul.

Trecură cîteva secunde pînă să realizeze că mîna lui Shamael i se oprise pe umăr. Întoarse (cu greu) capul. Celălalt tăcea, dar în fantele măştii ochii negri ardeau. Kain pricepu că magul depăşise toate limitele rezistenţei fizice, că doar voinţa lui (şi Taina) îl mai ţineau în picioare. Şi că are nevoie de ajutor.

Încet, cu gesturi străine, se desprinse din chingi. Ceilalţi nici măcar nu întoarseră capetele. Rămase cîteva clipe pe loc, în timp ce sania trecea pe lîngă el. Nu reuşea să se obişnuiască cu această nouă stare a trupului său, cu această imponderabilitate a umerilor, a braţelor. O plasă incandescentă îi străbătu muşchii. Îşi trecu palma peste faţă şi simţi cum gheaţa îi sudase într-un bloc compact barba şi mustăţile. Închise din nou ochii, lăsîndu-se în voia noilor senzaţii. Îl trezi gestul lui Shamael, care-i apropia de buze un flacon de cristal. Lichidul dinăuntru, incolor, avea consistenţa uleiului. Reuşi să înghită de două ori; gustul ambiguu nu-i spuse nimic, dar odată ajunse în stomac, cele cîteva picături explodară. Se chirci, apăsîndu-şi stomacul cu palmele. Treptat, senzaţia de arsură dispăru, lăsînd locul unei călduri plăcute ce se disipa în organism. Şi lumea începu să arate altfel; contururile oamenilor şi săniilor se decupau mai pregnant pe fondul zăpezii; auzi, undeva la sute de paşi înainte, scrîşnetul unei sănii trecînd peste un os; concentrîndu-şi privirea, străbătu prin perdeaua de viscol pînă acolo. Se întoarse spre Shamael.

- Vino!

Erau la sfîrşitul convoiului. Pe lîngă el treceau, încet, chinuit, ultimele sănii. Magul porni cu paşi mari în direcţia opusă. Kain îl urmă.

Cît vedeai cu ochii, în urma hoardei, se întindea celălalt convoi. Era convoiul celor morţi de oboseală, de foame, de frig. În fiecare zi rămîneau în urmă cîteva sute de oameni. Erau cei care se prăbuşeau deodată, ca un mecanism cu resortul sfărîmat. Erau cei care se opreau să se odihnească cîteva clipe şi nu mai puteau porni. Erau cei bolnavi, degeraţi, schilozi, care se încăpăţînau să trăiască şi se tîrau pe brînci în urma celorlalţi, pînă-i acoperea zăpada. În sfîrşit, erau cei care renunţau: se culcau în zăpadă, cu ochii spre cer, şi aşteptau. Toţi aceştia alcătuiau convoiul morţii, un cimitir de mii de kilometri. Erau bornele ce jalonau drumul Exodului. Pe toţi aceştia, nimeni nu se oprea să-i aştepte. Nimeni nu se întorcea să-i caute. Nimeni nu le închidea ochii, nimeni nu le intona cîntecele de trecere, nimeni nu le săpa în gheaţă semnul sfînt Hodar. Cei vii ştiau: la zece paşi în urma ultimei sănii era moartea. Şi mergeau înainte.

Se opriră lîngă o copcă. Prăbuşit în zăpadă, cu spatele rezemat de zidul de gheaţă, un mag Menna aştepta. Gluga căzută lăsa să i se vadă părul lung şi argintiu, pe care începuse să se aşeze zăpada. Ochii negri, incandescenţi, priveau spre Kain. Cu o mişcare înceată, dezarticulată, îşi scoase masca. Pe faţa pămîntie, emaciată, timpul săpase mii de şănţuleţe. Se vedea că e foarte bătrîn şi foarte bolnav. În colţul gurii, un firicel de sînge se prelingea pe barba albă. Pe frunte, semnul Menna părea să lumineze.

Shamael se aşeză în genunchi, alături. Îi făcu semn lui Kain să treacă de cealaltă parte a bătrînului.

- L-am adus.

Cu greu, privirea şovăitoare se mută de la unul la altul. Îl privi îndelung pe băiat, apoi se întoarse spre Shamael.

- E bine...

Un val de sînge îl năpădi. Reuşi să articuleze:

- ...numărul ...împlinit!

Făcu un semn. Încet, cu grijă, Shamael îi descheie haina. Pieptarul. Apoi cămaşa. Cînd apăru pieptul scheletic, Kain văzu că pe el odihnea o casetă din aur verde, de mărimea unei palme. Shamael desprinse de după gîtul bătrînului lănţişorul de oţel care o ţinea şi se întoarse cu ea spre băiat. I-o prinse la gît. Descleştă masca din mîna amorţită şi i-o întinse. Bătrînul murmură:

- Plecaţi...

Shamael îi făcu semn tînărului spre zid. Acesta pricepu; îşi scoase pumnalul şi săpă în gheaţă semnul magic Hodar. Cînd termină, se ridică şi se apropie de Shamael. Cu ochii închişi, acesta asculta uşorul murmur ce se ridica de pe buzele bătrînului. Băiatul înţelese: Menna îşi cînta singur cîntecele de trecere.

Cu un gest brusc, Shamael se întoarse spre convoi.

- Marele Mag păşeşte alături de prima sanie. Cu pecetea lui, îţi va aşterne pe frunte semnul Menna - şi vei fi preot al Tainei. Dar mai trebuie să ajungem pînă la el. Şi drumul e tare lung.

Noi, Menna, sîntem ultimii păstrători ai Tainei. În cruzimea destinului pe care ni l-a hărăzit ultimul veac, ceea ce înainte era parte din viaţa de fiecare zi a devenit o Taină cunoscută doar de cîţiva. De fapt, nici nu e vorba de o taină, ci de un şir de Taine, orînduite una de alta ca nişte cutii ce se cuprind. Iar pe ultima dintre ele, Taina Tainelor, un singur om o poate desluşi: Marele Mag, cel ce păşeşte alături de prima sanie, cel către care ne îndreptăm acum. Cînd vom ajunge la el, din necuprinsa lui înţelepciune, îţi va lămuri atît cît va socoti de cuviinţă. Eu îţi pot spune doar ceea ce ştiu, şi nu e mult.

Problema îi fusese pusă cu veacuri în urmă, dar bătrînul ordinator continua să lucreze la ea. Se părea că era legată de viitorul apropiat al planetei şi, poate, chiar al întregii omeniri. De multă vreme oprise orice comunicare cu exteriorul; datele pe care le înghiţise îi erau suficiente, dar calculul şi numărul de variante erau nesfîrşite. Atunci cînd blocase accesul oamenilor la cîmpurile lui de calcul, ştia că toată povestea avea să dureze mult, foarte mult timp; dar nici cele mai pesimiste prognoze nu l-ar fi făcut să-şi închipuie că generaţii şi generaţii de programatori aveau să rătăcească, nedumeriţi şi fericiţi, în jurul lui, aşteptînd. Devenise un obiect al curiozităţii generale, oamenii veneau de la mari depărtări să-l vadă şi să se minuneze, suscitase chiar mari polemici în care apărătorii lui trebuiseră

să-i înfrunte pe cei care susţineau că, oricît de importantă ar fi problema la care lucrează, un calculator scăpat de sub control nu trebuie lăsat în activitate, putînd genera cine ştie ce monstruozitate, mai acaparînd pe deasupra şi o pilă atomică ce-ar fi putut fi folosită în alte scopuri, de utilitate recunoscută.

Dar apariţia Flagelului pusese capăt controverselor. Soluţia pe care El o căuta devenise soluţia aşteptată de întreaga suflare a planetei. Devenise, peste noapte, unica speranţă a miliarde de oameni. Îl înconjurară cu o grijă nesfîrşită şi cu nesfîrşite garduri de sîrmă ghimpată. Au încercat, din nou, să intre în contact cu El, dar bătrînul ordinator refuza orice discuţie. Programatorii nu mai recunoşteau de mult ciudatele semne care se perindau pe ecranele lui, simboluri necunoscute pe care El le inventase pentru a le completa, suplini sau anula pe cele oferite de oameni. Cunoaşterea Lui o depăşise de mult pe cea a constructorilor săi, şi atunci cînd aceştia şi-au pus problema de a-l înlocui cu o baterie de ordinatoare dintr-o generaţie mai tînără, şi-au dat seama că acestora le-ar lua mult prea mult timp doar pentru a-L ajunge, de nu se vor fi rătăcind cumva pe încurcatele cărări ale probabilităţilor. Desigur, nu puteau şti nici dacă El se afla pe calea cea bună, dar nu-şi puteau permite să se îndoiască. Erau siliţi să-l crediteze, pentru că era unica şi cea mai apropiată şansă. Cei mai buni programatori au fost mobilizaţi pentru a aştepta probabilele rezultate (aşteptarea fiind singura activitate posibilă – El continua să refuze dialogul). Aşteptau.

5

Hanna...

Degetele înmănuşate trec într-o fluturare peste faţa încremenită, peste ochii goi aţintiţi înainte, mereu înainte... Un strat de gheaţă se aşterne încet pe faţa fetei, şi căldura vieţii nu-l mai alungă. Hanna...

Cu gesturi lente, obosite, bărbatul o cuprinde cu braţele, o smulge din zăpada care încearcă s-o ţintuiască, o ridică, o poartă la o parte din calea săniilor. Bărbaţi istoviţi, cu măşti de gheaţă pe faţă, trec pe lîngă ei fără să-i vadă.

Încet, cu nesfîrşită grijă, o aşterne pe gheaţă. Dă la o parte zăpada din jurul ei. Cu degetele desmănuşate încearcă încă o dată să-i închidă ochii. Hanna... Dar privirea oarbă, aţintită atîţia ani înainte, mereu înainte, se deschide acum spre cer. Cerul negru.

În genunchi, cu pumnii încleştaţi asupra inimii, bărbatul se leagănă încet, într-o parte şi-n alta. Nici un sunet nu trece de dinţii încleştaţi. Atît, se leagănă. Hanna...

Un stol de corbi negri se apropie, păşind caraghios prin zăpadă.

Încet, cu gesturi halucinante, bărbatul îşi coboară gluga de pe frunte. O azvîrle. Îşi scoate colanul etanş de la gît. Îşi descheie combinezonul.

Corbii negri s-au apropiat. Magii Menna. Mîini puternice îi opresc degetele amorţite. Îi încheie la loc combinezonul. Îi pun gluga pe cap. Îl ridică în picioare.

O umbră neagră se apropie de trupul fetei. Îi aşterne pe faţă un zăbranic de culoarea zăpezii, avînd în mijloc semnul sfînt Hodar.

Mîini blînde îl întorc cu faţa spre Convoi. Îl împing într-acolo. Paşii bărbatului se aştern pe zăpada imaculată ca nişte animale moarte.

Hanna...

Dar Flagelul nu aştepta. Soarele continua să se stingă într-un ritm incredibil; temperatura scădea cu un grad la fiecare cîţiva ani. În două secole, emisfera nordică, unde erau concentrate marile focare de civilizaţie, devenise nelocuibilă. Au hotărît să migreze spre ecuator.

Dar mijloacele tehnice de transport nu puteau fi folosite. Combustibilul sintetic pe care îl utilizau în mod curent maşinile se descompunea, sub acţiunea frigului, în elementele componente; rezerve de electricitate nu aveau, de cînd marile fluvii îngheţaseră; iar din cele cîteva pile atomice în funcţiune, doar una era mobilă, iar pe aceasta au hotărît s-o folosească pentru ca bătrînul ordinator să-şi poată continua activitatea.

Aşa se face că imensul convoi care plecă din Metropolă spre sud era alcătuit din biciclişti, vehicule tractate de animale, călăreţi; iar cei mai mulţi, cei care nu aveau decît picioarele, mergeau pe jos.

Problemele pe care o asemenea mulţime le ridica erau imense. În primul rînd, trebuiau hrăniţi. Proviziile pe care fiecare le luase cu sine puteau ajunge, în cel mai bun caz, pentru cîteva luni; iar drumul, după prognozele cele mai optimiste, avea să dureze cîţiva zeci de ani. Soluţia găsită a fost un compromis: pe durata celor cîteva luni de vară se opreau, desţeleneau pămîntul în jurul locurilor de popas şi semănau cele cîteva plante alimentare care rezistau în condiţii de temperatură joasă. Cînd venea frigul, strîngeau recolta, o prelucrau, o conservau şi plecau mai departe. Vînătoarea, pescuitul şi culesul le completau, cît de cît, slabele posibilităţi.

Apoi, toată această mulţime trebuia organizată; trebuia îmbrăcată; aveau nevoie de un minimum de ustensile şi unelte; trebuiau transmise mai departe cunoştinţele; trebuia asigurată asistenţa medicală. Cu timpul, atunci cînd indicele de mortalitate devenise înspăimîntător şi cînd cei mai dotaţi începură a fi selectaţi pentru corpul de programatori din jurul lui Heronimus Menna, acest grup a început să se ocupe de toate probleme pe care le ridica Exodul. Bătrînul ordinator nu le dădea prea mult de lucru, astfel că oamenii Marelui Programator, Menna, elita întregii populaţii, rezolvau toate dificultăţile ivite.

Cînd au ajuns la ţărmul oceanului, au găsit un imens cîmp de gheaţă. Au transformat căruţele în sănii, s-au înhămat la ele (ultimele animale fuseseră de mult mîncate) şi au pornit mai departe. Săniile nu mai transportau bagaje, pentru că de mult renunţaseră la tot ce le-ar fi putut îngreuna mersul; nici rezerve de alimente – mult prea puţine. În sănii erau încărcate modulele marelui ordinator. În urma hotărîrii Consiliului Menna (urmaşii Marelui Programator şi ai colegilor săi), acesta urma să lucreze şi în timpul drumului, nu doar în cele cîteva luni de popas. Ca atare, toate blocurile de calcul au fost interconectate prin cabluri. Privit de sus, convoiul devenise o imensă schemă logică. Cu toată grija magilor Menna de a organiza inter-

conectarea cu o maximă eficientă, modulele nu puteau fi așezate în șir; anumite legături trebuiau făcute între module foarte îndepărtate unele de altele, trecînd prin numeroase relee. Rețeaua de cabluri era un adevărat păienjeniș, suscitînd mari probleme.

7

Fisura începuse a se forma de mult, dar săniile trecuseră peste ea fără alt neajuns decît o ușoară smucitură care se repercuta, prin hamuri și umeri, în coloana vertebrală. Orbi, treceau înainte, ca niște mecanisme, fără să știe unde calcă, fără să mai simtă frigul, foamea, oboseala.

Sub greutatea miilor de sănii, a oamenilor, a zăpezii, fisura începu să cedeze. Încet. Pînă în clipa cînd în gheață se deschise, brusc, o crevasă de cîțiva metri. Cei doi bătrîni, care pășeau unul lîngă altul, cu cîte un cablu pe umeri, fură înghițiți de hăul întunecat, deschis sub picioarele lor. Sistemul de semnalizare pentru avarii intră imediat în funcțiune, oprind în loc grupul de sănii. Ca din senin, apărură magii Menna.

Crevasa se lărgea continuu. Încet. Inexorabil. Una dintre sănii, cu partea din spate atîrnînd deasupra hăului, în străfundul căruia clocoteau apele negre, începea să alunece îngrijorător. Cu picioarele înfipte în gheață, cu trunchiul mult aplecat în față, oamenii rezistau. Hamurile începuseră să vibreze, gata să plesnească. Cu gesturi repezi, precise, magii deconectau cablurile. Puțin cîte puțin, sania continua să alunece, în pofida eforturilor disperate ale celor din hamuri. Ochii lor injectați, fețele congestionate, izbitura năvalnică a sîngelui în arterele tîmplelor vorbeau despre cumplita sforțare pe care o făceau împotriva greutății, a vîntului, a extenuării. Știau că nu au voie să cedeze și nu cedau.

Unul dintre magi își desprinse de la gît caseta de aur verde. Cu cablurile pregătite, ceilalți se repeziră să le conecteze la cutiuță. O acoperiră cu o folie izolatoare. Traseră peste ea un manșon de blană. O înfășurară strîns în bucăți de cablu. Peste toate, cu un declic, închiseră o scoică de protecție.

Declicul păru să fie semnalul care frînse rezistența bărbaților de la hamuri. Cu un zgomot care acoperi vuietul vîntului, sania se prăbuși în hău. Sania – și oamenii care o trăseseră. Mîini anonime săpară în gheață înneguratul semn.

8

Bărbatul tăia carnea în cubulețe mici, pe care le dezgheța sub limbă. Era bătrîn, nu mai avea demult dinți și cubulețele îi alunecau cu greu pe gîtlej. Un pumn de zăpadă furniza apa menită să ajute la înghițit. Din cînd în cînd se ștergea la gură, un gest mecanic, un automatism dobîndit cîndva și care funcționa încă. Cînd termină, șterse cuțitul de zăpadă, îl strecură sub haine și se întoarse din nou către noi.

– De două ori s-a întîmplat asta. Oamenii erau flămînzi, nu mai mîncaseră ca lumea de săptămîni, iar drumul îi epuizase. Se găsiseră unii care să spună că ne-ar fi mai ușor dac-am abandona săniile, oricum alt calabalîc n-aveam de cărat și-am fi scăpat și de curelele care ne ardeau brațele și umerii. Oamenii au plecat urechea la spusele lor și-au mers, cu zecile, la Marele Mag, să-și spună păsul. Cel Mare i-a ascultat cu răbdare, apoi le-a explicat, ca unor copii, că în afară de mersul mereu înainte, singura scăpare ne putea veni doar de acolo, de la inteligența aceea supremă care bolborosea în sănii. Oamenii au plecat bombănind, iar în noaptea aceea au atacat săniile din frunte. Erau orbiți de ură și de groază și s-au repezit spre sănii urlînd, dar Menna și ajutoarele lor au scos de sub blănuri armele păstrate cu grijă și sute de răsculați s-au prăbușit fulgerați.

În zilele următoare, am lucrat mult, împreună cu magii; am dotat fiecare modul cu un sistem autonom de protecție, funcționînd cu energia marelui ordinator, dar fără a fi dirijat de el. Sistemul era automat, și comanda de intrare în funcțiune era dată de un analizor de unde cerebrale. Cel Mare ne zorea să terminăm mai repede, era convins că, odată azvîrlită sămînța dezordinei, răscoalele aveau să se țină lanț. Dar n-a fost așa. Adică nu, o răscoală a mai fost, una singură, dar după foarte mult timp. Oamenii erau prea istoviți ca să le mai ardă de răzmerițe, cînd se dădea semnalul de oprire cădeau jos și adormeau, nu le mai trebuia nimic. Cu timpul, s-au dezinteresat complet de sănii, acestea deveniseră un fel de prelungiri ale trupurilor lor, niște monstruoase apendice comune, le trăgeau înainte pentru că existau și pentru că aceasta le era rațiunea de a fi, nimeni nu se mai întreba ce-o fi în ele și de ce-or fi trebuind tîrîte așa, în neștire. Asta pînă au apărut cei care susțineau că săniile sînt altarele unor spirite nefaste, ai căror prizonieri deveniserăm cîndva, și că trebuie distruse. Cînd iconoclaștii s-au năpustit pentru a doua oară asupra zeității distrugătoare, au fost spulberați la un pas de sănii, fără ca Menna să intervină. „Zeul se apără", se șoptea noaptea, la adăpostul zidului de gheață pe care-l ridicam pentru a stăvili vîntul din sud, „zeul poate orice. El este stăpînul și calea și tîlcul nostru".

9

Nimeni nu cunoștea îndoiala care covîrșea mintea Marelui Mag. După anii de înflăcărare cînd tatăl său îl inițiase în limbajul secret al semnelor, după optimismul și certitudinile maturității, venise vremea îndoielii.

Nu era vorba de neîncredere în El. Marele Mag cunoștea prea bine ereziile care bîntuiseră printre Menna de-a lungul anilor, ba chiar, în tinerețe, participase la discuțiile celor care susțineau că tradiția greșește și că datele care Îi fuseseră oferite spre prelucrare vizau, de fapt, cu totul altceva. Se vorbise despre esența lumii, despre Suprema Entitate, despre Logos. Susțineau unii că accederea la Taină se poate face cu ajutorul rațiunii umane, și că existența Lui este inutilă. Toți aceștia fuseseră lapidați, pentru că lipsa unității este întotdeauna periculoasă, atît în gîndire, cît și în faptă. Cu mîna lui ucisese, cu ani în urmă, un Mag care susținea că El se rătăcise de mult în drumurile Sale prin probabil; și pusese să fie ucis un altul, care spunea că toată munca Lui nu este decît jocul unui copil sau al unui nebun.

Marele Mag **credea** că El se află pe drumul cel bun și că le va aduce mîntuirea. Totul nu era decît

o chestiune de timp. Şi tocmai timpul începuse să le lipsească. Dacă răspunsul nu va veni în cîţiva ani, atunci va veni prea tîrziu. Îşi amintea cu amărăciune de copiii care zburdau printre sănii la vremea tinereţii lui. Cei cîţiva copii pe care îi mai număra acum convoiul erau bolnavi şi apatici; se mişcau cu greu printre ceilalţi, agăţîndu-se cu mînuţele de hainele celor mari sau de sănii. Nici fiul său nu reuşise să atingă vîrsta iniţierii, rămînînd printre cei culcaţi în urma convoiului, cu ochii spre cer.

Încrîncenat şi singur, Marele Mag păşea alături de prima sanie. Din cînd în cînd, ridica prelata care acoperea terminalul şi privea semnele care se fugăreau pe ecrane; se concentra cîteva clipe asupra vînzolelii ininteligibile, apoi renunţa şi, cu un oftat, aşeza prelata la loc.

În spatele lui păşea un popor sfîrşit; un popor care nu mai dorea nimic şi pe care doar inerţia şi forţa Mitului îl împingeau înainte.

10

Demult, demult, l-am pierdut pe Shamael.

N-am pierdut în el doar un prieten, ci şi un învăţător. Nu un simplu povăţuitor, ci un iniţiator care s-a străduit să depoziteze în mine întreaga cunoaştere a neamului. Eu i-am cîntat cîntecele de trecere, pentru că, atunci cînd l-am găsit, îl troienise zăpada şi doar antenele măştii se mai zăreau din el. Îngheţase. I-am preluat caseta şi masca, i-am coborît trupul chinuit într-o copcă şi-am plecat mai departe. N-a mai rămas din el decît semnul sfînt pe care l-am scrijelit pe zidul de gheaţă.

Continui să merg, înainte, mereu înainte, spre Marele Mag, cel care păşeşte alături de prima sanie, acolo, departe.

În zadar privesc prin fantele măştii, aura oamenilor din jurul meu e gălbuie şi pîlpîitoare. Cel cu aura puternică şi roşie, cel căruia să-i înmînez caseta şi masca lui Shamael, nu există. Nu am în jur decît muribunzi.

Sînt multe săptămîni (sau luni, nu mai ştiu, timpul curge acum altfel) de cînd mi-am părăsit locul meu din coada convoiului, plecînd în această lungă călătorie (iniţiere?) spre un ţel care mi se pare din ce în ce mai greu de atins. În tot acest timp, am trecut pe lîngă mii de sănii, pe lîngă zeci de mii de oameni, înainte, mereu înainte, spre acea primă sanie în care se află terminalul de contact şi alături de care păşeşte singurul om care poate vorbi cu El.

Cred, uneori, că doar dorinţa de a afla Taina mă mai ţine în picioare. Drumul meu, drumul meu cuprins în drumul Convoiului, are acest unic ţel. Bătrînul acela, unic cunoscător al ultimei Taine, aflat dincolo de perdeaua de viscol, îmi dă puteri prin însăşi conştiinţa existenţei lui.

Cei pe lîngă care trec acum au tot mai mult aparenţa unor fantome. Combinezoanele zdrenţuite nu mai ascund trupurile descărnate, vinete, chinuite. Figurile lor s-au uniformizat, pe feţele tuturor văd acea lipsă de expresie care mă speria cîndva la cei plecaţi. Acum, oamenii nu mai rămîn în urmă, epuizaţi, să se stingă în pace. Acum, cel care se prăbuşeşte e deja mort în clipa cînd atinge gheaţa. Îi mulţumesc încă o dată lui Shamael, cel care mi-a întărit trupul dincolo de marginile firii.

Credeam că eu merg din ce în ce mai repede, dar îmi dau seama că ei sînt cei care au încetinit ritmul. De cîteva zile. Convoiul abia înaintează. Şi am, din ce în ce mai pregnant, sentimentul apropiatei întîlniri cu miticul bătrîn din faţă.

Acum, îl simt. Este undeva, aproape. Acolo, în faţă.

Încep să alerg, strecurîndu-mă printre oamenii imobili, pe sub cablurile care acum se îndreaptă, toate, într-o singură direcţie. Acolo, acolo...

Respir din ce în ce mai greu, simt cum vîntul îmi sfîşie pielea feţei, picioarele îmi sînt învelite în blocuri de gheaţă. Dar mă apropii. Mai repede, mai repede...

Îl văd. Sania apare din neguri, cu atelajul ei de douăzeci şi patru de bărbaţi, şi toate cablurile converg către ea. Iar alături...

Marele Mag, sprijinit de sanie, priveşte înainte. În faţa lui e zăpada imaculată, neatinsă încă de paşii oamenilor. Şi drumul Convoiului, drum pe care el îl ghiceşte printre neguri.

Îmi aşez masca pe faţă, ca să mă apropii de el după ritual. Şi încremenesc. Aura Marelui Mag e stinsă. Şi aura nici unuia dintre magii care îl înconjură nu mai pîlpîie. Îmi arunc masca şi mă reped către el.

Ochii, deschişi, mai caută încă drumul. Ciudat drum, pentru că privirea lui e îndreptată mai mult spre cer. Şi ghicesc, prin stratul de gheaţă care-i acoperă obrajii, urmele lacrimilor. Ultimele lacrimi, pentru că Marele Mag e mort demult.

Umblu năucit printre bărbaţii morţi în picioare. Îi ating, le dau măştile jos de pe feţe, îi scutur. Degeaba. Alerg de la unul la altul şi nu pot, nu pot accepta adevărul.

Şi deodată, ca un zid ce se prăbuşeşte, năvăleşte peste mine conştiinţa imobilităţii Convoiului.

Buimăcit, mă reazem de sania de alături. Este prima sanie, cea cu terminalul de contact. Smulg prelata de deasupra. E rigidă şi se agaţă în ceea ce se află dedesubt. În furia mea, o sfîşii cu pumnalul. Tastatura consolei, care îmi apare în faţă, e acoperită cu un capac de protecţie sigilat. Deasupra ei, douăzeci şi patru de ecrane care încep să se stingă, în faţa mea, pe rînd. Se sting pentru a nu se mai aprinde vreodată. Şi doar pe ultimul, cel mai de jos, continuă să pulseze la nesfîrşit semnul magic Hodar.

O pală de vînt mă trînteşte jos şi nu mă ridic. De ce să mă ridic? Stau în zăpadă şi în mine se adună oboseala atîtor ani de zădărnicie. Şi revolta. Revolta care creşte, care mă înăbuşă şi care mă azvîrle în picioare. De ce?

Cu pumnii încleştaţi, cu inima zbătîndu-se nebuneşte, înfrunt furtuna, şi negurile, şi moartea.

Şi atunci...

Furtuna se opreşte, şi negurile se dau la o parte şi în faţa mea, la o depărtare incomensurabilă, apare ţărmul oceanului. E o faleză de granit, înaltă şi puternică, pe care se înalţă, pînă la ceruri, imensele turnuri argintii din vechile legende.

Zvelte şi strălucitoare, navele strămoşilor mă aşteaptă acolo, pe faleza înaltă de granit. Negurile s-au închis din nou, dar drumul într-acolo a rămas săpat în mintea mea.

Şi nimic nu mă va putea opri.

VICTOR MARTIN

Robinsonul spațiului

Ce facem? Mergem mai departe sau rămînem aici?

- Nu știu.

- Eu m-am plictisit de atîta umblat...

- Atunci, rămînem.

Rîul 1 se cuibări între două stînci, ștergînd cu grijă praful din jur. Apele se revărsară, ducînd cu ele bucăți de gresie spongioasă și pietre prismatice.

- Potolește-te! clipoci Rîul 2. Hai mai bine să facem un lac. Văd acolo jos o concavitate parcă făcută pentru așa ceva!

Cele două rîuri se îmbrățișară, iar apele roșiatice spumegară, aruncînd în vale un vuiet năpraznic. Un izvor fără minte se desprinse din Rîul 1, aruncîndu-se în crăpăturile stîncilor.

- Nu are nici o ieșire, spumegă Rîul 2, tăindu-i calea.

Apele se liniștiră, strîngînd ca într-o menghină stîncile lipsite de vegetație. Peștii, treziți din amorțeala călătoriei, își căutară forma și se lăsară în voia valurilor. Rîul 1 adormise, cînd Rîul 2 îl înghionti.

- Ia privește ce piatră ciudată!

Rîul 2 întinse o mînă de ape și îl apucă pe Robin de mijloc, ridicîndu-l din locul unde-și pierduse cunoștința. Îl strînse puternic, făcînd un ochi de apă.

- Nu cred să fie piatră. S-ar putea să fie pește!

- Îți arde de glume? întrebă Rîul 2, vuind cît era valea de largă. Las-o baltă!

- Nu e peștele meu...

Rîurile se traseră mai aproape, mirate, cu valurile uriașe, stîrnite involuntar.

- Cum nu e peștele tău? Atunci, al cui este?

- Mde, știu eu?!

- Eu credeam că e piatră. N-am văzut de cînd sînt asemenea pește. Nici nu mișcă... Nu este pește!

- Ba mișcă!

Rîul 2 îl așeză cu grijă pe o stîncă mai înaltă, tulburat de mirare.

- Ai dreptate, o fi pește-mutant. În acest caz, trebuie ucis imediat!

- Crezi că peștii mutanți apar din senin? Eu îmi cunosc fiecare algă, fiecare structură cristalină... Nu face parte din mine!

- Mda, spuse Rîul 2. Nu cred să fie de pe-aici. Cu toate că astăzi formăm un lac, fiecare își are apele sale; asta nu se poate confunda. Fiecare își are personalitatea lui distinctă; ar fi de rîsul tuturor apelor să nu-ți cunoști structura!

- Ascultă! se învolbură Rîul 1. Auzi? Scoate sunete! Ciudate, dar sunete! Îl împinse pe Robin către mijlocul stîncii. Un pește nu vorbește astfel, mai zise el. Ce sunete nearticulate! Oare ce-o fi?

Orice ar fi, retrage apele de pe el. Nu vezi că dacă îl atingi, nu mai mișcă?

- Chiar, așa este. O fi un pește-imobil, pierdut din greșeală de vreun alt rîu?

- Nu, nu cred. Cum ar fi rezistat fără apă?

- Eu știam că tot ce e viu, tot ce mișcă, trăiește cu apă!

- Așa credeam și eu, numai că dihania asta face excepție.

- Poate că e mai bine să-l ducem în Oceanul Sintetizator, pentru analiză.

- Nu mai e nevoie să recurgem la această măsură extremă. Uite cine vine.

- Aaa, dar nici nu-mi vine să cred, strigă Rîul 1. E chiar Rîul 22. Nu l-am mai văzut de cînd eram pîrîuri. Am auzit că a ajuns mare!

- Nu e mare, dar a fost propus pentru această funcție... Deține o serie de cunoștințe pe care noi nu le avem. El este singurul care ne poate spune cu precizie ce este broasca asta oribilă!

Între timp, Rîul 22 se apropiase cu valuri mari, tunînd de o bucurie sălbatică la ciocnirea cu fiecare stîncă.

- Vă salut, prieteni! strigă el. Celelalte două rîuri îi răspunseră la fel de entuziaste și se îmbrățișară, făcînd un zgomot asurzitor. Îmi permiteți să mă alătur vouă și să formăm un lac și mai mare?

- Vai, cu cea mai mare plăcere, spumegă Rîul 1 și cele trei rîuri se uniră, formînd un lac de aproape 900 de mile pătrate. Făcură schimb de pești și recifuri de coral, cu toate că știau că acest lucru este ilegal. Apoi se liniștiră.

- Privește ce-am găsit, îi arătă Rîul 1 Rîului 22. Acesta vru să-l apuce pe Robin și să-l tragă în apele sale, dar Rîul 2 îl opri:

- Lasă-l, nu-i priește apa!

Rîul se retrase, apoi scoase din apele sale un con.

- Ce mai e și asta, se mira Rîul 1.

- Habar n-am. A căzut de sus în apele mele, pe cînd mă odihneam între stîncile din vest. Vedeți ce formă curioasă are?

- Într-adevăr, seamănă cu un fruct de cuim.

- Seamănă, dar nu este. Are orificii laterale și e din metal. Ce-o fi?

Nu știau ce să răspundă. Conul trecu din val în val, fu întors pe toate fețele, pipăit cu atenție de toate cele trei rîuri care nu se mai săturau să-i admire finețea și strălucirea.

- Orice-ar fi, conchise Rîul 22, pare complet inofensiv. Nu mișcă, nu emite radiații, nu taie, nu ucide! Luă conul și-l aruncă alături de Robin.

- În schimb, noi am găsit ceva care mișcă și emite sunete, zise Rîul 1.

- Vorbești de broasca aceea de pe stîncă?

- Nu e broască, interveni și

Rîul 2. Ţi-am spus: scoate sunete şi nu suportă apa! Ştii cumva ce este?

– Nu, clipoci Rîul 22. Am şi eu cîteva chestii de-astea la fund, dar nu mişcă! Şi zicînd acestea, scoase cîteva cadavre şi le aruncă pe plajă. Robin se trezi. Se frecă la ochi speriat şi se ridică cu greutate, tîrîndu-şi piciorul rănit. Aşteptă ca valurile ameninţătoare să se retragă şi se apropie de mal. Cercetă fiecare mort în parte, apoi căzu în genunchi, obosit, lîngă trupul inert al logodnicii sale.

– Oh, Ana, ţi-a fost dat să mori la milioane de kilometri de Pămînt, înecată în apele unei planete strălucitoare! Privi spre cer şi îşi acoperi faţa cu mîinile, orbit de lumină.

– Ce spune? întrebă Rîul 1.

– Nu-mi dau seama, răspunse Rîul 22. Sunetele emise sînt asemănătoare cu foşnetul plantelor de uscat, dar alcătuiesc cuvinte de neînţeles. Pariez pe zece peşti-umbre că această fiinţă gîndeşte ca şi noi...!

– Poate că ar fi mai bine să-l aruncăm în Oceanul Sintetizator, interveni Rîul 2.

– Nu, să vedem ce face. Uite, se îndreaptă spre fructul de cuim!

Robin se tîrî cu mare greutate pînă la navă şi deschise trapa, apoi pătrunse înăuntru. Valurile se apropiară mult, încercînd să vadă ce se petrece. Omul stătea aplecat asupra altui trup. După cîteva clipe se ridică şi îl trase afară.

– Unde sîntem?, întrebă celălalt, trezindu-se.

– Nu ştiu, Hert, e o planetă netrecută pe hărţi! Aparatele de bord au amuţit. Mă bucur că trăieşti. Cum te simţi?

– Mă doare rău capul. M-am lovit de perete. Ceilalţi?

– Morţi!

– Şi Sue?... şi Ana?

Robin se încruntă şi îşi feri privirea.

– Toţi! Marea asta roşiatică i-a aruncat pe plajă... Avem totuşi noroc, se poate respira. Nu ştiu de ce, dar am o senzaţie ciudată, parcă m-ar urmări cineva. Poate că e din cauză că ne aflăm într-o lume străină, poate din cauza mării... De fapt, nici nu este o mare, mai degrabă un lac şi apa e bună de băut, în ciuda faptului că datorită culorii, îţi aminteşte de sînge!

Rîurile se retraseră puţin, parcă simţind că omul se teme de ele.

– Ce facem? întrebă Rîul 2. Îi aruncăm în Ocean sau nu?

– Stai puţin, zise Rîul 22. Eu încep să înţeleg... Cred că sînt veniţi de pe altă planetă. I-aţi văzut cum se uită într-una spre cer? Iar foşnetul ăsta e o discuţie, dar pe limba lor.

– Oare ei ne simt prezenţa? zise Rîul 1.

– Sigur că da. N-ai văzut cum arată spre noi cînd vorbesc? Ce vrei dovadă mai bună? Ce mi se pare mie ciudat este faptul că au tot timpul aceeaşi formă...!

– Să ascultăm, propuse Rîul 2, poate reuşim să le deprindem limba. Ar fi o experienţă interesantă pentru noi!

Apele se liniştiră. Nu se mai vedea nici un val. Totul încremenise.

– Priveşte, strigă Hert uimit, parcă a îngheţat. Mi-e frică! Visez sau...

– Foarte straniu, observă gînditor Robin. E foarte cald, n-aveau cum să îngheţe. Hm!

Hert se apropie şi îşi cufundă mîna în apă, apoi şi-o retrase repede.

– Nu-i a bună, spuse el şi se îndreptă spre navă, făcîndu-i semn lui Robin să-l urmeze.

– De ce te sperii, zise acesta, monştrii de pe Inn nu te-au înspăimîntat atît de mult!

– Aceia erau un pericol direct de care ştiam în orice clipă.

– Vezi? Poţi să ştii ce este periculos sau nu?

– Nu, dar trebuie să ne ferim!

– Să ne ferim? Într-o lume ostilă, chiar tu însuţi poţi să-ţi fii duşman. Poate că tot ce vedem acum sînt simple iluzii!

– Chiar dacă ai dreptate, eu nu risc. Cît combustibil mai avem?

– Destul, dar cum aflăm care este soarele nostru? Pilotul robot e distrus, aparatele de orientare moarte. Putem nimeri pe o planetă şi mai ostilă. Cel mai bun lucru este să aşteptăm una din navele ce trec spre Orion.

– Să stau aici cînd pot să mă mişc? Nu, asta n-o fac! Mergi?

Robin se încruntă şi pe moment nu răspunse. Într-un tîrziu spuse:

– Nu, pleacă singur!

Hert intră în navă şi porni motoarele. Robin îl urmă, îşi luă cîţiva saci cu alimente şi o lopată, apoi părăsi racheta. Se apropie de morţi, căutînd din ochi un loc potrivit. Privirile îi fură din nou atrase de marea roşiatică ce începuse să mişte, făcîndu-l să fie cuprins de un sentiment funest.

– Ce se aude? Ce-i zgomotul ăsta? întrebă Rîul 1.

– L-am mai auzit, îi răspunse Rîul 22, atunci cînd corpul acela a căzut din cer. Văzură nava ridicîndu-se încet, pe o traiectorie tangentă la planetă.

– Să-l prindem, strigă Rîul 1, făcînd bulboace de supărare.

Rîul 2 ridică un val şi acoperi conul, trăgîndu-l spre sine.

– Îl vom arunca în Oceanul Sintetizator, mai zise Rîul 1, azvîrlind nava cu putere spre Rîul 22.

Robin văzu spirala de ape mai înaltă decît cel mai fantastic lucru imaginat de om şi înţelese totul. Două lacrimi îi apărură în ochi. Înfipse cu ură lopata în nisip. Încă mai avea în minte imaginea navei cuprinsă de ape. „Prostul", murmură el şi acest cuvînt i se derulă pe scoarţă mult timp.

Apele se retraseră de lîngă stîncă şi cele trei rîuri îşi luară rămas bun. Făcură ochiuri de apă şi mai cercetară încă o dată fiinţa, apoi se depărtară. Îşi săpară cîte o matcă şi se revărsară cu zgomot, ducînd cu ele peşti, alge, rădăcini şi pietre cubice, culese pe drum. Omul privi îngrozit această uriaşă forţă şi se trase involuntar înapoi. În faţa lui se desfăşura acum imaginea unui pămînt sterp, lipsit de orice formă de vegetaţie, pămînt ale cărui margini, oricît încercă, nu reuşi să le cuprindă cu privirea.

DAVID BRIN

Generoasa molimă

(THE GIVING PLAGUE — 1988)

Crezi c-o să mă înhaţi, aşa-i? Ei bine, vei avea o supriză, deoarece sînt pregătit.

Asta-i motivul pentru care în portofelul meu există o cartelă falsificată, afirmînd că am grupa sanguină AB Negativ, alături de un cartonaş MedicAlert ce precizează faptul că sînt alergic la penicilină, aspirină şi fenilalanină. Pe un alt cartonaş scrie că sînt un Savant Creştin[1]), practicant şi cucernic. Toate aceste trucuri ar trebui să te domolească, atunci cînd va sosi momentul; şi va sosi destul de repede.

Chiar dacă va fi în joc supravieţuirea mea, tot nu voi lăsa pe nimeni să-mi înfigă acul de transfuzie în braţ. Niciodată! Nu din actualele bănci de sînge!

Oricum, am anticorpi. De aceea, ocoleşte-mă, SARD! N-o să fiu fraierul tău. Nu-ţi voi fi vector purtător.

Să ştii că-ţi cunosc punctele slabe. Eşti un diavol iscusit, totuşi fragil... Spre deosebire de TARP, nu rezişti la aer, arşiţă, ger, acizi şi baze. Singura ta rută este directă, prin intermediul sîngelui. De fapt, ce nevoie ai avea de alta? Crezi că deţii tehnica perfectă, aşa-i?

Cum te-a denumit Leslie Adgeson? „Stăpînul perfect? Modelul de perfecţiune al viruşilor?"

Îmi amintesc vremurile acelea, de demult, cînd HIV, virusul SIDA, îi impresionase pe toţi cu ingeniozitatea şi eficacitatea lui. Dar prin comparaţie cu tine, HIV nu era decît un măcelar grosolan, nu? Un dement înarmat cu un topor, un ageamiu ucigînduşi purtătorii, bazîndu-se pentru transmitere pe năravuri care, cu un oarecare efort, pot fi controlate de oameni. Ah, da, bătrînul HIV avea şmecheriile lui, dar pe lîngă tine? Un amator!

Gripa şi rinoviruşii sînt şi ei inteligenţi. Sînt prolifici şi se modifică rapid. Au învăţat de mult cum să-şi facă purtătorii să strănute şi să le curgă nasul, astfel încît victimele împrăştie suferinţa în toate direcţiile. De asemenea, viruşii gripei sînt mult mai isteţi decît cei ai SIDEI, deoarece, în general, nu-şi omoară gazdele; se mulţumesc să le facă vieţile mizerabile, în vreme ce tuşesc şi-şi împroaşcă vecinii cu infecţii.

Les Adgeson mă acuza într-una că antropomorfizez subiectele cercetărilor noastre. De altfel, reacţiona previzibil, ori de cîte ori venea în colţul meu de laborator şi mă găsea blestemînd, cu toată bogăţia epitetelor texano-mexicane, vreun nenorocit de fagocit neiertător. Mi-l pot reaminti, înălţînd o sprînceană şi comentînd sec cu accentul lui aparte:

— Virusul nu te poate auzi, Forry. Nu este conştient; ca să spunem adevărul, nu-i nici măcar viu. La urma urmei, nu-i decît un pachet de gene într-un înveliş proteinic.

— Aşa-i, Les, îi răspundeam eu. Dar gene **egoiste!** Dacă ar avea cea mai mică ocazie, ar pune stăpînire pe o celulă omenească, ar sili-o să producă armate întregi de noi viruşi, apoi ar fărîma-o, ieşind să atace alte celule. Poate că nu gîndesc. Poate că tot comportamentul lor a evoluat aşa dintr-un hazard. N-ai însă impresia că totul era plănuit? Ca şi cum mizeriile astea mititele ar fi **dirijate,** cumva, de cineva, pentru a ne face să suferim...? Pentru a ne omorî?

— Fii serios, Forry, zîmbea el înaintea ingeniozităţii mele de Lume Nouă. N-ai activa în domeniul ăsta, dacă n-ai considera că şi fagocitele sînt atrăgătoare, în felul lor.

Spilcuitul făţarnic! N-a aflat niciodată că viruşii mă fascinau din cu totul alt motiv. În lăcomia lor nesăţioasă, întrezăream o esenţă simplă, dar pură, de ambiţie, întrecînd-o pînă şi pe a mea. Absenţa unei minţi nu mă linişte a prea mult. Dintotdeauna, am considerat că oamenii supraapreciază creierul.

■

Prima noastră întîlnire avusese loc cu cîtiva ani în urmă, cînd Les vizitase Austinul[2]). încă de pe atunci, deţinea reputaţia unui Tînăr Genial şi, bineînţeles, am speculat ocazia. M-a invitat să mă alătur lui, în Oxford, şi acolo mă aflam acum, contrazicîndu-ne, regulat, dar în termeni amabili, în timp ce ploaia englezească ţîrîia peste straturile de trandafiri.

Les Adgeson... Înconjurat de prieteni diletanţi, şi etalînd pretenţii filozofice — Les vorbea în permanenţă despre eleganţa şi frumuseţea blestemaţilor de viruşi. Pe mine însă nu m-a amăgit. Ştiam că era tot atît de înnebunit cît şi noi după premiul Nobel. Tot atît de obsedat de cercetare, căutînd bucăţica aceea specială din Puzzle-ul Vieţii, fragmentul ce avea să ducă mai multe subvenţii, mai mult spaţiu de laborator, mai mulţi tehnicieni, mai mult prestigiu... ce avea să ducă la bani, poziţie şi, eventual, Stockholm.

Adgeson pretindea că nu-l interesau asemenea probleme. Era însă un făţarnic. Cum altfel continua să se extindă laboratorul lui, în toiul masacrării ştiinţei britanice de către Thatcher? Cu toate acestea, continua să joace teatru:

— Viruşii au partea lor bună, repeta el. Bineînţeles, la început sînt ucigaşi. Toţi noii patogeni încep astfel. Dar, în cele din urmă, sau omenirea dezvoltă mijloace de autoapărare, eliminînd ameninţarea, sau...

Oho, îi plăceau pauzele acelea dramatice!

---

[1] *Ştiinţa Creştină (Christian Science): sistem religios, propovăduind vindecarea prin căi spirituale (n.tr.).*

[2] *Austin: capitala statului Texas (n.tr.).*

Generoasa molimă

— **Sau?**, repetam eu, conform rolului.

— Sau ajungem la un compromis... poate chiar o alianţă.

Acesta era subiectul lui preferat. **Simbioza!** Cita satisfăcut din Margulis[1]) şi Thomas[2]), pînă şi din Lovelock[3]), pentru Dumnezeu! Respectul lui chiar şi pentru brutele rele şi ticăloase, precum HIV, era de-a dreptul înspăimîntător.

— Vezi cum se integrează chiar **în** ADN-ul victimelor lui?, reflecta el. După aceea, aşteaptă pînă cînd victima este atacată de un **alt** agent patogen. Atunci limfocitele T ale gazdei se pregătesc să reacţioneze şi să alunge invadatorul, dar acum o parte din mecanismele chimice ale celulei au fost preluate de noul ADN şi, în loc de două noi limfocite T, rezultă o droaie de viruşi SIDA.

— Şi ce dacă?, am replicat eu. Exceptînd faptul că HIV este un retrovirus, aşa acţionează aproape toţi viruşii.

— Exact, dar gîndeşte-te mai departe, Forry. Imaginează-ţi ce se va întîmpla atunci cînd, în mod inevitabil, virusul SIDA infectează pe cineva al cărui material genetic îl face invulnerabil!

— Cum, adică reacţiile anticorpilor sînt atît de prompte încît îl pot opri? Sau limfocitele T resping invazia?

Oh, cît de blestemat, de **superior** vorbea Les, atunci cînd era surescitat!

— Nu, nu, gîndeşte-te!, mă îndemna. Vreau să zic invulnerabil **după** infectare. **După** ce genele virale s-au integrat în cromozomii lui. Numai că, în acest individ, anumite **alte** gene **opresc** noul ADN să declanşeze sinteza virală. Nu se mai produc viruşi noi. Nu se mai distruge celula. Însă acum el posedă noul ADN...

— Doar în cîteva celule...

— Corect. Dar să presupunem că una dintre ele este o celulă sexuală. Şi să mai presupunem că individul respectiv zămisleşte, cu gametul acela, un copil. Atunci, **fiecare** celulă a copilului poate conţine **atît** trăsătura invulnerabilităţii, **cît şi** noile gene virale! Ia gîndeşte-te, Forry. Deţii acum un nou tip de fiinţă umană! Unul care nu poate fi ucis de SIDA. Şi totuşi posedă toate genele SIDA, şi poate produce proteinele acelea ciudate şi fantastice... Bineînţeles, majoritatea lor vor fi neexprimate sau inutile. Dar acum genomul acestui copil, şi al descendenţilor lui, conţine mai multă **varietate...**

În timpul peroraţiei lui, cădeam deseori pe gînduri. Oare chiar credea că-mi explica totul pentru prima oară? Deşi respectă ştiinţa americană, englezii au tendinţa de-a considera că sîntem înapoiaţi în privinţa aspectului filozofic. De cîteva săptămîni îi remarcasem interesul manifestat în direcţia respectivă şi mă documentasem cu atenţie.

— Vrei să spui că unele tipuri de cancer ereditar s-ar datora genelor?, l-am întrebat sarcastic. Există dovezi că anumite oncogene au fost iniţial introduse de către viruşi în genomul uman, aşa cum zici tu. În felul ăsta, cei care moştenesc tendinţă la artrită reumatoidă s-ar putea să fi căpătat şi gena lor.

— Exact! Viruşii respectivi s-ar putea să fi dispărut, dar ADN-ul lor continuă să trăiască... în al nostru!

— Mda... Şi mult au mai avut de cîştigat oamenii de-aici!

— Doamne, cum îi mai uram expresia de infatuare (I s-a şters de pe chip în cele din urmă, nu?).

Les apucă o bucată de cretă şi scrise pe tablă:

INOFENSIV → UCIGAŞ! → BOALA → INCONVENIENŢĂ → INOFENSIV

— Acesta este modul clasic de interacţiune al unei specii purtătoare cu un patogen nou, în special cu un virus. Fiecare săgeată reprezintă un stadiu al mutaţiei şi selecţiei adaptive.

Mai întîi, o formă nouă a unui microorganism inofensiv pînă atunci trece de la purtătorul anterior — să zicem, o specie de maimuţe — la altul, de pildă, oamenii. Bineînţeles, la început, noi nu deţinem apărări adecvate. Sîntem decimaţi, aşa cum a făcut sifilisul în Europa, în secolul şaisprezece, ucigînd însă în cîteva zile, nu în ani... într-o orgie de hrănire a celulelor, care, de fapt, nu-i un **modus** foarte eficient pentru un patogen. La urma urmei, doar un parazit vorace îşi omoară gazda atît de iute.

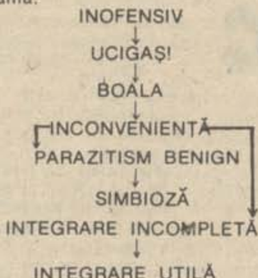
După aceea, urmează o perioadă grea, atît pentru gazdă cît şi pentru parazit, fiecare străduindu-se să se adapteze celuilalt. Faza respectivă se poate compara cu un război. Deşi, privită din alt punct de vedere, **poate** fi considerată o **negociere** prelungită.

Am pufnit dezgustat:

— Rahat mistic, Les! Sînt de acord cu schema ta; însă corectă este analogia cu războiul. De asta se finanţează laboratoare cum este al nostru. Ca să nu descopere arme mai bune.

— Hmmm... Posibil. Uneori, Forry, procesul arată cu totul altfel...

Se întoarse şi desenă altă diagramă:

— Este clar ca schema e identică celeilalte, pînă în punctul dispariţiei bolii iniţiale.

— Sau al ascunderii ei...

— Bineînţeles. Aşa cum **E coli** s-a refugiat în măruntaiele noastre. Fără îndoială, cu multă vreme în urmă, mulţi strămoşi de-ai noştri au fost ucişi de strămoşii lui **E coli**, înainte de-a deveni simbionţii utili de acum, care ne ajută la digerarea hranei.

Pun prinsoare că şi la viruşi se aplică acelaşi mecanism. Cancerele ereditare şi artritele reumatoide reprezintă doar dificultăţi temporare. În cele din urmă, genele respective vor fi integrate confortabil. Ele vor face parte din diversitatea genetică ce ne pregăteşte pentru următoarele înfruntări.

Cred chiar că aşa au apărut multe dintre genele oamenilor, pătrunzînd mai întîi ca invadatori în celulele noastre...

■

Nebun blestemat! Din fericire, n-a încercat să împingă prea mult direcţia cercetărilor noastre către dreapta schemei lui fermecate. Tînărul Genial cunoştea destule despre sponsori. Ştia că aceştia nu erau interesaţi să ne subvenţioneze pentru a dovedi că, parţial, ne tragem cu toţii din viruşi. Ei doreau, şi doreau **mult**, să avansăm în direcţia luptei cu înseşi infecţiile virale.

---

[1]) *Margulis, Lynn (1938-): doctor în genetică cu studii şi cercetări asupra originii şi evoluţiei celulelor eucariote, geneticii citoplasmei, evoluţiei căilor biochimice în celule (n.tr.).*

[2]) *Thomas, Donald (1935-): doctor în microbiologie cu studii şi cercetări asupra biochimiei viruşilor, sintezei macromoleculare a viruşilor oncogeni (n.tr.).*

[3]) *Lovelock, James Ephraim (1919-): licenţiat şi doctor în ştiinţe, doctor în filozofie, membru corespondent al Institutului Regal de Chimie, fost profesor la universităţile Harvard, Yale, Bayler etc. (n.tr.).*

De aceea, Les îşi orientă echipa asupra vectorilor.

Exact, vouă, viruşilor, vă trebuie vectori, nu? Păi, dacă omorîţi pe cineva, aveţi nevoie de o barcă de salvare, ca să puteţi părăsi corabia pe care aţi scufundat-o şi să ajungeţi la o **nouă** şi nefericită victimă. Barca este necesară şi pentru cazul cînd gazda se dovedeşte viguroasă, şi vă izgoneşte — trebuie să plecaţi în altă parte. Mereu pe picior de ducă..

Ce dracu', chiar dacă aţi face armistiţiu cu un corp omenesc, aşa cum a sugerat Les, tot aţi dori să vă răspîndiţi... Colonişti de profesie, bestii mititele...

Ştiu, ştiu... Nu-i altceva decît selecţie naturală. Aceia care, accidental, găsesc un vector bun se împrăştie. Cei care nu găsesc... asta este. Totuşi, pare atît de misterios... Uneori, mi se pare că **realmente** ar exista un scop.

Deci, guturaiul ne face să strănutăm. Tifosul produce diaree. Varicela se manifestă prin apariţia de vezicule care, uscîndu-se, se cojesc şi zboară, fiind inhalate de apropiaţii bolnavului. Toate acestea sînt căi foarte bune de părăsire a corabiei. De colonizare...

Cine ştie? Oare vreun virus din trecut a cauzat umflarea buzelor, creînd astfel dorinţa sărutatului? Ha-ha-ha! Poate că ăsta-i unul din cazurile „integrării utile" a lui Les... reţinem trăsătura respectivă mult timp după dispariţia patogenului vinovat! Ce mai idee!

Deci, laboratorul nostru a primit o subvenţie importantă pentru studiul vectorilor. Aşa ai fost descoperit, SARD! Les alcătuise o diagramă uriaşă, inventariind toate posibilităţile de transmitere ale unei infecţii între indivizi, şi ne pusese să le cercetăm pe toate, una cîte una.

Infecţia prin transmitere directă — prin intermediul sîngelui — şi-a oprit-o lui. Avea motive personale...

În primul rînd, Les era **altruist**. Îl îngrijora răspîndirea paniciii şi a zvonurilor nefondate, referitoare la rezervele de sînge ale Marii Britanii. Unii bolnavi amînau operaţii absolut necesare. Se vorbea despre iniţierea, în Anglia, a unei acţiuni începute de bogătaşii din Statele Unite — stocarea propriului sînge, într-un efort stupid şi costisitor de-a evita utilizarea băncilor de sînge, în eventualitatea unei spitalizări.

Toate acestea îl alarmau pe Les. Cu adevărat neplăcut era însă faptul că numeroşi donatori potenţiali se fereau de a dona sînge, datorită unor zvonuri prosteşti, ce afirmau că te puteai infecta în decursul recoltării.

Ce naiba, niciodată n-aţi păţit nimic pentru că aţi **donat** sînge... cel mult o uşoară ameţeală şi poate ceva bubuliţe, de la toţi biscuiţii şi ceaiurile cu care vă îndoapă după aceea. Cît despre posibilitatea infectării cu HIV din sîngele **primit**, noile teste anticorpi rezolvau şi problema respectivă. Totuşi, zvonurile se răspîndeau.

O naţiune trebuie să aibă încredere în rezervele ei de sînge. Les dorea să elimine, o dată pentru totdeauna, suspiciunile acelea absurde, elaborînd un studiu definitiv. Nu era însă unicul motiv pentru care voia să cerceteze vectorul sînge.

— Există, bineînţeles, unele chestii păcătoase, de pildă SIDA, care folosesc vectorul ăsta. Dar, continuase el excitat, aici este locul unde i-aş putea găsi pe cei de demult. Pe viruşii care **aproape** au încheiat procesul de transformare în benign. Cei selectaţi atît de bine încît stau în umbră, aproape fără să-şi deranjeze purtătorii. Poate voi avea norocul să găsesc unul în comensualism! Unul care să **ajute** corpul omenesc!

— Un comensual uman nedescoperit, pufnisem eu, neîncrezător.

— De ce nu? Dacă nu există semne ale unei boli, de ce să-l fi căutat cineva? Dă-ţi seama, Forry, s-ar putea deschide un nou domeniu!

Fără să vreau, eram impresionat. La urma urmei, aşa îşi dobîndise renumele de Tînăr Genial, prin acele sclipiri intuitive, pe jumătate nebuneşti. Nu voi afla niciodată cum de n-au izbutit să i le reprime la Oxbridge, însă reprezenta unul dintre motivele pentru care mă alăturasem lui, şi laboratorului său, şi mă străduiam din răsputeri să figurez, în calitate de colaborator, pe lucrările lui.

De aceea, îi urmăream îndeaproape cercetările. Păreau atît de dubioase, pur şi simplu stupide... Ştiam însă că s-ar putea să rodească, în cele din urmă.

Aşa încît, eram pregătit atunci cînd, într-o bună zi, Les m-a invitat să particip la o conferinţă, în Bloomsbury. În sine, manifestarea era o rutină, dar îl simţeam, de-abia rezistînd să nu-şi descarce sufletul. După simpozion, am pornit în plimbare pe Charing Cross Road, pînă la o pizzerie, îndeajuns de depărtată de Universitate ca să nu întîlnim nici un coleg — doar cei care aşteptau deschiderea stagiunii în Leicester Square.

Cu glas întretăiat, Les m-a pus să jur păstrarea secretului. Îi trebuia un confident, iar eu eram extrem de mulţumit să joc rolul respectiv.

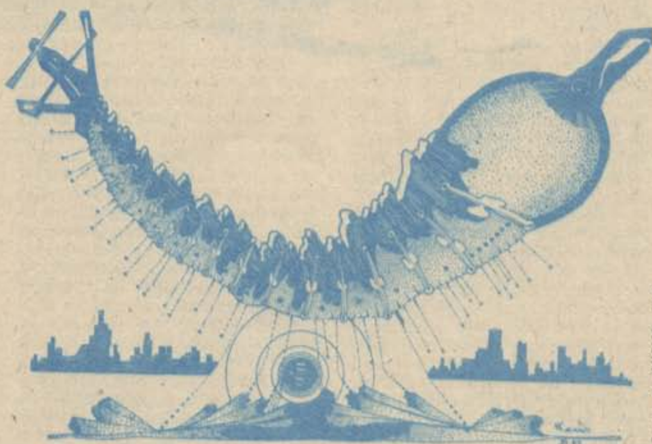
■

— În ultima vreme, începu el după ce comandasem meniul, am chestionat mai mulţi donatori de sînge. Se pare că în timp ce unii s-au speriat şi n-au mai îndrăznit să doneze, băncile de sînge au fost completate prin contribuţii sporite din partea unui nucleu de donatori cu vechime.

— Minunat, am comentat eu. Aşa şi credeam. N-aveam nici un fel de obiecţie împotriva unor rezerve corespunzătoare de sînge. Pe cînd eram în Austin, mă bucuram văzîndu-i pe oamenii care mergeau spre autobuzul Crucii Roşii, atîta vreme cît nimeni nu **mă** solicita să contribui. N-aveam nici timp, nici tragere de inimă, aşa încît evitasem, spunînd tuturor că fusesem bolnav de malarie.

— Am dat peste un tip interesant, Forry. Se pare că a început să doneze pe cînd avea douăzeci şi cinci de ani, în timpul bombardării Londrei. Pînă acum, trebuie să fi contribuit cu vreo sută şaptezeci, o sută optzeci de litri.

Am făcut un rapid calcul men-

Desen de LUCIAN POP

Generoasa molimă

tal.

— Stai puţin! Înseamna c-a depăşit limita de vîrstă.

— Exact! A recunoscut, atunci cînd l-am asigurat că totul va rămîne strict confidenţial. Se pare că **n-a dorit** să înceteze după împlinirea vîrstei de şaizeci şi cinci de ani. Este un bătrîn viguros... acum cîţiva ani, a suferit o mică operaţie, dar se ţine bine. De îndată ce secţia locală a Donatorilor Onorifici a organizat o petrecere, sărbătorindu-i retragerea, moşul s-a înregistrat la o bancă de sînge din alt comitat, declarînd alt nume şi altă vîrstă!

— Ciudat... Totuşi, pare inofensiv. Bănuiesc că-i place să simtă că este nevoie de el. Fac prinsoare că flirtează cu surorile, şi-l încîntă gustările gratuite... este un fel de sindrofie bilunară pe care se poate bizui oricînd, cu participanţi binevoitori, ce-l apreciază.

Hei, faptul că sînt un tip egoist nu înseamnă că nu pot extrapola comportarea altruiştilor. Asemenea majorităţii profitorilor, am un instinct corect în privinţa motivaţiilor fraierilor. Oamenii ca mine trebuie să cunoască chestiile astea.

— La început aşa am crezut şi eu, încuviinţa Les. Am mai descoperit cîţiva asemănători lui şi am decis să-i numesc „împătimiţi". Iniţial, n-am făcut nici o legătură între ei şi **celălalt** grup: „convertiţii".

— Convertiţi?

— Da, convertiţi. Indivizi care, brusc, au devenit donatori de sînge — atenţie! — curînd după ce ei înşişi au suferit o intervenţie chirurgicală.

— Poate că în felul ăsta achită o parte din cheltuielile de spitalizare...

— Hmm, nu prea cred. Ai uitat că domeniul sănătăţii este public? Iar în privinţa pacienţilor din clinici particulare, ipoteza ta ar fi valabilă numai pentru primele donări.

— Atunci... recunoştinţa? Sentimentul îmi era străin, dar în principiu înţelegeam despre ce era vorba.

— Poate. Este posibil ca, după ce au simţit aripa morţii, unora să le fi sporit conştiinţa şi să hotărască să devină cetăţeni mai buni. La urma urmei, o jumătate de oră, petrecută de cîteva ori pe an, la o bancă de sînge, nu-i un preţ prea mare pentru...

Zeflemist ipocrit! Bineînţeles că el era donator. Les continuă să bată cîmpii despre datoria cetăţenească şi alte aiureli, pînă după ce chelneriţa a adus pizza şi alte două pahare cu bitter. Asta l-a oprit pentru moment. Însă după ce fata a plecat, mi s-a adresat cu ochi strălucind:

— Nu, Forry! Nu era vorba despre achitarea notelor de plată, şi nici măcar de recunoştinţă. Cel puţin, în cazul unora dintre ei. Ceea ce li s-a întîmplat a fost mai important decît dezvoltarea conştiinţei. Au fost **convertiţi,** Forry. Au început prin a deveni donatori onorifici, dar nu s-au oprit aici! Aparent, în toate cazurile respective a avut loc **o transformare de personalitate.**

— Cum adică?

— Vreau să spun că o parte însemnată dintre indivizii care au suferit o operaţie chirurgicală în ultimii cinci ani pare să-şi fi schimbat întreaga atitudine socială! După ce au devenit donatori de sînge, şi-au sporit contribuţiile pentru ajutorul săracilor, s-au alăturat organizaţiilor Parent-Teacher[1] şi Boy Scout[2], au devenit activi în Greenpeace[3] şi Save the Children[4]...

— Concluzia, Les... Care-i concluzia ta?

— Concluzia mea? Clătină din cap. Să fiu sincer, unii din tipii aceştia se comportau ca nişte împătimiţi după **altruism.** Atunci, Forry, mi-am dat seama că s-ar putea să fie vorba de un nou vector.

Aşa a spus, pur şi simplu! Evident, l-am privit inexpresiv.

— Un vector!, gîfîi el. Lasă tifosul, varicela sau guturaiul. Ăia sînt amatori de duzină! Fraierul, dîndu-se în vileag cu strănuturile, cojiţele şi cufurelile lor. Este adevărat, SIDA se foloseşte de sînge şi sex, dar e atît de sălbatică, încît ne-a obligat s-o băgăm în seamă, să inventăm teste şi să începem lungul şi lentul proces de izolare. Pe cînd SARD...

— Sardea?

— S-A-R-D, zîmbi Les. Aşa am botezat noul virus pe care l-am izolat, Forry. Este acronimul de la „Sindromul Altruismului Risipitor Dobîndit". Îţi place?

— Deloc... Vrei să zici că există un virus care afectează **mintea** omului? Şi într-un mod atît de complicat? Eram neîncrezător şi, în acelaşi timp, de-a dreptul înspăimîntat. Dintotdeauna, încercasem o senzaţie neplăcută faţă de vectori şi viruşi. Acum, Les mă îngrozise, pur şi simplu.

— Nu... bineînţeles că nu, rîse el. Consideră o posibilitate mai simplă. Dacă, într-o bună zi, un virus a descoperit o modalitate de a-i face pe oameni să doneze sînge din **plăcere?**

Cred că m-am mulţumit să clipesc, incapabil de altă reacţie.

— Gîndeşte-te, Forry! Gîndeşte-te la bătrînul acela, despre care ţi-am povestit mai devreme. Îmi spunea că din două în două luni, chiar înainte de-a i se permite să doneze iarăşi, are senzaţia că se simte „tulbure pe dinăuntru". Senzaţia dispare după prima donare!

— Afirmi că de fiecare dată cînd donează sînge, îşi **slujeşte** de fapt parazitul, asigurîndu-i un vector în alţi purtători...?

— Da, noii purtători fiind supravieţuitorii unor intervenţii chirurgicale, deoarece spitalul le-a făcut transfuzii cu sînge proaspăt pus la dispoziţie de generozitatea bătrînului! Ei sînt infectaţi! Numai că acesta e un virus subtil, nu un ticălos lacom, ca SIDA, sau chiar guturaiul. Stă în umbră... Cine ştie, poate chiar a atins un nivel de **comensualism** cu purtătorii lui — atacînd organismele invadatoare, sau...

Zări privirea de pe chipul meu şi flutură din mînă:

— Bun, o ipoteză exagerată, recunosc. Dar, atenţie! Deoarece nu există simptome ale unei boli, nimeni nu s-a gîndit, pînă acum, să caute virusul ăsta...

■

Dintr-o dată, mi-am dat seama: **A izolat virusul.** Înţelegînd imediat ce putea însemna asta, profitor şi carierist, îmi făceam deja fel de fel de scheme, întrebîndu-mă cum puteam apărea colaborator la lucrarea lui Les, atunci cînd avea s-o publice. Eram atît de absorbit de aceste probleme, încît, pentru

[1]) Parent-Teacher *(Părinte-Profesor): organizaţie americană, fondată în 1897. Cuprinde aproximativ 6 000 000 de membri părinţi, profesori, studenţi şi alte persoane interesate în reunirea forţelor din familie, şcoală şi societate, în vederea integrării cît mai bune a copiilor în viaţă (n.tr.).*

[2]) Boy Scout *(Cercetaşi): organizaţie americană, fondată în 1910. Cuprinde aproximativ 5 000 000 de membri şi constituie un program educaţional pentru dezvoltarea fizică şi intelectuală a copiilor şi tinerilor (n.tr.).*

[3]) Greenpeace *(Pacea Verde): organizaţie internaţională, fondată în 1979. Cuprinde peste 500 000 de membri, care consideră că pentru stoparea distrugerii mediului ambiant nu sînt suficiente protestele verbale (n.tr.).*

[4]) Save the Children *(Salvaţi copiii): organizaţie internaţională, fondată în 1932, cu scopul ajutorării copiilor, familiilor sau comunităţilor subdezvoltate, sau care au fost victimele unor dezastre ori calamităţi naturale (n.tr.).*

Desen de PETRU ZMED

cîteva clipe, i-am scăpat cuvintele.

— ...ăsta, ajungem la partea interesantă. Știi ce va **crede** un individ normal, egoist și votînd pentru Tory[1]), cînd va constata că simte nevoia acută să doneze sînge?

— Hmm, am reflectat eu. C-a fost deocheat? Hipnotizat?

— Prostii!, pufni Les. Nu ăsta-i mecanismul psihologiei umane. Nu, oamenii au tendința de-a face **o mulțime** de lucruri fără motivație. Totuși, le trebuie justificări și, de aceea, **raționează!** Dacă n-au la îndemînă un motiv evident pentru comportamentul lor, **inventează** unul, preferabil unul care sa-i ajute să se vadă într-o lumină mai bună. Ego-ul este o chestiune puternică, amice!

Hei, m-am gîndit. **Nu-nvăța găina să facă ouă.**

— Altruism, am rostit cu glas tare. Se vor trezi alergînd cu regularitate la banca de sînge. Atunci, vor trage concluzia că vinovată este **bunătatea** lor... Vor fi mîndri. Se vor lăuda...

— Exact! Și pentru că sînt mîndri, ba chiar ipocriți în legătură cu nou-descoperita lor generozitate, vor tinde s-o **extindă,** s-o introducă și în alte domenii ale vieții lor!

— Un virus al altruismului!, am șoptit uluit. Isuse, Les, cînd vom anunța...

M-am oprit, văzîndu-i încruntătura bruscă și, imediat, m-am gîndit că făcusem o gafă, rostind cuvîntul acela „vom". Desigur, nu era vorba de așa ceva. Dintotdeauna, Les fusese gata să-și împartă succesul. Nu... reținerea lui era cauzată de motive mult mai serioase.

— Nu încă, Forry. Deocamdată nu putem publica așa ceva.

— De ce nu?!, am scuturat din cap. Este o descoperire măreață, Les! Dovedește tot ceea ce spuneai pînă acum, simbioza și toate chestiile acelea... Ar putea fi rost și de un Nobel!

Greșisem, pomenind cu glas tare Țelul Suprem. Însă Les parcă nici nu mă auzise. La dracu'! Dacă, aidoma celor mai mulți biologi, ar fi fost și el ademenit de visul Stockholmului, mai mult decît de orice altceva... Dar nu! Vedeți, Les era un altruist înnăscut.

A fost vina **lui,** înțelegeți? El și blestemata lui de virtute m-au împins să reflectez asupra următorului pas.

— Nu pricepi, Forry? Dacă publicăm ceva, se va inventa un **test** anticorpi pentru virusul SARD. Deținătorii lui nu vor mai putea dona sînge, exact ca purtătorii de SIDA, sifilis sau hepatită. Iar asta ar însemna o tortură incredibil de crudă pentru sărmanii împătimiți și purtători.

— **Dă-i dracului** de purtători!, am răcnit. Cîțiva clienți au privit către masa noastră. Cu un efort disperat, am coborît nivelul vocii: Les, purtătorii vor fi declarați **bolnavi,** nu? Deci, vor fi puși sub supraveghere medicală. Și, dacă pentru a se simți mai bine nu-i necesar decît să sîngereze regulat, atunci le vor da lipitori domesticite!

— Inteligent, zîmbi Les. Dar asta nu-i singurul, nici măcar principalul meu motiv, Forry... Nu; sînt hotărît, deocamdată nu public nimic. Nu pot permite nimănui să oprească maladia aceasta. Trebuie să se răspîndească, să devină o epidemie. O pandemie!

L-am privit și, zărindu-i ochii, am înțeles că nu era doar un simplu altruist. Les contactase cea mai perfidă dintre bolile umane: Complexul Mesia. El dorea să salveze omenirea.

— Nu-nțelegi?, se precipită el. Egoismul și lăcomia distrug planeta, Forry! Dar natura găsește întotdeauna o cale, și acum simbioza ne oferă o ultimă șansă, ocazia finală de a deveni oameni mai buni, de-a învăța să cooperăm înainte ca să fie prea tîrziu!

Cu ce ne-au ajutat chestiunile acelea cu care ne tot mîndrim, lobii noștri prefrontali, crîmpeiele de materie cenușie aflate deasupra ochilor, care ne fac mai inteli-

---

[1]) Tory: partidul conservator din Marea Britanie (n.tr.).

Generoasa molimă

genţi decît animalele? Mai cu nimic. Nu prin **gîndire** vom rezolva crizele secolului 20. Sau, mai exact, nu le vom rezolva numai cu gîndirea. Ne mai trebuie ceva,

Forry, sînt sigur că acel altceva este SARD. Trebuie să păstrăm însă totul secret, cel puţin pînă se infiltrează atît de bine în rîndurile populaţiei, încît nu va mai exista cale de întoarcere!

Am înghiţit un nod.

— Cît? Cît vrei să mai aştepţi? Pînă va începe să afecteze rezultatele votărilor? Pînă la următoarea alegere?

Les înălţă din umeri.

— Oh, cel puţin... Cinci ani, poate şapte... Vezi, virusul prezintă tendinţa de-a se instala numai la persoanele recent operate şi, în general, vîrstnice. Din fericire, acestea sînt adeseori influente. Genul care votează pentru Tory...

Continua să vorbească. L-am ascultat cu jumătate de ureche, ajunsesem deja la concluzia fatală... O aşteptare de şapte ani, pentru o nenorocită de colaborare, făcea descoperirea respectivă inutilă carierei şi ambiţiilor mele.

Bineînţeles, aş fi putut să public **eu** secretul lui Les, acum, după ce-l aflasem. Dar acest lucru l-ar fi îndîrjit şi, oricum, ar fi căpătat creditul descoperirii. Oamenii tind să-i ţină minte pe inovatori, nu pe gălăgioşi.

Am achitat nota şi-am pornit către staţia Charing Cross, de unde puteam lua metroul spre Paddington, iar de acolo la Oxford. Pe drum ne-a surprins o aversă neaşteptată şi ne-am adăpostit la taraba unui vînzător de îngheţată. Pe cînd aşteptam, am cumpărat două îngheţate. Îmi reamintesc perfect că Les a avut fragi. Îngheţata mea era cu zmeură.

În vreme ce Les vorbea, absorbit, despre planurile lui de cercetare, o pată mică, roz, i-a colorat colţul gurii. Mă prefăceam că-l ascult, însă mintea mea era deja preocupată de alte probleme, planuri de-abia încolţite şi scenarii posibile de comitere a unei crime.

■

Bineînţeles, urma să fie crima perfectă.

Filmele poliţiste trăncăne într-una despre „mobil, armă şi circumstanţe". Ei bine, mobilul meu era limpede, însă era atît de îndepărtat şi obscur încît, cu siguranţă, nu l-ar fi remarcat nimeni.

Arme? Ce dracu', lucram într-un domeniu doldora de arme. Existau otrăvuri şi patogeni din belşug. Prin firea profesiei, sîntem extrem de prudenţi dar, ce să-i faci, se mai întîmplă şi accidente... Acelaşi lucru fiind valabil şi în cazul circumstanţelor.

Exista, desigur, şi o imperfecţiune. Reputaţia Tînărului Genial era atît de mare, încît, chiar dacă reuşeam să-l omor, nu îndrăzneam să-mi anunţ imediat descoperirea. Lua-l-ar dracu', toţi aveau să presupună că oricum era opera lui, sau cel puţin „conducerea" sa, de aici, din laborator, dusese la descoperirea lui SARD. În plus, prea multă faimă pentru mine la scurt timp după decesul său **ar fi putut** trezi bănuieli.

Din aceste motive, Les avea să beneficieze de întîrzierea prevăzută. Poate nu chiar şapte ani, doar trei, sau patru, timp în care urma să revin în State, să iniţiez o altă direcţie de cercetare, apoi, cu subtilitate, să-mi dirijez propriile cercetări, astfel încît să acopăr toate punctele recent ignorate de inspiraţiile uluitoare ale lui Les. Întîrzierea nu mă bucura, dar după perioada aceea, totul urma să pară în întregime opera mea. **Aici**, Forry n-avea să mai fie doar colaborator, nu, dom'le!

Frumuseţea era că nimeni n-avea să se gîndească la o legătură, între mine şi moartea tragică a colegului şi prietenului meu, petrecută cu ani în urmă. La urma urmei, nu tocmai dispariţia lui îmi întîrziase binemeritata afirmare? „Ah, dacă sărmanul Les ar fi trăit să te vadă triumfînd!", aveau să spună concurenţii mei, înghiţindu-şi fierea invidiei şi privindu-mă cum împachetez pentru Stockholm.

Bineînţeles, nimic din toate acestea nu mi se citeau pe chip sau în vorbă. Amîndoi continuam să rezolvăm problemele cotidiene. Însă, aproape zilnic, rămîneam mult timp după program, ajutîndu-l pe Les la proiectul „nostru" secret. Perioada respectivă a fost amuzantă în felul ei, iar Les nu mai contenea cu laudele în privinţa modului tacticos, nespectaculos dar metodic, în care îi transpuneam în viaţă ideile.

Aranjam totul pe îndelete, ştiind că Les nu se grăbea. Laolaltă, am adunat date. Am izolat, ba chiar am cristalizat virusul, am obţinut difracţii cu raze X, am efectuat studii epidemiologice, totul în cea mai desăvîrşită taină.

— Uluitor, exclama el, descoperind felul în care virusul SARD îşi obliga purtătorii să simtă nevoia „donării". Pălăvrăgea elocvent, precipitat, despre mecanisme elegante, atribuindu-le selecţiei aleatoare, însă pe care eu nu puteam, superstiţios fiind, să nu le consider determinate de forme de inteligenţă teribil de perfide. Cu cît aflam subtilitatea şi eficacitatea tehnicilor lui, cu atît Les devenea mai admirativ, iar eu uram şi mai mult pacheţelele acelea de ARN şi proteină.

Faptul că virusul părea atît de inofensiv — Les îl considera chiar comensual — mă determina să-l detest şi mai mult. Ba chiar mă făcea să fiu mulţumit de planurile mele. Mulţumit că aveam să-l opresc pe Les în încercarea lui de-a da frîu liber lui SARD.

Urma să salvez omenirea de acest viitor stăpîn de marionete. Era adevărat, îmi întîrziam avertismentul pentru a se potrivi şi scopurilor mele, însă aveam totuşi s-o fac... şi mai curînd decît plănuise candidul meu compatriot.

Les habar n-avea că pregătea fundalul cercetărilor care urmau să **mă** încununeze de succes. Fiecare intuiţie, orice „Evrika!", ale sale erau consemnate în carneţelul meu, alături de şirurile monotone de experimente. Între timp, scotoceam printre armele disponibile.

În cele din urmă, mi-am ales drept agent o specie extrem de virulentă a malariei.

■

În Texas avem un vechi proverb: „O găină nu-i decît calea oului de-a face alte ouă."

Pentru un biolog familiarizat cu toţi termenii latino-elenizaţi, proverbul acesta are o versiune mult mai „elegantă". Umanii sînt „zigoţi", alcătuiţi din celule diploide ce conţin 46 de cromozomi pereche... exceptînd celulele haploide sexuale, „gameţii". Gameţii masculi formează sperma, iar cei feminini, ovulul, fiecare conţinînd numai 23 de cromozomi.

Deci, biologii spun că „un zigot nu-i decît calea unui gamet de-a face alţi gameţi".

Deştept, nu? Dovedeşte însă cît de dificil este, în natură, să identifici o Cauză Primordială... un nucleu al puzzle-ului, un termen de referinţă pentru toţi ceilalţi. La urma urmei, **ce** a fost mai întîi, oul sau găina?

Un cunoscut de-al meu, amator de science fiction, mi-a povestit o istorioară citită de el, în care se dovedea că unicul scop al omenirii — creierele şi toate celelalte — era de a fi organismul constructor de nave interstelare, cu ajutorul cărora **muştele domestice** puteau migra şi coloniza galaxia.

Dar ideea aceea nu însemna nimic pe lîngă ce credea Les Adgeson. El vorbea despre animalul

uman, parcă descriind Organizația Națiunilor Unite. Pornind de la **e coli** din măruntaiele noastre, trecînd pe la mitocondriile care ne energizează celulele, pînă la înseși conținutul ADN-ului nostru... Les le vedea pe toate ca un stup uriaș de compromisuri, negocieri și **simbioze.** El aprecia că majoritatea conținutului cromozomilor noștri provenea de la invadatori din trecut.

Simbioză? Imaginea pe care reușise să mi-o creeze în minte era cea a unor **păpușari** minusculi, trăgîndu-ne și deplasîndu-ne cu firele lor din proteină, transformîndu-ne în marionete ce dansau după muzica lor, conform unui plan răutăcios și egoist.

Iar tu, **tu** erai cel mai ticălos! Precum majoritatea cinicilor, păstram o încredere secretă în natura umană. Da, cei mai mulți oameni sînt niște porci... Am cunoscut dintotdeauna acest adevăr. Cu toate că sînt un profitor, cel puțin sînt îndeajuns de cinstit s-o recunosc.

Apoi ai apărut tu, blestemat să fii! Tu-i **faci** pe oameni să se comporte așa. După ce ai terminat, nu mai rămîne nici un secret. Nici un colțișor nu se poate apăra înaintea cinismului tău. Doamne, cît am ajuns să te urăsc!

Așa cum am ajuns să-l urăsc pe Leslie Adgeson. Planurile mele, campania mea strălucitoare vă viza pe amîndoi. În acele ultime zile ale inocenței, mă simțeam, oh, atît de înverșunat și hotărît!

Finalul a fost dezamăgitor. N-am avut vreme să-mi închei pregătirile, să aranjez capcana, ciobul acela tăios de sticlă, muiat în concentrația exactă de microorganisme ucigașe. Deoarece, atunci a sosit COPAIC, chiar înainte de a-mi putea exercita opțiunea de asasin.

COlaps Pulmonar Auto-Imunitar Catastrofic... acronimul unei orori pe lîngă care SIDA părea un iritant minor. La început, era de nestăvilit. Vectorii lui erau complet necunoscuți, iar agentul cauzal sfida orice încercare de izolare.

De data aceasta, boala cea nouă n-a apărut la un grup ușor identificabil, deși se concentrase asupra societății civilizate. Extrem de vulnerabili păreau, în special, elevii școlilor din anumite zone. În alte părți erau afectate secretarele și funcționarii de la oficiile poștale.

Bineînțeles, au fost implicate toate laboratoarele epidemiologice importante. Les a prezis că patogenul se va dovedi a fi oarecum înrudit cu prionii ce provoacă unele boli ale oilor... o formă de pseudo-viață chiar mai simplă decît un virus, și mult mai dificil de depistat. Punctul lui de vedere era minoritar și eretic, pînă cînd CDC[1]) din Atlanta, în disperare de cauză, i-a testat ipoteza și a descoperit exact virușii latenți anticipați de Les — în **cleiul** utilizat la lipirea cutiilor de carton pentru colete, plicurilor și mărcilor poștale.

Firesc, Les a fost considerat un erou. **Cei mai mulți** dintre noi, cei din laboratoare, am fost eroi. La urma urmei, constituisem prima linie de apărare. Procentajul celor dispăruți din rîndurile noastre fusese teribil.

O vreme, ceremoniile funerare și alte întruniri publice au fost suspendate. S-a făcut o singură excepție, pentru Les. Procesiunea dinapoia sicriului său se întindea pe doi kilometri. Mie mi s-a cerut să rostesc necrologul. Iar cînd am fost rugat să preiau conducerea laboratorului, am acceptat.

De aceea, era normal să uit de SARD. Războiul cu COPAIC a mobilizat toate resursele societății. Deși sînt un egoist, pînă și un șobolan știe cînd este mai rațional să te alături luptei pentru evitarea naufragiului...

În cele din urmă, am învățat cum să combatem COPAIC-ul. Tratamentul cuprindea medicamentație și un vaccin bazat pe anticorpi reverși, dezvoltați chiar în măduva pacientului, supus în prealabil unei supradoze periculoase dintr-un compus al vanadiului, descoperit de mine. În majoritatea cazurilor, tratamentul era eficient, însă bolnavii sufereau un stress puternic și, adeseori, necesitau un regim special de transfuzii masive de sînge.

Băncile de sînge se apropiau de ultimele resurse. Acum însă oamenii răspundeau cu generozitate, ca în vreme de război. N-ar fi trebuit să rămîn surprins cînd, după convalescență, mii de supraviețuitori s-au prezentat ca donatori voluntari. Dar, desigur, uitasem deja de SARD...

■

L-am respins pe COPAIC. Vectorul lui s-a dovedit prea instabil, prea ușor de curmat, o dată ce fusese descoperit. Bietul virus n-a avut șansa de-a ajunge la stadiul de „negociere" imaginat de Les.

Am primit tot felul de mulțumiri nemeritate. Regele m-a făcut KBE[2]), deoarece îl salvasem personal pe prințul de Wales. Am supat la Casa Albă.

După aceea, omenirea a beneficiat de un respiro. Aparent, COPAIC îi speriase pe oameni, trezindu-le un nou spirit de cooperare. În mod firesc, ar fi trebuit să fiu bănuitor. Însă, curînd după aceea, am trecut la OMS, preluînd diferite responsabilități administrative în Campania Finală împotriva Subnutriției.

Uitasem aproape complet de SARD.

Te-am uitat, așa-i? Oho, anii au trecut, steaua mea s-a înălțat, am devenit celebru, respectat, adulat... N-am primit premiul Nobel la Stockholm. Ca o ironie a sorții, mi-a fost decernat la Oslo. Nu uita chestia asta! Dovedește că poți păcăli pe oricine.

Totuși, în adîncul minții mele, nu cred că te-am uitat, cu **adevărat**, SARD.

Au fost semnate tratate de pace. Cetățenii statelor puternic dezvoltate industrial au votat reduceri temporare ale nivelului lor de trai, pentru a contribui la lupta împotriva sărăciei și a salvării mediului înconjurător. Se părea că, deodată, ne maturizasem.

Opiniile mele continuau să rămînă neschimbate. Subconștient, **știam** că nu putea fi adevărat.

După aceea, a treia expediție marțiană s-a întors, în extazul general, aducînd cu ea pe TARP.

Abia atunci am aflat cît de **prietenoși** fuseseră, în realitate, toți patogenii noștri de pe Pămînt.

Noaptea tîrziu, împleticindu-mă de epuizare, mă opream înaintea portretului lui Les, atîrnat vizavi de ușa cabinetului meu, și rămîneam locului, blestemîndu-l pe el și teoriile lui nenorocite asupra **simbiozei.**

Imaginați-vă omenirea ajungînd vreodată la o legătură simbiotică cu TARP! Ar fi într-adevăr o chestie! Închipuiește-ți, Les, toate genele acelea **străine** adăugate zestrei noastre, bogăției și diversității umane!

TARP nu părea interesat de „negocieri". Stilul său era dur și ucigaș. Iar vectorul era vîntul.

Omenirea privi spre mine, și cei asemenea mie, așteptînd salvarea. Cu toate acestea, în ciuda succeselor și renumelui meu, știam că nu eram decît un impostor.

Reciteam însemnările lui Les Adgeson, mereu și mereu, pînă spre orele dimineții, căutînd inspirație, căutînd speranță. Atunci, am nimerit iarăși peste SARD.

Te-am regăsit!

Ah, da, ai dreptate, ne-ai făcut să ne comportăm mai bine. În acest moment, cel puțin un sfert din rasa umană îți deține ADN-ul. Iar în recent descoperitul, inexplicabilul și raționalizatul lor altruism, ei au dat tonul, urmați de toți ceilalți.

(Continuare în pag. 272)

Traducerea:
MIHAI-DAN PAVELESCU

---

[1]) Center for Disease Control *(Centrul pentru investigarea bolilor)* *n.tr.*

[2]) K.B.E.: Knight of British Empire *(Cavaler al Imperiului Britanic)* *n.tr.*

EUGEN ȘTEFAN LENGHEL

Cutia roșie

În cameră, țăcănitul mașinilor de scris devenise insuportabil. Din obișnuință, citea textul și lovea clapele fără să mai urmărească ce se imprima. Ascultă cu indiferență oftatul greu al unei fete care tocmai se scula amorțită de pe scaunul incomod. Privi o clipă, surprinsă de muzică. Ana pornise radioul prins în rama ferestrei. În jur, tinerele începeau să zîmbească, tastînd ritmat la mașinile lor. Treptat, își abandonau treaba, sesizînd disonanțele produse de hîrtia maltratată. Și cînd difuzorul pîrîi scurt, iar din membrana lui se înălță fumul, ele își reluară lucrul monoton. Ana se întoarse la biroul ei, schimbă coala și se uită peste umărul unei colege, citind cu o voce insinuantă în care se ghicea veselia: „dragă master X...". Altădată, întreaga încăpere ar fi răsunat de hohote, dar acum toate stăteau încremenite, cu ochii țintă, fiecare privindu-și foaia din față. Ana renunță să le mai învioreze și dădu din mînă a pagubă.

Nici ea nu-și dădea seama cînd apucase să scrie „dragă master X, sosesc". Scoase hîrtia și, împăturind-o, o băgă în poșetă. Se sculă în tăcere, își luă paltonul și părăsi biroul. Era prea mult pentru o zi. Evită liftul. Scările i se păreau mai sigure, dar azi plafonul era parcă puțin prea jos. Auzise mai multe povești cu **master X** și cu lifturi prăbușite. Începu să alerge pe trepte, urmărită de propriile-i gînduri și spaime. Tavanul parcă se ondula deasupra ei și cuta se deplasa ca un val, păstrînd mereu distanța. Cînd ieși pe ușa clădirii, din fronton curse puțin moloz. Nici aici nu o lăsau în pace. Opri un selftaxi. Se urcă și acesta demară violent. În locul unde staționase mai înainte parcase un transportor greu. Ce caută coloșii pe-aici?, se întrebă. Indicatorul de avarie iminentă se stinse. Scăpase încă o dată.

În față, înainte de intersecție, mulțimea se îmbulzea tumultuoasă. Pilotul automat încetini viteza mașinii, ocolind oamenii ce umpluseră strada. Toți priveau în sus, spre ferestrele unui bloc. Un robot dereglat, o instalație defectă, un sinucigaș sau orice altceva putea fi, dar n-o interesa. Acasă o aștepta fetița și, de altfel, voia să uite vechile ei pasiuni legate de fizică. Instabilitatea materiei provoacă labilitatea psihicului atunci cînd nu o poți stăpîni. Își alesese un post obscur, de dactilografă, acum cînd aproape nimeni nu mai avea nevoie de

Desen de PETRU ZMED

așa ceva. Era o modalitate de a tolera inutilul. Visase prea mult și se izbise, atunci, ca și acum, de zidul unei mulțimi excitate în fața spectacolului, ignorînd însă adevăratele implicații ale faptelor. Marc ar fi putut să o înțeleagă, dar el plecase. O abandonase, nemaiputînd suporta ezitările și temerile nejustificate, certurile fără motiv. I se dăduse comanda unei navete și acceptase. Acum se învîrtea pe undeva, printre comete și asteroizi. Demult, stînd pe o bancă, în parc, o întrebase dacă și steaua lor strălucește sus, pe cer. Iar acum avea senzația că totul fusese numai teatru, că asistase la propria lor reprezentație de actori ratați. Sau zîmbetul ei sceptic, ascultîndu-l vorbind despre viitorul văzut în visele lui. Nu credea, la început. Dar mai tîrziu, cînd el era deja plecat, visele se conturau treptat, ca o magie, sau mai curînd realitatea începea a-și trimite imagini în visele ce urmau a fi povestite. Era prea mult, iar Mina împlinise cinci ani.

Renunță la amintiri. Încerca, uneori, să-și vadă viitorul, cum făcea Marc, dar nu reușea. Acum privea prin sticla mată spre nicăieri. Gîndurile se împleteau, din ce în ce mai lente și mai rare. Adormi.

„Ați ajuns la destinație. Pentru a permite deschiderea portierei, vă rugăm să introduceți cartea de credit. Ne-a făcut plăcere să vă servim."

Lorana asculta vibrațiile artificiale din habitaclu, dar nu făcea nici o mișcare. Un sunet melodios se răspîndi o clipă și vocea sintetică repetă textul monoton. Își căută cu febrilitate cartela. Cîteodată i se făcea frică să n-o piardă, dar cum puteai să pierzi ceva în condițiile acestea? O găsi destul de repede. Își amintise cînd o folosise ultima dată...

Locuința era destul de aproape. Străbătu fără grabă părculețul aflat în drumul său. Frunzele începuseră să cadă. Iarba arsă își mai revenise puțin sub soarele blînd de toamnă. Pe autostradă, o caroserie roșie se pierdea în pîcla depărtării. Asculta o melodie suavă, venită parcă de niciunde, o melodie de vis. Într-un tîrziu își dădu seama că se oprise, că mașina roșie dispăruse. Fredona încă acel pasaj cu patru note sincopate și o suită. Mai avea cîțiva pași pînă la cușca liftului.

Cînd deblocă intrarea în apartament nu mai simțea oboseala ce o chinuise puțin mai înainte. Fredonînd în continuare, porni casetofonul ca să înregistreze melodia. Îi plăcea enorm și nu voia să o uite. Apoi se așeză în pat, cu telecomanda la îndemînă. Apăsă tasta de activare generală. Monitorul imens, din colțul opus, se lumină într-un galben strălucitor. Nu apucă să comande altceva. Întîi, linii frînte, ca fulgerele albastre, acoperiră ecranul, transformîndu-se apoi în imaginea distorsionată a unui bărbat. Cînd totul se stabiliză, observă în planul secund un PC destul de neobișnuit. Dar n-o interesa.

„Îmi pare rău că v-am întrerupt dintr-o activitate poate plăcută, de altfel știți, în meseria noastră trebuie să ne descurcăm. Pe scurt, dacă doriți un terminal inteligent, cu posibilități practic nelimitate pentru simulări, cu semnal videoholografic, la preț de cinci ori mai scăzut decît în mod uzual, vă rugăm să lăsați un mesaj pentru **domnul X** pe caseta postului dumneavoastră. Încă o dată, ne cerem scuze pentru deranj..."

Imaginea se tulbură, făcînd apoi loc exploziilor ritmice ale unei emisiuni cu „heavy-metal". Schimbă repede postul. N-o pasiona deloc istoria muzicii, mai ales acum, cînd i se făcuse iarăși poftă să scrie programe de simulare. Se gîndi cum ar putea să verifice ipoteza... Da, suspină ușor, oferta „piratului" era atrăgătoare. Va lăsa un mesaj pe caseta videofonului. Nu-și făcea griji în legătură cu interceptarea. Dacă aveau posibilitatea de a transmite o emisiune-pirat, puteau face mult mai multe. Dar acum voia să doarmă, să doarmă...

*

* *

Își sprijini bărbia în palmă. Scaunul se rotea ușor, aducîndu-l cu fața spre Carl.

– Bătrîne, vino aici să vezi ce chestie!... Rabla asta s-a prostit de tot!

– Stai puțin! Nici la mine nu-i totul în regulă. Am interferențe pe rețeaua neuronală...

– Oprește-l! Mai repede, oprește-l!...

Simon sări din scaun și alergă spre panoul de control. Pe display-uri, imaginile palpitară cîteva clipe, apoi se stinseră. Răsuflă ușurat. Carl se uita încremenit la senzorul pe care-l atinsese. Experiența oricum eșuase, nu avea nici un sens să-și provoace griji inutile. Îi venea chiar să rîdă.

Se lăsă pe spate, privind tavanul cu un zîmbet ambiguu. Carl se propti și el într-o coloană din apropiere. Erau amîndoi obosiți: nu le mai păsa de nimic.

– Totul mergea atît de frumos...

– De unde naiba au apărut și interferențele? Aș da orice ca să aflu.

– Nu-i nevoie... Începuseră să converseze între ele.

– Poate au intrat în rezonanță, deși nu cred... Ce problemă îi dăduseși să rezolve?

– Întrebasem ce e omul. Bănuiam că o să se întîmple ceva ciudat, și chiar nedorit, dar puteam să mă abțin? Întotdeauna m-a tentat ireparabilul... Fiecare copil știe că nu trebuie să facă un anumit lucru, pentru că strică ceva, dar curiozitatea e mai presus de orice. Nu crezi că experiența proprie e mai folositoare decît cunoștințele aflate dinafară?

– Imposibil! Nu, e de neconceput... Ar fi fost mai normal să-ți refuze întrebarea.

– Carl, nu întotdeauna e normal pentru că... Un fenomen e normal dacă a fost prevăzută totalitatea evoluțiilor sale și respectă evoluția cea mai probabilă. Or, în cazul acesta, cine ce a prevăzut? Aaaa, cutărică a scris în nu-mai-știu-ce revistă că s-ar putea să o ia razna un calculator... Și ce dacă? Oricum, nu a studiat practic problema. Nu era mai bine să o studiez eu?

– Nu știu ce să zic... Aș lăsa-o așa cum este, dar trebuie găsită o justificare, o cauză...

– Vezi tu, nici măcar n-am curaj să mă gîndesc la ce s-a întîmplat. Cum poți să privești faptul că eu întreb ce e omul și fierătania îmi afișează, „salut, prietene!"?

– Cum?!

– Așa, bine... Hai să mergem, sala asta mă irită. Bei o cafea?

– Cu plăcere. Știi ce, cred că al meu nu mai răspundea sau răspundea eronat pentru că era ocupat cu conversația. Dialogau între ele, nu?

– E ceva mai nuanțat. E o comunicare de tipul

Cutia roșie

celei existente între emisferele cerebrale. Deja, ele nu mai formau decît o singură unitate. S-ar putea ca unele răspunsuri să fi sosit la mine... Bem cafeaua?

Ieşiseră din sală. Mergeau tăcuţi unul lîngă altul şi priveau în jur, ancorîndu-se în realitatea comună, cu intenţia de a înăbuşi imaginaţia.

Automatul era plasat la intersecţia coridoarelor, înconjurat de banchete, aliniate de-a lungul pereţilor

– Salut, băieţi! Una mică, aşa-i? Las'că vă ştiu eu...

Zîmbetul insinuant al intrusului îi deranjă pe cei doi. Se priviră un moment, nedumeriţi de familiaritatea excesivă a necunoscutului.

– Pleacă!

Zîmbetul celuilalt se topi. Nu se opuse. Feţele inexpresive nu-i inspirau gînduri prea plăcute. Făcu stînga-mprejur şi dispăru fără să mai zică nimic.

*
* *

Stătea în faţa oglinzii, cu părul desfăcut curgîndu-i în valuri pe umerii delicaţi. În mîna ei, peria era gata să cadă. Ochii verzi se reflectau în imaginile ochilor verzi ca într-un balet hipnotic al nesfîrşirii. Lorana observa acele semne discrete ale trecerii timpului. Devenea conştientă că declinul începuse şi, ca un fel de compensare, accepta resemnată, apatică, existenţa unicei bariere de netrecut. O lacrimă îi aluneca pe obrazul încă neted.

Uşa se deschise fără zgomot. Mina se opri în prag, privind. Oglinda învăluia trupul gol al femeii în mantia rece a tăcerii. Lorana întoarse capul spre copil. Fetiţa se uita la ea, nevăzînd nici şoldurile cu forme pierdute, nici sînii lăsaţi, ci doar idealul încă pur al mamei. Se repezi în braţele ei, toată numai zîmbet.

– Ai dormit bine, draga mea?

– Am dormit foarte bine! Pengo s-a tot foit şi nu voia să-nchidă ochişorii, dar pînă la urmă a adormit şi el, cu toate că e numai un ursuleţ de pluş. Şi am visat!

– Ce ai visat, broscuţo?

– Păi, am visat un loc mare-mare, şi erau numai copii. Da' mai era şi Pengo şi nu mă jucam decît cu el, iar ceilalţi copii m-au rugat să mă joc şi cu ei. La început n-am vrut, dar Pengo a zis că nu se supără, şi atunci m-am jucat cu toţi.

– Bravo! Fugi, vezi să nu facă Pengo vreo năzbîtie!

Îşi trecu mîinile prin părul lung şi mătăsos, oftînd. Culese cu mişcări leneşe rochia întinsă pe pat şi pătrunse în ea ca într-o floare care se închide, acoperindu-şi pistilul fragil şi preţios. Se gîndi plictisită la ocupaţia ei zilnică. Nu găsea nici un argument care s-o determine să-şi piardă timpul în această nouă zi. Renunţă să mai iasă din casă. În jurul ei erau o mulţime de lucruri care o aşteptau. De exemplu, videofonul. Imaginea bărbatului brun îi stăruia încă în minte. Se apropie, ezitînd, de aparat şi apăsă pe clapeta „mesaj":

– Da, domnule X, spuse privind ecranul stins.

Curiozitatea se năştea în ea, umbrind senzaţia că a făcut o greşeală imensă. Nu avea absolut nici o importanţă dacă evenimentul pe cale să se producă genera implicaţii negative sau pozitive. Viaţa îi devenise indiferentă.

– Bună dimineaţa, doamnă.

Lorana întoarse capul. În prag se legăna Pengo, aţintindu-şi ochii electronici asupra ei.

– ...Ne scuzaţi că intervenim astfel în programul dumneavoastră. Dorim doar să vă satisfacem dorinţele. Înmînaţi-ne, vă rugăm, cartea de credit.

Ea începu să caute, uitîndu-se neîncrezătoare la jucăria ce se legăna, cu lăbuţa întinsă. Luminiţe i se aprindeau ritmic pe frunte. Îi dădu cartela. Ursuleţul sări pe masa video-terminalului şi îl activă. Introduse cu oarecare stîngăcie dreptunghiul de plastic în fanta interfeţei bancare şi apoi începu un dans caraghios lîngă tastatură. După cîteva secunde se opri, suspină un „mulţumesc" şi se prăbuşi pe podea. Display-ul era şters şi din jucărie emana un miros puţin acrişor de vopsea arsă. Lorana luă în braţe obiectul înţepenit, apoi, amintindu-şi de cartelă, o trase din fantă şi o lăsă pe masă. Se gîndea la ea, la ce-i va spune fetiţei, care precis va începe să plîngă.

Schiţă un pas, vrînd să arunce jucăria stricată în incinerator, dar tocmai atunci liftul de serviciu se opri la nivelul ei. Sunetul strident al soneriei o anunţa că primise ceva. Alergă spre uşa liftului, iar apoi desfăcu pachetul, uitînd de restul lumii.

Mîngîia cutia roşiatică a simulatorului, gîndindu-se ce ar putea face cu el, şi privea ochii negri ai ursuleţului nou, care dormea încă în ambalajul translucid. Alături, jucăria arsă îşi aştepta sfîrşitul în rîndul obiectelor inutile...

*
* *

– Păzea!

Apa rece năvăli pe ţevi. Duşurile o risipeau într-o ploaie fină strălucind caleidoscopic. Carl sări prea tîrziu. Era deja ud.

– Acum faci o baie?

– Cred că n-am încotro. Nu poate omul să stea o clipă la soare...

– Clipa asta a-nceput acum două ceasuri. Nu vezi? Fetele au şi intrat în apă.

– „Salut, prietene!"

– Ce-i asta? Simon, ai auzit?

– Nu, n-a fost sunet... E altceva... Aşteaptă-mă puţin!

Simon se repezi spre barul din apropiere. Trecînd, agăţă geanta în care se afla şi cartea de credit. Gazonul se lăsă moale sub tălpile goale. Soarele se oglindea în pereţii de sticlă. Simon împinse uşile batante şi se opri, căutînd din ochi videofonul. Era ascuns într-un colţ, departe de murmurul agitat al clienţilor. Cineva îl ocupase. Nu aşteptă. Ajuns lîngă el, îi extrase cartela din fantă, i-o depuse în mînă şi-l împinse uşurel ca să-i ia locul. Omul nu protestă. Muşchii jucînd sub pielea tînărului îi stăvileau orice elan. Mormăi ceva şi se în-

depărtă.

Apelul suna în gol. Băieții nu se grăbeau. Timpul era de partea lor. În sfîrșit, ecranul se lumină.

- Salut, Dan! Ați pornit calculatoarele?

- Da...

- Aveați interdicție formală să lucrați cu ele. Opriți-le imediat! Te aștept.

Dan dispăru cîteva clipe din raza camerei.

- Parșivul, și-a salvat memoria...

Fața rotundă intră iar în imagine.

- Gata, șefule...

- Acum ascultă cu atenție: înlocuiți toate blocurile de memorizare. Absolut toate, și pe urmă le arzi.

- Dar n-avem lampă cu ultraviolete...

- Ce să faci cu ea? Le arunci în crematoriu. Ai înțeles? Și, încă o dată, nu pornești calculatoarele fără aprobarea mea. E clar?

- Perfect, mare șef! Tu cum te distrezi acolo?

- Suportabil. După ce terminați, veniți și voi.

- S-a marcat. Pa!

- Salut!

Ecranul se întunecă. Simon se întoarse spre ieșire. Văzu cîțiva indivizi cu mutre dubioase. Le zîmbi.

- Ce mai faceți, băieți? zise, trecînd printre ei.

Unul deschise gura. Cînd o închise la loc, Simon era de mult pe plajă.

- Hai în apă...

- Ce-a fost?

- Îți spun mai tîrziu. Am chef să înot. Vii?

- Moment... Să mă schimb.

- Las-o naibii! La ce-ți folosește?

- Asta mă-ntreb și eu, dar o fac.

- Unde sînt fetele?

- La umbră, sub castani.

- Aha! Atunci să facem rapid o baie și pe urmă mergem să mîncăm ceva. Poate vin și ceilalți.

- Le-ai spus tu?

- Da. Mai bine să fie aici decît să ne facă minuni la Centru. Dar, pînă una-alta...

Simon plonjă în bazin. După el sări și Carl, mai reținut. Scame de nori se plimbau pe cerul albastru, ascunzînd uneori soarele. Ana și Cassia se ridicaseră de la umbră și începeau să se îmbrace. Din cînd în cînd, ochii li se îndreptau în sus: norii se adunau, prevestind furtuna.

Cînd ieșiră din apă, copacii fremătau. Vîntul își începuse goana dinaintea ploii. Se făcea frig.

- Haideți înăuntru. Nu mai avem ce face aici!

- De cînd așteptăm vorbele astea înțelepte! Noi am și înghețat!

- Puteați să porniți înainte...

- V-am așteptat pe voi.

De ei se apropiase un alt grup. Schimbară priviri de recunoaștere.

- Ce mașină mai e și asta?, arătă Cassia înspre aleea principală. N-am mai văzut-o pînă azi.

- Noua noastră mașină de serviciu. Ne-au adus-o de curînd. Cealaltă se uzase prea tare. Devenise nesigură la comenzi.

- Atunci o udăm... Mai repede, că ne-o ia înainte ploaia!

Ușile se închiseră în urma lor. În micul restaurant, căldura făcea ca totul să pară plăcut, cu o vagă notă de intimitate.

- Simon, ai idee cine folosește aerodine în zona orașului?, întrebă unul dintre noii veniți

Blondul se foi neliniștit pe scaun - nu se acomodase prea bine cu stilul mobilei - și-l privi pe curios.

- Depinde ce tip de aerodină... oricum, nu sînt prea multe pe-aici.

- Bănuiam. Știi, pe drum, în fața noastră, rula o mașină identică celei pe care o conduceam, numai că era roșie. La volan, un tip bine făcut, puțin în vîrstă, judecînd după păr...

- Dar...

- Așteaptă. Capota era coborîtă. Respectivul a ridicat mîna, ținînd ceva care semăna cu un deltaplan miniaturizat... Și care a început să se ridice, fără probleme...

- Ce naiba, orice copil știe că raportul portanță-greutate...

- Scuză-mă, am uitat să-ți spun că avea și motor.

- Pentru ce?

- Ne-am întrebat și noi, cît s-a tot înălțat în aer. Puțin mai tîrziu a explodat, și atunci a apărut aerodina...

- Și ce legătură există între toate acestea?

- Aparent, nici una. Vrem să aflăm ce este de fapt.

- Succes! Eu mă mulțumesc cu friptura.

- Păcat! În cazul ăsta, n-o să-ți mai cerem părerea în legătură cu semnalele trimise de la aerodină - presupun că nu l-au observat pe tipul cărunt.

- Bine, cedez! Cu o condiție însă: vorbim mai tîrziu. Acum mi-e foame. De acord?

*
* *

Ploua. Stătea la fereastră, privind picăturile grele ce loveau frunzele castanului din grădină. Două piciorușe lipăiră în spatele ei.

- Mami, nu mai mergem la plajă?

- Nu, draga mea, astăzi soarele plînge...

- De ce?

Chiar așa, de ce plînge soarele?, se întrebă ea, privind în continuare cerul cenușiu. Discul palid părea că fuge dincolo de nori, în joacă, sau supărat într-adevăr.

- Hai să-ți spun povestea cu iepurașul și veverița, vrei?

- Da, da!...

- ...Era odată o pădure micuță, deasă și umbroasă...

- Cu flori?

- Da, și înfloreau peste tot: în iarbă, pe ramurile verzi... Și în pădurea aceea se plimba un iepuraș. Alerga de la o floare la alta, de la un lăstar la altul și nu se oprea niciodată, pînă cînd...

- Pînă cînd...?, rosti fetița, nerăbdătoare. Degetele i se unduiau fremătătoare pe blana cafenie a ursulețului.

- ...întîlni o veveriță. Ea stătea pe o crenguță și plîngea. Atunci iepurașul o întrebă: „de ce plîngi?, hai să ne jucăm!". Și pentru că veverița nu-i răspundea, el a cules o floare din iarbă și i-a oferit-o. Atunci...

- „Vă rugăm să ne scuzați! Programul nostru s-a alterat. Vă rugăm să ne scuzați! Programul..."

Amîndouă rămăseseră încremenite, în vreme ce ursulețul, scăpat din brațele Minei, se rostogolea pe covor. Lorana răsuflă ușurată cînd ochii electronici ai jucăriei se stinseră brusc, iar articulațiile

Cutia roșie

înțepeniră, în lipsa comenzilor. Se simțea urmărită, spionată de cineva din necunoscut. Pentru ce? Ocupația ei mediocră și fără sens nu prezenta interes. Poate ea, ca persoană fizică?

- Mami, de ce s-a stricat?

- Așa fac întotdeauna ursuleții cînd ascultă povești. Nu mai înțeleg și se strică!

Se auzi un clinchet. Ușa ascensorului de serviciu se deschise, lăsînd să alunece în încăpere un colet.

- Ce-i acolo, mami?

Lorana se întoarse fără să spună nimic. Luă ursulețul „Mort" și ridicînd pachetul de-abia sosit se îndreptă spre bucătărie. Ușa glisă automat, întărindu-i senzația de nesiguranță. Cine putea să-i controleze casa? Aruncă cele două obiecte în gura incineratorului și se îndepărtă. Din prag, ochii i se opriră asupra simulatorului. Aduse un scaun lîngă măsuța acestuia și se așeză. Fetița se rezemă de umărul ei și așteptă.

- Dacă scoți un cuvînt, te încui în cameră! Ai înțeles?

Fetița dădu din cap, puțin speriată. Nu ar fi vrut să-i vorbească atît de aspru, dar n-avea încotro.

Pe ecran începură să defileze instrucțiuni de încărcare.

„Cheamă SIM 32"

„SIM 32"

„Dacă apel logic, cheamă INHIB 16"

„Dacă apel uman exterior, cheamă SELECTOR"

„Dacă apel uman exterior, cheamă COD KEY LORANA"

„Altfel așteaptă".

„Start protecție totală acces, xcepție COD KEY LORANA"

Zîmbi. Simulatorul era mai mult un disimulator, dacă îl folosea astfel.

„STOP"

Ecranul se stinse. Lorana puse aparatul în așteptare. Ar fi vrut să lucreze, dar nu știa ce. Îi lipsea subiectul. Se uită spre fereastră. Ploaia încetase. Norii începeau să se risipească.

- Va fi frumos!, rosti ea visătoare. Mergem la plimbare, Mina?

Fetița o privea neîncrezătoare.

- Fugi și îmbracă-te! Ieșim acum.

Mina dispăru în dormitor. Senzația de înstrăinare în propria-i casă lăsa loc, treptat, încrederii. Făcu o piruetă. Părul despletit i se ridică în aer ca o noapte. Ar fi putut regăsi farmecul unor sentimente abandonate cu mult timp în urmă... Și dacă ar lua totul de la început?

Fetița aștepta, pregătită pentru plimbare. Femeia zveltă o privi cu dragoste și, luînd-o de mînă, se îndreptă spre ieșire. Ușa nu se deschise. Lorana zîmbi satisfăcută. Scoase cartela-cod și, introducînd-o în fantă, rosti:

- Cod key Lorana!

Ușa se deschise încet, lăsînd calea liberă. În urma lor se închise la loc, ermetic, iar un avertizor roșu începu să pîlpîie deasupra.

* * *

Ledul lumina în roșu peretele de plastic al cutiei. Dan întinse mîna spre el. Acesta se stinse pe moment, după care reîncepu să clipească ritmic.

- Unu cu doi, trei cu unu, unu... Aduceți repede un opto-cuplor. Asta merge încet, dar merge...

Dan se învîrti în jurul cutiei. Nu se vedea nimic, în afara ledului. Nici măcar un defect de construcție.

- Aha, aici...

Scoase un creion din buzunar și încercui o zonă restrînsă, caligrafiind un **i** deasupra ei. Procedă asemănător cu ledul și trasă un **o.**

- Bătrîne, adu și complementarul! Trage rabla mai aproape, poate conversăm.

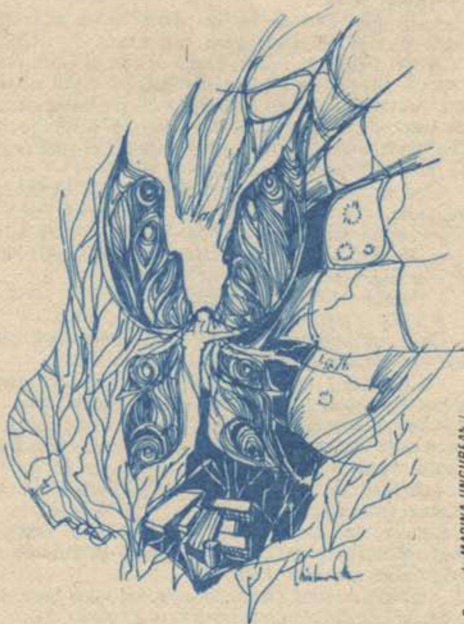
- Ai mai descoperit ceva?, întrebă unul din laboranți.

- Mda, un fotosenzor... Aici!, împunse cu degetul primul cerc.

- Daaa... Intrare-ieșire, perfect. Zbor!

Cutia apăruse de dimineață în laborator. Primul care intrase o văzuse așezată pe masă, fără nici o notă de întrebuințare sau altceva similar. Dan bănuia că e o glumă a colegilor de alături. Plastic ordinar, led cu arseniură de galiu - ordinar, e-adevărat că-l descoperise doar examinînd „corpul delict" în infraroșu - acum îi lipise un filtru convertor, lasă că or să vadă ei glumă!, zîmbi pe sub mustață.

Se răsuci în loc, inspectînd încăperea în căutarea unei sonde ultrason. Era curios în privința

Desen de MARINA UNGUREANU

conţinutului cutiei. Se opri brusc. Zărise scanner-ul şi se miră cum de nu-i venise ideea mai devreme Luă cubul de pe masă şi, cîntărindu-l o clipă în mîna stîngă, îl aşeză pe planşa de lucru. Activă instalaţia şi obiectul începu să se mişte uniform. Pe display începură să se perinde secţiunile. Dan ignoră primele „felii", neinteresante, dar ceva îl determină să îngheţe explorarea cutiei. Mări puţin imaginea, apăsînd pe cîteva taste. Zgomotul de paşi îl făcu să se întoarcă spre noul venit.

– Ai adus? Bine, pune-le acolo! Ia spune-mi, ce vezi?

– Seamănă cu arhitectura internă a unui calculator. Sus, în dreapta, sînt memoriile volatile, jos... Da' unde naiba e microprocesorul?

– Să vedem!

Dan restartă explorarea cutiei. Pe ecran se vedeau două pătrate cu acelaşi centru, între laturile paralele evoluînd figuri simple, colorate. În rest, nimic.

– Cubul e gol. Totul se află însă în pereţi. Chiar prea mult loc disponibil, nu?

– Dar de ce s-au chinuit să conceapă aşa ceva?

– Presupun că nu vor să umblăm noi în el. Pereţii sînt compacţi. Ai observat cumva ceva similar interfeţelor, la început?

– Nu cred...

– Atunci ar putea fi pe ceilalţi pereţi. Nu-i nimic! Ştim ce este. Ai idee cum facem „răspunsul" la chestia asta? Dar mai bine să-i aşteptăm pe ceilalţi. Opreşte tu scanner-ul!

Laboratorul începu să se aglomereze. Majoritatea tinerilor studiau cutia de un alb strălucitor şi insistau asupra celor două cercuri, trasate cu creionul. Unul dintre ei desenă un al treilea cerc.

– De asta ştiaţi?

– Nu, ce e? sări Dan.

– Nimic deosebit, o gogoriţă marca „Simon". A lipit şi o cameră video. Trebuie să aibă ascuns şi un microfon... Cutiuţa ne spionează, în glumă bineînţeles. Ascundeţi-o!

Uşa camerei cu reactivi se deschise pentru a face loc unui întîrziat. Cineva luă cubul şi-l depuse pe unul din rafturi.

– Ei, băieţi, modelul nostru de sferă neutră poate fi îmbunătăţit, le sugeră Dan. Scoateţi sursa şi implantaţi termoelemente. În loc de antenă îi punem trei cercuri de aluminiu. O ambalăm în polimeri şi le-o facem cadou. Aran, încarcă pe calculator cel mai trăznit program din bibliotecă! Să-i vedem cum se descurcă!

*

* *

Stătea întinsă la soare, lăsîndu-se mîngîiată de adierea vîntului. Se bucura din plin de această zi şi admira, cu ochii larg deschişi, cerul de lapislazuli. Uneori, întorcea privirea spre aerodina care survola pădurea din apropiere, Roşul intens în care fusese vopsită îi atrăsese atenţia. Curînd însă o uită.

Luă în mînă nisip fierbinte, urmărind cum i se strecoară printre degete, căzînd în moviliţe. Ar fi rămas aşa, măsurînd timpul cu clepsidra ei imperfectă, toată viaţa, în loc să se zbată inutil – între două pericole şi-o ameninţare –, purtată ireversibil spre moarte.

Spulberă grămăjoarele de nisip, iar ochii căutară din nou cerul.

– Bună dimineaţa!

Cuvintele banale se pierdeau în perdeaua groasă a contemplaţiei. Le-a gîndit ea, le-a rostit altcineva, n-avea importanţă.

– Bună dimineaţa...

De astă dată observă bărbatul stînd în genunchi, aşteptînd răbdător un răspuns.

– Bună...

Rostise cuvîntul sotto voce, mirată că o făcuse. Blondul zîmbi îngăduitor.

– Ne-ar părea rău să vă deranjăm, dar, văzînd că sînteţi singură, ne-am gîndit că poate aţi juca o partidă cu noi..., îi propuse, arătînd cu un gest larg spre grupul din apropiere.

Instinctiv, Lorana căută în jur fetiţa. Nu o văzu. Îşi aminti totuşi, înainte ca îngrijorarea să-i destrame bucuria, de copiii cu care o lăsase în parc.

– ... Sau doar să veniţi lîngă noi, dacă nu jucaţi..., continuă el, sperînd să o convingă.

Ea privea cele două perechi care aşteptau.

– Mulţumesc, cu plăcere! răspunse, întorcîndu-i zîmbetul.

Se ridicară amîndoi, alăturîndu-se celorlalţi.

– Numele meu e Simon.

– Încîntată! Lorana.

După ce se făcură prezentările cuvenite, Carl nu mai răbdă:

– Jucăm?

– Da' grăbit mai eşti, „maestre"!, îl ironiză Dan. Şi care ţi-e voia?

– „Cuvîntul ascuns", zise el, împărţind micro-terminalele.

Lorana se uită la placheta gri-albastră pe care străluceau caracterele tastelor. Apăsă cîteva şi pe micul display apăru numele lui Marc.

– Cum se joacă?

– Toate terminalele sînt conectate la aceeaşi unitate centrală. Fiecare face un program ca să protejeze un cuvînt oarecare, pe care îl scriem pe o foaie. Cel ce „sparge" primul protecţiile celorlalţi cîştigă. Nu există programe de sistem. Fiecare se descurcă cu propriile forţe. Sper că îţi este familiar domeniul, încheie Simon.

Lorana zîmbi; îi era chiar prea familiar. Era viaţa ei, cu ceva timp în urmă, şi existau şanse să devină iarăşi. Se auzi un „bip": pe ecran văzu un „READY" şi „GO". Sub degetele ei, pernuţele tastelor se încălzeau. Le atingea din ce în ce mai repede, se simţea pe un teren sigur. Rîse. Ceilalţi nu băgară de seamă, erau preocupaţi să perfecţioneze programele, ea se străduia să facă dintr-o succesiune logică o ceaţă nesigură, un labirint cufundat în negură. Experienţa acumulată pe simulatoare o ajuta imens. Se gîndi că un sim-program cu două trepte era suficient ca să-i încurce pe partenerii de joc. Din cînd în cînd, încerca să arunce aleator instrucţiuni-jalon. Unele erau acceptate. Foarte puţine se opreau la adrese din zona ei de memorie. N-avea prea mare importanţă, era bine protejată.

Făcu o pauză. Îi privi cum stăteau cu bărbiile în piept, tastînd febril în căutarea cuvintelor ascunse. Poate că unele au fost găsite, gîndi. De ce să nu le

Cutia roșie

obțină de la aceștia? Își apleacă și ea capul, dar nu pentru mult timp.

IF N EQUAL 5 THEN PRINT „BELL"
ELSE SEARCH
END

Lorana le privi din nou fețele concentrate. Acum terminase. Nu conta prea mult dacă pierdea. Venise aici să se relaxeze. De altfel, era puțin probabil ca vreunul din ei să-i descopere șmecheria. Puse terminalul între picioarele încrucișate și se rezemă în mîini, cu capul dat pe spate. Aerodina plana tăcută deasupra lor. O admira rotindu-se, cînd auzi un „bip". Se uită spre terminal. Pe ecran pîlpîiau cinci cuvinte. Gînditoare, așteptă cîteva momente.

– Gata!, zise, făcîndu-și curaj. Am terminat.

Simon și Carl o măsurau neîncrezători. Primiră apoi placheta din mîinile ei, dînd-o mai departe.

– Corect!, exclama fiecare în parte.

Încordarea de pe fețe începea să dispară. Fusese o partidă dificilă.

– Ce cuvînt ți-ai ales, „mare"?

– Nu, era doar o capcană. Cuvîntul e „Marc".

– Capcană? Ai avut timp și pentru așa ceva? Îmi dai voie să vizualizez programul?

– Da, bineînțeles.

Simon se adînci în lectura instrucțiunilor. Urmări cîteva, și apoi, căutînd ceva printre amintiri, renunță.

– Seamănă cu un program de simulare.

– **Este** un program de simulare!, replică Lorana.

– Unde-ai învățat să te „joci" astfel? De fapt, cred că nu asta e important. Ai vrea să colaborăm? Pare cam deplasată o asemenea propunere aici, dar nu avem încotro. Lucrăm cu tot felul de fenomene ciudate, pe care nu le putem modela. Ce spui?

– Și ce rost aș avea eu în toată povestea?

– Să determini evoluții. Să cauți rezultatele finale într-un mod care ție îți este accesibil, fiind totodată și singurul de urmat...

– Cum, voi nu puteți?

– Hm! S-ar spune că noi sîntem în interiorul sistemului. Nu avem o viziune de ansamblu, care să fie și obiectivă. De fapt, fenomenele ciudate sînt perfect justificabile, **dar** nu sîntem obișnuiți cu ele. Întotdeauna cînd a avut de-a face cu limite, omul a descoperit că dincolo se întîmplă ceva. Ceva care urma să fie cunoscut.

– Și voi cu ce barieră vă luptați?, întrebă Lorana zîmbind.

– Cu timpul. Mai bine zis, cu divizarea lui.

*
* *

Lorana alerga prin parc, întorcînd privirea în dreapta sau în stînga, lovind uneori trecătorii. Nu lua în seamă protestele acestora, cum ignora și micile miracole ale naturii etalate în jurul ei. Își căuta fetița. Nici ceilalți copii nu mai erau acolo unde-i lăsase. Trebuia să-i găsească. Trebuia să se întoarcă acasă cu Mina. Se opri. Simțea că se sufocă. Respira des și sacadat. Aerul îi ardea plămînii. Se lăsă în genunchi, lîngă o tufă a gardului viu. Închise ochii, obosită, și vru să se întindă în iarba deasă. Dar ceva o făcu să renunțe. O șoaptă. Șoapte de copii. Sări în picioare. Nimic nu o mai împiedica acum să alerge, să ocolească gardul și să iasă în fața lor...

Cînd o văzură, copiii încremeniră. Șoaptele se stinseră, ca freamătul frunzelor cînd încetează vîntul. Se apropie de unul din ei și, punîndu-i mîna pe umăr, întrebă:

– Unde e Mina?

Copiii se uitau unii la alții, cumva nedumeriți, cu un aer complice.

– Nu știm...

Lorana îi privi îndelung. Nu le putea face nimic. Nu reușea să citească adevărul dincolo de ochii în care candoarea și inocența așterneau văluri impenetrabile. Se îndepărtă apoi cu pași ezitanți, neștiind încotro să mai meargă.

De pe una din băncile apropiate se ridică un bătrînel simpatic. Barba tunsă scurt și ochelarii mari îi dădeau un plus de jovialitate. Fără să se grăbească, porni în urma Loranei. Cînd o ajunse, copiii nu se mai vedeau.

– Mă scuzați, doamnă... O căutați pe fiica dumneavoastră, presupun.

Ea se întoarse, neîncrezătoare.

– Da.

– Pare surprinzător să afli că, uneori, copiii trebuie supravegheați mai atent decît o poate face un părinte. Se întîmplă ca, de la înălțimea la care ajunge, omul matur să nu mai vadă prea bine toate detaliile unor acțiuni numite vag „joacă". Dar cînd ajungi la vîrsta mea și toți copiii te cred bunicul lor, totul devine mai simplu. Dacă îmi permiteți, căpitan Maugh, se prezentă el, sesizînd nedumerirea tot mai evidentă din ochii femeii.

– ...Iar în legătură cu fetița, pot să vă spun că s-a dus spre casă. Bănuiesc că se va întoarce repede...

Ultimele cuvinte nu le mai auzi. Nu avea răbdare să mai asculte ce spunea acel bătrîn vorbăreț.

Teama, îngrijorarea și alte o sută de sentimente confuze o îndemnau să se gîndească la întîmplări nefericite. Mintea ei se învîrtea într-un cerc vicios, în care întrebarea „ce face?" era întoarsă pe toate părțile, și apoi iarăși cavalcada ideilor nebunești alergînd în ritmul pașilor ei... În fond, graba aceasta nu avea nici un sens. Încetini treptat mersul privind în jur, oameni, bănci, alei, clădirile ce se înălțau sfidînd zenitul... Păreau lucruri obișnuite. „Privește copacii din oraș. Imaginează-ți-i pe toți. Nu par o adevărată pădure?"

Cînd ajunse în fața ușii, ezită cîteva clipe. Uitase de parola pe care trebuia s-o rostească și nu înțelegea de ce nu poate intra în propria casă. Era o absurditate, dar îngrijorarea pentru soarta fetiței îi estompase orice altă neliniște. Apoi, buzele se mișcară automat, șoptind cuvintele-cheie.

În apartament domnea liniștea. Era liniștea de

după o discuţie aprinsă, atunci cînd vorbitorii obosesc. Lorana se mişca fără zgomot pe covorul gros, iar uşile se deschideau singure în calea ei. Şi totuşi, nu liniştea o surprindea, ci altceva, o presimţire oarecum ilogică. Se opri în pragul camerei. Fetiţa era acolo, stînd pe scaun în faţa simulatorului. Zîmbi, aşteptînd ca ochii de copil să se întoarcă spre ea. Totul dură cîteva fracţiuni de secundă. Îşi dădu seama că ceva nu e în regulă. Simulatorul lucra. Putea să vadă simbolurile conturîndu-se pe ecran, amestecîndu-se şi dînd naştere unui chip de bărbat ce i se părea cunoscut.

Fetiţa rosti, aparent, spre ecran:

- Vă rugăm să ne scuzaţi pentru...

Cuvintele se risipeau, inofensive. Dar cînd vocea sintetizată de calculator le repetă, pe un ton puţin îngrijorat, sau grăbit, Lorana îşi aminti în ce împrejurare mai văzuse aceeaşi figură. Începu să se frămînte în legătură cu noua situaţie şi nu observă că Mina oprise totul şi acum venea spre ea cu o privire inocentă.

- Mami, nu-mi place cutia roşie, vreau un „pengo"!

Se jucase doar?, se întrebă Lorana stupefiată.

- Bine, broscuţo. Cînd îl vrei?

- Acum, acum!, se bucură Mina, bătînd din palme.

Se îndreptă spre videofon şi făcu comanda. Spera ca noua jucărie să nu-i mai provoace necazuri.

Apelul o surprinse în aceeaşi poziţie. Nu se clintise din loc, absorbită de dilema iscată de fetiţă. Pe ecran, zîmbetul lui Dan se lăţi.

- O, te rog, nu mai rîde aşa...

- Bună! Poţi să ne ajuţi acum?

- Desigur, tot nu prea aveam ce face. Ai prins momentul potrivit.

- Mă simt mai împăcat. Credeam că te deranjez.

- Nu, din contră...

- Atunci, ai un terminal disponibil? Te poţi cupla la centrala noastră. Să-ţi dau şi codul de apel...

Dan privi ceva aflat mai jos, în faţa lui.

- O clipă, să-l caut...

- Nu, mai bine vin eu acolo.

- De ce?, se arătă el surprins.

Lorana răspunse cu o falsă detaşare.

- Să zicem că sînt curioasă; aş vrea să văd cum e pe la voi!

Desen de DAN COROIU

- De acord! Dar...

- Cum ajung?

- Te aduce Simon, dacă ţii neapărat. De fapt, o să venim amîndoi.

Simon apăru în ecran, o salută înclinînd capul şi privi rapid în spatele ei.

- Sosim într-o clipă, îi zise, apoi imaginea se stinse.

Lorana se întoarse. În spatele ei, Mina ascultase toată convorbirea.

- Cine a fost, mami?

Femeia încercă să pătrundă dincolo de luminiţele albastre ale copilei şi nu reuşi. Nu răspunse. În schimb, fetiţa se repezi la ascensorul de serviciu, să-şi ia jucăria ce tocmai sosise.

- Să stai cuminte!, o avertiză inutil, cînd auzi claxonul aşteptat. Pe urmă, se îndreptă fără grabă spre ieşire.

După ce urcă în maşină, Simon se arătă curios:

- De ce n-ai vrut să stai acasă?

- Nu ştiu. De fapt, mă simt urmărită pas cu pas...

- Urmărită? Cine poate face aşa ceva?

Lorana dădu din umeri, neajutorată. Maşina rula pe străzile largi, ocolind rarele obstacole ivite în cale. Toţi trei păstrau tăcerea, privind mulţimea pestriţă ce se plimba ori admira diversele vitrine.

- Stop, strigă Dan în direcţia bordului.

Automobilul încetini, oprindu-se la marginea şoselei.

- Sim, l-am văzut pe tipul din maşina roşie. Hai după el! Tu rămîi aici!, îi zise Loranei.

Săriră amîndoi pe trotuar. Dan o luă înainte, mergînd cu paşi mari.

- Aici, în magazin...

Împinseră uşa glisantă ce părea că se mişcă prea încet.

- Uite-l! Lîngă vitrină, cu haina gri şi părul puţin încărunţit.

Simon îl ocoli, trecu de el, se uită distrat în jur şi se întoarse, ca şi cum s-ar fi răzgîndit. Se opri ca din întîmplare şi vru să schiţeze un salut, dar îşi înfrînă gestul. Începu să zîmbească.

- Dan, priveşte!

- „Manechin telecomandat", citi acesta pe eticheta prinsă pe sacoul gri. Cînd or fi scos şi drăcia asta?

Simon trase prospectul dintr-unul din buzunarele robotului şi se adînci în lectură.

- Hai la maşină! Poţi să-l iei cu tine, văd că mai sînt cîteva alături.

Şi apoi, ca pentru sine:

- Dar ştiu că e cineva care se joacă cu aşa ceva...

- Ce-aţi făcut?, îi întrebă Lorana, după ce automobilul demară.

- Cumpărături, răspunse Simon, fluturînd prospectul.

- Sînteţi formidabili!

- ...Şi vorbind de problema noastră, iniţial, totul a pornit de la o glumă. Fiecare din noi, continuă el, arătînd spre Dan, conduce un laborator. Noi aveam o structură automată de comandă - poţi s-o lipeşti pe orice: robot, maşină, rachetă -, am împachetat-o mai neobişnuit şi le-am strecurat-o lor. Ei au descoperit ce este şi ne-au expediat o chestie care **a fost** un modelator de cîmp. Acum

Cutia roșie

este o rețea neuronală. Autonomă...
- Cum așa?!
- Are sursele încorporate, senzorii și efectorii sînt antene dipol, răspunse Dan.
- Vrei să zici că a început să modifice cîmpul?
- Da, o să vezi imediat cum.
Automobilul se opri în fața Institutului. Urcară cîteva trepte și pătrunseră într-un coridor lung și întunecos.
- Nătărăii, iar au ars instalația electrică!... Știi, lumina se aprindea singură cînd cineva mergea pe-aici, explică Simon.
Deschise o ușă grea de laborator și-i lăsă pe ceilalți doi să intre primii. Înăuntru, cinci bărbați, a căror singură caracteristică în comun era expresia de totală nedumerire, priveau o sferă pe care se plimbau șerpi de lumină.
- Nu s-a schimbat nimic, nu-i așa?, întrebă Simon la întîmplare.
- Nu, totul e la fel, răspunse un bărbos. Știi ce e ciudat, șefule? Cum reușește nimicul ăsta să provoace descărcări în gaze la asemenea presiune? Dispune de prea puțină energie.
Lorana zîmbi.
- Poate reușește să creeze zone de presiune scăzută. Teoretic, sînt instabile, practic, la fel. De-asta sînt atît de dinamice.
Bărbosul o studie contrariat.
- ...Iar la frecvențe înalte, nu mai contează tensiunea sursei, continuă ea, întinzînd mîna dreaptă spre sferă.
- N-o atinge! E periculos!
Lorana ignoră avertismentul. Urmări o bandă luminoasă și puse arătătorul pe mijlocul ei. Capetele acesteia începură să oscileze. Banda se stinse. În locul ei apăru o zonă circulară, respectînd conturul degetului. Lorana aprecie grosimea secvenței întunecate dintre degetul ei și pata luminoasă și se îndepărtă.
- Descărcări tipice în gaze rarefiate... Pare comandat, dar e cu totul aleator.
Citi pe chipurile celor din jur o ușoară ezitare.
- Puteți să mă credeți, specialitatea mea e fizica experimentală.
- Și ai putea să ne faci modelul ei?, întrebă Simon.
- Dacă Dan îmi oferă toate amănuntele constructive, cred că da.
- Pe noi ne interesează nu modelul în sine, ci comportarea la stimuli. Reprezentarea ca „black box", completă Simon.
- Ei, o să aveți o cutie neagră cu feed-back. Se scaldă puțin și în propriul cîmp, remarcă ea. Și încă ceva: lucrați prin zonă cu rețele neuronale?
- Da, avem niște calculatoare...
- Care e frecvența operațiilor?
- N-aș putea spune, evită Simon un răspuns exact.
- De fapt, nu contează. De la un anumit prag, frecvențele rețelelor neuronale încep să coincidă cu cele ale biocîmpului cerebral. Și uneori apar fenomene de rezonanță, între ele și creierul uman. Oricum, depinde de predispoziția fiecăruia...
- Telepatie, nu?...
- Exact! Dacă ai observat așa ceva, e timpul să distrugi calculatoarele respective. Și eu am făcut modificări asemănătoare. Pe urmă, m-am lăsat de meserie... dar mă gîndeam la altceva. Mă tem să nu interacționeze cu asta, arătă ea sfera. Căci s-ar putea să nu știi, Simon, că rețelele neuronale funcționează cu extrem de puțină energie dacă sînt acordate la frecvențe peste prag. Dar asta nu ne împiedică să studiem cîteva mici fenomene, urmă Lorana, observînd privirile îngrijorate plimbîndu-se de la ea la sferă.
Simon se întunecase la față.
- Da, iar ai pornit calculatoarele?
- Da...
- Știi ce ai de făcut. Aleargă!
- Acum ne trebuie un calculator clasic, și timp, zise Lorana, după ce urmări agitația celor doi. Simon, am și eu o întrebare, poate știi mai multe în această privință, de ce atîtea obiecte roșii în jurul nostru? Copiilor le-ar place foarte mult, dar noi mai sîntem copii?

*
* *

În parc, doi băieți se jucau, construind castele. Amîndoi aveau între opt și nouă ani. Unul din ei își răvășea mereu părul creț și lung, dînd sfaturi celuilalt unde să adune nisipul. Îi plăcea.
- Acolo să pui mai mult! O să facem zidul înclinat, pentru că bate soarele și-l usucă. Ai mai vorbit cu Tomi?
- Da. Azi nu iese din casă.
- Și ce zicea, l-a făcut pe tăticul lui să ceară comanda navetei roșii?
- Mai durează. Mina de ce întîrzie? Dacă nu-l ajută, nu iese nimic...
- Las-o în pace! A aflat că naveta are niște defecțiuni, și acum trebuie să le sugereze constructorilor s-o repare.
- Păi, ce, ei nu știu?
- Nu încă... Uite ce a găsit Mina acasă!
Foaia împăturită trecu în mîna celui care adunase nisipul.
- Hi, hi! Mama ei a aflat cine-i „master X"?
- Bănuiește. Auzi, nu crezi că e mai frumoasă culoarea verde?
- Mie îmi place roșul. Cu toate că și albastrul... Dar unde facem pista de aterizare?

Pictură de CĂTĂLIN URCAN

MALCOLM EDWARS

Imagini consecutive

(PREMIUL BRITISH SF ASSOCIATION 1984)

După evenimentele din ziua precedentă, Norton n-a dormit decît pe apucate, visurile concentrîndu-i-se pe imaginile grotești ale lui Richard Carver. A rămas recunoscător cînd deșteptătorul i-a amintit că era din nou dimineață.

Întotdeauna îi era greu să doarmă altfel decît în întuneric total, așa că lumina neclintită a soarelui filtrîndu-se printre crăpăturile draperiilor, înaintînd pe podea, marcînd-o cu linii ce ar fi putut fi trasate cu un cuțit incandescent, nu făcea decît să-i accentueze insomnia.

A încercat să aranjeze draperiile cît mai aproape posibil, dar erau din cele ieftine, dintr-un material acum uzat — moștenire de la o fostă locatară a apartamentului, care din motive evidente nu se mai ostenise să le ia cu ea cînd se mutase — și chiar atunci cînd, după multe manevre, draperiile fuseseră convinse să se întîlnească de-a lungul celei mai mari părți a lungimii lor, tot mai apăreau fel de fel de interstiții.

Norton se simțea cuprins de o oboseală născută din zădărnicie, dar, ca și în celelalte opt dimineți ale neașteptatei prelungiri a existenței sale, a luptat împotriva acestei stări și s-a ridicat posomorît din pat.

După ce s-a îmbrăcat repede, a tras draperiile, lăsînd să intre strălucirea soarelui de la începutul după-amiezii.

Soarele era exact acolo unde fusese în ultimele opt zile, stînd în echilibru la cîteva grade deasupra acoperișului casei cu terasă, de peste drum. Fusese o zi furtunoasă și, cu cîteva minute înainte de a se opri totul, o aversă violentă se năpustise asupra Londrei; ploaia trecuse și soarele apăruse — momentan, se putea presupune — printr-o spărtură din nori. Cerul era încă acoperit de nori joși, murdari, ce absorbeau lumina și-i dădeau aspectul specific care prevestește furtuna; dar soarele stătea în peticul lui de boltă albastră ca un ochi ce nu clipește pe fața cerului, iar Norton și ceilalți își petrecuseră ultimele zile și nopți într-o parodie dementă a miticei, eternei veri englezești.

Afară, căldura era sufocantă și chinuitoare și părea să-i apese puternic tîmplele. Mormane de gunoaie neridicate de mai multe săptămîni risipeau o duhoare de putreziciune și atrăgeau nori bîzîitori de muște.

Strada Marlborough, unde stătea Norton, era una din zonele de cîrpeală post-victoriană și edwardiană ce umpleau o lacună pe harta Londrei de vest. La un capăt al drumului era o altă stradă cu puțin mai mare ce se autointitula High Road, pe seama rutei de autobuze și a împrăștierii unor magazine joase. Norton se îndreptă într-acolo, pe lîngă case ce dovedeau plecarea pripită a locatarilor, case cu uși și ferestre deschise.

Casa de peste drum, care timp de trei zile fusese scena unei incredibile petreceri ținută de cîțiva adolescenți rămași prin împrejurimi, era acum din nou tăcută. Probabil că puștanii se potoliseră fie din oboseală, fie din cauza drogurilor sau din ambele motive, gîndi Norton.

La colț, Norton se opri. Către nord — în stînga sa — strada cotea brusc, mărginită de ambele părți de case sărăcăcioase cu trei etaje, avînd fațade pseudo-georgiene. Spre sud, continua în linie dreaptă, dar cam la o sută de iarzi era blocată de imensul perete funest și pîlpîitor al interfeței, ridicîndu-se spre cer și apoi descriind o curbă, ca o bășică suprarealistă. Ca de obicei, se simți atras s-o privească, deși ochii îi rezistau, ca fiind sub control autonom, încercînd să se focalizeze în altă direcție.

Era imposibil s-o descrii precis, pentru că suprafața părea să-i fie o absență a culorii. Cînd închidea ochii îi rămîneau pe retină imagini consecutive multicolore; forme protoplasmice ce se încrucișau, se amestecau, se îmbinau. Cînd Norton se forța să privească fix, nervii săi optici încercau să-i nege prezența interfeței, întrețesînd imaginile magazinelor, încît drumul părea să se îngusteze pînă cînd devenea un punct.

Norton suferea din cînd în cînd de migrene și suporta același gen de manifestări ca pe preludiul unui atac; era nevoit să constate că părți ale cîmpului său vizual fuseseră excizate, de parcă marginile spațiilor interfeței fuseseră într-un fel îmbinate, astfel că era dificil să precizezi dacă lipsea ceva. Ca atunci cînd era necesar să se așeze lateral și să privească oblic pentru a vedea un obiect situat direct în fața lui, așa și acum, cînd s-a întors, a putut vedea interfața ca pe un perete curb (oare de ce îl încerca acum impresia că avea culoarea unei contuzii?), de unde țîșneau dîre de lumină intensă, ca prin niște destrămări dintr-o țesătură. Și putea, de asemenea, să întrezărească mai clar pe ea cele trei siluete umane „imprimate" ca printr-un sofisticat procedeu holografic. În centrul străzii se distingeau imaginile văzute din spate a lui Carver și a lui însuși, dispărînd dincolo de interfață, imaginile începînd deja să devină neclare pe măsură ce frontul de undă avansa încet; pe o latură se afla înregistrarea oarecum mai intensă a singuraticei sale apariții, avînd o expresie clar tensionată, în ciuda ochelarilor puternic polarizați ce-i acopereau jumătate din față.

Norton stătuse dimineața precedentă la o masă, afară, la **Café Hellenika,** bînd încet o ceașcă de cafea. N-avea pic de entuziasm pentru băutura dulce, mîloasă, dar nici chef, pe moment, să bea bere sau vin.

Proprietarul cafenelei, cipriot, grec, reacționase la condițiile schimbate într-o manieră care în alte circumstanțe ar fi părut destul de întreprinzătoare. Mutase toate mesele și scaunele afară pe trotuar, lăsînd interiorul mai răcoros la dispoziția veșnicilor jucători de biliard, creînd în exterior o imitație pasabilă a unei cafenele de stradă, rememorarea unor zile

Imagini consecutive

mai fericite la Atena sau în Nicosia.

Mulți din locuitorii cartierului erau de origine greacă și bărbații, adunați aici la cafenea, jucau cărți și șah, bînd uzo ieftin, vorbind în izbucniri bruște ce sunau dramatic, oricît de banală și domestică ar fi fost discuția. Scena avea un aer de atemporalitate pe care Norton îl găsea ciudat de potrivit.

Privea în cafea, cu gîndurile aiurea și deodată o umbră s-a așternut peste el și a auzit că scaunul de alături a fost mutat. S-a uitat în sus și l-a văzut pe Carver făcîndu-se comod pe scaunul vecin. Carver era îmbrăcat într-un costum alb, ciudat de gros, căptușit, potrivit poate unui explorator polar. Purta o pereche de ochelari groși de protecție pe care i-a scos și i-a așezat pe masă. Apoi i-a făcut semn patronului să-i aducă o cafea.

Norton nu simțea nevoia de companie, dar era totuși intrigat.

— Ce naiba e cu echipamentul ăsta?

— Este de explorator... al dracului de sufocant!, i-a răspuns Carver, ștergîndu-și fruntea transpirată cu un gest greoi.

— Dar ce e de explorat?

— Aia... cum vrei să-i zici. Bășica. Interfața. Am cutreierat pe acolo. Norton s-a simțit iritat. Carver părea incapabil să vadă situația într-un mod serios. Îl cunoscuse cu patru zile în urmă pe acest individ debordînd de bancuri de o calitate îndoielnică și de istorisiri colorate referitoare la activitatea lui într-o ramură neprecizată, dar probabil obscură, a serviciului diplomatic. Carver era genul de individ lîngă care nu i-ar fi plăcut să se trezească într-un bar. Acum era clar că începuse să fantazeze.

— Nu fi ridicol! Ai fi mort la ora asta.

— Arăt mort?, a gesticulat spre sine însuși Carver. Fața lui bronzată, cu niște ochi deconcertant de azurii, părea la fel de sănătoasă ca întotdeauna.

— E imposibil!, a repetat Norton.

— Nu vrei să afli ce am găsit?

Pierzîndu-și răbdarea, Norton urlă:

— Știu ce-ai găsit! Ai găsit o blestemată de explozie nucleară. Nu încerca să-mi spui mie că ai fost la plimbare prin așa ceva! Patronul cafenelei se reîntorsese cu o ceașcă pe care a trîntit-o pe masă, reușind să verse cafea în farfurioară. Carver a sorbit o înghițitură lungă și lentă din lichidul întunecat, privindu-l fără expresie pe Norton pe deasupra ceștii.

— Dar chiar am fost, Norton!, a spus calm Carver într-un tîrziu. Am fost. Norton a continuat să tacă, refuzînd încăpățînat să-și joace rolul în amalgamul conversației, știind că oricum Carver avea să pălăvrăgească mai departe fără vreun alt îndemn.

— Nu m-am repezit să pătrund în interfață, a zis Carver după cîteva secunde. Nu sînt sinucigaș. Mai întîi am testat-o cu un baston. Am văzut că bastonul n-a fost distrus. Asta m-a pus pe gînduri, așa că am încercat apoi cu un cobai, o mascotă de-a mea. Mare lucru nu i s-a întîmplat, în afară de faptul că i-au ars ochișorii, bietul băiat! Mi-am zis că e în regulă, e o lumină orbitoare, dar nimic altceva. Ce-ți sugerează asta?

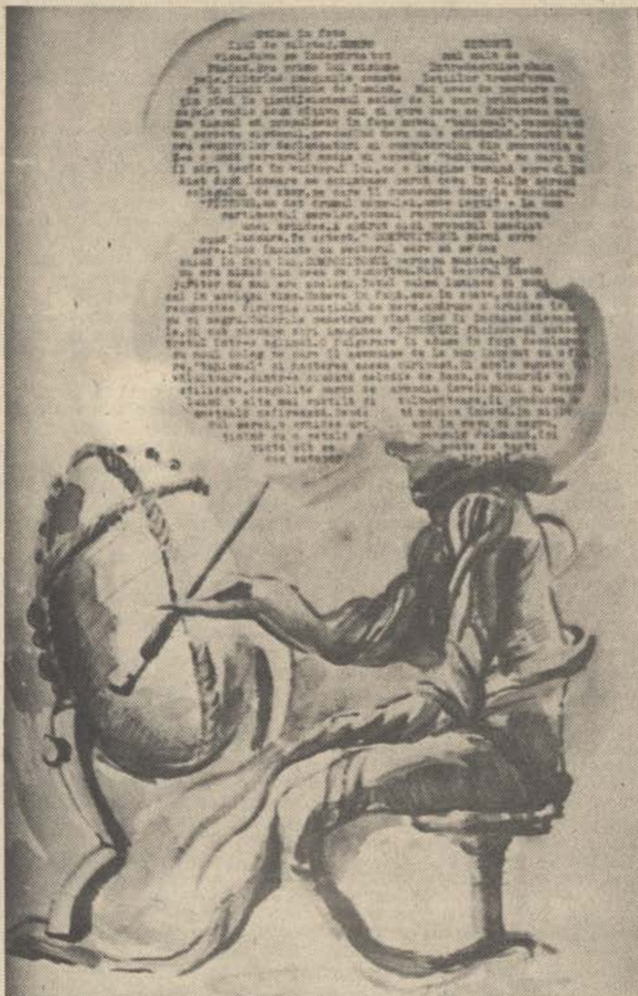
Norton ridică din umeri.

— Am fost încredințat că întregul proces a devenit mai lent acolo, pentru că sînt mai multe fronturi de undă — sfera de foc sau globul atomic, unda de șoc — toate dezvoltîndu-se încet, dar separat.

— Pare incredibil.

— Oricum, întreaga situație nu este tocmai normală, după cum știi...

Au fost întrerupți de scandalul de la o masă vecină. Se părea că

Pictură de ANDREI SCĂRLĂTESCU

izbucnise o neînțelegere între doi bărbați în privința cărților de joc. Unul dintre ei, un ins solid de vîrstă mijlocie, purtînd o vestă cenușie prin care părul de pe piept țîșnea abundent, se ridicase și flutura niște cărți. Celălalt, mai bătrîn, rămăsese așezat, lovind mereu cu pumnul în masă.

Vocile lor se interferau într-o mormăială rapidă, amenințătoare. Apoi, tipul în vestă a aruncat cărțile peste masă, cu o smucitură a brațului, și a intrat în cafenea. Bătrînul a continuat să vorbească tare, pe un ton mîhnit, cuvintele fiindu-i însoțite de o pantomimă complexă.

Norton s-a bucurat de întrerupere. Nu înțelegea unde vroia să ajungă Carver și nici nu era sigur că i-ar fi plăcut să priceapă.

— E uluitor cum își văd de treabă ăștia, zise el. E ca și cum nu s-ar fi întîmplat nimic, ca și cum totul ar fi normal.

— Foarte drăguț din partea lor. Ei măcar sînt consecvenți.

— Vorbești serios?

— Bineînțeles. De ani de zile, catastrofa era inevitabilă și știm cu toții asta, dar am încercat mereu să pretindem altceva, chiar atunci cînd ne pregăteam pentru război. Afirmam că n-o să se întîmple nimic, pentru că nu s-a întîmplat pînă acum — ce logică! Ne-am îngropat capetele ca struții și ne-am prefăcut din răsputeri. Și acum e aici, chiar peste drum, și-o putem vedea apropiindu-se, și știm că nu există salvare. Dar, de fapt, am știut lucrul ăsta de la început. Dacă te legi de niște șine, nu-i nevoie să aștepți pînă cînd poți vedea trenul, ca să începi să-ți dai seama că ești în pericol. Și ajunși aici, de ce să nu ne vedem de treabă, ca de obicei?

— N-am știut că gîndești în felul ăsta.

— Bineînțeles că n-ai știut. Din punctul tău de vedere, sînt bătrînul țicnit de la circiuma grecească. Sfîrșitul poveștii.

Carver marcase un punct, presupunea Norton. Dacă cineva l-ar fi întrebat dacă va avea loc un război atomic în timpul vieții lui, ar fi răspuns probabil afirmativ. Dacă cineva l-ar fi întrebat ce avea de gînd să facă, ar fi ridicat din umeri și ar fi spus, ei bine, ce poți face?

Avea prieteni care activau în diverse mișcări antinucleare, dar nu se putea abține să nu le considere eforturile ca fiind zadarnice. Cîțiva dintre ei ar fi admis același lucru, dacă ar fi fost strînși cu ușa. Diferența consta în faptul că acei prieteni nu puteau suporta să nu facă nimic cînd încă mai există speranță — oricît de firavă — în timp ce el nu concepea acțiuni care-i păreau extrem de improbabile în a produce rezultate.

Prefera să se uite la televizor sau să-și petreacă seara în vreun bar.

Cealaltă dificultate era că nu-și putea imagina un război atomic, nu putea vizualiza Londra incendiată și distrusă, nu-și putea imagina milioanele de morți, „supraviețuitorii", agonizînd, în așa-zise adăposturi antiatomice, haosul și anarhia. Și pentru că găsea aceste lucruri ca fiind inimaginabile, la un anumit nivel al subconștientului se autoconvinsese că nu se vor putea petrece niciodată, oricum nu aici și nu lui.

Fiind total neinteresat de politică, nu fusese conștient de urmările crizei pînă cînd aceasta devenise acută. Fuseseră difuzate anunțuri guvernamentale, fusese decretată starea de urgență, apoi urmase panica. În ciuda sfaturilor de a rămîne acasă, mase enorme ale populației părăsiseră orașele; zvonuri neconfirmate vorbeau de ciocniri cu trupe pe șosele.

Cîțiva rămăseseră pe loc: unii, ascultînd supuși instrucțiunile, altora nepăsîndu-le de nimic, ca Norton, incapabili să-și imagineze o situație post-conflictuală în care supraviețuirea ar fi fost posibilă.

Și apoi sirenele au început să urle și Norton stătea nemișcat, așteptînd sfîrșitul, și apoi vuietul acela groaznic s-a oprit și s-a așternut o tăcere cum nu mai auzise niciodată, care a durat și a durat, pînă cînd Norton, ca și alții, a ieșit pe stradă și s-a trezit într-o situație mult mai inimaginabilă decît orice și-ar fi închipuit el.

Mica insulă urbană în care se afla — un triunghi neregulat, nu mai mare de o jumătate de milă pe o latură — fusese surprinsă de trei explozii simultane la sol, care provocaseră... ce anume? O fractură în continumuul spațio-temporal? Era o explicație la fel de bună ca oricare alta. Oricare ar fi fost cauza, efectul consta în încetinirea timpului subiectiv de milioane de ori, reducînd zona de siguranță cu cîțiva iarzi în fiecare zi, dar prelungindu-le existența prin acea găoace stranie și aparent fragilă.

La început oamenii speraseră că miracolul — căci așa părea — le va putea permite vreo posibilitate de salvare, dar în curînd au aflat cum stăteau lucrurile.

Între două dintre fronturile de undă exista un coridor strîmt, care coincidea cu un drum lateral ce conducea în aparență către locuri sigure. O familie care-și calculase greșit planul de evacuare, înghesuită într-o mașină, încercase să străbată coridorul, dar, pe la jumătatea acestuia, mașina se oprise brusc, de parcă ar fi înghețat. Norton se mai uita uneori la automobil; prin geamul din spate puteau fi văzuți doi copii cu fețele împietrite în zîmbete tîmpe, cu mîinile încremenite în gesturi de rămas-bun. Era evident că fenomenul era numai local și că nefericiții traversînd o barieră invizibilă, ieșiseră în lumea timpului real. Cel puțin n-au avut timp să-și dea seama că evadarea lor eșuase, gîndi Norton. Cei încă întemnițați trebuiau să-și consume angoasele și în numele familiei ce riscase.

Norton se întreba dacă vreunul dintre nenumărații sateliți putuse filma interfața, bineînțeles dacă echipamentul le-ar fi fost suficient de sensibil ca să surprindă ceva. Poate vreun istoric din viitor, aflîndu-se în cele din urmă în posesia unei înregistrări, va încetini proiectarea cadrelor și se va minuna în fața unei aparente izbucniri de mișcare accelerată într-o arie unde exploziile fuseseră convergente. Istoricul își va freca probabil ochii uluit, considerînd totul un truc optic, ceva asemănător imaginilor retiniene ce apar după ce-ai privit spre o lumină violentă.

— Deci, vii și tu?, zicea Carver.

Norton și-a concentrat atenția la conversație, conștient că i se vorbise și că nu reținuse nimic.

— Să vin? Unde?

— Prin interfață. Vreau ca și altcineva s-o vadă. E extraordinar. O experiență unică. Ultima experiență unică dintr-o viață. De ce s-o ratezi?

Primul gînd al lui Norton a fost să protesteze, ca nefiind interesat, neavînd sens să caute noi experiențe cînd sfîrșitul era, în cel mai bun caz, la cîteva zile distanță, dar și-a dat seama că, de fapt, o acțiune hotărîtă — chiar pretenția unei acțiuni cu un scop anume — ar fi fost binevenită.

— Bine, a conchis Norton. Dar ce facem cu echipamentul de protecție? Tu, măcar ai asta... Și a arătat către costumul greoi și absurd al lui Carver.

— Nu e necesar. De fapt, e mai cald aici decît acolo. Nu știu ce mi-am imaginat înainte de a ajunge acolo, oricum, în anumite situații, orice echipament este inutil. N-ai nevoie decît de ochelari de protecție: am o pereche de rezervă acasă.

Carver s-a ridicat, a lăsat o bancnotă de cinci lire pe masă și s-a îndepărtat, făcîndu-i semn lui Norton să-l urmeze. Locuia dincolo de High Road, într-o casă mare, în stil victorian. Casa era încă intactă, dar delăsarea se făcea pretutindeni simțită, de la lemnul putred al ferestrelor pînă la buruienile ce năpădiseră grădina din față. Era clar că proprietarului puțin îi păsa de întreținerea „domeniului".

Imagini consecutive

Au intrat într-un hol întunecos avînd pe jos un linoleum maroniu, tocit de atîția pași. Se simțea un miros greu dę piele veche, praf și o duhoare indefinită de putreziciune.

Carver s-a îndreptat spre una din camerele din spate. Norton l-a urmat, oprindu-se apoi în ușa deschisă. Era o odaie mare, cu ferestre franțuzești deschizîndu-se spre grădină. Era imposibil să precizezi care fusese starea inițială a camerei, pentru că acum era sufocată de o aglomerare heteroclită de obiecte. Toți pereții erau acoperiți de sus pînă jos cu cărți, unele vechi, cu legătură scumpă, amestecate însă cu altele ieftine și ferfenițite, într-un mozaic complet aleatoriu. Și mai multe cărți erau așezate pe podea, pe scaune și mese. Restul mobilierului consta dintr-un amalgam ciudat de ceasuri, globuri, animale împăiate, modele de corăbii și motoare, vechi echipament științific și medical, porțelanuri, instrumente muzicale și diverse alte articole.

Carver și-a făcut loc, împingînd lucrurile, către un birou pe care se găsea o pereche de ochelari de protecție, printre cuțite, tuburi de clei și așchii de plastic.

— Nu te sinchisi de tot balamucul ăsta, îi spuse jovial lui Norton, văzîndu-l că stă indecis în ușă. Mă tem că întreaga casă arată așa. Niciodată nu m-am putut abține să nu acumulez și mai mult gunoi din ăsta. N-am putut să arunc vreodată ceva. Nevastă-mea obișnuia să spună că am năravuri de coțofană. Știi, din cauza asta n-am plecat. N-aș fi putut s-o iau de la capăt, în altă parte, fără toate astea. Cîteodată mă gîndesc că există mai mult din mine aici — și a arătat întreaga casă — decît aici, și și-a ciocănit craniul.

Norton a simțit deodată o undă de simpatie pentru Carver, percepîndu-l pentru prima dată ca pe o altă ființă umană și nu ca pe o prezență iritantă. Carver a părut să intuiască asta și-a început să salte în palmă ochelarii, timp de secunde întregi, pînă cînd jena a dispărut.

— Ochelarii ăștia îi fac singur, a zis. Cei cu lentile întunecate obișnuite nu sînt buni. E nevoie de sticlă mult mai groasă. Numai dacă îi porți altundeva nu poți vedea nimic.

Carver a insistat să-i arate lui Norton locul pe care-l explorase mai înainte, deși pretindea că de data asta vor traversa prin altă parte. Își scosese costumul de protecție și era o apariție ciudată, drapat într-o cămașă hawaiiană și cu pantaloni de catifea reiată. Apoi s-a înarmat cu două bastoane zdravene, cedîndu-l unul lui Norton.

S-au depărtat de High Road, au luat-o pe a doua stradă la stînga și au ajuns față în față cu un alt „zid" pîlpîitor, ce te făcea să clipești, dar nu din cauza intensității luminii, ci dintr-o absență a culorii.

Pe suprafața „peretelui", ca un fel de proiecții holografice, se zăreau imaginile lui Carver, din spate, atunci cînd traversase interfața, și din față, atunci cînd se întorsese.

— Vezi, îi spuse Carver, de aici lumina nu poate scăpa, așa încît imaginea e captivă ca o musculiță în chihlimbar, pînă cînd „bariera" se mută suficient de departe. Asta a și început să se întîmple.

Privind atent, Norton și-a dat seama că „imaginile" începuseră să se tulbure de parcă ar fi fost văzute printr-un val unduitor de căldură.

S-au întors în High Road, au trecut de cafenea — unde un grup de bărbați stătea în jurul unei mese holbîndu-se la alți cinci cum jucau tensionați — apoi s-au apropiat de interfața ce bloca strada.

— Bine, a zis Carver. Ține-te aproape de mine. Dacă te temi, flutură bastonul în jurul tău. Dacă nu ți-e teamă, fă la fel!

A rîs, și Norton a zîmbit ca răspuns. Și-au pus ochelarii și, ca orbii, ciocănind terenul cu bastoanele, au pătruns în interfață, părăsindu-și „imaginile" ce rămăseseră ca lipite la suprafață.

Norton s-a trezit înconjurat de un viscol mut de lumină orbitoare. Chiar prin groasa stratificare a plasticului polarizat, strălucirea era aproape dureroasă; era ca și cum te-ai fi uitat la soare prea de aproape, numai că aici nu puteai să-ți ferești ochii. Lumina părea să se rotească, să se învolbureze, să i se reverse în creștet și să izvorască din sol. În urechi îi răsuna un cîntec și avea senzația că ar fi pășit într-un zefir de pură incandescență, cu presiunea fotonilor suficient de puternică ca să-i încetinească înaintarea.

Se simțea bine dispus, plin de extaz, de parcă s-ar fi găsit în centrul soarelui. Lumina era purificatoare. Și-a dat seama că se deplasa cu o anumită mișcare a brațelor, ca și cum ar fi înnotat, propulsîndu-se în inima acestui soare artificial cu gesturi greoaie de bras.

— Norton! Ai grijă! Vocea lui Carver s-a auzit ca de sub apă, de undeva departe; sunetele i-au plescăit vag în urechi, spălate imediat apoi de mareea strălucitoare.

Carver ajunsese lîngă el, întinzînd mîna și apucîndu-l de cămașă. Norton s-a întors și l-a privit. Carver părea fluorescent, strălucea orbitor. Intensa luminozitate îl transformase într-o sculptură suprarealistă în tente de un alb scînteietor. Pielea părea să-i fie luminoasă și translucidă, iar cînd Norton și-a ridicat propria mînă a văzut că arăta la fel, și și-a imaginat că putea vedea conturul cețos al oaselor prin carne. Cînd Carver s-a mișcat, fascicule de lumină au irizat pretutindeni, iar o alunecare bruscă a bastonului său a declanșat așchii de refracții în toate direcțiile.

— Carver..., a zis Norton, și cuvintele s-au spulberat de parcă s-ar fi aflat într-un uragan. E extraordinar... incredibil.

— Cine s-ar fi gîndit că în inima unei explozii nucleare zace așa ceva? Nu știu, dar chiar și filmele acelea, proiectate cu încetinitorul, păreau „frumoase", dacă puteai uita ceea ce înregistrau de fapt, a rîs Carver.

— Cît de departe putem merge?, a strigat Norton, întorcîndu-se și înaintînd spre inima luminozității.

— Numai cîțiva yarzi. Vei vedea.

Norton a făcut vreo zece pași, apoi vîrful bastonului său a explodat ca o petardă. L-a retras și-a călcat pe vîrful ce ardea. Cîțiva centimetri din baston dispăruseră într-o clipă.

Privind înainte, și-a imaginat că vede următoarea interfață, globul de foc avansînd în mișcarea-i lentă, inexorabilă. Chiar prin lumina orbitoare a crezut că poate observa formele unduitoare ale flăcărilor portocalii dansînd peste interfață. Norton și-a amintit brusc ce zăcea dincolo... dar pentru moment era suficient că aluneca scăldat într-un nimb de foc alb și rece.

Carver, fantoma aureolată a unei siluete, era lîngă el, vîjîindu-și jucăuș bastonul prin globul de foc, scoțîndu-l de fiecare dată mai scurt. Părea un dresor de lei, ținînd în frîu doar cu un baston și prin forța personalității o energie inimaginabilă.

— Nu înainta prea mult, l-a avertizat Norton pe Carver, văzînd că se aventura într-o zonă periculoasă.

(Continuare în pag. 272)

Traducerea
CRISTIAN TAMAȘ

ALEXANDRU UNGUREANU

Tudose contra calculator

Acuzarea: Putem proba cu martori că înainte de a se introduce în casa reclamantei, pîrîtul s-a învîrtit cîteva zile prin cartier, culegînd informaţii în vederea scopurilor sale oneroase...

Tudose: Protestez împotriva verbului „a se învîrti", folosit ca predicat într-o propoziţie avîndu-mă pe mine drept subiect...

Judecătorul: Ascultă, tovarăşe Tudose, dumneata te crezi la lecţia de gramatică? Spune mai degrabă pentru ce dădeai tîrcoale şi nu ne ameţi cu sintaxa...

Tudose (intimidat): Păi ... şi eu, ca omu' ... după un ciubuc...

Acuzarea: Să se consemneze că pîrîtul are ocupaţii care contravin legilor şi moralei noastre.

Grefierul: Nu vă faceţi griji, calculatorul înregistrează tot ce se vorbeşte.

Tudose: Mă opun! Am autorizaţie eliberată de Consiliul Popular, plătesc impozit... Sînt depanator calificat de calculatoare personale...

Judecătorul (enervat): Dacă te mai opui o dată, te dau afară şi te judec în lipsă... De ce nu ţi-ai luat avocat?

Tudose: Cred neabătut că dreptatea este în mod evident de partea mea... Şi pe urmă, ca o consecinţă a acţiunii introduse de acuzare, m-a părăsit nevasta împreună cu economiile comune, depuse la CEC, şi o seamă de bunuri din gospodărie, asupra cărora nu insist...

Acuzarea: În fapt, putem proba că pîrîtul s-a introdus în casa reclamantei, de profesie văduvă, specialitatea casnică (judecătorul zîmbeşte) şi, sub pretextul că îi repară calculatorul personal, a încercat să-şi însuşească prin fraudă o sumă importantă de bani. Calculatorul personal, aşa-zis defect, a anihilat însă, în plan ideatic, tentativa, dar nu a putut-o proteja eficace pe reclamantă de violenţele la care s-a dedat pîrîtul, după ce şi-a văzut intenţiile dejucate...

Tudose: Tovarăşu' judecător, nu mă mai opun, căci mi-aţi interzis, dar protestez vehement...

*
* *

Bă, Tudose, bă, da' tu eşti fraier rău de tot. Adică tu ai imperisa că în depanare totul e să remediezi defectele?! Tudose şi cu Ranţu făceau un schimb de experienţă în barul Anti-G, de curînd deschis. Masa lor plutea chiar deasupra intrării, iar în jurul ei se satelizaseră deja vreo cinci sticle. Găseau grozav de amuzant că tăblia mesei era îndreptată spre podea, iar ei se sprijineau cu picioarele pe tavan. Din punct de vedere fizic stăm bine, deschisese Tudose discuţia, dar în rest... Şi aici Tudose îşi întorsese buzunarele pe dos. Era evident că din ele nu curgea nimic, dar nu din cauza absenţei forţei de gravitaţie... Mie, măi Ranţule, mărturisise Tudose, nu-mi place să-mi pierd timpul. S-a stricat interfaţa cu utilizatorul, pac, am tras placa cu circuite afară din conector, pac, pac, i-am băgat alta la loc, pac, pac, pac, uite, dom'le, merge, atîta face, să trăieşti, naşule, la revedere, mai poftim şi altă dată, doamne fereşte...

Păi de asta nu-ţi iese ţie pasenţa, Tudose... Tu nu-ţi dai seama că schimbatul unei plăci îl poate face şi Goguţă, pionier fruntaş, membru al cercului de electronică... Dacă tu îi ţii locul, capeţi bani să-ţi iei bomboane... E şi normal... Fii atent la filmul pe care ţi-l povestesc eu. Te duci, intri în casa omului. Nu te repezi ca Gheorghe la Maria, noaptea, prin căpiţă, întîi stai de vorbă frumos, ca un om civilizat, bei un pahar de vin dacă ţi se oferă, altfel nu, discuţi un pic despre vreme, despre agricultură, fotbal, te uiţi admirativ prin casă şi faci evaluarea. Pe urmă îţi aduci aminte că te grăbeşti, ai o mulţime de clienţi nefericiţi care te aşteaptă, de cinci zile şi cinci nopţi stau cu felinaru' în poartă... Întrebi unde te poţi spăla pe mîini. Omu' se miră. Îi bagi textul cu electronica şi chirurgia. Te speli pe mîini şi te ştergi cu prosopul tău, îţi iei în geantă prosop, vezi, nu cumva să uiţi, trebuie să se vadă de la început că eşti un profesionist tipicar, putred de experienţă, ăştia inspiră încredere. Eventual, poţi să faci şi nişte mişcări de încălzire cu degetele. După aceea, începi să-ţi scoţi sculele: testerul de integrate, avometrul, sonda logică, simulatorul de programe, un osciloscop, dacă ai, e nemaipomenit, în faţa clientului, în fine, letcon de putere, letcon miniatură, trusă de şurubelniţe, bormaşină, ciocan, nu rîde, mulţi văd, puţini cunosc, cutii cu piese de schimb, fire de conexiune, în fine, mai vezi tu... Este foarte important să ticseşti o masă întreagă. Desfaci carcasa computerului... Ai grijă, nu dai buzna să-l măsori, întîi faci o mină scîrbită şi te apuci să-l cureţi de praf, chiar dacă nu se vede nici o urmă. Abia apoi în

Tudose contra calculator

cerci să vezi ce are. Cînd ai găsit defectul, bagi textul cu disperare. Întrebi cine a fost animalul care a mai umblat între timp înăuntru cu picioarele, pentru că e făcut praf. Scoţi documentaţia tehnică. O consulţi cu durere, deoarece ea confirmă dezastrul, dai un videofon unui client la care ar urma să te duci şi te scuzi că nu mai ai timp să treci astăzi, pe urmă încă unul nevestei, să nu te mai aştepte cu masa, iar după aia te apuci şi schimbi piese într-o fericire; nu contează că sînt bune. În final, după ce-ai terminat, nu mai devreme de trei ore, omu' o să te întrebe cît face. Aicea faci spiritul cu cît vrei mata, dar nu mai puţin de... O voce caldă, insinuantă, de femeie anunţă: „Stimaţi consumatori, programul nostru se apropie de sfîrşit. Peste trei minute cîmpul antigravitaţional îşi încetează efectul. Vă rugăm să vă pregătiţi pentru a părăsi localul. Vă invităm să reveniţi mîine seară. Noapte bună!". Adică cum, se miră Tudose. Lasă-i, nu-i nimic, vor să ne dea afară, dar nu ne duc ei cu una, cu două. Cîmpul antigravitaţional nu încetează brusc acţiunea. Tudose şi Ranţu aterizează în devălmăşie pe podea, ba Tudose mai are parte şi de-o sticlă goală peste ceafă.

*

* *

Sună la poartă. Încă nu terminase de rezolvat o problemă. Cum o să i se adreseze? Să-i zică doamnă? Bine, dar era văduvă. Să-i zică domnişoară? Parcă nici aşa nu mergea. Duduie? Desuet! Tovarăşă? Poate se sperie, e prea protocolar! Pînă să se decidă, iată că văduva traversează curtea, îmbrăcată într-un capot generos cu formele corpului ei. Nu corespunde deloc cu imaginea anticipată de Tudose. Ar fi trebuit să fie o băbuţă spre optzeci de ani, ceva în genul bunicuţei Scufiţei Roşii; cînd colo, n-are decît vreo treizeci şi cinci, o făptură cu părul şi ochii negri, ademenitoare ca un fruct copt, numai bun de cules. Ocii ciornîie, începe Tudose să fredoneze, ea se apropie ca un vis frumos de dimineaţă, înainte de a suna ceasul pentru a merge la servici, şi binevoieşte să i se adreseze:

– Dumneavoastră...?! Pe mine mă căutaţi?

Un surîs puţin cam tîmp înfloreşte pe buzele lui Tudose.

– Da, cred că da, adică... nu eram prea sigur, dar acum, că v-am văzut...

– Dar nu vă cunosc...

„Vai, ce nostim se miră!", cade Tudose în extaz.

– Sînt un biet depanator sărman... Adică, hîm, sînt depanatorul, am venit să vă repar calculatorul...

– Aaaa, da, poftiţi, poftiţi, vă rog din suflet să mă urmaţi...

Şi Tudose nu poate rezista fierbintei rugăminţi, o urmează pe aleea pietruită care şerpuieşte pe sub o vie. „Oare cu cine o bea ea cei şase-şapte sute de litri? N-are nevoie de vreun ajutor?" După mersul unduitor al femeii, lui Tudose i se pare că totuşi problema consumării vinului produs din strugurii viei nu e dificil de soluţionat. Lui, de exemplu, dacă i s-ar solicita concursul...

– Vă rog foarte mult să nu vă descălţaţi. Poftiţi în sufragerie şi luaţi loc!

Tudose intră, se aşază. Ce bine, cîteodată e foarte plăcut să fii depanator! Apare văduva cu o tavă pe care se află un pahar cu apă rece şi o farfurioară cu dulceaţă.

– A, nu trebuia să vă deranjaţi, stimată..., şi mormăie ceva între doamnă-tovarăşă-duduie, fiindcă nu s-a hotărît încă asupra formei de adresare potrivite acestei împrejurări.

– Dar nu-i nici un deranj, serviţi, e dulceaţă făcută astă toamnă de mine.

Tudose gustă şi se încruntă. Văduva minte. E dulceaţă standard făcută de calculator după un program care circulă prin oraş. Programul are o mică greşeală, cantitatea de zahăr e de două ori mai mare decît ar trebui şi căpşunile s-au zaharisit. Da' nu-i nimic dacă minte, unei văduve atît de drăguţe i se mai poate trece cu vederea.

– Ştiţi, vă rog să mă scuzaţi, am crezut că sînteţi instalatorul...

– Da' de ce? Aveţi probleme cu instalaţia de apă?

Văduva oftează.

– De, ca la o casă fără bărbat... Ce poate face o femeie singură?!...

– Totul se depanează, doamnă, calculatorul, instalaţia de apă, chiar şi vieţile oamenilor se pot repara, dacă uzura nu-i prea gravă...

– Ei, să lăsăm asta, mă tem că viaţa mea e ireparabilă... Mai serviţi nişte dulceaţă, staţi să vă aduc şi nişte prăjituri, eu, de, ca femeile... mă pricep la gospodărie...

– N-aţi întîlnit încă reparatorul potrivit... Nu, mulţumesc, nu mai servesc dulce, mă cam supără dinţii... şi cu pancreasul am nişte necazuri... Da' de ce spuneaţi că m-aţi confundat cu instalatorul?

– Pentru că pe el îl aşteptam astăzi. Dar e un tip... aşaaa, mai... mîrlan... Cînd am văzut un domn distins ca dumneavoastră, m-am fîstîcit ca o proastă...

– Lăsaţi, că nu m-am distins chiar aşa de tare... Să facem cunoştinţă, mie îmi zice Tudose...

– Iar mie Floriica, se bucură ea şi se alintă, lungindu-l pe i. Mai serviţi ceva, Tudose, să vă fac o cafea...

– Nu, lasă, Florico, nu te mai deranja... Florica, ce nume frumos...

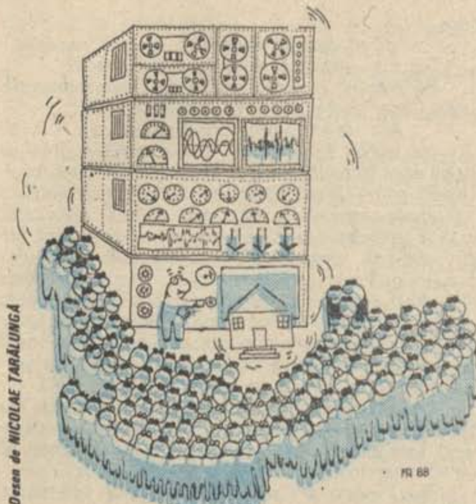
– Şi Tudose e nume frumos. De doctor, sau de arhitect...

– Da' de unde, taică-miu era zugrav...

– Nu contează, mie îmi place... Să vă mai fac o cafea, Tudose. Vă rog să nu mă refuzaţi!

– Vai, mulţumesc, dar astăzi n-aş bea. E atît de frumos afară.

– Într-adevăr, e soare... Ce păcat că instalaţia de încălzire solară nu funcţionează... Mi s-a stricat o vană... sau un robinet, nu ştiu prea bine cum se cheamă...

- Ei, nu-i nimic. S-ar putea ca la noapte să plouă. Ar fi bine pentru recoltă...

- Și eu am niște straturi prin curte. Ceva mărar, pătrunjel, ceapă, de, ca la o văduvă. Dar nu-mi pasă dacă nu plouă, că le ud cu furtunul...

- E bine să ai un furtun pe lîngă casă...

- Da, e bine, te mai ajuți cu el... Eu, cum sînt singură, de multe ori n-am ce face și mă plictisesc. Atunci iau furtunul și mă plimb cu el prin curte...

- Ce mult mi-ar plăcea și mie...

- Zău... n-are rost... Matale ești om deștept.

Tudose, plăcut impresionat de intuiția ei, simte nevoia să aprofundeze subiectul.

- Da' de unde știi?

- Păi, ca să repari calculatoare - și aici îi face cu ochiul complice, coborîndu-și intensitatea vocii pînă la șoaptă - trebuie să fii mai deștept decît ele.

- De ce vorbești în șoaptă?

- Ca să nu mă audă el (jenată). Îi cam place să asculte ce se vorbește!

„Na, își spuse dezamăgit Tudose, să vezi că nu-mi iese pasența! Mai are pe cineva în casă."

- N-aș vrea să fiu indiscret, dar cine e el?

- Cum, cine? Calculatorul? Nu pe el ai venit să-l repari?

- Bine, și ce dacă ascultă?

- Mă pedepsește! Îmi dă să mănînc răcituri, și eu nu suport piftiaaaaa... Începe să plîngă. Ba se întîmplă să nu mă lase nici la televizor! Zice că televizorul îmi distruge personalitatea. Care personalitate, că eu nici nu am așa ceva?!

Din cauza lacrimilor, simte nevoia să-și tragă mai bine capotul peste genunchi; în felul acesta se dezvăluie ceva mai mult din rotunjimea sînilor.

- Ce calculator rău! Las' că-i vin eu de hac!

- Da, au mai zis și alții tot așa, ei s-au dus și eu am rămas (în șoaptă) cu animalul. M-a și bătut (în șoaptă), bestia! Da' hai să lăsăm astea, mai bine, ia zi, bei un păhărel de țuică...?

Tudose, iluminat:

- Păi, de ce nu spui așa, Florico dragă! Beau, dacă insiști!

- Numai dacă îmi dă voie Gheorghiță să cobor pînă-n pivniță.

- Da' cine-i Gheorghiță?

- Calculatoru'... așa i-am zis eu cînd a murit bărbatu-miu. Că mi-era urît... De, ca femeie proastă...

Se ridică de pe scaun și dispare pe ușa de la bucătărie. Tudose profită de ocazie pentru a examina mobila și covoarele. Dotarea văduvei nu e rea. Se aud bubuituri înfundate într-o ușă, vocea ascuțită a Floricăi strigă „deschide, Gheorghiță, că ne facem de rîs, animalule", apoi un țipăt ascuțit. Văduva apare gîfîind și spumegînd de furie.

- N-a vrut fiara să mă lase! M-a curentat! Începe iar să plîngă. Cîtă batjocură am îndurat de la el... Că dacă ar ști bărbatu-miu (privește spre tabloul înrămat de pe perete, în care doi miri standard zîmbesc aparatului fotografic, fără să aibă grija vreunui calculator), din mormînt s-ar scula și l-ar face fărîme...

„Nu era rea la vremea nunții, cugetă Tudose, da' parcă mai bună e acum. S-a mai copt..."

- Lasă că-i mai bine așa, o consolează el, bem după ce-l repar... Ia să mă apuc de lucru! Tii, bine că mi-am adus aminte. Unde-i baia, că vreau să mă spăl pe mîini.

Femeia îl privește întrebătoare.

- Ei, n-ai de unde să știi, eu sînt un depanator meticulos, a repara un calculator e ca o operație chirurgicală, înțelegi?

- Înțeleg, că și mie mi-a făcut curte un doctor. Da' nu era om serios și Gheorghiță l-a cam repezit... Și să știi că m-am operat și de apendicită... Eram mică, aveam vreo șapte-opt ani...

- E-n regulă, și eu m-am operat, da' zic totuși să-mi arăți unde-i baia!

O urmează. Intrînd în încăperea cu pricina, admiră faianța albastră cu abțibilduri lipite peste tot, apoi pe sine, în oglindă. Ea închise ușa în timp ce el se spăla pe mîini. Asta crea o atmosferă de intimitate, și în consecință o savură pe îndelete, în vreme ce se ștergea cu propriul său prosop.

*
* *

- S-a blocat clanța, constată Tudose, vrînd să iasă.

- Aoleeeuuuuu! izbucnește văduva. Ne-a prins Gheorghițăăăă!!! și tot trăgea cu coada ochiului către fotografia răposatului, atîrnată lîngă scaunul W.C.-ului.

- Aha, se lămurește Tudose, zîmbind amuzat. Gheorghiță-i de vină.

Florica se agață disperată de gîtul lui.

- Fă ceva, omul lui Dumnezeu, că murim aiceaaaaa!!!

Jap, jap, două palme rapide cad pe obrajii femeii. Aceasta amuțește instantaneu.

- Uite, știi ce? Mie nu-mi plac istericalele... decît într-un singur loc. Acum nu e cazul, așa că ține-ți gura! Lasă că îl rezolv eu pe nenea...

În timp ce spune acestea, Tudose nu stă degeaba, caută febril din ochi un punct de sprijin. O pilă de unghii, o agrafă de păr sînt obiecte care îi atrag atenția.

- Predă-te, Tudose, n-ai pe unde ieși!, se aude

Tudose contra calculator

o voce calmă, baritonală, de calculator viril.

– Cine vorbeşte?, întreabă Tudose, ca să cîştige timp.

– Sînt Gheorghiţă, calculatorul personal al Floricăi.

– N-am auzit de tine!

– Nu-i nimic, ai să auzi şi ai să mă pomeneşti. Dacă nu te predai necondiţionat, vă gazez pe amîndoi cu insecticid!

– Zău, mă?!, se miră fals Tudose, apoi strecură printre dinţi: Dă-mi repede un prosop uscat, Florico...

– Da' la ce-ţi trebuie?

– Vreau să pun mîna pe clanţă şi îmi trebuie un izolator, altfel bestia e în stare să mă curenteze.

Manevrează rapid pila de unghii, slăbind holşuruburile care fixează broasca uşii. Unul dintre ele se învîrte în gol; Tudose îl înjură calm.

– Florico, ai avea ceva împotrivă dacă mi-aş propti drăgălaşul meu umăr în uşa ta?

– Şi pe urmă cine mi-o reparăăăăăă?, începe ea a doua criză de isterie... Că aşa sînteţi voi, bărbaţii... Repede la împins... Lasă că-l rog eu frumos, şi poate se îndură... Dă-te la o parte!

Şi nici una, nici două, îl îmbrînceşte pe Tudose şi îngenunchează în faţa uşii.

– Gheorghiţă, mă auzi? Gheorghiţă, mă rog de tine ca la icoana maicii domnului, îndură-te, Gheorghiţă, şi dă-ne drumul, că nu mai fac, mă jur pe ce-am mai sfînt, aşa să n-am parte de ochi şi de zilele mele dacă te mint...

– Adică ce nu mai faci, Florico, exprimă-te coerent, solicită impertinent Gheorghiţă.

– Adicăăă, hî-hîîîî, nu mai chem pe nimeni să te repare...

– Ai mai jurat şi altă dată, ce încredere mai pot să am în cuvîntul tău?!

– Să mă lovească paralizia pe loc; să mor fără lumînare şi să rămîn neîngropată... supralicitează văduva.

– N-ajunge, Florico, dacă vrei să vă dau drumul, zi după mine... Culmea, Florica se resemnează docilă:

– Zic, Gheorghiţă, orice vrei tu...

– Jur că, dacă mai chem pe cineva să te repare...

– Jur că, dacă mai chem pe cineva să te repare...

– Stai, că n-am formulat corect jurămîntul din punct de vedere logic. Repetăm. Jur să nu mai chem pe nimeni să-l repare pe Gheorghiţă...

– Jur să nu mai chem pe nimeni să-l repare pe Gheorghiţă...

– Iar dacă îmi calc jurămîntul...

– Iar dacă îmi calc jurămîntul..., nu-l calc, Gheorghiţă, ai milă...

– Să-mi prind degetul în maşina de tocat electrică...

Să-mi prind degetul în maşina de... aoleuuuuu...

– Să mă otrăvesc singură, din greşeală...

– Să mănînc o săptămînă numai bicarbonat de sodiu, aşa să-mi ajute Gheorghiţă...

– ... Aşa să-mi ajute Gheorghiţă!

– Iar afară de aceasta, mai promite-mi că ai să-mi spui în fiecare seară cîte o poveste erotică...

– Promit, Gheorghiţă, numai dă-ne drumul...

Tudose simte că nu mai poate îndura atîta umilinţă. O perdea neagră i se aşterne peste ochi, iar din piept îi ţîşneşte mugetul înfuriat al omului preistoric. Face un salt periculos şi loveşte uşa cu amîndouă picioarele, ceva mai sus de capul plecat al Floricăi. Zăvorul electromagnetic sare din locaşul său, iar Tudose cade peste văduvă, ceea ce îi aduce în situaţia de a se întinde împreună pe gresia care ţine loc de pardoseală.

– Oh, Tudose, dă-mi drumul, geme femeia, nu prea convinsă, dar Tudose trage de timp, prelungind momentul, căci îi plac mirosul de spray şi moliciunea formelor ei.

– Tu, Florico, ţi-a mai spus cineva că eşti foarte ergonomică?

– Hai, Tudose, dă-mi drumul, că ne vede Gheorghiţă, măi...

– A, da, Gheorghiţă..., îşi aduce aminte Tudose şi se ridică, plin de regrete. Lasă că mi ţi-l rezolv eu pe Gheorghiţă. Ia zi, unde-l ţii?

– În debaraua din sufragerie...

– Aha...

Plimbîndu-şi ochii peste pereţii sufrageriei, Tudose apreciază în gînd distanţa; unu, doi, trei... Cu un icnet, se azvîrle înainte. Ocoleşte masa, se împiedică de cordonul unui fier de călcat, se poticneşte şi începe să cadă, ceea ce ar fi reuşit dacă nu s-ar fi agăţat cu mîna chiar de clanţa uşii debaralei. „Nu curentează, e bine", se îmbărbătează el în vreme ce deschide uşa prudent. Dinăuntru nu se aude nimic, nu vine nici un miros. „Al meu eşti, jubilează Tudose, aprinzînd lumina. Mai apucă să vadă cutia calculatorului propriu-zis, apoi un fel de pumn învelit într-o mănuşă de box ţîşneşte de undeva, animat de un arc puternic, şi îl izbeşte în faţă.

*
* *

Tudose visa că naveta spaţială luase foc. Se ejectase de la treizeci şi şase de kilometri deasupra Pămîntului şi tot cădea, cădea şi nu se mai izbea, paraşuta refuza să se deschidă, deci urma să se accidenteze mortal. La un moment dat, se temu că se va aprinde. Realiză că nu avea nici un fel de scut termic. „Voi lua foc, îşi făcu el socoteala, cînd voi atinge temperatura de o sută treizeci şi cinci de kilometri pe oră. Voi arde ca o stea căzătoare. Ce poetic!" Deodată, ceva din aer îl izbi în bărbie. „Raţi ai dracului, cu poluarea voastră nu mai poate omu'să pice liniştit la sol." O voce începuse să se audă chiar lîngă el: „Tudose, Tudose...". Bărbia îl durea rău de tot. De indignare, Tudose deschide ochii. Geme şi îşi freacă maxilarul inferior cu mîna stîngă. Dedesubt, între el şi covorul persan, se află ceva care înţeapă, dar nu are timp să-şi bată prea mult capul întrebîn-

du-se ce ar putea să fie, căci aude din nou vocea: „Tudose, Tudose...". E glasul văduvei.

– Unde eşti, Florico?, articulează cu greutate Tudose, căci îl doare falca.

– În baie, Tudose, tot în baie... Gheorghiţă a zăvorît uşa hidraulic...

Tudose priveşte cu teamă spre uşa debaralei, după care începe să se tîrască şerpeşte spre baie. Examinează cu un ochi de profesionist balamalele hidraulice. Deocamdată nu se poate face nimic, i-ar trebui un topor, şi uite că tocmai o asemenea sculă nu are în geantă. Extraordinar, cărase cu el pînă şi un mini-strung, dar la un banal topor nu se gîndise. Încearcă să-i insufle curaj femeii îndurerate.

– Florico, tu rezistă în baie pînă la eliberare!

– Tudose, trăieşti?! Ce mult mă bucur...

– De ce? Credeai că am murit?

– Nu... (pauză pentru smiorcăială). Credeam că m-ai părăsit, că aşa sînteţi voi, bărbaţii, cînd daţi de greu... Vă puneţi palma în fund şi fuga la alta, unde-i cald şi bine...

– Lasă, că eu nu-s din ăia... Eu sînt profesionist...

– Deci nu mă părăseşti, Tudose...

– Nu, Florico, cum o să te las aşa?

– Tudose... promite-mi ceva...

– Zii...

– După eliberare... bem o bere în oraş?

– Bem, bem, Florico, te duc şi la cinema, da' ce-o să zică lumea?

– Bine, atunci o cafea...

– Lasă, că mai vedem noi... Tu stai cuminte, fă un duş să-ţi calmezi nervii, eu am o vorbă cu nen'tu Gheorghiţă...

– Fii atent, Tudose, nici nu ştii cît e de viclean...!

Se aude vocea lui Gheorghiţă. Tudose e înciudat că nu poate localiza direcţia de unde vine, l-ar reduce la tăcere...

– Pînă aici ţi-au fost jurămintele, Florico! Dar lasă, că-l rezolv eu şi pe Tudose... După aceea, vezi tu... Predă-te, Tudose, n-ai nici o şansă! Treci la perete cu mîinile sus şi sprijină-le de zid, ca să te percheziţionez...

– Întîi şi întîi, te rog să mi te adresezi respectuos, că n-am făcut şcoala profesională împreună... pe urmă, uite că nu vreau să mă predau... Ce-o să-mi faci, na?

O pădure de terminale răsare din senin: cleşti multipli pentru apucat diverse obiecte îl ameninţă clămpănind fioros, un fel de freză dentară îi bîzîie în urechea dreaptă şi, dacă nu ar fi lăsat capul jos, fără îndoială că i-ar fi perforat craniul dintr-o parte în alta; trei pompiţe, din care nu se ştie ce ar putea ţîşni, ocupă poziţii avantajoase de tragere; tije articulate cu arcuri se retractă şi se destind ameninţătoare; lustra se bălăngăne lugubru, iar becurile instalate clipesc obositor; pentru ca efectul psihologic să fie complet, o sirenă mascată în perete porneşte să sune apocaliptic. Pentru prima dată de cînd intrase în casa văduvei, lui Tudose îi este frică; broboane reci de sudoare îi acoperă fruntea şi un junghi intercostal îi îngreunează respiraţia. „Dacă mă schilodeşte nebunul? E în stare. Ajunge să mă apuce cu un cleşte din ăla de nas şi m-am făcut de rîsul lumii... Sau pompiţele... m-ar putea gaza cu vreo prostie de chimicală, cu naftalină, de exemplu, ca să nu-mi crească molii în plămîni... Mai bine aş fugi strategic... Sînt un profesionist prea valoros ca să mă las incapacitat de un calculator nebun... Şi pe urmă... sînt încă tînăr... Mai pot repara sute, mii de calculatoare pînă în ziua cînd moartea nemiloasă... „La moarte nu prea se gîndise, ce-i drept, el era un tip profund constructiv..." Dar dacă totuşi i s-ar întîmpla chiar lui un asemenea ghinion, ar prefera ca asta să se întîmple undeva într-o pădure, în mijlocul unui luminiş cu narcise, întreaga biocenoză să plîngă la capul lui, în nici un caz în casa unei văduve oarecare, să zică lumea „aşa-i trebuie dacă umbla după ciubucuri, că nu-i mai ajungeau banii... Şi la ce i-a folosit, a luat ceva cu el?". Oricum, concluzia era trasă. Fuga, departe de a fi ruşinoasă, poate căpăta chiar unele virtuţi, în anumite împrejurări. „Numai că, din păcate, Tudose nu prea avea loc de întors, fiind complet încercuit de terminalele fiorosului Gheorghiţă, calculatorul dement.

Situaţia se apropie de un moment culminant. Un sistem format din trei tije articulate hidraulic, avînd în capăt o rezistenţă electrică încinsă la roşu, probabil un fost drot pentru ondulat părul, schiţează mişcări ameninţătoare în direcţia ochilor săi, un ventilator cu pale metalice tăioase îi suflă în ceafă, dar ceea ce îl înnebuneşte de-a binelea este sunetul sirenei, care începuse să-i dea ameţeli şi o senzaţie de vomă. Venise timpul să facă ceva. Într-o clipă de fericită inspiraţie, apucă scaunul de lîngă uşa care dă în baie cu amîndouă mîinile, îl învîrteşte peste cap şi izbeşte cu toată forţa disponibilă în direcţia mesei din mijlocul camerei. Scaunul se face ţăndări, dar se sfărîmă şi cîteva terminale periculoase. Se creează o secundă de acces spre mijlocul sufrageriei. Tudose nu lasă să-i scape momentul, se foloseşte de el pentru a plonja înainte, direct sub masă. I se smulge un pantof, dar izbuteşte să se strecoare, răsturnînd un fotoliu, şi se refugiază sub o dormeză cu picioare înalte. Linişte. Sirena a amuţit, probabil Gheorghiţă este derutat. Întins pe spate, Tudose contemplă arcurile somierei şi borcanele cu dulceaţă puse la adăpost, tocmai în fund, lîngă perete. Miros frumos a gutui. Lui Tudose îi este foame. Ar gusta din ele însă consideră că e mai bine să se abţină. În caz că l-ar apuca setea, nu vede de unde ar putea dobîndi un pic de apă. Caută înfrigurat prin buzunarele hainei. Nu fără emoţii, deschide cutia în care domiciliază Gîndăcel. Îi vorbeşte şoptit, e mai bine ca Gheorghiţă să nu afle ce pune el la cale.

– Ce faci, băi Gîndăcel, dormi?

– Să trăiţi, bădie Tudose, nu dorm, cum o să dorm?!

– Da' ce făceai, mă?

– Mă învîrteam în jurul cutiei, ca să-mi păstrez condiţia fizică.

– Bravo, Gîndăcel, acum fii atent, urmează o nouă misiune, cea mai importantă din cîte ai executat tu pînă în prezent.

– Ordonaţi!

– Ieşi din dispozitivul de apărare şi te strecori prin liniile inamicului, astfel încît să părăseşti casa. Clar?

– Am înţeles.

– Te duci pînă la blocul lui nenea Ranţu, ştii

Tudose contra calculator

unde stă, că am mai fost împreună...

- Ştiu, peste drum de coşul acela de gunoi vopsit în albastru.

- Aşa, măi, eşti gîndac isteţ. Intri în apartament la nenea Ranţu şi îi spui că sînt la ananghie, să tragă o fugă pînă aici, să mă ajute, că şi eu l-am servit cu atîtea... Şi maj zi că, dacă mă scapă, facem un chef monstru. Îi atragi atenţia să nu intre în casă pînă nu întrerupe curentul electric de la tablou, sau chiar de pe stîlp. Să-şi ia cu el un topor cu coada bine izolată, că altfel, dacă Gheorghiţă e cuplat cumva şi la o sursă automată de curent, îi strică imprimanta şi e păcat...

- Am înţeles Bădie, totuşi nu-mi daţi permisiunea să mă bag eu puţin prin circuitele lui Gheorghiţă ăsta?

- Nu, îţi interzic categoric, e prea riscant. Dacă tu pieri, eu o să cad prizonier. Vrei să mă vezi inventînd povestiri erotice pentru Gheorghiţă? Aşaaa..., acuma fii atent la instrucţiunile speciale. Dacă eşti prins, sper că nu vei divulga nimic despre misiune...

- Se poate?!

- De asemenea, fereşte-te de Ranţu, dacă e, mă-nţelegi, puţin machit, s-ar putea să te înscrie pe lista trofeelor. I te adresezi prudent, de la distanţa de cel puţin doi metri.

- Am înţeles, să trăiţi!

- Bun, treci la executarea misiunii! În caz de reuşită, îţi mai capturezi doi-trei gîndaci, îi bag în cutiuţă cu tine şi te pun şef peste ei.

Gîndăcel, iute cum îi este felul, dispare, ocolind piciorul patului. Nu trece mult şi se aude din nou vocea lui Gheorghiţă:

- Predă-te, Tudose, nu mai ai nici o şansă! Am calculat toate probabilităţile, sînt pregătit pentru asaltul final asupra ta.

O pompiţă se iţeşte pe sub franjurile cuverturii care acoperă dormeza şi pulverizează în nasul lui Tudose un jet scurt de insecticid contra gîndacilor. Tudose rezistă eroic, ţinîndu-şi respiraţia o vreme, însă lăcrimează puternic. Şi se pare că nu a fost decît un avertisment.

- Vezi, Tudose, cît sînt de mărinimos, aş putea să te gazez cu uşurinţă. Totuşi, nu o voi face. Îţi mai acord o şansă. Discută cu nevastă-ta!

Se aude zgomotul apelului videofonului. Nu trece mult şi nevasta lui Tudose intervine, conectîndu-se în linie. Stînd sub pat, Tudose nu poate vedea ecranul pe care a apărut chipul ei, dar şi-l imaginează foarte bine. Faptul că nici el nu intră în unghiul camerei de luat vederi s-ar putea dovedi salvator pentru căsnicia sa.

- Alo, da.

- Săru'mîna, stimată doamnă, sînt calculatorul personal al văduvei Florica.

- Nu cunosc, ai ceva să-mi transmiţi?

- Da, doamnă, vreau să vă solicit ajutorul. Soţul dumneavoastră reprezintă o prezenţă inoportună în casa stăpînei mele. Atitudinea şi scopurile sale contravin intereselor propriei familii. De aceea, am considerat oportun să vă aduc la cunoştinţă, poate izbutiţi să-l convingeţi că e mai bine să se reîntoarcă în sînul onorabil al familiei. Iată prima dovadă a prezenţei lui în casă, geanta în care îşi ţine sculele ce-i servesc ca pretext...

- Unde e?, se arată nevastă-sa nerăbdătoare.

- Sub această dormeză. O voi ridica imediat şi vă voi arăta în ce postură nedemnă se află soţul dumneavoastră.

- Tudoseeeeee... izbucneşte femeia. Ieşi afară de sub pat, afemeiatule care mi-ai mîncat viaţa!

Tudose nici nu se gîndeşte să iasă. Cît timp nu a fost încă văzut mai poate nega, ar spune că a fost o farsă de-a unor colegi. I-au furat servieta la un pahar şi au vrut să se distreze pe socoteala lui.

- Nu reuşesc să o ridic, doamnă!, recunoaşte cinstit Gheorghiţă. Va ieşi singur, după ce îl voi gaza un pic...

- Tata e sub pat, tata e sub pat! Astea sînt vocile celor doi Tudose-juniori. Tata, ce ne aduci de sub pat?

„Pe mama voastră tiartă", le răspunde Tudose, în gînd. Deoarece nu are rost să aştepte să fie gazat, apucă un borcan de dulceaţă, scoate o mînă anonimă de sub cuvertură şi îl azvîrle cu precizie chiar în obiectivul camerei de luat vederi al videofonului. Legătura se întrerupe. Necazurile însă nu au luat sfîrşit.

- Degeaba, Tudose! Nu are nici un rost să te încăpăţînezi. Mai am o cameră de luat vederi, aş putea să o cuplez şi să-l chem pe şeful tău... Îţi imaginezi ce părere ar avea dumnealui dacă te-ar vedea în această postură?

Da, Tudose îşi putea imagina, totuşi, nu vroia să facă respectivul efort.

- Cu toate acestea, nu-l voi chema pe şef. Am capturat adineaori un gîndăcel care încerca să se strecoare în unitatea mea de comandă... Cred că te-ar putea interesa...

Tudose îşi propti coatele în parchet şi, împingînd cu capul, se ridică răsturnînd somiera.

- Ah, Gîndăcel... Gheorghiţă, nenorocitule, dacă i-ai făcut ceva, dau foc la casă!

- Uşurel, Tudose... Gîndăcel e în mîna mea... Îl vezi?

De altfel, l-am torturat puţin pe amicul nostru fiindcă e cam încăpăţînat. Nu i-am făcut mare lucru, i-am smuls două picioare... Presupun că i-ar putea creşte la loc, dacă eşti înţelegător...

De la cîţiva metri distanţă, Tudose nu-l poate vedea exact pe Gîndăcel, dar îl recunoaşte după gemete.

- Nu te lăsa, bădie Tudose... Luptă pînă la capăt! Viaţa mea n-are importanţă, eu sînt doar un biet gîndac de bucătărie...

Gîndăcel mai scoate un icnet, apoi amuţeşte. Gheorghiţă îşi exprimă regretele:

- Îmi pare rău, Tudose, am vrut doar să-i astup gura. Ce să-i faci, n-am fost prevăzut cu un terminal de o fineţe adecvată. Ţi-l cedez pentru funeralii, ai cinci minute... Nu uita că ai putea păţi ca el

Un bobîrnac metalic şi trupul lui Gîndăcel ateri-

zează la picioarele lui Tudose, care îngenunchează, pentru a-l vedea mai bine.

Gîndăcel are patru picioare rupte, nu i-a mai rămas decît o jumătate de antenă, iar din mijlocul carapacei maronii se scurge un firicel subțire de lichid murdar. Articulează cu greu în limba oamenilor:

– Bădie Tudose, să știi că n-am trădat... Nu i-am spus nimic. Să nu fii supărat pe mine că nu mi-am putut îndeplini misiunea. Nenea Ranțu era beat, n-aveam cui să mai cer ajutor și atunci...

– Știu, Gîndăcel, ai făcut tot ce se putea, nu m-am îndoit nici o clipă. Sînt mîndru de tine...

Tudose își șterge o lacrimă.

– Nu mai plînge, nene, sînt doar un gîndac scîrbos. Ce contează unul în plus sau în minus...?

– În general, ai dreptate, dar, acuma, vezi... o să-mi lipsești...

– Bădie, chiar crezi că am făcut ceva deosebit?

– Da, Gîndăcel, ceva ce n-a mai făcut nimeni din neamul tău. De unde ai aflat tu despre aventură, întrajutorare, prietenie, eroism?

– Am copilărit într-o bibliotecă... Am fost fugărit peste paginile unor cărți pline de înțelepciune...

Se simte că e la capătul puterilor.

– Bădie... gata... mă duc... Promite-mi ceva...

– Orice vrei tu...

– Promite-mi... că nu mă arunci... la canal...

Își mai agită spasmotic jumătatea de antenă o dată, apoi gata, nu mai mișcă. Dintr-un bilet de electrobuz împăturit, Tudose improvizează un pliculeț în care introduce trupul neînsuflețit al prietenului său. O cută amară i se atîrnă de colțul drept al gurii. Arată cu pumnul spre ușa debaralei.

– Te voi răzbuna, Gîndăcel, ți-o jur!

– Tudose, Tudose..., răsună obosită vocea Floricăi din baie.

„S-a terminat cu joaca, va curge sînge de calculator." Tudose intră în acțiune aruncînd o etajeră în geamul unei uși a sufrageriei, care dă în hol. Pe acolo a intrat în casă, cunoaște drumul. Se avîntă prin perdeaua de cioburi. În urma lui, felurite terminale clămpănesc, șuieră, ca o pădure de șerpi. Tudose izbutește să deschidă ferestruica tabloului de siguranță; este înșfăcat de picioare, de mîini, chiar i se înfășoară o sîrmă în jurul gîtului, dar e prea tîrziu. A apucat să apese pe butonul siguranței automate ce decuplează prizele. Dintr-o dată, agitația se potolește, terminalele cad rigid pe cimentul holului.

– Și acum, între noi doi, Gheorghiță!

Apasă hotărît pe clanța ușii de la debara, o trîntește de perete, în timp ce se apleacă brusc în față, evitînd pumnul mecanic binecunoscut. Smulge arcul și-l azvîrle tocmai în mijlocul odăii. După ce mai saltă de cîteva ori, acesta devine inofensiv. Tudose examinează curios carcasa computerului Gheorghiță. E un profesionist, a reparat pînă acum zeci, sute de astfel de aparate, și totuși nu se poate opri să nu se minuneze cum de a încăput atîta răutate într-o cutie așa de mică. Decuplează fișa de comandă a terminalelor. Acum Gheorghiță nu mai e periculos. Poate fi chiar recuplat la rețea, ceea ce și face. Tăcere. Gheorghiță nu zice nimic deocamdată.

– Ei, Gheorghiță, de ce taci, unde ți-e curajul?, îl întărîtă Tudose.

– M-ai învins!, recunoaște acesta într-un tîrziu. Nu credeam să fii în stare, au mai încercat și alții... Dar n-ai fi izbutit dacă nu m-ar fi trădat ea...

– De cine vorbești?

– De Florica, dacă nu-ți dezvăluia unde mi-e unitatea centrală, căutai mult și bine...! Ea e de vină... M-ai trădat, tîrfă ordinară, i se aude vocea, amplificată la maximum, din difuzorul amplasat în baie.

– Tudose, dă-mi drumul, nu mai am aer, simt că mă sufoc!

Gheorghiță insistă să-și continue ideea pînă la capăt:

– O să te recăsătorești peste două sute cincizeci și opt de ani!

– Tudose, ce bine că l-ai învins, dă-mi drumul... mergem să bem o bere sau să mîncăm o prăjitură, așa cum ne-a fost vorba...

Tudose însă nu se grăbește, mai are de lămurit o problemă:

– Gheorghiță, spune-mi, cine te-a programat?

– Spun tot, că nu merită, conform nici unui cod etic, cunoscut din antichitate pînă acum, să mai păstrez secretul... Ea m-a programat, Florica... Susțin afirmația cu următoarele dovezi: în dormitor, pe raftul din mijloc al șifonierului, se află un manual de programare cu sublinieri revelatoare în sensul celor spuse de mine. Pe raftul de dedesubt, în spatele unui morman de cearșafuri apretate, poți găsi o casetă cu povestiri erotice transcrise în mod binar și o casetă cu programul...

– Nu-l credeeeee, Tudoseee, că minte vicleanul...!, urlă Florica din baie.

Tudose este însă deja convins. Cuplează mufa terminalelor la calculator prin intermediul unui releu cu temporizare de zece minute, pe care îl adusese de acasă. Se uită la ceas și realizează că s-a făcut destul de tîrziu. Dă ultimele indicații lui Gheorghiță:

– Peste zece minute poți să-ți miști terminalele. Atunci dă-i drumul și trateaz-o cum știi tu mai bine. Eu am plecat...

– Tudoseeee, Tudoseeee..., eliberează-mă, Tudose, unde pleci, animalule...? Ți-am dat dulceață, Tudose, nu mă părăsi cu fiara în casă... N-ai mai avea parte de cine știu eu, că prost mai ești, parcă ce vroiam de la tine, Tudoseee, Tudoseee...

Dar Tudose nu mai e în casă s-o audă. El se strecoară tăcut pe alee, rupe o floare de deasupra capului, păcat de așa vie, cine știe cine s-o nimeri să-i bea vinul peste două sute cincizeci și opt de ani! După ce trîntește portița în urmă, nu se oprește pînă în părculețul de lîngă blocul unde locuiește; sapă o mică groapă la rădăcina unicului copac existent și îngroapă pliculețul în care se află trupul lui Gîndăcel. Bătătorește bine locul cu piciorul, după ce s-a uitat atent de jur-împrejur pentru a-și întipări în memorie cîteva detalii. Își șterge cu dosul palmei o lacrimă.

– Nicicînd nu va mai exista o astfel de prietenie între un om și un gîndac!, rostește Tudose epitaful cu voce tare, apoi se îndreaptă de șale, privind spre ferestrele blocului. Miroase a cartofi prăjiți și se aude un copil plîngînd, undeva la parter. Peste cerul plin de stele atîrnă o antenă de televizor ruptă, care-l deranjează estetic, în rest, toate sînt bune.

A. FISENKO

Definitiv și irevocabil

Ne întoarcem spre casă. Ani de zbor. Parseci de drum. Găurile negre ale spațiului. Și în toți acești ani, îngrijorarea față de patrie — atît cea comună, cît și cea a fiecăruia în parte — nu ne-a părăsit niciodată. Sună straniu, nu-i așa? Dar noi sîntem echipajul multinațional al selenoplanului „Geea", pregătit în conformitate cu programul cosmic internațional al ONU. Am fost denumiți „speranța omenirii", sfîșiate de contradicții și gemînd sub povara nespus de grea a armamentelor. Expediția spre Lebăda 61 trebuia să demonstreze o dată în plus posibilitatea reală a coexistenței pașnice în numele principiilor comune și unității de scopuri.

Și iată ne întoarcem și nu putem să nu ne dăm seama că noțiunea de „concetățean" nu înseamnă numai vecin de oraș, că aveam o singură casă comună și că nu era important în ce limbă gîndești. Am devenit o singură familie. Radiotelegrafistul Giovanni m-a purtat în circă printre fulgerele otrăvitoare de pe Ariana. Sîngele meu slav circulă în vinele doctorului Chandra. Iar pielea lui a fost transplantată pe mîinile pilotului McGregor, care a adus cu bine la sol un planor în flăcări, la bordul căruia se afla un radiotelegrafist rănit.

Ultima zero-lansare plasă „Geea" exact dincolo de orbita planetei Trans-Pluton. Mai rămînea foarte puțin pînă la Pămînt. Dar dispoziția noastră a tuturor celor care ne adunaserăm în salon nu era deloc sărbătorească. Pe Pămînt au trecut cîteva decenii — oare cum ne vor întîmpina și cu ce?

— În eter este liniște, — raportă Giovanni, care intrase grăbit în salon. Doar o singură dată am prins niște semnale, dar transmisia se făcea într-un limbaj necunoscut.

— Sau cifrat, — bombăni McGregor, afundîndu-și privirea în plasticul mesei care reflecta fețele noastre împietrite.

— Nu ne mai așteaptă: am întîrziat o jumătate de secol, — spuse Toivo Koivist. Controlează toate undele, Giovanni, chiar și acelea pe care emisiunile sînt imposibile. Cine știe ce tehnică au... avem în prezent.

— Am înțeles, căpitane, — răspunse milităřește radiotelegrafistul și ieși, pășind ușor, iar noi tresărirăm, pentru că aproape toți am servit cîndva în armată și am purtat diferite uniforme. Chandra stinse lumina și pe ecranul uriaș apăru globul de gheață al lui Jupiter, sferele sateliților lui, fulgii stelelor răscoliți de viscolul de pe Calea Lactee — și pentru prima dată simțirăm că ne este frig în salonul încălzit ca de obicei.

Deodată pe ecran, exact ca într-o fotografie, începură să apară cosmoplanuri, unul după altul, sau în grupuri diferite și asemănătoare în același timp: contururile pronunțate ale corpului, cabinele strîmbe, lăcașurile rachetelor și tunurilor electronice.

Toți se ridicară ca la comandă din fotolii.

— Acesta este „Texas"!, exclamă pilotul. Iar acesta multicolor ca un pom de iarnă este „Star".

— Mai la stînga este „Montmartre".

— Alături — „Fudzi", „Aribata", „Vezuviu", „Trom"...

Ne aminteam și cu fiecare denumire vocile noastre răsunau din ce în ce mai încet, dar nu de oboseală, cu toate că erau multe nave de luptă, cunoscute și necunoscute.

— O gardă de onoare?, presupuse pierdut Chandra.

— Război, explică respectuos navigatorul Onodera.

— Dar, totuși, nu trag.

— Se tem să nu nimerească în ai lor.

M-am împiedicat și m-am ciocnit de radiotelegrafistul care apăruse pe neobservate în spatele meu.

— Tac pînă și Marte și Venus, — raportă el, holbîndu-se la escadră, iar cuvintele lui se izbiră de ecranul telemonitorului și se transformară în miriade răsunătoare de gheață, la fel ca oglinda din „Regina zăpezii".

Mi-am mijit ochii, iar cînd i-am deschis larg, flota navelor militare parcă se încinse cu o ghirlandă de vulcani activi.

„Texas" s-a transformat într-un vîrtej de plasmă, „Baikal" a scînteiat, dezagregîndu-se, „Ariana" s-a prefăcut într-un balon de foc... Navele explodau și în inimile noastre. Peste cîteva secunde în spațiu nu mai rămăseseră decît niște nori argintii. Lupta se încheiase atît de repede, că nici unul dintre noi nu reușise să scoată nici măcar un țipăt. Fiecare aștepta să audă ce vor spune și să vadă ce vor face ceilalți.

— Poate că a fost un film cu tematică de război, — spuse timid Giovanni.

— Astea nu sînt niște mărfare camuflate, — bombăni McGregor, — am făcut serviciul militar și știu bine acest lucru. Oricare dintre ele este de trei ori mai scump decît nava noastră. Dar dacă acestea sînt date la reformă, atunci cîte or mai fi operaționale?

Război?! Nu numai că acesta ar fi ceva neașteptat, dar... Tăceam, iar prin salon începu să șerpuiască invizibil rețeaua frontierelor de stat. Și atunci spusei cu voce tare:

— Atîta timp cît va exista „Geea", omenirea nu va pieri... Vom lua totul de la capăt. Desigur, răspunse căpitanul, am călătorit mult prea mult timp împreună și am învățat să ne înțelegem unul pe altul pentru ca acum să ne lăsăm să ardem ca niște șori-

cei într-o luptă fără învingători.

Am aprins lumina. Toţi începură să se mişte de parcă abia se treziseră. Mulţi îşi ascundeau ochii în care se citea durerea şi nu somnul. Dar chiar în aceasta clipă răsună scurt semnalul alarmei de luptă, iar din vîltoarea tăcerii se auzi vocea neliniştită a cosmonautului de serviciu.

— Văd o ţintă, v-o prezint mărită.

Ne întoarserăm cu privirea spre ecranul care începu să se lumineze; pe suprafaţa lui apăru o rachetă aerodinamică cu botul rotunjit, o moarte întîrziată lansată de o navă care nu mai exista.

— Nu pare a fi o torpilă magnetică, — observă Chandra după o pauză chinuitoare. O fi vreo ambarcaţiune de patrulare sau salvare. Un kamikadze, şuieră Onodera, mijindu-şi ochii ca jeraticul de furie. Ordonaţi să se tragă, domnule comandant!

Pe ecran apăru însemnul în formă de cruce punctată al aparatului de ochire, începură să licarească cifrele.

— Aştept ordinul!, tună difuzorul.

Căpitanul tăcea.

— Noi n-avem voie sa tragem primii, — strigă Toivist — poate fi o greşeală.

— Cosmonautul de serviciu sa pregătească ecluza, doctorul — medicamentele, — ordonă căpitanul.

Chandra alergă afară din salon, cineva oftă sau suspină, cifrele de deasupra crucii continuau să danseze, apoi racheta dispăru din vizor şi „Geea" se cutremură. Nu, aceasta nu a fost o explozie. Ne-am cuplat cu „venetica". M-am uitat la McGregor şi am încercat să zîmbesc, dar buzele mi se strîmbau.

În ce limbă se vor rosti cuvintele de salut sau povestea despre pierderea ireparabilă? În coridor se auzeau vocile lui Chandra şi a cosmonautului de serviciu, Lajos, o voce necunoscută de femeie şi încă o voce înaltă de bărbat. Nici măcar nu ne-a trecut prin cap gîndul că ecoul luptei care abia a încetat putea să răsune pe „Geea", — poate că cineva dintre cei scăpaţi cu viaţă avea nevoie de ajutor. Giovanni nu-şi dezlipea ochii de pe harta Sistemului solar, comandantul încerca să-şi încheie nasturele de sus al vestonului de paradă, ceilalţi priveau tăcuţi spre uşă. Se auzi vocea mirată a lui Lajos, rîsul unei fete; mai trecu puţin timp, puţin-foarte puţin... şi uşa se deschise.

„Nepoţii" erau superbi, zvelţi, cu chipuri frumoase şi mîndre, care radiau de inteligenţă şi bucurie, şi chiar o „nepoţică" cu ochi verzi şi zîmbitoare, ca primăvara. Iar primele lor cuvinte au fost: „Pace vouă, prieteni! Vă aşteptam". Acum este greu să-mi amintesc în ce limbă au răsunat aceste cuvinte. Dar am înţeles totul şi am priceput lucrul cel mai important: aceşti urmaşi fericiţi nu puteau admite sinuciderea nucleară. Ne-am aruncat spre ei, i-am zgîlţîit de umeri, i-am îmbrăţişat, în special pe fată, iar ei ne spuneau în rusă, engleză, maghiară că nu vor mai exista conflicte nimicitoare, că astăzi noi şi întreaga omenire am devenit martorii lichidării ultimelor arme, iar eterul, după o pauză globală de zece minute, clocoteşte de exaltare. Practicul Giovanni, zîmbind a scuză, întrebă:

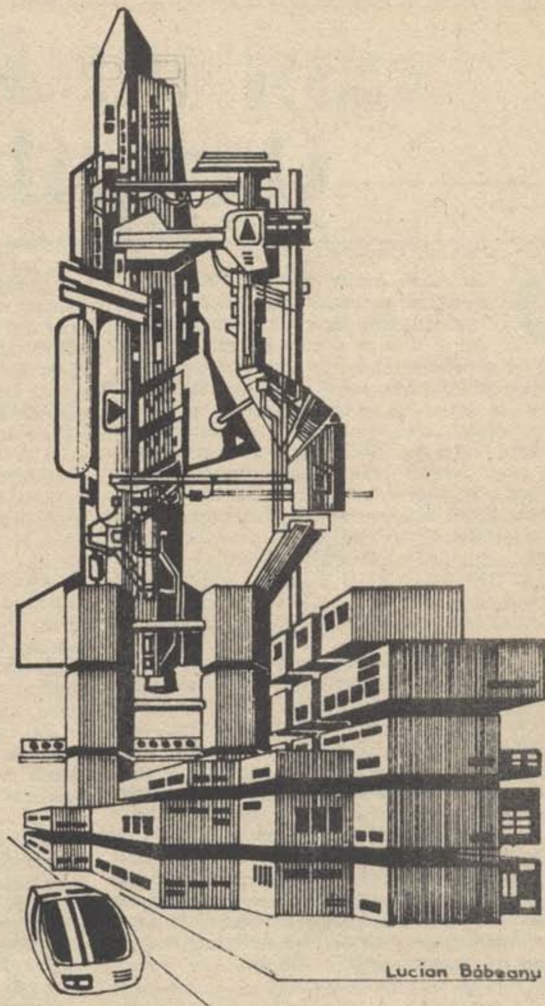
— De ce le-aţi distrus? Oare nu era mai avantajos să le fi reutilat pentru curse paşnice?

Musafira se încruntă şi scutură puternic din cap:

— Am suferit mult prea mult ca să le mai păstrăm chiar şi în memorie. S-a hotărît să fie distruse odată pentru totdeauna. Înţelegeţi?

Începurăm să vorbim cu toţii deodată, de parcă eram nişte copii, ne luarăm de mîini şi ni le strînserăm puternic, cînd se auzi brusc semnalul de încheiere a alarmei de luptă — ultimul semnal de acest fel care abolea toate războaiele de pe Pămînt. Definitiv şi irevocabil.

Traducerea: VASILE OROIAN

OVIDIU BUFNILĂ

Curcubeu

Din avion orașul părea o picătură de rouă pe suprafața pămîntului, o picătură în care, dacă ai fi privit cu atenție, l-ai fi zărit pe poștaș, pe șoferul camionului de pîine, pe agentul de circulație sau pe pictorul Valentin jinduind după frumoasele femei care treceau la ora aceea pe stradă. Vă rog să mă credeți pe cuvînt, orașul meu are parte de cele mai frumoase femei din țară! Pe una din acestea o iubesc sincer, dezinteresat, aceste sentimente aducîndu-mi, din cînd în cînd, mici oaze de bucurie.

Vîntul bătea dinspre nord-est purtîndu-ne în direcția stabilită de la bun început, spre cercul trasat cu var unde, odată ajunși, aveam să ne sărutăm, în timp ce un fotograf amator, un bun prieten de-al meu, avea să imortalizeze sfîrșitul acestei nebunești călătorii de nuntă de numai douăzeci de minute.

Plouase și străzile străluceau ca spinările unor pești, iar eu eram fascinat și nici nu-mi închipuiam că timpul avea s-o ia razna în mai puțin de trei minute, o țineam de mînă pe proaspăta mea soție calculînd cu grijă metrii pe care-i lăsam în urmă în acea cădere liberă, cădere care, așa cum ne mărturisise medicul H., avea să ne sterilizeze sîngele pe vecie, iar pe el avea să-l propulseze în prima linie a oamenilor de știință preocupați, acum, la sfîrșitul secolului de interdisciplinaritate, de prelungirea vieții și de lupta împotriva cancerului.

Din cînd în cînd dădeam din brațe închipuindu-ne păsări dar, vai, eram de fapt două ființe umane gălăgioase și neștiutoare care tulburam cu prezența noastră liniștea tăriilor...

Cînd ne-am lovit de primul inel (cerc, conductă, fir etc.), orașul se pierduse într-o ceață argintie. De unde venea ea nu mi-am putut da seama, dar am indicii că de cîte ori trebuie să se întîmple ceva straniu se lasă o ceață care...

Dar nu ceața adusese inelul înspre noi, ci vîntul, vîntul care mirosea puternic a altundeva și a altcîndva...

Inelul era roșu, de un roșu aprins. Avea diametrul de maximum o sută de metri și privind în jos am mai zărit alte șase, colorate în galben, verde, albastru... Era cu siguranță, mi-am spus, un produs al inteligenței umane. Tînăra mea soție nu părea speriată, dimpotrivă. Alerga pe inel cu brațele deschise și-mi tot recita din Sorescu, Pound, Poe... Eu însă ciocăneam cu degetul masa aceea roșie pe care nimerisem din întîmplare... Fără îndoială nu era manifestarea materializată a gîndului vreunui poet, așa cum încerca să mă convingă frumoasa mea femeie... Eram, hotărît, de cu totul altă părere... Pe cercul următor am ajuns cu multă ușurință, pur și simplu dîndu-ne drumul prin văzduh... Dintr-o dată, am auzit o mulțime de voci... Păreau chemări de dragoste, chemări înveselite, erau niște oameni acolo, în același TIMP cu noi... I-am strigat și ei ne-au răspuns bucurîndu-se că ne aflăm acolo... Pe cel de-al treilea cerc ne-am întîlnit cu Leibniz... M-a întrebat dacă nu cumva mă cheamă Peano sau dacă nu cumva sînt un operator de la Astro... Cei de la Astro nu-și prea vedeau de treabă, așa că-l sintetizaseră cît se poate de prost, avea tulburări de memorie, își pierdea din cînd în cînd echilibrul și așa mai departe... Și lui îi părea bine că venisem să ne petrecem călătoria de nuntă tocmai acolo ca atîtea milioane de oameni...

Asta n-am mai înghițit-o, am sărit pe inelul următor și tot așa mai departe... Treptat au început să mă doară genunchii și am pus asta pe seama diferențelor de presiune... Ne aflam probabil pe o stație interplanetară sau poate pe una orbitală, o construcție umană din viitor... Poate că ieșise deasupra orașului printr-un nod spațiu-timp, știți cum devine cazul... Sau orice altceva...

Leibniz dispăruse. Dacă vă mai amintiți, el scrisese cuiva o scrisoare despre niște cercuri care semănau foarte bine unul cu altul! Nu rîdeți... Eu tocmai începusem să rîd cînd un junghi m-a făcut să ratez una din sărituri... Cu vocea mea, devenită dintr-o dată pițigăiată, am certat-o pe tînăra mea soție că se aventurează atît de... Ea mi-a mîngîiat părul albit doar de cîteva minute, mi-a mîngîiat ridurile care-mi apăruseră pe față... Mi-a spus: „Bietul meu laborant fără imaginație, UITE CUM A TRECUT TIMPUL PESTE TINE"... Mie nu-mi făceau plăcere cuvintele ei, așa că am sărit pe următorul inel care era primul dintr-o serie foarte lungă, toată colorată în albastru... Un tunel albastru către... Era desigur ieșirea... Rezolvarea normală a acelei situații insolite... I-am strigat frumoasei mele femei: „De ce amesteci tu lucrurile? Știința e știință, iar poezia e poezie".

Am vrut să mă arunc în tunelul albastru, să plutesc prin văzduh, să închid ochii și să-mi închipui că sînt iar copil, copil... M-a prins de mînă. Mi-a strigat. A plîns. M-a lovit. În fond de ce să nu fi avut dreptate?

Ridicîndu-se ceața, am văzut din nou orașul. Vîntul mirosind a altundeva și a altcîndva DISPĂRUSE... Poate că fusese doar suflul unei explozii.

Ne-am deschis parașutele. Cercul trasat cu var se zărea acum clar de tot. Aparatele prinse de trupul nostru se defectaseră. Soarele ne încălzea combinezonul de zbor, fețele tulburate... O rază se răsfrîngea prin părul meu albit... Și undeva sus, deasupra capetelor noastre, pentru că tocmai plouase, se arcuiau roșul, galbenul, verdele...

Piesă de jazz

PENTRU UN SINGUR SUFLĂTOR

Galben, albastru, purpuriu. Pîlpîie în noapte. Un semnal. Trapa se deschide. Cutii, Containere. Baloturi. Şi un om, Trupul unui om învelit într-o pînză de corabie!

- E un om acolo, vă rog, verificaţi!

I se răspunde pe un ton monoton. Se înşeală. Cîţi oare nu se înşeală. Atunci? Atunci vei primi o permisie la suprafaţă!

Întîi de toate un duş cald. O cafea fierbinte. O revistă ilustrată. Sau poate un film? Nici una, nici alta.

Îşi pune o pereche de pantaloni în dungi şi un sacou iuni. O cravată. O cravată subţire din piele. Şi pantofi uşori de sport. Şi părul tuns scurt, scurt de tot. Se priveşte în oglindă.

E cît se poate de bine.

Ia liftul. Unu. Doi. Trei. Cinsprezece. Femeia de la ghişeu îl priveşte cu maliţie. E oare o femeie rea? Întreabă:

- Singurătatea, nu-i aşa? Te-ai surmenat. Ce meserie ţi-ai mai ales. Deşeuri! La vîrsta dumitale!

El o priveşte pe deasupra ochelarilor fumurii. Şi-a pus o pereche de ochelari fumurii care-l apără. Sau cel puţin aşa îşi închipuie.

Nu răspunde femeii. Aşteaptă deschiderea porţilor. Porţile se dau înlături: oraşelul spaţial; tocmai s-a programat o ploaie; un soare electric se stinge; se aprinde un altul la nivelul CD.

El îşi ridică gulerul hainei şi se opreşte în faţa unei vitrine. O fată îi zîmbeşte. Are un zîmbet profesional. Îi arată prin asta că i-ar putea servi cîteva băuturi. O băutură bună, de calitate, poate fi un prieten bun. Pleacă mai departe. Confundă o bătrînică cu propria lui mamă. Îşi aprinde o ţigară. Se opreşte în colţul unei străzi. Atruncă ţigara. Ploaia încetează. Aburi. Băltoace. Aer antiseptic. Zîmbet antiseptic. Şi aşa mai departe.

Se îndreaptă spre o terasă. Femeia de la ghişeu îi aruncă o privire răutăcioasă. Azi nu avem film. Bun.

Se îndepărtează. Dacă ar privi înapoi şi-ar putea vedea imaginea reflectată într-o vitrină. Nu priveşte înapoi. Atenţia i-a fost atrasă de un afiş. JAZZ! Îşi aprinde o altă ţigară. Trec: o fată necunoscută, un bărbat necunoscut, un copil necunoscut. Se aprinde soarele electric de la nivelul CH. Intră într-un magazin de instrumente muzicale. Vînzătorul moţăie pe un scăunel. Nici nu-l ia în seamă. Visează la trecutul, ambiţiosul, zbuciumatul secol XX. Spune în treacăt: un concert de Jazz în anii '20, ei da, era o chestie!

El se opreşte la un saxofon. Îl încearcă. Pare mulţumit. Nu are bani. Dă din umeri. Vînzătorul rîde acum în hohote. E viu vînzătorul, cît se poate de viu. Spaţiul în care-i este înglobat magazinul e de contrabandă. De fapt îi e totuna dacă-l vor prinde, nu-şi mai bate capul cu noţiunea de timp-pulsatoriu. I-al şi bucură-te, zice. Adoarme.

bucură-te, zice. Adoarme.

El iese în stradă. O strîngere de inimă. Un trecător îl izbeşte. Se scuză.

Unde să fie sala de concert? Opreşte un automobil. Şoferul nu ştie. În schimb, îi aruncă o privire înspăimîntată.

O săgeată şuieră prin aer înfigîndu-i-se în trup. N-o ia în seamă. Caută sala de concerte. Nu ştie nimeni să i-o arate.

O grenadă explodează chiar în apropierea lui. Colindă oraşelul cu saxofonul sub braţ. O rază laser, de-aiurea, îl caută.

Dar trebuie să existe, să existe, o ieşire!

Mama lui îl strigă de pe un trotuar. E veselă şi-şi mişcă braţele cu vioiciune. Acolo, strigă, acolo.

Se apropie. Nu e mama. E chiar imaginea lui reflectată într-o vitrină.

Sala pare uriaşă. Femeia de la ghişeu îl priveşte cu indiferenţă; mergi la T să-ţi dea un bon. Fără îndoială T va fi înţelegător. Cîteva străzi mai încolo. Un necunoscut trage în el cu o carabină. Şi cineva îl atacă cu un pumnal. T îşi aprinde luminiţele. Îi pune întrebări. Trei întrebări: cum te naşti; cînd ştii; unde cauţi; şi primeşte un bon argintiu.

Intrarea artiştilor e prin spate, spune femeia de la ghişeu în timp ce-i ronţăie bonul.

În gang şapte necunoscuţi îl atacă cu arme de foc. Nu-i ia în seamă. Intră. Tocmai se sfîrşeşte recitalul unei cîntăreţe vestite, lumea aplaudă, strigă de plăcere. El se priveşte într-o oglindă, îşi scoate ochelarii fumurii, intră pe scenă. Nu aplaudă nimeni. Nu-l recunoaşte nimeni. Stau toţi cu sufletul la gură. Le cîntă despre maşina de stropit flori şi despre bătătura din talpă de astă vară, despre bluza pătată cu dulceaţă de zmeură, despre un sărut nebunatic şi despre rîul Io, despre soarele roşu şi mare şi cald şi despre cum am făcut insolaţie în iulie, despre pantofii de tenis şi despre reumatismul vînzătoarei de ziare şi despre zborul cu planorul şi despre noii gînditori şi despre ce bine ne simţeam cînd mai spuneam cîte o minciună şi despre apriga mîniere a bătrînului domn de la Zoo, despre noaptea cu lună în care te-am cunoscut şi despre fata blondă care ne dădea cu tifla şi despre florile de cîmp în care te ascundeai, despre mingea de cauciuc şi despre meciul de fotbal al secolului.

La sfîrşit de tot, în timp ce lumea îl aplauda cu frenezie, el se prăbuşi pe scenă într-o baltă de sînge. Unul de la organizaţia împotriva violenţelor de tot felul ceru să se facă lumină în chiar clipa în care se stingeau unul cîte unul reflectoarele.

Trupul lui, înfăşurat într-o pînză de corabie, îl lansară în spaţiu o dată cu deşeurile.

Femeia de la ghişeu dormita cînd auzi clar aceste cuvinte:

- E un om acolo, vă rog, verificaţi!

(Urmare din pag. 247)

Totuşi, un lucru ciudat... Dacă nu ne-ai fi făcut atît de cooperativi, probabil că n-am fi ajuns **niciodată** pe blestematul ăla de Marte, nu? Sau, dacă am fi reuşit să ajungem, ar fi existat totuşi destulă paranoia în jur, încît să fie necesară menţinerea unei carantine decente.

Cu toate acestea, îmi repet într-una: tu nu-ţi faci **planuri**, aşa-i? Nu eşti altceva decît un pachețel de ARN, protejat de un înveliş proteinic, cu însuşirea accidentală, repet, accidentală, de a-i face pe oameni să dorească să doneze sînge. Asta-i tot, nu? Deci n-aveai cum să ştii că, făcîndu-ne „mai buni", ne pregăteai pentru TARP, este? Sau ştiai?

■

Acum am mai obţinut unele paleative. Tehnicile mai recente par să aducă ameliorări. De fapt, ultimele noutăţi sînt excelente. Se pare că vom reuşi să salvăm în jur de cincisprezece la sută din copii. Cel puţin jumătate dintre ei s-ar putea să fie fecunzi.

Asta pentru popoarele care au suferit multe încrucişări rasiale. Heterozigozitatea şi varietatea genetică par să confere o rezistenţă sporită. Cei cu sînge „mai pur" vor fi mai greu de salvat, dar rasismul are preţul lui inevitabil.

Între timp, toţi perseverează. Nu se manifestă nici un fel de panică, aşa cum se poate citi în relatările despre molimele din trecut. Se pare că, în sfîrşit, ne-am maturizat. Ne ajutăm între noi.

Eu ţin totuşi în portofel un cartonaş pe care scrie că sînt Savant Creştin, că grupa mea sanguină este AB Negativ şi că fac alergie aproape la orice. Transfuziile reprezintă unul din tratamentele cele mai utilizate acum, iar eu sînt o persoană importantă. Nu voi accepta însă nici o transfuzie. Nu! Donez, dar nu voi primi sînge.

N-o să pui laba pe mine, SARD! Nu, nu!

Sînt un om rău. Privind retrospectiv, presupun că, în decursul vieţii mele, am făcut mai mult bine decît rău, dar asta a fost ceva întîmplător, produs al soartei şi evoluţiei omenirii.

Am coborît din turnul de fildeş al cercetărilor mele. Am coborît în mijlocul oraşului, unde spitalele supraaglomerate supurează şi delirează. Acolo lucrez acum. Pentru mine nu contează că mă comport aidoma tuturor. **El** sînt, cu toţii, nişte marionete. Ei cred că acţiunile lor se datorează altruismului, dar eu ştiu că sînt păpuşile tale, SARD!

Însă eu sînt un **om**, auzi? Eu hotărăsc de unul singur.

Febra îmi vlăguieşte trupul acum, pe cînd mă tîrăsc de la un pat la altul, ţinîndu-le mîinile, atunci cînd mi le întind, în căutarea alinării, făcînd tot ce-mi stă în putere să le uşurez suferinţele, să mai salvez cîţiva...

N-o să mă-nhaţi, SARD!

Ceea ce fac este propria **mea** voinţă.

(Urmare din pag. 260)

Carver nu l-a luat în seamă, iar Norton a trebuit să-l atingă pe umăr cu bastonul. Carver a dat să se întoarcă, dar, pe cînd se rotea, piciorul i s-a poticnit de bordura trotuarului. S-a clătinat şi-a început să cadă pe spate.

Totul părea că se petrece cu încetinitorul, ca şi cum Carver ar fi pătruns într-o altă anomalie temporală. Părea să plutească, cînd deodată părul i-a luat foc şi pielea a început să i se carbonizeze. Pale de fum i-au cuprins trupul. Cămaşa îi arsese atît de brusc ca şi cum ar fi dispărut instantaneu. Buzele i se schimonosiseră de parcă ar fi vrut să spună ceva, dar de fapt se zbîrciseră din cauza căldurii.

Ochelarii se topiseră, lăsînd la vedere orbitele fumegînde pe o faţă ce se transforma într-o hîrcă chiar în timp ce Carver cădea. Trupul i se calcinase, iar pielea îi devenise sfărîmicioasă. Cînd Carver a atins pămîntul, tot ce mai rămăsese din el era o grămadă de resturi mocnind, ce s-au risipit în norişori de cenuşă. Totul nu durase decît cîteva secunde.

Norton rămăsese locului, ţintuit de oroare. Apoi, simţind cum greaţa creşte în el, s-a împleticit mai departe, scăpînd bastonul. A ţîşnit din interfaţă într-un întuneric total, apoi şi-a dat seama că nu-şi scosese ochelarii; s-a aşezat pe trotuar, ameţit.

Şi pe cînd Norton privea piezis spre interfaţă, către imaginile înregistrînd începutul şi sfîrşitul aventurii tragice de ieri, a observat că aceasta suferea o transformare. Formele se agitau mai violent pe suprafaţa ei, aripi de lumină izbucneau brusc spre exterior, părea să vibreze parcă pe un ton grav de bas.

Se autodistruge, s-a gîndit Norton. N-o să mai dureze mult.

Spre surpriza sa, ceea ce simţea nu era groază, ci uşurare. Înţelegea acum de ce condamnaţii la moarte renunţau la serviciile avocaţilor şi, în loc să mai încerce să amîne execuţia, o aşteptau cu înfrigurare. A simţit că prefera să fie acasă atunci cînd se va întîmpla, şi s-a întors în strada Marlborough. Cînd a trecut pe lîngă numărul şase, o voce l-a strigat. Era McDonald, un pensionar prietenos ce locuia acolo împreună cu nevastă-sa, la fel de comunicativă. Norton se avusese întotdeauna bine cu ei, la un nivel superficial.

McDonald vopsea de zor tocul ferestrelor cu un al doilea strat de vopsea albă.

— Chiar acum finisam tuşele finale, zise el, pe un ton plin de voioşie.

Familia McDonald îşi petrecuse ultimele opt zile transformînd o parte din casă într-un adăpost antiatomic, urmînd instrucţiunile unei broşuri oficiale. Aveau sentimentul că această scurtă perioadă reprezenta o ocazie unică ca să termine totul cum trebuie. Casa lor n-avea pivniţă, aşa că amenajaseră dulapul cel mare de sub scări, protejîndu-l cu pungi de plastic (pentru gunoi) umplute cu pămînt. Înăuntrul dulapului erau aranjate cu grijă rezerve de hrană, apă şi medicamente, saci de dormit şi ustensile de gătit, şi chiar o toaletă chimică portabilă.

Cu cîteva zile mai înainte, domnul McDonald insistase să-i arate lui Norton remarcabilul lor adăpost, se oferise chiar să-i asigure un loc înăuntru, dacă n-avea cu ce-şi construi unul. Ofertă care reprezenta totuşi ceva, chiar dacă fusese făcută numai din politeţe. Aşa că le-a mulţumit, plin de deferenţă, asigurîndu-i de rigurozitatea propriilor lui pregătiri.

Acum, cu imaginea lui Carver vie în minte, se simţea de parcă ar fi urlat la McDonald, şocîndu-l, pentru ca acesta să-şi dea seama cît de zadarnice îi erau eforturile în faţa forţelor aflate într-un echilibru atît de precar. Dar procedînd aşa, n-ar fi făcut decît să-l înnebunească pe bătrîn, care nu se ocupa decît de respectarea instrucţiunilor ce trebuiau să-i garanteze siguranţa, după cum se spusese.

Norton s-a despărţit de McDonald şi a dat să se îndepărteze, dar, chiar în acel moment, aerul a părut să tremure şi să se despice în jurul lui, şi înainte ca simţurile să fie capabile să interpreteze fenomenul, lumea se şi umpluse cu o strălucire instantanee, mistuitoare, ca un foc alb ce nu era nici pur, nici rece.

Curs scurt de relativism

SORIN ANTOHI

GALAXIA SF

Printre puţinele campanii culturale contemporane care implică, dincolo de cultura înţeleasă ca manifestare a lui **homo ludens,** însăşi existenţa acestuia (sensul antropologic al culturii, aşadar; sau, dacă vreţi, sensul ontologic al termenului), stăruitoarea cruciadă paşnică a relativiştilor merită probabil cel mai mare respect. Fiindcă, este din ce în ce mai limpede, principalele ameninţări ale civilizaţiei omeneşti sînt astăzi, spre finele acestui mileniu, altele decît cele imaginate de analiştii occidentali în urmă cu două-trei decenii. Planeta nu stă atît sub semnul alienării, lipsei de comunicare, diferenţelor ireconciliabile, cît sub zodia unei monotonii pernicioase, contagioase şi, dacă urmele diferenţelor vor ceda pînă la capăt, ineluctabile. Indienii Bororo descoperă deodorantul, japonezii produc aparate electronice ultrasofisticate, ruşii se dau în vînt după **heavy metal,** romanele italiene se vînd în toată lumea. Toată această uniformizare a gusturilor, reacţiilor, psihologiilor, stilurilor de viaţă, opiniilor, este sesizabilă chiar sub neconvingătoarele polemici şi litigii internaţionale, rămase - cu excepţia unor cazuri în care războiul, formă tradiţională a intoleranţei şi a reducerii diferitului, a Celuilalt, supravieţuieşte; dar asemenea războaie nu sînt decît versiunea externă a monotoniei - mai curînd în teritoriul retoricii. Chiar în cadrul unor culturi naţionale, cezurile şi elementele eterogene dispar; monotonia invadează implacabil, atenuînd şi tinzînd să şteargă total vivacitatea culorilor oricărui mozaic spiritual.

Dacă ţinem într-adevăr să păstrăm ce au făcut mai bun nenumăratele generaţii ale globului, avem de învăţat acum, aproape de al doisprezecelea ceas, relativismul. Cu alte cuvinte, avem de edificat raporturi cu adevărat tolerante cu alteritatea, de găsit un **modus vivendi** pluralist, care să îngăduie oricărui particularism idiomatic năzuinţa **sa** la universal (sau chiar absenţa acestei năzuinţe). În fond, e o lecţie pe care doar europenii (şi cei asemenea lor, cei deja „europenizaţi") au uitat-o: pluralismul există de cînd lumea, nu ne rămîne nouă să-l inventăm. E, cred, singura ieşire din impasul prezent. În termenii culturii europene, structurată de o metafizică a Raţiunii, problema se pune astfel: să redescoperim istorismul, incomensurabilitatea valorilor specifice, poate chiar (pentru a-l depăşi cîndva) funcţionalismul.

Ce are a face relativismul cu **Almanahul Anticipaţia?**

Mai întîi, genul literar practicat în paginile de faţă este el însuşi afectat de monotonie, fiind strîns legat de avansul tehnologiei occidentale. La nivelul decorului şi situaţiilor (dacă nu şi al onomasticii), romanele şi povestirile americane au izbutit să-şi impună formulele, iar tentativele de a boteza o navă cosmică "Bourul" ori pe un comandant de echipaj „Aciobăniţei" rămîn, atunci cînd nu sînt comice sau ridicole, ostentative. Apoi, proza aceasta, care coboară în arborele genealogic al literaturii, din utopie (acea scriere care interesează ca speculaţie asupra posibilului), păstrează din secolele trecute o bună doză de relativism: personajele comunică dezinvolt (sau, mă rog, după tot felul de peripeţii) cu fiinţe de care, la prima vedere, totul le desparte: aştri inteligenţi, insecte şi monştri deliranţi, cîmpuri galactice etc. E drept, tentaţia de a instaura o **pax terrena** pe cerul înstelat nu a dispărut cu totul din scenariile acestor contacte. Dar putem oare pierde din vedere marele efort al genului literar pe care-l căutaţi aici în vederea **dialogului?** Sigur, putem zîmbi condescendent (dacă nu rîcanăm dispreţuitor) în faţa rezolvărilor ingenue ale debutanţilor sufocaţi de prea bune intenţii, însă marea învăţătură a pluralismului nu poate fi ignorată. Şi, reveniţi pe Pămînt, după ce am izbutit să ne înţelegem bine cu cine ştie ce licheni autori de simfonii, oare nu am adus cu noi, în agitaţia sublunară, destulă înţelegere pentru diferenţele constitutive ale celor pe care, printr-un abuz generos, îi numim „semeni"? (Întîrziind o clipă asupra psiho-sociologiei fandomului şi a idolilor săi, onestitatea mă obligă să sesizez uneori şi violenţa minorităţii dispreţuite, cu nimic mai demnă ori mai îndreptăţită decît violenţa puternicilor majoritari; astfel, continui să înregistrez reacţii exclusiviste printre sefişti, prea adesea convinşi că valorile lor sînt măsura tuturor celorlalte valori şi, de ce nu?, chiar rezumatul selectiv care le face pe acelea inutile. Nimic mai trist!).

Trecînd acum la contribuţiile acestei rubrici, nu cred că e cazul să le mai introduc, aşa cum am făcut-o în alţi ani, pe fiecare. Numele semnatarilor sînt cunoscute din publicistica noastră, problemele discutate au, în toate situaţiile, garanţia atenţiei unui public format în destui ani. Pledoaria mea pentru relativism implică şi propunerea ca fidelii noştri cititori (sau cei ocazionali, sau cei ce sînt pe cale a deveni fideli) să ia opiniile critice exprimate în continuare cu o doză de rezervă, **cum grano salis.** Spun asta, fiindcă nimeni nu poate norma în absolut pe tărîmul literaturii: imaginarul prea bine temperat se atrofiază şi sucombă, lăsînd poziţia clişeelor şi prefabricatelor. Tot ce fac puţinii noştri critici este să atragă atenţia, cu probitate şi, idealmente, cu oarecare competenţă, asupra unor valori care ar putea trece altminteri pe lîngă zona centrală a atenţiei publice. Cîtă vreme asemenea program al criticii persistă, prozatorii îl pot lua în seamă.

ANTICIPAŢIE ŞI UMANISM

La începutul verii trecute iubitorii de literatură s.f. din ţara noastră (scriitori şi critici literari, publicişti şi editori sau numai simpli cititori) au avut plăcutul prilej de a întîlni în Bucureşti cîţiva reprezentanţi de peste hotare ai acestui gen literar, sosiţi din R.P. Bulgară, R.S. Cehoslovacă, Franţa, R.D. Germană, R.P. Polonă şi Uniunea Sovietică. Cu această ocazie între gazde şi oaspeţi a avut loc un larg schimb de opinii privind implicarea literaturii de anticipaţie în problematica majoră a omului, în universul celor mai acute preocupări ale societăţii umane ce vizează viitorul, evoluţiile umanităţii în lumea de mîine.

Luările de cuvînt, întrebările puse şi răspunsurile date atît de o parte cît şi de cealaltă au avut darul de a configura aspectele profund umaniste care înnobilează literatura de anticipaţie mondială, contribuind la înscrierea operelor ce o ilustrează în patrimoniul literaturii universale.

Întîlnirile au ocazionat totodată un fructuos schimb de experienţă între scriitorii români şi colegii lor de peste hotare, au oferit posibilitatea unei cunoaşteri reciproce mai aprofundate a orientărilor şi specificului anticipaţiei din ţările respective, a principalelor trăsături umaniste pe care ea le promovează.

În cele ce urmează prezentăm, transcrise de pe bandă de magnetofon, cinci dintre cele mai interesante intervenţii din multele care au avut loc.

Grupaj realizat sub îngrijirea lui DAN URSULEANU

OVID S. CROHMĂLNICEANU

Oare literatura ştiinţifico-fantastică, anticipînd uneori şi aspecte sumbre ale viitorului, se îndepărtează de umanism?

Convenim să denumim umanism acel interes principial, constant, pentru om, atitudinea de a aşeza omul în centrul tuturor preocupărilor. Asupra acestui mod de înţelegere a umanismului sîntem cu toţii, oarecum, în consens.

Deci, revin la întrebarea iniţială: riscă într-adevăr SF-ul să se îndepărteze de umanism, atunci cînd îşi pierde, să spunem, un programatic, manifest şi afişat optimism, o dezvoltare liniară fericită, fără conflicte, fără ciocniri, fără eventuale răsturnări catastrofice ale evoluţiei societăţii şi umanităţii? Şi nu numai a umanităţii ci, pentru că sîntem în domeniul SF, a întregului sistem cosmic. Eu cred că nu, şi aş dori să mă înscriu împotriva unor păreri de genul acesta care mai pot fi întîlnite şi să pledez cauza unui SF cu caracter critic, cu curajul de a înfăţişa şi eventuale alternative nefericite ale viitorului.

Ion Hobana este de părere că există în literatura de tipul utopiei negative un fel de exorcizare, în sensul că autorul încearcă să înlăture o alternativă a cărei realizare nu e de dorit. Şi pentru că el doreşte să nu se împlinească, o înfăţişează astfel încît să convingă omenirea că pasul în direcţia respectivă nu trebuie făcut şi deci să ferească omenirea de o evoluţie primejdioasă. Interpretarea lui Ion Hobana este serioasă, merită întreaga noastră atenţie dar, în acelaşi timp, ea presupune şi un aspect intenţional din punct de vedere artistic, chiar o dorinţă subconştientă. Dar în analiza literară trebuie să ne ocupăm de ceea ce arată efectiv textul şi nu de ceea ce presupunem a fi dorinţa autorului căci, se ştie, drumul spre iad e pavat cu cele mai bune intenţii.

La această pledoarie aş aduce un prim argument, după părerea mea cel mai important: acela al caracterului ştiinţei. Ştiinţa refuză să accepte orice nu este trecut printr-un spirit critic. Or, în ciuda lucrurilor extraordinare pe care le-a făcut ştiinţa, a fantasticelor realizări ale umanităţii, într-o epocă în care oamenii au început să păşească pe alte corpuri cereşti, avem noi dreptul oare să mitizăm ştiinţa şi să credem că ea, ştiinţa, poate rezolva absolut totul încă de pe acum şi poate oferi întotdeauna cea mai fericită soluţie? Eu consider că acest lucru e contrar însuşi spiritului ştiinţei.

Dacă literatura SF se revendică dintr-o simbioză cu ştiinţa, şi eu cred acest lucru, atunci chiar în numele ştiinţei, în numele acestui umanism ştiinţific, ea este obligată să privească în spirit critic chiar şi asupra ipotezelor celor mai fantastice ale ştiinţei.

În al doilea rînd: literatura SF este **literatură.** Şi deci, în măsura în care este literatură, este artă şi este altceva decît ştiinţă. Şi tocmai prin faptul că este altceva decît ştiinţă, ea trebuie să arate că un răspuns pe care ştiinţa îl consideră satisfăcător pentru anumite probleme, poate fi nesatisfăcător pentru alte probleme care nu aparţin ştiinţei ci existenţei umane. Căci existenţa umană nu e acoperită întru totul de ştiinţă. Există preocupări ce ies din sfera strictă a ştiinţei şi interesează îndeaproape viaţa omului, făcînd obiectul literaturii, tocmai pentru că literatura se ocupă de om în individualitatea lui, în ceea ce constituie partea inalienabilă a omului, partea în care micile, păcătoasele probleme ale individului intră în

contradicție cu ceea ce este statistic. Or, ceea ce pentru știință este insignifiant, eroare neglijabilă, acel 0,01% irelevant, poate fi capital din punct de vedere uman. Și în măsura în care literatura SF este, vrea să fie literatură, are datoria să apere dreptul la existență a acestui 0,01%.

Aș dori să abordez aici și vechea problemă a raportului dintre literatura de anticipație și așa-numita „literatură de valoare". Pun expresia între ghilimele, nu pentru că aș ironiza literatura valoroasă, ci pentru că, prin opoziție cu acest termen, literatura de anticipație este de obicei trimisă în cîmpul așa-numitei „trivial literatur" (cum spun nemții) sau, cu un termen eufemistic, literatură de consum. Adeseori se folosesc însă și termeni mai duri decît aceștia. Se invocă și argumente estetice, stilistice pentru a așeza SF-ul în rîndul curiozităților literaturii. Se fac și concesii condescendente: da, alături de marile categorii estetice (tragicul, comicul) există și categoria interesantului, sau a jocului, la care SF-ul are dreptul să se raporteze. Mă îndoiesc însă că asemenea concesii formale vor alina rănile autorilor de SF, mîhnirea că sînt de obicei ținuți oarecum la marginea literaturii, că sînt considerați de colegii lor ca aparținînd de un eșalon mai „plebeu", în orice caz nu foarte demn de a fi luat în considerație.

Ca să dau un exemplu, voi cita o reflecțiune întristată a cunoscutei autoare americane de SF Ursula Le Guin, scriitoare considerată în interiorul SF-ului ca o mare artistă a cuvîntului și o valoare a literaturii în general. Ea a purtat o discuție cu un scriitor francez care credea că autorii americani de anticipație sînt foarte stimați în cadrul colectivității literare și nu împărtășesc soarta mai ingrată a colegilor lor francezi. Ursula Le Guin i-a replicat însă că: „Pentru cititorul obișnuit, profan, neinițiat, orice - dacă e SF - este automat prost, reprezintă evaziune, superficialitate, construcție infantilă. În schimb, pentru fanii SF-ului orice - dacă este SF - e automat bun." Și atunci, se întreba, de vreme ce totul e excelent, de vreme ce nici o scriere nu e mai reușită ca alta, pentru ce să mai încerci a da ce ai mai bun în tine, cînd 95% din public n-o să-ți acorde nici o atenție, iar 5% va manifesta un entuziasm fără discernămînt și te va aplauda indiferent de modul cum scrii?

Eu cred că Ursula Le Guin a atins nervul problemei, dar a dat o viziune cam pesimistă. Lucrurile nu stau în realitate chiar așa. Chiar cifrele pe care le avansează autoarea americană sînt foarte discutabile, probabil că proporțiile sînt simțitor schimbate. Nu este foarte adevărat nici că o parte a publicului cititor de așa-zisă „literatură bună" nu citește SF și consideră automat SF-ul o literatură proastă. Foarte mulți scriitori de seamă intrați în istoria literaturii sînt și autori de SF, adică au scris romane obișnuite dar și cărți de anticipație (i-aș putea cita pe Huxley, Orwell ș.a.m.d.). Mai mult decît atîta, astăzi asistăm la următorul fenomen: scriitori cu ambiții artistice foarte mari, aflați în avangarda literaturii și dorind să modifice gustul public și să cucerească lauri prin îndrăzneli artistice deosebite, după cum și autori cu o viziune foarte „estetistă" asupra literaturii, deghizează proza lor în literatură SF. Cîteva exemple îmi vin imediat în minte: Kurt Vonnegut jr., pionier al postmodernismului, se supără cînd i se spune că e autor de SF, dar a scris cărți îndrăznețe, originale, ale căror structură, procedee și teme sînt inspirate din recuzita SF-ului. Cărți, cum e „Abatorul nr. 5", deghizate în literatură SF. Alt exemplu: Thomas Pintchin, autorul best-seller-ului „Raynbow" (Curcubeul), folosește și el cu dezinvoltură literatura de anticipație pentru a face literatură de avangardă. Ursula Le Guin făcea un elogiu acestui public devotat, fidel, care te iubește și nu te părăsește, dar care se interesează nu de cît de bine scrii, ci de gradul de originalitate a ideii SF pe care ai adus-o. Cred că analiza acestui public merită să constituie un obiect de sociologie literară foarte interesantă și revelatoare...

VESELA IUSKANOVA (R.P. Bulgaria)

SF-ul cunoaște apogeul în timpul nostru fantastic. De ce fantastic, se vor întreba unii? Pentru că nu este oare progresul atît de uimitor, încît a început să se vorbească despre „șocul viitorului"? Schimbările nu sînt oare atît de mari, încît pînă și Luna urmează să fie influențată de ele? Va putea oare omul să reziste acestei dinamici? Oare capacitatea lui de adaptare nu va intra într-o contradicție permanentă cu ritmul tot mai înalt al revoluției tehnico-științifice? Se spune că literatura de anticipație este un medicament împotriva temerilor de viitor. Medicament sau nu, ea a pătruns energic în conștiința oamenilor după cel de al doilea război mondial și s-a transformat într-un fenomen important. Ne naștem cu toții deschiși spre o fantezie fără limite, chiar dacă educația, regulile de comportament social și unele stereotipuri de gîndire moștenite din trecut, constituie tot atîtea frîne pentru o fantezie prea liberă. Cu toate acestea, legea progresului cere ca omul să-și deschidă mereu imaginația, să se încreadă în ea ca deschizătoare de noi drumuri, să o supună schemelor deja acceptate. Aceasta ne

obligă să ne luăm responsabilitatea de a lupta pentru transformarea calitativă a vechilor structuri perimate, în numele viitorului. Încă Goethe spusese că dorințele noastre sînt presimțiri ale unor virtualități existente latent în noi și pe care am putea să le realizăm. Acesta este și spiritul anticipației. Simțul imaginării viitorului îl are în el fiecare om, mai cu seamă tinerii. Nu întîmplător, Isaac Asimov susține că SF-ul încetinește îmbătrînirea, face universul mai limpede, și cel ce nu reușește să se alieze cu imaginația îmbătrînește. SF-ul, în rolul său de mediator al zilei de mîine, îi pregătește pe oameni nu numai ca beneficiari ai viitorului, dar și ca pe adevărații constructori ai acestui viitor, pe care trebuie să-l îmbogățească permanent, să-l împodobească cu valori tot mai înalte. În afară de aceasta, SF-ul crează nenumărați eroi literari, purtători de progres, cu care tînăra generație are întotdeauna nevoia de a se identifica. După ce în artă s-au răspîndit curentele care pulverizează conceptul de erou literar, iar personajul s-a transformat în obiect de analiză infinitezimală, tocmai literatura SF a promovat eroul de tip Icar sau Prometeu, care îmbogățește cu generozitate patrimoniul de cunoștințe al semenilor săi, și care îi oferă omenirii temeiul să privească fără teamă spre viitor. Acest erou este capabil de jertfă în căutarea adevărurilor științifice, în descoperirea misterelor universului, în explorarea Cosmosului nemărginit, luptînd pentru realizarea celor mai nobile aspirații omenești. „Țineți minte - ne avertizează Stanislaw Lem - omul nu are de ales, el trebuie să fie numai și numai om."

De cînd datează apariția literaturii de anticipație bulgare? Prin anii '30, Sviatoslav Minkov a descoperit cel dintîi posibilitățile oferite de acest gen în a acuza reacționarismul politic și invazia mașinilor și a tehnicismului în lume. Și, în vreme ce Minkov se revolta împotriva a ceea ce el numea „Zgomotoasa invazie tehnico-științifică", dovedind pe acest plan că nu înțelege pe deplin sensul evoluției civilizației, un alt scriitor, Gheorghi Iliev, elogia în opera sa misiunea umanistă a omului de știință, recunoscînd că soarta omenirii depinde mult de noua eră a științei și tehnicii. Numai că literatura sa a rămas fără continuatori imediați și, de fapt, abia din anii 60 se poate vorbi de eforturi concertate pentru constituirea unui specific bulgar în SF. Sînt acum binecunoscuți în Europa Liuben Dilov, Pavel Vejinov, Emil Manov, Alexandăr Gherov și Atanas Nakovski, care inițiază pentru SF-ul bulgar o ieșire „în afară", dincolo de frontierele specificului și problematicii sale obișnuite. Pe lîngă aceste personalități literare astăzi consacrate, în ultimele trei decenii în Bulgaria s-au auzit și alte voci cu expresie distinctă. Astfel pot fi menționați Agop Melkonian, Liubomir Nicolov, Petar Kărdjilov, Velicika Nastradinova și mulți alții. Cei tineri intră în literatura de anticipație energici, șocant, cu dorința de înnoire a genului. Ei sînt străini de naturalism, se revoltă împotriva repetărilor plictisitoare, au o vie curiozitate pentru viitorul omului, pe care îl văd calitativ superior în raport cu prezentul, în ceea ce privește umanismul și etica. Liuben Dilov, cel mai important scriitor bulgar de anticipație, scria într-unul din articolele sale: „Omul care nu se interesează de viitor și consideră literatura SF o prostie va ajunge inevitabil la o atrofie a imaginației și nu-i va fi niciodată clar ce așteaptă de la viitor. Specia omenească va trece peste toate dificultățile și crizele prezentului, dacă privește viitorul în față, fără a se crampona de trecut, dacă va avea maturitatea de a accepta înnoirile, și de a nu descuraja ideile care spulberă prejudecățile actuale". Adevărul pătruns de umanism, acesta este idealul spre care tinde literatura de anticipație, și în această direcție își îndreaptă eforturile și scriitorii SF din Bulgaria.

FLORIN MANOLESCU

Tema intervenției mele este o „apărare" a literaturii S.F., în aproximativ 1000 de cuvinte, și sper să nu comit o extravaganță sau chiar o impolitețe, făcînd această apărare în fața unor cititori avizați. Dar adevărul e că există încă foarte mulți oameni care continuă să considere literatura S.F. ca pe o literatură marginală, minoră, destinată în exclusivitate consumului. Și tocmai pentru că sînt convins că acești oameni nu se află printre cititorii acestor rînduri, cred că e bine să ne aducem aminte de lucrul acesta și cred că o apărare a literaturii S.F. este necesară, chiar și în momentele în care ne simțim foarte siguri de noi. În fond, istoria literaturii S.F. este nu numai un șir de scriitori, de cărți, de reviste sau de curente, ci și o interminabilă ceartă între detractorii și apărătorii acestei literaturi. Dar o ceartă între surzi sau între oameni care folosesc limbi diferite, fără dorința de a ajunge la un limbaj comun. Detractorii vorbesc aproape exclusiv despre baza largă de consum a genului, pe care îl taxează ca pe o literatură comercială, reglată de interese de producție sau de piață. Aceasta este o acuzare foarte comodă. Dimpotrivă, apărătorii au în vedere „vîrfurile" genului și îi consideră autori de literatură S.F. pe Dante sau pe Shakespeare, pe Swift, Voltaire sau Rabelais. Și eu cred că genul acesta de apărare este și mai comod decît comoditatea acuzării.

Pentru mine, literatura S.F. este o literatură paralelă cu literatura curentului general, atît din punct de vedere istoric, cît și dintr-o perspectivă a genurilor sau a speciilor. Asta înseamnă că în cadrul ei există toate formele, speciile și chiar fenomenele pe care le cunoaștem la ni-

velul literaturii „obişnuite". Pentru a da numai cîteva exemple, o istorie completă a literaturii S.F. va cuprinde literatura S.F. pentru copii, romanul S.F. poliţist, romanul S.F. de aventuri **(space opera)** sau romanul S.F. mitic.

Din punct de vedere al tehnicilor narative avem romane-clişeu, scrise în conformitate cu o estetică a identităţii, şi romane experimentale, care se raportează la o estetică a opoziţiei.

Dacă vom introduce în discuţie criteriul distanţei faţă de realitate vom constata că avem, ca şi în literatura curentului general, un roman S.F. aproape realist sau politic (mă gîndesc în primul rînd la **ficţiunea politică** sau la **contrautopie**), un roman cu cheie, un roman-parabolă şi, la celălalt capăt al sistemului literar, un roman fantastic (de tip **sword and sorcery** sau **heroic fantasy**).

Pentru a-mi complica şi mai mult sarcina, eu propun o „apărare" a S.F.-ului „de jos", de consum, o apărare a paraliteraturii S.F., după cum o numesc cu dispreţ adversarii. E vorba de domeniul vrăjitoarei Circe şi riscul pe care şi-l asumă cel care se va încumeta să parcurgă acest domeniu e de a rămîne prizonierul lui, pentru totdeauna. Este, în definitiv, riscul oricărei cercetări, de a se îndrăgosti de obiectul pe care îl investighează, indiferent de natura lui şi, s-o recunoaştem, riscul acesta îi ameninţă mai ales pe consumatorii de **paraliteratură.** Vorbind despre pasiunea sa pentru romanul poliţist, poetul englez W.H. Auden spunea despre sine: „Eu sînt un drogat". În ce mă priveşte, sper să fi rămas imun faţă de „drogurile" literaturii S.F., dar nu şi faţă de curiozitatea care mă împinge spre această literatură, chiar şi atunci sau mai ales atunci cînd am de a face cu romanul S.F. de consum. Cu ajutorul zeului Hermes, care l-a ajutat pe Ulise sau, şi mai bine, cu ajutorul zeiţei **Minerva,** sper să rămîn stăpînul meu chiar şi la această foarte riscantă întîlnire cu Circe.

Pentru aceasta, nu voi dezvolta în faţa dumneavoastră argumentele estetice şi literare ale apărării paraliteraturii S.F. Ele există şi au fost examinate de alţii pe larg. În inventarul categoriilor estetice, pe lîngă unele efecte tradiţionale, cum ar fi **rîsul**, legat de comedie sau **plînsul**, pe care se bazează tragedia, au fost introduse alte efecte noi: efectul de curiozitate sau mai ales efectul de joc.

Nu voi recurge nici la argumentele istorice, deşi ele ar fi extrem de încurajatoare. De la formaliştii ruşi, care au declanşat în anii '20 ai secolului nostru acţiunea de reconsiderare a formelor literare aşa-zis minore şi pînă la cercetările coerente ale istoricilor literari de după cel de-al doilea război mondial, care au realizat peste tot, în Europa sau în S.U.A., enciclopedii, dicţionare de autori, bibliografii sau lucrări de sinteză, constatăm o creştere considerabilă a încrederii în literatura S.F. şi chiar o transformare a acesteia în obiect de studii academice şi universitare.

Eu mă voi opri însă, pe scurt, la un argument care decurge din tema generală pusă în discuţie – „Anticipaţia şi umanismul". Este un argument psihologic şi cred că el a fost formulat pentru prima dată de Jung: nici o mare forţă psihică, dintre cele care îl caracterizează pe om, nu poate să dispară fără a fi înlocuită cu o forţă psihică de valoare egală. Nevoia de aventură, nevoia de securitate, de recunoaştere sau de confirmare socială, nevoia de poveste şi în cele din urmă **speranţa,** toate acestea sînt necesităţi psihologice cărora literatura S.F. le răspunde în mod direct (prin cărţile „de consum") sau într-un mod mai rafinat (prin capodoperele sale).

Europa Evului mediu s-a regăsit în ciclul „de mare consum" al romanelor cavalereşti şi în cărţile populare de tip **Alexandria.** Renaşterea a inventat pentru speranţă **Utopia,** iar în secolul XIX, aceeaşi necesitate începe să fie satisfăcută de cartea de aventuri geografice, de romanul poliţist sau de **science fiction.**

Reformulînd legea lui Jung, o forţă psihică constantă şi-a creat, de-a lungul timpului, literatura de care avea nevoie. La nivelul ei cel mai popular, nivelul „de jos", literatura S.F. corespunde unei necesităţi profunde. Nu văd nici un motiv pentru ca cercetătorul, specialistul, să dispreţuiască o literatură care face omului acest serviciu important. Am rata o şansă de a ne înţelege mai bine pe noi înşine. L-am citat pe Jung şi eu cred că şi de data aceasta cercetarea literară are ce învăţa de la psihologie. Căci unii dintre noi se încăpăţînează să ignore ceea ce psihologia a recuperat demult: conţinutul latent al existenţei noastre. Adică acea realitate care ne exprimă mai direct angoasele dar şi speranţele şi care se regăseşte pe deplin în literatura S.F.

JACQUES GOIMARD (Franţa)

Franţa şi-a adus o contribuţie esenţială la fondarea anticipaţiei ca gen literar şi, probabil, Jules Verne rămîne şi astăzi autorul cel mai citit în lumea SF-ului. Este totodată şi un mare clasic al umanismului reflectat în literatura de anticipaţie. Dar nu despre Jules Verne, scriitor mult prea bine cunoscut pretutindeni, aş vrea să vă vorbesc, ci despre ultimele decenii ale SF-ului francez. Atitudinea acestuia faţă de umanism a reflectat într-o oarecare măsură fluxurile şi refluxu-

rile acestei atitudini în cultura franceză, în confruntarea curentelor filozofice, culturale şi literare ale Franţei de după al doilea război mondial.

SF-ul anilor '50 se aliniază la tendinţa generală din ţara noastră de respingere a culturii franceze tradiţionale şi de descoperire a Americii. El nu participă la marile dezbateri ideologice ale acestei perioade, şi totuşi confruntarea de opinii asupra umanismului este prezentă în rîndul scriitorilor care o ilustrează. În mare, putem distinge două curente în anticipaţia acestor ani. Unul este reprezentat de către autori cu formaţie ştiinţifică, în principiu optimişti, încrezători în progres şi estimînd că SF-ul are un rol însemnat de jucat ca domeniu „imaginar" al ştiinţei. Principalii exponenţi ai acestui curent sînt Francis Carsac şi Stephen Vul. Alt curent e constituit din autori de formaţie literară, uneori proveniţi din rîndurile suprarealiştilor, precum Jacques Sternberg, Philip Curval, Alain de Remieu. Aceşti autori sînt cu mult mai puţin optimişti. Înseamnă însă acest lucru că sînt ei mai puţin umanişti? E dificil de spus, depinde de sensul pe care îl atribuim noţiunii de „umanism". Îndrăznesc să fiu de părere că totuşi, în general, ei nu cred prea mult în resursele morale ale omului şi că exprimă în scrierile lor pesimismul la modă pe atunci în mediile literare franceze. O a treia categorie de autori se situează între primele două. Aceşti scriitori, de exemplu Gérard Klein sau André Rouellant au o formaţie de asemenea literară, dar şi-au însuşit şi o solidă cultură ştiinţifică. Şi în opera lor, problematică omului e dezbătută, (nu spun şi rezolvată) pe larg, cărţile rezultate fiind printre cele mai izbutite creaţii ale genului în Franţa.

Generaţia următoare, cea a anilor '60, nu se mai angajează în dezbaterile pe tema „antiumanismului" (care rămîne un exerciţiu al cercurilor universitare), ci abordează problematica politică care interesează în cel mai înalt grad studenţimea epocii. Simplificînd lucrurile, putem spune că se disting în SF-ul acestor ani două curente – unul extremist care pledează pentru acţiune politică armată şi, din păcate, pentru terorism; celălalt, „ecologist", incomparabil mai puţin activist dar animat de ideea că pagubele pe care le producem mediului ambiant pot determina sfîrşitul civilizaţiei umane.

Autorii care au publicat în deceniul 7 sînt, mai mult sau mai puţin, marcaţi de aceste două curente. Cel extremist nu a produs scriitori importanţi, dar a influenţat prozatori de mare calitate, precum Michel Jeury, Daniel Waltère sau Pierre Coloux. Curentul ecologist a marcat în special opera lui Jean-Pierre Andrevon, care a fost, pînă prin anii '70, liderul noului SF francez.

Controversele dintre cele două curente s-au stins în SF-ul nostru către sfîrşitul deceniului 7, cînd a apărut o nouă generaţie de scriitori a cărei intrare în scena literară a fost anunţată de o antologie-manifest, editată în 1978 şi intitulată „Viitorul e prezent". Cel mai remarcabil autor relevat cu această ocazie este, desigur, Serge Brusselot, care se distinge prin fecunditatea imaginaţiei sale.

Anticipaţia franceză de astăzi este scrisă de autori tineri pentru cititori tineri. A atins un înalt nivel de intensitate, dar idealul uman care îi anima pe autori ca Francis Carsac nu se mai poate reconstitui în această literatură. Totuşi, în esenţă, tînăra nouă generaţie de autori pledează pentru aspiraţii umaniste, chiar fără să-şi propună acest lucru în mod programatic. Pentru că scriitorii contemporani care cultivă în opera lor SF-ul ne conving că o lume unde nu se crede în om e o lume pustie.

Făcînd bilanţul, SF-ul francez a avut în aceşti ultimi 40 de ani o traiectorie interesantă, el ilustrînd şi limitele interminabilelor dezbateri asupra primatului umanismului sau antiumanismului în care s-au angajat cercurile aristocraţiei intelectuale din Franţa. Totodată, tocmai terenul literaturii de anticipaţie permite reperarea în societatea noastră a unor tendinţe neglijate de reprezentanţii literaturii principale, „mainstream", cum mai este ea numită. De exemplu, „optimismul ştiinţific" al anilor '50, sau dezvoltarea imaginaţiei libere în ultimii ani. Singurul moment cînd SF-ul francez a coincis într-adevăr cu evoluţia generală a culturii franceze au fost anii 60–70.

MIRCEA OPRIŢĂ

După cîte ştiu, de un secol încoace, ştiinţa, în interesul cunoaşterii generale şi al propriului ei progres, face experienţe pe cîini. Pe băncile şcolii fiecare dintre noi a aflat, bunăoară, de celebra experienţă a lui Pavlov, menită să demonstreze existenţa reflexelor condiţionate. Pentru ce vreau să spun eu acum este mai puţin important să stabilim exact cît de uman este să faci un cîine să saliveze la sunetul unui clopoţel, dar nu mă îndoiesc de faptul că o asemenea reuşită ştiinţifică şi multe altele ca ea n-au fost clădite pe tratamentul cel mai fin rezervat animalelor de experienţă.

Ei bine, într-un viitor oarecare s-a întîmplat ca nişte experienţe complicate făcute asupra celui mai bun prieten al omului, cîinele (iertaţi-mi clişeul!), să-i producă acestuia un şoc superlativ: raţiunea. Nu mai adaug decît în trecere că această raţiune canină s-a născut în dureri, ca orice realizare de excepţie pe care omul o obţine cu bisturiul, că ea n-a fost sperată şi poate nici măcar dorită de subiecţii experimentelor, că din această inteligenţă superioară nu ei erau invitaţi să tragă profit. Să reţinem doar că toţi aceşti cîini şi urmaşii lor – care sînt, în fond, urmaşii legitimi ai experimentului – n-au găsit ceva mai bun de făcut decît să-i elimine sistematic, cu ajutorul nemijlocit al raţiunii cîştigate, pe cei cărora ar

fi trebuit să le lingă mai departe mîna, însă într-un mod mult mai demn şi mai inteligent. Fiindcă în viitorul de care vă vorbesc mitul creaţiunii se poate întîmpla şi invers, încît nu creaţia devenită conştientă de sine să fie alungată din laboratorul paradisiac, ci însuşi creatorul să suporte exilul.

Să vă mai reamintesc o întîmplare din viitor – dacă-mi permiteţi să încurc mai departe timpurile verbale, nu însă şi pe cele logice, în sensul special al logicii neeuclidiene din genul SF. Într-un alt laborator paradisiac, unde cobaiul nu mai era totuşi prietenul patruped al omului, ci o făptură umanoidă, creaţia rezultantă a primit numele clasic de „robot". Se pare că nici aici lucrurile n-au mers în continuare prea bine pentru experimentator, măcar pentru a se ilustra o înţelepciune cu o oarecare tentă moralistă, anume că atunci cînd sari prea mult dintr-o dată îţi poţi frînge oasele. Nu mă îndoiesc că aţi recunoscut fără dificultate trimiterile la „City" de Clifford Simak şi „R.U.R." de Karel Čapek. Sînt scrieri remarcabile, în care omului i se întîmplă lucruri teribil de neplăcute. Fără îndoială că şi în alte scrieri eminente, de la tragicii greci din antichitate şi pînă la Faulkner sau Garcia Marquez, să zicem, unora li se întîmplă lucruri din cele mai neplăcute, iar din aceste întîmplări ale lor rezultă literatură mare, literatură profund umanistă. Să observăm însă că, în cazul lor, prăbuşirea exemplară (exemplară prin consecinţe, fireşte) e suportată de puţini, de personajele special alese pentru a o suporta în chip exemplar. În schimb, în scrierile de anticipaţie pomenite mai înainte, lovitura, presiunea anihilatoare vizează o întreagă specie, iar privitorii tragediei umane sînt cîinii, roboţii, caracatiţele şi atîtea alte personificări tradiţionale ale neumanului. Asta cel puţin în aparenţă, luîndu-ne deci după elementele intrigii care de fiecare dată îl scoate pierzător pe om, dar nu omul individual, singur, lăsînd celorlalţi şansa purificării printr-un efect cathartic, ci întreaga specie (care este mai mult decît însumarea tuturor indivizilor – e un concentrat de speranţă străveche, pe care-l vedem în ceea ce, mai pretenţios, se numeşte **destinul uman** şi căruia i-am putea aplica din loc în loc testul de umanitate şi de umanism). Ei bine, în ciuda anulării convenţionale a omului ca specie în favoarea concurenţei animale, nu cred că e cineva tentat să suspecteze de „canism" romanul lui Simak şi de „robotism" piesa lui Karel Čapek. Găsesc că nu e greşit să se vorbească de **umanism** şi în cazul acestor scrieri ce pun omul în paranteză sau chiar îl anulează, atunci cînd morala se răsfrînge tot asupra sa. E totuşi riscant să se afirme că o asemenea posibilitate paradoxală ar fi neapărat invenţia genului nostru, dar e aproape sigur că niciunde nu s-a cultivat mai asiduu şi cu efecte mai notabile ca în cazul anticipaţiei.

După dicţionare, **umanismul** este o mentalitate, viziune, concepţie indisolubil legată de om. Umanismul unei scrieri, inclusiv al uneia de anticipaţie, ţine în ultimă instanţă de sensurile ei adînci, de felul în care autorul îi manevrează viziunea, de unghiul la care şi-o deschide şi de forţa cu care şi-o întoarce asupra omului, niciodată scăpat din vedere chiar şi atunci cînd lipseşte ostentativ din scenă. Uneori umanismul acesta este introdus cu discreţie şi cititorul e provocat să-l distingă cu preţul unui oarecare efort intelectual. Dar îngăduiţi să mă îndoiesc de umanismul real al unei scrieri care îl clamează programatic, cu dispersare chiar, cu sunete de trîmbiţă.

Şi cu asta ajungem la un alt domeniu tangent (şi chiar interferent) cu anticipaţia – **utopia**, care se defineşte umanistă prin faptul că şi-a propus să imagineze pe cea mai bună dintre societăţile omeneşti. Evident, umanism poate fi detectat şi în utopie, dar numai în măsura în care omul sau simbolurile care-l reprezintă s-ar ridica deasupra schemelor simplificatoare. O schemă, un contur golit de conţinut uman, n-are pentru problema noastră nici un sens; se înscrie şi în anticipaţie, ca oriunde sînt acceptate asemenea lucruri în literatură, cu litere şterse şi moarte. O utopie din care nu aflăm ceva despre suferinţele utopienilor este, din punctul de vedere al umanismului, mai săracă în sensuri decît o scriere în care, din motive de strategie literară, scriitorul – dar, precizez, un scriitor adevărat – încredinţează ştafeta spiritului uman fie şi unei cohorte de cîini înzestraţi cu raţiune.

ZDENĚK VOLNY (R.S. Cehoslovacia)

Literatura SF din Cehoslovacia are vechi tradiţii tocmai datorită trăsăturilor sale umaniste. Trebuie în acelaşi timp să spunem că, la Praga, de exemplu, sîntem martorii unei situaţii paradoxale. Umanismul încărcat de bogate semnificaţii, mult apreciat de cititori şi ale cărui tradiţii la noi au început în a doua jumătate a secolului XIX, prin opera lui Iakub Arpec şi au culminat cu creaţia lui Karel Čapek, tocmai această tradiţie umanistă este criticată acum de fanii literaturii SF de azi. De ce? Pentru că ei consideră că literatura de anticipaţie care abordează probleme existenţiale, filozofice, etice este, tocmai pentru acest motiv, plictisitoare.

„Noi vrem - spun ei - aripi cît mai largi, aripi cît mai libere fanteziei." Am fost de multe ori invitat la cluburi sau la convenții SF și am auzit părerile fanilor în sensul pe care l-am exprimat mai înainte. De obicei, la aceste discuții reacția mea a fost tăcerea. Și, cu toate acestea, aș fi avut ce spune, arătînd, prin comparație cu exemplele din literatura clasică, situația literaturii SF cehoslovace contemporane.

În ultimii 10 ani literatura noastră de anticipație s-a caracterizat însă printr-un deosebit reviriment. Aș putea spune chiar că asistăm la o renaștere a păsării Phoenix, pentru că în deceniile 7 și 8 o literatură SF nouă, modernă, nu a existat practic la noi. Scriitorii nu scriau, editorii nu publicau, iar cititorii nu aveau, bineînțeles, ce citi. Revirimentul a început progresiv, dar cu pași repezi. Acum există atît autori și cărți, cît și cluburi, fanzine și consfătuiri SF regionale și naționale. A crescut și interesul editurilor pentru acest gen literar, pentru că există foarte mulți amatori de literatură SF, a cărei publicare a devenit extrem de rentabilă. Anul trecut (1987 - n. red.) au apărut circa 10 titluri originale (traducerile au fost și mai numeroase) și n-aș aminti acest an dacă pe durata lui n-ar fi apărut patru cărți importante, considerate ca pietre de temelie pentru viitoarea literatură SF cehoslovacă. Primul autor este Iosef Nesvabda, considerat un Nestor al literaturii noastre SF și cunoscut și cititorilor români. A debutat în anul 1958 cu volumul de povestiri „Moartea lui Tarzan", a scris multe romane, povestiri și scenarii de film. Cînd a murit Karel Čapek, Nesvabda avea 12 ani. Dar în literatură nu e valabil întotdeauna proverbul „Cine se aseamănă se adună"; profesorul poate să nu știe nimic despre elevul lui, sau chiar despre existența acestuia. Ceea ce-i unește pe cei doi, Čapek și Nesvabda, este - în ciuda faptului că nu s-au cunoscut - tocmai umanismul operei lor. La fel ca și Čapek, Nesvabda este preocupat de probleme esențiale ale destinului uman, ale viitorului umanității în general. Și tot la fel, cei doi scriitori au apelat în literatura lor la convenția fantastică. Acest lucru se evidențiază și în ultimul roman al lui Nesvabda „Caut un bărbat pentru a-mi fi soț", avînd ca spiritual subtitlu „Sex-fiction". Nesvabda, de profesie psihiatru, reflectează în această carte la situația, la rolul bărbaților și femeilor în societate. De pildă la transformările survenite în cadrul social, cînd multe femei nu-și pot găsi partener de viață potrivit și cînd multor bărbați nu li se mai potrivește aureola tradițională de „cap al familiei".

Și cea de a doua carte a anului 1987, la care m-am referit, are ca obiect aproximativ aceeași sferă tematică. Autorul ei este Vladimir Paral, unul din cei mai cunoscuți scriitori contemporani ai noștri, iar titlul acestui roman este „Țara femeilor". Aș vrea să vă spun cîteva cuvinte despre marea popularitate de care se bucură la noi Vladimir Paral. Cînd editura sindicatelor din Praga a anunțat apariția acestei cărți, au sosit la editură peste 170 000 de înscrieri pentru romanul lui Paral, ceea ce - pentru o țară cu numai 10 milioane de locuitori - reprezintă foarte mult. Caracteristică romanului „Țara femeilor" este parodierea spiritului burghez și abordarea unei teme cu premise de succes sigur: femeile iau frînele și sceptrul societății în mînă și încearcă să întroneze în lumea stăpînită de ele o ordine creată, dictată și pusă în practică de ele. În acest timp bărbații se află în lagăre, în spatele sîrmei ghimpate, contînd practic doar ca forță de muncă, iar femeile ocupă toate funcțiile de răspundere în societate. Cartea lui Paral este în primul rînd o strălucitoare parodie a schemelor de organizare a unei viitoare societăți umane, bazate pe ideea că un anumit grup social își va impune stăpînirea asupra întregii societăți omenești, menținîndu-și dominația printr-o politică de forță și de represiune.

Un alt scriitor pe care vreau să vi-l prezint este Andrez Nef, care a publicat o culegere de povestiri intitulată „4 zile pînă la eternitate". Acest scriitor e cel mai apropiat de spiritul „hard" al literaturii SF. A pătruns în literatură ca autor de romane SF istorice, a scris o istorie a anticipației cehoslovace („Ceva este altfel") și o istorie a literaturii de anticipație universale („Totul este altfel"). Nef nu are aceeași profunzime ca Nesvabda, nu este la fel de fin interpret al tîlcurilor sociale ca Paral, dar are o puternică originalitate, ceea ce îl face un scriitor reprezentativ al momentului.

N-aș vrea să par lipsit de modestie, dar cea de a patra carte considerată de referință pentru literatura cehoslovacă actuală, îmi aparține. „Este vorba de romanul „Incendiu la «Lebedele de aur»" în care, asemenea lui Paral, fac uz de procedeele ironiei și stilului parodic. Am fost interesat să examinez, în această carte, relațiile interstatale și între diferite grupuri sociale. Acțiunea romanului se petrece într-un viitor apropiat, cînd planeta noastră ia contact cu o civilizație extraterestră, superioară în multe domenii - în primul rînd științific și tehnologic - celei din care facem parte. Întîlnirea celor două civilizații se face fără adversitate, dar nici cu cordiale strîngeri în brațe, așa cum este redat de obicei acest moment în alte romane SF. Practic, acest raport se bazează pe schimburi comerciale: noi începem să schimbăm mărfuri cu extratereștri. Toate ar fi bune și frumoase, numai că apare o problemă: ei au o gamă de produse infinit mai mare, ne oferă lucruri atît de variate și de o calitate atît de înaltă, încît noi nu prea avem ce să le dăm în schimb.

Mai amintesc numele unui scriitor important - Jaroslav Veis, căruia i-au apărut pînă acum trei volume de povestiri și urmează să-i fie editat un roman.

Încheind, sper că v-am convins că literatura de anticipație din țara mea se afirmă, dar asta nu înseamnă că totul e încă foarte ușor. Pînă în prezent nu avem încă o revistă cu caracter de profil, iar secția de literatură SF din cadrul Uniunii Scriitorilor nu mai funcționează, din păcate. Ca iubitori și susținători ai literaturii de anticipație, sîntem însă optimiști că lucrurile vor progresa și în acest domeniu.

RĂZBOIUL CARE N-AR FI TREBUIT SĂ ÎNCEAPĂ

GALAXIA SF

ION HOBANA

Exasperat de lipsa de orizont şi de inactivitatea cronică a fabienilor, Wells citise la o întrunire din 1906 pamfletul **Greşelile Societăţii fabiene,** propunînd reforme radicale. Ascultat cu politeţe de „vechea gardă", combătut cu strălucire, în numele ei, de Bernard Shaw, el nu reuşise să obţină cîştig de cauză. Ales şi reales totuşi în comitetul executiv, participă din ce în ce mai rar la şedinţe, pînă ce, în 1908, demisionează, invocînd dezacordul său cu politica dusă de Societate şi dorinţa de a se consacra întrutotul scrisului. Împrejurările acestei rupturi şi însăşi semnificaţia ei constituie încă obiectul unor interpretări discutabile. „...chiar reprezentanţii acestui socialism reformist, care respingea metodele hotărîte, revoluţionare, i s-au părut prea revoluţionari şi s-a retras din organizaţia lor" susţine, de pildă. A. Anixt, în **Istoria literaturii engleze.** Ori, Wells nu mai putea suporta tocmai suficienţa şi ineficacitatea fabienilor, politicianismul lor prăfuit şi steril, teama de acţiuni şi declaraţii care ar fi putut să alarmeze opinia publică: „Era vorba mai curînd de a se infiltra în ordinea existentă, decît de a o schimba. În proiectul lor revoluţionar nu exista o adevărată speranţă. Era mai mult un protest decît un plan." Modul în care vedea Wells această schimbare, planul său de reorganizare a societăţii erau viciate însă de o concepţie voluntarist-utopică. El considera că profundele convulsii economice şi sociale se datorează nu relaţiilor de producţie învechite, ci lipsei de competenţă şi cupidităţii, preconizînd preluarea puterii de către intelectualitatea tehnico-ştiinţifică. El credea că societatea poate evolua menţinînd formele de proprietate capitalistă şi îi includea pe capitaliştii întreprinzători (spre deosebire de cei parazitari) în elita viitorului. În sfîrşit, el îşi închipuia că trecerea la socialism este mai ales o chestiune de educaţie şi acorda deci un rol preponderent învăţămîntului şi slujitorilor lui.

Sechelele acestei concepţii apar şi în **Războiul aerian** (1908). Cum bine observă Fernando Ferrara, „demenţa războiului este pusă pe seama ideologiei patriotismului şi a valorii militare: Wells atribuie cu insistenţă acestor două plăgi superficiale, acestor două simptome epidermice, un rău care, în mod clar, îşi are originea în cauze mult mai profunde, de natură structurală." Să vedem însă despre ce e vorba în romanul apărut la noi, într-o traducere aproximativă, cu peste şase decenii în urmă.

Zborul pare să constituie fascinaţia şi teroarea lui Wells. Într-un articol din 1893, el îşi imagina că, în anul 21000, omul va popula văzduhul: „Chiar şi acum o persoană imaginativă poate auzi bătaia aripilor sale". Prezentul îi inspiră viziuni mai puţin roze, speranţa atenuînd totuşi amărăciunea eşecului. Monson şi Woodhouse, **Argonauţii aerului** (1895), reuşesc să decoleze cu o maşină complicată şi greoaie, dar lipsa de experienţă le este fatală. Finalul povestirii justifică şi înnobilează ceea ce s-ar putea numi o moarte prin imprudenţă: „Chiar dacă zborul s-a încheiat cu o catastrofă, rămîn însemnările lui Monson, un amplu monument menit să-l călăuzească pe succesorul său, unul dintre acei experimentatori îndrăzneţi care, mai curînd sau mai tîrziu, vor izbuti să rezolve marea problemă a zborului". **Filmer** (1901) se sinucide din laşitate, dar aparatul său va fi pilotat cu succes de Mac Andrew. Între aceste repere cronologice se situează secvenţele din **Cînd se va trezi Cel-care-doarme** (18999): primul zbor al lui Graham, duelul lui cu aeroplanele înţesate de mercenari chemaţi să înăbuşe insurecţia populară, apoi cu aeropila lui Ostrog...

Trăsătura de unire a unor texte atît de diferite ca dimensiuni şi finalitate constă în motivaţia secundă a gesturilor decisive. Monson îşi biruie şovăiala în urma unei discuţii neplăcute cu o fată atrăgătoare. Filmer se salvează prin moarte de dispreţul cu care i-ar fi sancţionat lipsa de curaj amanta lui din înalta societate. În sfîrşit, Graham se hotărăşte să înfrunte aparatele inamice şi din dragoste pentru Helen Wotton. Asemănările se opresc însă aici. Povestirile înfăţişează începuturile nesigure ale cuceririi văzduhului, romanul – o epocă în care zborul a devenit un fapt aproape banal. Neobişnuită este doar utilizarea de către Graham a acestui mijloc de locomoţie ca armă. Wells va relua ideea în două texte din 1901. Povestirea **Un vis apocaliptic** sugerează ameninţarea pe care o reprezintă escadrilele aeriene într-un viitor nedefinit. Eseul **Războiul în secolul XX** descrie lupta dintre doi „rechini ai văzduhului", în 1950. Rechinii sînt baloanele dirijabile prevăzute „cu un fel de pinten de oţel (...), arma cea mai importantă a aparatului." Se vorbeşte şi despre „un schimb de mici obuze şi de gloanţe". Această din urmă trăsătură, ca şi manevrele efectuate, pentru a ajunge la o altitu-

dine superioară celei a adversarului, pot fi regăsite în romanul din 1908.

Titlul complet al acestei narațiuni care reînnoadă firul romanțurilor științifice este **Războiul aerian și îndeosebi cum a dus-o dl. Bert Smallways în timpul desfășurării lui.** Un titlu menit să sublinieze interacțiunea între două planuri la prima vedere incongruente: infernul conflagrației globale și aventurile cvasi-burlești ale eroului cu nume programatic („in a small way" = pe scară mică, modest). Wells își demonstrează din nou capacitatea de a sesiza punctele fierbinți ale interesului opiniei publice. Războiul va fi declanșat, deci, de inamicul potențial, Germania imperială, ale cărei eforturi de a obține supremația maritimă și colonială determinaseră încheierea alianței anglo-franceze. Dar Wells nu se lasă cuprins de frisonul belicist întreținut de presă din motive inavuabile. **În zilele cometei** cuprindea un pasaj revelator în acest sens: „Se părea că Germania și Anglia se aflau în pragul războiului. Dintre toate fenomenele iraționale și monstruoase din trecut, războiul era, fără îndoială, cel mai evident demențial". Astfel de categorisiri abundă în **Războiul aerian,** mărturisind o aversiune aproape fizică față de fenomenul demențial.

Începutul romanului e înșelător, părînd să prefigureze o incursiune gen **Kipps** în micul univers provincial. Impresia se datorează și prezenței elementelor autobiografice: Bun Hill este Bromleyul natal, isprăvile cicliste ale eroului le amintesc pe cele ale autorului, însuși numele Bert este un diminutiv al lui Herbert, ca și Bertie*. Dar primul capitol conține și germenii romanului științific în care vom plonja curînd, împreună cu insignifiantul reparator de biciclete. Tom, fratele mai vîrstnic al lui Bert, dialoghează pe tema progresului tehnico-științific. Ne sînt înfățișate apoi mijloacele terestre de locomoție ale unui viitor apropiat. Scena e ocupată, un timp, de impetuosul Butteridge, inventatorul unui eficient aparat de zbor mai greu ca aerul. Printr-un concurs de împrejurări, Bert se pomenește în nacela balonului abandonat de Butteridge și de doamna inimii sale. Dus de vînt, balonul ajunge deasupra parcului aeronautic militar german și este doborît. Luat o vreme drept inventatorul cu care se duceau, în secret, tratative, instalat la bordul dirijabilului amiral „Vaterland", Bert participă fără voie la zborul transatlantic și la atacul armadei aeriene conduse de Kronprințul Karl Albert asupra New York-ului. Grav avariat, „Vaterland" eșuează undeva, în Labrador. Știrile primite după repunerea în funcțiune a stației de telegrafie fără fir sînt astfel rezumate de locotenentul Kurt, tovarășul de cabină al lui Bert: „Lumea a înnebunit (...). Fiecare țară construia pe ascuns mașini de zbor. Acum se bat în văzduh în întreaga Europă, în întreaga lume (...). Noi am bombardat Londra și Parisul, francezii și englezii au distrus Berlinul (...). Nu mai există limite. E haosul final. Sînt bombardate capitalele, sînt distruse șantierele navale și fabricile, minele și flotele". Karl Albert își urmează însă, netulburat, planurile de hegemonie cel puțin continentală. Trecînd pe un alt dirijabil, el își concentrează forțele deasupra Niagarei, unde sînt nimicite de aeronavele asiatice. Supraviețuind dezastrului, Bert este nevoit să-l ucidă, în legitimă apărare, pe prințul megaloman care-l terorizase prin simpla lui prezență. El pornește apoi pe lungul drum spre casă, regăsindu-și în cele din urmă iubita. E un happy-end ironic, dacă ținem seama că extinderea conflagrației la scara întregului glob a dus la prăbușirea civilizației.

Romanul se încheie cu o discuție între Tom Smallways și Teddy, micul fiu al lui Bert, care întreabă:

„- Dar de ce n-au pus capăt războiului?

– Din încăpățînare. Fuseseră toți loviți, dar toți puteau să-i lovească pe ceilalți, toți erau curajoși și patrioți, așa că s-au apucat să distrugă și au continuat să nimicească totul.

– Ar fi trebuit să i se pună capăt, spuse băiețelul.

– N-ar fi trebuit să înceapă, spuse bătrînul Tom.

(...) Un sentiment vag și profund de părere de rău pentru lucrurile risipite și posibilitățile iremediabil pierdute îi pătrunse în suflet. Repetă rar, cu încăpățînare, judecata sa finală asupra tuturor acestor întîmplări, ultima sa frază concluzivă:

– Poți să zici orice, n-ar fi trebuit să înceapă.

Spuse asta firesc: „cineva, undeva, ar fi trebuit să împiedice ceva, dar cine, cum, sau de ce erau chestiuni aflate dincolo de capacitatea lui de a înțelege".

Neputința lui Tom de a căuta o explicație reprezintă un caz particular al involuției generale: fostul vînzător de fructe nu-și amintește propriile sale preocupări dinaintea declanșării războiului aerian. Într-o discuție cu vecinul său, lăptarul Stringer, el afirma, chiar în rîndurile de început ale romanului: „Progresul ăsta merge mereu înainte (...). Pare imposibil să poată continua așa". Meditația se datorează contemplării baloanelor pregătite pentru ascensiunea hebdomadară. Fără să limiteze progresul la cucerirea văzduhului, Wells insistă asupra acestui aspect pe multe pagini, urmărind pregătirea cititorului pentru scenele apocaliptice ale conflagrației intercontinentale, într-un moment în care performanțele aparatelor de zbor erau foarte modeste**. De vină pentru prăbușirea civilizației este nu progresul ca atare, ci faptul că „invențiile mecanice se dezvoltaseră mai rapid decît organizarea intelectuală și socială"; că „evoluția eticii nu ținuse pasul cu progresul material". Acest laitmotiv al anticipației clasice, prezent și în **Călătoriile extraordinare,** străbate opera welsiană, cum am văzut, chiar de la **Mașina timpului.**

---

* *Wells semna astfel multe dintre scrisorile adresate părinților și fraților săi.*

** *Războiul descris de Wells nu este cel din 1914–1918, în care utilizarea dirijabilelor și a avioanelor a fost relativ limitată, ci mai curînd cel din 1939–1945, cu marile lui bătălii aeriene și cu bombardarea masivă și sistematică a orașelor și a zonelor industriale.*

Comentatorii **Războiului aerian** omit, de obicei, să semnaleze existența în roman a mai multor niveluri temporale. Prezentul în care demarează evenimentele nu este, ca în mai toate romanțurile științifice, acela al cititorilor. Monoraiul a înlocuit tramvaiul și trenul, traversînd Canalul Mînecii la o înălțime de 45 de metri. Pe șosele circulă automobile cu numai două roți. În largul coastelor Țării Galilor au fost descoperite zăcăminte aurifere submarine. Aceste izbînzi tehnologice imaginare schițează cadrul necesar acceptării incredibilei aventuri a lui Bert Smallways. Al doilea vector cronologic este inserat cu atîta calculată discreție, încît a scăpat privirii altfel foarte atente și avizate a lui Patrick Parrinder, care scrie: **„Lumea eliberată,** de pildă, a fost primul său roman turnat în tiparul science-fictional al «istoriei viitoare» care le descrie". Și mai departe: „În opera lui Wells, cu unica excepție a **Războiului aerian** (1908), catastrofa este întotdeauna preludiul reconstrucției utopice".

Or, pînă la apariția **Lumii eliberate** vor mai trece șase ani, iar evenimentele din **Războiul aerian** sînt relatate retrospectiv de un narator care privește catastrofa cu detașare, de la înălțimea triumfului utopiei, cum reiese din capitolul 11 al romanului, intitulat **Marea prăbușire:** „Oamenilor care trăiesc în actualul nostru stat mondial ordonat, științific și sigur, nimic nu li se pare mai precar, mai amețitor de primejdios ca structura ordinii sociale cu care se mulțumeau oamenii de la începutul secolului douăzeci. În viziunea noastră, fiecare instituție, fiecare relație era un rod al hazardului și al tradiției, un evident joc al întîmplării, legile lor erau făcute fiecare pentru o anumită ocazie, neavînd nici o legătură cu necesitățile viitoare, modul lor de comportare era ilogic, iar educația lor lipsită de țel și caracterizată prin risipă". Privirea retrospectivă nu se mulțumește cu atît, dar înscrierea **Războiului aerian** în suita lucrărilor wellsiene în care catastrofa precede construcția utopică a fost demonstrată, cred, suficient.

Opiniile sînt împărțite în ceea ce privește locul romanului în configurația literară a epocii. Bernard Bergonzi, de pildă, afirmă că el „exprimă o viziune apocaliptică de un tip care a obsedat mulți scriitori la sfîrșitul secolului și căreia Wells îi dăduse o formă imaginară mai profundă în **Războiul lumilor".** Legătura dintre cele două opere este evidentă, chiar dacă, după un deceniu, apocalipsul nu se mai datorează invaziei extraterestre, ci incapacității oamenilor de a se adapta, intelectual și moral, accelerării progresului tehnico-științific. Dar este romanul din 1908 doar o ilustrare a unei modalități caracteristice „sfîrșitului de secol", noțiune definind un continuum filozofico-artistico-emoțional căruia Bergonzi îi atribuie un rol exagerat în explicarea primului val al creației wellsiene? „Viziunea unei lumi întorcîndu-se brusc la starea de barbarie este o altă formă de utopie caracteristică secolului douăzeci, susține Richard Gerber. **Războiul aerian** al lui Wells nu face decît să marcheze începutul unei îndelungate tradiții." Așadar, nu continuatorul, fie el strălucit, al unei experiențe cunoscute și etichetate, ci întemeietorul unei noi direcții utopice. Nu se poate nega viziunea apocaliptică a unor opere anterioare chiar **Mașinii timpului,** ca **După Londra sau Anglia sălbatică,** romanul din 1885 al lui Richard Jefferies, în care o catastrofă de o natură nespecificată a dus la dispariția civilizației urbane, industriale. După cum nu era de conceput ca Wells, spirit aflat în permanentă ebuliție să meargă pur și simplu pe urmele altora. Asistăm deci la o subtilă demonstrație de stăpînire a tehnicii narative, care dezminte afirmațiile unor comentatori și ale scriitorului însuși despre renunțarea la ambițiile artistice. Evenimentele sînt văzute, alternativ, prin ochii eroului, ceea ce asigură prezența detaliilor semnificative, a reacțiilor umane individuale, și din unghiul auctorial, un unghi panoramic, îngăduind cititorilor să urmărească evoluția globală a conflictului. Wells va mai utiliza procedeul, dar nu cu aceleași rezultate.

Succesul romanului se datorează, în mare masură, figurii lui Bert Smallways. Pățaniile lui le amintesc pe cele ale tînărului Hoopdriver din **Roțile întîmplării,** dar personajul nu mai este zugrăvit în culori amuzat-binevoitoare, fiind caracterizat drept „o neînsemnată creatură vulgară, genul de ființă impertinentă și limitată pe care vechea civilizație de la începutul secolului douăzeci o producea în milioane de exemplare, în toate țările lumii. El își petrecuse viața pe străzi înguste și printre case sordide care nu-i îngăduiau să privească în sus și într-un cerc strîmt de idei, din care n-avea cum să evadeze. El credea că unica îndatorire a omului era aceea de a se arăta mai șmecher decît semenii săi, de a pune mîna, cum spunea el, pe „lovele" și de a se distra. Era, de fapt, genul de om care făcuse din Anglia și din America exact ceea ce erau". Acest portret acid se modifică la impactul cu o insolită și teribilă experiență existențială. Șmecherul gata să moară „prin procură" pentru a-și păstra supremația asupra „raselor inferioare" constată că națiunile înscrise arbitrar în această categorie au fost capabile să construiască aparate de zbor mai eficiente decît cele europene sau nord-americane. Convins că patria lui nu poate fi atinsă de nici o agresiune, el asistă la distrugerea parțială a New Yorkului și își dă seama că „insula aceea mică înconjurată de marea de argint își pierduse imunitatea, că nicăieri pe Pămînt nu mai există nici un loc în care un Smallways să-și poată înălța orgolios fruntea și să voteze pentru război și pentru o politică externă energică, simțindu-se la adăpost de asemenea orori". Semnificativă este și evo-

luţia atitudinii lui Bert faţă de Kronprinţul Karl Albert. Spaima superstiţioasă cu care-l privea la bordul dirijabilului amiral „Vaterland" lasă locul privirii lucide şi dispreţuitoare: „Cînd eram copil îmi plăcea să citesc povestiri de aventuri şi-mi închipuiam că sînt un mare căpitan şi alte prostii. Dar el ce are în cap? Prostii despre Napoleon, despre Alexandru, prostii despre augusta lui familie şi despe el însuşi, despre Dumnezeu şi David şi aşa mai departe. Oricine altul în afara acestui prinţ neghiob îmbrăcat în haine splendide ar fi ştiut că toate astea au să se întîmple". În sfîrşit, Bert devine capabil de generalizări la care n-ar fi putut aspira odinioară: „Fiecare război a fost totdeauna aidoma acestuia, numai că n-aveam destul bun simţ ca să înţeleg. Totdeauna. Cîţi n-au murit în tot felul de ascunzători şi de adăposturi. Şi oamenii n-aveau destul bun simţ ca să înţeleagă, să judece şi să împiedice astfel de lucruri. Credeau că războiul e măreţ". Faţă de aceste mărturii neîndoielnice ale schimbării, cărora li s-ar putea adăuga şi altele, concluzia lui J.R. Hammond mi se pare cel puţin bizară: „În ciuda tuturor aventurilor extraordinare în care este implicat fără voie, Bert rămîne pînă la urmă un tipic cockney* nerespectuos, un Hoopdriver deloc mai înţelept sau mai puţin naiv". La fel de nerespectuos, într-adevăr, dar cu o înţelegere evident superioară a oamenilor şi a vieţii.

Semnificativă pentru lipsa de prejudecăţi a lui Wells este evoluţia unui alt personaj, locotenentul Kurt. La prima întîlnire cu Bert, el se manifestă ca un partizan entuziast al cruciadei transatlantice: „Aceasta este flota aeriană a Germaniei. Ea se îndreaptă spre America pentru a da ceea ce se cuvine acelei naţiuni întreprinzătoare". Bătălia navală, apoi execuţia aeronautului, îi erodează certitudinea privind legitimitatea agresiunii. „Pedepsirea" sălbatică a New York-ului accelerează procesul conştientizării: „Ne-am distrat de minune şi am ucis o groază de oameni! Războiul! Nobilul război! Mi-e silă de el..." Ultima lui discuţie cu Bert ni-l înfăţişează copleşit de viziunea abisului către care se precipită omenirea: „Îţi spun, lumea noastră se năruie. Nu există nici o cale de ieşire, nici o posibilitate de a ne întoarce din drum. Iată unde am ajuns! Sîntem ca nişte şoareci prinşi în cursă într-o casă în flăcări, ca o turmă surprinsă de o inundaţie (...). Nu ştiu ce o să ţi se întîmple, dar în ce mă priveşte, ştiu foarte bine: voi fi ucis". Transformarea lui Kurt arată că Wells nu cedează germanofobiei cvasi-generale, trăgînd o linie netă de demarcaţie între casta visînd dominaţia mondială, reprezentată chintesenţial de Karl Albert şi cei antrenaţi într-o aventură cu sfîrşit tragic pentru întreaga omenire.

Vorbind despre o carte intitulată **Răzoiul aerian,** nu putem evita o repede ochire asupra elementelor anticipatoare specifice. Cuprins parcă de frenezia verosimilităţii, Wells ne obligă la o nedorită de el comparaţie cu mereu repudiatul Jules Verne. Prezentarea dirijabilelor şi a maşinilor de zbor nu este mai puţin didactică şi amănunţită decît aceea a „Victoriei" din **Cinci săptămîni în balon** sau a „Albatrosului" din **Robur Cuceritorul.** Secvenţele de luptă nu-şi au însă echivalentul în **Călătoriile extraordinare** şi nici în alte opere pre-wellsiene. E adevărat că într-o povestire din 1878 a lui William J. Henderson, **Monstrul naval al lui Harry Borden: O navă a văzduhului,** bombe lansate dintr-un balon scufundă un crucişător britanic, dar acesta este un incident minor faţă de intervenţia masivă şi hotărîtoare a flotei germane în **Bătălia din nordul Atlanticului** (titlul capitolului V din **Războiul aerian).** Cît despre distrugerea Broadwayului cu un covor de bombe sau înfruntarea sutelor de aeronave, acestea sînt premiere conjecturale absolute, puse în scenă cu un dinamism şi o pregnanţă vizuală demne de cea mai bună perioadă de creaţie a scriitorului. Şi, totuşi, Bruno Sabatini crede că „...aceste acţiuni de război, poate cu excepţia scenelor de pe mare, sînt oarecum confuze, şi, în ansamblu, puţin convingătoare, într-atît încît constituie mai curînd pauze decît momente fundamentale în desfăşurarea romanului." Am arătat că bombardarea New York-ului şi bătălia de deasupra Niagarei joacă un rol crucial în schimbarea opticii personajelor asupra războiului. Cît despre „confuzie", ea este voită, evenimentele fiind trecute prin filtrul obnubilant al stării de şoc perpetuu în care trăieşte Bert.

Admiţînd că **Războiul aerian** constituie un avertisment adresat de autor contemporanilor săi, Jean-Pierre Vernier precizează imediat că nu e vorba despre „expresia unei nelinişti personale" şi că „ameninţarea războiului rămîne pentru el (Wells) o simplă ipoteză care, fără îndoială, îl interesează mai mult decît îl înspăimîntă." În sprijinul acestei interpretări, Vernier citează un pasaj din volumul wellsian **Lumi noi în schimbul celor vechi,** apărut în acelaşi an 1908: „În ansamblu – şi acum în mod regulat – situaţia se ameliorează. Asistăm la o ameliorare constantă a vieţii şi ea se datorează bunăvoinţei care se face simţită prin efortul oamenilor". După cum arată experienţa unor epoci mai recente ale istoriei contemporane, ameliorarea vieţii nu exclude neliniştea personală şi nici spaima generată de ameninţarea războiului. De altfel, într-un articol din care am mai citat, **Posibila prăbuşire a civilizaţiei** (1909), neliniştea scriitorului este evidentă: „Războiul modern este o nebunie, nu o întreprindere înţeleaptă. Pregătirea lui consumă mereu mai mult din resursele care ar trebui să slujească dezvoltării civilizaţiei; posibilităţile lui de distrugere sînt incalculabile. O nouă epocă a fost deschisă de apariţia baloanelor dirijabile şi a maşinilor de zbor". Oricum, constatăm că **Războiul aerian** inaugurează şirul romanelor wellsiene în care conflagraţia generalizată sau chiar prăbuşirea civilizaţiei premerg inevitabil instaurarea Statului Mondial.

(Capitol din volumul în pregătire Un englez neliniştit)

---

* *Aici cu sensul de mahalagiu*

VLADIMIR COLIN ŞI CONSACRAREA POVESTIRII HEROIC-FANTASY

GALAXIA SF

Dr. MARIN BEŞTELIU

Scriitor din generaţia matură, Vladimir Colin (născut la 1 mai 1921) reprezintă, prin opera sa, imaginea cea mai expresivă a literaturii S.F. în perioada de după Eliberare, întrucît s-a înregistrat fără ezitări în gruparea ce-şi propunea să reabiliteze specia după ruptura provocată în începutul de tradiţie din perioada interbelică. Astăzi este aproape uitat faptul că scriitorul îşi începuse „normal" activitatea literară, în 1947, cu poezii cetăţeneşti în spiritul vremii **(27 de poeme)**, cu nuvele **(Flăcări între cer şi apă, Sună sirena)** şi microromane: **Soarele răsare în deltă**, 1951; **Întoarcerea pescăruşului**, 1959. Cam în acelaşi timp s-a consacrat prin o „deviere" de la literatura „serioasă" spre literatura pentru copii cu: **Nemaipomenita bătălie dintre Papură Împărat şi Pintilie**, 1953; **Poveştile celor trei mincinoşi**, 1956; **Zece poveşti pitice** etc.

Într-o descriere a evoluţiei operei sale despre literatura de anticipaţie, decisivă mi se pare, în prealabil, întîlnirea cu basmul românesc, din care a realizat o foarte bună antologie, ajunsă astăzi la a cincea ediţie, apoi cu basmul altor popoare, din creaţia cărora a tradus: **Basmele popoarelor Asiei, Basme persane, Padişahul şi vizirul, Vaca din lună — povestiri indiene.** S-ar putea glosa mult despre spiritul care a guvernat selecţia, spre a observa că traducătorul apreciază acele creaţii populare în care este simbolizată expresiv o problematică umană eternă, purtătoare de valori dramatice, ori a celor ce au în centrul naraţiunii un nucleu poetic bine conservat în structura mitului. Este acesta terenul pe care traducătorul şi-a descoperit - probabil - similitudini cu mentalitatea „primitivă" de creaţie pe care σ va mima într-o mare parte a operei sale, colorînd-o cu „trucuri" şi detalii imaginare asimilate din science-fictionul propriu-zis.

Contactul cu literatura de anticipaţie datează din 1964, cînd au apărut două povestiri **(Cetatea morţilor, Broasca)** publicate în colecţia **Povestiri ştiinţifico-fantastice** a revistei **Ştiinţă şi tehnică,** urmate repede de volumele: **Viitorul al doilea,** 1964; **Capcanele timpului,** o antologie personală, **Dinţii lui Cronos** etc. Ca mentor al generaţiei tinere, scriitorul s-a cheltuit în gesturi de pionierat, traducînd şi prefaţînd **Dialogurile intergalactice în care sînt publicaţi:** Shinichi Hoshi, Gérard Klein, Andrei Coleşov, Stanislav Lem, André Verdett, Grigor Vitez, John Brunner, Michel Delmuth. Împreună cu Ion Hobana, s-a străduit să întreţină viu contactul cu alte literaturi, a patronat cenaclurile, a încurajat propaganda de carte prin traduceri, a prezentat debutanţii, forţînd consacrarea. Valoarea operei sale s-a confirmat prin traduceri în limbile bulgară **(Babel)**, cehă **(Basme)**, franceză **(Capcanele timpului, Pentagrama)**, germană şi rusă (basme şi romanul **Întoarcerea pescăruşului)**. Ca un corolar al activităţii sale de conducător de cenaclu, notăm publicarea în limba franceză la editura Marabout a primei antologii de literatură S.F. românească: **Les meilleures histoires de la S.F. roumaine.**

Ca autor de literatură de anticipaţie, Vladimir Colin pune interesante probleme de încadrare în genul devenit curent, prin polivalenţa structurilor operei sale. Fără îndoială că povestirile din **Viitorul al doilea** sau cele din **Capcanele timpului** sînt construcţii „pure", pe temele devenite tradiţionale (călătoria în timp, universuri paralele, supertehnica viitorului) şi cu inventivitatea imaginară necesară: lume organizată galactic, extratereştri, cosmodroame, deplasare instantanee etc. etc.). Dar în **Imposibila oază** sîntem avertizaţi din subtitlu - **poverstiri fantastice** - că universul noilor povestiri este uşor modificat. Futurologia s-a estompat, iar scriitorul s-a retras parcă pe terenul mai sigur al „fantasticului", o categorie mai generală şi mai bogată în posibilităşi de ilustrare a potenţialului creator. După experienţe în literatura „de frontieră", cu basme pentru copii şi povestiri S.F., scriitorul matur pare că îşi consacră forţa sa creatoare temelor mari ale literaturii. De fapt, autor S.F. propriu-zis, Vladimir Colin n-a fost decît în cîteva titluri. Pentru a-l ralia grupării, Ion Hobana, în postfaţa la **Capcanele timpului,** deşi observă deosebirile, se străduieşte să-l integreze prin consemnarea existenţei pe plan mondial a unei „abateri" asemănătoare. „Altoirea elementelor de anticipaţie pe trunchiul miraculosului şi al feeriei aparţine unei specii distincte, larg reprezentată în literatura conjectuală străină, căruia anglo-saxonii îi spun «heroic fantasy» sau «science-fantasy». Remarcabil creator de basme, naraţiuni fantastice şi ştiinţifico-fantastice, Colin a ajuns în chip firesc să-şi exercite măestria şi experienţa pe acest nou tărîm, căruia îi aparţine şi fabula tragică".

Este evident că scriitorul nu

poate fi înseriat în categoria curentă a fanilor ce vin spre literatură dinspre științele exacte și gîndesc anticipația ca o „soluție" pe care viitorul o va confirma cîndva. Din cele două mari „familii" ce-și dispută domeniul – să le numim scientistă și imaginativă – Vladimir Colin a experimentat atît arhitecturile futuriste riguroase ca o demonstrație cît și stilul poematic al celei de a doua grupări, în care își valorifică mai eficient experiența sa creatoare bogată. Oricum, cea de a doua secțiune se plasează mai aproape de literatura „pură", aspirație firească pentru veritabilul creator, mai ales că „genul" avantajează invenția unei problematici umane de mare diversitate. Amîndouă sînt depășite prin noua experiență în stilul povestirii „heroic-fantasy".

Într-o evocare ce și-a propus să realizeze o imagine sintetizatoare a operei, nucleul cel mai rezistent al acesteia pare cel alcătuit din romanele care rescriu mituri sau legende ce problematizează mari aspirații și drame umane: **Legendele țării lui Vam, Grifonul lui Ulise, Timp cu călăreț și corb, Pentagrama** și **Babel.** Foarte diferite ca structură, surprinzătoare prin libertatea asumată în rescrierea miturilor, aceste romane ilustrează un scriitor ce a asimilat din literatura S. F. facilitatea fabulației convenționale pe care o valorifică în opere mult mai elaborate, cu o vădită înclinație spre poem, meditație sau tragedie. **Legendele țării lui Vam** creează, ca punct de plecare, un mit apocrif sugerat autorului de mitologiile greacă și latină. Puternicul nart (citește zeu) Ormag, stăpînul cetății de ceață Nartazuba (ineditul numelor vine din S. F.), într-o clipă de plictis, se „distrează" cu pescarul Vam, purtîndu-l fără voie în Cetatea Vînătă spre a se îndrăgosti de Una, fiica sa și a reginei păsărilor, Arata. Una era blestemată să nu poată părăsi niciodată insula, dar dragostea ignoră teribila interdicție și ea va muri din porunca lui Ormag. Vam va acumula o teribilă ură față de puternicul nart pe care o va înscrie pe un talisman: „Puternicul Ormag e dușmanul lui Vam". Într-o construcție epică de proporții, Vladimir Colin aglutinează scheme epice cunoscute, mimînd de astă dată mentalitatea folclorică a creatorului de basm. Ca Făt-Frumos ori ca eroul de epopee, Vam merge la narta morții Mastara și obține viața Unei după ce îi dovedește reaua voință a lui Ormag ce-i transformase iubitul în soarele de pe cer, Saian. Apoi pornește să înfrunte marele zeu bazat pe forța urii sale nestinse față de orice oprimare. Epicul schematic lasă loc unor scene de amploare eroică, cum este confruntarea directă dintre Vam și Ormag.

În romanele lui Vladimir Colin descoperim pagini surprinzătoare. Prin ușurința cu care se aglutinează fabulația epică finalul este mereu amînat și diluează substanța eroică fără să o anuleze însă. Vam este înșelat de narți care promit „pace" în schimbul teribilei securi de os și va fi legat împreună cu Una de porțile Nartazubei, dar fiica lor, Lua, este pe cale să dărîme cetatea și să izbăvească lumea de zei prin cîntec. Tarbit, copilul modelat de Lua din pămînt și crescut de doi bătrîni (schemă de basm românesc) își modelează, la rîndul lui, un vultur cu care zboară spre cetatea de cețuri. Va fi azvîrlit în fundul pămîntului de unde scapă și merge la uriașul Panca de la care află secretul cosmologic al nașterii lumii sale. Iarăși un mit aprocrif de coloratură orientală dilată pagina epică.

Azvîrlit de semenii săi în hăurile cosmice, închis într-un imens poloboc, Panca și-a îndulcit eterna singurătate, creînd din așchii și rîcîitură o turtiță-pămîntul. Lacrimile sale au creat mările și oceanele, din firele de la zeghe a apărut iarba, din tuleiele bărbii sale copacii, din micile viețuitoare ale cojocului animalele, din sfîrcul urechii drepte bărbatul, din cel al urechii stîngi femeia, din suflarea sa zeița dragostei, Vitha. Între timp însă, uriașul a orbit și nu-și mai poate contempla opera. Înșelat de Ormag, căruia i-a dat în stăpînire Pămîntul pentru că nu știa ce-i aceea **spaima,** el descoperă acum adevărul și originea Olimpului tiranic.

De acum încolo, romanul recapătă vigori eroico-legendare. Tarbit șterge de pe piatră jurămîntul de supunere față de narți și aruncă în talgerul Pămîntului inima sa îndurerată. Oamenii încep să cînte cîntecele Luei și nu mai sînt atinși de furia narților. În zadar azvîrle nartul războiului săgețile sale, nici potopul adus de Dumvar, nartul apelor, nu poate strica cetatea.

Mai complicat ca ideație este următorul roman al lui Vladimir Colin de tipul „heroic-fantasy", **Grifonul lui Ulise,** în care cunoscuta legendă a războiului Troiei se reinterpretează modern într-o construcție epică de proporții. Și aici pe fondul mitico-legendar se altoiesc motive și „trucuri" ale literaturii science-fiction, bineînțeles colorate arhaic. Alături de civilizația legendară a Greciei eroice există civilizația paralelă, pe cale de dispariție, a centaurilor, iar undeva în Orientul Mijlociu cea a grifonilor, din care unul, „cumpărat" într-un bazar ce amintește conglomeratele intergalactice, îl va însoți pe Ulise spre a-i devora inima în momentul morții. Grifonul are și calități tipice literaturii de anticipație, descriind „omul" viitorului: nu poate fi rănit ori ucis, se face invizibil, citește gîndurile oamenilor. Rediscutarea legendei Troiei se datorează unui truc, cel al întineririi lui Ulise în urma unui vis. El părăsește acum Itaca pentru a peregrina prin locurile unde s-a născut legenda și pe care generația următoare ar fi trebuit s-o permanentizeze. Imaginea vîrstei eroice s-a degradat însă. Sclavele troiene au adus cu ele cîntecele de dragoste, înțeleptul Nestor a fost ucis împreună cu toți bătrînii cetății de către urmașul său Pisistrates. Generația tînără n-a avut de la cine să permanentizeze modelul eroic. Menelaos, singurul supraviețuitor al generației, s-a buhăit în interminabile libațiuni, Elena e o bătrînă ofilită ce se laudă în zadar că ar fi dezlănțuit războiul pentru că nimeni nu o crede. Pînă și luptătorul simplu, Eutipes, pentru care războiul Troiei n-a însemnat decît pradă și sclave a trebuit să uite, torturat de îndatoririle sale de serv al centaurului Astipil.

Ulise înțelege că războiul le-

GALAXIA SF

gendar n-a avut aceeaşi semnificaţie pentru toţi sau, mai grav, că legenda în care el crezuse i-a falsificat sensurile. Ce a semnificat în realitate i-o spune Menelau, profitorul:

„Troia se îmbogăţise peste măsură şi bogăţia înseamnă putere. Printre altele şi puterea de a împiedica ridicarea altei puteri... Un război care a schimbat faţa lumii... Care a hotărît triumful Europei asupra Asiei... Bineînţeles că războaiele au nevoie de legende, ca femeile de sulimanuri. Nu m-aş mira aflînd că nepoţii nepoţilor noştri se încăpăţînează s-o cînte pe frumoasa Elena şi pe vicleanul Ulise. Pînă şi un porc bătrîn ca mine va fi pentru totdeauna slăvitul Menelau".

Cu moartea lui Ulise reîntors la Troia - aşa cum îi prezisese Teoclimene, de suliţa fiului său şi al frumoasei Calipso - moare întreaga lume a legendei: centaurul Astipil, frumoasa - de odinioară - sclavă Briseis, ultima sa iubită, Redeget, şi prietenul prezicător ce nici măcar nu l-a mai putut însoţi pe drumul redescoperirii. Un prea mare eşafodaj epic, multe exersări în arta descriptivă de-a dreptul remarcabile pentru a face limpede o idee şi altfel transparentă mai ales că nuanţele nu se crează.

Trecerea de la mitologia universală la mitul şi legenda românească se face firesc prin **Timp cu călăreţ şi corb**, romanul legendarei întemeieri a Ţării Româneşti prin „descălecarea" pe aceste meleaguri a legendarului Negru Vodă. Acest roman, nouă ne apare drept cea mai consistentă şi echilibrată scriere a lui Vlamidir Colin. Istoria neguroasă, săracă în date, a solicitat pînă acum destui scriitori: Eminescu căuta să compună o imagine universală a mitului dacic realizînd „fragmente" în **Memento mori, Sarmis, Gemenii;** Ion Pop Florentin se „specializase" chiar în scrierea unor romane în care imaginaţia ţinea locul istoriei în **Decebal şi Tuhutum;** Ion Slavici schiţa un ciclu de roman istoric din epoca năvălirii popoarelor migratoare şi a întemeierii primelor mici voevodate în **Din bătrîni**, iar Mihail Sadoveanu ne-a dat **Creanga de aur.** În acest început de tradiţie, reuşita lui Vladimir Colin este indiscutabilă prin calitatea atmosferei lirice create şi siguranţa cu care conturează evenimentul istoric.

Pe fondul liric al evocării naturii primitive se concretizează Istoria. Copilul însoţit de corb, hrănit cu eroismul basmului popular, visa să ucidă capetele fiorosului balaur - rurdiile cumanepe pe care le privea aşezîndu-se alături de locurile îndrăgite neştiind că lui îi fuseseră hărăzite faptele fundamentale. Sîntem în epoca năvălirii cumanilor pe teritoriul daco-roman în colonii migratoare şi tulburînd viaţa micilor voevodate româneşti deja consolidate. Relaţiile între cele două etnii sînt schimbătoare pentru că echilibrul de forţe e fragil, iar un eventual conflict generalizat n-ar avantaja nici una din părţi. Cneazul din Poenile-Văii şi cumnatul său din Orlea pun mîna pe arme numai atunci cînd pretenţiile invadatorilor devin jignitoare pentru colectivitatea românească. Intrarea maghiarilor în Transilvania, dar mai ales catolicizarea forţată a cumanilor aduc populaţia românească într-o situaţie de răscruce, mai ales că presiunile bisericii catolice se înteţesc, iar convertirea ameninţă să devină masacru în numele crucii.

Cînde, voevodul din Orlea, a ales calea concesiilor spre a **rămîne pe loc:**

- „Eu am chibzuit. E rîndul tău... Sau pierdem tot ce sîntem sau primim să pierdem ceva, în nădejdea că am putea păstra ce-i mai de preţ. Am să fiu Kendeffy"!

Cneazul din Poenile-Văii este însă un fiu al faptei şi refuză să-şi anuleze fiinţa prin compromisuri. După întoarcerea de la Orlea îşi „înmormîntează" simbolic cumnatul şi, pentru că a găsit biserica arsă, preotul ucis şi cetatea devastată, îşi ia măsuri de apărare. O nouă „vizită" a maghiaro-cumanilor îl găseşte pe Negru pregătit să-şi răzbune oamenii ucişi, decimîndu-le oastea. Purtat de o voinţă mai mare decît propria înţelepciune, el se supune destinului şi ia decizia trecerii munţilor la chemarea bătrînului Tihomir, cu a cărui fiică îşi va căsători fiul, pe Vlaicu.

Pentru a spori semnificaţia gestului, Vladimir Colin mimează ca rapsod mentalitatea mitico-magică şi exersează stilul arhaic împodobit cu faldurile unei imaginaţii fecunde. Ca în scrierile cronicarilor, exodul a fost prevestit de semne:

„O femeie născu un copil cu cap de cîine. Ridicată în două labe, o oaie spuse desluşit «oameni buni...» după care se prăbuşi fără suflare şi nimeni n-o jupui şi nu se atinse de carnea ei, care nu făcu viermi. Arătări înspăimîntătoare răsăreau în codru, uneori tuna din senin, alteori răsunau vaiete în fundul pămîntului şi, treziţi din somn, oamenii năvăleau din bordeie. Popa Daniil citi din scriptură după ce porunci o zi de post negru, dar un frasin se prăbuşi în faţa lui din senin şi din trunchiul frînt curse sînge... Şerb solomonarul merse prin fumul seminţelor de cînepă zvîrlite pe lespezile încinse şi nu întîlni decît duhuri rînjitoare şi leşuri spînzurate. Întocmai ca în anul de demult al năvălirii cumanilor, semnele nu lipseau!"

Ca în basmul fantastic, trecerea munţilor pierde calitatea de simplu eveniment şi devine miracol. În faţa convoiului de care, animale, gospodării şi oşteni merge Fata Pădurilor să croiască drumul predestinat mutînd pentru o clipă pădurile din loc spre a le aşeza apoi în vechile lăcaşuri:

„Pata verde a veşmîntului ei cu poale inegal zdrenţuite sălta în dîra de aur a soarelui. Zvîrlind picioarele desculţe, uşor îndoite din genunchi, femeia gonea cu ciudate mişcări discontinue şi, cînd ridica braţele repezindu-le în cîte o parte a drumului, părea că împarte porunci. La semnele poruncitoare ale fe-

meii, copacii crescuți pe marginea drumului se trăgeau în lături, o nemaivăzută vijelie scutura coroanele, frunzele încă fragede șuierau cînd crengile se plecau o dată cu trunchiurile muiate, unduind șerpește în stranii reverențe ce le deplasau, pe sub pămînt, rădăcinile. Copacii se îndreptau apoi și încremeneau, în vreme ce ramurile urmau să se zbată șuierîndu-și spaima".

Extrem de sigur este romanul și din punctul de vedere al construcției epice. Dacă în celelalte titluri observăm diluția epicului din cauza lejerității cu care scriitorul combină secvențe comune, în acest roman surprinde plăcut economia mijloacelor, capacitatea acestora de a crea iluzia epocii istorice. Negru Vodă își întemeiază o cetate puternică și este recunoscut de ceilalți voevozi ai pămîntului drept domn capabil să-i apere de triburile migratoare și să înfăptuiască o organizare statală stabilă. Numai finalul ambiguu – poetizarea intrării lui Negru Vodă în legendă, mai puțin izbutită și neîncrederea pe care critica o etalează în privința operelor care vin dinspre literatura de frontieră au făcut ca acest roman remarcabil să nu se impună pe cît ar fi meritat. El ni se pare reprezentativ pentru eficiența întîlnirii dintre un gen relativ modern – genul heroic-fantasy – și romanul istoric propriu-zis.

De fapt, alte două romane, **Pentagrama** și **Babel** ne obligă să reflectăm asupra riscurilor acumulării în heroic-fantasy a unor sugestii din surse prea lejere. Primul, tradus în cîteva limbi și considerat drept cea mai bună carte a autorului, se construiește din trei secvențe: fragmente din mitul grădinii paradisiace și a competiției dintre Abel și Cain (Savel și Mihail în roman); un filon memorialistic al copilăriei și al atrocităților lagărelor de exterminare și un plan reflexiv menit să denunțe atît adevărul mitului cît și imaginea copilăriei ca vîrstă a candorii. Intenția este creionată într-o ramă epică simplă. Călcînd interdicția Bunicului de a vizita Grădina, Copilul se împrietenește cu Șarpele (scrierea cu majuscule este obligatorie spre a întări iluzia romanului simbolic). Șarpele are și alte nume, scrise de autor cu majuscule: Amăgitorul, Iscoditorul, Știutorul. De la acesta copilul descoperă frumusețea lumii și nu mai dă crezare legendei potrivit căreia „a răsădit Bunicul o grădină în Pardoși spre Răsărit cu tot felul de pomi frumoși și buni de mîncare, iar în mijloc era pomul care..."

Crescînd, copilul vrea să descopere singur universul și refuză orice dogmă. Așa descoperă că marea operație din laboratoarele Bunicului nu constă în altceva decît într-o experiență eșuată în urma căreia se nasc monștri, iar „grija" pe care bătrînul i-o poartă este de fapt o formă de dominație tiranică, la nevoie utilizînd și forța pentru a obține ascultarea. În schimb, Șarpele înseamnă viața, frumosul, spontaneitatea, sinceritatea etc. Cele două alternative – Șarpele și Bunicul – conturează „pentagrama" destinului, între care, deși opțiunea pentru Șarpe este puternică, ființa este sfîșiată. Copilul nu poate scăpa de tirania forței ce-și trimite executantul – fratele Mihail – să sancționeze orice abatere.

Acest roman poate fi pus alături de „epopeea simțurilor" a lui Alexandru Macedonski, adică printre cărțile surprinzătoare și rare, amenințate în consistența lor de un grad ridicat de excentricitate, excentricitate provenind – la rîndul ei „motivat" – dintr-o aspirație necenzurată spre complexitate. Macedonski visa cartea care să cuprindă toate aspirațiile umane fiind în același timp și sumă a tuturor „cuceririlor cugetului omenesc", iar Vladimir Colin privește drama existențială din toate unghiurile posibile. **Pentagrama** poate fi citit ca roman expresionist („personajele" sînt Bătrînul, Șarpele, Naratorul, Savel, Mihail, Copilul), ca roman de reinterpretare a mitului, ca proiecție onirică și mai ales ca pagină poematică, toate aceste lecturi lovindu-se de un prag, cel al clarității intențiilor.

Ca și în **Thalassa,** mai expresivă este pagina descriptivă în care scriitorul se dovedește un virtuos. Iată, de exemplu, o descriere a pietrelor, colorată impresionist prin dominanta verdelui, văzute de ochiul proaspăt al unui copil:

„Totul era verde, pînă și lumina. În lumea verde așteptau lucruri ciudate, nu se ascundeau, erau acolo și nu trebuia decît să te apropii. Atunci descopereai pietre albe, lucioase ca niște dinți, pietrele portocalii, vîrstate cu negru ca niște bondari, pietrele în care luceau aurul și argintul icoanelor. Toate erau umede și fermecate acolo, în lumea verde, și am învățat că nu trebuie să le scot din lumea lor înșirîndu-le pe pervazul ferestrei... Pentru că se vestejesc și mor." Dacă disponibilitățile lirice ar fi precumpănit, acoperind cu materie cumplicata problematizare, romanul ar fi devenit un poem al maturizării prin asumarea „pentagramei", al destinului în care aspirația spre puritate intră în contradicție cu angrenajul social ce presupune rațiune și forță opresivă necesare conservării sistemului.

Interesant prin mixajul dintre o sugestie mitică și mijloacele literaturii S.F. este romanul **Babel,** apărut în 1978. Scot Mar, misteriosul stăpîn al asteroidului Babel, transformat într-un penitenciar cosmic rezervat „inadaptabililor" la ritmul vieții hiper-civilizate, „experimentează deplasări temporale și spațiale pe șirul prototipic a trei „epave" umane care mai conservă – de fapt – calități umane „normale", din preistoria erei galactice. Experiențele i se întorc însă împotrivă.

Pămînteanul Rat își redescoperă iubirea pierdută după care tînjește fără să-și dea seama. Ea se pierde în negura timpurilor într-o vreme cînd avatarul său fusese îndrăgostit de slujitoarea zeiței Iștar în vechiul Babilon. Teoria metempsihozei fusese folosită ca temă a creației de Eminescu în **Avatarii faraonului Tlá** sau de Rebreanu în **Adam și Eva,** acum numai se prelungește în era galactică. Marțianul Idmar retrăiește un timp în care nu înregistrase drama pierderii singurului său prieten pe care îl condamnase la moarte din lașitate, iar „gherlda" Orlanda (aluzie la Ariosto?) este reîntoarsă în perioada de dinaintea cunoaș-

(Continuare în pag. 291)

Oraşele scufundate

MIRCEA OPRIŢĂ

GALAXIA SF

Lui Felix Aderca îi datorăm contrautopia realmente valoroasă a perioadei interbelice. Spirit mobil, atras de majoritatea genurilor literare şi de mai toate formulele moderne vehiculate în literatura timpului său, el introduce pagini de scenariu „viitorist" în capitolul **Pastorală** din romanul institulat **Aventurile d-lui Ionel Lăcustă-Termidor** (1932). Lucrat la modul parodiei, scurtul text amintit propune cîteva tablouri de efect (în „maniera lui Shakespeare", pluseaza ironic autorul), oglindă a conflictelor posibile pe un Pămînt suprapopulat în chip grotesc şi divizat din punct de vedere social între atlantizii intelectuali şi continentalii cu meserii manuale, producători de bunuri în folosul celor dintîi. În esenţă, ideea aceasta privitoare la specializarea extremă a muncii şi la separarea speciei umane în ramuri biologice distincte este wellsiană, conducînd direct la eloii şi morlocii din **Maşina timpului.** Adaptaţi şi ei la condiţiile imaginate de autor, atlantizii lui Aderca şi-au pierdut treptat membrele prin atrofiere. Bieţi nevolnici suspendaţi „într-un fel de colivii de bambu întinse ca o reţea deasupra oceanelor, între Continente", ei se îndreaptă spre vegetativ şi chiar spre vegetal, înfăţişîndu-se „ca nişte fructe ovale, cu ochi mari şi frunte înaltă". În schimb continentalii, instalaţi temeinic în primitivitate, în rutina unor activităţi grosolane şi degradante, reprezintă elementul activ, sugerat şi în aspectul lor neliniştitor, de „ciomege însufleţite". Limbajul rafinat al unora („vorbeau cu ochii şi auzul lor nu mai suferea decît vibraţia muzicii") are drept corespondent, la ceilalţi, o rudimentară emisie de sunete animalice, prin care „se înţelegeau lesne, căci aveau puţine de spus". Un conflict de clasă dereglează ordinea lucrurilor în această caricatură de societate construită pe ideea îndepărtării extreme a păturilor ei, parazitara aristocraţie artistică şi proletariatul imbecilizat. Pe neaşteptate, locuitorii Continentelor hotărăsc „să suprime cu desăvîrşire acel neam ciunt de oameni, care cereau grăsime şi vin, ca să dea în schimb numai sunete şi luciri". Un sabotaj de proporţii planetare va produce, în consecinţă, performanţa unei a doua scufundări a Atlantidei – de data aceasta, cea a „republicilor de bambu", ale cărei colivii plutitoare dispar sub năvala gheţarilor eliberaţi.

Pastorală e un concentrat ironic de anticipaţie şi contrautopie, glumă servită cititorului în replică la o vetustă literatură „poporanistă" cu care modernismul intolerant al lui Aderca s-a aflat de repetate ori în conflict declarat. Tenta mai groasă, ironia acidă, turnura satirică (în spiritul pamfletelor argheziene) din final nu exclud însă acel „umor fără cute de zîmbet, englezesc, făcut din enormităţi şi fantezii" – calitate remarcată de G. Călinescu, îndeosebi în romanul **Oraşele scufundate** (1937). De altfel, o primă versiune a **Oraşelor...** este perfect contemporană cu paginile **Pastoralei,** datînd din 1932, cînd s-a publicat în foileton sub un pseudonim italo-american şi cu titlul **X — O, Romanul viitorului,** de o mai provocatoare sonoritate pentru vulg.

Există, la nivelul speculaţiei intelectuale, vizibile puncte de contact între viziunea parodică din **Pastorală** şi cea de tonalitate gravă din **Oraşele scufundate.** O rădăcină comună le alimentează. Căutînd-o, unii au făcut trimiteri la cunoscute utopii franceze şi la „miracolul maşinist în stilul Wells" (Călinescu). O critică atentă a surselor pomenite va constata aici eroarea care ameninţă să deplaseze romanul în afara coordonatelor lui autentice. „Cartea – observă Ion Hobana – nu are nimic de-a face cu utopiile, în general, şi cu **Descoperirea australă** a lui Restif, în special. Iar «miraculosul maşinist» este o trăsătură mai curînd a operei lui Jules Verne, cu amănunţitele ei extrapolări ale unor aparate şi mecanisme existente. «Stilul Wells» presupune un miraculos de un tip nou, al ideilor şi ipotezelor foarte puţin ortodoxe din punct de vedere al ştiinţei timpului..." Spre un asemenea mod de înţelegere a anticipaţiei tinde vizibil şi contribuţia în domeniu a lui Aderca. În cazul său, influenţa wellsiană nu e de suprafaţă, ea se reflectă în straturile profunde ale materiei romaneşti, în însăşi viziunea filozofică ordonatoare. A spune că autorul **Oraşelor...** construieşte „după exemplul lui Wells" (ceea ce nu înseamnă automat excluderea invenţiei proprii şi a originalităţii compoziţionale) este şi corect, şi onorabil, din moment ce construcţia reprezintă „o întreagă realitate nouă, socială şi psihologică" (Ovid. S. Crohmălniceanu).

Realitatea aceasta nouă, propusă de romanul lui Felix Aderca, implică imaginea şocantă a unei omeniri alungate în străfundurile oceanelor de condiţiile devenite improprii vieţii de suprafaţa în continuă răcire a Pămîntului. Cele patru structuri imense care servesc drept refugiu stăpînilor de odinioară ai planetei (coloniile submarine privi-

legiate Hawaii, Cap-Verde și Ceylon, iar la polul opus al diferențierii sociale prin profesionalizare excesivă populația industrială a orașului din Pacific, Mariana) au o măreție geometrică și o strălucire glacială, cristalină, puse în valoare prin stranii efecte de contrast cu fundalul apăsător al abisului acvatic. Decorul acesta refrigerent este în ton cu atributele existenței îngăduite în interiorul său: răceala afectivă, cinismul vag disimulat sub argumentele unei lucidități extreme, optimismul fals, întreținut prin droguri olfactive, prin spectacole cu rol de anestezic, spre a se escamota astfel spaima profundă de neant.

Departe de natura care l-a creat, omul se devitalizează. Regresul biologic anunță moartea iminentă a speciei, producînd acut conștiința dezarmantă a lipsei unui viitor planetar. Cu trupurile lor plăpînde, stilizate în sensul gingășiei inconsistente și fragile, privilegiații acestei civilizații retractile ajung „păpuși de ceară moale" din ce în ce mai asemănătoare, prin efect mimetic, viețuitoarelor abisale. Abia rasa mai călită fizic a truditorilor din Mariana amintește, prin anatomia ei „primitivă" și moravurile „anacronice", de tiparul omului actual. Viziunea declinului n-are aici nici o tangență cu intervențiile punitive ale supranaturalului, atît de îndrăgite de reflexia facilă a lui Alexandru Hertzug. Sensul e dat, întocmai ca la Wells, de un pesimism filogenetic desprins din considerarea universului în infinitatea sa temporală, capabilă să erodeze mai devreme sau mai tîrziu orice forță activă, inclusiv viața. O asemenea concepție admite fără rezerve implacabilitatea evoluției pe tot parcursul său, fie ascendent, fie descendent, și refuză sentimentalismului uman orgolioasa pretenție de a o influența. Tablourile rezervate de Aderca finalului său de lume au calități plastice remarcabile. Priveliștea cosmică este contemplată cu fascinația rece pe care o trezește un cadavru înghețat cu milenii în urmă. Locuitorii abiselor presimt instinctiv sfîrșitul. În obscuritatea mereu îngroșată pe măsură ce se golesc de energie acumulatorii coloniilor submarine, bîjbîie semnalizîndu-și prezența prin mici becuri montate pe frunte, sau prin voce, imitînd lugubru „sirenele speriate ale transatlanticelor în ceață". Semnele mizeriei se ascund sub lustrul meschin al unui carnaval de adio, halucinantă defilare alegorică, jalnică parodie menită să dea homuncuililor viitorului decrepit iluzia că mai sînt moștenitorii măreției naturale de odinioară.

Pe fundalul său escatologic, romanul angajează un conflict social și rasial, avîndu-i ca protagoniști pe hawaienii albi, cu orgoliul superiorității evoluției lor intelectuale în paralel cu o tot mai evidentă involuție fizică, și – pe de altă parte – pe marianii negri, discriminați moral și politic pe motiv de neparticipare la cursa biologică a întregii specii. Modelul simplificator din **Pastorală** rămîne așadar valabil, într-o variantă mai puțin șarjată. Se răstoarnă însă sensul agresiunii: acceptați cu dezgust în comunitatea ce nu se poate lipsi, totuși, de produsele muncii lor, marianii (echivalentul în registru grav al continentalilor) sînt cu totul vulnerabili în fața mașinațiunilor intelectului investit cu putere de decizie, riscînd să fie sacrificați de hawaieni, cu cinism, la cea dintîi amenințare serioasă a morții eterne. Conflictului „politic" i se adaugă unul filozofic și de strategie practică, bazat pe concepții divergente privind rostul, șansele, sensul și căile efective ale salvării. În momente cruciale, omenirea dezorientată se dezbină și în funcție de direcțiile fundamental antagonice în care își proiectează, cu disperare, ultimele aspirații: spre centrul Pămîntului, unde fanatismul inflexibil al inginerului Whitt o impinge cu prețul tuturor sacrificiilor posibile, sau spre stele, unde un alt fanatism (opus primului din rațiuni de dialectică a polemicii), al inginerului Xavier, presimte șanse de salvare mai sigure. După teroarea degajată de o materie cu destule virtuți literare, căreia maniera de tratare aproape cinematografică îi convine, finalul deschide simbolic perspectiva. Două cupluri adamice vor purta mai departe sămînța omenirii pierite, implantînd-o mai aproape de pirostera încă păstrătoare de energii, unul, iar celălalt în imensitățile promițătoare ale spațiului interstelar.

O cheie esențialmente ironică, și care proiectează asupra întregului roman un complice zîmbet auctorial, ne oferă prologul localizat „în București, în anul 5000", printre „zgîrie-nouri"; trenuri aeriene și vapoare acostate la cheiurile Dîmboviței. Două personaje perfect convenționale, operatorul de cinematograf Ioan Doicin și soția sa Ri, de profesiune „floristă"; imaginează aici relaxat (despre bărbat aflăm că obișnuiește, la pipa vesperală, să „iscodească pentru soție, ca s-o amuze, tot soiul de glume, isprăvi, minciuni și închipuri") decorul incomod al contrautopiei. Mai mult decît un dialog al rațiunii sceptice cu pasiunea întreținătoare de speranță în „mîntuirea" speciei umane, prologul ni se impune astfel în latura sa ludică, amestecînd cugetări de o pretențioasă gravitate relative la „prezent" și viitor, cu ironii adresate utopiei în general, dar și unor mai concrete reprezentări ale sale în SF. În disertația lui domestică pe tema degradării ireversibile a lumii, Ioan e un alt Ionel Lăcustă-Termidor care, prin enormități debitate „la rece", amuză mai mult decît înspăimîntă. Între „monumentele istorice" transferate orașelor subacvatice, el vede parodia grădinilor false „cu alei albe de praf de naftalină, copaci de cauciuc și flori de gutapercă", expunînd din loc în loc cățel de ghips, iar în așa-zișii arbori, privighetori mecanice „care ciripesc și fluieră electric". Cu creierul spălat de „zgura gîndirii și emoțiilor, oamenii submarini ating în proporție de masă genialitatea și, deși frumusețea urmează a fi prețuită după norme estetice negustate de înaintași, ei se înscriu fără excepție în tiparele superlative ale străvechilor stele de film – de la John Gilbert la Clark Gable, de la Greta Garbo la Marlene Dietrich, din pîinea cărora s-ar părea că și operatorii cinematografelor de peste trei milenii se înfruptă copios.

Farsa naturalului atinge note dintre cele mai acute îndată ce

spiritul contrautopic își concentrează setul de degradări exemplare în jurul problemei erotice. Prin versurile sale și prin cîteva romane mai vechi (**Domnișoara din strada Neptun, Omul descompus, Femeia cu carnea albă**), Felix Aderca se arăta interesat de misterul seducției carnale într-atîta încît Pompiliu Constantinescu putea să-l numească un „halucinat al obsesiei erotice", stabilind - prin extinderea raționamentului - că „atitudinea sa în fața vieții e un pansenzualism debordant". În comparație cu voluptatea experiențelor erotice ale „domnului Aurel", personaj devotat senzorialului pur și acționat de resortul unor mari pofte lubrice, iubirile oamenilor submarini apar iremediabil sleite, marcate de ridicol și ineficace estetism. La ore fixe, o vigilentă Comisie de procreare transmite prin difuzoare romanțe sentimentale și concerte de vioară „din vechi compozitori tereștri ca Mozart, Beethoven, Wagner, al căror nume au fost de mult uitate", stîrnind astfel în „inimile hiperintelectuale" rudimente de emoție: „În vreme ce muzica-i îmbată, își mărturisesc cu voluptate sentimente de iubire. După ce muzica a încetat, se despart rușinați, se feresc să se vadă, le e teamă să se mai întîlnească și se cred cu desăvîrșire compromiși". Redusă la rațiuni strict practice, de igienă și perpetuare eugenică a speciei, sexualitatea viitorului e supusă unei subterane deriziuni de la care n-o poate salva nici măcar perspectiva utopică, fluturată ironic, a „lepădării gunoaielor" („beteșugurile, strîmbăturile, nepotrivirile, urîțeniile, nebuniile") din sîngele subțiat al neamului omenesc.

Ironiile mascate ale prologului se răsfrîng inevitabil asupra întregului roman. Ceea ce nu înseamnă, totuși, că autorul și-ar submina integral viziunea antiutopică prin introducerea unui principiu dizolvant în înseși premisele sale. Exprimînd o relație mai complexă, ambiguitatea rămîne: în anul 5000, Ioan și Ri trăiesc în plin univers artificial, la proliferarea căruia „florista" însăși contribuie constant prin propria ei producție de flori confecționate din pînză și sîrmă, „uneori mult deosebite de cele făcute și vopsite de Dumnezeu". Cu degete „albe ca petala de crin", cu „mijlocul ei prelung de liană și sînii mici ca de băiat", Ri prefigurează deja delicatețea anemică, gingășia friabilă a femeilor subacvatice de mai tîrziu. În ciuda volutelor abile prin care încearcă să se desprindă de imaginea unui viitor deprimant, personajele din prolog sînt în plină cursă spre degeneratele stilizări umane din romanul propriu-zis.

Fără îndoială, **Orașele scufundate** se ridică în fruntea tuturor romanelor de science-fiction scrise la noi pînă la mijlocul acestui secol. Valoarea lucrării nu este doar una documentară, materializată în recompensa minoră și adesea iluzorie a unor eventuale priorități tematice sau de idei specifice genului. Dincolo de unele simplificări voite, motivate de nevoia de a concentra mesajul în simboluri cu limpezimea dar și de rigiditatea cristalului, scrierea are o forță nu atît epică (deși nici aceasta nu-i lipsește), cît poetică. Prelungite într-o soluție contrautopică a viitorului, angoasele sale devin penetrante prin altceva decît prin simpla lor enunțare retorică: prin încărcătura estetică a imaginilor care le vehiculează. Calități precum „capacitatea de a distribui spațial ideile, ingeniozitatea plastică, riguroasa tehnică a împărăției acvatice, mecanizarea tuturor ramurilor de activitate, de la naștere pînă la moarte, luxul rece electric, toate aceste aspecte de domeniul feericului și al utopicului" (G. Călinescu) sînt reale și țin în mod cert de registrul cel mai sigur al literaturii. Ele servesc în romanul lui Felix Aderca unui lirism cerebral, distant prin dezangajare sentimentală, concret pînă la materialitate prin sugestivele stilizări de obiecte și forme vii în sensul impus de idei, difuz ca substanță, dar nu întotdeauna destul de subtil încît să nu transpară uneori la nivelul de suprafață al frazei, prin imagini excesiv căutate. Ca și alte scrieri ale autorului, romanul descinde dintr-o estetică expresionistă, iubitoare de viziuni imprecis localizate, cu o dezvoltare cosmică și apocaliptică.

(Urmare din pag. 288)

terii dragostei „degradante" cînd, în calitate de slujitoare a Marii Doamne, era înzestrată cu puteri miraculoase. Redobîndite, puterile o ajută să descopere și să distrugă mirajul creat în jurul lor de către Scot Mar. Fiecare din cei trei nu se deplasase de fapt de pe planeta sa, totul nu-i decît o iluzie provocată de forța telepatică a psihiatrului pervertit în contemplarea dramelor umane. Abia acum „eliberați" de „Gherlda cei trei neadaptați la abrutizarea presupusă și cerută de timpii evoluați hotărăsc să se deplaseze împreună pe asteroidul pustiu — **Babel** — spre a pune bazele unei noi lumi. Cu tot finalul simbolic, tehnica romanului polițist în ordonarea unei imagerii prolifice - devenită preocupare de căpătîi - diminuează tensiunea existențială.

Privit în ansamblu, acest nucleu al creației lui Vladimir Colin este menit să rămînă. Formula e mai generoasă în punerea în evidență a disponibilităților sale spre o tematică de mare anvergură. Magistrul spre opera căruia se îndreaptă încrezătoare privirile discipolilor oferă experiențe îndrăznețe și reușite remarcabile.

HOMO EUCHRONICUS (II)

SORIN ANTOHI

Dacă distinsul cititor va avea bunăvoința să răsfoiască **Almanahul Anticipația 1988**, apărut, cum era firesc, în 1987, va găsi, la paginile 273—278, prima parte a acestui eseu, sub același titlu. Dacă efortul va părea disproporționat, iar propunerea mea cel puțin prezumptioasă, se pot reține următoarele: **Ucronia** este o specie literară care se întemeiază pe gîndul foarte comun, irepresibil în momentele dificile, că **istoria putea curge altminteri**; Pascal (**Pensées**, VI, 18) are probabil cea mai cunoscută formulare a mecanismului conjectural pe care se întemeiază ucronia („Dacă nasul Cleopatrei ar fi fost mai scurt, toată fața pămîntului s-ar fi schimbat" — o aluzie la celebra împrejurare sentimentală și politică a antichității, cînd istoria pare să-și fi schimbat spectaculos cursul mai ales fiindcă tiparul frumuseții romane cerea femeilor să aibă nasul lung); ca specie literară — dacă sintagma nu e cumva abuzivă —, ucronia a fost lansată de filozoful francez Charles Renouvier (1815—1903), care a publicat în 1876 celebra sa **Uchronie (l'Utopie dans l'Histoire)**, o carte apărută într-o primă versiune în „Revue philosophique et religieuse"; titlul ales de filozof pentru această rescriere a istoriei europene pornind de la Roma este o clară trimitere la **Utopia**, cartea prin care Thomas Morus fixa în 1516 convențiile unei literaturi a himericei fericiri absolute.

Încheierea ucroniei lui Renouvier luminează mai bine structurile generative ale speciei, punînd în relație acest tip de rescriere a istoriei cu dezbaterea unor aspecte ale determinismului și cauzalității, încă actuale după cîteva schimbări de paradigmă: „Din moment ce este vorba de o iluzie, și ca să se explice, trebuie să fie permis a o risipi, nu atingînd radical cauza sa invincibilă, ci reclamînd **dreptul de a introduce în seria efectivă a faptelor istoriei un anumit număr de determinări diferite de cele care s-au produs** [...]. Autorul, care nu are nici pătrunderea cerută, nici știința, ci numai principiul și ideea, va comite multe greșeli modificînd faptele mai arbitrar decît ar trebui, combinînd stîngaci pe cele reale cu cele presupuse, și nerespectînd, fără utilitate pentru opera sa, cutare sau cutare mare verosimilitate: și este ceea ce a trebuit să ni se întîmple nouă [...]" (subl.mea). Alături de scrupule profesionale care îl onorează, Renouvier exprimă în pasajul de mai sus credința sa pozitivistă și orgolioasă într-un drept al scriitorului de a introduce, pe baza substituirii ontologiei cu o logică, „determinări diferite" în „seria efectivă a faptelor istoriei".

Din perspectivă epistemologică, ucronia teoretizată de Renouvier, pe care istoria literară nu ar trebui s-o separe de romanul de tip balzacian, întemeiat pe **concatenatio rerum**, revelează multe puncte comune cu **istoria serială**. Am în vedere acea istorie serială propusă de A.D. Xenopol, pe care trebuie să o diferențiem de istoria serială acreditată în ultimele decenii de unii exponenți ai noii istoriografii franceze, în frunte cu Pierre Chaunu[1].

Istoriografia traversa în vremea lui Xenopol una din marile sale crize. În prelungirea sistemului hegelian din **Vorlesungen der Geschichtephilosophie** și a viziunii asupra istoriei din cadrul pozitivismului comtean, se radicalizau progresiv manifestările unui complex al inconsistenței științifice - același complex care, peste mai puțin de un secol, avea să garanteze succesul structuralismelor: **les sciences de l'homme** au ambiția obiectivității și exactității (așa cum apar acestea în matematică, fizică, astronomie etc.). S-a ajuns astfel, pe de o parte, la negarea oricărei demnități a discursului istoriografic, considerat „pseudo-științific", iar pe de altă parte s-a trecut la construirea unor sisteme mimetice, bazate pe principii scientiste, ca acelea din lucrarea lui A. Cournot **Traité de l'enchaînement des idées fondamentales** (1861). După ce secolul al XVII-lea căutase o algebră, secolul următor dăduse istoriei o morală. Era în firea lucrurilor ca secolul al XIX-lea, început sub semnul unei filozofii a istoriei, să caute a lăsa istoriografiei secolului nostru o logică.

Xenopol, maturizat de experiența marii sinteze asupra istoriei naționale, a intrat în disputa metodologică printr-o afirmație șocantă: „istoria nu este încă decît o practică, îi lipsește o teorie; la fel cu arhitectura sau agricultura, care au fost multă vreme o practică. Știința istoriei este destinată să expună principiile puse în practică inconștient..."[2]. Preocupat de stabilirea criteriilor și garanțiilor logice ale adevărului istoric, precum și de natura și clasificarea faptelor istorice, Xenopol a conceput în continuare „o logică a istoriei, distinct de istoria însăși", expusă mai întîi în **Les Principes fondamentaux de l'histoire**, apărută la Paris în 1899 și la Iași în anul următor. Rafinîndu-și teoria, revenind asupra unor afirmații controversate - Xenopol se număra printre cei mai discutați istorici ai epocii sale -, savantul a fixat-o în linii mari într-o nouă lucrare, **Théorie de l'histoire** (1908). Lucrările ulterioare aveau să aducă doar nuanțări și precizări ale detaliilor.

Respingînd deopotrivă speculația metafizică și empirismul po-

zitivist, Xenopol priveşte istoria ca pe o modalitate fundamentală a cunoaşterii, cu o metodă distinctă - inferenţa - şi cu o logică proprie. Această logică este chemată să conceptualizeze mai riguros un domeniu definit corespunzător, evitînd totuşi exagerările reducţioniste, care sărăcesc şi mecanizează realitatea. Logica propusă de Xenopol e mai întîi o logică a succesiunii, o teorie a succesiunii în general, care evidenţiază caracterul comun al fenomenelor studiate, „împingînd spiritul către tipare logice comune oricare ar fi deosebirea de fond între fenomenele materiale şi cele ale spiritului"[3]. Ca să-şi delimiteze demersul de cel al formalismului logic, Xenopol, critică, între alţii, pe Tarde, pentru care progresul era o serie de acte imitative mecanice. Tarde făcea din toate motivele care prezidează acţiunile sociale „un ţesut inextricabil de silogisme" şi „a vrut să introducă viaţa reală în logică, şi n-a obţinut decît introducerea în viaţa reală a schematismului logic, sau mai mult, a uneia din formele sale, silogismul. În loc de a materializa logica, el a impus vieţii însuşi formalismul logic"[4].

Pentru Xenopol, evenimentul istoric, faptul concret, trebuie expus numai în cadrul seriei din care face parte, serie care, la rîndul ei, trebuie caracterizată printr-o idee generală, „firul pe care se înşiră boabele faptelor succesive"[5]. Seria e individuală, unică, irepetabilă, un tot în care faptele sînt legate - pe baza principiilor cauzalităţii - într-un sistem logic diferit de cel al ştiinţelor teoretice („de repetiţie", pentru a folosi clasificarea lui Xenopol), în aşa fel încît istoria narativă, descriptivă, „devine istorie explicativă, ştiinţifică"[6]. Într-o viziune teleologică, „fiecare serie de evenimente conduce în definitiv la un rezultat în care se încorporează", iar „fiecare fapt istoric este întotdeauna, prin partea sa generală, rezultatul unei dezvoltări anterioare. Faptul istoric final reprezintă un fapt generalizat. Fiecare fapt este rezultatul unei serii şi fiecare serie trebuie să aibă drept rezultat un fapt"[7].

Discurs al dialogului dintre existent şi posibil, ucronia - ca şi speciile afine: **universul paralel, călătoria în timp** - este, ca şi istoria serială, un exerciţiu asupra cauzalităţii, „esenţa şi sufletul istoriei"[8]. Émile Boutroux, istoricul francez care a recomandat lumii academice a ţării sale lucrările lui Xenopol, studiază într-un pasaj din cartea sa **De la contingence des lois de la nature** raporturile dintre existent şi posibil, pe care le putem reciti cu gîndul la componenta ucronică pe care discursul istoriografic abia pridideşte s-o refuleze (atunci cînd nu se transformă pur şi simplu în ucronie): „Existenţa e contingentă în esenţa ei. Ca să gîndească această categorie, mintea noastră are nevoie s-o pună în relaţie cu altceva: cu categoria de posibilitate. Existentul nu apare cu necesitate din posibil; această apariţie este cu totul întîmplătoare. Posibilul e infinit, existenţa, aşa cum ne este dată, este, în schimb, numai una din posibilităţi: cea preferată. Se putea foarte bine să apară o altă existenţă, diferită sau contrară, sau nici una. Or, dacă existenţa este aşa cum este, aceasta se datorează faptului că ea se impune în mod spontan, printr-un act absolut liber. Trecerea de la posibil la real se face întîmplător"[9]. Diferitele etape ale existenţei, după opinia lui Boutroux, se juxtapun, fără legătură interioară, necesară, logică. Atît în ceea ce priveşte apariţia, cît şi în ceea ce priveşte structura, existentul este deci contingent. Din nou, ucronia îşi găseşte o întemeiere filozofică. Dacă sistemul istoriei seriale îi oferă principiul de construcţie, filozofia contingenţei îi pune la dispoziţie pretextul genetic. În ambele situaţii, avem de-a face cu aspecte complementare ale aceleiaşi metafore culturale: **timpul** - simbolizat de providenţă, Fortuna sau alte forme ale determinismului - **ca dimensiune a contingenţei**[10].

Aparent hărăzită marginalilor tocmai prin irealitatea ei gratuită şi compensatorie de **Denkspiel**, ucronia are totuşi rădăcini profunde în psihismul individual şi în cel colectiv. Expus permanent constrîngerilor timpului - „sub vremi", spunea înţeleptul cronicar -, omul ripostează prin efortul spiritului de a modula şi eventual controla anumite efecte ale timpului, de la succesiunea inexorabilă şi devastatoare la pulverizarea ori eroziunea duratei. Ameninţat de imersiunea în timpul istoric, individul ajunge să producă o temporalitate alternativă, se inserează în istorie ca modelator şi constructor al timpului - „bâtisseur du temps", cu formula memorabilă a lui Abraham Yoshua Heschel. Purtat de tendinţa - atît de evidentă după experienţa Şcolii Analelor - de a descompune timpul lent, geografic, mineral, **colectiv,** în timpi rapizi, nervoşi, febrili, **individuali,** omul se îndîrjeşte să viseze la momentele favorabile - cu sentimentul că le sustrage unei fatalităţi - şi încearcă să compună cu ele o temporalitate ideală. Acestea sînt şi convingerile lui Georges Poulet, cristalizate pe parcursul substanţialelor sale **Etudes sur le temps humain**: „[...] timpul nu merge din trecut în viitor, nici din viitor în trecut, traversînd prezentul. Adevărata sa direcţie este aceea care merge de la momentul izolat la continuitatea temporală. Durata nu este, cum credea Bergson, un dat imediat al conştiinţei. Nu timpul ne este dat, ci momentul. Cu acest moment dat, ne rămîne nouă să construim timpul"[11]. Mergînd mai departe decît aceste rînduri, Poulet argumentase aceeaşi imagine a omului - „bâtisseur du temps" prin iniţiativa omului modern, pentru care nu există trecere posibilă de la o durată abstractă, obiectivă şi antecedentă la o actualitate concretă, subiectivă, experimentală şi consecventă: „Timpul uman nu-l precede pe om, el e dimpotrivă însăşi consecinţa felului în

care omul alege să trăiască şi să **se** trăiască."[12]

Din noianul atitudinilor faţă de timp, colportate o dată cu o inepuizabilă factologie, încifrate de o literatură mai mult decît abundentă, mă voi resemna la evocarea cîtorva, strict necesare discuţiei. Între ele, poziţiile complementare ale lui Schopenhauer şi Bergson: primul, nu fără a avea intuiţia unei anumite conservări - prin Memorie, „această facultate atît de vie şi atît de fidelă, [care] depune mărturie că ceva în noi nu îmbătrîneşte" -, susţine că timpul nu poate produce nici o realitate pozitivă, fiind expresia neantului existenţei noastre; cel de-al doilea consideră că temporalitatea este creativitate pură, opusă sclerozelor lumii materiale: „Intuiţia ataşată unei durate care este creştere percepe în ea o continuitate neîntreruptă de noutate imprevizibilă" **(La Pensée et le Mouvant).**

Destinul pulsiunii ucronice, limitat de extremele - uneori tangente - ale deconstrucţiei şi edificării temporale, este să urmărească mereu „cifrul timpului" (Karl Jaspers), echilibrul celor trei instanţe ale temporalităţii (trecut, prezent, viitor). Fie în timpul ciclic moştenit prin filiera antichităţii greceşti, fie în timpul linear, mesianic, impus în ultimele două milenii de tradiţia iudeo-creştină, individul caută un **timp asumat,** securizant. Acesta, diferit de abulie, asepsia psihologică, idilismul steril şi roza monotonie, este ceea ce psihologii numesc **eucronia interioară.**

Fapt simptomatic, toate avariile duratei nevrotice sînt desemnate de vocabularul clasic al psihiatriei prin termeni care fac din ele anomalii ale desfăşurării temporale: **fixaţie, repetiţie, regresiune.** Cu o anumită doză de cinism, s-ar putea spune că nevroticul este un călător temporal: „Nevrozatul joacă în prezent şi în faţa unor interlocutori actuali un rol care priveşte o situaţie trecută", scrie Eliane Amado Lévy-Valensi. De la Plotin la Freud şi la antipsihiatri, s-ar părea că tulburările personalităţii, în condiţiile în care aceasta este structurată şi integrată prin memorie, sînt legate de tulburări ale temporalităţii, de **discronii** sau **acronii** interioare. Astfel, judecînd după experienţele lui Binswanger şi ale analizei existenţiale, după cele ale psihanalizelor, „orice psihoterapie este întotdeauna mai mult sau mai puţin o **cronoterapie**"[13].

Nervozatul se împotriveşte oricărei deveniri, negînd prezentul şi schimbarea prin proiecţii de tansfer şi punînd în locul timpului real o imagine obsesivă a unor experienţe trecute de care nu îl mai leagă totuşi nici amintirea, nici conştiinţa. Pentru el, timpul real devine doar fondul neutru al unor scenarii subiective, pierzîndu-şi prin urmare orice consistenţă ontologică.

Dimpotrivă, individul echilibrat, începînd cu formele primitive ale integrării temporale - actele reflexe, mărcile înseşi ale psihicului, sînt mijloace rudimentare de inserţie în istorie (a se vedea **ciclocronia** teoretizată de Popov) -, tinde să-şi afirme o anumită libertate în raport cu timpul tocmai printr-o conştientizare a trecutului şi a condiţiilor exerciţiului real al libertăţii. Idealul uman pare să fie prin urmare adaptarea duratei personale la ritmurile şi timpurile universului, ori stăpînirea temporalităţii fictive, elaborată în operă literară sau obiect de artă. Fiecare om se crede chemat să propună o temporalitate alternativă, alterînd în numele ei istoria, condiţiile materiale şi morale care configurează epocile ei. Cu un cuvînt rămas de la Tacit, fiecare om este artizanul unui **saeculum.**

Aceste consideraţii psihologice explică mai bine acţiunea tendinţei utopiei spre **eupsihie,** spre utopia interioară. După ce descoperirile geografice constituiseră, mai ales după Renaştere, un stimulent irezistibil al utopiei, ducînd la expresia ei clasică, **Utopia** lui Morus, impactul pozitivismului asupra discursului istoriografic şi asupra mentalităţii secolului trecut a hotărît forma clasică a ucroniei cea datorată lui Renouvier. Combinate, spaţiu alternativ al utopiei şi timpul alternativ al ucroniei vor forma punctul de plecare al anticipaţiei literare, produs al expansiunii şi maturizării civilizaţiei tehnologice. De la **Staatsroman,** prin **Zukunftroman,** se ajunge astfel la **science fiction**[14].

Evoluţia nu s-a încheiat, desigur, aici. Revelaţia spaţiului cosmic şi eforturile de a-l explora şi cuceri au fost însoţite de explorarea şi explicarea preliminară a spaţiului interior, care au influenţat, alături de un complex de factori caracteristici pentru civilizaţia noastră crepusculară (alienarea, neîncrederea în colectivitate, **revival**-ul subiectivismului, critica raţionalităţii), orientarea discursului utopic dinspre alternativa socială - determinată spaţial şi temporal - spre alternativa individuală, subiectivă, care se sprijină pe credinţa eliberării din determinările istorice. Alfred Doren, cel care scria încă în 1927, în studiul **Wunschräume und Wunschzeiten, că utopiile au început în spaţiu pentru a ajunge în timp, îmi sugerează ideea continuării seriei evolutive: de la Wunschräum** la **Wunschzeit,** utopismul a ajuns la construcţia sistematică a unei stări de spirit. Un vis în stare de veghe, un **Wunschräum** din care spaţiul şi timpul sînt exorcizate, o tentativă de a evada în Fiinţă, în **ewiges Nun.**

NOTE

1. V. Pierre Chaunu, **Histoire cuantitative, histoire sérielle,** Paris, 1978.
2. A.D. Xenopol, **Istoria ideilor mele** (1913), in I.E. Torouţiu, **Studii şi documente literare,** IV, 1933, p. 406.
3. Xenopol, **Histoire et géologie,** in „Revue du Mois", VI, Paris, 1906.
4. **Idem, La Théorie de l'histoire,** Paris, 1908, p. 284.
5. **Idem, Principiile fundamentale ale istoriei,** Iaşi, 1900, p. 401.
6. **Idem, La Théorie de l'histoire,** p. 397.
7. **Ibidem,** p. 394.
8. **Ibidem,** p. 397.
9. **Apud** Gheorghe Toma, **op.cit.,** p. 175 n.
10. Cf. J.G.A. Pocock, **Politics, Language and Time. Essays on Political Thought and History,** New York, 1973, p. 85.
11. Georges Poulet, **op.cit.,** vol. III, p. 40 (ediţia din 1977).
12. V. Eliane Amado Lévy-Valensi, **Le Tempos dans la vie psychylogique,** Paris, 1965, p. 134—135.
13. Ibidem, p. 120.
14. Cunoscătorii vor fi observat că parafrazez titlul unei lucrări populare în spaţiul germnan: Martin Schwonke, **Vom Staatsroman zur science fiction. Eine Untersuchung der neturwissenschaftlicht-technischen Utopie,** Stuttgart, 1957.

ÎMBLÎNZIREA EXTREMELOR

R.G. ȚEPOSU

Ca în orice alt domeniu, unde paradigma se modifică lent, aproape insesizabil, există și în literatura SF o deplasare înceată, somnoroasă, abia perceptibilă a temelor și obsesiilor ei către malul fascinant al literaturii pur sînge. Nu sînt semne, deocamdată, că producția literară SF s-ar îneca la mal. Deplasarea ei e fermă, deși lentă, stilul de înot e liber, fără artificii tehnice, înaintarea este iminentă.

Această metamorfoză benignă ce nu mai poate fi împiedicată decît printr-un edict ori printr-o circulară perpetuă s-a făcut foarte clar simțită chiar la ultima ediție a concursului de creație de la Pitești (1988). Discuțiile purtate acolo n-au sărit departe de trunchiul confruntărilor anterioare. Polemica a continuat să înflorească în marginea unui mai vechi partizanat. Esteticiștii (puriști cu ideația mai greoaie, cum ar fi zis Lovinescu) au continuat să refuze proliferarea orgolioasă a referințelor și raționamentului științific în text, din spaima de compromitere a literarității, în tip ce scientiștii, seduși de subtilitatea cutărei teorii, nu s-au dat în lături de la a sfida pretențiile simandicoase (zic ei, realiștii) ale literatorilor. Această „ceartă' teoretică, în subsolul căreia dorm de mai multă vreme numeroase semne de întrebare privitoare la statutul literaturii SF, nu e numaidecît o stupizenie. Dacă fiecare din partizanii uneia sau alteia dintre orientări trage de hățurile fragile ale argumentelor, e pentru că o mare îndoială dă tîrcoale tuturor combatanților angajați în belicoasa înfruntare. Orice exclusivism, orice radicalism al opțiunii pot duce, aproape neverosimil, mirobolant, la pierderea chiar a specificității SF-ului: printr-o înclinare forțată a balanței, acest metis cultural, iertată-mi fie impolitețea lexicală, se poate preface fie în beletristică, după mamă, fie în literatură de specialitate, după tată. Așa încît încercarea de a subordona SF-ul uneia sau alteia dintre categorii poate fi și un mijloc sigur și eficient de a-l duce la pierzanie, de a-l atrage adică în una ori alta din cele două zone de influență. Cine refuză însă protectoratul, se va spune probabil, riscă să rămînă într-o neutralitate vacuă și fragilă, într-o stare de indeterminare ce nu anunță nimic bun. Pentru ca neutralitatea să aibă credit, ea trebuie să aibă mai întîi tradiție. Nu te poți declara independent doar de spaima anexionismului. Voința de individualitate nu e un argument suficient pentru morfologia literaturii.

Astfel de întrebări, chiar dacă formulate parabolic aici, le trăiește, dureros și în deplină conștiență reflexivă, chiar literatura SF. Însă impasul în care a ajuns, sînt de acord specialiștii, poate fi un bun prilej de relansare a genului. Nu prin abdicări eroice și replieri trufașe, ci printr-o înțeleaptă strategie de conciliere a extremelor, de îmblînzire a lor. La Pitești s-a văzut, prin urmare, tocmai acest efort aproape sistematic, s-ar zice, de a topi în cadrele unui discurs unic, omogen, inflorescențele epice și basmul științific. Ideologemele, intră în scenariul epic fără crispări și fără îndărătnicie. A dispărut sentimentul mezalianței și, poate tocmai din această pricină, literatura SF a înțeles că adevărata ei menire e de a vorbi într-un limbaj propriu, doar ei specific, despre condiția umană. S-au frînt, prin urmare, orgoliile de castă care trăgeau SF-ul înspre scientismul cărpănos și ursuz. Cel mai bine a înțeles, sub unghi teoretic, chiar unul din exegeții constanți ai domeniului, Doru Pruteanu, premiatul, de altfel, la secțiunea eseu. Hermeneutica lui malițioasă pune în termeni foarte limpezi raporturile dintre ideatica dominantă și reflexele condiționate ale existenței, pe care literatura SF autentică trebuie să le aibă în vedere. Eseul lui Doru Pruteanu, **Pentru o lectură a participării,** vorbește, din unghiul aproape parabolic al esteticii receptării, despre o întemeiere a genului pe bazele fundamentale ale unei **Weltanschauung,** ale unei concepții despre lume și om. Orgoliile elitarismului științific nu pot înălța SF-ul mai sus de statutul unui nomenclator, al unui breviar. Acesta e de fapt punctul cel mai înalt în care vizionarismul științific se întîlnește cu previziunile genuine ale simțului artistic și în această îmblînzire a extremelor participanții la ultimul simpozion au găsit de cuviință să-și investească întreaga energie și întregul talent.

Cel mai vizibil e acest lucru în nuvela lui Dănuț Ungureanu, **Pași pe o curbă deschisă,** premiată chiar la secțiunea nuvelă. Un text construit abil care posedă, întîi de toate, ceea ce aș numi răbdare epică. Aceasta e o calitate de preț mai cu seamă pentru literatura de această factură, întrucît îmblînzește demersul epistemologic, îl sensibilizează, îl circumscrie unui univers psihologic. Însă, mai mult, Dănuț Ungureanu a învățat să stăpînească impecabil limbajul SF-ului, un limbaj specific în care interferează oralitatea cea mai spumoasă și aluzia științifică cea mai precisă, naturalețea stilistică fiind nu doar o problemă

de pitoresc lexical, ci una de credit artistic din care se revarsă chiar valenţele literare ale textului. A avea credit literar în proza SF e, aşadar, lucrul cel mai important, întrucît în acest fel un text convinge, legitimîndu-se artistic. Nuvela lui Dănuţ Ungureanu se bizuie pe o fericită deschidere care permite cititorului să citească după metoda perfidă a strabismului: cu un ochi la naraţiune, cu altul la ficţiune.

Nici Constantin Cozmiuc nu s-a lepădat de imperativul acesta al complicităţii procedeelor.

În **Şopronul cu neuristori,** text premiat la secţiunea povestire, autorul ştie prea bine să suprapună abil scenariul insolitării unui scenariu al comportamentului diurn, să tragă întîmplările dintr-un registru într-altul, într-o suprapunere de cutii chinezeşti aproape, să ridice evenimentul anecdotic la sugestia lui ontologică. Constantin Cozmiuc are simţul epicului, dar mai ales pe acela al retoricii prozei: ştie să construiască, extinzînd ori comprimînd naraţiunea, foloseşte tehnica insertului pentru a face digerabile informaţia şi ipoteza ştiinţifică. Ceea ce stinghereşte însă la lectura textelor sale e absenţa acurateţii gramaticale, o anume neglijenţă a redactării, care, pe un cititor scrupulos, îl face să parcurgă povestirile sale cu noduri în gît. Cele mai frecvente metehne sînt de natura cacofoniei, a acordului defectuos, a punctuaţiei (virgula stă aici, fudulă, între subiect şi predicat), a topicii.

Cu o bună ştiinţă a ambiguităţii pare a scrie Silviu Genescu. El ne-a dat în **Privind spre „Titanic"** un text, premiat la secţiunea proză scurtă, fără mari complicaţii de construcţie dar şi fără îndeajuns de mare subtilitate a naraţiunii. În stilul hiperexact, uneori gomos din pricina voinţei exagerate de expresivitate, pe alocuri preţios, autorul ştie să întreţină însă ştacheta misterului, creînd o subtilă confuzie între verosimilitate şi stranietate. Mutarea alternativă a soluţiei din planul comportamentului real în acela al reprezentării e un mod inspirat de a înălţa un aparent pretext ludic la dimensiunea lui fantastă.

În fine, premiul special al juriului, obţinut de povestirea lui Adrian Ionescu, **Recviem pentru păpuşi,** trăieşte dintr-o singură virtute: folosirea cu maximă eficienţă a minimumului de mijloace. Recurenţa situaţiilor, aflată la limita dintre obsesie şi ameninţarea reală, insinuarea stereotipiei trăirii pot fi citite ca nişte situaţii existenţiale, ca nişte logaritmi ai existenţei în care intră multă, foarte multă autenticitate afectivă, ţinînd în echilibru revolta şi obedienţa, spaima şi mirajul.

Cele cîteva semne bune pe care le-am putut recunoaşte în creaţia SF prezentă la ultima consfătuire sînt un motiv de încurajare. Însă nici a face din aceste achiziţii un prilej de exaltare nu e tocmai nimerit, căci umbra capodoperei îndelung visate continuă să fîlfîie mult prea în depărtare. Drumul pînă acolo e lung, însă drept, fără hîrtoape şi capcane insidioase. Chestiune de rezistenţă.

IMPRESII LA O EXPOZIŢIE

pictor **ION PANTILIE,** preşedintele Filialei Piteşti a UAP din R.S. România

Cochetul Tehnic Club piteştean în postură de mare gazdă la manifestările de acum devenite o obişnuinţă pentru tineri, prilejuite de consfătuirile anuale ale cenaclurilor de artă şi literatură de anticipaţie tehnico-ştiinţifică, ne-a oferit o interesantă întîlnire cu o categorie artistică aproape necunoscută (în aparenţă). Dacă la celelalte genuri de creaţie nu am participat (din motive mai mult sau mai puţin comode), expoziţia artei S.F. m-a încîntat şi totodată m-a trimis la o serie întreagă de considerări asupra „a fi sau a nu fi" al visului, sursă de inspiraţie pentru artele vizuale (ca să mă opresc numai la subiect). În fond, de ce să nu recunoaştem că nimeni nu mai crede în arta înregistrării directe, brute, a unui peisaj, compoziţie, natură statică etc... şi mai degrabă în arta de a asambla visele fie „accidentale", fie voite, studiate chiar.

André Breton are meritul incontestabil de a fi ordonat într-un manifest procedeele artistice de transpunere situate „deasupra realităţii", dar oare pînă la el nu sînt scrieri cu caracter fantastic sau în general „artă fantastică"?! Lumea fantasticului este prezentă în Egiptul antic, Micene, Mesopotamia, civilizaţia Maya (vezi păsări, maşini, oameni ireali), scene biblice de mai tîrziu ce au împodobit şi împodobesc pereţii şi pavimentele atîtor lăcaşe de cult. Oare unde i-am putea încadra pe Grünewald, Bosch, Max Ernst, Picasso, Miro sau Dalli decît în arta transpunerii visului în imagini concrete?! Lumea visează, de o viaţă. Totdeauna fiinţa umană a visat la progres, la mai bine sau a fost cutremurată de coşmarurile răului. Eram copil şi mă întrebam, de ce oare nu se pot înregistra visele noastre de zi sau de noapte, să le revedem, să le povestim cît mai fidel?!...

O generaţie frumoasă m-a întîmpinat la Tehnic Club într-o expoziţie de ţinută. Nu ştiu cum au fost celelalte, dar cea pe care am văzut-o mi-a creat impresia unor preocupări serioase. Se simte profesionalismul şi încercările de a scăpa de improvizaţii uscate şi seci.

Nu lipsesc elementele noi de limbaj plastic mînuite cu măiestrie şi bun simţ artistic. Majoritatea expozanţilor stăpînesc foarte bine ştiinţa compoziţiei. Sigur că o notă de subiectivism m-a determinat să mă opresc mai mult la unii autori decît la alţii, dar asta este confruntarea cu publicul. O suporţi. M-au im-

GALAXIA SF

Într-un text a cărui forţă persuasivă şi, nu mai puţin, perlocuţionară mai are de călătorit ceva ani lumină pînă să ajungă la conştiinţa lectorilor cărora acesta li se adresează într-un mod mai mult decît explicit (şi am făcut cu nostalgie trimiterea la „Scriitori şi fandom", publicat în Almanahul Anticipaţia 1987). Voicu Bugariu semnala unele scurt-circuite care luminează periodic nimbul de auto-suficienţă pe care şi-l asumă fandomul. Pertinenta analiză pe care autorul o face acestei „lumi literare-jucărie" tinde binişor către exhaustivitate, aşa că o recenzare a tribulaţiilor deloc recente ale unora dintre locuitorii ei nu mi-ar sta prea la îndemînă în acest spaţiu (fie şi tipografic). Ci doar o constatare în prelungirea textului mai sus (-) citat şi anume că devastatorul efect de seră inerent fandomului pare să fi generat în sfîrşit mutanţi nu numai la nivelul florei, ci şi al faunei.

Şoimul alb, noua carte a braşovencei Rodica Bretin, ecou necontrolat al unui **efect holografic** ceva mai în vîrstă, se doreşte o tentativă de depăşire a teritoriului autonom pe care fandomul l-a ursit SF-ului autohton, o dorită racordare la scopul şi mijloacele literaturii „main-stream", efort, s-ar zice, mai mult decît notabil. Chiar obligatoriu pentru orice autor care se respectă.

Din păcate, această tentativă cu bătaie prelungă începe, ca orice tentativă de depăşire, prin a aduce vehiculul textual pe sens interzis, unde nu adeseori se pierde controlul. Moment în care posibilităţile se despart în cele trei vînturi care nu bat din spate: a) se produce o nedorită stabilizare pe sens interzis, iar textul eşuează acolo, producînd ambuteiaje nerecomandabile; b) tentativa reuşeşte şi textul îşi cucereşte o nouă dimensiune (a cincea? a şasea?); c) textul nu-şi asumă sau nu reuşeşte să-şi asume pe deplin această tentativă, drept care va circula către cititor pe banda albă de pe mijlocul cel aurit, ferindu-se şi de unii şi de alţii (nu dau nume!), nici în car, nici în căruţă, cucerindu-şi statutul de teleguţă textuală.

Cartea cu pricina ar fi o odisee grefată pe o iliadă a omului în lupta şi, ulterior, armistiţiul cu unele din vicisitudinile faunei pămînteşti din cele mai vechi timpuri pînă prin preajma unei epoci, după toate semnalmentele, premedievale. Cu alte cuvinte, o succintă antologie de fabule în care autoarea analizează cu sensibilă acuitate bogatele trăiri interioare ale unor exponenţi faunistici şi, din cînd în cînd, ale omului primitiv şi post-primitiv. Textele Rodicăi Bretin au optat de la bun început pentru cea de-a treia posibilitate mai sus-menţionată şi cum nimic nu se pierde cu folos, totul se transformă. Din păcate, în beneficiul (?) unui cititor greu de găsit în interiorul fandomului, dar, cu siguranţă, cu atît mai greu în afara lui, cel puţin de la o vîrstă destul de fragedă în sus. Satisfacţia care rămîne va fi încercată exclusiv de teoreticienii literari şi va proveni, la fel de exclusiv, din entuziasmul stîrnit de apariţia unui asemenea exemplu ideal de text „de frontieră", dar o frontieră nu tematică, nici ideologică, ci de-a dreptul estetică. Cînd „ultima Thule" se află la o azvîrlitură de băţ, orice formă de entuziasm devine perfect legitimă!

Transformările de care vorbeam funcţionează, ce-i drept, la toate nivelele textului, cu ştirea noastră şi a autoarei deopotrivă. Nostalgiei după cadrul şi personajele romanului gotic, abundente în primul volum – reconstituite cu aportul unui stil pe măsură, îi corespunde, de această dată, un stil care s-a apropiat sensibil de contemporaneitate, bîntuind prin zona finalului de secol XIX, cel mai potrivit pentru radiografierea raporturilor complexe dintre om şi mediu în epoci arhaice. Lirismul iritant, de suprafaţă, conferit de comparaţii stîngace şi nu de vreo miză textuală cît de mică, este, în acest caz, instrumentul adecvat întru configurarea acestor compuneri cu o morală pe cît de facilă, pe atît de riguros camuflată sub patosul cu care autoarea tinde spre parabolă, ratînd sistematic accesul la ea. Modelele ilustre sau accesibile

---

presionat în mod deosebit: Cornel Ioniceli (Galaţi), Traian Abruda (Timişoara), Radu Gavrilescu (Iaşi), Aurel Manole (Galaţi) şi grafica lui Lucian Băbeanu. Prin ce s-au remarcat? Repet, sînt subiectiv, dar demersul lor artistic mi s-a părut mai limpede, mai aproape de ce cred eu despre artă. Mijloacele artistice folosite de aceştia au parcă un plus de forţă creativă, de maturitate care i-au situat puţin „deasupra celorlalţi". Regret că au fost numai 3 (trei) premii, meritau mai mulţi.

Aş vrea totuşi în final să remarc în legătură cu un mic „colţ" din expoziţie că arta fantastică (deci şi S.F.) este totuşi o problemă serioasă şi nu o improvizaţie şocantă; atunci nu mai este vis – este o minciună – ori arta este numai vis.

(J.H. Rosny-Ainê şi Sanda Radian) au luat locul autorilor de basme, autoarea ignorînd să-şi modifice totodată şi intenţiile cu care se apropie ezitant şi timid de aceste noi influenţe, decisive se face că tematica volumului, expusă ceva mai sus („fisurată" în a doua jumătate de texte pur fantastice) beneficiază de acelaşi maniheism hazos, de acelaşi tip de conflicte neverosimile pe care autoarea le exhibase şi în primul volum, devenite, de data aceasta, de-a dreptul previzibile prin repetarea lor excesivă.

Să mai vorbim în acest caz de clişee ar însemna să probăm un pleonasm mai mult decît evident. Ele sînt, în orice caz, suportabile şi pot face deliciul unor cititori de vîrstă proaspăt şcolară, cel puţin atîta timp cît omniscientul narator, profund cunoscător al tainiţelor sufletului animalelor preistorice şi istorice, se menţine în expectativă; dar chiar şi mai sus-pomenita categorie de tineret riscă unele confuzii atunci cînd autoarea nu se mai poate abţine şi virează spre texte în care foloseşte persoana întîi. Dar, din acest moment, scapă de redundanţă cine poate!

Lucian BRANEA

George Ceauşu e un nume cunoscut în mica – sau marea, depinde de perspectivă! – lume a fandomului românesc. Activ în „Quasarul" din tîrgul Ieşilor (probă eminentă – nu-i aşa?! – că nasc şi-n universul Moldovei surse de emisie „cvasi-stelară"!), George Ceauşu se numără printre tinerii care au dinamizat în anii din urmă s.f.-ul autohton. Ca prozator, luat în seamă de antologiile şi almanahurile de gen, ori ca publicist „militant", angajat în bătălia pentru impunerea „noului val", el e un autor **reprezentativ,** în sensul propriu al cuvîntului: fără să fi urcat pînă acum între vîrfurile deja consacrate ale seriei sale (Grămescu, C.T. Popescu, Al. Ungureanu, Cozmiuc şi ceilalţi), Ceauşu îi **reprezintă** fidel orientarea, poetica şi poietica, obsesiile şi ticurile, anvergura şi naivităţile, cu calităţile şi defectele de rigoare. Principalul său argument de **reprezentativitate** rămîne deocamdată eseul de inventariere a chiar „noului val" S.F. românesc, eseu premiat la ediţia 1985 a Concursului anual de literatură de anticipaţie tehnico-ştiinţifică, publicat în **Almanahul Anticipaţia 1987** şi intrat de-atunci încoace în circuitul bibliografiei „de specialitate". În textul în cauză, autorul nostru a avut ideea să sistematizeze datele problemei, cu contextualizări ample: istorie, tradiţie autohtonă, sociologie empirică a fenomenului (cenacluri, fandom, compoziţie socio-profesională etc.), efective, tipologie cenaclisto-geografică şi aşa mai departe. Urmărind să obţină un soi de sinteză de etapă, George Ceauşu a profitat din plin de poziţia sa în fandom: ca membru al unui cenaclu notabil, unde o serie de nume au garantat buna altitudine teoretică a discuţiilor (S. Antohi, D. Pruteanu, D. şi L. Merişca...), apoi – în genere – ca participant la dezbaterile purtate către mijlocul anilor '80 în legătură cu apariţia respectivului „val" (la diversele reuniuni S.F. zonale şi naţionale), el a beneficiat – şi o recunoaşte franc în preambulul eseului său – de un anumit „folclor de cenaclu", generator al unei... „noosfere de grup" (!), încît „Sistematizările – cum îşi propune să fie cea de faţă – sînt fatalmente redundante, cu un accentuat aer plagiatoristic" **(Un aisberg sub coama valului,** în **Almanahul** citat, p. 105). Însă tocmai acest aer de „operă colectivă" (care defineşte orice tentativă „folclorică", fie ea şi de folclor intelectual, „noocratic"!) dă textului pomenita valoare de reprezentativitate.

Nu voi proceda la o analiză propriu-zisă a panoramei lui George Ceauşu, de vreme ce nu fac aici decît să-i recenzez romanul de debut: **Înstelata aventură** (ed. Junimea, 1987; în caseta tipografică, anul de apariţie devine 1988). Socot – totuşi – că referirea la acel eseu e utilă, dacă nu chiar obligatorie pentru aşezarea cărţii într-un orizont de lectură favorabil. Căci **Înstelata aventură** îşi are gradul de semnificaţie maximă la acest nivel simbolic: neatingînd în ordine literară excelenţa, necoborînd – pe de altă parte – sub cota onorabilităţii, romanul e mai interesant ca ilustrare a eseului despre „noul val", ca rezultat al efortului de traducere în practica prozei a atitudinii teoretice tipice seriei din care autorul face parte. El constata atunci – bunăoară – că „Tematici în aparenţă greu de conciliat (chirurgie temporală şi operă spaţială, de pildă) figurează într-un acelaşi text, sub semnul unei realităţi complexe în care dozajele sînt esenţiale" **(Almanahul** citat, p. 108, după nişte observaţii ale lui D. Merişca) – şi **Înstelata aventură** avea să folosească în structura sa de **space opera,** între alte teme şi procedee, pe aceea a derivei temporale; semnala că „Ironia şi livrescul sînt atît de bine instalate în drepturile lor, încît tind să devină acaparatoare" (ibid.) – iar **Înstelata aventură** avea să supună canoanele genului unei

insistente eroziuni ironice, inclusiv cu substrat livresc; sau descoperea la acea oră „predominanța, ca formă de expresie, a genului scurt. Nu avem încă un autor tînăr de roman S.F." (ibid.) – și **Înstelata aventură** fu plămădită întru ridicarea „noului val" la puterea scriiturii romanești!

E vorba – așadar – de o **space opera** gîndită în cheie parodică, deconspirată ca atare încă din start, paginile de început etalînd o săltăreață proză rimată. Mai mult decît atît, primul capitol rescrie cu miez și haz basmul **Tinerețe fără bătrînețe și viață fără de moarte** al lui Petre Ispirescu, de astă dată în decor galactic. Hazul vine din traducerea poveștii în termeni hipertehnicizați și din anularea, în atari condiții, a finalului cunoscut, Moartea nemaiavînd nici o putere în fața noului Făt-Frumos, care e un „xilex informațional"!; iar miezul îl constituie – fie și în condițiile disimulației persiflatoare – asumarea substratului folcloric al s.f.-ului (cele trei zîne „semănau cu făpturile populare" – p. 13 – etc.). Cum se vede, romanul demarează într-o relevabilă atmosferă de ironie și livresc („bine instalate în drepturile lor, încît tind să devină acaparatoare"!), adică de intelectualitate dezinvoltă. De-a lungul celor treizeci și cinci de capitole vor apărea nenumărate semne ale acestei atitudini auctoriale, multe amuzante, unele cu bun efect literar...

Spuneam – însă – că **Înstelata aventură** nu e o reușită „plină" – și asta pentru că, pe ansamblu, cartea e subminată de două păcate mari. Întîiul e indecizia care persistă pînă la urmă între ironismul scriiturii și seriozitatea fanului s.f. „autentic". Neavînd curajul să meargă cu parodia pînă-n pînzele albe, ca în celebrele seriale ale lui Ioan Groșan (sau, mă rog, ale **Ars Amatoriei**), George Ceaușu nu-și ascunde destul de bine voința de a construi totuși o ficțiune (pseudo)științifică: inventează un „Lagăr Biocosmic de Conversie Fundamentală" și îi întocmește o hartă (la p. 59), plăsmuiește ființe fantastice, schițează tipologii, dezvoltă un subiect galactico-picaresc și idealizează valori de speță morală (prietenia, „umanismul" etc.). Așa stînd lucrurile, ironia nu reușește să facă legea cărții, și lasă loc celuilalt păcat mare, și anume inconsistenței romanești: din moment ce nu e „doar" o parodie, care să-și fi permis înșiruirea de episoade fără cine-știe-ce gradare, climax-uri diegetice și altele de acest fel, **Înstelata aventură** ar fi trebuit să aibă o construcție epică solidă, aptă să „supună" notele șugubețe și să le integreze într-o structură complexă. Nici suverană și nici subordonată, ironia îi joacă autorului o festă (altfel spus, îl... ironizează!) și răvășește firele cărții, încîlcindu-le într-o intrigă cam lipsită de orizont, în care evadarea unui cuplu de personaje (Antim și Biondo) e urmărită digresiv, fără să conducă înspre vreun sens cît-de-cît limpede și important. Încît, dincolo de liniile generale de atitudine, cărora le putem recunoaște acea **reprezentativitate** vizavi de atitudinea actualului „nou val" S.F. românesc, rămîne să căutăm calitățile **Înstelatei aventuri** la nivelul scriiturii, care probează un condei cursiv, vervă, fantezie. Sînt și scăpări, sînt și poante de un gust îndoielnic, însă impresia generală e favorabilă, indicînd un prozator promițător.

În sfîrșit, țin să semnalez faptul că romanul lui George Ceaușu intră în rezonanță nu numai cu întreaga tradiție a genului (bine cunoscută autorului, dovadă că îi citează la un moment dat pe „clasici", de la Jules Verne la Asimov și Ursula K. Le Guin, într-o listă la care are reaua inspirație să adauge propriul său nume – sic! – v. p. 235), ci și cu numeroase repere ale literaturii române de ieri și de azi. Situația e în principiu prețioasă, ea oferind date pentru o analiză integratoare a „celor două culturi", mainstream și s.f. În această perspectivă, conexiunile sînt importante, chiar cînd – sau mai ales cînd, dacă mă gîndesc bine! – sînt stabilite spontan de către textele însele, dincolo de voința autorilor. În ce-l privește pe George Ceaușu, e uneori evident că urmărește precedența culturală, ca în rescrierea basmului. Alteori, intenția nu poate fi probată. Iată un portret urmuzian (Urmuz fiind – de altfel – un scriitor foarte „s.f."): „Cînd ajunse acasă, venind de la serviciu, Antim scoase un oftat de ușurare care stîrni un uragan asupra zonei de coastă a insulei Guadelupa. Își dezbrăcă la repezeală cămașa [illegible] carouri, deșurubînd din antebr[illegible]țul drept rîșnița de cafea. Brațu[illegible] stîng [illegible] se termina în două degete și servea drept diapazon" (p. 210). Versurile lui Antim ar putea fi o trimitere la cele ale lui Ion Barbu din **In memoriam**: „Ka - er - ga,/ Vira - con - ga - la,/ Vira - cola - con - ga - la,/ Ka - ta - ra - er - ga!" (p. 178; la Ion Barbu: „Vir - o - con - go - eo - lig"...; personajul se numește Antim **B.** și s-a născut în urbea **C.**, în timp ce Ion **B**arbu s-a născut la **C**împulung; dar ar putea fi la mijloc un simplu joc alfabetic). Undeva sînt pomenite niște „ne-flori" (p. 71), care pot fi o ironie la adresa „necuvintelor", a „nenăscuților cîini"

ş.a.m.d. Encyclopaedia Galactica, „dicţionar exhaustiv" cu un număr infinit de volume (p.17 şi 69), aminteşte **Dicţionarul onomastic** şi **Bibliografia generală** ale lui Mircea Horia Simionescu, iar primul capitol, atins ici-colo de sonorităţi dimoviene (Dimov fiind şi autorul unei versificări libere a **Tinereţii fără bătrîneţe...**), nu e departe de „baladele" în proza rimată ale lui Mircea Nedelciu. Sînt şi alte procedee de joc textual asimilabile curentului „desantist" din literatura română a ultimului deceniu (la care autorul nostru se referise ca la un „gen proxim" al „noului val" s.f.).

De la **Înstelata aventură**, George Ceauşu va trebui să se întoarcă la teoria eseului său **reprezentativ**, să caute, în continuare, soluţii practice şi să revină cu ele la proză. Se poate prevedea că zigzagul o să-i priască.

ION BOGDAN LEFTER

Nu sînt geometru. Cu toate acestea, nu pot să nu observ (în rînd cu lumea) că scriitorul Gheorghe Păun nu poate face abstracţie, în faţa colii albe, de matematicianul Gheorghe Păun, că prozele din Generoasele cercuri (un titlu care dă cititorului mură-n gură exact ceea ce el ar trebui să descopere în final) au, în marea lor majoritate, o naraţiune circulară, ce revine, adică, „acolo de unde a plecat". **Cîndva, în parc,** schiţa ce deschide volumul este, poate, o artă poetică în acest sens. Ştefan Albu, ajuns la maturitate, îşi aminteşte un accident, mai mult o agresiune suferită în vremea adolescenţei, în urma căreia şi-a fracturat braţul stîng. În finalul schiţei, Ştefan Albu va fi, din nou, în miezul **aceleiaşi** întîmplări (identică în toate datele ei, de la circumstanţele spaţio-temporale pînă la replici) numai că, de data aceasta, el va fi agresorul. Dacă am cădea pradă pripelii, noi, cititorii, am spune că, în schiţa aceasta, cercul se închide. Nu e aşa, cercul este, de fapt, o spirală, tensiunea literară se „realizează" tocmai din această răsturnare de situaţii, printr-o rotaţie în alt plan. Că e aşa, că autorul scrie cerc gîndeşte spirală, ne-o dovedeşte schiţa numărul doi care se intitulează **Spirale** şi, asemenea acului de pik-up ce reia acelaşi cerc de pe disc, refuzînd spirala, naraţiunea încearcă să dilate intervalul în care se desfăşoară un infarct, o dilatare bine gradată, reluînd, de cîteva ori, gestul banal al aprinderii unei ţigări, transformîndu-l în gest purtător de semnificaţii mai adînci, flacăra brichetei devenind, astfel, chiar flacăra vitală.

Cu toate că poetica autorului ţine de modele matematice, cu toate că el ne dezvăluie încă din titlul volumului modelul pe care-l vom găsi, sub o formă sau alta, în spaţiul povestirilor sale, vom descoperi, în fiecare dintre „povestirile despre cerc" o altă aplicaţie a modelului, unică în felul ei, pentru a folosi o expresie elocventă. Călătoriile (înainte şi înapoi) în timp, simetriile conflictuale, trecerile din ficţiune în „realitate" şi invers, parabolele sociale (Povestea, aşa cum a fost a unui conservator şi a orchestrei sale este exemplară în acest sens, excelent rezolvată în cheie ironică), transferurile de personalitate, comunicările intermundane, toate acestea vin să ilustreze generozitatea şi inepuizabilele radiaţii ale cercului. Din această pricină, îndrăznesc să spun, Gheorghe Păun nu face, în majoritatea prozelor din acest volum numai ştiinţă-ficţiune ci şi, într-o fericită întîlnire freatică, ştiinţă **şi** ficţiune. **Generoasele cercuri** poate fi citită ca o demonstraţie (de forţă, de talent) că nimic din ceea ce ţine de proza scurtă nu-i este străin autorului. Nici S.F.-ul de tip clasic, acela al „pionierilor", construit clasic şi rezolvat clasic. În acest din urmă sens fiind **În anticamera batalionului de elită, Ancheta fără sfîrşit** şi **Poveste fără titlu,** povestiri „cuminţi" în cea mai bună linie a anticipaţiei. Un S.F. parabolic face substanţa povestirii **Între două inele de ceaţă** „centrată" pe motivul ascensiunii şi al revelaţiei. Tot de substanţă parabolică este şi **Clipa cea mare** în care semenii nu înţeleg ceea ce este nefiresc în ordinea firească a lumii, reducînd, totul, la nivelul lor de cuprindere.

Strategiile narative ale lui Gheorghe Păun sînt surprinzătoare tocmai în măsura în care ne-am aştepta să le descoperim imediat, dată fiind pista (falsă?) din chiar titlul volumului. Dar, cînd rezolvarea ar părea aceea pentru care ne pregăteşte autorul, vedem că nu acolo „se închide cecul", că noi sîntem nişte bieţi cititori „euclidieni" citind un geometru dedat şi la alte fascinate lumi matematice. Intrigaţi sau nu, surprinşi sau nu, noi, cititorii lui Gheorghe Păun va trebui să recunoaştem, pînă la urmă, că autorul şi-a făcut, în ce ne priveşte, datoria. Ne-a purtat în lumea ficţiunilor sale, în universul său artistic fără să vrem, o singură clipă, să-l părăsim, prin simpla închidere a cercului.

IOAN T. MORAR

GALAXIA SF

S.F.-UL ÎN POEZIE

ION BOGDAN LEFTER

Iată o dilemă: există o poezie **science fiction?** Am răspuns - într-un fel - încă din titlul însemnărilor de față, unde, după cum se vede, am inversat termenii. Asta va să zică că nu voi a susține existența unui „gen“ nou de poezie, ci posibilitatea mariajului acesteia din urmă cu elemente din teritoriul s.f. Lucrurile par simple la o primă vedere - însă la a doua și la a treia își dezvăluie implicații neașteptate și cu foarte largă arie de cuprindere, extinsă practic la sfera generală a poeziei. E - de altfel - calea pe care discuția despre s.f. și „mainstream“, despre „opoziția“ ori interrelaționarea lor își poate găsi o justificare estetică mai bogată și o deschidere către noi și fertile investigații, care să abandoneze provincialismul partizanatelor și să se apropie de utopia unei sinteze cuprinzătoare, adică de o înțelegere superioară a mersului literaturii în acest sfîrșit de mileniu.

De-ar exista (însă dacă ar fi, nu s-ar mai povesti!), cum ar arăta oare „poezia s.f.“? Nu foarte frecvente, tentativele în materie s-au ivit și la noi în ultimii ani (unele găzduite în înseși **Almanahurile Anticipația**, precum versurile semnate acum de către timișoreanul Eugen Timbus), încît le putem folosi drept probe de lucru. Eroarea lor, care ilustrează - cum voi arăta deîndată - imposibilitatea teoretică a respectivei „specii“, este de a miza totul pe o substituție la îndemînă: ele înlocuiesc elementele poeziei „obișnuite“, „reale“, cu altele selectate din recuzita consacrată a **fantascienzei**, adică a **prozei** s.f. Observație care îmi permite să notez faptul că paradigmele stabile ale ficțiunii științifice aparțin în exclusivitate genului narativ, ceea ce nu poate - din unghiul temei acestui articol - decît să ne pună pe gînduri, dimpreună cu evidența că nu există în lume mari **poeți** s.f.! De ce oare? Să fie-o simplă întîmplare?!...

Pentru a da un răspuns inatacabil din punct de vedere teoretic ar trebui să pornesc de la definiția limpede a poeziei, căreia n-a prea reușit deocamdată nimeni să-i dea de capătul capătului! Așa că mă mulțumesc cu cîteva aproximații, bineînțeles că simplificatoare, dar suficiente pentru discuție. Voi spune - așadar - că „esențialul“ poeziei, specificitatea ei nu se rezumă la elementele de decor și de narativitate, ci coboară în straturile mai adînci ale textului, acolo unde apar rupturile de nivel, glisările semantice rapide, scînteile de sens și emisiile de emoție pe care proza nu le poate produce; iar în ordine stilistică, decisivă e structura retorică în care stau încorporate decorul și celelalte componente referențiale: valorile eufonice și de concretețe lexicală, eliptismele, tropismele care se aplică realului și îl dislocă, îl distorsionează, îl supun unui soi de reconstrucție după legi noi - toate acestea participă la constituirea unui gen literar cu manifeste veleități „parareale“. Prin urmare, exagerînd puțin (dar puțin!), putem pretinde că prin chiar natura ei poezia este oarecum ;„s.f.“, că „poezie s.f.“ bună este orice poezie bună și că, una peste alta, ipotetica specie e un nonsens, ea dizolvîndu-se în marea largă a poeticității „obișnuite“. Ca să dau un exemplu, temerarul care și-ar propune să scrie versuri „s.f.“ pe tema clasică a călătoriei în timp n-ar face decît să cadă pe o trăsătură curentă a poeziei, producătoare de glisări și derive temporale, de proiecții într-o sincronie senzorială și sentimentală ori într-o ucronie a spiritului.

De aici și pînă la o definiție **sui generis** a s.f.-ului însuși, deci a **prozei** s.f., nu mai e decît un pas, ușor de făcut și care merită făcut. Din distincțiile de mai sus rezultă că ficțiunea științifică ar fi acea categorie narativă căreia i s-au aplicat două rînduri de corecții specifice: o substituție simplă, prin care o anumită paradigmă „suprareală“ (recuzită, toposuri ș.a.m.d.) a luat locul celei a „realului“; și - apoi - o supraimpresie de procedee poetice, datorită cărora noua paradigmă a devenit funcțională și „autentică“ în felul ei „fantastic“ de a fi. În plan stilistic, prima operație are mai ales consecințe lexicale, în timp ce a doua modifică mai în profunzime cursivitatea prozei tradiționale, permițînd exprimarea unei fantezii mai libere, mai „trăznite“. Iar dacă mai facem un pas în plus, ajungem la concluzia că, dacă o „poezie s.f.“ nu există ca atare, proza s.f. e toată „poetică“! Genurile interferează, iată, într-un mod care se pretează la o analiză serioasă și amănunțită...

Rămîne pe altă dată. Întorcîndu-mă la tema inițială, trebuie spus că poezia poate ieși cîștigată din contactul cu lumea ficțiunii științifice dacă e abandonată ideea transplantării ei în acel teritoriu specializat și dacă se urmărește, dimpotrivă, atragerea în structura ei a anumitor elemente de acolo. Efectele estetice pot fi cu totul spectaculoase, după cum ne-o și probează istoria poeziei. În cea românească, de la Heliade Rădulescu și Eminescu și pînă la numeroși autori de azi, contaminațiile științifico-fantastice au adus și continuă să aducă importante cîștiguri de expresivitate, de mister, de sugestie, de ambiguitate și multiplicitate a semnificațiilor. Cu această condiție necesară și obligatorie: alianța să fie făcută pe teritoriul poeziei, cu conștiința că simpla versificare a prozei s.f. nu duce nicăieri. Dimpotrivă, abundența ori exclusivitatea recuzitei științifico-fantastice instaurează o univocitate neplăcută, care contrazice natura mai laxă a poeziei.

Pentru ca să nu rămîn la abstracţii teoretizante, îmi propun în cele ce urmează să ilustrez posibilităţile atragerii s.f.-ului în poezie printr-o mică antologie comentată, cu poeme ori fragmente de poem aparţinînd unora dintre cei mai valoroşi autori impuşi în ultimul deceniu în „mainstreamul" de la noi. Selecţia s-ar putea oricînd extinde, căci în cazul acestei serii literare, afişat-postmoderniste, se vede cu ochiul liber o preocupare aparte pentru zonele aşa-zis „marginale", „paraliterare", „de consum", între care s.f.-ul îşi taie partea leului. Versurile care urmează stau mărturie. Înainte de a le transcrie nu mai e necesară decît precizarea că i-am aşezat pe cei aleşi în ordine alfabetică. În rest, ce mai e de spus se găseşte în cartuşele de prezentare a fiecărui autor.

MIRCEA CĂRTĂRESCU

Născut în 1956. Bibliografie: **Faruri, vitrine, fotografii**, C.R., 1980; **Aer cu diamante** (în colaborare), Ed. Litera, 1982; **Poeme de amor**, C.R., 1983; **Totul**, C.R., 1985.
Am ales un fragment din poemul titular al cărţii celei mai recente (p.140—141): poem amplu şi cu ambiţii de cuprindere „totală" a sensurilor lumii şi vieţii, supraetajate în geneza fiinţei umane embrionare, în care stă oglindită geneza mare, universală.

TOTUL

(fragment)

desigur, sînt o hartă a lumii, un piri reis de cadmiu, smarald
şi amalgam dentar, căci furtunurile lungi ale vinelor
ce-s decît gangele, nilul şi, înmocirlat în corole de singe
amazonul? ce este fierea
decît verdea, sticlos albastra caspică? stelele care-mbracă
pămîntul în vatelina lor tandră, ce sînt
(arcturus şi vega cu genele scînteind de conjunctivită
peste universitatea din cambridge şi peste opera din camberra,
sirene de cupru momind submarinele librăriilor pînă ce se ciocnesc
de sloiul imens al antirenaşterii) ce este bolta-nstelată
decît hîrtia de împachetat care ne-mbracă
tija de lustră-a şirei spinării, teaca de mielină? ce este
sistemul osteo-muscular decît gondwana plină de alge şi lavă
visînd coşmare de acid sulfuric şi grünewald, dar ce este
viaţa noastră pe care creierul nostru
o canonizează, decît
semnul convenţional al morţii? şi-mi amintesc
cînd, la un an (dar mult mai nainte, asemeni unor soiuz
şi apollo, părinţii mei rotindu-se-n spaţiu
luminaţi de clarul de pămînt şi înveliţi cu bozoni
se copulaseră şi astronauţii genetici trecuseră zîmbitori
dintr-o viaţă într-alta, înotînd din greu spre soarele ovarian
pînă ce oul îşi întări ipsosul şi foarte sus, la polul plus
cu buzele rînjite şi genunchii încrucişaţi
monstrul începuse să ticăie) făcusem (iar acolo în ou
spoit de gălbenuş, un cîmp electric cu ochii trişti
ai lui henry fonda apăsa pe butoane
şi din cutiuţele japoneze mirosind a ojă şi permanganat
ţîşneau urechiuşe şi inimioare, ficăţei şi maţe groase subţiri
din pălmiţe ţîşneau degeţele, din degeţele
ţîşneau, asemenea scoicilor, unghiuţe, pînă cînd viermişorul
zbîrcit şi spirtos lunecă din mingea de muşchi)
o toxiinfecţie (după aceea doi monştri, maw şi paw
făceau cu schimbul la scutece, şi pe planeta de talc
învăţam să număr pînă la zero pe abacul colitelor şi înfăşurat
în halatul de boxer al norilor, în toga de curcubeu
hrănit cu plante şi animale, făcînd baie în lună
îmi lipeam de scheletul meu de placaj
muşchii de hîrtie albastră iar nervii spinali, înfăşuraţi pe mosor,
făceau să se înalţe zmeul corpului meu
sus, între peisaj şi gîndire)

TRAIAN T. COŞOVEI

Născut în 1954. Bibliografie: **Ninsoarea electrică**, C.R., 1979; **1, 2, 3 sau...**, Ed. Albatros, 1980; **Aer cu diamante** (în colaborare), Ed. Litera, 1982; **Cruciada întreruptă, C.R.**, 1982; **Poemele siameze,** Ed. Albatros, 1983; **În aşteptarea cometei**, C.R., 1986; **Rondul de noapte,** Ed. Militară, 1987.
Conectarea la univers (din **Poemele siameze,** p. 21—22, reluat în **În aşteptarea cometei,** p. 107—108) face apel la un detaliu de „ficţiune ştiinţifică" pentru a extrapola o situaţie iniţial „realistă", operaţie în urma căreia un sentiment (singurătatea) capătă sugestii metafizice.

CONECTAREA LA UNIVERS

Aş putea să deschid gura şi să sparg
piatra pătrată a nopţii.
ca pe un exerciţiu de vorbire, la malul mării aş
repeta fiecare val.

În lumina farurilor,
fiecare fereastră e-o elveţie de ceasornice bătînd
jumătăţi şi sferturi de timp.
În lumina farurilor oraşul acesta pare un imens
schior îngheţat.
Un uriaş ţărănoi blocat într-o cabină telefonică
conectată la univers.

Întins pe spate aş putea să privesc
la gîtul tău singurătatea ca pe-un glonte de aur.
(Îngheţarea cuvîntului în ţurţurele unui înţeles —
decăderea fructului în dulceaţă,
„beznă interioară, privaţiune şi renunţare la orice
însuşire")
Aş putea să rup limbile ceasului şi să scriu:
„oricum e mai tîrziu decît crezi..."
Să mă las privit de obiecte. Descris.
Sfîşiat de lipsa lor de înţelegere pentru mine.

Dar alifiile nopţii s-au dus. Spre ziuă
un herpes de raze pe buza unei cupe de-argint
trădează spaima de-a privi cerul
ca pe un creier geometric străbătut de-o durere
conectată la univers.

Aş putea să-mi prind la urechi
nu un cuvînt, ci un belciug de lavandă asurzitoare.
Fără glas, pe cîmpul de altădată,
în faţa razei verzi a firului de iarbă
aş putea să îngenunchez ca în faţa altei vorbiri.

MAGDALENA GHICA

Născută în 1955. Bibliografie: **Hipermateria,** C.R. 1980; **O tăcere asurzitoare,** Ed. Eminescu, 1985; sub numele Magda Cârneci: **Ţuculescu,** Ed. Meridiane, 1984 şi **Lucian Grigorescu,** Ed. Meridiane, 1988.
Cu inflexiuni oraculare, poemul care dă titlul cărţii de debut (în **Hipermateria,** p. 77—78) proiectează clipa de reverie pe un ecran abstract, „cosmic", pe a cărui suprafaţă contururile concrete ale lumii apar estompate, încît atmosfera îmbie la meditaţii de speţă filozoficească.

HIPERMATERIA

Singurătatea de după naştere,
de după dragoste,
de dinainte de moarte,
Pierdută vocaţie.

Noaptea neţărmurită, viitoarele delte,
fluvii fără memorie resfirîndu-se necontenit
peste pămînturi cuceritoare...
Din ce în ce mai puternic ne este glasul
începe din pămînt şi sfîrşeşte în ceruri, în
sisteme galactice,
nicăieri,
şi musca depunîndu-şi ouăle pe cadavre
fără să vadă, fără să audă, fără să simtă
nimic...

Mîna pe masă. Mîna în Alfa Centauri,
mîngîie-mă, adu-ţi aminte
de verile nesfîşite petrecute la piciorul urzicilor
jos sub ţărînă
Şi trupul, istoria unei vieţi paralele,
avea numai trei dimensiuni:
greutate, iubire şi moarte
şi nu eram singuri.

Astrele fixe, peste cîmpia nesfîrşită şi goală
şi legea morală din adîncul pămîntului
şi noi, din ce în ce mai lucizi,
prin oraşe din ce în ce mai abstracte,
disponibili
pentru orice tentaţie,
pentru alt unviers,
pentru lipsa de moarte,
pilitură de fier luminoasă
aruncată în cosmos
Şi cosmosul nu mai există.
Şi poate numai
fante de întuneric în lumină

sîntem
tăcere de secole, de milenii, de miliarde de ani,
Şi lumina călătoreşte, călătoreşte,
prin spaţiu singură, singură,
corpuscul sau undă,
pustiitoare şi indiferentă

lumina de după naştere, de după dragoste
de dinainte de moarte...

FLORIN IARU

Născut în 1954. Bibliografie: **Caietul debutanţilor 1978** (volum colectiv), Ed. Albatros, 1979; **Cîntece de trecut strada,** Ed. Albatros, 1981; **Aer cu diamante** (în colaborare), Ed. Litera, 1982; **La cea mai înaltă ficţiune,** C.R., 1984.
În poemul care dă titlul culegerii din 1982 (**Aer cu diamante,** p. 55—56), tema amoroasă capătă o turnură ironic-fantezistă, alunecă în fabulos, atinge zona s.f.-ului parcă în glumă, ca-ntr-un joc fără oprelişti, şi reuşeşte finalmente să imprime atmosferei burleşti părerea unei disperări ascunse, atinse de presimţirea morţii.

AER CU DIAMANTE

Ea era atît de frumoasă
încît vechiul pensionar
se porni să roadă tapiţeria
scaunului pe care ea a stat în autobuz.
Autobuzul întinse spre ea
gura carburatorului
încercînd să-i sfîşie rochia.
Şoferii mestecaţi au plîns pe volanul păpat
căci ea nu putea fi ajunsă —
în schimb era atît de frumoasă
încît şi cîinii haleau
asfaltul de sub tălpile ei.

Cînd ea intră în casa fără nume
portarul îşi înghiţi decoraţiile
iar mecanicul sparse în dinţi
cheia franceză şi cablul
ascensorului ce-o purtă
la ultimul etaj.
Paraliticul cu bene merenti
începu să clefăie clanţa inutilă
şi broasca goală
prin care nu putea curge
un cărucior de lux.
Ei cu toţii mîncară
piciorul mansardei
ei cu toţii mîncară ţiglă
cînd ea a urcat fîlfîind pe acoperiş
cînd ea nu putea fi ajunsă.
Meteorologul de pe muntele Golgota
roase timpul probabil
iar ultimul Om în Cosmos
îşi devoră capsula
cînd ea depăşi atmosfera terestră.
— Ce-ai să faci de-acuma în cer?
au întrebat-o
cu gurile şiroind de regrete.

Dar ea era atît de frumoasă
încît a fost la fel de frumoasă
şi-n continuare.

iar ei nu găsiră în lumea toată
în lumea largă
destule măsele
destule gîtlejuri
în care să spargă
să macine să îndese
distanţa care creştea mereu
şi restul cuvintelor pînă la moarte.

VIRGIL MIHAIU

Născut în 1951. Bibliografie: **Legea conservării adolescenţei,** Ed. Dacia, 1977; **Sighişoara, Suedia şi alte stări de spirit,** Ed. Albatros, 1980; **Indicaţiuni pentru balerina din respiraţie,** Ed. Eminescu, 1981; **Cutia de rezonanţă** (eseuri), Ed. Albatros, 1985; **Poeme,** Ed. Dacia, 1986.
Poemul selectat adoptă la modul parodic-parabolic recuzita s.f., prin intermediul căreia e exprimat sentimentul că „totul s-a spus": acolo, pe „planetă", domină sentimentul de epuizare generică, de pîlpîire finală, dar şi de sfîrşit de idilă, cum sugerează figura simbolică a „balerinei".

DACĂ N'AR FI, NU S'AR ISTORISI

fragmente luminoase de text se pierd
în biosfera muribundă. doar saxofonul mai arde
cu ultima respiraţie şi pianul.
cea absentă e balerina.
după zbor vine şi ea se prelinge printre sunete
îşi execută cu mai mare precizie întreg repertoriul.
la un moment dat steaua ascunsă în buzunar
începe să-ţi ardă degetele.
treci pe altă planetă
vezi bine că aici s'a spus totul

ALEXANDRU MUŞINA

Născut în 1954. Bibliografie: **Caietul debutanţilor 1979** (volum colectiv), Ed. Albatros, 1980; **Cinci** (în colaborare), Ed. Litera, 1982; **Strada castelului 104,** C.R., 1984.
Omul de celofan (Strada castelului 104, p. 59—60), parte din ciclul **Experienţele,** subintitulat „o himeră a realului", recurge la scenariul s.f. al sintezelor experimentale, producătoare — aici — ale unor fiinţe şi delicat-amuzante, şi neliniştitoare.

ÎNTÎIA EXPERIENȚĂ. OMUL DE CELOFAN

Întîi au dat greş.
Din mine ieşise
Un om de aer care privea cu mirare în jur.
Apoi unul de ivoriu care auzea
Jivinele zilei trecînd peste case.
„Ceva nu e în regulă" — mi-au spus — „lipseşte ceva.
Se lucrează însă intens, te asigurăm."

Pe urmă a venit el. Părea că îl ştiu
De undeva, din umbra castanilor, din genunchii juliţi
Ai copilăriei. Cum aştepta
În spatele ochelarilor negri ca după un scut.
„Prietene — mi-a zis — priveşte în sus":

Prin aer plutea o nemaivăzută femeie.

Atunci din mine a ieşit omul de celofan.
Şi începu să zboare. Aerul
se coagulă în două aripi subţiri, străvezii.
Zbura lin, ca şi cum nu ar fi vrut să strivească
Ochii jivinelor zilei.
Era frumos şi zbura deasupra oraşului
Alături de strălucitoarea femeie.

„Du-te acasă. Experienţa s-a terminat.
Vei primi o felicitare şi o
Pensie onorifică", mi-au spus, închizînd
Pleopapele.

CĂLIN VLASIE

Născut în 1953. Bibliografie: **Neuronia**, „Meşterul Manole", **Argeş**, nr. 3, 1981; **Caietul debutanţilor 1980, 1981** (volum colectiv), Ed. Albatros, 1983; **Laboratorul** (finalmente **Laborator spaţial**, subintitulat în editură chiar „poeme s.f."), Ed. Albatros, 1984.
Demonassa (publicată în **Neuronia**, p. 4 şi reluată în **Caietul...**, p. 211—212) e numai una dintr-un şir de viziuni poetice stranii, care compun un original teritoriu imaginar, asimilabil s.f.-ului propriu-zis dacă n-ar apărea ici şi colo cîte un semn că totul nu e decît epura psihică a unor fapte de existenţă obişnuită („A fost real, o experienţă ciudată").

DEMONASSA

Erau seri de iarnă.
Stăteam întins pe pat în camera
mea, obosit, cu totul obosit
de groasa claritate a unui
trecut cer luminos.
Singur.
Privind cum pulsau protozoari
gălbui înspre tavan ca
acele unui ceasornic umed.
A fost real, o experienţă ciudată.
Prin pasta gălbuie ah o vedeam
pe Demonassa ridicîndu-se
lin şi pulverizînd în
strîmtul eter al camerei
imagini mişcătoare care
colorau al meu psih.
O, ce bisturiu ingenios celofanul,
acoperea neonul vizionar
tăind acele părţi moi
ale imaginaţiei mele!
A fost real, o experienţă ciudată.

Mi-am dat seama că ea stătea
acolo sus undeva, plutind,
moale, uşor, confortabil,
într-o nacelă transparentă
ca scumpul zîmbet al Giocondinei
între paznici de sticlă.
Frumosul ei corp rămăsese pe colţul
ferestrei-vitraliu electric
inflamînd al meu ochi eretic.
A fost real, o experienţă ciudată.

* * *

Tîrziu, tîrziu domnişoara psiholog
îşi împacheta în pudrieră
limbul de păr blond
şi tîra al meu psih
spre clapele
joase
de pian
dezacordat
ale scării.

Din toţi aceşti autori şi din alţii (bunăoară din Liviu Ioan Stoiciu, Ion Stratan, Liviu Antonesei, Andrei Zanca, Ştefan Mera, Ioan Morar, Cristian Popescu, Marcel Tolcea) se pot alege — spuneam — încă multe exemple de acest fel, materie bogată pentru un studiu asupra cîştigurilor de expresivitate şi de semnificaţie obţinute în ultima vreme în poezia noastră prin atragerea unor elemente s.f. Studiu care ar avea şi o paradoxală valoare „pedagogică": fiindcă s-ar vedea şi mai limpede că amatorii de „poezie s.f." (nu spun şi mai mult!) pot primi pe propriul lor teren o lecţie din partea bunilor autori de „mainstream". Asta în sensul acelei sinteze cuprinzătoare despre care am vorbit la început. Al unei „noi alianţe" literare...

MARILE PREMII INTERNAȚIONALE S.F. ALE ANULUI 1988

PREMIILE HUGO 1988

Roman: **The Uplift War** de David Brin; nuvelă: **Eye for Eye** de Orson Scott Card; nuveletă: **Buffalo Gals, Won't You Come Out Tonight** de Ursula K. Le Guin; povestire: **Why I Left Harry's All-Night Hamburgers** de Lawrence Watt-Evans; carte nebeletristică: **Michael Whelan's Works of Wonder** de Michael Whelan; spectacol: filmul **The Princess Bride:** premiu special: **The S.F. Oral History Ass'n;** editor profesionist: **Gardner Dozois;** artist plastic profesionist: **Michael Whelan;** semiprizin: **Locus,** editat de Charles N. Brown; fanzin: **Texas SF Inquirer,** editat de Pat Mueller; scriitor-fan: **Mike Glyer;** artist plastic-fan: **Brad Foster;** alte forme: **Watchmen,** de Alan Moore și Dave Gibbons.

PREMIUL JOHN W. CAMPBELL 1988

(Pentru cel mai promițător talent): **Judith Moffett**

PREMIILE NEBULA 1987

Roman: **The Falling Woman** de Pat Murphy; nuvelă: **The Blind Geometer** de Kim Stanley Robinson; nuveletă: **Rachel in Love** de Pat Murphy; povestire: **Forever Yours, Anna** de Kate Wilhelm; Grand Master: **Alfred Bester.**

PREMIILE LOCUS 1988

Roman SF: **The Uplift War** de David Brin; roman F: **Seventh Son** de Orson Scott Card; roman de debut: **War for The Oaks** de Emma Bull; carte nebeletristică: **Watchmen** de Alan Moore și Dave Gibbons: nuvelă **The Secret Sharer** de Robert Silverberg; nuveletă: **Rachel in Love** de Pat Murphy; povestire: **Angel** de Pat Cadigan; culegere: **The Jaguar Hunter** de Lucius Shepard; antologie: **The Year's Best Science Fiction, Fourth Annual Collection,** editată de Gardner Dozois; artist plastic: **Michael Whelan;** revistă: **Isaac Asimov's SF Magazine;** editură: **Tor;** cel mai bun autor al tuturor timpurilor: **Robert A. Heinlein;** cel mai bun autor al anilor '80: **David Brin.**

PREMIUL COMEMORATIV JOHN W. CAMPBELL 1988

(Pentru cel mai bun roman al anului precedent): **Lincoln's Dreams** de Connie Willis.
Locul II: **The Sea and Summer** de George Turner; locul III: **The Unconquered Country de Geoff Ryman.**

PREMIUL COMEMORATIV PHILIP K. DICK 1988

(Pentru cea mai bună carte în ediție de buzunar a anului precedent): **Strange Toys** de Patricia Geary.
Locul II: **Memories** de Mike McQuay.

PREMIUL ARTHUR C. CLARKE 1988

(Pentru cel mai bun roman SF apărut în Anglia, în cursul anului precedent): **The Sea and Summer** de George Turner; urmat de **Fiasco** de Stanislaw Lem și **Aegypt** de John Crowly.

PREMIUL THEODORE STURGEON 1988

(Pentru cea mai bună proză scurtă a anului precedent): **Rachel in Love** de Pat Murphy.
Locul II (ex-aequo): **Buffalo Gals, Won't You Come Out Tonight** de Ursula K. Le Guin și **The Evening and the Morning and the Night** de Octavia Butler.
Locul III (ex-aequo): **Dinosaurs** de Walter John Williams, **The Gift** de Pat Forde și **Heroics de James Patrick Kelly.**

PREMIILE BRITISH SF ASSOCIATION (BSFA) 1988

(Premiile naționale britanice): roman: **Grainne** de Keith Roberts; proză scurtă: **Love Sickness** de Geoff Ryman; film: **Star Cops;** artist plastic: **Jim Burns.**

PREMIILE DITMAR 1988

(Premiile naționale australiene): roman: **For As Long As You Burn** de Terry Dowling; proză scurtă: **The Last Elephant de Terry Dowling.**

PREMIILE SEIUN 1988

(Premiile naționale japoneze): roman: **Povești despre Orașul Imperial** (decalogie) de Hiroshi Aramata; roman străin: **Norstrilia de Cordwainer Smith;** proză scurtă străină: **The Only Neat Thing to Do** de James Tiptree J.

PREMIUL APOLLO 1988

La Compagnie des Glaces (serie) de G.J. Arnaud.

Grand Prix de la Science-Fiction Française 1988

(Premiile naționale franceze): roman: **Opération Serrures Carnivores** de Serge Brussolo; roman pentru tineret: **Le Combat d'Odiri** de Georges-Olivier Châteaureynaud; proză scurtă **Le Parc Zoonirique** din antologia Malgréle Monde a grupului **Limite** (Francis Berthelot este creditat ca fiind autorul).

PREMIUL AELITA 1987

(Premiul național sovietic): nuvela **Sonata mării** de Olga Larionova.

PREMIUL IVAN EFREMOV 1987

(Pentru contribuție la dezvoltarea SF-ului sovietic — premieră): **Gheorghi Gurevici**

DĂNUȚ BĂRĂGAN

ASPECTE ALE TRADUCERII ÎN S.F

GALAXIA SF

Într-un număr din revista BABEL, organ trimestrial al Federației Internaționale a Traducătorilor, Pierre-François Caillé, fondatorul acestei publicații, afirma: „Sîntem în epoca traducerii..." Cuvintele expertului francez ar putea constitui un prilej de mirare, dacă nu ținem cont de faptul că, după opinia specialiștilor în domeniu, în lume se citește mai multă literatură tradusă decît originală, traducerea – ca teorie și, deopotrivă, ca practică – dezvoltîndu-se continuu, între altele și cu sprijinul unor științe adiacente, cum ar fi: hermeneutica, psihologia, lingvistica, teoria comunicației etc. Ajungîndu-se, astăzi, la punctul în care se pune problema unei adevărate **științe** a traducerii, uimitorul progres al societății umane din ultimul secol se datorează, într-o mare măsură, și traducerii, posibilității comunicării fără opreliști de limbă între diversele zone culturale, științifice, politice etc., ale lumii.

În acest context, literatura S.F., așa cum a demonstrat-o însăși istoria ei, reprezintă una dintre componentele beletristicii cele mai sensibile la mutațiile produse în domeniul teoriei și practicii traducerii. Acest aspect, prea puțin conturat de critica de specialitate, devine evident mai ales dacă urmărim dezvoltarea explozivă a science-fiction-ului din ultimele decenii – dezvoltare determinată într-o proporție însemnată de gradul de pătrundere a S.F.-ului străin în diferitele arii de cultură autohtone și, de asemenea, de asimilarea creatoare, conform specificului național, a respectivelor „modele", să le spunem „de import".

Desigur, trebuie să fim de acord cu afirmația (destul de comună) că science-fiction-ul cunoaște o mare dezvoltare în țările cu o știință și o tehnologie avansate. În aceste țări, realizările științei devin familiare marii majorități a publicului, iar anticipația tehnico-științifică – o arie literară firească, acceptată ca atare.

Nu în același fel stau lucrurile în țările cu un science-fiction mai puțin dezvoltat sau în cele a căror limbă cunoaște o circulație internațională mai restrînsă ori chiar limitată. Transpunerea marilor reușite ale S.F.-ului străin îndeplinește de această dată cu totul alte funcții, contribuind în mod hotărîtor la înflorirea sau, după caz, la relansarea literaturilor naționale de gen. Au apărut noi autori, noi orientări și reviste, noi edituri și colecții. Science-fiction-ul s-a apropiat tot mai mult de acel statut de respectabilitate despre care vorbea Isaac Asimov în prefața la antologia lui Harlan Ellison **Dangerous Visions.** Încet, încet apar și condițiile cerute de maturizarea oricărui S.F. național: „1) De a deveni conștient de propria lui tradiție; 2) De a pătrunde în conștiința criticii și a istoriei generale a unei literaturi." (Florin Manolescu, **Literatura S.F.**, Editura Univers, 1980). Iar în tot acest proces, traducerile sînt menite de a asigura un permanent „feed-back" valoric, pînă în momentul în care nivelul science-fiction-ului autohton poate servi drept element principal de referință, substituindu-se scrierilor străine, fie ele și excepționale. La acest stadiu, traducerile capătă în principal un rol de informare culturală, fiind căutate mai ales pentru că reprezintă spiritualitatea unei arii culturale diferite de aceea a cititorilor lor.

În sfîrșit, un ultim aspect, foarte important pentru situarea traducerii de S.F. în contextul mai larg al problematicii traducerii beletristice, este relevat de numărul relativ mic de **teme** și **idei literare** S.F., care face să apară ca absolut necesară circulația lor între diferitele literaturi naționale de science-fiction, dintre care unele puternic handicapate la acest capitol, din motive nu totdeauna dependente de artă.

Contextul fiind cel amintit, se impune decelarea anumitor **criterii de selecție și prezentare** a literaturii de anticipație tehnico-științifice străine, cu referire specială la traducerile în limba română, indiferent dacă ele provin din țări cu un science-fiction dezvoltat sau din țări în care acesta se află abia la un stadiu incipient.

Din practica de traducător, am distins, de-a lungul anilor, următoarele categorii:

- criterii de selecție (estetice, informațional-formative, istorico-literare, ideologice, comerciale etc.);
- criterii de prezentare (rezultate fie din tehnica traducerii literare, fie din cea a traducerii științifice).

Criteriile de selecție se referă în special la conținutul unei lucrări, deși nu în mod absolut: nu vom alege niciodată o lucrare prost scrisă, numai pentru că are idei interesante.

Procedînd într-o ordine numai aparent aleatoare, să începem cu criteriile estetice. Americanul Damon Knight, distins cu **Premiul Hugo** pentru contribuțiile sale critice în domeniul S.F., afirma încă din 1956, „Science-fiction-ul este un cîmp al literaturii ce merită a fi luat în serios, iar metodele critice obișnuite pot fi aplicate cu același succes la el; de exemplu, originalitatea, construcția, logica povestirii, coerența, echilibrul, diversele categorii gramaticale pot fi analizate în același mod". La rîn-

dul său, James Gunn distingea următoarele elemente de apreciere, folosite de profesorii de science-fiction din universitățile americane în notarea lucrărilor studenților: 1) consistența povestirii; 2) premisele conflictului; 3) modul de folosire a acestor premise; 4) credibilitatea personajelor; 5) consistența temei alese; 6) imagistica; 7) stilul; 8) măiestria autorului; 9) provocarea aruncată a imaginației; 10) impresia generală. Observăm că ambii critici sus-menționați operează cu noțiuni aplicabile atît S.F.-ului, cît și mainstream-ului, ceea ce pledează încă o dată în favoarea ne-separării din punct de vedere estetic a celor două domenii ale literaturii.

De altfel, de-a lungul anilor, unul dintre elementele hotărîtoare în situarea science-fiction-ului la granița dintre literatură și paraliteratură a fost tocmai ignorarea oricărui criteriu de ordin estetic, afirmarea concepției potrivit căreia un text de science-fiction trebuie să aibă întîi și întîi „idee", iar abia apoi calități literare. Situația a fost întîlnită în toate literaturile naționale, fără excepție, iar traducerile din această perioadă au fost repede date uitării.

În aplicarea criteriilor de ordin estetic la selecția S.F.-ului străin trebuie mers așadar pe linia maximizării, a alegerii acelor lucrări cu adevărat valoroase, al căror aport literar-artistic să se situeze la cele mai înalte cote. Operația nu e ușoară și de foarte multe ori se soldează cu un eșec datorat fie lipsei de cultură în domeniul S.F., fie lipsei de informație în aria criticii și teoriei literare.

În cazul literaturii de anticipație tehnico-științifică nu sînt suficiente însă numai elementele artistice. Așa cum arată și denumirea sa, genul cuprinde și o parte însemnată de știință, care-i conferă, de altfel, specificul. Apare, prin urmare, un al doilea set de criterii, conținînd aspecte de ordin informațional-formativ.

Sîntem cu toții de acord că literatura S.F. nu se poate substitui manualelor școlare sau tratatelor științifice. Nu se pot obține informații de știință imediat aplicabile din textele de science-fiction. Unii merg chiar mai departe și afirmă că nu se pot obține informații științifice **corecte** din lecturile de S.F., pentru că atunci am intra iarăși în domeniul popularizării științei, părăsindu-l pe acela al literaturii fantastice. Ceea ce mi se pare însă că putem desprinde în urma cultivării acestui gen literar este **gîndirea pe baze științifice,** înțelegînd prin aceasta analizarea datelor puse la dispoziție și decelarea, pe bază de raționament, a consecințelor – posibile ori probabile – decurgînd din respectivele date. S.F.-ul nu trebuie să ne **informeze,** ci trebuie să ne **formeze**, să ne creeze acea deschidere spre viitor, spre nou, spre insolit, spre original, să ne trezească imaginația, fantezia, judecata. Selecția impune, în acest caz, traducătorului măcar o bună familiarizare cu problematica științei, dacă nu o perfectă cunoaștere a ei.

Urmează un grup de criterii de selecție istorico-literare, pe baza cărora se aleg operele ce reprezintă un moment de vîrf (sau, oricum, unul important) din creația unui autor, din dezvoltarea unui curent sau a unei tematici, din evoluția unei arii S.F.-istice naționale. În acest caz, traducătorul trebuie să dovedească o excelentă cunoaștere a scrierilor autorului la care s-a oprit, precum și a contextului social, istoric și literar în care s-a dezvoltat și a creat acesta. De asemenea, se impune o bună cunoaștere, prin comparație, a celorlalte zone culturale cu care s-a aflat (sau se află) în interdependență, ca model ori ca imitator.

În fine, am lăsat la urmă cel mai delicat și important dintre criterii: acela ideologic. Literatura străină tradusă la noi provine din țări cu orînduiri sociale diferite; textele de science-fiction, chiar și cele mai fanteziste, poartă pecetea mediului ideologic care le-a produs, încadrîndu-se și ele, din acest punct de vedere, în separația amintită. Prin urmare, S.F.-ul, ca emanație a conștiinței artistice, exprimă, cu mijloacele sale specifice, idealurile politice, morale, filozofice, religioase etc., ale orînduirii din care provine. Pe de o parte, avem exploatarea, violența, cultul individualismului în maniera **homo homini lupus,** pe de alta – umanismul socialist, ridicarea omului la rangul de valoare supremă în societate, relațiile de întrajutorare, respect și colaborare. Opoziții clare, programatic urmărite, cu implicații importante pe planul creației spirituale, în special al creației artistice, regăsibile și în literatura de tip science-fiction. În aceste condiții, alegerea textelor care să corespundă cel mai bine cerințelor de ordin ideologic ale societății noastre socialiste, care să nu contravină principiilor și preceptelor ei, constituie elementul primordial de care trebuie ținut cont în cazul unei traduceri.

Pentru a nu cădea în absurd, precizez că nu rezultă în nici un fel de aici că **toată** literatura S.F. occidentală este viciată ideologic, ba aș spune chiar că o parte însemnată a acesteia, cu rezervele de rigoare, tratează aceleași probleme ca și literatura țărilor socialiste, afirmînd aceleași înalte idealuri și aspirații, care, în fond, țin de natura ființei umane, indiferent de locul și timpul în care se manifestă ea. Este deci de datoria traducătorului (și depinde de talentul și de maturitatea ideologică a acestuia) să aleagă acele creații care să respecte elementele amintite mai sus, fără a cădea însă în păcatul absolutizării dogmatice, care respinge problemele altora, numai pentru că nu sînt și problemele noastre...

Alegerea unui text de tradus este, așadar, o chestiune de extremă importanță în privința S.F.-ului străin. Nu mai puțin important se vădește a fi însă modul în care traducem acel text, o dată ce opțiunea a fost îndeplinită.

Transpunerea, într-o limbă-țintă, a unor opere literare de science-fiction, provenind din diverse limbi sursă, are și ea o serie întreagă de particularități, pe care le vom analiza în cele ce urmează.

Dacă science-fiction-ul este **în primul rînd** literatură, atunci problemele care apar în legătură cu traducerea creațiilor ce-l compun sînt – în general – aceleași cu ale mainstream-ului.

Prin urmare, după cum arată lingvistul Ioan Kohn, în cartea sa **Virtuțile compensatorii ale limbii române în traducere** (Editura Facla, 1983), „cea mai veche problemă, născută o dată cu traducerea interlinguală și rămasă, de atunci, o permanență a literaturii de specialitate, este relația

acesteia cu originalul, opţiunea traducătorului pentru una sau alta dintre cele două extreme denumite cînd **spirit** şi **literă**, cînd **cuvinte** şi **sens**; aşadar, opţiunea pentru o tălmăcire **fidelă** sau **liberă**, (...) **receptivă** sau **adaptivă**". În aceeaşi ordine de idei, profesorul universitar Leon Leviţchi, în lucrarea **Îndrumar pentru traducătorii din limba engleză în limba română** (Editura ştiinţifică şi enciclopedică, 1975), arată că „a traduce înseamnă **a parafraza**, a reda, cu alte cuvinte, dintr-o limbă sursă într-o limbă ţintă (...). A traduce sau a parafraza bine înseamnă a reda în limba ţintă, cu cea mai mare fidelitate posibilă, conţinutul de idei, structura logică şi emoţională a originalului din limba sursă, în aşa fel încît transpunerea să aibă asupra receptorului efectul pe care îl are originalul şi, prin corectitudinea limbii ţintă, să nu semene a traducere. Este traducerea plenară, traducerea care înseamnă transferul a cît mai multe sensuri şi valori dintr-un text străin în limba maternă". În sfîrşit, un ultim citat aparţine lingvistului Fr. Schleiermacher şi reliefează cele două atitudini fundamentale în privinţa traducerii – cea „literală", „exactă", orientată către textul sursă şi cea „adaptivă", al cărei scop este să răspundă optim pretenţiilor din limba de receptare: „Traducătorul fie îl lasă pe scriitor în pace, pe cît posibil, şi-l deplasează pe cititor către el; fie îl lasă pe cititor în pace şi-l deplasează spre acesta pe scriitor".

Am prezentat cele cîteva idei de mai sus în dorinţa de a sublinia dificultăţile pe care le întîmpină traducătorii şi în cazul anticipaţiei tehnico-ştiinţifice. Cu un amendament: S.F.-ul propunînd şi o serie de cunoştinţe din domeniul ştiinţei, este necesar ca traducătorul să stăpînească şi instrumentarul lingvistic al acesteia, pentru a putea realiza o transpunere cît mai apropiată de realitate. Partea ştiinţifică (înţeleasă ca element ontologic, de cunoaştere şi exactitate) se împleteşte cu o gamă largă de figuri şi procedee stilistice, comune atît S.F.-ului, cît şi mainstream-ului. Paralela poate fi continuată şi pe alt plan: la fel ca filozofia, science-fiction-ul are termenii săi specifici, a căror traducere presupune o mare grijă din partea traducătorului, în caz contrar riscîndu-se deformări uneori ireversibile ale înţelesului originalului. În fine, să ne gîndim că cel ce traduce doreşte să prezinte cititorilor textele unor Silverberg, Zelazny sau Gibson, de exemplu, nicidecum un hiper-text rupt de orice condiţionare stilistică de ordin personal. De unde putem trage concluzia că, în traducerea operelor de S.F., metoda folosită trebuie să fie o rezultantă a diverselor modalităţi de traducere, aplicată însă în mod creator, în funcţie de context. Căci a traduce ideea ştiinţifică (sau fals ştiinţifică, ceea ce e poate mai corect) a unei povestiri sau nuvele de science-fiction cu metodele specifice literaturii este o eroare la fel de mare pe cît de absurdă apare traducerea beletristicii cu ajutorul instrumentarului lingvistic al ştiinţei...

O condiţie esenţială pentru reuşita unei traduceri, valabilă şi în cazul anticipaţiei, este rezumată de L. Leviţchi „Prima grijă a traducătorului trebuie să fie înţelegerea corectă şi deplină a textului pe care urmează să-l traducă". Ne dăm seama aici că nu orice lucrare poate fi tradusă de orice traducător şi aceasta din mai multe motive: primul se referă la **simţul limbii**, ca rezultat al unei empatii lingvistice între cel tradus şi traducător, al imersării în stilul autorului, în psihologia şi automatismele acestuia. Al doilea are în vedere **afinitatea** traducătorului faţă de opera unui scriitor sau altul. Traducătorul cu un temperament romantic va reda mult mai bine în limba sa opera lui Bradbury decît pe aceea a lui Thomas Disch, pe cîtă vreme traducătorul coleric, activ va găsi o adevărată desfătare în a transpune scrierile unor Frederik Pohl sau Robert Sheckley. Şi exemplele ar putea continua... În toate cazurile însă, traducătorul trebuie să dea dovadă de modestie, să nu modifice în ochii cititorilor imaginea unei personalităţi formate şi dezvoltate pe alte coordonate geografico-spirituale.

Întrucît ultimii ani au fost martorii afirmării puternice a traducerilor în perimetrul S.F.-ului românesc, iar numărul traducătorilor din cadrul cenaclurilor (şi din afara lor) a crescut considerabil, îmi voi permite să citez, pentru folosul lor şi al celor interesaţi, cîte ceva din experienţa profesorului Leviţchi, cunoscut traducător de limbă engleză.

„(...) Una dintre posibilele planificări ale activităţii este următoarea:

1° Documentaţi-vă asupra scriitorului a cărui lucrare o veţi traduce (epocă, şcoală, curent literar, biografie, stil precumpănitor etc.).

2° Citiţi lucrarea cu atenţie (unde este posibil într-o ediţie comentată competent şi amplu), acordînd o grijă deosebită conţinutului, scopului urmărit, modalităţii sau modalităţilor fundamentale, stilului.

3° Recitiţi lucrarea cu atenţie „sporită", de data aceasta pe fragmente – capitole, subcapitole, pagini (...) Este faza analizei lingvistice, care va pune în valoare conţinutul (...). Stabiliţi momentele de accentuare, conotaţiile, coerenţa sau lipsa de coerenţă (...). Întocmiţi fişe, redactaţi note „marginale"!

4° Căutaţi sinonimele româneşti (lexicale, gramaticale, stilistice) cele mai potrivite pentru cuvintele şi construcţiile care reclamă o luare în evidenţă specială. Întocmiţi-vă serii sinonimice şi justificaţi-vă obţiunea.

5° **Nu traduceţi imediat!** Cu gîndul mereu aplecat asupra textului, căutaţi să vi-l însuşiţi cît mai bine (...).

6° Începeţi apoi să traduceţi textul, realizînd aşa-numita „traducere brută".

7° Traducerea brută corespunde unei cerinţe „analitice"; traducerea finală va trebui să corespundă unei cerinţe „sintetice". Mai presus de orice, este de dorit să fie fidelă spiritului şi normelor limbii ţintă."

Şi o ultimă completare aparţinînd lui György Radó: „Consider că nu are nici o valoare metoda prin care cineva face traducerea brută şi altcineva îi dă o formă literară. O asemenea traducere literară... se înrudeşte de aproape cu pictura de reproducere artistică. A face o traducere literară dintr-o traducere brută înseamnă a reproduce ceva ce nu se vede".

ŞTEFAN GHIDOVEANU

ROBERT SHECKLEY

Lipitoarea

Lipitoarea aştepta să fie hrănită. Fără să fie conştientă de nenumăratele secole care se scurgeau, rătăcea de milenii în derivă prin imensitatea vidă a spaţiului. Nu era conştientă nici atunci cînd, în cele din urmă, ajunse pe un soare. Radiaţiile generatoare de viaţă pătrunseră prin sporul dur şi uscat. Gravitaţia îşi exercită şi ea influenţa-i binefăcătoare.

O planetă o atrase, împreună cu alte sfărîmături stelare, şi lipitoarea căzu, aparent neînsufleţită în învelişul dur al sporangelui.

Vînturile o purtară în jurul Pămîntului, grăunte de praf printre miliardele de alte grăuncioare de praf, se jucară cu ea, apoi o lăsară să cadă.

Atingînd solul, ea începu să se mişte, absorbind hrana care se filtra prin învelişul sporangelui. Începu să crească şi continuă să se hrănească.

•

Frank Conners se opri în faţa verandei şi tuşi de două ori.

— Domnule profesor! Scuzaţi-mă, eu...

Bărbatul înalt, palid, întins pe un divan desfundat nu se mişcă. Ochelarii cu ramă de corn erau c cotaţi pe frunte şi el sforăia încetişor.

— Sînt foarte mîhnit că vă deranjez, zise Conners, dîndu-şi spre ceafă vechea-i pălărie. Ştiu că este săptămîna dumneavoastră de odihnă, că n-ar trebui... dar în şanţ se află ceva teribil de ciudat.

Sprînceana stîngă a omului înalt şi palid se ridică, dar în afară de acest semn nu păru că aude ceva.

— M-aţi auzit, domnule profesor?

— Desigur, nu sînt surd, răspunse Micheals cu o voce stinsă, fără să deschidă ochii. Ai găsit vreun spiriduş?

— Un ce? întrebă Conners privindu-l cruciş pe Michaels.

— Un omuleţ verde. Trebuie să-i dai lapte, Conners.

— Nu, domnule. Cred mai curînd că este o piatră.

Michaels deschise un ochi şi îl privi pe Conners.

— Ştiţi, îmi pare, într-adevăr, grozav de rău...

Săptămîna de odihnă a profesorului era un obicei sacrosant instituit, de zece ani, fiind unica excentricitate pe care şi-o permitea. Întreaga iarnă Michaels preda antropologia, făcea parte dintr-o jumătate de duzină de comitete, se interesa de fizică şi chimie...

Cînd venea la ferma pe care o renovase, în statul New York, îşi impunea invariabil o săptămînă de repaos total. În timpul acestei săptămîni nu făcea nimic altceva decît să doarmă.

În cea de-a doua săptămînă, profesorul Michaels se plimba, privea copacii, peştii. O dată cu sosirea celei de-a treia săptămîni se bronza la soare, citind sau reparînd hambarele, cînd nu escalada unul sau două vîrfuri de munte. La sfîrşitul celor patru săptămîni nu-şi mai găsea locul, şi nu mai dorea decît un singur lucru; să se întoarcă în oraş.

Dar săptămîna de odihnă era sacră.

— Vă asigur că nu v-aş fi deranjat pentru nimica toată, repetă Conners. Dar această piatră blestemată mi-a dizolvat cinci centimetri din hîrleţ.

Michaels deschise şi cel de-al doilea ochi şi se ridică. Conners îi arătă hîrleţul. Vîrful era complet retezat. Michaels îşi trecu picioarele peste marginea canapelei şi îşi încălţă vechii lui mocasini scîlciaţi.

— Să mergem să vedem minunea asta, zise el.

Obiectul se afla în şanţ, chiar la capătul peluzei. Era rotund, aproximativ de dimensiunea unui pneu de camion şi, evident, compact. Suprafaţa gri închis era străbătută de o reţea complexă de vene.

— Nu o atingeţi, totuşi, zise Conners.

— Nici nu intenţionam. Împrumută-mi hîrleţul tău.

Michaels luă unealta şi atinse experimental obiectul. Era dur şi nu ceda nici un milimetru. Menţinu hîrleţul pe suprafaţa obiectului, apoi îl retrase. Din hîrleţ dispăruse o altă bucată.

— Nu pare să emane căldură, ı se adresă el lui Conners. Ai remarcat cumva asta prima dată?

Conners dădu din cap.

Michaels luă un pumn de pămînt şi îl aruncă pe obiect. Pămîntul dispăru rapid, nelăsînd nici o urmă pe suprafaţa cenuşiu-negricioasă. O piatră care urmă suferi aceeaşi soartă.

— Nu-i aşa profesore că, practic, ăsta-i cel mai al naibii şi de necrezut lucru pe care l-aţi văzut vreodată?

— Într-adevăr, răspunse Michaels ridicîndu-se. De fapt, chiar aşa stau lucrurile...

El ridică hîrleţul şi izbi cu forţă obiectul care **rămăsese pe suprafaţa acestuia,** fără să se afunde sau să sară cît de puţin.

— Ce credeţi că este? întrebă Conners.

— În orice caz, nu-i o piatră, răspunse Michaels, dîndu-se cu un pas înapoi. Lipitorile beau sînge. Obiectul ăsta pare să bea pietre şi praf. Fără să mai punem la socoteală hîrleţul.

Se apropie din nou şi lovi de mai multe ori obiectul, apoi cei doi oameni se priviră lung. Pe drum trecea o jumătate de duzină de camioane ale armatei.

— Merg să telefonez la universitate şi să cer sfatul unui fizician, zise Michaels. Sau unui biolog. Mi-ar plăcea să scap de chestia asta înainte să-mi distrugă gazonul.

Urcară încet spre casă.

•

Lipitoarea se hrănea cu orice. Vîntul trecînd peste suprafaţa ei cenuşiu-negricioasă inducea puţină energie cinetică. A utilizat şi energia fiecărei picături de ploaie.

Lumina soarelui era de asemenea absorbită şi convertită în masă, ca să-i crească corpul. Consuma solul pe care se odihnea; pămîntul, pietrele şi ramurile erau descompuse de celulele complexe ale Lipitorii şi transformate în energie. La rîndul ei, această energie era transformata în masă, şi Lipitoarea creştea.

Puţin cîte puţin îi reveniră primele licăriri de conştiinţă. Cel dintîi lucru de care Lipitoarea îşi dădu seama a fost micimea de neconceput a corpului ei.

Cînd Michaels se duse s-o vadă, a doua zi, avea un diametru de 2,50 metri, depăşind de-acum marginea drumului şi a gazonului. În ziua următoare, diametrul ajunse la aproape 6 metri; obiectul luase forma şanţului şi se întindea pe aproape toată lăţimea drumului. În ziua aceea, şeriful sosi în Fordul său model A, urmat de jumătate din oraş.

— Ei, profesore Michaels, întrebă şeriful Flynn, asta-i lipitoarea dumitale?

— Asta e, răspunse Michaels, care îşi petrecuse toată ziua precedentă căutînd un acid capabil s-o distrugă.

— Va trebui să eliberăm şoseaua, Profesoare, zise Flynn, înaintînd cu un aer jovial spre Lipitoare. Nu putem lăsa drumul blocat de un lucru ca ăsta. Camioanele armatei trebuie să treacă...

— Sînt cu totul dezolat, zise Michaels, păstrîndu-şi o expresie de nepătruns. Daţi-i drumul şerife, vă rog. Fiţi însă atent, e fierbinte. Lipitoarea nu era deloc caldă, dar date fiind circumstanţele, era explicaţia cea mai simplă.

Şi Michaels îl urmări cu interes pe şeriful care încerca să introducă o rangă pe sub obiect. Îşi reprimă la iuţeală surîsul cînd văzu că, atunci cînd şeriful o retrase, din bară lipseau vreo 20 de centimetri.

Flynn nu se lăsă descurajat doar de atîta lucru. El venise să mute un pietroi care încurca treburile. Aşa că se îndreptă spre maşină şi scoase din portbagaj o lampă de sudură şi un baros. Aprinse lampa şi atacă o parte a lipitorii.

După cinci minute nu se petrecuse nici o schimbare. Cenuşiul nu devenise roşu şi nici nu păru să se încălzească. După ce continuă să o încălzească încă vreo 15 minute bune, Şeriful îşi chemă unul din oameni.

— Hei, Jerry! Loveşte cu barosul în locul pe care l-am încălzit.

Jerry luă barosul, îl ridică deasupra capului şi îl repezi cu toată forţa asupra obiectului. Scoase însă un strigăt de durere; barosul îi scăpase aproape din mîini, din cauza absenţei totale a reculului.

În depărtare se făcu auzit vuietul surd al unui convoi militar.

— Ah, acum lucrurile se vor rezolva, zise Flynn frecîndu-şi mîinile.

Michaels nu era deloc sigur. Înconjură Lipitoarea, întrebîndu-se ce substanţă putea să aibă aceste proprietăţi. Răspunsul era simplu. Nici una. Cel puţin nici una dintre substanţele **cunoscute.**

Conducătorul jeepului din capul convoiului ridică mîna şi convoiul se opri cu un scrîşnet de pneuri. Un ofiţer uscăţiv şi nervos, cu o figură inteligentă coborî dintr-unul din jeepuri. Cum purta o stea pe fiecare umăr, Michaels îşi dădu seama că era vorba de un general de brigadă.

— Nu puteţi bloca drumul ăsta, zise generalul.

Era înalt şi slab, îmbrăcat într-un costum de vară de culoare bej, iar privirea rece a ochilor se detaşa pe obrazu-i bronzat...

— Daţi la o parte lucrul ăsta de pe şosea, vă rog.

— Nu-l putem nici mişca din loc, zice Michaels. Şi îi povesti pe scurt evenimentele din zilele trecute.

— Trebuie îndepărtat de aici, rosti generalul. Convoiul trebuie să treacă. Ziceţi că nu puteţi să-l ridicaţi cu o rangă? Şi că o lampă de sudură nu are nici un efect.

— Exact, răspunse Michaels, cu un surîs imperceptibil.

— Şofer, zise generalul, întorcîndu-se, treci peste el.

Michaels era pe punctul de a protesta, dar se hotărî să se abţină. Inteligenţa militară trebuie lăsată să aibă propriile-i experienţe.

Şoferul băgă în viteză şi demară în trombă, trecînd cu uşurinţă peste marginea de zece centimetri înălţime.

Ajuns în mijlocul lipitorii, jeepul se opri.

— Nu ţi-am spus să opreşti, se-nroşi generalul.

— Dar n-am oprit, domnule general!, protestă şoferul.

Din cauza opririi bruşte a jeepului, motorul calase. Şoferul îl porni din nou, trecu pe tracţiune dublă şi încercă să înainteze accelerînd din plin. Dar jeepul stătea înşurubat în loc, ca şi cum în jurul lui s-ar fi turnat beton.

— Scuzaţi-mă, rosti Michaels, dar dacă vă uitaţi bine, puteţi să vedeţi că roţile se afundă încet.

Generalul privi fix roţile, ducîndu-şi în mod mecanic mîna la pistol. Apoi îi strigă şoferului:

— Sări! Şi nu atinge materia asta negricioasă!

Alb ca varul, şoferul se căţără pe capota maşinii sale, privi în jur şi sări evitînd la milimetru marginea Lipitorii.

Într-o tăcere adîncă toate privirile se fixară asupra jeepului. Pneurile, apoi jantele se dezintegrară încet şi dispărură; şasiul, odihnindu-se acum chiar pe masa cenuşie, avu aceeaşi soartă.

Antena dispăru ultima.

Generalul mormăi cîteva înjurături, apoi se întoarse spre şofer.

— Întoarce-te la convoi şi spune cîtorva oameni să aducă grenade şi dinamită.

— Nu ştiu ce aveţi aici, zise generalul. Dar ceea ce ştiu este că obiectul ăsta nu va opri un convoi al armatei americane.

Michaels nu era deloc sigur de asta.

•

Acum Lipitoarea aproape îşi revenise şi corpul ei cerea mereu mai multă hrană. Ea dizolva, într-un ritm accelerat, solul pe care se afla, umplînd golul astfel format cu propriul corp şi revărsîndu-se pe de lături.

Avu loc o explozie mai violentă şi încercă senzaţia unei porţii de hrană **într-adevăr** consistente! O înghiţi cu lăcomie accelerîndu-şi ritmul de creştere şi aşteptă cu nelinişte alte explozii, pe cînd celulele ei urlau de foame.

Ea mînca, creştea şi continua să se reverse.

•

În picioare, pe un mic deluşor, Michaels contempla distrugerea casei sale. Lipitoarea avea acum un diametru de mai multe sute de metri şi ajunsese la pridvor.

Adio, casă, gîndi Michaels, amintindu-şi de cele zece veri pe care le petrecuse în ea.

Pridvorul se prăbuşi şi dispăru în corpul lipitorii. Casa se prăbuşi şi ea şi fu înghiţită bucată cu bucată.

— Scuzaţi-mă domnule, zise un soldat care sosise în spatele lui. Generalul O'Donnell ar dori să vă vorbească.

— Foarte bine, zise Michaels, aruncînd o ultimă privire asupra a ceea ce mai rămăsese din casă.

Îl urmă pe soldat printr-o spărtură a gardului de sîrmă ghimpată care forma un cerc de aproape un kilometru diametru în jurul Lipitorii. O companie de soldaţi făcea de gardă, ţinînd la distanţă ziariştii şi sutele de curioşi.

Michaels se întrebă pentru ce îi permiteau să intre în incintă. Ajunse la concluzia că asta se datora faptului că totul se petrecea, în mare parte, pe proprietatea sa.

Soldatul îl duse la un cort. Michaels intră, aplecîndu-se. O'Donnell, tot în ţinută de vară, se afla aşezat în faţa unui birouaş. Îi făcu semn să se aşeze.

— Mi s-a dat sarcina să debarasez ţinutul de Lipitoare, îl anunţă el.

Michaels schiţă un semn de asentiment, fără să pună problema dacă e înţelept să se încre-

dinţeze unui soldat sarcina care trebuia să-i revină unui savant.

— Sînteţi profesor, nu-i aşa?

— Da., de antropologie.

— Bine. Fumaţi? Generalul îi oferi un foc, apoi continuă. Mi-ar plăcea să rămîneţi aici în calitate de consilier. Aţi fost printre primii care au văzut Lipitoarea şi apreciez faptul că mi-aţi împărtăşit din observaţiile dumneavoastră în privinţa (surîse)... inamicului.

— Cu plăcere, zise Michaels. Cu toate astea mă gîndesc că treaba ar fi mai curînd de domeniul unui fizician sau al unui biochimist.

— Nu ţin să fie prea mulţi savanţi aici, n-ar face decît să semene confuzie. Nu mă înţelegeţi greşit. Am cel mai înalt respect pentru ştiinţă. Sînt, şi nu mă ascund, un soldat cu preocupări ştiinţifice. Sînt mereu interesat de ultimele tipuri de arme. În zilele noastre nu se mai poate face război fără ştiinţă.

— Dar nu vreau ca o duzină de teoreticieni să-şi bage nasul peste tot şi să mă împiedice să acţionez. Am fost însărcinat s-o distrug cu orice mijloc şi imediat.

— Nu cred că va fi uşor.

— Iată de ce am nevoie de dumneavoastră, zise O'Donnell. Spuneţi-mi în ce constă dificultatea şi voi găsi un mijloc.

— De acord. După cît pot să-mi dau seama, Lipitoarea este un convertizor organic masă-energie, de o eficienţă înspăimîntătoare. Presupun că are un ciclu dublu. În primul rînd, transformă masa în energie, apoi, pe aceasta din urmă, o retransformă în masă, care este utilizată pentru creşterea propriului corp. În al doilea rînd, ea transformă direct energia în masă corporală. Cum face asta... nu-mi dau deloc seama.

— Avem deci nevoie de ceva puternic, îl întrerupse O'Donnell. Nici o problemă. Am ceea ce trebuie.

— Cred că nu m-aţi înţeles bine. Sau că nu m-am exprimat clar. **Lipitoarea se hrăneşte cu energie.** E capabilă să absoarbă energia oricărei arme pe care o veţi utiliza împotriva ei.

— Şi ce se va întîmpla, întrebă O'Donnell, dacă ea va continua să se hrănească.

— Nu ştiu absolut nimic în privinţa limitei ei de creştere. Poate nu e limitată decît de mărimea sursei de hrană.

— Vreţi să spuneţi că poate să crească la nesfîrşit?

— E posibil într-adevăr să continue să crească atîta vreme cît va avea ceva de mîncat.

— S-ar putea spune că ne sfidează, zise generalul. Lipitoarea asta nu poate fi total insensibilă la orice forţă...

— Pare să fie. Vă sfătuiesc să aduceţi cîţiva fizicieni. Şi, de asemenea, nişte biologi. Cereţi-le să găsească un mijloc ca s-o neutralizeze.

— Profesore, nu-i pot aştepta pe cei cîţiva să termine de discutat. Am o axiomă. Nimic nu e insensibil în faţa forţei. Concentraţi suficient de multă forţă şi orice va ceda. **Orice.**

Şi continuă pe un ton mai prietenos.

— Ştiţi, Profesore, nu trebuie să discreditaţi ştiinţa pe care o reprezentaţi. Sîntem în posesia celei mai mari cantităţi de energie şi de arme radioactive care au fost vreodată adunate într-un singur loc. Credeţi că Lipitoarea dumneavoastră poate să reziste forţei lor combinate?

— Există posibilitatea de a fi suprasaturată, zise Michaels fără convingere.

— Veniţi cu mine, îi zise fericit O'Donnell, care se sculase în picioare şi ridicase uşa rabatabilă ca să treacă. Mergem să strivim Lipitoarea asta!

•

După o aşteptare îndelungată, un nou potop de hrană bogată se revărsa peste ea, din ce în ce mai abundentă. Radiaţii, vibraţii, explozii, corpuri solide, lichide, o varietate incredibilă de alimente. Le acceptă pe toate. Dar hrana sosea prea încet pentru celulele ei înfometate.

Acum, cînd ajunsese la o mărime aproape satisfăcătoare, revenise complet la viaţă. Descifrînd încîlceala radiaţiilor, ea localiză o mare concentraţie de nouă hrană.

Fără cel mai mic efort, se ridică în aer, zbură o distanţă scurtă şi se lăsă să cadă peste hrană. Celulele ei, incredibil de eficiente înfulecară bogatele substanţe radioactive şi nu neglijară nici potenţialul inferior al metalelor şi al blocurilor de hidraţi de carbon.

•

— Imbecilii!, zise generalul O'Donnell. De ce s-au înspăimîntat aşa? S-ar zice că n-au învăţat niciodată nimic!

El se plimba nervos încoace şi încolo prin faţa cortului, care se ridica acum la cinci km de locul în care fusese amplasat mai înainte.

Lipitoarea atinsese trei km diametru. Fusese necesară evacuarea a trei ferme agricole.

Nemişcat lîngă cort, Michaels nu înţelesese încă bine ceea ce se întîmplase. Lipitoarea suportase fără să se mişte acţiunea conjugată a diverselor arme, apoi, brusc, se ridicase în aer. Un timp îndelungat, enorma ei masă întunecă lumina soarelui, în timp ce zbura încet pînă la colina din nord pe care se lăsă să recadă. Intervalul ar fi fost suficient să se treacă la o evacuare, dar spaima îi împietrise pe soldaţi şi îi făcuse incapabili să reacţioneze.

67 de oameni îşi pierduseră viaţa în operaţiunea „Lipitoarea"; generalul O'Donnell ceru autorizaţia de a utiliza bombe atomice. Washingtonul trimise un grup de savanţi care să întocmească un raport asupra situaţiei.

— Experţii ăştia au luat, în sfîrşit, o decizie? întrebă cu turbare O'Donnell, oprindu-se în faţa cortului. A trecut destul de mult timp de cînd discută!

— E o hotărîre dificilă, răspunse Michaels.

— Fizicienii consideră că e vorba de o problemă de biologie, iar biologii înclină să creadă că e de domeniul chimiei. Nimeni nu este realmente un expert în ceea ce priveşte acest subiect, căci n-a existat nici un precedent.

— E vorba de o problemă militară, rosti sec O'Donnell. Puţin mă interesează ce-i lucrul ăsta, ceea ce vreau să ştiu, este cum să-l distrug. Sper că nu vor întîrzia să-mi dea avizul pentru folosirea bombei.

Michaels se angajase să facă unele calcule privitor la această acţiune. Era, desigur, imposibil să afirmi pe baza unei estimări făcută în grabă, a ritmului de absorbţie propriu lipitorii şi ţinînd cont de talia şi de viteza ei aparentă de creştere, că era **posibil** ca o bombă atomică s-o suprasatureze. Poate că doar cu condiţia să nu se întîrzie prea mult. Estima că încă trei zile ar constitui limita maximă. Creşterea Lipitorii se făcea în progresie geometrică. Cîteva luni i-ar fi fost suficiente ca să acopere în întregime întregul continent.

— S-a împlinit o săptămînă de cînd cer autorizaţia să mă servesc de bombă, bombănea O'Donnell. Şi mi-o vor da, dar nu înainte ca aceşti măgari să termine ce au de discutat.

Se opri în faţa lui Michaels şi îl privi direct în ochi.

— Voi distruge această Lipitoare. O voi zdrobi, oricît m-ar costa! Acum nu mai e o problemă de securitate. E în joc onoarea mea!

O asemenea atitudine, se gîndi Michaels, este specifică marilor generali, dar problema n-ar trebui judecată astfel. Datorită concepţiei sale antropomorfiste, O'Donnell considera Lipitoarea ca pe un duşman. Chiar acest termen de „lipitoare" era un element umanizant. O'Donnell acţiona la fel ca în cazul unui obstacol fizic obiş-

nuit, ca și cînd Lipitoarea ar fi reprezentat echivalentul unei arme puternice.

Dar Lipitoarea nu aparținea umanității; fără îndoială că nici nu venea de pe această planetă.

— Ah! iată-i, în sfîrșit!, exclamă O'Donnell.

Un mic grup ieșise dintr-un cort învecinat; în fruntea lui se afla Alleson, un biolog care lucra pentru guvern.

— Ei, întrebă generalul, ați descoperit despre ce e vorba?

— Un moment, rosti Alleson, aruncînd priviri furioase pe sub pleoapele înroșite. Trebuie să merg să iau un eșantion.

— Ați găsit un mijloc **științific** ca s-o distrugeți?

— Oh, asta a fost relativ ușor, răspunse Moriarty, un fizician atomist. E suficient s-o înconjurăm cu un vid perfect și i-am venit de hac. Sau, trebuie s-o trimitem în spațiu cu ajutorul antigravitației.

— În lipsă, continuă Alleson, vă sugerăm să utilizăm bombele noastre atomice, dar fără a pierde timpul.

— Împărtășiți acest punct de vedere?, întrebă O'Donnell, cu privirea strălucitoare.

— Da.

Pe cînd generalul se îndepărtă în grabă, Michaels se alătură grupului de savanți.

— Va trebui să ne recheme foarte curînd, se plînse Alleson. Deocamdată nu există altă soluție decît forța.

— Ați ajuns la vreo concluzie în privința naturii Lipitorii?, întrebă Michaels.

— Doar păreri vagi, răspunse Moriarty, și care se întîlnesc practic cu ale dumneavoastră. Lipitoarea este, probabil, de origine extraterestră, și fără îndoială a ajuns pe planeta noastră în stadiu de spor.

Merseră cîteva minute în tăcere.

— Cum ați menționat: e un convertizor perfect, capabil să transforme energia în masă și viceversa.

Moriarty adăugă cu un surîs:

— Ceea ce e bineînțeles imposibil și sînt în posesia unor cifre care dovedesc acest lucru.

— Merg să beau un pahar, zise Alleson. Dacă vă surîde!

— Cea mai bună idee a săptămînii, zise Michaels. Mă întreb cît timp va dura pînă cînd îl vor autoriza pe O'Donnell ca să utilizeze bomba.

— Dacă îi cunosc bine pe politicienii mei, zise Moriarty, nu vor trage prea mult de timp.

Raportul savanților guvernamentali a fost studiat de alți savanți guvernamentali. Asta luă cîteva zile. În sfîrșit, guvernul vru să știe dacă într-adevăr nu există nici o altă soluție decît să faci să explodeze o bombă atomică chiar în mijlocul statului New York. A fost necesar un timp oarecare pentru a fi convins că acest lucru era absolut necesar.

Ordinul oficial odată semnat și contrasemnat, fură scoase cinci bombe atomice din antrepozitul lor subteran. O rachetă a fost afectată acestei misiuni. Se dădură ordinele și ea fu pusă la dispoziția generalului O'Donnell.

În sfîrșit, masiva rachetă de recunoaștere își luă zborul. Pata cenușiu-negricioasă era ușor de reperat. Asemănătoare unei răni infectate, ea se-ntindea de la Lake Placid pînă la Elizabethtown, acoperind regiunea Keene și valea rîului Keene, și atingînd marginea regiunii Jay.

Prima bombă a fost lansată.

•

După prima rație de hrană consistentă, așteptarea a fost lungă. De mai multe ori, noaptea, săracă în energie, urmă unei zile mai bogate. Deodată, într-o zi...

O uluitoare explozie de energie! Pentru Lipitoare aceasta însemna hrană. Exista însă mereu riscul să se sufoce. O avalanșă de energie se revărsă asupra ei, și Lipitoarea crescu frenetic, încercînd să înglobeze doza titanică. Corpul amenințat de sufocare își multiplică celulele cu viteza fulgerului. Și...

Lipitoarea rezistă. Energia controlată îi stimulă creșterea. Celulele din ce în ce mai numeroase își repartizară și absorbiră hrana. Dozele următoare fură într-adevăr delicioase. Lipitoarea mîncă și crescu.

Asta era hrana, adevărata hrană! Niciodată lipitoarea nu se simțise atît de aproape de extaz. Plină de speranță ea așteptă noi doze, dar acestea nu se mai repetară.

Lipitorii îi era din nou foame. O foame pe care nimic nu putea s-o satisfacă, niciodată.

•

O'Donnell bătu în retragere, urmat de trupele demoralizate. Își stabiliră tabăra la vreo 20 km de latura sudică a lipitorii, în orașul evacuat, Schroon Lake. Diametrul lipitorii ajunsese acum de aproape 100 km. Se întinsese peste munții Adirondacks, acoperind întreaga regiune dintre lacul Saranac pînă la Port Henry, ajungînd chiar pînă la lacul Champlain, de dincolo de Westport.

Toți locuitorii fură evacuați pe o rază de 300 km. Generalul O'Donnell a fost autorizat să folosească bombe cu hidrogen, cu condiția ca savanții să-și dea acordul.

— Ei, ce-au hotărît prealuminații ăștia?, vru să știe generalul.

Se afla în tovărășia lui Michaels, în salonul unei case din Schroon Lake, unde O'Donnell își instalase postul de comandă.

— Cît vor da ocol problemei? continuă el enervat. Lipitoarea trebuie aruncată în aer fără întîrziere. De ce nu se hotărăsc?

— Se tem de o reacție în lanț, îi explică Michaels. O concentrație de bombe cu hidrogen ar putea să declanșeze o explozie în scoarța terestră sau în atmosferă.

— Vor, fără îndoială, s-o atac cu baioneta!, zise cu dispreț O'Donnell.

Michaels suspină și se duse să se așeze într-un fotoliu. Era convins că greșiseră calea. Grăbiți de guvern, savanții se limitau la un singur mod de abordare, forța, și exact asta făcea ca Lipitoarea să prospere.

Michaels era convins că nu întotdeauna era posibil să combați focul cu foc.

Alleson intră, urmat de șase oameni.

— Iată, zise el. Dacă veți utiliza cantitatea de bombe care este necesară, după calculele noastre, există un risc serios ca Pămîntul să crape.

— În caz de război trebuie să-ți asumi riscurile, replică O'Donnell fără ocolișuri. Să acționez deci?

Michaels înțelese brusc că pe O'Donnell nu-l interesa că făcea să sară în aer Pămîntul întreg.

— Încetișor, zise Alleson. Să ascultăm mai întîi ce au de spus colegii mei...

Generalul se abținu cu greu.

— Nu uitați, domnilor că, după propriile dumneavoastră calcule, Lipitoarea crește într-un ritm de cam șase metri la oră.

— Și acest ritm nu face decît să se accelereze, zise Alleson. Dar e vorba de o hotărîre care nu se poate lua în grabă.

Mintea lui Michaels începu din nou să vagabondeze. Trăsnetul lui Zeus da, iată de ceea ce era nevoie; sau forța lui Hercule.

Se ridică brusc.

— Domnilor, cred că pot să vă ofer o posibilă alternativă, deși destul de nedefinită.

— Ați auzit vorbindu-se vreodată de Anteu?

•

Cu cît mînca mai mult cu atît creștea. Și, cu atît era mai flămîndă. Deși nu-și amintea încă cum se născuse, memoria îi revenea cu încetul. În trecutul îndepărtat mîncase o planetă. Devenită gigantică mersese pînă la o stea apropiată și o mîncase și pe aceasta, înlocuind celulele pe

care le transformase în energia folosită pentru călătorie. După ce devorase steaua nu mai avusese cu ce să se hrănească, deoarece steaua cea mai apropiată se afla la o distanţă enormă.

O pornise totuşi la drum. Masa se transformase în energie, necesară călătoriei. Şi Lipitoarea descrescu, în ritm accelerat.

Nu rămăsese din ea decît un spor în derivă prin spaţiu.

Era pentru prima dată? Sau... Crezu că-şi aminteşte de un trecut nebulos, încă şi mai îndepărtat, în care Universul era plin de stele împrăştiate la distanţe egale în spaţiu. Ea îşi croise drum printre ele, suprimînd grupuri întregi, hrănindu-se, mărindu-se, umflîndu-se. Şi stelele, înspăimîntate, fugiseră din faţa ei, regrupîndu-se apoi ca să formeze galaxii şi constelaţii.

Sau era doar un vis?

În mod metodic mînca pămînt, întrebîndu-se unde se găsea hrană într-adevăr bogată...

Brusc, aceasta îşi făcu apariţia, dar de astă dată deasupra ei.

De ce nu cădea peste ea?

Lipitoarea aştepta mult timp, dar hrana continuă să rămînă de neatins. Lipitoarea sfîrşi prin a-şi lua zborul, ca să-i vină în întîmpinare.

Hrana se ridica, îndepărtîndu-se din ce în ce mai mult de suprafaţa planetei. Lipitoarea o urma.

Hrana cea bogată se îndreptă cu viteză în spaţiu şi Lipitoarea o urmă. De acolo ea simţi prezenţa unei surse şi mai bogate.

Calda şi minunata hrană oferită de un soare!

•

În sala de control O'Donnell oferea şampanie savanţilor. Dineurile oficiale urmau să aibă loc după aceea; se celebra victoria.

— În cinstea lui Michaels care s-a gîndit la... cum se numea, Michaels?

— Anteu.

— Cu toate că-şi bău conştiincios şampania, Michaels nu se simţea deloc entuziasmat.

Moriarty bolborosea în barbă şi nota ceva pe o hîrtie, ajutîndu-se cu o riglă de calcul. Alleson bău.

— Ei, nu coborîţi, zise O'Donnell, umplînd din nou cupele. O să vă faceţi calculele mai tîrziu. Acum, beţi. Se întoarse spre operator. Merge totul bine?

Analogia lui Michaels fusese aplicată unei nave spaţiale. Teleghidată şi umplută cu materiale radioactive pure. Ea plană pe deasupra Lipitorii pînă cînd aceasta, muşcînd din momeală, o urmă. Anteu îşi părăsise mama Pămînt şi îşi pierdea forţele în spaţiu. Operatorul manevra astfel încît nava spaţială să rămînă în afara posibilităţii de atingere a Lipitorii, menţinînd totuşi o distanţă suficient de mică pentru ca aceasta să continue s-o urmeze.

Nava spaţială şi lipitoarea se îndreptau direct spre soare.

— Foarte bine, generale, zise operatorul, au depăşit orbita lui Mercur.

— Domnilor, zise generalul emoţionat. Am jurat s-o distrug! Dar nu la aşa ceva m-am gîndit exact... Contam să utilizez metode mai personale. Ceea ce contează este însă distrugerea ei. Veţi fi cu toţii martori... Există în viaţă momente cînd să distrugi e o misiune sacră. Trăim un asemenea moment. Ah! ce minunat va fi...

— Întoarce nava spaţială!

Moriarty era cel care vorbise, cu obrazul alb ca un linţoliu.

— Întoarce-o!

El aruncă pe masă hîrtiile acoperite de calcule. Cifrele erau uşor de înţeles. Estimarea proporţiei de creştere a Lipitorii. Estimarea proporţiei consumului de energie. Viteza ei în spaţiu — o constantă. O curbă excepţională indicînd energia pe care o primea de la soare pe măsură ce se apropia de el.

Rezultatul...

— Va mînca Soarele, zise Moriarty, foarte încet.

Sala de control deveni un adevărat azil de nebuni. Savanţii încercau toţi deodată să-i explice situaţia lui O'Donnell. Moriarty începu şi el şi, în sfîrşit, Alleson:

— Proporţia de creştere este atît de ridicată încît atunci cînd va ajunge pe Soare, va fi capabilă să-l absorbă. Sau, cel puţin, să se hrănească cu suprafaţa lui pînă îl va stinge în întregime.

Fără măcar să-şi dea osteneala să încerce să înţeleagă, O'Donnell se întoarse spre operator:

— Fă-o să se întoarcă!

Hrana îşi schimbă direcţia, îndepărtîndu-se de Lipitoare.

Ea porni în urma hranei, întorcînd spatele soarelui.

•

— Dirijează-o în unghi drept faţă de planul sistemului solar, zise Alleson.

Operatorul mînui comenzile. Pe ecran se văzu o pată urmărind un punct. Lipitoarea îşi schimbase direcţia.

Se simţiră cu toţii uşuraţi...

— În ce parte a cerului se află lipitoarea?, întrebă O'Donnell cu o figură imposibilă.

— Veniţi afară să vedeţi. Cred că vă pot arăta, spuse un astronom.

Ajuns în pragul uşii, astronomul arătă cu degetul un punct.

— Undeva, în direcţia asta.

— Mulţumesc, zise O'Donnell.

Şi adăugă, adresîndu-se operatorului:

— Haide, soldat. Execută ordinele!

— Opreşte-te! strigă generalul şi vocea sa puternică şi autoritară îl opri pe Michaels în elanul său.

— Ştiu ce fac. Această navă a fost special construită după indicaţiile mele.

Pe ecran, pata ajunsese punctul.

— V-am spus că e vorba de o problemă personală, continuă O'Donnell. Am jurat să distrug Lipitoarea. Atîta vreme cît va trăi nu vom fi niciodată în siguranţă. Şi adăugă, surîzînd:

— Dacă ne-am duce să privim cerul?

Generalul se îndreptă spre uşă, urmat de savanţi.

— Soldat, apasă pe buton!

Operatorul se execută. Un moment, nu se întîmplă nimic. Apoi cerul se lumină.

O stea strălucitoare, suspendată în spaţiu. Lumina ei umplea cerul nopţii; ea se multiplică, apoi se micşoră treptat.

— Ce-aţi făcut?, întrebă Michaels încă uluit.

— Racheta era construită în jurul unei bombe cu hidrogen, explică generalul. Am făcut-o să explodeze în momentul în care intra în contact cu Lipitoarea.

El se adresă din nou operatorului;

— Se mai vede ceva pe radar?

— Absolut nimic, domnule general!

— Domnilor, zise O'Donnell, am înfruntat inamicul şi l-am învins.

Michaels se simţi brusc cuprins de o groază de neînchipuit.

•

Cînd explozia avu loc, Lipitoarea era de-acum redusă mult din cauza cheltuielii de energie. Nu se punea problema să poată îngloba atîta hrană.

Lipitoarea fu sfîşiată, zdrobită, distrusă. Ea se risipi în miliarde de fragmente şi fiecare dintre ele se diviză în milioane de particule.

Aceste particule se risipiră în depărtări, împinse de unda de şoc şi se divizară spontan.

Ca să formeze spori.

Sporii se chirceau, formînd un praf dur şi sec, aparent golit de viaţă, miliarde de grăuncioare de praf, inconştiente, răspîndindu-se în spaţiu.

Miliarde de grăuncioare de praf, pîndind hrană!

Traducere de
RODICA CHIRIACESCU

JOHN R. PIERCE

Invariant

Știți destul despre Homer Green, așa că nu e nevoie să vă spun cum arată sau unde trăiește. Și eu știam destul de multe lucruri și totuși am avut o senzație ciudată, pe care mi-e destul de greu s-o redau, atunci cînd m-am îmbrăcat într-un stil foarte demodat și m-am dus în locurile acelea atît de stranii ca să-l întîlnesc.

Casa era la fel de ciudată ca și fotografiile de altfel. Împrejmuită de alte clădiri din secolul XX, nu se deosebea de construcția inițială și nici de clădirile înconjurătoare.

Intrînd înăuntru, pășind pe covoare, văzînd scaunele acoperite cu pluș și instrumentele pentru fumat, auzind un aparat vechi de radio, ba mai mult, zărind focul din șemineu, am avut sentimentul că totul e ireal, deși mă așteptam să fie așa.

Green era pe un scaun lîngă foc, așa cum stătea de obicei, cu cîinele la picioare. El este cel mai valoros om din lume, m-am gîndit eu. Dar totuși nu am putut să fac abstracție de sentimentul irealității pe care mi-l dădea ambianța.

Și el îmi părea ireal, și îmi era milă de el. Sentimentul irealității l-am avut și după aceea, cînd m-am prezentat. Cîți se mai perindaseră oare pe aici, înaintea mea? Puteam, desigur, să examinez dosarele.

— Sînt Carew, de la institut — i-am spus eu. Nu ne-am mai întîlnit, dar mi-au spus că v-ar face plăcere să mă vedeți.

Green s-a ridicat și mi-a întins mîna. I-am strîns-o, la rîndul meu, făcînd acest gest nefamiliar.

— Îmi pare bine că vă văd, spuse el. Am picotit pînă acum. Tratamentul m-a șocat puțin și credeam că o să fie nevoie să mă odihnesc vreo cîteva zile. Sper să aibă un efect de durată. Nu doriți să luați loc?, adăugă el.

Ne-am așezat lîngă foc. Cîinele care se ridicase s-a așezat la loc și s-a lipit de picioarele stăpînului lui.

— Presupun că vreți să-mi testați reacțiile, spuse Green.

— Mai tîrziu, i-am răspuns eu. Nu-i grabă. Și e destul de confortabil aici.

Green fu puțin tulburat. Se relaxă însă, imediat, privind focul. Am profitat de acest moment și i-am vorbit pe un ton foarte hotărît:

— Cred că e momentul să discutăm despre politică, am spus eu. „Ce intenționează Suedezul și cum Francezul..."

— Să ne scăldăm gîndurile în bucurie, răspunse Green.

Conform cu ceea ce aflasem din dosar, mă așteptam ca citatul să aibă oarecare efect.

— Dar, de fapt, nimeni nu lasă politica pentru a-și scălda gîndurile în bucurie, continuă el. Dimpotrivă, o studiem și...

Nu mai redau conversația. Găsiți totul în apendicele A al tezei mele: „Un aspect al politicii secolului XX și modalități de exprimare". Nu scrisesem foarte mult, cum bine știți. Am fost norocos că am putut să-l întîlnesc pe Green. Am fost și mai norocos că am pășit de la început pe drumul cel bun. Nu reușisem să înțeleg pînă atunci ce gîndeau politicienii secolului XX sau ce credeau că gîndesc și ce vroiau să spună; că, de fapt, atașau un sens și o semnificație frazelor care nouă ni se par fără legătură și lipsite de sens. E foarte greu de explicat acest lucru atît de străin nouă; un exemplu poate că ar ajuta.

De pildă, ați fi crezut oare că un om acuzat de a fi făcut o anumită afirmație, răspunzînd răspicat: „Nu am obiceiul să fac astfel de afirmații" ar putea să nu nege, de fapt, că el a făcut acea afirmație? Ați putea crede că făcînd afirmația respectivă, prin acest răspuns el ar încerca să ascundă adevărul și în același timp să dea senzația că răspunsul nu este fals?

Aceste ipoteze mi se par abia acum plauzibile dacă încerc să mă raportez la secolul XX. Dar nu mi-ar fi trecut niciodată prin minte dacă n-aș fi stat de vorbă cu Green. Ce valoare imensă are omul acesta!

Așa cum am spus, fragmentul de conversație pe care l-am redat în apendicele A al lucrării mele este foarte scurt. N-are nici un sens să intru în detalii politice din moment ce reușisem să redau esența. Materialele din arhivă legate de secolul XX sînt mult mai complete decît memoria lui Green, deși, și ea, la rîndul ei, a fost integral fișată.

De fapt, nu contează atît informațiile brute cît contactul personal, infinita varietate de combinații, stimularea prin căldura atingerii umane care este atît de utilă și semnificativă.

Eram deci în compania lui Green între mese, în așa fel încît ele să nu se suprapună, iar timpul rezervat mesei să fie liber.

Îi eram recunoscător și simțeam față de el compasiune, deși eram puțin stînjenit în prezența lui. Doream să vorbesc cu el despre lucrul care îi era cel mai drag pe lume. Nu vedeam de ce n-aș fi făcut-o. Am înregistrat și restul conversației, deși n-am publicat-o. Nu conține nimic nou. Banalități, poate, dar m-a impresionat foarte mult. S-ar putea să fie o amintire importantă doar pentru mine. Totuși, m-am gîndit că s-ar putea să vă intereseze.

— Cum ați ajuns la această descoperire?, l-am întrebat.

— Salamandrele, spuse el, fără ezitare. Salamandrele.

Despre experiențele sale privind regenerarea totală nu știam decît ceea ce se publicase. De cîte mii de ori nu se vorbise despre asta? Și totuși existau mici diferențe raportate la datele existente în arhivă. Posibilitățile de combinare sînt aproape infinite! Dar coordonatele principale păstrează aceeași ordine. Regenerarea membrelor salamandrei a dus, mai departe, la ideea posibilei regenerări totale a organismului uman. O tăietură se vindecă și nu lasă nici o cicatrice, iar țesutul distrus se reface integral. În acest caz, în procesul normal de metabolism, țesutul poate fi înlocuit, dar nu cu unul imperfect, așa cum se întîmplă cu orice organism supus procesului de îmbătrînire, ci cu unul perfect identic, și asta la infinit. Întîlnim fenomenul la unele animale. Păsările de curte al căror metabolism le înlocuiește țesuturile cu o formă identică, invariantă, mereu aceeași. Nu-ți vine să crezi că poate fi posibil și la om. Dar Green arată atît de tînăr, tot atît de tînăr ca și mine. Din secolul XX...

După ce Green şi-a încheiat naraţiunea, menţionînd şi momentul propriei sale inoculări, se încumetă să facă o precizare.

— Am încredere, spuse el, sînt convins că poate să meargă la infinit.

— Dar merge deja, doctore Green, l-am asigurat eu.

— E prematur să afirmăm asta, spuse el. A trecut de fapt prea puţin...

— Vă mai amintiţi data, domnule Green? l-am întrebat.

— Septembrie 11, spuse el, 1943, ca să fiu mai precis.

— Doctore Green, azi e 4 august 2170, i-am spus cu toată seriozitatea.

— Ascultă, spuse el, dacă ar fi aşa, n-aş fi aici, îmbrăcat aşa, iar dumneata n-ai fi acolo îmbrăcat precum eşti.

Am fi putut continua aşa la infinit. Mi-am scos emiţătorul radio din buzunar, şi i l-am arătat. Îl privi din ce în ce mai mirat şi mai încîntat, pe măsură ce-i arătam cum funcţionează. Nu era foarte simplu, dar exact tipul de aparat electronic pe care omul de pe timpul lui Green îl asocia viitorului.

— Doctore Green, sîntem în anul 2170, sîntem în secolul XXII.

Mă privi uimit, dar de data aceasta nu cu neîncredere. I se citea pe faţă un fel de teamă ciudată.

— Un accident?, întrebă el. Ce s-a întîmplat cu memoria mea?

— N-a fost nici un accident, am spus eu. Memoria dumneavoastră este intactă. Ascultaţi-mă. Concentraţi-vă puţin.

l-am vorbit apoi simplu şi concis ca să mă poată urmări.

— Experienţa dumneavoastră a reuşit, mai bine chiar decît vă aşteptaţi. Ţesuturile dumneavoastră au dobîndit capacitatea de a se regenera, an de an, respectînd aceeaşi structură. Au devenit invariante.

Fotografii şi măsurători exacte dovedesc acest lucru de la an la an, sau mai bine zis de la secol la secol. Sînteţi cum eraţi şi acum două sute şi mai bine de ani. Ţesuturile dumneavoastră sînt invariante.

Şi creierul dumneavoastră este invariat; mă refer la structura celulelor. Un creier poate fi asemănat cu un circuit electric. Memoria este circuitul, cu bobine, condensatori şi conexiunile dintre ele. Gîndirea raţională reprezintă tensiunea şi curentul ce trece prin ele. Modelul este destul de complicat, dar cu conexiuni rapide. Memoria schimbă circuitul creierului afectînd întreg procesul de gîndire sau doar structurile din circuit. Circuitul creierului dumneavoastră însă nu se schimbă. E invariant. Gîndul poate fi comparat cu un sistem complicat de relee şi butoane dintr-o centrală telefonică din secolul dumneavoastră, iar memoria cu interconexiunile dintre elemente. Aceste interconexiuni din creier se schimbă în mod normal în procesul de gîndire, se rup, se refac, adaugă noi informaţii. Modelul conexiunilor din creierul dumneavoastră nu se schimbă. E invariant.

Alţi oameni se pot adapta la mediu, pot să înveţe unde sînt obiectele, distribuirea camerelor, şi această adaptare se face inconştient, fără probleme. Dumneavoastră nu puteţi. Creierul dumneavoastră este invariant. Deprinderile dumneavoastră sînt strict legate de o anumită casă, casa în care aţi locuit înainte de a vă aplica tratamentul. Ea a fost recondiţionată şi păstrată de-a lungul a două sute de ani, astfel încît să locuiţi în ea fără probleme. Aţi stat în ea zi de zi după tratamentul în urma căruia creierul dumneavoastră a devenit invariant.

Să nu vă imaginaţi că nu ne răsplătiţi pentru această grijă. Sînteţi omul cel mai valoros din lume. Dimineaţa, la prînz şi seara; aveţi trei întîlniri pe zi, cînd puţini privilegiaţi, care merită acest lucru sau care au mare nevoie de dumneavoastră, obţin permisiunea să vă vadă.

Desen de PETRU ZMED

Sînt student la istorie. Am venit aici ca să pot cunoaşte secolul XX prin prisma unui om inteligent, strălucit. Capacităţile dumneavoastră au fost analizate în cele mai mici detalii. Puţini vă depăşesc. Am venit să aflu de la această minte sclipitoare ce a însemnat politica pentru un om din perioada aceea. Am aflat date noi dintr-o sursă nealterată, creierul dumneavoastră, care nu s-a modificat în timp, ci a rămas aşa cum era în 1943.

Eu nu sînt o persoană importantă. Oamenii importanţi, psihologi, au venit să vă vadă. Vă puneau întrebări, apoi vi le repetau sub altă formă, observîndu-vă reacţiile. O experienţă nu e alterată de amintirea unei experienţe anterioare. Cînd firul gîndurilor dumneavoastră este întrerupt, nu lasă nici o amintire. Creierul rămîne invariant. Şi aceşti oameni care pînă atunci au tras doar concluzii generale din experienţe simple, aplicate mai multor subiecţi diferiţi pot acum să studieze răspunsuri diferite la acelaşi individ, datorate unor schimbări foarte mici ale stimulului. Au încercat să vă scoată din sărite. Dar nu v-aţi enervat. Creierul dumneavoastră nu poate să se schimbe, e invariant.

Sînteţi atît de valoros încît nu cred că lumea ar fi putut progresa fără creierul dumneavoastră invariant. Cu toate acestea nu s-a mai încercat această experienţă cu altcineva. Doar cu animale. Cîinele dumneavoastră e un exemplu. Ceea ce aţi făcut dumneavoastră, aţi făcut de bunăvoie şi nu v-aţi gîndit la consecinţe. Aţi făcut lumii un serviciu imens, fără să ştiţi. Noi, însă, ne dăm seama de asta.

M-am ridicat şi am ieşit înainte să apuce să ridice capul. Aş mai fi avut o oră la dispoziţie, dar acum era pierdută.

Traducere de ANCA CAŢICHI

HOWARD FAST

Moartea unui șoarece

Doar șoarecele văzu discul zburător coborînd spre pămînt: se refugie înspăimîntat într-o vizuină de cîrtiță, cu botul fremătînd, nervii vibrînd de frică și de atenție, în timp ce splendidul obiect auriu ateriza.

Discul zburător, o astronavă de formă circulară, ce avea aproximativ aerul unei pălării cu boruri largi strivită, aproape că atinse acoperișul casei de periferie, traversă curtea din spate și se așeză într-un vălmășag de iederă, agățat între crengi și frunze, astfel încît să fie complet acoperit. Și pentru că avea un diametru de doar 70 de centimetri și nu era mai înaltă de 17, mimetizarea reuși perfect.

Ceasul clopotniței sunase abia trei dimineața. Locuitorii acelei case, și din toată mahalaua aglomerată, dormeau. Discul zburător sosise fără zgomot. Numai șoarecele îl văzuse, privindu-l fără să înțeleagă, ce se petrece.

Amintirea întîmplării deveni subit vagă și nesemnificativă în memoria șoarecelui... Era ca și cum nu s-ar mai fi întîmplat nimic. Trecură secunde, minute, o oră întreagă; apoi se aprinse o lumină în încărcătura de frunze și crengi unde zăcea discul zburător. Șoarecele fixă acea lumină, și văzu ieșind doi oameni, care coborîră pe pămînt. Cei doi aveau o înălțime puțin mai mare de 7 centimetri și erau îmbrăcați în salopete spațiale. Dacă șoarecele ar fi fost în măsură să distingă între scafandru și ceea ce acesta conținea, ar fi observat că, sub îmbrăcămintea transparentă, oamenii din disc erau diferiți de cei tereștri.

Și apoi era o diferență fundamentală: erau telepați, pentru că nu comunicau prin intermediul cuvintelor, iar scafandrele lor nu păreau dotate cu aparatură radio.

După cinci minute de liniște, cele două creaturi își schimbară primele gînduri.

— Trebuie să ne amintim — spuse primul om — că, deși aici cîntărim mult mai puțin decît acasă, sîntem încă foarte, foarte grei. Și terenul nu e prea dens.

— Așa e. Dar... dorm toți?

Prima ființă privi înainte, și mintea sa deveni o plasă electronică ce atinse mințile tuturor creaturilor vii pe o rază de un kilometru și jumătate împrejur.

— Umanii dorm aproape toți. Și animalele aparțin în mare parte speciilor diurne.

— Curios.

— Hm... n-aș spune. Sînt mai toate animale sălbatice, mici creaturi sălbatice. Au o mare teamă... Foame și teamă.

— Bietele.

— Da, bietele de ele. În orice caz, reușesc să supraviețuiască. O frumoasă inițiativă, să facă în ciudă rudelor mai mari. Rude interesante. Sondează un pic.

Al doilea om își prelungi mintea și sondă.

— Da, da, e adevărat, se gîndesc la lucruri oribile, nu? Prefer animalele. Este unul chiar la nivelul capului nostru. E cît se poate de treaz și creierașul său e plin doar de frică. Nici ură, nici agresivitate.

— Este și prea mic, pentru această lume — observă al doilea astronaut.

— Nu e mai mare ca noi. Nu-i exclus să ne fie de folos.

— Poate — zise tovarășul.

După care minusculele creaturi spațiale se apropiară de șoarecele ce stătea încă adăpostit în vizuina cîrtiței și își arăta doar vîrful botului ornat cu mustăți. Se apropiară încet, cu prudență. Pe neașteptate, unul din ei se afundă pînă la genunchi într-o grămăjoară de pămînt, și din acel moment cei doi încercară să meargă numai pe pietre, rădăcini, bucăți de lemn. Evident, pămîntul tare și uscat era totuși prea moale pentru greutatea lor neobișnuită. Șoarecele continua să-i spioneze, și cînd își dădu seama că aceștia se îndreptau spre el, se convulsionă, încercînd să fugă.

Dar mușchii nu răspunseră și, în timp ce panica fierbea din nou în minusculul său creier, primul om spațial își extinse propria-i minte și intră în aceea a micului animal. Îl calmă, descoperind centrul fricii și blocîndu-l repede cu propria gîndire, pentru a devia apoi impulsurile nervoase spre centrii plăcerii. Astronautul făcu totul fără efort, în cîteva clipe. Șoarecele se relaxă, radiind de bucurie, și renunță la orice tentativă de fugă. Atunci cel de-al doilea individ lărgi intrarea tunelului, ridică șoarecele fără greutate și îl purtă înăuntrul discului zburător.

Alte două persoane, de astă dată femei, veniră în întîmpinarea cosmonauților. Imediat, aceștia intrară în camera argintie a astronavei, cărînd în spate șoarecele. Femeile, evident sincronizate pe gîndurile bărbaților, nu aveau nevoie să fie informate asupra celor petrecute. Pregătiseră deja o masă de operație puternic iluminată și o serie întreagă de instrumente frumos ordonate.

— Sînt gata, zise una dintre străine. Putem începe imediat.

Ca și cea a colegilor, și pielea sa era galbenă; părul era de un portocaliu aprins. Ieșiți din scafandre, toți erau îmbrăcați mai mult sau mai puțin la fel, în pantalonași scurți și fără pantofi, dată fiind atmosfera caldă a navei.

— Am practicat un sondaj — zise a doua cosmonaută. Sînt toți adormiți; sînt înafara conștiinței lor.

— Știm — spuseră bărbații.

— Am căutat informații jur-împrejur... am găsit ceva foarte interesant: animalul se cheamă șoarece, și e creatura cea mai mică și inofensivă de pe Pămînt. E vegetarian și practic e vînat de orice alt animal al acestei curioase planete. Dacă a reușit să supraviețuiască, o datorează dimensiunilor sale; unica

sa abilitate e cea de a se ascunde.

Între timp întinseseră șoarecele pe masa de operație, unde el continua să radieze de fericire. În timp ce bărbații se duceau să se schimbe și să se curățe, una dintre femei umplu o seringă mare, înfipse acul aproape de coada animalului. Șoarecele se relaxă deplin. Apoi cele două femei îi schimbară poziția. Îl manevrau cu dezinvoltură, ca și cum nu ar fi avut greutate; de fapt, ținînd cont de forța de gravitație pentru care fuseseră ele create, animalul nu părea să cîntărească aproape nimic.

Cînd ceilalți se întoarseră, toți patru începură să lucreze împreună, rapid, cu mare abilitate: evident operaseră deja în „echipă" de multe ori, în trecut. Șoarecele stătea acum cu burta în jos, cu picioarele atîrnînd. Unul dintre bărbați îi aplică pe bot o mască în formă de con și dădu drumul la oxigen. Altul îi rase creștetul capului cu o mașină de ras deosebită. Femeile începură îndepărtarea calotei craniene. Apoi, utilizînd trepane-laser, desprinseră calota și o înmînară unuia dintre camarazi, care o puse într-un recipient plin cu o soluție luminoasă. Astfel, creierul rămase descoperit.

Pe urmă cele două femei apropiară o mașină montată pe rotile, avînd un fel de cupolă fixată la o articulație universală. Coborîră cupola respectivă deasupra creierului și apăsară un buton. Sute de fire metalice extrem de subțiri răsăriră din pavilion și femeile începură să le conecteze cu diferite părți ale creierului. Bărbatul însărcinat cu controlul fluxului de oxigen merse să ia o altă mașină, extrase cîteva tuburi și începu să pompeze un fluid în venele șoarecelui. În acest timp, tovarășul său se ocupa de calota craniană conservată în soluția luminoasă.

Toți patru munceau intens, dar fără să simtă oboseala. Minusculul creier al șoarecelui era acum de cinci ori mai mare; atît prin forma generală, cît și prin circumvoluțiuni aducea cu un creier uman în miniatură. Forma calotei craniene extirpate se adapta acum noii forme a creierului, și cînd o aplicară la loc, unica diferență vizibilă pe capul micului animal fu un straniu, mare cucui deasupra ochilor. Sudară fracturile și uniră buzele plăgii cu un fel de plastic; scoaseră tuburile, inserară altele și în final transformară inconștiența profundă a șoarecelui într-un somn adînc.

Micuțul animal dormi timp de cinci zile. Dar stările sale se schimbau gradat: din somnul imobil trecuse în somn superficial, începînd să se miște tot mai mult, pînă ce în a șasea zi se trezi. În tot acest timp fusese hrănit pe cale intravenoasă, constant masat și sondat telepatic. Cele patru creaturi spațiale intrau pe rînd în mintea sa, alimentînd-o cu diverse informații: un neuron după altul, o porțiune după alta, creierul mărit fu astfel programat. Dădură șoarecelui o cunoaștere științifică de bază, capacitatea de a înțelege, cea de a se exprima prin limbaj, și conștiința de sine. Îi furnizară o mare cantitate de informații și integrară informațiile cu o viziune filozofică a universului și a semnificației sale; îl lăsară cum fusese, în ceea ce privea emotivitatea, exceptînd agresivitatea și ostilitatea, și eliminînd frica. Cînd șoarecele în sfîrșit se trezi, știa **cine** era și cum putuse să devină ceea ce era. Rămînea tot un șoarece dar, în minunatul miracol al minții sale, era diferit de toți șoarecii văzuți vreodată pe planeta Terra.

Cei patru locuitori ai spațiului erau toți în jurul lui, cînd se trezi. Gîndurile lor îi urară bine-ai-venit, și tot ceea ce mintea șoarecelui reuși să exprime fu gratitudine. În sfîrșit, șoarecele se ridică, privi toate din jur, una cîte una și, dîndu-și seama că există, plînse interior de bucurie. Apoi îi fu foame și îi dădură să mănînce. Pînă la urmă puse întrebarea inevitabilă, fundamentală:

— De ce?

— Pentru că avem nevoie de ajutorul tău.

— Și cum pot eu să vă ajut, dacă înțelepciunea voastră și forța voastră sînt fără limite?

Primul astronaut explică. Erau cercetași, cartografi, exploratori și își lăsaseră în urmă, la ani-lumină distanță, planeta lor natală, un glob gigantic avînd aceleași dimensiuni ca ale planetei Jupiter. Iată motivul staturii lor mici și a incredibilei lor densități. Chiar cîntărind pe Terra doar o fracțiune din ceea ce cîntăreau acasă la ei, rămîneau tot mai grei decît orice altă creatură de aceleași dimensiuni... Și de aceea, mergînd pe Terra, riscau în orice moment să se afunde iremediabil. Puteau — da — să se așeze oriunde cu astronava lor, dar, pentru a aduna toate informațiile de care aveau nevoie, era necesar să iasă și să parcurgă lumea pe jos. Așa că șoarecele va vedea și va merge în locul lor.

— Și pentru toate astea ați ales un șoarece! — exclamă micul animal. De ce? Eu sînt cea mai mică și neajutorată dintre creaturi.

— Acum nu mai ești — îl asigurară. Nici noi nu purtăm arme, pentru că avem mintea noastră; și în sensul acesta, a ta e ca a noastră. Poți penetra în mintea oricui (cîine, pisică și chiar om) și să oprești impulsurile nervoase care merg la centrii urii și ai agresivității, cu viteza gîndului. Ai arma cea mai puternică, ai capacitatea de a face ca orice ființă vie să te iubească. Nu-ți mai trebuie nimic altceva.

Astfel șoarecele începu să se integreze micului grup extraterestru ce avea sarcina ca să măsoare planeta Terra, s-o exploreze și să deseneze hărți de tot felul. Se furișă pe străzile a sute de orașe, intră și ieși pe nevăzute din sute de case, se ascunse în cotloanele de unde putea să asculte discuțiile secrete ale potentaților care guvernau partea asta sau cealaltă a planetei. Parcurse mii de kilometri, traversă mări și continente a căror existență nici măcar nu o bănuise. Ascultă lecții ale profesorilor universitari, auzi marile orchestre simfonice, cei mai celebri violoniști și pianiști. Văzu și oameni ucigîndu-se între ei pentru rațiuni obscure, cu mințile pline doar de ură și frică.

Apoi, cînd misiunea ajunse la final, șoarecele decise să întrebe cum era structurată lumea extra-tereștrilor. Acum era în stare să evalueze faptele, să calculeze probabilitățile, să înfrunte incertitudinile și să creeze abstracțiuni. Și astfel, într-o seară în care căldura celor cinci mici creaturi umplea confortabil vehiculul spațial, micul animal gîndi să-i interogheze pe companionii săi asupra locului unde erau născuți.

— Era foarte frumos? întrebă.

— E un loc drăguț. Frumos... și plin de muzică.

— Nu sînt războaie?

— Nu.

— Și nimeni nu ucide din plăcerea de a ucide?

— Nu.

— Și animalele voastre... sînt creaturi ca și mine?

— Trăiesc într-un ecosistem al lor special. Noi nu le deranjăm și nu le ucidem.

— Și nu sînt crime ca aici? Omucideri, agresiuni, jafuri?

— Nu...

— Îmi veți permite să trăiesc întotdeauna cu voi? — întrebă în sfîrșit. Cu voi patru? Măcar să particip la alte misiuni? Voi nu sînteți cruzi. Nu mă veți alunga între animale.

Nu răspunseră. Șoarecele încercă să pătrundă în mințile lor, dar era încă un copil în domeniul telepatiei, și mințile cosmonauților erau ecranate.

Apoi una dintre femei vorbi:

— Nu poți veni cu noi.

— De ce?

— Pentru un motiv foarte simplu, micul nostru prieten. Ne întoarcem acasă.

— Lăsaţi-mă să mă întorc acasă cu voi. Aceea e şi casa mea... Începutul tuturor gîndurilor mele, a viselor mele, a speranţelor mele.

— Imposibil.

— De ce?, reîncepu să implore şoarecele. De ce?

— Dar nu înţelegi? Planeta noastră are aceleaşi dimensiuni ca Jupiter în sistemul solar. De aceea sîntem atît de mici faţă de standardul terestru: structura noastră atomică e diferită de a voastră. După unitatea de măsură a greutăţii terestre, eu cîntăresc aproape 100 de kilograme — şi tu cîteva grame, chiar dacă ai cam aceleaşi dimensiuni ca şi mine. Dacă te-am duce pe planeta noastră, ai muri chiar în clipa în care am intra în cîmpul său gravitaţional. Ai fi complet strivit, n-ar mai rămîne nimic din tine. Nu ne poţi cere să te distrugem!

— Dar voi sînteţi înţelepţi, atoateştiutori!, zise şoarecele. Puteţi face aproape orice. Schimbaţi-mă! Faceţi-mă asemenea vouă!

— Faţă de voi, sîntem atoateştiutori... Vocea locuitorilor spaţiului era plină de tristeţe, o tristeţe care copleşi întreaga cameră şi umplu de dezolare şoarecele. În realitate ştim foarte puţin. Nu putem să te facem similar nouă. E deasupra forţelor noastre, dincolo de ceea ce noi putem chiar şi să visăm. Nu numai atît, dar nu putem nici măcar desface ceea ce am făcut, şi abia acum înţelegem că am comis o gravă eroare.

— Şi ce veţi face cu mine?

— Unicul lucru pe care-l putem face. Să te lăsăm aici.

— Oh, nu! Acest gînd fu ca un strigăt de agonie.

— Ce altceva putem face?

— Nu mă lăsaţi aici... îi rugă şoarecele. Orice altceva, dar nu mă lăsaţi aici! Permiteţi-mi să fac drumul cu voi, şi apoi, dacă va trebui să mor, voi muri.

— Nu e o călătorie cum crezi tu, îi explicară ei. Spaţiul, pentru noi, nu are dimensiuni. Pentru a-ţi face o idee, putem să-ţi spunem doar că e o iluzie. Cînd ne înălţăm deasupra atmosferei terestre, sîntem ca şi aspiraţi de spaţiu, şi mergem în sistemul nostru planetar. Nu ar fi, deci, un voiaj făcut în compania noastră, ci numai un pas spre moarte.

— Lăsaţi-mă să mor cu voi!

— Nu... Nu poţi să ne ceri să te ucidem. Nu putem să te ajutăm.

— Dar voi m-aţi făcut!

— Te-am schimbat. Te-am făcut să creşti într-un anumit fel.

— Dar v-am cerut-o eu? M-aţi întrebat dacă vreau să fiu astfel?

— Îţi cerem iertare, nu.

— Şi atunci, ce trebuie să fac?

— Să trăieşti. E tot ceea ce putem să-ţi spunem. Trebuie să trăieşti.

— Şi cum?, cum să fac să trăiesc? Un şoarece se ascunde în iarbă şi cunoaşte numai două lucruri: frica şi foamea. Nu ştie nici măcar că există şi nu ştie nimic din uriaşa lume nebună care-l înconjoară. Dar voi m-aţi făcut conştient...

— Ţi-am dat şi mijloacele pentru a te apăra, ca tu să poţi trăi fără frică.

— Şi de ce?, de ce ar trebui să trăiesc?

— Pentru că viaţa e frumoasă şi bună... în sine-însăşi, şi conţine răspunsul la toate lucrurile.

— Frumoasă... chiar pentru mine? Şoarecele îi privi şi îi imploră să-l privească. Ce vedeţi? Un şoarece. În toată lumea nu există o creatură ca mine. Trebuie să mă întorc între şoareci?

— Poate.

— Şi să discut filozofie cu ei? Să le deschid eu mintea? Sau va trebui să am raporturi cu acele biete creaturi fără inteligenţă? Ce va trebui să fac? Voi sînteţi înţelepţi. Spuneţi-mi-o. Va trebui să adun provizii între rădăcini şi gunoaie?

— Să nu luăm discuţia de la capăt, răspunseră locuitorii spaţiului. Vei rămîne singur, însă nu trebuie să-ţi fie frică.

Atunci şoarecele îşi prinse capul între lăbuţe şi medită asupra stării de fapt a lucrurilor. Şi cînd îl întrebară unde ar vrea să fie lăsat, răspunse:

— Unde m-aţi găsit.

Aşa că, încă o dată, discul zburător ateriză noaptea în grădina din spate a casei de la periferie. Încă o dată uşa argintie se deschise, şi de data aceasta ieşi şoarecele. Şoarecele rămase acolo, iar discul zburător se înălţă într-un vîrtej de frunze moarte şi zbură, învîrtindu-se în jurul său ca o sfîrlează: un punctişor de aur care se pierdu în noapte. Şi micul animal rămase acolo, singur, să contemple propria eternitate.

O pisică, trezită de foşnetul frunzelor, înaintă spre şoarece, dar se opri la cîţiva centimetri de el, văzînd că nu fuge. Atunci întinse o labă, şi laba rămase ca paralizată. Luptînd, reuşi să-şi reia controlul corpului... şi fugi, în timp ce şoricelul rămase pe loc.

Apoi şoarecele adulmecă aerul, se orientă, şi se îndreptă spre gaura vechii galerii săpată de cîrtiţe. Ajunse la culcuş, unde un cuplu, mascul şi femelă, stăteau pitiţi. Sondă minţile lor şi găsi foame şi frică.

Atunci se întoarse şi în fugă ieşi din nou la aer, se opri, gîfîind şi plîngînd în sinea sa. Înălţă capul spre cer, şi îşi extinse înainte disperat mintea, dar ceea ce încerca să ajungă din urmă era deja la depărtare de ani-lumină.

— De ce? De ce?, zise şoarecele pentru sine-însuşi, între suspine. Sînt atît de buni... atît de înţelepţi... De ce mi-au făcut asta?

Apoi se îndreptă spre casă. Devenise expert în a intra în case, şi doar o cameră blindată putea să-l oprească. Alese traseul adecvat şi se strecură în pivniţă.

Deplasîndu-se între oscilantele pînze de păianjen ale mirosurilor caracteristice locuinţelor omeneşti, deosebi mirosul acut al brînzei şi îl urmă pînă sub o scară unde era instalată o capcană pentru şoareci. Era un fleac primitiv, cu un resort şi un fir de sîrma răsucită în spate şi ţinută închisă de un mic laţ. Bucăţica de brînză era pusă pe laţ şi la cea mai mică atingere capcana s-ar fi declanşat.

Copleşit de milă pentru ghinionistele şi micile fiinţe din propria-i rasă, pentru delicateţea lor, slăbiciunea lor dezarmată, foamea lor inconştientă care le împingea să cadă într-o cursă atît de simplă şi grosolană, şoarecele încercă pe neaşteptate o senzaţie de triumf, de supremă împlinire. Acum înţelegea ceea ce locuitorii spaţiului ştiuseră dintotdeauna, că primise darul cel mai de preţ al universului... conştiinţa de a exista. Şi în lumina ameţitoare, orbitoare, amăgitoare, uimitoare a acestei conştiinţe, şoarecele văzu toate lucrurile şi pricepu că toate sînt finite. Atunci înţelese sensul lucrurilor trecute şi viitoare, şi nu-i mai fu frică, nici nu se mai simţi singur.

Dimineaţa următoare, omul care trăia în casa din mahala coborî în pivniţă şi lăsă să-i scape un strigăt de satisfacţie.

— L-am prins!, ţipă el înspre scară, restului familiei. În sfîrşit, am prins ticălosul!

Dar omul, în realitate, nu observase aproape nimic, nici soţia sau fiii săi, cu atît mai puţin lumea care îl înconjura. Adică, chiar dacă văzuse că în capcană era un şoarece mort, nu îşi dădu seama că acela era un şoarece puţin diferit de alţii. Ieşi din grădiniţa din spate, ţinînd cadavrul şoarecelui de coadă şi îl aruncă dintr-o mişcare în grădina vecinului.

— Na, poate are nevoie de el, zise şi rîse zgomotos.

Traducere de LUCIAN MERIŞCA

(Continuare din pag. 165)

Soba duduia răspîndind în încăpere o căldură sufocantă. Şeful de post îşi deschise copca vestonului, apoi se aplecă şi aprinse lampa. Prin geam se mai vedeau încă acoperişurile caselor înroşite de ultimele raze ale soarelui. Comisarul termină de aranjat valiza şi îi închise capacul.

— Într-o oră, două trebuie să găseşti o căruţă cu care să-l ducem la gară. Altfel pierdem trenul de noapte.

— Mă duc chiar acum, zise jandarmul bucuros că în sfîrşit scăpase de balamuc. Peste două zile era botezul nepoţelului său şi el încă nu aranjase nimic. Deschise uşa repede, surprinzîndu-l pe învăţător, care tocmai se pregătea să intre. Renunţă imediat să-l mai întrebe ce căuta.

Comisarul nu-şi ascunse nemulţumirea.

— Ce doriţi? întrebă sec aşezîndu-se pe scaun.

Învăţătorul privi spre colţul în care Ifrim se ghemuise apatic, sprijinindu-şi mîinile legate de genunchi, şi veni către masa din mijlocul odăii.

— Domnule comisar, vorbi cu o seriozitate pe care poliţistul încă nu i-o cunoştea, faceţi o mare greşală.

— Asta se va lămuri la proces.

— Sînt convins. Tocmai de aceea am venit la dumneavoastră. Vă cer permisiunea de a vă însoţi. Vreau să depun mărturie pentru Ifrim.

Comisarul se enervă la culme auzindu-i pretenţiile, dar nu răbufni. Orgoliul său de poliţist corect îi domoli repede mînia. În fond, fiecare acuzat avea dreptul la o apărare. Şi oricum intervenţia învăţătorului nu avea sorţi de izbîndă. Dimpotrivă.

— N-am nimic împotrivă. Plecăm peste vreo două ore.

— Mulţumesc, domnule comisar, se înclină învăţătorul şi se retrase spre uşă. Înainte de a ieşi se uită din nou către Ifrim sperînd că îi va surprinde privirea.

Ţăranul însă încremenise în colţul lui, cu ochii apoşi, pironiţi în gol. Nu auzise discuţia celor doi şi nici nu-l interesa ce se va petrece cu el. O singură amintire îl tulbură întrucîtva încălzindu-i inima. La amiază, pe cînd îl aducea Cîrciu spre post, se uitase din întîmplare spre casa foştilor săi socri. În geam desluşise chipul Mariei urmărindu-l lung, fără să se ferească, cu ochii în lacrimi.

●

Discul de argint al lunii era suspendat deasupra colinelor din zare. Nori subţiri, ca nişte voaluri îndoliate, brăzdau cerul ţintuit cu stele de gheaţă. Caii înaintau mai mult din instinct, fornăind zgomotos şi fuioare de abur dens le ieşeau din nări, învăluindu-le capetele. Jandarmul renunţase să-i mai îndemne cu biciul. Îşi afundase bărbia în gulerul mantalei şi picotea pe capră cu ochii grei de somn. Abia aştepta ca drumul să se termine, să scape o dată de comisar, de Ifrim, de hurducăiala căruţei şi să se întoarcă la culcuşul cald ce îl aştepta acasă. Alături de el, comisarul se străduia să-şi strîngă cît mai mult pardesiul. Răcoarea nopţii devenise pătrunzătoare dar nu reuşea să-i umbrească satisfacţia. Misiunea era îndeplinită, îl prinsese pe criminal, într-un fel chiar îl compătimea pe Ifrim că se lăsase orbit de gelozie, deşi îl irita încăpăţînarea acestuia de a nu-şi recunoaşte fapta, dar nu înţelegea nici acum de ce susţinuseră ţăranii cu atîta înflăcărare poveştile acelea cu strigoi. Se felicită în sinea lui că acceptase să-l ia cu el pe Dinescu. Învăţătorul era implicat mai mult decît s-ar fi părut şi la prefectură îl va supune unui interogatoriu sever. Strigătul depărtat al unei cucuvele îi întrerupse gîndurile. Jandarmul tresări şi pocni din bici îndemnînd caii. În căruţă, Ifrim stătea ghemuit, cu capul dat pe spate. Privea stelele, uimit de frumuseţea lor, fără să se gîndească la nimic altceva. Chiar deasupra lui, un astru pe care nu îl cunoştea clipea albăstrui şi, cu cît se uita mai mult la el, i se părea că se măreşte, că îşi sporeşte lumina făcînd să dispară toate celelalte stele din preajma lui. Un fior nelămurit îi străbătu şira spinării.

Cîmpul din dreapta se înălţă pe nesimţite într-o colină domoală. În vîrful ei, comisarul recunoscu stejarul singuratic ce se chinuia să-şi întindă spre cer crengile negre şi contorsionate. Îl desluşea foarte bine. Îşi ridică privirile şi văzu deasupra o stea de o mărime neobişnuită. Pulsa rece.

Caii fornăiră neliniştiţi şi smuciră căruţa trezindu-l de-a binelea pe şeful de post. Cîrciu îi struni încordat, neînţelegînd ce îi sperie. Văzu în dreapta colina şi la poalele ei unduirile abia perceptibile ale aerului, ca nişte flăcări albastre. Inima i se strînse şi mîna zvîcni instinctiv biciuind armăsarii.

— Domnule învăţător, uitaţi-i!... Vin din nou!... strigă gîtuit de fericire Ifrim.

Dinescu îşi potrivi ochelarii cu mişcări febrile şi se ridică în genunchi încleştîndu-şi mîinile pe marginea căruţei. Privea fascinat unduirile acelea străvezii ce se ridicau tot mai sus, contopindu-se cu perdeaua de raze coborîtă din cer. Niciodată nu fusese atît de aproape.

— Opreşte caii!, răcni poliţistul.

— Dar... Domnule comisar!... strigoii, or să ne omoare!

— Opreşte caii!, îţi ordon!

Jandarmul mai oscilă cîteva momente, dar sfîrşi prin a se supune. Armăsarii se zbătură în hamuri nechezînd tot mai rar. Se liniştiră curînd, ciulind urechile.

— Simţiţi, domnule comisar?, vorbi învăţătorul tremurînd de emoţie, fără să se întoarcă. E miros de ozon. Îl recunosc, am făcut experienţe cu descărcări electrice în laboratorul şcolii...

Ifrim se ridicase şi el, incomodat de legătura de la încheieturile mîinilor şi privea hipnotizat, străbătut de o bucurie nemărginită. Uitase de cei de lîngă el şi urmărea cu pupilele nefiresc mărite jocul steluţelor argintii din interiorul coloanei.

Jandarmul nu îndrăznea să-şi ridice faţa din gulerul mantalei. Îşi făcea cruce cu degetele îngheţate de spaimă. Ridicat în picioare, cu o mînă pe umărul lui, comisarul privea înmărmurit. Nu crezuse nici o clipă în fantasmagoriile debitate de oamenii din sat şi ceea ce vedea acum îi depăşea puterea de înţelegere. Cutele frunţii îi dispărură una cîte una cînd observă cum se destramă ceaţa luminescentă. Un crîmpei de oraş, de o frumuseţe nemaivăzută, apărea printre aburi! Infinit mai minunat decît ceea ce îşi închipuise ascultînd descrierile exaltate ale oamenilor. Şi apoi fiinţele acelea sublime, plutind cu atîta uşurinţă, învăluite în raze... Se smulse brusc din reverie, stînjenit de bucuria ce i se infiltrase pe nesimţite în suflet. Se uită spre Ifrim şi pentru prima dată fericirea acestuia nu-l mai irită. Îl zgîlţîi pe jandarm şi ordonă cu glasul înăbuşit

— Desfă-i legăturile!... Haide, o dată! Desfă-i-le!...

Jandarmul era mult prea speriat ca să mai pună vreo întrebare. Se conformă greoi şi reveni la locul lui.

Comisarul se aşeză şi el, încet, continuînd să se uite spre fiinţele acelea coborîte din stele. Oftă adînc şi se gîndi că va trebui să-şi calce pe inimă şi să stea mai mult de vorbă cu învăţătorul Dinescu. Poate îi va cere cu împrumut şi cîteva din cărţile despre care îi pomenise la prima lor întîlnire..

SUMAR

■ **Anticipaţie** (editorial), p. 3 ■ **Ştiinţa la frontierele cunoaşterii**, p. 6 (colaborează: F. Agachi, L. Boia, D. Farcaş, T. Filipaş, C. Jurov, C. Neacşu, I. Predeanu, V. Soran) ■ **Prisăcarul** de George Anania, p. 33 ■ **Ora de lectură** de Horia Aramă, p. 40 ■ **Sălciile nu plîng decît seara** de Romulus Bărbulescu, p. 42 ■ **Copilul a intrat în pădure** de Dan Farcaş, p. 45 ■ **Noaptea măturătorului** de Voicu Bugariu, p. 53 ■ **A treia invazie marţiană** de Cristian T. Popescu, p. 60 ■ **Cenaclul „Henri Coandă"**, p. 65 ■ **Precursori craioveni ai literaturii de anticipaţie** de Ion Pătraşcu, p. 66 ■ **Comerţ şi ecologie** de Marius Stătescu, p. 68 ■ **Spre ţărm, înainte** de Carmen Ciorolanu, p. 70 ■ **Ai lămpi ca tanti Hana** de C-tin Dumitrescu, p. 71 ■ **Pe plajă** de Viorel Pîrligras, p. 73 ■ **Aventuri în epoca de piatră** de Radu Honga, p. 74 ■ **No comment** de Dodo Niţă, p. 77 ■ **Fluturii albaştri** de Pavel Vejinov, p. 78 ■ **Culise** de Mirela Paciuga, p. 92 ■ **Gastronomică** (bandă desenată) de Marian Mirescu, p. 93 ■ **Colonie pentru o mie de ani** de Aurel Cărăşel, p. 94 ■ **Cenaclul „H.G. Wells"**, p. 97 ■ **Relatare de la Valea Seacă** de Mihai Alexandru, p. 98 ■ **Zboruri fel de fel** de Alexandru şi Ovidiu Pecican, p. 102 ■ **Cronolit; Sub cerul ca de plumb** de Dorin Davideanu, p. 103—104 ■ **Drumul spre casă** de Adrian Chifu, p. 105 ■ **Acasă, prin nori** de C-tin Cozmiuc, p. 107 ■ **Dosar rezumativ nr. 453** de Voicu A. David, p. 110 ■ **Sayonara** de Silviu Genescu, p. 112 ■ **Muzeul; Audienţa; Întrebări; Greşeala** de Lucian Ionică, p. 117 ■ **Radiografia unei călduţe aşteptări** de Lucian Vasile Szabo, p. 120 ■ **Incursiune în cotidian** de Traian Urdea, p. 123 ■ **Argument** de Eugen Timbus, p. 126 ■ **Privind spre Titanic** de Silviu Genescu, p. 129 ■ **Şopronul cu neuristori** de Constantin Cozmiuc, p. 132 ■ **Paşi pe o curbă deschisă** de Dănuţ Ungureanu, p. 141 ■ **Recviem pentru păpuşi** de Adrian Mihail Ionescu, p. 160 ■ **Noaptea fantasmelor** de Bogdan Ficeac, p. 165 ■ **Piciul** (roman) de Arkadi şi Boris Strugaţki, p. 175 ■ **Între oglinzi mişcătoare** de Gheorghe Păun, p. 217 ■ **Condiţia umană** de Tadeusz Markowski, p. 226 ■ **Convoiul** de Sorin Simion, p. 234 ■ **Robinsonul spaţiului** de Victor Martin p. 239 ■ **Generoasa molimă** de David Brin, p. 241 ■ **Cutia roşie** de Eugen S. Lengyel, p. 248 ■ **Imagini consecutive** de Malcolm Edwars, p. 257 ■ **Tudose contra calculator** de Alexandru Ungureanu, p. 261 ■ **Definitiv şi irevocabil** de A. Fisenko, p. 268 ■ **Curcubeu; Piesă de jaz**, de Ovidiu Bufnilă, p. 270, 271 ■ **Galaxia S.F.**, p. 273 (colaborează: S. Antohi, D. Bărăgan, M. Beşteliu, L. Branea, Ov. S.. Crohmălniceanu, St. Ghidoveanu, J. Goimard, I. Hobana, V. Juşkanova, I. B. Lefter, Fl. Manolescu, I.T. Morar, M. Opriţă, I. Pantelie, R.G., Ţeposu, Z. Volny) ■ **Lipitoarea** de Rober[illegible]kley, p. 310 ■ **Invariant** de John R. Pierce, p. 315 ■ **Moartea unui şoarece** de Howard Fast, p. 317

ALMANAH ANTICIPAŢIA 1990

REALIZAT DE REVISTA „ŞTIINŢĂ ŞI TEHNICĂ" EDITATĂ DE C.C. AL U.T.C.

Redactor şef — IOAN ALBESCU
Redactor şef adjunct — Gh. BADEA
Secretar responsabil de redacţie — Adina CHELCEA
Responsabil almanah — VIORICA PODINĂ
Prezentarea artistică — MARINA NICOLAEV UNGUREANU
Corectura — ELENA IONESCU
Tehnoredactor — MIHAI VASILIEF
Coperta — CĂLIN POPOVICI

TIPARUL EXECUTAT LA COMBINATUL POLIGRAFIC „CASA SCÎNTEII" BUCUREŞTI SUB COMANDA Nr. 90046
ADMINISTRAŢIA: EDITURA SCÎNTEIA

ALMANAHUL REVISTEI
„ȘTIINȚĂ ȘI TEHNICĂ"
EDITATĂ DE C.C. AL U.T.C.

25 LEI